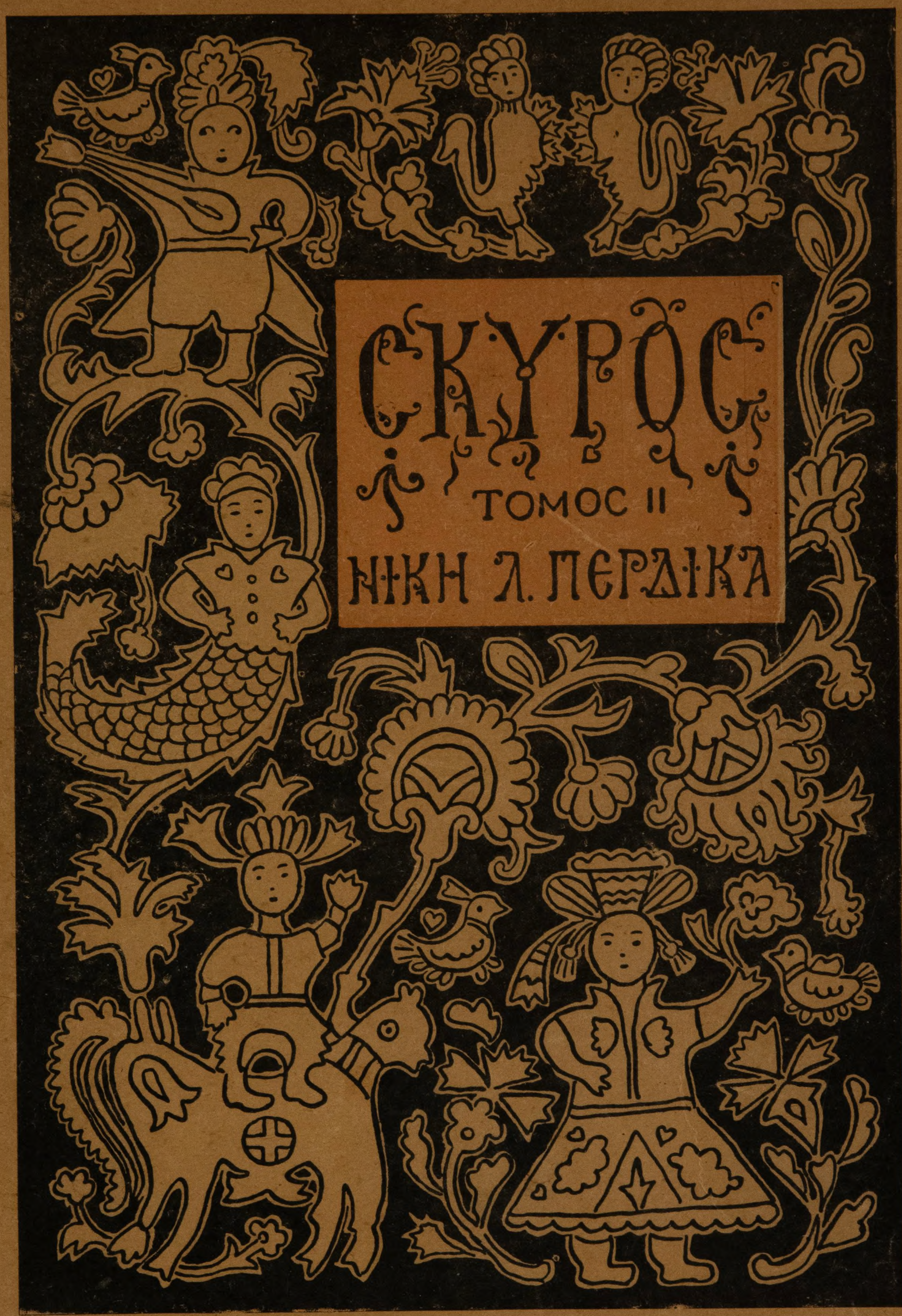
ΣΚΥΡΟΣ
ΤΟΜΟΣ ΙΙ
ΝΙΚΗ Λ. ΠΕΡΔΙΚΑ

ΣΚΥΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΦΑΛΤΑΙΤΣ

ΝΙΚΗ Λ. ΠΕΡΔΙΚΑ

ΣΚΥΡΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΙΙ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

(ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ)

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΙ ΤΗΣ
ΔΙΔΟΣ ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΛΛΑΡΗ

"ΑΕΤΟΣ" Α.Ε. — ΑΘΗΝΑΙ • 1943

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ αὐτό, ἀρχισμένο γιὰ νὰ γίνει ἕνας τόμος, κόπηκε στὴ μέση, ἀπὸ κακὸ ὑπολογισμὸ τῆς ὕλης, γιατὶ θὰ γινότανε πολὺ μεγάλο καὶ δυσκολο-μεταχείριστο. Ἀποτέλεσμα, διάφορες παραλείψεις, ὅπως εὑρετήρια, πίνακες περιεχομένων κ λ.π. ποὺ δὲ χώρεσαν στὸν Α΄ τόμο καὶ μπαίνουν ἀναγκαστικὰ στὸ τέλος τοῦ Β΄.

Στὸν τίτλο ἀναγράφεται ἀκόμα γιά: Λαογραφικὸ Βραβεῖο Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 1939 ἐνῷ, πραγματικά, τὸ Λαογραφικὸ Βραβεῖο δόθηκε στὴ Συλλογὴ Μνημείων τοῦ Λόγου τοῦ Λαοῦ, ποὺ μόνη καὶ ὑποβλήθηκε γιὰ κρίσι στὴν Ἀκαδημία. Στὴ συλλογὴ αὐτὴ ἀνήκουν καὶ ἑπομένως βραβεύτηκαν, ὅλα τὰ περιεχόμενα τοῦ Β΄ τόμου, κι' ἀπ' τὸν Α΄ τὰ Νανουρίσματα, τὰ Τραγούδια τῆς Πήττας, τοῦ Γάμου, τὰ Μυρολόγια, τὰ Γιατροσόφια καὶ τὰ Ξόρκια, καθὼς καὶ τὰ Τραγούδια μεγάλα καὶ δίστιχα ποὺ βρίσκονται στὸ τέλος τοῦ Τόμου σελ. 167—309, γιατί, ὅπως εἴπαμε, τὰ ἄλλα δὲ στάλθηκαν στὴν Ἀκαδημία γιὰ νὰ κριθοῦν.

Οἱ δυσκολίες γιὰ τὴν ἐκτύπωσι τοῦ Β΄ αὐτοῦ Τόμου ἦταν σχεδὸν ἀνυπέρβλητες στὶς δύσκολες αὐτὲς ἡμέρες, γι' αὐτὸ ζητοῦμε τὴν ἐπιείκεια τῶν ἀναγνωστῶν μας γιὰ τις πολλαπλὲς ἐλλείψεις τοῦ βιβλίου.

Τελειώνοντας, θεωρῶ καθῆκον μου νὰ ἐκφράσω τὶς θερμὲς εὐχαριστίες μου, σ' ὅσους μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, μ' ἐβοήθησαν στὴ συλλογὴ ἢ τὴν κατάταξι τοῦ Λαογραφικοῦ ὑλικοῦ μου. Καὶ ὅλως διόλου ἰδιαίτερα στὸν κ. Φαιδ. Κουκουλὲν Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ στὸν κ. Γ. Μέγαν Διευθ. τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου γιὰ τὶς πολύτιμες συμβουλές τους. Στὸν κ. Ν. Ἀνδριώτην Συντάκτην τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ γιὰ τὶς γλωσσολογικὲς ὑποδείξεις του. Στὸν κ. Γ. Λουκάτο τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου γιὰ τὴν κατάταξι τῶν Παροιμιῶν κατὰ λῆμμα. Στὸν κ. Ἄνθιμο Παπαδόπουλο Διευθυντὴν τοῦ Λεξικοῦ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς, γιὰ τὴν ἑρμηνεία ὡρισμένων Τουρκικῶν λέξεων τοῦ κειμένου. Καθὼς καὶ στοὺς ἐκ Σκύρου κ. κ. Ἐμ. Βαμβακερίδην καὶ Γ. Παπαεμμανουήλ, ποὺ εὐγενικὰ μοῦ παρεχώρησαν ἀπ' τὶς ἀνέκδοτες λαογραφικὲς συλλογές τους ὅ,τι μοῦ χρειάστηκε γιὰ τὸ ἔργο μου. Καὶ γενικὰ σ' ὅλους, ὅσοι μὲ τόση προθυμία, μοῦ ὑπαγόρευσαν ἤθη, ἔθιμα, παροιμίες, τραγούδια, παραμύθια, καὶ λοιπὸ λαογραφικὸ ὑλικό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1) *Βερνάρδου Μ. τοῦ Κρητός : Δεινολογία, Ἑρμούπολις Σύρας, 1834.*
2) *Choiseul - Gouffier : Voyage Pittoresque de la Grèce, Tome I, Paris, 1782.*
3) *Δέφνερ Μιχαήλ : Τοπωνυμίαι τῆς νήσου Σκύρου, Λαογραφία, Τόμ. Θ', σελ. 564 - 597, Ἀθῆναι, 1928.*
4) *August Heisenberg : 28 Παροιμίαι Σκύρου, Berliner Philologische Wochenschrift (April, 1900, στηλ. 462 - 466).*
5) *Κωνσταντινίδη Μιχαήλ : Ἡ νῆσος Σκῦρος, Ἀθῆναι, 1901.*
6) *Παπαγεωργίου Δημ. : Ἱστορία τῆς Σκύρου, Πάτραι, 1909.*
7) *Tournefort : Relation d'un voyage du Levant, Paris, 1717.*
8) *Φάβη Βασιλείου : Γλωσσικαὶ ἐπιστάσεις εἰς τὸ Σκύριον ἰδίωμα, 40ετηρὶς καθηγητοῦ Κόντου, Ἀθῆναι 1909.*
9) *Χατζημιχάλη Ἀγγελικῆς : α') Ἑλληνικὴ Λαϊκὴ Τέχνη, Σκῦρος, Ἀθῆναι, 1925.*
10) *Χατζημιχάλη Ἀγγελικῆς : β') Ὑποδείγματα Ἑλληνικῆς Διακοσμητικῆς, Ἀθῆναι, 1929.*
11) *Χατζημιχάλη Ἀγγελικῆς : γ') Τὰ Μεσογειακὰ καὶ Ἐγγὺς Ἀνατολῆς κεντήματα : Ἤπειρος - Σκῦρος, ἀνατύπωσις ἀπὸ τὰ Byzantinische Neugriechische Jährbücher, Τόμ. ΙΒ', Ἀθῆναι, 1936.*
12) *Ψάχου Κ. : 12 Ἄσματα Σκύρου.*

Σ η μ ε ί ω σ ι ς : Ἐπειδὴ τὸ Ἑλληνικὸ κεφαλαῖο Β συμπίπτει μὲ τὸ Λατινικὸ κεφαλαῖο B τυπώθηκαν στὴν ἀρχὴ τοῦ Τόμου (σελ. 1 - 120) μερικὲς λέξεις, ὅπως Β ό λ ι, Β α ν α γ ι ά, Β α ρ ά δ ε ι σ ο ς, Β α d ο δ ύ ν α μ ο ς, ποὺ κατὰ παρεξήγησι μποροῦν νὰ διαβαστοῦν ἀπ' τὸν ἀνίδεο ἀναγνώστη, β ό λ ι, β α ν α γ ι ά, β α ρ ά δ ε ι σ ο ς, ἐνῷ πραγματικὰ εἶναι b ό λ ι, b α ν α γ ι ά, b α ρ ά δ ε ι σ ο ς κ.λ.π. Τὴν παρατήρησι αὐτή, παρακαλῶ, νὰ ἔχει ὑπ' ὄψει του ὁ εὐμενὴς ἀναγνώστης γιὰ τὴν ἀκριβῆ φωνητικὴ κατανόησι τοῦ κειμένου.

ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

3. Παροιμίες καὶ Παροιμιώδεις Φράσεις [1]

1) λ. ἀϐανιά.—Τοὔρζιξε τ'ν ἀϐανιά.

(τὸν κατηγόρησε ἄδικα, τὸν συκοφάντησε.)

2) λ. ἀγάλια.—'Αγάλι' ἀγάλια φύτευεν ἀϐελουργὸς ἀϐέλι
τσ' ἀγάλια 'γάλια γίνητσεν ἡ ἀγουρίδα μέλι.

(βλέπε Π. Π. 13.)

3) λ. ἀγάπη.—α) 'Από μακριὰ τσ' ἀγάπη.

(πρβλ. Βάρνερ φίλος 2.)

4) » β) 'Αγάπη δίχως πείσματα δὲν ἔχει νοστ'μάδα.

(βλ. Π. Π. 1.)

5) » γ) Πρῶτ' ἀ δὲ στράψει, δὲ βροδᾶ τσ' ἀ δὲ βροδᾶ, δὲ βρέχει.
Ἡ γιὰγάπη χωρὶς βάσανα μιὰ γνοστιμιὰ δὲν ἔχει.

(πρβλ. Π. Π. ἀγάπη 8 καὶ ἀστράφτω 3.)

6) » δ) Ἡ γιὰγάπη πάδα πάει ϐρὸς τσαὶ πίστα δὲ γυρζίζει,
τόνα παιδὶ στ' ἄλλο παιδὶ τὸ ϐόνο του χαρζίζει!

(πρβλ. Π. Π. 17)

7) λ. ἀγαπῶ.—α) 'Αγαπᾶ τὰ ξ'νά.

(Π. Π. ἀγαπῶ 1 βλέπε καὶ ξινὸς 1.)

---

[1] Σημ. Τὴν κατὰ λῆμμα ἐπιστημονικὴν κατάταξιν τῶν παροιμιῶν ἐξήλεγξεν ὁ κ. Γ. Λουκᾶτος τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τὸν ὁποῖον, θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου, νὰ εὐχαριστήσω θερμῶς διὰ τὴν εὐγενῆ προθυμίαν του, ὡς καὶ διὰ τοὺς κόπους τοὺς ὁποίους κατέβαλε.

8) » β) Ἂς μ' ἀγαπᾶ ὁ Ἅη-Γιώρ'ς τσ' ἂς μὲ μ'σᾶ ὁ 'κονόμος.
(πρβλ. Π. Π. 18.)

9) » γ) Στὸν ἀγαπᾶς κατούρζησε τσαὶ στὸ μ'σᾶς χτενίσου, στὸ bαdοτ'νέ σου τὸν ὀχτρὸ κάτσε τσαὶ ξεν'χίσου.
(πρβλ. Π. Π. 37.)

10) » δ) Πούστης τὸ bούστην ἀγαπᾶ, πουτάνα τὴ bουτάνα τσαὶ τσερατᾶς τὸ τζερατᾶ, νὰ περπατοῦν ἀdάμα.
(πρβλ. Π. Π. ὅμοιος 15.)

11) » ε) Ὅπ' ἀγαπήσει ξιδερό, — τοῦ φαίνεται μελιτερό.
(ὅτι ἡ ἀγάπη τυφλώνει. πρβλ. Π. Π. 42.)

12) λ. Ἅγιος. — α) Ἅγιος π' δὲ θαματουργᾶ, ἅγιος δὲ λογᾶται.
(παραλλαγαὶ Π. Π. 1. 2. 3. κ.λ.π. καὶ Κατζιούλη 15.)

13) » β) Ἅγιος ἄθρωπος.

14) λ. Ἅγ. 'Ανδρέας. — Τ' 'Αγι-'Αdρζιᾶ ἀdρζειεύ'νε οἱ μέρες.
(πρβλ. Π. Π. Ἅγ. 'Ανδρέας 1 καὶ 2.)

15) λ. Ἅγ. Βασίλειος. — Ἁμdα θαρζεῖς, ποῦναι οὔλ' μέρες τ' Ἅη-Βασ'-λειοῦ;
(παραλ. Π. Π. 1.)

16) λ. Ἅγ. 'Ηλίας. — 'Από τ' Ἅη-Λιᾶ τὸ βράδυ — βάζει ἡ ἐλιὰ τὸ λάδι.
(παρατήρησις γεωργική: ὅτι ἡ ἐλιὰ ἀρχίζει νὰ ψωμώνει, νὰ ἔχει λάδι, ἀπ' τὸ τέλος 'Ιουλίου.)

17) λ. Ἅγ. 'Ιωάννης. — α) Ὡς τ' Ἅη-Γιαννιοῦ, τρζυγώνα, — ἔν' ἡ φούρζα τοῦ χειμώνα.
(βλ. Π. Π. 10.)

18) » β) Ὅπ' ἀκοῦς Μαρζὰ τσαὶ Γιάννη, — βάζε ψάρζα στὸ τηγάνι.
(πρβλ. Π. Π. 6.)

19) λ. 'Αγ. Μαρίνα. — Τ'ς ἁγιᾶ-Μαρίνας σύκο τσαὶ τ' ἅη-Λιᾶ σταφύλι τσαὶ τ' Ἅη-Παdελέημονα τρέχα μὲ τὸ κοφίνι.
(βλέπε Π. Π. 3. 4. 5 κ.λ.π.)

20) λ. Ἅγ. Νικόλας. — α) 'Αγιὰ-Βαρβάρα γέννητσε, — παιδὶ Νικόλα ἔκανε, τσαὶ ἅη-Σάββας ἔτρεξε, νὰ πά νὰ τὸ βαφτίσει τσαὶ τσεῖνες δὲν ἐπρόκανε, μηδὲ νὰ χαιρετίσει!
(βλ Π. Π. 2. 4. 5 παραλ.)

21) » β) Ἅη-Νικόλα, βόηθα με!
(βλ. Π. Π. 10 καὶ Βάρνερ.)

22) » γ) Ἅη-Ν'κόλας ἀσπρίζ' τὰ γένεια του!
(ὅτι χιονίζει, κάνει κρύο. βλ. καὶ Π. Π. 25.)

23) » δ) 'Αγιὰ-Βαρβάρα μαρμαρώνει, — Ἅης Σάββας σαβανώνει τσ' ἅη-Ν'κόλας παραχώνει.
(βλ. Π. Π. 18.)

24) » ε) «— Πότ' ἔν' τὰ χιόνια, τὰ νερά;» — «Μπρὸς πίστα τοῦ Χ'στοῦ, τριγύρου τ' Ἅη-Ν'κόλα.»
(μετεωρολογικὴ παρατήρησις (βλ. Π. Π. 23.)

25) λ. Ἅγ. Παντελεήμων. — Ὅπου κ'τσὲς τσ' ὅπου στραβὲς στὸν ἅη-Παdελέημονα.
(βλ. Π. Π. 6. 7. παραλ.)

26) λ. Ἅγ. Σαράντα. — Τ'ν ἁγιοῦνε-Σαράdα, σαράdα νὰ φᾶς, σαράdα νὰ πιεῖς, σαράdα νὰ δώσεις γιὰ τὴ ψ'χή, σαράdα νὰ βάλεις εἰς τὴ γῆ τσαὶ τὰ σαράdα πιάνουν.
(βλ. Π. Π. 1. παράλ.)

27) λ. Ἄγ. Φίλιππος.—Ὁ φτωχὸς ὁ Φίλ'ππας στὸ χωράφ' ἀπόκρευε.
(βλέπε Π. Π. 4.)

28) λ. ἀγκάθι.—α) Ἀπὸ ρόδο βγαίνει ἀgάθι τσ' ἀπ' ἀgάθι βγαίνει ρόδο.
(βλέπε Π. Π. 2 καὶ 3 καὶ Berliner Philologische Wochenschrift 1900 Aug. Heisenberg Παροιμ. Σκύρου 21 στηλ. 465.)

29) » β) Κάθεται πά στ' ἀgάθια.
(=ἀνυπομονεῖ, ἀνησυχεῖ. Βλέπε καὶ Π. Π. 4 καὶ 12.)

30) λ. ἀγκίστρι.—Ἀτζίστρι δὲ bιάνει ἀπάν' του!
(βλέπε Π. Π. 1.)

31) λ. ἀγοράζω.—α) Ἀγρὸν ἀγόρακα!
(βλ. Π. Π. 3.)

32) » β) Σὲ π'λεῖ τσαὶ σ' ἀγοράζει.
(= τόσο ἔξυπνος εἶναι πού. . βλ. Π. Π. 6.)

33) λ. ἀγοραστός. — Ἀγοραστό,—λιμαστό!
(= ὅ,τι ἀγοράζει κανεὶς εἶναι λίγο καὶ τὸ λιμάζει βλ. Π. Π. 1.)

34) λ. ἀγουροφάγος. — Ἀγωροφᾶς ἐτσέρδεσε.
(στὴ σημασία, ὅτι κερδίζει κανεὶς τὰ φροῦτα ποὺ θὰ κόψει ἄγουρα, γιατί, ὡς νὰ ὡριμάσουν, τὰ κλέβουν. βλ. Π. Π. 5.)

35) λ. ἀγράμματος.—Ἄθρωπος ἀγράμματες, ξύλο ἀπελέτσηστο.
(βλ. Π. Π. 2.)

36) λ. ἄγραφος.—Τοῦτο ἔν' ἀπ' τ' ἄγραφα.
(βλ. Π. Π.)

37) λ. ἀγύριστος.—Πῆ'ε στὸν ἀγύριστε.
(βλ. Π. Π. 1.)

38) λ. ἀγώγι.—Τ' ἀγώϊ ξυπνᾶ τὸν ἀγωγιάτη.
(βλ. Π. Π. 2. Ἀθων. Συλ. Ἰβήρων μυθ. 18 καὶ Κατζιούλη 1564.)

39) λ. ἀδειάζω.—α) Ἄδειασέ μας τὴ γωνιά!
(βλ. Π. Π. 2.)

40) » β) Χέρζ' ἂ δὲν ἀπλώσει, τόπος δὲν ἀδειάζει.
(βλέπε Π. Π. 13 καὶ 14.)

41) » γ) Τὴ Λίμνα πολεμᾶς ν' ἀδειάσεις μὲ τὸ παπούτσι σου.
(= ματαιοπονεῖς, κοπιάζεις ἄδικα. Βλέπε καὶ Π. Π. 6. 7. κ.λ.π. παραλ.)

42) λ. ἀδερφός. — α) —«Ποιὸς σοῦβγαλε τὸ μάτι;» —«Ἀδερφός μου!» — «Γι' αὐτὸ ἔναι βαθιά!»
(βλ. Π. Π. 6. 24.)

43) » β) Ἔχουν τ' ἀdρόϋνα κατσά; Ἔχουν τ' ἀδέρφια ἀμάχη;...
(βλ. Π. Π. 11.)

44) λ. Ἅδης.—«Πῶς πᾶν οἱ στραβοὶ στὸν Ἅδη;» —«Ἕνας μὲ τὸν ἄλλε!»
(βλ. Π. Π. 11.)

45) λ. ἄδικος.—α) Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φ'λάει ἀπ' τ' ἄδ'κο!
(βλ. Π. Π. 5.)

46) » β) Τὸ ἄδ'κο οὐκ εὐλογεῖται.
(βλ. Π. Π. 10.)

47) λ. ἀδράχτι.—Πέdε μῆνες, ἔξε ἀδράχτια!
(βλ. Π. Π. 6 εἰρων. σὲ τεμπέλα.)

48) λ. ἀέρας.—α) Τὸν ἀγέρα μὲς στὸ δίχτυ!
(ματαιοπονεῖ. πρβλ. Βάρνερ 1.)

49) » β) Ἀγέρα κοπανίζει!...
(δὲν κάνει τίποτα, τεμπελιάζει, ματαιοπονεῖ. Π. Π. 9. παραλ.)

50) » γ) Μὲ τὸν ἀγέρα ζεῖ.
(βλέπε Π. Π. 16 παραλ.)

51) » δ) Πᾶρ' τὸν ἀγέρα σου!
(= δίνε του, φύγε, στρίβε. βλ. καὶ Π. Π. 23 παραλ.)

52) λ. ἀζημίωτος.—Μὲ τὸ ἀζ'μίωτο.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

53) λ. Ἀθηναῖος.—Ἀθηναῖοι τσαὶ Θηβαῖοι—τσαὶ κατσοὶ Μυτιλ'ναῖοι
ἄλλα λένε τὸ βραδὺ—τσ' ἄλλα κάν'νε τὸ ταχύ.
(βλ. Π. Π. Ἀθηναῖος 1 καὶ ἄλλος 19.)

54) λ. αἷμα.—α) Βράζει τὸ γιαῖμα τ'!
(πρβλ. καὶ Π. Π. 2.)

55) » β) Τ' ἀνέβη τὸ γιαῖμα στὸ τσεφάλι!
(= θύμωσε, συγχύσθηκε.)

56) » γ) Ἄναψαν τὰ γιαΐματα τ'!
(= θύμωσε, παραφέρθηκε βλ. Π. Π. 5.)

57) » δ) Πά'ωτσε τὸ γιαῖμα μ'!
(= ἀπ' τὸ φόβο, φοβήθηκα τόσο.)

58) » ε) Ἔκοψε τὸ γιαῖμα μου.
(= ταράχθηκα, φοβήθηκα βλ. καὶ Π. Π. 6.)

59) » στ) Θὰ σὲ κάνου νὰ σὲ κόψει γιαῖμα! | (Ἀπειλαί. παράβα-
60) » ζ) Θὰ σὲ κάνου νὰ κατουρζήσεις αἷμα! | λε καὶ Π. Π. 8.)

61) » η) Ἔπερε τὸ γιαῖμα τ' πίστα!
(= ἐξεδικήθη, τοῦ ἀνταπόδωσε τὰ ἴδια. Βλέπε καὶ Π. Π. 9.)

62) » θ) Τὸ γιαῖμα νερὸ δὲ γίνεται—τσ' ἀ γενεῖ δὲ bίνεται!
(παραλ. Π. Π. 12 καὶ 13 καὶ Κατζιούλη 73 φ. 4β.)

63) » ι) Τὲν ἔβαλε στὰ γιαΐματα!
(= τὸν ἔμπλεξε, τὸν ξεσήκωσε. Πρβλ. Π. Π. 19.)

64) » ια) Τοὔδωκα τὸ γιᾶῖμα τ'ς καρδιᾶς μου!
(βλ. Π. Π. 24 παραλλαγή.)

65) » ιβ) Ἔχει τοῦ κοριοῦ τὸ γιαῖμα.
(= εἶναι ἀντιπαθητικός, ἀχώνευτος. βλ. Π. Π. 25.)

66) λ. αἶρα.—α) Ἔναι δὰ ὁ νὸς τσ' ἡ νιέρα!
(= πανσπερμία. Πράγματα μπερδεμένα καὶ δυσκολοχώριστα.)

67) » β) Ἔκανε τσ' ἡ νιέρα στάρζι!
(περιφρον. παραμικρὰ κι' ἀνάξια, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατα, πράγματα.)

68) » γ) Ξεχουρίζ' τ' νιέρα ἀπ' τὸ σ'τάρζι!
(πρβλ. καὶ Π. Π. 6.)

69) λ. αἴρω.—Ἄρον-ἄρον!
(πρβλ. Π. Π. 2.)

70) λ. αἰσχρός.—Αἰσχρὸν ἐστὶ τσαὶ λέγειν!
(πρβλ. Π. Π. 1.)

71) λ. ἀκαμάτης.—α) Ἐκάμαν οἱ καματεροί, νὰ βροῦν οἱ ἀκαμάτες.
(βλ. Π. Π. 22.)

72) » β) Ὁ ἀκαμάτ'ς ἔχει ὧρες.
(ποὺ δουλεύει δηλ. Δὲν τεμπελιάζει πάντα)

73) » γ) "Οπ' ἀκαμάτρα τσαὶ λωλὴ—ἔχει τὴ Μέρα τὴ gαλή!
(πρβλ. Π. Π. 32.)

74) » δ) Τὴν ἀκαμάτρζα τὴ β'ζοὺ τσαὶ τὰ β'ζὰ τ' βαραίνουνε.

75) » ε) Οἱ μαῦρες ἔχ'νε ρζιζικὸ τσ' οἱ ἀκαμάτρζιες Μέρα τσαὶ οἱ καμένοι οἱ γιῶμορφες οὔτ' εὗραν, οὔτε πέρα.

76) λ. ἀκμή.—"Ερθε δὰ πὰ στ'ν ἀκμὴ ποὔθελα φύ'ου.
(τὴν τελευταία στιγμὴ δηλ.)

77) λ. ἀκολουθῶ.—Μ' ἀκ'λουθᾶ σὰ dὸ μαρνᾶ.
(μαρνᾶς = μανάρι.)

78) λ. ἀκόμα.—'Ακόμα δὲν ἀπέθανα τσ' ἀνάψαν τὰ τσεριά μου.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

79) λ. ἀκούω.—α) Τ' ἀκούου βερεσέ.
(βλ. Π. Π. 31.)

80) » β) Σὰ μ'λοῦ τσαὶ δὲ μ' ἀκοῦνε, τάξε τσαὶ στὸ μύλε ἀλέθου.
(παραλ. Π. Π. 24. 59. 67 κ.λ.π. καὶ Κατζιούλη 1378).

81) » γ) Γὼ τᾶπα, γὼ τᾶκ'σα!
(πρβλ. Π. Π. 35.)

82) » δ) Δὲν ἀκούει Θεοῦ βροdή.
(βλ. Π. Π. 39.)

83) » ε) "Οπ' ἀκοῦς πολλὰ τσεράσα, βάστα τσαὶ μικρὸ καλάθι.
(βλ. Π. Π. 50. 51. παραλ.)

84) λ. ἄκρη.—α) Μ'δὲ μέσ' ἔχει, μ'δὲ ἄκρα.
(= εἶναι ἀκατανόητο.)

85) » β) Στ'ν ἄκρα τ' κόσμου.
(πρβλ. Π. Π. 5.)

86) » γ) "Ακρες-λεῖπες.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

87) » δ) "Οπ' σὲ βγάλ' ἡ γιάκρα.
(βλ. Π. Π. 7.)

88) » ε) Δὲ bορ' νὰ φέρζει τσὶ δυὸ ἄκρες ἴσα.
(βλ Π. Π. 10.)

89) λ. ἀκριβός. — α) 'Ακρζιβὸς θαρρεῖ τσερδαίνει,—χάνει δὲ gαταλαβαίνει.
(παραλ. Π. Π. 5. 6. 7 κ.λ.π.)

90) » β) 'Ακρζ'βὸς στὰ πίτερα τσαὶ φτ'νὸς στ' ἄλευρα.
(πρβλ. Π. Π. 12).

91) » γ) Τ' ἀκρζ'βὸ πράμα ἔχ' τὸ bαρᾶ τ' μέσα.
(πρβλ. Π. Π. 24.)

92) » δ) Τοῦ ἀκριβοῦ τὰ πράματα σὲ χαροκόπων χέρια.
(παραλ. Παπαγεωργίου 45. Ἱστορία Σκύρου σελ. 168 καὶ Π. Π. 27. 28. κ.λ.π.)

93) λ. ἀκρόασις.—Μ'δὲ φ'νή, μ'δὲ ἀκρόασι.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

94) λ. ἄλαλος.—"Αλαλα τὰ χείλη τῶν ἀσεβῶν.
(πρβλ. Π .Π. 1.)

95) λ. ἀλάργα.—α) "Αε ἀλάργα νἄρθεις γλήγορα.
(στὴ σημασία ὅτι ὁ συντομώτερος δρόμος ἢ τρόπος δὲν εἶναι πάντα καὶ ὁ ἀσφαλέστερος.)

96) » β) 'Αλάργ' ἀλάργα τὸ φιλὶ νἄχει τσαὶ νοστ'μάδα.
(πρβλ. Βάρνερ φιλὶ 1.)

97) » γ) —«Εἶν' ἀλάργα τὸ χουριό σου;» —«Σὰ bᾶς τὸ λέπ'ς!»
(παραλ. Π. Π. 3)

98) λ. ἄλας.—α) Φάγαμε μαζὺ ψωμὶ τσ' ἄλας.
(Π. Π. 7.)

99) » β) Ὅ,τι ἔπαμε νερὸ τσ' ἄλας.
(= νὰ ξεχασθοῦν, νὰ διαλυθοῦν. βλ. καὶ Π. Π. 8)

100) » γ) Τὲν ἔκανε τ' ἁλατιοῦ.
(βλ. Π. Π. 10.)

101) » δ) Οὔτ' ἁλάτ' βάνου, οὔτε π'πέρζι.
(= δὲν ἀνακατεύομαι, κάνε καλά)

102) λ. ἀλαφροζυγιάζω. — Ἀλαφροζ'γιάζει!
(πρβλ. Π. Π. λ. ἀλαφρός 1.)

103) λ. ἀλέθω.—Μπᾶτε μύλιοι ἀλέσετε τσ' ἀλεστ'κὰ μὴ δώσετε.
(παραλ. Π. Π. 11 καὶ Κατζιούλη 712 φ. 23α .)

104) λ. ἀλείφω.—Θέλ' ν' ἀλείψεις τὸ dροχό.
(παραβ. Π. Π. 1.)

105) λ. ἀλεπού.—α) Ἔdα θέλ' ἡ γιὰλ'πού στὸ παζάρι!
(παραλ. Π. Π. 8. 45. 47 κ.λ.π.)

106) » β) Ἡ γιὰλ'πού ἑκατὸ χρονοῦ τσαὶ τ' ἀλ'πόπ'λο ἑκατὸ δέκα.
(βλ. Π. Π. 4. 14.)

107) λ. ἀλέτρι.—Ὅdες ἀρχίσ' ὁ Ἄ'ο'στες νὰ βαρζοχειμουνιάζει,
ὁ γεωργὸς τ' ἀλέτρζι του ἀμέσως νὰ ταιριάζει.
(γεωργικὴ παρατήρησις βλ. Π. Π. 2.)

108) λ. ἀλεύρι.—Πὲς ἀλεύρζι, ὁ τάδε σὲ γερεύει!
(βλ. Π. Π. 8.)

109) λ. ἀλήθεια.—α) Ἄ γελαστεῖ τσαὶ πεῖ καμμιὰν ἀλήθεια.
(τόσο ψεύτης εἶναι. Βλ. Π. Π. 1)

110) » β) Ἀπὸ λωλὸ τσ' ἀπὸ μικρὸ μαθαίν'ς τ'ν ἀλήθεια.
(παραλ. Π. Π. 13 καὶ Ψελλοῦ ια'. κωδ. Βουλισμᾶ)

111) » γ) Γειά σ' τσ' ἀλήθεια λέου!
(βλ. Π. Π. 23)

112) » δ) Ἡ γιὰλήθεια ἔναι μαλλώτρζα.
(παραλ. Π. Π. 25 καὶ 41.)

113) » ε) Τρζεῖς τσ' ἡ ἀλήθεια.
(πρβλ. Ἀθων. Συλ. Ἰβήρων μυθ. 68 καὶ Π. Π. 33.)

114) » στ) Σωθήκανε τὰ ψόματα τσ' ἔρθ' ἡ ἀλήθεια.
(πρβλ. Π. Π. 53.)

115) λ. ἀλλάζω. — α) Ἄλλαξεν ὁ Μανωλιὸς—τσ' ἔbαλε τὰ ροῦχ' ἀλλοιῶς.
(πρβλ. Π. Π. 4.)

116) » β) Ἀμ' ἀλλάσσει ὁ γέρο-γάδαρος περπατ'σά;
(πρβλ. Π. Π. καινούργιος.)

117) λ. ἄλλος.—α) Ἄλλα d'ν ἀλλοῦνε!
(τὸ γνωστό: ἄλλ' ἀντ' ἄλλων βλ. Π. Π. 54.)

118) » β) Ἄλλα 'ν' τὰ μάτια τοῦ λα'οῦ τσ' ἄλλα τῆς κουκ'bάγιας.
(βλ. Παπαγεωργίου 3 Ἱστορία Σκύρου σελ. 166 καὶ Π. Π. 62.)

119) » γ) Ἄλλα μελετοῦν τὰ βώδια τσ' ἄλλα κάνει ὁ ζευγολάτης!
(βλ. Π. Π. 32. 58 κ.λ.π.)

120) » δ) Ἄλλα ἔν' τ' ἄλλα τσ' ἄλλο 'ν' τσῆ Παραστσευῆς τὸ γάλα.
(βλ. καὶ Π. Π. 45. 46.)

121) » ε) Τύφλα τὸ ἕνα, μούζα τὸ ἄλλο.
(= τὸ ἕνα χειρότερο ἀπ' τὸ ἄλλο πρβλ. Π. Π. 180)

122) » στ) Ἄλλοι σκάβουν τσαὶ κλαδεύουν — τσ' ἄλλοι πίνουν τσαὶ χορεύουν.
(πρβλ. Π. Π. 87 καὶ Κατζιούλη 81-3 παραλ.)

123) » ζ) Ἄλλοι σπέρν'νε τσαὶ θερίζ'νε — τσ' ἄλλοι τρῶν τσαὶ μακαρίζ'νε.
(βλ. Π. Π. 89. 123 κ.λ.π.)

124) » η) Ἄλλες τρώει τσ' ἄλλες λαβαίνει!
(βλ. καὶ Π. Π. 92. 104.)

125) » θ) Ἔπανε δά, ἄλλες τὸ μακρζὺ τσ' ἄλλες τὸ κοδό του!
(πρβλ. Π. Π. 128.)

126) » ι) 'Αλλ'νοῦ παπᾶ βατζέλιο.
(πρβλ. Π. Π. 141.)

127) » ια) 'Αλλ'νοῦ λάκκον ἔσκαψε τσαὶ χούθη ὁ ἴδιες.
(παραλ. Π. Π. 155.)

128) » ιβ) Στὶς ἐννιὰ τοῦ μακαρζίτη, — ἄλλεν ἔβαζε στὸ σπίτι.
(πρβλ. Π. Π. 177.)

129) » ιγ) Τ' ἄλλο; τόφαε ἡ γρζὰ Παρδάλω.
(βλ. Π. Π. 179.)

130) » ιδ) Τόνα τ' μυρζίζει τσαὶ τ' ἄλλο τ' βρωμᾶ.
(πρβλ. Π. Π. 182.)

131) λ. ἀλλοῦ. — α) 'Αλλοῦ ὁ παπᾶς τσ' ἀλλοῦ τὰ ράσσα του.
(πρβλ. Π. Π. 12)

132) » β) 'Αλλοῦ βαλώσου.
(πρβλ. Π Π. 24.)

133) » γ) 'Αλλοῦ τὰ κακαρίσματα τσ' ἀλλοῦ γεννᾶν οἱ κότες.
(πρβλ. Κατζιούλη 141 καὶ Π. Π. 39. 40. 41.)

134) » δ) 'Αλλοῦ τ' ὄνιερο τσ' ἀλλοῦ τὸ θάμα!
(πρβλ Π. Π. 48. 49 κ.λ.π. παραλ.)

135) » ε) 'Αλλοῦ φωτίζει τσ' ἀλλοῦ σκοτίζει!
(ἡ τύχη, ἡ Μοίρα. βλ. Π. Π. 53.)

136) λ. ἀλυσίδα. — Ἔναι δὰ γιὰ τ'ς ἀλ'σίδες.
(βλ. Π. Π 1.)

137) λ. ἄλφα. — α) 'Απ' τὸ ἄλφα ὥς τὸ ὠμέγα.
(πρβλ. καὶ Π. Π. 1.)

138) » β) 'Αρχίν'τσε ἀπ' τὸ ἄλφα.
(βλ. Π Π. 2.)

139) » γ) Δὲ ξέρ' ἀπ' τὸ ἄλφα ὥς τὸ βῆτα.
(βλ. Π. Π. 3.)

140) » δ) Δὲν εἶν' ἀκόμα μ'δὲ στὸ ἄλφα.
(πρβλ. Π. Π. 4.)

141) λ. 'Αλωνικός. — 'Αλουν'κὸς τ' ἀλουνίζει — τσ' Ἄ'οστες τὰ ξεχουρζίζει.
(τὴ σοδιά, τὰ γεννήματα, βλ. Π. Π. ἀλωνάρης 1.)

142) λ. ἀμαζόνα. — Σὰν 'Αμαζόνα ἔναι.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

143) λ. ἀμαρτάνω. — "Ημαρτον, Θέ μου!
(πρβλ. Π. Π. 1.)

144) λ. ἁμαρτία, — α) 'Αμαρτία ξεμολο'ημένη.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

145) » β) 'Αμαρτίες Κολοκοτρωναΐϊτσες!
(βλ Π. Π. 6.)

146) » γ) 'Ασθενὴς τσαὶ ὁδ'πόρος ἁμαρτία δὲν ἔχει.
(βλ. Π. Π. 11.)

147) » δ) 'Η γιὰμαρτία θάνατο γεννᾶ.
(πρβλ. Π. Π. 14.)

148) » ε) 'Ο Θεὸς σ'χάθη μένα γιὰ τ'ς ἁμαρτίες μου τσαὶ γὼ τσεῖνε.

149) » στ) "Ως τσεῖ φτάκαν οἱ γιὰμαρτίες μου!
(πρβλ. Π. Π. 13)

150) λ. ἁμαρτωλός. — α) 'Αμαρτωλοὶ ποῦ φύ'ετε;
(πρβλ. Π. Π. 2.)

151) » β) 'Αμαρτωλὸς ἔφα'ε τσαὶ ρζίγατσε, δίτσαιος ἔφα'ε τσ' εὐφράνθη!
(παραλ. Π. Π. 6. 3. 4 κ.λ.π.)

152) λ. ἀμήγερος. — Πῆε στὸν ἀμήγερο.
(= στὸν ἀγύριστο, ποὺ δὲ γυρίζει.)

153) λ. ἄμμος. — Σὰ d'ν ἄμμο τ'ς θάλασσας.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

154) λ. ἄμπακος. — Τοὔψαλε τὸν ἄbακό τ'!
(βλ. Π. Π. 3.)

155) λ. ἀμπέλι. — α) Τ'ἀbέλια θέλ'ν ἀbελουργοὺς τσαὶ τὰ καράϐια ναῦτες.
(βλ. Π. Π. 15 κ.λ.π.)

156) » β) "Ας πάει τσαὶ τὸ παλιάbελο!
(πρβλ. Π. Π. 8.)

157) λ. ἀναγελῶ. — Στσύλε κούdουρε δὲν ἀφήνει ἀναγέλαστε!
(= περιπαίζει ὅλους)

158) λ. ἀνάκαρα. — Δὲν ἔχου ἀνάκαρα!
(= δὲν ἔχω δυνάμεις)

159) λ. ἀνακατώνω. — 'Ανακατωμένες ὁ ἐρχόμενες.
(πρβλ. Π. Π. 2.)

160) λ. ἀνάϐω. — α) 'Ανάψαν τὰ καϐϐάδια του.
161) » β) 'Αναψοκαϐϐάδιατσε.
162) » γ) 'Αναψοκάητσε.
163) » δ) 'Αναψοκώλιατσε.
164) » ε) 'Αναψοκωλιὲς ἔχει.
165) » στ) 'Ανάψαν οἱ ποδιές του.
(ἔχει φούριες, βιάζεται πολύ, πρβλ. καὶ Π. Π. 1 καὶ 2 παραλ.)

166) λ. ἄνδρας. — α) "Αdρα θέλου, δάρε τὲ θέλου!
(πρβλ. Βάρνερ 1.)

167) » β) Κλαίγετε τὸν ἄdρα μου, γειτόν'σσες, γιατ' ἐγὼ ζαλίζομαι.
(πρβλ. Βάρνερ ἀδελφὸς 1.)

Η ΑΠΑΝΩ ΠΟΡΤΑ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Τέμπερα Κας 'Αθηνᾶς Ταρσούλη

168) » γ) Ἄνεμε τσαὶ τσὺρ-Βορζᾶ, μὴ χτ'πᾶς στ' bόρτα μου
τσ' ἄdρας μου σατσὶ δὲν εὗρε τσαὶ στὸ μύλε δὲν ἐπῆ'ε!
(παραλ. Π. Π. 4.)

169) » δ) Ἄdρας μου στὰ τσάγαλα τσαὶ γὼ στὰ τσαγαλίσματα.
(παραλ. Βάρνερ 6.)

170) » ε) Ἄdρα θέλου γὼ τὸ βράδυ — τσ' ἂς μὴν ἔχει ὁ λύχνος λάδι.
(παραλ. Π. Π. 8. 9.)

171) » στ) Ἄdρας τσ' ἂς εἶν' τσαὶ ξ'λένιες.
(παραλ. Π. Π. 10. 22.)

172) » ζ) Ἄdρας μου μὲ κάν' εἰκόνα τσ' ἄdρας μου μὲ κάνει χῶμα.
(παραλ. Π. Π. 20. 27. 66. κλπ.)

173) » η) Ἡ Μέρα μου τὸν ἄdρα μου ἀγρζώνει τσαὶ μερώνει.
(παραλ. Π. Π. 41. 42.)

174) » θ) Ἄdρας μ' βασιλιάς; τσαὶ γὼ βασίλ'σσα! Ἀδερφός μ' βασιλιάς; ἐγὼ τίbοτα!
(παραλ. Π. Π. 64.)

175) » ι) Στ' ἀdροῦς τ'ς τὰ koboδέματα καυτσιέται ἡ γεναίκα!
(παραλ. Π. Π. 74.)

176) λ. ἀνεμοζάλη. — Ὁ καλὸς καραbοτσύρης στ'ν ἀνεμοζάλη φαίνεται!
(πρβλ. Π. Π. 2.)

177) λ. ἀνεμομάζωμα. — Ἀνεμομαζώματα, δαιμονοσκορπίσματα.
(Π. Π. 1. 2. 3. Κατζιούλη 214 (φ. 9α) καὶ Παπαγεωργίου: Ἱστορία Σκύρου σελ. 166)

178) λ. ἄνεμος. — α) Ἄε στὸν ἄνεμο!
(τὸ κοινόν. Στὸ διάβολο.)

179) » β) Κάνει τὸν ἄνεμο κ'bάρζι.
(πρβλ. Π. Π. 13. = δὲν κάνει τίποτα.)

180) » γ) Τ' ἀνέμου ἡ κλιέρα!
(Heisenberg 4 Παροιμίαι Σκύρου. Berl. Philologische Wochenschrft 1900 στηλ. 463.)

181) » δ) Ἄνεμος ποὺ δὲ bοδίζει, ἄφ'σέ τε τσ' ἂς βοΐζει!
(πρβλ. Π. Π. 3.)

182) » ε) Σαbbατιάτ'κος ἄνεμος, — Δευτερζάτ'κος γάδαρος.
(μετεωρολογικὴ παρατήρησις, ὅτι ὁ ἄνεμος ποὺ σηκώνεται τὸ Σάββατο, ὡς τὴ Δευτέρα δυναμώνει καὶ γίνεται ἀνοικονόμητος. πρβλ. Π. Π. 22.)

183) λ. ἀνήψι. — Μόνε δὲ πέψ' ὁ Θεὸς παιδιά, πέbει ὁ δαίμονας ἀνήψια.
(πρβλ. Π Π. 1. 2 κλπ.)

184) λ. ἀνθρωπιά. — Ἡ γιἀθρωπιὰ συνήθειο τσ' ἡ τάξι γονικό' ναι.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

185) λ. ἄνθρωπος. — α) Ἄθρωπο ἀπ' ἀθρώπους τσαὶ στσύλε ἀπὸ μαdρζί.
(παραλ. Π. Π. 2. 3. 6 κλπ.)

186) » β) Τοῦ στσ'νιοῦ τσαὶ τοῦ παλ'τσοῦ ἄθρωπος.
(παραλ. Π. Π. 2. 7. 28 κλπ.)

187) » γ) Ἄθρωπος γιὰ κρεμάλα.
(πρβλ. Π. Π. 10 καὶ Heisenberg 10 στηλ. 464 Berliner Philologische Wochenschrift 1900.)

188) » δ) Ἄθρωπος γιὰ πνίξ'μο.
(πρβλ. Π. Π. 11.)

189) » ε) Ἄθρωπος γιὰ σκότωμα.
(βλ. Π, Π. 12.)

190) » στ) Γίνη ἄλλες ἄθρωπος.
(βλ. Π. Π. 25.)

191) » ζ) Ἄθρωπος κακορζίζικος ἀτός του τσ' ἀπατός του,
κάνει κακὸ σὲ λό'ου του, ποὺ δὲ d' τὸ κάνει ὀχτρός του.
(Π. Π. 37 παραλ.)

192) » η) Ἄdε μ' ἄθρωπο ὁποῦχει γούνα, νὰ φορέσεις κοdογούνι.
(Παπαγεωργίου 5 Ἱστορία Σκύρου σελ. 166.)

193) λ. ἀνθῶ.—Οὖλ' οἱ παπαροῦνες τὸ Μάη ἀ'θίζ'νε.
(πρβλ. Π. Π. 9.)

194) λ. ἀνίσταμαι.—Γίνη τὸ ἀνάστα ὁ Θεός.
(βλ Π. Π. 2 καὶ Βάρνερ Ἀνάστα.)

195) λ. ἀντάρα.—Μόνε πιάσ' στὸ β'νὸ ἀdάρα,—βάλ' τσαὶ μιὰ τσ'κάλα φάβας.
(μετεωρολογικὴ παρατ. γιατὶ ὅταν στὸ βουνὸ εἶναι συννεφιά, θὰ πιάσει κρύο, βαροχειμωνιὰ καὶ χρειάζεται φαῖ ἄφθονο καὶ ζεστό, ὅπως ἡ φάβα.)

196) λ. ἄντερο.—α) Ἔβγαλε τ' ἄdερά του.
(ἔκανε ἐμετὸ πολύ. πρβλ. Π. Π. 1.)

197) » β) Πέσαν τ' ἄdερά του.
(ἀπὸ τὴν πεῖνα ἢ τὴ ζήλεια πρβλ. Π. Π. 4.)

198) » γ) Μοῦλειωτσες τ' ἄdερα.
199) » δ) Μὲ λ'σαdέριατσες πλιά!
(Μ' ἔσκασες, μὲ στενοχώρησες πολύ.)

200) λ. ἀντηλιά.—'Αdηλιὰ ἔχει τσαὶ πλαγιάζει ἀκόμα;
(εἰρων. ὅταν ἀργεῖ νὰ ξυπνήσει κανείς.)

201) λ. ἀντί.—α) Γιατί; Γιὰ τ' ἀdί.
(πρβλ. Π. Π. 13.)

202) » β) Γυαλίζει τ' ἀdὶ—χαρὰ τ' ἀλ'φαdῆ.
(γιατὶ τελειώνει τὸ φασερό, τὴν ἐργασία του καὶ θὰ ξεκουρασθεῖ.)

203) λ. ἀντιλαβού.—Βγαίνει ἡ ἀdιλαβού.
(= βγαίνει κέρδος. Πρβλ. Π. Π. ἀντιλαμβάνω 2.)

204) λ. ἀξίζω.—α) 'Αξίζ' ὅ,τ' πεῖς.
(βλ. καὶ Π. Π. 1.)

205) » β) 'Αξίζ' ὅσο βαρζεῖ.
(βλ. καὶ Π. Π. 4.)

206) λ. ἀπελπίζω.—'Απορπισμένο καράβι σ' ἀγαθὲ λιμνιών' ἀράσσει.
(βλ. Π. Π. 1. 2. κ.λ.π. παραλ.)

207) λ. ἄπιαστος.—Ἄπιαστα πουλιά,—δέκα στὸ bαρᾶ.
(πρβλ. Π. Π. 1. 2.)

208) λ. ἀπίδι.—Τ' ἀπίδια τὲ bαρακαλοῦν τσαὶ χιεραχλάδες θέλει!
(πρβλ. Π. Π. 2.)

209) λ. ἁπλώνω.—α) Ὅσο φτάν' τὸ πάπλωμά σου, ἅπλωνε τὰ ποδάρζα σου.
(βλ. καὶ Π. Π. 1. 3. 7. 9. κ.λ.π. παραλ. καὶ Παπαγεωργίου 33 Ἱστορία Σκύρου σελ. 168.)

210) » β) Τραχανᾶ ἔχου ἁπλωμένε.
(= ἀδιαφορῶ, δὲ δίνω πεντάρα, πρβλ. Π. Π. 6.)

211) λ. 'Από.—α) 'Απὸ δήμαρχος κλητήρας.
(πρβλ. Π. Π. 8. 9. κ.λ.π. παραλ.)

212) » β) 'Α π' τὰ ψ'λὰ στὰ χαμπ'λὰ τσ' ἀπ' τὰ πολλὰ στὰ λία, τσ' ἀπὸ τ' ἀράπικ' ἄλογα, στὰ κουdουρὰ γαϊδούρια.
(Π. Π. 20. 23 κ.λ.π. παραλ.)

213) » γ) Βάσταξε δὰ ἀπ' τὸ Μάη ὡς τὰ τσεράσα.
(= πολὺ λίγο.)

214) » δ) 'Απὸ τὴ Βόλιν ἔρχομαι τσαὶ στὴ gορφὴ κανέλλα.
(πρβλ. Π. Π. 32. 33. κ.λ.π.)

215) » ε) 'Απ' τῆς ἐστσᾶς τὸ γάλα!
(εἰρων. γιὰ ἀνύπαρκτη συγγένεια. πρβλ. Π. Π. 42.)

216) » στ) 'Απ' τὸ διάβολο στὸ dρίβολο!
(Παράβ. Π. Π. 48α.)

217) » ζ) 'Απ' τὰ σῦκα ὡς τὰ σταφύλια.
(Π. Π. 25.)

218) λ. ἀπομένω. — α) 'Απόμ'νε σὰ d' gαλαμιὰ στὸ gάbo.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

219) » β) 'Απόμ'νε σὰ νὰ τοὔφαε ὁ γάδαρος τὸ ψωμί.
(πρβλ. Π. Π. 2.)

220) » γ) Δὲν ἀπόμ'νε ρ'θούνι!
(πρβλ. Π. Π. 9.)

221) » δ) 'Απόμ'νε μαῦρες τσ' ἄλαλες!
(= ἔμεινε βουβὸς καὶ ἔρημος ἀπὸ πένθη καὶ ζημιές.)

222) » ε) 'Απόμ'νε κῶλος.
(= γυμνός, χωρὶς τίποτα, ἀπογυμνώθηκε.)

223) » στ) 'Απόμ'νε στ' gάψι.
(= ἔμεινε στὴ μέση, ἀπέτυχε.)

224) λ. ἀποτάσσω. — 'Αμὴ ἀποτάσσει ὁ Ἅγι-'Αρτέμης κοdάρζα;
(Τὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἅγι-'Αρτέμη στὴ Σκ. χτισμένο μέσα σὲ σπηλιὰ ἔμενε πάντα ξέσκεπο, γιατὶ τὰ κοντάρια τῆς σκεπῆς σάπιζαν ἀπ' τὴν ὑγρασία κι' ἡ στέγη γκρεμιζότανε. Ἡ παροιμία λέγεται γιὰ ἄνθρωπο σπάταλο κι' ἀπρόσεχτο, ποὺ δὲν ψηφᾶ καὶ καταστρέφει τὴν περιουσία ἢ τὰ ροῦχα του.)

225) λ. ἀποτρώγω. — Νίψου τσ' ἀποφάγαμε.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

226) λ. ἀπόψε. — 'Απόψε πᾶνε τ' bήττα.
(Πάει ἡ νύφη γιὰ πρώτη φορὰ στοῦ γαμπροῦ. Βλέπε Τομ. Ι σελ. 109.)

227) λ. 'Απριλομᾶς. — Τῶ gαπεταναίων οἱ γεναῖτσες τὸν 'Απριλο Μάη χερεύουν.
(παραλ. Π. Π. 27.)

228) λ. ἅπτω. — Ἄψε-σβῆσε!
(= στὴ στιγμή. Πρβλ. Π. Π. 2. 3.)

229) λ. ἄρα. — Ἄρα μάρα τσαὶ κατάρα — τσαὶ τ' κασσιδιάρζη ἡ μάννα.
(ἀδιαφορία, ὅ,τι θέλει ἂς γίνει. πρβλ. Π. Π. 1.)

230) λ. ἀράδα. — Ἂν εἶσαι τσαὶ παπᾶς, μὲ τ'ν ἀράδα σου θὰ πᾶς.
(πρβλ. Κατζιούλη 60—3 καὶ Π. Π. 1. 3. 7. κλπ. παραλ.)

231) λ. ἄρες. — Ἄρες, μάρες, κουκουνάρες — τσαὶ σωρὲ παλαβομάρες.
(βλ. Π. Π. 1. 2. 3.)

232) λ. ἀράζω. — Σία τσ' ἀράξαμε!
(πρβλ. Π. Π. 1.)

233) λ. ἀράπης. — α) Τὸν ἀράπη τσ' ἂ λευκάνεις,—εὔτσαιρα τὸ gόπο χάνεις.
234) » β) Τὸν ἀράπ' ἂ σαπ'νίζεις, — τὸ νεκρὸ τσ' ἂ γαργαλίζεις τὸ μεθυσμένε τσ' ἂ τζερνᾶς, οὖλα χαμένα τἄχεις!
(Παπαγεωργίου 44 Ἱστορία Σκύρου σελ. 169)

235) » γ) Τὸν ἀράπη τσ' ἂ σαπ'νίζεις, — τὸ νεκρὸ τσ' ἂ γαργαλίζεις, εὔτσαιρα τὸ gόπο χάνεις.
(Berl. Rhil. Woch. 1900 Heisenberg 25 στηλ. 466.)

236) λ. Ἀράπικος. — Ἀράπ'κο ἢ Ἀρμέν'κο γενάτι.
(πρβλ. Π. Π. 1. παραλ.)

237) λ. ἀργά. — Κάλλιο ἀργὰ παρὰ ποτέ.
(πρβλ. Π. Π. 3.)

238) λ. ἀργάζω. — α) Τ' ἄργατσε τὸ τομάρζι.
(τὸν ἔδειρε, τὸν τυράννησε.)

239) » β) Ἔν' ἀργασμένο τὸ τομάρζι του.
(εἶναι τυραννισμένος, σκληραγωγημένος, ἀντέχει.)

240) » γ) Οἱ πατοῦκνες του ἔν' ἀργασμένες.
(πρβλ. Π. Π. 2)

241) λ. ἀργαλειός. — Τὸ τσέdισμα ἔναι γλέdισμα, ἡ γιἀρόκα 'ναι συρζάνι τσαὶ τὸ καμένο τ' ἀργαλειὸ ἔναι σκλαϑιὰ μεγάλη.
(πρβλ. Π. Π. 2.)

242) λ. ἀργοκίνητος. — Ἀργοτσίν'στο καράϑι, ἢ Ἀργοκάραϑο.
(παραλ. Π. Π. 1. 2. κλπ.)

243) λ. ἀργυρός. — Ἔdα τὸ θέλου τ' ἀργερὸ λεγένι, σὰ φτοῦ τὸ μαῦρο γιαῖμα μέσα;
(πρβλ. Π. 11. 1.)

244) λ. ἀρέσω. — α) Οὔτε καν'νοῦς ἄρεκα, οὔτε κανεὶς μ' ἀρέσει.
(= εἶμαι παράξενος, ἰδιόρρρυθμος.)

245) » β) Μόνε σ' ἀρέσει σένα, μένα μ' περ'σσεύει.
(πρβλ. Π. Π. 4.)

246) » γ) Σὰ σοῦ ξαναρέσει Λάbρο, — ξαναπέρν' ἀπὸ τ'ν Ἄdρο.
(πρβλ. Π. Π 11.)

247) » δ) Σὰ δὲ σ' ἀρέσ', πᾶρ' τ' βόλτα σου.
(Π. Π. 8.)

248) λ. ἄρμα. — Τἄρζιξε τ' ἄρματα.
(= ἀπογοητεύθηκε, παραδόθηκε, γέρασε. Πρβλ. καὶ Π. Π. 7.)

249) λ. ἁρμέγω. — α) Βάλ' τα νὰ τ' ἁρμπέξομε.
(= ὅταν κανένας ἐπαναλαμβάνει ὁλοένα τὰ ἴδια. Παραλ. Π. Π. 2.)

250) » β) Ἄρμπεγε τσαὶ κόρευε, — χέζε τσαὶ δερμάτιαζε.
(τὸ λένε γιὰ δουλειὲς ἀκατάστατες καὶ χωρὶς συνέχεια. Πρβλ. Π. Π. 1 καὶ Παπαγεωργίου 4 Ἱστορ. Σκύρου σελ. 166.)

251) λ. ἁρμενίζω. — Καράϑια ποῦ ἁρμενίζετε; Ψαρόϑαρτσες ποῦ πᾶτε;
(= λέγεται, ὅταν ξανοίγεται κανεὶς καὶ διακινδυνεύει, χωρὶς σταθερὴ βάσι.)

252) λ. Ἁρμυρή. — Μόνε περνᾶς τὴν Ἁρμερή, — βάστα λιϑάνι τσαὶ τσερί.
(Ἁρμερὴ = παραλία ἀπόκρημνη στὴ Σκ. ἐπικίνδυνο πέρασμα στοὺς ναῦτες.)

253) λ. ἁρπάζω. — α) Ἄρπαξε τ' γάτ' ἀπ' τὰ νύχια.
(= ἄρπαξε τὴν εὐκαιρία, ἐπωφελήθηκε ἀπ' τὴν περίστασι.)

254) » β) Ὄπ' ἁρπάξει τσαὶ ξεστσίσει!
(= ὅποιος πρωτοπρολάβει νὰ ἐπωφεληθεῖ ἀπ' τὴν περίστασι).

255) λ. ἄρρητος. — Ἄρρατ' ἀθέμ'τα, κ'τσὰ μαγερεμένα!
(πρβλ. Π. Π. 1. 2. καὶ Κατζιούλη 1282.)

256) λ. ἀρρώστια. — α) Ἡ γιάρρώστια μὲ τὸ καλαμ'κάνι μπαίνει—τσαὶ μὲ τὸ βελόνι βγαίνει.
(Παραλ. Π. Π. 2. 3. 4. κλπ. πρβλ. καὶ Κατζιούλη 721.)

257) » β) Ἡ γιάρρώστια μὲ τὸ τσ'βάλι μπαίνει — τσαὶ μὲ τὴ dρίχα βγαίνει.
(πρβλ. Π. Π. 2.)

258) λ. ἄρρωστος. — α) Πολλοὶ νεκροὶ καθόdανε στ' ἀρρώστου τὸ τσεφάλι.
(πρβλ. Κατζιούλη 2030 φ. 60 β.)

259) » β) Τὸν ἄρρωστε ρωτοῦν ἂ θέλ' νὰ φάει.
(πρβλ. Π. Π. 1α. 13 παραλ.)

260) λ. ἀρχή. — α) Χρόνε τσαὶ πάλι ἀρχή.
(λέγεται γιὰ ἐπιμονὴ φορτική. Παραλ. Π. Π. 13.)

261) » β) Φτοὺ τσ' ἀπ' τὴν ἀρχή.
(πρβλ. Π. Π. 13.)

262) λ. ἄρχοντας. — Ὄdες δειπνοῦν οἱ γιάρχοdες, οἱ γύφτοι μαγερέβ'νε.
(= ὅτι δὲν μπορεῖ κανένας, ἄμα δὲν ἔχει τ' ἀπαιτούμενα, νὰ φανεῖ ἐγκαίρως συνεπὴς στὰς ὑποχρεώσεις του).

263) λ. ἀρχοντόπουλο. — Ἀρχοdόπ'λα, — γουρ'νόπ'λα!
(= ὅτι τὰ πλουσιόπαιδα δὲ γίνονται καλοὶ ἄνθρωποι.)

264) λ. ἄσπορος. — Ἕνα χρόνο ἄσπορες, — πέdε χρόνια ἔρ'μες.
(πρβλ. Π. Π. 3. 4. παραλ.)

265) λ. ἄσπρα. — α) Τ' ἄσπρα — κατεβάζουν τ' ἄστρα!
(Πρβλ. Π. Π. 29 καὶ 34 παραλ.)

266) » β) Χίλιοι στ' ἄσπρο!
(= περιφρον. ἄνθρωποι ποὺ δὲν ἀξίζουν τίποτα. Πρβλ. Π. Π. 40.)

267) λ. ἀσπροπρόσωπος. — Βγῆτσε ἀσπροπρόσωπος!
(πρβλ. Π. Π. 1.)

268) λ. ἀσπροῦ. — Μ' ἔκανε ἀπ' ἀσπροῦ!
(= μ' ἔβρισε, μὲ ἐξευτέλισε. Πρβλ. Π. Π. λ. ἄσπρα 16.)

269) λ. ἀστράφτω. — Χωρὶς ν' ἀστράψει δὲ βροdᾶ τσ' ἂ δὲ βροdήξ' δὲ βρέχει!
(πρβλ. Π. Π. 3.)

270) λ. ἀστρικό. — α) Ἔχει τ' ἀστρζικά του!
(= τὰ νεῦρα, τὴ λόξα του.)

271) » β) Σ' κόβου γὼ τ' ἀστρζικό σου!

272) λ. ἄστρο. — α) Τ' ἄστρα κατεβάζει.
(μὲ τὰ μάγια κυρίως, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ ψέματα, τοὺς ὅρκους, ἢ τὶς διαμαρτυρίες.)

273) » β) Πέσαν τ' ἄστρα τσαὶ φάγαν τα τὰ γ'ρούνια.
(πρβλ. Π. Π. 5. 7. 8. κλπ. παραλ.)

274) λ. αὐγή. — Ἡ γιαὐγὴ θελὰ τὸ δείξει, — τίνος μάννα θελὰ λείψει!
(πρβλ. Π. Π. 2.)

275) λ. αὐγό. — α) Ἔdα τσ'βόσκατο ἔναι πλιά! Ἂ σ' δώσει αὐγό, δὲ θάχει κροκό.
(τόσο φιλάργυρος εἶναι. Πρβλ. Π. Π. 12. 22 κλπ. παραλ.)

276) » β) Αὐγὰ σ' καθαρζίζ'νε;
(τὸ λένε, ὅταν γελᾶ κανεὶς πολύ. Πρβλ. Π. Π. 21.)

277) » γ) Ὅτ' βγῆτσ' ἀπ' τ' αὐγό! Δὲν ἔφτατσε νὰ βγεῖ ἀπ' τ' αὐγό!
(πρβλ. Π. Π. 30.)

278) » δ) Ἔχατσε τ' αὐγὰ τσαὶ τὰ καλάθια.
(Παραλ. Π. Π. 39 καὶ Κατζιούλη 280.)

279) » ε) Δάρε στὰ ξ'μερώματα ποιὸς ἔχει αὐγὰ γιὰ κλῶσσα!
(= ὅταν ζητᾶ κανένας κάτι τὴν τελευταία στιγμὴ καὶ σ' ἀκατάλληλη ὥρα. Πρβλ. Π. Π. 46, 80 κλπ. παραλ.)

280) » στ) Κάθεται ν' ἀνοίξ' τ' αὐγά.
(πρβλ. Π. Π. 54.)

281) » ζ) Κάτσε στ' αὐγά σου.
(πρβλ. Π. Π. 52 κλπ. παραλ.)

282) » η) Σ'γὰ μὴ σπάσεις τ' αὐγά!
(εἰρων. Π. Π. 78.)

283) » θ) Ἔσκατσε τ' αὐγὸ τσαὶ τ'ν ἔβγαλε.
(πρβλ. Π. Π. 73 παραλ.)

284) » ι) Σκᾶς αὐγὸ γιὰ χύνεσαι;
(= σὲ ἀπορία, τί νὰ κάνουν ; Πρβλ. Π. Π. 79.)

285) λ. Αὔγουστος. — α) Ἄ'οστε τροπηοφόρε, — νάσον δυὸ βολὲς τὸ χρόνε!
(πρβλ. Π. Π. 4.)

286) » β) Ἄ'οστε καλέ μου μῆνα, — νάσον δυὸ βολὲς τὸ χρόνε!
(πρβλ. Π. Π. 5.)

287) » γ) Ἄ'οστε πολυοφαγᾶ — τσαὶ μεγαλεκοραδᾶ!

288) » δ) Τ' Ἀ'ούστου τσαὶ τ' Γιοναριοῦ παρὰ ὥρα μέρα.
(ἐνν. τὸ φεγγάρι.)

289) λ. αὔριο. — Αὔριο κλαῖνε δῶ.
(ἀπειλή. Πρβλ. Π. Π. 4.)

290) λ. αὐτί. — α) Ἀπὸ τὸ 'φτὶ τσαὶ στὸ δάσκαλο.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

291) » β) Δὲ δρώνει τὸ 'φτί μου.
(= δὲ φοβοῦμαι. Πρβλ. Π. Π. 6.)

292) » γ) Ἔχ'νε τσ' οἱ τοῖχοι φτιά.
(πρβλ. Π. Π. 18 καὶ Κατζιούλη 2303.)

293) » δ) Ἀπ' τόνα φτὶ μπαίνει — τσαὶ ἀπ' τ' ἄλλο βγαίνει.
(πρβλ. Π. Π. 3.)

294) » ε) Γυαλίκαν τὰ φτιά του.
(τόσο πολὺ ἀδυνάτισε.)

295) λ. ἀφαλός. — Λύθη ὁ ἀφαλές του.
(ἀπ' τὸ φόβο. Πρβλ. Π. Π. 3.)

296) λ. ἀφέντης. — Ἔχει ἀφέdης μας ἀφέdη.
(πρβλ. Π. Π. 19 καὶ Κατζιούλη 1661.)

297) λ. ἀφήνω. — α) Ν' ἀφήσου τὸ γάμο νὰ τρέχου γιὰ περνάρια!
(πρβλ. Π. Π. 4 καὶ 10.)

298) » β) «Ἔπιακα ἕνα gλέφτη!» — «Μόλαρέ τε!» — «Ἐμ' μ' ἀφήνει;»
(παραλ. Π. Π. 14α 15, 16 κλπ.)

299) » γ) Τ' ἄφ'τσε σύξ'λα!
(πρβλ. Π. Π. 27.)

300) » δ) Τὲν ἄφ'τσε κρζὰς στὸ σκ'τέλι!
(= τὸν κατάστρεψε, τὸν ξεγύμνωσε.)

301) λ. ἀφορμή. — Ἀφορμὴν ἐγέρευγε τσ' ὁ Θεὸς τὴν ἔπεψε.
(πρβλ. Π. Π. 2.)

302) λ. ἀφρίζω. — Ἀφρίτζει, ξαφρίτζει, τὸ bαρᾶ μου ἔδωκα, νὰ σὲ φάου θέλου!
(πρβλ. Π. Π. 4.)

303) λ. ἀφρομανίζω. — α) Ἀφρομάνιτσ' ἀπ' τὸ κακό του!
(= ἔγινε ἔξω φρενῶν, θύμωσε, ἄφρισε ἀπ' τὸ θυμό.)

304) » β) Κατεβαίνει ἀφρομανισμένες σὰν τὸ dουρῆ τ' Ἅη-Γιωργιοῦ!
(= βιαστικὸς καὶ θυμωμένος, ἔξω φρενῶν.)

305) λ. ἀφρός. — Βγῆτσε στὸν ἀφρέ!
(Ἴδια σημασία μὲ τό: Βγῆκε λάδι.)

306) λ. ἀφρουγκάζομαι. — Ὄγοιος ἀφιgρζέται τ'ς ποbές τ' ἀκούει.
(πρβλ. Π. Π. ἀφρουγκάζομαι 1.)

307) λ. ἄφτρα. — Ἄφτρες ἔχει.
(= ἀνυπομονεῖ, βιάζεται.)

308) λ. ἄχερο. — Δὲ dρώει ἄχερα.
= Δὲν εἶναι ἀνόητος, δὲν παραδέχεται ἀνόητες δικαιολογίες.)

309) λ. ἀψύς. — Τ' ἀψὺ ξίδι τ' ἀτζό τ' χαλᾶ.
(πρβλ. Π. Π. 4. 5. 6 κλπ. παραλ. Παπαγεωργίου 43 Ἱστορία Σκύρου σελ. 168 καὶ Κατζιούλη 67—10.)

Β'.

310) λ. βάλλω. — α) Βάλε ἄλευρο στὸ σατσὶ τσαὶ μὴ σταυροκοπιέσαι.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

311) » β) Κόψε ἀπὸ τσεῖ ποὺ κρέμεται, νὰ βάλεις τσεῖ ποὺ χάστσει.
(πρβλ. Π. Π. 17.)

312) λ. βάρδα. — Βαρδᾶτε ποδάρζα μὴ σᾶς χέσει ὁ κῶλος μου!
(πρβλ. Π. Π. φεύγω.)

313) λ. βαρειέμαι. — Ὄγοιος βαραίνεται, — πολλὰ στερεύεται.
(πρβλ. Π. Π. 3 καὶ Κατζιούλη 2381.)

314) λ. βάρκα. — Σ'λλοϊσμένες σὰ νὰ β'λιάξαν οἱ βάρτσες του.

315) λ. βάρος. — Ἔbγαλα ἕνα βάρος ἀπ' τὴ ψ'χή μου!

316) λ. βαρῶ. — Βγάλ' τὴ σκούφια σ' τσαὶ βάρζε με!
(εἰρων. ὅταν ἐλέγχομε ἄλλους γιὰ ἐλαττώματα ποὺ ἔχομε καὶ οἱ ἴδιοι. Πρβλ. Π. Π. 18 παραλ.)

317) λ. βασίλειο. — Ἀξίζ' ἕνα βασίλειο.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

318) λ. Βασίλης. — α) Ὅσο ποὺ θερζίζαμε, Βασίλη, τσὺρ-Βασίλη,
τσαὶ σὰν ἀποθερζίκαμε, ποῦ σ' ἔδα, βρὲ κασσίδη!
(πρβλ. Π. Π. 1. 3. 4 παραλ.)

319) » β) Ὅπου τάbλα τσαὶ μαdήλι — τσαὶ καλῶς τὸν τσὺρ - Βασίλη.
(πρβλ. Π. Π. 2 καὶ Παπαγεωργίου 29 Ἱστορία Σκύρου σελ. 167.)

320) λ. βασιλίκι. — Σόϊ πάει τὸ βασ'λίτσι.
(πρβλ. Π. Π. 5.)

321) λ. βασιλικός. — α) Βασιλ'κὸς διορισμὸς τσαὶ τὰ στσ'λιὰ δεμένα.
(πρβλ. Π. Π. 1. 4 παραλ.)

322) » β) Βασιλ'κὸ μολύβι δὲ β'λιᾶ.
(πρβλ. Π. Π. 6.)

323) λ. βασκαίνω.—Φούτ'σέ τε νὰ μὴ βασκαστεῖ.
(πρβλ. Π. Π. 2.)

324) λ. βαστῶ.—Τὲ βαστᾶ, ἢ τὸ λέει, ἡ bάda του!
(τὸ κοινό: τὸ λέει ἡ καρδιά του.)

325) λ. βαφτίζω.—α) Λωλὸς παπᾶς τὲ βάφτ'σε.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

326) » β) Βαφτίζου τσαὶ μερώνου, ἄρα ζήσει τσαὶ μὴ ζήσει.
(πρβλ. Π. Π. 3.)

327) λ. βαφτίσια.—Στὸ γάμο σ' βαφτίσια!
(εἰρων. εὐχή. Πρβλ. Π. Π. 1.)

328) λ. βγάζω.—α) Γερεύει νὰ βγάλει τσ' ἀπ' τὴ μυίγα ξύτζι!
(= τόσο φιλάργυρος εἶναι. Πρβλ. Π. Π. 18.)

329) » β) Βγάλε με γιάτ' θὰ σὲ βγάλου!
(τὸ λέει ἡ ἀράχνη στὴ νοικοκυρά. Γιατὶ ἡ ἀκαθαρσία καὶ ἡ ἀκαταστασία καταστρέφουν τὰ σπίτια. Πρβλ. Π. Π. ἀράχνη 1. 2.)

330) » γ) Τὲν ἔβγαλε τέφι.
331) » δ) Τὲν ἔβγαλε τρίχ' ἀπὸ τ' ζούμη. } (Τὸν κατέστρεψε, τὸν ξεγύμνωσε.)

332) » ε) Βγάλ' τὰ παΐδια σου!
(= γκρεμίσου, τσακίσου. Πρβλ. Π. Π. 3.)

333) » στ) Δέκα-δέκα τὰ βγάζει.
(= ἐννοεῖται τὰ λόγια, εἶναι φλύαρος πολύ. πρβλ. Π. Π. 9.)

334) » ζ) Ἔβαλά σε τσ' ἔβγαλές με.
(πρβλ. Π. Π. 9α.)

335) » η) Μοῦβγαλε τὸ λάδι ἢ τὸ ζ'μί μου.
(= μὲ στενοχώρησε, μὲ ἐξεμεταλλεύθη. Πρβλ. Π. Π. 16.)

336) » θ) Τἄβγαλ' ἔξε τσ' ἕνα.
(= τἄφερε ἴσα-ἴσα, τὰ καταχράστηκε ὅλα. Πρβλ. Π. Π. 17.)

337) λ. βδέλλα.—Ἔπετσ' ἡ ἀβδέλλα του!
(= ἔφαγε παρὰ πολύ. Ἡ παροιμία ἀπὸ τὰ ζῶα, ποὺ δὲν μποροῦν νὰ καταπιοῦν, ἄμα τοὺς σταθεῖ βδέλλα στὸ λαιμὸ καὶ μόλις πέσει ἡ βδέλλα, τρῶνε μὲ βουλιμία.)

338) λ. βελόνι.—α) Βελόνες ἔχει ὁ κῶλος του!
(= δὲν κάθεται ποτέ, εἶναι ἀεικίνητος, ἀνήσυχος. Πρβλ. Π. Π. 2.)

339) » β) Κάθεται πά στὰ βελόνια.
(= ἀνησυχεῖ, ἀνυπομονεῖ. Πρβλ. Π. Π. 7.)

340) λ. βελονιά.—Ρσὺπ τσαὶ βελονιά!
(= λέγεται γιὰ δουλειὰ ἀκατάστατη καὶ κακοκαμωμένη. Πρβλ. Π. Π. 2.)

341) λ. βερεσέ.—α) Σοὺρπ τσαὶ βερεσὲ τἄφερε!
(σημασία ἴδια μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 336. Πρβλ. Π. Π. 10.)

342) » β) Ὄγοιος πιεῖ βερεσὲ δυὸ βολὲς μεθᾶ.
(πρβλ. Π. Π. 4 καὶ Κατζιούλη 571.)

343) λ. βῆχας.—α) Σ' κόβου τὸ βῆχα!
(ἀπειλή. Πρβλ. Π. Π. 13.)

344) » β) Τὸ βῆχα, τὸ συνάχι,—καλότυχος ποὺ τἄχει!
(πρβλ. Π. Π. 4.)

345) » γ) Ἀπορία ψάλτου βῆξ.
(πρβλ. Π. Π. 3 καὶ Κατζιούλη 303.)

346) λ. βία.—Ἡ στσύλα ἀπ' τὴ βιάση της κάνει στραβὰ τὰ κ'τάβια της.
(πρβλ. Ψελλοῦ κστ'. καὶ Π. Π. 1. 5. 6 κλπ. παραλ.)

347) λ. βίδα.—Τοὔστριψε ἡ βίδα.
(=τρελλάθηκε. Πρβλ. Π. Π. 4.)

348) λ. βιός.—α) Τόνα βιὸς πάει τσαὶ βρζίστσει τ' ἄλλο.
(πρβλ. Π. Π. 9 κλπ. παραλ.)

349) » β) Τὸ βιός μου στὴ βιά μου.
(πρβλ. Π. Π. 11. Βάρνερ βιὸς 1 καὶ Κατζιούλη 1658.)

350) λ. βλέπω.—α) Ὁ παπᾶς τσείνους π'λέπει, τσείνους θυμιαίνει.
(παραλ. Π. Π. 53. 88 κλπ.)

351) » β) Ἀκόμα δὲ dὲν εἴδαμε τσαὶ Γιάννη τὲν ἐβγάλαμε.
(πρβλ. Π. Π. 3.)

352) » γ) Τὸ φίδι 'λέπ'ς τσαὶ τὸ σερμό τ' γερεύεις;
(πρβλ. Π. Π. 110. Βυζ. Πλανούδη καὶ Κατζιούλη 1436 παραλ.)

353) » δ) —«Ἔναι μακρζὰ τὸ χουρζό σου;»—«Σὰ bᾶς τὸ 'λέπ'ς!»
(λέγεται γιὰ αὐταπόδεικτα πράγματα.)

354) » ε) Κάλλιο νὰ τὲν ἀκοῦς πέρι νὰ τὲ 'λέπ'ς!
(πρβλ. Π. Π. 67.)

355) » στ) Ἄ δὲ σὲ δοῦ, δὲ dρώου!
(Εἰρων. πρβλ. Π. Π. 14.)

356) » ζ) Ὄγοιος δὲν ἔδε σπίτι, ἔδε φόρνε τσαὶ θάμαξε.
(πρβλ. Π. Π. 17. 19. παραλ. καὶ Κατζιούλη 1713 φ. 51α.)

357) » η) Κάπου μ' ἔδες, κάπου σ' ἔδα.
(πρβλ. Π. Π. 72.)

358) » θ) Ὅπους μὲ 'λέπ'ς τσαὶ σὲ λέπου.
(πρβλ. Π. Π. 64.)

359) » ι) Δῶ ἔμαι τσαὶ δῶ ἔσαι! Θὰ δεῖς ἔdα σ'λέου.
(πρβλ. Π. Π. 37.)

360) » ια) Τᾶδες, ἔδες, τσαὶ τὰ θέλ'ς δεῖ, ἔναι πίστ' ἀκόμα.
(πρβλ. Π. Π. 105.)

361) λ. βοηθῶ.—Βόθα με, νὰ σὲ βοηθῶ,—ν' ἀνεβοῦμε τὸ βουνό.
(πρβλ. Π. Π. 5.)

362) λ. βολεύω.—Βόλεψε τὸ λ'τάρζι!
(= ἔστρωσε τὴ δουλειά του. Βλ. Heisenberg 2. Παροιμίαι Σκύρου Berl. Philologische Wochenschrift 1900 στηλ. 463.)

363) λ. βοριᾶς.—Γέρο-βοριᾶν ἀρμένιζε τσαὶ νότο παλληκάρζι.
(Μετεωρ. παρατ. ὅτι ὁ βοριᾶς, ὅταν πρωτοφυσήξει, εἶναι δυνατὸς κι' ὅσο περνοῦν οἱ μέρες πέφτει, ἐνῶ ἀντίθετα ἡ νοτιὰ παίρνει σιγὰ κι' ὅσο περνοῦν οἱ μέρες ἀγριεύει. Πρβλ. καὶ Π. Π. 1.)

364) λ. βουνό.—α) Ἔπερε τὰ β'νά.
(ἀπ' τὴ στενοχώρια του γυρίζει στὰ βουνά. Παραλ. Π. Π. 12. 15α.)

365) » β) Τ' φάνη β'νό.
(δύσκολο, ἀκατόρθωτο. πρβλ. Π. Π. 21.)

366) » γ) Β'νὸ μὲ β'νὸ δὲ σμί'ει.
(πρβλ. Π. Π. 5. 6. 7 κλπ. παραλ.)

367) λ. βοῦρλο.—Βοῦρλα μ' δόνεις; Ψάθες σ' πλέκου.
(ὅπως μοῦ φερθεῖς, ἢ ὅ,τι μέσα μοῦ δώσεις, ἀνάλογα θὰ σοῦ ἀνταποδώσω. Πρβλ. Π. Π. 2 παραλ.)

368) λ. βράδυ. — Οὔλ' μέρα κορεύαμ' ἔν' ἀρνὶ τσαὶ τὸ βράδυ πέdε δέκα.
(λέγεται γιὰ ὅποιον, ὅσο εἶχε καιρό, τεμπέλιαζε καὶ τὴν τελευταία στιγμή, βιαστικὰ κι' ἀκατάστατα πολεμᾶ, νὰ τελειώσει τὴ δουλειά του. Πρβλ. Π. Π. 3.)

369) λ. βράζω. — α) Ἄς τενε νὰ βράσ' στὸ ζ'μί του!
(= νὰ τυραννηθεῖ, πρβλ. Π. Π. 1. 4. 8 κλπ. παραλ.)

370) » β) Σ' ἕνα καζάνι βράζομε.
(τὸ ἴδιο εἴμαστε, ἢ τὴν ἴδια στενοχώρια ἔχομε. Πρβλ. Π. Π. 9.)

371) » γ) Ἄς τὰ βράσ' δάρε, νὰ πιεῖ τὸ ζ'μί τ'νε!
(τώρα πιὰ ποὺ εἶναι ἄχρηστα Π. Π. 2.)

372) λ. βρακί. — Τἄκανε στὰ βρατσά του!
(πρβλ. Π. Π. 32.)

373) λ. βρέχω. — α) Ἔφυε σὰ d' βρεμένη κόττα.
(πρβλ Π. Π. 23)

374) » β) Τὸ καψ'μάδ' του τὸ θέλ' βρεμένο.
(Εἶναι τεμπέλης, τῆς ἡσυχίας του.)

375) » γ) — «Βρεμένο ἔναι;» — «Ὄχι!» — «Λάλειε με!»
(Μύθος: Ἔβγαλε μιὰ φορὰ ὁ βασιλιὰς διαταγή, ὅποιος δὲ θέλει νὰ δουλέψει, δὲν ἔχει ψωμὶ ἀπὸ τεμπελιά του, νὰ τὸν πουλοῦν σκλάβο. Πιάσαν ἕνα οἱ φύλακες καὶ τὸν γύριζαν, τὸν διαλαλοῦσε ὁ τελάλης, νὰ τὸν πουλήσουν. Μιὰ γυναίκα, ποὺ τὸν λυπήθη, λέει: — «Ἔλα, νὰ σοῦ δώσω γὼ παξιμάδι, νὰ ἔχεις, νὰ μὴ σὲ πουλήσουν». Ὁ τεμπέλης ρώτησε: «Βρεμένο κλπ». Προτίμησε τὴ σκλαβιὰ δηλ. παρὰ νὰ κοπιάσει, νὰ φάει παξιμάδι ξερό. Λέγεται γιὰ πολὺ τεμπέληδες).

376) » δ) — «Ψ'μένο τσαὶ βρεμένο τάχας νᾶν' καλό;»
(Μύθ. Ἦταν ἕνας τεμπέλης μὲ τ' ὄνομα. Πεινοῦσε καὶ δὲν ἤθελε νὰ φάει παξιμάδι, ποὺ τοῦδινε ἡ μάννα του, γιατὶ θὰ κουραζόταν νὰ τὸ μασσήσει. Τοῦ λέει ἡ μάννα του: «Νὰ στὸ βρέξω;» Κεῖνος πάλι τὸ συλλογιζότανε κι' ἔλεγε... Πρβλ. Π. Π. 11.)

377) » ε) Ὅ,τι βρέξ' ἂς κατεβάσει!
(= ἀδιαφορία, ἐγκαρτέρησις, ὅ,τι θέλει ἂς γίνει)
Πρβλ. Π. Π. 39. 41 καὶ Κατζιούλη 1770.

378) » στ) Βρέξε κῶλο, φάε ψάρζι!
(Κοπίασε, γιὰ νὰ φέρεις ἀποτέλεσμα. Παραλ. Π. Π. 13. 1. 5α.)

379) » ζ) Τὲν ἔχει πλιὰ μὴ βρέξ' ὁ Θιὸς τσαὶ στάξ' ἀπάν' του.
(πρβλ. Π. Π. 29.)

380) » η) Πέρα βρέχει.
(ἀδιαφορία. Πρβλ. Π. Π. 4 καὶ Κατζιούλη 41—2.)

381) » θ) Ἔπερε τὰ βρεμένα του!
(πρβλ. Π. Π. 44.)

382) » ι) Τρεῖς ἡμέρες βρέχ' ὁ Θιὸς τσ' ἔξη τὸ σπιτάτσι μου.
(λέγεται γιὰ ἀδικαιολόγητη παράτασι. Πρβλ. Π. Π. 33 κλπ. παραλ.)

383) λ. βρίσκω. — α) Ἀγάπα ἡ Μάρω τὸ χορό, εὗρε τσ' ἄdρα λυρατζῆ.
(πρβλ. Π. Π. 2. 3 καὶ Κατζιούλη 64—5.)

384) » β) Γυρίζ' μὲ τὸ τσερὶ νὰ βρεῖ τὸ Χ'στό.
(= ἔχει ἀξιώσεις μεγάλες, παράλογες.)

385) » γ) Ἔτρ'ζες, χαλ'νέ, μὰ τὄβρες!
(= εἶσαι ὑπεύθυνος γιὰ ὅ,τι παθαίνεις, βρῆκες ὅ,τι μόνος σου προκάλεσες.

386) » δ) Εὗρε δὰ τὸ σογιᾶ μὲ τὸ λουρζί.
(= Δυσκολίες, ἐμπόδια. Πρβλ. Π. Π. 78.)

387) » ε) Εὗρε τὸν ἀdίμαχό του!
(τὸν ἀντίπαλο, αὐτὸν ποὺ τοῦ ξεπλήρωσε ὅσα ἔκανε στοὺς ἄλλους. Τὸ δυνατώτερο. Πρβλ. Κατζιούλη 955 φ. 30α καὶ Π. Π. 83.)

388) » στ) Εὗρες ναύτη γιὰ κατάρτια!
(εἰρων. τὸν πέτυχες. Παπαγεωργίου 17 Ἱστορία Σκύρου σελ. 167.)

389) » ζ) Τσύλ'τσε ὁ τζέτζερης τσ' εὗρε τὸ καπάτσι.
(πρβλ. Π. Π 28 καὶ Κατζιούλη 1333 φ. 40α.)

390) » η) Εὗρ' ἡ πέτρα τ'ν ἀμάδα. — Εὗρε Φίλ'ππας τὸ Ναθαναήλ.
(τὸ κοινόν: ὅμοιος τὸν ὅμοιο. συμφυρμὸς δύο παροιμ. βλ. Π.Π.)

391) » θ) Εὗρε ἡ κορφὴ τὸ bάτο.
(= τελείωσε. Πρβλ. Κατζιούλη 956.)

392) » ι) Ὄχι ὅπως ἔξερες, νύφ' μου! μόν' ὅπως εὗρες.
(πρβλ. Κατζιούλη 1629.)

393) » ια) Φύλαξέ με, ὅdες μὲ βρζεῖς,—νὰ μ' ἔχεις, ὅdες μὲ χρζ'αστεῖς.
(πρβλ. Π. Π. 137 καὶ Κατζιούλη 810.)

394) » ιβ) Τσαὶ στ' θάλασσα νὰ τὲ πέψεις, νερὸ δὲ θὰ βρζεῖ.
(τόσο ἄτυχος ἢ τόσο ἀδέξιος καὶ ἀνάξιος εἶναι. Πρβλ. Π.Π. 98. 130 κλπ. παραλ.)

395) » ιγ) Εὗρες Μέρα; Φάτ'να!
(= ἐπωφελήσου. Ἄρπαξε τὴν τύχη. Ψελλοῦ στ'. κώδιξ Βουλισμᾶ παραλ.)

396) » ιδ) Εὗρες τὸ μάστορζή σου!
(τὸ δυνατώτερο. Πρβλ. Π. Π. 76.)

397) » ιε) Δάρε σ' εὗρα, δάρε στάσου!
(ἀνυπομονησία. Πρβλ. Π. Π. 136.)

398) » ιστ) Εὗρες ἅγιο ν' ἀνάψεις τὸ τσερζί σου!
(εἰρων. σημασία ὅμοια μὲ τὴν 388. Πρβλ. Π. Π. 66.)

399) » ιζ) 'Απ' τὸν οὐρανὸ τὸ γέρευε τσαὶ στ' γῆ τὄβρε!
(= γιὰ καλὸ ἀνέλπιστο. Πρβλ. Π. Π. 131.)

400) » ιη) Τὸ καλό μας τὸ παιδί, τσεῖ π' τὄχε, τσεῖ τὄβρε!
(εἰρων. γιὰ ἀπαθῆ, ποὺ δὲ οκοτίζεται γιὰ τίποτα.)

401) » ιθ) Φύ'αμε τσ' ἀφήκαμε φύτρο, φυτρουλάτσι — τσ' ἔρθαμε τσαὶ βρζήκαμε ἀστάχυ, ἀσταχάτσι.
(Τὸ λένε οἱ γερανοί. Βλ. Τομ. Ι σελ. 144. Πρβλ. Π. Π. 135α.)

402) λ. βροντή. — Μακρζὰ βροdή, κοdὰ βροχή.
(Μετεωρολογ. παρατήρησις, πρβλ. Π. Π.)

403) λ. βρόντος. — Πολεμᾶ στὸ βρόdος!
(= μάταια, τοῦ κάκου προσπαθεῖ.)

404) λ. βροντῶ. — Ἕνα τὄχει ἡ 'Αρχοdοὺ — τσ' ἂ βροdοῦ τσ' ἂ δὲ βροdοῦ.
(= ἀδιαφορεῖ, δὲ δίνει σημασία. πρβλ. Π. Π. 5.)

405) λ. βρυκόλακας. — Ὁ Βροκόλακας στ' γενιά τ' θὰ πάει.
(λέγεται γιὰ ἄπρεπη συνήθεια. πρβλ. Π. Π. 1. 3. παραλ.)

406) λ. βρωμῶ. — α) Τὄνα τ' μυρζίζει τσαὶ τ' ἄλλο τ' βρωμᾶ.
(εἶναι δύσκολος στὴν ἐκλογή. πρβλ. Π. Π. 12)

407) » β) 'Απ' ὄπ' νὰ τὲ bιάσεις, βρωμίζεσαι!
(πρβλ. Π. Π. 9.)

408) λ. βώδι. — α) — «Βάρδα νὰ περάσ' τὸ βώδι!» — «Ποῦdο;» — «Δὲ 'λέπ'ς τὴ dριχιά τ', πά νὰ τὸ φέρου!»
(εἰρων. ὅταν καμαρώνει ἢ περηφανεύεται κανεὶς γιὰ ἀβέβαια μέλλοντα ἀγαθά. παραλ. Π. Π. 4. 23. κλπ.)

409) » β) Σελλᾶτο βώδι ἀγόραζε τσαὶ γάδαρο καbούρη,
γεναίκα λιανοκάπουλη τσαὶ χοῖρο μακρομούρη.
(πρβλ. Π. Π. 38.)

410) » γ) Πέδε βώδια, τρζὰ ζευγάρζα.
(εἰρων. σὲ κουτό. Π. Π. 129.)

411) » δ) Στσύλε ἀπὸ μαdρζὶ τσαὶ βώδι ἀπ' ἀγέλη.
(ἀπὸ καλὸ σόϊ δηλ. μαθημένο καλά.)

412) λ. βωδιά. — Ἔdα βωδιὰ ἔκανες πάλι;
(ἀγένεια, ἀπρέπεια, ἀνοησία.)

Γ'.

413) λ. γάδαρος. — α) Ἔκαν' ἡ γαδάρα μας κόπανο τ' κώλου της!
(λέγεται σὲ ὅποιον προκαλεῖ ὁ ἴδιος, μὲ τὰ καμώματά του, τὴ δυστυχία ἢ τὴ στενοχώρια του. πρβλ. σχ. Π. Π. λ. ἀπατὸς 1. 2. κλπ.)

414) » β) Τὸ Μάη γαδάρα μὴ bάρεις τσαὶ τὴ Λαbρὴ γεναίκα.
(γιατὶ εἶναι ἡ ἐποχή, ποὺ οἱ γάϊδαροι εἶναι παχεῖς, κι' οἱ γυναῖκες στολισμένες καὶ θὰ γελαστεῖς. πρβλ. Π. Π. λ. ἄλογο 20.)

415) » γ) Ὄπ' δὲ bορεῖ νὰ δέρ' τὸ γάδαρο, δέρνει τὸ σομάρι.
(πρβλ. Βάρνερ λ. γάδαρος 1.)

416) » δ) Ὄπ' ἀκ'λουθᾶ τ' γαδάρου, τ'ς πορδιές τ' ἀκούει.
(πρβλ. Κατζιούλη 1730 καὶ Π. Π. 16.)

417) » ε) Κάλεσαν τὸ γάδαρο στὸ γάμο ἢ γιὰ ξύλα ἢ γιὰ νερό.
(λέγεται γιὰ περιποιήσεις ἰδιοτελεῖς. πρβλ. Π. Π. 17.)

418) » στ) Γαϊδούρι ξέστρωτο ἢ ξεσαμάρωτο!
(πρβλ. Π. Π. γάϊδαρος 30.)

419) » ζ) Ὄγοιος γάδαρος τσαὶ γὼ σομάρζι.
(πρβλ. Π. Π. γάϊδαρος 62 παραλ.)

420) » η) Τὲ gατέβατσ' ἀπ' τὸ γάδαρο.
(πρβλ. Π. Π. γάϊδαρος 84.)

421) λ. γαϊδουροδένω. — Κάλλιο γαδαρόδενε, πέρζι γαδαρογέρευγε.
(νὰ εἶσαι Προμηθεὺς κι' ὄχι Ἐπιμηθεύς. πρβλ. Π. Π. 2.)

422) λ. γάλα. — Γάλα μυρίζει ὁ στόμας του.
(εἰρων. τόσο μικρὸς καὶ ἀθῶος εἶναι. πρβλ. Π. Π. 2.)

423) λ. γάμος. — α) Ἀπὸ τὸ γάμον ἔρχομαι, πολλά 'μαι π'νασμένες.
(πρβλ. Π. Π. 4. 5. Κατζιούλη 286 φ. 11α καὶ ξστ'. Ἀθων. συλ. Ρωσ.)

424) » β) Οὔλα τ' γάμου δύσκολα τσ' ἡ νύφη gαστρωμένη!
(πρβλ. Π. Π. 17. 24. κλπ. παραλ.)

425) » γ) Οὔλα σ' κακορζίζ'κα τσ' ὁ γάμος τὴ Dετράδη!
(πρβλ Π. Π. 19. 51 καὶ Κατζιούλη 25—1)

426) » δ) Μ'δὲ γάμος ἄκλαυτες, μ'δὲ νεκρὸς ἀγέλαστες.
(πρβλ. Π. Π. 24. 44.)

427) » ε) Πᾶρ' τενα στὸ γάμο σου, νὰ σ' πεῖ τσ' ἀπὸ χρόνου!
(πρβλ. Π. Π. 69.)

428) λ. γαμπρός. — α) Γαbρὸς ὑγιὸς δὲ γίνεται τσ' ἡ νύφη θυγατέρα!
(πρβλ. Κατζιούλη 502 καὶ Π. Π. 11.)

429) » β) Ὁ γαbρὸς τσαὶ τὸ τσ'κάλι, θέλ'ν' ἀνάgασι μεγάλη.
(ὅτι γιὰ νὰ βρεῖς γαμπρό, ὅπως καὶ γιὰ νὰ πάρει βράσι τὸ τσουκάλι, πρέπει νὰ βιασθεῖς, γιατὶ εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ τὰ καταφέρεις).

430) » γ) Θέλ'ς τσαὶ γαbρὸ μὲ μάτια!
(πρβλ. Π. Π. 21. 25.)

431) » δ) Σὰ θέλ' ἡ νύφη τσ' ὁ γαbρός, — τύφλα νἄχει ὁ πεθερός.
(πρβλ. Κατζιούλη 501 καὶ Π. Π. 55.)

432) » ε) Ὄρ'σε γαbρέ, κ'φέτα!
(πρβλ. Π. Π. 46.)

433) » στ) Γιὰ μάννα πλιά! τ'ς φάγαν τὰ κατώφλια τ'ς οἱ γαbροί!
(εἰρων. γιὰ ὅποια δὲν παντρεύεται)

434) λ. γάτος. — α) Ἔφ'γε ὁ γάτος, χορεύ'νε τὰ ποdίτσα.
(πρβλ. Κατζιούλη 499 καὶ Π. Π. 12. 14)

435) » β) Ἔναι δὰ γατὶ ἐφτάψ'χο!
(πρβλ. Π. Π. 13. 47α παραλ.)

436) » γ) Τὸ γέννησ' ἡ γάτα, πο'τ'κὸ θὰ πιάσει.
(= ὅτι τὸ παιδὶ ἀκολουθεῖ τὸ φυσικὸ καὶ τὸ παράδειγμα τῆς μάννας. πρβλ. Κατζιούλη 2464 καὶ Π. Π. 21. 22 παραλ.)

437) » δ) Μ'δὲ γάτα μπῆτσε, μ'δὲ ζ'μιὰ ἔκανε.
(πρβλ. Π Π. 30.)

438) λ. γγαστρώνω. — Ὄγοιον ἀγαπᾶ ὁ Θεὸς ἀgαστρωμένη γεναίκα τ' δόνει.
(πρβλ. Π. Π. 6.)

439) λ. γδέρνω. — Ὄγοιος δὲ νογᾶ νὰ γδάρζει, — χάνει κρζὰς τσαὶ τὸ τομάρζι.
(πρβλ. Π. Π. 7.)

440) λ. γεβέντισμα. — Ἡ κούρβα τὸ γεβέdισμα γιὰ παν'γύρι τὄχει!
(πρβλ. Π. Π. 1. 2. κλπ.)

441) λ. γείτονας. — α) Τ' γειτόνου σ' τὸ σπίτι τσαίγεται, κοdά 'ν' τσαὶ τὸ δ'κό σου.
(πρβλ. Π. Π. 10. 48 κλπ.)

442) » β) Θεὸς τσαὶ γείτονας δὲ λαθεύ'νε.
(πρβλ. Π. Π. 29.)

443) » γ) Κάλλιο κακὸς χρόνες, πέρζι κακὸς γείτονας.
(πρβλ. Π. Π. 34.)

444) » δ) Ὁ κακὸς χρόνες περνᾶ, ὁ κακὸς γείτονας δὲ bερνᾶ.
(πρβλ. Κατζιούλη 1186 καὶ Π. Π. 21α. 64.)

445) » ε) Ὁ καλός μ' ὁ γείτονας μ' καλοπάdρεψε τὸ κακό μ' τὸ παιδί, ὁ κακός μ' ὁ γείτονας μ' κακοπάdρεψε τὸ καλό μ' τὸ παιδί.
(πρβλ. Π. Π. 56.)

446) λ. γειτονιά. — Σιγὰ-σιγὰ τσαὶ ταπεινά, — μὴ μᾶς ἀκούσ' ἡ γειτονιά.
(πρβλ. Π. Π. 20.)

447) λ. γέλιο. — α) Ἔσκακα στὰ γέλια.
(πρβλ. Π. Π. 10.)

448) » β) Στοῦ λωλοῦ τὸ στόμα περ'σσεύει τὸ γέλιο.
(πρβλ. Π. Π. 16. 5. 15 κλπ. παραλ.)

449) » γ) Ξεράθ'να ἢ λ'γώθ'να στὰ γέλια.
450) » δ) Δὲ μοῦμειν' ἄdερο ἀπ' τὰ γέλια.
(Γέλασα πολύ, μὲ τὴν καρδιά μου.)

451) λ. γελῶ. — α) Ἂς μιλοῦμε τσ' ἂς γελοῦμε, — νὰ μᾶς λὲν π' δὲ χολιοῦμε.
(πρβλ. Π. Π. 6.)

452) » β) Οὖλ' γελούσανε μὲ μένα τσ' ἔσκαζα τσαὶ γὼ στὰ γέλια.
(πρβλ. Π. Π. 24.)

453) » γ) Μ'δὲ κλαίει, μ'δὲ γελᾶ.

(πρβλ. Π. Π. 58.)

454) » δ) Ὥς τσαὶ τὰ παραμήλ'κά τ' γελούσανε.

(= γελοῦσε ὁλόκληρος. παραμήλ'κα = κοντὰ στὰ μηλίγγια του.)

455) » ε) Γελοῦν τσαὶ τὰ 'φτιά του.

(ἴδια σημασία μὲ τὴν προηγούμενη.)

456) λ. γεμίζω.—α) 'Αστάχυ, ἀστάχυ γιμόζει τ' ἀbάρζι.

457) » β) Φασούλι τὸ φασούλι,—γιμόζει τὸ σακκούλι.

(πρβλ. Π. Π. 6. 12 παραλ.)

458) λ. γενάτι.—Τὸ γενάτι—βγάνει μάτι.

(πρβλ. Π. Π. 3.)

459) λ. γένεια.—α) Ὄγοιος ἔχει τὰ γένεια, ἔχει τσαὶ τὰ χτένια.

(πρβλ. Π.Π. 4. Κατζιούλη 47 - 3 καὶ Παπαγεωργίου 28 'Ιστορ. Σκύρ. σελ. 167.)

460) » β) 'Ο Χ'στὸς πρῶτα βλόητσε τὰ γένεια του!

(πρβλ. Π. Π. 15)

461) λ. γενιά.—α) Ἔδ' ὁ γύφτος τὴ γενιά του—τσ' ἀναγάλλιατσ' ἡ καρδιά του.

(πρβλ. Π. Π. 5. 6.)

462) » β) Οὔλ' οἱ γύφτοι μιὰ γενιά.

(πρβλ. Κατζιούλη 2474 (φ. 75α) καὶ Π. Π. 11.)

463) λ. Γέννα.—Τρεῖς στὰ Γέννα, τρεῖς στὰ Φῶτα τσ' ἔξη στὴν 'Ανάστασι.

(μέρες εἶναι ἑορτάσιμες, ποὺ δὲν δουλεύουν οἱ Χριστιανοί. πρβλ. Π. Π. 1.)

464) λ. γεννιέμαι.—α) Γεννήθη μὲ προσωπίδα.

(= εἶναι τυχερός. βλ. Τομ. I σελ. 87. πρβλ. Π. Π. 3α.)

465) » β) Ποὺ γεννηθεῖ στὴ φυλατσή, τῆς φυλατσῆς θυμᾶται!

(Παπαγεωργίου 46 'Ιστορ. Σκύρου σελ. 169. πρβλ. καὶ Π. Π. 15.)

466) λ. γεννῶ.—α) Ἄλλη τσαὶ δὲν ἐγέν'τσε, μόν' ἡ Μαρζὰ τὸ Γιάννη.

(εἰρων. γιὰ ὅποιον νομίζει, πὼς τὰ δικά του συμβάντα εἶναι ὅλως διόλου ἐξαιρετικά. πρβλ. Π. Π. 4)

467) » β) Ὥς τσ' οἱ πετ'νοί τ' γεννοῦν!

(= εἶναι τυχερὸς πολύ. πρβλ. Π. Π. 6.)

468) » γ) Ὅπους τὲ γέν'τσ' ἡ μάννα του!

(γυμνὸς ἢ φτωχός. πρβλ. Π. Π. 13.)

469) λ. γεράματα.—Δὲ dαγιαdοῦ δυὸ πράματα,—φτώχια τσαὶ γεροdάματα.

(πρβλ. Π. Π. 1. 5 παραλ.)

470) λ. γερνῶ.—α) Νιὰ ἔμον τσαὶ γέρακα.

(νὰ προσμένω ἢ ν' ἀκούω πὼς θὰ γίνει. πρβλ. Π. Π. 7. 8. 10.)

471) » β) Σὰ γεράσ' τὸ δεdρό, ξεράδια δὲ d' λείπ'νε.

(πρβλ. Π. Π. 30.)

472) » γ) Σὰ γεράσ' ἡ ἀλ'ποὺ γίνεται καλογρζά.

(πρβλ. Π. Π. 32.)

473) λ. γεροντα γάπη.—'Ο Θεὸς νὰ σὲ φ'λάει ἀπὸ γεροdαγάπη.

474) λ. γεροντοκόρη. — Κάλλιο φτωχονοικοτσαρά, πέρζι γεροdοκόρζη.

475) λ. γέρος.—α) Γέρος ἔσαι δὲ φελᾶς,—μόνε τὰ ψωμιὰ χαλᾶς.

(πρβλ. Π. Π. 20.)

476) » β) Κλαῖγε τὸ νιὸ ὅdες δέρνεται, τὸ γέρο ὅdας τσοιμᾶται.

(Παπαγεωργίου 21 'Ιστορ. Σκύρ. σελ. 167 καὶ Π. Π. 4.)

477) » γ) Βάστα, γέρο, βάστα!

(ὅτι οἱ γέροι δὲν πρέπει, νὰ μοιράζουν τὴν περιουσία τους, ὅσο ζοῦν, ἀλλὰ νὰ βαστοῦν γιὰ τὰ γεράματά τους. πρβλ. Π. Π. 8. 9. 10 κλπ.)

478) » δ) Τ' μικροῦ παιδιοῦ τσαὶ τ' γέρου καλὸ μὴ d'νὲ κάνεις.
(γιατὶ εἶναι ἀγνώμονες. πρβλ. Π. Π. 15. 130 κλπ.)

479) » ε) Σὰ δὲν ἔχ'ς γέρο, πέψε τσ' ἀγόρασε.
(τόσο πολύτιμες εἶναι ἡ πείρα κι' οἱ συμβουλές του. πρβλ. Π. Π. 85.)

480) » στ) Γέρον ἔχανε κρυμμένε, — θησαυρόχανε κρυμμένε.

481) » ζ) Ἔν' τοῦ γέρου τὰ παιχνίδια — σὰ νερόβραστα κρομμύδια!

482) » η) Ἔν τοῦ γέρου τὰ χαδάτσα, — οὔλο πίκρες τσαὶ φαρμάτσα.
(Πρβλ. Π Π. 36, 43 κλπ. παραλ.)

483) » θ) — «Καλ'μέρα, γέρο!» — «Κ'τσὰ σπέρνου!»
(πρβλ. Π. Π. 45.)

484) » ι) Ὁ γέρος τσ' ἀ στολίζεται, — στ' ἀνήφορο γνουρίζεται.
(Πρβλ. Π. Π. 64)

485) » ια) Ὅπου γρζὰ κατσὴ βουλὴ τσ' ὅπου γέρος σκάdαλο.
(πρβλ. Π. Π. 73.)

486) λ. γῆ. — α) Στσίσου γῆς κατάπιε με!
(ἀπελπισία, ντροπή, πρβλ. Π. Π. 5.)

487) » β) Ἐdάκανε ὁ οὐρανὸς τσ' ἡ γῆς δὲ dὸ δέχτη!
(= δὲν μπορεῖ κανεὶς τίποτα νὰ κάνει στ' ἀναπόφευκτα. πρβλ. Π. Π. 12 καὶ Κατζιούλη 1774 φ. 52β.)

488) » γ) Τσ' ἡ γῆς δὲ dὲ χωνεύει.
(τόσο κακὸς καὶ ἁμαρτωλὸς εἶναι. πρβλ. Π. Π. 15.)

489) λ. Γιάννης. — α) Γιάννης τσερνὰ τσαὶ Γιάννης πίνει.
(πρβλ. Π. Π. 7.)

490) » β) Κόψε ξύλο κάμ' Ἀdώνη — τσ' ἀπὸ πλάτανο Μανώλη,
τσ' ἀ ρωτᾶς τσαὶ γιὰ τὸ Γιάννη, — ὅ,τι ξύλο κόψεις κάνει.
(πρβλ. Π. Π. 17.)

491) » γ) Σαράdα πέdε Γιάννηdες — ἑνὸς κοκκόρου γνῶσι.
(πρβλ. Π. Π. 28.)

492) λ. γίνομαι. — α) Ὁ ἄσπρες, μαῦρες γίνεται;
(=δὲν ἀλλάζει κανεὶς φυσικό.)

493) » β) Γίνη dὰ σή'ισμα μεγάλο!
(=σκάνδαλο, ἄκουσμα. Σ ἡ 'ι σ μ α ἴσως ἀπὸ τὸ εἰσηγοῦμαι)

494) » γ) Ἔπ' ὁ δαίμονας τσαὶ γίνη.
(πρβλ. Π. Π. 13.)

495) » δ) Γίνη ἡ μούρζη του κρζάς!
(λέγεται γιὰ ἀναίσθητο καὶ ἀδιάντροπο ποὺ δὲν συγκινεῖται μὲ τίποτα.

496) » ε) Ὅ,τ' γίνη, γίνη!
(=δὲν μπορεῖς ν' ἀλλάξεις ὅ,τι ἔγινε, πρέπει νὰ κάνεις ὑπομονὴ καὶ νὰ τὸ δεχθεῖς, πρβλ. Π. Π. 20.)

497) » στ) Γίνη σὰ ροκοπέτσι.
(=ἀδυνάτισε, ἀπόμεινε σὰν τὸ πετσὶ τῆς ρόκας).

498) » ζ) Ἐξῆdα χρονοῦ Γιάννης, dὲ γίνεται Μαστρογιάννης.
(Παπαγεωργίου 12 Ἱστορ. Σκύρ. σελ. 166.)

499) » η) Γίνη ρεζίλι.
500) » θ) Γίνη θέατρο.
501) » ι) Γίνη τιπτίλι.
(λ. Τουρκ. = μασκαρᾶς, θέατρο)
502) » ια) Γίνη μοσκαρᾶς τ'νὲ στσ'λιοῦνε!
} (= ἔγινε γελοῖος, καταγέλαστος.)

503) » ιβ) Γίνη bαρούτι.
504) » ιγ) Γίνη Τοῦρκος. } (=ἔγινε ἔξω φρενῶν, θύμωσε πολύ.)
505) » ιδ) Γίνη θερίο.
506) » ιε) Οὖλα γίνοdαι, μόν' τοῦ σπανοῦ τὰ γένεια δὲ γίνοdαι.
(=ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀπελπίζεται κανείς, παρὰ μόνο γιὰ ὅ,τι εἶναι ἀδύνατο.)

507) λ. Γιούνια.—Γιούνια μ' κάνεις;
(=νάζια, σκέρτσα, λ. Τούρκ.)

508) λ. γιῶτα.—'Απόμ'νε γιῶτα μοναχή.
(=τἄχασε ὅλα, ἀπεγυμνώθη, πρβλ. Π. Π 1)

509) λ. γκίνη.—Τοῦχε τὸ γκίνη.
(=εἶχε ἀφορμή, προηγούμενα. Γκίνι λ. Τουρκ.)

510) λ. γκρεμίζω.—Δὲν εἶν' π' θὰ gρεμιστεῖς, θὰ σ' ποῦν τσαὶ τύφλα.

511) λ. γλάρος.—Κατεβάζει σὰ dὸ γλάρο.
(=τρώει ἁρπαχτὰ καὶ γλήγορα, πρβλ. Π. Π. 2.)

512) λ. γλήγορος.—Τὸ γλήγορο τσαὶ τὸ καλό, δὲ bᾶν ἀdάμα τσαὶ τὰ δυό.
(Παπαγεωργίου 44 'Ιστορ. Σκύρ. σελ. 169 καὶ Π. Π. 2.)

513) λ. γλυκοαίματος.—"Εναι γλυκογιαίματες.
(=συμπαθητικός, ἀγαπιέται ἀπ' ὅλους.)

514) λ. γλυτώνω.—α) Γλύτωκα ἀπ' τὸ στόμα τ' λύκου.
(πρβλ. γλυτώνω 3 Π Π.)

515) » β) Γλύτωκ' ἀπ' τ' Χάρου τὰ δόdια.
(πρβλ. Π. Π. 6.)

516) » γ) Φτ'νὰ τ' γλύτωτσε.
(πρβλ. Π. Π. 10)

517) » δ) 'Από τρίχα γλύτωτσε.
(πρβλ Π. Π. 5.)

518) λ. γλύφω.—Γλύφ' τὰ δαχτύλια του.
(πρβλ. Π. Π. 1.)

519) λ. γλῶσσα.—α) Τὰ δόdια τἄδωτσ' ὁ Θεὸς γιὰ νὰ βαστοῦν τὴ γλῶσσα.
(πρβλ. Π. Π. 56. 57.)

520) » β) Ἡ γλῶσσα κόκκαλα δὲν ἔχει τσαὶ κόκκαλα τσατσίζει.
(πρβλ. Π. Π. 13. 26. Κατζιούλη 67-9 (φ. 84β) καὶ Heisenberg 16 Berl. Phil. Woch. 1900 στηλ. 464.)

521) » γ) Νὰ δακώσεις τ' γλῶσσα σου.
(=γιὰ νὰ μὴ πραγματοποιηθεῖ ὅ,τι λέει. πρβλ Π. Π. 48.)

522) » δ) Σὰ dὸ βαρδάρ' τ' μύλου πάει ἡ γλῶσσα της.
(πρβλ. Π. Π. 62.)

523) » ε) Σὰ dὸ ψαλίδι ἢ σὰ dὸ ροdάνι πάει ἡ γλῶσσα τ'ς.
(Π. Π. 67.)

524) » στ) Δεσπότ' ξεθρονιάζ' ἡ γλῶσσα της!

525) » ζ) Γιὰ μάννα! ἐdᾶν' αὐτ' ἡ γλωσσοκοπάνα!
(γλωσσού, φλύαρη)

526) » η) Κάλλιο νὰ σὲ φάει τὸ φίδι πέρζι ἡ ἀθρωπογλωσσά.
(πρβλ. Π. Π. 41 καὶ Βάρνερ. φίδι 3.)

527) λ. γνώμη.—Σὰ dὸ bόϊ μ' εὗρα, σὰ dὴ γνώμη μ' δὲν εὗρα.
(Π. Π. 16)

528) λ. γνωρίζω.—Πρᾶμα γνουρ ζάμενο χωρζὶς κρζίσι παίρνεται.
(Π. Π. 5.)

529) λ. γογγύζω.—Σέρνετέ με τσ' ἂς γοτζύζου! ἂχ τσαὶ νἂχαμε!
(Π. Π. κλαίω καὶ Κατζιούλη 12.)

530) λ. γονικό.—α) Τὸ γονικὸ δὲ χάνεται, μ' ἀλήθεια 'ν' πὼς πληθαίνει,
γιατὶ γεννιέτ' ὁλημερζὶς τσ' ὁλημερζὶς πεθαίνει.
(πρβλ. Π. Π. 3 καὶ Βάρνερ λ. φυσικὸ 1.)

531) » β) Τὸ γονικὸ δὲ χάνεται, τὸ σόϊ δὲ bουλιέται.
τσαὶ ἡ παλιὰ ἡ γιἀρχοdιὰ πλιὸ δὲ ξαναγεννιέται.

532) λ. γοργός.—Τὸ γοργὸ τσαὶ χἀρζιν ἔχει.
(Π. Π. 1. Κατζιούλη 2338 καὶ Αἰσώπου κωμωδ. 20.)

533) λ. γουδί.—Τὸ γ'δὶ τὸ γ'δοχέρι—τσαὶ τὸ gόπανο στὸ χέρζι.
(σὲ παράλογη ἐπιμονή.)

534) λ. γούνα.—α) Ἂgdε μ' ὄγοιο φοράει γούνα, νὰ βἀλ'ς τσαὶ σοὺ ἀbᾶ.
(παραλλαγαὶ Π. Π. 1 καὶ Παπαγεωργίου 5.)

535) » β) Τῆς γούνας μου μανίτσι!
(=φορτικός, ἀναπόσπαστος κοιν. κολιτσίδα.)

536) λ. γουρούνι.—α) Σ'λλοϊσμένες σὰ dὸ γ'ρούνι π' θὰ κλάσει.
(εἰρων.)

537) » β) Τὸ γ'ρούνι μὲς στὴ λάσπ' πι'λ'τσίζει.
(=εὐχαριστεῖται μὲς στὴ βρῶμα, κυλιέται καὶ πιτσιλίζει, λέγεται καὶ μεταφορικῶς γιὰ κακοήθεις.)

538) » γ) Σὰ dὸ γ'ρούνι σκαλίζ' τ' λάσπη.
(ἴδια σημασία μὲ τὴν προηγούμενη. Π. Π. 19)

539) » δ) Τὸ γ'ρούνι ὅσο τὸ βαρεῖς, τόσο σκαλίζει.
(ὁ ἀγενής, ὁ ἀνήθικος, ὅσο τὸν συμβουλεύεις τόσο χειρότερα.)

540) » ε) Τὸ γ'ρούνι θέλει πὰ στ' μύτη.

541) » στ) Οὖλα τὰ γ'ρούνια μιὰ μύτ' ἔχ'νε.
(περιφρον. ὅλοι οἱ ἴδιοι εἶναι. πρβλ. Π Π. 17.)

542) λ. γράφω.—Ὅ,τ' γράφει, δὲ ξεγράφει.

543) λ. γριά.—α) Καλόμαθ' ἡ γρζὰ στὰ μοῦρα!

544) » β) Καλόμαθ' ἡ γρζὰ στὰ σῦκα—τσ' οὔλ' μέρα τ' ἀνεζήτα.
(Πρβλ. Βάρνερ λ. γριὰ 2 καὶ Κατζιούλη 1042.)

545) » γ) Ἡ γρζὰ τὸ μ'σοχείμουνο δροσάgουρον ἐγέρευε.
(Πρβλ. Βάρνερ γριὰ 8.)

546) » δ) Ὁ γέρος δέρνεται τσ' ἡ γρζὰ ξεροχτενίζεται.
(Πρβλ. Κατζιούλη 1304 καὶ Βάρνερ 12.)

547) » ε) Πῆε τσ' ἡ γρζὰ στ' ἄλας.
(σχετικὴ Βάρνερ λ. πετεινὸς 1.)

548) » στ) Ἡ γρζὰ ἡ κόττα ἔχει τὸ ζ'μί.

549) » ζ) Μιὰ γρζιὰ μονοδοdού,—ἄdρα ἔθελ' ἡ πορδού.
Τσ' ἕνας γέρος μὲ τὸ μέστι—ἔδε μιὰ γρζιὰ τσαὶ χέστη.
(πρβλ. Π. Π. 82.

550) λ. γρόσι.—α) Ἔχεις γρόσα;—ἔχεις γλῶσσα!
(πρβλ. Π. Π. 10 καὶ Παπαγεωργίου 15 Ἱστορ. Σκύρ. σελ. 167.)

551) » β) Τὰ γρόσα—τὸ Χριστὸν ἐπαραδῶσα.
(πρβλ. Π. Π. 25.)

552) λ. γυαλί.—Τἄκανε γυαλιὰ καρφιά.
(πρβλ. Π. Π. 2.

553) λ. γύλλος.—Ἐπιατσες ὑλάρζι;—κάτσ' ὥς τὸ βράδυ.
Ἐπιατσες κωϐιό;—πᾶρ' τ' ἀρμίδι σου τσαὶ τράϐα στὸ χωρζό.
(παρατήρ. γιὰ ψαράδες.)

554) λ. γυναίκα.—α) Τοῦ καλοῦ ἀdροῦς ἡ γεναίκα ἀπ'τὸ μά'ολο φαίνεται.
(Π. Π. 117.)

555) » β) Ὁ ἄdρας μὲ τὸ τσ'ϐάλι—τσ' ἡ γεναίκα μὲ τὸ χ'λιάρζι.
(γιὰ νὰ εὐημερεῖ τὸ σπίτι, ὁ ἄνδρας πρέπει νὰ κουβαλᾶ ἄφθονα (μὲ τὸ τσουβάλι) κι' ἡ γυναίκα νὰ εἶναι οἰκονόμος, νὰ τὰ ξοδεύει μὲ τὸ χουλιάρι. Π. Π. 44.)

556) » γ) Κάλλιο γεναίκα κάμισσα, πέρζι πολυοπροικούσα.
(κάμισσα=προκομμένη)

557) λ. γυρεύω.—α) Τὰ φτιά μας κόϐανε, σκολαρίτσα γερεύγαμε.
(λέγεται σὲ ὅσους ζητοῦν τὰ περιττά, ἐνῶ στεροῦνται καὶ τὰ ἀπόλυτα ἀναγκαῖα.)

558) » β) Πίσκοπε τοῦ Δαμαλᾶ,—μηδὲ νοῦ, μηδὲ μυαλά!
Τὰ μικρὰ δὲν ἔθελες,—τὰ μεγάλα γέρευγες!
Τράϐα γέρο-δαίμονα,—κούνα τ' ἀραπόπουλο.
Γύρνα τὸ χερόμ'λε.
(πρβλ. Κατζιούλη 305 καὶ Π. Π. 39)

559) » γ) Ὅdας πλαγιάζει ψωμὶ δὲ γερεύει!
(εἰρων. πρβλ. Π. Π. 26.)

560) λ. γυρίζω.—α) Γύρ'τσε τὸ φύλλο.
(ἄλλαξε διαγωγὴ ἢ ἄλλαξε ἡ τύχη. Πρβλ. Π. Π. 18.)

561) » β) Ὡς νὰ γυρζίσεις νὰ δεῖς!
(= στὴ στιγμή, ἀμέσως.)

562) » γ) Ὅdας πή'αινες σού,γὼ γύρ'ζα.
(βλ. Π. Π. 13. καὶ Κατζιούλη 2153.)

563) λ. γύφτος.—Γιού! μ'ζώθ'τσ' ἡ γύφτ'σσα.
(περιφρον.)

Δ.

564) λ. δαίμονας.—α) Μ'δὲ τὸ δαίμονα νὰ δεῖς, μ'δὲ τὸ σταυρό σ' νὰ κάν'ς.
(πρβλ. Π. Π. 1 καὶ Κατζιούλη 1541 φ. 46α.)

565) » β) Βάνει τ' δαιμόν' νορά.
(εἶναι πολὺ ἔξυπνος.)

566) » γ) Ἔναι δὰ δαίμονας μὲ τρεῖς νορές.
(παμπόνηρος, τετραπέρατος.)

567) » δ) Μπῆτσ' ὁ δαίμονας μέσα του.

568) » ε) Τὰ καλὰ σ'νασμένα, τὰ μ'σὰ ἔν' τ' δαιμόνου, τὰ κακὰ ἔναι οὖλα.
(βλ. Παπαγεωργίου 8 Ἱστορ. Σκύρ. σελ. 166 καὶ Heisenberg 23, Berl. Phil. Woch. 1900 στήλ. 465.)

569) » στ) Πῆε στ' δαιμόνου τ' μάννα.
(πρβλ. Π. Π. λ. διάβολος 26.)

570) » ζ) Ἔναι γιὰ τὸ δαίμονα πεστσέσι.
(βλ. Π. Π. λ. διάβολος 27)

571) » η) Γεννήθη πλιὸ μπρὸς τσ' ἀπ' τὸ δαίμονα.
(βλ. Π. Π. λ. διάβολος 57.)

572) » θ) Ὁ δαίμονας δ'λειὰ δὲν ἔχε, τὰ παιδιά τ' πλάκωνε.
(Π. Π. διάβολος 72.)

573) » ι) Ἔναι, ἢ Γίνη δὰ δαίμονας ἀπ' τὰ Γιούρα.
(πονηρὸς ἢ θυμωμένος.)

574) » ια) Ὁ δαίμονας ἅγιος δὲ γίνεται, τσ' ἀ γενεῖ σκατένια δόξα ἔχει.

575) » ιβ) Τὲν ἔκανε ὁ δαίμονας καβάλλα.
(τὸν κυρίευσε ὁ θυμός, τὸ πεῖσμα του.)

576) » ιγ) Τὲ gαλλήτσεψε ἢ τὲ gαβάλλητσ' ὁ δαίμονας.

577) » ιδ) Τ' δαιμόνου τσαὶ τ'ς φούρκας!
(=γιὰ κρέμασμα.)

578) » ιε) Ὁ δαίμονας ἔχ' πολλὰ ποδάρζα!

579) λ. δανεικός. — α) Δανεικὰ ἔν' τὰ λάχανα.
(στὴ σημασία, ὅλα ἔχουν ἀνταπόδοσι.)

580) » β) Δανεικὰ τσ' ἀγύρζιστα.
(βλ. Π. Π. 4.)

581) λ. δάχτυλο. — α) Τὲ baίζει στὰ δάχτ'λα.
(βλ. Π. Π. 33.)

582) » β) Στρίβε, στρίβε, δάχτ'λα, ψ'λὰ χodρὰ κατέβαζε!
(=τράβα μπρός, ἀδιαφορώντας γιὰ ὅλα καὶ ἰδίως ἂν ἡ δουλειά σου εἶναι καλὴ ἢ ὄχι.)

583) » γ) Β'ζαίνει τὸ δαχτ'λάτσ' του.
(εἴρων. γιὰ ὅποιον νεάζει. Βλ. Π. Π. 8 καὶ 15.)

584) » δ) Δὲν εἶν' οὖλα τὰ δαχτύλια ἴσα.
(βλ. Κατζιούλη 1502 καὶ Π. Π. 17.)

585) » ε) Τὰ δαχτ'λίδια ἀ bέσανε, τὰ δαχτύλια 'πομείνανε.
(βλ. Π. Π. 28.)

586) λ. δειλινιάζω. — Τοῦτες πάει, δ'λίνιατσε!
(=βασίλεψε, πεθαίνει.)

587) λ. δείχνω. — Τ'ς ἔδειξε τὴ χodρή του, τσὶ πραμάτειες του.
(=τῆς ἔκαμε ἄσεμνες χειρονομίες.)

588) λ. δελφίνι. — Κολ'bᾶ σὰ δελφίνι!

589) λ. δένω. — α) Τἄδεκα δὰ σὲ ψ'λὸ μαdήλι.
(εἴρων. τὰ πίστεψα, βλέπε Π. Π. 31.)

590) » β) Ἔδετσε τὸ γάδαρό τ'.
(ἔστρωσε τὴ δουλειά του. Βλ. Π. Π. 16.)

591) λ. δέσιμο. — Ἔναι γιὰ δέσ'μο.
(βλ. Π. Π. λ. ἀλυσίδες.)

592) λ. δερμάτι. — Πρίστη σὰ δερμάτι.
(δερμάτι=τουλούμι. Ἔφαγε ἢ πάχυνε πολύ.)

593) λ. δέρνω. — Κῶλο δέρνεις, κῶλο ἀφήνεις, πάλι κωλαρδάκος ἔναι.
(=στὸν πορωμένο, τὸν ἀδιόρθωτο, ὅσα καὶ νὰ τὸν συμβουλεύεις ἢ νὰ τὸν τιμωρήσεις, πᾶνε χαμένα. Π. Π. 19β παραλ.)

594) λ. δέχομαι. — α) Δέξου με δεdρζί, δέξου με τσυπαρζίσσι!
(πρβλ. Π. Π. 1 καὶ Κατζιούλη 1147.)

595) » β) Τσαὶ τὰ καλὰ δεχούμενα τσαὶ τὰ κακὰ δεχούμενα.
(πρβλ. Π. Π. 2.)

596) λ. διάβολος.—Πότε σκάζ'νε οἱ δια'όλοι; Ὅδας κλάν'νε οἱ πεθαμένοι.
(λέγεται, ὅταν στενοχωριέται κανεὶς ἀπὸ ἀνέλπιστη δυσκολία. πρβλ. Π. Π. 102.)

597) λ. διάζομαι.—Πανὶ διάζεται, σὰ d' σαΐτα τρέχει πάνου κάτου!
(εἶναι ἀεικίνητος. Π. Π. 1.)

598) λ. διαλέγω.—α) Ὅπου πολὺ διαλέει, τ' ἀποδιαλόγια παίρνει.
(πρβλ. Π. Π. 17.)

599) » β) Ὅπου πολὺ διαλ΄ει, τ' bαθαίνει.
(βλ. Π. Π. 17.)

600) λ. διδάσκω.—Δάσκαλε, ποὺ δίδαστσες τσαὶ νόμο δὲν ἐκράτειες.
(βλ. Π. Π. 1 καὶ Κατζιούλη 619.)

601) λ. δικός μου.—α) Τὰ δ'κά μας τ'νὲ γειτόν'νε!
(στὴ σημασία: ἀνθρώπων ἕκαστος δύο πήρας φέρει. βλ. Π. Π. 36 καὶ Κατζιούλη 4—37.)

602) » β) Τὰ ξένα ἔναι καρύδια τσαὶ βρodοῦν, τὰ δ'κά μας μολύβια τσαὶ β'λιοῦν.
(ἴδ. σημ. μὲ τὴν προηγούμενη.)

603) » γ) Χ'στέ μου! ρζίξε με στοῦ δ'κοῦ μ' τὸ σπίτ' τσ' ἂς ἔχου χίλιου χρονοῦ κατσά!

604) » δ) Μὲ τὸ δικό σου φάε, πιὲ τσ' ἀλισβερίσ' μὴ gάνεις.
(πρβλ. Κατζιούλη 1504 (φ. 45 α) καὶ Π. Π. 8.)

605) » ε) Τὰ δ'κά μου μαθὲς ἔναι καρύδια τσαὶ βρodοῦν, τὰ δ'κά σου ἔναι σῦκα τσαὶ δὲν ἀκούγοdαι!
(πρβλ. Π. Π. 39.)

606) » στ) Μονά, ζ'γά, δ'κά τ' τὰ θέλει.
(πρβλ. Π. Π. 26.)

607) » ζ) Βρωμᾶς, δὲ βρωμᾶς, δάχτ'λά μου, δ'κός μ' ἔσαι.
(βλ. Π. Π. 7.)

608) λ. δίνω.—α) Νὰ λεπτά, δός μου κρζάς.
(Π. Π. 80.)

609) » β) Δὸς τσαὶ μέ, τσαὶ τοῦ παιδιοῦ μου τσ' ἄdρας μου στὴ bόρτα στέτσει.
(Π. Π. 35, Κατζιούλη 653 καὶ Βάρνερ λ. ἄνδρας 3.)

610) » γ) Δὲ δόνει τ' ἀτζέλ' του νερό.
(Π. Π. 10 καὶ Βάρνερ ἄγγελος 1.)

611) » δ) Δῶσε μου τὸ ψωμάτσ' σου νὰ σ' δόνου λίγο-λίγο.
(βλ. Π. Π. 43.)

612) » ε) Δός μου τσυρὰ τὸν ἄdρα σου τσαὶ βάστα σοὺ τὸ gόπανο.
(βλ. Κατζιούλη 654 καὶ Π. Π. 24.)

613) λ. διπλός.—Τ' χωριάτη τὸ στσ'νὶ μονὸ δὲ φτάνει τσαὶ διπλὸ περ'σσεύει.
(βλ. καὶ 'Αθωνικὴ Συλ. 'Ιβήρων μυθ. 35 καὶ Π. Π. 31.)

614) λ. διψῶ.—α) Μόνε διψᾶ ἡ γιαὺλή σου, ὄξου νερὸ μὴ χύνεις.
(βλ. Κατζιούλη 378 φ. 13β καὶ Βάρνερ λ. αὐλὴ 1.)

615) » β) Ποιὸς πίνει τὸ θολὸ νερό; Ὅγοιος διψᾶ.

616) λ. δόλος.—Χουρὶς δόλωμα ψάρ' δὲ bιάνεται.
(βλ. 78—14 (φ. 89α) Κατζιούλη.)

617) λ. δόντι.—α) Τὲ bονεῖ τὸ δόdι.
(βλ. Π. Π. 26.)

618) » β) Δὲν εἶναι γιὰ τὰ δόdια σου.

(Πρβλ. Π. Π. 26.)

619) » γ) Τουτ'νῆς τὸ μ'νί τ'ς ἔβγαλε δόdια.

(=ἔμεινε γεροντοκόρη, γέρασε.)

620) λ. δόξα.—Μόνε δεῖς τὴ Δόξα μ', μὴ φοβᾶσαι!

(μετεωρολογ. Δόξα=τὸ οὐράνιο τόξο.)

621) λ. δοξάζω.—Ὁ Δοξασμένες τ' ἀρέσ'νε τὰ χάδια.

(ὅτι ὁ Θεὸς εὐχαριστεῖται ἀπὸ τὶς προσευχές.)

622) λ. δουλειά.—α) Μ' τὴ σκάρωτσε τὴ δ'λειά!

623) » β) Ἡ δ'λειὰ dροπὴ δὲν ἔχει.

(βλ. Π. Π. 31.)

624) » γ) Ἡ δ'λειά του πάει πρύμα.

(βλ. Π. Π. 29.)

625) » δ) Ράβε, ξύλωνε, δ'λειὰ νὰ μὴ σ' λείπει.

(βλ. Π. Π. 70.)

626) » ε) Ἡ πολλὴ δ'λειὰ τρώει τὸν ἀφέdη.

(βλ. Π. Π. 35.)

627) » στ) Σὰν ἔχεις πολλοὶ δ'λειὲς βάνε τσ' ἀργάτες.

(βλ. Κατζιούλη 2—47.)

628) » ζ) Δ'λειὲς μὲ φοῦdες!

(Πρβλ. Π. Π. 19.)

629) λ. δουλευτής.—Τὸ δουλευτή σου πλιέρωνε τσαὶ ψυχ'κὸ μὴ gάνεις.

630) λ. δουλεύω.—α) Δὲ δ'λεύει τ'ν ἀgάθα του!

(=εἶναι τεμπέλης, δὲ θέλει νὰ κοπιάζει.)

631) » β) Δούλευέ με, φτωχέ, νὰ μὴ γ'νοῦ σὰ τζαὶ σένα.

(βλ. Κατζιούλη 656 καὶ Π. Π. λ. βοηθῶ 9.)

632) » γ) Δούλεψε νὰ φᾶς τσαὶ κροῦψε νἄχεις.

(Π. Π. 15 καὶ Παπαγεωργίου 11 Ἱστ. Σκύρ. σελ. 166.)

633) » δ) Δούλεψε τ'ς ἄσπροι μέρες, γιὰ νἄχεις τ'ς μαῦροι.

(Βλ. Π. Π. 18.)

634) λ. δρόμος.—α) Ἔπερε δρόμο.

(Π. Π. 6.)

635) » β) Τὸ bαλιέ σου δρόμο μὲ τσαινόργιε μὴν ἀλλάσσεις.

(μὴν ἀλλάζεις γνῶμες καὶ ἰδέες, νὰ κρατᾶς ὅ,τι ἤξερες.)

636) λ. Δροσοφορτωμένος. — Δροσοφορτωμένες ἔναι.

637) λ. Δρίμες.—Στὰ dρίματα τἄπλυνες τσαὶ λειώκανε;

638) λ. Δυό.—α) Δυὸ τσεφάλια δὲ χουροῦνε σ' ἕνα σκοῦφο.

(βλ. Π. Π. 25.28. κλπ.)

639) » β) Τοῦβαλε τὰ δυὸ ποδάρζα σ' ἕνα παπούτσι.

(Π. Π. 67. Κατζιούλη 666.)

640) » γ) Ὅπου τσυν'γᾶ δυὸ λαγούς, χάνει τσαὶ τὸν ἕνα, χάνει τσαὶ τὸν ἄλλε!

(βλ. Π. Π. 57 καὶ Κατζιούλη 44—5.)

641) λ. δώδεκα.—α) Θαρρεῖ, π' βαστᾶ 'πὸ τ'ς δώδεκα!

(τοὺς δημογέροντας, τὴ δωδεκάδα.)

642) » β) Κάνει δά, μ'δὲ νᾶν' ἀπ' τὰ δώδεκα σκαμνιά!
(Ἴδια σημασία μὲ τὴν προηγούμενη.)

Ε.

643) λ. ἑαυτοῦ.—α) Καθένας τὸ κορμάτσι του γιὰ τσυπαρζίσσι τὄχει.
(πρβλ. Π. Π. 8.)

644) » β) Κάθε πο'τ'κὸς στὴ τρύπα του γιὰ βασιλιὰς περνᾶ.
(βλ. Π. Π. 25.)

645) λ. Ἑβραῖος.—α) Ἔδα Ὀβρζὸς ἀμέρωτος ἔναι πλιά.
(=ἄσπλαχνος, χωρὶς ἅγιο μῦρο.)

646) » β) Βρωμᾶ ὁ Ὀβρζός, βρωμοῦν τσαὶ τὰ καλά του.
(βλ. μη' Ἀθων. Συλ. Ρωσ. καὶ Π. Π. λ. βρωμῶ 3.)

647) λ. ἐγγίζω.—Θώρειε με τσαὶ μὴ μ'ἀτζίζεις.
(πρβλ. Βάρνερ λ. βλέπω.)

648) λ. ἔγγονος.—Γγόνι ἐπ' 'γγόνι τἄμαθε!
(τὸ κοινόν: ἀντὰμ παπαντάμ.)

649) λ. εἰκονοστάσι.—Τὸ βρίσκου 'κονοστάσι!
(=ἄδειο. π.χ. Γυρίζου σπίτ' μου, τὸ βρίσκου 'κονοστάσι!)

650) λ. εἶμαι.—α) «'Από ποῦσαι καρπουζάτσι;»--«'Απ'αὐτὸ τὸ bοστανάτσι.»
(πρβλ. σχετικὴν Κατζιούλη 2001.)

651) » β) Θαρροῦσα τσαὶ γώ, ποὺς ἔσονε τ' παπᾶ-Μανιᾶ τ' ἄλογο.
(τίποτα σπουδαῖο δηλ. σὰν τὸ ἄλογο τοῦ παπᾶ ποὺ ἦταν ξακουστὸ γιὰ τὴν ταχύτητα του.)

652) λ. ἐκεῖ.—Δῶ βαθιὰ τσαὶ τσεῖ ρ'χά, ποῦ νὰ πέσου νὰ πνιγοῦ;!...
(Π. Π. 9)

653) λ. Ἑλληνικό.—Γιὰ μάννα! Τὸ παπούτσ' του, σὰν Ἑλλην'κὸ μνημόρζο ἔναι!
(=τόσο μεγάλο.

654) λ. ἐλιά.—Τράβηξα τ'ς ἐλιᾶς τὸ φαρμάτσι.
(βλ. Κατζιούλη 67—25 καὶ Π. Π. λ. βάσανο 7.)

655) λ. ἐμπόδιο.—Κάθε ἐbόδιο γιὰ καλό!

656) λ. ἐμπρός.—α) Μπρὸς Μαρζὰ τσαὶ πίστ' 'Αdώνης.
(πρβλ. Βάρνερ. λ. Μαρία. 1.)

657) » β) 'Από bρὸς μὲ δέρνει πύρα—τσ' ἀπὸ πίστα μαύρζη μοῖρα.
(Τὸ λένε γιὰ τὴ φωτιὰ στὸ τζάκι, ποὺ δὲ ζεσταίνει παρὰ μόνο τὸ ἐμπρὸς μέρος.)

658) » γ) Μπρὸς gρεμνὸς τσαὶ πίστα ρέμα.
(πρβλ. Κατζιούλη 786 καὶ Π. Π. λ. ἀποδῶ 1.)

659) » δ) Μ' ἔστρωτσε bροστά.

660) λ. ἐμπροστινός.—α) Ὁ bροστ'νὲς τοῦ πιστ'νοῦ δεκανίτσι.
(πρβλ. Βάρνερ 1.)

» β) Καθένας τὴ bροστ'νή τ' σακκομεριὰ λογιάζει.
(=ἀνθρώπων ἕκαστος δύο πήρας φέρει.)

661) λ. ἕνας.—α) Μὲ μιὰ τ'φετσὰ νὰ σκοτώνεις δυὸ π'λιά.
(σχετ. Βάρνερ λ. πέτρα 2.)

662) » β) Μ' ἕνα gῶλο κλάν'νε.
(=ὅ,τι εἶν' ὁ ἕνας, εἶναι κι' ὁ ἄλλος, ἔχουν πάντα τὴν ἴδια γνώμη.)

663) » γ) Ἕνας κοῦκος δὲ φέρνει τ'ν ἄνοιξι.
(Κατζιούλη 670 καὶ Π. Π. λ. ἄνοιξι 2 παραλ.)

664) » δ) Σὰ bέσει ὁ λύκος στὸ μαdρζὶ ἀλλοίμονο στὸ ἕνα.
(πρβλ. ἀριθ. 3 Βυζ. κώδ. 116 Πετρουπόλεως.)

665) » ε) Μιὰ πέτρα δὲ βγάν' τ' ἄλευρο.
(πρβλ. Βάρνερ λ. πέτρα 1.)

666) » στ) Τσ' οἱ πολλοὶ πολλὰ τσ' ὁ ἕνας ἀπὸ οὖλα.
(πρβλ. Κατζιούλη 1692.)

667) λ. ἔννοια.—α) Τ' γαδάρου μου ἡ γιέννοια!
(Περιφρον. δὲ δίνω πεντάρα.)

668) » β) Οὔλη μ' ἡ γιέννοια τ' γαδάρ' μου τὰ νιάμερα.
(περιφρον. δὲ μὲ μέλλει.)

669) » γ) Οὔλη μου ἡ γιέννοια δάρ' δά!
(περιφρον. ἴδια σημασία μὲ τὶς δύο προηγούμενες.)

670) λ. ἐντρέπομαι.—α) Dράπ' τὸν ἕνα, dράπ' τὸν ἄλλε, παιδὶ μὲ τὸν ἄdρα μ' δὲν ἔκανα.
(πρβλ. Π. Π. λ. ἀρέσω 3α παραλ. Σίφνου.)

671) » β) Ἐμ' ἔκλατσε, ἔμ, dράπη.
(εἰρων. ὅταν κάνει κανένας πὼς στενοχωριέται, γιὰ κάτι ποὺ τὸν εὐχαρίστησε κι' ἂν ἤθελε, μποροῦσε νὰ τ' ἀποφύγει.)

672) » γ) Νὰ μὴ μὲ dρέπεσαι ταχιὰ τ'ν ἄλλη.
(=νὰ μὴν τὸ κάνεις, ἢ νὰ ξεκαθαρίσομε, γιὰ νὰ μὴ μὲ ντρέπεσαι αὔριο)

673) λ. ἐντροπή.—α) Μάννα, dροπή! ἔμ' χουζούρι!

674) » β) Μ'σὴ dροπὴ δ'τσή τ'νε, μ'σὴ δ'τσή μου!

675) λ. ἔξυπνος.—α) Ξυπνὸ π'λὶ ἀπ' τὴ μύτ' πιάνεται.

676) » β) Ξυπνὸ ἢ πονιερὸ π'λὶ πιάνετ' ἀπ' τὰ τέσσερα.
(πρβλ. Κατζιούλη 70—21 καὶ Βάρνερ λ. πουλὶ 13.)

677) λ. ἔξω.—α) 'Απ' ὄξου κούκλα τσ' ἀπὸ μέσα πανούκλα.
(πρβλ. Π. Π. 6 καὶ να! 'Αθων. Συλ. Ρωσ. παραλ.)

678) » β) Ὄπ' ἔν' ἀπ' ὄξ' ἀπ' τὸ χορό, πολλὰ τρα'ούδια ξέρζει.
(πρβλ. Βάρνερ χορὸς 2.)

679) λ. ἐπάνω.—'Απάν' τσαὶ ξαπάνου!
(=μὲ τὸ παραπάνω.)

680) λ. ἐπιδέξιος.—Τὰ μεταξωτὰ βρατσὰ θέλ'νε 'πιδέξια στσέλια.
(πρβλ. Παπαγεωργίου 42 Ἱστορ. Σκύρου σελ. 168.)

681) λ. 'Επισκοπή.—α) Τσ' ἀ φτωχύνει ἡ Πισκοπὴ δέκ' ἁγιοὺς καταπονεῖ.

682) » β) Δὲ bαdρεύεται μ'δὲ μὲ τ'ς Πισκοπῆς τὰ καλά.
(=τόσο ἄσκημη εἶναι.)

683) λ. Ἔρημος.—Πολλὰ καλὰ στ'ν ἔρ'μο γιατὶ δὲν εἶν' ἀθρῶποι.
(πρβλ. Βάρνερ ἔρημος 2.)

684) λ. ἔρχομαι.—α) Ἔρθαν τ' ἄγρζα νὰ βγάλ'νε τὰ ἥμερα.
(πρβλ. Κατζιούλη 2 - 63.

685) » β) Τοῦρθε dαμλᾶς.
(ξαφνικό.)

686) » γ) Ἔρριξε τὰ κ'τσὰ τσ' ἔρθε.

(ἦρθε πάνω στὴν ὥρα.)

687) λ. εὐχή.—Εὐτσὴ γονιοῦ ἀγόραζε τσαὶ στὸ β'νὸ περπάτειε.

(Παπαγεωργίου 15 Ἱστορ. Σκύρου σελ. 167.)

688) λ. ἔχω.—α) Ὄπ' ἔχει ἀβέλια, βάνει ἀργάτες.

(Παπαγεωργίου 28 ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 167 καὶ Κατζιούλη 47·2.)

689) » β) Ἀλλοὶ π' τὄχει ἡ κούτρα του νὰ κατεβάζει ψέροι!

(Κατζιούλη 1786 παρ.)

690) » γ) Ὄδας ἔχα, δὲν ἔχα. Δάρε ποὔχου, δὲν ἔχου!

(ὅταν εἶχα εὐκαιρία ἢ χρήματα, δὲν εἶχα μυαλό, νὰ ἐπωφεληθῶ. Τώρα ποὺ ἔχω μυαλό, δὲν ἔχω πιὰ χρήματα ἢ εὐκαιρία.)

691) » δ) Ὄγοιος ἔχει σέται—τσ' ὄγοιος δὲν ἔχει ξέται.

692) » ε) Θαρζεῖς, ποὺς ἔμαι κολοβός, ἔχου τσαὶ γὼ τ'ν νορά μου! Δὲν ἔχου τὸ συνήθειο, μάχου τὴν ἀθρωπιά μου!

693) » στ) Σὰ δὲν ἔχ'ς πανὶ νὰ φάνεις,—τὰ μασούρια τί τὰ βάνεις;

694) » ζ) Ὄγοιος ἔχει μαχαίρζι, τρώει πεπόνι.

695) » η) Ἐdάχεις Γιάννη; Ὄ,τ' ἔχα πάdα!

(πρβλ. Κατζιούλη 99—2 καὶ Βάρνερ Γιάννης 4.)

696) » θ) Ὁ κῶλος μας βρατσὶ δὲν ἔχει τσ' ἡ σκούφια μας λουλούδια θέλει.

697) » ι) Ἔχε τσ' ἡ φατσὴ μ'νὶ τσ' ἔστσυβε τσαὶ θώρζειέ το!

(πρβλ. Βάρνερ: φακή 2.)

698) » ια) Ὁπὄχει πρόβατα, ἔχει τα—τσ' ὅπου τὰ βόστσει, τρώει τα.

(πρβλ Κατζιούλη 2054 καὶ Βάρνερ γίδι 1.)

699) » ιβ) Σὰ δὲν ἔχ'ς ἄλογο, πᾶρε ἕνα γαϊδούρι.

(=πρέπει νὰ ἀρκεῖται κανεὶς σ' ὅ,τι βρίσκει.)

700) » ιγ) Ὁπὄχει παιδιὰ τσαὶ τζάτζαλα, ἂς κάθεται νὰ τὰ φ'λάει!

701) » ιδ) Ὄπ' δὲν ἔχει μαυρομάτα,—φ'λάει τ' τσιβλομάτα.

(Βάρνερ: μαυρομάτα 1.)

Ζ.

702) λ. ζάχαρι.—Ἔλειωτσε σὰ dὸ ζάχαρι.

(πρβλ. Βάρνερ: ζάχαρη 1.)

703) λ. ζηλεύω.—Κάλλιο νὰ μὲ ζ'λεύ'νε, πέρζι νὰ μὲ λ'πῶdαι!

(νὰ εἶμαι εὐτυχὴς δηλ. καὶ νὰ μὲ ζηλεύουν, παρὰ νὰ εἶμαι δυστυχὴς καὶ νὰ μὲ λυποῦνται.)

704) λ. ζῶ.—Ζῆσε, Μαῦρε μ', νὰ φᾶς τὸ Μάη τριφύλλι—τσαὶ τὸν Ἄ'οστε σταφύλι.

(Παπαγεωργίου 16 Ἱστορία τῆς Σκύρ. σελ. 167, Π. Π. ζῶ 10 καὶ Κατζιούλη 991.)

705) λ. ζωγραφιστός.—Δὲ θέλου νὰ τὲ δοῦ μ'δὲ ζουγραφ'στέ.

Η.

706) λ. ἥλιος.—α) Σ' ἕναν ἥλιο ἁπλώναμε!

(εἰρων. ὅταν ὁ ἄλλος ἐπικαλεῖται μακρινὴ ἢ ἀνύπαρκτη συγγένεια.)

707) » β) Ἥλιο μπάζει, ἥλιο βγάζει, ἔρημα ψοφᾶνε!
(εἰρων. ὅταν κανεὶς κάνει τὰ ἀντίθετα ἀπ' ὅ,τι πρέπει καὶ ἀπορεῖ, γιατὶ ζημιώνεται.)

708) » γ) Δὲ θὰ φέξει πλιὰ ὁ ἥλιος τσαὶ γιὰ μᾶς, Χ'στέ μου!
(=δὲ θ' ἀλλάξει ἡ τύχη, νὰ ἔλθει καὶ σὲ μᾶς ἡ εὐτυχία.)

709) » δ) Δὲν ἔχει στὸν ἥλιο Μέρα!
(=εἶναι ἄτυχος, φτωχός. πρβλ. 97—7 Κατζιούλη.)

710) » ε) Τοῦ ἥλιου τσύκλος ἄνεμος, τοῦ φεgαρζοῦ χ'μούνας, ἤ, νερό 'ναι!
(Μετεωρολ.)

711) » στ) Ἄσπρος ἥλιος, μαύρη μέρα.
(ὅταν ὁ ἥλιος εἶναι ἄσπρος (ἀδύνατος), ἡ μέρα εἶναι κρύα. μετεωρολογ.)

712) λ. ἡμέρα. — Ἡ καλὴ μέρα ἀπ' τὸ ταχ'νὸ δείχνει.
(πρβλ. Π. Π. 28 καὶ Κατζιούλη 1026.)

Θ.

713) λ. θάλασσα. — Ὄγοιος κάθεται στὴ στερζὰ τσαὶ θάλασσα γερεύει,
ὁ δαίμονας τ' κώλου του κουτσὰ τ' μαγερεύει.
(πρβλ. Π. Π. διάβολος 78.)

714) λ. θαῦμα. — Κάθε θάμα τρζεῖς ἡμέρες τσαὶ τὸ παραθάμα πέdε.
(πρβλ. Βάρνερ: θάμα 1 καὶ 2.)

715) λ. θέλω. — α) Θέλει ἀφέd'ς μου τσαὶ κλάνει ἡ μάννα μου.
(Λέγεται γιὰ ἀνθρώπους ποὺ δὲν ἔχουν δική τους γνώμη.)

716) » β) Ἔθελές τα τσ' ἔπαθές τα!

717) » γ) Ἔθελές τα, κῶλο μ' τσ' εὗρες τα, Μέρα μου!
(λέγεται γιὰ κείνους, ποὺ μόνοι προκαλοῦν τὴ δυστυχία τους.)

718) » δ) Ὄγοιος θέλει νὰ θερζίσει, — πρέπει νὰ χασομερζήσει.
(πρβλ. Π. Π. ἀγαπῶ 48.)

719) » ε) Ὄγοιος δὲ θέλ' νὰ ζ'μώσει, πέdε μῆνες κοστσ'νίζει.
(πρβλ. Π. Π. 76 καὶ Κατζιούλη 1715.)

720) » στ) Ὄγοιος θέλ' νὰ μὲ φ'λήσει, ξέρζει ποῦ 'ν' τὸ μά'ολό μου.
(πρβλ. Π. Π. λ. ἀγαπῶ 45.)

721) » ζ) Καθένας, ὅπους θέλει, τ' bαίζει.

722) » η) Μήδ' ἀπὸ τ' γάτα σου γατὶ δὲ θέλου!
(= τόσο ἐλεεινὸ σὲ θεωρῶ καὶ δὲ θέλω καμμιὰ συνάφεια μαζύ σου.)

723) » θ) Ποὺ θέλει νὰ ταξ'δέψει, τὰ μουράγια φ'λάει!

724) » ι) Ποιός στραβὸς δὲ θέλ' τὸ φῶς του!
(πρβλ. Κατζιούλη 2275.)

725) » ια) Σὰ δὲ σὲ θέλ' τὸ χουρζό, ἔdα ρωτᾶς ποῦ ἔν' τ' παπᾶ τὸ σπίτι;
(πρβλ. Βάρνερ χώρα 1.)

726) » ιβ) Ὁ τσ'καλᾶς ὅπ' θέλει τὸ κολλάει τὸ φτὶ στὸ τσ'κάλι.
(βλ. Κατζιούλη 1245. Βάρνερ τσουκαλᾶς 1.)

727) » ιγ) Τὰ λιλιὰ τ' Γιάννη θέλου τσαὶ τὸ Γιάννη δὲ dὲ θέλου.
(Βάρνερ Γιάννης 3.)

728) » ιδ) Γὼ σ' λέου νἄχεις χίλια πρόβατα, σὰ δὲ θέλ'ς μ'δὲ στσύλε ἀπ' τὸ μαdρζί, ἢ μὴν ἀποτάξεις κανένα!
(= ἅμα ἀδιαφορεῖ κανένας στὶς συμβουλὲς ποὺ τοῦ δίνουν.)

729) λ. Θεός.—α) Ὁ Θεὸς γιὰ οὔλους ξ'μερώνει!

730) » β) Ἔχεις χαμωθεό; Ἔχεις τσ' ἀπανωθεό.
(πρβλ. Βάρνερ Θεὸς 1.)

731) » γ) Μοῦ βγῆτσ' ὁ Θεὸς ἀνάποδα.
(= τυραννήθηκα, βασανίστηκα.)

732) » δ) Μοὔπιατσε πλιὰ τὸ Θεὸ ἀπ' τὰ ποδάρζα!
(= μοὔφερε τοῦ κόσμου τὶς δυσκολίες.)

733) » ε) Ὁ Θεὸς ἀργεῖ, μὰ δὲν ἀλησμονεῖ.
(βλ. Κατζιούλη 487 (φ. 16β) καὶ Π. Π. ἀργῶ 1.)

734) » στ) Κατὰ τὰ ροῦχα μεράζει ὁ Θεὸς τὸ κρζῶμα.
(βλ. Ἀθων. συλ. Ἰβήρων μυθ. 31.)

735) » ζ) Ἡ γιὸργὴ τ' Θεοῦ σ' ἔβγαλε βροστά μου.

736) » η) Δὲν ἔδα Θεοῦ πρόσωπο.
(= δὲν ὀρθοπόδησα, δὲν εὐτύχησα ποτέ. βλ. Π. Π. Θεὸς 122.)

737) » θ) Χωρὶς Θεοῦ θέλ'μα φύλλο δὲ βέτει ἀπὸ δεdρζί .

738) » ι) Ὄπ' ἔχει τ'ς ἐλπίδες του στὸ Θιό,—πάdα θαρζεῖ νὰ δεῖ καλό.

739) » ια) Ἂν ἄκ'γε ὁ Θεὸς κουρούν'νε τσαὶ κουράκ'νε!
(βλ. Κατζιούλη 688.)

740) » ιβ) Ὄ,τ' πέψ' ὁ Θεός, καλὰ πεμένο!
(= πρέπει νὰ ὑπομένει κανεὶς τ' ἀναπόφευκτα.)

741) » ιγ) Ἔdα Θεὸ λατρεύει πλιά!
(= λέγεται γιὰ ἄνθρωπο σκληρὸ ἢ ἀλλοπρόσαλλο, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ βασιστεῖ κανεὶς στὸν χαρακτῆρα του.)

742) » ιδ) Ὄdας πέψει ὁ Θεὸς τ' ἄλευρα, παίρνει ὁ δαίμονας τὸ σάκκο.
(βλ. μθ'. Ψελλοῦ κωδ. Βουλισμᾶ καὶ Ἀθων. συλ. Ρωσ. κγ'.)

743) λ. θερίζω.—α) Κάλλιο θέρζιζε τσαὶ δένε, πέρζι δένε τσαὶ κουβάλειε.
(λέγεται εἰρωνικῶς γιὰ δουλειὲς ποὺ ἔχουν τὸν ἴδιο κόπο καὶ κούρασι.)

744) » β) Ὄ,τι σπέρζεις θὰ θερζίσεις.
(πρβλ. 99-10 Κατζιούλη.)

745) λ. θέρος.—α) Ἀπ' τὸ θέρος ὥς τ'ς ἐλιὲς—δὲν ἀπολείπ'νε οἱ δουλειές.
(γεωργ. παρατήρ.)

746) » β) Θέρος, τρύγος, πόλεμος.
(ὅτι ὁ θερισμὸς κι' ὁ τρυγητὸς εἶναι μεγάλος κόπος.)

747) λ. θεωρία.—Θεωρία Ἐπισκόπου τσαὶ καρδία μυλωνᾶ.
(πρβλ. Π. Π. 1 καὶ Κατζιούλη 687.)

748) λ. θηλυκό.—Τῆς καλομάννας τὸ παιδί, τὸ πρῶτο νᾶναι θηλ'κὸ τσαὶ νὰ πεθάνει τσ' ὅλας.
(πρβλ. Π. Π. κορίτσι 8 παραλ.)

749) λ. θρέφω.—Θρέψε λύκο τὸ χ'μοῦνα, νὰ σὲ φάει τὸ καλοτσαίρζι.
(βλ. Κατζιούλη 46-3.)

750) λ. θυμοῦμαι.—Ὁ φτωχὸς (ἢ ὁ λωλὸς) μὲ τὰ θ'μᾶται, χαίρεται.
(πρβλ. Βάρνερ λωλὸς 7.)

Ι.

751) λ. ἴδιος.—α) Τὰ ἴδια τσαὶ τὰ ἴδια.
752) » β) Ἔναι δὰ ἀπ' τ'ν ἴδια ἀgουριά! } (Εἶναι καὶ οἱ δυὸ τὸ ἴδιο πρᾶγμα.)
753) » γ) Ἔναι δὰ ἀπ' τ'ν ἴδια ἀσκατζά. }
754) » δ) Ἀρχίν'τσε πάλ' τὰ ἴδια τῆς σ'χωρεμένης.
(πρβλ. Π. Π. λ. ἀρχίζω 2.)

755) λ. ἴρτζι.—Τοὔπερε τὸ ἴρτζι!
(=ἔπαψε νὰ τὸν ἐμπιστεύεται, νὰ τὸν ὑπολήπτεται. ἴρτζι λ. Τουρ.=ὑπόληψις.)

756) λ. ἴσια.—α) Μὴ λογιάζεις τὰ στραϐά μ' ποδάρζα, λόαξε τ'ν ἴσα μ' τ' Μέρα!
(=λέγεται γιὰ τοὺς τυχερούς. Παπαγεωργίου 23 Ἱστορ. Σκύρου σελ. 167.)

757) » β) Μὴ λογιάζεις τὰ στραϐά τ' ποδάρζα, λόαξε π' χορεύει ἴσα.
(=λέγεται γιὰ ἄσκημο ἀλλὰ καλὸ καὶ τίμιο. Παπαγεωργ. 22 σελ. 167.)

Κ.

758) λ. κάϐουρας.—α) Πάει τ'ν ἄκρα ἄκρα σὰ dὸ gάϐ'ρα.
(=εἶναι ὕπουλος.)

759) » β) Τί ἔν' ὁ κάϐουρας, τί ἔν' ἡ μα'εργιά του;
(πρβλ. Π. Π. 19 καὶ Κατζιούλη 69·14 παραλ.)

760) » γ) Πάει ἀνάποδα σὰ dὸ κάϐουρα.

761) λ. καθαρός.—α) Καθαρὸς οὐρανὸς ἀστραπὴ δὲ φοϐᾶται.
(πρβλ. Π. Π. 5.)

762) » β) Καρδία καθαρὰ τσαὶ πάτα πά στ'ν Ἅγια Τράπεζα!
(μύθ. Μιὰ φορά, δυὸ κλέφτες μπῆκαν σὲ μιὰ ἐκκλησία νὰ κλέψουν. Στὸ ἱερό, πάνω ἀπ' τὴν Ἁγία Τράπεζα, ἦταν ἕνα μεγάλο ἀσημένιο καντήλι καὶ δὲν τὸ ἔφταναν, λέει ὁ ἕνας στὸν ἄλλο: — «Πάτησε πάνω στὴν Ἁγ. Τράπεζα νὰ τὸ ξεκρεμάσεις». Ὁ ἄλλος δείλιαζε. Τότε τοῦ λέει ὁ πρῶτος: — «Κουταμάρες! ἔχεις καρδιὰ καθαρά; κ.λ.π.».)

763) λ. κάθε.—α) Κάθε δέdρο μὲ τὸν ἴστσο του.
(πρβλ. Βάρνερ δέντρο 1.)

764) » β) Κάθε κανάλι μὲ τὸν ἀγέρα του.

765) » γ) Κάθε καράϐι μὲ τὸν ἀγέρα του.
(πρβλ. Κατζιούλη 1223 σχετική.)

766) » δ) Κάθε πόρτα μὲ τὸ καρφί της!

767) λ. κάθομαι.—α) Ὄγοιος περπατᾶ, μυρίζει τσ'ὄγοιος κάθεται, βρωμᾶ.
(πρβλ. Βάρνερ περπατῶ.)

768) » β) Κάθεται πά στὰ κάρϐ'να.
(=ἀνησυχεῖ, ἀνυπομονεῖ.)

769) » γ) Κάτσε κόρη, νὰ βρεῖς Μέρα ἢ ταίρι.
(πρβλ. Π. Π. ἀργομοίρα 1. 2. παραλ.)

770) » δ) Κάτσε λί'ο, νὰ δεῖς πολύ.

771) λ. καθρέπτης.—Ὅπως λογιάζεις τὸ gαθρέφτ', σὲ λογιάζει.
(σχετ. Π. Π. ἀντιλαλῶ 1.)

772) λ. καινούργιος.—α) Παλιὲς γάδαρος τσαινόργια περπατ'σὰ θὰ μάθει;
(στὴ σημασία, ὅτι δὲν ἀλλάζει κανεὶς εὔκολα παλιὲς συνήθειες.)

773) » β) Τσαινόργιο κοστσ'νάτσι μου τσαὶ ποῦ νὰ σὲ κρεμάσου; τσαὶ δάρε ποὺ μ' πάλιωτσες τσαὶ ποῦ νὰ σὲ πετάξου;
(Π. Π. 15.)

774) » γ) Ἡ γειτόν'σσα τὸ παλιόσακκο τσαινόργιο τὸ γερεύει.
(πρβλ. Π. Π. πληρώνω.)

775) λ. καιρός.—α) Καταπράϋνε ὁ τσαιρός.
(=ἔπεσε ὁ ἀέρας, ἡ φουρτούνα, καλωσύνεψε.)

776) » β) Κάθ' ἀηδονάτσι τσαὶ πουλὶ—μὲ τὸ τζαιρό του τσελαδεῖ.
(πρβλ. Heisenberg 28 Παροιμ. Σκύρου. Berl. Philol. Woch. 1900 στηλ. 466.)

777) » γ) Ὅπους τὲ βρεῖς τὸ τζαιρό, νὰ τὲν ἁρμενίζεις.
(=νὰ πηγαίνεις σύμφωνα μὲ τὴν περίστασι.)

778) » δ) Πάει ὁ τσαιρὸς π' δέναν τσὶ στσύλοι μὲ τὰ λοκάν'κα.

779) » ε) Ἔχει ὁ τσαιρὸς γυρζίσματα τσ' ὁ χρόνες μεσανύχτια, τὰ ψάρζα ἔναι στὸ γιαλὸ τσαὶ πιάνοdαι στὰ δίχτυα.

780) » στ) Κατὰ τὸ τζαιρὸ—τσαὶ τὸ χορό!
(σχετ. Ψελλοῦ στ'. κωδ. Βουλισμᾶ)

781) » ζ) Κάθε πράμα στὸ τζαιρό του τσ' ὁ κολοιὸς τὸν Ἄ'ρστε.
(πρβλ. Βάρνερ καιρὸς 2.)

782) » η) Ὁ τσαιρὸς πουλεῖ τὰ ξύλα τσ' ὁ χ'μούνας τ' ἀγοράζει.
(Κατζιούλη 1700. Παπαγεωργίου 31 Ἱστορ. Σκύρου σελ. 168.)

783) » θ) Ἔχει ὁ τσαιρὸς γυρζίσματα,—πλιερώνοdαι τὰ πείσματα.

784) λ. καίω.—α) Κοdὰ στὰ ξερὰ—τσαίγοdαι τσαὶ τὰ χλωρά.
(πρβλ. Π. Π. καίω 34.)

785) » β) Ὄγοιος καεῖ στὸ κουρκούτι—φ'σᾶ τσαὶ τὸ γιαούρτι.
(πρβλ. Π. Π. 51 καὶ Κατζιούλη 1785.)

786) » γ) Καρφὶ δὲ μ' τσαίγεται.
(=ἀδιαφορῶ.)

787) » δ) Γιᾶdά 'καψα τὰ ροῦχα μου; (ἢ τ' gαλύϐα μου;) Νὰ μὴ μὲ τρῶν οἱ ψύλλοι.
(Π. Π. 14.)

788) » ε) Νὰ σὲ κάψου Γιάννη. Νὰ σ' ἀλείψου μέλι.

789) λ. κακοειδής.—Ποὺ πάρζει χίλια πρόϐατα τσαὶ κακουδιὰ γεναίκα, τὰ χίλια πρόϐατα ψοφοῦν τσ' ἡ κακουδιὰ 'πομένει.
(πρβλ. Βάρνερ 1 πέρπυρα.)

790) λ. κακοπαντρεύω. — Κάλλιο χήρα, κακομοίρα, πέρζι κακοπαdρεμένη!

791) λ. κακός.—α) Κατσὴ δωρζά,—κατσὴ πετρζά!
(=τὸ κοινόν: δῶρον ἄδωρον)

792) » β) Τὸ gακὸν ἀργάτ' ὁ ἥλιος τὲ dρώει.

793) » γ) Τὸ νερὸ πλαγιάζει, ὁ κακὸς ἄθρωπος δὲ ϐλαγιάζει.
(πρβλ. Κατζιούλη 2313.)

794) » δ) Τῆς κατσῆς ψ... τσαὶ τὰ μαλλιὰ τσῆ φταῖνε.

795) » ε) Τὰ κακὰ 'στάμενα οἱ στσύλοι τὰ τρῶνε.
(=μὲ τὸ κοινόν: ἀνεμοmαζώmατα κ.λ.π.)

796) » στ) Τσαὶ σοὺ κακὸ χερόϐολο τσαὶ γὼ κακὸ δεmάτι!
(σχετ. Βάρνερ χερόϐολο 1.)

797) » ζ) Κακὸ στσ'λὶ ψόφο δὲ φοϐᾶται.

798) λ. κακό.—Μὴ μελετᾶς τὸ κακό, τσεῖνο ἔρχεται μοναχό του!
799) λ. κάλλη.—Μπρὸς στ' ἀκάλλη τ' εἶν' ὁ πόνος;
(σχετ. Βάρνερ κασάπης 1.)
800) λ. καλογερική.—Βαρζὰ ἢ καλογερ'τσή.
(βλ. Π. Π. 2.)
801) λ. καλόγερος.—α) Μπῆτσε ὁ καλόγερος στὸ φαΐ.
(= ἔπιασε, κάηκε. σχετ. Π. Π. ἀράπης 3.)
802) » β) Καλός, κακὸς καλό'ερος, δεξὰ τοῦ Παραδείσου.
(λέγεται, γιὰ ὅσους τιμῶνται παρ' ἀξίαν, γιατὶ ἔχουν παράδες ἢ θέσι μεγάλη.)
803) λ. καλοκαίρι.—Τσῆ γρζᾶς τὸ καλοτσαίρζι.
(= τὸ καλοκαιράκι τ' Ἅη Δημητρίου.)
804) λ. καλομαθημένος.—Τὸ gαλομαθ'μένε γ'λιάρζη μὴ dὲ πεῖς.
(σχετ. Βάρνερ 1 γουλιάρης.)
805) λ. καλομαθητός. — Φτωχὸ τσαὶ νιὸ μὴ λυπ'θεῖς, ὅ,τι κακὸ τσ' ἀ bάθει, μόνου τὸ gαλομάθ'το ὥςπου νὰ κακομάθει.
(σχετ. Π. Π. ἀμαθής, ἀμάθητος 1 καὶ ἀσυνήθιστος 1.)
806) λ. καλομελετῶ. — Καλομελέτα τσ' ἔρχεται.
807) λ. καλοπαθητής.—Ἔναι δὰ καλοπαθ'τής.
(= τοῦ ἀρέσει ἡ ἀνάπαυσις, τὸ καλὸ φαΐ, ἡ εὐζωΐα.)
808) λ. καλοπλερώνω. — Δανείσου καλοπλιέρωσε—τσαὶ πάλι ξαναγέρεψε.
(πρβλ. Βάρνερ 1 δανείζω.)
809) λ. καλός.—α) Ὁ καλὸς καλὸ δὲν ἔχει.
810) » β) Στὴν ἀνυδρζὰ καλὸ ἔν' τσαὶ τὸ χαλάζι.
(βλ. Π. Π. 61 καὶ Κατζιούλη 791 φ. 25α.)
811) » γ) Μόνε δεῖς τόνα καλό, ἀπάdεχε τσαὶ τ' ἄλλο.
(= ὅτι οἱ εὐτυχίες, ὅπως κι' οἱ δυστυχίες, πᾶνε πάντα μαζύ.)
812) » δ) Τὸ καλὸ στὸ καλὸ πάει.
(ἴδια σημασία μὲ τὴν προηγούμενη.)
813) » ε) Κάνε τὸ καλὸ τσαὶ ρζῖξ' το στὸ γιαλό.
(πρβλ. Κατζιούλη 2003 καὶ Βάρνερ καλό.)
814) » στ) Κάνε τ' γαδάρ' καλό, νὰ σὲ κλωτσήσει.
(λέγεται γι' ἀχάριστο καὶ μοχθηρό.)
815) » ζ) Κάνε τ' λα'οῦ καλό, νὰ πάρ'ς τὸ μαλλί του.
(πρβλ. Βάρνερ λαγὸς 2.)
816) » η) Πάρα ὁλότελα—καλὴ εἶν' τσ' ἡ Παναγιώταινα.
817) » θ) Τὸ καλὸ π'λὶ ἀπ' τ' αὐγὸ τσελαδεῖ.
818) » ι) Καλά 'ν' τὰ φαρδομάν'κα, μὰ τὰ φοροῦν οἱ δεσποτάδες.
819) λ. καλύτερος.—α) Μὲ τὸ gαλύτερέ σου σκόρδα μὴ φ'τεύεις!
(πρβλ. Π. Π. ἀνώτερος 1. Κατζιούλη 32-5.)
820) » β) Ὅπου καλὰ καθούμενα καλύτερα γερεύει,
ὁ δαίμονας τ' κώλου του κ'τσὰ τ' μαγερεύει.
(Π. Π. διάβολος 78.)
821) λ. καμαρώνω.—α) Καμαρώνει σὰ dὸ γύφτ'κο στσεπάρνι.
(πρβλ. Π. Π. καμαρώνω 4.)
822) » β) Καμαρώνει σὰ dὸ γύφτο.
(πρβλ. Βάρνερ γύφτος 2.)

823) » γ) Σὰ d' νύφη καμαρώνει.
824) λ. καματερό.—Σὰ dὸ καματερὸ π' καματεύγει, καματεύγεις.
(πρβλ. Π. Π. βώδι 20-36 παραλ.)
825) λ. καμήλα.—α) Σὰ d' gαμήλα.
(βαστᾶ κακία σὰν τὴν καμήλα.)
826) » β) Ἡ καμήλα δὲ λέπ' τὴ δ'τσή τ'ς καbόρα, μόν' θέλ' νὰ λέει τσαὶ γιὰ τ'ς ἄλλοι!
827) λ. κανόνι.—Μ' ἔbαλε στ' κανονιοῦ τ' bούκα.
(= μὲ κατατρέχει, μὲ κυνηγᾶ.)
828) λ. κάνω.—α) Κάνου κά!
(=στέκω μ' ἀνοιχτὸ στόμα, λαχταρῶ, εἶμαι ἕτοιμος ν' ἁρπάξω τὴν εὐκαιρία.)
829) » β) Κάνει τὰ κάκαλά του!
(= τὰ νάζια, τὶς δυσκολίες του.)
830) » γ) Κάν'νε καbᾶ.
(= ὄγκο. λ. Τουρκ.)
831) » δ) Ἔκανε τὰ καμ'μένα ἀκάμ'τα.
(= ἔκανε τ' ἀδύνατα δυνατά, προσπάθησε.)
832) » ε) Τὰ κάνεις, φορᾶσαι.
(= ὅσα εἶσαι ἄξιος νὰ κάνεις σύ, ὑποπτεύεσαι, ὅτι μποροῦν, νὰ κάνουν καὶ οἱ ἄλλοι. φορῶμαι=ὑποπτεύομαι.)
833) » στ) Τὰ μοῦκανες, θὰ σ' κάνουνε τσ' ἡ καρδιά σ' ἂς μὴ bονέσει.
(ὑπάρχει κρίσις κι' ἀνταπόδοσις, ὅ,τι ἔκανες σύ στοὺς ἄλλους θὰ κάνουν καὶ οἱ ἄλλοι σὲ σένα καὶ νὰ μὴν παραπονεθεῖς.)
834) » ζ) Τὲν ἔκανε τελατίνι!
(= τὸν ἔσπασε στὸ ξύλο, τὸν ξύλισε.)
835) » η) Μ' ἔκανε φλούδα.
(= μὲ κατέστρεψε, μὲ ξεϊναξε.)
836) » θ) Θὰ σὲ κάνου, π' νὰ γελοῦν τσαὶ τὰ γ'ρούνια μαζύ σου.
(ἀπειλὴ=θὰ σὲ ρεζιλέψω.)
837) » ι) Θὰ σὲ κάνου π' νὰ σ' βγοῦνε ξ'νὰ τὰ γέλια.
(πρβλ. Π. Π. γέλιο 3.)
838) » ια) Θὰ σὲ κάνου, νὰ κοπρίσεις τ' μασσίδα.
(ἀπειλὴ=θὰ σὲ σκοτώσω καὶ θὰ ρίξω τὸ κορμί σου, νὰ κοπρίσει τὴ μασσίδα=αἱμασσιά, ἄνδηρο, στενόμακρο πέζωμα σὲ πλαγιά, χτισμένο μὲ ξερολιθιά, γιὰ νὰ βαστᾶ τὸ χῶμα.)
839) » ιb) Τἄκανε θάλασσα!
840) » ιγ) Κάνει τὸ g'φό.
841) » ιδ) Ὅ,τ' κάνει τὸ π'λί,—τὸ π'λὶ θὰ τὸ βρεῖ.
(ὅμοια σημασία μὲ τὴν κοινή: ὅπως στρώσεις, θὰ πλαγιάσεις.)
842) » ιε) Ἔκανε τσ' ἡ μυίγα κῶλο—τσ' ἔχετσε τὸ gόσμον ὅλο.
(περιφρον.)
843) λ. καπάνι.—Πῆαν τὰ καπάνια τ' στὸ bίκουρνα.
(=στράβωσε τὸ στόμα του ἀπ' τὸ φόβο ἢ τὸ φθόνο. Πίκουρνας=τὸ πίσω μέρος τοῦ κρανίου χαμηλὰ πρὸς τὸ σbέρκο, ἡ παρεγκεφαλίς.)
844) λ. καππακώνω.—Τ' gαπατσωμένη βαbάθα νὰ φοbᾶσαι.
(=τὸν ὕπουλο, τὸν ὑποκριτή.)
845) λ. καρδιά.—α) Ἡ καρδιὰ τ' ἀθρώπ' ἔναι σφοgάρζι τσ' οὖλα τὰ καταπίνει.
(ὑπομένει ὅλες τὶς δυστυχίες δηλ.)

846) » β) Ξερὸ ψωμί, καλὴ καρδιά, φέρνουν ζωὴ καὶ νιάτα,
ὄχι περόνια ὁλόχ'σα τσαὶ ἀσημένια πιάτα.

847) » γ) Τὸ λέει ἡ καρδιά του!
(=εἶναι γενναῖος.)

848) » δ) Πολλἄφαες καρδούλα μου, φάε τσαὶ πικραδέρκα.
(Παπαγεωργίου 31. Ἱστ. Σκύρ. σελ. 168, στὴ σημασία: ὅτι πρέπει νὰ δέχεται κανείς, χωρὶς διαμαρτυρίες, τὴ δυστυχία ὅπως καὶ τὴν εὐτυχία.)

849) λ. καρδιακλῆς.—Ἔναι δὰ τσαὶ καρδιακλῆς.
(εἰρων. γιὰ φοβιτσάρηδες.)

850) λ. καρύδι.—Κάθε καρζυδιᾶς καρύδι.
(βλ. καὶ Π. Π. καρύδι 1.)

851) λ. καρφί.—Τοὔβαλε τὰ δέκα ἑφτὰ καρφιά.
(= τὸν τυράννησε.)

852) λ. κασσίδα.—Βασιλ'κὸ στ' αὐτὶ—τσαὶ κασσίδα στ' gορφή.

853) λ. κασσίδης.—Πιᾶσ' τὸ gασσίδη, πᾶρ' τὰ μαλλιά του.

854) λ. κατά.—α) Κατὰ τὸ 'γούμενο τσαὶ τὸ δεκανίτσι.

855) » β) Κατὰ τὴ τζ'λιὰ τσαὶ τ' ἄdερα.
(πρβλ. Κατζιούλη 2345.)

856) » γ) Κατὰ τὸ Μαστρογιάννη τσαὶ τὰ κοπέλλια του.
(Παπαγεωργίου 20 Ἱστορία Σκύρου σελ. 167.)

857) » δ) Κατὰ τὸ dροβᾶ τσαὶ τὰ κλαδευτήρζα.
858) » ε) Κατὰ τὸ gαλονάρχο τσ' ὁ ψάλτης.
859) » στ) Κατὰ τὸ στσ'νὶ τσαὶ τὸ παλούκι.
} Παπαγεωργίου ἔνθ. ἀνωτ.

860) λ. καταλαχοῦ. — Καταλαχοῦ νὰ τσ' ὁ Γιάννης.
(= τυχαῖα, κατὰ σύμπτωσιν.)

861) λ. κατάλλαγα.—Ἄτ' κατάλλαγα.
(= ἀκατάστατα, ἄνω κάτω. π.χ. ἔστρωσε τραπέζι ἀτ' κατάλλαγα.)

862) λ. καταλύω.—Ἄ gατελύσου νᾶν' ἀρνὶ τσ' ἀ φάου νᾶναι ψάρζι.
Τσ' ἀ gάνου τσ' ἀγαπητ'κό, νᾶναι τσαὶ παλλ'κάρζι.
(παραλ. Π. Π. ἀρτύνομαι 1.)

863) λ. κάτεργο.—Πάου τσαὶ 'γώ, μάννα μ', μὲ τὰ κάτεργα.
(εἰρων. γιὰ ὅποιον καυχιέται.)

864) λ. κατῆς.—Σὰ φ'λᾶ ὁ καδῆς τ' μάννα σου, ποῦ νὰ πᾶς ν' ἀgαλέσεις;
(ὅταν τὸ κακὸ εἶναι ριζικό, πῶς νὰ τὸ διορθώσεις;)

865) λ. κατήφορος.—Πέρε ὁ στραβὸς κατήφορο.
(= Π. Π. βρίσκω 92 καὶ Κατζιούλη 57-1.

866) λ. κατουρῶ.—α) Κάτσε καλὰ κατούρζησε, — τσ' ἀ δὲ θωρζεῖς, θωροῦνε σε.
(τὸ κοινόν: οὐδὲν κρυπτόν, ὃ οὐ μὴ φανερὸν γενήσεται.)

867) » β) Φ'λάει κατουρζ'μένοι ποδιές.
(= ἐξευτελίζεται.)

868) λ. κατσίκα.—Ὄπ' πήδ'τσε ἡ κατσίκα, θὰ π'δήσ' τσαὶ τὸ κατσ'κάτσι.
(πρβλ. Π. Π. γίδα 4α.)

869) λ. καυγᾶς.—α) Μόλαρε τὸ ζ'νάρ' του γιὰ καυγᾶ.

870) » β) Καυγᾶ γερεύει, πάει φιρὶ-φιρὶ γιὰ καυγᾶ.

871) » γ) Ξεῖ τὰ νύχια τ' γιὰ καυγᾶ.
(βλ. Π. Π. λ. καυγᾶς.)

872) » δ) Ὁ καυγᾶς γιὰ τὸ πάπλωμα.
(βλ. Βάρνερ καυγᾶς 1.)

873) λ. καϋμένος.—Ἑφτὰ νομάτοι δυὸ ψωμιὰ τσαὶ 'γὼ καμένες ἕνα!
(λέγεται, γιὰ ὅποιον παραπονιέται ὅτι ἀδικήθηκε, ἐνῶ ἔχει πάρει τὰ περισσότερα.)

874) λ. κεφάλι.—α) Τσεφάλι ἀγύρ'στο!
(= πεισματάρης, ξεροκέφαλος.)

875) » β) Μοῦκαν' τὸ τσεφάλ' μου κουρκούτι (ἢ κ'δούνι.)
(= μὲ ζάλισε.)

876) » γ) Στὸ τσεφάλ' μου τσ' ἀκόμα παραπάνω!

877) » δ) Μὲ τὸ τσεφάλι ποῦχου, σὲ προστσ'νοῦ.
(πρβλ. Κατζιούλη 1149.)

878) » ε) Ἔda τὲν ἔϐαλα γὼ χαϐαλὲ στὸ τσεφάλ' μου;

879) » στ) Μ' γάνωτσε τὸ τσεφάλ' μου.
(μὲ σκότισε, μὲ ζάλισε)

880) » ζ) Δέρνει τὸ τσεφάλ' μου, ὡς δέρνει ἡ θάλασσα.
(= εἶμαι πολὺ ἀνήσυχος)

881) » η) Ὄγοιος ἔχει δυὸ τσεφάλια ἂς μὲ περάξει!
(ἀπειλή.)

882) » θ) 'Απ' τὸ τσεφάλι βρωμάει τὸ ψάρζι.
(πρβλ. Κατζιούλη 1141 καὶ Βάρνερ ψάρι 6.)

883) » ι) Τὲν ἔτρωγε τὸ τσεφάλ' του.
(= ὅταν πάθει ἀπὸ ὑπαιτιότητα δική του.)

884) » ια) Τὸ τσεφάλ' σου τσαὶ τ' ϐογιατζῆ ὁ κόπανος.
(Heisenberg 1. Berl. Philologische Wochenschrift 1900 στηλ. 462.)

885) λ. κλαίω.—α) Θὰ βάλου τ' γάτα μου νὰ κλαίει.
(περιφρον.=δὲ δίνω σημασία, ἀδιαφορῶ)

886) » β) Κλαῖν οἱ χιέρες, κλαῖν τσ' οἱ παdρεμένοι!
(βλ. Π. Π. κλαίω 54.)

887) » γ) Ἀφέd'ς μου κλαίει τὸ γάδαρο τσ' ἡ μάννα μ' τὸ σομάρζι!
(γιὰ ὅσους ἐνδιατρίϐουν καὶ στενοχωριοῦνται γιὰ τὰ μικρά, παραϐλέποντας τὰ μεγάλα.)

888) » δ) Ἂ δὲ gλάψ' τὸ παιδί, δὲ d' δόνει ἡ μάννα τὸ β'ζί.
(Π. Π. κλαίω 61.)

889) » ε) Νὰ κλαίει τὸ γυαλὶ π' ραϊστεῖ!
(= νὰ στενοχωριέται κανεὶς γιὰ πράγματα ἀνεπανόρθωτα.

890) » στ) Τσεῖνες π' μ' ἀγαπᾶ, μὲ κάνει τσαὶ κλαίου, τσαὶ τσεῖνες π' μὲ μ'σᾶ, μὲ κάν' τσαὶ γελοῦ.
(πρβλ. Κατζιούλη 1894.)

891) λ. πρωτοκλαστής.—Πρῶτος κλαστής,—πρῶτος μυριστής.
(= ὅποιος ἔκανε τὶς πονηριές, τὶς βρωμοδουλειές, τὶς καταλαϐαίνει πρῶτος.)

892) λ. κλάνω.—α) Ὁ κῶλος, π' τόχει, νὰ κλάνει, ὅπ' τσ' ἀ ϐάει, κλάνει.

893) » β) Ὅπου ρεύεται τσαὶ κλάνει,—δὲ φοϐᾶται νὰ πεθάνει.

894) » γ) Κῶλος κλασμένες,—γιατρὸς χεσμένες.
(= γιατὶ ὁ λαὸς ἔχει τὴν ἰδέα, ὅτι δὲν εἶναι ϐαριὰ ἄρρωστος κανείς, ὅταν μπορεῖ καὶ κάνει τ' ἀναφερόμενα στὶς δυὸ τελευταῖες παροιμίες.)

895) λ. κλειδί.—Ἔναι δὰ φ'λὶ κλειδί.
(= ἀχώριστοι.)

896) λ. κλέφτης.—α) Νὰ κάνει ὁ κλέφτης ταραχή, νὰ φοϐηθεῖ ποὺ χάσει.
(πρβλ. Βάρνερ κλέφτης 3.)

897) » β) Στὸ gλέφτ' μὴ gλέβ'ς.
(γιατὶ σὲ καταλαβαίνει ἀμέσως.)

898) » γ) Ὄdας στράφτει τσαὶ βροdᾶ,—ἔχει ὁ κλέφτης τὴ χαρά.

899) » δ) Ἀγαπᾶ ὁ Θεὸς τὸ gλέφτ', ἀγαπᾶ τσαὶ τὸ ν'κοτσύρζη!
(βλ. Π. Π. 2.)

900) λ. κλέφτω.—α) Κλέβει τσαὶ τ'ς Παναγιᾶς τὰ μάτια!
(=τόσο εἶναι κατεργάρης, ἐπιτήδειος.)

901) » β) Ξέρ'ς νὰ κλέβ'ς; σὰ δὲ ξέρ'ς νὰ κρούβ'ς, παράτα τα!
(πρβλ. Βάρνερ κλέφτω 1.)

902) » γ) Ὄdας κλέβ'νε μὴ κλέβ'ς τσ' ὄdες διαλαλοῦνε μὴ φοβᾶσαι.
(Κατζιούλη 1271 (φ. 38β) καὶ Βάρνερ κλέφτω 2.)

903) » δ) Ἄρπαξε νὰ φᾶς τσαὶ κλέψε νἄχεις.
(Παπαγεωργίου 2 Ἱστορία Σκύρου σελ. 166.)

904) λ. κλωστή.—Ἡ ψ'χή μου κρέμεται σὲ μιὰ bαbατσερζὴ κλουστή.
(=ἀνησυχῶ, φοβοῦμαι.)

905) λ. κλῶτσος.—α) Ὁ bάτσος θέλ' κλῶτσο!
(τὸ κοινόν: ὁ χωριάτης θέλει ἑνάμισυ χωριάτη.)

906) » β) Μ' ἔχε δὰ τ' bάτσου τσαὶ τ' κλώτσου.
(=μὲ κατέτρεχε.)

907) λ. κοιλιά.—α) Παίζ' ἡ τσ'λιά μ' ταbουρᾶ.
(=πεινῶ.)

908) » β) Ἡ τσ'λιά τ' παίζει τζηρίτ' ἀπὸ τ' bείνα!

909) » γ) Ἡ τσ'λιὰ παρεθύρζα δὲν ἔχει.

910) » δ) Γίνη ἡ τσ'λιά μ' τόπι!
(=πρίστηκα ἀπὸ τὴν πολυφαγία.)

911) » ε) Τοῦ μωροῦ ἡ τσ'λιὰ δισάτσι τσαὶ λωλὸς ποὺ τὴ γιμόζει.

912) λ. κόκκαλο.—α) Μὰ τὰ κόκκαλα ποὺ γλείφει.
(=περιφρον. γιὰ χαμερπεῖς κόλακας.)

913) » β) Ἔφτατσε τὸ μαχαίρζι στὸ κόκκαλο.
(πρβλ. Κατζιούλη 98-23 καὶ Βάρνερ 1 μαχαίρι.)

914) » γ) Στσεύρωσαν τὰ κοκκαλάτσα μου.

915) λ. κολλῶ.—α) Ἀμ' δὲ gολλᾶ τὸ bλάστρζι.
(=δὲν πιάνει ἡ συκοφαντία.)

916) » β) Μ' κόλλ'σε τσ' bούρζι!
(=μὲ παραφορτώθηκε.)

917) » γ) Νὰ τὲ χτ'πήσεις στὸ doῖχο δὲ gολλᾶ.
(=τόσο ἀδύνατος εἶναι.)

918) λ. κολοιός.—Κολοιὸς τσαὶ κολοιὸς τσ' ἀπόνα βαρέλι.
(εἰρων. γιὰ πρόσωπα ἢ πράγματα διαφορετικῆς ἀξίας, ποὺ θέλουν νὰ παρουσιάσουν δῆθεν ὅμοια.)

919) λ. κολυφένιος. — Κολ'φένια τσαὶ δερματένια!
(λέγεται γιὰ εἴδη ποὺ χαλοῦν εὔκολα, δὲ βαστοῦν. Ὅπως δὲ βαστοῦν τὰ πήλινα καὶ τὰ δερμάτινα.)

920) λ. κόμπος.—α) Ἔρθε ὁ κόbος στὸ χτένι!
(=στὸ ἀπροχώρητο, κεῖ ποὺ δὲν πάει ἄλλο.)

921) » β) Πέdε μῆνες ἕνα κόbο, ἕνα μῆνα πέdε κόboι!
(γεωργ. παρατ. μεγαλώνουν τὰ σπαρτὰ δηλ.)

922) λ. κοντός.—α) Τὸ κοδό μας γαδουράτσι—ἔναι πάδα πουλαράτσι.
(Βάρνερ 1 γαϊδουράκι.)

923) » β) Κοδὲς ψαλμὸς ἀλληλούϊα!
(πρβλ. Κατζιούλη 2187 (φ. 65β) καὶ Βάρνερ ψαλμός 1.)

924) λ. κόπανος.—Ἔναι κόπανος! τοῦβλο!
(= κουτός, ἠλίθιος.)

925) λ. κόρακας.—α) Ἀπὸ κούρακα κρὰ θ' ἀκούσεις.
(πρβλ. Κατζιούλη 73·11 καὶ Βάρνερ κόρακας 1.)

926) » β) Κούρακας κουράκου μάτ' δὲ βγάνει.
(πρβλ. Κατζιούλη 1291 (φ. 39α) καὶ Βάρνερ κόρακας 2.)

927) » γ) Ἄσπρος γεννιέται ὁ κούρακας τσαὶ κότσινες μαλλιάζει.
Τσαὶ μαῦρες κατασταίνεται τσαὶ τοῦ τσυροῦ του μοιάζει.

928) λ. κόρη.—Ὁ νιὸς ἀφόδας γεννηθεῖ—τσ' ἡ κόρη ὅδας κατασταθεῖ.
(τὸ ἀγόρι μόλις γεννηθεῖ, ἔχει σχηματισμένα χαρακτηριστικά, φυσιογνωμία. Ἐνῶ τὸ κορίτσι σχηματίζεται ὁριστικὰ μετὰ τὴν ἥβην.)

929) λ. κόσμος.—Κόσμος! βουρβούτσι!
(= ἄπειρος.)

930) λ. κόττα.—α) Ἄσπρη κόττα, μαύρη Μέρα!
(= ὅτι ἡ ἄσπρη κόττα φέρνει γουρσουζιὰ βλ. Π. Π. ἄσπρος 7.)

931) » β) Πλαγιάζ' μὲ τ'ς κόττες!
(= τόσο νωρίς, σὰν τὶς κόττες.)

932) » γ) Φάε κόττα τὸ Γιονάρζη,—πετ'νὸ τὸν Ἁλουνάρζη.

933) λ. κότσι.—Βαστοῦν τὰ κότσιατ'!
(= ἀντέχει, εἶναι γερός.)

934) λ. κουδούνι.—Μ' κάμαν τὸ μυαλέ μου κ'δούνι!
(= μὲ ζάλισαν, μὲ σκότισαν.)

935) λ. κοῦκος.—α) Γιὰ σένα φίναξ' ὁ κοῦκος!

936) » β) Κοῦκος σ' λάλ'τσε!

937) λ. κουκούλι.—Τὸ καλὸ καματερὸ τ' Ἅη-Γιωργιοῦ κουκούλι.
(γιὰ νὰ γίνει καλὸ τὸ μετάξι, πρέπει τὸ καματερὸ (=ὁ μεταξοσκώληξ) ὡς τὶς 23 Ἀπριλίου, ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, νἄχει ἀρχίσει, νὰ πλέκει τὸ κουκούλι του.)

938) λ. κουμάσι.—Καλὸ κ'μάσι ἔναι!
(= κακὸν ἀγγεῖον.)

939) λ. κουνουστεύγω.—Ἄ δὲ dὲ gουνουστέψεις τὸν ἄθρωπο, δὲ bορ'ς νὰ τὲ gαταλάβ'ς!
(= ἂν δὲν τὸν κάνεις παρέα, νὰ τὸν συναναστραφεῖς.)

940) λ. κουραχάνι. — Κουραχάνια μ' κάνεις!
(= μπερμπαντιές, παραξενιές.)

941) λ. κουρεύω.—α) Ἄε νὰ κορεύεσαι.
942) » β) Κορέματά σ' τσαὶ ψαλίδια σ'!
(περιφρον.)

943) » γ) Κορεύεται μὲ τ' ἀρνιά.
(= κάνει τὸ μικρό, νεάζει, πρβλ. Κατζιούλη 1496.)

944) λ. κουρκουτιάζω. — Κουρκούτιατσ' ὁ μυαλές του!
(= ξεμωράθηκε.)

945) λ. κουρούνα.—Πά στ' gουρούνα βάζει τσαὶ τὸ κουρ'νόπ'λο.

946) λ. κουτουλῶ.—Σὰ dὸ τυφλοπούλι κουτ'λᾶ.
(= νυστάζει, κλείνει τὰ μάτια.)

947) λ. Κουτρούλης.—Γίνη τ' Κουτρούλη ὁ γάμος!
(= μεγάλη ἀναστάτωσι, φασαρία.)

948) λ. κουφέτα.—α) Τοὔκανε τὰ κ'φέτα του.
(= τὰ χατήρια, τὶς ἀπαιτήσεις του.)

949) » β) Νά! πᾶρ' τὰ κ'φέτα.
(= μοῦντζες, φάσκελα.)

950) λ. κουφός.—α) Ἔναι δὰ ἕνα κ'φάλογο.

951) » β) Στοῦ κ'φοῦ τ' bόρτα—ὅσο θέλ'ς, χτύπα, βρόδα.
(βλ. ξζ'. Ἀθων. συλ. Ρωσ. καὶ Heisenberg 25. Berliner Philolog. Wochenschrift. 1900 στηλ. 465.)

952) » γ) Ὁ κ'φὸς τσ' ὁ στραβὸς ὅπους θέλ' τὸ λέει.
(βλ. Π. Π. ἀκούω 45 ἴδια σημασία.)

953) λ. κρασί.—α) Τὰ κακὰ τῆς τσ'λιᾶς τὸ κρασὶ τὰ βγάνει.
(πρβλ. Π. Π. λ. ἀλήθεια 27.)

954) » β) Κρασί, σὲ πίνου γιὰ καλὸ τσαὶ σοὺ μὲ πᾶς στὸ doῖχο,
κάνου νὰ πάου σπίτ μου, τὴ bόρτα δὲν εὑρίσκου.
(πρβλ. Βάρνερ 1 κρασί.)

955) » γ) Ὄdας ὁ μῆνας ἔχει ρό,—μὴ βάζεις στὸ κρασὶ νερό.
(γιατ' εἶναι οἱ χειμωνιάτικοι μῆνες καὶ πίνει κανεὶς γιὰ νὰ ζεσταθεῖ.)

956) λ. κρατῶ.—«Νό! Νό!»—«Νὸ ἔχες τσ' ἂς μὲ κράτειες!»
(στὴ σημασία τοῦ γνωστοῦ: Κάλλιο πέντε καὶ στὸ χέρι,—παρὰ δέκα καὶ καρτέρει. Μύθος. Μιὰ φορά, ἕνας ψαρᾶς ἔπιασε ἕνα πολὺ μικρὸ ψαράκι, τὸ ψαράκι, καθὼς πῆγε νὰ τὸ ρίξει ὁ ψαρᾶς μὲς στὸ καλάθι μαζὺ μὲ τ' ἄλλα, τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε: —«Τί θὰ καταλάβεις ἀπὸ μένα, ἔτσι μικρὸ ποὺ εἶμαι; Ἄφησέ με, νὰ μεγαλώσω λιγάκι κι' ὅποτε θέλεις, φώναξέ με, νὰ ρθῶ». —«Καὶ πῶς σὲ λένε, γιὰ νὰ σὲ φωνάξω;» ρώτησε ὁ ψαρᾶς. —«Νό!» (νοῦ) εἶπε τὸ ψαράκι. Ὁ ψαρᾶς πίστεψε καὶ τ' ἄφησε. Μὰ σὰν ξανᾶρθε καὶ τὸ φώναξε: —«Νό! νό!» Τὸ ψαράκι τοῦ εἶπε: —«Νὸ εἶχες κι' ἂς μὲ κράτειες, τότε ποὺ μ' ἔπιασες»)

957) λ. κρεμῶ.—α) Κάθε ἀρνὶ ἀπ' τὸ ποδαράτσ' του κρέμεται.
(βλ. Κατζιούλη 1915 (φ. 57α) καὶ Π. Π. 13.)

958) » β) Τὰ κρουστάλλια κρέμοd' ἀπὸ πάν' της.
(περιφρον. κρουστάλλια=κουρέλια.)

959) λ. κρομμύδι.—Ὥστε νὰ πεῖς κρομμύδι.
(=στὴ στιγμή, ἀμέσως.)

960) λ. κρύβω.—α) Στοῦ βωδιοῦ τὸ τσέρατο νὰ τὸ κρούψεις, γὼ θὰ τὸ βροῦ.
(πρβλ. Π. Π. βώδι 11.)

961) » β) Γερεύει νὰ κρουφτεῖ πίστ' ἀπ' τὸ δάχτ'λά του.
(βλ. Κατζιούλη 2424.)

962) λ. κρύος.—α) Ἔda νὰ κάνει ὁ κρύος τ' πα'ωμένου.
(βλ. Κατζιούλη 680 φ. 22α καὶ Βάρνερ κρύος 1.)

963) » β) Οὔτε κρζῶμα μ' κάνει, οὔτε ζέστη.
(=μοῦ εἶναι ἀδιάφορο.)

964) λ. κρυφομίλημα.—Ἄγωρα δαμάστσηνα τσαὶ πικρὲς ἐλιές,
τὰ κουρφομιλήματα δὲν εἶν' καλὲς δουλειές.
(βλ. Π. Π. 1.)

965) λ. κρυφός.—Ὁ κόσμος τὄχει τούbανο τσαὶ μεῖς κουρφὸ καμάρζι!
(βλ. Κατζιούλη 1662 καὶ Π. Π. 9 παραλ.)

966) λ. κύκλος.—'Απ' τὸ τζύκλο σου μὴ βγαίνεις,—γιατ' ἀλλοιῶς κακοπαθαίνεις.

(Παπαγεωργίου 7'Ι στ. Σκύρ. σελ. 166.)

967) λ. κυνηγῶ.—Μὴ τσ'τᾶς τὸ κοπρόστσ'λο, ὅdας τσ'νηγᾶ, νὰ τὸ δεῖς, ὅdας τὸ τσ'νηγοῦνε.

(στὴ σημασία, ὅτι ἡ ἀνάγκη κάνει καὶ τὸν πιὸ ἀνάξιο, ἱκανό.)

968) λ. Κυριακή. — Τσυρζατσῆς χαρά, Δευτέρας θλῖψι.

(=ἐφήμερο, πρόσκαιρο. βλ. Κατζιούλη 1342.)

969) λ. κῶλος.—α) Κάτσε κῶλο, κάνε ἀρόκα.

(πρβλ. Σχινᾶ: Παροιμ. Σερρῶν. Λαογραφία III 1911.)

970) » β) Ἔναι δὰ κῶλος τσαὶ βρατσί!

(=ἀχώριστοι, πολὺ φίλοι)

971) » γ) Κούρκ'λο bαbάτσι—τσ' ὁ κῶλος σου τ' bάτσι.

(περιφρ. ὅταν λέει κανεὶς ἀσυναρτησίες καὶ ἀνοησίες.)

972) » δ) Κῶλος ἀκάθιστες.

(=ἀεικίνητος, νευρικός, ποὺ δὲν κάθετσι.)

973) » ε) Ὁ κῶλος τ' τὲν ἔτρωγε.

(=ἅμα πάθει κανεὶς ἀπὸ ὑπαιτιότητά του.)

974) » στ) Τ' τρωγόταν ὁ κῶλος του.

(ἴδια σημασία μὲ τὴν προηγουμένη.)

Λ.

975) λ. λαγουδεύω.—Γιὰ μάννα! ποῦς λα'ουδεύει.

(=παραμονεύει, κρυφοκυττάζει νὰ μάθει.)

976) λ. λαγός.—α) Λα'ὸς π'πέρζι ἔτρζιbε, κακὸ τῆς τσεφαλῆς του.

(πρβλ. Π.Π. 23. Κατζιούλη 101 - 7 καὶ Heisenberg 15 Berl. Philolog. Wochenschrift 1900 στηλ. 464.)

977) » β) Ὅdας φύ'ει ὁ λα'ὸς κάνει ὁ στσύλες γνέμα.

(κατόπιν ἑορτῆς δηλ. Πρβλ. μζ! Ἀθων. Συλ. Ρωσ.)

978) » γ) Μὲ τὸν ἀραbᾶ δὲ biάν'ς λα'ό!

(=τὰ καλὰ κόποις κτῶνται. πρβλ. Κατζιούλη 174 φ. 8α καὶ Heisenberg 12 Berl. Philolog. Wochenschrift 1900 στήλ. 464.)

979) » δ) Θὰ πιάσ' τσ' ὁ στσύλες μας λα'ό!

(εἰρων. σὲ τεμπέλη ἢ ἀδέξιο. πρβλ. Κατζιούλη 1089.)

980) » ε) Σκορπίκανε σὰ d' λα'οῦ τὰ π'λιά!

(=ἔφυγαν ἄλλοι ἐδῶ κι' ἄλλοι ἐκεῖ. πρβλ. Κατζιούλη 621.)

981) λ. λάδι.—α) Ὅγοιος ἔbαλε τὸ λάδι, νὰ βάλ' τσαὶ τὸ κλῆμα!

(εὐχή, ὅτι ὁ νονὸς πρέπει νὰ στεφανώνει.)

982) » β) Βγῆτσε λάδι.

983) » γ) Σώθη τὸ λάδ' του.

(=εἶναι γιὰ θάνατο, σώθηκε ἡ ζωή του.)

984) λ. Λάζαρος.— Ἐdα ἀγέλαστες Λάζαρος ἔναι πλιά.

(=παράξενος, κατσούφης.)

985) λ. λαιμοπάτημα.— Τέτοιο παιδὶ λαιμοπάτ'μα ἔθελε!

(βλέπε Τόμ. Ι. σελ. 95.)

986) λ. λαιμοπατῶ.—Ἄμ' δὲ σὲ λαιμοπατοῦσα, σὰν ἔσονα μικρές!

(Τόμ. Ι. σελ. 95.)

987) λ. λαιμός.—Στὸ λαιμὸ σ' καθίζει!
(ειρων. ὅταν κανεὶς κάνει, πῶς δὲν θέλει κάτι.)

988) λ. λάκκος.—α) Τόνα τ' ποδάρζι ἔναι μὲς στὸ λάκκο.
(=εἶναι ἑτοιμοθάνατος.)

989) » β) Κάτ' λάκκον ἔχει ἡ φάϐα.
(πρβλ. Κατζιούλη 1368.)

990) λ. λαός.—Φωνὴ λαοῦ,—ὀργὴ Θεοῦ.

991) λ. λάου-λάου.—Ἔρχεται σὰ d' γάτα λάου-λάου.
(=κρυφὰ καὶ ὕπουλα.)

992) λ. λάπαθο.—Ἐσοῦφαες τὰ λάπαθα—τσαὶ γὼ γνουρίζ' ἐdἄπαθα!

993) λ. λάσπη.—α) Τόκοψε λάσπη!
(=ἔφυγε προτροπάδην.)

994) β) Λάσπη ἡ δ'λειά μας.

995) λ. λάχει.—α) Μεῖς οἱ βλάχοι—ὅπως λάχει!
(=ὅτι πρέπει κανεὶς νὰ συμμορφώνεται μὲ τὰς περιστάσεις.)

996) » β) Ὅdας σοῦσαν τὴν ἀχλάδα,—ὅσοι λάχαν, τόσοι φάγα.

997) λ. λέγω.—α) Ἐπ' ὁ γάδαρος τὸ ϐετ'νὲ τσεφάλα!
(πρβλ. Π. Π. 64.)

998) » β) Κάπου λέανε γιὰ μέ, κἄπου λέανε γιὰ σέ!..
(ειρων. ἴσια κι' ὅμοια.)

999) » γ) Πές το, πές το, τὸ κοπέλι,—κάνει τὴ τζυρὰ τσαὶ θέλει.

1000) » δ) Ἔπα-ξέπα.
(πρβλ. Π. Π. 56.)

1001) » ε) Ὅσα μοῦπε τὰ ϐελόνιακα δά!
(ειρων. τὰ πίστεψα, κράτησα σημείωσι, τὰ πέρασα στὴ βελόνα, νὰ μὴ χάσω κανένα.)

1002) » στ) Νὰ κάθομαι νὰ τ'νὲ λέου μὲ τὸ μὶ τσαὶ μὲ τὸ σί!

1003) » ζ) Σένα τὰ λέου πεθερά, γιὰ νὰ τ' ἀκούει ἡ νύφη.
(Heisenberg 14 Berl. Philol. Woch. 1900 στήλ. 464. Κατζιούλη 2152 (φ. 64β) καὶ Π. Π. 83.)

1004) » η) Ὅ,τι σ' πεῖ ὁ παπᾶς, νὰ κάνεις,—τσ' ὅ,τι κάνει, μὴ dὸ κάνεις.

1005) » θ) Ἔπαν τοῦ τρελλοῦ νὰ χέσει τσ' ἔκατσε τσαὶ ξεκολώθη!

1006) » ι) Ἂς μὲ λένε βοϊϐodίνα—τσ' ἂς ψοφοῦ ἀπὸ τ' ϐείνα!
(παραλ Κατζιούλη 594 (φ. 19β.)

1007) » ια) Ἔπε τσ' ἡ κουρούνα κρά!
(ειρων.=εἶπε κι' αὐτὸς κάτι!)

1008) λ. λείπω.—α) Οὖλα τἄχει ἡ Ἀρχοdού, μόν' ὁ φερετζὲς τ'ς λείπει!
(Π Π. 37.)

1009) » β) Ἔλειπε τσ' ἂς λείπει, ὡς λείπ' τ' καλογέρου.

1010) » γ) ἢ Σὰ δὲ θέλ'ς, ἂς σ' λείπει, ὡς λείπει τ'νὲ καλογέρ'νε!
(ὅταν ἀδιαφορεῖ κανείς, γιὰ κάτι ποὺ οἱ ἄλλοι θεωροῦν ἀναγκαῖο.)

1011) » δ) Τὰ καλαμάτσα τ' λείπ'νε, τόσο καλὸς ἔναι!
(ειρων. παρήχησις.)

1012) » ε) Νὰ λείψουν τὰ πιπέρια μου, νὰ δοῦ τὶς μα'εριές σου!
(Κατζιούλη 403.)

1013) » στ) Λείπ' ὁ Μάρτ'ς ἀπ' τὴ σαρακοστή;
(Κατζιούλη 1466)

1014) λ. λειτουργῶ.—Οὔλοι γαμοῦν τσαὶ λειτουργοῦν, τσαὶ γὼ ἂ σφυρίξου, βλάβου!

(πρβλ. Βάρνερ: ἄλλος 6.)

1015) λ. λειώνω.—Ἔλειωτσε σὰ dὸ τσεράτσι.

(=ἀδυνάτισε.)

1016) λ. λιμάζω.—Ποὺ λιμάσσει ν' ἀρχοdήνει,—μόν' ἡ λίμα τ' ἀπομείνει.

1017) λ. λινάρι.—α) Ἔτσι τὄχει τὸ λινάρζι,—νὰ ἀθεῖ τὸν Ἀλουνάρζη.
στὰ χωράφια τὸ σωρὸ—τὰ γεννήματα θωρῶ.

(γεωργ. παρατ.)

1018) » β) Τράβηξα τ' λιναρζοῦ τὰ πάθια!

1019) λ. λογαριασμός.—Ἔκαν' τὸ λογαρζασμὸ χωρὶς τὸν ξενοδόχο.

1020) λ. λόγος.—α) Λόγια τσαὶ ξεράσματα.

1021) » β) Χίλια λόγια, ἕνα ἄσπρο.

1022) » γ) Μὴ dὰ σκροπᾶς τὰ λόγια σου σὰ d' ἄχερο στ' ἁλώνι,
γιατὶ τὰ παίρνει ὁ ἄνεμος τσαὶ ποιὸς τὰ περ'μαζώνει;

1023) » δ) Τὰ λόγια τῶ bολλῶ-πολλῶ—κάνουν τὸν ἄθρωπο λωλό.

1024) » ε) Δυὸ λόγια 'ναι στὸ bογιατζῆ,—νὰ τὰ λεπτά, πᾶρ' τὸ βρατσί.

1025) » στ) Λί'α λόγια τσαὶ δεμένα—γιὰ νὰ τἄχεις τσερδισμένα!

1026) » ζ) Ὁ Βασίλης μὲ τὰ λόγια,—χτίζ' ἀνώγια τσαὶ κατώγια.

(πρβλ. Π. Π. 138 καὶ Κατζιούλη 250 φ. 10α.)

1027) » η) Τὸ gαλὸ λόγο πές τενα τσαὶ ξαναπέστενα, τὸ gακὸ μὴ dὲ λές.

1028) » θ) Ἕνας λόγος κ'dᾶ τὸν ἄλλε!

1029) » ι) Ὁ λόγος σου μὲ χόρτατσε τσαὶ τὸ ψωμί σ' φάτο!

(πρβλ. Κατζιούλη 1295.)

1030) » ια) Κάθ'σε πραματάτσ' μου τσαὶ λόγια μὴ μ' φέρνεις!

(πρβλ. Ψελλοῦ π'. κώδ. Βουλισμᾶ.)

1031) » ιβ) Λόγια πολλὰ δὲ ξέρου!

(ἀπειλή.)

1032) » ιγ) Κάλλιο λόγια στὸ χωράφι, πέρζι ἄχερα στ' ἁλώνι.

1033) » ιδ) Μεγάλην ἀκμασὰ νὰ φᾶς, μεγάλε λόγο νὰ μὴ πεῖς!

1034) » ιε) Μ'δὲ σού, μ'δὲ ὁ λόγος σου.

(νὰ μὴ γίνει ὅτι εἶπες.)

1035) » ιστ) Τὰ πολλὰ λόγια ἔναι φτώχεια.

1036) λ. λογιῶν-λογιῶν. — Λογιοῦ d'νὲ λογιοῦ.

(=διαφόρων εἰδῶν.)

1037) λ. λυγαριά.—α) Ὄγοιος λυγαρζὰ δὲ πιάσει,—τὴν ἀγάπη του θὰ χάσει.
Τσ' ὄγοιος δὲ dὴ μυρζιστεῖ,—θέ λὰ τὸν ἀπαρνηστεῖ.

1038) » β) Ὄγοιος περνᾷ 'πὸ λυγαρζὰ τσαὶ δὲ gόψει κλουνάρζι,
τὴ νιότη του νὰ μὴ χαρζεῖ τσ' ἂς ἔν' τσαὶ παλληκάρζι.

1039) λ. λύκος.—α) Ὄdας ἔχει ὁ λύκος, τρώει ὁ κούρακας, ὄdας ἔχει ὁ κούρακας, δὲ dρώει ὁ λύκος.

(Heisenberg 11 Berl. Philol. Woch. 1900 στήλ. 464.)

1040) » β) Ὁ λύκος στ'ν ἀνεμοζάλη χαίρεται.

(πρβλ. Π. Π. ἀνεμοζάλη 1.)

1041) » γ) Ὁ λύκος τσ' ἂν ἐγέρατσε τσ' ἄλλαξε τὸ μαλλί του,
μηδὲ τὴ γνώμη τ' ἄλλαξε, μηδὲ τὴ τζεφαλή του.

(Heisenberg 9 Berl. Philol. Woch. 1900 στήλ. 464 καὶ Ψελλοῦ ιστ'.)

1042) λ. λυποῦμαι.—Ποὺ λ'πᾶται, πάdα λ'μάσσει.

1043) λ. λωλός.— α) Ἕνας λωλὸς ρζίχνει μιὰ πέτρα στὸ π'γάδι τσαὶ δέκα φρόν'μοι δὲ bορ' νὰ τὴ βγάλ'νε.

(πρβλ. Κατζιούλη 1976 καὶ Βάρνερ λωλός 16.)

1044) » β) Βάλαν τὸ λωλὸ νὰ βγάλ' τὸ φίδι ἀπὸ τὴ dρύπα.

1045) » γ) Ἅmdα τσέρατα ἔχ'νε οἱ λωλοί; 'Απ' τὰ καμούματά τ'νε ξεχουρίζ'νε.

(πρβλ. Κατζιούλη 415 φ. 14 καὶ Π. Π. μωρὸς 125.)

1046) » δ) Λωλὸς τ' ἄκ'σε τσ' ἔτρεχε.

(λέγεται γιὰ τοὺς μωρόπιστους.)

Μ.

1047) λ. μάγερας.—Τσεῖ π' δὲ σὲ βάζ'νε μάγερα τὸ χ'λιάρζι μὴ dὸ πιάν'ς.

(μὴν ἀνακατώνεσαι σὲ ξένες δουλειές.)

1048) λ. μαγερεύω.—Ἅmdα θαρζεῖς, π' ὅσοι φουγλάρζοι καπνίζ'νε, μα'ερεύγουνε τσ' ὅλας!

1049) λ. μάγια.—Τὸν ἄdρα σ' τσεράτωνε τσαὶ μάγια μὴ d' κάν'ς.

(πρβλ. Βάρνερ ἄντρας 5.)

1050) λ. μαζεύω.—α) Μὲ τὸ bαbακάτσ' τὰ μαζεύει!

(=εἶναι μικρολόγος, δὲν παραβλέπει τίποτα.)

1051) » β) Μάζευε τσ' ἂς ἔν' τσ' ἀρᾶγες.

(πρβλ. Βάρνερ λ. μαζώνω 1.)

1052) » γ) Χωρατεύου τσαὶ μαζώνου.

(=λέγεται ὅταν, τάχα στ' ἀστεῖα, κάνει ἢ παίρνει κανείς, ὅ,τι τοῦ ἀρέσει.)

1053) λ. Μάης.—α) Στὸ gαταραμένε τόπο τὸ Μάη μῆνα βρέχει.

(μετεωρολ. ὅτι εἶναι βλαβερὰ ἡ βροχὴ τὸ Μάη.)

1054) » β) Τοῦ Μάη τὰ δροσίσματα, τ' 'Απρίλη τὰ μελτέμια.

(μετεωρολ. ὅτι εἶναι ἐλαφρὰ καὶ ἤπια.)

1055) » γ) Νἄμον τὸ Μάη γάδαρος, τὸν "Α'οστε κριάρζι,
οὖλε τὸ χρόνο πετ'νὲς τσαὶ γάτος τὸ Γιονάρζη.

1056) λ. μαθαίνω.—α) "Εμαθα τσαὶ μαστορεύου τσ' ἔχεσα τὸ μάστορζή μου.

(πρβλ. Π. Π. 25.)

1057) » β) Μαθ'μένα τὰ β'νὰ 'πὸ χιόνια.

(πρβλ. Π. Π. 59 καὶ Κατζιούλη 67-12.)

1058) » γ) Μ' ὄγοιο δάσκαλο καθήσεις, τέτοια γράμματα θὰ μάθ'ς.

(πρβλ. Π. Π. 67.)

1059) » δ) Δάρε στὰ γεροdάματα,—μάθε γέρο γράμματα.

(πρβλ. Π. Π. 121 καὶ Κατζιούλη 26-2.)

1060) » ε) Στοῦ λωλοῦ τὰ γένεια μαθαίν'νε οἱ bαρbέρ'δες!

1061) » στ) Ἔμαθες γδυμνὲς τσαὶ dρέπεσαι d'μένες.

(βλ. Κατζιούλη 537 καὶ Βάρνερ γυμνὸς 1.)

1062) » ζ) Στοῦ κασσίδ' τὸ τσεφάλι μαθαίνει ὁ bαρbέρ'ς.

1063) » η) Παιδὶ τσαὶ στσύλε ὅπους τ'ς μάθεις.

1064) λ. Μαΐστρος.—Ὁ Μαΐστρος τσ' ὁ Γαρbῆς, νὰ βραδυάσει τσαὶ νὰ δεῖς.

(μετεωρολ. ὅτι τὸ βράδυ ὁ Μαΐστρος (Β.Δ.) κι' ὁ Γαρμπῆς (Ν.Δ.) δυναμώνουν τὸ φύσημά τους.)

1065) λ. μακρύς.—Μακρζὰ σαρακοστή.

(=ἀνιαρή, ἀτέλειωτη ὁμιλία, δρόμος ἢ ὅ,τι ἄλλο.)

1066) λ. μάλι.—Κάλλιο στ' ἀμάλι μου, πέρζι στὸ τσεφάλι μου.

(=τὸ κακό, ἡ ζημιὰ κάλλιο στὴν περιουσία, στὰ ὑπάρχοντά μου νὰ πέσει, παρὰ νὰ πάθει ἡ ὑγεία μου.)

1067) λ. μαλλί.—α) Μακρζὰ μαλλιὰ τσαὶ λίγη γνῶσι.

1068) » β) Ἄπλυτα μαλλιὰ τσ' ἀνάβραστο χταπόδ' τ'ς πεθερᾶς σ' μὴ dὰ δείχτεις.

(γιατί, ὅταν βράσει τὸ χταπόδι κι' ὅταν πλυθοῦν τὰ μαλλιά, λιγοστεύουν πολὺ καὶ θἄχεις καυγάδες.)

1069) » γ) Ποῦχαν τὰ μαλλιὰ τὰ χάκαν—τσ' οἱ κασσίδ'δες τ' ἀποτάξαν.

(τὸ λένε, γιὰ ἄρχοντες ποὺ φτώχυναν ἢ γιὰ νεόπλουτους. πρβλ. Κατζιούλη 1691 φ. 50β.)

1070) λ. μάμ!—Ἔναι δά, μάμ! τσαὶ νάνι.

(=ἀνάξιος, μόνο γιὰ νὰ τρώει καὶ νὰ κοιμᾶται.)

1071) λ. μαμ'κοῦκος.—Ἔdα μαμ'κοῦκος ἔναι.

(=ἀνόητος, ἀδέξιος, ἴσως μαμελοῦκος.)

1072) λ. μαμούνι.—Ἔναι δὰ μαμούνι τῆς γῆς!

(=προκομμένος, ἄξιος.)

1073) λ. μανιτάρι.—Χόρτα ὅσα βρζίστσεις τσαὶ μανιτάρζα ὅσα γνουρζίζεις!

(γιατὶ τὰ μανιτάρια εἶναι ἐπικίνδυνα, φαρμακερά. Κατ' ἐπέκτασιν λέγεται, γιὰ νὰ φυλάγεσαι ἀπὸ ἀγνώστους, ποὺ δὲν ξέρεις τὸ ποιόν τους.)

1074) λ. μάννα.—α) Ἡ μάννα σου τ' ἀγάπα, ἀγάπα τα τσαὶ σύ,
τἄμορφα παλληκάρζα τσαὶ τὸ γλυκὸ κρασί.

1075) » β) Ὡς στσεπάζει ὁ οὐρανὸς τὴ γῆ,—στσεπάζει ἡ μάννα τὸ παιδί.

1076) » γ) Τῆς μάννας τὸ bερίδρομο ἡ κόρη τὲν ἔπερε.

1077) » δ) Λέπε οὔγια παῖρνε πανί,—λέπε μάννα παῖρνε παιδί.

(Πρβλ. Π.Π. 13.)

1078) » ε) Τὸ παιδὶ ἀπὸ τ' μάνν' ἀρφανεύγει!

1079) » στ) Τὸ ἔκανε ἡ μάννα σου, τὸ ἔκανε τσ' ἡ θειά σου,
κάνε το, κόρη μου, τσαὶ σού, νὰ μὴ χαθ' ἡ γενιά σου.

1080) » ζ) Κατὰ μάννα, κατὰ τσύρζη, κατὰ τέκνο τσαὶ παιδί.

(Πρβλ. Π. Π. 48.)

1081) » η) Σοὺ ἔσαι μάννας κόρζη!

(θαυμαστικὰ=Ἔξυπνη, ἄξια.)

1082) » θ) Χ'στέ! μὴ δώσεις τοῦ παιδιοῦ, τὰ βάζει ὁ νὸς τῆς μάννας!

1083) » ι) Λούζεις με, χτενίζεις με, ξέρου ποιὰ ἔν' ἡ μάννα μου!

(Π.Π. 63. Κατζιούλη 77-4)

1084) λ. μανδήλι.—Τὲν ἔδιωξε μὲ τ'ς κατσῆς ποbῆς τὰ μαdήλια.

(ἢ τὲν ἔβγαλε κ.λ.π.=κακὸν κακῶς.)

1085) λ. Μαρία.—Ἔτονε δὰ τσ' ἡ κ'τσὴ Μαρζά.

1086) λ. μάρμαρο.—Τὰ μάρμαρα καbαλλίτσεψε.

(=ἀργεῖ νὰ γυρίσει, ἢ νὰ κάνει κάτι.)

1087) λ. Μάρτης.—α) Βᾶλ' τὸ Μάρτη ἀργάτη τσ' ἂς ἔναι τσ' ἀκαμάτης.

(γιατὶ εἶναι μεγάλες ἡμέρες.)

1088) » β) Βᾶλ' τὸ Μάρτη ἀργάτη, νὰ τ' πάρζεις τὸ τομάρζι.

1089) » γ) 'Οπόχει κόρζην ἀκριβή, — τοῦ Μάρτη ἥλιος μὴ dὴ δεῖ.
(Βάρνερ 5 Μάρτης.)

1090) » δ) Μήδ' ὁ Μάρτης καλοτσαίρι, μήδ' ὁ "Α'οστες χ'μούνας.
(μετεωρολογ.)

1091) » ε) Μάρτη, γδάρτη τσαὶ κακὸ παλουκοκάφτη!
(πρβλ. Π. Π. 47.)

1092) » στ) Σὰ gάνει ὁ Μάρτης δυὸ νερὰ τσ' 'Απρίλης ἄλλο ἕνα,
νὰ δεῖς τὰ κοdοκρίθαρα, ποῦ πᾶνε τὰ καϋμένα.

1093) » ζ) 'Από Μαρτιοῦ καλοτσαιρζοῦ τσ' ἀπ' "Α'οστε χ'μούνα.
(μετεωρολογική παρατήρησις, πρβλ. Π. Π. λ. Αὔγουστος 4.)

1094) » η) Τὸ Μάρτη ξύλα μάζευε, μὴ gάψεις τὰ παλούτσα.
(πρβλ. Βάρνερ 4 Μάρτης.)

1095) » θ) Μαρτιάτ' κο π'λί, 'Α'οστιάτ'κο αὐγό.
(ὅτι οἱ κόττες, ποὺ θὰ βγοῦν ἀπ' τ' αὐγὸ τὸ Μάρτη, εἶναι πρώϊμες κι' ὡς τὸν Αὔγουστο ἀρχίζουν νὰ γεννοῦν.)

1096) » ι) 'Ο Μάρτης ὁ πεdάγνωμος, τσ' ὁ πεdοσαββατιάρζης,
ὁπόχει πέdε Σάββατα τσαὶ δέκα πέdε γνῶμες!
(μετεωρολογ. γιὰ τὴν ἀστασία τοῦ καιροῦ.)

1097) » ια) 'Ο Μάρτ'ς ὥς τὸ μεσ'μέρζι τὸ ψοφᾶ, πσ' ὥς τὸ βράδυ τὸ βρωμᾶ.
(Τόσο ἄστατος εἶναι ὁ καιρὸς τὸ Μάρτη, ὥστε τὸ ζῶον ψοφᾶ ὡς τὸ μεσημέρι ἀπ' τὸ πρωϊνὸ κρύο καὶ τὸ ψοφίμι βρωμᾶ ὥς τὸ βράδυ ἀπ' τὴ ζέστη τῆς ἡμέρας.)

1098) » ιβ) Τοῦ Μάρτη ὁ ἥλιος στὸν ἄσπρε κάνει θάμα, τσαὶ στὸ μαῦρε παραθάμα.
(γιατὶ ὁ ἥλιος καίει καὶ μαυρίζει πολὺ τὸ Μάρτιο.)

1099) » ιγ) Στ'ς ἐννιὰ Μαρτιοῦ μ'δὲ στσύλος κούdουρος στ' ἀbέλι δὲ χουρεῖ.
(Γιατὶ τὰ κλήματα ἔχουν ἀνοίξει, κι' ὅποιος μπεῖ, χαλᾶ τὰ τρυφερὰ βλαστάρια. Πρβλ. Π. Π. λ. 'Απρίλης 9.)

1100) λ. μαρτυρῶ. — Κ'τσὰ ἔφαε τσαὶ κ'τσὰ μαρτ'ρᾶ.

1101) λ. μάστορης. — Τ' μαστόρου ἡ γεναίκα πότε νηστ'τσὴ τσαὶ πότε χορτάτη.
(Γιατὶ ὁ ἄντρας της εἶναι μεροκαματιάρης καὶ πότε ἔχει δουλιά, πότε δὲν ἔχει.)

1102) λ. μάτι. — α) Τὸ ματάτσι μου πετᾶ, — κάποιον θὰ δεῖς, ποὺ σ' ἀγαπᾶ.

1103) » β) Μάτια π' δὲ θωρζῶdαι, — γλήγορα λησμονιῶdαι.
(πρβλ. Π. Π. 60 καὶ Κατζιούλη 1891.)

1104) » γ) Τ' ρζίχνει στάχτ' στὰ μάτια.
(=τὸν ξεγελᾶ, τὸν ἀπατᾶ. Πρβλ. Π. Π. 129.)

1105) » δ) Μὲ τὰ μάτια γερεύει νὰ τὲ φάει!
(ὅταν ζηλεύει ἢ ἐπιθυμεῖ πολὺ κάτι.)

1106) » ε) Μόνος τ' ἔβγαλε τὰ μάτια του!
(=καταστράφηκε μόνος του.)

1107) » στ) Σ' δόνει μιὰ σταλιά, σὰ νὰ τὄβγαλ' ἀπ' τὸ μάτ' του!
(=εἶναι πολὺ φιλάργυρος.

1108) » ζ) Μὲς στὰ μάτια τὲ λογιάζει!
(γιὰ νὰ προλάβει τὶς ἐπιθυμίες του, τόσο τὸν ἀγαπᾶ.)

1109) » η) "Επερε τ'νὲ ματιοῦνε του!
(=ἔφυγε κακὸς κακῶς.)

1110) » θ) "Οπ' φάει τὸ στόμα, κλειοῦν τὰ μάτια.
(ὅτι παραβλέπει κανείς, ὅταν ὑπάρχει συμφέρον.)

1111) λ. μαυρίλα.—Πολλὴ μαυρίλα πλάκωτσε!
1112) λ. μεγάλος.—α) Ἔναι δά, μεγάλης ὄρνιθας αὐγό!
(εἰρων. σπουδαῖο ὑποκείμενο.)

1113) » β) Μεγάλο καράβι, μεγάλη φορτούνα!
(πρβλ. Βάρνερ καράβι 2.)

1114) » γ) Μεγάλο καράβι στ' ἀποτσατσίσματα!
(ὅσο πιὸ ξανοιγμένος εἶναι κανείς, τόσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ καταστροφή, ὅταν ἔρθει. Βλ. Κατζιούλη 1602 φ. 48α.)

1115) » δ) Τὸ μεγάλο ψάρζι τρώει τὸ μικρό!
1116) λ. μεγαλώνω.—α) Μεγάλωτσε τὸ γαϊδουράτσι,—κόd'νε τὸ σαμαράτσι.
(πρβλ. Π. Π. λ. αὐξαίνω 1.)

1117) » β) Σὲ μεγάλωκα γιὰ νὰ μὲ φᾶς!
(λέγεται σὲ παιδιὰ ἀγνώμονα κι' ἀχάριστα.)

1118) λ. μεθύσι.—α) Γίνη σκνίπα στὸ μεθύσι.
1119) » β) Τύφλα στὸ μεθύσ' ἔτανε.
1120) » γ) Τάβλα ἀπ' τὸ μεθύσι!
1121) » δ) Τάπα στὸ μεθύσι.
1122) » ε) Φέσι στὸ μεθύσι.
1123) » στ) Κουν'πίδι στὸ μεθύσι ἔτανε.
1124) λ. μεθυσμένος.—α) Ὁ λωλὸς φοβήθη τὸ μεθυσμένε.
(πρβλ. Π. Π. λ. μεθῶ 10.)

1125) » β) Τσέλευε σὰ μεθ'σμένες.
(=παραπατοῦσε, τρίκλιζε.)

1126) λ. μελετῶ.—"Οπ' μελετᾶ νὰ κάψ' τὰ δεμάτια, ὁ χρόνες δὲ dὲ βρζίστσει.
1127) λ. μέλι.—α) Μέλι-γάλα!
(πρβλ. Π. Π. 20.)

1128) » β) Ποιὸς β'τᾶ τὸ χέρ' του στὸ μέλι τσαὶ δὲ dὸ γλείφει;
(πρβλ. Κατζιούλη 2280 καὶ Βάρνερ: μέλι 1.)

1129) » γ) Τὸ ψωμὶ τρώ'εται καλύτερα μὲ τὸ μέλι, πέρζι μὲ τὸ ξίδι.
(=περισσότερα κατορθώνει κανεὶς μὲ τὸ καλό, παρὰ μὲ τὸ ἄγριο.)

1130) » δ) Γιού! Ἀμdα! νὰ κάνανε δὰ οὖλ' οἱ σκατοbαb'λῆθρες μέλι! θελᾶναι οὖλοι μελ'σσοργοί!
(πρβλ. Π. Π. μέλι 47.)

1131) λ. μελώνω.—Μέλωτσε πλιά!
(=ἀπόκανε, κόλλησε κεῖ ποὺ εἶναι, δὲν ἔχει δύναμι νὰ κουνηθεῖ.)

1132) λ. μεροκάματο. — Μεροκάματο—μεροφά'ωτο.
1133) λ. μερτικό.—Τοῦτο πάρτ' σου τσαὶ τσεῖνο μερδ'κό σου.
(λέγεται γιὰ ἄνθρωπο ἄπληστο, ποὺ τὰ θέλει ὅλα δικά του. Βλ. Κατζιούλη 1170.)

1134) λ. μεταλαβαίνω.—Βάστα νὰ μεταλάβου τσαὶ νὰ δεῖς ἔdα θὰ πάθ'ς!
1135) λ. μετρῶ.—α) Κ'τσὰ μετρζημένα!
(λέγεται γιὰ εἰσόδημα, ἢ ὅ,τι ἄλλο, περιωρισμένο, μικρό.)

1136) » β) Ὁ λύκος ἀπ' τὰ μετρζημένα τρώει!
1137) » γ) Χίλια μέτρα τσ' ἕνα κόβε.
(ὅτι πρέπει νὰ σκέπτεσαι πολὺ πρὶν ἀποφασίσεις. βλ. Κατζιούλη 585 καὶ Βάρνερ λ. μετρῶ 1.)

1138) λ. μηδέ.—Μ'δὲ σοὺ παπᾶ στὰ Φῶτα, μ'δὲ γὼ στὸν ἁγιασμό!
(πρβλ. Βάρνερ λ. παπᾶς 10.)

1139) λ. μῆνας.—Εὗρε τὸ μῆνα π' θρέβει τ'ς ἕδεκα.

(πρβλ. Βάρνερ : μ ῆ ν α ς 1.)

1140) λ. μητρυιά.—Ἡ μητρζὰ—ἔν' κατσὴ πετρζά!

(ὅτι εἶναι ἀσήκωτο βάρος ἡ μητρυιά.)

1141) λ. μικρομαθαίνω. — Ὅπ' μικρομάθει, δὲ γεροδοξεχάνει.

(Παπαγεωργίου 46 Ἱστορ. Σκύρου σελ. 169 καὶ Β ά ρ ν ε ρ :) κ ο π ε λ λ ο μ α θ α ί ν ω 1.)

1142) λ. μικρός.—α) Μικρὲ κῶλο δὲν ἔδερες, μεγάλε δὲν ὁρίζεις.

(πρβλ. Κατζιούλη 2081 φ. 62α.)

1143) » β) Ἔτον μικρὰ ἡ προπηδιά!

(=ἡ τρικλοποδιά, τὸ ἐμπόδιο, ἡ συκοφαντία.)

1144) λ. μιλιά.—Στόμας ἔχει τσαὶ μ'λιὰ δὲν ἔχει.

(λέγεται γιὰ ἀμίλητο καὶ ἥσυχο ἄνθρωπο.)

1145) λ. μ'λαϊμίζω.—Μοῦ μ'λαῖμιτσε ὁ πόνος!

(=λιγόστεψε, ἡσύχασε ὁ πόνος.)

1146) λ. μισητός.—Ὁ μισητὴς κλαρ'νόμος.

(πρβλ. Π. Π. λ. β α ρ ε τ ό ς 1.)

1147) λ. μιστός.—Λεῖψ' ἀπ' τὸ μισπό, μὴ σὲ κολλήσει κρζίμα.

1148) λ. Μοῖρα.—α) Τἄχει ἡ Μέρα μου γραμμένα,—δὲ bαράρχεται κανένα.

1149) » β) Δὲν ἔχει στὸν ἥλιο Μέρα.

(=εἶναι πολὺ ἄτυχος. βλ. Κατζιούλη 7—97.)

1150) » γ) Τσ'μήσου τσ' ἡ Μέρα σου δ'λεύει!

(βλ. Κατζιούλη 81—1.)

1151) » δ) Ἂν ἔχεις Μέρα διάβαινε—τσαὶ ρζιζ'κὸ περπάτειε.

(βλ. Παπαγεωργίου 6 Ἱστορ. Σκύρου σελ. 167.)

1152) λ. μοιράζω.—Δὲ νογᾶ νὰ μεράσει δυὸ βωδιοῦνε ἄχιερα.

(τόσο ἀνόητος εἶναι.)

1153) λ. μοναστήρι.—α) Καρβέλια στὸ μαναστήρζι τσ' ἀπὸ καλογέρ' ὅσ' θές.

(πρβλ. Κατζιούλη 2131 φ. 63β. καὶ Π. Π. 6.)

1154) » β) Γιὰ μάννα! τὸ σπίτ' της μοναστήρζι ἔναι!

(τόσα πλούτη ἔχει, σὰν τὸ μοναστήρι.)

1155) λ. μοναχός.—α) Μοναχός σου χόρευε τσ' ὅπους θέλ'ς πήδα.

1156) » β) Μοναχὸς δὲ gάνει κανένας μ'δὲ στ' bαράδ'σος.

(πρβλ. Βάρνερ λ. μ ο ν α χ ὸ ς 1.)

1157) » γ) Ὅdας ἔσαι μοναχός σου, παίδευε τὸ gῶλο σου τσ' ὅdας ἔσαι μέ τ'ς ἀθρῶποι, παίδευε τὸ στόμα σου.

1158) λ. μορφή.—Κατσὰ μορφή, κατσὰ ψ'χή.

(τὸ ἀρχ. οἵα ἡ μορφὴ κ.λ.π.)

1159) λ. μούτσουνο.—α) Νᾶχες τὸ gῶλο μ' μούτσ' να!

(περιφρον.)

1160) » β) Μαγάρζι σὰ dὰ μούτσ' νά σου νάτανε τσαὶ τ' ἄλλα μούτσ'να.

(Heisenberg 7. Berl. Philolog. Woch. 1900 στηλ. 465.)

1161) λ. μπέζαχος.—Γίνη μεγάλες bέζαχος.

(=φασαρία, πανηγύρι, καυγᾶς.)

1162) λ. μπελᾶς.—Ξερὲς bελᾶς μ'εὗρε!

1163) λ. μπογιά.—Δὲ bερνᾶ ἡ bογιά του!

1164) λ. μπορῶ.—Πότ' ὁ Γιάννης δὲ bορζεῖ,—πότ' ὁ κῶλος του πονεῖ!
(Π. Π. 12)

1165) λ. μπούφος.—Σὰ d' bούφ' τὸ π'λί.
(ἔπεσε μόνος του στὰ βρόχια, εἶναι εὐκολόπιστος καὶ ἀνόητος.)

1166) λ. μυαλό.—α) Ποιὸς π'λᾶ τὸ μυαλὲ νὰ πά ν' ἀγοράσεις;
(περιφρον. τόσο ἀνόητος ποὺ εἶσαι.)

1167) » β) Μ' γάνωτσε τὸ μυαλέ μου!
(=μὲ ζάλισε.)

1168) » γ) Ἔχει θηλ'κὸ μυαλό!
(=εἶναι ἐφευρετικός, γεννᾶ ὁ νοῦς του.)

1169) » δ) Ἔχει τὰ μυαλὰ στὸ bίκουρνα!
(=εἶναι ἀνόητος, ἄμυαλος.)

1170) λ. μύγα.—α) Τὲν ἔπιατσε ἡ μύγα.
1171) » β) 'Αμ' δὲ θ' ἀφήσου γὼ τ' μυῖα, νὰ χορεύει πά στ' bλάτ' μου!
(=δὲ θ' ἀφήσω νὰ μοῦ γίνει φόρτωμα, νὰ μ' ἐνοχλεῖ.)

1172) » γ) Τοῦτες πλιὰ τσ'νηγᾶ τσαὶ τ'ς μυίας τ' ἄdερο.
(=εἶναι μικρολόγος, παράξενος.)

1173) λ. μύλος.—Θὰ γυρζίσ', θὰ γυρζίσ' τὸ σ'τάρζι, στὸ μύλε θὰ πάει.
(βλ. Κατζιούλη 1769.)

1174) λ. μυλωνᾶς.—α) Μὲ τὸ μ'λωνᾶ μαλλών'ς; μὲ τὸ θ'λάτσι σ' μαλλώνεις!

1175) » β) Μὴ gάνεις φίλο μυλωνᾶ, ψαρᾶ τσαὶ ματσελλάρη,
ὅρκο σοῦ κάνω στὸ Θεὸ τσ' οἱ τρεῖς ἔναι γαδάροι!

1176) λ. μυξάρης.—Ἔναι τσαὶ μυξάρζ'δες—γιὰ τοὺς σαλιάρζ'δες!
(=καθένας βρίσκει τὸν ὅμοιό του. βλ. Π. Π. 2.)

1177) λ. μυραλίδι.—Δὲν ἔχει μεραλίδ' ἀπάν' του.
(=εἶναι ἄσπλαχνος. Μυραλίδι=τὸ πανὶ ποὺ σκουπίζουν τὸ ἅγιο μῦρο στὴ βάφτισι.)

1178) λ. μυρίζω.—α) 'Αμ' ποῦ ἔξερα γώ, τὰ δαχτύλια μ' μύρ'κα;
1179) » β) Παλαμήδα σοῦ μυρίζει, dεϊμεdὲ νὰ φᾶς κολοιό!
1180) » γ) Ἂν εἶναι μῆλο θὰ μυρζίσει,—ἂν εἶναι ρόδο θὰ ροδίσει!
(βλ. Π. Π. λ. ἀνθῶ 1. 2. 3. παραλλαγαί.)

1181) » δ) Χωματίλες μυρίζει!
(=εἰρων. ὅταν εἶναι κανεὶς πολὺ γερὸς καὶ παραπονιέται γιὰ παραμικρὲς ἀρρώστιες)

1182) λ. μυρουδιά.—Τόπερε μερωδιά!
(=τὸ κατάλαβε)

1183) λ. μυστήριο.—Φίλου σου τὸ μυστήρζιο ποτέ σου μὴ dὸ λέεις,
γιατὶ τυχαίνει δίγνωμος καὶ κάνει σε τσαὶ κλαίεις.

1184) λ. μυστικό.—Μὴ bιστευτεῖς τοῦ φίλου σου τσαὶ πεῖς τὸ μυστικό σου,
φίλος τοῦ φίλου θὰ τὸ πεῖ τσ' ἔναι κακὸ δικό σου.

1185) λ. μύτη.—α) Τοῦτες ἔναι μύτ' τσαὶ πορδή!
(=φαντασμένος, ψωροπερήφανος.)

1186) » β) Νὰ πέσ' ἡ μύτ'του δὲ στσύb' νὰ τ' bιάσει.
1187) » γ) Νὰ μοῦ τρζ'πᾶς τ' μύτη!..
1188) » δ) Μ' τὄbγαλ' ἀπ' τ' μύτη!
1189) » ε) Τὲ dρώει ἡ μύτ' του!

1190) λ. Μυτιληνιός.—Δώδεκα Μυτιληνιοὶ γάδαρο φορτώνανε
τσαὶ πάλι κλαῖγαν τσ' ἔλεγαν: 'Αλλοὶ στ' μοναξά!..
(βλ. Π. Π. Βοθωνιανὸς 1. 2. παραλ.)

Ν.

1191) λ. νερό.—α) Ἔβαλε τὸ νερὸ στ' αὐλάτσι.
(=ἔστρωσε τὴ δουλειά του, γενικά, τακτοποιήθηκε. Βλ. Π. Π. 12.)

1192) » β) Ἔκανε μιὰ τρζύπα στὸ νερό.
(πρβλ. Π. Π. 18.)

1193) » γ) Κ'βαλᾶ νερὸ μὲ τὸ δρεμόνι.
(=ματαιοπονεῖ. βλ. Π. Π. λ. γάμος 29 παραλ.)

1194) » δ) Ἔπερε μαῦρα νεράά.
(=ἔφυγε κακῆν κακῶς.)

1195) » ε) Μ'φέρνει ἀπὸ ἑκατὸ βρύσες νερό!
(=μοῦ φέρνει τοῦ κόσμου τὶς δυσκολίες.)

1196) λ. νέστρος.—Ἔδα νέστρος bέστρος ἔναι πλιά!
(=ἀλλοπρόσαλλος, χωρὶς ἐμπιστοσύνη ἄνθρωπος.)

1197) λ. νέφτι.—Νέφτι τ' βάλανε στὸ bισ'νέ.
(=ἔχει φούριες, τρεχάματα.)

1198) λ. νηστεία.—Τὰ λαgόνια τ' πῆαν μέσα ἀπὸ τ'νήστεια!
(λαγκόνια=λαγόνες.)

1199) λ. νηστεύω.—Νηστεύει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ γιατὶ ψωμὶ δὲν ἔχει!
(βλ. Κατζιούλη 1620 καὶ Π. Π. 6.)

1200) λ. νηστικός.—Νηστ' κὸ ἀρκούδι δὲ χορεύγει.
(βλ. Π. Π. 6.)

1201) λ. νιάου.—Νιάου-μπάου!
(περιφρον.=δὲν ξέρεις τί σοῦ γίνεται!...)

1202) λ. νιάτα.—Ἔρ'μα νιάτα,—κακὰ γεράματα!
(Π. Π. γεράματα 8.)

1203) λ. νιός.—Καλὸς νιὸς—καλὸς γέρος.

1204) λ. νογάω.—Δὲ νογᾶ νὰ δέσει τὸ βρατσί του.
(βλ. Π. Π δένω 24 καὶ ξέρω.)

1205) λ Νοέμbρης.—Τὸ Νοέμbρη νόγα σπέρνε.
Τὸ Δετσέμbρη δίτσα σπέρνε.
Τὸ Γιονάρη τσαὶ Φλεbάρη
πάει χαμένο τὸ ζευγάρι.
(γεωργ. παρατήρ.)

1206) λ. νοιάζομαι.—Τί σὲ νοιάζει ἀπ' τοῦ παπᾶ τὰ γένεια ἂν εἶν' σπανά;

1207) λ. νοικοκυρά.—α) .Η καλὴ νοικοτσαρὰ—ἔναι δούλα τσαὶ τσυρά.

1208) » β) Κάλλιο πέδε λεφτοῦ ν' κοτσαρά, πέρζι χίλιου γροσοῦ δούλα.
(βλ. Π. Π. ἀφέντης 22)

1209) λ. νοικοκύρης.—α) Τοῦ ν'κοτσεροῦ τὸ μάτι,—κόπρισμα ἔναι στὸ χουράφι.
(βλ. σχετ. Κατζιούλη 1123.)

1210) » β) Ὄ,τ' ξέρζει ὁ λωλὸς ν'κοτσύρζης δὲ dὸ ξέρ'νε χίλιοι φρόν'μοι γειτόνοι.
(πρβλ. Κατζιούλη 258 καὶ Π. Π. 50.)

1211) λ. Νότος.—Νοτιά, γεναίτσα κρζάδα.
(μετεωρολ. ὅτι ἡ Νοτιὰ δὲν εἶναι κρύα, μὰ ὕπουλη.)

1212) λ. νοῦς.—α) Ὁ νός τ' ἔναι στὸ τσεχρζί.
(βλ. Κατζιούλη 613 (φ. 20α.) καὶ Βάρνερ λ. πουλὶ 4.)

1213) » β) Ἄσκοπος ὁ νός, διπλὲς ὁ κόπος.
(πρβλ. 1704 Κατζιούλη σχετική.)

1214) » γ) Ὄγοιος δὲν ἔχει νό, ἔχει ποδάρζα τσαὶ τρέχει!
(γιατὶ ἄμα δὲν ἔχει τὸ νοῦ του, κάνει διπλὸ καὶ τριπλὸ κόπο. σχετ. λγ'. Ἀθων. Συλ. Ρωσ. κώδικος.)

1215) » δ) Ἔχει τ'ς γαδάρας τὸ νό!

1216) » ε) Ἔχει τοῦ γ'ρουνιοῦ τὸ νό!
(=εἶναι κουτός, ἠλίθιος.)

1217) » στ) Ὅσο ὁ νός μου στὸ ζευγάρζι, τόσα βώδια ν' ἀπομείνουν.
(Παπαγεωργίου 24 Ἱστορία Σκύρου σελ. 167.)

1218) » ζ) Πᾶρ' τὸ νό τ' τσαὶ πούλα καρζύδια!
(=τί τοῦ πληρώνεις; τόσο κουτὸς ποὺ εἶναι.)

1219) » η) Ἀλλοὶ π'τὲ δέρν'νε 'κατὸ τσαὶ δὲ dὲ δέρνει ὁ νός του!
(βλ. Βάρνερ λ. δέρνω 1.)

1220) λ. ντόνος.—Μ'κατέβατσε μιὰ μ'οὖλο τ' τὸ dόνος.
(=δύναμι.)

1221) λ. νύφη—α) Ἡ νύφ' ἀφ' ὅdας γεννηθεῖ, τῆς πεθερᾶς τ'ς μοιάζει.
(Βλ. Π. Π. 16.)

1222) » β) Πιὸ bροστὰ στολίζετ' ὁ οὐρανὸς πέρζι μιὰ νύφη!

1223) λ. νύχι.—α) Ἔναι δὰ νύχι τσαὶ κρζάς!
(=ἀχώριστοι.)

1224) » β) Στὰ νύχια πατεῖ!
(=καμαρώνει. πρβλ. Κατζιούλη 878.)

1225) » γ) Τετράδη τσαὶ Παραστσευὴ τὰ νύχια σου μὴ κόψεις, τὴ Τζυρζατσὴ μὴ χτενιστεῖς, ἃ θέλεις νὰ προκόψεις.
(πρβλ. Βάρνερ 1 Τετράδη.)

1226) λ. νύχτα.—α) Ὄγοιος τὶς νύχτες περπατεῖ κάν'να καλὸ δὲ gάνει. μόν' τὴν ἁμαρτωλὴ ψυχὴ σὲ κόλασι τὴ βάνει.

1227) » β) Ἡ νύχτα Πίσκοπο γεννᾶ τσ' ἡ αὐγὴ Μετροπολίτη.
(Παπαγεωργίου 19. Ἱστορ. Σκύρ. σελ. 167. Κατζιούλη 1636 καὶ Π. Π. 11 καὶ 14 παραλ.)

1228) » γ) Τῆς νύχτας τὰ καμούματα τὰ λέπ' ἡ μέρα τσαὶ γελᾶ.
(Παπαγεωργίου 38. Ἱστορ. Σκύρ. σελ. 168 πρβλ. καὶ Κατζιούλη 1628.)

1229) » δ) Ὄγοιος τὶς νύχτες περπατεῖ,—λάσπες τσαὶ σκατὰ πατεῖ.

1230) » ε) Βοθᾶ μ' ἡ νύχτα τσ' ἡ γιαὺγή,—σὰ νάχου μάννα τσ' ἀδερφή.
(παραλ. 2ου στίχου: τσαὶ φαίνουμαι καματερζή. (ὅτι ἡ νυκτερινὴ ἐργασία ἀποδίδει.)

Ξ

1231) λ. ξαναβλέπω.—α) Σὰ μὲ ξαναδεῖς γράψε με Καραbουρνιώτη!

1232) » β) Σὰ μὲ ξαναδεῖς γράψε με πίστ' ἀπὸ τ' bόρτα.

1233) » γ) Σὰ μὲ ξαναδεῖς φούτ'σέ με.
(=φτύσε με.)

1234) λ. ξαναγίνομαι.—Σὰ ξαναγίν' γαbρὸς ξέρ' νὰ καμαρώνου, ἢ πῶς χορεύνε.

1235) λ. ξάπλωμα.—Κατὰ τὸ πάπλωμα τσαὶ τὸ ξάπλωμα.
(Παπαγεωργίου 33. Ἱστορ. Σκύρ. σελ. 168. πρβλ. Κατζιούλη 1148 καὶ Π. Π. ἄπλωμα 1 παραλ.)

1236) λ. ξενοδουλεύω.—α) Νὰ κλαίει ποὺ τὲ ξενοδ'λεύνε!
(γιατὶ ὁ ξένος, ὁ ὑπηρέτης, πάντα φθονεῖ τὸν κύριο του καὶ δὲν κάνει ποτὲ καλὴ δουλειά, ὅπως ὁ νοικοκύρης.)

1237) » β) Νὰ κλαίει ποὺ ξενοδ'λεύει τσ' ἂς παίρνει τσ' ἕνα φλουρζὶ τ'ν ἡμέρα.
(Γιατὶ πάντα δοῦλος εἶναι, ὅσα κι' ἂν παίρνει.)

1238) λ. ξ έ ν ο ς.—α) Ξ έ ν ο βιὸς καλολογάριαστο!
(πρβλ. 1646 (φ. 49α) Κατζιούλη.)

1239) » β) Τὸ ξ έ ν ε μὲς στὸ σπίτι σου γιὰ μάρτυρα τὲν ἔχεις.
(πρβλ. Βάρνερ : ξ έ ν ο ς 1.)

1240) » γ) Ξ έ ν ε θρέϐ'ς, λύκο θρέϐ'ς.
(πρβλ. Κατζιούλη 46—9 καὶ Βάρνερ σ κ ύ λ ο ς 5 παραλ.)

1241) » δ) Ξ έ ν ο ς πόνος ὄνιερο.
(πρβλ. Κατζιούλη 1667. Ἀθων. Συλ. Ρωσ. ο'. καὶ Π. Π. ἀλλότριος 2.)

1242) » ε) Μνημονεύει μὲ ξ έ ν α κόλλ'ϐα.
(Κατζιούλη 1570 καὶ Π. Π. ἀλλότριος 1 παραλ.)

1243) » στ) Χίλιες ξ'λιὲς σὲ ξ έ ν ε κῶλο.
(Βλ. Π. Π. 155.)

1244) » ζ) Ὅγοιος καλλ'ϐατσεύει ξ έ ν ο ἄλογο, γλήγορα ξεπεζεύει.
(παραλ. Κατζιούλη 1130)

1245) » η) Ξ έ ν α ψωμιά, δ'κά τ'νε δόdια.
(πρβλ. Κατζιούλη 8—81.)

1246) » θ) Ὅγοιος λ'πᾶται τὸ ξ έ ν ο κρζάς, χάνει τὸ δ'κό του.

1247) » ι) Δυὸ γᾶδαροι μαλλώνανε σὲ ξ έ ν ε ν ἀχερῶνα.
(Κατζιούλη 1727. Βάρνερ γ ά δ α ρ ο ς 2.)

1248) » ια) Τὸ λωλὸ τσαὶ τὸ χωρζάτη ξ έ ν ε ς ἔννοιες τὲ γερνοῦνε.
(πρβλ. 1598 Κατζιούλη.)

1249) λ. ξ ε ρ α κ ι α ν ό ς.— Ξ ε ρ α τ σ α ν ὸ γαϊδούρι ξεπατωμὸς στ' ἄχερα.
(πρβλ. Π. Π. λ. ἀχαμνὸς 3 καὶ 5 παραλ.)

1250) λ. ξ ε ρ ό ς.—Τοὔδωτσ' ἕνα ϐερdάχι π' τὲν ἀφ'τσε ξ ε ρ έ τσ' ἀπόξερε.

1251) λ. ξ έ ρ ω.—α) Ξ έ ρ ζ ε ι ὁ Γιάνν'ς ἐdάχει στὸ dορϐᾶ.
(πρβλ. 1677 Κατζιούλη.)

1252) » β) Ἄμ' δὲ μὲ ξ έ ρ ζ'ς ἀπὸ τ' gαλή.
(ἀπειλ.)

1253) » γ) Τσεῖνα π ο ὔ ξ ε ρ ε ς νὰ τὰ ξεχάσεις.
(σχετ. Π. Π. β ρ ί σ κ ω 8.)

1254) » δ) «Τρέχει ἡ μύξα σου, γαϐρέ.» — «Ἔν' ἀπ' τὸ χ'μούνα.» — «Ἀμ' σὲ ξ έ ρ ο υ τσ' ἀπ' τὸ καλοτσαίρζι!..»
(πρβλ. Π. Π. 106 καὶ Κατζιούλη 2159 φ. 64β.)

1255) » ε) Ἀμ' ξ έ ρ ζ ε ι ὁ βλάχος τί ἔν' τὸ σφοgᾶτο!
(Κατζιούλη 1855 καὶ Βάρνερ : χ ω ρ ι ά τ η ς 1.)

1256) λ. ξ ε σ κ έ π α σ τ ο ς.—Γὼ γεννήθ'να σὲ ξ ε σ τ σ έ π α σ τ ο σπίτ'!
(βλ. Π. Π. ἀνοιχτὸς 1.)

1257) λ. ξ έ φ ρ α γ ο ς.—Ἀμ' ἔdα ξ έ φ ρ α' ο καπάνι ἔναι πλιά!
(=γλωσσού, φλύαρη, ἐλευθερόστομη.)

1258) λ. ξ ε χ ω ρ ί ζ ω.—Μόνε ξ ε χ ο υ ρ ζ ί σ' τὸ πρόϐατ' ἀπὸ τ' μάdρα, λύκος τὸ τρώει.
(πρβλ. Κατζιούλη 2058 καὶ Βάρνερ π ρ ό β α τ ο 1.)

1259) λ. ξ ο δ ι ά ζ ω.—Ὅπου ξ ο δ ι ά ζ ε ι ἑκατὸ τσαὶ δὲ σοδιάζει τρζάdα, στὴ φυλατσὴ τὲ βάζ'νε τσαὶ δὲν ἐξέρζει γιᾶdα!
(πρβλ. Βάρνερ σ ο δ ι ά ζ ω 1.)

1260) λ. ξύλο.—α) Τὲ ξέρανε ἀπ' τὸ ξ ύ λ ο!

1261) » β) Τὸ ξ ύ λ ο βγῆτσε ἀπὸ τ' Βαράδεισος.

1262) » γ) Τὸ ἴδιο ξ ύ λ ο κάνει τσαὶ σταυρὸ τσαὶ φτυάρζι.
(πρβλ. Βάρνερ ξ ύ λ ο 1.)

1263) » δ) Τὸ ξ ύ λ ο, ὅπους τὸ πελετσήσεις, γίνεται.

1264) » ε) Εὗρες φαΐ; φάε! Εὗρες ξ ύ λ ο ; φύ'ε.

1265) λ. ξ·υ ν ό ς. — Ξ' ν ὸ μ' τὄβγαλε!

1266) λ. ξ ύ ν ω. — α) Δὲ bᾶς νὰ ξ υ ε ῖ ς τσ'λιές, νὰ κάν'ς μαχραμάδες!
(εἰρων. τόσο κουτὸς εἶναι, ποὺ τοῦ παραγγέλλουν, νὰ πάρει τὰ ξύσματα ἀπὸ τὶς κοιλιὲς καὶ μ' αὐτὰ νὰ φάνει πετσέτες. πρβλ Π. Π. 30.)

1267) » β) Ἀλλοὶ σὲ τσεῖνε π' δὲν ἔχει νύχια νὰ ξ υ σ τ ε ῖ μοναχός τ' τσ' ἀπαδέχει ἀπὸ τ' γειτονιά.
(Παπαγεωργίου 45. Ἱστ. Σκ. σελ. 169. πρβλ. Κατζιούλη 1788 φ. 53α.)

1268) λ. ξ υ π ν ῶ. — Νὰ ξ υ π ν ή σ' ἡ κορεμένη τσαὶ νὰ δεῖ τὸ πάπλωμά της!
(πρβλ. Βάρνερ : κουρεμένη 1.)

Ο.

1269) λ. ὀ λ ί γ ο ς. — Λί'α κάρβ'να, λί'η πορά.
(ὅταν ἡ προσπάθεια ἢ ἡ προσφορά σου εἶναι μικρή, δὲν πρέπει νὰ προσδοκᾶς μεγάλη ἀνταπόδοσι.)

1270) λ. ὀ λ ο ῦ ρ μ ε. — Ὀ λ ο ῦ ρ μ ε νὰ γίνει;
(=δὲν εἶναι βολετό ; εὔκολο ; δὲν μπορεῖ ;)

1271) λ. ὁ μ ι λ ῶ. — α) Ἄκουε τσαὶ μὴ μ'λᾶς νὰ περνᾶς καλὲ τζαιρό!

1272) » β) Μ'λα τσ' ὁ κῶλος τσῆ β'τίνας.
(περιφρον.)

1723) » γ) Μὲ κῶλο μ' λ ᾶς; πορδιὲς μαζών'ς!
(Βάρνερ κῶλος 2.)

1274) » δ) Μ ί λ α μὲ τὸ gῶλο μ'!
(περιφρον.)

1275) » ε) Μ ί λ α νὰ μὴ σὲ ποῦν ἀνόητε!

1276) » στ) Πήττα bρὸς τσαὶ πήττα πίσου,—θὰ βγοῦ θέλου, νὰ μ ι λ ή σ ο υ τῆς γειτόν'σσας τὸ δίτσο.

1277) » ζ) Μ' δὲ μ'λ ο ῦ, μ'δὲ λαλοῦ,—μόνο θωροῦ νὰ παdρευτοῦ.
(=ἀδιαφορῶ γιὰ ὅλα, προσπαθῶ μόνο νὰ πετύχω τὸ σκοπό μου.)

1278) λ. ὁ μ ο ι ά ζ ω. — α) Ἄθρωπος ἀθρώπου μ ο ι ά ζ ε ι.

1279) » β) Ἄ δὲ μ ο ι ά ζ α μ ε, δὲ σ' bεθεριάζαμε.
(πρβλ. Βάρνερ ὁμοιάζω 1.)

1280) λ. ὅ μ ο ι ο ς. — Ὅ μ ο ι ο ς τὸν ὅμοιο τσ' ἡ κοπρζὰ στὰ λάχανα.

1281) λ. ὄ ν ε ι ρ ο. α) Ἀποτσ'μήθη τὸ σκατὸ τσ' ἔδε σκατένιο ὄ ν ι ε ρ ο.

1282) » β) Τᾶχε ἡ Μαρζὰ στὸ νό της,—ἔλεπε τσαὶ στ' ὄ ν ι ε ρ ό της.

1283) λ. ὄ ν ο μ α. — α) Κάλλιο νὰ σ' βγεῖ τὸ μάτι, πέρζι τ' ὄ ν ο μ α.
(πρβλ. Π. Π. 11.)

1284) » β) Ὄ ν ο μ α τσαὶ πράμα!
(πρβλ. Π. Π. 26.)

1285) » γ) Τὸ δ'κό μου τ' ὄ ν ο μ α—πᾶρ'το σοὺ γειτόν'σσα!
(πρβλ. Κατζιούλη 3—37.)

1286) » δ) Ὄ ν ο μ α τσαὶ μὴ χουρζό!
(πρβλ. Κατζιούλη 1728 καὶ Βάρνερ χ ω ρ ι ὸ 2.)

1287) » ε) Ἄλλες ἔχει τ' ὄ ν ο μ α τσ' ἄλλες τ' χάρζι.

1288) ὄ ν τ α - ὄ ν τ α. — Ἀμ' ἔναι ὄdα - ὄdα!
(=Ὅ,τι εἶναι ὁ ἕνας, εἶναι κι' ὁ ἄλλος.)

1289) λ. ὀ ρ γ ή.—Δῶσε τόπο στ'ν ὀ ρ γ ή·
1290) λ. ὁ ρ ί ζ ω.—α) Ὁ ρ ί ζ ο υ γὼ τὸ στσύλε μου τσ' ὁ στσύλες τ'ν ὀρά του!
(πρβλ. Κατζιούλη 167.)

1291) » β) Οὔλο «τσεῖ τσ' ὅ ρ σ ε» θὲς πλιά!
(=ὅλα τὰ θέλεις ἕτοιμα, νὰ σοῦ λένε: ἐκεῖ εἶναι καὶ ὅρισε!=τ σ ε ῖ τ σ' ὅ ρ' σ ε.)

1292) λ. Ὅ ρ κ ο ς. — Δίτσα τσ' ἀδ'κα ἀπ' τὸν ὅ ρ κ ο λεῖπε!
(=δὲν πρέπει νὰ ὁρκίζεται κανείς.)

1293) λ. ὁ ρ μ' λ ό ο υ.—Τὄκαν' ὁ ρ μ' λ ό' ο υ!
(=ἐπίτηδες)

1294) λ. ὄ ρ ν ι θ α.—α) Σκαλίζοδας ἡ ὄ ρ ν' θ α ἔβγαλε τὸ μάτ' της!
(πρβλ. Βάρνερ ὄ ρ ν ι θ α 2.)

1295) » β) Καλὸ ὀ ρ ν ί θ ι στ'ν αὐλὴ ἄρα γεννᾶ τσαὶ δὲ γεννᾶ.
(βλ. Βάρνερ: ὄ ρ ν ι θ α 1.)

1296) λ. ὀ ρ ν ι θ ο τ υ φ λ ι ά. — Ὁ ρ ν ι θ ο τ υ φ λ ι ὰ ἔχεις;
(εἰρων. ἅμα κανεὶς νυστάζει καὶ δὲν ἀνοίγει τὰ μάτια του.)

1297) λ. ὀ ρ φ α ν ό ς.—α) Κλαῖγε τ' ἀ ρ φ α ν ὰ τσ' ἂς εἶν' τσαὶ μὲ γένεια!
(πρβλ. Π. Π. 2, 4 κλπ. παραλ.)

1298) » β) Ὁ Θεὸς ἀ ρ φ α ν ὰ κάνει, ἄμερα δὲ gάνει.
(Π. Π. ἀ ρ φ α ν ὸ ς 18, 19 κλπ.)

1299) λ. ο ὐ ρ ά.—Ἔβαλε τ'ν ὀ ρ ὰ στὰ στσέλια τ' τσ' ἔφ'γε!
(=ἔφυγε ντροπιασμένος ἢ φοβισμένος.)

1300) λ. ο ὐ ρ α ν ό ς.—Ὁ ο ὐ ρ α ν ὸ ς ἐσύδετσε, ἔναι σ' δεμένες, δροσισμένες.
(=συννέφιασε.)

1301) λ. Ὄ χ ι.—Ὄ χ ι Γιάνν'ς, μόν' Γιαννάτσης.
(πρβλ. Π. Π. 29.)

1302) λ. ὄ ψ ι μ ο ς.—Ὄ ψ' μ α π'λιά, κουράκου φα'ώματα.
(πρβλ. Π. Π. γ ε ρ ο ν τ ό π ι α σ μ α 1)

Π.

1303) λ. π α θ α ί ν ω.—α) Ἔδα τσ' ἔ π α θ α.
1304) » β) Ἄ δὲ b ά θ' ς, δὲ θὰ μάθ'ς.
1305) » γ) Ἔ π α θ ε δὰ ζ'λούμι μεγάλο.
(=ζημιὰ ἢ ρεζιλίκι μεγάλο βλ. Heisenberg 3, στήλ. 463, Berl. Philolog. Woch., 1900.)

1306) » δ) Τ'ν ἔ π α θ ε Χιώτ'τση!
(πρβλ. Βάρνερ. Χ ι ώ τ η ς 2.)

1307) λ. π ά θ η μ α.—Τὸ π ά θ'μ α νὰ σ' γίνει μάθ'μα.
(πρβλ. Π. Π. 4.)

1308) λ. π α θ ό ς.—Ὁ π α θ ὸ ς ἔναι γιατρός.
1309) λ. π α ι δ ε ύ ω.—Ὄπ' ἀγαπᾶ π α ι δ ε ύ ε ι.
1310) λ. π α ι δ ί.—α) Ὅσα π α ι δ ι ά, τόσα μαχαίρζα.
(τόσοι πόνοι καὶ τόσα βάσανα δηλ.)

1311) » β) Σὰ gάνεις τὰ καλὰ π α ι δ ι ά, τὰ ροῦχα τί τὰ θέλεις. Τσ' ἀ gάνεις τὰ κακὰ παιδιά, τὰ ροῦχα τί τὰ θέλεις;
1312) » γ) Ὤμορφο π α ι δ ὶ τῆς κούνιας, — ἄστσημο παιδὶ τῆς ρούγας.
1313) » δ) «Ποῦς πᾶν, κούρακα, τὰ π α ι δ ι ά σου;» «Ὅσο πᾶν' μαυρίζ'νε!»
(βλ. Π. Π. 69 καὶ Κατζιούλη 88—2.)

1314) » ε) Μεγαλώνουν τὰ π α ι δ ι ά, μεγαλώνουν τὰ μαχαίρζα!
1315) » στ) Π α ι δ ὶ τσαὶ στσύλε ὅπους τ'ς μάθεις!
1316) » ζ) Τοῦ παιδιοῦ μου τὸ π α ι δ ὶ ἔν' ἐφτὰ βολὲς παιδί.
1317) » η) Ἀγαποῦ π α ι δὶ γιὰ τσύρζη, — στσύλε γιὰ τὸ νοικοτσύρζη.

(πρβλ. Βάρνερ ἀ γ α π ῶ 1.)

1318) » θ) Τῶν ἀρχόdων τὰπ α ι δ ι ὰ — μερζικὰ βγαίνουν καλά.
1319) » ι) Ἕνας γονιὸς θρέβει δέκα π α ι δ ι ά. Δέκα παιδιὰ δὲ θρέβ'νε ἕνα γονιό.
1320) » ια) Ὀπὄχει π α ι δ ι ὰ τσαὶ τσάτζαλα στὸ πανηγύρζι δὲ χουρζεῖ.

(σχετ. Π. Π. γ ά μ ο ς 11, 12, κ.λ.π. καὶ Κατζιούλη 1040 παραλ.)

1321) » ιβ) Τσύρζ' ἐλέησον, παπαδιά, πέdε μῆνες δυὸ π α ι δ ι ά.

(Λέγεται γιὰ πράγματα ἀφύσικα καὶ φαινομενικῶς ἀνεξήγητα. Ἀναφέρεται στὸν ἑπόμενο μύθο. Μιὰ φορὰ ἦταν ἕνας κουτὸς κι' ἀνηπρόκοπος, εἶπ' ἡ μάννα του, νὰ τὸν κάνει παπᾶ, νὰ χορτάσει ψωμί Γύρευε, νὰ βρεῖ νύφη, νὰ τὸν παντρέψει πρῶτα, ἀμὴ καμμιὰ δὲν τὸν ἤθελε. Στὸ τέλος βρέθηκε μιά, ποὺ τὴν εἶχε παρατήσει κάποιος, (τεσσάρω μηνῶ γκαστρωμένη) καὶ τὸν πῆρε, γιὰ νὰ σκεπάσει τὶς μπομπές της. Πέντε μῆνες, ὕστερ' ἀπ' τὸ γάμο, γέννησε κι' ἔκανε καὶ δίδυμα. Ὁ παπᾶς δὲν μποροῦσε νὰ ἐξηγήσει, πῶς ἔγινε αὐτὸ καὶ θαυμάζοντας τὴν προκοπὴ καὶ τὴν ἀξιωσύνη τῆς παπαδιᾶς του, ἔλεγε...)

1322) » ιγ) Στσύλε ἀπὸ μαdρζὶ τσαὶ π α ι δ ὶ ἀπὸ σπίτι.
1323) λ. π α ί ζ ω. Π α ί ζ ε ι ὁ λύκος μὲ τ' ἀρνί, μόνου χολιάσει ὁ λύκος, ἀλλοὶ στ' ἀρνί!

(βλ. Π. Π. 5.)

1324) λ. π α ι ν ε ύ ω. α) Ἄ δὲ b α ι νέ σ ε ι ς τὸ σπίτ' σου, πέτει τσαὶ σὲ πλακώνει.

(βλ. Π. Π. 21 καὶ Κατζιούλη 2255 φ. 68α.)

1325) » β) Ἄ δὲ φᾶς καρπό, τσαιρὸ μὴ π α ι ν έ σ ε ι ς.

(σχετ. λε'. Ἀθων. Συλ. Ρωσ.)

1326) λ. π α ί ρ ν ω. α) Ἔ π ε ρ ε τ' ἀλαῦgρζι!

(ἀραβ. τ ά λ α ὔ γ κ ρ ι = πᾶρε πόδι, φύγε!)

1327) » β) Μ' ἔ π ε ρ ε σβάρνα.

(= μὲ πῆρε μπρός, μὲ παρέσυρε.)

1328) » γ) Ἔ π ε ρ ε τὰ ρ'σάλια του!

(ἔφυγε, πῆρε πόδι.)

1329) » δ) Διάλε'ε ἀρνὶ τσαὶ π α ῖ ρ ν ε μαλλί.
1330) λ. π α λ ι ά.—Ἡ π α λ ι ὰ ὄρν'θα ἔχει τὸ ζ'μί.

(πρβλ. Π. Π. γ ε ρ ό κ ο τ τ α καὶ γ ε ρ ο ν τ ό κ ο τ τ α 1. 2 παραλλαγαί)

1331) λ. π α λ λ η κ ά ρ ι. — Τὸ καλὸ τὸ π α λ λ η κ ά ρ ζ ι ξέρζει τσ' ἄλλο μονοπάτι.
1332) λ. Π α ν α γ ι ά.—α) «Βόθα Π α ν α γ ι ά μ'!»—«Ἄμ' ἀνεμίζου τσαὶ σού!»

(= Σὺν Ἀθηνᾷ κλπ.)

1333) » β) Μέσα Π α ν α γ ι ά! Ὄξου Παναγιά!

(Πρβλ. Π. Π. 2.)

1334) » γ) Π α ν α γ ι ά μ' σοὺ τἄφερες! Παναγιά μ' σοὺ τἄπερες!
1335) λ. π α ν τ έ χ ω. — α) Τσένωσε τσ' ἀ π ά d ε χ ε, νὰ δεῖς καμὸς ὁποῦναι!

(Παπαγεωργίου 9 Ἱστορ. Σκύρ. σελ. 166.)

1336) » β) Στραβώθη νὰ λογιάζ' τσαὶ ν' ἀ π α d έ χ ε ι.

(ὅταν περιμένει κανεὶς μὲ ἀγωνία.)

1337) λ. π α ν τ ρ ε ύ ω.—α) Ἢ μικρὲς -μικρὲς π α d ρ έ ψ ο υ, — ἢ μικρὲς καλο'ερέψου!

(βλ. Π. Π. 21.)

1338) » β) Τὸ παιδί σου π ά d ρ ε ψ ε ς; Γείτονα τσαὶ κ' bάρο τόκανες!
1339) » γ) Ἀπὸ τὰ χτὲς τὸ δει λ'νὸ λείπει ὁ ἄdρας μου στὸ μύλο, γιὰ πέστε μου γειτόν'σσες νὰ π α d ρ ε υ τ ο ῦ ἢ νὰ μείνω;
(βλ. Κατζιούλη 507.)

1340) λ. π α π ᾶ ς.—α) Τοῦ π α π ᾶ ἡ τσ'λιὰ ἔν' ἀbάρζι, — θέλ' νὰ φάει τσαὶ νὰ πάρζει.
1341) » β) Π α π ᾶ τσαὶ γάδαρο ἀπὸ βραδύς!
(πρέπει νὰ βρεῖς, γιατ' εἶναι πολυζήτητοι κι' ἄμα δὲ φροντίσεις ἐγκαίρως, τοὺς παίρνουν ἄλλοι.)

1342) » γ) Π α π ᾶ παιδί, διαόλου gόνι.
(πρβλ. Π. Π. 82.)

1343) » δ) Ἤ π α π ᾶ ς παπᾶς, ἢ ζευγᾶς ζευγᾶς.
(πρβλ. Κατζιούλη 1012 (φ. 31β) καὶ Βάρνερ π α π ᾶ ς 1)

1344) » ε) Δάρε ποῦbρες τὸ b α π ᾶ,—χοῦσε τσαὶ τὰ δυὸ παιδιά.
(πρβλ. α'. παροιμ. Ρωσ. κώδ. 779.)

1345) » στ) Τοῦ π α π ᾶ ἡ τσ'λιὰ ἔν' ἀbάρζι τσαὶ λωλὸς ποὺ τὴ γιμόζει.

1346) λ. π α π π ο ῦ ς.—Ὄρσε π α π π ο ῦ μ' τ'ἀbέλια σου!
(πρβλ. Κατζιούλη 773 (24 β) καὶ Π. Π. δ ε ί χ ν ω 14. 19 κλπ. παραλ.)

1347) λ. π α π ο ύ τ σ ι.—Στὰ παλιά μ' π α π ο ύ τ σ ι α!
(περιφρον. βλ. Π. Π. γ ρ ά φ ω 13.)

1348) λ. π α ρ α κ α λ ῶ.—Ὀdας σὲ π α ρ α κ α λ ο ῦ σ α,—ἔσονε πολλὰ χαδούσα.

1349) λ. π α ρ α κ ά ν ω.—Σοὔπανε, παπᾶ, νὰ κλάνεις, — μὰ νὰ μὴ τὸ π α ρ α κ ά ν ε ι ς.

1350) λ. π α ρ α κ λ ί.—Τούτη ἔναι φτωχιά; Τὰ π α ρ ά κ λ ι α τ'ς νὰ τ'νάξ' μονάχα!
(Π α ρ ά κ λ ι ἢ π α ρ α κ λ ί = ξεχωριστὴ θέση στὸ πλάϊ τῆς κασσέλας, στὸ ἀπάνω μέρος, ὅπου φυλᾶνε χρήματα, χαρτιὰ ἢ χρυσαφικά.)

1351) λ. π α ρ α π ο λ ύ ς.—Τὸ π α ρ ἀ π ο λ ὺ — βρωμεῖ.
(ἀρχ. Μ η δ ὲ ν ἄ γ α ν. βλ. Βάρνερ π ε ρ ί σ σ ι ο ς 1.)

1352) λ. π α ρ α π ο ν ι ά ρ η ς.—Δὲν εἶμαι γ'λιάρζης, — μόνου π α ρ ε π ο ν ι ά ρ ζ η ς.
(πρβλ. Κατζιούλη 683 καὶ Βάρνερ ζ ο υ λ ι ά ρ η ς 1.)

1353) λ. π α ρ ᾶ ς.—α) Μ' τόπερε bὶ ρ - π α ρ ᾶ!
(= φθηνά, χάρισμα.)

1354) » β) Τὲν ἔκανε πέdε π α ρ α δ ι ο ῦ ν ε.
(= τὸν ἐξηυτέλισε.)

1355) » γ) Π α ρ ᾶ ς μαζὺ μὲ τὸ bαρᾶ—τσαὶ συμφορὰ μὲ συμφορά.

1356) λ. π α ρ η γ ο ρ ι ά.—Π α ρ η γ ο ρ ι ὰ στὸν ἄρρωστε ὥστε νὰ βγεῖ ἡ ψ'χή του.
(βλ. Κατζιούλη 204 (φ. 8 β) καὶ Π. Π. 3.)

1357) λ. π α σ σ ά λ ε ι μ μ α.—Ὅ,τι κάν' ἡ κορεμένη στὸ π α σ σ ά λ ε ι μ μ α τὰ δίνει.
(βλ. Βάρνερ κ ο υ ρ ε μ έ ν η 2.)

1358) λ. π α σ τ ε λ ά δ α.—Μ' κάνει πα σ τ ε λ ά δ ε ς.
(= μπερμπαντιές, δολιότητες.)

1359) λ. π α σ τ ρ ι κ ό ς.—α) Βγῆτσε π α σ τ ρ ζ ι ι κ ὸ μαντήλι.
1360) » β) Π α σ τ ρ ζ ι κ ὸ τσανά τσ' ἔναι!
(εἰρων. ἄχρεῖος, κακοήθης.)

1361) » γ) Τ' τἆπα π α σ τ ρ ζ ι κ ὰ τσαὶ ξάστερα.
1362) » δ) Π α σ τ ρ ζ ι τ σ ἠ σὰ d' στσύλου τ' γλῶσσα.

(εἰρων.)

1363) » ε) Π α σ τ ρ ζ ι τ σ ὰ σὰ d'ς κόττας τὰ ποδάρζα!
1364) » στ) Π α σ τ ρ ζ ι κ ο θ ο δ ω ρ ο ύ λ α μου!

(εἰρων. βλ. 8—68 Κατζιούλη·)

1365) λ. Π ά σ χ α.—Κατὰ πὼς πάει ἡ φλάσκα,—μ' δὲ φέτι Λαbρὰ μ'δὲ τ' χρόνου Π ά σ κ α!

(βλ. Π. Π. 6. 'Αναφέρεται στὸν ἑπόμενο μύθο : Μιὰ φορὰ ἦταν ἕνας παπᾶς πολὺ ἀγράμματος. Δὲν ἤξερε μόνος νὰ λογαριάζει καὶ νὰ βρίσκει πότε εἶναι οἱ διάφορες κινητὲς ἑορτές, Γιὰ νὰ βρίσκει πότε ἔχομε Πάσχα, ἅμα τέλειωναν οἱ 'Αποκριὲς κι' ἀρχινοῦσε ἡ Μεγ. Σαρακοστή, ἔρριχνε σ' ἕνα φλασκὶ 48 κουκιά, ἔτρωγε κάθε πρωῒ ἀπὸ ἕνα κι' ἅμα σώζουνταν, τὄλεγε στοὺς χωριάτες κι' ἀνάσταιναν. Μιὰ χρονιά, ἡ παπαδιά του, βλέποντάς τον νὰ τρώει κάθε πρωῒ ἕνα κουκί, νόμισε, πὼς τἆτρωγε γιατὶ τοῦ ἄρεσαν. Κι' ὅσο ἔτρωγε κεῖνος, τόσο κείνη ἔρριχνε κι' ἄλλα μὲς στὴ φλάσκα. Ἦρθε ἡ Λαμπρή, ὅλα τὰ χωριὰ γύρω κάναν 'Ανάστασι, ψῆσαν ἀρνιά, τὰ κουκιὰ δὲν τελειώνανε. Οἱ χωριάτες πήγανε στὸν παπᾶ, νὰ τὸν ρωτήσουν, γιατὶ πιὰ μόνο τὸ χωριό τους εἶχε ἀκόμα σαρακοστή. Ὁ παπᾶς ποὺ δὲν μποροῦσε κι' αὐτὸς νὰ ἐξηγήσει τί συνέβαινε, τοὺς εἶπε...)

1366) λ. π α τ έ ρ α ς.—Τ' ἄλογο ἔν' ὁ π α τ έ ρ α ς μου!

(εἰρων. ὅταν καυχιέται κανένας γιὰ τὸ σόϊ ἢ τὰ προτερήματα καὶ τὴ θέσι του, ξεχνῶντας ὅσα τρωτὰ ἢ ἐπιλήψιμα ἔχει. Σὰν τὸ μουλάρι ποὺ καυχιέται γιὰ τὸν πατέρα του, τὸ ἄλογο, ξεχνῶντας τὴ μητέρα του, τὸ γάϊδαρο. βλ. Βάρνερ μ ο υ λ ά ρ ι 1.)

1367) λ. π α τ ι κ ώ ν ω.—Τ' bατίκωσα.

(= γέμισα τὴν κοιλιά μου, ἔφαγα γιὰ καλά.)

1368) λ. π α τ ῶ.—α) Π ά τ' τ σ ε στ' bήττα.

(= ἔπεσε ἔξω, ἀπέτυχε. βλ. Π. Π. 7.)

1369) » β) Π α τ ε ῖ ς με, πατοῦ σε!

(= τὸ κοινόν, ἤτον παραπολὺς κόσμος. 'Ο Heisenberg 27 Berl. Philolog. Woch. 1900 στηλ. 465 δίδει ἄλλην ἐξήγησιν.)

1370) λ. π ά χ ο ς.—Τὰ πάχη μου ἔν' τ' ἀκάλλη μου, ἔναι τσ' ἡ γιεμορφιά μου.
1371) λ. π ε γ ι ε ν τ ί.—"Οπ' π ε γ ι ε d ί!

(ὅ,τι πιὸ διαλεχτό, ὅ,τι καλύτερο.)

1372) λ. π ε θ α μ έ ν ο ς.—Τ'νὲ π ε θ α μ έ ν' ν ε οἱ παρατζελιές, τ' νὲ ζωdανοῦνε τὰ καμούματα.

(λογαριάζονται δηλ.)

1373) λ. π ε θ α ί ν ω.—Σὰ π ε θ ά ν ο υ ἀπὸ συνάχι,—τύφλα ἡ πανούκλα νἄχει.
1374) λ. π ε θ ε ρ ά.—α) Οὔτε καλή, οὔτε κατσά,—οὔτε ξ'λένια π ε θ ε ρ ά.

(Μ ύ θ ο ς. Ἦταν μιὰ φορὰ ἕνα παιδί, ποὺ δὲ γνώρισε μητέρα, πέθανε σὰν τὸν γέννησε. 'Απ' τὸν καϋμό του, παράγγειλε καὶ τοῦ σκάλισαν μιὰ ξυλένια γυναίκα, τὴν ἔβαλε πά στ'ν ἀσκατζὰ τῆς φ'γοῦς, καὶ κάθε πρωῒ πήγαινε, τὴ χάδευε, τὴ φιλοῦσε, τῆς ἔλεγε καλημέρα! Σὰν παντρεύτηκε, εἶχε πιὰ ἡ γυναίκα του χαρά, ποὺ δὲ θἄχει πεθερά. Μιὰ μέρα, καθὼς ἤτανε σκυμμένη καὶ μαγέρευε στὴ φ'γού, φυσᾶ ἕνας ἀέρας, πέφτει ἡ ξυλένια πεθερά, ἀνοίγει τῆς νύφης τὸ κεφάλι!. 'Από τότε ἔμεινε καὶ λένε...)

1375) » β) "Αdραν ἔχεις; κοῦdρον ἔχεις!
Π ε θ ε ρ ά; καbάναν ἔχεις!
τσ' ἂν ἔχεις τσ' ἀdραδέρφ'σσα τ' δαιμόν' τὸ παν'γύρι!

1376) λ. π ε θ ε ρ ι κ ά.—'Η νύφη στὰ π ε θ ε ρ' κ ὰ χωρζὶς τὸν ἄdρα δὲ χουρζεῖ!
1377) λ. π ε ι ν ῶ.—"Οπου π' ν ᾶ ψωμιὰ λέπει!

(βλ. Κατζιούλη 340 καὶ Π. Π. ν η σ τ ι κ ὸ ς 3.)

1378) λ. π ε ι ρ α σ μ ό ς.—α) Κ'φό τ' π ε ρ α σ μ ο ῦ τὸ φτί!

(ἀποτρεπτ. κακοῦ βλ. Βάρνερ δ α ί μ ο ν α ς 2.)

1379) » β) Τ' π ε ρ α σ μ ο ῦ ἡ σγάρα!

(= ἀχόρταγος, ἄπληστος.)

1380) λ. π ε λ ε κ ῶ.—Τὸ π ε λ ε τ σ η σ τ ὸ πουρὶ στὸ καdούν' bαίνει!

1381) λ. Π έ μ π τ η.—α) Τ' Β έ φ τ η πέτει!

(ὁ ἀέρας δηλ. μετεωρολ. παρατ.)

1382) » β) Τούτ' ἡ φορεσιὰ ἔναι τ'ς Π έ φ τ η ς.

(γενικὰ λέγεται γιὰ κάτι παρακατιανό, τρίτης ποιότητος, βλ. Τομ. Ι κεφ. γάμος σελ. 114.)

1383) λ. π έ μ π ω.—α) Ἐγὼ 'π ε ψ α τὸ στσύλε μου τσ' ὁ στσύλες τ'ν ὀρά του.

(βλ. Κατζιούλη 167 καὶ Π. Π. π ρ ο σ τ ά ζ ω 1.4. κ.λ.π. παραλ.)

1384) » β) Σὲ π έ ψ α ν γιὰ μαμὴ τσ' ἔκατσες λεχούνα.

1385) λ. π ε ν τ α κ ό σ α.—Τὰ μ'σὰ τ'ς χιλιάδας π ε d α κ ό σ α.

(εἰρων. ὅταν συλλογίζεται κι' ἀργοπορεῖ ν' ἀπαντήσει γιὰ γνωστά.)

1386) λ. π έ ν τ ε.—Νά! Πᾶρε π έ d ε.

1387) λ. π ε π ό ν ι.—Π έ π ω ν πάθος πέφυκε ἄνευ ἀκράτου οἴνου.

(Heisenberg 8 Berl. Philolog. Woch. 1900 στήλ. 463.)

1388) λ. π έ ρ α.—Ἀπ' τὰ π έ ρ' ἀbέλια.

(εἰρων. γιὰ ἀνύπαρκτη συγγένεια.)

1389) λ. π ε ρ α σ μ έ ν α.— Π ε ρ α σ μ έ ν α, ξεχασμένα.

1390) λ. π έ ρ δ ι κ α.—Γίνη π ε ρ δ ί τσ ι.

(= Ἔγινε καλά.)

1391) λ. π ε ρ ι π α τ ῶ.—α) Π ε ρ π α τ ᾶ σὰ dὸν ἀγᾶ μ' οὖλο τ' τὸ πάσσο.

1392) » β) Πᾶν νὰ π ε ρ π α τ ή σ' ν ε σὰ πέρδιτσες τσαὶ περπατοῦνε σὰ κουροῦνες.

(λέγεται, γιὰ ὅποιον ζητᾶ μὲ προσποίησι, νὰ κάνει τὸν καλύτερο καὶ γίνεται χειρότερος ἀπ' ὅ,τι εἶναι.)

1393) » γ) Π ε ρ π α τ ο ῦ σ ε σὰ σαλαϊσμένες!

(=παραζαλισμένος, τᾶχε χαμένα.)

1394) λ. π ε ρ ν ῶ. — α) Μὴν ἀφήνεις τὸ bο'τ'κὸ νὰ π ε ρ ά σ ε ι ἀπ' τὰ γένεια σου, θὰ σὲ κατουρζήσει τσ' ὅλας.

(=Ἑ ν ὸ ς κ α κ ο ῦ δ ο θ έ ν τ ο ς κλπ.)

1395) » β) Τσεῖ π'σὲ λένε τσερατᾶ, διαβάτης μὴ π ε ρ ν ᾶ ς.

(=μακρυὰ ἀπὸ κεῖ ποὺ δὲν σ' ἐκτιμοῦν.)

1396) » γ) Τὲ bέ ρ α τ σ ε δὰ ἀπ' τὴ ψ'λὴ κνισσάρα!

(Heisenberg 26 Berl. Philolog. Woch. 1900 στηλ. 465.)

1397) λ. π έ ρ υ σ ι.—α) Κάθε π έ ρ' σ ι τσαὶ καλύτερα.

1398) » β) Π έ ρ'σ ι ἔκλατσε τσαὶ φέτι βγῆτσε ἡ βρώμα.

(πρβλ. Π. Π. 18.)

1399) » γ) Π έ ρ'σ ι ψόφ'τσ' ὁ γάδαρος τσαὶ φέτι βγῆτσε ἡ βρώμα.

(βλ. 26 — 3 Κατζιούλη.)

1400) λ. π έ τ α λ ο.—Τίναξε τὰ π έ τ α λ α.

(βλ. Π. Π. 2.)

1401) λ. π έ τ ρ α.—α) Π έ τ ρ α π' δὲ gάτσει, δὲ μαλλιάζει.

(βλ. Π. Π. 24.)

1402) » β) Ἔρζιξε π έ τ ρ α πίστα του!

(=ἔφυγε γιὰ νὰ μὴ ξαναγυρίσει.)

1403) » γ) Π π έ τ ρ α ὅσο κάθεται, μαλλιάζει.

(βλ. 1408 (φ. 42α) Κατζιούλη. Παπαγεωργίου 26 Ἱστορ. Σκύρου, σελ. 167.)

1404) λ. π ε τ ρ ο κ ό ρ ι θ ο. — Τ' βάλαν π ε τ ρ ο κ ό ρ χ ο.

(Εἶδος σταφύλι ἀπὸ τὴν Κ ό ρ ι ν θ ο. Μὲ τὶς βέργες του, ἐπειδὴ) ἦσαν ἀνθεκτικὲς κι' εὐλύγιστες, ἔπλεκαν τὰ στέφανα τοῦ γάμου κι' ἔφτιαναν σταυρούς, ποὺ κρεμοῦσαν πάνω ἀπ' τὴν κούνια τῶν παιδιῶν, γιὰ νὰ εἶναι πολυοζώητα.)

1405) λ. π ε τ σ ί.—'Απόμ'νε τὸ π ε τ σ ὶ τσαὶ τὸ κόκκαλο.

(=ἀδυνάτισε πολύ.)

1406) λ. π ε τ σ ώ ν ω. — Τ' b έ τ σ ω κ α γιὰ καλά.

(=ἔφαγα πάρα πολύ.)

1407) λ. π έ φ τ ω. — α) Ἔπεσ' ἀπάν' μου σὰ d ὸ λύκο!
1408) » β) Τὸ μῆλο κάτ' ἀπ' τὴ μ'λιὰ θὰ π έ σ ε ι!

(βλ. Π. Π. 23 καὶ Heisenberg 22, Berl. Philolog. Wochenschrift, 1900, σ. 465.)

1409) » γ) 'Αμ' δὲ θὰ π έ σ ε ι ς στὴ πλώρζ' μου!

(ἀπειλ.)

1410) » δ) Νὰ π έ σ ε ι ς στὰ νύχια μ' τσαὶ νὰ δεῖς!

(ἀπειλ.)

1411) » ε) Νὰ τὲ φ'σήξεις, π έ τ ε ι!

(τόσο ἀδύνατος εἶναι.)

1412) » στ) Ἔ π ε τ σ ε τὸ ζάχαρι στὸ νερό.

(εἰρων. ἀνάξιο νὰ γίνεται λόγος, παραμικρὸ συμβάν.)

1413) λ. π η γ α ί ν ω. — α) Π ῆ ε γιὰ μαλλὶ τσ' ἔρθε κορεμένες!

(= πῆγε νὰ γελάσει καὶ γελάστηκε.)

1414) » β) Π ῆ 'ε χαμένες!
1415) » γ) Σὰ d'ν ἀβατάλα π ά ε ι.

(= εἶναι ἀργοκίνητος σὰν τὴν ἀ β α τ ά λ α = (χελώνα.)

1416) » δ) Π ῆ ε στὸ βρόdος.

(= χάθηκε ἄδικα.)

1417) » ε) Π ῆ ε τζάbα.

(ἴδια σημασία.)

1418) » στ) Αὐτοῦθε π ᾶ ν οἱ γιάλλοι!

(= ἔφυγε κρυφά, τὄστριψε.)

1419) » ζ) Π ά ε ι φιρὶ-φιρὶ νὰ πνιγεῖ.

(= ἐπιμένει σὲ κάτι ποὺ τὸν καταστρέφει.)

1420) » η) Π ῆ ε ς γιὰ μαμὴ τσ' ἔκατσες λεχούνα.

(βλ. Π. Π. 18.)

1421) » θ) Πολλὲς βολὲς π ά ε ι ἡ στάμνα στὴ βρύσι μὰ μιὰ βολὰ σπάζει.

(βλ. Κατζιούλη 2395.)

1422) » ι) Π ή α μ ε σ' gάρδαλοι, σ' gούρb'λοι.

(= ὅλοι μαζύ, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις.)

1423) » ια) 'Ο ποτ'κὸς πολλὲς β ο λ ὲ ς π ά ε ι στὸ μέλι, ἀμὴ ὁ τσύρτες θὰ τὲ bιάσει!
1424) » ιb) Γιάννης π ῆ 'ε ς, Γιάννης ἔρθες!

(χωρὶς δηλ. νὰ ἐπιτύχεις τίποτα, χωρὶς ἀποτέλεσμα.)

1425) λ. π η δ ῶ.—α) Δῶ σὲ θέλου κάb'ρα, — νὰ π' δ ᾶ ς στὰ κάρb'να!

(βλ. Π. Π. 7.)

1426) » β) Ὅπου π' δ ᾶ πολλὰ παλούτσα στὸ gῶλο τ' bαίν'νε.

(βλ. Π. Π. 12 καὶ 'Αθων. Συλ. Ρωσ. η'.)

1427) λ. π ή τ τ α. — α) Πέσε πήττα νὰ σὲ φάου.

(βλ. Π. Π. 27 καὶ Κατζιούλη 597.)

1428) » β) Πᾶρε πήττα ἀπὸ καλάθι!
(σημασία ὅμοια μὲ τὸ: βλέπε μάννα παῖρνε παιδί.)

1429) » γ) Ἔπερε πήττα ἀπὸ καλάθι!
(είρων. = ἀπέτυχε στὴν ἐκλογή του.)

1430) » δ) Ἀπὸ πήττα ποὺ δὲ τρῶς, ἔda σὲ μέλλει, τσ' ἀ gαεῖ.

1431) λ. πιάνω.—α) Δὲ πιάνεται μ'δὲ μὲ δυὸ σκατόξ'λα!
(τόσο βρωμερός, ἀχρεῖος εἶναι.)

1432) » β) Οἱ daβάνοι τὲ bιάκανε!
(= τοῦ μπῆκαν ὑποψίες ἢ τρέχει βιαστικὸς σὰ νὰ τὸν ἔπιασε μυίγα = τάβανος λ. Λατιν.)

1433) » γ) Τὲν ἔπιατσε σὰ dὸ πο'τ'κὸ στ' φάκα!

1434) » δ) Τὲν ἔπιατσε πάλι ἡ στροτζύλα του.
(= ἡ τρέλλα, ἡ λόξα του.)

1435) » ε) Δὲ dὲ πιάν'ς μ'δὲ στὰ στσ'νιὰ μ'δὲ στὰ πανιά.
(= ξεγλιστρᾶ, εἶναι ἄστατος.)

1436) » στ) Ὁ πνιγμένες ἀπ' τὰ μαλλιά τ' πιάνεται.
(βλ. Βάρνερ πνίγω 1.)

1437) » ζ) Μ' ἔπιατσ' ὁ σερμός!
(= ἡ ἐπιδημία, ἡ ἀρρώστια.)

1438) » η) Κλαbάτσα τὲν ἔπιατσε!
(είρων. = ἐπιζωοτία, συνάχι σὰν τὰ πρόβατα.)

1439) λ. πίκουρνας.—Τοῦ στάφνισε μιὰ στὸ bίκουρνα!
(= τοῦ κατάφερε μιά. Πίκουρνας τὸ πίσω μέρος τοῦ κρανίου, πάνω ἀπ' τὸ σβέρκο.)

1440) λ. πίκρα.—Ἡ πίκρα κόβει γόνατα, καρδιὲς ἀδυνατίζει.

1441) λ. πίνω.—α) Νὰ τ' bιεῖς στὸ ποτήρι!
(τόσο ὡραία καὶ δροσερὴ εἶναι.)

1442) » β) Θές, δὲ θές, γάϊδαρε, πιὲ νερό.
(ἐπὶ καταναγκασμοῦ, βίας.)

1443) » γ) Δός της νὰ πιεῖ, νὰ σ' πεῖ τσ' ἀπὸ χρόνου!
(είρων.)

1444) λ. πισινός.—Τὰ bροστ'νὰ πιστ'νὰ δὲ ξέρου!
(= εἶμαι εἰλικρινής, δὲ ξέρω νὰ λέω ἄλλα μπρὸς κι' ἄλλα πίσω.)

1445) λ. πίσω.—α) Πίστα ἔχει ἡ ἀχλάδα τὴ νὸρά!
(βλ. Π. Π. 24.)

1446) » β) Δὲ γυρίζ' νὰ δεῖ πίστα του!
(= ἔφυγε, γιὰ νὰ μὴ ξαναγυρίσει.)

1447) » γ) Πίστα ἔν' οἱ μέρες τῆς γρζᾶς!

1448) » δ) Δάρ' τσ' ἀπὸ πίστα!
(= τώρα πάλι! τώρα κι' ἄλλη μιὰ φορά.)

1449) λ. πλαγιάζω.—Ὁ πλαγιασμένες τοῦ ξυπν'τοῦ πέdε πόρδους τοῦ χρουστᾶ.

1450) λ. πλάτη.—Τὲ dρωγόταν ἡ πλάτ' του!
(σὰν πάθει κάτι ἀπὸ ὑπαιτιότητά του.)

1451) λ. πλένω.—Τἄπερε πλυμένα τσ' ἄπλυτα.

1452) λ. πλουταίνω.—Μὲ τὸ νὸ πλουταίν' ἡ κόρζη, μὲ τὸν ὕπνο ἡ γιὰκαμάτρα.

1453) λ. πνίγω.—α) Σ' ἕνα τσ'κάλι νερὸ δὲ πνί' ει.
(= εἶναι σκληρὸς κι' ἐκμεταλλευτής.)

1454) » β) Πνί'εται σε μιὰ σταλαbούδα νερό.
(= τὰ χάνει εὔκολα, εἶναι ἀνάξιος.)

1455) » γ) Μόνου δεῖς ἕνα πνιγμένε, δός του μιὰ, νὰ πάει κάτου.

1456) λ. ποδάρι.—α) Τ' φύ'αν τὰ χούματ' ἀπ' τὰ ποδάρζα του!
(= ἔπεσε κάτω ἀπὸ φόβο ἢ θαυμασμό.)

1457) » β) Πᾶρε ποδάρζα τσαὶ τρέχα!
(= φύγε, δίνε του.)

1458) » γ) Ὥς νὰ σ'κώσ' τόνα τ' ποδάρζι βρωμᾶ τ' ἄλλο!
(= τόσο ὀκνὸς εἶναι.)

1459) » δ) Βαστᾶτε ποδαράτσα μου.
(εἰρων. γιὰ ὅποιον τρέχει γιὰ ν' ἀποφύγει κάτι.)

1460) » ε) Ἔπερε πόδι.
(= ἔφυγε.)

1461) λ. πόθος.—Μπρὸς τὸ bόθο τί ἔν' ὁ πόνος;

1462) λ. πολύς.—α) Ὅπου ἔν' τὰ πολλά, πᾶν τσαὶ τὰ λί'α.
(βλ. 2359 Κατζιούλη.)

1463) » β) Ὅπ' λαλοῦν πολλοὶ πετ'νοὶ ἀργεῖ νὰ ξημερώσει!
(βλ. Βάρνερ πολὺς 2 καὶ Κατζιούλη 1761.)

1464) » γ) Τὸ πολὺ Τσύρζ' Ἐλέησον τσ' ὁ παπᾶς τὸ βαρζέται.
(βλ. Π. Π. 83 καὶ Κατζιούλη 2330.)

1465) » δ) Ἀπὸ τ'ς πολλοὶ μαμῆδες γίνη τὸ παιδὶ στραbό.
(βλ. Π. Π. 21 κ.λ.π. παραλ.)

1466) » ε) Ὅγοιος ἔχει πολὺ π'πέρζι βάζει τσαὶ στὰ λάχανα.
(βλ. Κατζιούλη 80-5 καὶ Βάρνερ πιπέρι 1.)

1467) λ. πολυτεχνίτης.— Πολυτεχνίτης,—ἐρμοσπίτης.
(βλ. 1984 Κατζιούλη.)

1468) λ. πομπή.—α) Ἐμακρύναν οἱ ποδιές της—τσαὶ στσεπάσαν τσοὶ bobές της.
(βλ. Π. Π. 3.)

1469) » β) Ἔκατσ' ἡ bobὴ στὸ διάbα τσ' ἀναγέλα τοὺς διαbάτες.
(Παπαγεωργίου 3 Ἱστορία Σκύρου σελ. 166 βλ. καὶ Π. Π. ἀναγελῶ 1.11.12 παραλ.)

1470) λ. πονηρεύομαι.—Πονιερεύοdας — ξεθερμελεύοdας ἢ ἐξολοθρεύοdας.
(ὅτι ὁ κακὸς πέφτει στὴν ἴδια του παγίδα.)

1471) λ. πονηρός.—Τὸ δικό σου τ' ἀκριbό,—κάνει ἐμένα πονιερό!
(= τὰ παθήματά σου μοῦγιναν μαθήματα.)

1472) λ. πόνος.—α) Ὀπόχει πόνο στὴ gαρδιά,—ἡ γιόψι του τὸ μαρτυρᾶ!

1473) » β) Δώδεκ' Ἀποστόλοι καθανεὶς τὸ bόνο τοῦ!
(παραλ· Π. Π. δικός μου 14.)

1474) λ. πονῶ.—α) Ποῦ σὲ πονεῖ τσαὶ ποῦ σὲ σφάζει.

1475) » β) Ὅγοιος πονεῖ γαδουρ'νὰ φινάζει.

1476) λ. πορδή.—α) Μὲ τ'ς πορδὲς δὲ βάφοd' αὐγά.
(πρβλ. Π. Π. 20.)

1477) » β) Πόρδος μήνυμα, σκατοῦ χαbάρζι!

1478) » γ) Θἄχομε πορδοχορό!
(=καυγᾶ, φασαρία.)

1479) λ. πόρτα.—α) Μὰ τὶς πόρτες ποὺ γυρζίζει!
(περιφρον. γιὰ κόλακας

1480) » β) 'Από τ'ς πολλοὶ σ'bεθεριὲς βάλανε λαμαρίνα στ' b ό ρ τ α της, μὴ χαλάσ' τὸ βασμίδι.

(εἰρων. λέγεται γιὰ ὅποια μένει στὸ ράφι, δὲν παντρεύεται.)

1481) λ. π ο τ α μ ό ς.—α) 'Από σ'γανὲ π ο τ α μ ὸ νὰ φοβᾶσαι!

(βλ. Π. Π. ποτάμι 11.)

1482) » β) Σάλταρε τὸ b ο τ α μ ό !

(=γλύτωσε τὸν κίνδυνο ἢ τὸ Χάρο.)

1483) λ. π ό τ ε.—Π ό τ ε πήττα μὲ λαρδί,—πότε πήττα μοναχή.

(ὅτι ἡ τύχη δὲν εἶναι πάντα ἴδια, βλ. καὶ Κατζιούλη 926.

1484) λ. π ο υ λ ά ρ ι.—"Εναι δὰ τ'ς Μαροῦς τὸ π'λ α ρ ά τ σ ι !

(εἰρων. γιὰ ὅποιον κάνει τὸ νέο.)

1485) λ. π ο υ λ ί.—α) Τοῦ π'λ ι ο ῦ τὸ γάλα.
1486) » β) Τὰ δ'κά μ' βάσανα μ'δὲ π' λ ὶ στὰ βράχια!
1487) λ. π ο υ λ ῶ.—α) Π ο υ λ'μ έ ν ο.—φα'ωμένο.
1488) » β) 'Εγὼ στραβώνου τσαὶ π'λ ο ῦ τσαὶ σοὺ λέπε τσ' ἀγόραζε.
1489) » γ) Ποῦ τὲ b'λ ο ῦ ν τὸ νό, νὰ πᾶ τὲν ἀγοράσεις!

(τόσο κουτὸς ποὺ εἶσαι!)

1490) λ. π ο ῦ ν τ ο ς.—α) Μ' πέταξε τὸ b ο ῦ d ο!
1491) » β) Οὔλο μὲ b'd ο λ ο γ ο ῦ σ ε.

(=μοῦ ἔρριχνε πούντους, λόγια διφορούμενα.)

1492) » γ) Οὔλο b' d ο λ ο' ί τ' κ α λόγια μοῦλεγε.

(=διφορούμενα, πειράγματα.)

1493) λ. π ο υ τ ά ν α.—α) Νιὰ π' τ ά ν α,— γρζὰ ρουφιάνα.
1494) » β) Χωρζὶς ρουφιάνο—π' τ ά ν α δὲ γίνεται!
1495) λ. π ρ α μ α τ ε υ τ ή ς.—Τσ' ἡ κοστσ'νοὺ τὸν ἄdρα της μὲ τσὶ π ρ α μ α τ ε υ τ ά δ ε ς.

(32 — 9 Κατζιούλη.)

1496) λ. π ρ έ π ε ι.—α) Σὰν ἔ π ρ ε π ε δὲν ἔβρεχε, τὸ Μάη δροσολόγα.

(Βάρνερ β ρ έ χ ω 2.)

1497) » β) Τί σοῦ π ρ έ π ε ι κασσιδιάρζη;—Σκούφια μὲ μαργαοιτάρζι!
1498) λ. π ρ ί ν.—Τοῦ φρόν'μου τὰ παιδιὰ π ρ ι χ ο ῦ π'νάσ'νε, μα'ερεύ'νε.

(πρβλ. Π. Π. 23 καὶ Κατζιούλη 52—2)

1499) λ. π ρ ό β α τ ο.—Τὸ gούτσι-gούτσι τέσσερις τσαὶ τὸ π ρ ο β ά τ ι πέdε τσαὶ τούτη ἡ κλεφτολυ'ερὴ μέρες πενῆdα - πέdε.

(Παρατήρησις πόσον καιρὸ κυοφοροῦν τὰ ζῷα. 'Ο χοῖρος 4 μῆνες, τὸ πρόβατο πέντε μῆνες, ἡ γάτα 55 ἡμέρες. βλ. καὶ Π. Π. ἀ ρ ν ά δ α 1, παραλ.)

1500) λ. π ρ ο ζ ύ μ ι.—"Α δὲ βρεῖς π ρ ο ζ ύ μ' δὲ ζ'μώνεις.
1501) λ. π ρ ο κ ό β ω.—α) Πότε π ρ ό κ ο ψ' ἡ καμένη;—Τὸ Σαββάτο ποὺ σημαίνει.

(εἰρων.)

1502) » β) Π ρ ό κ ο ψ' ἡ καματερή,—τὸ Σαββάτο τὸ βραδύ.

(εἰρων.)

1503) » γ) Πότε π ρ ό κ ο ψ' ἢ ἀκαμάτρζα;—ὅdας ἔdε τὴ gομμάτα!

(εἰρων.)

1504) » δ) Π ρ ο κ ο μ μ έ ν ε ς σὰ d' gάτου πέτρα τ' μύλου!

(εἰρων. πρβλ. Π. Π. γρήγορος 1.)

1505) λ. π ρ ο ξ ε ν η τ ή ς.—Λεύτερος π ρ ο ξ ε ν' τ ὴ ς γιὰ λό'ου του γερεύει.

(πρβλ. Π. Π. ἀνύπαντρος 3 παραλ.)

1506) λ. π ρ ο σ κ υ ν ῶ.—Μὲ τὸ τσεφάλ' ποὔχου σὲ π ρ ο σ τ σ'ν ο ῦ.

(πρβλ. Κατζιούλη 1149 καὶ Βάρνερ σ κ ο ύ φ ι α 1.)

1507) λ. π ρ ό σ ω π ο.—Ἄσπρο π ρ ό σ ω π ο.
(= ἄνθρωπος τίμιος καὶ καλός.)

1508) λ. π ρ ώ ϊ μ ο ς.—Τὰ π ρ ώ μ α βλόητσ'ὁ Θεός,—τὰ ἔψ'μα ὁ καλὸς τσαιρός!

1509) λ. π ρ ω τ ι ν ό ς.—Δίπ! π ρ ω τ'ν ἢ κανάτα ἔναι!
(= ἁπλοϊκός, καθυστερημένος.)

Ρ.

1510) λ. ρ ά μ μ α.—Ἔχου ρ ά μ μ α τ α γιὰ τ' γούνα σου!
(ἀπειλ. πρβλ. Κατζιούλη 2440 καὶ Π. Π. 31.)

1511) λ. ρ ά σ σ ο.—Τὸ ρ ά σ σ ο δὲ gάνει τὸ bαπᾶ.

1512) λ. ρ ή γ α ν ι.—Βάλ'τ' ρ ζ ή γ α ν ι!

1513) λ. ρ ι ν ά .—Τὰ ρ' ν ά τ' ς ἔναι μιὰ μορφιά.
(= ἔχει ὡραία κατατομή.)

1514) λ. ρ ί χ ν ω.—Ρ ζ ί ξ ε dέ! νὰ ξεχουρζίσ'νε οἱ καλοὶ ἀπὸ τ'ς ἀχαμνοί!
(Λέγεται μὲ καυχησιὰ ἀπὸ τοὺς πλούσιους. Προκαλοῦν τὸ Θεὸ νὰ βρέξει, νὰ κάνει βαροχειμωνιά, γιὰ νὰ φανεῖ ποιοὶ ἔχουν τὰ κελλάρια τους γεμᾶτα καὶ τρῶνε ἕτοιμα, ἀδιαφορῶντας γιὰ τὸν καιρό. Ἐνῶ οἱ ἀχαμνοὶ (οἱ φτωχοὶ) πεινοῦν, γιατὶ σοδιὲς δὲν ἔχουν, μὲ τὸ χειμῶνα δουλειὲς δὲ βρίσκουν, κι' ἀνησυχοῦν ἅμα ἀρχίζουν τὸ κρύο κι' οἱ βροχές).

1515) λ. ρ ό ϊ δ ι.—Καλότ'χος δροσά! Ἔσκατσε τ' ἀ ρ ό δ ι τσαὶ τὲν ἔϐγαλε!

1516) λ. ρ ό κ κ α.—α) Τέτοια βάσανα ἔχει τὸ σφοdήλι, ὅσο νὰ γιμόσει ἡ ἀ ρ ό κ κ α.

1517) » β) Τέτοια χάλια ἔχει ἡ ἀ ρ ό κ κ α—τσ' ὅπου θέλεις τρέχα ρώτα.

1518) λ. ρ ο υ θ ο ύ ν ι.—Μ' τὄϐγαλ' ἀπ' τὰ ρ' θ ο ύ ν ι α.

1519) λ. ρ ο ῦ χ ο.—α) Μὲ τὰ ρ ο ῦ χ α τ' μαλλώνει!
(=εἶναι καυγατζῆς.)

1520) » β) Τοῦ φταῖν ὥς τσαὶ τὰ ρ ο ῦ χ α του!
(=εἶναι γρινιάρης, καυγατζῆς.)

1521) » γ) Δὲ μὲ τ'μᾶ ἡ μάννα μου, ὡς μέ τ'μοῦν τὰ ρ ο ῦ χ α μου.
(=Σύμφωνα μὲ τὴν ἐμφάνισί σου σὲ ἐκτιμοῦν.)

1522) » δ) Τὰ ρ ο ῦ χ α κάνουν ἄθρωπο τσαὶ τ' ἄρματα λεϐέdη.
(Π. Π. ἄ ρ μ α τ α 8 καὶ Παπαγεωργίου 41 Ἱστορία Σκύρου σελ. 168.)

1523) » ε) Κλαῖνε τὰ ρ ο ῦ χ α γιὰ κορμὶ τσαὶ τὸ κορμὶ γιὰ ροῦχο.
(λέγεται γιὰ καλοντυμένες ἄσκημες ἢ γιὰ κατέχοντας παρ' ἀξίαν.)

1524) λ. ρ ώ γ α.—Μαύρη ἀ ρ ά γ α,—μαύρη κάπα.
(μετεωρολ. ὅταν ἀρχίζουν νὰ ὡριμάζουν τὰ μαῦρα σταφύλια. κοντεύει χειμώνας καὶ πρέπει νὰ ἑτοιμάζουν τὶς κάπες.)

1525) λ. ρ ώ τ η μ α.—Σ' ἔχου δὰ β'λὴ τσ' ἀ ρ ώ τ'μ α.
(περιφρον. σένα θὰ συμβουλεύομαι.)

1526) λ. ρ ω τ ῶ.—α) Τὸ μὴ σὲ μέλλει μὴ ρ ω τ ᾶ ς, ποτὲ κακὸ μὴ πάθεις.
(βλ. Π. Π. αὔριο 8.)

1527) » β) Κ α τ α ρ ω τ ῶ d α ς πᾶς στ' Βόλι.
(βλ. Π. Π. 49.)

1528) » γ) Ἀ ρ ω τ ο ῦ ν τσαὶ τὸν Ὀϐρζό, πότε κάνει Χ'στὸς ἀνέστη.

Σ.

1529) λ. σ ά ϐ α ν ο.—Σ κώνει τὰ σ ά ϐ α νά τ'.
(=εἶναι ἑτοιμοθάνατος.)

1530) λ. Σ ά ϐ ϐ α τ ο.—α) Σ ά ϐ ϐ α τ ο κατάπιασε, Σαϐϐάτο μὴ dελειώνεις.

1531) » β) Σ ά β β α τ ο κοdὴ γιορτή,—τσεῖ κοdὰ τσ' ἡ Τσυρζατσή.
(βλ. Κατζιούλη 2122 (φ. 63 α) καὶ Βάρνερ Σάββατο 1.)

1532) » γ) Τσίν'τσ' ὁ Ὀβρζὸς τσ' ἔτον ἡ μέρα Σ ά β β α τ ο.
(βλ. Π. Π. 26.)

1533) » δ) Πανάθεμα π' δούλεψε τὰ τρία τὰ Σ α β β ᾶ τ α, τὸ Κρζατ'νό, τὸ Τερ'νὸ τσαὶ τ' Ἅη-Θοδώρου.

1534) » ε) Τὸ μῆνα π' δὲν ἔχει Σ ά β β α τ ο.
(=ποτέ.)

1535) » στ) Ἀλλοὶ π' δὲ bάρ τ' bήττα ἀπ' τὸ Σ ά β β α π ο.
(=πρέπει νὰ φροντιζει κανεὶς ἐγκαίρως.)

1536) λ. σ α β ν τ ί ζ ω.—Τὸ σ ά β d ι σ ε.
(=γλύτωσε ἀπ' τὸ Χάρο, ἢ τὸν κίνδυνο γενικά.)

1537) λ. σ ά κ κ ο ς.—α) Ἔπερε γ'ρούνιστὸ σ α τ σ ί.

1538) » β) Νὰ σ' δείξου γὼ πόσ' ἀπίδια βάνει ὁ σ ά κ κ ο ς.
(ἀπειλ.)

1539) λ. σ α λ ε ύ ω.—Δὲν ἔχ' dερμάνι νὰ σ α λ έ ψ ε ι!
(=ἀπόκανε, δὲν ἔχει δύναμι νὰ κουνήσει.)

1540) λ. σ ά λ ι ο.—Τρέχαν τὰ σ ά λ ι α τ'.

1541) λ. σ ά π ι ο ς.—Τοῦτες σὲ σ ά π ι α στσ'νιὰ δὲ bατεῖ.
(βλ. Κατζιούλη 15 φυλ. 79 α.)

1542) λ. Σ α ρ α ν τ ά μ ε ρ ο.—α) Σ α ρ α d ά μ ε ρ ο,—σαραdάγνωμο.

1543) » β) Σ α ρ α d ά μ ε ρ ο,—σαραdάπ'χο.
(γιατὶ οἱ μέρες εἶναι μικρές, καὶ δὲν προφταίνουν νὰ φάνουν πάνω ἀπὸ μιὰ πῆχυ τὴν ἡμέρα.)

1544) » γ) Τοῦ Σ α ρ α d α μ έ ρ ο υ ἡ μέρα,—καλημέρα, καλησπέρα.
(τόοο μικρή.)

1545) λ. σ β ε ρ δ ό ν ι.—Ἔdα σβερδόνι ἔναι πλιά!
(=φλύαρος, ἀεικίνητος.)

1546) λ. σ β έ ρ κ ο ς.—α) Ἀπὸ σβέρκο ψών'τσε!
(=διάλεξε ἄσκημα, ἀπέτυχε.)

1547) » β) Βγάλ' τὸ σβέρκο σου!

1548) λ. σ ε ι ο ῦ μ α ι.—α) Σ ῶ d α ι τὰ κόστσ'να, σῶdαι τσ'οἱ κν'σσάρες, σῶdαι τσ' οἱ κοστσ'νοῦδες μὲ τσὶ πραματευτάδες.
(βλ. Π. Π. 7.)

1549) » β) Ὅdας σὲ σ ο ῦ ν ε, νὰ σέσαι.

1550) λ. σ έ ρ ν ω.—α) Ὅσα σ έ ρ ν ε ι ὁ ὄbολες.
(=τοῦ ἔψαλλε, τὸν ὕβρισε.)

1551) » β) Ὅσα σ έ ρ ν ε ι ἡ σκούπα τσ' ὅσα παίρνει τὸ φροκάλι.
(βλ. Π. Π. 3.)

1552) » γ) Κακὸ σ ε ρ ν ά μ ε ν ο ἔναι τοῦτες δά!
(=φίδι, ὕπουλος ἄνθρωπος.)

1553) » δ) Σ ο ύ ρ τ ι α, μούρτια.
(=σῦρτα, φέρτα.)

1554) λ. σ η κ ώ ν ω.—Σ ή κ ω τ σ ε τὰ κάκαλά του.
(=περηφανεύτηκε ἢ ζωήρεψε, ζωντάνεψε.)

1555) λ. σ η μ ε ι ω μ έ ν ο ς.—Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φ'λάει ἀπὸ σ η μ ε ι ω μ έ ν ε.
(βλ. Π. Π. 3)

1556) λ. σ ί δ ε ρ ο.—α) Στὴ βράσ' κολλᾶ τὸ σ ί δ ε ρ ο.
1557) » β) Ἔναι γιὰ τὰ σ ί δ ε ρ α.

(βλ. Π. Π. ἀ λ υ σ ί δ ε ς 11.)

1558) λ. σ ι τ ά ρ ι.—Κόσμος! ἑκατὸ τσ' λὰ σ' τ ά ρ ζ ι νὰ ρζίξεις, ἕνα κ' τσὶ δὲ bέτ' χάμου.

(βλ. Π. Π. β ε λ ό ν ι 1.)

1559) λ. σ κ ά ζω.—α) Μ' τ ὄ σ κ α τ σ ε τὸ dεταρίτσι.

(=μοῦ ξεφούρνισε τὸ νέο, μοῦ τὴν κατάφερε.)

1560) » β) Ἔ σ κ α τ σ ε σὰ dὸ κ'τσί.

(ἀπ' τὴν στενοχώρια του.)

1561) » γ) Τοῦ τ'ν ἔ σ κ α τ σ ε.

(=τοῦ κατάφερε τὴ βρωμοδουλειά.)

1562) λ. σ κ α λ ί ζ ω.—Ὅσο σ κ α λ ί ζ ε ι ς τὰ σκατά, τόσο βρωμοῦνε.

(=παραλ. Π. Π. ἀ ν α κ α τ ε ύ ω 16, 19 κλπ.)

1563) λ. σ κ α μ ν ί.—Σ κ α μ ν ι ο ῦ ποδάρζι ἔσπατσε, ἄλλο βάλλε στὸ dόπο του.

(βλ. Π. Π. 13 Κατζιούλη 2000.)

1564) λ. σ κ ά π ο υ λ ο ς.—Γερεύγει νὰ βγεῖ τσαὶ σ κ ά π' λ ο ς.

(παραλ. Π. Π. ἀ π α ν ω λ α δ ι ὰ 1.)

1565) λ. σ κ α τ ό.—α) Κατὰ τὰ σ κ α τ ὰ τσαὶ τὸ φτυάρζι.

(πρβλ. Π. Π. β ρ ώ μ α 4 παραλ.)

1566) » β) Σ κ α τ ο δ'λ ε ι ὰ στὸ τζαμί!

(περιφρον = σπουδαία ὑπόθεσι.)

1567) » γ) Μοῦπε δὰ λόγια, π'τὰ σ κ α τ ὰ μυρζίζανε τσαὶ γὼ βρωμοῦσα.

(= μ' ἔβρισε.)

1568) » δ) Νὰ σὲ πατήσου, νὰ βγοῦν τὰ σ κ α τ ὰ ἀπ' τὸ στόμα σου!

(ἀπειλ.)

1569) λ. σ κ ά φ η.—Ἡ σ κ ά φ η ἔναι π'τάνα, ὅσο τῆς βάζεις, τόσο θέλει.
1570) λ. σ κ ε π ά ζ ω.—Δάρε πλιὰ μάκρζυναν τὰ χόρτα—τσαὶ σ τ σ ε π ά σ τ'-κ α ν τὰ πρῶτα.
1571) λ. σ κ ο ι ν ί.—α) Σ' αὐτ'νοῦ τὰ σ τ σ' ν ι ὰ μὴ ξαπλώνεσαι.

(=μὴ περιμένεις βοήθεια, μὴ βασίζεσαι.)

1572) » β) Σ τ σ' ν ὶ γαϊτάνι τὄπερε.

(λέγεται γιὰ φορτικὴ ἐπανάληψι.)

1573) » γ) Πολὺ σ τ σ' ν ὶ τοῦδωτσε.
1574) λ. σ κ ο π ε μ έ ν η.—Ἐγὼ ἡ σ κ ο π ε μ έ ν η!

(=ἡ ἄκριτη, ἡ ἀνόητη.)

1575) λ. σ κ ό ρ δ ο.—Σ κ ό ρ δ α στὰ μάτια σου!

(γιὰ νὰ μὴν τὸν βασκάνει.)

1576) λ. σ κ ο ρ δ ο κ α ῖ λ α.—Σ κ ο ρ δ ο κ α ῖ λ α μ' ἔπιατσε.

(περιφρον. = δὲ μὲ μέλλει.)

1577) λ. σ κ ο ρ π ί ζ ω.—Γίναν σ κ ο ρ π ο χ ώ ρ ι.

(=σκόρπισαν ἄλλοι δῶ κι' ἄλλοι ἐκεῖ.)

1578) λ. σ κ ο υ λ ή κ ι.—Μὲ τρώει ὁ σ κ ο ύ λ'κ α ς.

(=ἀνησυχία, ὑποψία.)

1579) λ. σ κ ο υ ν τ ο υ φ λ ῶ.—α) Ἔμ' σ κ ο υ d ο υ φ λ ᾶ ς, ἔμ' σ'λὲν τσαὶ τύφλα.

1580) » β) Ἡ τύχη μ' ἡ σ κ ου d ο ύ φ λ α.

(=ἡ ἀνάποδη, ἡ κακή.)

1581) λ. σ κ ύ λ ο ς.—α) Κουρφοδάκωτες σ τ σ ύ λ ε ς.

(=Ἄνθρωπος ὕπουλος.)

1582) » β) Σὰ dὸ σ τ σ ύ λ ε μὲ τ' γάτα.

(Βάρνερ 7.)

1583) » γ) Ἄ δὲ g'νήσει ἡ σ τ σ ύ λ α τ'ν ὀρά της, δὲ bάει ὁ στσύλες κοdά.

1584) » δ) Βάνει τσὶ σ τ σ ύ λ ο ι στ'ν ἀgάρζα.

(=τεμπελιάζει ἢ ματαιοπονεῖ.)

1585) » ε) Ἔχαμε τσαὶ σ τ σ ύ λ ε τσαὶ βό'θα τ' λα'οῦ.

(εἰρων. βλ. μυθ. 17 'Αθων. συλ. 'Ιβήρων.)

1586) » στ) Πῆ'ε σὰ dὸ σ τ σ'λὶ στ' ἀbέλι.

(=Χάθηκε ἄδικα.)

1587) » ζ) Σὰ σὲ δακώσει ὁ σ τ σ ύ λ ε ς βάλ' ἀπ' τὸ μαλλί του.

(Παπαγεωργίου 35 'Ιστορ. Σκύρ.)

1588) λ. σ κ ύ φ τ ω.—Δὲ σ τ σ ύ b ε ι τ'ν ἀgάθα του.

(=δὲ θέλει νὰ κοπιάσει, εἶναι τεμπέλης.)

1589) λ. σ μ ί γ ω.—α) Ἔ σ μ ι ξ' ὁ Θ εός, καλὴ ὥρα,—κουκ'bάγια τσαὶ σινιόρα.

(=ὅμοιος τὸν ὅμοιο.)

1590) » β) Δυὸ λωλοὺς ἔχεν ἡ χώρα—τσ' ἔ σ μ ι ξ έ τους κατσὴ ὥρα.

1591) λ. σ π α ν ό ς.—Ἔdα τσαὶ πολλοὶ σ π α ν ο ί, μᾶχαν τσαὶ κάποια τρζίχα.

1592) λ. σ π ί τ ι.—α) Σ π ί τ' ὅσο χωρ ζεῖς—τσαὶ χωράφ' ὅσο θωρζεῖς.

1593) » β) Σ π ί τ ' ὅσο χουρζ εῖς τσ' ἀbέλ' ὅσο φτάν' τὸ μάτ' σου.

1594) » γ) Ἄ bᾶνε ποτ' τσοὶ σ π ί τ' του θὰ ψοφήσ'νε οὖλοι.

(Γιατ' εἶναι ἄδειο, τόσο φτωχὸς εἶναι.)

1595) » δ) Σ π ί τ' μου, σπ'τάτσ' μου,—σπιτοκαλ'bάτσ' μου! ἢ πορδοκαλ'bάτσ' μου.

(βλ. Π. Π. 35.)

1596) λ. σ τ ά ζ ω.—Ἔ σ τ α ξ ε ἡ νὸρὰ τοῦ ποτ'κοῦ μὲς στὴ β'τίνα.

(εἰρων.)

1597) λ. σ τ α ν ι ό.—Τσαὶ τὸ σ τ α ν ι ὸ ὁ Θεὸς τὄκανε.

(βλ. Π. Π. 1. 2 καὶ Κατζιούλη 2421.)

1598) λ. σ τ ε ι ρ ε ύ ω.—Τσαὶ στ' θάλα σσα νὰ πάει, θὰ σ τ ε ρ έ ψ ε ι.

(τόσο ἄτυχος εἶναι, βλ. Π. Π. ἄ τ υ χ ο ς 2.)

1599) λ. σ τ έ κ ω.—Σ τέ τ σ ε τ α ι σὰgολ'νάτσι.

(=σὰ ζητιάνος.)

1600) λ. σ τ ο λ ί ζ ω.—α) Τὲ σ τ ό λ' κ α σὰ dοῦ Σταυροῦ τὸ ταψί.

(τὸν συγύρισα, τὸν ἔβρισα γιὰ καλά. Γιὰ τὸ τ α ψ ὶ τ ο ῦ Σ τ α υ ρ ο ῦ βλέπε Τομ. Ι σελ. 140, χ α δ ο ύ λ α.)

1601) » β) Σ τ ο λ ί σ τ' ἡ νύφη τσ' ἀπόμ'νε.

(πρβλ. Βάρνερ γ ρ ι ὰ 3.)

1602) λ. σ τ ό μ α.—α) 'Απόμ'νε μ' ἀνοιχτὲ σ τ ό μ α!

1603) » β) Μὲς στὸ σ τ ό μ α τὲ λογιάζει.

1604) λ. σ τ ρ α β ό ς.—α) Ἔτανε σ τ ρ α β ὸ τὸ κλῆμα, τόφαε τσ' ὁ γάδαρος!
1605) » β) Τὸ σ τ ρ α β ὸ τὸ ξύλο μ'δὲ στ' φωτιὰ δὲ gάνει.
(πρβλ. 2332 Κατζιούλη.)
1606) » γ) Ὅγοιος σμίξει μὲ σ τ ρ α β ό, ὥς τὸ μεσημέρζ' ἀλοθερεύγει.
(βλ. Βάρνερ σ τ ρ α β ὸ ς 2.)
1607) » δ) Σ τ ρ α β ὸ ς βελόνα γύρευε μέσα στ'ν ἀχερῶνα!
(βλ. Κατζιούλη 2275.)
1608) » ε) Σὲ τοῦτο τὸ σ τ ρ α β ο χ ο υ ρ ζ ό, — παπᾶς δὲν ἦταν τσ' ἔρθα γώ.
1609) » στ) Οὖλα τὰ σ τ ρ α β ὰ ψωμιὰ τ'ς νύφ'ς μας.
(Heisenberg 13 Berl. Philol. Woch. 1900 στηλ. 464.)
1610) » ζ) Τὸ σ τ ρ α β ὸ ξύλο ἡ φωτιὰ τὸ σάζει.
(βλ. Κατζιούλη 2333 καὶ Βάρνερ ξ ύ λ ο 3.)
1611) » η) Σ τ ρ α β ὰ περπατᾶς κάβ'ρα ἀμ' θὰ δοῦ τ' gαταδιά σου.
(βλ. Βάρνερ τ σ α γ α ν ὸ ς 1.)
1612) » θ) Τὸ σ τ ρ α β ὸ σὰ θυμιατίζεις,—τὸ νεκρὸ ὡς νὰ γαργαλίζεις.
(Παπαγεωργίου 37. Ἱστορ. Σκύρου σελ. 168.)
1613) λ. σ υ μ π έ θ ε ρ ο ς.—α) Σ υ b ε θ έ ρ ο ι τσαὶ συdέκνοι ὅ,τι φᾶν τὸ bρῶτε (χρόνο.
τσαὶ τὸ δεύτερε μαλλῶνουν—τσαὶ τὸ dρίτε δὲ (ζ'γώνουν.
1614) » β) Ὅσο πίνει ἡ σ υ b ε θ έ ρ α, τόσο διπλοχαιρετάει.
(Παπαγεωργίου 27 Ἱστορ. Σκύρου.
1615) λ. σ υ ν α π ά ν τ η μ α. — α) Τὸ πὶ τσαὶ τὸ φὶ τσαὶ τὸ κακὸ σ' ν α π ά d' μ α.
1616) » β) Ἡ σάρα τσαὶ ἡ μάρα τσαὶ τὸ κακὸ σ' ν α π ά d' μ α.
1617) λ. σ υ ν α τ ό ς.—Σ'ν α τ ο ί μας ἢ σ'ναλλοιῶς μας ἔμαστε.
(=μεταξύ μας, μόνοι μας. Πρβλ, Π. Π. ἐγὼ 14 α.)
1618) λ. σ ύ ν ν ε φ ο.—Τ' κακοῦ τσαιροῦ τὰ σ ύ ν ν ε φ α, ἄλλα πάνου τσ' ἄλλα κάτου.
(μετεωρολ. πρβλ. Π. Π. ν έ φ η καὶ Κατζιούλη 25 - 2.)
1619) λ. σ υ ν τ ρ ο φ ι ά.—Πές μου ποιὰ ν' ἡ σ υ d ρ ο φ ι ά σου, νὰ σ' ποῦ τὴν ἀθρωπιά σου.
(βλ. Π. Π. ἀ ξ ί ζ ω 5 καὶ Παπαγεωργίου 49. Ἱστ. Σκύρ. σελ. 169.)
1620) λ. σ υ χ ν α π α ν τ ῶ.—Ὅπ' ἀγαπᾶ,—σ υ χ ν α π α d ᾶ.
(πρβλ. Π. Π. ἀ π α ν τ ῶ 2.)
1621) λ. σ φ ά ζ ω.—α) Μὲ τὸ bαbάτσι σὲ σ φ ά ζ ε ι.
(=εἶναι δόλιος, ὕπουλος.)
1622) » β) Δὲ σ φ ά ξ α ν ε.
(εἴρων.)
1623) λ. σ φ ά λ λ ω.—Νᾶχε μὴ σ φ ά λ λ ο υ ν οἱ σοφοὶ τσαὶ οἱ πρωτοδασκάλοι, νὰ πή'αινε νὰ σκοτωθεῖ ἄθρωπος ὅdας σφάλλει.
1624) λ. σ φ ί ξ ι.—Ἡ σ φ ί ξ ι βγάζει τὸ λάδι.
(πρβλ. Π. Π. σ φ ί ξ ι 1.)
1625) λ. Σ ω τ ή ρ.—Τ'νὲ Σ ω τ έ ρ' ν ε σωτέρευε τὰ ροῦχα σου.
(=ἑτοίμαζε τὰ χειμωνιάτικά σου γιατὶ ἀρχίζει ὁ χειμώνας.)
1626) λ. σ ω τ η ρ ε ύ ο μ α ι.—Ἔβγα ὄξου τσαὶ bobέψου — τσ' ἔba μές στὸ σπίτ' σου τσαὶ σ ω τ ε ρ έ ψ ο υ.

Τ.

1627) λ. τ ά ζ ω.—α) Τ ο ΰ τ α ξ ε φούρνους μὲ καρβέλια.
1628) » β) Τ ο ΰ τ α ξ ε λα'ούς μὲ πετραχείλια.

(πρβλ. Π. Π. 31.)

1629) » γ) Μὴ τ ά ξ ε ι ς τ' ἅγιου τσερὶ τσαὶ τοῦ παιδιοῦ κουλούρζι.

(βλ. Κατζιούλη 1542.)

1630) λ. τ α ι ρ ι ά ζ ω.—Ἄ δὲ d α ι ρ ι ά ζ α ν ε,—δὲ σ'bεθεριάζανε.
1631) λ. τ α μ ά χ ι.—Τὸ πολὺ τ α μ ά χ ι,—χαλάει τὸ στομάχι.

(=δὲν πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς πλεονέκτης.)

1632) λ. τ α μ α χ ι ά ρ η ς.—Ὁ λωλὸς τσ' ὁ τ α μ α χ ι ά ρ ζ η ς—κάνει γλήγορα παζάρι.

(πρβλ. Κατζιούλη 2435.)

1633) λ. τ ε μ π έ λ η ς.—Ὄγοιος ἔχει τ ε b έ λ η, ἔχει προφήτη.

(πρβλ. Κατζιούλη 1703.)

1634) λ. τ έ χ ν η.—Παλιά μ' τ έ χ ν η κόστσ'νο!

(πρβλ. Βάρνερ κ ό σ κ ι ν ο 1.)

1635) λ. Τ ε τ ρ ά δ η.—Τ έ τ ρ α δ ο ς ἐπέρατσε, ἡ γιὲβδομάδα πάει.
1636) λ. τ ζ ά μ π α.— Τ σ ά b α ξίδι γλ'κὸ σὰ μέλι.

(πρβλ. Κατζιούλη 83.)

1637) λ. τ ζ ί τ ζ ι κ α ς.—Τ ζ ί τ ζ' κ α ς ἐλάλητσε,—μαύρη ἀράγα γυάλ'τσε.
1638) λ. τ ι μ ή.—α) Ἄτιμος τ ι μ ὴ δὲν ἔχει— τσαὶ χαρά στεν ποὺ τ'ν ἔχει!
1639) » β) Ἡ τ ι μ ή, τιμὴ δὲν ἔχει—τσαὶ χαρά στεν ποὺ τ'ν ἔχει.

(Π. Π. 5 παραλ.)

1640) λ. τ ό κ ο ς.—Μὲ τὸ d ό κ ο τὰ ξεπλιέρωσε!

(πρβλ. Κατζιούλη 2325.)

1641) λ. τ ό π ο ς.—α) Παπούτσι ἀπὸ τὸ d ό π ο σου—τσ' ἂς ἓν τσαὶ bαλωμένο.

(βλ. Π. Π. 30 καὶ Κατζιούλη 2419 (φ. 73 β) Παπαγεωργίου 50 Ἱστορία Σκύρου σελ. 169.)

1642) » β) Σ' ἕνα d ό π ο ἔμονα,—τσ' ὄ,τ' κάναν, ἔκανα.

(πρβλ. Βάρνερ κ ο υ τ σ α ί ν ω 1 καὶ Κατζιούλη 50-1.)

1643) λ. τ ο υ λ ο ύ μ ι.—Πρίστη σὰ d' λ ο ύ μ ι.
1644) λ. τ ο υ μ π α κ ά ρ η ς.—Ἔda τ' b α κ ά ρ ζ η ς ἔναι πλιά!

(=φωνακλᾶς, θορυβοποιός.)

1645) λ. τ ο υ ρ β ᾶ ς.—Ἄmda d ρ ο β ᾶς θὰ 'ἰνοῦ στ'ν ἀμασκάλ'σου, νὰ σ' παρατζέλνου;

(Δὲ θὰ λείπω δηλ. ἀπὸ κοντά σου νὰ σὲ συμβουλεύω, ὅπως δὲ λείπει ὁ τουρβᾶς ἀπ' τὴ μασχάλη τοῦ χωρικοῦ, γιὰ νὰ τοῦ θυμίζει, τί παραγγελίες ἔχει νὰ κάνει, σὰν ἔρχεται στὸ χωριὸ ἢ στὴν ἀγορά).

1646) λ. Τ ο ῦ ρ κ ο ς.—Τ ο ῦ ρ κ ο ν ἔδες; Ἄσπρα θέλει! Τσ' ἄλλον ἔδες; Τσ' ἄλλα θέλει.

(πρβλ. Βάρνερ 2.)

1647) λ. τ ρ ε ῖ ς.—α) Γ ρ ε ῖ ς στὸ λάδι, τρεῖς στὸ ξίδι τσ' ἔξε στὸ λαδόξ'δο.

(=τἄφερε ἴσα, ἴσα.)

1648) » β) Μιὰ τοῦ κλέφτη, δυὸ τοῦ κλέφτη, τ ρ ε ῖ ς τσαὶ τ' gατσή τ' μέρα.

(πρβλ. Βάρνερ φ ί λ ο ς 5.)

1649) λ. τ ρ έ λ λ α.—Ἡ τ ρ έ λ λ α δὲ bάει στὰ β'νά.

1650) λ. τ ρ ε λ λ ό ς.—α) Τ ρ ε λ λ ὸ ς μὲ τὴν τρελλάρα του,—γ'μόζει τὴ τζ'λάρα του.

(πρβλ. Κατζιούλη 1599 καὶ Βάρνερ τ ρ ε λ λ ί τ σ α 1.)

1651) » β) Σκότωνε τ ρ ε λ λ ο ύ ς, πλιέρωνε τζερεμέδες.
1652) λ. τ ρ έ μ ω.—Τ ρ έ μ ε ι ἀπ' τὴ τσιgουνιά.
1653) λ. τ ρ έ ξ ι μ ο.—α) Βγῆτσ' ἡ γλῶσσα τ' ἀπ' τὸ τ ρ ε χ ε ι ό.
1654) » β) Οἱ φτέρνες του χτ'πο ῦσαν πά στ' πλάτη τ' ἀπ' τὸ τ ρ ε ξ ί δ ι.
1655) λ. τ ρ έ χ ω.—α) Σὰ δὲ σ' τ ρ έ χ ε ι, ποῦ τρέχεις;

(πρβλ. λθ'. 'Αθων. συλ. Ρωσ. κώδ.)

1656) » β) Τ ρ έ χ ε ι σὰ ξεφτέ ρζι.
1657) » γ) Ὄγοιος τ ρ έ χ ε ι, σκοdάβει.

(βλ. Π. Π. β ι ά ζ ο μ α ι 7.)

1658) » δ) Ἂν ἔ δ ρ α μ ε ς, κακά 'δραμες.

(λέγεται ὅταν ἀποτύχει, ἀργοπορήσει)

1659) λ. τ ρ ι ά ν τ α.—Στὰ τ ρ ζ ι ά δ α 'ν' παλληκάρζι,—στὰ σαράdα λεοdάρζι, στὰ πενῆdα παίρνει βόλτα,—στὰ ἑξῆdα τρέχα ρώτα.
1660) λ. τ ρ ί χ α.—α) Παρὰ τ ρ ζ ί χ α.
1661) » β) Λεβεdιά! στὴ τ ρ ζ ί χ α ἔναι!
1662) » γ) Μ' δὲ τ ρ ζ ί χ' ἀπ' τὸ τσεφάλ' μου δὲν ἔπετσε.
1663) » δ) 'Ο Θεὸς νὰ σὲ φ'λάει ἀπὸ κ ο τ σ' ν ό τ ρ ζ ι χ α.

(βλ. Π. Π. γ έ ν ε ι α 17 σχετ.)

1664) λ. τ ρ ώ γ ω.—α) Τ'ν ἔ φ α ε τ' bήττα.

(=ἀπέτυχε.)

1665) » β) 'Ο στσύλες τσεῖ π' τ ρ ώ ε ι, τσεῖ βαβίζει.

(βλ. Παπαγεωργίου 39 'Ιστορ. Σκύρ. σελ. 168.)

1666) » γ) Σάματις τ ρ ώ ε ι φίdια.

(=τόσο ἀdύνατος εἶναι.)

1667) » δ) Νοῦλα ἔν' οὖλα,—τ ἄ φ α ε οὖλα.

(λέγεται γιὰ ὅποιον ξοdεύει ἀλογάριαστα, κι' ἔφαγε τὴν περιουσία του.)

1668) » ε) Ἔ φ α γ α τσ' ἀναb λήστ'να.

(ἀρχ. ἐνεπλήσθην, ἐχόρτασα.)

1669) » στ) Φ ᾶ τ ε μάτια ψάρζα τσαὶ τσ'λιὰ περζίdρομο.

(πρβλ. Π. Π. τ ρ ώ γ ω 321.)

1670) » ζ) Τ'ν ἔ φ α ε κατατσέ φαλα.
1671) » η) Ἔ φ α ε τ'ς χρονιᾶς του.
1672) » θ) Ἔ φ α ε δὰ dεῖνέτσι, ποῦβαλλε τσαὶ στὸ gόρφο του.

(=ξύλο ἀλύπητο.)

1673) » ι) Ἔ φ α ε ξύλο, ἔβαλλε τσαὶ στὴ πουζ'νάρα του.
1674) » ια) Ἔ φ α ε παρὰ μία τεσσαράκοdα.

(βλ. Π. Π. δ(νω 115.)

1675) » ιβ) Ὄσ' ἀφήνει ὁ λύκος τὰ τ ρ ώ ε ι ἡ γιὰλ'πού.
1676) » ιγ) Ἔ φ α ε πλιὰ τὸ gῶ λο τ' ψ'μένε, ὥς νὰ μάθει!

(ἀπὸ τὴν περιέργεια.)

1677) » ιδ) Τ ρ ώ ε ι ἕνα βώδι στὸ σουβλί.
1678) » ιε) Μὲ τὰ δυὸ μά'ολα τ ρ ώ ε ι.

(=εἶναι ἀδηφάγος.)

1679) » ιστ) Μ' ἔ φ α ε σὰ dὸ σάρακα (ἢ σὰ dὸ σκ'λῆτσι) τὸ ξύλο.
1680) » ιζ) Σὲ ὑμνοῦ, σὲ εὐλογοῦ, μὰ σοὺ δὲ d ρ ώ' ε σ α ι.

1681) » ιη) Οὖλο τὸ βώδι ἔφαε τσαὶ στ' νὸρά τ' ἀπόστατσε.
(βλ. Π. Π. 66 Ψελλοῦ ιθ' καὶ Κατζιούλη 1918.)

1682) » ιθ) Ἔφαε τὸ bερζίδρομο.

1683) » κ) «Φάε κ' bάρε λάχανα!» — «Καλό 'ν 'τσαὶ τὸ χαβιάρζι!» — «Μὰ ἔν' ἀκριβό!» — «Ἔμ' τ' ἀξίζει!»
(βλ. Π. Π. ἀκριβὸς 4 καὶ τρώγω 7.)

1684) » κα) Φάε κόπρζα ἀπὸ μαῦρο βώδι.
(περιφρον.)

1685) » κβ) Οἱ γονιοὶ τρῶνε τ'ς ἀγουρίδες τσαὶ τὰ παιδιὰ μουδιάζ'νε.
(βλ. Βάρνερ γονιὸς 1.)

1686) » κγ) Τρώει σὰ d' παπᾶ τὸ γ'ρούνι.

1687) » κδ) Ἔφαε τσαὶ χόρτατσε,—τὸ Θεὸν ἐδόξασε.
(Π. Π. 262.)

1688) » κε) Ἄ δὲ φᾶς θερζό, δὲ θερζεύεις.
(βλ. Κατζιούλη 1895 Παπαγεωργίου 1.)

1689) » κστ) Ἔφαε σὰ λύκος.
(πολὺ καὶ ἁρπαχτά.)

1690) » κζ) Ἔφαε τὰ λ'σσακά τ' ὥς νὰ μάθει.

1691) » κη) Νὰ τρώει ἡ μάννα τσαὶ τ' παιδιοῦ νὰ μὴ δόνει!

1692) » κθ) Φάε τσαὶ μὴ σὲ νοιάζ' γιὰ τ'ν ἄλλ' μέρα.

1693) » λ) Ἔφαες τ' bάρτ' σου,—γούρλωσε τὸ μάτ' σου.

1694) » λα) Ἡ στραβὴ κουρούνα τρώει τ' ὤμορφο σῦκο.

1695) » λβ) Κ'φόχορτο ἢ κ'φολάγανα ἔφαες;

1696) λ. τσαγγάρης.—Τσαgάρζης ξ'πόλ'τες, ράφτης παραλ'μένες.
(βλ. Βάρνερ 1 τσαγγάρης.)

1697) λ. τυλίγομαι.—Ὄγοιος τ'λίγεται μὲ τὰ πίτερα, τὰ γ'ρούνιᾶ τὲν τρῶνε.
(πρβλ. Π. Π. λ. ἀνακατώνω 8. 9. 10 κ.λ.π. παραλ.)

1698) λ. Τυρινή.—Τερ' νὴ τσαὶ τῶ Βαγιῶ — περασμὸς εἰς τὸ γιαλό.

1699) λ. τύφλα.—Τύφλες τσαὶ μοῦζες νἄχει.

1700) λ. τύχη.—Τύχη, β'νό!

Υ.

1701) λ. ὑγιεία.—Ἡ γειὰ στὰ ροῦχα δὲ χουρεῖ.
(βλ. Π. Π. 9 καὶ Κατζιούλη 1829 φ. 54. σ.)

1702) λ. ὑπομονή.—α) Ἀπομονὴ τσ' ἀπόφασι.
(στὴ ζωὴ πρέπει κανεὶς νὰ ὑπομένει.)

1703) » β) Ἡ ἀπομονὴ ν'κᾶ τ'ν ἀdρζειά.

1704) » γ) Ψωμὶ τσ' ἀπομονή.
(τὸ λένε ὅταν κανεὶς βιάζεται, ἀνυπομονεῖ.)

1705) λ. ὕπνος.—α) Γλυκὸς ὁ ὕπνος τὴν αὐγή,—γδυμνὲς ὁ κῶλος τὴ Λαbρή.
(λέγεται σὲ τεμπέληδες, ποὺ δὲν δουλεύουν παρὰ κοιμοῦνται.)

1706) » β) Ὁ ὕπνος θρέβει μ' ὅλα τσαὶ ξεγυμνώνει κῶλοι.
(βλ. Π. Π. 24.)

1707) λ. ὑστερινός.—α) Ὦ ὑστερνέ μου λὸ'ϊσμὲ τσαὶ ποῦ νὰ σ' ἔχα πρῶτα!

1708) » β) Στερ' νή μου γνῶσι νὰ σ' ἔχα πρῶτα!
(βλ. Π. Π. 36.)

1709) » γ) Τὰ σ τ ε ρ ν ὰ τ'μοῦν τὰ πρῶτα.

(σχετ. Π. Π. γ ε ρ ά μ α τ α 9.)

Φ.

1710) λ. φ ά β α.—Φ ά β α, χωρὶς κρομμύδι,—ἔναι γάμος χωρὶς παιγνίδι.
1711) λ. φ α γ ᾶ ς.—'Απ' ἀκριβὸ παίρν'ς, ἀπὸ χ α β ά ν' δὲ bαίρνεις.

(χαβάνης = φαγάνης.)

1712) λ. φ α γ ε ῖ.—α) Τὸ φ α ῖ κάνει φαρδύ.

(=παχαίνει.)

1713) » β) Τὸ πολὺ φ α ῖ σκοτώνει τσαὶ τὸ λί'ο θεραπεύει.

(Βάρνερ φ α ῖ 1.)

1714) λ. φ α γ ο π ι ο τ ο ύ ρ α.—Η φ α γ ο π ι ο τ ο ύ ρ α—κάν' τῆ γρζὰ τσαὶ στέτσει dούρα.
1715) λ. φ α ί ν ο μ α ι.—α) Πραματειὰ π' φ α ί ν ε τ α ι—κολαοῦζο δὲ θέλει.

(βλ. Π. Π. 19.)

1716) » β) Τ' φ ά ν η ὁ οὐρανὸς σφοdήλι.

(Π. Π. 16.)

1717) λ. φ α ρ δ ύ ς.—Φα ρ δ ε ι ὰ ἔπι ατσε τ' μάdρα, ἢ τ' gόψι.

(=ξανοίχτηκε πολύ.)

1718) λ. φ ε γ γ ά ρ ι.—α) Ἔχει τὰ φ ε gά ρ ζ α του.

(=τὰ νεῦρα του.)

1719) » β) 'Αλόρθο τὸ φ ε gά ρ ζ ι, δίπλα ὁ γεμιτζῆς,—δίπλα τὸ φεgάρζι, ὀλόρθες ὁ γεμ'τζῆς.
1720) » γ) Φ ε g ά ρ ζ ι ὄρθιο, γεμ'τζῆς πλαγιασμένες,—φεgάρζι πλαγιασμένο, γεμ'τζῆς ὄρθιος.
1721) » δ) Χαρὰ στὰ μάτια ποὺ θὰ δοῦν τὸ δυὸ μεροῦ φ ε g ά ρ ζ ι.
1722) λ. φ ε λ ῶ.—Κάνε δὲ φ ε λ ᾶ ς, κάν' ἄγρζα μάτια νἔχεις.

(πρβλ. Βυζαντινὴ Πλανούδη 82.)

1723) λ. φ έ ρ ω.—Τ ἄ φ ε ρ ε κουκούλ α.

(=τὰ ἔχασε ὅλα.)

1724) λ. φ ί δ ι.—α) Τὲ ζώκανε τὰ φ ί δ ι α.

(ἀνησυχίες, ὑποψίες.)

1725) » β) Σὰν τὸ φ ί δ' στὸ gόρφο μου.
1726) λ. φ ί λ ο ς.—α) Τὸ φροῦτο φεύγει μὰ ὁ φ ί λ ο ς ἀπομένει.

(πρβλ. Αἰσώπου παροιμ. 32 σχετ.)

1727) » β) Φ ί λ ε μ ο υ στὴν ἀνάτζη μου τσ' ὀχτρέ μου στὴ χαρά μου.

(πρβλ. Βάρνερ φ ί λ ο ς 9 καὶ Κατζιούλη 2450.)

1728) » γ) Τσαινόργιους φ ί λ ο υ ς κάνεις,—τοὺς παλιοὺς μὴ τοὺς ξεχάνεις.

(Βάρνερ φίλος 1. Κατζιούλη 39—3.)

1729) » δ) 'Αγάπα τε τὸ φ ί λ ο σου μὲ τὸ ἐλάττωμά του.
1730) » ε) Κάλλιο ἕνας φ ί λ ο ς πέρζι χίλια γρόσσα.

(σχετ. Αἰσώπου 32.)

1731) λ. φ ι λ ῶ.—α) Σὰ σὲ δοῦ παπᾶ θὰ σοῦ φ' λ ή σ ο υ τὸ χέρζι.
1732) » β) Χέρ' π' δὲ bορζεῖς νὰ δακώσεις, φ ί λ α τ ο.

(πρβλ. Βάρνερ χ έ ρ ι 3.)

1733) λ. φ λ α σ κ ί.—Ἔσον τσαὶ φ λ α σ τ σὶ τσαὶ στραβογουργούλιατσες!

(πρβλ. 76—5 Κατζιούλη.)

1734) λ. Φ λ ε β ά ρ η ς.—Ὁ Φ λ ε β ά ρ ζ η ς τσ' ἂ φλεβίσει,—καλὸτσαίρζι θὰ (μυρζίσει.
Ἀμ' ἂ bεῖ τσαὶ γαδουρζίσει,—τὸ πετσί μας θὰ βρω- (μήσει.

1735) λ. φ λ ο μ ω μ έ ν ο ς.—Σὰ dὸ φ λ ο μ ω μ έ ν ο ψάρζι!
(=παραζαλισμένος.)

1736) λ. φ ο β έ ρ α.—Τσ' ὁ ἅγιος φ ο β έ ρ α θέλει.
1737) λ. φ ο β ᾶ μ α ι.—α) Τσαὶ τὸν ἴστσο του νὰ τὲ φ ο β ᾶ σ α ι!
(=τόσο ἐπικίνδυνος εἶναι.)

1738) » β) Μὲ φ ο β ᾶ τ α ι σὰ dὸ δαίμονα τὸ λ'βάνι.
(σχετ. Π. Π. φ ε ύ γ ω 25.)

1739) » γ) Ὁ βρεμένες τ' βροχὴ δὲ d' φ ο β ᾶ τ α ι.
(πρβλ. Π. Π. 18.)

1740) » δ) Φ ο β ᾶ τ α ι τσαὶ τὸν ἴστσο του.
(=τόσο δειλὸς εἶναι.)

1741) » ε) Φ ο β ᾶ τ α ι ὁ Γιάννης τὸ θερζὸ—τσαὶ τὸ θερζὸ τὸ Γιάννη.
1742) λ. φ ὸ β ο ς.—α) Ὁ φ ὸ β ο ς φ'λάει τὰ ἔρμα.
(πρβλ. Π. Π. 18α.)

1743) » β) Τὰ κακάρωτσ' ἀπ' τὸ φ ὸ β ο του.
1744) » γ) Χέστητσ' ἀπ' τὸ φ ὸ β ο του.
(πρβλ. Π. Π. β ρ α κ ὶ 32.)

1745) » δ) Στραβοκαπάνιατσ' ἀπ' τὸ φ ὸ β ο του.
(=στράβωσε τὸ στόμα του ἀπ' τὸ φόβο του.)

1746) » ε) Κατουρζήθη ἀπάν' τ' ἀπ' τὸ φ ὸ β ο του.
1747) λ. φ ο ρ τ ώ ν ω.—Τὰ φ ὸ ρ τ ω τ σ στὸ bετ'νέ.
(πρβλ. Π. Π. 13.)

1748) λ. φ ο ρ ῶ.—Ὅ,τι ἔχου τὰ φ ο ρ ο ῦ τσαὶ κλέφτη δὲ φοβῶμαι.
(πρβλ. Βάρνερ 1 καὶ Κατζιούλη 97 – 8.)

1749) λ. φ ο ῦ ρ ν ο ς.—Φ ὸ ρ ν ε ς ἂς μὴ καπνίσει.
(ἀδιαφορία.)

1750) λ. φ ο υ σ κ ώ ν ω.—Φ ο ύ σ κ ω τ σ ε σὰ δερμάτι!
(περηφανεύτηκε.)

1751) λ. φ ρ ά χ τ η ς.—α) Ἀμdα φ ρ ά χ τ η θὰ σὲ βάλλου;
(νὰ μὲ ἐμποδίζεις σὲ ὅ,τι θέλω. Νὰ σὲ ρωτῶ τί μοῦ ἐπιτρέπεις καὶ τί δὲ μοῦ ἐπιτρέπεις.)

1752) » β) Καλός, κακὸς ὁ φ ρ ά χ τ η ς μου, πέdε ἀνέμους μοῦ bοdᾶ.
1753) λ. φ ρ ὸ ν ι μ ο ς.—α) Μὲ τσοὶ φ ρ ὸ ν' μ ο ι ἀρχίνα τσαὶ μὲ τὸ λωλὸ τε- λείωνε!
1754) » β) Μαζευτῆτε φ ρ ὸ ν' μ ο ι νὰ φᾶτε τ' λωλοῦ τὸ βιός.
1755) λ. φ ρ ο ὺ-φ ρ ο ύ.—Φ ρ ο ὺ-φ ρ ο ὺ τσαὶ τ' ἀbέλια ξέφρα'α.
(τὸ λένε γιὰ δουλειὰ βιαστικὴ κι' ἀκατάστατη.)

1756) λ. φ τ ά ν ω.—α) Ἡ γάτα σὰ δὲ φ τ ά ν' τὰ ψάρζά, λέει π' βρωμοῦνε.
(πρβλ. Π. Π. 10.)

1757) » β) Δὲ dὲ φ τ ά ν ε ι μ' δὲ στὸ ν'χάτσ' του.
(δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ παραβγεῖ, εἶναι κατώτερος.)

1758) » γ) Ὅσα δὲ φ τ ά ν ε ι ἡ γιὰλ'πού, τὰ κάνει κρεμαστάρζα.
(παραλ. Βάρνερ, ἀλεποὺ 5.)

1759) λ. φ τ ε ρ ό.—Τοῦ τσίgρωσαν τὸ φ τ ε ρ ό, (ἢ τ σίgρωσε τὸ φτερὸ) τσ' ἔρθε πά στ'ν ὥρα.

(Ἀναφέρεται στὸ παραμύθι γιὰ τὸ μαγικὸ πουλί, ποὺ σὰν τό γλύτωσε τὸ βασιλόπουλο ἀπὸ τὸν κίνδυνο, τοὔδωσε ἕνα φτερό του καὶ τοῦ εἶπε, ὅταν τὸ χρειάζεται, νὰ τ σ ι γ γ ρ ώ ν ε ι (=καψαλίζει, καίει λίγο στὴ φωτιὰ γιὰ νὰ μυρίσει,) τὸ φτερό, καὶ τὸ πουλὶ θἄρχεται ἀμέσως, νὰ βοηθεῖ τὸ βασιλόπουλο σ' ὅ,τι δυσκολίες τοῦ παρουσιάζονται.)

1760) λ. φ τ ή ν ι α.—Ἡ φ τ ή ν ι α τρώει τὸ bαρᾶ.

(πρβλ. Π. Π. 3.)

1761) λ. φ τ η ν ό ς.—Τὸ φ τ' ν ὸ κρζὰς οἱ στσύλοι τὸ τρῶνε.

(πρβλ. 2294 (φ. 69β) Κατζιούλη.)

1762) λ. φ τ ύ ν ω.—α) Φ ο ύ τ α στὸ gόρφο σου.

(Heisenberg 6 Berl. Philolog. Woch. 1900 στηλ. 463.)

1763) » β) Ἄ φ τ ύ σ ο υ ἀπάνου, φτοῦ τὰ μούτσ'νά μ' τσ' ἄ φτύσου κάτου, φτοῦ τὰ γένει α μου.

(πρβλ. Κατζιούλη 101 — 26 καὶ Βάρνερ 1 καὶ 1α.)

1764) λ. φ τ ω χ α ί ν ω.—α) Ὁ Ὀβραῖ ος σὰ φ τ ω χ ά ν ε ι,—τὰ παλιά τ' κατάστιχα πιάνει.

(Π. Π. 1 μουφλουζεύω.)

1765) » β) Ἄρχοdας ὅdας φ τ ω χ ά ν ε ι,—τὰ παλιὰ τεφτέρζα πιάνει.

1766) λ. φ τ ώ χ ε ι α.—α) Ὅπου φ τ ώ χ ε ι α τσαὶ μουρμούρα.

(πρβλ. Π. Π. 37.)

1767) » β) Ἡ φ τ ώ χ ε ι α θέλει τσ' bέρνειο.

(πρβλ. Π. Π. 18.)

1768) λ. φ τ ω χ ό ς.—α) Ὅπου φ τ ω χ ὸ ς τσ' ἡ Μέρα του.

(πρβλ. Βάρνερ 2 καὶ Κατζιούλη 99 - 1.)

1769) » β) Ἀπὸ φ τ ω χ ὸ μὴ δ ανειστεῖς τσαὶ πάρζει σε ἀπὸ πίστα.

(πρβλ. 1509 Κατζιούλη.)

1770) » γ) Σὰ δεῖς τὸ φ τ ω χ ὸ τσαὶ φορζεῖ τὰ καλά του, νὰ τὲ gλαῖς.

1771) » δ) Θέλ'ς νὰ κάν'ς τὸ φ τ ω χ ὸ νὰ σκάσει; πὲς νὰ σ' χαλάσει ἕνα φλουρζί.

1772) » ε) Ἕναι τσαὶ φ τ ω χ ὸτ' ἀρνί, ἔχει τσαὶ πλατειὰ νὸρά.

(πρβλ. Π. Π. ἀ χ α μ ν ὸ ς 4.)

1773) » στ) Τσαὶ τὸ φ τ ω χ ὸ γιὰ 'στιά.

(ἔρχεται στιγμὴ ποὺ ἔχεις ἀνάγκη καὶ τοῦ φτωχότερου.)

1774) » ζ) Ὁ φ τ ω χ ὸ ς τὸ ροῦχο του τρεῖς βολὲς τὸ χαίρεται. Μιὰ τσαινόργιο, μιὰ παλιό, μιὰ τσαινοργιοbάλωτο.

1775) » η) Ἄλλε δὲ σ'χάθη ὁ Θεὸς σὰ dὸ φ τ ω χ ο π ε ρ ή φ α ν ε.

(πρβλ. Π. Π. 148.)

1776) » θ) Ψωμὶ δῶσε τοῦ φ τ ω χ ο ῦ τσαὶ δρόμο μὴ τοῦ δείχνεις.

(πρβλ. Βάρνερ 8.)

1777) » ι) Τοῦ φ τ ω χ ο ῦ τὸ παιδί, μικρὸ φορεῖ—τσαὶ μεγάλο θωρεῖ.

1778) » ια) Τοῦ φ τ ω χ ο ῦ τὸ εὕρεμα ἢ βελόνα ἢ καρφί.

(πρβλ. Βάρνερ 7.)

1779) » ιβ) Ζεστοπήττι, ζεστοπήττι,—πάει τοῦ φ τ ω χ ο ῦ τὸ σπίτι.

(σχετ. 1991 Κατζιούλη.)

1780) » ιγ) Ὁ φ τ ω χ ὸ ς ἕναι ξέκωλο σατσί.

(ὅσα κι' ἂν τοῦ δώσεις δὲ χορταίνει δηλ.)

1781) » ιδ) Δούλευέ με φτωχὲ μὴ γίνου σὰν ἐσένα.
(σχετ. Κατζιούλη 656 καὶ Π. Π. βοηθῶ 9.)

1782) » ιε) Οὗλοι τὸν ἄρχοd' ἀγαποῦν, ποῦναι πολὺ τὸ βιός του.
τσαὶ τὸ φτωχὸ καταδικοῦν γιατ' ἔν' πολὺ τὸ χρζός του.
(Παπαγεωργίου 30 Ἱστ. Σκυρ, σελ. 168.)

1783) » ιστ) Ἄρχοdας μὲ τὰ καλά του—τσ' ὁ φτωχὸς μὲ τὰ παιδιά του
(χαίρεται δηλ.)

1784) » ιζ) Ὥς νὰ ρθεῖ τ' ἀρχόd' τὸ θέλ'μα, βγαίνει τοῦ φτωχοῦ ἡ ψυχή.

1785) λ. φυλακή.—Τσαὶ μ' ἑκατὸ στὴ φυλατσή, τσαὶ μὲ τὰ χίλια μέσα.

1786) λ. φυλάω.—α) Φ' λάει τὸ παράϐ'ζο.
(=κάθεται ὅλο στὸ σπίτι, πλάϊ στὸ τζάκι.)

1787) » β) Ὅπου φ' λάει τὰ ροῦχα τ', ἔχει τὰ μ'σά.
(βλ. Κατζιούλη 2385 καὶ Βάρνερ ροῦχα.)

1788) λ. φυσῶ.—Φ' σᾶ τὸ dόπο νὰ τὲ βάλ' νὰ καθήσει!
(=τὸν καλοπιάνει πολύ.)

1789) λ. φυτεύω.—Τσεῖ π' δὲ σὲ φ'τεύ'νε μὴ φυτρώνεις.
(Παπαγεωργίου 7 Ἱστορ. Σκύρου σελ. 166.)

1790) λ. φυτίλι.—Σώθη τὸ φ' τίλ' του!
(=εἶναι γιὰ θάνατο, σώθηκε ἡ ζωή του.)

1791) λ. φωλιά.—Ἔχε χεσμένη τὴ φωλιά του.

1792) λ. φωνή.—Μπρὸς στὴ φ' νή τσ' ὁ Λάζαρες.
(πρβλ. Βάρνερ 2.)

1793) λ. Φῶτα.—Χαρὰ στὰ Φῶτα τὰ στεγνὰ τσαὶ τὰ Λαϐρὰ βρεμένα,
χαρὰ σὲ τσεῖνε τὸ ζευγᾶ ποὔχει πολλὰ σπαρμένα.
(συμφυρμὸς δυὸ παροιμιῶν, παραλλαγὴ τῆς πρώτης Π. Π. Γέννα 2.)

Χ.

1794) λ. χαϐιάρι.—Τὲ ϐούλ'τσε γιὰ πράσ'νο χαϐιάρζι.
(τὸν γέλασε, τὸν κορόϊδεψε.)

1795) λ. χαϊδεύω.—Χαδέψαν τὸ gουτρούλη τσαὶ π' δᾶ νὰ βγάλ' μάτια.

1796) λ. χαμπάρι.—Ἔdα χαϐάρζα; Γεμᾶτα τ' ἀϐάρζα.
(Heisenberg 18 Berl. Philolog. Woch. 1900 στήλ. 465.)

1797) λ. χάνος.—Γύλλος ἔμαι σὲ γελοῦ—τσαὶ τὸ δόλωμα χαλοῦ.
Χάνος ἔμαι χάνουμαι—τσαὶ στ' ἀτζίστρζι πιάνουμαι.

1798) λ. χάνω-χάνομαι.—α) Ὅπου λ'πᾶται τὸ καρφί, χάν' τσαὶ τὸ πέταλο.
(βλ. Κατζιούλη 616 καὶ Βάρνερ καρφὶ 2.)

1799) » β) Ἔχατσ' ἡ Βενετιὰ βελόνι.
(περιφρον. βλ. Π. Π. 86.)

1800) » γ) Ἔχατσ' ἡ μάννα τὸ παιδὶ τσαὶ τὸ παιδὶ τὴ μάννα.

1801) » δ) Χάνει ὁ στσύλες τὸν ἀφέdη.
(βλ. Π. Π. ἀφέντης 15.)

1802) » ε) Ὥστε νὰ λειώσει ὁ στρζιφανές, ὁ ἀνάπαλες ἐχάθη.
(ἀνόμοια πράγματα δὲν μποροῦν νὰ ταιριάσουν.)

1803) » στ) Ἐδῶ καράϐια χάνουdαι τσαὶ σοὺ παλιόϐαρκα ποῦ πᾶς;
(βλ. Βάρνερ καράϐι 1.)

1804) » ζ) Τὸ γάδαρό μ' ἔχ α κ α.

(περιφρον.=σκοτίστηκα, δὲ δίνω πεντάρα.)

1805) » η) 'Απ' τὴ λεχούνα στ' μαμὴ χ ά θ η τὸ παιδί.

(βλ. Κατζιούλη 1495 καὶ Βάρνερ λ ε χ ο ύ σ α 1.)

1806) λ. χ α ρ ά.—α) Πά στ' χ α ρ ά τσ' ὁ χαρατζῆς.

(βλ. Κατζιούλη 899 καὶ Βάρνερ 1.)

1807) » β) Χέστητσ' ἀπ' τὴ χ α ρ ά του.

1808) » γ) Δὲ πράκανε νὰ καταπιεῖ τ' χ α ρ ά.

(=δὲν πρόλαβε νὰ χαρεῖ.)

1809) λ. χ α ρ α γ ή.—Ἔτανε δὰ ἀπὸ χ α ρ α' ῆ ς.

(=πεινασμένος, ξενηστικωμένος. βλ. τομ. I σελ. 161.)

1810) λ. χ ά ρ ι.—α) Ποιὸς τ' χ ά ρ ζ' τ ο υ!

1811) » β) Οὗλοι τὶς χ ά ρ ε ς τοῦ Θεοῦ—ἀπάνου σου τὶς ἐθωροῦ.

1812) » γ) Ἡ χ ά ρ ζ ι θέλει ἀdίχαρζι τσαὶ πάλι χάρζι νᾶναι.

(Παπαγεωργίου 48 Ἱστορ. Σκύρ. σελ. 169.)

1813) » δ) Γιὰ χ ά ρ ζ ι τοῦ β α σ ι λ ι κ ο ῦ πίν' ἡ γλάστρα τὸ νερό.

(βλ. Π. Π. ἀφορμὴ 8. 17 παραλ.)

1814) λ. χ α ρ ί ζ ω.—α) Δὲ χ α ρ ζ ί ζ ο υ κάστανα!

(=δὲν τὰ συγχωρῶ, δὲν τὰ ἐπιτρέπω, ἀπειλή.)

1815) » β) Κάποιου χ ά ρ ζ α ν γάδαρο τσαὶ τὲ λόγιαζε στὰ δόdια.

(βλ. Π. Π. 8.)

1816) » γ) Ἄη-Γιώρ'ς δὲ χ α ρ ζ ί ζ' τὸ σφοgᾶτο του.

(βλ. Π. Π. ἀ κ ρ ι β ὸ ς 2. 3. παραλ.)

1817) λ. χ α ρ ι σ τ ή ς.—Ὁ χ α ρ ι σ τὴ ς ἀπέθανε τσ' ἡ μάννα του δὲ δόνει.

(βλ. Κατζιούλη 79-6 καὶ Βάρνερ 1.)

1818) λ. Χ ά ρ ο ς.—α) Χ ά ρ ε, χαρὰ ποὺ μοὔφερες τσαὶ λύπη ποὺ μοῦ πέρες.

1819) » β) Ἔδωτσε κλωτσιὰ τ' Χ ά ρ ο υ.

(=σώθηκε ἀπ' τὸ θάνατο, γλύτωσε.)

1820) » γ) Παιδεμένο τσ' ἄπαιδ ο τ' Χ ά ρ ο υ ἔναι οὗλα.

(βλ. ιε' Ψελλοῦ.)

1821) » δ) Μπροστὰ στοῦ Χ ά ρ ο υ τὴ βουλὴ βοτάνια δὲ χουροῦνε,
τσ' οὔτε γιατροὶ γιατρεύουνε, οὔτ' ἅγιοι βοηθοῦνε.

(Heisenberg 19, Berl. Philolog. Wochenschrift, 1900, στηλ. 465.)

1822) λ. χ ά σ ι.—Στ' χ ά σ' τσαὶ στ' φέξι.

(βλ. Π. Π. 1.)

1823) λ. χ α σ μ ο υ ρ η τ ό.—Ξεκαπανίστ' να ἀπ' τὸ χ α σ μ ο υ ρ' τ ό.

(=ξ ε σ α γ ο ν ι ά σ τ η κ α.)

1824) λ. χ α σ μ ο υ ρ ι έ μ α ι.—Σὰ μὲ δεῖς τσαὶ χ α σ μ ο υ ρ ι ῶ μ α ι—γιὰ νυστάζ ου, γιὰ βαρειῶμαι.

1825) λ. χ α τ ή ρ ι.—Τὸ χ α τ ή ρ ζ ι ν' κᾶ τὸ ζορbαλίτσι.

(=πιὸ πολλὰ καταφέρνει κανεὶς μὲ τὸ καλό, παρὰ μὲ τὸ ἄγριο.)

1826) λ. χ ά φ τ ω.—Χ ά φ τ' μυῖγες.

1827) λ. χ έ ζ ω.—Ἔδες δά! Χ έ σ τ η τ σ' ἡ φοράδα στ' ἀλῶνι!

(περιφρον.=σπουδαῖο, ἀσυνείθιστο συμβάν.)

1828) λ. χ ε ί λ η.—'Απ' ἀ χ ε ί λ ι βγαίνει—τσαὶ σὲ χίλια bαίνει.

(ὁ λόγος, ποὺ πάει σὲ χίλια αὐτιά.)

1829) λ. χειμώνας.—α) Ἀgάθια τοῦ καλοτσαιριοῦ, μαροῦλια τοῦ χ' μούνα.
(στὴν ἀνάγκη βρίσκομε θαυμάσιο, ὅ,τι περιφρονούσαμε σὲ καιρὸ ἀφθονίας.)

1830) » β) Τοῦτε λογιάζεις; ἔξη χ' μούνα, ἔξη καλοτσαίρζι.
(=δὲν ἔχει ἀνάγκη, κάνει ὅ,τι θέλει, ὅλα εἶναι ἴδια γι' αὐτόν. εἶναι πλούσιος κι' ἀνεξάρτητος.)

1831) » γ) Νἄμουν γάτα τὸ χ' μούνα τσαὶ μικρὸ παιδὶ στὸ θέρος.
(γιὰ νὰ κάθεται κοντὰ στὴ φωτιὰ τὸ χειμώνα καὶ νὰ μὴ δουλεύει στὸ θέρισμό.)

1832) λ. χειρότερος.—Ἂ δὲ βρεῖς τὸ χερότερε,—δὲ θ' μᾶσαι τὸ gαλύτερε.

1833) λ. χέρι.—α) Τὰ πολλὰ χέρζα στὴ δ'λειὰ τσαὶ τὰ λί'α στὸ φαῖ.

1834) » β) Ἀπὸ χέρζι σὲ χέρζι—χάθη τὸ μαχαίρζι.
(Heisenberg 20 Berl. Phil. Woch. 1900 στηλ. 465.)

1835) » γ) Τρέμ' τὸ χέρζ' του.
(τόσο τσιγγούνης εἶναι ποὺ ὅταν θὰ δώσει..)

1836) » δ) Τὄνα χέρζι νίβει τ' ἄλλο τσαὶ τὰ δυὸ τὸ πρόσωπο.
(Παπαγεωργίου 40 Ἱστ. Σκυρ. 168.)

1837) » ε) Κάλλιο πέdε τσαὶ στὸ χέρζι—παρὰ δέκα τσαὶ καρτέρζει.
(βλ. Π. Π. 25.)

1838) » στ) Τὸ χέρζι ποῦχει, δὲ τρέμει—τσ' ἃ τρέμει, δὲ λ'πᾶται.
(βλ. Π. Π. ἄρχοντας 46.)

1839) » ζ) Βλογιὰ παίρν'ς ἀπ' τὸ χέρζ' του!
(=ἀντίδωρο, τόσο ἅγιος εἶναι ποὺ...)

1840) » η) Χέρ' ποδάρ' τὲν ἔπερα.
(=τὸν ἀποπῆρα, τὸν ἄρπαξα ἀπ' τὰ μοῦτρα.)

1841) λ. χιόνι.—Τὲν ἀγαποῦ δὰ σὰ dὸ χιόνι στὸ gόρφο μου.

1842) λ. χιονίζει.—Ἂ χιονίσ' τσαὶ δὲ νοτίσει,—πάλι θὰ ξαναχιονίσει.
(μετεωρολ. παρατ.)

1843) λ. Χιώτης.—Γι' αὐτὸ πᾶν οἱ Χιῶτες σὺ δυό.

1844) λ. χολή.—Ἔσπατσ' ἡ χολή του!
(=τρόμαξε, φοβήθηκε.)

1845) λ. χολιάζω.—Ὄγοιος χολιᾶ τρώει δυὸ μερδ'κά.
(τὸ λένε γιὰ ὅποιον κάνει τὸ θυμωμένο, γιὰ νὰ τὸν καλοπιάσουν, νὰ πάρει περισσότερα.)

1846) λ. χορεύω.—α) Τὲ χόρεψε στὸ ταψὶ σὰ dὸ σκατζόχιερα.
(τὸν τυράννησε, τὸν στενοχώρησε.)

1847) » β) Τί ἔχεις γέρο τσαὶ χορεύγεις; Τὰ παιδιὰ μὲ δαιμονίζ'νε.

1848) » γ) Χόρευε τσερὰ Μαρού,—ἔχε τσ' ἔννοια τοῦ σπιτιοῦ.

1849) » δ) Δῶ σὲ θέλου γέροdα,—ποῦσκατσες χορεύοdα.

1850) λ. χορός.—Ἀρβανίτ'κος χορός, κορδωμένες, τούbανος.
(εἴρων. γιὰ ὅποιον κορδώνεται.)

1851) λ. χορταίνω.—α) Ἄρπαγος ἄθρωπος! δὲ χορταίνει, μ'δὲ μὲ τ' 'κονόμου τὰ σκατά!

1852) » β) Δὲ χορταίνει μ'δὲ μὲ τ' Κόd'λου τὰ κόκκαλα.
(Κόd'λες = τὸ νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ χτισμένο πάνω σὲ βράχο. Κόνδυλος ἀρχ. λ.)

1853) λ. χορτᾶτος.—α) Θὲς τσαὶ τ' bήττα ἀνάτζαστη τσαὶ τὸ στσύλε χορτᾶτε.
(βλ. Π. Π. 7α Κατζιούλη 78 — 5.)

1854) » β) Ὁ χ ο ρ τ ᾶ τ ε ς δὲ bιστεύει τ' νηστ'κοῦ.

(βλ. Κατζιούλη 782 καὶ Βάρνερ 1.)

1855) λ. χ ο υ ζ ο ύ ρ ι.—Χ ο υ ζ ο υ ρ ά τ σ ι μου καλό,—τὸ κακό σου θέλου γώ;

1856) λ. χ ο ύ ϊ.—Τὸ χ ο ύ ϊ βγαίνει μὲ τὴ ψ'χή!

(ἡ συνήθεια, τὸ φυσικὸ δὲν ἀλλάζει εὔκολα.)

1857) λ. χ ο υ λ ι ά ρ ι.—Τοῦ κρεμάσαν τὰ χ'λ ι ά ρ ζ α.

1858) λ. χ ν ῶ τ ο.—α) Βρωμοῦν τὰ χ ν ο ῦ τ α τ' ἀπὸ τ' νήστεια.

1859) » β) Δὲ daιριάζ'νε τὰ χ ν ο ῦ τ α τ'νε.

1860) λ. χ ρ έ ο ς.—Τὸ χ ρ έ ο ς τὸ gακὸ τσαιρὸ ἀπαdέχει.

(βλ. Κατζιούλη 1658.)

1861) λ. χ ρ ε ω σ τ ῶ.—Τὰ τσερνᾶς χάν'ς,—τὰ χ ρ ο υ σ τ ᾶς πλιερώνεις.

(βλ. Π. Π. 33 καὶ Κατζιούλη 179.)

1862) λ. χ ρ ε ω φ ε ι λ έ τ η ς.—α) Ὁ κακὸς χ ρ ε ω φ' λ έ τ η ς οὔτε δόνει, οὔτ' ἀρνιέται.

(βλ. Κατζιούλη 1889.)

1863) » β) Ἀπὸ κακὸ χ ρ ε ω φ' λ έ τ η τσαὶ σατσὶ ἄχιερα.

(βλ. Π. Π. ἄ χ ε ρ α 2 καὶ Κατζιούλη 292.)

1864) λ. Χ ρ ι σ τ ό ς.—Χ ρ ι σ τ ὸ ς γεννᾶται,—ὥρα γεννᾶται.

(μετεωρ. ὅτι ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα μεγαλώνει ἡ μέρα.)

1865) λ. χ ρ ό ν ο υ.—Ὥς τοῦ χ ρ ό ν ο υ ποιὸς ζεῖ, ποιὸς πεθαίνει;

(λέγεται γιὰ ὑποσχέσεις μακροπρόθεσμες.)

1866) λ. χ τ υ π ῶ.—Πᾶρ' τὸν ἕνα, χ τ ύ π α τὸν ἄλλε.

(πρβλ. Π. Π. β α ρ ῶ 27.)

1867) λ. χ ύ ν ο μ α ι.—Χ ύ θ η τὸ λάδι μας μὲς στ' μαγερειά μας.

(πρβλ. Βάρνερ λ ά δ ι 1.)

1868) λ. χ ῶ μ α.—Θέλ' νὰ φᾶνε τὰ μούτσ' νὰ τ' χ ο ῦ μ α.

(=νὰ πεθάνει.)

1869) λ. χ ώ ρ α.—Τ'ς χ ώ ρ α ς τσὶ δ'λειὲς ἔχει πλιά.

(εἰρων.=τόσο μεγάλες δουλειὲς ἔχει.)

1870) λ. χ ω ρ ι ά τ η ς.—α) Ἀδύνατό 'ναι νὰ γενεῖ χοίρου μαλλὶ μετάξι τσαὶ τοῦ χ ω ρ ι ά τ η τὸ παιδὶ νἄχει τιμὴ τσαὶ τάξι.

(Παπαγεωργίου 10, Ἱστορία Σκύρου, σελ. 166.)

1871) » β) Ὁ χ ω ρ ι ά τ η ς θέλει ἐνάμ'σου χωριάτη.

1872) » γ) Δῶσαν τοῦ χ ω ρ ι ά τ' αὐγό,—ἔθελέ το τσαὶ ψ'τό.

1873) » δ) Τὸ χ ω ρ ζ ά τ η κάν'ς φίλο;—βάστα τσαὶ κομμάτ' ξύλο!

1874) λ. χ ω ρ ῶ.—Ο πο'τ'κὸς στὴ dρύπα δὲ χ ο υ ρ ζ ε ῖ τσαὶ κολοτσύθια σέρνει!...

(πρβλ. Π. Π. 31 καὶ Κατζιούλη 1592 (φ. 47 β.)

Ψ.

1875) λ. ψ α λ ί δ ι.—Μὲ τὸ ψ α λ ί δ ι.

(λέγεται σ' ἀνόητη κι' ἀδικαιολόγητη ἐπιμονή. Μ ύ θ ο ς. Ἦταν μιὰ φορὰ μιὰ γυναίκα πολὺ πεισματάρα, ὁ ἄντρας ὅλο καὶ ὑποχωροῦσε, γιὰ νὰ μὴν ἔχει καυγάδες. Μιὰ μέρα τῆς μπῆκε νὰ λέει, πὼς θερίζουν μὲ τὸ ψαλίδι. Ὁ ἄντρας της ἔγινε ἔξω φρενῶν μὲ τὴν ἐπιμονή της, τῆς λέει: «Πᾶψε γιάτ' θὰ σὲ πνίξου», κείνη ἐπέμενε. Τὴν ἁρπάζει καὶ κεῖνος, τὴ ρίχνει μὲς στὸ πηγάδι. Σὰν τὴν ἔρριξε, μετάνοιωσε. Σκύβει γιὰ νὰ τὴ βγάλει, βλέπει ποὺ εἶχε τὸ χέρι της ἔξω ἀπ' τὸ νερὸ κι' ἔγνεφε πάντα: μὲ τὸ ψ α λ ί δ ι.

1876) λ. ψ ά ρ ι.—Ψ ά ρ ζ α στὸ γιαλὸ τσαὶ τ'γάνι στ' φωτιά.
1877) λ. ψ έ μ α.—Ποὺ μα'ερεύει ψ ό μ α τ α ἡ τσ'λιά τ' τὸ ξέρζει.
(βλ. Βάρνερ λ. μ α γ ε ι ρ ε ύ ω)
1878) λ. ψ ε ύ τ η ς.—α) 'Αρώτα τσαὶ τὸ bάρbα μ' τὸ ψ ε ύ τ η.
1879) » β) Κάθε ψ ε ύ τ' ς ἔχει τσαὶ τὸ μάρτ'ρά του.
1880) λ. ψ η λ ά.—α) "Οπου ψ' λ ὰ ψ'λώνεται,—γλήγορα χαb'λώνεται.
(βλ. Βάρνερ 1.)
1881) » β) Βάλε τὸ gάλαθέ σ' πιὸ ψ' λ ά.
(=τόλμησε, μὴν ὑποτιμᾶς τὸν ἑαυτό σου.)
1882) λ. ψ η λ ώ ν ω.—α) Ψ ή λ ω τ σ ε ἡ γιάgάθα του.
(=περηφανεύτηκε.)
1883) » β) Ψ' λ ώ κ α ν οἱ δ'λειές του.
(σημασία ἴδια μὲ τὴν προηγούμενη.)
1884) λ. ψ ή ν ω.—Μ ο ὕ ψ η τ σ ε τὸ ψάρζι στὰ χείλια.
(=μὲ τυράννησε.)
1885) λ. ψ ο φ ῶ.—α) Τὸ βώδι ἐψόφ' τσε, ἡ κολλ'γιά μας πάει.
(Πρβλ. Π. Π. 34.)
1886) » β) Σὰ ψ ο φ ή σ' ὁ Μαῦρες μου χορτάρι μὴ φυτρώσει.
(βλ. Κατζιούλη 1059 καὶ Βάρνερ: μ α ῦ ρ ο ς 6.)
1887) » γ) Σὰ ψ ο φ ή σ ε ι ἡ γιάλ'πού, πάρτηνα 'πὸ τ' νὸρὰ τσαὶ πέταξέ τ'να στ' gοπρζά.
1888) λ. ψ ύ λ λ ο ς.—α) Πᾶσα ψ ύ λ λ ο υ πήδ'μα.
1889) » β) Τ' bήκανε ψ ύ λ λ ο ι στὰ φτιά.
(ὑποψίες, ἀνησυχίες.)
1890) » γ) Βάνει τ' ψ ύ λ λ ο υ χαλ'νάρζι.
(τόσο ἔξυπνος εἶναι, βλ. Κατζιούλη 2366 φ. 72β.)
1891) » δ) Οὔτε ψ ύ λ λ ο ς στὸ gόρφο του.
1892) λ. ψ υ χ ή.—Πά στὴ ψ' χ ή μου τὄχου, ὥς νὰ γλυτώσου!
1893) λ. ψ ω μ ί.—Μ' τὄπερε γιάνα κομμάτι ψ ω μ ί.

Ω.

1894) λ. ὠ μ ο ρ φ ι ά.—Η γ ι ὠ μ ο ρ φ ι ὰ στὸν ἄθρωπο μεγάλη παρουσία, ὡσὰν τὸ πολυέλαιο μέσα στὴν ἐκκλησία.
1895) λ. ὤ μ ο ρ φ ο ς.—"Ω μ ο ρ φ έ μου τσαὶ καλέ μ' τσαὶ τί θὰ φᾶμ' τὸ βράδυ;
1896) λ. ὠ μ ό ς.—'Μὸ κρζάς, κότσ'να μάγουλα.
(ὅτι τὸ ὠμὸ κρέας δυναμώνει, κάνει καλό.)
1897) λ. ὥ ρ α.—α) Λεῖψ' ἀπὸ μιὰν ὥ ρ α κατσή, νὰ ζήσεις χίλια χρόνια.
(βλ. Βάρνερ 1.)
1898) » β) "Ο,τ' φέρνει ἡ γ ι ὥ ρ α δὲν τὰ φέρνει οὔλες ὁ χρόνες.
(Παπαγεωργίου 32 'Ιστορ. Σκύρου σελ. 168 βλ. Π. Π. 17.)
1899) » γ) Κάν'ς, κάν'ς τσαὶ δ ὲ παθαίν'ς τίβοτα τσ' ἔρχεται ὥ ρ α π' μ' ἕνα σπίρτο τσαίγεσαι!
(ἴδια σημασία μὲ τὴν προηγούμενη.)

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

1900) λ. Θ ε ό ς.—Ἡ γιόργή τ' Θ ε ο ῦ ἀπ' τὰ τσεραμίδια bαίνει.

(Παπαγεωργίου 18 Ἰστ. Σκύρου.)

1901) λ. μ ε τ ρ ῶ.—Ὁ καϑαλλάρης τοῦ πεζοῦ μόν' ὧρες τοῦ μ ε τ ρ ά ε ι.

(Παπαγεωργίου 25 Ἰστ. Σκύρου.)

1902) λ. ὀ κ ν ε ύ ω.— Στὰ νιάτα σου ἂν ὀ κ ν ε ύ ε ι ς,
γέρος θὰ κακοπορεύεις.

(Παπαγεωργίου 47 Ἰστ. Σκύρου.)

1903) λ. σ η μ α ί ν ω.— Ἄ μ' τὄλεγες μένα, ὁ Ἄη-Γιώρ'ς θὰ σ ή μ α ι ν ε μὲ
μιὰ καϑάνα, δάρε σ'μαίνει μὲ δυό.

(ὅτι θὰ σοῦ φύλαγα τὸ μυστικὸ καὶ θὰ προλάμβανα τὸ κακό, ἢ τὴ ζημιά σου, νὰ μὴ γίνουν γνωστὰ σὲ ὅλους.)

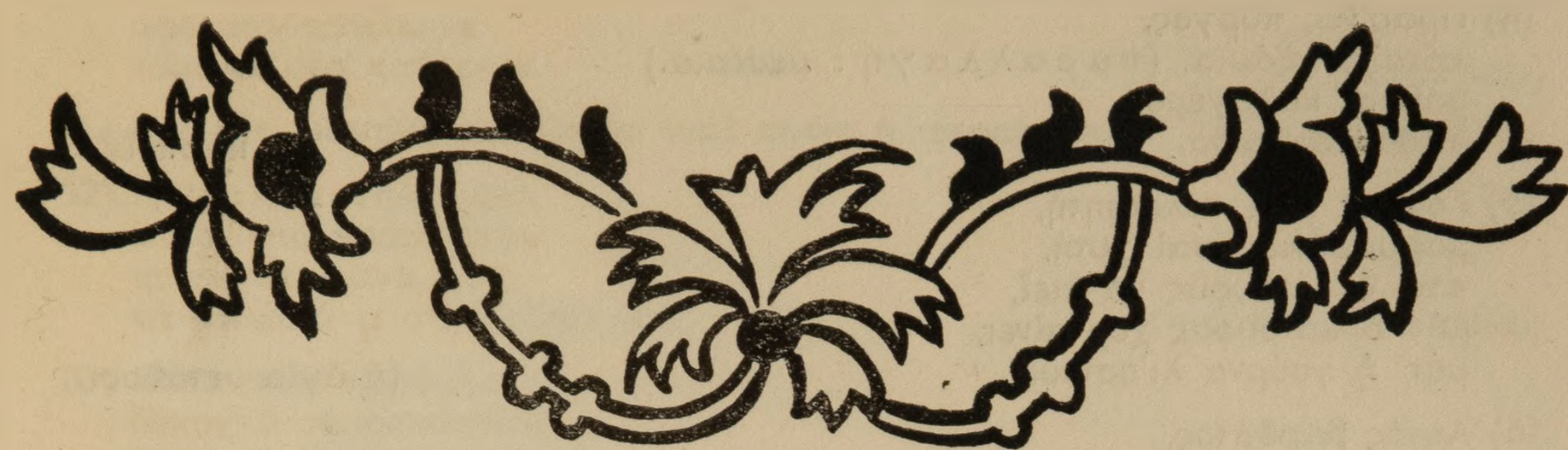

4. ΝΟΙΩΣΙΜΑΤΑ

1) Σταμνάτσι χιλιοτρύπ'το, γεμάτο νερὸ τσαὶ σταλιὰ δὲ χύνει. (τὸ σφουγγάρι.)

2) Χίλια βαϐαθάτσα
πρίμ'τα τσαὶ γεμάτα. (οἱ πεταλίδες.)

3) Ὁ γυιός μ', ὁ κοδό-Θόδωρος, παλούτσα 'ν' φορτωμένες. (ὁ ἀχινές.)

4) Οὐρανὸς πεταλωμένες
τσ' ἀπὸ κάτου μαρμαρένιες,
πάτ'μα π'λιοῦ, φιδιοῦ τσεφάλι. (ἡ γιἀϐατάλα = χελώνα.)

5) Ὁ γυιός μ', ὁ κοδό-Θόδωρος, ἀλάφια κατεϐάζει. (τὸ χτένι καὶ οἱ ψέροι.)

6) Ἀπὸ κάτου βώδι, ἀπὸ πάνου τρά'ος,
τριγύρου-γύρου σπά'ος,
μὲς στ' μέση σάρτσες τσαὶ κόκκαλα 'ν' γεμάτο! (τὸ παπούτσι.)

7) Ἕνα πράμα, πραματάτσι,
ἅμα τὸ δέν'ς φεύ'ει τσ' ἅμα τὸ λύσεις στέτσεταῖ. (τὸ τροχάδι.)

8) Χιλιόκοϐο, χιλιόδεμο, χίλια να πεῖς τσαὶ νὰ μὴ δὸ νοιώσεις. (τὰ μιτάρια.)

9) Ὁ γυιός μ', ὁ κοδό-Θόδωρος, πολλὰ ζ'νάρια ζώνεται. (τὸ κρομμύδι.)

10) Θ'μώδης ἄθρωπος ἔμαι, μακριὰ γένεια ἔχου,
διπλά, τριπλὰ φορέματα, ἀπάν' μου φοροῦ. (τὸ κρομμύδι.)

11) Πέρδικα κουϐᾶ, κουϐᾶ,
πηδᾶ τὸ φράχτη τσαὶ γεννᾶ.
Κάνει αὐγὰ τρυπόκωλα,
πισταγυριστόκωλα. (ὁ κολότσ'θες.)

12) Πέτρα μὲ κῶλο,
μύτη μὲ κῶλο,
δέκα τραϐοῦνε,
δυὸ κατουροῦνε. (τὸ ἄρμεγμα.)

13) Γούρνα μου πελετσητή,
μαρμαρένια τσαὶ χυτή,
μὲ τὰ μαῦρα ψάρια μέσα
τσαὶ μὲ τὸ γλυκὸ κρασί. (τὸ καρπούζι.)

14) Πράσ'νες πύργος,
κότσ'να τζάμια, (παραλλαγή : μεdέρια.)
μαῦροι καλογέροι
κάθουdαι μέσα. (τὸ καρπούζι.)

15) Γούρνα μου πελετσητή,
μαρμαρένια τσαὶ χυτή,
πάει ὁ κότσυφας νὰ πιεῖ,
μήτ' ὁ κότσυφας χορταίνει,
μήτ' ἡ γούρνα λι'οστεύει. (ἡ ἁγία μετάδοσι.)

16) 'Αητὸς βαρbάτος,
σιδεροκαπασάτος,
σὰν ἀνοίξει τὰ φτερά του,
δὲ bάει κανεὶς κοdά του. (ὁ ἀνεμόμυλος.)

17) Ἔχου φτέρυγες μεγάλες, τὶς ἁπλώνου, τὶς ἀνοί'ου,
μὰ ποτὲς δὲ gαταφέρνου, ἀπ' τὴ θέσι μου νὰ φύ'ου. (ὁ ἀνεμόμυλος.)

18) 'Αητὸς νυχάτος,
νυχοποδαράτος,
περπατεῖ τσαὶ κρζίνει
τὴ διτσαιοσύνη. (τὸ καdάρι.)

19) Ἑφτὰ καλὲς γειτόνισσες, οἱ τέσσερις ζυμών'νε,
οἱ δυὸ δοξάζ'νε τὸ Θεὸ τσ' ἡ γιἄλλη ξεμυιγιάζει. (ὁ γάδαρος μὲ τὰ τέσσερα ποdάρια του, τὰ δυό του φτιὰ τσαὶ τ'νὀρά του.)

20) Ὁ Ἄη-Λιᾶς ἄσπριτσε,
ὁ μύλες χάλατσε
τσαὶ τὰ δυὸ γ'νῆκαν τρζία. (ὁ γέρος, τὰ μαλλιά, τὰ δόdια τσαὶ τὰ ποdάρια του.)

21) Χίλιοι μύλιοι καλογέροι
σ' ἕνα ράσσο 'ν' τυλιμένοι. (τὸ ρόdι.)

22) Στσίζου, μίζου τὸ gορμό,
βρίσκου νύφη μὲ γαbρό,
πεθερὰ μὲ πεθερὸ
τσαὶ σκαφίdι μὲ μωρό. (τὸ καρύdι.)

23) Τέσσερ' ἀdέρφια ἀgαλιασμένα,
σ' ἕνα σεd'κάτσι ἔναι κλεισμένα. (τὸ καρύdι.)

24) Ἡ θειά μ', ἡ περμαdόνα, σέρνει ἄdερο στὸ gῶλο. (ἡ βελόνα μὲ κλωστή.)

25) Σούbλα κρεατένια,
σκούφια σιδερένια. (τὸ δάχτυλο μὲ τὴ δαχτυλήθρα.)

26) 'Εγὼ γι' αὐτὸ σ' ἀγόρακα, γιὰ νὰ σ' βάζου 'μὸ κρζὰς στὸ gῶλο σου. (ἡ δαχτυλήθρα.)

27) Ἡ λόgρα σου τσ' ἡ λόgρα μου τσ' ἡ λοgροφα'ωμένη,
οὖλε τὸ gόσμον ἔφαε τσ' ἀκόμα δὲ χορταίνει. (ἡ γῆς, ὁ τάφος.)

28) Μακρύς, μακρὺς καλό'ερος, τὸ doῖχο, τοῖχο πάει. (ἡ κάπνα.)

29) Ἡ θειά μ' ἡ κορελοπαdού, τὸ doῖχο, τοῖχο πάει. (ἡ κάπνα.)

30) 'Από κάτ' πάπλωμα,

ἀπὸ πάν' πάπλωμα
τσαὶ στ' μέσ' καύλωμα. (ὁ χιερόμ'λες.)

31) Μακρύς, μακρὺς καλό'ερος τσαὶ πήττα ἡ τσεφαλή του. (ἡ φουρνόφτιαρα.)

32) 'Ανέϐα στὰ ψηλά μου,
κάτσε στὰ χοdρά μου,
πιάσε τὰ λιανά μου,
τὰ μαλακά μ' στὴ dρύπα σου. (ἡ σ'τσὰ μὲ τὰ σῦκα.)

33) Πέdε, πέdε κουϐαλοῦνε,
δεκοχτὼ σφυροκοποῦνε,
ἡ τσυρὰ Μαρζὰ σκουπίζει,
τὸ κανάλι κατεϐάζει. (τὸ φαΐ, τὰ χέρια, τὰ δόdια, ἡ γλῶσσα.)

34) Τὸ φίδι τρώει τὴ θάλασσα τσ' ἡ θάλασσα τὸ φίδι
τσαὶ στοῦ φιδιοῦ τὴ τζεφαλὴ καράϐ' εἶν' τσ' ἀρμενίζει. (ὁ λύχνος.)

35) Οὐρανὸς τσαὶ γῆς κουϐάρζι,
ἀτζινάτο παλληκάρζι. (ὁ σκατζόχερας)

36) Καρακάξα μαδησμένη
τσαὶ στὸ δρόμο πετασμένη. (τὸ τσάϐουρο.)

37) Ἄσπρα, μαῦρα πρόϐατα, ξ'λένιες ὁ τσοπάν'ς. (τὸ τσαϐὶ τὸ σταφύλι.)

38) Στραϐοδίϐολος ἡ μάννα
τσαὶ πανούκλα ἡ θ'γατέρα
τσαὶ τ' ἀgόνι τ' νε τρελλό. (τὸ κλῆμα, τὸ σταφύλι, τὸ κρασί.)

39) Πιὸ ἄσπρος ἔν' ὁ γυιός μου, ἀπ' τὸ ϐασσᾶ,
οὔτε ροῦχα θέλει, οὔτε φορεσά. (τὸ αὐγό.)

40) Ἕνα πράμα, πραματάτσι,
ἔχει δυὸ λογιοῦ φαγάτσι. (τὸ αὐγό.)

41) Ἔχου ἕνα ϐαρελάτσι
τσ' ἔχει δυὸ λογιοῦ κρασάτσι. (τὸ αὐγό, παραλλαγή.)

42) Σὲ τσῆπο δὲ φυτεύγεται,
σὲ περιϐόλι ὄχι,
ὁ βασιλιὰς τὸ γεύγεται
τσ' οὖλες ὁ κόσμος τὄχει. (τὸ ἄλας.)

43) Τὸ νερὸ μὲ γέν'τσε, ὁ ἥλιος μὲ θρέφει,
τσ' ἅμα δοῦ τ' μάννα μου, πεθαίνου. (τὸ ἄλας.)

44) 'Αραπίτσα gαστρωμένη
στὴ φωτιὰ πάει τσαὶ ϐαίνει. (τὸ τσ'κάλι μὲ τὸ φάϐα.)

45) Κωλοκαθίζει ὁ κάτσικας τσαὶ ϐαίνει ὁ μαυρογένης. (ἡ ποροστιὰ τσαὶ τὸ τσ'κάλι.)

46) Οὔλη μέρα κρέμεται
τσαὶ τὸ βράδυ ἀσ'κώνεται
τσαὶ στὴ τρύπα χώνεται. (τὸ κολdεμίρι τῆς πόρτας.)

47) Βρεμένη τ' ϐάνου,
στεγνὴ τ' ϐγάνου. (ἡ πάνα τοῦ φούρνου.)

48) 'Από γῆς ἐπλάστ'κα σὰ dὸν 'Αδάμ,
στὸ καμίνι ἐϐάλθηκα σὰ dοὺς τρεῖς παῖδες,
τσαὶ στὸ θάνατό μ' κανεὶς δὲ βρέθη, νὰ μαζέψ' τὰ κόκκαλά μου. (ἡ στάμνα.)

49) Ποδῶ βουνί, ποτσεῖ βουνὶ τσαὶ μέσα κόρη τρυφερή. (ἡ σκάφη μὲ τὴ ζύμη.)

50) Μὲ τὰ πέδε τὴν ἁρποῦ
τσαὶ στὸ δοῖχο τὴ γολλοῦ. (ἡ μύξα.)

51) Ἀπὸ πάν' ἀπ' τὴ Βλαχία,
κατεβαίνει μιὰ τσυρία,
Τοῦρτσοι τὴν ἐπιάκανε,
χάμου τὴν ἐσκάκανε. (ἡ μύξα.)

52) Κότσινο τσαὶ μαλλιαρό,
γιὰ τὸ γῶλο σου καλό. (τὸ τσ'λίμι, ἡ ἀνδρομίδα.)

53) Δυὸ θερζὰ μαλών'νε
τσ' ἄσπρο χῶμα βγάζ'νε. (οἱ μυλόπετρες καὶ τ' ἀλεύρι.)

54) Ἡ μάννα τῆς μάννας σ', ἡ πεθερὰ τ' ἀφέδ' σου τσ' ἡ γρζὰ ἡ μαννού σου,
πόσα φτιὰ ἔχ'νε; (δύο.)

55) Ὄδες κάθεται, γελᾶ
τσ' ὅδες περπατᾶ, μασσᾶ. (τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον.)

56) Ἀπ' τὸ γῶλο σου τ' ἁρπάζου
τσαὶ στὸ γῶλο μου τὸ βάζου. (τὸ σκαμνί.)

57) Εἰς τὸ βουνὸ γεννήθηκα,
στὴ βόλι πελετσήθηκα,
ἐμένα τὄχει ἡ Μέρα μου,
νὰ λέπου ὅλο κῶλοι. (τὸ σκαμνί.)

58) Τ'φέτσι ἀπὸ ἄδερο, βαρούτι ἀπ' ἀγέρα, στὴ φτέρνα ξαμώνει, στ' μύτη
πάει τσαὶ χτ'πᾶ. (ὁ πόρδος.)

59) Ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουνὰ
βούρβουλας κατρατσυλᾶ. (ὁ πόρδος.)

60) Ὅσο τὸ στρίβεις, στρίβεται, μακραίνει τσαὶ χοδραίνει,
ψιλὴ λιγούρα τοὔρχεται, στὴ γάμινο ποὺ βαίνει. (ἡ ζύμη, τὸ ψωμί).

61) Πανιασμένη τήνε βάζου,
κορδωμένη τήνε βγάζου. (τὸ ψωμὶ στὸ φοῦρνο.)

62) Στεγνὴ τ' βάνου, βρεμένη τ' βγάνου τσαὶ στάζ' ἡ μύτ' της. (ἡ χ'λιάρα.)

63) Μιὰ βαρκούλα φορτωμένη
στὴ σπηλιὰ πάει τσαὶ βαίνει. (τὸ χ'λιάρι.)

64) Ἁρμερὸ τσ' ἀνάλατο στὸ σακκούλι κρέμεται. (τὸ ροβίθι)

65) Δώδεκα λα'οί, δέκα τρία λα'οτόμαρα. (12 μῆνες, 13 φεγγάρια.)

66) Δώδεκα ἄλογα, δέκα τρεῖς σέλλες,
οὔτε ἄλογο ξέστρωτο, οὔτε σέλλα ἀδειατή.
(ὁ χρόνος ποὔχει 12 μῆνες, 13 φεγγάρια.)

67) Ἡ θειά μ', ἡ κλατσαρώ,
πέρα 'πὸ τὸ βοταμό,
σὰ χτυπᾶ τὰ κλατσαρά της
τσαὶ μαζώνει τὰ παιδιά της. (ἡ καμπάνα.)

68) Ἡ μυίγα σέρνει τ' ἄδερο τσ' ἡ γοργόνα τρα'ουδα.
(ὁ παπᾶς ποὺ χτυπᾶ τὴν καμπάνα.)

69) Ἡ σέδενα, ἡ μέδενα, ἡ σεδοφορτωμένη,
στὸ σέντζι, μέντζι κρέμεται, στὴ ζυγαριὰ πουλιέται. (ἡ ἐλιά.)

70) Ἡ σέδενα, ἡ μέδενα, ἡ χιλιοκουδουνάτη,
εἰς τοὺς ἀέρους κρέμεται, μὲ τοὺς ἁγιοὺς τσοιμᾶται,
τσαὶ τὰ χρυσά της κόκκαλα στὴ γῆς ἀέρας σκορπᾶται. (ἡ ἐλιά.)

71) Καρακάξα μακρυνούρα,
γλη᾽ορό μα᾽ερευτούλα. (τὸ τηγάνι.)

72) Ἔχει τρύπα τὸ καββάδι, τρύπα τὸ πουκάμισο,
τσ᾽ ἄλλη τρύπα παραμέσα,
βάλ᾽ τσαὶ τὴ δ᾽τσή σου μέσα. (ἡ κλειδαριά.)

73) Στσύββου, γονατίζου bρός σου,
τὸ μακρύ μου στὸ στσιστό σου. (ἡ κλειδαριά.)

74) Βασιλιὰς δὲν εἶμαι, κορώνα φοροῦ.
Ρωλόϊ δὲν ἔχου, τὶς ὧρες μετροῦ. (ὁ πετ᾽νές.)

75) Τρεῖς τὴ βαστοῦν ὅdες γεννᾶ,
μ᾽ ἀλήθεια πρῶτα πίνει,
μαῦρα τὰ κάνει τὰ πουλιὰ
τσαὶ πίσου της τ᾽ ἀφήνει. (ἡ πέννα μὲ τὰ γράμματα.)

76) Ἄσπρο ἔναι τὸ χωράφι
τσαὶ μελαχροινὲς ὁ σπόρος
τσαὶ μιλᾶ τσαὶ συδυχαίνει
σὰ τζαὶ τσεῖνε ποὺ τὰ σπέρνει. (τὸ χαρτὶ μὲ τὰ γράμματα.)

77) Ἄσπρος κάbος, μαῦρα πρόββατα
χαρὰ στὸ νιὸ ποὺ τὰ λαλεῖ. (τὸ χαρτὶ μὲ τὰ γράμματα.)

78) Κομμάτι τηγανόψωμο στὴ Βόλι πάει τσ᾽ ἔρχεται. (ἡ ἐπιστολή.)

79) Καλάμι, θεριοκάλαμο, θεριὸ τσοιμᾶται μέσα. (τὸ τουφέκι.)

80) Γύρου τριγύρου κάτζελα τσαὶ μέσα πάπια πλέββει. (ἡ γλῶσσα.)

81) Γύρου τριγύρου κάτζελα τσαὶ μέσα παίζει ὁ φράgος. (ἡ γλῶσσα.)

82) Γεννιῶμαι γὼ πριχοῦ μὲ στοχαστεῖς
τσαὶ μόλις γεννηθοῦ, πεθαίνου εὐτὺς
τσ᾽ ὄγοιος ὕστερα πὸ μένα φτάνει,
θόρυββο μεγάλε κάνει. (ἡ ἀστραπὴ καὶ ἡ βροντή.)

83) Στέκομαι, ὅdας στέτσεσαι
τσαὶ κ᾽νιῶμαι, ὅdας κουνιέσαι.
ἀδύνατο νὰ ἔμαι γώ, ὅπου τσαὶ σοὺ δὲν εἶσαι. (ὁ ἴστσος σου.)

84) Ραχλιασμένο μνῆμα ἔμαι τσαὶ νεκροὶ πολλοὶ ἐgλείου,
οἱ νεκροὶ θ᾽ ἀναστηθοῦνε, ἄ μ᾽ ἀνοίξουνε οἱ δύο. (τὸ βιββλίο.)

85) Τί μὲ σᾶς, τί μὲ κ᾽νᾶς;
ὅ,τι βγάλει ὁ κῶλος μου, τσεῖνο θὰ φᾶς! (ἡ κνισάρα.)

86) Τεdωμένη τὴ βάνου,
ζαρωμένη τὴ βγάνου. (ἡ κάλτσα.)

87) Ὅσο τὴ dραββᾶς μακραίνει,
ὅσο τήνε βάζεις bαίνει,

σὰ dὴ βάλεις στὰ κανιά σου,
θεραπεύεται ἡ καρδιά σου. (ἡ κάλτσα.)

88) Ἀπ' ὄξου ἔν' γυαλιστερὸ
τσ' ἀπὸ μέσα μαλλιαρὸ
τσ' ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὸ μαλλὶ
ἔχει μιὰ 'κμασὰ καλή. (τὸ κάστανο.)

89) Ἐκκλησίτσα θολωτή,
θολωτή, καμαρωτή,
βρέχεται, χιονίζεται,
δαχτυλίδι γίνεται. (ἡ ὀμπρέλα)

90) Μακρύς, μακρὺς καλόγερος, κορέλια φορτωμένες. (τὸ καλάμι.)

91) Καλὰ τσαὶ γὼ σ' ἀγόρακα τσ' ἔδωκα τὸ bαρᾶ μου,
γιὰ νὰ σὲ βάζου ἀνάστσελα νὰ κάνου τὴ δουλειά μου. (ὁ πίνακας = σκάφη.)

92) Ἀπὸ πάνου σὰ d'γάνι τσ' ἀπὸ κάτου σὰ bαbάτσι
τσ' ἀπὸ πίσου σὰ ψαλίδι. (τὸ χελιδόνι.)

93) Ἄειdε πᾶ νὰ τσοιμηθοῦμε
τσαὶ κακὸ μὴ θυμηθοῦμε!
Τὸ μακρὺ νὰ πάει μέσα, τὸ τριχάρι μας νὰ σμίξει,
νὰ θαραπευτεῖ ἡ τρύπα. Μὰ τὸν ἄη - Κωσταdῖνο!
ἃ βάλει ὁ νός σ' κακό, δὲν εἶναι τσεῖνο! (τὸ μάτι.)

94) Σφαλοῦ τὸ σεdουκάτσι μου
τσαὶ κρούσσα 'φήνου ἀπ' ὄξου. (τὸ μάτι.)

95) 'Ανοι'οκλειοῦν οἱ κάμαρες τσ' ἀπ' ὄξου μένουν κρούσσα! (τὸ μάτι.)

96) Ὄπ' τὸ βάνεις, bαίνει. (τὸ μάτι.)

97) Ἄσπρα βώdια, γαλανά,
π' ἁλουνίζ'νε τὰ νερά,
τὸ κανάλι κατεbάζει
τσ' ἡ σωροποdιὰ μαζώνει. (ὁ λάκκος = ἀργαλειός.)

98) Σούγdου - μούγdου μὲ τὰ στσέλη,
ρζίχνου τὴ μακρζὰ πλεμένη,
τσαὶ μὲ τὸ ζαχταποῦτσο μου
βαροῦ τὸ μαλλιαρό σου. (ὁ ἀργαλειός.)

99) 'Ανεbαίνει, κατεbαίνει,
τὸ βρατσί του λεῖ τσαὶ δένει. (τὸ καντήλι.)

100) Μιὰ κλησίτσα θολωτὴ
τσ' ἔνας στύλες τὴ gρατεῖ. (οἱ μανῆτες.)

101) Τέdα, τέdα τεdωτὴ
τσ' ἔνας στύλες τὴ gρατεῖ. (οἱ μανῆτες.)

102) Κοdός, κοdός, καλό'ερος
τσαὶ πήττα ἡ τσεφαλή του. (ἡ μανήτα.)

103) Τὰ δυὸ π' μοιάζ'νε.
Τὰ δυὸ π' δὲ μοιάζ'νε.
Τὰ δυὸ στεκούμενα,
τὰ δυὸ τρεχούμενα. (ὁ ἥλιος τσαὶ τὸ φεγγάρι, ἡ μέρα τσ' ἡ νύχτα, ὁ οὐρανὸς τσ' ἡ γῆς, ἡ φωτιὰ τσαὶ τὸ νερό.)

104) Δός μου τὸ φουσκωτό σου, νὰ φουσκώσου τὸ δικό μου. (τὸ προζύμι.)

105) Σὰ dίρι-τίρι κρέμεται, σὰ dίρι τυραγνιέται,
μὲ τοῦ Μαγιοῦ τὶς μερωδιὲς 'μώνει τσαὶ δὲν ἀρνιέται. (τὸ τσεράσι.)

106) Κορασίδα λι'ερὴ
κότσ'νο φόρεμα φορεῖ,
τσ' ἡ καρδιά της ἔν' σκληρή. (τὸ τσεράσι.)

107) Μ' ἀφαιρεῖς τσαὶ με'αλώνου,
μὲ προσθέτεις τσαὶ μικραίνου. (τὸ μπάλωμα.)

108) Ἄσπρο γεννιέται,
μαῦρο με'αλώνει,
'Αρβανίτικα φορεῖ
τσαὶ τὰ δόdια του κουνεῖ. (τὸ κουντουρούδι.)

109) Χές, φᾶς, φῶς. (ἡ μέλισσα, τὸ μέλι καὶ τὸ κερί.)

110) 'Ανεβαίνει ὁ μιτζιτζός, κατεβαίνει ὁ μιτζιτζός,
μήτε τρώει, μήτε πίνει τσ' ἡ τσοιλίτσα του γιμώζει. (τὸ ἀδράχτι..)

111) Ἔναι ἄσπρο σὰ dυρὶ τσαὶ τυρὶ δὲν εἶναι,
ἔχει πο'τ'κοῦ νὸρά, πο'τ'κὸς δὲν εἶναι. (τὸ ραπάνι.)

112) Μακρύς, μακρὺς καλό'ερος
τσαὶ γένεια στὸ τσεφάλι. (τ' ἀστάχυ.)

113) 'Αδειατὴ τὴ κατεβάζου
τσαὶ γεμάτη τὴ 'νεβάζου. (ὁ κ'βᾶς.)

114) 'Εδῶ ποὺ στέτσεις, ἔστεκα
τσαὶ τσεῖ ποὺ ἔμαι, θἄρθεις. (ὁ γέρος καὶ τὸ παιδί.)

115) Ἄψ'χος ψυχὴ δὲν ἔχει
τσαὶ ψ'χὲς παίρνει τσαὶ φεύ'ει. (τὸ καΐτσι.)

116) Τσοιλιὰ μὲ τσοιλιὰ
τὸ μακρὺ κάνει δουλειά. (ἡ βυτίνα καὶ τὸ χέρι.)

117) Τ' ἀρνάτσι μου τὸ bίρbιλο στὴ bιρbιλιὰν ἐπέρατσε,
εὗρε ξύλο τσ' ἔζ'τσε τσαὶ νερὸ τσαὶ ψόφ'τσε. (ἡ φωτιά.)

118) Κάτου τὴ βάνου
τσ' ὅ,τ' θέλου, τῆς κάνου. (ὁ πίνακας = σκάφη.)

5. ΕΥΧΕΣ, ΚΑΤΑΡΕΣ, ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ, ΟΡΚΟΙ, ΓΛΩΣΣΟΔΕΤΕΣ.

Α΄. ΕΥΧΕΣ

Α΄.) Σὲ παιδιά: 1) Καλὴ φώτισι. 2) Ἡ Παναγιὰ νὰ τὸ φ'λάει. 3) Ἡ Δέσπ'να νὰ τὸ καλοξ'μερώσει. 4) Ἡ Παναγιὰ νὰ τὸ λέπει. 5) Φτάξε Παναγιά. 6) Σῶσε Βατζελίστρζια! 7) Ἔχε τ'ν εὐτσή μου. 8) Νὰ σὲ φωτίζ' ὁ Θεὸς στὸ καλό! 9) Ὡς ἀπάνου νὰ γ'νεῖ. 10) Κάτου τὰ μαλλιά τσ' ἀπάνου ἡ κόρη! 11) Στ' παποῦ τὰ χρόνια νὰ πᾶς, παλλ'κάρζ' μου!

Β΄.) Σὲ νέους: 12) Νὰ χαρεῖς τὰ νιάτα σου! 13) Ὁ Θεὸς στὸ καλό. 14) Στὸ γάμο σου. 15) Καλὴ τύχη νἄχεις! 16) Μὲ μιὰ καλὴ νύφη! 17) Ὁ Θεὸς νὰ στὸ βγάλει σὲ καλό, παλλ'κάρζ' μου! 18) Ὁ Θεὸς νὰ στὰ φέρνει οὖλα δεξά, γυιέ μου! 19) Τσαὶ γαbρός, παιδάτσ' μου.

Γ΄.) Σὲ κοπέλλα: 20) Ἡ Παναγιὰ τσ' ὁ Χ'στὸς νὰ σὲ καλομεράσει. 21) Ἡ Παναγιὰ νὰ σ' ἀκούει. (τὸν πόθο, τὴν εὐχή σου.) 22) Τοῦ χρόνου ν'κοτσαρὰ στὸ σπίτ' σου. 23) Στσὶ χαρές σου. 24) Καλὴ τύχη. 25) Νὰ σὲ δοῦ μ' ἕνα καλὲν ἄdρα. 26) Νὰ σὲ δοῦ μὲ χ'σὸ στεφάνι. 27) Νὰ σὲ δοῦ μ' ἕνα καλὲ σύdροφο. 28) Ὅ,τι ἐπιθ' μεῖς. 29) Τσαὶ νύφ' νὰ σὲ δοῦ. 30) Νὰ σ' δώσει ὁ Θεός, ὅ,τ' θέλει, ἢ ὅ,τ' ἀγαπᾶ ἡ καρδιά σου. 31) Ἄμποτε νὰ σ' πέψ' ὁ Θεός, ὅ,τι πεθ'μᾶ ἡ ψ'χή σου. 32) Κάλλια Μέρα πέρζι πλοῦτος! 33) Νὰ σ' χαρζύνει ὁ Θεὸς τ'ς γονέοι σου. 34) Νὰ σ'χαρζύνει ὁ Θεὸς τ' μάννα σου. 35) Νὰ σ'χαρζύνει ὁ Θεὸς τὸν ἀφέd' σου. 36) Νὰ σ' χαρζύνει ὁ Θεὸς τ' ἀδερφάτσα σου!

Δ΄.) Σὲ παντρεμένους: 37) Νὰ χαρζεῖς τὸ στεφάν' σου. 38) Νὰ χαρζεῖς τὸν ἄdρα σου. 39) Νὰ χαίρεσαι τ' γεναίκα σου. Ἀπάντ. 40) Νᾶσαι καλά. 41) Ἡ Παναγιὰ νὰ σ' ἀξιώσει μ' ἕνα γυιό! β) Ὅταν ἔχουν παιδιά: 42) Νὰ χαρζεῖς τᾶ παιδιά σου. 43) Νὰ σ' χαρύνει ὁ Θεὸς τὰ παιδιά σου. 44) Νὰ σοῦ ζήσ'νε τὰ παιδιά σου. 45) Ἀπάντ. Οὔλου τ' κόσμου τσαὶ τὰ δ'κά μου ὕστερα. 46) Νὰ ζήσ'νε χίλια χρόνια. 47) Ἀπάντ. Οὖλα τ' Θεοῦ ἔναι. 48) Ὁ Θεὸς νὰ στὸ δώσει στὰ παιδιά σου. 49) Ἡ Παναγιὰ νὰ στἄχει γερά. 50) Τσαὶ τρισέgονα νὰ πιάσεις. γ) Σὲ ἄτεκνο. 51) Νὰ σ' ἀξώσει ὁ Θεὸς μ'ἕνα χ'σὸ γυιό! 52) Νὰ σ' ἀξώσει ὁ Θεὸς μὲ μιὰ καλὴ θ'γατέρα. 53) Ἀπάντησις: Ὅ,τ' θέλει ὁ Θεός. 54) Ὅ,τ' θέλ' ἡ Παναγιά.

Ε΄.) Σὲ γέρους: 55) Καλὰ γεράματα. 56) Καλὰ στερνά. 57) Καλὴ ψ'χή! 58) Νὰ ζήσ'νε τὰ παιδιά σου, νὰ σοῦ κλείσ'νε τὰ μάτια. 59) Νὰ δεῖς gόνια τσαὶ τρισέgονα.

Στ΄.) Γέρος σὲ νέο: 60) Σ' εὔχομαι, παιδάτσ' μου, στὰ χρόνια μου νὰ πᾶς. 61) Νὰ ζήσεις, νὰ γεράσεις τσαὶ νὰ παιδogονιάσεις. 62) Νὰ ζήσεις,

νὰ γεράσεις τσαὶ νὰ μὴν ἀναστενάξεις. 63) Ἔχε τ'ν εὐτσή μου ἀπ' τὰ εἰκοσί μου νύχια.

Ζ'.) Ἀρραβῶνες: α) στοὺς ἀρραβωνιασμένους: 64) Καλορίζ'τσοι τσαὶ καλὰ στέφανα. 65) Ἡ γιῶρα ἡ καλὴ τσαὶ μὲ τὸ καλὸ στὰ στέφανα. β) στοὺς γονεῖς: 66) Νὰ τ'ς χαίρεστε. 67) Καλὰ στέφανα. 68) Τσαὶ στ' ἀποδέλ'πα. 69) Τσαὶ στ' ἄλλα σ' παιδιὰ μὲ τὸ καλό.

Η'.) Στὸ γάμο: α) Στοὺς νιόπαντρους: 70) Νὰ ζήσετε! 71) Στεφωμένοι. 72) Εὐτυχισμένοι. 73) Νὰ χιλιοχρονίσετε. 74) Ἀπάντησις: Γειὰ νἄχεις. 75) Καλορζίζιτσοι ἡνύφη τσ' ὁ γαβρός. 76) Καλὴ καρδιά. 77) Νὰ ζεῖτε τσαὶ νὰ χαίρεστε. 78) Νὰ στερζώσει τὸ σπίτι. 79) Νὰ στερζώσει τὸ νιὸ ἀδρόϋνο. 80) Ὅπ' ἀγάπη τσ' ὁ Χ'στός. 81) Νὰ ζῆστε νὰ γεράσ'τε τσαὶ καλοὺς κλαρ'νόμους. β) Στὸν κουμπάρο: 82) Καλορζίζ'κοι, νὰ τ'ς χαίρεσαι. 83) Τσαὶ στ' ἀρχοδόπ'λα σου. (ἂν ἔχει παιδιά.) 84) Τσαὶ στὰ δ'κά σου! 85) Μὲ μιὰ καλὴ γεναίκα. (ἂν εἶναι ἀνύπαντρος.) 86) Τσαὶ στ'ν ἀδερφοῦνε σου μὲ τὸ καλό. 87) Ὅπους ἔβαλες τὸ κλῆμα, νὰ βάλ'ς τσαὶ τὸ λάδι. γ) στοὺς γονεῖς: 88) Πολυοζώητοι. 89) Νὰ τ'ς χαίρεστε. 90) Τσαὶ στ' ἀποδέλ'πα μὲ τὸ καλό. 91) Στσὶ χαρὲς τ'νὲ παιδιοῦνε σου. 92) Τσαὶ στσὶ θ'γατέρες σου. 93) Τσαὶ στοὺς γυιούς σου. 94) Τσαὶ στὰ gονάτσα σου. 95) Νὰ σ' ἀξώσει ὁ Θεὸς τσαὶ σ' τ'ς ἀδερφῆς σου.

Θ'.) Στὴ gαστρωμένη: 96) Καλὴ λευτεριά. 97) Ἡ γιῶρα ἡ καλή. 98) Ναρθεῖ ὥμορφα. 99) Μὲ τὸ καλὸ νὰ πέσ' ἀπὸ πάν' σου. 100) Ὁ Θεὸς νὰ βάλει τὸ χέρ' του. 101) Μ' ἕνα γυιὸ ἢ μὲ μιὰ θ'γατέρα. 102) Ἀπάντ.: Μὲ τὸ καλὸ νὰ πέσει τσ' ὅ,τ' θέλει ὁ Θεὸς ἂς εἶναι.

Ι'.) Στὴν ἑτοιμόγεννη: 103) Ἡ γιῶρα ἡ καλή. 104) Σοῦφερα χέλια. 105) Σὰ dὸ χέλι νὰ γλυστρήσ' τσαὶ νὰ πέσ' ἀπὸ πάν' σου.

ΙΑ'.) Ἅμα γεννήσει: α') γιὰ τὸ παιδί: 106) Καλορίζ'κο. 107) Νὰ σ' ζήσει. 108) Νὰ τὸ δεῖς, ὅπως ἐπιθ'μεῖς. 109) Νὰ τὸ δεῖς ὅπους θέλ' ἡ καρδιά σου. 110) Νὰ ζήσει χίλια χρόνια. β) στὴ λεχώνα: 111) Σ'δερένια νἄσαι. 112) Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φ'λάει. 113) Καλὰ σαράdα. 114) Καλὰ διπλὰ σαράdα. γ) ἅμα θηλάσει: 115) Πάdα γεμάτος ὁ κόρφος σου σὰ δερμάτι. 116) Βρύσι νὰ τρέχει τὸ γάλα σου. δ) στὴ μαμή: 117) Γειὰ στὰ χέρια σου, τσυρὰ μαμή! 118) Νὰ τὰ χιλιάσεις. 119) Ἀπάντ.: Σπολλάτη σ'! καλὰ διπλὰ σαράdα.

ΙΒ'.) Στὴ βάφτισι: α) στὸ νουνό: 120) Καλορίζ'κο. 121) Στὰ χίλια νὰ μὴ σταθεῖς. 122) Νὰ σοῦ ζήσει. 123) Νὰ τὰ χιλιάσεις. 124) Ὅπως ἔβαλες τὸ λάδι, νὰ βάλ'ς τσαὶ τὸ κλῆμα. β) στοὺς γονεῖς: 125) Νὰ σᾶς ζήσει. 126) Νὰ τὸ δεῖς, ὅπως θέλ' ἡ γνώμ' σου. 127) Νὰ τὸ δεῖς, ὅπως ἀγαπᾶ ἡ καρδιά σου.

ΙΓ'.) Ἀρρώστια: 128) Περαστ'κά σου. 129) Ὁ Θεὸς νὰ στὰ κάνει περαστ'κά. 130) Ὁ πόνος σου στ' ἄγρζα β'νά. 131) Τὸ κακό σου νὰ πάει στὰ β'νά. 132) Τὸ κακό σ' νὰ πάει στὰ βύθη τ'ς θάλασσας. 133) Ἀπάντ.: Ὁ λόγος σου τσαὶ στοῦ Θεοῦ τὸ φτί. 134) Χ'στὸς τσ' ἀλάργα τὸ κακό! 135) Ὄξ' ἀπὸ δῶ τὸ κακό! β) ἅμα σηκωθεῖ: 136) Σ'δερένιες.

ΙΔ'.) Θάνατος: α) στοὺς συγγενεῖς: 137) Ζωὴ σὲ λόγου σας. 138) Ζωὴ σ' τ'ς ἀποδέλ'ποι! 139) Νὰ σ' ἀφήσει γειὰ τσαὶ γερωσύνη! 140) Ἄλλ' λύπη νὰ μὴ δεῖς. 141) Ἄλλο κακὸ νὰ μὴ δεῖς. 142) Ἀπάντ.: Μήτ' ὁ ὀχτρός μου! (νὰ μὴν πάθει τέτοιο κακὸ δηλ.) 143) Κάμε ἀπομονή! ἔdα νὰ κάμομε! 144) Ἔdα νὰ κάν'ς, Χ'στιανή μου. Κάνε ἀπομονή, ὅπως ἔκανε τσ' ἡ Παναγιὰ π' τὲν ἔχε ἕνα τσαὶ μοναχό. β) γιὰ τὸν πεθαμένο: 145) Ἅγιο μύρος στὴ ψ'χούλα του. 146) Ὁ Θεὸς ἂς τὲ βάει σὲ καλὴ μερζά. 147) Ὁ Θεὸς ἂς ἀναπάψει τὴ ψ'χή του. 148) Θεὸς σ'χωρέστε-

να. 149) Ν' ἁγιάσουν τὰ κοκκαλάτσα του. 150) Ἅγιο νἆν' τὸ χοῦμα π' θὰ πέσει! 151) Αἰωνία του ἡ μνήμη. 152) Ν' ἁγιάσει ἡ ψ'χούλα του. 153) Θεὸς σ'χωρέσ' τὴ ψ'χούλα του. 154) Ο Θεὸς νὰ τὲν ἀναπάψει. 155) Κατὰ τὰ ἔργα του. γ') Στὰ ὀρφανά: 156) Ὁ Θεὸς ἀρφανὰ κάνει, ἄμερα δὲ gάνει.

ΙΕ'.) Στὸ ταξίδι: 157) Καλὸ καταυόδιο. 158) Καλὴν ἀdάμωσι. 159) Ὥρα καλή. 160) Ὁ Θεὸς μαζύ σου. 161) Καλὸ ταξίδι. 162) Στὸ καλὸ τσαὶ στ' gαλὴ τ'ν ὥρα. 163) Ἔχε γειά. 164) Μὲ τὸ καλὸ νὰ πᾶς τσαὶ μὲ τὸ καλὸ νὰ ρθεῖς. 165) Ὁ Χ'στὸς μαζύ σου τσ' ἡ Παναγιὰ κοdά σου τσ' Αη-Γιώρ'ς στὰ πλευρά σου. 166) Ἡ Παναγιὰ μαζύ σου. 167) Ἡ Παναγιὰ bροστά σου. 168) Μὲ τὸ καλὸ νὰ γυρίσεις. 169) Κοπιάστε στὸ καλό. 170) Πάdα μὲ τὸ καλό. 171) Στ'ν εὐτσὴ τοῦ Χ'στοῦ τσαὶ τ'ς Παναγίας. 172) Στ'ν εὐτσὴ τ' Θεοῦ τσαὶ τὴ δ'τσή μου. 173) Στ'ν εὐτσὴ τ'ς Παναγίας. 174) Ὥρα καλὴ τσ' εὐλο'ημένη! β) Κεῖνος ποὺ φεύγει: 175) Γειὰ χαρά σὲ οὗλοι! 176) Ἔχετε γειά. 177) Ἀφήνω γειά. 178) Καλῶς νὰ σμίξομε. 179) Μὲ τὸ καλὸ νὰ σᾶς ξαναbροῦ. γ) Ὅταν λείπει, στοὺς δικούς του: 180) Καλὰ δεξίματα! 181) Μὲ τὸ καλὸ νὰ δεῖς τσὶ ξενητεμένοι σου. 182) Μὲ τὸ καλὸ νὰ γυρίσ'νε. 183) Ἀπάντ.: Καλὸ νἄχεις. 184) Ὥρα του καλή. δ') Στὸ γυρισμό: 185) Καλῶς ὡρζίκατε! 186) Καλῶς σᾶς εὕραμε. 187) Τὰ σ'χαρήτσα μου. 188) Καλῶς τὰ δεχτήκατε.

ΙΣΤ'.) Τὴν παραμονὴ τῆς γιορτῆς: 189) Τσ' αὔριο μὲ τὸ καλό! 190) Τσ' αὔριο μὲ ὑγιεία.

ΙΖ'.) Στὶς γιορτές: 191) Καλὴ Ἀνάστασι. 192) Καλὴ Λαbρή! 193) Καλὲς Ἀπόκριες. 194) Καλὰ Χ'στούγεννα! 195) Καλὰ Φῶτα! 196) Καλὴ Σαρακοστή. 197) Βοήθειά μας Ἅης Γιώρ'ς. 198) Βοήθειά μας Ἅης Δημήτρης κ.λ.π.

ΙΗ'.) Τὴν Πρωτοχρονιά: 199) Καλὴ χρονιά. 200) Καλὲ χρόνο. 201) Μὲ τὸ καλὸ τ' Ἅη-Βασιλειοῦ! 202) Μὲ ὑγιεία τσ' εὐτυχία τὸ τζαινόργιε χρόνο. 203) Τσαὶ τοῦ χρόνου νἄμαστε καλά. 204) Τσαὶ τοῦ χρόνου γεροὶ τσαὶ καλοκαρδισμένοι.

ΙΘ'.) Ὅταν μεταλάbαιναν: 205) Σ'χώρα με τσ' ὁ Θεὸς νὰ σοῦ σ'χωρέσει.

Κ'.) Ἀφοῦ μεταλάbαιναν: 206) Χρόνια πολλά. 207) Τσ' ἀπὸ χρόνου. 208) Τσαὶ νύφη. 209) Τσαὶ γαbρός!

ΚΑ'.) Στὴν ὀνομασία: 210) Νὰ χαίρεσαι τ' γιορτή σου. 211) Ναὶ χαίρεσαι τ' ὄνομά σου. 212) Χρόνια πολλὰ τσ' εὐτυχισμένα. 213) Χαρούμενοι τσ' εὐτυχισμένοι νὰ ζήσετε τσαὶ νὰ πολυοχρονίσετε. 214) Νὰ ζήσεις, νὰ γεράσεις τσαὶ τὸ gόσμο νὰ χορτάσεις. 215) Χίλια χρόνια τσαὶ καλά! β) στοὺς δικούς του. 216) Νὰ σοῦ ζήσει. 217) Νὰ τὸν χαίρεστε. 218) Τσαὶ τοῦ χρόνου μὲ ὑγιεία! 219) Νὰ ζήσει σὰ dὰ ψ'λὰ β'νά. 220) Χίλιοι νἆν' οἱ χρόνοι του! 221) Χιλιόχρονος. 222) Νὰ τ' χαρζύνει ὁ Θεὸς τ' ζωή του. 223) Νὰ χαρεῖ τ' ζωή του.

ΚΒ'.) Στὸ τραπέζι: 224) Καλῶς τὰ χαίρεστε. 225) Καλὴ ὄροξι. 226) Καλὴ ξεφάdωσι. 227) Πλούσια τὰ ἐλέη του. 228) Ἐγὼ ἔφαγα, πλούσια τσαὶ bερτσέτια νὰ στὰ πέbει ὁ Θεός. 229) Πλούσια τσαὶ bερτσέτια νἄχετε πάdα. 230) Ὁ Θεὸς νὰ τ' ἀζαίνει τσαὶ νὰ τὰ πληθαίνει.

ΚΓ'.) Ἅμα πρωτότρωγαν κάτι: 231) Τσαὶ τοῦ χρόνου νιὸς καρπός!

ΚΔ'.) Σὲ φτωχοὺς καὶ δυστυχισμένους: 232) Ὁ Θεὸς νὰ σ' ἐλεήσει! 233) Ὁ Θεὸς νὰ σὲ βοηθήσει. 234) Ὁ Θεὸς νὰ βάλ' τὸ χεράτσι του. 235) Ὁ Θεὸς στὸ καλό. 236) Ὁ Θεὸς νὰ τὰ κάνει καλὰ τσ' εὐλο'ημένα.

ΚΕ'.) Στὸ λούσιμο: 237) Τσαὶ σ'bεθέρα 'πὸ τ' gόρ' σου. 238) Τσαὶ νύφη.

239) Μὲ τ'ς ὑγιείες σου.

ΚΣΤ'.) Στὸ ξούρισμα: 240) Μὲ τ'ς ὑγειές σου.

ΚΖ'.) Ὅταν κόβουν ροῦχα: 241) Μὲ γειὰ τσαὶ νυφ'κάτα. 242) Μὲ γειὰ τσαὶ καλορίζ'κο. 243) Τοῦτα παλιὰ τσ' ἄλλα τσαινόργια πλιὸ καλά.

ΚΗ'.) Τὰ παπούτσια: 244) Μὲ γειά! 245) Νᾶν' ἄλειωτα.

ΚΘ'.) Ὅταν ἄρχιζαν δουλειά: 245) Καλὴ ἀρχή. 246) Καλὲς δουλειές. 247) Καλὰ τσέρδη. 248) Καλὸ σεφτέ. 249) Καλὴ πούλησι.

Λ'.) Γιὰ τὰ λεφτὰ ποὺ κέρδιζαν: 250) Σὲ καλὴ μεριά. 251) Σὲ καλὲ dόπō. 252) Καλό διάφορο. 253) Γουρλήδ'κα νᾶναι.

ΛΑ'.) Στὸν ἐργαζόμενο: 254) Καλῶς τὰ πολεμᾶς. 255) Καλὸ χερ'κό. 256) Καλὴ δύναμι. 257) Γειὰ στὰ χέρια σου. 258) Σκόρδα στὰ μάτια τ'νε! (Γιὰ νὰ μὴ βασκάνουν τὴν ἐργασία, ἢ τὸν ἐργάτη.)

ΛΒ'.) Στὸ γεωργό: 259) Καλὴ σπορὰ τσαὶ καλὸ φύτρο. 260) Χίλια μόδια τσ' ὁ σπόρος χώρια. 261) Μὲ γειὰ τσαὶ μὲ χαρὰ νὰ τὰ ξεφαdώσετε καὶ νὰ ξανασπέρετε.

ΛΓ'.) Στ' ἁλώνι: 262) Χίλια τσ'λά! 263) Ἀπάντ.: Χίλιοι οἱ χρόνοι σου.

ΛΔ'.) Στὸ τρύγος: 264) Χίλια γομάρια! 265) Καλὰ κρασά. 266) Γλυκὰ κρασά.

ΛΕ'.) Ὅταν βάλουν τὸ κρασί: 267) Καλὴ ξόδεψι οὖλο σὲ γάμους τσαὶ χαρές.

ΛΣΤ'.) Στὸ θέρος: 268) Καλὴ δύναμι. 269) Καλὸ μαξούλι. 270) Καλὰ bερτσέτια.

ΛΖ'.) Στοὺς μελισσουργοὺς ὅταν δίνουν πήττα ἢ μέλι: 271) Πάdα γλυκαμένοι.

ΛΗ'.) Σὲ κείνην ποὺ πλέκει, κεντᾶ κ.λ.π. 272) Γειὰ στὰ χέρια σου. 273) Νὰ μὴ βασκαθεῖς! 274) Καλορίζ'κο.

ΛΘ'.) Στὴν πλύσι: 275) Μὲ γειὰ νὰ τὰ γλιτσάσετε! 276) Μὲ τὸ καλὸ νὰ τὰ γλιτσάσετε! 277) Καλὰ γλιτσάσματα! Ἀπάντ.: 278) Γειὰ στὰ χέρια σου! 279) Καλὰ λερώματα.

Μ'.) Ὅταν δένουν τὸ πανὶ στὸν ἀργαλειό: 280) Καλὴ ξύφασι. 281) Καλὴ δύναμι.

ΜΑ'.) Ὅταν διάζονται τὸ πανί: 282) Χίλια δεκάρια. 283) Ἀπάντ.: Χίλιοι χρόνοι.

ΜΒ'.) Γιὰ τὶς σοδειές, τραχανάδες, χαϊμαλιὰ κ.λ.π. 284) Καλὸ φάγωμα. 285) Καὶ τοῦ χρόνου νᾶστε καλά. 286) Καλορίζ'κα, τ' ἄλλα νὰ τὰ ξοδιάσομε σὲ χαρές, μὲ τὸ γαbρό, μὲ τ' νύφη. 287) Μὲ ὑγειὰ νὰ τὰ ξοδέψετε. 288) Καλὸ ξόδιασμα. β) Ὅσοι πηγαίνουν τὴν ὥρα τῆς κατασκευῆς: 289) Καλῶς τὰ πολεμᾶτε. 290) Καλὴ ἐπιτυχία. 291) Γειὰ στὰ χέρια σας. 292) Γειὰ τσαὶ γερωσύνη νᾶχεις.

ΜΓ'.) Ἅμα φταρνίζουνταν: 293) Γειά σου. 294) Μὲ τὶς ὑγείες σου. 295) Ἀπάντ.: Γειὰ νᾶχεις! 296) Καλὸ νᾶχεις.

ΜΔ'.) α) Σ' ὅποιον ἐλεεῖ: 297) Τοῦ Ἀbραὰμ τσαὶ τοῦ Ἰσὰκ τὰ καλὰ ν' ἀποχτήσεις. 298) Ἄλλα τόσα καλὰ νὰ σ' δόνει ὁ Θεός. 299) Ὁ Θεὸς νὰ σ' δόνει πολλὰ 'γαθὰ τσαὶ πλούτη. 300) Νᾶχεις τοῦ Θεοῦ τὰ καλά. 301) Ὅτ' κάνεις ὁ Θεὸς νὰ στὰ πέbει διπλὰ τσαὶ τριπλά. 302) Ὅτ' κάν'ς ἂς σοῦ βρεθοῦνε στ'ν ἄλλη ζωὴ λαbάδες ἀναμμένοι. 303) Ἂς σοῦ βρεθοῦνε στ'ν ἄλλη ζωὴ στ' μάννα τσαὶ στὸ bατέρα σου. 304) Ὁ Θεὸς νὰ μ' κόφτ' μέρες τσαὶ νὰ σ' δίνει χρόνοι. 305) Ὅπους 'φχαριστᾶς τσὶ φτωχοί, νὰ σὲ 'φχαριστᾶ ὁ Θεός. 306) Ὅπως μοὔδωτσες δροσά, ὁ Θεὸς νὰ σὲ δροσίζει. 307) Ὁ Θεὸς νὰ στ' ἀποδόνει, Χ'στιανούλα μου! 308) Ὅπους

δίνεις, νὰ σ' δίνει ὁ Θεός. 309) Νὰ σ' τὰ πέβει ὁ Θεός, σὰ d' γιαλοῦ τ' ἄμμο. 310) Χοῦμα νὰ πιάν' ς τσαὶ μάλαμα νὰ γίνεται. 311) "Οσο δόν' ς, ὁ Θεὸς νὰ στ' ἀποστέλνει. 312) "Ο,τ' ἐπιθ' μᾶς νὰ σ' δίνει ὁ Θεός. 313) Νὰ χαρζεῖς ὅ,τ' ἀγαπᾶς. 314) "Ο,τ' θέλ' ἡ καρδιά σου, νὰ τ' ἀπολάψεις. 315) Κατὰ τὴ gαρδιά σου, ἢ τὴ γνώμ' σου, νὰ σὲ πάει ὁ Θεός. 316) Πάda δροσισμένες νᾶσαι. 317) Τὴ δροσά τ' νἄχεις. 318) "Οπους μὲ δρόσ' τσες, νὰ δροσίζεσαι. 319) "Οπου δροσὰ τσαὶ κατάσταμα νἄχεις. 320) Χίλια καλὰ νἄχεις. 321) Ἡ Παναγιὰ νὰ σ' τὰ πληθαίνει. 322) Ἡ εὐχὴ τ' ς Παναγίας τσαὶ τοῦ Χ' στοῦ νᾶναι μαζύ σου. 323) Νὰ σὲ δοῦ χατζῆ, ἢ χατζίνα, στὸν "Αη-Τάφο. 324) Ν' ἁγιάσ' νε τὰ χεράτσα σου! 325) "Αγια μέρα τσαὶ βλο' ημένη, ποῦπες, ἢ ἔκανες τὸ καλό! 326) Ὁ Θεὸς νὰ μὴ σ' τὸ κάμει ξύτσ' κο ὥς στὸ τέλος τῆς ζωῆς σου. 327) Ὁ Θεὸς νὰ μὴ στὸ ὑστερζήσει. 328) Νὰ τρῶς μ' ἀσ' μένια χ' λιάρζα. 329) Χ' στὸς τσαὶ Παναγιὰ στὸ στόμας σου. 330) Νᾶστε γεροὶ τσαὶ πολύχρονοι. 331) Πές, ποὔχτ' σες μιὰν ἐκκλ' σά, τὸ καλὸ π' μοὔκανες. 332) Νὰ δροσ' στεῖ ἡ ψ' χὴ τ' ς μάννας σου τσαὶ τ' πατέρα σου. 333) Τὰ καλὰ τ' κόσμου νἄχεις. 334) Τὰ καλὰ τ' κόσμου νἄχεις τσαὶ τὸ κακὸ νὰ μὴ dὸ γνουρίσεις. 335) "Αξιες ὁ μιστός σου. 336) Τ' gαλωσύνη ποὺ μ' κάνεις, στ' bαράδ' σος θὰ πᾶς. β) σὲ κεῖνον ποὺ ζητεῖ ἐλεημοσύνη: 337) Ὁ Θεὸς νὰ σ' ἐλεήσει. 338) Ὁ Θεὸς νὰ σὲ λυπ' θεῖ. 339) Ὁ Θεὸς νὰ σὲ βοηθήσει. 340) Ὁ Θεὸς νὰ σὲ καλοξ' μερώσει.

ΜΕ'.) Σὲ παπᾶ: 341) Τ' ν εὐτσή σ' Δέσποτα!

ΜΣΤ'.) Εἰρωνικὲς καὶ ἀστεῖες εὐχές: 342) Καλὰ ξεκουκ' λώματα. 343) Νὰ μὴν ἀβασκαθεῖς, — μόνε γέρος νὰ σ' κωθεῖς. 344) Νὰ χαρεῖς, ὅ,τι θωρεῖς, — ὅdες πᾶς τσαὶ κατουρεῖς. 345) Στὸ γάμο σ' βαφτίσια! 346) Στὸ γάμο σ' νᾶσαι νύφη. 347) Τσαὶ στὰ παπαδ' κά σου. 348) Στσὶ χαρές σου νᾶσαι τσεῖ, — νὰ μεράζεις τ' ἀρατσί. 349) "Ωρα σου καλή, — τσ' ὁ κῶλος σου γυαλί. 350) Νὰ σὲ χαί... νὰ σὲ χαί... νὰ σὲ χαίρεται, ποὺ σ' ἔχει. Νὰ σὲ κλά... νὰ σὲ κλά... νὰ σὲ κλάψουν οἱ ὀχτροί σου!...

Β'. ΚΑΤΑΡΕΣ

Α'.) Ἀσθένειες: 1) Γιαῖμα νὰ σὲ δράμει. 2) Γιὰ π' νὰ φτύσει τὸ γιαῖμα στὸ κολύφι. 3) Γιὰ π' νὰ βγάλ' ς τὸ καρβούνι, ἀχαέρευτη. 4) Γιὰ π' νὰ καλαgαθιάσεις. 5) Γιὰ π' νὰ ξεραθεῖ τὸ σκατὸ στὸ gῶλο σου! 6) Γιὰ π' νὰ πιαστοῦν τὰ κότσα σ'! 7) Γιὰ π' νὰ σὲ δοῦ, νὰ σέρνεσαι μὲ τὴ τζ' λιὰ σὰ dὸ φίδι. 8) Γιὰ π' νὰ σὲ δοῦ στ' "Αη-Γιωργιοῦ τ' gολώνα. (κεῖ ποὺ ἔδεναν τοὺς τρελλούς). 9) Γιὰ π' νὰ φᾶς τ' φάουσα στ' ἄdερά σου τσαὶ στὰ σ' κώτια σου. 10) Γιὰ π' νὰ φα' ωθεῖ τσαὶ σὲ γιατρικὰ νὰ τὰ δώσει. 11) Λοιμ' τσὴ νὰ σὲ θερζίσει. 12) Λοιμ' τσὴ νὰ σὲ κόψει. 13) Κατσὰ λούβα νὰ σὲ κόψει. 14) Κακὸ νὰ βγάλ' ς. 15) Νὰ βγάλ' ς τ' λούβα. 16) Νὰ βγάλ' ς τ' φάουσα μὲς στὸ στόμα σου. 17) Νὰ κατουρήσεις τ' φάουσα. 18) Νὰ λωλαθεῖς, νὰ πάρ' ς τὰ β' νά! 19) Νὰ ξεραθεῖ ἡ γλῶσσα σου. 20) Νὰ σαπίσεις στὸ στρῶμα. 21) Νὰ σὲ δοῦ μ' ἕνα μάτι. 22) Νὰ σὲ δοῦ, νὰ γυρίζεις μὲ δεκανίτσα. 23) Νὰ σὲ δοῦ, νὰ κωλοσέρνεσαι. 24) Νὰ σὲ δοῦ, νὰ στσ' λοβαβίσεις. 25) Νὰ σὲ δοῦ στραβό, νὰ κουτ' λᾶς τὰ τ' χιά. 26) Νὰ σὲ χαροῦ τ' bάτσι. 27) Νὰ σοῦ χ' θοῦν τὰ μάτια. 28) Νὰ σπαράξεις σὰ dὸ ψάρι. 29) Νὰ τρέμεσαι, ὡς τρέμει ὁ Κάης. 30) Νὰ φᾶς τ' φάουσα. (ἄμα τρώει πολύ). 31) Νὰ φτύσεις μαῦρο γιαῖμα. 32) Νὰ χ' θοῦν τ' ἄdερά σου. 33) Πανούκλα νὰ σὲ κόψει. 34) Πονέματα τσαὶ καλαgάθια νὰ βγάλ' ς. 35) Σελ' νιασμὸς νὰ σὲ πιάσει. 36) Στραβομάρα νὰ σοὔρθει. 37) Σπασμὸς νὰ σὲ τ' νάζει. 38) Τὴ dύφλα μὲς στὰ μάτια σου τσαὶ μὲς στὸ λοϊσμό σου, — ἕνα σφυρὶ στὸ gῶλο σου, κουδούνια στὸ λαιμό σου. 39) Φορτούνα στὰ μυαλά σου. 40) Φορτούνα στὰ bατζάκια σου. 41) Χτ' τσὸ νὰ σὲ φάει.

Β΄.) Διάβολος: 42) Ἄε στὸ γέρο δαίμονα τσαὶ πές, π' σ' ἔπεψα γώ. 43) Ἄε στὸ γέρο διά'ολο. 44) Γιὰ π' νὰ κάτσ' ὁ διά'ολος στὰ μάτια σ'. 45) Γιὰ π' νὰ κάτσ' ὁ με'άλες μὲς στὸ δαχτύλ' π' σὲ μελίτωνε. 46) Γιὰ π' νἄχει ὁ διάολος τὸ gαρύτσαυλέ σου. (=καταπιῶνα, καρύδι τοῦ λαιμοῦ). 47) Διάοσκος τὰ μελαχούνια σου. 48) Διάοσκος τ' ἄdερά σου τσαὶ τὰ σ'κώτια σου. 49) Διάοσκος τὸ gαταπιώνα σου. 50) Νὰ κάτσ' ὁ διά'ολος μὲς στὸ κ'φάρ' σου. 51) Νὰ bεῖ ὁ δαίμονας μέσα σου. 52) Νὰ πᾶς στ' δαιμόνου τ' μάννα. 53) Νὰ πᾶς στ' δαιμόνου τὸ gῶλο. 54) Νἄχε ὁ με'άλες π' σ' ἔκανε (=νὰ εἶχε πάρει ὁ μεγάλος διάβολος, κεῖνον ποὺ σ' ἔκανε). 55) Περασμὸς τὰ σ' μύταλά σου. (Heisenberg 5 Berl. Philol. Woch. 1900 σ. 463). 56) Περασμὸς τὰ τσ'λιαμέτ'ργά σου! (=τὰ ἐντόσθια.) 57) Περασμὸς τὸ νό σου! 58) Σκάσε! σκατοφα'ωμένε, π' μὲ περάζεις. (τὸ λέγουν ὅταν χάνουν κάτι.) 59) 'Ανεράδες νὰ σὲ πάρ'νε.

Γ΄.) Διαπόμπευσις: 60) Νὰ σὲ γαδαρογυρίσου. 61) Τ' ὄνομά σ' ν' ἀπομείνει.

Δ΄.) Ζωὴ-θάνατος: 62) 'Αδικοσκοτωμένε νὰ σὲ δοῦ. 63) Ἄκλαυστος νὰ πεθάνεις. 64) Ἄλυωτες ν' ἀπομείν'ς. 65) 'Ασ'χώρετε σ' ἀφήνου. 66) 'Αχρόνιαστη! 67) 'Αχρόν'στη τσ' ἀβράδυαστη. 68) Γιὰ π' νὰ βγεῖ ἡ ψ'χή σ' ἀπ' τὸ gῶλο σου. 69) Γιὰ π' νὰ μὴ δεῖς τὸν ἥλιο ταχ'νὸ π' θὰ βγεῖ. 70) Γιὰ π' ν' ἀνοίξ' ἡ γῆς, νὰ σὲ καταπιεῖ. 71) Γιὰ π' νὰ σὲ δοῦ. ἀδ'κοφονεμένε νὰ σὲ φέρν'νε. 72) Γιὰ π' νὰ σὲ φᾶν οἱ κουράτσοι. 73) Γιὰ π' νὰ σὲ φᾶν οἱ στσύλοι. 74) Γιὰ π' νὰ σὲ φ'λήσου κρζύα. 75) Νὰ τραβοῦν οἱ στσύλοι τ' ἄdερά σου. 76) Νὰ τραβοῦν οἱ στσύλοι τὰ κρζᾶτα σου. 77) Γιά, καμένε μ', μαῦρο φ'δάτσ' π' θὰ σὲ φάει. 78) 'Η γῆς νὰ μὴ σὲ δεχτεῖ. 79) 'Η γῆς νὰ μὴ σὲ χωνέψει. 80) 'Η γῆς νὰ σ' ἀναξεράσει. 81) Ἡ θάλασσα νὰ σὲ φάει. 82) Κακὸ βόλ' νὰ σὲ φάει. 83) Κακὸ νὰ σοῦρθει. 84) Τσερὶ τσαὶ λ'βάνι. 85) Κομμάτια τσαὶ παρτσάδες. 86) Κοψόχρονη. 87) Κρζύες τσαὶ πα'ωμένες νὰ 'ινεῖς. 88) Λοχιὰ νὰ σοῦ ρθεῖ. 89) Μὴ σώσεις τσαὶ μὴ στάσεις. 90) Μὴ σώσεις, νὰ πᾶς σπίτ' σου. 91) Νὰ βγεῖ τὸ ξόδ' σου. 92) Νὰ κατεβεῖ ὁ dαμλᾶς σου. 93) Νὰ κόψει ἡ ζωή σου. 94) Νὰ μὴ βγεῖ ἡ ψ'χή σ' ἀπ' τὸ στόμα σου. 95) Νὰ μὴ βρεθεῖ παπᾶς νὰ σὲ ψάλλει. 96) Νὰ μὴ βρεθεῖ χέρ', νὰ σοῦ κλείσ' τὰ μάτια. 97) Νὰ μὴ λυώσεις ποτές. 98) Νὰ μὴν ἀτζελοπαραδώσεις. 99) Νὰ μὴν ἀκούσεις τ'ν 'Ανάστασι. 100) Νὰ μὴ ξ'μεροβραδυαστεῖς. 101) Νὰ μὴ σὲ βρεῖ ὁ χρόνες. 102) Νὰ μὴ σ' εὕρεῖ ἡ γιαὺγή. 103) Μὴ σώσεις νὰ πάρ'ς τσ'νωνία. 104) Ν' ἀνοίξει ὁ τάφος νὰ σὲ βάλ' μέσα. 105) Νὰ πᾶς τσαὶ νὰ μὴ γυρίσεις. 106) Νὰ πᾶς τσαὶ νὰ μὴ gωλώσεις. 107) Νὰ πᾶς στ'ν ἀγυρσά. 108) Νὰ πᾶς στὸν ἀγύρ'στο. 109) Ἄε στὸν ἀμήγερο. 110) Νὰ σὲ δοῦ μυαλοχ'μένη. 111) Νὰ σὲ κλάψ'νε τὰ ὄρνια. 112) Νὰ σὲ πᾶνε οἱ τέσσερις. 113) Νὰ στσιστεῖ ἡ γῆς, νὰ σὲ καταπιεῖ. 114) Γιὰ π' νὰ τὰ δώσεις κουρbάνι. 115) Νὰ σ' δώσ'νε τσαὶ νὰ μὴ σπαράξεις. 116) Νὰ σ' πεῖ ὁ παπᾶς στὸ φτὶ τσαὶ νὰ μὴν ἀκούσεις. 117) Νὰ σ' πεῖ ὁ παπᾶς στὸ φτὶ τσ' ὁ διάκος στὸ τσεφάλι. 118) Νὰ φᾶς τὸ τσεφάλ' σου. 119) Ξαφνικὸ νὰ σοῦ ρθεῖ. 120) Σαϊτιὰ νὰ σοῦ ρθεῖ. 121) Ν'φίτσες νὰ φᾶν τὰ φτιά σου. 122) Σὰ dὸ στσύλε νὰ ψοφήσεις. 123) Σκατὰ στὴ ψ'χή του. 124) Σκατόψ'χος. 125) Γιά, π' νὰ σ' βάλου τὸ κολ'φάτσι σου.

Ε΄.) Θεός: 126) 'Απ' τὸ Θεὸ νὰ τὄβρεις. 127) Νὰ σ' κόψει ὁ Θεὸς τ' ζωή σου. 128) 'Απ' τὸ Θεὸ νὰ μὴ dὸ χάσεις. 129) Ὁ Θεὸς νὰ σ' τὸ δώσει.

Στ΄.) Σπίτι. Οἰκογένεια: 130) Γιὰ π' νὰ μαυρίσεις τσαὶ ν' ἀραχλιάσεις. 131) Γιὰ π' νὰ ξεθερμελευτεῖ τὸ σπίτ' σου. 132) Γιὰ π' νὰ ρ'μάξει τσαὶ νὰ σκοτ'νιάσ' τ' ἀgούφ' σου. 133) Κουκ'βάγιες νὰ λαλήσ'νε σπίτ' σου. 134) Μαύρη τσ' ἄλαλη ν' ἀπομείν'ς. 135) Μὲ τὰ μαῦρα νὰ σὲ δοῦ. 136) Νὰ μὴν ἀπομείν' ποδάρι. 137) Νὰ μὴν ἀπομείν' ρ'θούνι. 138) Νὰ μὴν ἀποτάξεις κλιέρα. 139) Νὰ ρ'μάξ' τὸ σπίτ' σου. 140) Περασμὸς στ' ἀgούφ' σου. 141) Πολ'δodιὰ στὸ σπίτ' σου. 142) Ρ'μάδι τσαὶ μαgούφι ν' ἀπομείνει. 143) Τὸ ρ'μαδιακό σου!

Ζ'.) Στερήσεις. Τυραννία: 144) Ἄς τ'να νὰ βράσ' μὲ τὸ ζ'μί της. 145) Ἀχαέρευτε τσ' ἀνηπρόκοπε. 146) Γιὰ π' νὰ γεννήσεις τὸν ὄφιο. 147) Γιὰ π' νὰ σὲ δοῦ, νὰ γυρίζεις μὲ τὸ καλάθι. 148) Νὰ σὲ δοῦ, νὰ σὲ δέρν'νε τὰ χεράτσα σου τὰ ἴδια. 149) Μαύρη ζωὴ νὰ κάν'ς. 150) Μ'δὲ φωτιὰ στὴ φ'γού σου, μ'δ' ἄλευρο στὸ σάκκο σου. 151) Νὰ βγάλ'ς τὸν ὄφιο. 152) Νὰ βράσεις στὸ ζ'μί σου. 153) Νὰ μὴ βρεῖς ἔλεος νὰ σταθεῖς. 154) Νὰ μὴ γελάσ' ποτὲ τ' ἀχ' λάτσ' σου. 155) Νὰ μὴ γλυτώσεις ἀπ' τὸ ἄδ'κο. 156) Νὰ μὴν ἰδεῖς Θεοῦ πρόσωπο. 157) Νὰ μὴ δεῖς χαρά. 158) Νὰ πεῖς τὸ ψωμί, ψωμάτσι. 159) Νὰ σὲ δοῦ, νὰ ζητιανεύεις. 160) Νὰ σὲ δοῦ νὰ ξεροτσ'γαρζίζεσαι. 161) Νὰ ξερομαραθεῖς τσαὶ ν' ἀποξ'λωθεῖς, ἄχρον'σά! 162) Νὰ παρατήσεις τ' ὄνομά μου τσαὶ νὰ τραβᾶς τὰ μαλλιά σου. 163) Νὰ σὲ δοῦ τσαὶ νὰ μὴ σὲ γνουρίσου. 164) Νὰ σὲ δοῦ νὰ γυρίζεις, ὅπους γυρίζ' ὁ ἥλιος. 165) Νὰ σὲ δοῦ στ' bόρτα μ' νὰ διακονεύεις γιὰ ψωμί. 166) Νὰ φᾶς πέτρες ἀπ' τὸ Μόλ'βα. 167) Ὅπου πατήσει, κάρβ'νο νὰ πατήσει. 168) Παίδα τσαὶ τυράννια νἄχεις. 169) Σὰ d' νὸρὰ τ' ἀλογοῦ νὰ γυρίζεις. 170) Σὲ προσ'λώνου, νὰ μὴ δεῖς χαῖρι τσαὶ προκοπή.

Η'.) Γενικαί: 171) Ἄε, πιᾶσ' τ' ἀφά'ωτο. (ἅμα ἀργεῖ νὰ φάει.) 172) Ἄλλοί, π'λα'οὺς ν' ἀρμέγεις τσ' ἀβατάλες νὰ κορεύγεις. (= νὰ ματαιοπονεῖς γιὰ ἀδύνατα.) 173) Ἀμ' δὲ ρχόταν ἡ φ'νὴ τσαὶ τ' ἀdίλαλό σου! 174) Ἀμ' δὲ ρχόταν τὸ χαβᾶράτσ' σου! (οἱ δυὸ τελευταῖες, σὰν ἀργεῖ νὰ γυρίσει.) 175) Ἀμιλ'σὰ νὰ σ' κολλήσει. 176) Ἀνάθεμα τ'ν ὥρα τσαὶ τὴ στιγμὴ ποὺ βρέθης. 177) Ἀνάθεμα τ'ν ὥρα π' γεννήθης. 178) Ἄνοιξε, π' ν' ἀνοίξ' ἡ κορφή σου. 179) Ἄνοιξε, π' ν' ἀνοίξει ὁ τάφος σου. 180) Π' νὰ βγάλ'ς τ' gόρ'ζα. 181) Ἄς τὸ χτ'πᾶ δάρε τὸ τσεφάλ' του στὸ doῖχο. 182) Βγάλ' τὸ gούρακα. 183) Βγάλ' τὸ σκασμό. 184) Βοὴ τσ' ἀνόρπιστο νὰ σὲ βρεῖ. 185) Βοὴ νὰ σοῦ ρθεῖ. 186) Βοὴ στὸ τσεφάλ' σου. 187) Γιὰ μάν' νὰ σκάσει ζωdανό. 188) Νὰ σὲ φάει ὁ λύκος. 189) Γιὰ π' νὰ φάει τὰ κοκκαλάτσα του. 190) Γιὰ π' νὰ φᾶς τὶς σάρτσες σου. 191) Νὰ φα'ωθεῖς τσαὶ νὰ σκάσεις. 192) Γιὰ π' νἄχε καεῖ ἡ κούνια π' σὲ κ' νοῦσε. 193) Νἄχε πιαστεῖ τὸ ποδαράτσ' μου. 194) Γιὰ π' νἄχε πιαστοῦ. 195) Νἄχε σπάσ' τὸ ποδαράτσ' μου. 196) Δὲ bόρ'ς νὰ dερλιλικώσεις ἀκόμα; (ἅμα ἀργεῖ νὰ φάει.) 197) Θεριὸ νὰ σὲ φάει. 198) Κακὰ τσαὶ ψυχρὰ νὰ 'ινοῦνε! 199) Κακὸ τζαιρὸ νἄχει. 200) Κακὸ χρόνο νἄχει. Κακὸ χρἄχει. 201) Καλάμια τσαὶ παλούτσα στὸ gῶλο σ', ἢ στὰ νύχια σου. 202) Κλαμὸς στὰ χέρια τ' π' δὲ σ' ἔσπατσε στὸ ξύλο. 203) Κομὸς στὰ χέρια σου. 204) Λα'οῦ μαλλὶ στ' ἀτζίστρι σου τσαὶ μαύρη γάτα bρός σου. (σὲ ψαράδες καὶ κυνηγούς.) 205) Μὴ τ' gαταριέσαι χ'στιανή μου! Γιὰ π' νὰ τ'ς ἔχει κατάρραχά τ'ς. (τὶς κατάρες.) 206) Μούτζα τσαὶ τύφλα νἄχει. 207) Νὰ δακώσεις τ' γλῶσσα σου. 208) Νὰ δακώσεις τ' γλῶσσα σου σὰ d' bογιατζῆ τὸ γάδαρο. 209) Νὰ πᾶς τσεῖ π' ἀστράφτει τσαὶ κάπνα δὲ βγάνει. 210) Νὰ πᾶς τσεῖ ποὺ ψήνει ὁ γιήλιος τὸ ψωμί. 211) Νὰ σ' καμωθεῖ τσαὶ νὰ σκάσεις. 212) Νὰ σκάσεις τσαὶ νὰ πλαdάξεις. 213) Νὰ φᾶς τὰ κρζᾶτα σου. 214) Ξεξερὸς νὰ σὲ πιάσει. 215) Ξορτσισμένες νἄν' μὲ τὸν ἀπή'ανο. 216) Ὅσα μοῦφαε σὲ γιατρικὰ νὰ τὰ δώσει. 217) Ὅσα σοῦκανα, πονέματα τσαὶ καλαdάθια νὰ τὰ βγάλ'ς. 218) Ὅ,τ' ἔπερες στάχτ' τσαὶ κουρνιαντὲς νὰ 'ινοῦνε. 219) Ὅ,τ' σοῦκαμα, νὰ σ' ἀναdράμ'νε. 220) Στσίσου γῆς, κατάπιε με. 221) Σκόρdα, ἁλάτι π'πέρζι στὰ μάτια τῶν ὀχτρῶν μας. 222) Σκόρdα στὰ μάτια τ'νε. 223) Στάντ' τσαὶ πίρπιρα νὰ 'ινοῦνε ὅ,τ' ἔπερες. 224) Στάχτ' τσαὶ κουρνιαντὲς νὰ 'ινεῖ. 225) Στάχτ' στὰ μάτια σου. 226) Τὴ gατσὴ ψυχρή του μέρα. 227) Τ' gατάρα μ' νἄχεις ἀπ' τὰ εἴκοσί μου νύχια. 228) Στὸ τσεφάλ' σου νὰ πᾶν οἱ κατάρες σου. 229) Γιὰ μάννα, χ'στιανή μου, μοῦλειωτσες τ' ἄdερα. Μὲ λ'σαdέριατσες πλιά. 230) Φωτιὰ τσαὶ bούλbερη νὰ 'ινεῖ. 231) Φωτιὰ νὰ σὲ κάψει. 232) Φορτούνα στὸ τσεφάλ' σου. 233) Πανάθεμα τὸ γονιὸ π' σἔκανε. 234) Πανάθεμα τ' μάννα, τὸν ἀφέd' σου. 235) Νὰ μὴ δοῦν

χαρὰ τὰ στσέλια σου. 236) Ἄdρα στὸ πλευρό σου νὰ μὴ δεῖς. 237) Στὰ παιδιά σ' νὰ τὸ βρεῖς.

Θ'. Παρηχητικές: 238) Ἄ; ἀπάντησις: Ἄξ'νες τσ' ἀνήξ'νες. 239) Αἴ! ἀπάντησις: Ἐξ τσαὶ ξερές, ἢ Ἔξ'νες. 240) Καλά! ἀπάντησις: Καλάμια τσαὶ παλούτσα, ἢ νὰ καλαμωθεῖς! 241) Δὲ ξέρου! ἀπάντησις: Ξεράδια! ἢ νὰ ξεραθεῖς! 242) Παιδὶ ἔναι. ἀπάντ.: Παίδεια νὰ τὸ πιάσει. 243) Ὄχι! ἀπάντησις: Ὀχιὰ νὰ σὲ φάει.

Γ'. ΟΡΚΟΙ

1) Μὰ τὸ Θεό!
2) Μὰ τὴ Βανᾶγιά!
3) Μὰ τὴ Βατζελίστρζα!
4) Μὰ τὸν Ἰησοῦ Χ'στό.
5) Μὰ τὸν ἀφέdη τὸν Ἅη-Γιάννη.
6) Ἀρνηστὴς νᾶμαι τοῦ Χ'στοῦ τσαὶ τ'ς Παναγιᾶς ἂ δέ...
7) Τ' bίστι μ' ν' ἀπαρνηστοῦ ἂ δέ...
8) Μὰ τὸν ἥλιο π' λάbει!
9) Μὰ τ' γῆς π' θὰ μᾶς φάει!
10) Ἔτσ' νὰ μὲ παιδέψ' ὁ Θεός...
11) Μὰ τ'ς ἅγιες μέρες ποὔρχοdαι.
12) Μὰ τὴ σ'μερ'νὴ μέρα.
13) Ἔτσι νὰ παραδώσου καλὴ ψ'χή.
14) Ἔτσι νὰ μ' κόψ' ὁ Θεὸς τ' ζωή μ' ἂ δέν...
15) Μὰ τὸ gαμὸ π' μ' ἔκαψε.
16) Στσὶ ψ'χὲς π' μὲ κάψανε.
17) Στὴ ψ'χὴ τ' ἀφέdη μου. Τῆς μάννας. Τ' ἀδερφοῦ κ.λ.π.
18) Μὰ τὸ ψωμὶ π' φάγαμε.
19) Νὰ μοῦ βγοῦν τὰ μάτια.
20) Μὰ τὰ κόκκαλα τ'νὲ γονιοῦνε μου.
21) Μὰ τ'ν ὥρα ποὺ βρεθήκαμε.
22) Μὰ τ'ν ἀλήθεια τ' Θεοῦ.
23) Μὰ τ' bίστ' μου.
24) Νὰ θάψ' τὰ παιδιά μου.
25) Νὰ βάλου οὖλα μ' τὰ παιδιὰ σ' ἕνα dάφο.
26) Μὰ τὰ κόκκαλα τ'ς μάννας μου.
27) Νὰ στραbωθοῦ ἂ δέ...
28) Ἔτσ' νὰ χ'θεῖ ὁ μυαλές μου.
29) Νὰ μὴ δοῦ Θεοῦ πρόσωπο.
30) Ἔτσ' νὰ μὴ δοῦ χαῖρι τσαὶ προκοπὴ ἂ δέν...

Δ'. ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

1) Γειὰ χαρά!
2) Γειὰ χαρά σου τσ' ὁ Χ'στὸς κοdά σου τσ' ἄη Γιώρ'ς στὰ πλευρά σου.
3) Χαιρετοῦ σε τσ' ἀγαποῦ σε τσαὶ στὸν ὕπνο μου θωροῦ σε!

Ε΄. ΓΛΩΣΣΟΔΕΤΕΣ

1) Βαβάτσι, βαβακόσπορος.
2) Κολυβόκ'πα, κολυβόκ'πα.
3) Τὸ κρομμύδι στὴ gοπριὰ δὲ κρομμ'δοπροκόβει.
4) Τὸ κουπὶ τ'ς μάννας μου, τὸ διπλοτριπλοκούπι.
5) Μάννα μ' μαυρογούνα, μάννα μ' ἀσπρογούνα.
6) Δρόμο, δρόμο πή'αινα τσ' ἔτρωα βρουβόσταχα.
7) Ἡ μάννα μου στὴ Βενετιὰ λειψὸ ψωμί, ψωμὶ λειψὸ ζυμώνει.
8) Τὸ βράχο, βράχο πήγαινα, τοῦ βράχου τὰ σκαστά 'τρωγα, μὲ τὴ βραστή, σκαστὴ χ'λιάρα.
9) Ὁ παπᾶς μας ὁ παχὺς ἔφαε παχειὰ φατσή. Τσαὶ γιᾶda, παπᾶ παχύ, ἔφα'ες παχειὰ φατσή!
10) Ἀνέβηνα στὴ bυγδονιά, τὴ bυγδομύγδοκουκουνιά, νὰ κόψου τὰ bύγδονα, τὰ bυγδομύγδοκούκουνα.
11) Ἄσπρη πέτρα ξέξασπρη τσ' ἀπ' τὸν ἥλιο ξεξασπρώτερη.
12) Ἐκκλησιὰ μολυβωτή, μολ'βοκαd'λοπελετσ'στή. Τσαὶ ποιὸς τὴ μολ'βοκαd'λοπελέτσ'σε; Τοῦ μολ'βοκαd'λοπετσ'στῆ ὁ γυιός. Νᾶχα τὰ μολ'βοκαd'λοπελέτσα του, θελὰ τ' μολ'βοκαd'λοπελεκούσα, καλύτερ' ἀπ' τοῦ μολ'βοκαd'λοπελετσ'στῆ τὸ γυιό.

6. ΜΥΘΟΙ

1) Ὁ ἀλφαdές, ἡ γιἀβατάλα τσ' ἡ μέλ'σσα.

Ὁ ἀλ'φαdές, ἡ γιἀβατάλα τσ' ἡ μέλ'σσα ἔταν ἀδέρφια, μιὰν ἀργαδ'νὴ ἡ μάννα τ'νε, ποὔτονε βαριὰ ἄρρωστη στὸ στρῶμα, τ'ν ἔπεψε χαbάρι μὲ τὸ bαραγυιό, νὰ φτάσ'νε, νὰ τ' δοῦνε, πριχοῦ ἀπεθάνει.

Δόνει ἕνα τρεξίδι ὁ παραγυιός, πάει στὸν ἀλ'φαdέ, τ' τὸ λέει. Τσεῖνες ἔχε τὴ δ'λειά του, βαραινότανε τσ' ὅλας, τ' λέει:— «Πὲς τσῆ γρζᾶς, π' δὲ bοροῦ νὰ ρθοῦ δάρε, ἔχου πανὶ τσαὶ φαίνου. Μόνε τελειώσου, θὰ ρθοῦ.» Φεύ'ει ὁ παραγυιός, πάει στ'ν ἀβατάλα, τὴ βρζίστσει τσ' ἀνάπιανε προζύμι νὰ ζ'μώσει, μόνε τ'ς τόπε, ἀρχίν'τσε τσὶ φ'νές: — «Ἔdα μοῦρθες δάρε τσαὶ σοὺ μὲ τόση δ'λειὰ πούχου; Χαβαλὲ στὸ τσεφάλ' μου θὰ σὲ βάλου; Θὰ μ' χαλάσει ἡ ζούμη! Φύ'ε τσ' ἔχε με παρατ'μένη!»

Ἔφ'γε πλιὰ ὁ παραγυιὸς σεκλετ'σμένες, ἔλε'ε: — «Ἔdα παιδιὰ ἔναι πλιὰ τοῦτα! νὰ μὴ bονᾶνε τὴ μάννα τ'νε dίπι-dίπ! Ἔdα νὰ κάμου δάρε, νὰ πάου τσαὶ στ' μέλισσα, τὰ ἴδια θὰ μ' πεῖ. Τσείν' ἡ γιἀτ'χος ἡ γρζὰ δ' λίνιατσε, γὼ τὴ λ'πῶμαι, ν' ἀπεθάνει μαναχή της, ἂς πάου πλιὰ τσαὶ σὲ ξαύτη, νὰ δοῦ ἔdα θὰ κάνου, θὰ τ' gαταφέρου νὰ ρθεῖ!» Δὲν ἔθελε νὰ γυρίσ' στ' bαραμάννα τ' μοναχός, γιατ' ἔξερε, π' θὰ σεκλετ'ζότανε.

Ἡ μέλ'σσα ἔταν ἡ δ'λειά της πὰ στ'ν ἄψ' της, γυρίζανε τὰ παιδιά τ'ς ἀπ' ὄξου, τ'ς φέρνανε μέλι, θέλανε νὰ πᾶ πλαγιάσ'νε, τσείνη ἀνασκ'bωμένη δὲν ἔξερ' ἔdα νὰ πρωτοκάμει. Ἀμὴ μόνε ἄκ'τσε, π' ἡ μάννα τ'ς ἔτον στὸ στρῶμα τσαὶ τ' γέρευε, παράτ'σε τσαὶ τὰ παιδιὰ τσαὶ τὸ μέλι σύξ'λα τσ' ἔτρεξε νὰ δεῖ, ἐdἄχει τσ' ἔdα τ'ν ἔθελε. Πῆε, στάθη, νὰ τ'ς ρζίξει ποτήρια, νὰ τσῆ βράσει ζεστά, νὰ τ'ς δώσει τὸ κατ'ροκάνατο. Ὅ,τ' ἔθελε, τσείνη τ' bαραστάθη, ι' gανάτσεψε ὥς τὴ dελευταία στ'μή, στὰ χέρζα τ'ς ξεψύχ'τσε.

Ἡ μάννα δὰ τ' χαδευότανε, τὴ προκοπή τ'ς τσαὶ τ'ν ἀγάπη ποὺ τ'ς ἔχε. Τσῆ φτσήστη πλιά, πάdα γεμᾶτο νᾶν' τὸ σπίτ' της τσαὶ πάdα βλο'ημένα τὰ παιδιά της μὲ τὴ δ'λειά τ'νε! Νὰ τρῶνε τσεῖνα, νᾶναι πάdα ἀναbλησμένα, τσ' οὗλες ὁ κόσμος νὰ γερεύ'νε τὸ μέλι τ'νε, νὰ γλυτσαίνοdαι τσαὶ τὸ τσερί τ'νε νὰ τ'νὲ φέτζει. Νὰ μὴ λείπ'νε μ'δὲ ἀπὸ χαρά, μ'δ' ἀπὸ θλίψι τσαὶ παdοῦ νᾶναι παρακαλετά.

Τὸν ἀλ'φαdὲ τσαὶ τ'ν ἀβατάλα τ'νὲ καταράστη, οὗλοι νὰ τσὶ τσ'νηγοῦνε. Ὁ ἀλ'φαdὲς νὰ δ'λεύει τσ' οὗλοι νὰ τ' χαλοῦνε τὸ gόπο του τσ' ἡ γιἀβατάλα νὰ σέρνει πὰ στ'ν ἀράχη της τὸ σκαφίδ' μὲ τ' ζούμη, ποτὲς νὰ μὴ bορεῖ, νὰ τὸ ξεκολλήσ' ἀπὸ πάν' της. Τσ' ἐτσὰ δὰ ἀπὸ τότες γίνεται πάdα.

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη.

Ἀλ'φαdὲς = ἡ ἀράχνη. Ἀβατάλα = ἡ χελώνα. Ἀργαδ'νὴ = δειλινό, βράδυ. Δάρε = τώρα. Σεκλετ'σμένες = στενοχωρημένος. Δ'λίνιατσε =

πεθαίνει, βασίλεψε. Παραμάννα = ἡ κυρία του. Χαδευότανε = καμάρωνε. Ἀναβλησμένα = χορτασμένα.

2) Ἡ γιάλ'πού τσ' ὁ κάβ'ρας.

Ἡ γιάλ'πού τσ' ὁ κάβ'ρας ἔτανε γ'τόνοι, ἔχανε δυὸ χωραφάτσα κολλ'τά. Ἡ γι'άλ'πού μὲ τ' bονηριά τ'ς δὲν ἄφ'νε τὸ gάβ'ρα σὲ ἡσ'χία, οὔλο τσαὶ τὲ bέραζε. Ἔδε τσ' ἀπόδε ὁ κάβ'ρας λέει μιὰ μέρα στ'ν ἀλ'πού: — «Δὲ gάνομε κολλ'γιά, νὰ σπέρομ' τὰ χωράφια μας μαζύ, νὰ κάν'με τσαὶ κάν'να gαρπὸ νὰ τὲ μεράσομε, πέρι π' μᾶς ἀπομέν'νε χέρσα;» Λέει ἡ γιάλ'πού: — «Καλά, ἀμὴ ποῦς θὰ κάν'με, ποιὸς θὰ πὰ νὰ σπέρει, σού γιὰ ἐγώ;» —«Κάνε σοὺ ζευγάρι δάρε,» λέει ὁ κάβ' ρας, «τσαὶ γὼ μὲ τ'ς dαgάνες μου θὰ σ' βαστοῦ τοῦτε τὸ βράχο, μὴ bέσ' τσαὶ σὲ πλακώσει!» Σκοτώθη πλιὰ ἡ γιάλ'πού, νὰ τρέχει πάν' κάτου, νὰ σκαλ'δέψει, νὰ ὀργώσει, νὰ σπέρει!.. Ὁ κάβ'ρας, καθ'σμένες στ' δροσά, ἔχε τσὶ δ'χάλες τ' πὰ στὸ βράχο, τάχα μ' π' τὲ βαστᾶ τσαὶ ξεκοραζότανε.

Μόνε σπέρανε, ἔρθε ὁ τσαιρός, θερζίκανε, ἀλ'νέψανε τσαὶ θέλανε νὰ μεράσ'νε τὸ gαρπό. — «Δάρε, ποῦς θὰ τὲ μεράσομε;» λέει ὁ κάβ'ρας, «Ἔdα θέλ'ς, νὰ πάρου γὼ τὸ κιρθάρι τσαὶ σοὺ τ' ἄχερα; γιὰ νὰ πάρ'ς σοὺ τ' ἄχερα τσαὶ γὼ τὸ κιρθάρι;» — «Δὲ dὸ θέλου γὼ ἔτσι,» ἔπε ἡ γιάλ'πού, «μόν' ἔλα νὰ παρατρέξομε τσ' ὄγοιος πάει πιὸ bροστὰ μὲς στ' ἀλώνι, τσεῖνες νὰ πάρζει τὸ κιρθάρι.» — «Καλά, τράβα bρὸς τσ' ἔρχομαι τσαὶ γώ!» λέει ὁ κάβ'ρας.

Μολάρετ' ἡ γιάλ'πού στὸ τρεξίδι, ἁρπάζετ' ὁ κάβ'ρας πὰ στ' νὸρά της. Μόνε ἔφτατσ' ἡ γιάλ'πού στ' ἀλώνι, γυρίζ' νὰ δεῖ ἂν ἔρχετ' ὁ κάβ'ρας, μολάρει τσεῖνες τ' νὸρά, πέτει πὰ στὸ σωρὲ τὸ κιρθάρι, κάθεται τσαὶ τ' λόγιαζε. Ξαναγυρίζ' ἡ γιάλ'πού, νὰ bεῖ μὲς στ' ἀλώνι, τὲ λέπει bροστά τ'ς, ἀπόμ'νε μ' ἀν'χτὲ στόμα! — «Πότε ἔρθες;» τ' λέει. — «Δάρ' τσ' ἀπὸ πίστα! ἔχου τόσ'ν ὥρα π' ἔρθα τσαὶ ξεκοράζομαι!» Λέει ὁ κάβ'ρας. Ἔπερε δὰ ὁ κάβ'ρας τὸ κιρθάρι τσ' ἀπόμ'νε ἡ γιάλ'πού μὲ τ' ἄχερα!

Πολλοὶ βολὲς τσ' οἱ πλιὸ ξυπνοὶ βρίσκ'νε τὸ δάσκαλό τ'νε, τσεῖ π' δὲ dὲν ἀπαdέχ'νε.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη.

3) Τὸ φίδι, ὁ ἄθρωπος τσ' ἡ γιάλ'πού.

Ἕνα φίδι ἔχε χτισμένη τ' φωλιά του πὰ σ' ἕνα dεdρό, μιὰ μέρα πιάνει τὸ dεdρὸ φωτιά. Γερεύ' τὸ φίδ' νὰ κατεβεῖ, ἀδύνατο. Ἡ φωτιὰ οὔλο τσ' ἀνέβαινε, ἔθελε πλιὰ νὰ καεῖ, φίναζε τὸ φίδι, νὰ πᾶ τὸ γλυτώσ'νε, δὲ ρχότανε κανείς.

Τσεῖ λέπ' ἕναν ἄθρωπο ποὺ περνοῦσε τσαὶ στάθη τσαὶ λόγιαζε — «Γλύτωσέ με,» τ' λέει τὸ φίδι, «νὰ μὴ gαοῦ τσαὶ γὼ θὰ σ' κάνου μεγάλο καλό.» Πιάνει πλιὰ ὁ ἄθρωπος, σπάζει κλαδιά, νὰ bοδίσ' τ' φωτιὰ ν' ἀνεβεῖ παραπάνου, κ'βαλᾶ νερό, τὸ χύνει. Δῶ τ'ν ἔχε, τσεῖ τ'ν ἔχε, τ'ν ἔσβετσε τ' φωτιά.— Κατέβα δάρε,» λέει τ' φιδιοῦ, «νὰ δοῦ, ἔdα θὰ μ' δώσεις, π' σὲ γλύτωκα.» Κατεβαίν' τὸ φίδι, τ'λί'εται στὸ λαιμό τ' γέρευε νὰ τὲ πνίξει!

— «Ἀμ' γὼ σὲ γλύτωκα τσαὶ σοὺ θὲς νὰ μὲ πνίξεις; Τοῦτο ἔν' τὸ καλὸ π' θὰ μοῦκανες;» λέει ὁ ἄθρωπος. — «Ἔτσ' θέλου γώ!» Λέει τὸ φίδι. «Τσαὶ σεῖς οἱ γιάθρῶποι τὸ ἴδιο κάνετε, πλιερώνετε τὸ καλὸ μὲ τὸ κακό!» — «Ποῦ τόβρες γραμμένο;» λέει ὁ ἄθρωπος. — «Δὲ dὸ λέου μόνο γώ,» λέει τὸ φίδι, «ἀρώτα ὄγοιονα θέλ'ς νὰ δεῖς ἔdα θὰ σ' πεῖ.» Πὰ στ'ν ὥρα λέπ'νε ἕνα βώδι τσαὶ ρχότανε, τοῦ φ'νάξανε πλιά, τοῦπανε ὅσα ἔχανε νὰ τ' ποῦνε τσαὶ τ' ἀρωτήκανε: — «Ἔλα, βώδι, ἔdα λὲς τσαὶ σού, σωστὰ ἔναι ὅσα λέει τὸ φίδι; ἔχει δίτσο νὰ μὲ φάει;» Τὸ βώδι χωρὶς νὰ πολυοσ'λο'ιστεῖ, λέει: — «Σωστὰ ἔναι βέβαια! Πνῖξε τε! Μεγαλύτερο θεριὸ ἀπ' τὸν ἄθρωπο, δὲ ξαναγίνη! Μένα π' μὲ λέπ'ς, μ' ἔχε τσ' ἔκανα ζευγάρι, δούλευα στὸ χωράφ' του, ἔπαιρνε τὸ γάλα μου, ἔτρωε τὰ παιδιά μου, μ' ἄφ'νε νη-

στ'κό, μ' ἔδερε μὲ τ' ἀραϐδὶ τσαὶ δάρε ἄκ'σα, π' ταχιὰ θὰ μὲ πάει στὸ χασάπ' νὰ μὲ π'λήσει, γιάτ' δὲ bορ' νὰ δ'λέψου ἄλλο, γέρακα.»

Ἀρωτοῦνε τσ' ἕνα γάδαρο, πούϐοστσε τσεῖ κοdά, λέει τσαὶ τσεῖνες: — «Τὰ ἴδια μ' κάνανε τσαὶ μένα οἱ γιἀθρῶποι τσ' ἔννοια σου! Μ' ἔχανε οὖλα τὰ χρόνια τσαὶ τνὲ δούλευα, μὲ φορτώνανε, ὅσο π' δὲ βαστάγαν τὰ ποδάρια τσ' ἡ ἀράχ' μου, μὲ δέρνανε τσαὶ δάρε π' γέρακα τσαὶ δὲ bορ' νὰ δ'λέψου, μὲ μολάρανε στὸ ρομάνι, νὰ ψοφήσου. Φάτενα, φίδι, θὰ κάν'ς ἅγια δ'λειά!»

Ὁ ἄθρωπος πλιὰ ἔδε τσ' ἀπόδε, σ'λλο'ίστη, λέει, δὲ γλυτώνου, τοῦτοι οὖλοι ἕναι σύφωνοι, μόνου μὲ κατεργαριὰ θὰ τὰ βγάλου πέρα. Γνέφ' δὰ σὲ μιὰν ἀλ'πού, πούστετσε τσ' ἀφιgρζότανε. — «Γλύτωσέ με τσαὶ θὰ σὲ πλιερώσου! Πέdε ὄρν'θες τσ' ἕνα bετ'νὲ θὰ σ' δώσου, νὰ κολατσίσεις!»

Λέει πάλ' στὸ φίδι: — «Αἴ, ἂς ἀρωτήσομε πλιὰ τσαὶ τούτη τ'ν ἀλ'πού, νὰ δοῦμ' ἔdα θὰ πεῖ, ἃ bεῖ τσαὶ τούτη τὰ ἴδια, στέκου τσαὶ μὲ τρῶς μὲ τ'ν ἡσ'χία σου.» — «Ἂς τ'ν ἀρωτήσομε!» λέει τὸ φίδι. Τ'ν ἀρωτοῦνε, τσείνη ἔκανε π' δὲ bοροῦσε νὰ τσὶ πιστέψει: — «Γιού! ἐdἂν' αὐτὰ ποὺ μ' λέτε, ποῦς bόρετσε τὸ φίδ' ν' ἀνεϐεῖ πὰ στὸ δεdρὸ χουρζὶς ποδάρζα, ἃ δὲ dὸ δοῦ μὲ τὰ μάτια μ' δὲ bοροῦ νὰ κρίνου δίτσαια.» Καταφέρνει δὰ τὸ φίδι, ἀνεϐαίνει πὰ στὸ δεdρό, γυρίζει στὸν ἄθρωπο: — «Τρέχα δάρε, πᾶμε, βαστᾶτε ποδαράτσα μου!» Τρεξίδι πλιά! οἱ φτέρνες τ'νε χτ'ποῦσαν πὰ στὴ πλάτη τ'νε! Ὡς νὰ κατέϐει τὸ φίδ' ἀπ' τὸ δεdρό, ἔχανε φτάσει κά στὰ Περάματα!...

— «Βάστα δάρε, στάσου σοὺ ἐδῶ», λέει ὁ ἄθρωπος, «νὰ πά σ' φέρου τ'ς ὄρνιθες!» Πάει στὸ χουρζό, παίρνει ἕνα σατσί, βάνει μέσα τρεῖς στσύλοι, τὸ δένει ἀπὸ πάνου, τὸ πάει στ'ν ἀλ'πού, τ'ς τὸ δόνει τσαὶ φεύ'ει. Μόνε πῆε νὰ λύσ' τὸ σατσὶ ἡ γιἀλ'πού, πετιῶdαι οἱ στσύλοι, τ' βάν'νε στὸ gάτσο! Ἔπερε πλιὰ ἡ γιἀλ'πού τ' ἀλαΰgρζι, λαχομάν'τσε! Στσισμένη, κορελιασμένη, ἔφτατσε πὰ στὸ Βαλίτη τσαὶ στάθη, νὰ ξανασάνει λ'γάτσι.

Ἔλεε πλιά: — «Ἀμ' ἐdἄθελα γὼ νὰ μ'λήσου; μ'δ' ὁ πατέρας μου, μ'δ' ὁ παππούς μου δὲν ἤτανε δ'τσηγόροι. Γὼ γιἂdα νὰ κάνου τὸ δ'τσηγόρο; Καλὰ νὰ τὰ πάθου δάρε γιὰ νὰ μάθου τσαὶ νὰ ξέρου ἄλλ' βολά!»...

Καλὴ τ' Καρεφύλλη.

Κάτσος = κυνήγι. Τ' ἀλαΰgρι. βλ. Παροιμίες σελ. 66 λ. παίρνω. α'. Μπαλίτης = λόφος ΒΔ τοῦ χωριοῦ. Λαχομάν'τσε = λαχάνιασε.

4) Ὁ χάνος τσ' ὁ σαρακόχ'λας.

Ὁ σαρακόχ'λας μάλλωτσε μὲ τὸ χάνο, ποιὸς ἕναι καλύτερες. Λέει ὁ σαρακόχ'λας: — «Γῶμαι πλιὸ καλός, γιάτ' σὰ μὲ τρῶνε, μὲ φ'λοῦνε, σένα, μόνε σὲ τρῶνε, σὲ φτοῦνε».

σαρακόχ'λας = σάλιαγκος.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη.

5) Ὁ κακὸς ἀδερφός.

Ἔτανε μιὰ βολὰ ἕνας πατέρας τσ' ἔχε δυὸ γυιοί. Ὁ μεγάλες ἔτονε τεϐέλης, γλωσσᾶς, τζαναϐέτ'ς, τὲν ἔτρωε τὸν ἀφέd' του, ποτὲς δὲ dοΰκανε τὸ χατήρ' του, μ'δὲ δούλευε νὰ τὲ βοθήσει στὰ χωράφια τσαὶ στὰ πράματα, μόνε τ' γέρευε τσαὶ χαρτζ'λίτσι τσαὶ κοπροστσύλιαζε στὸ gαφενὲ οὖλοι τ'ς ὧρες, π' ὁ μικρὲς δούλευε μὲ τὸν ἀφέdη τ'νε στ' ἀϐέλια τσαὶ στὰ χουράφια. Ζήλευε δὰ ὁ μεγάλες, πή'αινε νὰ σκάσ' ἀπ' τὸ κακό του, μόν' ἔλεπε τὸν ἀφέdη τ'νε, ν' ἀγαπᾶ πιὸ πολὺ τὸ μικρέ, ἐτσὰ δὰ καλόγνωμος ποὺ ἔτονε.

Περάκανε τὰ χρόνια, μιὰ μέρα λέει ὁγέρος: — «Γὼ δάρε, παιδιά μ', γέρακα, σὲ λί'ο θ' ἀπεθάνου, θέλου νὰ μεράσου τὰ χτήματα, νὰ σᾶς τὰ δώσου, νὰ τἄχετε, νὰ τὰ δ'λεῦετε δ'κά σας, νὰ τὰ κάνετε ὅ,τι θέλετε. Σοὺ ποῦσαι ὁ μεγαλύτε-

ρες, σ'λλοΐσου τσαὶ πές μ', ἔda θέλ'ς νὰπάρ'ς στὸ μερτ'κό σου. Ὅ,τ' δώσου σὲ σένα, θὰ δώσου τὰ ἴδια τσ' ἕνα παραπάνου στὸ μικρέ, γιάτ' δὲ μὲ πίκρανε ποτές! Σ' δόνου τρεῖς μέρες διορία σ'λλο'ίσου τσαὶ διάλεξε!»

— «Σπολλάτ' σου ἀφέdη!» ἔπε τσεῖνες, «θὰ σ'λλο'ιστοῦ τσαὶ θὰ σ' ποῦ.» Σ'λλο'ίστη πλιά, τρεῖς μέρες ἔσπατσε τὸ τσεφάλι τ' ἔda νὰ διαλέξει. Τίβοτα δὲ dὲ φχαριστοῦσε, μόνε θ'μότανε, π' ὁ ἀδερφός τ' θἄπαιρνε τὰ ἴδια τσ' ἕνα παραπάνου. 'Απ' τὰ πολλὰ τὄβρε! Μόνε περάκανε οἱ τρεῖς μέρες, πάει στὸν ἀφέd' τ' οὖλο χαρὰ τσαὶ τ' λέει: — «'Αφέdη, σ'λλο'ίστ'να, βγάλε μ' ἐμένα τὄνα μάτι, γιὰ νὰ βγάλ'ς ἕνα παραπάνου τ' ἀδερφοῦ μου, νὰ τὲν ἀφήσεις θεόστραβο. Τσεῖνο θέλου γώ!...»

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη

ἀφέντης = πατέρας.

6) Τὸ τσεφάλι τσ' ὁ ζευγολάτης.

Ἕνας ζευγολάτ'ς, τσεῖ π' γύρ'ζε μιὰ μέρ' ἀπ' τὸ χουράφ' του, εὗρε ὄξ' ἀπ' τὸ Gód'λε ἕνα ἀθρωπ'νὸ τσεφάλι. Στσύβει, τὸ πιάνει, ἔθελ' νὰ τὸ πάει πίστα στὸ Gód'λε, τσεῖ λογιάζει πὰ στὰ κόκκαλα τσ' ἔτανε χαραμένα γράμματα. Διαβάζει, λέπ' ποὺ γράφανε:

— «Τἆdες, ἔdες τσεφάλ' μου! Τσαὶ τὰ θέλεις dεῖ, ἔναι πίστ' ἀκόμα!» Ἔπε dά: — «'Αμ' ἔda πλιὰ bορ' νὰ dεῖ ἕνα κόκκαλο μονάχο;...» ἔχε σκοτ'νιάσ' γιὰ καλὰ τσ' ἔχε βγεῖ 'Αποσπερζίτης. Δὲν ἤτονε πλιὰ ὥρα ν' ἀνεβεῖ στὸ Gód'λε. Ἔπερε πλιὰ τὸ τσεφάλι, τὸ τύλ'ξε σ' ἕνα κορέλι τσαὶ μόνε πῆ'ε σπίτ' του. τὄρζιξε μὲς στὸ σεdούτσι, μὴ τὸ dεῖ ἡ γεναίκα τ' τσ' ἀγρζευτεῖ: — «Τὸ παίρνου ταχ'νὸ τσαὶ πὰ τσαὶ τὸ θάβου σὲ καμμιὰν ἀgωνὴ πά στὸ Gód'λε,» σ'λλο'ίστη. Ταχιὰ τ'ν ἄλλη μέρα ἔφυε νὰ σπέρει, ἀλ'σμόνητσε τσαὶ τὸ τσεφάλι τσαὶ τ'ν ἱστορία του.

'Από τσαιροῦ, πάει ἡ γεναίκα τ' ν' ἀναστσυρίσ' τὸ σεdούτσι, βρζίστσει τὸ τσεφάλι. Γίνη πλιὰ Τοῦρκος! — «Τὸ bισσέ, τὸ dειξέ, τὸ dελεσέ! τὸν ἄdρα μ'! Ἔda μα'ϊκά μ' κάνει τσ' ἔχει τὰ κόκκαλα μὲς στὸ σεdούτσ' του; Ξέρου γὼ τίνος τσεφάλι ἔτονε; Γέρευε μὴν ἔναι τσ' ἀπὸ καμμιὰ ἀγαπητ'τσά του τσαὶ γιὰ τσεῖνο τὸ φύλα'ε!» Παίρνει τὸ τσεφάλι, τὸ σπᾶ, βάνει τὸ παιδί τ'ς, κάθεται πάνου τσαὶ τὰ κάν' μέσα, γιὰ νὰ ξορτσίσ' τὰ μάγια!...

Σὰ γύρ'τσ' ὁ ἄdρας της, ἀρχίν'τσ' ἕνα bέζαχο, τ' κάνει ἕνα gαυγᾶ: — «Δὲ dράπης μαρέ σου! 'Edᾶναι τοῦτα τὰ πράματα; Γιὰ τοῦτο μοὔκανες μαύρη ζωὴ τσ' ἔχες τὸ τσεφάλι τ'ς ἀγαπητ'τσᾶς σου μὲς στὸ σεdούτσ' σου; ἄdε dὰ κὰ στ' gατούνα, νὰ dεῖς τσαὶ γὼ ἔda τοὔκανα!»

Τσεῖνες ὁ καμένες, σὰ θ'μήθη γιὰ ποιὸ τσεφάλι τ' φίναζε ἡ γεναίκα του, βγῆτσε τσαὶ μόνε τὄdε μαγαρισμένο, ἔπε: — «Καλά 'γραφες, καμένο μου! τσ' ἀπεθαμένες ἀκόμα, dὲ bόρ' νὰ ξέρ'ς, ἔda σ' γράφ' ἡ Μέρα σου! Σωστὴ ἔν' ἡ παροιμία: «Τἄχει ἡ Μέρα μου γραμμένα, — dὲ bαράρχεται κανένα!»

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

Κόd'λες = τὸ νεκροταφεῖο τῆς Σκ. χτισμένο πάνω σὲ λόφο βραχώδη λ. ἀρχ. Κόνδυλος. 'Αγγωνή = γωνιά. Ταχιὰ = αὔριο πρωΐ. 'Αναστσυρίζω = συγυρίζω. Ὁ πισσές, ὁ dειξές, ὁ τελεσὲς = ὁ πίσσος, ὁ dεῖξος, Μπέζαχος = καυγᾶς, φωνές, φασαρία. Κατούνα = ὁ σταῦλος. Μέρα = μοῖρα.

7) 'Ακριβὸς τσ' ἀχόρταγος.

Ἔτον ἕνας πλούσιος ἀκριβὸς πολύ, μήτε τ' ἀτζέλ' του νερὸ δὲν ἔδινε! Τὲν ἔχε πλιὰ καλλ'βατσέψ' ὁ δαίμονας. Τέτοιο τσ' bόσκατο ἔτονε, ποὺ ἄ σοὔδον' αὐγό, δὲ θἄχε κορκό! Ἔκαν' τὸ σκατό τ' καψ'μάδι, οὖλο τσαὶ μάζευε.

Μιὰ μέρα τσεῖ π' καθότανε τσαὶ μετροῦσε τὰ λεπτά του τσαὶ χαδευότανε, ἔρθε

ὁ δαίμονας τσαὶ στάθη bρός του τσαὶ τ' λέει: — «Δὲ σὲ φτάν'νε πλιὰ ὅσα ἔχεις; Ἔdα θὲς ἀκόμα; Πές μ' νὰ στὰ δώσου! Δ'κός μου ἔσαι, ἂς σὲ φχαρ'στήσου τσαὶ γώ, τ' χαρὰ ποὺ μ' δόνεις!» Τσεῖνες δὲν ἔξερε πλιὰ ἔdα νὰ γερέψει... Σ'λλοῖστη λ'γάτσι τσ' ἔπε: — «Θέλ' ὅ,τ' πιάνου, νὰ γίνεται μάλαμα!» Ὁ δαίμονας χαδεύτη πιὸ πολὺ ἀκόμα, μόνε τ' ἄκ'σε τσαὶ τ' λέει: — «Δὲ σ' ἔχου γὼ γιὰ κατσὴ καρδιά, θὰ τὄχεις!» Τσ' ἀπέτσ' χάθη!...

Ὁ ἀκριβὸς ἔτριψε, ξανάτριψε τὰ μάτια του!... Ἀφιgρίσθη, μὴ θ' ἄκουε τί-βοτα. Τ' φάνη μαθές, σάματι πλάγιατσε τσαὶ τἆδε στὸν ὕπνο του! Σὰ bέρατσε λίγη ὥρα, σ'κώθη, ὁ στόμας τ' ἔχε στεγνώσει ἀπ' τὴ τρομάρα του, διψασμένες πῆ'ε στὸ σταμουστάτη, ἔπερε τὸ τσ'κάλι τσ' ἔστσυψε, νὰ βάλ' νερό. Ἀμὴ τὸ τσ'κάλι τσαὶ τὸ σταμνί, μόν' ἀκούb'τσε πάνω τ'νε τὸ χέρζ' του, γίνανε μαλαματένια τσ' ἀστράφτανε!... Τσαὶ τὸ νερό, μόν' ἄτζιξε πὰ στὰ χείλια τ', γίνη ἕνας σβοῦλες μάλαμα.

Σὰν ἔδε πλιά, ποὺ τ' γίνη, τσεῖνο π' γέρεψε, ξέχατσε τ' δίψα του τσ' ἀρχίν'τσε νὰ χορεύγει τσαὶ ν' ἀκ'bᾶ πά σ' οὖλα τὰ πράματα τσ' ὅσο λόγιαζε τὰ μαλάματα π' μαζευόdανε γύρω του, πή'αινε νὰ λωλαθεῖ ἀπ' τὴ χαρά του. Ἀμὴ σὰ bεράκανε λίγοι μέρες τσ' ἔδε, ποὺ μ'δὲ νὰ φάει, μ'δὲ νὰ πλαγιάσει bοροῦσε τσαὶ κόdευε ν' ἀπεθάνει ἀπὸ τ' bεῖνα τσαὶ τ' δίψα, τότες ἀνανοήθη τσ' ἔννοιωτσε π' δὲ dὲν ὠφελούσανε τὰ πλούτη. Καθότανε πλιὰ μοναχός του τσ' ἔκλαιγε τ' Μέρα του, ἀμὴ τσαὶ τὰ δάκρζα μόνε πέταν πά στὰ μά'ολά του, πήζανε τσαὶ γ'νόdανε χ'σάφι τσαὶ τὲ γδέρνανε.

Ἡ θ'γατέρα του, μιὰ τσαὶ μοναχὴ τ'ν ἔχε, λ'πόταν τὸν ἀφέd' της, π' τὲν ἔλεπε ἐτσαδὰ σεκλετισμένε, τσαὶ πῆε μιὰ μέρα σ'μά του, νὰ τὲ φ'λήσει τσαὶ νὰ τὲ gανατσέψει. Ἀμὴ μόν' ἄτζιξε τ' ἀχείλι της πά στὸ κούτελό του, πέτρωτσε τσαὶ γίνη ἕνας σβοῦλες πα'ωμένο μάλαμα, καταμεσῆς στὸ σπίτι.

Σὰ d'ν ἔδε πλιὰ ὁ ἀκριβός, μετάνοιωτσε τσ' ἀρχίν'τσε, νᾶ παρακαλᾶ τὸ Θεό, νὰ τὲ σ' χωρέσει γιὰ τ'ν ἀκρίβεια του, τσαὶ νὰ τὲ λευτερώσει ἀπ' τὸ χάρισμα τ' δαιμόνου τσ' ἂς ἔθελε γίνει φτωχὸς τσ' ἐλεεινὲς τσ' ἂς τἄχανε οὖλα! Μόνου νἆχε πάλι τὸ παιδί τ' ζωdανὸ στ' bάdα του τσαὶ νὰ bοροῦσε νὰ φάει μιὰν ἀκ'μασὰ ψωμὶ τσαὶ μιὰ γ'λιὰ νερό, νὰ χορτάσει τ' bεῖνα τσαὶ τ' δίψα του.

Σὰν ἔδε πλιὰ ὁ Θεὸς τὰ κλάματα τσαὶ τ' μετάνοια του, τὲ σ'χώρετσε, τοὔπερε πίστα οὖλα τὰ πλούτ' τσαὶ τὰ μαλάματα τσαὶ τὲν ἄφ'τσε φτωχὸ μὰ φχαριστ'μένε.

Παπαδιὰ τ' Κορεφύλλη

σταμουστάτης = σταμνοστάτης.

8) Ἡ καλόγρια τσ' ὁ σατανᾶς.

Μιὰ κοπέλα ἔμορφος τσαὶ φρόν'μος νίνη καλογρζὰ νὰ σώσει τὴ ψ'χή της. Οὔλ' μέρα μετάνοιες, προσευτσές, ἄλλο δὲν ἔκανε. Ὁ δαίμονας πλιὰ τοῦ β'λήθη νὰ τὴ bεράξει. Πᾶσα μέρα, τ'ν ὥρα ποὺ κανε τὸ σταυρό της, παρουσιαζότανε στ' bάdα της σὰν ἄτζελος, νὰ τ' gάνει, νὰ παοατήσει τὴ προσευτσή, νὰ τὲ λογιάζει. Ἡ καλόγρζα τίβοτα, τὸ νό τ'ς τσαὶ τὸ λο'ισμὲ οὖλε στὸ Χ'στό, δὲ γύριζε τὸ τσεφάλ' της bίττι, bίτ!

Ἀμὴ ἔλα, π' τὸ μάτι ἔναι πονιερό, πετάει δῶ τσαὶ τσεῖ, χούν'ται παdοῦ. Ἔδες ἔdα λέει τὸ νοιώσ'μα; — «Ἔχου ἕνα πραματάτσι, π' ὅπου τὸ βάν'ς bαίνει.» Μὲ τ'ν ἄκρα τ' ματιοῦ της τσ' ἡ καλόγρζα τὲν ἔχε δεῖ. Χαιρότανε πλιά, π' ὁ Χ'στὸς τ'ς τὲν ἔπεψε, νὰ τ' βοθᾶ στὴ προσευτσή της, γιάτ' ἔδε τὴ φρον'μάδα τσαὶ τ' gαλωσύν' της.

Ἀμή, μόνου πῆε στὸ γέροdα τσαὶ ξεμολο'ήθη, τσεῖνες τὄννοιωτσε, π' δὲν ἤτονε καλὸ πράμα τοῦτο δά, μόνο δαιμόνου συνεργία. Τ'ς ἔπε πλιά, μόνε ξαναρθεῖ, νὰ πάρ' τὸ σταυρὸ στὸ χέρζ' της, νὰ γυρίσ' κατὰ τσεῖ π' στέτσεται, νὰ τὲ σταυρώσ' τρεῖς βολὲς τσαὶ νὰ πεῖ τό: Θεοτότσε παρθένε, τσ' ἂν εἶν' ἀληθ'νά: ἄτζελος Τσυρίου, τσεῖνες θὰ φανερωθεῖ.

Δὲ πρόκανε, νὰ τὲ σταυρώσει μ'δὲ μιὰ βολά, ἀκούει ἕνα βρόdος τσαὶ τὲ χάνει! Ὁ δαίμονας ἔσκατσ' ἀπ' τὸ κακό του τσαὶ μ'δὲ ποὺ ξαναφάνη ποτές.

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη.

9) Ὁ κ'bάρος τ' χάρου.

Ἔτον ἕνας, π' δὲν ἔθελε ν' ἀπεθάνει. Μόνε τ' λέανε, ἀμὴ ποῦς θὰ τὰ καταφέρεις; Τσεῖνες ἔλεε: — «Θὰ πὰ βροῦ τὸ Χάρο, νὰ τὲ gάνου κ'bάρο, νὰ γινοῦμε φίλοι τσ' ἀπὲ θὰ τὲ gαταφέρου, νὰ μὲ λ'πηθεῖ, νὰ μὴ μὲ πάρει.» Ὅπους τὄπε, τὄκανε. Εὗρε τὸ Χάρο, τοὔδωτσε τσαὶ βάφτ'τσε τὸ παιδί του, γ'νήκανε κ'bάροι, τρώανε πλιὰ τσαὶ πίνανε οὔλ' μέρα μαζύ, ἀμὴ μόνε τοῦπε, ἐdἄθελ' ἀπὸ ξαῦτε, ὁ Χάρος τοῦπε, π' δὲ bορoῦσε νὰ τ' κάνει τὸ χατήρι: — «Δὲν εἶμαι γὼ π' ὁρίζου, κ'bάρε μου,» τοῦπε, «γὼ ὅ,τι μὲ διατάξ'νε πρέπ' νὰ τὸ κάνου. Τσεῖνο π' bορoῦ, ἕναι νὰ φροdίσου, μόν ἔρθει ἡ γιῶρα σου, νὰ σὲ βάνου σὲ καλὲ τόπο. Νὰ σὲ πάου στ' bαράδεισος μὲ τ'ς ἅγιους τσαὶ τ'ς ἀτζέλους.»

Ἐdἄθελε νὰ κάμει, τὸ παραδέχτη ὁ κ'bάρος τ' Χάρου: — «Τσέρδος ἕναι τσ' αὐτό!» ἔλεε τσαὶ παρ'γορζότανε. Ἔρθε πλιὰ ὁ τσαιρός του, πῆε ὁ Χάρος, τ' λέει: — «Ἔλα κ'bάρε μ', ἐτ'μάσου νὰ σὲ πάρου!» Τσεῖνες dεριότανε, ρωτοῦσε πλιά: — «Ἀμὴ τσαὶ ποῦ θὰ πᾶμε dάρε; Θ'μᾶσαι κάνε τὰ ὅσα μοὔλε'ες, ἢ μὲ π'φώνεις τσαὶ θὰ μὲ πᾶς σὲ καμμιὰ κόλασι;»

Λέει ὁ Χάρος: — «Γώ, μιὰ βολὰ θὰ σταθοῦ στὸ λό'ο μου τσαὶ θὰ σὲ βάλου στὴ bαράδ'σος νὰ καλοπερνᾶς. Τὴ θέσι στ'ν ἔχου φ'λαμένη, μόνου σὺ λόαξε καλά, μὴ δὲ bορέσ'ς νὰ τ' βαστάξεις τσαὶ σὲ διώξ'νε. Ὅ,τ' ἀκοῦς τσ' ὅ,τ' λέπεις, ποτέ σ' νὰ μὴν ἀρωτᾶς, ἐdᾶναι, μ'δὲ νὰ ξετᾶζεις, γιᾶdα τὸ κάν'νε ἔτσ' τσ' ὄχι ἀλλοιῶς, γιὰ θὰ σὲ διώξ'νε τσαὶ θὰ χάσεις τ' θέσ' σου, νά π' στὸ λέου τσαὶ νὰ μὴ bαραπονευτεῖς, π' δὲ dὄξερες!» Ξετσ'νήκανε δὰ μαζὺ μὲ τὸ Χάρο, φτάκανε στ' Βαράδ'σος, τὲν ἔbαλε μέσα ὁ Χάρος τσαὶ τσεῖνες ἔφ'γε, νὰ πάει τσαὶ τ'ς ἄλλοι, ποῦχε παρμένοι, καθενεὶ στὸ dόπο του.

Μόν' ἀπόμ'νε μοναχὸς ὁ κ'bάρος, ἀρχίν'τσε, νὰ bαίνει, νὰ βγαίνει, λόγιαζε τ' ἄθη τσαὶ τ'ς μερωdιές, ἄκουε τὰ τρα'ούdια τ'ν ἀτζέλ'νε, ἔλεπε τ'ς ἅγιοι, χαιρόταν ἡ ψ'χή του. Ἀμὴ ἔλα, π' σὰ περάκανε λί'οι μέρες, ἀρχίν'τσε νὰ στενοχωρεύεται!... Λόγιαζε νὰ βρεῖ κάν'να χωριανό τ', δὲν ἔλεπε κανένα. Γέρευε κάν'να καφενεdάτσι, νὰ πιεῖ κάν'να gαφέ, καμμιὰ ταbέρνα νὰ πιεῖ κάν'να κρασάτσι, νὰ κ'bεdιάσει μὲ κανεί... Τίbοτα! Ἔdες π' λένε, μοναχός τ' dὲ gάνει κανένας μ'dὲ στ' Βαράδ'σος; Πή'αινε νὰ σκάσ' ἀπ' τὸ κακό του...

Σ'κώθη πάλι ἕνα ταχ'νό, νὰ πὰ συργιανίσει, τσεῖ λογιάζ' ἀπὸ μακρὰ σ' ἕναν ἀνοιχτὲ τόπο τσ' ἔτον ἕνας τσ' ἔκανε ζευγάρι. Λέει: — «Γιὰ πὰ νὰ doῦ, ἔd' ἄθρωπος ἕναι, νὰ τὲ gουνουστέψου, νὰ τὲ πιάσου φίλο, νὰ κάνομε παρέα, νὰ ξεdόνει τσαὶ μένα ὁ νός μου! Ἀμ' ἔdα ζευγάρι ἕναι τοῦτο, Χ'στέ μου! Ἔλα Παναγιά μ', τὰ μυαλά τ'νε! Λόαξε, λόαξε, ποῦς ἔχει τὰ βώdια του, τὄνα bρός, τ' ἄλλο πίστα! Αἴ, καλὸ παιdί, dὲ σ' ἔμαθε κανείς, π' γιὰ νὰ κάν'ς ζευγάρι, θέλ' νὰ βάλεις τὰ βώdια ἴσα ἴσα στὸ ζ'γό; Γιᾶdα σοὺ τἄbαλες bρόστα-πίστα; Ποῦς θὰ κάν'ς ζευγάρι ἐτσαdά;»

Δὲν ἔχε τελειώσει καλὰ καλὰ τὴ g'bέdα του, νοιώθει ἕνα χέρζι, νὰ τὲν ἁρπάζ' τσ' ἕναν ἀγέρα νὰ τὲ κ'dᾶ, νὰ τὲ σ'κώνει πάν' ἀπ' τὰ κάτζελα τσαὶ νὰ τὲ ρζίχνει ὄξ' ἀπ' τ' bαράδ'σος, πὰ στὰ παγιά. Τσ' dὰ κὰ τὲν εὗρε ὁ κ'bάρος τ' ὁ Χάρος, ποὺ ρχότανε πὰ στ'ν ὥρα. — «Ἐdἄκαμες κ'bάρε, τσαὶ σὲ πετάξαν ὄξου;» τὲν ἀρώτ'σε. — «Ἄχ! κ'bάρε μου, πρόφταξε! Σῶσον, ἐλέησον, δὲν ἔφταια ὁ ἄμερος! Ἔdες ποτέ σ' τέτοιο dὰ ζευγάρι; Μόν' ἐdἄθελα νὰ μ'λήσου; Ξέχακα τ'ς ὁρμήνειες σου. Βάλε με μέσα πάλι τσαὶ dὲ θὰ ξαναμ'λήσου ποτές μ' ὅ,τ' τσ' ἂ doῦν τὰ μάτια μου!»

Ἔκλαιε πλιά, φίναζε, τὲ λ'πήθη ὁ Χάρος: — «Ἄdε γιὰ πρώτ' βολά, σ'χωρεμένες νᾶσαι!» τ' λέει. «Ἔλα νὰ σὲ ξαναπεράσου μέσα, λόαξε μόνου μὴ τὸ ξανακά-

νεις!...» Νὰ μὴ τὰ πολυλογοῦμε, τὲν ἔβαλε πάλι μέσα ὁ Χάρος, ἀμή, θ'μᾶσαι τ' bαροιμία π' λέει: ὁ κῶλος π' τόχει νὰ κλάνει, ὅπ' τσ' ἂ bάει, κλάνει! τσεῖνες τ' bρώτ' μέρα, ποῦδε πάλ' τὰ παράξενα, δὲ bόρετσε νὰ βασταχτεῖ. Μόν' ἔδε ἕνα ποῦχε πὰ στὴ φ'γοὺ δυὸ τσ'κάλια, τόνα μὲ μιὰ μα'ερειὰ παχιά, οὖλο γλίτσα τσαὶ βούτερε, τ' ἄλλο dὶπ ἄπαχο τσαὶ τὲν ἔδε ποὔβγανε ἀπ' τ' ἄπαχο τσαὶ τ' λίγη γλίνα ποῦχε τσαὶ τ'ν ἔβανε στ' bαχιὰ μα'ερειά, πῆε πάλι νὰ τὲν ὁρμ'νέψει, νὰ βάλ' πάχος ἀπ' τὸ παχὺ στὸ ἄπαχο, γιὰ νὰ γίν'νε τσ' οἱ δυὸ μα'ερειὲς ὅμοιοι.

Τὲ ξαναδιώξανε π' λές, πάλι τὲ λ'πήθη ὁ Χάρος, ἀμὴ τσαὶ σὰ ξαναbῆτσε, ὅdας ἔδε μιὰ γεναίκα πὰ στ'ν ἐστσά, νὰ μαζεύει οὖλα τὰ σῦκα, βουτιά, μ'λίθοι, καμ'μένα τσ' ἀκάμ'τα, δὲ σ'λλοῖστη π' θἄχανε τ' bαράδ'σος γιὰ πάdα, μόνου πῆε κοdὰ νὰ τ'ς πεῖ νὰ μαζεύγειμόνου τὰ καμ'μένα!... Τσ' νοῦ ταίριαζ' ἡ παροιμία: πήττα bρὸς τσαὶ πήττα πίσου — θὰ βγοῦ θέλου νὰ μ'λήσου. Ἄ δὲ μ'λοῦσε, θἄσκαζε!...

Τότες πλιὰ τὲ bετάξανε ὄξου γιὰ τρίτ' τσαὶ τελευταία βολὰ τσαὶ μ'δ' ὁ κ'bάρος του, μ'δὲ κανεὶς δὲ bοροῦσε νὰ τὲ ξαναβάλ' μέσα. — «Κ'bάρε μου, μιὰ τσαὶ δὲ στάθης στὸ λόγο σου τσαὶ δὲ μετάνοιωτσες, μόν' ἡ περιέργειά σ' ἔτονε τόσο μεγάλη, τ'ν ἔχατσες γιὰ πάdα τ' θέσι σου!» τοῦπ' ὁ Χάρος. «Ἔλα πᾶμε δάρε στ' gόλασι. Τσεῖ θὰ βρεῖς πολλοὶ παρέες τσ' ὅ,τ' τσαὶ νὰ ρωτᾶς δὲν ἔχ'ς φόβο νὰ σὲ βγάλ' κανεὶς ἀπ' τὸ dόπο σου!»

—«Καλὰ ἔρχομαι, μόν' θέλ' νὰ μ'πεῖς, ἐdἄτανε τσεῖνα τὰ παράξενα τσαὶ γιἆdα δὲ βρισκότανε κανείς, νὰ τὰ σάξει;» τὲν ἀρώτ'σε ὁ κ'bάρος του.

— «Τοῦτα δὲ σάζ'νε ὅ,τ' τσαὶ νὰ πεῖς!» ἔπ' ὁ Χάρος, «γιατ' εἶν' ἀπὸ Θεοῦ ἐτσαdὰ καμ'μένα. Τὸ ζευγάρι π' πήαινε bρόστα πίστα, ἔναι τ' ἀμόνοιαστο ἀdρόϋνο, ποὺ ἕνας τραβᾶ 'πὸ τ' μιὰ τσ' ἄλλες ἀπὸ τ'ν ἄλλη. Τὰ δυὸ τσ'κάλια ἕν' ὁ φτωχὸς τσ' ὁ πλούσος, π' ἀχόρταγα στρατζίζει τσαὶ παίρνει ἀπ' τὸ φτωχὸ οὖλο τὸ βιός του. Ἡ γεναίκα π' μαζεύει οὖλα τὰ σῦκα, καμ'μένα τσ' ἀκάμ'τα χωρζὶς νὰ ξετάζει, ἔμαι γώ. Οὖλ' οἱ ἀθρῶποι, νέοι, γέροι, παιδιά, δ'τσοί μ' ἔναι τσαὶ τ'ς παίρνου μόνε θέλου 'γώ, δίχως νὰ ξετάζου!... Φχαρ'στήθης δάρε, νὰ πᾶς στ' gόλασι φχαριστ'μένες;»

Τσ' ἔτσι, ἂ bῆε στ' gόλασι, πῆ'ε 'φχαριστ'μένες ὁ κ'bάρος τ' Χάρου. Μοναχὸς τ' τὸ μολό'ητσε στὸ κ'bάρο του. Ἔdα τσέρδεσε μὲ τὴ κ'bαριά; Τσ' ἀπέθανε τσαὶ στ' gόλασι πῆ'ε.

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη.

Ντεριότανε = δειλιοῦσε, φοβότανε. Π'φώνεις = κοροϊδεύεις ἢ διαψεύδεις. Γκουνουστεύου = συναναστρέφομαι. Κουντῶ καὶ ξεκουντῶ = σπρώχνω. Παγὶ πληθ. παγιὰ = βράχοι. Βουτιὰ = σῦκα ζαρωμένα, παραγινομένα. Μούλ'θας πληθ. μ'λίθοι = τὰ ἀγίνωτα σῦκα, τὰ ἄγουρα. Καμ'μένα = καμωμένα. 'Ακάμ'τα = ἀκάμωτα. Σάζω = ἰσιάζω, διορθώνω.

10) 'Ο περ'βολάρης ἡ γεναίκα του τσ' ὁ Χ'στός.

Μιὰ βολὰ ἔτον ἕνας περ'βολάρ'ς μὲ τ' γεναίκα του τσαὶ τὸ παιδί τ'νε, καλὸς ἄθρωπος, κακὸς λόγος ποτὲς δὲν ἔβγαιν' ἀπ' τὸ στόμα του. Ὅπ' bοροῦσε ἔκανε τὸ καλό, λόϊαζε τὴ δ'λειά του, μιὰν ἀκ'μασὰ ψωμὶ νἆχε τσαὶ νἆλεπε τὸν ἄλλε νὰ μὴν ἔχει, θελὰ τ'ν ἔδονε τσ' ἂς ἀπόμενε νηστ'κός. Δ'λευτάρης τσαὶ φτωχός, ὅποτε ἔχε φαΐ, ἔτρωε τσ' ὅποτ' ἔχε δ'λειά, δούλευε. Τσυρζατσή, καθερμενή, Τετράδη τσαὶ Παραστσευὴ οὖλα ἕνα τἆχε 'Αλήθεια ποὺ μ'δὲ σ' ἐκκλησὰ πή'αινε, μ'δ' ἔξερε, πότε νηστεύ'νε τσαὶ πότε κάν'νε 'Αποκρζά.

Ἡ γεναίκα τ' πλιὰ σ'χιζότανε μὲ τοῦτα τ' τὰ φερσίματα. Τσεῖνη ἔτονε θρήσκα τσαὶ θεοφοβούμενη. Κάθε μέρα ἔθελ' νὰ κόψ' λουλούδια, νἆ πάει στ'ν ἐκκλησά, νὰ στολίσει τὰ 'κονίσματα, ν' ἀνάψ' τὰ καdήλια!... Σακατευότανε, νὰ κάν' μετάνοιες τσαὶ νὰ προστσ'νᾶ ὁλοένα τσαὶ νήστευγε πᾶσα Τετράδ' τσαὶ Παραστσευή,

ἀμὴ ἡ ψ'χή της ἔτονε μαύρη! Καν'νοῦς καλὸ δὲν ἔκανε. Δὲν ἔδονε μ'δὲ τ' ἀτζέλ' της νερό. Οὔλους τσὶ b'dολο'οῦσε τσαὶ τ'ς ἀναγελοῦσε.

Τὸ παιδί τ'ς τ'ν ἀγαποῦσε πολὺ τσαὶ τὸ χαϊδευότανε, ποῦτον ἡ μάννα τ' τέτοια καλὴ Χ'στιανή. Τ'ς ἔλε'ε πλιά: — «Μάννα, σοὺ μὲ τ'ς νήστειες τσαὶ τ'ς μετάνοιες μόν' ἀπεθάνεις, θὰ πᾶς ὁλοῖσα στ' βασιλεία τ' οὐρανοῦ, στ' Βαράδ'σος! Γιᾶda νὰ μὴ σ' ἀκούει, νὰ νηστεύγει τσαὶ νἄρχεται τσ' ὁ ἀφέd'ς μου στ'ν ἐκκλησὰ καμμιὰ βολά; Ἔd' ἀγύρ'στο τσεφάλι ἔναι πλιά!...»

Ἔρθε τσαιρός, ἀπεθάνανε τσ' οἱ δυό. Τὸ παιδὶ τ'ν ἔβραζε κόλλ'βα, διάβαζε λειτουργιές, παρακαλοῦσε τὸ Χ'στὸ τσαὶ γιὰ τὴ ψ'χή τ'ς μάννας του, μὰ πιὸ πολὺ γιὰ τὸν ἀφέd' του τσ' ἔλεε: — «Χ'στέ μου, μὴ πολυοτυραγνήσεις τὸν ἀφέd' μου, π' δὲ νήστευγε τσαὶ δὲ ρχότανε στ'ν ἐκκλησά, λ'πήσου τένε τσαὶ σῶσε τένα τὸν ἁμαρτωλό!» Ἀπὸ τ'ς πολλοὶ βολές, ὁ Χ'τὸς ἔδε τ'ν ἀγάπ' του τσαὶ τὸ λ'πήθη. Πάει μιὰ μέρα τσαὶ τ' λέει: — «Ἔλα μαζύ μου, νὰ σ' δείξου τὸν ἀφέd' σου ποῦ βρίστσεται, νὰ χαρεῖ ἡ ψ'χή σου!»

Πάει τὸ παιδὶ μαζύ, τ' ἀνεβάζει ὁ Χ'στὸς πὰ στ' Βαράδ'σος, ἀνοί'ει μιὰ πόρτα, τ' λέει: «Λόϊαξε δάρε!» Λέπ' δὰ τὸ παιδὶ τὸν ἀφέd' του, καθισμένε πὰ σὲ μιὰ χ'σὴ καρέγλα τσαὶ ξεκοραζότανε. Γύρω τριγύρου στ' gαρέγλα τ' οὖλα τὰ λουλούδια τ' κόσμου τσαὶ μοσκομυρίζανε. Ἀτζέλοι τσ' ἀτζελόπ'λα παίζανε μουσ'τσές, λαβοῦτα τσαὶ διολιὰ τσαὶ ψέλνανε μιὰ μορφιά!...

Τὸ παιδὶ ἀναγάλλιατσ' ἡ καρδιά του, λέει: — «Σ' εὐχαρ'στοῦ, Χ'στέ μου, π' τὲ σ'χώρετσες!» Λέει ὁ Χ'στός: — «Τίβοτα δὲν ἔχου νὰ τοῦ σ'χωρέσου! Ἡ καλωσύν' του τσ' ἡ καλή τ' καρδιά, ἄξα τὲ φέρανε δῶ πάνου!»

Τσίν'τσε τὸ παιδὶ νὰ φύει, φχαριστῶdας τὸ Χ'στό. Μόν' ἔδε πλιὰ τ' gαλωσύν' του, ξεθαρεύτη τσαὶ τ' λέει:— «Χ'στέ μου, δάρε ποῦμαι δῶ πάνου, δὲ μ' δείχνεις τσαὶ τ' μάννα μου, νὰ τ' δοῦ τσαὶ τσείνη λιγ'λάτσι, νὰ χαροῦ!...» Ἀνοί'ει τότες ὁ Χ'στὸς μιὰν ἄλλ' πόρτα, λοϊάζει τὸ παιδί, ἔda νὰ δεῖ!... Σκοτάδι, φ'νές, bαb'λίτσα τσαὶ καταμεσῆς, πὰ στ' φωτιὰ ποῦτσαιε, ἕνα μεγάλο χαρανὶ μὲ πίσσ' ἀναλ'μένη τσ' ἡ μάννα τ' χουσμένη ὥς τὰ χείλια τσ' ἔβραζε.

Σὰν ἔδε τὸ παιδί τ'ς μὲ τὸ Χ'στό, σήκωτσε τὰ χέρια τσαὶ τὰ μάτια τ'ς τρέχανε βρύσι. Ἔθελε νὰ μ'λήσει, μὰ ἡ πίσσα γίμοζε τὸ στόμα της τσ' οἱ δαιμόνοι μὲ τὰ δαιμονόπ'λα ποὺ στεκότανε γύρου στὸ χαρανὶ μ' ἀναμμένοι δαυλοί, τὴ g'dούσανε τσαὶ τ' χούνανε πάλ' μέσα. Τὸ παιδὶ ἀρχίν'τσε πλιὰ νὰ κλαίει τσαὶ νὰ παρακαλεῖ τὸ Χ'στό, νὰ τὴ σ'χωρέσει τσ' ἂς τὄπαιρνε τσεῖνο, νὰ τὸ βασανίσει στὸ dόπο της.

Μόν' ἔδε πλιὰ ὁ Χ'στός, ἔda καλὴ καρδιὰ ἔχε τσαὶ τ'ν ἀγάπη ποῦχε τ'ς μάννας του, λέει: — «Ἄdε, γιὰ τὸ χατήρ' σου θὰ τὴ σ'χωρέσου. Βγάλε μιὰ τρίχα ἀπ' τὰ μαλλιά σου τσαὶ κρέμασέ τ'να, νὰ σκαβαλώσει, νἀνεβεῖ!» Τὸ παιδὶ ἔβγαλε τὴ τρίχα, τὴ κρέματσε στὸ χαρανὶ τσαὶ τ'ς ἔπε:—«Πιάσου, μάννα, νὰ σ' ἀνεβάσου!..» Μόνε βγῆτσε πὰ στὸν ἀφρέ, μιὰν ἄλλη ἁμαρτωλὴ ποὔβραζε μαζύ, ἁρπάχτη ἀπ' τὰ ποδάρζα της, νὰ σωθεῖ τσαὶ ξαύτη τσαὶ τ' bαρακαλοῦσε:— «Πᾶρε με δάρ' τσαὶ μένα μαζύ σου, νὰ γλυτώσου τσαὶ γὼ ἡ γιᾶτ'χος!...»

Γυρίζ' ἡ γρζὰ μανιασμένη, τ'ς δόνει μιὰ κλωτσά, τ'ς λέει : — «Παράτα με, μὴ σὲ σκοτώσου στσὶ κλωτσές! Μένα μὲ παίρν' τὸ παιδί μου, σοὺ γιᾶda νὰ ρθεῖς; Δ'κό σ' ἔναι τὸ παιδὶ μαθές;» Λέει τότες ὁ Χ'στὸς στὸ παιδί:—«Μόλαρε τὴ τρίχα τσ' ἂς τ'να πάλι νὰ βασανίζεται. Μ'δ' ἡ φωτιὰ τσῆ κόλασης τσαὶ τὸ βράσ'μο στ' bίσσα, δὲ στάθη ἄξο, νὰ μαλακώσει τ' gαρδιά της. Σ'χώρεσ' δὲν ἔχει γιὰ ξαύτη, ἂς τ'να τσ' ἂς πᾶμε!»

Καλὴ τ' Καρεφύλλη.

Ἀκ'μασὰ = μπουκιά, κομματάκι πολὺ μικρό. Καθερμενὴ = καθημερινή. B'dολο'οῦσε = κατηγοροῦσε, ἔρριχνε πούντους. Διολὶ = βιολί. Μπαμπ' λίτσα = πληθ. ὀχλοβοή, φωνές. Χαρανὶ = καζάνι, τέντζερες μεγάλος. Μόλαρε = ἄφησε.

11) Τ' ἅγιο φῶς.

Σ' ἕνα σπίτι πάν' ἀπ' τὸ λιακό, οὔλ' νύχτα ἔφετζε ἕνα φῶς σὰν ἄστρο, ἡ γειτόν'σσα, π' τὄλεπε χρόνια, φορώτανε τσ' ἔλεγε: «Ἔda κάνει πλιὰ οὔλ' νύχτα τσείν' ἡ γεναίκα τσ' ἔχει τὸ λύχνο ἀτσοίμ'τε;...» τσαὶ γέρευγε νὰ τὴ γνουρίσει. Τσείνη ἔτον μιὰν ἀγαθὴ τσαὶ παλαιϊτσὰ γεναίκα, π' δὲν ἔχε gουνουστέψει μ' ἀθρώπους ποτέ της.

Μόνε πῆε ἡ γειτόν'σσα, τ' δέχτη μὲ χαρά, τ'ν ἄκ'γε ἔda τ'ς ἔλεε, τὴ ξέβγαλε πλιὰ τσείνη γιὰ καλά, ἀρχίν'τσε τσαὶ ξαύτη, νὰ κατ'γορᾶ τσαὶ ν' ἀναγελᾶ τὸν ἕνα τσαὶ τὸν ἄλλε, γίνη ἀπ' τ'ν ἴδια ἀσκατζὰ μὲ τ'ς ἄλλοι γεναῖτσες. Λέει δὰ ἡ γειτόν'σσα: — «Δάρε π' τὴ γνούρ'κα, θὰ τ'ν ἀρωτήσου, ἐdᾶναι τσεῖνο τὸ φῶς;...» Λογιάζει πὰ στὸ λιακό, δὲν ἔλεπε φῶς. Φοβήθη! Ἔνοιωτσε π' τὴ gατάστρεψε τ' γεναίκα, τ'ν ἔκανε, νὰ χάσει τ'ν ἀθεότη τσαὶ τ' gαλωσύνη τ'ς.

Ξεμολοήθη στὸ πνεματ'κό, τσεῖνες τ'ς ἔπε, ν' ἀφήσει τ' γεναίκα ἥσ'χος τσαὶ νὰ μὴ τὴ g'dᾶ στὸ κακό!... Τσεῖνο τὸ φῶς, ἔτον τ' ἅγιο φῶς τσαὶ μόνε τ' παρατήκανε οἱ κατσοὶ συναναστροφές, ἡ καλή τ'ς καρδιὰ ἔφερε πάλι τ' γεναίκα στὸ δράμο τ' Θεοῦ τσαὶ τ' ἅγιο φῶς ξαναφάνη πὰ στὸ λιακό της τσ' ἀπόμ'νε νὰ τ' φωτίζει τσαὶ νὰ τ' βοθᾶ, ὥς π' ἀπέθανε, ὥς τὸ τέλος τῆς ζωῆς της.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη.

Λιακὸς = τὸ λιακωτό, ἡ ταράτσα. Φορῶμαι = ὑποπτεύομαι, βάζω στὸ νοῦ μου. Γκουνουστεύω = συναναστρέφομαι. Ἀσκατζὰ = τὸ κάτω ράφι τῆς φ'γοῦς. (Φ'γοὺ = τὸ γωνιαῖο κτιστὸ τζάκι στὰ Σκυρ. σπίτια.) Ἀθεότη = ἀθωότης. Κ'ντᾶ = σπρώχνει.

12) Ὁ φεgαρᾶς.

Μιὰ βολὰ τσ' ἕνα τζαιρὸ ἔτανε δυὸ φτωχοὶ γειτόνοι, ζευγολάτες τσ' οἱ δυό, πολλὰ παιδιὰ τσαὶ λί'α χτήματα τσαὶ τὸ ψωμὶ λ'μαστὸ τ'ν ἔπετε. Μὰ ἡ Παναγιὰ τσ' ὁ Χ'στὸς λέπανε τὰ παιδιά τ'νε τσ' ἔχαν τ'ν ἔννοια τ'νε. Ποτὲς δὲν ἀρρωστούσανε τσ' ἔτανε πάda γερὰ τσαὶ χαρούμενα μ' οὔλη τὴ φτώχια τ'νε.

Ὁ ἕνας, καλὸς τσ' ἄθρωπος τ' Θεοῦ, δόξαζε οὔλ' μέρα τὸ Βαdοδύναμο φχαριστ'μένες ἀπὸ τ' Μέρα του, πλάγιαζε πᾶσ' ἀργά, πότε νηστ'κὸς τσαὶ πότε χορτᾶτες μὲ τὸ τρα'ούδι στὸ στόμα. Ὁ ἄλλες, οὖλο γρίνα τσαὶ κατσὴ καρδιά, ἡ βλαστήμια δὲν ἀπόλ'π' ἀπ' τὸ στόμα του. Καλή, κατσὴ χρονιά, πάda παραπονιότανε, ὅτ' δὲν ἔχε νὰ φάει. Ὅ,τ' τσ' ἂν ἔχε, στ' daβέρνα τὄπ'νε τσ' ἄφ'νε τὸ σπίτ' του νηστ'κὸ τσαὶ π'νασμένο.

Ἔρθε μιὰ χρονιά, πέρατσ' ὁ Σπαρτῆς, κόdευε Διτσέβρης τσ' ἀκόμα δὲν ἔχε βρέξει. Ποῦς νὰ κάν'νε ζευγάρ' τσαὶ ποῦς νὰ σπέρ'νε οἱ φτωχοί;... Ἔδωτσ' ὁ Θεὸς καμμιὰ βολὰ τσ' ἔβρεξε δυὸ τρεῖς σταλαbοῦδες. Λέει ὁ καλὸς γείτονας στὸν ἄλλε τὸ gακὸ ἀποσπεροῦ: — «Κ'bάρ' ἔda θὰ κάν'ς; Γὼ λέου τὸ ταχ'νὸ νὰ πάρ' τὰ ζᾶ μου τσαὶ νὰ πάου ὥς τὸ χωράφι, ἴσως τσαὶ βάλου bρός, ν' ἀρχ'νήσου πλιὰ νὰ σπέρου. Σοὺ θαρθεῖς;»

— «Γιά! π' νάχει ὁ δαίμονας τὰ μελαχόνια τ'ς! Ἔda ζευγάρ' θὰ κάν'ς; Τὸ χοῦμα πέτρωτσε πλιὰ ἀπὸ τ'ν ἀνυδρζά. Σάματι ἔβρεξε τσαὶ καθόλου; Μιὰ φαφούρα ἔφερε μονάχα! Ἀμὴ ἔda νὰ κάνου; Θὰ ρθοῦ τσαὶ γώ, νὰ δοῦμ' ἔda θὰ γ'νοῦμε. Μόν' ἔβγα στ' Gαταφράσ' ταχ'νὸ τσαὶ κωλοβάρ'τσε λ'γάτσ' ὥς νὰ ρθοῦ τσαὶ γὼ ἀπὸ πίστα!» Ἔπε ὁ κακὸς τσ' ἔφ'γε βλαστ'μῶdας.

Τ'ν αὐγὴ μόνε φτάκανε στὰ χτήματα, ἀρχ'νήκανε τὸ ζευγάρι. Ὁ κακὸς οὖλο τσαὶ μουρμούρ'ζε! Τσεῖ πὰ στσὶ βλαστήμιες τσαὶ τὸ θ'μό του, λέπ' ἕνα γέρο τσαὶ στεκότανε κὰ στ'ν ἄκρα, στ' μασσίδα τσαὶ τὲ λόγιαζε. — «Ἐdᾶχεις τσ' οὖλο βλαστ'μᾶς;» τ' λέει, «ἐdᾶπαθες;» — «Ἔda θέλ'ς νᾶχου; Πολεμοῦ τσαὶ δὲ bορ' νὰ

θρέψου τὰ παιδιά μου. Νὰ πάρ' ὁ δαίμονας τσαὶ νὰ σ'κώσει, νὰ μὴ θέλ' νὰ ρίξει τσαὶ λίγο νερό! Ἔda νὰ κάμομε πλιά; Ποῦς νὰ ζήσομε;»

Τ' λέει ὁ γέρος, (ὁ Χ'στὸς ἔτονε μαθές): — «Αἴ! κ'bάρε! δὲ ξέρ'ς! Δάρε π' ἀλλάζει τὸ φεgάρι, γὼ σ' λέου, π' θὰ βρέξει τσαὶ καλά, μόνε λύσ' τὰ βώδια σου τσαὶ πᾶρ' ἀπάνου τὸ β'νό, πριχοῦ κατεβεῖ ὁ ποταμός.»

— «Ἄmda φεgαρᾶς ἔσαι σοὺ τσαὶ ξέρ'ς, πότε θὰ βρέξ' τὸ φεgάρι, τσ' ἔda τσαιρὸ θὰ κάνει;» τ' λέει τσεῖνες, «θὰ σὲ βάλου δάρε β'λὴ τσ' ἀρώτ'μα πὰ στὸ τσεφάλ' μου τσαὶ στὴ δ'λειά μου! Τράβα τὸ δρόμο σου, Χ'στιανέ μου, τσ' ἔχε με παρατ'μένε! Μώρ' καλὰ λένε ὅπ' γέρος σκάdαλο!» Τσ' ἀρχίν'τσε πάλι νὰ τσεdρίζει τὰ ζᾶ του τσαὶ νὰ βλαστ'μᾶ.

Ὁ Χ'στὸς σὰν ἔδε, π' δὲν ἄκ'γε, ἔφ'γε τσαὶ πῆε στὸν ἄλλε τὸ gαλὲ ζευγολάτη. Σὰν ἄκ'τσε τσεῖνες, π' θὰ βρέξει τσαὶ νὰλύσ' τὰ βώδια τ' νὰ φύει, στάθη τσ' ἔκανε τὸ σταυρό του τσ' ἔπε: — «Ἄχ! παπούλ' μου, ὁ Θεὸς σ' ἔbγανε bροστά μου! Πόσα ξέρ'ς! Θ'μῶμαι τὸν ἀφέd' μου, ὅπ' μᾶς ἔλεγε πάda: «σὰ δὲν ἔχεις γέρο, πέψε τσ' ἀγόραζε.» Ποῦ νὰ ξέρ' γὼ π' θὰ βρέξει; Ἄεστε, νὰ φύ'ομε! Χό! χό! Κοτσίν' μου! παλλ'καρα μου, Μελίσση! γειά σας! πάμε γλήγορα στὸ σπίτ' μας!»

Ἔπερε τὰ ζωdανά του τσαὶ τράβ'ξε κατὰ πάνου! Σὰν ἔφτατσε τσ' δὰ κὰ στὸ χωράφι τ' γείτονα του, τὲν ἔδε ποὺ ζευγάρ'ζε. Τὲ φίναξε νὰ ρθεῖ, ἀμὴ τσεῖνες δὲν ἔθελε. Μόν' ἀρχίν'τσε νὰ τ' λέει οὖλο τσαὶ b'dολο'ἴτ'κα λόγια, π' ἄκ'σε τὸ γέρο τσαὶ παράτ'σε τὴ δ'λειά του τσαὶ γύρ'ζε πίστα στὸ χουρζό: — «Ἄειdε σού, σὰ φοβᾶσαι, χεζοσπ'τᾶ, νὰ φ'λάειs τὸ σπίτι, νὰ μὴ σ' φύ'ει, γὼ θ' ἀπομείνου!» τοὔλεε.

Ἔda ἔχε νὰ κάμει τσαὶ τσεῖνες τὲν ἄφ'τσε τσ' ἔφ'γε. Σὲ λ'γάτσι πιάνει ἕνα νερό, φριχτ'κό! Κατακλυσμός, ἀπὸ σταμνιοῦ τόρριχνε! Ὥς νὰ προκάνει, νὰ λύσ' τὰ ζᾶ τ' τσαὶ νὰ κάν' πέρα, κατέβατσ' ὁ ποταμὸς τσαὶ τὲν ἔπνιξε!...

† Μανώλης Βγεν'κὸς μυλωνᾶς.

Λιμαστὸ = τόσο λίγο ὥστε τὸ ἐλίμαζαν. Σπαρτῆς = ὁ μῆνας ποὺ σπέρνουν, ὁ Νοέμβριος. Σταλαμπούda = σταλαγματιά. Μελαχόνια = τὰ ἐντόσθια, τὰ σηκότια της. Ἀνυδρζὰ = ἡ ἀναβροχιά, λειψυδρία. Φαφούρα = ψιχάλα. Καταφράσι = τοποθεσία λίγο πιὸ ἔξω ἀπ' τὸ χωριό. Κωλοβάρτσε = χασομέρησε. Μασσίda = αἱμασιά, ἄνδηρον. Μπ'ντολο'ἴτικα = σαρκαστικά, εἰρωνικά. Χεζοσπιτᾶς εἴρων. = κεῖνος ποὺ δὲ βγαίνει ἀπ' τὸ σπίτι. Νερὸ φριχτ'κὸ = ἴσως: φριχτό, τρομερό.

13. Ὁ Χ'στὸς τσ' ὁ καλὸς γεωργός.

Ἔτονε μιὰ βολὰ ἕνας γεωργός, πολὺ καλὸς ἄθρωπος τσαὶ φοβότανε τὸ θάνατο. Παρακαλιότανε πλιὰ στὸ Χ'στὸ τσ' ἔλεε: — «Χ'στέ μου, νὰ μὲ βοθήσεις νὰ μὴν τυραγνηστοῦ! Μόνε ρθεῖ ἡ γιῶρα μ' νὰ πάρεις τὴ ψ'χή μου, χωρὶς νὰ τὸ νοιώσου!».

Σ'κώθη πλιὰ ἕνα ταχ'νό, ἔκανε τὸ σταυρό του τσ' ἀπέτσ' τσίν'τσε νὰ πάει στὸ χωράφι. Σὰν ἔφτατσε στὸν Ἅη-Νικόλα τὸν Ἀχλαδῶνα, ἔκατσε στὸ π'γαδάτσι, νὰ ξεκοραστεῖ τσ' ἔβγαλε, νὰ φάει μιὰν ἀκ'μασὰ ψωμί. Σὰν ἀπόφαε, ἔστσυψε στ' bάρα, νὰ πάρ' λί'ο νερὸ μὲ τὴ σφουχτιά τ',νὰ πιεῖ, νὰ ξεδιψάσει!

Τσεῖ ἔρχεται κοdά τ' ἕνας γέρος, ὁ Χ'στὸς ἔτονε μαθές, τ' δόνει ἕνα χ'σὸ ποτήρι τσαὶ τ' λέει: — «Πᾶρε τὸ ποτήρι, νὰ βάν'ς, νὰ πιεῖς, νὰ ξεδ'ψάσεις, νὰ μὴ θέλ'ς ἄλλο νερό, ὥς νὰ πᾶς τσαὶ νὰ γυρίσεις ἀπ' τὸ χωράφι.» — «Σπολλάτ' σου, bάρbα!» τ' λέει ὁ γεωργός, «ἀμὴ ἐγὼ ἔμ' ἕνας χωριάτ'ς, νὰ μὴ πιοῦ μὲ τὸ ποτήρ' σου, νὰ στὸ χρίσου, ἡ σφουχτιά μ' μὲ φτάνει.» — «Πιὲς μὲ τὸ ποτήρ' μου, νὰ ξεδιψάσεις μιὰ τσαὶ καλή!...» τ' λέει ὁ Χ'στὸς πάλι, «τσαὶ δὲ bεράζει.»

Τόπερε πλιὰ ὁ ζευγολάτ'ς, ἔπιε τσαὶ μόν' ἔπιε, ἡ ψ'χή τ' βγῆτσε χωρὶς νὰ τὸ νοιώσει τσ' ἀκ'λουθοῦσε τοῦ Χ'στοῦ, π' πή'αινε bροστά. Τὸ κορμὶ πλιὰ ἀπόμ'νε

κὰ στ' bάρα, ἀνάστσελα. Σὲ λ'γάτσι γυρίζει ὁ Χ'στὸς τ' λέει. — «Αἴ! φχαρ'στή-θης δάρε π' γίνη τὸ χατήρ' σου τσαὶ δὲ βασανίστης, μόν' ἀπέθανες τσαὶ βγῆτσ' ἡ ψ'χή σου, χωρὶς νὰ τὸ νοιώσεις;» — «"Αμda πεθαμένες ἔμαι γώ;» ἔπε τσεῖνες...

— «Μόνε δὲ bιστεύγεις, ἔλα πᾶμε πίστα,» τ' λέει πάλι ὁ Χ'στός, «νὰ δεῖς τὸ κορμί σ', τσεῖ π' ἔσονε κλεισμένες τόσε δὰ τζαιρό, νὰ πιστέψεις.» Σὰ γυρίκανε τσαὶ πῆε τσ' ἔδε τὸ κορμί τ' μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτέ, τὰ μάτια γουρλωμένα, μυῖγες, σκ'λῆτσα, μερμήτζα, μαζεμένα πάνου τ' τσαὶ τὸ τρώανε, τ' λέει πάλι ὁ Χ'στός. — «Θέλ'ς νὰ ξαναζήσεις, νὰ σὲ βάλου πάλι τσ' μέσα;» Τσεῖνες πλιὰ γονάτ'σε τσαὶ παρακαλιότανε τσαὶ δὲν ἔθελε μὲ κανένα τρόπο, νὰ ξαναγυρίσ' στὸ κορμί, ἐτσὰ δὰ μαγαρισμένο π' τὸ λόγιαζε, μόν' ἀπόμ'νε μὲ τὸ Χ'στό, π' τὲν ἔπερε μαζύ τ' στ' Βαράδ'σος.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη.

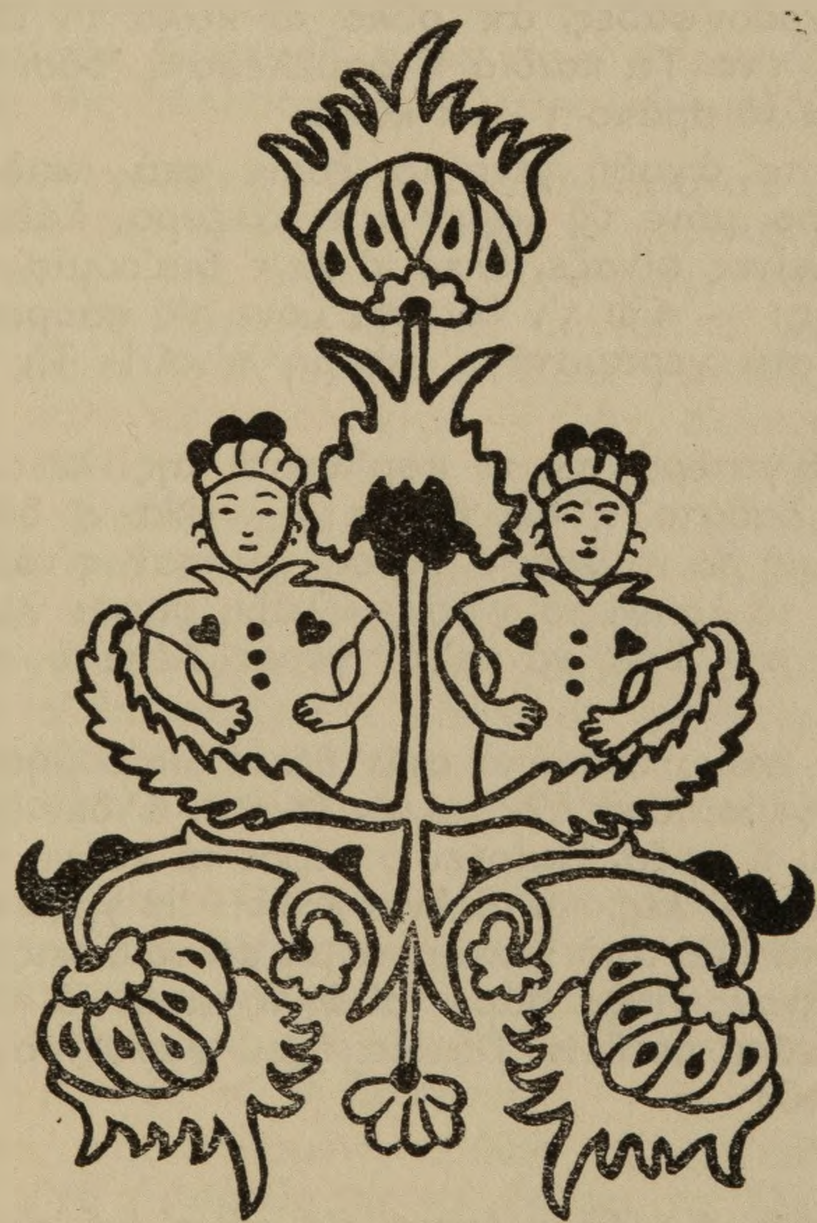

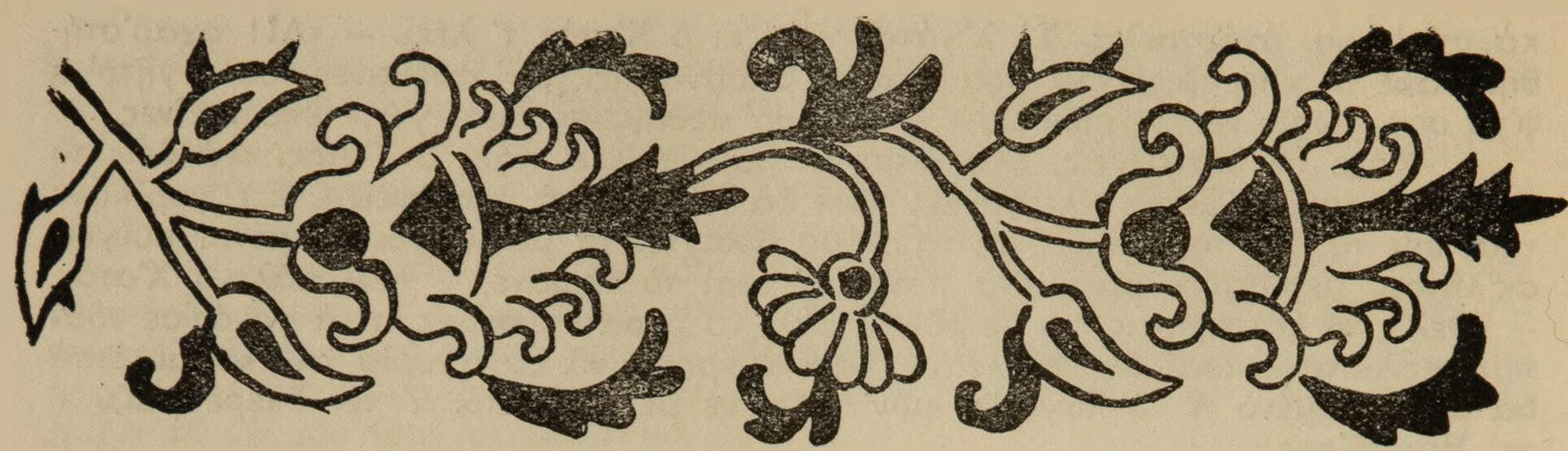

7. ΑΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

1) Ὁ παποῦς μ' ὁ Κωσταδῆς ὁ Φραγκούλης, καλὸς ἄθρωπος, ἄρχοdας, ἔχε λιοτρίβια, σπίτια, χωράφια, ἐλιές, τὸ μύλε πὰ στὰ Πουριά. Πάdρεψε τσὶ θ'γατέρες του, τσὶ προίτσ'σε ἀρχοdον'φάδες, ἀπ' οὖλα τὰ καλὰ τ'ν ἔδωτσε. 'Απόμ'νε πλιὰ μὲ τὴ γρζά του, οἱ δυό τ'νε. Τὰ παιδιὰ τ' φαμελέψανε, δύσκολα τὰ φέρνανε βόλτα. Τσεῖνες ἔχε ἀκόμα τὸ dρόπο τ' γιὰ καλά.

Ἡ γρζά του, καλὴ τσ' ἀγαθὴ γεναίκα, ἔdονε στὰ παιδιὰ τσαὶ στὰ 'γγόνια της, κρουφά 'π' τὸ γέρο, μόνε τ'ς γερεύγανε, ἄλευρα, λάδι, ἀπ' οὖλα ὅσα ἔχε, ὅ,τι τ'νὲ λειβότανε. Τσεῖνες φίναζε, ἔλεε π' θὰ τ' διά'ουμίσ' τὸ σπίτι τ' γιὰ τὸ χατήρι τ'νὲ παιδιοῦνε της: — «Γὼ τ'ν ἔdωσα, μόνε τ'ς πάdρεψα, τόσο βιός, θέλου dάρε τσαὶ γώ, νἄχου στὰ γεράματά μ' νὰ μὴ π'νοῦ!» Τ'ς ἔλεε. Τσείνη δὲ dὲν ἄκ'γε.

Πέβει μιὰ βολὰ ἡ θ'γατέρα της τὸ κορ'τσάτσ' της, λέει: — «Μαννού, ἔπ' ἡ μάννα μ', dός μ' λίγο λαdάτσ' π' dὲν ἔχομε!» — «Νὰ σ' dώσου,» λέει ἡ γρζά, «ἀμὴ ποῦς νὰ κάνομε, μὴ dὸ νοιώσει ὁ γέρος μ' τσαὶ φ'νάζει; Βάστα τσαὶ νὰ dεῖς.» Παίρνει ἡ γρζὰ τὸ λα'ήνι τὸ γ'μόζει λάdι, ρίχνει λίγο ξίdι ἀπὸ πάνου, τὸ dόνει στὸ παιdί. Πὰ στ'ν ὥρα, νά τσ' ὁ γέρος. Λέπ' τὸ παιdὶ μὲ τὸ λα'ήνι, ἀρωτᾶ:

— «Ἔdα τοὔdωτσες πάλι; Οὖλο τὸ σπίτ' θὰ τὸ διά'ουμήσεις πλιὰ γιὰ τὴ θ'γατέρα σου;» — «Σώπα, γέρο, λίγο ξ'dάτσι τ'ν ἔβαλα, π' dὲν ἔχανε. Ταχιὰ θὰ μ' τὸ πέψει πίστα πάλι,» λέει ἡ γρζά. Παίρνει ὁ γέρος τὸ λαήνι, τ' ἀνοί'ει, β'τᾶ τὸ dαχτύλ' του: — «Ἔdα ξίdι μ' λές, τοῦτο ἔναι λάdι!» Ἡ γρζὰ ἀπόμ'νε: — «Γιὰ μάννα! γέρο μ', γὤβαλα τὸ ξίd' ἀπὸ πάνου νὰ μὴ dὸ νοιώσεις! Ποῦς ἔρθε dάρε τὸ λάdι τσ' ἀνέβη ἀπὸ πάνου; Πᾶψε dάρε τσ' ἂς τὸ παιdὶ νὰ π'γαίνει. Στὴ θ'γατέρα μας τὸ dόνου, dὲ dὸ πέβου σὲ ξένε. Παιdιὰ ἔχει, φαμελίτ'σσα ἔναι. Ὁ Θεὸς θὰ μᾶς τὰ πέψει ἀπ' ἀλλοῦ!...».

Παπαdιὰ τ' Καρεφύλλη.

2) Μιὰν ἄλλ' μέρα πάει ἡ γιάλλη ἐgονή τ'ς νὰ τ' dεῖ, τ'ν ἀρωτᾶ ἡ γρζά: — «Ἔdα μα'ερεύγετε σήμερο;» Λέει τὸ παιdί: — «Τίβοτα!» Ἡ γρζὰ ἔξερε, π' ὁ γέρος της ἔχε στ' βάρκα ἕνα βαρέλι μὲ τσαρdέλια τ' λέει: — «Βάστα, νὰ σ' βάλου dυὸ τσαρdέλια στ' βαβάθα, νὰ στὰ κρούψου κάτ' ἀπὸ τ'ν ἀστ'βή, πέρα στ'ν ἄκρα, σὰ θὰ φύ'εις νὰ τὰ πάρ'ς.» Πάει κά στ' βάρκα, ποῦχε ὁ γέρος ἕνα βαρέλι μὲ θαλασσ'νὸ νερὸ τσ' ἔχε μέσα τσαρdέλια, π' τᾶχε ψαρέψει ὁ παραγυιὸς ἀπὸ σπεροῦ. Γ'μόζει μιὰ Καστριανὴ βαβάθα ψάρζα, τὰ κρούβει κάτ' ἀπὸ τ'ν ἀστ'βή.

Ὁ γέρος τ' λόγιαζε πάν' ἀπ' τὸ παρεθύρζι. Τσείνη dὲ dὲν ἔχε dεῖ. Παίρνει ἕνα gασμᾶ, κατεβαίνει. Τὲ λέπει ἡ γρζά, τὲν ἀρωτᾶ: — «Ποῦ πᾶς, γέρο;» — «Πὰ νὰ

σκάψου κάτ' ἀπὸ τ'ς ἀστ'βὲς ποῦναι δροσά, νὰ βροῦ κάν'να σαρακόχ'λα, νὰ φᾶμε.» — «Μὲ τέτοια κάψα ποῦ θὰ βρεῖς σαρακόχ'λοι; Ἔdα θέλ'ς νὰ κοράζεσαι σήμερο; Ἔχομε τόσα τσαρδέλια, τσεῖνα θὰ βρωμήσ'νε.» Τοῦλε'ε ἡ γρζά. Μαγανίστη πλιά, τ' ἀκ'λουθοῦσε νὰ δεῖ, ποῦ θὰ πάει.

Πάει ὁ γέρος ἀπὸ δῶ, ἀπὸ τσεῖ — «Γὼ θέλου σαρακόχ'λοι, θὰ σκάψου τσαὶ θὰ βροῦ!» ἔλεε. Φτάνει τσαὶ στ'ν ἀστ'βὴ τ' μεγάλη, κάνει π' θὰ σκάψει, βρίστσει τ' βαβάθα μὲ τὰ τσαρδέλια: — «Νά, δά, γρζά! Λάρε ποὺ οἱ γιάστ'βὲς ἔναι γιομάτοι ψάρζα, ἔdα νὰ τ'ς κάμομε τσὶ σαρακόχ'λοι. Πᾶρ' τα νὰ τὰ μα'ερέψεις.»

Ἡ γρζὰ πλιὰ ἔκλαιγε τσαὶ χτ'πιότανε: — «Γιὰ μάννα! γέρο μ', ὁ δαίμονας σὲ βάνει πλιά; Ποῦ τὸνοιωτσες; Μιᾶς τσ' ἔχ'με μεῖς τόσα καλά, νὰ π'νοῦνε τὰ παιδιά σ', δὲ dὸ θέλει ὁ Θεός! Σοῦσαι καλὲς ἄθρωπος, γιᾶdα μ' τὰ κάνεις τοῦτα δὰ τσαὶ μὲ σκάζεις;».

Τέτοιοι καλοὶ τσ' ἀπονιέρευτοι ἀθρῶποι ἔτανε τσεῖνε τὸ τζαιρό.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

3) Σὰν ἔρθ' ἡ γιῶρα τ' τσ' ἀπέθανε πλιὰ ὁ Κωσταdῆς ὁ Φραgούλης ἡ γεναίκα του τὲν ἔκλαιγε τσ' ἔλεε: — «Ἄχ! Κωσταdῆ μου, ποῦ ἔφ'γες τσαὶ μ' ἄφ'τσες; Χτηματία μου τσαὶ χρζηματία μου!

Σένα σοῦ πρέπει, Κωσταdῆ, στὴ γῆς νὰ μὴ σὲ βάλου,
μόν' νὰ σοῦ χτίσουνε νοdᾶ ἀνάμεσα πελά'ου!...
Γὼ θὰ σοῦ χτίσου, Κωσταdῆ, τάφο εἰς τ' ἀκρογιάλι,
ν' ἀκοῦς ἀχὸ τῆς θάλασσας τσ' ἀdάρα, ἀνεμοζάλη!...

Ἔτον ὅμως τσ' ἀγαθὴ γεναίκα! Dὶπ πρωτ'νὴ κανάτα! Π'νοῦσε τσ' ὅλας τσαὶ τσεῖ ποὔκλαιγε, θ'μότανε τσαὶ τὸ φαῖ τσ' ἔκοβε τὸ μερολόϊ τσ' ἔλε'ε τσῆ θ'γατέρας της σ'γανά, σ'γανά: — «Αἴ, θ'γατέρα, θὰ κάμομε τσαὶ κολ'βόχλε; γὼ τὲ dρώου.» Ἡ θ'γατέρα της τ'ς ἔλεε: — «Σώπα, μάννα' τσ' ἔναι dροπῆς.» — «Ἀμ' ἔdα dροπὴ ἔναι; Πότε θὰ τὲ βγάλ'νε πλιά; Γῶμαι νηστ'τσὴ ἀπὸ ψὲς ἀργὰ τσαὶ π'νοῦ!» Τσ' ἀρχ'νοῦσε πάλι τὰ μερολόγια: — «Ἄχ, Κωσταdῆ μου, δὲ dὅκανες καλά! Γιᾶdα νὰ φύ'εις τσαὶ νὰ μ' ἀφήσεις μοναχή, νὰ τυραγνιέμαι!...»

Ἔρθε πλιὰ ἡ γιῶρα, τὲ σ' κώσανε, τὲ bή'ανε στ'ν ἐκκλησά, τὲ ψάλανε τσαὶ τὲ χούκανε. Σὰ γυρζίκανε στὸ σπίτι ἡ γρζὰ ἔλε'ε: —«Αἴ dάρ' ἔdα κάθεστε, βάλτε σουφρᾶ νὰ φᾶμε, γὼ π'νοῦ. Σὰν ἀποφά'ανε, νύχτιατσε, φύ'αν τὰ παιδιά της, πῆε τσ' ἡ γρζὰ νὰ πλαγιάσει. Τὸ σπίτ' ἔτονε χαμ'λό, χαμώϊ. Κορασμένη τσ' ἄϋπνος, κούd'σε τ' bόρτα τσ' ἔπετσε ξερζή. Δίπλα στ' gρεβατσούλα ποὺ πλάγιατσε, ἔτον ἕνα καλάθ' καψ'μάδια, π' τᾶχαν φερμένα τὰ παιδιά τ'ς γιὰ τ' bαρ'γορζὰ τσ' ἔχε τσαὶ τὸ κατ'ροτσίκαλο ἀπὸ τ'ν ἄλλη. Ἀπόξου ἀπ' τὸ σπίτι ἔχε ἡ θ'γατέρα της ἕνα θρεφτό.

Τ' νύχτα ἔκαν', ἔκανε, λύθη τὸ θρεφτό, κ'dᾶ τ' bόρτα, bαίνει μὲς στὸ σπίτ' τσῆ γρζᾶς, πάει στ' gρεβατσούλα, βρίστσει τὸ κοφ'νάτσ' μὲ τὰ καψ'μάδια, τὸ ρζίχνει, γέρνει τσαὶ τὸ κατ'ροκάνατο, τὸ χύνει, πάει τσεῖ ποὔτον ἡ γρζὰ πλαγιασμένη. Τὴ ξεκ'dοῦσε πλιὰ μὲ τ' μύτ' του, τσῆ τραβοῦσε τὸ πάπλωμα μὲ τὰ δόdια, τὸ στσ'σε, φίναζε γρρ... γρ... ὥς π' τὴ ξύπν'τσε.

Ἡ γρζὰ τρομασμένη, μ'σοτσ'μισμένη, καθὼς τὴ ξεκ'dοῦσε τὸ θρεφτό, θαρροῦσε πλιὰ ποὔτονε ἡ ψ'χὴ τ' ἀdροῦς της τσ' ἔκλαιε τσ' ἔλεε: — «Θεὸς σ'χωρέσ' σου Κωσταdῆ! Ἄε τὸ καλό, Χ'στιανέ μου! Ἔχε με παρατ'μένη. Σοῦσονε καλὸς ἄθρωπος! Ποῦς γίν' ἡ ψ'χούλα σου δάρε σαράdα ὀκαdιοῦ γ'ρούνι; Θεὸς σ'χωρέσ' σου! Ἄε στὸ καλό, Χ'στιανέ μου!»

Τὸ γ'ρούνι ἔφαε τὰ καψ'μάδια, κορέλιατσε τ' ἀπάπλωμα, πάλευε τὴ γρζὰ οὔλ' νύχτα, δὲ d'ν ἄφ'τσε νὰ πλαγιάσει. Κοdὰ τ'ν αὐγὴ ἔφ'γε, πῆ'ε πίστ' ἀπὸ τ' bόρτα, σκάλ'τσε μὲ τ' μύτ' του τὸ χοῦμα, ἔκανε λάκκο τσαὶ πλάγιατσε. Καταλάγατσε τσ' ἡ γρζά. Τὸ ταχ'νὸ σ'κώνετ' ἡ θ'γατέρα της, πάει νὰ ταΐσει τὸ θρεφτό, ναί!... Δῶ τὸ θρεφτό, τσεῖ τὸ θρεφτό, δὲ dὅβριστσε ποθενά!...

Ἔθελε πλιὰ νὰ πάει στ'ν ἀστ'νομία. Λέει: — «Γιὰ νὰ πὰ δοῦ πρῶτα, γιᾶdα

δὲ σ'κώθη ἀκόμα ἡ μάννα!» Κ'dᾶ τ' bόρτα, bαίνει μέσα, ἔdα νὰ δεῖ; Τὸ θρεφτό, χορτᾶτο, πλάγιαζε πίστ' ἀπ' τ' bόρτα τσ' ἡ μάννα τ'ς λαχταρζισμένη ἔχε κουκ'λωθεῖ μὲ τὸ χρέμι τσαὶ πλάγιαζε τσαὶ τσείνη. Τ'ς λέει: — «Μάννα! τσ'μᾶσ' ἀκόμα; 'Εdᾶχεις, δὲ bορζεῖς;» — «"Αμ' πλάγιακα, θ'γατέρα, οὔλ' νύχτα; ποῦρθ' ἀφέd'ς σου τσαὶ μὲ τραβοῦσε, μοῦστσ'σε τὰ ροῦχα μου! Μώρ' θ'γατέρα π'νοῦσε τσ' ἡ ψ'χή του πλιὰ μαθὲς τσ' ἔρθε τσ' ἔφαε οὔλα τὰ καψ'μάδια; Σαράdα ὀκαδιοῦ γ'ρούνι γίνη ἡ ψ'χούλα του, τόσο καλὸς ἄθρωπος ποὔτονε!...»

— «Μώρ' μάννα, ἐdᾶναι τοῦτα π' λές; Λωλάθης;»

— «"Εμ' δὲ λέπ'ς, θ'γατέρα, ἔdα μοὔκαμε χάμ' τὸ σπίτι, παρὰ μ'λᾶς τσ' ὅλας! 'Αργά, νὰ κλείσ'ς καλὰ τ' bόρτα, νὰ μὴ ξαναρθεῖ, γιάτ' δὲ βαστοῦ πλιά!..»

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη

4) Σὰ θέλ'νε νὰ ποῦνε γιὰ κανεί, πὼς ἄλλα τ'νὲ λέει τσ' ἄλλα κάνει τσαὶ τ'ς ἀναγελᾶ bρὸς στὰ μάτια τ'νε. Τ'νὲ κάνει μαθὲς τὸ φίλο τσ' ἀπὸ πίστα τ'νὲ σκάβει τὸ λάκκο. Λένε: — «Γιού! μωρζή!... τ'ς Καλῆς τ' Απαλιῶ τσὶ σ'bεθερζὲς θὰ μ' κάν'ς δάρε!...» Τοῦτο ἔχει τ'ν ἱστορία τ', ἄκ'σέ τη, νὰ σ' τ' bοῦ!

Μιὰ γειτόν'σσα τ'ς Καλῆς τ' 'Απαλιῶ ἔχε μιὰ θ'γατέρα τσ' ἔβαλε στὸ νό τ'ς γιὰ γαbρό, τὸ γυιὸ μιᾶς ἀξαδέρφ'σσας τ'ς Καλῆς. Πῆε πλιὰ στ' Γαλὴ τσαὶ τ'ς ἔπε: — «"Αχ! τσυρὰ-Καλή μου, κάνε μ' τούτ' τὴ σ'bεθερζὰ δάρε τσαὶ γὼ νὰ σ' δώσου ἔν' ἀρνὶ τσ' ἔνα μαλλὶ τσ' ἔνα τερομόζυθρο.» Λέει ἡ Καλή: — «Καλὰ νὰ πάου!»

— «Ναί, μὰ σοὺ λὲς τσαὶ ψευτιές!» τ'ς λέει ἡ γιάλλη. «Θὰ ρθοῦ τσαὶ γὼ ἀπὸ πίστα ν' ἀφιgρζῶμαι ὄξ' ἀπ' τ' bόρτα, νὰ δοῦ, ἔdα θὰ πεῖς!» — «"Ελα ν' ἀφιgρζηστεῖς τσαὶ μοναχή σου.» Λέει ἡ Καλή. Πήανε μαζύ. Βαίνει ἡ Καλὴ μέσα. 'Αφιgρζώτανε ἡ μάννα. 'Ακούει πλιὰ τ' Γαλὴ ποὔλεε: — «"Αχ, ξαδέρφ'σσα! σοῦβρα μιὰ νύφ' γιὰ τὸ γυιό σου! κάμ'σσα, ν'κοτσαρά, φρόν'μος! Στόμα ἔχ' τσαὶ μ'λιὰ δὲν ἔχει! ξεχωρζιστή! Τσ' ἀρχodονύφη μὲ τὰ οὔλα της...» Τοῦτα οὔλα τάλεγε ἡ Καλὴ ἀψά, τ' ἄκ'γε ἡ μάννα ἀπ' ὄξου. — «Αἴ! καλά,» ἔλεε ἡ πεθερά, «νὰ τὸ ποῦ τ' γυιοῦ μου, νὰ δοῦμ' ἔdα θὰ πεῖ!».

'Η Καλὴ τίνασσε τὸ ροῦχο της τσαὶ τ'ς ἔλεε σ'γανά, σ'γανά: — «Βάρβα, ξαδέρφ'σσα, μακρζὰ τὰ ροῦχα σου! Τεbέλα, καπάνα! χαβάνα! οὔλα τὰ καλὰ τάχει!» Φίναζε πάλι ἀψά, νὰ τ'ν ἀκούει ἡ μάννα: — «Μὴ d'ν ἀφήσ'ς ξαδέρφ'σσα! Τέτοια χ'σοχέρα ποῦναι! Οὔλα τὰ ξέρζει! Κόβει, ράβει, πλέτσει, τσεdᾶ, φαίνει!...» — «Γιού! μ'δὲ νὰ bελονιάσει δὲ ξέρζει ἡ λούρδα!» ἔλεε πάλι ἡ Καλὴ σ'γανά, σ'γανά. — «Τσ' ἀρχodονύφη!... 'Αμdα!... παίρνει τὸν "Αη-Λιᾶ, τὸ Με'αλός, τὴ Λίμνα μὲ τὰ χέλια!... Μακρζά, ξαδέρφ'σσα! ἂ θὲς τὸ καλὸ τ' γυιοῦ σου!...».

— «Αἴ! νὰ δοῦμε, μιᾶς τσ' ἔναι τόσο καλὴ νὰ τὸ κάμομε!» ἔλεε ἡ πεθερά.

'Η μάννα ἀπ' ὄξου χαδευόταν τσ' ἔλεε: — «Αἴ, τ' Γαλή! χαλάλι τ'ς τ' ἀρνὶ τσαὶ τὸ μαλλὶ τσαὶ τὸ τερομόζυθρο!.. » Μόνε βγῆτσε ἡ Καλή, γυρζίκανε πλιὰ μαζὺ στὸ σπίτι, τ'ς ἔπεψε οὔλα τσεῖνα ποὺ τ'ς ἔχε τάξει, μαζὺ τσαι τραχανᾶ τσαὶ φάβας τσ' ὅ,τι ἄλλο ἔχε, γιὰ νὰ τὴ φχαρζιστήσει γιὰ τὰ καλά τ'ς λόγια!...

Τὰ παίνια τ' ἄκ'σε ἡ μάννα, γιατ' ἡ Καλὴ τᾶπε ἀψά. Τσεῖνα ὅπ' ἔλεε σ'γανὰ τ' ἄκ'σε ὁ γαbρὸς τσαὶ δὲ d'ν ἔπερε τ' νύφη! "Ελεε δὰ ἡ μάννα: — «'Αμ' γιᾶdα δὲ γίνη πλιὰ τσυρὰ-Καλή μου;»

— «'Αμ' ξέρου δὰ γώ, ποιὸς τ' gατ'γόρ'τσε τὴ θ'γατέρα σου;» ἔλεε ἡ τσυρὰ-Καλή. — «Γὼ τ' bαίνεκα, σοὺ μ' ἄκ'τσες πόσα οὔλα ἔπα τ'ς πεθερᾶς γιὰ ξαύτη!..»

Καλὴ τ' Καρεφύλλη.

5) "Ετον ἕνας τσοπάνης πὰ στὸ β'νό, πολὺ καλὸς ἄθρωπος, ἀπονιέρευτος τ' ἤσ'χος, χρόνια μὲ τὰ πράματα στ' μάdρα ὄξου. Μ'δὲ σκολή, μ'δὲ καθερμενὴ ἔξερε, μ'δὲ νήστευγε. Οὔλ' τ'ς μέρες ἴδιοι τ'ς ἔχε, Σαρακοστὴ τσαὶ Χ'στοῦ, Λαbρά, οὔλα ἕνα.

"Ερθε μιὰ βολὰ στὸ χουρζό, τὲν ἀρχίν'τσε ἡ γεναίκα τ' νὰ τὲν τρώεται, νὰ

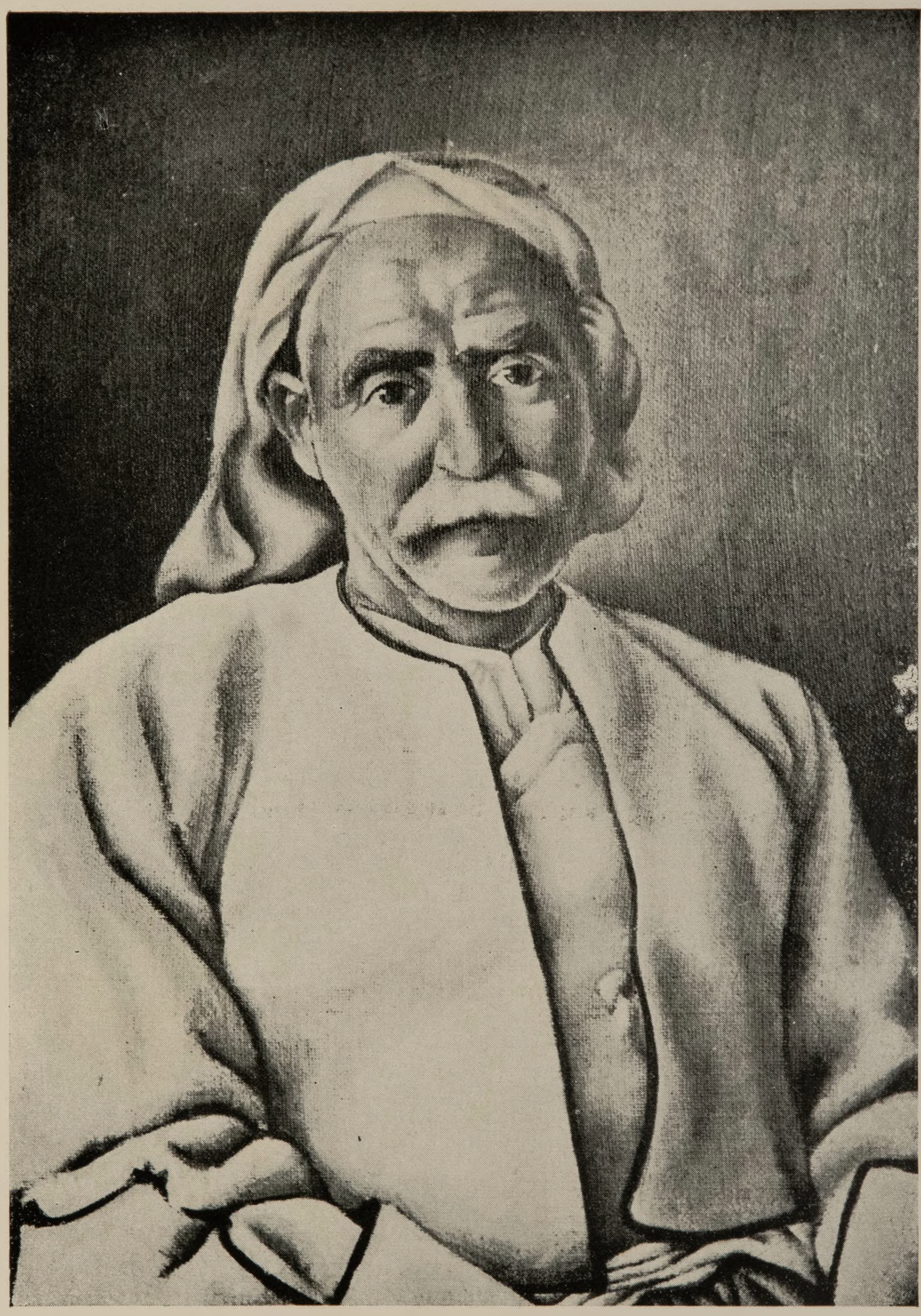

Τσοπάνης.

('Ελαιογραφία Γ. Β. Πέσκε)

πά νὰ τσ'νωνήσει, νὰ πάει στ'ν ἐκκλ'σά, νὰ κάν' μετάνοιες, νὰ ν'στέψει...Τὲν ἔπερε μιὰ μέρα πή'ανε στ'ν ἐκκλ'σά. Λογιάζει γύρω τ' ὁ τσοπάν'ς, λέπει οὖλοι τσαὶ φορούσανε σομάρι. Σεκλετ'ζότανε τσ' ἔλεε: — «Γιού! Ἔda μοὔκανε τσείνη ἡ bελοὺ ἡ γεναίκα μου, π' δὲ μοῦπε, νὰ βάλ' τσαὶ γὼ ἕνα σομάρι, νὰ μὴ μ' ἀναγελοῦνε!»

Γυρζίζει πίστα στὸ σπίτ' του, παίρνει τὸ σομάρ' τ' γαδάρου, τὸ φορτώνεται στ'ν ἀράχη του, ξαναγυρίζ' στ'ν ἐκκλησά! Μόνε τὲν ἔδανε οἱ γιἄλλοι, ἀρχ'νήκανε νὰ μουρμουρίζ'νε τσαὶ νὰ θέλ'νε, νὰ τὲ βγάλ'νε ὄξου. Λέει ὁ παπᾶς:

—«Ἀφῆστε τενα δάρε ἥσ'χο τσαὶ μόνε ἀπελύσ' ἡ ἐκκλησά, γὼ θὰ τὲν ἀρωτήσου, γιἆda τὄκανε τοῦτο δὰ τὸ πράμα;...»

Σὰ dὲν ἀρώτ'σε ὁ παπᾶς, τσεῖνες τοῦπε ὅ,τ' ἔχε δεῖ. Λέει ὁ παπᾶς:

— «Λοϊάξ'τε δάρε ἔda ἁμαρτωλοὶ ἔστε, καθανεὶς σ'κώνει τ'ς ἁμαρτίες του σὰ σομάρι πὰ στ'ν ἀράχ' του!» Ἀρωτᾶ ἕνας τὸ τσοπάνη: — «Ὁ παπᾶς ἔda φοροῦσε; ἔχε σομάρζι;»

— «Τσεῖνες ἔχε δυό, bρόστα-πίστα!..» Λέει ὁ τσοπάνης!...

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

6) Βάλαν ἕναν ἀπόχιερε νὰ χορέψει στὸ γάμο τ'ς ἀδερφῆς του. Πρῶτα δὲν ἔθελε, γιατ' ἔχε θλῖψι (πένθος). Ἀπὲ σὰν ἀρχίν'τσε νὰ χορεύει, τραγούδ'σε τσ' ἔπε:

Τὴ gράτηνα, τὴ gράτηνα, πόσο νὰ τὴ gρατήσου;
Δάρε ποὺ bῆκα στὸ χορὸ θὰ τὴν ἀλησμονήσου!

τὴ θλῖψι ποῦχε δηλαδή...

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη

Οἱ Κουμιῶτες τσ' ἡ ὁμιλία τ'νε.

7) Τότες ποὺ ἔχανε τὰ kodρabατζίδ'κα καράβια τσαὶ φέρνανε λαθραῖα, καφέδες, ζάχαρη οὖλα φτ'νά, οἱ Κουμιῶτες θέλανε νὰ κάν'νε τσαὶ τσεῖνοι kodρabάdo. Μπήκανε σ' ἕνα καράβι, πήανε στὴ Σμύρνη, φορτώκανε τσαὶ γυρίζανε στ' Gούμη, νὰ πᾶ τὰ π'λήσ'νε. Τ' νύχτα π' ἀρμενίζανε τσ' δὰ κὰ στὰ Ψαρά, βρέθη bροστά τ'νε τὸ περίπουλο! Πᾶν ἀπὸ τὴ πλώρη ἀρωτοῦνε: — «Ἔda καῖτσι ἔναι;» — «Ψαριιιανό!»

—«Ἔda φόρτωμα ἔχετε;» Τ'νὲ λένε:—«Κουτσιίία τσ' ἕνα bαπᾶ!» Φεύει τὸ περίπουλο... Σὲ λί'ο τ'νὲ πέτει ἀπὸ τὴ πρύμη. Ρωτάει πάλι: — «Ἔda φόρτωμα ἔγετε;» τ'νὲ λένε: — «Κουτσιιία τσ' ἕνα bαπᾶ.» — «Τσ' ἔda καῖτσι ἔναι;» — «Ψαριιιανό!»

Μὲ τὴ προφορὰ τὸ περίπουλο τ'ς ἔνοιωτσε. — «Βρὲ τοῦτοι ἔναι Κουμιῶτες τσαὶ θἄχ'νε λαθραῖα.» Τ'ς βάν'νε στὸ gάτσο. Σὰν ἔδανε οἱ Κουμιῶτες ποὺ τ'ς νοιώκαν, ἔπανε: — «Μάϊνα τὰ πανιιία μας τσαὶ ἴσα τὰ κουπίιιια μας τσαὶ νοιώκανέ μας πάλι ἀπ' τὴ σκατογλωσίιιια μας...»

Μαριγὼ τ' Γιάννη τοῦ Στάθη ἐτῶν 50

8) Ὁ Γιάνν'ς μὲ τ' bαbατσερὴ κλουστὴ ἔτον ἕνα πλαγιασμένο τσεφάλι, π' μόνε τὲ δέκανε πὰ στὸ στύλε τ' Ἅη-Γιωργιοῦ μὲ μιὰ bαbατσερὴ κλουστὴ τσαὶ τοὔπανε, π' δὲ θὰ τὲ λύσ'νε, ὥς ν' ἀπεθάνει, τσεῖνες ἔκλαιε, φίναζε, παρακαλοῦσε νὰ τὲ λύσ'νε τσαὶ δὲν ἔξερε, νὰ τ'νάξ' τὸ ποδάρ' του, νὰ κόψ' τὴ gλουστὴ τσαὶ νὰ φύει.

Μαριγὼ τ' Γιάνν' τοῦ Στάθη

9) Μιὰ βολά, μιὰ Κοχυλιανὴ πῆ'ε πὰ στὸν Ἅη-Λιᾶ τὸ Ψ'λέ, ν' ἀνάψ' τὰ καδήλια. Τσεῖ ποὔκανε τὸ σταυρό τ'ς λέπ' μιὰ κουκ'βάγια πὰ στὸ ἱερό. Θάμαξε!... θαρροῦσε ποὔτον ὁ Ἅη-Λιᾶς ὁ ἴδιες, ἔκανε τὸ σταυρό της τσ' ἔπε:

— «Ἅη μου Λιᾶ ψ'λέ! ψ'λέ, μεγάλο 'ν' τ' ὄνομά σου!
Τσαὶ γαλανὰ τὰ μάτια σου τσαὶ κολοβὴ ἡ νὸρά σου!»

Μαριγὼ τ' Γιάνν' τοῦ Στάθη

10) Γίνη ἕνας γάμος κὰ στὸ bοταμό. Ἔδανε τ' μάννα τ'ς νύφης, τσῆ φτσηστήκανε: — «Καλορζίζικος ὁ γαbρὸς ποὔκανες.» — «Ναί, καλορζίζικο τὸ βώδι π' πέραμε πέρ' ἀπ' τὴ Gλούνη!» ἔπε τσείνη, γιατὶ ὁ γαbρὸς ἔτονε χωριάτης τσαὶ

τσείνη δὲ dὲν ἔθελε.

Τὄμαθε ὁ πατέρας τ' γαbροῦ τσαὶ χόλιατσε! Μόνε τοῦ φτσηστήκανε τσαὶ τσείνου: — «Καλορζίζ'κος ἡ νύφη!» ἔπε: — «Ναί, δά, καλορζίζ'κος ἡ γιὰβατάλα π' πέραμε κάτ' ἀπ' τὸ bοταμό!» Γιατ' ἡ νύφη ἔτον κάτ' ἀπ' τὰ περ'βόλια κοdὰ στὸ bοταμό...

Ἔτανε δὰ τσ' ἡ νύφη πελεκούδα τσ' ὁ γαbρὸς καπνοσακκούλα!

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

11) Μιὰ βολὰ ἔτον ἕνας παλαβὸς τσαὶ τὲ βλοήκανε μὲ μιά, ποὔτονε ἕξη μ'νοῦ ἀγγαστρωμένη μὲ ἄλλε. Σὰ γέν'τσε, τρεῖς μῆνες ὕστερ' ἀπ' τὴ βλόησι, τσεῖνες ἔλεε: — «Ἀμ' ποῦς γίνη τοῦτο τὸ πρᾶμα; Τριοῦ μ'νοῦ παιδὶ δὲ bορ' νᾶναι σωστό!...»

Τοὔλεε πλιὰ ἡ μαμή: — «Ἀμ' γιᾶdα δὰ δὲν εἶναι σωστὸ τὸ παιδί; Τρεῖς μῆνες ποὺ τ'ν ἔχες τσαὶ τρεῖς π' σ' ἔχε, ἕξη. Τσαὶ τρεῖς ποὺ τ'ν ἔπερες, ἐννιά. Ἐννιὰ μ'νοῦ ἴσα ἴσα γεννήθη. Σωστόναι τὸ παιδί!...»

— «Γιού! δὲ dὸ σ'λλοΐστ'να, δίτσο ἔχεις!» ἔπε τσεῖνες τσαὶ τ' bίστεψε.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

12) Γιὰ τσὶ Κροτσανές, σὰ θέλ'νε νὰ τσὶ περάξ'νε, λένε τὸ τραγούδι ποὺ τ'ν ἔχ'νε βγαλμένο:

Ὠμορφες ἔν' οἱ Κροτσανὲς μὰ ἔχουν τσ' ἕνα κ'σούρι,
ποὺ βάλανε γιὰ δήμαρχο τὸ Γιάννη τ' Αὐ'εκ'λούρη!
Ἔλα Παναγιὰ τοῦ Τσ'λούρη, — φύλα'ε τὸν Αὐ'εκ'λούρη.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

13) Ἔτανε δυὸ ἀδερφάδες πολὺ ἀνόητοι. Μιὰν ἀργαδ'νή, τσεῖ π' καθόdανε στὸ νόbα τ'νε, νὰ ξεκοραστοῦνε λ'γάτσι, λέει ἡ μιά: — «Ἀδερφή, γὼ λέου νὰ φ'τέψομε δῶ στὸ νόbα μιὰν ἐστσά, νὰ μεγαλώσει, νἄχομε σῦκα νὰ τρῶμε.»

— «Γιὰ μάννα! dᾶναι τοῦτα π' λές, μώρζ' ἀνόητη!» λέει ἡ γιᾶλλη. «Τσ' ἄ bαdρευτοῦ τσαὶ κάνου κάν'να παιδὶ τσ' ἀνεβεῖ πὰ στ'ν ἐστσὰ τσαὶ πέσ' χάμου τσαὶ σκοτωθεῖ!... Δὲ μὲ σ'λλοΐστης πλιὰ μένα, ἔdα θὰ 'ινοῦ π' θὰ χάσου τὸ παιδί μου;» — «Καλὰ λές, ἀδερφή, σ'bάθ' σέ μου π' δὲ dὸ σ'λλοΐστ'να!» ἔπε ἡ γιᾶλλη.

Τσ' ἀρχ'νήκανε πλιὰ τσαὶ κλαίγανε τ' ἀγέν'το τσαὶ τὸ μερολογούσανε τσ' οἱ δυό.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

14) Ἡ Μαρζὰ τ' Γιάννη ἔτανε λαφραdώνα, δὲν ἔξερε νὰ λοναριάσει dίπι - dίπ! Πή'αινε στὸ μαγαζὶ νὰ ψωνίσει. Μόνε τ'ς ἔλεε ὁ Γιῶρ'ς τοῦ Δ'μήτρη: — «Πενῆdα λεπτά!» νὰ ποῦμε, κάνει τὸ ζάχαρι, ποὔθελε ν' ἀγοράσει. Τσείνη ἀρχ'νοῦσε νὰ κλαίγεται.

— «Γιὰ μάννα! ποῦ νὰ τὰ βροῦ γὼ δάρε τὰ πενῆdα λεπτά! Ἔξε δεκάρες ἔχου μονάχα ἡ γιᾶτ'χος! Σὰ θές, δός μ' το!»

— «Γιού! μωρὴ κουρούνα! τσεῖνοι ἔναι πιὸ πολλοί!» Τ'ς ἔλεε ὁ Γεώρ'ς τοῦ Δ'μήτρη τσαὶ τ'ν ἀναγελοῦσε.

Μαριγὼ τοῦ Φτούλη

15) Τ' Μενάλη Παραστσευή, ποὔψαλλε ὁ ψάλτ'ς τὸν Ἐπιτάφιο, πῆε κοdά τ' ἕνας, π' τὲ λέανε Μουσμούλη τσ' ἀρχίν'τσε, νὰ τ' βαστᾶ τὸ ἴσο. Καθὼς ἔστσ'βε νὰ δεῖ στὰ βιβλία, ἔκαψε τὸ ψάλτη. Τσεῖνες γιὰ νὰ μὴ κόψ' τὸ ψάλσ'μο, π' δὲ bοροῦσε, τ' λέει στὸν ἴδιε χαβᾶ μὲ τὰ τροπάρζα:

— «Μὲ ἔκαψες, Μουσμούλη, τραβήξου παρὰ πίσου, ἢ σβέσε
τὸ τσερί σου!»

Τσ' ἀπέτσει ξακ'λούθ'σε: — «Ἡ δάμαλις τὸν μόσχον» τσαὶ δὲ gατάλαβε κανεὶς τίβοτα.

Μαριγὼ τ' Γιάννη τοῦ Στάθη

16. Ἔdα θερζίο ἔναι ὁ ἄθρωπος.

Μιὰ βολὰ ἕνας γεωργὸς σ'κώθη τσαὶ πῆε στὸ χωράφ' του τσ' ἀρχίν'τσε νὰ κάν' ζευγάρζι. Σὲ λί'ο νά σ' τσαὶ βγαίνει bροστά τ' ἕνα λιοdάρζι.— «Αἴ!» τ' λέει, «παλεύουμε;»

Ὁ γεωργὸς δὲν ἔθελε ὁ καμένες, τοὔλεε, νὰ τὲν ἀφήσει νὰ κάμ' τὴ δ'λειά του, τὸ λιοdάρζι τὸ χαϐᾶ του! — «Ὄχι θὰ παλαίψομε!» Ἔdα ἔχε πλιὰ νὰ κάνει, τ' λέει: — «Καλά, νὰ παλαίψομε. Μ' ἂ σὲ ν'τσήσου, ποιὸ θᾶναι τὸ διάφορό μου; Σού, σὰ μὲ ν'τσήσεις, θὰ μὲ φᾶς. Γὼ ἔdα νὰ σ' κάμου;» Τ' λέει τὸ λιοdάρζι: — «Ἂ με καταπονέσεις νὰ μέ δέρ'ς!»

Τὸ παραδέχτη ὁ γεωργός, ἀρχ'νοῦνε πλιὰ ἕνα ϐέζαχο, πιάν'νε ἕνα gαυγᾶ. Ἀπὸ δῶ τὄχε, ἀπὸ τσεῖ τὄχε πλιὰ ὁ γεωργός, τὸ καταπόνετσε τὸ λιοdάρζι. Τὸ πιάνει, τ' δόνει ἕνα ξύλο, ἔϐαλε δὰ τσαὶ στὸ gόρφο τ', τοὔρθε ζάλη. Ἔϐαλε πλιὰ τ' νὸρὰ στὰ στσέλια του, δαρμένες τσαὶ καταπονεμένες ἔφ'γε σὰ ϐρεμένη κόττα, πῆε πά στὸ Μαύρικα τσ' ἔκατσε, τσ' δὰ κὰ στ'ς Φωνιῶς τ' Μπογιατζῆ τὸ Gάψαλε τσ' ἔκλαιγε τ' Μέρα του!

Ὁ γεωργὸς ἔπιατσε πάλ' τὸ ζευγάρ' του τσ' ἀρχίν'τσε νὰ ὀργώνει τὸ χωράφ' του. Δὲ ϐερνᾶ πολλὴ ὥρα, ϐγαίνει ϐροστά τ' μιὰ ἀλ'πού, τ' λέει: — «Ἔλα νὰ παλαίψομε!» — «Ἄε στὸ γέρο-δαίμονα τσαὶ πὲς π' σ' ἔπεψα γώ! Ἐdᾶναι τοῦτα σήμερο; Ἔdα πάθετε πλιὰ τσ' οὖλοι γερεύετε νὰ παλαίψετε μὲ μένα; Γιού! μώρ' σού, ἂ σὲ καταπονέσου τσαὶ σένα σὰ dὸ λιοdάρζι, τσεῖνο τὄδερα, σένα θὰ σὲ γδάρου οὖλ' σου τ'ν ἀράχη ἀπ' τὸ τσεφάλι ὥς τ'ν ὀρά, καμέν' μου!»

Λέει ἡ γιὰλ'πού: — «Ἔλα δάρε νὰ παλαίψομε τσ' ἂ μὲ καταπονέσεις γδάρε με!» Πιάν'νε πάλι τὸ gαυγᾶ, ν'κάει ὁ γεωργός. Ἁρπάσει δὰ τ'ν ἀλ'ποὺ τσῆ ϐγάνει μιὰ λ'ρίδ' ἀπ' τὸ πετσί τ'ς ἀπὸ πάνου ὡς κάτου τσαὶ τ'ν ἀφήνει. — «Ἄε, δάρε τσαὶ σού, νὰ πᾶ ϐρζεῖς τὸ λιοdάρζι, νὰ λέτε τὰ πάθια σας, νὰ παρ'γοράει ὁ ἕνας τὸν ἄλλε!» τ'ς λέει. Ἡ γιὰλ'ποὺ κούτσα-κούτσα ἔπερε τὰ ρ'σάλια της, γοτζύζοdας τσ' οὐρλιάζοdας, πῆ'ε τσ' αὐτὴ πά στὸ Gάψαλε τῆς Φωνιῶς, ἔκατσε μαζὺ μὲ τὸ λιοdάρζι τσαὶ κάνανε παρέα τσαὶ λέανε τὰ παράπονά τ'νε.

Καταλαχοῦ νά σ' μιὰ μυῖγα π'νασμένη, ποὔνοιωτσε τ' μερωδιὰ ἀπ' τὸ γιαῖμα τσ' ἔρθε: ϐζούνν! ϐζούνν! λόγιαζε νὰ δεῖ, ποῦ ἔναι τὸ κρζᾶς νὰ κολλήσ' ἀπάν' του. Σὰν ἔδε τ'ν ἀλ'ποὺ τσαὶ τὸ λιοdάρζι, τὰ χάλια τ'νε, τσὶ λ'πήθη τσαὶ τ'ς ἀρώτ'σε: — «Γιὰ μάν' νὰ σκάσει τὸ κακό!... Χαρὰ στὴ δ'λειά! Ἀμ' ποιὸς σᾶς ἔκανε πλιὰ ἐτσὰ δά; Ἔdα θερζὸ ἔτον αὐτὸ π' σᾶς καταπόνετσε τσαὶ τσὶ δυὸ ἔτσα δά;» Σὰν ἄκ'σε γιὰ τὸ γεωργό, λέει: —«Γιού! δάρ' νὰ δεῖς ἔdα θὰ τ' κάμου, θὰ τὲ χορέψου στὸ ταψὶ σὰ dὸ σκατζόχιερα!...» Οἱ γιὄλλοι δυό, μ' οὖλοι τσὶ πόνοι τ'νε, ἀρχ'νήκανε τὰ γέλια. — «Ἀμ' δὲ gάθεσαι στ' αὐγά σου, μὴ ϐάθεις τὰ χιερότερα. Μώρ' τσεῖνες καταπόνετσε μᾶς τσὶ δυὸ τσαὶ σοὺ θὰ τ' παραϐγεῖς; Λεῖψε ἀπ' τὸ μιστὸ μὴ σὲ κολλήσει κρζίμα!»

Τσείνη δὲν ἄκ'σε. Φεύ'ει, πετᾶ ἴσα πά στὸ ζευγάρζι. Ἀρχ'νᾶ πλιά, ϐζίν! ϐζίν, πότε νὰ ϐαίνει μὲς στὰ ρ'θούνια τ'νε ϐωδιοῦνε. Πότε μὲς στὸ φτί τ'νε. Τὰ ζὰ ἀγρζέψανε, σταματήκανε τσαὶ δὲ θέλανε νὰ πᾶνε μ'δὲ ϐρός, μ'δὲ πίστα, μόνο τ'ναζόdανε, νὰ ϐγάλ'νε τ' μυῖγα ἀπὸ πάνου τ'νε τσαὶ μουgρίζανε. Λογιάζ' ὁ ζευγᾶς, νὰ δεῖ ἔdα πάθανε, λέπει τ' μυῖγα: — «Γιά! π' νάχει ὁ πιὸ μεγάλες τὸ δαχτύλι π' σὲ μελίτωνε! Ἔρθες δάρε τσαὶ σού, νὰ μ' κάνεις τὰ κάκαλά σ', τὰ κουραχάνια σου!»

Ἁρπάζει τὸν ἀϐᾶ τ', τὲ gατεϐάζει μ' οὖλο τ' τὸ dόνος, μιά, δυό, μὲ τ'ν ἄλλη πέτ' ἡ μυῖγα κάτου. Τὴ ϐιάνει μὲ τὰ δυό τ' δαχτύλια τ'ς λέει: — «Ἔdα νὰ σ' κάνου, μωρζή, ποῦρθες νὰ τὰ βάλ'ς μὲ μένα τσαὶ σού. Ἔτσα δὰ μικρὰ ποὺ ἔσαι, ἄειdε, γὼ σὲ λ'πῶμαι, δὲ σὲ σκοτώνου!... Μόνου μιὰ τσ' ἔθελες μὲ τὸ τσεdρζί σου νὰ μ' δακώσεις τὰ ζωdανά μου, βάστα νὰ σ' βάλου γὼ καλὸ τσεdρί!»

Παίρνει μιὰν ἀgάθα ἀπὸ μιὰν ἀστ'ϐή, τ'ς τὴ χούνει ἀπὸ πίστα τσ' ἀπέτσ' τ' μολέρνει. Ἡ μυῖγα, μ' οὖλο τσεῖνο τὸ πολούτσι, ποῦς νὰ πετάξει; Μιὰ ἔπετε, μιὰ σ'κωνότανε. Ἔφτατσε καμιὰ βολὰ στὸ Gάψαλε, ἔκατσε πά σ' ἕνα κλαδί, σ'μὰ στὸ λιοdάρζι τσαὶ τ'ν ἀλ'ποὺ τσαὶ λογιάζανε τσαὶ τὰ τρζία τὸ ζευγολάτη ποὺ ἤσ'χα ἤσ'χα ἔκανε τὴ δ'λίτσα του τσ' ὤργωνε τὸ χουράφ' του. Τὸ μεσ'μέρζι ἔρθε ἡ γεναίκα τ', τοὔφερε μακαρόνια, κρζάς,—ἔτονε τσ' Ἀποκρζὰ τ' Ἄη-Φίλ'ππα, — κάτσανε, φά'ανε μαζὺ τσ' ἀπέτσ' ἡ γεναίκα κορασμένη ἀπ' τὸ δρόμο, ἔγε-

ρε τσεῖ στ'ν ἄκρα στὸ χωράφι, νὰ πλαγιάσει λίγο.

Σὰν ἀπόφαε ὁ γεωργός, πῆ'ε τσαὶ τσεῖνες τσαὶ ξέγερε κοdά της.

Τὸ λιοdάρζι, ἡ γιὰλ'ποὺ τσ' ἡ μυῖγα λογιάζανε ἀπὸ πάνου ἔdα κάνει. Π'νούσανε τσ' ὅλας, τ'ν ἔφερνε ὁ ἀγέρας τ' μερωdιὰ ἀπ' τὸ κρζάς, ἀμὴ ποῦ νὰ ζ'γώσ'νε!

— «Ἁμdα τέτοιο θερζίο! Δὲ λογιάζεις ἔdα μᾶς ἔκανε; Ἄ μᾶς ξαναdεῖ ἔναι ἄξος νὰ μᾶς σκοτώσει καταλάτσερα!» — «Ἔναι τσαὶ κακός! Λόαξε, λόαξε, ἔdα κάνει τ'ς ἄτ'χος τ'ς γεναίκας του, ποῦρθε τόσε δρόμο ἀπ' τὸ χουργιὸ νὰ τ' φέρζει φαΐ!...» — «Ἀμ' ἔdα πλιὰ τ'ς κάνει;» Λογιάζανε τσαὶ τὰ τρία καλὰ καλά, νὰ δοῦνε τσαὶ νὰ ξεχωρζίσ'νε ἔdα κάνει...

Λέει τὸ λιοdάρζι: — «Γιὰ μάννα! Γιὰ μάννα! ἔπετσ' ἀπάν' της τσαὶ τ' δέρνει! Δὲ λέπ'ς;» Λέει ἡ γιὰλ'πού: — «Δὲ d' δέρνει. Ἐτσὰ δὰ π' τὴ τραϐᾶ τσαὶ τὴ ξεκ'dᾶ, γὼ σ' λέου π' τὴ γdέρνει...» Λέει τσ' ἡ μυῖγα: — «Μ'δὲ τ' δέρνει, μ'δὲ τὴ γdέρνει, ἕνα τσεdρὶ βαστᾶ τσαὶ τὴ τρυπᾶ!...»

Μαριγὼ τ' Γιάννη τοῦ Στάθη

17) Ἀπέθανε ἕνας, τὲν ἔκλαιγε ἡ γεναίκα τ' τσ' ἔλεε: — «Κλαίου, π' ἀπέθανε τσεῖνες τσαὶ χάθη, ἀπέτσ' ἐμένα δὲ μὲ νοιάζει. Τοῦτο νᾶν' καλά, (τὄdειχνε τσ' ὅλας) τσ' ἄdρες νά!... σὰ dὰ μαλλιὰ τ'ς τσεφαλῆς μου!» Τσαὶ δός τ' τραϐοῦσε τὰ μαλλιά της τσαὶ χτ'πιότανε.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

18) Μιὰ χωριατίνα ποῦκανε ὁ ἄdραστης λεπτὰ τσ' ἀρχόd'νε, ἔρθε στὸ χουριό, ἀγοράκανε σπίτι στ'ν Ἀραϐδόπετρα τσ' ἔθελε νὰ κάνει ποῦναι ἀπὸ σόϊ τσαὶ νὰ μεγαλοπιάνεται. Τ'ς ἔπανε δά, νἄχει τὸ νό τ'ς, ὅdες μ'λᾶ νὰ μὴ λέει τὰ λόγια ποὔξερε τσαὶ τσαὶ ρζὶ τσ' οὖλα τἄλλα, γιὰ νὰ μὴ d' νοιώθ'νε, ποῦναι χωριάτ'σσα. Πάει πλιὰ μιὰ μέρα στ'ν ἀράφτρα τσαὶ τ'ς λέει: — «Θέλου νὰ μ' ἀράψεις μιὰ ζακέτα σὰ d'ς Κερατῶς.» Γιὰ νὰ μὴ πεῖ τ'ς Ἐρατῶς, ποὺ τ'ς ἔπανε νὰ μὴ λέει τσαί.

Ἐρατὼ τοῦ Σκουλουδάκη ἐτῶν 45

19) Ἕνας τσοπάνης ἀπ' τὸ β'νό, ποὺλ'τσ' ἀκριϐὰ τ'ς μοζῆθρες τσαὶ τὰ τεριά του, ποὺλ'τσε τὰ μαλλιὰ τσαὶ τὰ ρίφια του, ἔπερε χ'λιάdες, ἀρχόd'νε. Τὲν ἔτρωε πλιὰ ἡ γεναίκα του, dάρε π' ἀρχοdήνανε, νὰ κατεϐοῦνε στὸ χουργιὸ ν' ἀναστσυρίσ'νε ἕνα χαμώϊ ποὔχανε, νὰ κάθουdαι μέσα, νὰ μὴν εἶν' οὖλο στ' μάdρα, νὰ τυραγνιοῦdαι, νὰ λέπ'νε τσαὶ κανεί, νὰ βροῦνε κάν'να καλὸ παιδὶ γιὰ τὴ θ'γατέρα τ'νε, ποὔτονε πλιὰ τσῆ παdρζᾶς.

Ἐdἄθελε πλιὰ νὰ κάνει ὁ καμένες, γιὰ νὰ γλυτώσει ἀπ' τὴ γλῶσσα τ'νε, μάννα τσαὶ θ'γατέρα τσεῖνες ἔτανε δυό, ἔλ'τσε τὸ π'τζί του, τ'ν ἔκανε τὸ χατήρι τ'νε. Σ'κώθη μιὰ μέρα, πάει στὸ gαφενέ, λέπ' τσ' ἔχανε στ'μένε χορό, λόγιαζε πλιὰ τσαὶ τσεῖνες τσ' ἔκανε χάζι. Τσεῖ ἀρχ'νοῦνε νὰ χορεύ'νε Εὐρωπαϊτσοὶ χοροί. Μόνε τ'ς ἔdε, τὰ χάλια τ'νε! ἀπόμ'νε μ' ἀνοιχτὲ στόμα. Γύρ'τσε πλιὰ στὸ σπίτ' του τσ' ἔλεε τ'ς γεναίκας του:

—«Μώρ' γεναίκα, ἐdᾶναι τοῦτα, ποὔdανε σήμερο τὰ μάτια μου!... Χορεύ'νε ἀgαλιασμένοι, μὲ τὰ ποdάρζα τ'νε ϐερdεμένα τσαὶ κ'νιῶdαι τσ' οἱ dυὸ μαζύ, dός τ' ἀπὸ 'dῶ τσαὶ dός τ' ἀπὸ τσεῖ! Γὼ τοῦτα dὲ dὰ θέλου! Μάζεψ' τὴ θ'γατέρα σου τσαὶ πᾶμε στὸ Τραχύ! Τοῦτα ποῦdα γὼ dὲ d' ϐαdρεύου! Χάλατσ' ἡ Στσῦρος! πάει! Θὰ τ'ς πάρ' ἕνα ζευγάρι τροχάdια, νὰ πά, νὰ φ'λάει τὰ πρόϐατα... Τσεῖ θ' ἀπομείνει. Δὲν ἔκανα γὼ τὸ βιός μου, νὰ μ' τὸ φᾶνε τοῦτ' dὰ τ' ἀνέμου οἱ κλιέρες!»

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

20) Ἡ Μαρζὰ τ' Γιάννη ἔχε ἕνα γυιό, ἀχμάκαρο τσ' ἀκαμάτ'λα, ἀπὸ μικρὲς ἄλλο δὲν ἔξερε, μόνου μὰμ τσαὶ νάνι τσαὶ d'λειὰ τίϐοτα. Σὰ γίνη 16—17 χρονοῦ ἀρχίν'τσε νὰ θέλ' γεναίκα, μαgάν'ζε πλιὰ τ' μάννα του, νὰ τ' βρεῖ νύφη. Τ' λέει τσείνη: —«Ἔdα νύφη νὰ σ' βροῦ; ποιὰ σὲ θέλει, ἐτσὰ dὰ σπανὸς ποῦσαι, σοὺ dὲν ἔϐgαλες ἀκόμα πέdε τρῖχες ποθενά!»

Τσεῖνες dὲ ξαναμίλ'τσε, μόνου ψάχαζε πᾶσα μέρα νὰ dεῖ, πόσοι τρίχες βγή-

κανε. Πὰ νὰ κατ'ρήσει μιὰ βολά, νοιώθει καβόσοι τρίχες βρόστα-πίστα, τρέχει πλιὰ στ' μάννα τ' μὲ χαρά, τ'ς λέει:— «Μάννα, λόαξε, πλῆθος, πάδρεμα!...» Ἡ μάννα τ' πλιὰ γιὰ νὰ γλυτώσ' ἀπὸ ξαῦτε, εὗρε μιὰ νύφη, κουρ'ναυγό, τὲ βάδρεψε. Τσεῖνες, μόνε πλάγιατσε μὲ γεναίκα, γλ'κάθη τσ' ἀρχίν'τσε δ'λειὰ οὔλ' νύχτα. Μιὰ μέρα, δυὸ μέρες, τσεῖνες τὸ χαβᾶ του. Περάκανε καβόσοι μέρες, ἔρθε πλιά, μέλωτσε, γίνη, π' δὲν ἔχε δερμάνι νὰ σαλέψει.

Σ'κώθη ἕνα δειλ'νό, βγῆτσε στὸν ἥλιο τσαὶ ξαπλώθη, νὰ ξεκοραστεῖ. Ρχόδανε δὰ οἱ μυῖγες, τὲ τσ'βούσανε, δὲ δὲν ἀφήνανε ἀναπαμένε. Τσεῖνες δὲν ἔχε ἀνάκαρα, μ'δὲ νὰ τσὶ βγάλει. Σήκωνε μόνου τὸ χέρζ' του λιγ'λάτσι τσαὶ τὸ κ'νοῦσε τσαὶ τ'ν ἔλεε: — «Ξά! μυῖα, ξά! γιάτ' θὰ ποῦ στ' μάννα μ' νὰ σὲ παδρέψει!» γιὰ νὰ τ'ς φοβερίσ' μαθὲς νὰ φύ'ουνε. Τσ' ἀπέτσ' παραπονιότανε: — «Ἄχ κορμάτσ' μου, βασανισμένο ἀπὸ τ'ς γάμοι τσαὶ τὰ παιχνίδια, ἔδα σοῦμελλε νὰ πάθεις!...»

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

21) Ἔκλεψ' ὁ Δ'μητράτσης τ' Καλὲ ἕνα γουρν'τζέλι, τὄφερε στὸ σπίτ' του, τὸ σκότωτσε τσ' ἔθελε ν' ἀνάψει φωτιά, νὰ τὸ βάλ' νὰ τὸ μαγερέψει. Τσεῖ ἀκούει τσαὶ χτ'ποῦνε τ' βόρτα. Λογιάζει, λέπ' τσὶ χωροφ'λάτσοι μαζὺ τσαὶ τσεῖνε ποῦχε τὸ γ'ρούνι. 'Εδᾶχε νὰ κάνει; Βάνει τὸ γουρνόπ'λο μὲς στὸ σκαφίδι τ' μωροῦ του, τὸ στσεπάζει πάν' ἀπ' τὸ τσεφάλι, ἀνοί'ει τ' βόρτα τσ' ἀπέτσει πὰ τσαὶ κάθεται σ'μὰ στὸ σκαφίδι τσαὶ τὸ κ'νοῦσε, τάχας νὰ μὴ ξυπνήσ' τσαὶ κλαίει τὸ παιδί, μιᾶς τσ' ἡ μάννα του δὲν ἤτανε τσεῖ.

Ὅσο πλιὰ τὲν ἀρωτούσανε: — «'Εδᾶκανε τὸ γουρν'τζέλι τσαὶ ποῦ τὄχε κρουμμένο;» Ἔμωνε στὸ παιδί του, π' δὲν ἔξερ' ἔδα τ' λέανε, π' δὲν ἔχε δεῖ κανένα γουρ'νόπ'λο. — «Τσ' ἀ σᾶς λέου ψόματα, τοῦτο ποὺ κ'νοῦ, μὲ τὰ δόδια μ' νὰ τὸ φάου!» Τσ' ἔκανε ποὔκλαιε τσαὶ σεκλετ'ζότανε. Μὲ τοῦτα τσαὶ μὲ τσεῖνα τὲ βιστέψανε τσαὶ φύανε. Τσαὶ τσεῖνες τ'ν ἄλλ' μέρα ἔψ'τσε τὸ γ'ρούνι τσαὶ τὄφαε στ'ν ὑγεία τ' ἀνόητου π' δὲ δὲν εὗρε.

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη

22) Τσεῖνε τὸ τζαιρὸ οἱ παπάδες φοροῦσαν ἀκόμα κοδοκάββαδα. Μιὰν ἀργαδ'νὴ τσεῖ π' καθότανε ὄξ' ἀπ' τ' βόρτα της στὸ πεζούλι, ἡ Μαρζὰ τ' Γιάννη τσαὶ τ'λιγάδιαζε νέμα, λέπ' τσαὶ ρχότανε ἀπὸ πέρα ὁ παπᾶ-Γεώρ'ς τσαὶ φοροῦσε μακρζὰ καββάδια, τσεῖνες τὰ πρωτόφερε ατὴ Στσύρος. Ἡ Μαρζά, θάμαζε τὸ βόϊ του τσ' ἀπόμ'νε μ' ἀνοιχτὲ στόμα νὰ τὲ λογιάζει. Μόν' ἔρθε κοδὰ τσαὶ τ' γαλ'σπέρ'τσε, τοῦπε: — «Πολλὰ τὰ ἔτη σου μὲ τὰ μακρζά!»

Ἄλλ' βολὰ τσεῖ ποὺ τ'λιγάδιαζε, πέρατσ' ὁ Γιώρ'ς τοῦ Δ'μήτρη. Γιὰ νὰ μὴ χάσ' τὸ μέτρημα τ' λέει: «Καλῶς ὥρ'τσες, δέκα πέδε!». Τοῦτ' οἱ κ'βέδες ἀπομείνανε πλιὰ σὰ βαροιμίες. Μόνε θέλ'νε ν' ἀναγελάσ'νε καμμιά, ποὺ μ'λᾶ ἀνόητα τσ' ἀπρίπαστα τσαὶ λέει ἄλλα δ'ν ἀλλοῦνε, τ'ς λένε: — «Γιού! μωρ' βελού! πολλὰ τὰ ἔτη σου μὲ τὰ μακρζά!» ἢ «Καλῶς ὥρ'τσες, δέκα πέδε!».

Μαρ'γούλα τοῦ Φτούλη

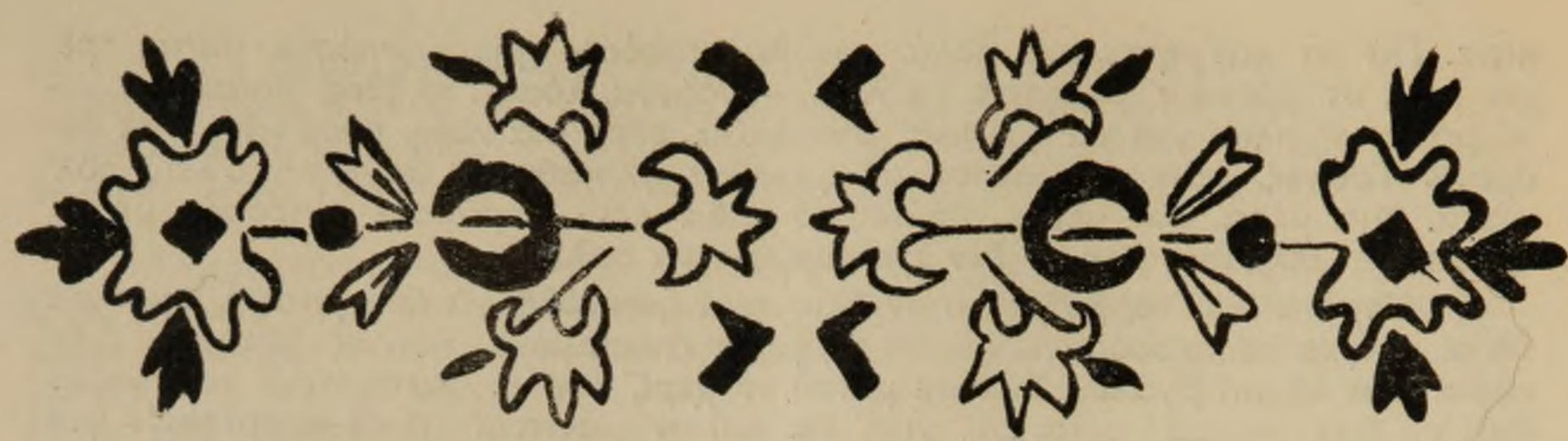

8. ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

1. Ὁ κατακλυσμὸς καὶ τ' ἀπολιθώματα.

1) Ἔχ'νε νὰ ποῦνε π' τὸ τζαιρὸ τ' κατακλυσμοῦ ἀπ' τὸ πολὺ νερό, ὥς τσαὶ τὰ βράχια μαλακώσανε τσαὶ γ'νήκανε σὰ λάσπη. Πέσανε δὰ μέσα στ' λάσπ' τούτη, σκ'λῆτσοι, σαρακόχ'λοι, μερμήτζα, φύλλ' ἀπὸ δεdρά, πλατάνια, ἄγνοι, δάφνες, ἀπ' οὖλα, τσ' ἀπομείνανε κλεισμένα μέσα τσεῖ. Τὰ βρίσκ'νε δάρε μὲς στὸ βράχος κά στὸν Ἅη-Γιώρ' τὸ Σκορδᾶ, ἀπὸ κάτου μὲς στσὶ στσοῖνοι, μόνε σπάσ'νε τὰ παγιά. Ἔδα τσαὶ γὼ μιὰ βολά.

Φροσύνη τ' Γιάννη τοῦ Ν'κολῆ

2. Ἕλληνες ἀdρειωμένοι

2) Τσεῖνοι ποὺ χτίκανε τὰ Ἑλλην'κά, τὸ Μπαλίπεργο, τὸ Κάστρος, ἔταν ἀθρῶποι ἀdρειωμένοι. Γιὰ τοῦτο λένε τὴ σπ'λιὰ τ' Ἀdριώτη, τσεῖ π' ἀρχ'νᾶ τὸ λα'ούμ' κάτ' ἀπ' τὸ βράχος, ποὺbγαινε στὸ Κάστρος. Δάρε πέσανε τὰ χούματα τσαὶ δὲ bερνᾶ πλιά, πρώτα περνοῦσε. Λέπεις τὰ μνημόρια τ'νε κά στ' Παπαλαούδη, στ' Φούρκα τσ' ὅπ' ἀλλοῦ τὰ βρίσκ'νε τσ' ἔναι τόσα μεγάλα, στσεπασμένα μὲ τσεράμεια!

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

3) Μὲς στὰ μνημόρια τ'νε βρίσκ'νε κάτ' λαηνάτσα μικρὰ τσ' ἀλλοῦ πλιὸ μεγάλα. Μέσα τσεῖ, ἔχ'νε νὰ ποῦνε, ἔχανε φ'λαμένα τὰ δάκρζα, ποὺχανε χύσει γιὰ τὸν ἀπεθαμένε. Τὰ χούνανε μαζύ του. Μόν' ἔτονε μικρὸ παιδί, χούνανε μαζὺ τσαὶ τὰ παιχνίδια του. Κ'σοῦνες, γαδουράτσα, πετ'νάρια, γουρτζελάτσα οὖλα κολ'φένια. Τὰ βρίσκ'νε δάρε, μόνε σκάψ'νε. Μόν' ἡ ἀπεθαμένη ἔτονε γεναίκα χούνανε μαζύ, τὰ σκολαρίτσα, τὰ δαχτ'λίδια τσαὶ τὰ γιορdάνια της, πολλοὶ ἔχ'νε βρεῖ.

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη

) Τὰ Ἑλληνκὰ τσαὶ τ'ς Πέργοι, τ'ς ἔχανε χτισμένοι οἱ γι' Ἕλλ'νες γιὰ νὰ φ'λαχτοῦν ἀπὸ τ'ς 'Αrβανίτες. Ἔdα ἄdρες ἔτανε πλιὰ τσεῖνοι! τσαὶ σ'κώνανε τέτοιοι μεγάλοι πέτρες τσ' ἀραχώνανε τέτοιοι τοῖχοι χωρὶς μηχανές! Τσαὶ μ' ἔdα τέχνη τἄχανε καμ'μένα! Μ'δὲ λάσπη, μ'δ' ἀσbέστ' βάνανε, μόνο μὲ τὸ βάρος τ'νε στεκόdανε.

Ἔχει τέσσερις πέργοι τσαὶ παγιὰ γύρου στὸ χουριό. 'Απ' τὸ Μπέργο, ἔρχεται στὸ Μπαλίπεργο τσ' ἀπ' τὸ Μπαλίπεργο ὥς στὸ bέργο τ'ς Ἁγιᾶ-Παραστσευῆς, ἀπὸ τ'ν Ἁγιὰ-Παραστσευὴ τὰ τ'χιὰ φτάνανε ὥς στὸν ἄλλε πέργο, στὸν Ἅη-Ν'κόλα στ' 'Αdριώτη τσαὶ κλούσανε οὖλα τὰ σπίτια μέσα.

Παπαδιὰ τ' 'Καρεφύλλη

5) Ἡ πιὸ ἀρχαία δεκάρα ἔναι τσείνη ποὺχει ἀπάν' της ζουγραφισμένη τὴ σκρόφα μὲ τὰ γουρν'τζέλια της. Ὅγοιος τὴ βρεῖ θὰ πάρει πολλὰ λεπτά. Οὖλοι ψαχάζ'νε, τὴ γερεύ'νε, ἀμὴ κανεὶς δὲ d'ν εὗρε ἴσα μ' τὰ δάρε.

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη

6) Τ'ν ἀgάθα τὸν "Ελλ'ν α, ποὺ βγαίνει στὰ χωράφια, τ' λένε ἐτσὰ δά, γιάτ' εἶναι πολὺ πυκνὴ τσαὶ δ'νατή, κανεὶς δὲ bορεῖ, νὰ τὲ ξερ'ζώσει. Μόνου οἱ παλαιοί, οἱ "Ελληνοι, οἱ ἀdρειωμένοι ἔχανε τ' δύναμι τσαὶ τὴ bιάνανε μὲ τὰ χέρια τ'νε τσαὶ τὴ ξερ'ζώνανε.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

3. Χριστὸς καὶ ἅγιοι.

7) 'Ο Χ'στὸς ταξίδευε μ' ἕνα καΐτσι τσαὶ πή'αινε σ' οὖλα τὰ νησιά, νὰ δεῖ τ'ς ἀθρῶποι τ'νε, νὰ τσὶ κουνουστέψει. Σὰν ἔφτατσε τὸ καΐτσι κά στὰ Μαγαζὰ μόν' ἔδε τὸ στσύλε πάν' ἀπὸ τ' bόρτα τ' Κάστρου, μάνητσε τσ' ἔπε:
— «Στσύρος, στσ'λιά!» τσαὶ δὲ βγῆτσε στὴ στεριὰ μόν' ἔφ'γε.

† Μανώλης τ' Βγεν'κοῦ

8) 'Ο Λάζαρες ἀφ' ὅdας ἀνεστήθη, δὲν ἐγέλατσε πλιά· (Γιὰ τσεῖνο λένε, ἀγέλαστες Λάζαρες μόνε δὲ γελᾶ κανείς, μόν' ἔναι οὖλο κατσούφ'ς.) Μόν' ὅdες ἔδε μιὰ βολά, μιὰ γεναίκα νὰ κλέb' ἕνα τσ'κάλι, γέλατσε τσ' ἔπε: «Τόνα χοῦμα κλέb' τ' ἄλλο χοῦμα!»

† Κατερίνα τοῦ Ν'κολῆ τοῦ Στάθη

9) Σ' ἕνα μαdρὶ πά στὸ "Αρη οἱ τσοπάν'δες λέπανε πᾶσ' ἀργὰ ἕνα φῶς, πέρα στὸ Μπανόφτη. Φορώτανε πλιὰ τσαὶ λέανε: — «Ποιὸς νᾶναι; Μὴν ἔναι τίbοτα κλέφτες τσαὶ μᾶς κλέb'νε τὰ πράματα τσαὶ πᾶνε τσεῖ στ' μοναξὰ τσαὶ τὰ τρῶνε μὲ τ'ν ἡσυχία τ'νε;» Περάκανε δυὸ-τρεῖς ἀργαδ'νάδες, ἔπανε νὰ πᾶ δοῦνε. Ξετσ'νήκανε. Σὰ φτάκανε, ἔδανε μὲς στὴ Στεφανιά, κάτ' ἀπ' τὰ παγιά, ἕνα καdήλι τσ' ἔτσαιγε bρὸς στὸ κόνισμα τ' "Αη-Γιώρ' π' τόχε φερμένο ἡ θάλασσα πέρ' ἀπ' τὸ "Ορος, ἄλλοι λὲν ἀπὸ τ' Μπόλι. Πέρανε τὸ κόνισμα, τὸ φέρανε στὸ χουριό, τ' ἀποθώκανε σὲ μιὰν ἐκκλησά, ὥς νὰ χτίσ'νε δ'τσή του κά στὸ Θέμι. Μὰ τ' νύχτα τὸ κόνισμα ἔφ'νε τσαὶ τὸ ταχ'νὸ τόβρανε κά στὰ Περάματα. 'Αργ'νήκαν πλιὰ νὰ τοῦ γτίζ'νε ἄλλη ἐκκλησὰ κά στὰ Περάματα, ἀμὴ τσ' ἀπὸ τσεῖ ἔφευε. 'Από σπεροῦ τ' ἀφήνανε στὰ Περάματα τσαὶ τὸ ταχ'νὸ τὸ βρίσκανε πά στὸ Κάστρος. "Επανε τότες τσαὶ χτίκανε πλιὰ τὸ μοναστήρι τ' "Αη Γιωργιοῦ στὸ Κάστρος τσ' ὁ "Αη-Γιώρ'ς ἀπόμ'νε τσεῖ τσαὶ φ'λάει οὖλο τὸ ν'σί. 'Η ἄλλη ἐκκλησὰ στὰ Περάματα ἀπόμ'νε γιὰ Μετόχι.

Δημήτρης Τραχανᾶς βοσκὸς ἐτῶν 60

Τὸ πέτρινο κάτεργο

10) "Εχ'νε νὰ ποῦνε π' τὸ bαλιέ, παλιὲ τσαιρό, ποιχοῦ ἀκόμα πάρ'νε οἱ Τοῦρτσοι τ' Μπόλι τσαὶ τὰ ν'σά, οἱ κουρσάροι μὲ τὰ καοάbια τ'νε γυρίζανε σ' οὖλη τ' θάλασσα, βγαίνανε στὰ λιμάνια, δια'ουμίζανε τὰ σπίτια τσαὶ τὰ μαγαζά, σκοτώνανε τ'ς ἄdροι, παῖρναν τὰ παιδιὰ τσαὶ τ'ς γεναῖτσες σκλάbοι, τσ' ἀπέτσ' βάνανε φωτιά, τσαίγανε τὰ χουριὰ τσαὶ φεύ'ανε.

Τότες δά, μιὰ συdροφιὰ ἀπὸ καμμιὰ κατοσταοιὰ κουρσάρ'κα, πῆ'ε μιὰ βολὰ στὸ Σκόπελος, τσαὶ τὸ χάλατσε. Σὰ bέρατσε λί'ες τσαιρὸς τσ'νήκανε πάλι ἀπὸ τ' Χιό. ποῦτονε δ'τσή τ'νε, νὰ ρθοῦνε, νὰ χαλάσ'νε τὴ Στσύρος. Μὰ ὁ "Αης-Γιῶο'ς πάν' ἀπ' τὸ Κάστρος, μόν' ἔδε τὰ κουρσάρ'κα τρεχαdερά, νὰ ξεφανερώνοdαι ἕνα-ἕνα πίστ' ἀπὸ τ' Μπούdα τοῦ β'νοῦ, ἁρματωμένα, μὲ τὰ πανιά τ'νε φουσκωμέν' ἀπ' τὸν ἀγέρα τσαὶ νὰ βάν'νε πλώρη γιὰ τὸ χουριό, φοbήθη γιὰ τὸ ν'σί του. Φίναξε τότες τσαὶ τὸν "Αη-Ν'κόλα νὰ τὲ bοθήσει τσαὶ σ'κώσανε μαζὺ τέτοια φοοτούνα, π' τὰ β'λιάξαν' οὖλα σύψ'χα τσαὶ σ'gάρδαλα ὄξ' ἀπ' τὸ Χοdρὸ Κάbο. Τὸ κάτεργο τ' καπετάνιου τ'νε π' ἔχε προσπατήσει τσ' ἔτονε φτασμέν' ὄξ' ἀπ' τὴ Διατρυπ'τή, δὲ dὸ βούλιαξε, μόνε τὸ πέτρωτσε τσαὶ τὸ παοάτ'σε ἀνάμεσα πελάου, σ'μάδι τσαὶ φόbηστρο, νὰ τὸ λογιάζ'νε οὖλοι τσαὶ νὰ λέπ'νε, ἔdα παθαίνει. ὅγοιος γερέψει νὰ περάξει τὴ Στσῦρος, τὸ ν'σὶ τ' "Αη-Γεωργιοῦ τσαὶ νὰ φοbῶdαι, νὰ φεύ'νε. Τοῦτο ἔναι τὸ Πέτρινο Κάτεργο ὁ βράχος πέρ' ἀπ' τὸ Καθολ'κό.

Καπ'τὰν Γιώρ'ς ἐτῶν 60

11) Τ' "Αη-Γεωργιοῦ ἀπὸ σπεροῦ π' θὰ βγάλ'νε τ'ς εἰκόνες, σὰ γυρίσ'νε ἀπ' τὸ χουριό, μόνε φτάσ'νε στὸ Προβακᾶ, πριχοῦ ἀνεβοῦνε τὰ βασμίδια τ'ς ἀσκάλας τ'ς ἐκκλησᾶς, θὰ σταματήσ'νε, νὰ διαβάσ'νε παράκλησι τσαὶ νὰ σταυρώσ'νε τὸ κρασί, ὁποῦχ'νε βαλμένο μὲς στὸ π'θάρι τ' "Αη-Γεωργιοῦ, ποῦναι χουσμένο στ' γῆς, broστὰ στ'ν ἀσκάλα π' ἀνεβαίνει στ' ἀρχοdαρήτσι.

Ἡ χάρι τ' "Αη-Γεωργιοῦ κάνει τσ' ἀφρίζει τὸ κρασὶ μὲς στὸ π'θάρι τσ' ἀνεβαίνει τσαὶ παίρνει οὗλες ὁ λαὸς σὰν ἁγίασμα τσαὶ πᾶνε τσαὶ στὰ σπίτια τ'νε, νὰ δώσ'νε στ'ς ἀρρώστους, νὰ γ'νοῦνε καλά.

Ἀμέρ'σα τ' Κωστῆ

12) Πᾶνε δάρε καbόσα χρόνια, μιὰ χρονιὰ ἔbρεχε τσαὶ δὲ σταθήκανε, νὰ σταυρώσ'νε τὸ κρασὶ στὸ π'θάρι, γερέψαν νὰ βάλ'νε τὸ κόνισμα στ'ν ἐκκλησὰ ὁλοῖσα, χωρὶς νὰ σταυρώσ'νε, ἀμὴ ὁ "Αγιος δὲν ἔθελε. Τὸ κόνισμα τ' "Αη-Γεώρ' βάρ'νε στὰ χέρια τσείν'νε π' τὸ βαστούσανε τσαὶ γίνη 'κατὸ καdάρια. Ἀδύνατο στάθη νὰ τ' ἀνεβάσ'νε ἀπὸ τ'ν ἀσκάλα στ'ν ἐκκλησά. Γυρζίκανε πλιά, σταυρώκανε τὸ κρασὶ τσαὶ τότες ἡ εἰκόνα στάθη τσαὶ τ'βάλανε μέσα.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

13) "Οdες βγάν'νε τ'ν εἰκόνα, στὸ γυρισμό, μόνε ὁ "Αη-Γεώρ'ς, ζύγωνε σὲ κανεὶ π' τοῦχε τάξει τσαὶ δὲν ἔχε δώσει τὸ τάξ'μο, ἡ 'κόνα βάραινε στὰ χέρια τσ'νοῦ π' τὴ βαστοῦσε τσαὶ δὲ δ'νότανε νὰ τ' bάρ'νε, μόν' ἀπόμενε τσ' δὰ ὥς νὰ τ' δόνανε τὸ τάξ'μο, ἢ νὰ πή'αινε, τσεῖνες π' τοῦ χρεωστοῦσε, νὰ τὲ προστσ'νήσει τσαὶ νὰ τὲ bαρακαλέσει: — «Δὲ στόφερα τὸ τάμα, "Αη-Γεώρ' μου, σ'bάθ'σέ με! 'Αρρώστ'κα ἢ bοδίστ'να, μόνε bορέσου θὰ στὸ φέρου.» Τσ' ὁ "Αγιος τὲ σ'χωρνοῦσε τσ' ἔφευγε.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

14) Μόνε φτάνανε πάλι, ὄξ' ἀπ' τὸ σπίτι τ' Γιάννη τοῦ Σκορδανᾶ, ἡ 'κόνα ἔθελ' νὰ σταθεῖ, ν' ἀπαdέχει. Δὲν ἔφευε, ἃ δὲ βγάνανε τσαὶ τὸ κόνισμα τ' "Αη-Δ'μητρζοῦ, π' τόχε ὁ Σκορδανᾶς, νὰ τὸ πάρ'νε, νὰ πᾶνε μαζύ.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

15) 'Ο bάρbας μ' ὁ 'Εγνάdιος ἔτονε πορτάρης στὸ Κάστρος τσαὶ μᾶς ἔλεε, πᾶσα χρόνε στ' γιορτή του, π' τὲν ἄκ'γε τὸν "Αη-Γιώρ', μόν' ἔθελ' νὰ ρθεῖ στὸ ν'σὶ τσαὶ ν' ἀνεβεῖ στὸ Κάστρος. "Ακ'γε τὸ λιλιρ'σμὸ ἀπ' τὰ λιλ'ρίδια τσαὶ τ'ς ἀλ'σίδες τ' ἀλογοῦ του τσαὶ τὰ πέταλα τ' νὰ βροdοῦνε πά στὸ καλdερίμι. Πολλοὶ τὲν ἔχ'νε ἀκούσει ὅdες περνᾶ.

"Εχ'νε νὰ ποῦνε, π' τὸ β'νὸ ἔναι ἥμερο, γιατὶ τὸ περπάτ'σε ὁ "Αη-Γεώρ'ς. "Εχε τσεῖ τὰ χτήματά του τσαὶ πή'αινε πᾶσα χρόνε τσαὶ τὰ λόγιαζε. Γιὰ τσεῖνο δὲν εἶναι φοβισμένο μέρος σὰ dὸ Τραχύ, τὸ Μαρτσέσι τσαὶ τὴ Gατάκλεια, ὅπ' βγαίν'νε τὰ ζούbερα τσ' οἱ 'Ανεράdες.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

16) 'Η Λένη τ' Δημ'τράτσ' τ' Μάρκου ἔτονε στὴ Στσύρος μὲ τὰ παιδιά της. Τσείνη ἔτονε ξένη, δὲν ἔξερε γιὰ τὸν "Αη-Γιώρ' τίβοτας ἀπὸ τ'ς παλαιοί. Ξυπνᾶ μιὰ νύχτα ἀπὸ τρέξ'μο ἀλογοῦ τσ' ἀκούει νὰ τσῆ χτ'ποῦνε τ' bόρτα μὲ τὸ καμ'τσί. Σ'κώνετ' ἀλαφιασμένη, ἀρωτᾶ ποιὸς ἔναι; 'Ακούει μιὰ φ'νὴ τσαὶ τ'ς ἔλεε:—«Μὴ στσάζεσαι. Νὰ πᾶτε ταχιὰ στ' Λιναριὰ νὰ πάρ'τε τὸ Δημ'τράτσ' ποῦρχεται.. "Εναι ἄρρωστες, νὰ τὲ φέρετε σπίτ' μου, νὰ τὲ gάνου καλά.» 'Ανοί'ει τ' bόρτα, λέπ' ἕνα καβαλλάρη πά σ' ἕνα ἄσπρο ἄλογο τσ' ἔτρεχε τὸν ἀνήφορο.

"Ακ'γε τὰ πέταλα τ' ἀλογοῦ τ' τάκα!τάκα! τάκ! πά στὸ καλd'ρίμι τσ' ἔλεπε τ' λάψι, ἀπὸ τ'ς ἀσπίθες ποὺ βγάνανε. "Ως νὰ ξ'μερώσει δὲν ἔξερε ἂν ἀρρώστ'σ' ἀλήθεια ὁ Δ'μητράτσης τσαὶ θὰ τὲ φέρνανε. Τ'ν αὐγὴ πᾶνε στ' Λιναριά. ἔρχεται τὸ παπόρι, φέρνει τὸ Δ'μητράτσ' ἐλεεινέ! Τὲ bήανε στὸν "Αη-Γιώρ' τσαὶ γιατρεύτη.

Φροσύνη τ' Γιάννη τ' Νικολῆ

17. Οἱ Κατσοὶ γειτόνοι

17) Πᾶνε δάρε καbόσα χρόνια, ἔτον ἕνας τσ' ἔχε πολὺ βιός, ἄρχοdας μεγά-

λες σ' οὔλο τὸ ν'σί, ὅ,τ' ἔθελ' ἡ καρδιά του δ'κό τ' ἔτονε, ὅ,τ' bοροῦσε ν' ἀγοράσ' μὲ λεπτά, τὅπαιρνε! 'Αμὴ ὁ Θεός, π' τοὔδωτσ' οὔλα τὰ καλὰ τ' κόσμου, τ' ἀρνήστη τὸ πλιὸ μεγάλο καλό.. Δὲν ἔχε παιδιά, ἀπόμ'νε ἄκλιερες τσ' οὔλο τὸ βιός τ' σὲ ξένοι κλιέρες θὰ πή'αινε. Ἔχ' ἕναν ἀνηψό, τσεῖνες θὰ τὲ gλιερονομοῦσε σ' οὔλα τὰ πάda. 'Ο ἀνηψός τ' πλιὰ τὲ χαδευότανε τὸ bάρbα του, τὲ gαλόπιανε.— «Μπάρbα πάνου, bάρbα κάτου!» Δὲ dὲ ξεχώρ'ζε ἀπ' τὸν ἀφέd' του.

'Αμὴ ὁ δαίμονας τοῦ β'λήθη νὰ τὲ gαταστρέψει. Βρέθη μιὰ γρζὰ φτωχὴ τσ' ἄκλιερη, κανεὶς δὲ d' λόγιαζε. Παγώνα τ' λέ'ανε. Ὅσο ἔλεπε τὸν ἀνηψὸ τσαὶ τὲ gολάτσευε τὸ γέρο, θερ'ζόταν τὰ σ'κώτια τ'ς ἀπὸ τ' ζήλεια. Ἔτονε τσαὶ γ'τόνισσα τσ' ἀρχίν'τσε, μόν' ἔλεπε τὸ παιδὶ νὰ περνᾶ, νὰ τὸ b'dολογᾶ, τάχα μ': — «Ἔda κάνει ὁ γέρος; Τέτοιο θεριό! π' θὰ πάει κατὸ χρονοῦ! π' οὔλους τ'ς ἔβανε κάτου. Ἄμda, καμένε μ', ἂν ἀπαdέχεις ν' ἀπεθάνει, γιὰ νὰ γ'νεῖς τσαὶ σοὺ ν'κοτσύρης, θὰ φᾶς πολλὰ καρβέλια ἀκόμα!...» τσ' οὔλο b'dολο'ἴτ'κα λόγια τοὔλεγε.

Τὸ παιδί, πές, πές, ἀρχίν'τσε νὰ τὰ σ'λλογᾶται γιὰ τὰ καλὰ τοῦτα τὰ λόγια. Τ'ς λέει μιὰ βολά: — «'Αμ' ἔda νὰ κάνου, θειά, σὰ θέλ' ὁ Θεὸς τσαὶ ζεῖ, ἔda bοροῦ γὼ νὰ κάνου; Νὰ τὲ σκοτώσου;»— «Ὄχι, μόνου νὰ τ' πεῖς, νὰ σ' κάνει ἕνα χαρτί, νὰ στὰ δώσει δάρε, ἄμda σοὺ θὰ γεράσεις, ὥς π' νά ρθεῖ ἡ γιῶρα του!»

Τοῦτο τὸ καψόθελε τσ' ὁ ἀνηψός. ἀμὴ ὁ bάρbας ἔκανε, π' δὲν ἔνοιωθε τίβοτα. Μόνε τ' πετούσανε κάν'να bοῦdο, ἔλεε:—«Ἔda χαρτὶ νὰ τ' κάνου; μόν' ἀπεθάνου οὔλα δ'κά του θᾶναι: Β ά σ τ α, γ έ ρ ο, β ά σ τ α! ὅσο ζοῦ δὲ d' δόνου τίβοτα.» Οὔλ' οἱ γειτόνοι πλιὸ τὸ βάνανε στὰ λόγια τὸ παιδί: — «Νὰ σ' κάνει τὸ χαρτί, νὰ σ' κάνει τὸ χαρτί!» τ' λέγανε. Φεύ'ει ὁ γέρος μιὰ μέρα νὰ πάει στὸ χουράφι, βρίσκ'νε τὸ παιδὶ μοναχό, ἀρχ'νήκανε πλιά, νὰ τὸ μαgανίζ'νε: — «Τὸ χαρτὶ τσαὶ τὸ χαρτί! Γιᾶda δὲ d' λὲς νὰ στὸ κάνει;» — «Μιᾶς τσαὶ δὲ θέλει, ποῦς νὰ τὲ gαταφέρου;» λέει τὸ παιδί. Πετιέται ἡ Παγώνα, τ' λέει: — «Νὰ πᾶς δάρε π' θὰ τὲ βρεῖς μοναχό τ' στὸ χουράφι, νὰ τὲ φοβερίσεις, π' θὰ τὲ σκοτώσεις, νὰ στὸ κάμ' τὸ χαρτί.»

Φεύ'ει τὸ παιδὶ παραλοϊσμένο, πάει, βρίστσει τὸ γέρο, τ' λέει: — «Ἔλα, γιὰ θὰ μ' κάμεις τὸ χαρτί, γιὰ θὰ σὲ σκοτώσου!» 'Αρπάσει τὸ τσαπί, ὁ γέρος φοβήθη, τ' λέει: — «Ἔλα, βρὲ παιδάτσ' μου, στὸ νό σου! 'Εdᾶναι τοῦτα τὰ καμούματα σήμερο; Ἔχε με παρατ'μένε! Ἄφ'σέ μ' ἀναπαμένε. Δ'κά σου θᾶναι οὔλα μόν' ἀπεθάνου. Φύε τσαὶ μὴ μὲ κολάζεις!»

Τὸ παιδί, λὲς τσαὶ δὲν ἄκ'γε: — «Τὸ χαρτὶ γιάτ' θὰ σὲ σκοτώσου!» Κοπανᾶ μιὰ μὲ τὸ τσαπὶ στὸ τσεφάλι τ' γέρου, πάρτενε κάτου!... Μόνε τὲν ἔδε, π' δὲ σάλευγε, μετάνοιωτσε ἐdᾶκανε. Ἔκλαιγε, τὲ φίναζε. Σκάβει ἕνα λάκκο κά στ'ν ἄκρα στὸ χωρᾶφι, τὲ χούνει, γυοίζει πίστα στὸ χουριό. Περάκανε λί'οι μέρες π' δὲ dὲ λέπανε τὸ γέρο, ἀρωτούσανε οὔλοι ἔda γίνη; ἀνηψός τ' ἔλεε, ποῦνε πάει ὄξου στ' μάdρα, ἀπέτσ' ἔπε, ποὔφ'γε μὲ τὸ καῖτσι γιὰ τ' Gούμη, ποῦχε δ'λειές. Κανεὶς δὲν ἔπερε χαβάρι, π' τὲ σκοτώκανε.

'Απόμ'νε πλιὰ ὁ ἀν'ψός, ν'κοτσύρης σ' οὔλα τὰ πράματα τ' γέρου. καθότανε σπίτ' του, πή'αινε στὰ χωράφια, στ' ἀβέλια τ' τὰ λόγιαζε. Μόνε θελὰ περάσει κά στὸ χωράφι, τσεῖ στὸν ὄογο ποῦχε γούσ' τὸ bάρbα του, ἄκ'γε μιὰ φ'νή:—«'Ο Θ ε ὸ ς ν ὰ σ ὲ κ ρ ί ν ε ι!» Τρεμότανε πλιά, ἔπαιρνε τ' ἀλαῦgρζι, ἔφευε!

Ἔρθ' ἡ γιορτὴ τ' Ἅη-Γιωργιοῦ, πάει ἀπὸ σπεροῦ στὸ χασάπ' νὰ πάρει λίγο κρζάς, νὰ μαγερέψ'νε. Βρίστσει ἕνα τσεφάλι τραῖσο, τὸ παίρνει.. Στὸ δρόμο π' πή'αινε, τὸ τσεφάλι ἔτρεχ' αἷμα, ποταμός. Ὅσοι τὲ λογιάζανε, φ'νάζανε τσαὶ φεύανε. Ἔρχετ' ἕνας κλητῆρας τ' λέει:— «Ποῦ τὅβρες τοῦτο τὸ τσεφάλι; Μπρός, πᾶμε στ'ν ἀστ'νομία, νὰ πεῖς τίνος ἔναι;» — «'Απ' τὸ χασάπ' τὅπερα,» λέει τὸ παιδί. τὸ σ'κώνει ψ'λά, τὸ λογιάζει, τὸ τσεφάλι ἔτον ἀθρωπ'νό!

Τὸ παιδὶ παραλόϊτσε, φύγαν τὰ χούματ' ἀπ' τὰ ποδάρια του! Μόνε πή'ανε στὸν ἀστ'νόμο, δὲ bοροῦσε νὰ βασταχτεῖ ἄλλο.. Ξεμολο'ήθη τὸ κρίμα του: — «Γὼ

σκότωκα τὸ bάρbα μ' τσαὶ τὲν ἔχου χούσει στὸ χωράφι! Τοῦτο τὄκαμα, τὸ τσεφάλι ποὔπερ' ἀπ' τὸ χασάπη, ποῦς βρέθ' νᾶν' ἀθρωπ'νό, δὲ ξέρου.» Φέρν'νε τὸ τσεφάλι, μόνε τᾶπε τοῦτα οὖλα τσαὶ ξεμολο'ήθη τὸ παιδί, τὸ τσεφάλι γίν' πάλι τραΐσο!...

Ὁ Ἅη-Γιώρ'ς ἔκαμε τὸ θάμα του τσαὶ τὲ ξεφανέρωτσε τὸ gακοῦργο, νὰ τὲ gρίνει ὁ Θεός. Οἱ κατσοὶ γειτόνοι πή'ανε τσαὶ τσεῖνοι στ' δαιμόνου τ' μάννα, τὸ κακὸ π' κάμανε, τ' ὄνομά τ'ν ἀπόμ'νε. Στὸ χουριὸ τ'νὲ κάμανε τρα'ούδι τσαὶ τ'νὲ τὸ λέανε. Ἔχεις ἀκουστά;

Σὲ τούτη δὰ τὴ γειτονιὰ
ἀστροπελέτσι τσαὶ φωτιὰ
νὰ κάψει τὴ Μπαγώνα
τσ' ἄλλους μερζικοὺς ἀκόμα!

γιὰ τσεῖνοι τὸ λέανε.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

18) Ὁ Ἅη-Λιᾶς, ὁ Ἅη-Ν'κόλας τσ' ὁ Ἅγι-Ἀρμόλαος ταξ'δεύγανε μιὰ βολὰ μ' ἕνα μικρὸ βαρκάτσι, νὰ ρθοῦνε στὴ Στσῦρος στσὶ φαμίλιες τ'νε. Ἀνάμεσα Κούμη τσαὶ Στσύρος τ'ς ἔτιατσε μιὰ φορτούνα, π' δὲ ξέρανε ἔda νὰ κάμ'νε. Λέει ὁ Ἅη-Λλιᾶς:—«Μπονατσάρ'σε, Θέ μου, νὰ βγοῦ ὄξου τσαὶ μ'δὲ π' νὰ ξαναbοῦ σὲ θάλασσα! Θὰ χτίσου τὸ σπίτ' μου στὸ πιὸ ψ'λὸ β'νό, νᾶμαι ὅσο πλιὸ μακρζά τ'ς bοροῦ.» Ὁ Ἅγι-Ἀρμόλαος λέει: — «Χ'στέ μου, τσ' ἐγὼ δὲ θὰ ξαναbοῦ σὲ βάρκα, ἀμὴ π' δὲ bοροῦ ν' ἀποχωριστοῦ τ' θάλασσα, γιατὶ τ'ν ἀγαποῦ!» Μόν' ὁ Ἅη-Ν'κόλας δὲ μ'λοῦσε, μόνε καθότανε στὸ τ'μόνι, ὥς νὰ φέρ' τ' βάρκα ὄξου.

Σὰ βγήκανε στὴ στεριὰ ὁ Ἅη-Λιᾶς πῆε πά στὸ β'νό, ὅπους τὄχε πεῖ τσ' ἔχτ'σε τ'ν ἐκκλησά του, πά στὸν Ἅη-Λιᾶ τὸ Ψ'λέ, μακρζὰ 'πὸ τ' θάλασσα. Ὁ Ἅγι-Ἀρμόλαος πῆε πέρα στὸ ν'σάτσι τὸν Ἅγι-Ἀρμόλαε, στὰ Βροκολακονήσια, γιὰ νᾶναι στὴ στεριά, μὰ νὰ μὴ λείπ' τσ' ἀπὸ τ' θάλασσα. Τσαὶ μόνε ὁ Ἅη-Ν'κόλας ξακ'λουθᾶ νὰ ταξ'δεύει μ' οὔλους τοὺς τσαιροὺς τσαὶ νὰ γλυτώνει τ'ς ναῦτες π' περικαλοῦνε τ' χάρ' του, σὰν ἄξος καπετάνιος τσαὶ θαλασσ'νὲς ὅγιος ὁποῦναι.

† Κατερίνα τ' Νικολῆ τ' Στάθη

19) Ὁ Προφήτ' Ἠλίας ἔτονε πρῶτα ναυτικός, ἀμὴ ἡ θάλασσα πολὺ τὲ gατάτρεχε τσ' οὖλο ἔρριχνε τ' βάρκα τ' ὄξου. Μιὰ μέρα ἔσπατσε τσ' ἡ βάρκα του πά σὲ κάτ' ξέρες, τσαὶ τ' ἀπομείνανε μόνου τὰ κουπιά. Τᾶπερε πλιὰ στὸ νῶμο τ' τσ' ἔφ'γε. Ἔπε:—«Δὲ θὰ ξαναbοῦ ποτὲς πλιὰ σὲ θάλασσα!»

Τραbᾶ, τραbᾶ... ὅγοιον εὔριστσε, τὲν ἀρωτοῦσε: — «Ἐdᾶναι τοῦτα τὰ ξύλα, ξέρ'ς;» Ὅσο τ' λέανε: — «Κουπιά,» ἔφευε. Σὰν ἔφτατσε πά στὸ β'νό, βρίστσει ἕνα τσοπάνη. Τσεῖνες τὲ λόγιαζε καλὰ-καλὰ τσ' ἀπέτσ' τ' λέει: — «Αἴ, bάρbα, ἐdᾶναι τοῦτα τὰ ξύλα ποὺ σ'κώνεις στ'ν ἀράχ' σου;» Φχαριστ'μένες πλιὰ ὁ Ἅη-Λιᾶς, σταμάτ'σε τσ' ἔχτ'σε τὸ σπίτ' του, τ'ν ἐκκλησά τ' μαθές, τσαὶ bῆτσε μέσα, τσεῖ π' δὲ ξέρανε μ'δὲ τ' ὄνομα τ'ς θάλασσας.

Τόσο πλιὰ τ'ν ἔχε βαρεθεῖ τσαὶ δὲν ἔθελε μήτε νὰ τ'ν ἀκούσει!...

Δημ. Μπαμπούσης, κηπουρός, ἐτῶν 40

20) Τὸ Μάη πά στὰ θύμια βγαίν'νε κάτι ψ'λὰ τσίτερνα χορταράτσα σὰ ξαθὰ μαλλιά. Τὰ λένε τ'ς Ἁγιᾶ-Καλῆς τὰ μαλλιά. Λένε π' ἡ Ἁγιὰ-Καλὴ πέρατσ' ἀπ' τὸ σπίτι τ'ς Παναγίας, τ' Μεγάλ' Παραστσευὴ τσ' ἔδε τ' Μπαναγιὰ καθισμένη στὸ τραπέζι τσ' ἔτρωε τ' bαρηγοριὰ γιὰ τὸ Χ'στό. Ἡ Ἁγιὰ Καλὴ ἀναγέλατσε τ' Μπαναγιὰ τσ' ἔπε: — «Ποιὸς ἔδε γυιὸν εἰς τὸ σταυρὸ τσαὶ μάννα στὸ τραπέζι;...» Ἡ Παναγιὰ μάν'τσε τσαὶ τ' gαταράστη: — «Νὰ μὴ λειτουργιέσαι, τσαὶ τᾶ ξαθά σου τὰ μαλλιὰ στὰ φούργανα νᾶν' πλεμένα!» τ'ς ἔπε. Τσ' ἀπὸ τότες τ'ς Ἁγιᾶ-Καλῆς τὰ μαλλιὰ ἔναι σκορπισμένα πά στὰ θύμια τσαὶ στ'ς ἀστ'bές.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

4) Στοιχειὰ ἐκκλησιῶν

21) Πά στὸ παγάτσι τ' Ἅγι-Ἀντωνιοῦ βγαίνει μιὰ βλαχοπούλα μὲ τὸ μαδήλ' της τσαὶ νέθει τ' νύχτα στὸ φεgάρζι

22) Στ'ν Ἁγιὰν-Ἄννα βγαίνει μιὰ βλαχοπούλα τσαὶ νέθει.

23) Στ'ν Ἁγιὰ-Θεοφανὼ βγαίνει ἕνα κορίτσι τσαὶ νέθει χ'σόνεμα στ'νἀρόκα της. Ἔχ'νε νὰ ποῦνε ποὺς ἔναι ἡ γἴδια ἡ Ἁγιὰ-Θεοφανώ. Τ'ν ἔχ'νε δεῖ πολλοί.

24) Στὸν Ἅη-Γιάννη τὸ γἰαματ'κὸ βγαίνει ἕνας λιάπης χ'σοφορεμένες, τὲ λένε ἐτσαδά, γιατὶ τὸ μέρος ἔν' ἀνοιχτὸ τσαὶ τὸ χ'μοῦνα μόνε περάσεις ἀπὸ τσεῖ, σὲ κόβει γιαἶμα ἀπ' τὸ κρζῶμα.

25) Στὸν Ἅη-Γιάννη τὸ Φράgο βγαίνει ἕνα βωδάτσι τσαὶ γυρίζει ὥς κά στ'ν ἁγιὰ-Τρζάδα στὸ Μπαλίπεργο, μόνε θὰ πεθάνει κανένας, ἢ θὰ γ'νεῖ κάν'να κακὸ στ' γειτονιά.

26) Στὴ Λεημονήτρζια βγαίνει ἕνα κορίτσι τσαὶ νέθει χ'σόνεμα πά στὸ καβαναρζό, ἔναι τὸ καλὸ τ'ς ἐκκλ'σᾶς.

27) Στ' Μελικαροῦ ἔβγαινε μιὰ γεναἴκα τσ' ἔκλαιε, μόν' ἔτανε νὰ γ'νεῖ κακὸ στὸ νησί.

28) Στ' Μπαναγιὰ τοῦ Τσελεπῆ βγαίνει μιὰ μὲ τ' ἄσπρα τσαὶ νέθει χ'σόνεμα.

29) Στ' Φανερωμένη πᾶνε τσαὶ μελετοῦνε, κολλοῦνε πὰ στὸ κόνισμα λεπτὰ τσαὶ λένε : — Παναγιὰ Φανερωμένη, τσεῖνο ποὔπαιε νὰ νένει !

Ἂν εἶναι νὰ γ'νεῖ, τσεῖνο π' μελετήκανε, κολλᾶ ἡ δραχμή, μόνε δὲν εἶναι νὰ γ'νεῖ πέτ' χάμου.

30) Στὴ Τζαρὰ - Ψωμοῦ βγαίνει ἕνα βωδάτσι τσαὶ γυρίζει γύρου στὸν αὐλόνερο, μόνε θὰ πεθάνει κανεὶς ἀπὸ τ'ν ἐνορία.

31) Στὸν Ἅη-Στράτη'ο, στ'ς Σαροῦς, βγαίνει ἕνας λιάπης χ'σοφορεμένες, λένε π'τὴ μέρα τ'ς σκολῆς του δὲν ἀπεθαίνει κανείς, γιατὶ ξεκοράζεται, δὲν ἀδειάζει νὰ πά πάρει τσὶ ψ'χές.

32) Στὸ Χ'στὸ τ' Ἀβάση, στὰ Μελακ'τά, βγαίνει μιὰ σκρόφα μὲ τὰ γουρ'ντζέλια της.

33) Στὸ Χ'στὸ τ' Μίγα βγαίνει ἕνα βωδάτσι ἀπὸ τ' βόρτα ὥσαμ' ἀπάν' γύρου τσαὶ φ'νάζει μόν' ἔναι ν' ἀπεθάνει κανείς.

Ἀμέρ'σα τ' Κωστῆ

5) Μοῖρες

34) Ἔγ'νε νὰ ποῦνε, π' ὅ,τι γράψει ἡ Μέρα σου, ὅdες σὲ μεράσει, δὲ θὰ τὸ ξεφύ'εις, ὅ,τ' τσαὶ νὰ κάν'ς. Μιὰ βολὰ ἔοθ' ἕνας ξένες στὸ χουριό. Νυχτώθη. Λέπ' πούχανε φῶς σ' ἕνα σπίτι, πάει, χτ'πᾶ τ' βόρτα, γερεύει νὰ πλαγιάσει. Τσεῖ, ἔτονε μιὰ γεναἴκα τσαὶ γεννοῦσε. Τὲ βαστάξανε, ποῦ νὰ πά μείνει ; Ἀπόμ'νε ὥς νὰ τελειώσ' τσὶ δ'λειές του, πή'αινε κάθ' ἀρνὰ τσαὶ πλάγιαζε στὴ gρεβατσούλα.

Τὴ dρίτη νυχτιὰ ἔχανε πλιὰ ἐτ'μάσει, π' θὰ ρχόdανε οἱ Μέρες, γλυκά, νερό, ἀρατσή. Πλαγιάκανε. Τσεῖ τὰ μεσάνυχτα ξυπνᾶ ὁ ξένες, ἀκούει κ'βέdες, λογιάζει, λέπ' τρεῖς γεναῖτσες d'μένοι στὰ χ'σὰ γύρ' ἀπ' τὸ σκαφ'δάτσι τ' μωροῦ. Ἀκούει τὴ μιά, λέει : — «Ἂς τ'ς δώσομε ὠμορφιά, ἀδερφές, νὰ γ'νεῖ ὥμορφη !» Λέει ἡ γιἄλλη : — «Ἂς γ'νεῖ τσαὶ κάμ' σσα, νἄχει προκοπὴ τσ' ἀξιοσύνη ! Ἔdα λέτε ;» Λέει ἡ πλιὸ μεγάλη : — «Ἂς τἄχει τοῦτα οὖλα ὅσα τ'ς δώτσετε, ἀμὴ σὰ γ'νεῖ κοσιδυὸ χρονοῦ, θ' ἀρρεβωνιαστεῖ τσαὶ μόνε d'θεῖ νύφη, θὰ πέσει στὸ π'γάδι, ν' ἀπεθάνει!...» Ἀπέτσ' χαθήκανε.

Ὁ ξένες τ' ἄκ'τσε οὖλα, ἀμὴ δὲν ἔπε σὲ κανεὶ τίβοτα. Λέει : — «Γὼ θὰ τὴ φ'λάξου, δάρε π' τὸ ξέρου, δὲ θὰ τ'ν ἀφήσου, νὰ πάει στὸ π'γάδι, νὰ πνι'εῖ.» Τ'ν αὐγὴ μόνε σ'κωθήκανε, εὗρε τὸν ἀφέdη τ' παιδιοῦ, τ' λέει : — «Γὼ δάρε σὲ λί'οι μέρες τελειώνου τσὶ δ'λειές μου. Μιᾶς τσ' ἔτ'χα δῶ ὅdας γεννήθη, θέλου πριχοῦ φύ'ου,

νὰ σ' βαφτίσου τὴ θ'γατέρα σου, νὰ γ'νοῦμε κ'bάροι τσαὶ μόνε ρθεῖ ἡ γιῶρα νὰ βλοηθεῖ θὰ μ' πέψεις χαbάρζι, νὰ ρθοῦ, νὰ τὴ βλοήσου !»

Βάφτ'σε δὰ τὸ παιδί, ἔφ'γε, πῆ'ε στὸ dόπο του. Ὅγοιος ἐρχότανε, τ'ς ἔπεϐε φ'λιές, ἀποδοσίμια, ἀπ' οὖλα τὰ καλά.

Λογάριαζε τσ' ὅλας τσαὶ μόνε περάκανε τὰ χρόνια τσ' ἔρθε ὁ τσαιρὸς ποὖχε πεῖ ἡ Μέρα, δὲν ἀπάdεχε νὰ πάρ' χαbάρζι, μόν' ἔφ'γε τσ' ἔρθε στοῦ κ'bάρου τὸ σπίτι. Χαρὲς πλιὰ μόνε τὲν ἔδανε ! Τοὔπανε, π' θέλαν νὰ πέψ'νε χαbάρζι τσεῖνοι τ'ς μέρες νὰ ρθεῖ, ποὖχε ρεϐωνιαστεῖ ἡ βαφτισ'μιά του, νὰ τὴ βλοήσει. Πρόσεχε πλιὰ τ' νύφη, νὰ μὴ βγεῖ, νὰ μὴ gοραστεῖ, ἔϐανε στὸ π'γάδι στσέπασμα τσαὶ τὸ κλείδωτσε, τάχα μὴ πέσει κάν'να παιδὶ μέσα. Τὸ κλειδὶ τὄπερε τσαὶ τὸ βαστοῦσε τσεῖνες στὸ gόρφο του.

Ἔρθ' ἡ ὥρα, dύθ' ἡ νύφη, πριχοῦ φύ'ει γιὰ τ'ν ἐκκλησά, λέει : — «Διψοῦ, δός μ' μιὰ κούπα νερό !» Τσῆ δόν'νε, λέπ' μέσα κάτι σκ'λῆτσα, τόσα μεγάλα ! Λέει : — «Δὲ bόρ' νὰ τὸ πιοῦ, δός μ' ἀπ' τὸ π'γάδι νερό !» 'Αργούσανε νὰ τ'ς φέρ'νε. Φεύει, πάει μοναχή τ'ς στὸ π'γάδι. Τὸ π'γάδι ἔτονε κλειδωμένο. Ὅς νὰ πὰ βροῦνε τὸ νονό τ'ς, νὰ ρθεῖ, νὰ ξεκλειδώσει, πέτ' ἡ νύφη πά στὸ π'γάδι, ἔσκατσ' ἀπὸ τ' δίψα.

Σὰν ἔρθε ὁ νονός της τ'ν εὗρε ἀπεθαμένη.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

35) Μιὰν ἀργαδ'νὴ Ἅη-Γιώρ'ς τσ' Ἅη-Δ'μήτρης γυρίζανε ἀπ' τὰ χτήματά τ'νε, νὰ πᾶνε στὸ γουρζό ! Χ'μούνας ἀρχ'νίζ' ἕνας ἀγέρας, μιὰ βροχή, ἀστροπελέτσα, γαλασμὸς κόσμου. Τὸ νερὸ τ'ς ἔχε κάμει, π' δὲ bοροῦσαν νὰ περ'πατήσ'νε.. Λένε δά : — «Ἂς γτ'πήσομε μιὰ bόρτα, ὄγοια νᾶναι, νὰ bοῦμε τσαὶ φεύ'ομε τ'ν αὐνή !» Πᾶνε, γτ'ποῦνε σ' ἕνα σπίτι, τ'ν ἀνοί'ουνε, bήκανε μέσα, τ'νὲ δώσανε ρουῦνα στεννά, τ'ς πορώκανε στὴ φ'γού, τ'νὲ στρώσανε πά στ' gρεϐατσούλα, ἔοθ' ἡ γιῶρα, πλαγιάκανε.

Τσεῖ τὰ μεσάνυχτα ἀκού'ουνε τ' bόρτα τσ' ἀνοί'ει. Μπαίν'νε τρεῖς ὠμορφογεναῖτσες χ'σοd'μένοι. Πᾶνε πάν' ἀπὸ τὸ σκαφ'δάτσ' τ' μωροῦ, ἔτανε τριοῦ μεροῦ γεν'μένο τσ' οἱ Μέρες ἔγανε ρθεῖ, νὰ τὸ μεράσ'νε. Οἱ δυὸ τ' δώσανε οὖλοι τ'ς γάρες. 'Η πιὸ μεγάλη, σὰν ἔοθ' ἡ ἀοάδα της ἔπε : «Π' τὸ κορίτσι θὰ βλοηθεῖ, μόνε γ'νεῖ εἴκοσι χρονοῦ, μ' ἕνα παλλ' κάρζι ἀπ' τ' ἄλλο τὸ γουρζό, ποὔτανε καρσὶ στὸ δ' κό της τσαὶ μόνε γ'νεῖ ἡ στεφάνωσι τσαὶ πάρ'νε τ' νύφη μὲ τὰ διολιὰ νὰ πᾶνε στὸ γουρζὸ τ' γαbοοῦ, καθὼς πᾶνε νὰ περάσ'νε τὸ bοταμό, θὰ gρεμιστεῖ τὸ γιοφύρι τσαὶ θὰ πνι'εῖ ἡ νύφη ἀdάμα μὲ τὸ γαbρό !»

Πικραθήκανε πλιὰ οἱ Ἅγιοι, τὸ λυπ'θήκανε τὸ παιδί, σ'φωνήκανε π'θὰ τὸ γλυτώνανε μὲ κάθε τρόπο τσαὶ δὲ θὰ τ' ἀφήνανε ν' ἀπεθάνει μὲ τέτοιε ἄδ'κο θάνατο. Τ'ν αὐνὴ μόνε σ'κώθη ὁ ν'κοτσύρης, οἱ Ἅγιοι τοὔπανε, π' θέλ'νε, νὰ βαφτίσ'νε τὸ παιδί, μιᾶς τσαὶ γνουρ'στήκανε Τ'μάκανε πλιὰ οὖλα, γίνη ἡ βάφτ'σι τσαὶ τὸ δειλ'νὸ οἱ Ἅγιοι τσ' νήκανε νὰ φύ'ουνε, γιάτ' ἔγανε δ'λειὰ τσ' ἔταν ἀναgασμένοι. Ἔπανε δά, π' τσεῖνοι θᾶχανε πάdα τ'ν ἔννοια τσῆ βαφτισιμιᾶς τ'νε τσαὶ π' θὰ ρχόdανε, νὰ τὴ στεφανώσ'νε, μόνε ρχότανε τσαιρὸς νὰ βλοηθεῖ.

'Ο κ'bάρος τ'νε, ἀφέdης τ' παιδιοῦ, τ'ς ἀρώτ'σε πλιά, ποῦ θελὰ τσὶ βρεῖ, νὰ τ'νὲ μ'λήσει νὰ ρθοῦνε, μιᾶς τσαὶ δὲν ἔξερε, μ'δὲ ποῦς τ'ς λέανε, μ'δὲ σὲ πιὸ σοκάτσ' ἔτανε τὰ σπίτια τ'νε.

Λέει, Ἅη-Γιώρ'ς : — «Δὲν εἶν' ἀνάτζη νᾶρχεσαι σπίτια μας τσαὶ νὰ μᾶς γερεύεις. Μόνε μᾶς ἔχεις χρεία, ἔϐγα στ'bόρτα ἢ στὸ παρεθύρι σου τσαὶ πές : — «Δ'μήτριε, Γεώργιε, προφτᾶστε τσ' ἔναι ὥρα !» τσαὶ μεῖς θὰ φτάσομε !» Ὅς νὰ νοιώσ' ἔdα τοὔπανε τσαὶ ν' ἀνανοηθεῖ ὁ κ'bάρος, νὰ δεῖ μὲ ποιοὺς ἔχε νὰ κάνει, οἱ ἅγιοι χαθήκανε ἀπὸ bοοστά του ! Ἔπεσε πλιὰ στὰ γόνατα ὁ καμένες τσαὶ παρακάλεσε τ'ς Ἅγιοι, νὰ τὲ σ'bαθήσ'νε, π' δὲ d'ς ἔχε νοιώσει bροστήτερα, μόνε τ'νε μ'λοῦσε, σὰ νᾶταν τσαὶ τσεῖνοι ἀθρῶποι σὰν τσαὶ ξαῦτε..

Πέρατσε τσαιρός. Τὸ κορ'τσάτσι μεγάλωσε, γίνη μιὰ κοπέλλα ξεχωριστή. Ἔρ-

θε ἡ γιῶρα της, τ'ν ἀρρεβωνιάκανε μ' ἕνα καλὸ παλλ'κάρζ' ἀπ' τ' ἄλλο χουριό. Ἀφέd'ς της θ'μότανε τ' bαρατζελιὰ τ'νὲ δυὸ Ἁγιοῦνε, ἀμὴ deριότανε, ποῦς νὰ βγεῖ νὰ τ'νὲ φ'νάξει. Οὖλο τ'ς ἀπάdεχε, π' θὰ ρχόdανε μοναχοί τ'νε. Μόν' ἔδε, π' δὲ φαινόdανε, βγῆτσε στὸ ξώπορτο, ἔκανε τὸ σταυρό του τσ' ἔπε, ὅπως τὲν ἔχαν ὁρμ'νέψει οἱ Ἅγιοι : — «Γεώργιε, Δ'μήτριε, προφτᾶστε τσ' ἔναι ὥρα !»

Δὲν ἔχε προκάνει, νὰ τελειώσει τὸ λόγο του, νά σ' τσαὶ λέπει τοὺς δυὸ Ἁγίους τσ' ἔρχοdαι μὲ τὰ στεφάνια στὸ χέρζι οὖλο χαρά. Γίνη πλιὰ ἡ βλόησι, φάγανε, ἔπιανε, τρα'ουδήσανε, γλεdήσανε οὖλ' νύχτα τσαὶ μὲ τ'ν αὐγή, τσ'νήκανε οὖλ' μαζύ, νὰ πᾶνε τὸ νιεραdρόϋνο στὸ χουρζὸ τ' γαbροῦ. Μπρὸς οἱ διολατζῆdες τσ' ἀπὸ πίστα οὖλοι οἱ γιἄλλοι μὲ γέλια τσαὶ τρα'ούdια. Οἱ κ'bάροι ἀπὸ κοdὰ στὸ γαbρὸ τσαὶ στ' νύφη, δὲ φεύ'ανε ἀπὸ τ' bάdα τ'νε. Φτάκανε στὸ bοταμό, π' χώρ'ζε τὰ δυὸ χουρζά. Ἔθελ' νὰ περάσ'νε τὸ γιοφύρι. Περνοῦνε πρῶτα οἱ διολατζῆdες. Τὸ γιοφύρι στὸ dόπο του.

Ἡ νύφ' τσ' ὁ γαbρὸς ἔχανε σταθεῖ τσαὶ χαιρετούσανε τσεῖνοι π' θὰ γυρίζανε πίστα. Μόνε πᾶ νὰ περάσ'νε, κόβεται τὸ γιοφύρι στ' μέση. Πέσανε μὲς στὸ νερό ! Φ'νές bαb'λίτσα, κλάματα ! Ὁ Ἅη Δ'μήτρης πρόκανε, ἁρπάσσει τὸ γαbρὸ τσαὶ τ' νύφη, λέει τ' Ἅη - Γεωργιοῦ : — «Γὼ τ'ς βαστοῦ, μόν' τρέξε σού, νὰ βρεῖς τ' Μέρα, νὰ τ' bαρακαλέσεις, νὰ τ'ς ἀφήσει, νὰ ζήσ'νε ! Κρίμα ἔναι νὰ χαθοῦνε πά στ' χαρά τ'νε !»

Τρέχει ὁ Ἅη - Γιώργης, πάει, βρίστσει τ' Μέρα, τ' bαρακαλεῖ, τσείνη τ' λέει : — «Ὅ,τ' ἄλλο θέλ'ς νὰ στὸ κάνου, τοῦτο δὲ bοροῦ, ὅ,τ' γράφει, δὲ ξεγράφει. Δὲ dόχεις ἀκ'στά σου;» Πόσα τ'ς ἔπε ὁ Ἅγιος, τσεῖν' τὸ χαβᾶ της. Γυρίζει Ἅη-Γιώρ'ς, πάει στὸν Ἅη-Δ'μήτρη τ' λέει : — «Ἄειdε σοὺ τσαὶ γὼ τ'ς βαστοῦ πάλι, ὥς νὰ γυρίσεις. Μπᾶς τσαὶ σ' κάμει σένα τὸ χατήρζι, μένα δὲ μ' ἀκούει !...» Πάει τσ' Ἅη-Δ'μήτρης, τ' bαρακαλεῖ, τ' φοβερίζει, π' θελὰ τὸ πεῖ τ' Θεοῦ νὰ τὴ d'μωρήσει, τέτοια κατσία ποὺ τ'ν ἔχει !... Τίβοτα !...

— «Γὼ τ'ς παρατζελιές τ' κάνου, σὰ δὲν ἔθελ' ὁ Θεός, δὲ θὰ τ'ν ἔδονα τέτοιο ρζιζ'κό !» Λέει ἡ Μέρα. «Γύρ'σε πίστα δάρε τσαὶ πὲς τ' Ἅη-Γιωργιοῦ νὰ τ'ς παρατήσει. Μὴ γυρεύετε ν' ἀλλάξ'τε τὸ ριζκό τ'νε. Τοῦτο δὲ γίνεται!...»

Ἐdἄχανε νὰ κάμ'νε οἱ ἅγιοι ; Ἀφήκανε τ'ς ἀθρῶποι στ' Μέρα τ'νε τσαὶ φύανε !

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη

6) Βενετοί.

36) Τὰ παλιά, παλιὰ χρόνια, πριχοῦ τσ' ἀπ' τὴ Dουρτσά, γίνη στὸ Μαρτσέσι μεγάλες πόλεμος. Οἱ κουρσάροι ποὔχανε ρθεῖ μὲ τὰ καράβια τ'νε, βγῆκαν τσαὶ σκοτώκανε οὖλε τὸ λαό. Γίνη τέτοιες σκοτωμός, ποὔπλεψε οὖλες ὁ τόπος στὸ γιαῖμα, ὥς πέρα στὸ gάτ' κάbο. Πολλοὶ βολές, ἔχ'νε νὰ ποῦνε, τ' νύχτα, τσὶ μέρες τάχα π' γίνη ὁ πόλεμος, ἀκούοdαι τὰ γιαΐματα ποὺ φ'νάζ'νε.

Πολλοὶ τἄχ'νε ἀκούσει, γιὰ τοῦτο φοβῶdαι νὰ νυχτιαστοῦνε τσαὶ νὰ πλαγιάσ'νε στὸ gάτ' κάbο τσαὶ στὸ Μαρτσέσι. Οὖλ' τσεῖν' ἡ μεριά, γύρου ἀπ' τὸ Τραχύ, ἔναι φοβισμένη. Στὸ Μαρτσέσι ἔναι τὰ γιαΐματα ποὺ φ'νάζ'νε. Πλιὸ πέρα, ἔναι ἡ Κατάκλεια, ποὺ βγαίν'νε οἱ Ἀνεράδες.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

37) Λένε π' τὰ παλιὰ χρόνια, πριχοῦ τσ' ἀπ' τὴ Dουρτσά, ἔρθανε μιὰ βολὰ ναῦτες Ψαρζανοὶ μ' ἕνα καΐτσι στὴ Στσύρος, ἔτανε σκολὴ τσ' ἔδανε τσὶ γεναΐτσες π' χορεύανε στ' Ἀλώνια. Θαμάξανε πλιὰ τ'ν ὠμορφιά τ'νε. Μόνε πή'ανε στὸ ν'σί τ'νε, τὄπανε τσαὶ στ'ς ἄλλοι. Οἱ Ψαρζανοί, π' δὲν ἔχανε γεναΐτσες, ἔτανε λι'οστοί, παραφ'λάξανε τσ' ἔρθανε στὴ Στσύρος στὸ παν'γύρζι τ' Ἅη-Γεωργιοῦ, εὔρανε τσὶ Στσυρζανοὶ μ'σομεθ'σμένοι, τσὶ γεναΐτσες στολισμένοι, ἁρπάξανε τ'ς γεναΐτσες, τ'ς βάλανε στὰ καράβια τ'νε τσαὶ τ'ς πή'ανε στὰ Ψαρά. Γιὰ τσεῖνο ἡ Ψαρζανὴ φορεσὰ ἔναι σὰ dὴ Στσυρζανή, μοιάζει.

Ἀμέρ'σα τ' Κωστῆ

7) Ἡ Πόλι.

38) Τὸ τζαιρὸ π' ἔρθανε οἱ Τοῦρτσοι μὲ τὸ Μ'χαμέτη τσαὶ πέρανε τ' Μπόλι ἔτονε σ' ἕνα μοναστήρζι μιὰ καλογρζὰ τσαὶ τ'γάν'ζε μέσα σ' ἕνα τ'γάνι ψάρζα. Κλεισμένη μέσα στὸ τσελί τ'ς δὲν ἔξερ' ἔda γ'νότανε ὄξου. Τσεῖ π' μαγέρευε ἀκούει μιὰ φ'νὴ τσαὶ τ'ς λέει : — «Πᾶψε τὸ τ'γάν'σμα τσ' ἡ Πόλι θὰ τουρτσέψει !» Τσείν' γέλατσε τσ' ἔπε : — «Μόνε ζωdανέψ'νε τοῦτα τὰ ψάρζα τσαὶ βγοῦνε ἀπ' τὸ τ'γάν' μου, τότες θὰ bεῖ τσ' ὁ Τοῦρκος νὰ πάρζει τ' Μπόλι !...» 'Ακόμα δὲν ἀπόσωτσε τὴ g'βέda τ'ς τσαὶ λογιάζ' τὰ ψάρζα, πετιόdαι ἀπ' τὸ τ'γάνι, τσαὶ bαίν'νε στὸ νερό, σὲ μιὰ bάρα ποὔτονε μὲς στ' μέση στ'ν αὐλὴ τ' μαναστηριοῦ.

"Εχ'νε νὰ ποῦνε, π' τὰ ψάρζα, τέσσερα ἔτανε, ἔν' ἀκόμα τσεῖ μέσα στὸ νερὸ τσ' ὄγοιος πάει τὰ λέπει, ποῦναι τ'γανισμένα ἀπ' τόνα πλευρὸ τσ' ἔναι μαῦρα. 'Απ' τ' ἄλλο π λευρό, ποῦναι 'μά, ἔναι κότσ'να. "Ισα μ' τὰ δάρε ἀπομείνανε δυό, τ' ἄλλα δυὸ ψοφήκανε. Μόνε ψοφήσ'νε οὖλα, ἡ Τουρτσὰ θὰ φύ'ει ἀπὸ τ' Μπόλι.

'Αμέρ'σα τ' Κωστῆ

39) Τ'ν ἡμέρα π' πέρανε οἱ Τοῦρτσοι τ'Μπόλι, ὁ βασιλέας Κωσταdῖνος μὲ τὸ Πατριάρχη τσ' οὖλοι τ'ς δεσποτάδες τσαὶ τ'ς παπάδες, μαζὺ τσαὶ χιλιάδες Χ'στιανοί, ἔτανε μὲς στ'ν 'Αγιὰ-Σοφιὰ τσαὶ διαβάζανε παράκλησι στ' Μπαναγιά. Μόνε bήκανε οἱ Τοῦρτσοι στ'ν ἐκκλησιά, ἀρχ'νήκανε πλιὰ νὰ σκοτών'νε ἀράδα οὖλοι.

'Ο Βασιλιὰς τσ' ὁ Πατριάρχης γλυτώκανε μονάχα γιατὶ τ'ς ἔπερε ἄτζελος Τσυρίου, ἄνοιξε μιὰ κουρφὴ πόρτα στὸ doῖχο τσαὶ τ'ς ἔκρουψε, ἀπέτσει μαρμάρωσε πάλ' ἡ πόρτα τσαὶ γίνη ἕνα μὲ τὸ doῖχο. Κανεὶς δὲ ξέρ' ποῦ βρίστσεται ! Μόνε γ'νεῖ πάλι Χ'στιανὴ ἡ 'Αγιὰ Σοφιά, ἔχ'νε νὰ ποῦνε, π' θ' ἀνοίξει ἡ πόρτα, θὰ ξαναβγοῦνε, νὰ τελειώσ'νε τ' λειτουργία, ποὺ τ'ν ἀφήκανε στ' μέση.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

40) Γιὰ νὰ ξαναπάρει πάλ' ἡ 'Ελλάda τ'Μπόλι, θὰ βασιλέψει πάλι Κωσταdῖνος τσαὶ θὰ χ'θεῖ τόσο αἷμα, π' θὰ πλέψει τὸ δαμάλι στὸ γιαῖμα τσαὶ θὰ πνίγεται.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

8) Λιάπηδες.

41) Τὸ τζαιρὸ τ'ς Λιαπουριᾶς σὰ ρχόdαν οἱ Λιάπηδες, οἱ Στσυρζανοὶ κλειόdανε μὲς στὸ Κάστρος νὰ γλυτώσ'νε. Σὰ δὲν ἔχανε θρόφ'μα τσαὶ νερό, ρίχνανε ἀπ' τὸ μέρος τ'ς Φούρκας ἕνα καλάθι μ' ἕναν ἄθρωπο μέσα, παιδὶ ἢ κορίτσι μικρὸ γιὰ νᾶν' ἀλαφρύ, νὰ πά νὰ τ'νὲ φέρει. Πολλοὶ βολὲς πίνανε τὸ νερὸ ἀπ' τὸ καdήλι.

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη

42) Οἱ Λιάπ'δες μόνε ρχόdανε μὲ τὰ καράβια τ'νε τσ' ἀράσσανε κά στὰ Μαγαζά, πέβανε bουγιουρdὶ σ'τς ἀρχόdοι νὰ τ'νὲ δώσ'νε ψωμί, κρασί, κρζάτα, σφαχτά, μοζῆθρες λεπτὰ τσ' ὅ,τ' ἄλλο θέλανε γιὰ τὰ παλλ'κάρια τ'νε, μόνε δὲ τσὶ τὰ πέβανε, τσαίγανε τὰ σπίτια, σπάζανε τ'ς βαρέλες τὸ κρασί, σκοτώνανε τὰ ρίφια τσαὶ τὰ πρόβατα τσ' ἀπέτσ' φεύ'ανε.

'Αμέρ'σα τ' Κωστῆ

43) Τὸ Μαυριτσάν'κο κοπάδι δὲ bεράχτ'τσ' ἀπὸ τ'ς Λιάπ'δες, γιάτ' ἔχανε φιλία. Γιὰ τοῦτο οἱ Μαυριτσάνοι ἔχανε τόσ' δὰ μάdρες τσαὶ σφαχτὰ τσ' ἀπομείνανε ἀρχόdοι, οἱ γιάλλοι, π'τὲν ἔπεραν τὰ πράματα οἱ Λιάπ'δες, φτωχύνανε...

'Αμέρ'σα τ' Κωστῆ

44) Τσεῖνε τὸ τζαιρό, μόν' ἔθελε φανεῖ κάν'να κορσάρ'κο τρεχαdερό, ἢ Λιάπ'δες μὲ τὰ καῖτσα τ'νε, δόνανε χαbάρι σ' οὖλε τὸ λαὸ τσαὶ μαζευόdανε στὰ τσελιὰ τ'νε στὸ Κάστρος. Κάθε φαμιλιὰ ἔχε τὸ δ'κό της. Οὖλα τὰ λογάδ'κα πιάτα τσαὶ τὰ λαήνια, φιρφιριὰ τσαὶ Λέχ'κα τσαὶ Ροδίτ'κα, τὰ σ'νιὰ τσαὶ τὰ χαρανιά, τσὶ σοδιὲς τσαὶ τ' ἀλλαμένα τ'νε, τ' ἀφήνανε στὰ τσελιὰ γιὰ νὰ τὰ φ'λάου'νε. Μόνου τσὶ σκολὲς τσαὶ μόν' ἔτονε νὰ γ'νεῖ κάν'νας γάμος, π' θελὰ στολίσ'νε τὰ

σπίτια τ'νε τσαὶ νὰ στολιστοῦνε τσαὶ τσεῖνοι, τὰ κατεβάζανε στὸ χουρζό. Στὸ Κάστρος ἔτανε καλὰ φ'λαμένα, πᾶσ' ἀργὰ οἱ δυὸ σ'δερόπορτες κλειούσανε τσ' ὁ πορτάρης μέρα τσαὶ νύχτα φύλαε μὴ περάσει κανείς. Μιὰ βολὰ ἡ μαννοὺ τ'ς μάννας μου ἔτον ἀπὸ σπεροῦ στὴ βλόησι τ'ς ἀδερφῆς της, φάγανε, ἔπιανε, χορέψανε τσ' ἀργὰ κορασμένοι πλαγιάκανε. Τσεῖ τ'ν αὐγὴ ἀκοῦνε φ'νές, bαb'λίτσι μεγάλο. Οἱ Λιάπ'δες, οἱ Λιάπ'δες! Μάζεψ' ἡ μαννοὺ τὰ παιδιά τ'ς, ἔβαλε σ' ἕνα κοφ'νάτσι τ' ἄλλαμένα τ'ς τσ' ἐτρέξανε οὖλοι, νὰ πᾶ κρουφτοῦνε στὸ Κάστρος μαζὺ μὲ τ'ς ἄλλοι.

Πάν' ἀπάνου στὸ κοφ'νάτσι, ἔχε τὸ π'κάμ'σο μὲ τσὶ χ'σοὶ κατσουρίδες. τὸ καdαράτο, τσεῖνο ποὔχου γὼ δάρε τσ' ἔναι τὸ καλύτερο ἀπὲ οὖλα στὸ ν'σί. Λένε, π' τὸ τσέdησμά τ' ἔχει ἕνα καdάρι μάλαματένια κλουστή, γιὰ τσεῖνο τὸ λένε τσαὶ καdαράτο. Τσεῖ στ' gάτ' σ'δερόπορτα τ' Κάστρου μὲ τὰ ξεκ'dίσματα, ὥς νὰ σ'μαζέψ' τὰ παιδιά τ'ς νὰ μὴ τ'ς τὰ σκοτώσ'νε, (οὖλοι θέλανε νὰ bοῦνε πρῶτοι, ἕνας κ'dοῦσε τὸν ἄλλε, γ'νότανε τὸ 'Ανάστα ὁ Θεός.) χάνει ἡ μαννοὺ τὸ π'κάμ'σο, τσῆ τὸ κλέψανε!

Σεκλετίστη πλιά, ἀρρώστ'σ' ἀπ' τὸ gαμό της! Πέρατσ' ἕνας μῆνας, οἱ Λιάπ'δες φύανε, γύρ'τσε σπίτ' της τσαὶ δὲν ἔλεε νὰ ρθεῖ στὰ σένια της, ἔχε γίνει ἀπ' τὸ σεκλέτ' της ἐλεεινή! Ἄdρας της, ποὺ τ'ν ἀγαποῦσε καλύτεοα τσ' ἀπ' τὰ μάτια του, τ'ς ἔλεε νὰ μὴ σεκλετίζεται τσαὶ τσεῖνες, τσεῖ π' γύρ'ζε μὲ τὸ καρόβ' του, θὰ τ'ς εὕριστσ' ἄλλο καλύτερο, νὰ τὸ βάλει στὸ dόπο τσ'νοῦ ποὔχατσε! Τσ' ἀλήθεια σ' οὖλοι ὅσοι γνούρ'ζε, ἔχε πεῖ, μόν' ἀκούσ'νε, νὰ π'λοῦνε κάν'να καλό, νὰ τ' πέψ'νε χαbάρζι.

Ἔχε περάσει κοdὰ ἕνας χρόνες, πάει μιὰ βολὰ στὸ Σκόπελος νὰ φορτώσει, τ' λέει ἕνας φίλος του: — «Καπ'τὰν Σταμάτη, ἔρθε ἕνας ναύτης μὲ τὴ σκούνα τ' Νικολῆ τ' 'Ανέστη τσ' ἔχει ἕνα π'κάμ'σο ξενωρ'στό, οὖλο μάλαμα, θὲς νὰ πᾶ τὸ δοῦμε;» Πή'νε. Μόνε λέπ' ὁ παποῦς τὸ π'κάμ'σο, τὸ γνούρτσε· λέει: — «Τοῦτο ἔναι δ'κό μου, ποῦ τὄβρες;» 'Ο ἄλλες δὲ dὸ παραδεγότανε. Πάει ὁ παποῦς στ' δωδεκάδα, νὰ τὲν ἀgαλέσει. Μόνε τὲ bιάκανε τσαὶ τὲ βάλανε στὴ gοίσι, μολό'ητσε, π' τὄχανε κλέψει στὴ Στσῦρος, τ' μέρα ποὔνανε ρθεῖ οἱ Λιάπ'δες, μαζὺ μ' ἕναν ἄλλε ξένε, Σερφιώτη τσαὶ τὸ μεράκανε, ἔπερε ἀπὄνα μανίτσι ὁ καθένας.

Ἔπερε πλιὰ ὁ παποῦς τὄνα μανίτσι, ἔφ'γε στ' Σέρ'φος, θαλασσοπνίχτη, τρεῖς μῆνες ἔκανε νὰ πάει τσαὶ νὰ γυρίσει, τράβηξε τ'ς ἐλιᾶς τὸ φαρμάτσι, ὥς νὰ βρεῖ τσαὶ τ' ἄλλο μ'σό, νὰ τὸ φέρει τ'ς γεναίκας του, νὰ τ' ἀναράψει τσαὶ τὰ δυό, νὰ κάνει τὸ π'κάμ'σο της, σὰ τζαὶ πρῶτα.

'Αμέρ'σα τ' Κωστῆ

9) Ἄστρα, ἥλιος, φεγγάρι.

45) Μὲς στὸ φεgάρζι ἔν' ἕνα μούτσ'νο. Ἡ μαννού μ' ἔλεε, ποὔτον ὁ Κάης. Μόνε σκότωσε τὸν ἀδερφό του, τὲ gαταράστη ὁ Θεός, νὰ γυρίζει μαζὺ μὲ τὸ φεgάρζι ὥς στὸ τέλος τοῦ κόσμου.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

46) Ἔναι δυὸ ἄστρα, τὰ βώδια, ἀπὸ πίστα ἔν' ὁ Γιάννης μὲ τ' ἀλέτρι τσαὶ κάνει ζευγάρι πά στὸν οὐρανό.

Δημήτριος Τραχανᾶς βοσκὸς

47) Μόν' ἀνεστήθη ὁ Χ'στός, ἔπερε στ' Μπαράδ'σος οὖλοι ὅσοι ἔτανε μαζύ τ' κά στ' γῆς, ἔπερε τσαὶ τὸν 'Ιορδάνη ποταμό, τσεῖ ποὺ βαφτίστη τσαὶ τὲν ἔβαλε στὸν οὐρανό, νὰ τὲν ἔχει σ'μά του.

'Αμέρ'σα τ' Κωστῆ

48) 'Ο Γιάννης μὲ τὰ βώδια ζευγαρίζει πά στὸν οὐρανό. Στ' μέση ἔναι ὁ ποταμὸς τοῦ 'Ιορδάνη, ἀπ' τὴ μιὰ ἔν' ὁ Γιάννης τσ' ἀπὸ τ'ν ἄλλ' μεριὰ τοῦ 'Ιορδάνη ἔν' ἕνα ἄστρο λαbουρ'τό, λαbουρ'τό. Τσεῖνο ἔν' ἡ Καλή, ἡ γεναίκα τ' Γιάννη, τσαὶ

βαστᾶ τὸ φαΐ του, νὰ τ' τὸ πάει στὸ χωράφι. Ἀμὴ δὲ bόρ' νὰ περάσει τὸ bοταμὸ τσαὶ σεκλετίζεται. Λένε, π' ὁ Γιάνν'ς θὰ πάει κιαμμιὰν ὥρα νὰ τ' bεράσει.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

49) Ὁ ἑφταπάρθενος χορὸς ἔναι ἑφτὰ μεγάλα ἄστρα γύρου γύρου. Στ' μέση ἔναι κάτ' μικρὰ ἀστρουλάτσα οἱ διολατζῆδες, ποὺ παίζ'νε τσαὶ χορεύ'νε οἱ ἑφτὰ παρθένες.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

50) Ὁ ἥλιος ἔχει παιδιὰ παλλ'κάρια, τόνα πιὸ ὤμορφ' ἀπ' τ' ἄλλο. Ὡς λάbει ὁ ἥλιος, λάb'νε τσαὶ τὰ παιδιά του.

Καλὴ τ' Γεώρ' τ' Μανωλάτση

51) Ἔναι κάτι ψ'λὰ χορταράτσα ἄσπρα τσαὶ τσίτερνα, τὰ μαλλιὰ τοῦ ἥλιου. Τὸ Μάρτη τσαὶ τὸν Ἀπρίλη, π' θ' ἀνοίξ'νε οἱ μέρες, βγαίνει τσ' ἁπλώνει ὁ ἥλιος τὰ μαλλιά του πά στ'ς ἀστ'bές, στὰ θύμια τσαὶ στ'ς ἀχ'νοπόδοι νὰ στεγνώσ'νε ἀπ' τσὶ βροχὲς τοῦ χ'μοῦνα.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

52) Μόνε θὲς νὰ δεῖς πόσου μεροῦ ἔναι τὸ φεgάρι στὴ γέμ'σί του, βάνεις bρὸς στὰ μάτια σ' ἕνα κότσ'νο πανί, π' κασί, νἆναι ἕνα δυὸ καλάμια ψ'λὰ τὸ φεgάρι, λογιάζεις μέσ' ἀπ' τὸ πανὶ τὸ φεgάρι, ὅσου μεροῦ ἔναι, τόσα χαράτσα λέπ'ς ἀπάν' του. Ἕνα, δύο, τρία, τέσσερα, ὥς τσὶ πέδε μέρες. Ἀπὸ τσεῖ τσαὶ πέρα δὲ φαίνεται.

Καλὴ τ' Γεώρ' τ' Μανωλάτση

53) Μόνε ἀργεῖ νὰ φανεῖ τὸ φεgάρι, στ' χάσι του, λένε π' παραδειπνᾶ στ'ς μάννας του.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

54) Μόνε βρodᾶ τσαὶ ρζίχνει ἀρζκὸ νερό, λένε π' ὁ Θεὸς σφogαρίζει τσαὶ τραbᾶ τὰ σεdούτσα του.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

10) Ὁ Μάρτης

55) Λένε π' ὁ Μάρτης ἔχει δυὸ γεναῖτσες, ἡ μιὰ ἔναι ὤμορφη τσαὶ φτωχή, ἡ γιάλλη ἀρχόd'σσα ἀμὴ γρζὰ τσ' ἄστσ'μος, μόνε πάει μὲ τ'ν ὤμορφη γελᾶ τσαὶ κάνει καλὲ τζαιρό, ἀμὴ μιᾶς τσ' ἔναι φτωχή, δὲ bόρ' νἆναι οὖλο μὲ ξαύτη, γυρίζει ἀπὸ τ'ν ἄλλ' μεριὰ τσαὶ πάει μὲ τὴ γρζὰ τσαὶ τότες κατσουφιάζει, ξ'νίζει τὰ μούτσ'νά του τσαὶ πικραίνεται. Βρέχει τσαὶ κάνει κακὸ τσαιρό.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

56) Ὁ Μάρτης ἔχει γεναῖκα ὤμορφη, ἀμὴ ἔναι κ'τσή. Μόνε κάθεται ἡ γεναίκα του, ὁ Μάρτης τ' λέπ' τσαὶ τ' χαδεύεται τ'ν ὠμορφάδα της, χαίρεται, γελᾶ τσαὶ κάνει καλὲ τζαιρό. Ὅdες σ'κωθεῖ τσαὶ τ' δεῖ νὰ περπατεῖ, πικραίνεται τσαὶ κλαίει. Βρέχει τότες τσ' ἔχει κακὸ τσαιρό. Γιὰ τοῦτο τὸ Μάρτη σὰν ἔναι καλωσύνη λένε: — «Ἂς βγοῦμε τώρα, π' κάθεται τσ' ἡ γεναῖκα τ' Μάρτη!» ἢ — «Ἂς τρυπώσομε, νὰ πᾶμε στὸ σπίτι! Σ'κώθη πάλι ἡ γεναίκα τ' Μάρτη τσαὶ τ'ν ἔδε τσαὶ bόριατσε.» (ἔφερε μπόρα.)

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

11) Πουλιὰ καὶ ψάρια.

57) Ὁ γκιών'ς ἔχατσε τὸν ἀδερφό του τσαὶ κλαίει τσαὶ τὲ γερεύει, γιὰ τσεῖνο λέει: — Γκιών' γκιώνη, — μὴν ἔδες τὸν ἀδερφό μ' τὸν Ἀdώνη;

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

58) Ἡ κουκ'bάγια παραπονιέται, γιατὶ τ'ς ἔκλεψαν τὸ κ'bάρι της τσαὶ φ'νάζει: — Τὸ κ'bάρ' μου, τὸ κ'bάρ' μου!...

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

59) Ἄλλο π'λὶ ἔχατσε τὸ λ'ρί του. Τ' τὄπεραν τσαὶ γυρίζει τσαὶ τὸ γερεύει: — Τὸ λ'ρί μου, τὸ λ'ρί μου! οὖλο ἔτσι φ'νάζει.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

60) Ἄλλο π'λί, ὁ κοτσ'νογιανελῆς, ἔρχεται τσεῖ τὸ Γρυγητὴ κοdὰ τ' Ἅη Δημητριοῦ τσαὶ φ'νάζει: — «Σπίτ' σπίτ'!» παρατζέλνει σὲ οὖλοι, νὰ μαζευτοῦνε στὰ σπίτια τ'νε, γιάτ' ἔρχετ' ὁ χ'μούνας.

'Αμέρ'σα τ' Κωστῆ

61) Ἔναι κάτ' ψάρζα τὰ λένε Χ'στόψαρα, γιατὶ μόνε ψάρευε ὁ Ἅη-Πέτρος, πῆ'ε ὁ Χ'στὸς νὰ τ' κάνει γιαρdίμι, νὰ τοῦ σ'νεπάρει τσ' ἔπιατσε ἕνα τέτοιο ψάρι μέσ' ἀπ' τὸ δίχτυ, ἀπὸ τότες τὰ ψάρια τοῦτα ἔχ'νε πά στ'ν ἀράχη τ'νε ἕνα σταυρό.

Διόδωρος Φάλκος ψαρᾶς ἐτῶν 60

12) Τὸ λιοκόρωνο.

62) Τὸ λιοκόρωνο ἔναι ἕνα κονισματάτσι στροτζ'λό, σκαλισμένο πά σὲ ξύλο ἀπ' τὸ δέdρο π' κάναν τὸ σταυρὸ τοῦ Χ'στοῦ.

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη

63) Τὸ λιοκόρωνο ἔναι στροτζ'λό, μαῦρο, κούφιο σὰ gόκkαλο. Τὸ δένουν μὲ ἀσήμι, τὸ κρεμνοῦνε στὴ gρέμασι τσαὶ τὸ φοροῦν στὰ παιδιὰ γιὰ τὸ μάτι τσαὶ γιὰ τύχη. Πολλοὶ λένε ποῦναι κομματάτσι ἀπ' τὸ κόκkαλο τοῦ Σεραστσέρη.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

13) Ὁ Σεραστσέρης.

64) Ἔναι ἕνα στ'χειό, σὰ φίδι μὲ κόκkαλα (κέρατα) τσαὶ κ'δουνάτσα τόσο κοdὸ τσαὶ χοdρό. Ὅποθε περνᾶ, παραμεροῦνε τὰ κλαδιά, φ'σᾶ τσαὶ σέρνει πίστα του, χιλιάδες, οὖλα τὰ φίδια. 'Ακού'ουνε τὰ κ'δουνάτσα του τσαὶ χτ'ποῦνε τσαὶ τὸ σφύριγμά του. Φσσς! Φσσς! Ὅπλο, τ'φέτσι, μαχαίρι, δὲ dὸ χτ'πᾶ. Περνᾶ σὰν ἀστραπή! Ὡς νὰ τὸ δεῖς, τὸ χάν'ς. Μόνε τὸ δεῖς τσαὶ προκάνεις νὰ τ' γερέψεις: — «Σεραστσέρη! δός μ' τὸ βιός σου!» θὰ γ'νεῖς πλούσιος, θ' ἀρχοdήνεις. 'Αμὴ τσ' ὅ,τι ἄλλο προκάνεις τσαὶ τ' γερέψεις θὰ σ' τὸ δώσει, ζωή, ὑγιεία, πλοῦτος.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

65) Ὁ Ν'κολῆς ὁ Μπαλωμένες ἔdε ἕνα φίdι μὲ τσέρατα τσαὶ τόσα κάτ' μάτια. Φ'σοῦσε τσαὶ παραμέρ'ζαν τὰ κλαdιά, πίστα του σερνόdανε οὖλα τὰ φίdια τσαὶ τ' ἀκ'λουθούσανε. Ἔναι τὸ φίdι ποῦχει τὰ λεπτά. 'Αμὴ ὥς νὰ τὸ δεῖ, τὄχατσε. Δὲ bρόkανε νὰ τ' γερέψει τίβοτα.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

14) Ὁ Βραχνᾶς.

66) Ὁ Βραχνᾶς λένε ποῦναι ἕνα ζούbερο μαλλιαρό, π' κάθεται πά στὴ ψ'χὴ τ' ἀθρώπου, ὅdας πλαγιάζει τσαὶ τὲ πνί'ει, τὲ gάνει τσαὶ gοφορᾶται. Πολλοὶ κάνανε τὸ χέρι τ'νε νὰ τὲ διώξ'νε τσαὶ τὲ πιάκανε. Τ'νὲ φάνη σὰ μαλλιαρὸς γάτος πά στὴ ψ'χή τ'νε, ἀμὴ ὥς νὰ καλοξυπνήσ'νε τ'ν ἔφ'γε.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

15) Κρυμμένοι θησαυροί.

67) Ἔναι σὲ χούστριες (βυτ'νάρια, πατ'νιῶτες, χαρανιά), στ' Μανωλιά, στὸ Τραχὺ τσαὶ πιὸ πολὺ στὸ Μαρτσέσι κρουμμένα λεπτά, φλουριά, κολωνᾶτα, ρ'γίνες. Τὰ φ'λάει ἕνα στ'χειὸ σὰ φίdι. Πολλοὶ λέπ'νε στὸν ὕπνο τ'νε, νὰ πᾶνε νὰ τὰ πάρ'νε ἢ ὁλομόναχοι, ἢ νὰ πάρ'νε μαζὺ τσ' ἄλλε κανεί, ὅγοιο τ'νὲ πεῖ τὸ στ'χειό.

Λένε γιὰ τὸ φίdι ξόρτσι: — «Χοῦμα ἔσονε τσαὶ χοῦμα νὰ γ'νεῖς!» τότες τὸ φίdι χάνεται τσαὶ πέρν'νε τὸ θησαυρό. Μόνε δὲ gάνεις ὅσα σ' παρατζείλανε στ' ὄνειρο, ἢ τὸ πεῖς τσαὶ σ' ἄλλοι, τὰ λεπτὰ γίνοdαι κάρβ'να.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

68) Λένε, π' ὅdες χούνανε τὰ λεπτά, τσεῖνες π' τἄκρουβε, ἔβγαζε μιὰ τρίχα π' τὸ τσεφάλ' του, τὴ ξόρτσιζε τσ' ἔλεε: — «Τρίχα ἔσαι, φίδ' θὰ γ'νεῖς, νὰ φ'λάεις τὸ θησαυρό!» Τσεῖνες π' θὰ νιερευτεῖ, νὰ πά τὰ πάρει, πρέπ' νὰ βγάλει μιὰ τρίχα τσαὶ νὰ πεῖ:—«Τρίχα ἔσονε τσαὶ τρίχα νὰ γ'νεῖς!» γιὰ νὰ ξορτσίσ' τὸ φίδι, νὰ χαθεῖ, νὰ γ'νεῖ πάλι τρίχα, νὰ πά πάρει τσεῖνες τὰ λεπτά.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

69) Ἡ παπαδιὰ τ' Ἀdώνη ἔδε στὸν ὕπνο της, νὰ πά νὰ σκάψει στὸν Ἄη-Λιᾶ τσαὶ θὰ βρεῖ ἕνα πατ'νιώτη γεμάτε φλουριά. Ἀπὸ τ' χαρά της τὄπε τσαὶ σ' ἄλλοι. Πῆε τσ' εὗρε τὸ bατ'νιώτη, ἀμὴ τὰ φλουριὰ ἔχανε γ'νεῖ κάρβ'να.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

70) Ὁ παππούς μου, ἔχανε τότες τὸ ν'σάτσι τὴ Στσεροπούλα, νιερεύτη, νὰ πάει στ' Μπαναγιὰ τὴ Στσεροπούλα νὰ σκάψει τσαὶ θὰ βρεῖ λεπτά. Στ' ὄνιερο τοὔπανε π' θὰ βρεῖ κοdὰ μιὰν αἶγα ἔτσ' τσ' ἔτσι, νὰ τὴ σκοτώσ' πρῶτα, νὰ πάρει μαζύ τ' τσαὶ τ' Μαρζὰ τ' Μανώλη τσαὶ νὰ πᾶνε, νὰ ξεχούσ'νε τὰ λεπτά. Τσεῖνες σ'κώθη τ'ν αὐγή, λέει: — «Ποῦ νὰ πάου δάρε, νὰ γερεύου τ' Μαρζὰ τ' Μανώλη!» Τσίν'τσε νὰ πάει μοναχός του, βρίστσει τσαὶ τ'ν αἶγα, π' τοὔχανε πεῖ, δὲ dὴ σκοτώνει: — «Γὼ τοῦτα δὲ dὰ πιστεύγου,» ἔπε, «σὰν ἔναι νὰ βροῦ, θὰ βροῦ!» Πάει, σκάβει, βρίστσει ἕνα καρδάρι γιομάτο πεταλίδες τόσοι μεγάλοι, στροτζ'λοί. Ἔπερε δυὸ-τρεῖς σφουχτιές, τ'ς ἔφερε στὸ σπίτ' του, τ'ς ἔχανε τὰ παιδιὰ τσαὶ παίζανε. Λέανε πλιά, π' τοῦτα θἄτανε τάλλαρα τσαὶ μόνε δὲν ἔκανε, τσεῖνα π' τοὔπε τὸ στ'χειό, γ'νήκανε πεταλίδες, κόκκαλα, λαλάρια.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

71) Μιὰ γεναίκα νιερεύτη, νά πάει στ' Λυbιανή, νὰ σκάψει τσαὶ νὰ βάλει μὲς στὴ τρύπα τὸ χέρ' της τσ' ὅ,τ' βρεῖ, νὰ τὸ τραβήξει, νὰ τὸ βγάλει ὄξου. Πῆε, ἔσκαψε, εὗρε μιὰ χ'σὴ στάbα. Τραβᾶ, ἄκουε, κρού, κρού, κρού! Γέρευε, ἔdα νἄτανε τ'λιμένα μέσα!... Τραβᾶ, τραβᾶ, ἔβγανε πλιὰ πῆχες! Τσ' οὗλο ἄκ'γε νὰ χαρχαλίζ'νε μὲς στὴ τρύπα, τ' bερέχ'τσε μιὰ κρυάδα, φοβήθη, τὰ παράτ'σε τσ' ἔφ'γε. Πῆε, τὄπε τσαὶ σ' ἄλλοι, γυρίκανε μαζύ δὲν εὕρανε τίβοτα. Γ'νήκανε χοῦμα πάλι οὗλα, ἢ τὸ στ'χειὸ τὰ τράβηξε μέσα στ' γῆς, γιὰ νὰ τὰ φανερώσει σ' ἄλλε.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

16) Καλλικάντζαροι.

72) Τὰ δωδεκάμερα φ'λά'odαι τσαὶ γυρίζ'νε νωρὶς στὰ σπίτια τ'νε, γιατὶ ἔναι οἱ Καλλ'κατζάροι, π' μὲ τὸ βασίλεμα τοῦ ἡλιοῦ βγαίν'νε τσαὶ περάζ'νε τ'ς ἀθρῶποι. Ἕνας, ποῦχε πάει γιὰ ξύλα, βραδυάστη στὸ ρομάνι τσ' ἔφτατσε νύχτα πάν' ἀπὸ τ' καλλ'κατζάρου τὴ σπ'λιά, τσεῖ ποῦναι οἱ καλλ'κατζαρότρυπες. Δεριότανε νὰ περάσει, φοβότανε τσὶ καλλ'κατζάροι. Πιάνει, δένει σφιχτὰ τὸ καπότο γύρ' ἀπὸ τ' μέσ' του, πέτει πρίμ'τα ἀνάμεσα στὰ κλαδιὰ πάν' ἀπ' τὸ σομάρι, κουκ'λώνεται καλὰ τσαὶ δὲ σότανε. Τσεῖ στ' καλλ'κατζάρ' τὸ ποδάρι, νὰ σ' ἕνας καλλ'κάτζαρες, ζ'γώνει τὸ γάδαρο, λογιάζει, δὲ λέπει ἄθρωπο λέει: — «Νὰ τὸ ἕνα γόμι, νὰ τσαὶ τ' ἄλλο γόμι, νὰ τσαὶ τ' ἀπάνου γόμι! Πίστα ἔν' ὁ ἀγᾶς!» Φεύει. Τρέχει, πάει πίστα, δὲ βρίστσει κανεί! Γυρίζει πάλι στὸ γάδαρο, λογιάζει, λέει: — «Νὰ τὸ ἕνα γόμι, νὰ τσαὶ τ' ἄλλο γόμι, νὰ τσαὶ τ' ἀπάνου γόμι! Μπρὸς ἔν' ὁ ἀγᾶς!» Τρέχει πάλι, πάει bρός, ψαχάζει, τίβοτα!

Ὥς νὰ κατέβ'νε τὸ μονοπάτι, ἔχανε μαζευτεῖ τσ' ἄλλοι καλλ'κατζάροι, τρέχανε bρόστα-πίστα, τσεῖνες ὁ ἄμερες τρεμόταν ἀπ' τὸ φόβο του, δὲ μ'λοῦσε, ἔλεε: — «Δάρε θὰ μὲ νοιώσ'νε, δὲ γλυτώνου!» Φτάκανε στ' Μπαναγιὰ τ' Gατρατσύλα, ἀκού'ουνε τ' gαbάνα π' σήμαινε! Παίρν'νε δρόμο οἱ καλλ'κατζάροι, φύανε, γυρίκανε στσὶ σπ'λιές τ'νε, γλύτωτσε ὁ ἄθρωπος, ἔρθε στὸ σπίτ' του παραλοϊσμένες.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

73) Μιὰν ἀργαδ'νή, τὰ δωδεκάμερα, γύρ'ζε μιὰ γεναίκα ἀπ' τὸ Gάτ' Κάbο καβάλλα πά στὸ γάδαρο. Νά σ' τσαὶ μιὰ καλλ'κατζαρίνα, μὲ τὸ παιδὶ στ'ν ἀgαλιά, πήαινε bροστά. Ἡ γεναίκα τὴ λ'πήθη, π' πήαινε μὲ τὰ ποδάρια, κατέβη ἀπ' τὸ γάδαρο, τ'ς λέει: — «Ἔλα, ἀγαπ'μένη, κάμε καβάλλα, ποὺ σ'κώνεις τσαὶ τὸ παιδὶ τσ' ἔσαι φορτωμένη. Γὼ ξεκοράστ'να!» Δὲ d'ν ἔνοιωτσε, νόμ'σε μαθὲς ποὔταν γεναίκα ἀληθ'νή. Κάθεται ἡ καλλ'κατζαρίνα πά στὸ γάδαρο, ἔχε τσαὶ τὸ παιδὶ στ' bοδιά της, κ'βεdιάζανε μὲ τ' γεναίκα.

Τσεῖ στὸ δρόμο λογιάζει ἡ γεναίκα τὰ ποδάρια τ' παιδιοῦ τσαὶ μακραίνανε, λέει: — «Θὰ μ' φάνη!» Σὲ λίγο γυρίζ' τὸ τσεφάλι, λογιάζει πάλι, λέπ' τὰ ποδάρια τσαὶ μακρύνανε, μακρύνανε, σερνόdανε στὸ χοῦμα. Φοβήθη πλιὰ γιὰ καλά. Λέει στ' gαλλ'κατζαρίνα: — «Γιὰ μάννα! Ἀγαπ'μένη! ποῦς μακρύνανε τὰ ποδάρια τ' παιδιοῦ ἐτσαδὰ τσαὶ σέρνοdαι; Γὼ φοβῶμαι!...» Λέει ἡ καλλ'κατζαρίνα στὸ παιδί: — «Τσακμακλίκ! βρέ! τσακμακλίκ!» Τσαὶ τσεῖνο κόd'νε τὰ ποδάρια του τσαὶ τὰ σ'μάζεψε. Τότες κατάλαβε ἡ γεναίκα, ποῦχε νὰ κάμει μὲ καλλ'κατζάροι τσ' ὥς νὰ ρθεῖ στὸ χουριό, παραλόϊτσ' ἀπ' τὸ φόβο της. Ἔρθε στὸ σπίτ' της τσ' ἔχε σύgρζαδο, τ' bοτίκανε ἄλευρο, ἔδε τσ' ἔπαθε, ὥς νὰ σ'νερθεῖ.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

74) Πιάκανε οἱ καλλ'κατζάροι μιὰ γεναίκα, γυρίζανε πλιὰ οὖλοι γύρου γύρου τσαὶ τ' λογιάζανε. Ἕνας τὴ dραβοῦσ' ἀπὸ δῶ, ἄλλες ἀπὸ τσεῖ, στσίκανε τὰ ροῦχα τ'ς, ἀπόμ'νε κῶλος. Χορεύανε πλιὰ τσαὶ λέγανε:

— «Ὅσοι δαίμονες τσ' ἂν εἶδα,
τέτοιε δαίμονα δὲν εἶδα,
νἄχει τὰ μαλλιὰ στὸ gῶλο
τσαὶ τ' ἀρχίδια στ'ς ἀμασκάλες!

† Φροσύνη τ' Καλ'μέρη

75) Οἱ καλλ'κατζάροι τ' bαραμονὴ τ' Φωτὸς π' θ' ἁγιάσει ὁ παπᾶς τὰ νερὰ τσαὶ θὰ γυρίσ' στὰ σπίτια, δὲν ἔχ'νε ποῦ νὰ σταθοῦνε στὴ στερζά. Φεύ'νε πλιὰ ἀπ' τὰ σπίτια, ἀπ' τσὶ σπ'λιές τ'νε, ἀπὸ τ'ν ἐξοχὴ τσαὶ λένε:

— Τρέχετε νὰ τρέχομε τσ' ἔφτατσ' ὁ παπᾶ - λωλὸς
μὲ τὴν ἁγιαστούρα του τσαὶ μὲ τὴ βρεχτούρα του!

πᾶνε τσαὶ στέκοdαι στ'ν ἄκρα στὸ τσύμα, στὴ bαραφρὴ τ'ς θάλασσας. Τ'ν ἄλλ' μέρα, μόνε ρίξ'νε οἱ παπάδες τὸ σταυρὸ στ' θάλασσα, πέτ'νε τσ' οἱ καλλ'κατζάροι τσαὶ πνίγοdαι.

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη

76) Πὰ στὴ σπ'λιὰ τ' Καλλ'κάτζαρου, πέρ' ἀπ' τὸ μύλε τ' Κωσταdῆ τ' Παdελῆ μαζεύοdαι κάθε χρόνε τὰ Δωδεκάμερα, οὖλοι οἱ καλλ'κατζάροι τσ' οἱ καλλ'κατζαρίνες, βγαίν'νε ἀπ' τ'ς καλλ'κατζαρότρυπες, ποῦναι τσεῖ τρογύρου τσ' ἀπαdέχ'νε, πότε νὰ νυχτιάσει, νὰ κατεβοῦνε στὸ χουριό.

Μιὰν ἀργαδ'νή, πᾶνε δάρε κάbοσα χρόνια, ὁ Δ'μήτρης τ' Μπελιᾶ ἔχε δεμένε τὸ γάδαρό του λίγο πιὸ κάτου, τσεῖ π' ἀκούεται σήμερο: τ' Καλλ'κατζάρου τὸ ποδάρι. Σὰ bῆε νὰ τὲ ταΐσει, νά σ' τσ' ἔρχεται ἕνας καλλ'κάτζαρες τσαὶ τὲ gάνει καβάλλα πά στ' bλάτ' του. Ὁ Δ'μήτρης, χωρὶς νὰ σαστίσει, λᾶ τὸ dρίχ'να ἀπ' τὸ γάδαρο, ὅπους ἤτανε στσ'μένες, ἁρπάσει τὸ gαλλ'κάτζαρε ἀπ' τὸ ποδάρι, τσ' ὥς νὰ πεῖς: Τσύρζ' ἐλέησον, τὲ δένει σφιχτὰ σφιχτά, γιὰ νὰ μὴ bορέσ' νὰ φύ'ει, νὰ τὲ δείξει τσαὶ στ'ς ἄλλοι τὸ ταχ'νό.

Μόνε ἀπόμ'νε μοναχός τ' ὁ καλλ'κάτζαρες, ἔδωτσ' ἔπερε, φίναζε, μαζωχτήκανε τσ' οἱ γιἄλλοι καλλ'κατζαραῖοι, τὲ τραβούσανε, τίβοτα. Τὸ ποδάρι, ὅπους τὄδετσε τσ' ἔκαμε τσαὶ σταυρὸ πά στὸ δέσ'μο ὁ Δ'μήτρης, δὲ bοροῦσαν νὰ τὸ λύσ'νε. Τ'ν αὐγή, σὰν ἔκραξε ὁ πετ'ιές, τ'νάχτη δ'νατὰ ὁ καλλ'κάτζαρες, κόφτει τὸ ποδάρ' του, τσεῖνες ἔφ'γε, ἀμὴ τὸ ποδάρ' του ἀπόμ'νε δεμένο. Πᾶσα χρόνε τὰ δωδεκάμερα, π' θὰ ρθοῦνε οἱ καλλ'κατζάροι, τὸ θ'μῶdαι τσαὶ πᾶνε οὖλ' μαζὺ

τσαὶ κάν'νε μεγάλε bέζαχο γιὰ νὰ τὸ πάρ'νε, ἀμὴ δὲ boροῦνε τσαὶ φεύ'νε τσαὶ τ' ἀφήν'νε.

Πολλοὶ τὄχ'νε δεῖ. Ο Μανώλ'ς τ' 'Αρφανοῦ περνοῦσε μιὰ βραδυὰ τσ' ἔδε ἀπὸ μακρζὰ πά στὸ βράχος σταματ'μένο ἕνα ποδάρι, σὰ γαδουρ'νὸ τ' φάνη, ποὺ πετοῦσε πράσ'νοι τσαὶ κότσ'νοι φωτιές. Ἔτον τὸ ποδάρ' τ' καλλ'κατζάρου.

Μαριγὼ τ' Γιάννη τοῦ Στάθη

77) Μιὰν ἀργαδ'νή, τὰ δωδεκάμερα, ἡ Φωνιὼ ἡ μαμὴ τ'μαζότανε, νὰ πά νὰ πλαγιάσει, τσεῖ ἀκούει τσαὶ βρodοῦνε τ' bόρτα της τσαὶ τὴ φ'νάζανε: — «Θειὰ Φωνιώ, ἔλα, γιατὶ πιάκαν οἱ πόνοι τ' γεναίκα μου!» Θάρρεψε, ποὔτον ὁ ἄdρας τ'ς Καλῆς τ' Μανώλη τ' 'Ανέστη, π' ἀπάdεχε νὰ λευτερωθεῖ. Ρίχνει τὸ boξᾶ στ'ν ἀράχ' της, τ'λίγεται καλά, σbένει τὸ λύχνο τσ' ἀνοί'ει τ' bόρτα. Λέπ' δυὸ νομάτοι τ'λιγμένοι στὰ καπότα τ'νε. Ἔχανε μαζὺ τσ' ἕνα γάδαρο, τ'ς λένε: «Καλλ'bάτσεψε, νὰ μὴ gοραστεῖς.» Καbαλλ'τσεύει, φεύ'νε. Ὡς ν' ἀνανοηθεῖ, νὰ δεῖ τίνα δρόμο πέρανε, ἔχανε περάσ' τὸ χουριὸ τσ' ἔχανε βγεῖ πέρ' ἀπ' τὸ μύλε τ' Κωσταdῆ τ' Παdελῆ, τραbούσανε πλιὰ ἴσα στ' καλλ'κατζάρου τὴ σπ'λιά, ἡ Φωνιὼ φοbήθη, πάει νὰ φ'νάξει, ἁπλώνει ὁ ἕνας τὸ χέρ' του, τὸ μακραίνει τρεῖς πῆχες μάκρος τσαὶ πιὸ πολύ, τ' ἀκ'bᾶ πά στ' Φωνιώ, τ'ς λέει: «Κάτσε ἥσ'χος! Δὲ θὰ πάθ'ς τίbοτα. Μόνε ξεγεννήσεις τ' γενσίκα μου, γὼ θὰ σὲ φέρου πάλ' πίστα στὸ χουριό!»

Φτάκανε πλιὰ στὴ σπ'λιά, βρίσκ'νε τ' gαλλ'κατζαρίνα στ'ς ὧρες της, φίναζε, δερνότανε ἀπὸ τ'ς πόνοι. Λέει ὁ καλλ'κάτζαρες: — «Λόγιαζε δάρε, θειά, νὰ κάν'ς καλὰ τὴ δ'λειά σου, νἆναι τὸ παιδὶ σερν'κό, γιάτ' ἂν εἶναι θηλ'κὸ θὰ σὲ σκοτώσου!» Φεύ'ει!... 'Απόμ'νε ἡ μαμὴ μοναχὴ μὲ τ' gαλλ'κατζαρίνα. Τ' βόθ'τσε πλιά, γένν'τσε, λογιάζ' τὸ παιdί, θηλ'κό! Πῆε νὰ λωλαθεῖ ἀπ' τὸ φόbο της! λύθη ἀφαλές της! λέει: «Πάει, θὰ μὲ σκοτώσ'νε!» 'Η λεχούνα τὴ λ'πήθη, τ'ς λέει: — «Θειά, πᾶρε λίγο τσερὶ τσαὶ φτιάξ' τοῦ παιδιοῦ μιὰ τσερένια ψ...! φίναξ' τὸν ἀφέd' του, νὰ τ' δεῖ τσ' ἀπέτσει φάστσωσ' το τσαὶ δός μ' το δῶ κοdά, νὰ τὸ φ'λάξου, νὰ μὴ d' νοιώσ'νε ποῦναι ψεύτ'κος, ὥς νὰ γυρίσεις πίστα σπίτ' σου!» Ἔτσ' γίνη.

Χαρὰ πλιὰ ὁ καλλ'κάτζαρες τὸ γυιό του! Παίρνει τ' bοdιὰ τ'ς μαμῆς, τὴ γ'μώζει κρομμ'δόφ'λλα, τ'ς λέει νὰ τὰ φ'λάξει καλά, μὴ dὰ χάσει. Τ' γυρίζει πίστα στὸ χουριό. Πάει τσείνη, κλᾶ τ' bόρτα, καρφώνει ἀπὸ πίστα ἕνα μαχαίρι μαυρομάν'κο, βάζει τὸ κόστσ'νο χάμου, bρὸς τ' bόρτα, βάνει τὸ σταυρὸ τ' βαγιοῦ μὲς στὴ φ'γοὺ ψ'λά, τ'νάσσει τ' bοdιὰ ὄξ' ἀπ' τὸ παρεθύρι, ἀνεbαίνει πά στὸ σφᾶ, κάνει τὸ σταυρό της, κουκ'λώνεται μὲ τὸ χρέμι ἀπ' τὸ τσεφάλι τσ' ἀρχίζει νὰ λέει, ὅσοι προσευχὲς τσ' ὅσα ξεψάρματα θ'μότανε.

Σὲ λίγο ἔρχετ' ὁ καλλ'κάτζαρες, ἀρχ'νᾶ πλιὰ ἕνα bέζαχο, μιὰ φ'νή! «Τ σ υ ρ ὰ μ α μ ή! τ σ υ ρ ὰ μ α μ ή! τ σ ε ρ έ ν ι α ἔ τ ο ν ἡ ψ...! ἄ ν ο ι ξ έ μ' ν ὰ σ' π ο ῦ!» τσείνη μ'λιά. Πά νὰ bεῖ ὁ καλλ'κάτζαρες ἀπὸ τ' bόρτα, βρίστσει τὸ μαχαίρι τὸ μαυρομάν'κο, φεύ'ει. 'Ανεbαίνει στὸ λιακό, πά νὰ bεῖ ἀπ' τὸ gολυπτέ, βρίστσει τὸ σταυρό! Γύρ'ζε πλιὰ οὔλ' νύχτα ὥς νὰ ξ'μερώσει τρογύρ' ἀπ' τὸ σπίτι νὰ βρεῖ τόπο νὰ bεῖ. Μόν' ἔκραξ' ὁ πετ'νές, ἔφ'γε τσ' ἄφ'σε τ' Φωνιὼ μ'σοπεθαμένη! Σὰ σ'κώθη τ'ν ἄλλη μέρα, εὗρε πεσμένα τσ' δὰ κά στὸ παρεθύρι δυὸ τρζὰ φλουριά, ἔτανε τὰ κρομμ'δόφ'λλα, ποὔχανε πέσει μόνε τίναξε τ' bοdιά. Τσεῖνα μόνου τ'ς ἀπομείνανε, τ' ἄλλα τἄπερε πίστα ὁ καλλ'κάτζαρες.

'Αμέρ'σα τ' Κωστῆ

78) Μιὰ βολὰ ἕνας τσοπάνης ὄξου στ'ν ἐξοχὴ ἔψ'νε ἕνα ἀρνὶ στ' σούbλα, ἔτανε δωδεκάμερα, τὰ ξύλα ἔτανε βρεμμένα, γιάτ' ἔχε βρέξει, νυχτιάστη τσ' ἀκόμα τ' ἀρνὶ δὲν ἔχε ψ'θεῖ. Τσεῖ λέπ' ἕνα καλλ'κάτζαρε τσ' ἔρχεται, ἔχε ἕνα gακαρᾶ περασμένε σ' ἕνα ξ'λαράτσι σὰ σουbλί, τ' λέει: «Μπάλbα, νὰ ψήσου τσαὶ γὼ τ' ἀλνί μ' δῶ στ' φωτιά;» Οὔλ' οἱ καλλ'κατζάροι ἐτσὰ δὰ ρ'bοτζών'δες ἔναι, δὲ boροῦνε νὰ μ'λήσ'νε καθαρά. Τ' λέει ὁ χωριάτης: — «Ψῆσ'το!» Ὅσου πλιὰ τὲν ἔψ'νε τὸ gακαρᾶ, τὲν ἄλ'bε πά στ' ἀρνί, νὰ πάρ' πάχος, ἀπέτσ' τὲν ἔγλ'φε μὲ τ'

γλῶσσα του τσαὶ τὲ ξανάϐαζε στ' φωτιά. Ὁ χωριάτης σ'χαινότανε, θύμωνε. Ἀρωτᾶ ὁ καλλ'κάτζαρες σὲ λ'γάτσι: — «Μπάλϐα, ἔda σὲ λένε;» Τ' λέει ὁ χωριάτ'ς: — «Κάηκα ἀτός μου!» τσαὶ σ'κώνει τ' σούϐλα, δόνει μιὰ μὲ τ' ἀρνὶ στὸ gαλλ'κάτζαρε, τὲν ἔκαψε.

Ὁ καλλ'κάτζαρες ἔτρεχε πάν' κάτου, φίναζε, δόνει ἕνα σαλτίδι, πάει στ' gαλλ'κατζαρότρυπα, φίναζε τ'ς ἄλλοι καλλ'κατζάροι νὰ τὲ βο'θήσ'νε!... Ἔρθαν οἱ γιάλλοι, τὲ ρωτούσανε πλιά: — «Γιού! ποιὸς σ' ἔκανε ἔτσαδά;» Τσεῖνες ἔλεε: — «Καηκατός μου!» τσ' ἔτρεχε πάν' κάτου ἀπὸ τ'ς πόνοι! Τ' λέανε πλιὰ οἱ γιάλλοι: — «Ἀτός σου τσ' ἀπατός σου, καλὰ νὰ πάθεις! Ἔda φ'νάζεις δάρε;» Σ'κωθήκανε, φύ'ανε τσαὶ τὲ ϐαρατήκανε.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

79) Τὰ δωδεκάμερα οὔλ' οἱ δαιμόνοι γυρίζ'νε ἀϐέρτα σ' οὔλ' τ' γῆ, γιὰ τσεῖνο μαζεύοdαι νωρὶς στὰ σπίτια τ'νε οὔλοι, κανεὶς δὲν ἀπομένει στὰ σοκάτσα τσαὶ στ'ν ἐξοχή, νὰ γυρίζει ὄξου. Ἀκόμα οἱ ν'κοτσαράδες νοιάζοdαι, νὰ μὴν ἀφήσ'νε ἀπὸ σπεροῦ μαλλὶ ἄνεστο πά στ'ν ἀρόκα, γιατὶ πᾶνε τ' νύχτα οἱ καλλ'κατζάροι, τὸ ξετ'λί'ουνε, νὰ τὸ μετρήσ'νε, τὸ ϐερδεύ'νε, τὸ σπάζ'νε, τὸ μαγαρίζ'νε, τὸ κάνουν, ποῦναι πλιὰ γιὰ πέταμα.

Μιὰ ϐολά, μιὰ γεναίκα, ἔχε βάλει πολὺ μαλλὶ στ'ν ἀρόκα της τσαὶ γιὰ νὰ ξ'νέσει, νὰ μὴ d' ἀφήσει, ἔκατσε παράωρα. Τσεῖ τὰ μεσάν'χτα λογιάζει τσ' ἀνοί'ει ἡ πόρτα, ϐαίνει μέσα μιὰ γεναίκα μακρζὰ μακρζά, βαστοῦσε στὰ χέρια της ἕνα ἀδράχτι τσαὶ μιὰν ἀρόκα ψ'λὴ σὰ d'ν ἀdένα τ' μύλου, τὸ σφοdήλ' της ἔταιε σὰ d' ϐέτρα τ' μύλου, τ'ς λέει: — «Ἄειdε μιᾶς τσαὶ κάθεσαι τσ' ἔσαι μοναχή σου, ἔρθα νὰ σπερίσομε.» Καθίζει τσ' ἀρχίν'τσε τσ' ἔνεθε. Ἔχε δὰ κάdα δόdια σὰ d' δράκου, τὰ μάτια τ'ς ἔτανε σὰ d' βωδιοῦ.

Ἡ γεναίκα ἡ γιάτ'χος τ' λόγιαζε τσ' ἔλεε: — «Δάρε θὰ μὲ φάει, δὲ θ' ἀφήσ' κομματάτσι!» Σὲ λ'γάτσι τ' λέπει τσαὶ σ'κώνεται, λέει: — «Γὼ ξίνεκα, πά νὰ φέρου τσ' ἄλλο μαλλί!» Πριχοῦ φύ'ει, φούτ'σε πίστ' ἀπὸ τ' ϐόρτα. Ἡ γεναίκα πῆε ν' ἀπεθάνει ἀπ' τὸ φόϐο της. Παίρνει τὸ σφοdήλι, τὸ πετᾶ ὄξου, πετᾶ τ'ν ἀρόκα, τ' ἀδράχτι. Ἀπέτσει ἔξ'τσε τσαὶ τὸ φούτ'μα πάν' ἀπ' τὸ χοῦμα, τὸ πετᾶ τσαὶ τσεῖνο ὄξου. Κάρφωτσε πλιὰ πίστ' ἀπὸ τ' ϐόρτα ἕνα μαχαίρι μαυρομάν'κο, ἔϐαλε τσαὶ τὸ σταυρὸ τ' βαγιοῦ, ἔκαν' τὸ σταυρό της, πλάγιατσε τσαὶ κουκ'λώθη.

Σὰ γύρ'τσε σὲ λ'γάτσ' ἡ καλλ'κατζαρού, χτ'πᾶ, ἡ γεναίκα μ'λιά. Φίναζε πλιά: — «Ἄνοιξέ μου, μωρζή, γιάτ' θὰ ϐοῦ τσαὶ θὰ σὲ φάου.» Ἀμὴ ποῦ νὰ ϐεῖ μὲ τὸ μαχαίρ' τσαὶ μὲ τὸ σταυρό!... Φινάζει πάλι:— «Ἄνοιξέ μου σφοdήλ' μου, νὰ ϐοῦ!» Λέει τὸ σφοdήλι: — «Ποῦς νὰ σ' ἀνοίξου, π' μὲ πέταξε τσαὶ μένα ὄξου, δῶ στὰ ποdάρια σου ἔμαι!»

Στσύϐει, τὸ πιάνει, φίναζε πλιὰ τὰ ἄλλα: — «Ἄνοιξέ μ' ἀρόκα μ', ἀδράχτ' μου, φούτ' μά μου.» — «Οὔλα ὄξου μᾶς πέταξε!» λένε τσεῖνα. Χόλιατσ' ἡ καλλ'κατζαρίνα, σ'κώθη, ἔφ'γε.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

17) Ἀνεράδες.

80) Ἀλουν'κός, κάψη. Οὔλοι ἔχαν ἀποθερζίσει, ἔχανε τὸ gαρπὸ μαζεμένε δεμάτια νὰ τ' ἀλωνίσ'νε τσαὶ πλαγιάζανε ὄξου στ' ἀλώνια, νὰ τὲ φ'λάουνε. Ἕνας μεγαλογεωργὸς σ'κωνότανε τ'ν αὐγή, εὕριστσε τὰ δεμάτια τ' σκρόπια. Ἀπάdεχε, νὰ δεῖ ποιὸς τὰ σκροποῦσε; Δὲν ἔλεπε κανεί. Πῆε πλιὰ μιὰ νυχτιὰ τσαὶ χούθη μὲς στὰ δεμάτια, νὰ μὴ dὲ λέπ'νε τσαὶ φύλαξε γιὰ καλά.

Τὰ μεσάν'χτα λέπει τ'ς Ἀνεράδες τσαὶ βγήκανε στ' ἀλώνι τσαὶ χορεύγανε. Τσεῖ λογιάζει μιὰ τσ' ἔρχεται, πετᾶ τὸ μαdήλ' της τσ' ἀρχ'νᾶ, νὰ σκορπᾶ τὰ δεμάτια, νὰ τρα'ουδᾶ τσαὶ νὰ κακνατσίζει. Σέρνεται γάλι' ἀγάλισ πάει κοdὰ τσαὶ τ'ς ἁρπάζ' τὸ μαdήλι. Σὰν ἔρθε ἡ γιῶρα νὰ φύ'ουνε, οἱ γιάλλοι σ'κωθήκανε σὰν ἀγέρας, τσεῖνη δὲ ϐόρετσε! Λόγιαζε ἀπὸ δῶ, λόγιαζε ἀπὸ τσεῖ, ψάχαζε κάτ'

ἀπ' τὰ δεμάτια, νὰ βρεῖ τὸ μαδήλ' της, τίβοτα! Τὴ φ'νάζανε οἱ γιἄλλοι 'Ανεράδες, φίναζε τσαὶ τσείνη, ἔκλαιγε, παρακάλειε τὸν ἄθρωπο... Τσεῖνες δὲ μ'λοῦσε, μόνε ἔβαλε τὸ μαδήλι στὸ gόρφο του τσαὶ τράβηξε νὰ φύει. Ἔda ἔθελε πλιὰ νὰ κάνει τσαὶ τσείνη, τ' ἀκ'λούθ'τσε, ἔρθε σπίτ' του τσαὶ γίνη γεναίκα του.

Περάκανε χρόνια, κάνανε τσαὶ δυὸ παιδιά. Μιὰ μέρα γ'νότανε ἕνας γάμος στὸ χουρζὸ τσ' ἔτανε νὰ πᾶνε. Ἄλλαξε ἡ 'Ανεράδα, στολίστη, λέει στὸν ἄdρα της: — «'Αμ' δός μ' πλιὰ τὸ μαdήλ' μου. Ποῦς νὰ ρθοῦ στὸ γάμο χωρὶς μαdήλι;» Λέει τσεῖνες: — «Δὲ στὸ δόνου γιάτ' θὰ μ' φύεις!» — «'Αμ' ποῦς θὰ φύ'ου, ποῦχου δυὸ παιδιά!» τ' λέει τσείνη. Τὲ γ'έλατσε, τ' bίστεψε, τ'ς δόνει τὸ μαdήλι, γίνεται ἀμέσως ἕνας ἀγέρας, χάνεται ἀπ' τὰ μάτια του. Πάει μὲ τ'ς ἄλλοι 'Ανεράδες.

Μόνε στσεπάστ' μὲ τὸ μαdήλι, τσείνη ξέχασε τσαὶ τὰ παιδιὰ τσαὶ τὸν ἄdρα τσαὶ δὲ θ'μότανε τίβοτας, ἀπὸ τ' ζωὴ ποῦκανε, σὰν ἔτονε γεναίκα στὸ χουρζό. Καθότανε πλιὰ μὲ τ'ς 'Ανεράδες, τ'ς ἀδερφάδες της, χόρευε, τρα'ουδοῦσε, κακνάτσ'ζε, ὅπους τσαὶ πρῶτα. Μόνε σὰ bήαινε, νὰ ψήσ' π'τάτσα μὲ τ'ς ἄλλοι 'Ανεράδες, τὰ π'τάτσα τὰ δ'κά της τσαιόdανε, γ'νόdανε οὖλο ἄθος τσαὶ χανόdανε. Λέει μιὰ μέρα: — «'Αμ' γιἆdα πλιὰ τὰ δ'κά σας τὰ π'τάτσα ψήνοdαι μιὰ μορφιὰ τσαὶ τὰ δ'κά μου χάνοdαι τσαὶ σκροποῦνε;» Τότες τ'ς λέει μιὰν ἄλλη 'Ανεράδα ποὺ ἔχε καλὴ καρδιὰ τσαὶ λ'πότανε τὰ παιδιά της.

— «Μώρ' στσύλα, μωρζὴ ἄνομος, τὰ παιδιά σου π'νοῦνε μωρζή! Ὅσο κλαῖνε τσαὶ φ'νάζ'νε τ' μάννα τ'νε τσαὶ σοὺ δὲν ἀκοῦς, πῶς θὲς νὰ φᾶς ψωμὶ μερωμένο, σὰ b'νοῦνε τὰ παιδιά σου; Τὰ δάκρζα τ'ν ἔναι, ποὺ σκροποῦνε τὰ π'τάτσα σου, γιὰ τοῦτο χάνοdαι. Νὰ φύεις, μωρζή, νὰ πᾶς στὸν ἄdρα σου, νὰ λογιάζεις τὸ σπίτ' σου τσαὶ τὰ παιδιά σου, νὰ μὴ σ' βαρυgομοῦνε!...» Τότες θ'μήθη τὰ παιδιὰ τσαὶ τὸ σπίτ' της τσ' ἔφ'γε τσαὶ πῆε στὸν ἄdρα της, ἀπόμ'νε μαζύ του, μεγάλωτσε τὰ παιδιά τ'νε τσαὶ δὲ ξανάφ'γε πλιὰ ποτές.

Ἄ τ' Κομνηνοῦ χήρα Μακρῆ ἐτῶν 78

81) Ἡ γι'Αμέρ'σα τ' Λαλεχοῦ ἔχε ἀργάτες στ' Χώρα τσαὶ βγάνανε bογιὰ (ρζάρζι.) Σώθη τὸ ψωμὶ τσ' ἀνέβη στὸ χουρζό. Ζύμωτσε τσ' ἔπερε τὰ ψωμιά, νὰ τὰ πάει πέρα στ'ς ἀργάτες. Στὸ γυρ'σμό, τὸ μεσ'μέρζι κά στ' Μανωλιὰ ἄκ'σε γεναιτσίσοι φ'νές, νὰ τρα'ουδοῦνε ὥμορφα τσ' ἔτρεχε σ'γανὰ τὸ ποταμάτσι. Ὅσο κατέβαινε, τόσο πλιὸ καθαρὰ ἄκ'γε τὴ φ'νή. Τσ' δὰ λέπ' κάτου στὸ ποταμάτσι τρζεῖς γεναῖτσες γονατιστοὶ τσαὶ πλύνανε ὥμορφα ἄσπρα σεdόνια τσ' ἄλλα ἔχαν ἁπλωμένα πιὸ πέρα πά στσὶ λυγαρζὲς τσαὶ τ'νὲ λέει: — «Καλότ'χες σεῖς! δυὸ δ'λειὲς κάνετε, πλύνετε τσαὶ τρα'ουδᾶτε!» Τσεῖνοι δὲ σ'κώσανε τσεφάλι, μόνε ἡ μιὰ γύρ'σε πλάϊ τσαὶ τ'ς ἔπε: — «Πή'αινε! τσ' ἔχε χάρζι, σὲ τοῦτο ποῦχ'ς στὸ καλάθ' σου!»

Οἱ γιἄλλοι δυὸ δὲ σείστ'καν. Τὸ πρόσωπο τσείνης π' γύρ'σε τσαὶ τ' λόγιαξε ἔτανε, λέει, σὰ gαπνός. Οὔτε μύτ' ἔχε, οὔτε ρ'θούνια, οὔτε στόμα! Τίβοτα δὲ ξεχώρ'ζε!... Τότε κατάλαβε ποὺς ἔταν ἀνεράδες τσαὶ φοβήθη. 'Αρχίν'τσε νὰ τρέχει, ὥς ποὔφτατσε στὸ μύλε τ' Ἅη-Γιωργιοῦ τσ' ἔπετσε ξερή. Ἡ μ'λωνοὺ ἔδε τσ' ἔπαθε νὰ τὴ σ'νεφέρζει...

'Αμέρ'σα τ' Κωστῆ

82) Ἔτον ἕνας π' δὲ φοβότανε τ'ς 'Ανεράδες. Μιὰ βολὰ τ' νύχτα τσεῖ ποὺ πλάγιαζε στὸ κονάτσ' του, ἄκ'γε τ'ς 'Ανεράδες, π' χορεύγανε μὲ διολιὰ πά στὸ λιακό. Κόdευγε νὰ πέσ' ἡ στσέπασι ἀπ' τὰ πηδήματά τ'νε, τ'νὲ λέει: — «Ν' ἀνεβοῦ ἀπάνου, σκρόφες, νὰ δεῖς, ἔda θὰ σᾶς κάνου!» Τσείν'νε τ'νὲ φάνη παράξενο τσαὶ δός τ' χορεύανε τσαὶ κακνατσίζανε, τὲν ἀναπαίζανε τσαὶ χασκογελούσανε.

Φαλdαῖνα τ' Καραμανώλη

83) Θεριστής, στὸ μύλε, στὸ μ'λάτσι, στὸ μῶλος, ἔμονε νιά. Φύαν ὁ ἀφέdης τσ' ἡ μάννα μου μὲ τ' βάρκα νὰ πᾶν στ' Θεοτόκο. 'Απόμ'να γὼ μοναχὴ μὲ τὰ παιδιά. Σὰν ἀποφά'αμε τὸ μεσ'μέρζι, βόϊζαν οἱ μυῖγες, ἡσυχία. Τὰ παιδιὰ ἔτανε πλα-

γιασμένα. Τσεῖ ἀκούου μιὰ φ'νή: «Καλή!» Βγαίνου, δὲ λέπου κανένα. Σὲ λίγο πλάγιακα τσ' ἐγώ, ὅτ' μὲ γλύτσαινε ὁ ὕπνος, πάλι τὰ ἴδια: «Καλή!» Λογιάζου ἀπὸ δῶ, ἀπὸ τσεῖ, κανείς. Μόνε μὲ πετρώνανε τσεῖ ποὺ στεκόμονε στὸ κατώφλιο τσαὶ κακνατσίζανε. Πῆα μέσα, ξύπνηκα τὰ παιδιά, δὲ τ' ἄφ'κα πλιὰ νὰ πλαγιάσ'νε, ὅσο νὰ γυρίσ'νε ἡ μάννα μου.

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη

84) Πέρα στὸ Μάρμαρο δούλευγε ἕνας ἐργάτης ἀλαφροΐστσωτες, τὲν ἀγαπούσανε πλιὰ οἱ Ἀνεράδες, βάζαν τ' ἀλλαμένα τ'νε τσαὶ πη'αίνανε πᾶσα νύχτα, τὲ bαίρνανε, τὲ bη'αίνανε στὸ Ὄρος τσαὶ τὲν ἔχανε τσαὶ πλάγιαζε μαζύ τ'νε. Οἱ γιἄλλοι ἀργάτες ξυπνούσανε τ' νύχτα, ψαχάζανε νὰ τὲ βροῦνε στὰ ροῦχα, τσεῖ ποὺ πλάγιαζε, δὲ dὲ βρίσκανε. Τὲν ἀρωτούσανε: — «Ποῦ ἔσονε πάλι ψαργά;»

Τ'ν ἔλεε: — «Ἤρθαν πάλι οἱ σκρόφες τσαὶ μὲ πέρανε τσ' οὔλη τ' νύχτα μ' ἔχανε νὰ τ'νὲ κάνου τὰ τσέφια τ'νε. Μὲ ξεκάνανε, δὲ βαστοῦ ἄλλο.» Τ' λέανε πλιὰ οὖλοι: — «Νὰ φύ'εις ἀπὸ δῶ, γιάτ' θὰ σὲ πνίξ'νε ἢ θὰ σὲ gρεμίσ'νε καμμιὰν ὥρα!» Ἔδε τσ' ἀπόδε, ἔπερε τ'νε ματιοῦνε του τσ' ἔφ'γε γιὰ τὸ χουρζό. Μὰ οἱ Ἀνεράδες χολιάκανε, πῆαν τσαὶ τὲν εὕρανε, τσεῖ ποὺ τσ'μώτανε. Μιὰ νύχτα ἄκ'σε νὰ τοῦ φ'νάζ'νε, σ'κώθη μ'σοτσ'μισμένες νὰ δεῖ ποιὸς τοῦ φ'νάζει, τσεῖνες τὲ τραβήξανε τσαὶ τὲ πή'ανε στὸ gρεμνό, τὲ ρίξανε τσαὶ τὲ σκοτώκανε.

Ἄ τ' Κομνηνοῦ χήρα Μακρῆ

85) Ἡ μάννα μ' πῆε μιὰ μέρα στὸ Κάστρος, νὰ τ' νάξ' τὰ σῦκα, νὰ μὴ σκουλ'τσάσ'νε. Τσεῖ ἀκούει στὸ σπίτι τ' Μαλῆ τσ' ἔκλαιγε τὸ μωρὸ τσαὶ τὸ κ'νούσανε μὲς στὸ σκαφίδι, λέει: — «Γιού! ἡ Μαλίνα ἔρθε τσ' ἔφερε τσαὶ τὸ παιδί τ'ς τσαὶ κλαίει!» Λογιάζει, λέπ' τ' bόρτα σφαλιστή. Τότες κατάλαβε ποὺς ἔταν οἱ γι'Ανεράδες τσαὶ φοβήθη. Ἔφ'γε πλιὰ τσ' ἀπ' τὸ φόβο της, ἄφ'τσε τ' bόρτα ἀνοιχτή, πῆε στ' bορτάρ'σσα τσαὶ τ'ς λέει: — «Ἄε κλείδωσε μ' τ' bόρτα γιάτ' ἐγὼ φοβῶμαι.»

Ἄ τ' Κομνηνοῦ χήρα Μακρῆ

86) Ἡ πεθερὰ τ'ς Καλῆς τ' Σαρρῆ, ἡ γρζὰ Παπαστάθενα, πή'αινε μαζύ τ'ς στὸ Κάστρος. Στὸ δρόμο τ'ς λέει: — «Αὐγάτ'ζε, Καλή, στὸ δρόμο.» Σὰ bήανε πιὸ κάτου τ'ς λέει ἡ Καλή: — «Ἀμ' γιἄdα μοῦπες νὰ τρέχου, μάννα;» — «Ἀμ' δὲν ἔδες ἔdα μ' κάνανε, ποὺ τ'νάζανε οἱ Ἀνεράδες ἀπ' τὸ λιακὸ πά στὰ χέρια μου μιὰ χ'σὴ στάbα;» Ἡ πεθερά τ'ς ἔτον Σαββατογεν'μένη τσ' ἔλεπε πολλὰ τέτοια.

Ἀμέρ'σα τ' Κωστῆ

87) Μὲς στὸ Μαρτσέσι μιὰ νύχτα ποὺ εἴμαστε μὲ τ' βάρκα, ὁ Γρηγόρης ἄκ'σε τ'ς Ἀνεράδες ποὺ τρα'ουδοῦσαν τσαὶ λέ'ανε: — «Κάτω στὸ γιαλό, στὰ βρεχάμενα!»

Διόδωρος Φάλκος ψαρᾶς ἐτῶν 60

88) Ὁ Κωσταdῆς τοῦ Δ'μήτρη ἔτανε μὲ τὸ μητρζό του ὄξου τσαὶ φύλαε τὰ ζά, στὰ Γυρίσματα, Τσεῖ ἄκ'σε τσαὶ τὲ φίναζε μιὰ γεναίκα: — «Κωσταdῆ, Κωσταdῆ, ἔλα π' σὲ θέλει ἡ μάννα σου!» Πάει, δὲ λέπ' κανεί, λέει στ' γεναίκα: — «Ἀμ' ποῦναι ἡ μάννα μου;» Τ' λέει ἡ γεναίκα: — «Δῶ παρὰ κάτου, ἔλα, πᾶμε!» τσαὶ δῶ παρὰ κάτου, δῶ παρὰ κάτου, τὲν ἔπερε τσαὶ τὲ bῆε στὴ σπ'λιά της στὴ Gατάκλεια. Τὸ χάκανε πλιὰ τὸ παιδί, τὸ γερεύανε τρεῖς μέρες. Καμμιὰ βολά, σὰ dόβρανε καταμεσῆς στ' θάλασσα στ' νεραδοσπ'λιὰ τοῦ φ'νάζανε ἀπ' τὸ γιαλό: — «Ἔλα δῶ!» τσεῖνο ἔλεε π' δὲ bοροῦσε νὰ ρθεῖ, γιάτ' δὲ d' ἄφ'νε ἡ Ἀνεράδα.

† Ἀθηνᾶ χήρα τ' Γιάνν' τ' Χαλιᾶ

89) Ἡ Ἄ τ' Γεωργαdῆ ἔτανε στ' μάdρα, στὸ Βοκολίνα, στὸ Β'νὸ τσαὶ κάναν τραχανᾶ. Τ' νύχτα ἄκ'σε τσαὶ τὴ φ'νάζανε. Τ'ς φάνη σὰ νἄτανε ἡ μάννα τ'ς ἢ ἡ γιἀδερφή της. Βγῆτσε νὰ δεῖ. Τσεῖ λέπει κάτ' γεναῖτσες μὲ τ' ἄσπρα τσαὶ τ'ς λένε: — «Ἔλα μαζύ!» Πρῶτα δὲν ἔθελε, τ' gαλοπιάκανε, τ' bέρανε μαζύ τ'νε, νὰ πᾶνε ποὺ τ'ν ἔθελ' ἡ μάννα της. Σὰ φτάκανε στ' ἁλώνι, τ' βάλανε στ' μέση, τὴ

γδύσανε κῶλο. Τσεῖνες χορεύγανε γύρου, τριγύρου, τὴ τσικνούσανε τσαὶ κακνατσίζανε στὴ φ'νή τ'νε. Ἡ Ἄννα 'πὸ τὸ φόβο της παραλόϊτσε, πιάστη ἡ μ'λιά της.

Πέρατσε ἕνας τσοπάνης τ'ν ἔδε σὲ κακὸ χάλι, ἔδε τσαὶ τ'ς Ἀνεράδες π' χορεύγανε γύρω της. Οἱ Ἀνεράδες, σὰν ἔδανε τὸ τσοπάνη ἀπαραβδισμένε, φοβ'θήκανε τὸ σταυρό, σ'κωθήκανε σὰν ἀγέρας, φύ'ανε τσαὶ τ'ν ἀφήκανε. Τ'ν ἔπερε πλιὰ ὁ τσοπάν'ς τσαὶ τ'ν ἔφερε στ' μάdρα. Ἔκανε δὰ μεγάλη ἀρρώστεια, ρ'βάθη τρεῖς τέσσερις μέρες. Ἀπόμ'νε στὸ στρῶμα τσαιρὸ τσ' ἀπὸ τότες ἔχατσε τὴ μ'λιά της, μ'λοῦσε ἀλλοιώτικα, χodρὰ σὰν ἀdρίτσα.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

90) Ἔχα μιὰν ἀδερφὴ τὴ Φροσύνη τ' Καραμανώλη τσ' ἔβγαινε πίσσε στὸ Περνερό. Τσεῖ ποὔβγαινε τὸ bίσσε, τ' bετρώνανε. Τσῆ ρίχνανε πετραδάτσα πά στὰ χέρζα τσαὶ πονοῦσε. Λόγιαζε, δὲν ἔλεπε κανεί. Σὲ λί'ο ἄλλα τσ' ἄκουε τσαὶ γεναῖτσες π' κακνατσίζανε. Τοῦτο γίνη τρεῖς βολές, Σὰ dέλειωτσ' ὁ πίσσες τσαὶ πῆε τσεῖ στ'ν ἄκρα στὸ χωράφι, ἔδε τ'ς ἀστ'βὲς πλάκα χάμου. Τσ' δὰ καθόdανε οἱ Ἀνεράδες τσαὶ τ'ς πελ'ταροῦσαν πέτρες, τ' bετρώνανε τσαὶ χασκογελούσανε.

Φαλdαΐνα τ' Καραμανώλη ἐτῶν 70

91) Ὁ Γιάνν'ς τοῦ Στάθη βγῆτσε ἕνα μεσ'μέρζ' ἀπ' τὸ καΐτσι, νὰ πάρζει νερὸ κά στ' Λίμνα. Τσεῖ ἀκούει μιὰ γλυτσὰ φ'νὴ τσαὶ τρα'ουδοῦσε: — «Μάρε γυιέ μ', μάρε γυιέ μ', μαρὲ καταχαδεμένε γυιὲ τ'ς μάννας σου!» Λογιάζει γύρου γύρου, δὲν ἔλεπε κανεί, ἔταν ἡ Ἀνεράδα τ'ς Λίμνας τσαὶ νανάρ'ζε τὸ γυιό της.

† Φροσύνη τ' Καλημέρη

92) Ἡ Καλὴ τοῦ Τραχανᾶ πῆε στ' Χώρα, στ' μάdρα της νὰ κάμ' τὸ dραχανᾶ. Ἔπετσε τὸ μεσημέρζ' νὰ πλαγιάσει τσ' ἄφ'τσε τὸ παιδὶ νὰ φ'λάει. Τσεῖ πάει τὸ παιδὶ τσαὶ τ'ς λέει: — «Μάννα, θὰ πάου σ' αὐτὴ τὴ θειά, ποὺ μοῦ φ'νάζει!» Λογιάζ' ἡ μάννα, δὲ λέπ' κανεί. Τὸ παιδὶ ὅμως τ'ν ἔλεπε τσ' ἔλεε τ'ς μάννας του: — «Λόγιαζε, ποῦς μὲ φ'νάζει τσαὶ μὲ κολατσεύει! Γὼ θὰ πάου!» Ἔτονε Ἀνεράδα τσαὶ τὸ φίναζε!

Μαριγὼ τ' Στάθη

18) Ζούbερα.

93) Ὁ Ν'κολῆς τοῦ Στάθη ὁ μ'λωνᾶς ἔδε στ' Παπᾶ-Λαούδη τὸ μύλε τσαὶ κατέβαινε ἕνα πρᾶμα, σὰ d'λούμι. Ἅμα ἔφτατσε στ' Λίμνα, ἄκ'σε ἕνα βρόdος τσαὶ χάθη. Ἔτονε ζούbερο.

Μαριγὼ τ' Γιάννη τοῦ Στάθη

94) Ἡ Φροσύνη τοῦ Κ'τσούπη ἔταν ἀκόμα κορ'τσοπούλα, θέλανε μὲ τ' μάννα της νὰ πᾶνε στὸ θέρος, στὸ Τραχύ. Ξυπνήσανε παράωρα, βγῆκανε ἀπ' τὸ χουριό. Σὰ bή'ανε πέρα στὰ Μελακτά, στὸ Χ'στὸ τ' Ἀbάση, φοβότανε μὴ βγεῖ ἡ σκρόφα μὲ τὰ γουρ'τζέλια τ'ς, ποὺ βγαίνει τσεῖ στ'ν ἐκκλησά, μὰ δὲν ἔδανε τίβοτα. Ἀπὲ σὰ φτάκανε στὴ Gρήνη τσαὶ περάκανε στὸν Ἅη-Γιώργη στ'ς κατοῦνες στὸ Τραχύ, λέανε ποὺς γλ'τώκανε πλιά. Τσεῖ λέπ'νε bροστά τ'νε ἕνα χodρὲ ἄθρωπο τ'λιμένε στ' gάπα του, ἐτσὰ δὰ τ'νὲ φάνη. Μόνε ζ'γώκανε, ἔδανε π' δὲν ἤτανε ἄθρωπος, ἔτονε ἕνα πράμα σὰ βαρέλι, ἴσα πάνου, ἴσα κάτου τσαὶ παρατσ'λοῦσε. Τότες καταλάβανε ποὔτονε ζούbερο τσαὶ φοβ'θήκανε. Πή'αινε bροστά τ'νε ἴσα με τ' Μπαναγιὰ στὰ Π'γαδάτσα τσ' ἀπέτσει χάθη.

† Ἀθηνᾶ χήρα τ' Γιάννη τ' Χαλιᾶ

95) Ὁ Γιάννης ὁ ἀδερφός μου ἔτονε Σαββατογεν'μένες τσ' ἔλεπε πολλά. Μιὰ νυχτιὰ πη'αίναμε μαζὺ στὰ χτήματα, φορτωμένοι μὲ τσὶ τροβάδες τσαὶ τ'ς κασμάδες μας Τσεῖ μ' λέει: — «Αὐγάτ'ζε, νὰ φτάσομε τσεῖνε π' πάει bρὸς μὲ τὸ γάδαρο, νὰ μᾶς βάλει τσὶ τροβάδες ἀπάνου.» Γὼ δὲν ἔλεπα τίβοτα. Λογιάζου ἀπὸ δῶ, ἀπὸ τσεῖ, πάλι δὲν ἔλεπα. Τ' λέου: — «Ἀμὴ ποῦ τὲ λέπεις;» Μ' λέει: —

«Νά, δῶ κοdά ἔναι, μόν' αὐγάτ'ζε !» Πή'αμε, τσεῖ τὲν ἔχατσε ἀπ' τὰ μάτια του. Τότες κατάλαβε ποὺ ἔτανε ζούbερο.

Δ'μήτρης Τραχανᾶς

19) Στοιχειά.

96) Τσαὶ τὰ νερά, ἔναι μιὰν ὥρα τ' νύχτα, ποὺ σταματοῦνε τσ' ἡσυχάζ'νε. Τσ'μῶdαι τσ' αὐτά, νὰ ξεκοραστοῦνε. Μόνου ὁ κακὸς ἄθρωπος δὲ σ'χάζει ποτές, μόνε σ'λλογᾶται πάdα, ποῦς νὰ σ' κάμει κακό, νὰ σὲ περάξει. Ὁ Ν'κολῆς τοῦ Στάθη, ὁ μ'λωνᾶς, μιὰν ἀργαδ'νὴ π' δὲ τσ'μότανε, ἄκ'σε ποὺ σταθῆκαν τὰ νερά. Βγῆτσε νὰ δεῖ, ἐdάτανε τσ' ἔdε ἀνάμεσα στσὶ δυὸ μύλοι, στὸ π'γαdάτσι μιὰ γεναίκα μὲ τ' ἄσπρα. Τ' φάνη, π' γίμοζε, τ'ς λέει : — »Δὲ χορταίνετε πλιὰ οὔλ' μέρα νερό, μόν' ἔρχεστε τσαὶ τ' νύχτα ;» Τσείνη δὲ d' μίλ'τσε, μόνε σήκωτσε τὰ χέρια τ'ς τσαὶ τὲ σφατσέλωτσε τσ' ἀπέτσ' χάθη μὲς στὸ νερό. 'Απ' τὸ φόbο του ρ'bάθη, τοὔπερε τὸ στ'χειὸ τὴ μ'λιά του. Φέραν τὸ bαπᾶ τσαὶ τὲ διάbατσε. Τρζεῖς μέρες ἔχε σύgρζαdο.

† Ροdάνθη

97) Τὸ φίdι στὸ σπίτι ἢ στὸ π'γάdι ἔναι στ'χειὸ τσαὶ δὲ dὸ περάζ'νε ἔναι γούρι. Τὸ στ'χειὸ γίνεται ὅ,τι θέλει, ἀλλάσσει τσαὶ γίνεται στσύλος, τρά'ος, γάdαρος, γ'ρούνι, τσ' ἄλλοι βολὲς ἄθρωπος. Κάτ' ἀπ' τὸ ζουρειὸ τ' μύλου κρύbεται ἕνα φίdι χοdρὸ τσαὶ κοdό, τσεῖνο ἔναι τὸ στ'χειὸ τ' μύλου. Οὖλα τὰ πράματα ἔχ'νε τὸ στ'χειό τ'νε. Οἱ μύλοι, τὰ σπίτια, τὰ π'γάdια, οἱ γιὲκκλησίες, ὥς τσ' οἱ σπ'λιὲς τσ' οἱ βράχοι, ἔναι βολὲς ποὔχουνε τὰ στ'χειά τ'νε.

'Αμέρσα τ' Κωστῆ

98) Δῶ στσῆ Λινῶς τὸ bοταμό, ὁ ἄdρας μου τσεῖ π' περνοῦσε τὰ μεσάν'χτα μὲ τὸ ζῶ, εὗρε ἕνα κ'ταbάτσι μαῦρο. Τὸ μ'λάρι στάθη τσαὶ δὲν ἤθελε νὰ περάσει. Σὰ dὸ πολυοσεκλέτ'σε, ἔdωτσ' ἕνα σάλτο τσαὶ πέρατσε τσ' ἔτρεξε μολαρ'στὸ ὥσαμε σαράdα μέτρα. Σὰν ἔφτατσε στὸ Σταυρό, στ' 'Αλόρθο Πουρί, στάθη τσαὶ γύρ'τσε τὸ τσεφάλ' του πίστα τσ' ἀρχίν'τσε τσαὶ ροχάλ'ζε. Γυρίζει ὁ ἄdρας μου τὸ τσεφάλ' του ἔdα νὰ δεῖ ;

"Ενα θερζὸ ὥσαμ' ἑνάμ'συ μέτρο, ἀλόρθο. Μιὰ σκροφούκλα !... Τσαὶ τὰ φτιὰ τσαὶ τὰ ποdάρζα της, ἔτανε μακρζὰ ὥσαμε τὸ μ'σό της κορμί. Τὸ μ'λάρι γύρ'τσε πίστα τσ' ἔκαμε τὸν ἴdιε δράμο, μολαρ'στὸ πάλι τσαὶ πῆ'ε ὥς τὸ Μ ε'α λ ὸ ς τσαὶ σταμάτ'σε. Ἡ σκροφίdω τὸ τσ'νηγοῦσε ἀπὸ πίστα τσ' ἔρθε ὥς τ' Καbούρη τ' bέζα. Ὁ ν'κοτσύρης μου πῆε σ' ἕνα κονάτσι, π' καθόdανε κάdα κ'bάρ' του τσ' ἔπετσε ξερὲς τσ' ἀπολοϊσμένες. Τὲ bοτίκανε ἄλευρο τσαὶ τ'ν ἄλλ' μέρα σὰ ξετρεμούλιατσε τ'ν ἔπε πλιὰ τ'ν ἱστορία ποὔπαθε.

'Ελένη τ' 'Ασ'μενοῦ

99) 'Απ' τοῦ Τρεμούτση τὸ bοταμὸ ἐρχότανε μιὰ νύχτα ὁ γέρο-Λορέτζος. Τσεῖ λέπ' bροστά του στ' μέση τοῦ δρόμου ἕνα μαῦρο πράμα. Τ' φάνη ποὺς ἔτανε ἀρνί. Πά νὰ τὸ ϕαλα'ήσει μὲ τὸ στραbοράbδι του, πετιέται ἕνας μαῦρες τρά'ος τσαὶ τὲ βάνει bρός. Τὲ bῆε ὥς τὸ Χ'στὸ τ' 'Αbάση, ὥς ἐτσεῖ μόνο ἔχε διορία. Σὲ εἴκοσι μέρες ὁ Λορέτζος ἀπέθανε.

Μαριγὼ τ' Στάθη

20) Φαντάσματα καὶ Ξωτικὰ διάφορα.

100) "Εχε ἀπεθάνει ἡ "Α τ' 'Αποgρεμιώτη ἡ ἀξαδέρφ'σσά μου. Τ' μέρα ποὺ σαράd'ζε, καθόμαστε ἀπὸ σπεροῦ τσαὶ σπερίζαμε, ἡ μάννα μου, μιὰ φιλ'νάδα μου, τὰ παιδιά μ' τσαὶ γώ. Λέει ἡ μάννα μου : — «Ταχιὰ σαραdίζ' ἡ γι' Αννα !» Δὲ πρόλαbε νὰ τὸ τελειώσει τσ' ἀκοῦμε ἕνα βρόdος, σάbως νἄσπατσε κάν'να κοdάρζι ! Κράκ !... Σ'κώνομαι ἀπάνου, λογιάζου μὴν ἔσπατσ' ἕνα κοdάρ' τσῆ

στσέπασης, ποῦτονε λίγο ρέζ'γο. Τὸ κοdάρ' στὸ dόπο του. Φέρνομε βόλτα τὸ σπίτι, μὴ μᾶς ἔκανε κανένας χωρατά, δὲ λέπομε κανεί.

Μπαίνομε μέσα, καθόμαστε γύρου στὸ τραπέζι, κάθε μιὰ ἔπερε πάλι τὴ δ'λειά της, τσ' ἀρχ'νήκαμε, νὰ δ'λεύομε, χωρὶς νὰ βάλομε κακὸ στὸ νό μας. Σὲ λί'ο ἀκοῦμε δεύτερο χτύπος, σὰ νὰ χτύπ'σε κανεὶς μιὰν ἀπολουρωμέν' δάφνη πά στὸ τραπέζι τσ' ἡ λάbα χαμήλωτσε, νὰ σbέσ' σὰν ἀπὸ φούσ'μα τσαὶ πάλι ψήλωτσε. Τότες πλιὰ φοb'θήκαμε, λέει ἡ μάννα μου : — «Σοῦσαι, Ἄννα μου ; Θεὸς σ'χωρέσ' σου !...» Τσ' ἡ ψ'χὴ ἔφ'γε τσαὶ δὲ ξανᾶρθε. Δὲν ἔθελ' νὰ μᾶς κάνει κακό. Ἔτανε γιὰ νὰ μᾶς ἀποχαιρετίσει μονάχα.

Μαριγὼ τ' Φραgούλη Χατζαλέξη

101) Ὁ Σbοῦνος μιὰ βολὰ ἔτον ὄξου στ' μάdρα τσαὶ γύρ'ζ' ἀργὰ στὸ χουρζό. Τσεῖ στ' Ἀλόρθο Πουρὶ λέπ' τὸ ξάδερφό του τὸ Ν'κολάτση τσ' ἔbγαινε ἀπ' τὸ χουρζὸ μὲ τὰ σκολιανὰ τ' ροῦχα τσαὶ βαστοῦσε βασιλ'κὸ στὰ χέρια τ' ἕνα σωρέ, ἔπε : — «Γιού ! ποὺ πηαίνει τοῦτες δὰ ἐτσαδὰ παράωρα ;» Λογιάζει νὰ δεῖ, τὲ λέπει, νὰ διαστσελᾶ τὸ doῖχο τσαὶ νὰ bαίνει στὸ Gόd'λε. Τσεῖ τὲν ἔχατσε !... Μόν' ἔρθε σπίτ' του, εὗρε τ' μάννα του κλαμένη, ὅτι ἔχανε γυρίσει ἀπ' τὸ Gόd'λε, ποὺ πήανε νὰ χούσ'νε τὸ Ν'κολάτση.

'Αμέρ'σα τ' Κωστῆ

102) Ὁ Γιάνν'ς τ' Καρτάλη ὄξου στὸ β'νό, σ'κώθη τ' νύχτα γιὰ τ'ν ἀνάτζ' του. Λογιάζει ἕνα τζοπάνη ἀπὸ μιὰ κοd'νὴ μάdρα μὲ τ' ἄσπρα τσαὶ περνοῦσε τὸ β'νὸ πέρα. Μόνε bῆτσε στὸ κονάτσι, λέει τ'ς γεναίκας του : — «Λόαξε δάρε, ποῦ νὰ πη'αίνει τοῦτες δά, νὰ κλέψει κάνα σφαχτό.» Τὸ ταχ'νὸ μάθανε π' τὴ νύχτα ἔχε ἀπεθάνει.

'Αμέρ'σα τ' Κωστῆ

103) Σὰν ἀπέθανε ἡ μάννα τ' Κωσταdῆ, οἱ γιάδερφὲς τ' ἀφέd' του μαλώνανε. Ἡ μιὰ ἔθελε, νὰ ζ'μώσ'νε τσαὶ νὰ τ'ς κάν'νε τὰ κόλλ'bα τσαὶ τὰ μνημόσ'νά της, σωστὰ τσ'ὅπους τ'ς ἔπρεπε. Ἡ γιάλλη δὲν ἔθελε νὰ κάν'νε τόσο ἔξοδο γιὰ τ' νύφη, ὁ ἀδερφός τ'νε ἔχε ἀπεθάνει ἀπὸ τσαιρό. Μιὰ μέρα λέπ' ὁ Κωσταdῆς στὸν ὕπνο του τ' μάννα του τσαὶ τ' λέει : — «Κωσταdῆ, νὰ πεῖς τσῆ θειᾶς σου, νὰ ζ'μώσετε τσ' ὅ,τ' λέει ἡ θειά σ' ἡ παπαδιά, τσεῖνο νὰ κάνετε.» Ξύπνητσε τσ' ὅπους ἔτανε πλαγιασμένες μὲ τ' ἀδέρφια του, ἄκ'σε κατὰ τὸ παρεθύρι σὰ σέρσ'μο. Γυρίζει τσαὶ λέπ' τ' μάννα του ἀλλαμένη, ὅπους τ'ν ἔχανε στ' gάσσα τσ' ἔστετσε ἀπ' ὄξου τσαὶ τὲ λόγιαζε. Σὲ λί'ο τ'ν ἔχατσε.

'Αμέρ'σα τ' Κωστῆ

104) Τὸ bαλιὲ τσαιρό, σὰν ἤτανε ἀκόμα Τοῦρτσοι στὸ ν'σί, κατ'γορζήκανε τὸ Σταμάτη τὸ Μπαπάζογλε τσ' ἄλλεν ἕνα.Οἱ Τοῦρτσοι τ'ς πέρανε τσαὶ τσὶ δυὸ τσαὶ τ'ς πέψανε στ' Μπόλι νὰ τσὶ δ'κάσ'νε. Τσεῖ τ'ς τ'μωρζήκανε τσαὶ τσὶ κρεμάκανε. Στὴ Στσῦρος δὲ ξέρανε καθόλ' ἔdα γ'νήκανε. Μιὰ νυχτιὰ ἡ γεναίκα τ' Παπάζογλου ἔχε μωρὸ τσαὶ τ'ν ἔπερε ὁ ὕπνος. Καμμιὰ βολὰ ξύπνητσε τσαὶ ξεπετάχτη ἀλαφιασμένη : — «Γιού ! δ'λειὰ π' τ'ν ἔπαθα ! Τὸ παιδὶ τσ'μᾶτ'ἀκόμα ; Ποῦς δὲν ἔκλαψε ;» Σ'λλοῖστη. 'Ανοί'ει τὰ μάτια της τσαὶ λέπ' τὸν ἄdρα της, καθισμένε πά στ' gασέλα τσαὶ κ'νοῦσε μὲ τὸ ποdάρ' του τὸ σκαφίδι τ' μωροῦ. Πετιέτ' ἀπάνου λαχταρζισμένη, τ' λέει : — «Γιὰ μάννα, Σταμάτ' μου, πότ' ἔρθες πλιά ;» Τσεῖ τὲν ἔχατσε. Ὕστερ' ἀπὸ λί'οι μέρες μαθεύτη, π' τσείνη τ' μέρα τὲ gρεμάκανε.

'Αμέρ'σα τ' Κωστῆ

105) Σὰν ἀπέθανε ὁ ἄdρας μου, ἔμονε μιὰ μέρα καθισμένη μοναχὴ μὲς στ' gάμαρα τσαὶ τὲ θ'μώμονε τσ' ἔκλαια. Τσεῖ ἀκούου γύρω τριγύρου στὸ τσεφάλ' μου μιὰ μυία τσαὶ bόϊζε βζζζ ! βζζζ !... Θ'μήθ'κα π' λένε ποὺς οἱ ψ'χὲς ἔρχοdαι τσαὶ πετοῦνε γύρου μας. Κυττάζου νὰ δοῦ τ' μυία, δὲ λέπου τίbοτα. 'Αρχίν'κα πλιὰ νὰ κλαίου τσαὶ νὰ τ' λέου : — «Σοῦσαι, Μανωλάτση ; Ἂν εἶσαι σὺ μίλειε μου !» Τσαὶ δός τ' ἡ μυία τσ' ἀκουότανε, μὰ δὲν ἔλεπα τίbοτα.

'Εγὼ πλιὰ οὖλο τσ' ἔκλαιγα, ἔκλαια τσ' ἔπαιρνα τ'ν ἄκρα ἀπ' τὸ μαdήλ' μου

τσαὶ σφοτζ'ζόμονε. Θἄχανε περάσει ὥς δυὸ ὧρες. Τσεῖ τ'ν ὥρα ποὺ ἔθελε νὰ βασιλέψ' ὁ ἥλιος, ἔρχεται σὰν ἕνας ἀγέρας, παίρνει τὸ μαδήλι ἀπ' τὸ τσεφάλ' μου, ὅπους τὄχα λ'τὸ τσαὶ τ'ς ἄκρες ριχμένοι bροστὰ τσαὶ μοῦ χτ'πᾶ τὴ μιὰν ἄκρα στὰ μούτρα μου, δυὸ τρεῖς βολὲς μὲ δύναμι, σὰ μὲ θ'μό, ποὺ ἔκλαια μαθὲς τ'ν ὥρα αὐτὴ στὸ ἡλιοβασίλεμα τσαὶ δὲ gάνει γιὰ τσὶ ψ'χές. Θολώνει τὸ νερὸ τ' 'Αλήσμονα σὰ θὰ πᾶ νὰ πιοῦνε τσαὶ δὲ ξεδιψοῦνε.

'Ελένη τ' Τσακαμῆ

106) Ὁ παππούς μ' ὁ Μανώλ'ς ὁ Τσυρζαζῆς, ἔχε μιὰ θειὰν ἀνύπαdρζη τσαὶ τ'ν ἔχε τσεῖ π' ζευγάρ'ζε, ταχτ'τσὰ 'πὸ πίστα τσαὶ τοῦ σκαλίδευε. Μιὰ μέρα, τσεῖ π' ζευγάρ'ζε, πάει ἕνας συτζενής τ' ἀποθαμένες τσαὶ στέτσεται bρὸς στὰ βώδια. Γσεῖνα φοβ'θήκανε τσαὶ δὲ π'γαίνανε. Τ' λέει ἡ θειά του: — «'Αμ' γιᾶdα δὲ bᾶνε bρὸς τὰ βώδια;» Τ'ς λέει ὁ παππούς μου: — «Ἔναι bροστὰ μιὰ κουρβούλα τσαὶ δὲ bάει τ' ἀλέτρζι.» Ὁ παππούς μ' ἔτονε Σαββατογενν'μένες τσαὶ τὲν ἔλεπε τὸν ἀπεθαμένε, μὰ δὲν ἔλεε τίβοτα τσῆ θειᾶς του, γιὰ νὰ μὴ φοβ'θεῖ. Τσείνη τὄνοιωτσε τσαὶ τ' λέει:—«Κάν'νας π'σολο'ημένες θᾶναι bρὸς στὰ βώδια, γιὰ ξαῦτο δὲ bᾶνε.» Τότες ὁ ἀπεθαμένες χόλιατσε, ἔβαλε τὸ στραβοράβδι πά στσὶ πλάτες του τσ' ἔφ'γε. Σὰ bῆε πέρα, γύρ'τσε τσ' ἔκαμε τ' παπποῦ μου μὲ τὸ χέρ' του γνέμα, ἐτσαδά, τὲ χαιρέτ'σε.

Φαλdαΐνα τ' Καραμανώλη ἐτῶν 70

107) Ὕστερα, σὰν ἀπέθανε ἡ θειά του, ὁ παππούς μου ἔτονε στὸ Τραχὺ τσαὶ καθότανε τ'ν αὐγὴ στ' gατούνα, ὡς νὰ φέξ' νὰ πάει γιὰ ζευγάρζι. Ἔπεψε τὸ παιδί του, νὰ ταΐσ' τὰ βώδια. Γυρίζ' τὸ παιδὶ πίστα, τ' λέει: — «Τὰ βώδια δὲν εἶναι μέσα. Τὰ στσοινιὰ ἔναι τσεῖ, μὰ τὰ βώδια λείπ'νε.» Βγαίνει ὁ παππούς μου ὄξου, νὰ δεῖ, λογιάζει, λέπ' τὴ θειά του τσ' ἀνέβαζε τὰ βῶδια τρεχᾶτ' ἀπὸ τ' Μούρση. Μόνε δὲν ἐβόλετσε νὰ τὰ ποτίσ' ἀπὸ σπεροῦ ὁ παππούς μου, τὰ λ'πήθ' τσείνη, π' τᾶχε μαζύ τ'ς πάdα τσαὶ πῆε τ' νύχτα τσαὶ τὰ πότ'σε, ἂς ἔτον τσ' ἀπεθαμένη.

Φαλdαΐνα τ' Καραμανώλη

108) Σὰν ἀπέθανε ἡ γεναίκα του, ὁ παππούς μ' ἔτονε πάλι στὸ Τραχὺ τσαὶ καθότανε ἀργὰ μὲς στ' gατούνα σ'λλο'ϊσμένες bρὸς στὴ φ'γοὺ τσαὶ τὴ θ'μότανε. Τσεῖ, λέπ' τὴ γεναίκα του τσ' ἔρχεται τσαὶ πιάνει τὰ παραστατὰ τ'ς πόρτας τσαὶ τὲ λόγιαζε. Τ'ς λέει: — «Αἴ, καμένη μου! τσαὶ δῶ ἔρθες; Δὲ βαρέθης;» Τσείνη τ' γέλατσε τσαὶ τ' κάνει: Φτού! τὲ φούτ'σε τσαὶ πεταριχτήκανε τὰ σάλια στὰ μούτσ'νά του τσ' ἔφ'γε, τ'ν ἔχατσε. Τ' τὄκανε μαθὲς γιὰ χωρατό!

Φαλdαΐνα τ' Καραμανώλη

109) Ἔτανε θερζιστὴς τσαὶ θερζίζαμε, σὰν ἀπέθανε τὸ κορ'τσάτσι τ'ς ἀδερφῆς μου. 'Εγὼ δὲν ἤμονε δῶ. Ἔμονε στὸ Τραχὺ τσαὶ θέρ'ζα. Τ'ν ἡμέρα π' σαράd'σε, τσίν'κα νὰ πάου στ' 'Αdωνιοῦ γιὰ κρομμύδια. Τσεῖ λέπου τὸ παιδὶ bροστά μου! Πῆγε λίγη ὥρα τσ' ἀπέτσ' τὄχακα. Τὄδα γιάτ' ἔμαι τσαὶ γὼ Σαββατογενν'μένη τσαὶ λέπου!

Φαλdαΐνα τ' Καραμανώλη

110) Ἡ Μαριὰ τ' Γιάννη ἔτονε πλαγιασμένη μὲ τὸν ἄdρα της πά στὸ σφᾶ, τσεῖ ἀκούει μιὰ φ'νή:—«Καλέ!» ξυπνᾶ τσαὶ τσείν' τσ' ὁ ν'κοτσύρης της, σ'κώνοdαι, ψαχάζ'νε πά στὸ σφᾶ, κάτου στὸν ἀποκρέββατε, παdοῦ, δὲ βρίσκ'νε κανεί. Καταλάβανε πλιά, ποὺς ἔτονε ἡ πρώτ' του γεναίκα, ποῦρθε τ' νύχτα τσαὶ τὲ φίναξε.

† Φροσύνη τ' Καλ'μέρζη

111) Ἡ Ἄ τ' Παπουλάκου ἔδε στὸν ὕπνο της τὸ Γιώρ' τὸ Διαμαdῆ τσαὶ τ'ς ἔπε π' τώρα ἔρθ' ἀπ' τὴ Χαλτσίδα. Τ'ν ὥρα τσείνη ἔρθε τὸ παπόρι τσαὶ φέραν τὰ κόκκαλά τ' ἀπ' τὴ Χαλτσίδα π' τὲν ἔχανε θαμένε.

'Αμέρ'σα τ' Μπονάτσου ἐτῶν 70

112) Η Ἄ τοῦ Δ'μήτρη ὅdες ξεργώθη ἔδε τ' νύχτα στὸν ὕπνο της μιὰν ἀξαδέρφ'σσά της ἀπεθαμένη ἀπὸ τσαιροῦ τσαὶ τ'ς ἔπε:

—Τέσσερα παλληκάρια θ' ἀνοιοῦν τὸ μνῆμα σου,
κοdά μου θὰ σὲ βάλουν, νἄχου τὸ κρζίμα σου.

σὲ δυὸ μέρες ἀπέθανε τσαὶ τ' χούκανε κοdὰ στ'ν ἀξαδέρφ'σσα της.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

113) Σὰν ἔπεσε ἡ Παναγιὰ ἡ Πισκοπὴ στὸ Κάστρος, ὁ Γιωργάτσης ὁ Μισιρλῆς, ἔτανε τότες δήμαρχος, ἔπερε τ' bέτρα, νὰ χτίσ'νε τὸ σκολεῖο. Ἡ Καλὴ τ' Σἀρρῆ ἔδε τότες στὸν ὕπνο τ'ς τ' Μπαναγιά, τσαὶ τ'ς παράτζ'λε, νὰ τ' πεῖ, π' θὰ πάθει μεγάλο κακὸ τσαὶ σὲ κάθε λέξι τ'ς ἔλεε:—«Τσαὶ τ' ἀτζέλ' σου νὰ τὸ ξη'ηθεῖς, ἄκ'σες;» Ἡ Καλὴ φοβήθη τσαὶ πῆ'ε τσαὶ τἆπε στὴ θ'γατέρα τ' Γιωργάτση, τσείνη τ'ν ἀναγέλατσε. Σὲ λί'ε τζαιρὸ ἡ κοπέλλα ἀπέθανε.

Ἀμέρ'σα τ' Κωστῆ

114) Τὸν Ἀλουν'κὸ ἡ Φροσύνη τ' Ἀνέστη ἡ μαννού μ' μαζὺ μὲ τὸ bαππού μου ἔτανε κάτου στὸ γιαλὸ τσ' ἀλ'νεύανε. Ἀργὰ στρώκανε στ'ν ἄκρα στ' ἀλώνι τσαὶ πλαγιάκανε, ὁ ἕνας ἀπ' τὴ μιὰ τσ' ἄλλες ἀπὸ τ'ν ἄλλη τσ' ἔχανε τὰ παιδιὰ καταμεσῆς γιὰ νὰ τὰ φ'λάουνε. Ἡ μαννού μ' ἔχε πάdα τὸ νό τ'ς νὰ τὰ σπσεπάζει τσαὶ νὰ τὰ προσέχει. Ὁ παππούς μου, κορασμένες, τὲν ἔπερε ὕπνος τσαὶ τσ'μότανε στὰ βαθιά του.

Τσεῖ τὰ μεσάν'χτα ἀκούει ἡ μαννού μ' διολιὰ τσαὶ κατεβαίνανε πάν' ἀπ' τὸ Κάστρος. Λέει: — «Γιὰ μάννα! ἐdᾶναι τοῦτα τὰ πράματ' ἀπόψε! Τέτοια δὰ παράωρα, ποῦ πᾶν τὰ διολιά;» Ἀνοίει τὰ μάτια τ'ς, ἔdα νὰ δεῖ; Μπουρδέρν'νε μὲς στ' ἀλώνι καμμιὰ εἰκοσαριὰ βλάχ'σσες τσαὶ γιαν'τσάροι τσ' ἀρχ'νοῦνε τὸ χορό. Στολισμένοι, ὠμορφογεναῖτσες. Τσ' οἱ γιαν'τσάροι μὲ κάτ' φέσια τόσα ψ'λὰ τσαὶ μ' ἀσ'μένια μαχαίρζα τσαὶ χατζάρζα.

Φοβήθη τσαὶ κουκ'λώθη ὥς στὰ φτιά, μὰ ἡ μιὰ ἀπ' τσὶ βλάχ'σσες πή'αινε τσαὶ τσῆ τραβοῦσε τὸ χρέμι, τὴ ξεστσέπαζε τσαὶ κακνάτσιζε. Ἔφευ'ε τσαὶ πάλι ξαναρχότανε. Τσείνη ἀπ' τὸ φόβο της τρεμόταν σὰ dὸ ψάρζι τσαὶ καλμαρ'ζότανε, νὰ φτάσ' τὸν ἄdρα της νὰ τὲ ξυπνήσει, μὰ δὲ dὲν ἔφτανε, γιάτ' ἔταν τὰ παιδιὰ καταμεσῆς. Οἱ γιαν'τσάροι τσ' οἱ βλάχ'σσες δός τ' τσαὶ χορεύγανε. Ἀπ' τὰ πολλὰ τρύπωσε κάτ' ἀπ' τὸ χρέμι, τὲ dραβᾶ, τσεῖνες στσάχτη τσ' ἔbηξε μιὰ φ'νή: — «Ἔλα Παναγιά μ', ἐdᾶναι βρὲ γεναίκα; Ἔdα διολιὰ ἔταν τοῦτα τσαὶ τί τραγούdια! Ἀπ' τὴ γλυκάdα δὲ bοροῦσα, ν' ἀνοίξου τὰ μάτια μου!» Μὲ τὴ φ'νὴ τσαὶ καθὼς ἔπε: — «Ἔλα Παναγιά μου!» Σ'κώθ' ἕνας ἀνεμοστρόφ'λας στ' οὖλοι χαθῆκαν ἀπ' τὰ μάτια τ'νε!... Σ'κωθήκανε ἀπάνου σαλαϊσμένοι, πέρανε τὰ παιδιὰ τσαὶ τὰ ροῦχα στὴ πλάτη τ'νε τσαὶ γυρίκανε στὸ χουριὸ παραλοϊσμένοι ἀπ' τὸ φόβο τ'νε. Πῆαν στὸ σπίτι, φέραν τὸ bαπᾶ, ἔκανε ἁγιασμό,μὰ ἡ μαννού μ' ἀπ' τὴ dρομάρα τ'ς ἀρρώστ'σε τσ' ἔκανε πέdε μέρες στὸ στρῶμα.

Μαριγὼ τ' φραgούλη

115) Ἔτον στὸ χουριὸ ἕνας χαρτοπαίχτ'ς μὲ τ' ὄνομα. Μιὰ βολὰ ἔχε δυὸ ν'χτιὲς νὰ πλαγιάσει στὰ ροῦχα, οὔλ' νύχτα ἔπαιζε. Μόνε πλάγιατσε τσ' ἔκανε νὰ τὲ bάρει ὁ ὕπνος, ἀνοίγει ἡ κλαβανή, κάτ' ἀπ' τὸ σ'φᾶ ποὺ τσ'μότανε τσαὶ βγαίν'νε τρεῖς ἄθρῶποι, κάθοdαι γύρου στὸ τραπέζι τσαὶ τ' λέανε: — «Ἀdρέα, ἔλα, βάλε χαρτὶ νὰ παίξομε. Ἄσσο, κούπα, ἔdα ἔχεις;...» Σ'κώνετ' ἀπάνου, τρίβει τὰ μάτια τ', μήπως τσαὶ τ' φαινόταν ἀπὸ τ' νύστα. Τσεῖν' οἱ τρεῖς ἀκούν'στοι γύρου στὸ τραπέζι τοῦ φ'νάζανε, νὰ πά νὰ παίξ'νε χαρτιά. Παραλοϊσμένες ἔτρεξε στ' μάννα του, ποὺ πλάγιαζε ἀπὸ τ'ν ἄλλ' μερζὰ τσ' ἔdε τσ' ἔπαθε, ὥς νὰ τὲ σ'νεφέρζει. Ἔτανε οἱ ρζηγάdες τσ' οἱ φαdάdες ἀπ' τὰ χαρτιά, ποῦχαν γ'νεῖ ἄθρῶποι.

Μαριγὼ τ' Φραgούλη

116) Ἔχε δυὸ τρεῖς μῆνες ὁ παπᾶς ἀπεθαμένες, τσίν'κα νὰ πάου στ'ν Ἀπιά, νὰ σκαλίσ' τὸ bοστάν' μου. Ἔπα τσαὶ τσῆ θ'γατέρας μου, π' θὰ τ'ς φέρου μοῦ-

ρα, μόνε νὰ προσέχει τὰ παιδιά, τ' ἀδέρφια της. Παρασ'νείκακα τ'ν ὥρα μὲ τὸ φεγάρι τσ' ἔφ'γα γλήγορα. Ἔπερα ἕνα γ'νιαδάτσ' ψωμὶ στὸ καλαθάτσ' μου. Φτάνου στὸ bοταμό, σκαβαλώνου τσαὶ βγαίνου σ' ἕνα κλεῖσμα, γύρου γύρου β'νὰ τσαὶ κάτ' ὁ ποταμός. 'Αρχίν'κα πλιὰ νὰ σκάβου.

Τσεῖ ποῦσκαβα, ἀκούου ἕνα μωρὸ τσαὶ φίναζε: — «Οὐά!... οὐά!...» λέου μὲ τὸ νό μ': — «Γιού! μώρ' ξ'μέρωτσε τσαὶ δὲ θὰ προφτάξου!...» Τσ' ἔσκαβα μ' οὔλ' μου τ' δύναμι. Τὸ μωρὸ οὖλο τσαὶ φίναζε: οὐά! οὐά! ἀπὸ ψ'λά. Γυρίζου τὸ τσεφάλ' μου, λέπου σκαβαλωμένη πά στὸ βράχος μιὰ ψ'λὴ ψ'λὴ γεναίκα, σὰ d' Μαριγὼ τοῦ Κλεομένη μ' φάνη, μὲ τὰ χέρια στ' μέση τσαὶ μὲ λόγιαζε καλὰ καλά. Δὲν ἔβαλα κακὸ στὸ νό μου. Ἔσκαψα, ἔσκαψα, τέλειωκα τὴ δ'λειά μου, κατέβ'να στσὶ σ' καμίνοι. σ'μὰ στὸ bοταμὸ νὰ κόψου μοῦρα. Βγάζου τὸ ψωμὶ ἀπ' τὸ καλάθι, τὸ βάνου στὸ gόρφο μου. Παραμέρ'σα τὰ φύλλα γιὰ δὲ ξεχώρ'ζα τσαὶ καλά. Τὸ φεγάρ' ἔπερε τσαὶ βασίλευε τσ' ὁ τόπος ἀρχίν'τσε νὰ σκοτιδιάζει. Τσεῖ ἀκούου μὲς στὸ gαλαμιώνα κάτ' σὰ σέρσ'μο, κλαδιὰ νὰ σπάζ'νε: — «Γιού! θᾶν' τὸ φίδι, ποῦπ' ἀδερφός μου, π' βγαίνει στὸ bοταμό!» Λέου. Τσ' ἔστσυψα πάλι νὰ κόψου μοῦρα. Ὅdες ἄκ'σα πλιὰ νἄρχετ' ἀπὸ πάνου κατὰ τὸ bοταμὸ ποδοβολὴ τσαὶ νὰ τραβᾶν γκέμια 'πὸ μ'λάρι τσαὶ λόγιαζα τσαῖ δὲν ἔδα κανεί, τότες κατάλαβα ποὺς ἔτονε ὁ ὀξαποδῶ τσαὶ φοβήθ'να.

Κάνου νὰ φύ'ου μ' ἀρχ'νᾶνε στσὶ πετρζές. 'Ανεβαίνου στὸ λιῶνα, κάθομαι κάτ' ἀπὸ μιὰν ἐλιά, κόβου ἕνα καλάμι, φτιάνου δυὸ καλαμένιους σταυρούς, βγάζου τὸ ψωμὶ ἀπ' τὸ gόρφο μου τσ' ἀρχ'νοῦ νὰ σταυρώνομαι τσαὶ νὰ λέου τό: πάτερ ἡμῶ!... Τὸ φεγάρ' βασίλεψε τσαὶ μὲς στὸ σκοτάδι ἄκουα φ'νὲς τσαὶ ποδοβολή, κακὸ μεγάλο. Οὖλα τὰ δαιμόνια ἔχανε μαζευτεῖ γύρου μου, ἔθελα νὰ σ'κωθοῦ, νὰ κατεβοῦ, νὰ πάου στ'ν ἐκκλησά, τ'ν 'Αγιὰν Ἄννα, ἀμ' ποῦς νὰ κάνου, ποῦπρεπε νὰ περάσου τὸ bοταμό! Τσεῖ ἀκούου καμμιὰ βολά, νὰ λαλεῖ ὁ πετ'νές! Τότες οὖλα χαθήκανε. Σ'κώθ'να τσαὶ γύρ'κα στὸ γιαλό, μ'σοπεθαμένη μαυρομέλανη ἀπ' τὸ φόβο μου! Ἕνα μῆνα ἔμονα σὰν ἀφαιρεμένη. 'Από τότες ἀ δὲν ἔλεπα νὰ χαράξ' καλά, δὲν ἔφευ'α ἀπ' τὸ σπίτ' μου.

Παπαδιὰ τ' Κορεφύλλη

117) Ἡ Καλὴ τ' Σαρρῆ ἔχε χρόνια, ἕνα χέρζι ποὺ τὴ g'doῦσε τσαὶ τ'ν ἔβγανε, ὅdας ἔταν νὰ γ'νεῖ κακό. Μιὰ μέρα ἔτανε μαζὺ μὲ τ' Gαρτάλενα, κάτου στσὶ δυὸ μύλοι στὸ bοταμό. Τσεῖ νοιώθει τὸ χέρζι τσαὶ τὴ g'doῦσε μιὰ βολά, δυὸ βολὲς τσ' οὖλο τσαὶ δ'νάμωνε τὸ κούd'μα. Στὴ dρίτη τόπε τσαὶ τ'ς συdρόφ'σσας της τσαὶ φύ'ανε. Σὲ λίγο κατέβη ὁ ποταμός, ἔτανε τότες ποὺ πνί'η τὸ Πελαγιό. Στὸ χουριὸ ἔτανε bονάτσα, ἔχε βρέξει στὸ β'νὸ τσαὶ ὁ ποταμὸς ξεχείλ'τσε, χάλατσε τὰ περ'βόλια τσαὶ gρέμ'σε τὸν ἀπάν' μύλε. Ἄ δὲ φεύ'ανε, θὰ τ'ς ἔπνιγε τσαὶ τοῦτοι, σὰ dὸ Πελαγιό. Τὸ χέρζι τὴ γλύτωτσε. Τσ' ἄλλ' μιὰ βολὰ πῆε στὰ gρίφια, στ' 'Αλ'κό, νὰ μαζέψει ἄλας τσαὶ τὸ χέρ' τ'ν ἔδιωξε τσ' ἔφ'γε τσαὶ γλύτωτσε ἀπ' τὴ bλυμμήρα π' γίνη.

'Αμέρ'σα τ' Κωστῆ

118) Μιὰ γεναίκα κάτ' ἀπ' τὰ Κοχύλια πῆε στὸ θέρος, στὸ Τραχύ. Ἔτονε δὰ ὀχτὼ μεροῦ λεχούνα τσ' ἔπερε μαζὺ τσαὶ τ' ἀβάφτ'στο παιδί της. Τ' νύχτα τσεῖ ποὺ πλάγιαζε στ'ν ἄκρα στὸ χωράφι, στὴ bαραποταμιά, πῆε ὁ Δαίμονας τσαὶ τόπερε ἀπὸ τ'ν ἀgαλιά της, τὸ πῆ'ε κά στὸ bοταμό. Ξύπνησ' ἡ γεναίκα τὸ ταχ'νὸ τσαὶ δὲ dόβρε, πῆε νὰ λωλαθεῖ! Τσεῖ ἀκούει ἀπὸ πέρα: οὐά, οὐά! ἔτονε τὸ μωρὸ τσαὶ φίναζε! Πῆε πλιὰ γερεύοdας τσαὶ τόβρε.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

119) Ὄξου στὸ Γριπονῆσι μιὰ βολὰ τὰ δωδεκάμερα πήαμε νὰ πιάσομε σὲ μιὰ σπ'λιά, νὰ γλυτώσομ' ἀπ' τὴ φορτούνα, τσεῖ ἀκούομε σὰ g'δούνια νὰ χτ'ποῦνε τσαὶ λέπομ' ἕνα ξωδ'κὸ σὰν ἄθρωπο ἢ σὰ gακαρᾶ μεγάλε τσαὶ κολ'bοῦσε τσ' οὖλο ξεφ'σοῦσε.

Διόδωρος Φάλκος ψαρρᾶς ἐτῶν 60

120) Ὁ πατέρας μου μόνε βγῆτσε γιὰ δ'λειά του μιὰ νύχτα, ἔδε ἀνάμεσα στσὶ δυὸ φοῦρνοι ἕναν ἀράπη ψ'λὲ μὲ σαρίτσι τσ' ἐκάπν'ζε τὸ τσ'bούτσ' του. Τὲν ἔπιατσε σύgρζαδο, ἀρρώστ'σε ἀπ' τὸ φόβο του. Ἔναι μιὰν ὥρα τ'ς νύχτας ποὺ βγαίν'νε τοῦτα τὰ ξωδ'κὰ τσαὶ μόνε τύχ'ς ὄξου, τὰ λέπ'ς. Γὼ ἀπὸ λό'ου μου δὲν ἔδα ποτές.

† Ἀθηνᾶ χήρα τ' Γιάννη τ' Χαλιᾶ

121) Ὁ βροκόλακας ἔναι πάda ἄdρας ἀπεθαμένες μὲ νύχια τσαὶ δόdια μακρζά, πάει τ' νύχτα, τσεῖ ποὺ πλαγιάζ'νε τσαὶ ρ'φᾶ τὸ γιαῖμα τ'ν ἀθρωποῦνε.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

122) Κάτου στὴ Λίμνα ἔχει Ἀνερούσα. Στὰ dρίματα ἄμα τύχει ὥρα κατσὰ τσαὶ πά νὰ περάσεις, σὲ τραβᾶ τσαὶ σὲ πνί'ει.

† Ροδάνθη

123) Στὸ π'γάδι ἔναι ἕνας Ἀράπης τσαὶ πότε βαστᾶ τὸ νερό, πότε τ' ἀφήνει.

† Ροδάνθη

124) Μιὰ μέρα πήγαιν' ἕνας στὸ β'νὸ τσαὶ νυχτιάστη. Τὲν εὗρε ὁ Δράκος ὁ μονομμάτης, τὲν ἔπερε στὴ σπ'λιά του τσ' ἔθελε νὰ τὲ φάει. Κάτσανε νὰ φᾶνε, τὲν ἀρώτ'σε ὁ Δράκος: — «Ἔda σὲ λένε;» λέει ὁ χωριάτης: —«Ἀτός μου!» Κ'βέda τσαὶ φαΐ, κρασάτσ' καλό, κατάφερε ὁ χωριάτ'ς τσαὶ τὲ μέθ'τσε τὸ Δράκο. Μόν' ἔπεσε στὸν ὕπνο ὁ Δράκος, ἁρπάσει ὁ χωριάτης ἕνα δαυλὲ ἀπ' τὴ φ'γού, τοῦ βγάζει τὸ μάτι. Φίναζε ὁ Δράκος, μούgριζε! Ἔρθαν οἱ γιάλλοι Δράτσοι, βγάλανε τὸ βράχος ποῦχε φράξει τ' bόρτα τσῆ σπ'λιᾶς, bήκανε μέσα. Τὲ ρωτούσανε πλιὰ ποιὸς τοὔβγαλε τὸ μάτι; Τσεῖνες ἔλεε: — «Ἀτός μου!» — «Μιᾶς τσαὶ τὄβγαλες ἀτός σου τσ' ἀπατός σου, κανεὶς δὲ σοῦ φταίει!» Ἔπανε οἱ γιάλλοι Δράτσοι τσαὶ φύ'ανε τσαὶ τὲν ἀφήσανε. Εὗρε τσ' ὁ χωριάτ'ς τ' bόρτα ἀνοιχτή, ἔφ'γε τσαὶ γλύτωτσε.

† Φροσύνη τ' Καλ'μέρη

125) Ἀφέd'ς μου ἔχε μιὰ κοκαρζὰ φορτωμένη καρπό, πέρατσ' ὁ Μανώλ'ς τοῦ Δ'μήτρη, τ'ν ἔδε τσαὶ τ' θάμαξε, τ' βάσκανε. Τὸ δεdρὸ πλιὰ ἔρζιξε τὸ gαρπό, γίν'τσε χάλι, κόdευγε νὰ μαραθεῖ. Μόνε τ' ρζίξαν ἁγιασμό, τὸ ξεμετρζήκανε, ἀρχίν'τσε τσ' ἔχ'νε τὸ δάκρζυ ποταμὸ τσαὶ γίνη καλά.

† Ροδάνθη

126) Μιὰν ἀρρεβωνιασμένη γέννν'τσε πά στὸ Κάστρος κρουφὰ τσ' ἔκανε παιδὶ πρωμάδι. Γιὰ νὰ μὴ d' νοιώσ'νε, ἀδερφός τ'ς ἔρριξε τὸ παιδὶ κάτ' ἀπ' τὸ gρεμνὸ στὴ σπ'λιὰ τ' Ἀdριώτη. Πῆαν οἱ κουράτσοι τσαὶ τ' φά'ανε τὰ μάτια τσ' ἀρχ'νήκανε, νὰ τὸ τρῶνε τσαὶ νὰ φ'νάζ'νε. Ὄdες ἔδαν τοὺς κοράκους, νοιώκανε ποὺς κάτ' θᾶναι, κατεβήκανε τσ' εὕρανε τὸ παιδί, τὸ πέρανε, νὰ πά τὸ χούσ'νε στὸν Ἄη-Γιάννη, πιάκανε τσαὶ τ' μάννα τσαὶ τ' bαιδέψανε.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη

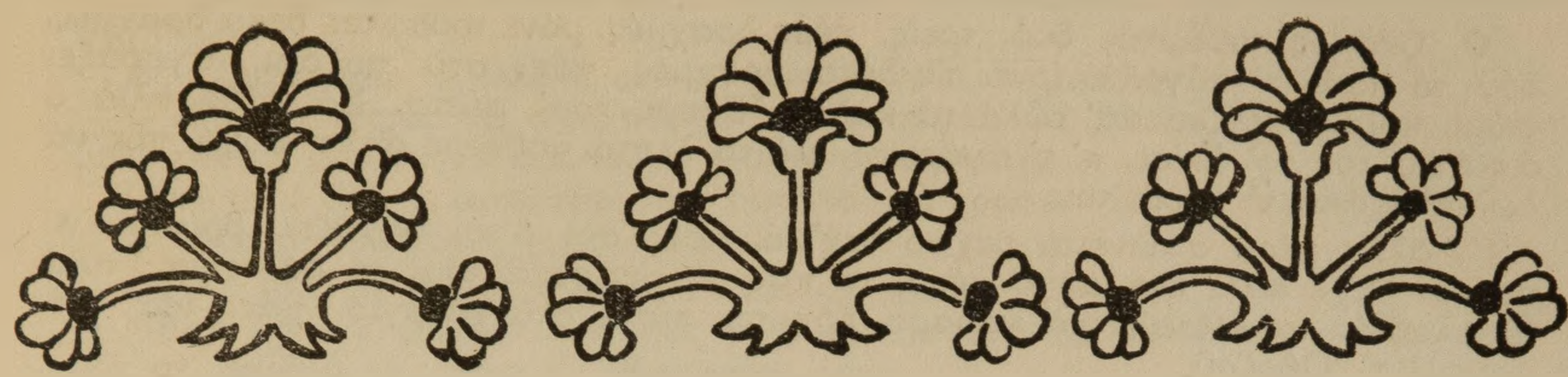

9. ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Ι. Ο ΚΑΡΔΙΟΓΝΩΣΤΗΣ

ΙΑ βολὰ τσ' εναν τζαιρὸ ἔτον ἕνας φτωχὸς ἄθρωπος μὲ τ' γεναίκα του, ἔχανε τσαὶ τρία σερν'κὰ παιδιά.

Τὰ παιδιὰ ἔτανε ἀκόμα μικρά. Πη'αίνανε σκολειό. Τσεῖνες ἔπαιρνε τὸ γάδαρο, πή'αινε στὸ ρομάνι, μάζευγε ξ'λαράτσα, τὰ π'λοῦσε, φτωχοπερνούσανε.

Μιὰ μέρα, μόνε φόρτωτσε τσ' ἔθελε νὰ φύει, λογιάζ' τσαὶ ξεπετιέται ἕνα π'λάτσ' μέσ' ἀπ' τὰ κλαδιά. Πάει, ψαχάζ' βρίστσει τ' φωλιά του. Ἔχε μέσα ἕν' αὐγὸ ξεχωρ'στὸ στ'ν ὠμορφάδα.

Τ'ἄπερε, γύρ'σε στὸ χουργιό, πούλ' τσε τὰ ξύλα, πῆε στὸ σπίτ' του, δόνει τ' αὐγὸ τ'ς γεναίκας του, τ'ς δόνει τσαὶ λεπτά, νὰ πά ψωνίσει τίβοτα, νὰ φᾶνε.

Ἔδωτσε ἡ μάννα τὰ λεπτὰ στὸ μεγάλε νὰ πάει στὸ παζάρι, τ' δόνει τσαὶ τ' αὐγό, τ' λέει νὰ τὸ π'λήσει,—ἕν' αὐγό, ποιὸς νὰ τὸ πρωτοφάει; πέδε νομάτοι,—νὰ πάρει μὲ τὰ λεπτά, ἃ βρεῖ, τίβοτας ἄλλο, νὰ φᾶνε οὖλοι.

Σὰ βγῆτσε τὸ παιδὶ ὄξου, εὗρε bροστὰ τ' ἕναν 'Οβρζό. Μόνε ἔδε τ' αὐγὸ ὁ 'Οβρζός, τ' λέει :

— «Αἴ ! καλὸ παιδί, τὸ π'λᾶς τ' αὐγό ;»

— «Τὸ π'λοῦ !»

— «Πόσα θέλ'ς ;»

— «Ὅσα ἀξίζει.» λέει τὸ παιδί.

— «Νὰ σ' δώσου μιὰ δραχμὴ μ' τὸ δόν'ς ;»

— «Ὄχι !»

— «Αἰμ' πόσα θέλ'ς ;»

— «Ὅσ'ἀξίζει,» λέει πάλι τὸ παιδί.

Ὁ Ὀϐρζὸς τοὔδωτσε δυό, τρεῖς, πέdε δραχμές, μόνε τοὔδωτσε δέκα δραχμές, δόν' τὸ παιδὶ τ' αὐγό, παίρνει τ'ς δέκα δραχμές, πάει στὸ παζάρι, ἀγοράζει ψωμί, κρζάς, ρέτζες, ἀπ' οὖλα τὰ καλά. Ἔφερε τσαὶ ρέστα. Σὰ dᾶδε πλιὰ ὁ ἀφέd'ς του τσ' ἄκ'σε, π' τ' ἀγόρασε μὲ τὰ λεπτὰ ποὔπερε ἀπ' τ' αὐγό, πῆε νὰ λωλαθεῖ ἀπὸ τ' χαρά του.

Τ'ν ἄλλη μέρα σ'κώνεται ταχ'νὸ ταχ'νό, πάει στὸ β'νό, ψαχάζει, βρίστσει τ' φωλιά. Ἔχε πάλι ἕνα αὐγὸ μέσα, τὸ παίρνει, παρατᾶ τσαὶ τὸ φόρτωμα τσαὶ τὰ κλαδιά, καλλιτσεύει τὸ γάδαρο, ἔρχεται πίστα στὸ χουργιό, πάει ἴσα στὸ μαγαζὶ τ' Ὀϐρζοῦ.

Ὁ Ὀϐρζός, σὰ dὲν ἔdε μὲ τ' αὐγό, τοὔκανε χίλια κολατσέματα, τοῦ προσ'κώθη, τὲν ἔϐαλε νὰ κάτσ' νὰ ξεκοραστεῖ, τοὔδωτσε καφέ, γιὰ νὰ τ' πάρει τ' αὐγὸ μ'σοτ'μῆς. Ἀμὴ ὁ ἄθρωπος ποὖχε πονιερευτεῖ τοὔφερε χίλια bόdια. Μόνε τὲ gατάφερε σταὶ τοὔδωτσε πενῆdα δραχμές, τ' ἄφ'τσε τ' αὐγὸ τσ' ἔφυε.

Πῆε στὸ παζάρ', ἀγόρατσε πάλι ἀπ' οὖλα τὰ καλά, πῆε σπίτ' του τσ' ἀπέτσει πήαινε πᾶσα μέρα στὸ β'νό, ἔπαιρνε τ' αὐγά, τὰ π'λοῦσε στὸν Ὀϐρζό, μορφοπερνούσανε.

Σὲ λί'ε τζαιρὸ τ' λέει ἡ γεναίκα τ' :

— «Γιὰ μάννα ! ἄdρα μ', dὲ bορεῖς νὰ τὸ πιάσεις τὸ π'λάτσ', νὰ τὸ φέρ'ς σπίτι, νὰ τὄχομε δῶ, νὰ μᾶς γεννᾶ, νὰ μὴ τρέχεις πᾶσα μέρα στὸ ρομάνι ;...»

Τσ' ἀλήθεια πῆε, ἔστ'σε ξόϐεργα, τὄπιατσε, τὸ ἔφερε σπίτ' του, τ' κάναν μιὰ χ'σὴ φωλιά, τ' δόναν τὸ φαγάτσ' του, τὸ νερὸ τ', τὄχανε μὴ στάξ' τσαὶ μὴ βρέξ'. Τὸ π'λάτσι τ'ν ἔκανε ταχτ'κὰ τ' αὐγά του, τὰ π'λούσανε στὸν Ὀϐρζό, ἀρχοdήνανε.

Λέει ὁ γέρος μιὰ μέρα :

— «Αἴ, γεναίκα μ' ! καλὰ τρῶμε, καλὰ πίνομε, τὴ ψ'χή μας dὲ d' λογιάζομε dίπι-dίπ ! Γὼ θὰ φύου ταξίd' νὰ πάου στὸ Ὄρος, νὰ προστσ'νήσου, νὰ ξεμολο'ηθοῦ. Ἀθρῶπ' ἔμαστε, ταχιὰ πεθαίνομε, νᾶμαι ἔτ'μος !»

Τ'ς παράτζ'λε dά, νᾶχει ἔννοια τὰ παιdιὰ τσαὶ τὸ π'λάτσ' σὰ dὰ μάτια τ'ς ὥς νὰ πάει τσαὶ νὰ γυρίσ'.

Μόνου ἔφ'γε ὁ γέρος τ'ς, ἀρχίν'τσε ὁ Ὀϐρζός, νὰ περνᾶ δυὸ βολὲς τὴ μέρα τσαὶ νὰ τ' διπλοχαιρετᾶ, νὰ τ'ς πέϐει λογιοῦdνε-λογιοῦdνε φ'λιές, νὰ τ'ς λέει ποὺ τ'ν ἀγαπᾶ. Δῶ τ'ν ἔχε, τσεῖ τ'ν ἔχε τ' γεναίκα, τ'ν ἔκανε ἀγαπητ'τσά του.

Μπαινόϐγαινε ὁ Ὀϐρζὸς μὲς στὸ σπίτι, ἔπαιρνε τ' αὐγά, ἔκανε ὅ,τι ἔθελε. Ἡ γεναίκα dὲ d' χαλοῦσε χατήρ' σὲ τίϐοτα.

Ἀρχίν'τσε πλιὰ νὰ τ'ς λέει, νὰ φύ'ουνε μαζύ. Τσείνη dεριότανε. Ποῦ ν' ἀφήσ' τὰ παιdιά τ'ς. Τσεῖνες, dός τ' τσαὶ τ' μαgάν'ζε, νὰ τ' bάρει, νὰ φύουνε. Τ' λέει ἡ γεναίκα :

— «Δὲ bορoῦ, ἔχ' τὰ παιdιά μου, ἔχ'με τσαὶ τὸ π'λάτσι. Μόνε φύου γώ, ποιὸς θὰ τὸ λογιάζ' ; Σὰ ψοφήσ' τσεῖνο, ἔdα θὰ γ'νοῦνε τὰ παιdιά μ' ;»

—«Ἆmdα, ὥς πότε θὰ κάνει αὐγά, τσεῖνο θὰ πάψ' νὰ γεννᾶ πλιά !» τ'ς λέει ὁ Ὀϐρζός. «Γιᾶνα παλιοπ'λάτσι dὲν ἀξίζου ; Γὼ λέου, νὰ τὸ σκοτώσ'ς, νὰ τὸ φᾶμε πριχοῦ φύ'ομε. Ἂ μ' ἀγαπᾶς, dὲ θὰ μ' τ' ἀρν'στεῖς !..»

Τσείνη γιὰ νὰ μὴ σεκλετίζεται ἀγαπητ'κός της, σκοτώνει τὸ π'λί, τὸ βάνει στὸ χαρανί, τὸ μαγέρεψε, τσαὶ τὲν ἀπάdεχε νὰ ρθεῖ, νὰ φᾶνε τσαὶ τὸ dειλ'νό, μόνε ἀγερίσει, νὰ φύουνε. Ὥς νὰ ρθεῖ ἡ γιῶρα γιὰ τὸ φαΐ, ἔπερε τὸ σταμνὶ νὰ πάει στὸ Σ'λῆνα, νὰ φέρει νερό. Νά σ' τσ' ἔρχοdαι τὰ παιdιὰ ἀπ' τὸ σκολειό, π'νασμένα. Τ'νὲ μύρ'σε τὸ φαΐ, ἀρχ'νήκανε ἀπὸ τ' bόρτα νὰ φ'νάζ'νε :

— «Μάννα π'νοῦ ! Μάννα π'νοῦ ! Ἔdα μα'ερέϐεις ; Δός μ' τσαὶ μένα γλήγορα νὰ φάου !»

Ἂμ' ἡ μάννα τ'νε dὲν ἤτανε στὸ σπίτι. Πᾶνε στὴ φ'γού, ξεστσεπάζ'νε τὸ χαρανί, βρίσκ'νε τὸ π'λάτσι τσ' ἔϐραζε.

— «Γιού! μωρέ, τὸ π'λάτσ' μας σκότωτσε ἡ μάννα μας! Ἄμ' γιᾶda νὰ τὸ κάνει πλιά;»

Δὲ ξέρανε ἔda νὰ βάλ'νε στὸ νό τ'νε... Λέει ὁ μεγάλες:

— «Γὼ θὰ πάρου νὰ πουπ'λήσου τὸ τσεφάλ', δὲ βαστοῦ ἀπὸ τ' bείνα, τσαὶ μόνε ρθεῖ ἡ μάννα, τ'ν ἀρωτοῦμε γιᾶda τὸ σκότωτσε;»

Πάει τσ' ὁ ἄλλες, ἁρπάσσει τὸ σ'κωτάτσι, τὸ τρώει. Λέει τσ' ὁ μικρές:

— «Δός μ' τσαὶ μένα μιὰν ἀκ'μασά!»

Δόν'νε τσαὶ σὲ ξαῦτε τ' gαρδιὰ τσαὶ τὴ dρώει.

Μόνου ἔφαε τ' gαρδιὰ ὁ μικρὲς γίνη καρδιογνώστης τσ' ἔλεπε ἐdᾶχε καθένας στ' gαρδιά του. Λέει τ'ν ἀδερφοῦνε του:

— «Ἀδερφοί, ἡ μάννα μας ἔχει ἀγαπητ'κὸ τὸν Ὀbραῖο τσ' ἔθελε τὸ δειλ'νὸ νὰ φύ'ει μαζὺ μὲ ξαῦτε τσαὶ νὰ μᾶς παρατήσει. Τσεῖνες τ'ν ἔbαλε νὰ σκοτώσει τσαὶ τὸ π'λάτσι μας, γιὰ νὰ τὸ φάει. Γώ, λέου, νὰ φύομε, πριχοῦ γυρίσει τσαὶ δεῖ, π' φάγαμε τοῦτοι τ'ς μεζέδες. γιάτ' θὰ μᾶς σκοτώσει...»

Πέρανε ὁ καθένας μιὰν ἀλλαξὰ ρ'χαλάτσα μὲς σ' ἕνα μαdήλι τσαὶ σ'κωθήκανε τσαὶ φύανε. Μόνε ἔρθε ἡ μάννα τ'νε ἀπ' τὸ Σ'λῆνα, δὲν ἔνοιωτσε τίbοτα. Ἔλε'ε π' τὰ παιδιὰ ἔταν ἀκόμα σκολειό. Ἔρθε σὲ λίγο ὁ Ὀbριός, τ' λέει:

— «Π'λάτσι μου, χ'σέ μ' ἀητέ, μάτια μ' τσαὶ φῶς μ', οὖλα γίν'καν ὅπους τἄθελες! Σκότωκα τὸ π'λί, στὸ μαγέρεψα, νὰ φᾶς τσαὶ ν' ἀναbληστεῖς. Τσ' ἔχου τσαὶ τὸ bογαλάτσ' μου δεμένο, μόνε φᾶς, νὰ φύομε πριχοῦ γυρίσ'νε τὰ παιδιά μ' ἀπ' τὸ σκολειό!...»

Ἔφερε τὸν τζέτζερη πά στὸν τριπόδη, ἔbαλε ψωμί, ἔφερε κρασί, ὅ,τ' χρειαζότανε, κάτσανε νὰ φᾶνε.

Γερεύει ὁ Ὀbρζὸς τὸ τσεφάλι, δὲ dὸ βρίστσει.

Γερεύει τὸ σ'κώτ', τ' gαρδιά, τίbοτα!

Ἀρχίν'τσε πλιὰ νὰ βλαστ'μᾶ, μάν'τσε, γίνη θερίο. Σ'κώνεται ἀπάνου βρodᾶ τὰ πιάτα πά στὸ τσεφάλι τ'ς ἀγαπητ'τσᾶς του:

— «Γαμῶ τὸ σ'κώτ' σου! Κουρούνα τ' Πασσάλου! Πατάκω, πέπω, ἀποσερμένη στσύλα! Τίνος τἄδωτσες, μωρὴ χαμαλ'πού, τσαὶ τἄφαε τοῦτα οὖλα;» Τ'ς λέει. «Τσαὶ μ' ἄφ'σες πά στ' gάψι; Τὰ παιδιά σ' θὰ μ' τἀϊσες νὰ μὴ b'νοῦνε!" Ἔda νὰ τὰ κάνου τοῦτα τ' ἀποδιαλόγια γὼ δάρε; Πᾶρ'τα τσαὶ χτύπα τα στὸ τσεφάλ' σου!

Γιού! μωρή, γιὰ τὰ μαῦρα σ' τὰ μάτια θαρρεῖς πούρχόμονε τόσε τζαιρό; Γώ, τσεῖνα ἔθελα. Σὰ δὲ στάθ'ς ἄξα νὰ μ' τὰ φ'λάξεις, ἔda νὰ σὲ κάνου; Γὼ φεύου, κάνε καλὰ μὲ τὸ τσεφάλ' σου, μ'σογεμάτ' γιδιά! Γεbεdισμένη! Γριὰ σούφρω! Λόγιαξε, λόγιαξε, τὸ ξωδ'κό, π' πίστεψε π' θὰ τ' bάρου νὰ φύου μαζύ τ'ς! τ' ἀνέμου ἡ θ'γατέρα! Φτού! νὰ πάρ' ὁ δαίμονας τ' gωλομ'τσούνα, ποὔθελε τσ' ἀγάπη!...»

Φεύει ὁ Ὀbρζὸς στὸν ἀγύριστε τσαὶ τ' bαρατᾶ στ' μέση τσαὶ μ'δὲ π' ξαναφάνη ποτές!

Φύανε τσαὶ τὰ παιδιά τ'ς. Ἀπόμ'νε ἡ γεναίκα μοναχὴ τσ' ἔρμη σὰ d' gαλαμιὰ στὸ gάbο νὰ κλαίει τ' Μέρα της! Ἂς ἀφήσομε τ' μάννα νὰ τυραγνιέται σύφωνα τσ' ἄξα μ' ὅσα ἔχε καμ'μένα τσ' ἂς δοῦμε ἔda γ'νήκανε τὰ παιδιά.

Πήανε, πήανε... Μόνε φτάκανε σ' ἕνα σταυροδρόμ', κάτσανε νὰ ξεκοραστοῦνε λ'γάτσι. Δὲ ξέρανε τσαὶ ποιὰ στράτα νὰ πάρ'νε. Λέει ὁ Καρδιογνώστης σὲ τσεῖνε π' ἔχε φάει τὸ σ'κώτι:

— «Ἀδερφέ, λέπου π' θέλ'ς νὰ πάρεις τούτ' τὴ στράτα τσ' ὅ,τ' τσ' ἂ σ' ποῦμε, σοὺ δὲ θ' ἀλλάξεις γνώμη. Σῦρε στ'ν εὐτσὴ τοῦ Χ'στοῦ. Σ' λέου μόνε γιὰ νὰ ξέρ'ς, ὅπου πλαγιάζ'ς, κάτ' ἀπ' τὸ προστσέφαλό σ' θὰ βρίστσεις μιὰ σφουχτιὰ φλουριά. Σού, ἀδερφέ μ'.» Λέει στὸν ἄλλε ποὖχε φάει τὸ τσεφάλ'. «Θὰ γ'νεῖς βασιλιάς, τσαὶ γὼ θὰ ρθοῦ μαζύ σ' νὰ γινοῦ δικαστής. Μιᾶς τσαὶ ξέρου νὰ διαbάζου στσὶς καρδιές, κανεὶς δὲ θὰ μοῦ ξεφεύει τσαὶ θὰ δ'κάζου δίτσαια!...»

Χωρζίκανε πλιά, ὁ μεγάλες τσ' ὁ μικρὲς πέραν τὴ μιὰ στράτα μαζὺ τσ' ὁ μεσανὲς τ'ν ἄλλη.

Οἱ δυό, ποὺ πηαίνανε μαζύ, φτάκανε τ'ν ἄλλ' μέρα σ' ἕνα dόπο ποῦχε ἀπεθάνει ὁ βασιλιάς τ'νε τσ' ἔχανε ἀποφασίσ' ὅγοιος ξένες φανερωθεῖ μὲ τ'ν αὐγὴ νἄρχεται στ' bολιτεία, νὰ τὲ gάν'νε βασιλιά. Μόνε φάνη τὸ παιδί, τὸ πέρανε, τὸ κάνανε βασιλέα, ἀπόμ'νε τσ' ἀδερφός τ' μαζύ, τὲν ἔκανε δικαστή. Τὲ λέανε πλιὰ τὸ δίτσαιο κριτήριο. Σ'γήστη σ' οὖλε τὸ dουνιᾶ, π' δὲν ὕπαρχε ἄλλες σὰν τσαὶ ξαῦτε, νὰ δ'κάζει σωστὰ τσαὶ νὰ δόνει τὸ δίτσο τ' καθενοῦς.

Ἂς ἀφήσομε τσεῖν' τσὶ δυό, νὰ δοῦμε, ἔdα γίνη ὁ ἄλλες, τσεῖνες ποῦχε φάει τὸ σ'κωτάτσι.

Ἔπερε τὴ στράτα, πήαινε ὅπ' ἔθελε, ἔχε πάdα τὸ πουτζί τ' γεμᾶτο, ἔτρωε, ἔπ'νε, γλεdοῦσε. Ὅ,τ' ἔθελε ἡ καρδιά τ', ἔτονε δ'κό του. Λεπτά, ἄλλο τίbοτα!... Τσαὶ τὸ βασιλιὰ bοροῦσε ν' ἀγοράσει. Μόν' ἔθελε λεπτά, ἀκ'bοῦσε τὸ τσεφάλ' του λίγη ὥρα πά στὸ προστσέφαλο τσαὶ σὰ σ'κωνότανε, εὕριστσε τὰ φλουριὰ μὲ τσὶ σφουχτιές.

Ἔπερ', ἔδωτσε, γύρ'σε οὔλη τ' γῆς, πῆε τσαὶ σ' ἕνα dόπο, π' ὁ βασιλιὰς ἔχε βγάλει dεστσερέ, π' θὰ δώσει τὴ θ'γατέρα του, σ' ὅγοιον ἔχει τόσο πλοῦτος, π' νὰ τὸ μετροῦνε 'κοστέσσερις ὧρες τσαὶ νὰ μὴ dελειώνει.

Πάει τσαὶ τοῦτες, ἀρχ'νοῦνε νὰ μετροῦνε τὸ βιός τ'. Μόνε ἔθελε νὰ κοdεύ'νε τὰ φλουριὰ νὰ τελειώσ'νε, ἔγερνε τὸ τσεφάλ' του πά στὸ προστσέφαλο, ἔbγανε ἄλλα... τσ' ἄλλα... τσ' ἄλλα... τσ' ἄλλα!... Περάκανε οἱ 'κοστέσσερ'ς ὧρες τσ' ἔταν ἀκόμα τὰ μ'σὰ φλουριὰ ἀμέτρητα!... Τοὔδωτσ' ὁ βασιλιὰς τὴ θ'γατέρα τ' γεναίκα, γ'νῆκαν γάμοι τσαὶ χαρὲς τσαὶ ξεφάdωσες καλές.

Ἀμὴ ἡ σκροφέκλω ἡ βασιλοπούλα, ἡ γεναίκα του, ἔθελε σώνει τσαὶ καλὰ νὰ μάθει, ποῦ τἄbριστσε τόσα δὰ λεπτὰ ὁ ἄdρας της. Ἔχε bεῖ σὲ περιέργεια! Τὲν ἀρώτ'σε πλιά. Σὰν ἔμαθε, τ' δόνει ἀπὸ σπεροῦ κρασί, τὲ μεθᾶ. Τ' νύχτα ξερνᾶ, βγάνει τσαὶ τὸ σ'κωτάτσι τοῦ π'λιοῦ, τὸ βρίστσει τσείνη, τὸ τρώει. Τὸ ταχ'νὸ φ'νάζει τσὶ φ'λάτσοι, τ'νὲ λέει:

— «Πάρτε τένα τσαὶ πετάξ'τε τένα ὄξου ἀπ' τὸ παλάτ', νὰ μὴ dὲ ξαναδοῦ στὰ μάτια μ', τέτοιες μεθύστακας ποῦναι!...»

Τοῦτες, μόνε βρέθη πά στὸ χοῦμα, ξεμέθ'τσε στὸ λεπτό! Σ'κώνεται, πά νὰ bεῖ στὸ παλάτι, τ' λέει ὁ φύλακας:

— «Ἡ βασιλοπούλα διάταξε, νὰ μὴ σ' ἀφήσομε νὰ ξαναbεῖς. Δὲ σὲ θέλει ἄλλο.»

— «Δός μ' τὰ ροῦχα μ', νὰ d'θοῦ!» λέει τσεῖνες.

— «Ὄχι, δὲ σ' δόνου τίbοτα, μόνε φεύγα μὴ σὲ πᾶμε στ' φυλατσή. Τούτη τὴ διαταγὴ ἔχομε!»

Φεύει ὁ καμένες, λέει:

—«Ἂς πά πλαγιάσου, νὰ χορτάσου τὸν ὕπνο μ', νἄχου τσαὶ τὰ φλουριά μ,' μόνε σ'κωθοῦ. νὰ πάρου ροῦχα τσαὶ παπούτσια νὰ d'θοῦ, τσ' ἀπέτσει λέπομε, ἔdα θὰ γ'νεῖ.»

Πλαγιάζει, σκώνεται, μ' δὲ φλουριά, μ'δ' ἀσπρουλάτσ'!...

Ἔνοιωτσε δὰ τ' bαστελάdα π' τοῦχε καμ'μένη ἡ γεναίκα τ' τσαὶ 'μωτσε, π' θὰ τ'ν ἔκανε νὰ τὸ μετανοιώσει:

— «Θὰ τ' χορέψου στὸ ταψὶ σὰ dὸ σκατζόχερα, τὴ gλεφτολα'ωνίκα!» ἔλεε.

Ἔφ'γε, πήαινε, γdυμνές, π'νασμένες... ποῦ νὰ πά κρουφτεῖ; δὲν ἤτανε νὰ τὲ δεῖ ἄθρωπος. Γύρ'ζε στὰ β'νά, χ'νότανε τ' μέρα σὲ μιὰ σπ'λιά, νὰ κρούψ' τ' gορελιά του τσαὶ τὴ γdύμνια τ' τσ' ἔbγαινε τ' νύχτα, νὰ βρεῖ κάν'να λάχανο, κάν'να gαρπὸ νὰ φάει, νὰ χορτάσ' τ' bείνα του.

Γυρίζοdας, γυρίζοdας, ἔφτατσε μιὰ μέρα σ' ἕνα κλείσμα. Βρίστσει κάτι σ'τσές, γεμᾶτοι σῦκα, οἱ κλοῦνοι τ'νε π'γαίνανε νὰ σπάσ'νε. Λαχταρισμένες ἀπὸ

τ' bείνα, μόνε ἔδε τέτοιο σ'κοθέμι, ἔπε νὰ κάτσ' νὰ φάει, νὰ χορτάσ'!...

Ζ'γώνει σὲ μιὰν ἐστσὰ μὲ μαῦρα ὤμορφα σῦκα, κόβει ἕνα, τὸ τρώει. Μόνε τὄφαε, νοιώθει ἕνα bόνο στὸ κούτελο τσ' ἕνα βάρος.

— «'Εdἄπαθα;» λέει μέσα τ'.

Βάνει τὸ χέρ' του στὸ κούτελο, τὸ πασπατεύει, βρίστσει ἕνα τσέρατο, τὸ τραβᾶ νὰ τὸ ξερ'ζώσ', τσεῖνο ἔτονε ρ'ζωμένο καλά, δὲ σῶdαν ἀπ' τὸ dόπο του!... Τραβοῦσε, τραβοῦσε, κοράστη. Πλάγιατσε νὰ ξεκοραστεῖ. Μόνε ξύπνησε, π'νοῦσε πάλι δὲν ἔξερ' ἔdα νὰ κάνει... Τὸ τσέρατο στὸ dόπο του!... Λέει dά:

— «Ἄε στὰ κομμάτια!... ὅ,τι ἔπαθα, ἔπαθα. Ἂς φάου νὰ χορτάσου τ' bείνα μου!...»

Πάει σὲ μιὰ ξεν'τσὴ σ'τσά, κόβει σῦκα, τρώει... νοιώθει νὰ τ' φυτρών'νε σ' οὖλο τὸ κορμὶ τρίχες, νὰ μεγαλών'νε τὰ 'φτιά τ', πέτει μὲ τὰ τέσσερα τσ' ἀρχ'νᾶ νὰ gαρίζει στὴ φ'νή του! Γίνη γάδαρος...

Γύρ'ζε πλιὰ στὸ ρομάνι, ἔτρωε γαδαράgαθα. Μιὰ μέρα βρέθη πάλι κοdά στὶς σ'τσὲς τσαὶ σὰ νὰ θ'μήθη κάτι. Ζ'γώνει σὲ μιὰ σ'τσὰ φορτωμένη κάτ' σῦκα μουστούλ'κα, τὰ λιb'ζόσονε νὰ τὰ λέπ'ς. Τρώει κάτ' λίγα, ποὔτανε χάμ' πεσμένα, γίνεται πάλι ἄθρωπος.

— «Ἄ! dάρ' ἔμαστε καλά!» λέει.

Κόβει κλαδιά, κάνει ἕνα κοφ'νάτσι. τὸ γ'μόζει σῦκα, πάει κάτ' ἀπ' τὸ παλάτ' τοῦ βασιλιᾶ τσαὶ φίναζε:

— «Σῦκα, ὡραῖα σῦκα, πάρτε σῦκα!»

'Ακούει ἡ βασιλοπούλα, λέει:

— «Γιονάρ'ς τσαὶ νἄχει σῦκα!... Σῦρε, βάγια, νὰ δεῖς ἔναι καλά; Νὰ πάρ'ς.»

Πέβει τ' βάγια τ'ς μὲ λεπτά, παίρνει σῦκα, τὰ βάνει σὲ μιὰ πλουμ'στὴ βαβάθα, τὰ πάει στ' βασιλοπούλα. Μόνε τἆdε τσείνη, ἁπλώνει παίρνει ἕνα, λαχταρζισμένη ποῦβρε σῦκα τέτοιε τζαιρό, τὸ χάβ'... Τσούπ! φυτρώνει ἕνα τσέρατο! Ἄμ' ἔdα τσέρατο ἔτον τσεῖνο!... μ'δὲ τ' βωδιοῦ τὰ κόκκαλα!...

'Αρχίν'τσε πλιὰ νὰ κλαίει τσαὶ νὰ χτυπιέται. Ἔρχεται ὁ βασιλιάς, ἡ βασίλ'σσα, λογιάζ'νε τὴ θ'γατέρα τ'νε. σκάκανε, πλαdάξανε 'πὸ τὸ σεκλέτι τ'νε!...

Πέβει ὁ βασιλιάς, φέρνει τσὶ πιὸ καλοὶ γιατροί, φέρνει ἡ βασίλ'σσα ξορτσίστρες, μάϊσσες! Μ'δὲ γιατροσόφια, μ'δὲ ξόρτσα, τὸ τσέρατο στὸ dόπο του. Ὅ,τ τσαὶ νὰ κάνανε, δὲν ἔπετε...

Πέτει ἡ βασιλοπούλα ν' ἀπεθάνει ἀπ' τὸ gαμό τ'ς!... Βγαίνει πλιὰ ὁ βασιλιὰς dελάλη, γύρ'ζε οὖλοι τ'ς πολιτεῖες τσαὶ τὰ χουργιὰ τσαὶ διαλαλοῦσε: Ὅγοιος ἔξερε νὰ κάν' καλὰ τ' βασιλοπούλα, νὰ πά στὸ παλάτ' τσ' ὁ βασιλιὰς τοὔdονε τὸ μ'σό τ' βασίλειο.

Παρησιαστήκανε πλιὰ πόσοι οὖλοι! ἄλλες ἔξερε τὄνα, ἄλλες τ' ἄλλο, τίβοτα!... τὸ τσέρατο ἔτονε γιὰ καλὰ ρ'ζωμένο πά στὸ κούτελο τ'ς βασιλοπούλας.

Πάει τσ' ὁ ἄdρας της, λέει στὸ βασιλιά:

— «Γὼ ξέρου νὰ τ' gάνου καλά. Μόν' ἔναι ἀνάτζη, νᾶμαι νύχτα τσαὶ μέρα κοdά τ'ς, τσαὶ νὰ πεῖς τσαὶ στσὶ φ'λάτσοι, νὰ μὴ μὲ bοdίζ'νε, νὰ μ' ἀφήν'νε, νὰ bαινοβγαίνου στὸ παλάτ' ὅ,τι ὥρα θέλου τσαὶ μ' ὅγοιονε θέλου, χωρὶς δυσκολία.»

Φίναξ' ὁ βασιλιὰς τσὶ φ'λάτσοι, τ'νὲ παράτζ'λε ὅ,τ' ἔπρεπε, ἔπερε τὸ γιατρό, τὲ bῆε στὴ θ'γατέρα του, τὲν ἄφ'τσε τσ' ἔφ'γε.

Πάει τσεῖνες, ἔκανε π' ἑτοίμαζε τὰ γιατροσόφια τ', γέρεψε νὰ 'τὲν ἀφήσ'νε μοναχὸ μὲ ξαύτη, μόνε σκοτείνιατσε καλά, τ'ς δόνει ἕνα σῦκο ξεν'κὸ τ' gάνει γαδούρα, τ'ς περνᾶ ἕνα καπίστρι ποῦχε φερμένο μαζύ τ', τὴ dραβᾶ, τ' βγάνει ἀπ' τὸ παλάτ', τ' gαβαλ'τσεύει, τσ' ἀρχ'νίζει νὰ τ' βαρεῖ, γιὰ νὰ προλάβ', ὥς νὰ ξ'μερώσει, νἆναι μακρζὰ νὰ μὴ τὲ βροῦνε.

Τραβοῦσε dά, νὰ πάει στὸ dόπο π' ἔχε ἀκούσει ποὔτονε τὸ δίτσαιο κριτήριο, ὁ δ'καστὴς π' δὲ λάθευε ποτές, νὰ τ' bάει νὰ τ'ν ἀgαλέσ'. Δὲν ἔξερε π' τσεῖνες ἔτον ὁ ἀδερφός τ'...

Τσαὶ χάα!... τσαὶ χάα... τσαὶ dέεε!... μὲ τ'ν αὐγὴ φτάκανε.

Τὰ δυὸ ἀδέρφια, ὁ βασιλιὰς τσ' ὁ κριτής, τὲν ἔδανε πού ρχότανε ἀναγασμένες. Ξεκαλλ'τσεύει, πάει τσαὶ γέρευε νὰ bεῖ στ' gρίσι μὲ τ' γαδούρα του. Οἱ φ'λάτσοι δὲ dὲν ἀφήνανε, τ' λέανε ν' ἀφήσει τὸ γάδαρό τ' ὄξου τσαὶ νὰ bεῖ μοναχός τ'. Τσεῖνες ἔλεε, πούφερε τ' γαδούρα τ', νὰ κρίνει στὸ gριτή. 'Ακούει ὁ βασιλιὰς τὸ bέζαχο, πέbει ἕναν ἀξωματ'κὸ νὰ δεῖ ἐdάτανε. Στσύbει ὁ καρδιογνώστης τ' λέει:

— «'Αδερφέ μ', ἔναι ὁ ἀδερφός μας μὲ τ' γεναίκα τ', μόνε δῶσε διατα'ή, νὰ τὲν ἀφήσ'νε νὰ περάσει!»

Παράτζ'λε δὰ ὁ βασιλιὰς νὰ τ' δώσ'νε τ'ν ἄdεια. Μπαίνει.

"Εσερνε δὰ τ' γαδάρα π' τὸ καπίστρι, τσείνη τσ'νιάρ'ζε, κλωτσοῦσε, δὲν ἔθελε νὰ bεῖ... Σὰ bήκανε, ἔπε στὸ βασιλιὰ τσαὶ στὸ gριτή, ποιὸ ἔτανε τὸ φταίξ'μο της, τσαὶ τ'ς ἄφ'τσε νὰ κρίν'νε ἂν ἔκανε καλὰ ἢ ὄχι, πού τ'ν ἔκανε γαδούρα.

"Επε ὁ κριτής, νὰ τ' gάνει ἄθρωπο, νὰ μ'λήσει, νὰ τ'ν ἀκούσ'νε τσαὶ τσείνη. Τ'ς ἔπε dά, νὰ τ' δώσ' πίστα τὸ σ'κωτάτσ' του τσαὶ παράτζ'λε τσαὶ σὲ ξαῦτε, μόνε τ' τὸ δώσ' νὰ τ'ν ἀφήσει, νὰ φύει, τσαὶ νὰ ρθεῖ τσεῖνες πίστα, π' τὲν ἔθελε.

"Επερε τὸ σ'κωτάτσ', γύρ'τσε πίστα... Πά στ'ν ὥρα λέπ' τσ' ἕνα γέρο μὲ τὴ γρζά τ' τσαὶ τὲν ἀρωτοῦνε, ἂν ἔξερε νὰ τ'νὲ πεῖ, ποῦ ἔτονε τὸ δίτσαιο κριτήριο; Τ'ν ἔπε νὰ πᾶνε μαζύ.

'Αρχ'νίζει δὰ ὁ γέρος τσ' ἔλεε στὸ gριτὴ τ'ν ἱστορία τ' τσ' ἔκλαιε.

Τ' λέει ποῦχε τρζὰ παιδιὰ τσαὶ τ' γεναίκα του, πούχανε τὸ π'λάτσι τσαὶ τ'ν ἔκανε τ' αὐγὰ τσαὶ τὰ π'λούσανε τσαὶ περνούσανε μιὰ 'μορφιά..

Πού β'λήθη νὰ πά νὰ προστσ'νήσει στὸ "Ορος τσαὶ μόνε γύρ'σε δὲν εὗρε στὸ σπίτ' κανεί, μόνε τ' γεναίκα του. Π' σὰ d'ν ἀρώτ'σε γιὰ τὰ παιδιά τ'νε, τσείνη τοῦπε π' ἀπεθάνανε. Πούκλαιε πᾶσα μέρα τσαὶ δερνότανε γιὰ τὸ χαμό τ'νε, τσ' ἀρωτοῦσε τ' γεναίκα τ' νὰ τ' πεῖ, πού τὰ χούκανε, νὰ πά ν' ἀνάψ' κάν'να τσερί, τσαὶ νὰ κλάψει πά στὰ μνημόρια τ'νε τσαὶ τσείνη τούλεε, π' δὲν ἔξερε. Πού οἱ γειτόνοι τὲ λυπ'θήκανε τσαὶ τ' φανερώκανε, π' τὰ παιδιά τ' δὲν ἔχανε ἀπεθάνει, μόνε πέρανε τ'νὲ ματιοῦνε τ'νε τσαὶ φύανε, μόνε ἔδανε πού ἡ μάννα τ'νε ἔχε ἀγαπητικὸ τὸν 'Οbρζὸ τσαὶ σκότωτσε τὸ π'λάτσι τ'νε τσαὶ θὰ τὰ σκότωνε τσαὶ τσεῖνα, ἃ δὲ bροκάνανε νὰ φύουνε.

'Αρωτοῦσε πλιὰ τὸ gριτή, ἐdάπρεπε νὰ τ' gάνει τέτοια κούρbα, πού ἔτονε, τσ' ἀπάdεχε τ' gρίσι τ' ἔdα θὰ τούλεγε;

Ἡ γεναίκα ἔκλαιε, ἔλεγε, π' δὲν ἔφταιγε τσείνη, μόν' ὁ 'Οbρζὸς πού τ'ν ἔχε μαγεμένη...

Νά σ' τσ' ὁ 'Οbρζὸς πού ρχότανε τσαὶ τσεῖνες νὰ φέρει ἕνα χρεωφ'λέτ' του, π' δὲν ἔχε νὰ τοῦ πλιερώσει τὰ χρεωστούμενα.

Μόνε τὲν ἔdε ὁ κριτὴς ὁ καρδιογνώστης, λέει στσὶ φ'λάτσοι, τὲ φέρν'νε bροστά τ', τὲν ἀρωτᾶ πλιὰ νὰ τ'νὲ πεῖ, γιᾶdα τάκανε οὖλα τοῦτα, τσαὶ γιᾶdα ἔdονε τόσα λεπτὰ τσ' ἀγόραζε τ' αὐγὰ τοῦ π'λιοῦ;

— «"Α bεῖς τ'ν ἀλήθεια, θὰ σ' ἀθεώσομε,» τ' λέει.

Τσεῖνες πλιὰ τρεμότανε χέρια, ποdάρια. Τ' λέει:

— «Πολυχρονεμένε μ' βασιλιά, γὼ ἔξερα τ'ν ἀξία τ'ν αὐγοῦνε τσαὶ πού ἔτανε γιομᾶτα φλουριὰ τσαὶ γιὰ ξαῦτο τ' ἀγόραζα. Τούτη ἡ bελού, τ'ς ἔπα πού τ'ν ἀγαποῦ, γιὰ νὰ τ' gαταφέρου, νὰ σκοτώσ' τὸ π'λί, νὰ πάρου τὸ τσεφάλ', τ' gαρdιὰ τσαὶ τὸ σ'κωτάτσ' του, γιάτ' ἔξερα τ'ν ἀξία τ'νε. Μόνε τὰ φά'ανε τὰ παιδιά τ'ς, τ' bαράτ'σα τσ' ἔφ'γα. Αὐτὸ ἔναι τὸ μυστ'κό μ'!»

Διάταξε δὰ ὁ βασιλιὰς τσαὶ τὲ δέκανε πά σὲ δυὸ ἄγρζα ἀλόγατα νὰ τὲ ξεμερdίσ'νε.

"Επερε πλιὰ στὸ παλάτι, τ' μάννα τ' τσαὶ τὸν ἀφέd' του, τὲν ἔbαλε νὰ τὴ σ'χω-

ρέσει, φ'λιώκανε πάλι, ἔρθανε τσ' οἱ γιἄλλοι δυὸ ἀδερφοὶ ἀgαλιαστήκανε, φ'ληθήκανε.

Τσαὶ ζῆκαν τσεῖνοι καλὰ τσαὶ μεῖς καλύτερα.

Καλή τ' Καββαδίνη (ἐτῶν 77)

Ρ ο μ ά ν ι=δάσος λ. τουρκ.) 'Α φ έ ν τ η ς=πατέρας. Φ ' λ ι ὰ=δῶρο, Ν τ ε ρ ι ό τ α ν ε= δειλιοῦσε, ντρεπότανε, δίσταζε. Μ α γ γ ά ν ' ζ ε = στενοχωροῦσε, ἐπίεζε. Π ί σ τ α = πίσω. Π ο υ π ' λ ή σ ο υ=πιπιλίσω. 'Α κ ' μ α σ ὰ=μπουκιά. 'Α ν α μ π λ η σ τ εῖ ς=χορτάσεις. Τ ρ ι π ό- δ η ς=τὸ χαμηλὸ τρίποδο τραπέζι. Μ ά ν ' τ σ ε=θύμωσε. 'Α π ο δ ι α λ ό γ ι α =ὑπολείμματα ὅ,τι μένει ἀφοῦ διαλέξουν τὰ καλά, σκουπίδια. Μ έ ρ α=μοίρα. Σ ' γ ή σ τ η=ἔγινε γνωστό, εἰσηγήθη. Π α σ τ ε λ ά δ α=μπερμπαντιά. Κ λ ε ί σ μ α=μικρὴ κοιλάς. Σ ' κ ο θ έ μ ι=ἀφθονία σύκων Ξ ε ν ' τ σ ὴ=ξενική, αὐτὴ ποὺ κάνει τὰ βασιλικὰ σῦκα. Μ ο υ σ τ ο ύ λ ' κ α=ἄσπρα, μελωμένα Π ό σ ο ι ο ῦ λ ο ι=πολλοί, ἀμέτρητοι. 'Α γ κ α λ έ σ ε ι=ἐγκαλέσει σὲ δίκη. 'Α ν α γ κ α σ μ έ- ν ε ς=βιαστικός. Μ π έ ζ α χ ο ς=καυγᾶς, φασαρία. 'Α θ ε ώ σ ο μ ε=ἀθωώσομε.

2. Η ΚΑΤΣΑ ΠΕΘΕΡΑ.

(Οἱ Παραωρῖτες.)

ΤΑΝΕ μιὰ βολὰ τσ' ἕναν τζαιρὸ μιὰ πεθερὰ μὲ τ' νύφη της. Ὁ γυιός της ἔπετε τσαὶ πλάγιαζε πά στὸ σ'φᾶ τσ' ἄφ'νε τ' γεναίκα του νὰ πλαγιάζ' μὲ τ' μάννα του bρὸς στὴ φ'γού. Ἡ γρζὰ ἔτονε πολὺ ταμαχιάρα τσαὶ μιὰ τσαὶ δὲν ἔχε ὕπνο, ξυπνοῦσε τ' νύφ' της ἀπ' τ' ἄγρζα μεσάν'χια τσαὶ τ'ν ἔστρωνε στὴ δ'λειά. Πότε νὰ νέσ'νε, πότε νὰ φάν'νε, πότε νὰ ξάν'νε μαλλιά. Ἡ γιᾶτ'χος ἡ νύφη δούλευε οὔλ' μέρα στὸ σπίτ' τσαὶ στὸ χωράφι, δούλευε τσ' οὔλη νύχτα μὲ τ' bεθερά. Τσείνη, μόν' ἔθελε νὰ φύ'ουνε ὁ γυιός τ'ς μὲ τ' γεναίκα του στὰ χτήματα, πλάγιαζε οὔλ' μέρα τσ' ἀργὰ ἔτονε ξεκόραστη τσαὶ δὲν ἄφ'νε τσαὶ τ' νύφ' της νὰ πλαγιάσει, μόνου οὖλο τσαὶ δούλευε τσείνη τσ' ἔbαζε τσαὶ τ' gοπέλα νὰ δ'λεύει!...

Ἔρθε πλιὰ ἡ νύφ' γυαλίκανε τ' αὐτιά τ'ς, ἀχάμνηνε, τὰ λαgόνια τ'ς πῆαν μέσα, ἔτον νὰ τ' λέπ'ς τσαὶ νὰ τὴ λ'πᾶσαι. Τ' ἀδέρφια τ'ς, π' δὲν ἔχαν ἄλλη ἀδερφή, τσαὶ τ'ν ἀγαπούσανε καλύτερα τσ' ἀπ' τὰ μάτια τ'νε, λογιάζαν τ' gατάdια τ'ς, π' γίνη σὰ ροκοπέτσι τσαὶ τσαιόdαν ἡ καρδιά τ'νε. Τ'ν ἀρωτούσανε, τσείνη δὲ μ'λοῦσε, dεριότανε νὰ τ'νὲ πεῖ γιὰ τ' bεθερά τ'ς. Σὰ νὰ μὴ d'ν ἔφτανε τοῦτο τὸ βάσανο, ἡ γρζὰ ἀρχίν'τσε σὲ λίγο, νὰ τ' βασανίζ' τσαὶ στὸ φαΐ. Ὅσο λείπανε τ' ἀdρόϋνο στὰ χτήματα, τσείν' μα'έρευγε, ἔτρω'ε κουρφὰ τσ' ἄφ'νε μόνο λίγο φαΐ γιὰ τὸ γυιό τ'ς: — «Φάε σού, ποῦσαι ἀφεd'κό!» τοὔλεε, «τσαὶ μεῖς οἱ γεναῖτσες τρῶμε δυὸ κ'τσὰ τσαὶ περνοῦμε.»

Ἀπέτσει, ἔπλασε τ'ς πῆττες ποὺ ζ'μώνανε, ἀλλοῦ φτενοὶ τσ' ἀλλοῦ χodροί. Ὡς νὰ ψ'θοῦνε οἱ χodροί, οἱ φτενοὶ τσαιγόdανε. Ἔdονε πλιὰ τ'ς νύφης τσεῖνο τὸ καμένο. Ποῦς νὰ τὸ φάει ἡ γιᾶτ'χος; Ἀπόμενε νηστ'τσή, ἔτρωε τὰ 'μὰ κ'τσά, βρωμοῦσε ὁ στάμας της. Ὁ ἄdρας τ'ς δὲν ἔθελε μ'δὲ νὰ τ' δεῖ. Μόνε πήαινε κοdά του, τσεῖνες ἔφευγε.

Μιὰ μέρα ἔχε φύει ἡ πεθερά τ'ς, νὰ πάει σὲ μιὰν ἀξαδέρφ'σά τ'ς τσ' ἡ κοπέλα ἀπόμ'νε μοναχή τ'ς τσ' ἔκλαιγε τ' Μέρα της τσαὶ τὸ ριζ'κό της. Μιὰ καλὴ γ'τόν'σσα, ποὺ τ'ν ἄκ'σε, τὴ λ'πήθη τσαὶ πῆε τσ' ἀρχίν'τσε νὰ τ'ν ὁρμ'νεύει.

Τ'ς ἔλεε δά, πούπρεπε νὰ τὰ πεῖ στὸν ἄdρα της. — «Ποῦς νὰ τοῦ μ'λήσου, θειά; π' τσεῖνες μόνε μὲ δεῖ, φεύει.» — «Φεύει γιάτ' τρῶς κ'τσὰ τσαὶ βρωμᾶ ὁ στόμας σου!...» Τ'ς ἔπε τσείνη: — «Ἔdα νὰ κάμου θειά, πού π'νοῦ. Τίβοτ' ἄλλο δὲ μ' δόνει ἡ πεθερά μου.» — «Ὄξου π' πᾶς στὸ β'νό, νὰ μαζεύεις καυκαλῆθρες, νὰ τρῶς, νὰ μυρίζεις!»

Τσ' ἀλήθεια μὲ τ'ς καυκαλῆθρες ὁ ἄdρας τ'ς ἔρθε πάλι κοdά τ'ς, τὴ φ'λοῦσε, τ' χάδευε, ἡ γρζὰ δὲν ἔξερ' ἔdα νὰ κάνει, πήαινε νὰ σκάσ' ἀπ' τὸ κακό τ'ς, ὅσο ἔλεπε τ' νύφ' της νὰ χαίρεται τσαὶ νὰ τρα'ουδᾶ:

— «Καυκαλήθρα, νερουλήθρα!
Ποῦκανες τὸν ἄdρα μέλι τσαὶ τὴ bεθερὰ φαρμάτσι!...»

Δός τ' πλιὰ τσαὶ τ'ν ἔβανε νὰ καματεύ' σὰ dὸ καματερό, νὰ δ'λεύει νυχτα τσαὶ μέρα... Ἔδε τσ' ἀπόδε ἡ νύφ' λέει μιὰ μέρα τ'ν ἀδερφοῦνε της, πού τ'ν ἀρωτούσανε. — «Ἔdα νὰ σᾶς πού, ἀδερφοί! Θὰ πεθάνου, δὲ dαγιαdοῦ πλιά. Δὲν εἶναι ζωὴ ἡ δ'τσή μου. Οὔλ' μέρα νηστ'τσὴ νὰ σκαλ'δεύου στὸ χωράφι, νὰ πλύνου κά στὸ bοταμό, νὰ φαίνου. Τσ' οὔλ' νύχτα νὰ μὲ βάνει ἡ πεθερά μ', νὰ νέθου τσαὶ νὰ ξαίνου μαλλιὰ μὲ ξαύτη!... Γὼ δὲ dαγιαdοῦ ἄλλο, θὰ πεθάνου ἀπ' τ' gόρασι τσαὶ τ' bείνα!...»

Μόνε ἀκούσανε τ' ἀδέρφια της τ' gατσὰ ζωὴ πού τ'ς ἔκανε ἡ πεθερά της, τ'ς ἔπανε: — «Ἔννοια σου τσαὶ θὰ τ' gάμομε μεῖς, νὰ τσῆ βγεῖ ξ'νό, μόνε σοῦ νὰ μὴ φοβ'θεῖς, ὅ,τ' τσαὶ νὰ δεῖς νὰ σ' κάμομε!...» Ἀργὰ πλιὰ πιάκανε, μ'ζωθήκανε, βάλαν ἀπάνου τ'νε κἄdα κορέλια, γιδιές, πέρανε τσαὶ δυὸ μ'γομιάρ'κα τσ'βάλια, γιμώκανε τόνα bαbάτσι, βάλανε μὲς στ' ἄλλο τὸ 'νὶ ἀπ' τ' ἀλέτρζι, πέρανε τσαὶ δυὸ στραβοράβδια τσαὶ πῆ'αν ὄξ' ἀπ' τὸ σπίτι τ'ς ἀδερφῆς τ'νε. Σὰ φτάκανε, χτ'πούσανε τ' bόρτα μὲ τ' ἀραβδιά τ'νε τσ' ἀρχ'νήκανε νὰ λένε:

«Παραωρῖτες εἴμαστε,
παράωρα μὴ gάθεστε,
κ'τσὰ μὴ τραγανίζετε
τσαὶ τ' bήττα νὰ τ' gάμετε ἴσα-ἴσα!...

Μόνε ἄκ'σε τὸ βρόdος τσαὶ τσὶ φ'νὲς ἡ γρζά, ἀρχίν'τσε νὰ σταυροκοπιέται, ἄρπαξε ἕνα δαυλὲ ἀπ' τὴ φ'γοὺ τσαὶ σταύρωνε πά στὴ φ'γού, μούζωνε τὸ dοῖχο, γιὰ νὰ τσὶ ξορτσίσει τσ' ἔλεε:

— «'Ιού! π'σολοϊσμένοι! 'Ιού! φύ'ετε ἀπὸ δῶ! σᾶς ξορτσίζου.» Μὰ ὅσα τσ' ἂν ἔλεε τσ' ἂν ἔκανε, τὸ βρόdος δὲν ἔπαυε τσ' οἱ φ'νὲς οὔλο τσαὶ δ'νάμωνανε: — «Παραωρῖτες ἔρθανε, παράωρα μὴ gάθεστε!» Ἡ νύφη στ'ν ἀρχὴ φοβήθη, ἀπέτσει μόνε κατάλαβε πούς ἔτανε τ' ἀδέρφια της, ἔκανε πλιὰ πού τρεμότανε τσ' ἔλεε: — «Βοήθα, Παναγιά, ἐdᾶναι τοῦτα τὰ πράματα σήμερο; Μάννα, φοβῶμαι!...»

Ἡ γρζὰ στραβοκαπάνιατσε ἀπ' τὸ φόβο της τσ' οὔλο σταύρωνε μὲ τὸ δαυλὲ τσ' ἔλεε τὰ ξόρτσα της. Ἄμ' ἔdα νὰ τ'νὲ κάμ'νε τὰ ξόρτσα! Τοῦτοι ἔταν ἀθρῶποι, δὲν ἦταν στ'χειά!... Στὸ ὕστερο δόν'νε μιὰ δ'νατὴ ξ'εκ'diὰ στ' bόρτα τσαὶ bαίν'νε μέσα: — «Δὲ σᾶς τόπαμε;

Παραωρῖτες ἔρθανε,
παράωρα μὴ gάθεστε!
Βάρ' τὴ γρζὰ μὲ τὸ δαδὶ
τσαὶ τὴ νιὰ μὲ τὸ 'νί!...» ἔλεε ὁ ἕνας τ' ἀλλ'νοῦ.

Ἡ γρζὰ ἀπ' τὸ φόβο της πῆαν τὰ καπάνια τ'ς στὸ bίκουρνα, ἡ νύφ' της ἔχε πέσει πρίμ'τα τσ' ἀρχίν'τσε νὰ φ'νάζει, ὅσο ἔκανε π' τὴ βαροῦσε μ' οὔλη τ' δύναμι ὁ ἀδερφός της μὲ τὸ σατσὶ τὸ bαbάτσι. Ὁ ἄλλες ἔχε πιάσει τὴ γρζὰ τσαὶ τ'ς ἔδονε μὲ τὸ σατσὶ πούχε μέσα τὸ 'νί, νὰ τσαὶ τούτη, νὰ τσαὶ τσείνη!... μ' οὔλο τ' τὸ dόνος. Πού σὲ πονεῖ τσαὶ πού σὲ σφάζει! Σὰ d'ν ἔδανε, π' δὲν ἔχε ἀνάκαρα νὰ σαλέψ' πλιά, πέραν τὰ σύνεργά τ'νε τσαὶ φύ'ανε.

Μόνε πέρατσε λίγη ὥρα, ἡ νύφ' ἔκανε π' βogoῦσε πιὸ πολὺ τσ' ἀπὸ τ' bεθερά τ'ς!

— «Μώρ' σού,» λέει ἡ γρζά, «σήκω νὰ κλείσεις τ' bόρτα, νὰ σβέσεις τὸ λύχνο, νὰ πᾶ πλαγιάσομε. Γὼ τὰ κοκκαλάτσα μ' δὲ dὰ νοιώθω. Μὲ σκοτώκανε. Ἔdα δαδὶ ἔτονε τσεῖνο, μ'δὲ σίδερο δὲν ἔχε τέτοιο βάρος! Ἄμ' ἔdα θἄτανε πλιὰ τὸ 'νὶ π' σὲ δέρανε σένα! Σοὺ δὲ θὰ bορ'ς νὰ σειστεῖς!...»

Σ'κώθη ἡ νύφη, παράτωσε, πλαγιάκανε ὥς τ'ν αὐγή. Χόρτατσε τὸν ὕπνο. Ἡ γρζὰ πλιά, μόνε βράδυαζε, παράτωνε καλὰ τ' bόρτα τσ' ἔτρεχε πά στὸ σ'φᾶ, νὰ κουκ'λωθεῖ ἴσα μὲ τὸ τσεφάλι. Πλάγιαζε τσ' ἡ νύφη, χόρταινε τὸν ὕπνο, ἔρθε στὰ σένια της, ρόδ'σε πάλ' ἡ γιὄψ' της. Δὲν ἔξερε πλιὰ ἔdα χάδια νὰ κάνει τσ' ἔdα νὰ φ'λέψ' τ' ἀδέρφια της, γιὰ τὸ καλὸ ποὺ τ'ς κάμανε. Ἡ γρζὰ μ'δὲ ξανασ'κώθη παράωρα τσ' οὔτ' ἄφ'νε τ' νύφη της νὰ κάν' νυχτέρζι. Τσ' ἡ νύφη τὴ λ'πότανε τσαὶ τ' gαλόπιανε σὰ μάννα τ' ἀdροῦς της ποὔτονε. Τσαὶ ζῆκαν ἀγαπ'μένοι, τσεῖν' καλὰ τσαὶ μεῖς καλύτερα.

Καλή τ' Καρεφύλλη (ἐτῶν 75)

Πλάγιαζε=κοιμώτανε. Σ'φᾶς=σοφᾶς, τὸ πατάρι. Φ'γοὺ=τὸ μεγάλο γωνιαῖο χτιστὸ τζάκι. Ἀργὰ=τὸ βράδυ, τὴ νύχτα. Ξεκόραστη=ξεκούραστη. Λαγκόνια=οἱ λαγόνες. Ροκοπέτσι=ἀδύνατη. Μὰ κ'τσὰ=ὠμὰ κουκιά. Καυκαλήθρα=εἶδος χόρτο ἄγριο ποὺ μυρίζει. Καματεύει=κοπιάζει. Καματερὸ=τὸ βώδι. Νταγιαντοῦ=ἀντέχω. Μ'ζωθήκανε=μουτζουρώθηκαν. Κάντα=κάτι. Γιδιὲς=προβιὲς ἀπὸ γίδες. Νί=ὑνί. Π'σολοϊσμένοι=Πισσολογημένοι, ποὺ βράζουν μὲς στὴν πίσσα, στὴν κόλασι, κολασμένοι. Στραβοκαπάνιατσε=στράβωσε τὸ στόμα της. Ξεκ'ντιὰ=σπρωξιά. Καπάνια=χείλια, στόμα, εἴρων. Πίκουρνας=τὸ πίσω μέρος τοῦ κρανίου, Πρίμ'τα=Ἐπίστομα μὲ τὰ μοῦτρα. Ντόνος=δύναμι. Ἀνάκαρα=δυνάμεις. Παράτωσε=ἔβαλε τὸν παράτη=τὸ σύρτη=Ἔρθε στὰ σένια τ'ς=στὸ χρῶμα της.

3. ΟΙ ΕΦΤΑ ΠΗΤΤΕΣ

ΕΤΑΝΕ μιὰ βολὰ τσ' ἕναν τζαιρὸ μιὰ γρζὰ μὲ τὴ θ'γατέρα της πολὺ φτωχοί. Μιὰ μέρα πλύνανε τσαὶ ξάνανε κάδα μαλλιὰ μιᾶς ἀρχόd'σσας τσαὶ τσείνη τ'ν ἔδωτσε λίγο ἄλευρο νὰ ζ'μώσ'νε. Ζ'μώκανε τσαὶ κάνανε ἑφτὰ πῆττες. Σὰ φουρνίκανε λέει ἡ μάννα: — «Γὼ θὰ πάου ὥσαμε τὸ β'νό, νὰ μαζέψου δυὸ λάχανα, νὰ φᾶμε, π' δὲν ἔχομε ἄλλο τίϑοτα.»

Ἡ θ'γατέρα της ἀπόμ'νε στὸ σπίτι γιὰ νὰ νέσει λίγο μαλλάτσ' ποὕχανε ἀκόμα τσαὶ νἄχει τσαὶ τὸ νό της στὰ ψωμιὰ νὰ μὴ gαοῦνε. Σὰ ψ'θήκανε τὰ ψωμιά, ἔκατσε νὰ κάνει τ'ν ἀρόκα της τσ' ἀρχίν'τσε λίγο τσαὶ λ'γάτσ', νὰ τσ'bᾶ τ'ς πῆττες τσαὶ νὰ τρώει. Ἡ γρζὰ μάζεψε λάχανα, βωδόγλωσσες, σετζοί, περδ'κοπατήματα, τσεφαλάgαθες, πικραδέρκα, ὅ,τ' εὕριστσε, τ'ν ἔξερε πλιὰ τὴ θ'γατέρα της ἔda φαγανήθρω ἔτονε τσαὶ λόγιαζε νὰ τ'ς μαζέψει πολλά, νὰ φάει τσαὶ νὰ χορτάσει. Σὰ βράδυατσε, γύρ'σε στὸ σπίτι. Λέει: «Ἄναψε, θ'γατέρα, φωτιά, νὰ βράσομε τὰ λάχανα. νὰ φᾶμε, ποῦναι τσαὶ οἱ πῆττες ζεστοί, γιατὶ γὼ π'νοῦ. Σοὺ δὲ bείνασες;»

—«Ἄμ' π'νοῦ τσαὶ γώ,» λέει ἡ θ'γατέρα της, «μὰ ποῦς θὰ φᾶμε τὰ λάχανα ξερά, δὲ θὰ χορτάσομε!» — «Ἄμ' γιᾶda θὰ τὰ φᾶμε ξερὰ τὰ λάχανα;» λέει ἡ μάννα, «ποῦν' οἱ πῆττες ποὺ ζ'μώκαμε σήμερο;» — «Τ'ς πῆττες; δάρ' τσ' ἀπὸ πίστα! 'γὼ τ'ς ἔφαα!» λέει ἡ θ'γατέρα της.

— «Μώρ' θεοπαιδεμένη, ἐdᾶναι τοῦτα π' λές; Ἑφτὰ πῆττες ἔφαγες;»

— «Ἐμ' ἐdἄτανε ἑφτὰ πῆττες; ὅσο ἔνεθα, κομμάτ' κομματάτσ' τ'ς ἔφαα!...»

— «Μώρ' τσαὶ τ'ς ἑφτά;» λέει ἡ μάννα. — «Τσαὶ τ'ς ἑφτά!...» — «Μώρ' φαγανήθρω, μώρ' τσαὶ τ'ς ἑφτά;...»

— «Μώρ' τσαὶ τ'ς ἑφτὰ σ' λέου!...» Λέει πάλι ἡ θ'γατέρα της. — «Μώρ' τ' δαιμόνου ἡ τσ'λιά, τσαὶ νὰ μὴ μ' ἀφήσεις πλιὰ τσαὶ μένα ἕνα γ'νιαδάτσι!...» Λέει ἡ μάννα της. «Λ'μακόνι, τριοτσοίλα, χαφταλεύρω, bλόσκα.»

Τ'ς ἔπε πλιά, τ'ς ἔπε, ὅσα σέρνει τὸ φρόκαλο. Τ'ν ἔκανε ὅπ' τὰ σκατὰ μυρζίζανε τσαὶ τσείνη βρωμοῦσε. Μάλλιατσ' ἡ γλῶσσα τ'ς νὰ λέει. Ἔϑγανε τ' ἄχτ' της...

Νὰ τὰ φέρει ὁ δαίμονας, τ'ν ὥρα ποὺ γ'νότανε ὁ πιὸ μεγάλες bέζαχος, πάνου στὸ στριgολάλ'μα τσῆ γρζᾶς π' φίναζε: — «Τσαὶ τ'ς ἑφτά;» τσαὶ τ'ς ἔλεε ἡ θ'γατέρα της: «Τσαὶ τ'ς ἑφτά!» νὰ περάσει ὁ βασιλιὰς τσαὶ ν' ἀκούσει αὐτὴ τὴ g'ϑέda.

Τ'ν ἄλλ' μέρα ταχ'νὸ ταχ'νὸ πέϑει δυὸ ἀξωματ'τσοί, νὰ πάρν'ε τὴ γρζά, νὰ τοῦ τ' bᾶνε στὸ παλάτι. Πῆε ἡ γρζά, στάθη bρός τ' τρομασμένη, τ'ς λέει:

— «'Εdᾶχες ψαργὰ τσαὶ μάλλωνες;» — «Γώ, πολυχρονεμένε μ' βασιλέα;» — «Ἄμdα γώ; Σοὺ δὲν ἔσονε π' φίναζες; «Μώρ' τσαὶ τ'ς ἑφτά;» τσ' ἀκ'γόdανε οἱ φ'νές σου ὄξου στὸ σοκάτσι;» Ἡ καμένη ἡ γρζὰ ἐdᾶχε νὰ κάνει; Γιὰ νὰ στσεπάσ' τὴ θ'γατέρα της, λέει πλιά:— «Πολυχρονεμένε μ' βασιλέα, ἔdα νὰ σ' ποῦ; Ἔχου μιὰ θ'γατέρα, ποὺ ἡ προκοπή της ἔναι ἄλλο πράμα! Ἔφ'γα νὰ πά μαζέψ' δυὸ λάχανα τσαὶ τ'ς ἔχ' ἀφήσει ἑφτὰ λίτρες bαbάτσι, τσ' ὥς νὰ πάου τσαὶ νὰ ρθοῦ, τ'ς ἔνετσε τσαὶ τ'ς ἑφτά. Σὰ μ' τόπε, δὲ d' bίστευα μόνε τ'ν ἀρωτοῦσα; — «Μώρ' τσαὶ τ'ς ἑφτά;» — «Τσαὶ τ'ς ἑφτά!...» μοὔλεγε τσείνη: — «Μώρ' θεοπαιδεμένη, τσαὶ τ'ς ἑφτὰ τ'ς ἔνεσες;» Δὲ dὸ χουροῦσε ὁ νός μου!...»

Ὁ βασιλιὰς σὰν ἄκ'σε ποὺς ἔτανε τόσο καματερὴ λέει: — «Νὰ μ' τὴ φέρ'ς νὰ τ' bάρου γεναίκα μ'!...»

Χαρὲς πλιὰ ἡ γρζά, πῆε, τόπε στὴ θ'γατέρα της. Ὥς νὰ πάει τσείνη στὸ σπίτι τ'νε, πέϑει ὁ βασιλιὰς φ'λιές, φαγιά, γλυκά, χίλια καλὰ τσαὶ πάει τσαὶ τσεῖνες ἀπὸ πίστα. Φά'ανε τσ' ἀπέτσ' μὲ μουσιτσὲς τσαὶ μὲ στρατὸ τ'ν ἔπερε στὸ παλάτ' του πά σ' ἕνα ἄσπρο ἄλογο. Σὰ φτάκανε στὸ παλάτι, ἀρχ'νήκανε πλιὰ νὰ 'τ'μάζ'νε γιὰ τὸ γάμο. Πᾶσα μέρα ὁ βασιλιὰς ἀγόραζε τ'ς ρεϑωνιαστ'τσῆς του, δαχτ'λίδια, χ'σὰ ροῦχα, τ'ς ἔπερε τσ' ἕνα χ'σὸ ἀδράχτ' τσαὶ μιὰ ὁλόχ'ση ἀρόκα, νὰ τ'ν ἔχει, νὰ νέϑει.

Ἡ γρζά, παbόνιερη, πῆε ἀπ' τ'ς Ἁγιᾶς Ἄννας τὸ bοταμό, ἔκοψε καλάμια, ἔκανε καλαμ'κάνια, γίμωτσε τὸ στρῶμα τὸ νυφ'κὸ τσ' ὁρμήνεψε τὴ θ'γατέρα τ'ς, ποῦς νὰ κάνει σὰν ἐρθεῖ ἡ γιῶρα νὰ πέσ'νε, νὰ πλαγιάσ'νε μὲ τὸ βασιλιά. Ἔρθ' ἡ γιῶρα, γίνη ἡ στεφάνωσι, χαρές, χοροί, φαγιά, τρα'ούδια, ξεφάdωσες μεγάλοι. Σὰ bλαγιάκανε ἀργὰ πά στὸ στρῶμα, πά νὰ μεταγυρίσ' ἡ βασίλισσα, τὰ καλαμ'κάνια τρίζανε. Τότες τσείνη ἀρχίν'τσε νὰ βοᾶ τσαὶ νὰ λέει: — «Ἄχ! ὤχ! ἔdα θὰ γ'νοῦ!...» Ὁ βασιλιὰς δὲν ἔξερε ἐdᾶτανε. Λέει τ'ς γεναίκας του: — «'Εdᾶχεις, π'λάτσι μου; Γιᾶdα γοτζύζεις; 'Εdᾶναι ποὺ τρίζει ἐτσὰ dά;» — «Ἄχ! ἔdα νὰ σ' ποῦ;» λέει τσείνη,

'Απ' τὸ νέσε, νέσε, νέσε. Τσ' ἀπ' τὸ κάμε, κάμε, κάμε,
τρίζ'νε τὰ κοκκαλάτσα μου τσαὶ πᾶνε, πᾶνε, πᾶνε!

Ἄχ! ποῦς πονοῦ ἡ γιᾶτ'χος!...»

Σ'κώνεται τ'ν αὐγὴ ὁ βασιλιάς, παίρνει τ'ς ἀρότσες, τ' ἀδράχτια, τὰ ροdάνια, τ'ς ἀνέμες, τὰ πετᾶ οὖλα μὲς στὸ π'γάdι. Τσείνη ἔκανε ποὔκλαιε, καμωνότανε π' δὲν ἔϑελε νὰ τὲν ἀφήσει. — «Ποῦς θὰ ζήσου γώ, χωρὶς δ'λειά;» ἔλεε. Τ'ς λέει ὁ βασιλιάς: «Σώπα τσυρά μ', σώπα κοκκώνα μ'! Ἂν εἶναι νὰ σ' ἔχου μ'σερὴ ἔdα νὰ τὰ κάνου τὰ διάφορα; Ἂς πᾶν στὸ δαίμονα τσ' οἱ δ'λειές, τσαὶ τὸ καλό τ'νε! Γὼ θὰ σοὔχω μιὰ χ'σὴ καρότσα νὰ σὲ πηαίνει σεργιάνι οὖλ' μέρα, νὰ μὴ μ' σεκλετίζεσαι, π' δὲ θὰ δ'λεύεις!...»

Τσ' ἡ ἀνακαρούσα, ἡ φαγανήϑρω δὲ ξαναδούλεψε, μόν' ἔτρωε, ἔπ'νε, τσαὶ πλάγιαζε, τσ' ἔχε τ' μάννα της τσαὶ περνούσανε ζωὴ χαρ'σάμενη.

Μαριγὼ τοῦ Χρήστ' τοῦ Στάϑη, ἐτῶν 55

Νὸς=νοῦς, Λάχανα=χόρτα. Πικραδέρκα=πικρὰ ραδίκια. Δάρετσ' ἀπὸ πίστα=τώρα πάλι. Γ'νιαδάτσι=κομματάκι ψωμὶ γωνίτσα· Φρόκαλο=σκούπα. Ταχ'νὸ=πρωΐ. Ψαργά=χτὲς τὸ βράδυ. Καματερὴ=προκομμένη. Μ'σερὴ=ἐλαττωματική, σημειωμένη. Διάφορο=κέρδος, ὠφέλεια. Ἀνακαρούσα=προκομμένη εἴρων.

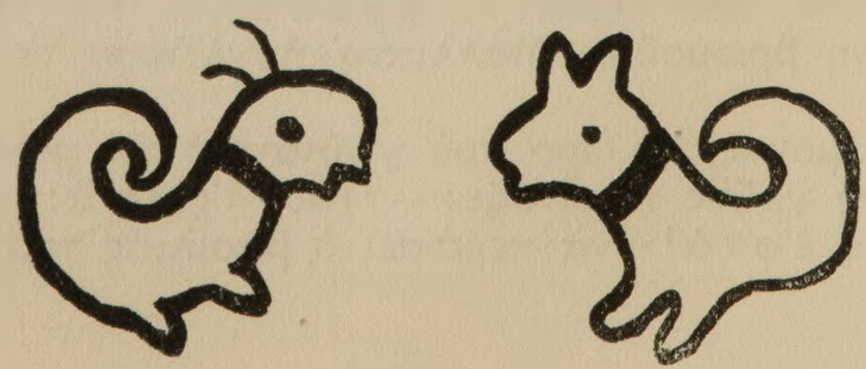

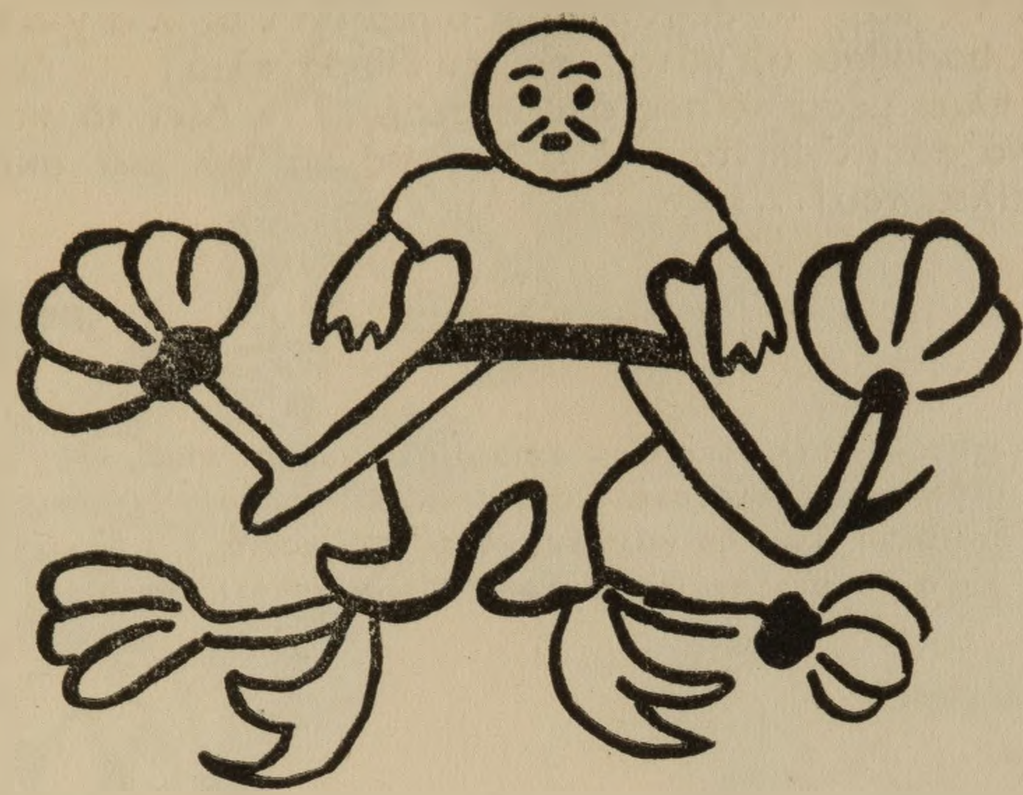

4. Ο ΣΠΑΝΟΣ ΤΣ' Η ΠΗΤΤΑ

ΙΑ βολὰ τσ' ἕναν τζαιρὸ ἔτανε ἕνας γέρος τσαὶ μιὰ γρζὰ τσ' ἔχανε τσ' ἕνα ψ'χοπαίδι. Ἔρθε ἡ γιῶρα νὰ πέψ'νε τὸ κιρθάρι στὸ μύλε. Τ'μάκανε τ' ἄλεσμα, τὸ δώκανε τ' παιδιοῦ τσαὶ τοὔπανε νὰ πά τ' ἀλέσει. Μὰ νὰ μὴ bάει μ'δὲ στὸ bρῶτε μύλε τ' Καλημέρζη, μ'δὲ στ' Μαρμάρα, μόνε νά πάει στ' Κωσταdῆ τ' Παdελῆ τοῦ Σπανοῦ, ποῦναι τίμιος τσαὶ δὲ θὰ κλέψ' τ' ἄλεσμα. Τσαὶ πάλι, νὰ μὴ d' ἀφήσει, μόνε νὰ σταθεῖ τσαὶ μόνε τ' ἀλέσει, τότες νὰ τὸ πάρ' τσαὶ νὰ κωλώσ' πίστα.

Τὸ παιδὶ πῆε, εὗρε τὸ μ'λωνᾶ, τοὔδωτσε τ' ἄλεσμα, 'πίχ'τσε ὁ μ'λωνᾶς τὸ κιρθάρ' στὴ gοφ'νίδα τσ' ἔπε τ' παιδιοῦ: — «Ὥς νὰ τελειώσ' τ' ἄλεσμα, κάτσε νὰ κάνει ἡ μ'λώνισσα μιὰ πήττα τσ' ὅγοιος πεῖ τὸ πλιὸ μεγάλο ψόμα, τσεῖνες νὰ τ' φάει...» Σὰ gάτσανε, ἀρχίν'τσε ὁ μ'λωνᾶς τσαὶ λέει: — «Ὁ Ἀφέd'ς μ' ἔχε μιὰ βαλανιδιὰ τόσο μεγάλη, ποὺ πραΰζανε στὸν ἴστσο τ'ς πεdακόσια πρόbατα. Τοῦτο ξέρου γώ, πές δάρε τσαὶ σού!...»

Τότες ἀρχίν'τσε τὸ παιδὶ τσαὶ λέει: —«Ὅdες γένν'τσ' ἡ μάννα μ' τὸν ἀφέd' μου, μὲ πέψανε, νὰ πά φ'νάξου τὸ bαπᾶ, νὰ ρθεῖ, νὰ τ'ς διαbάσ' τ'ν εὐτσή. Πάου στὸ bαπᾶ - Μαυρογιώρ', μὲ πέbει στὸ bαπᾶ - Φρατζέσκο. Πάου στὸ bαπᾶ - Φρατζέσκο μὲ πέbει στὸ bαπ'-Ἀλεξαdρῆ. Λέει μ' ὁ παπᾶ - Λεξαdρῆς: — «Δὲ bορ' νὰ πάου ἀ δὲ μ' φέρεις deστσερὲ ἀπ' τὸ bάρbα - Θεό...»

Φεύου, νὰ πά βροῦ τὸ bάρbα - Θεό. Πάου... πάου... στὸ δρόμο πείνακα. Ἔχα κάτ' λίγα κ'τσὰ στὴ bουζ'νάρα μου, ἀρχίν'κα τσ' ἔτρωα. Μ' πέτει ἕνα κ'τσὶ χάμου, φυτρώνει μιὰ κ'τσά. Γατζώνου ἀπὸ φύλλο σὲ φύλλο, σκαbαλώνου. φτάνου στὸ bάρbα - Θεό. Τ' λέου: — «Μπάρbα - Θεό, μ' ἔπεψ' ὁ παπ'-Ἀλεξαdρῆς νὰ μ' δώσεις ἕνα deστσερέ, νὰ πά διαbάσει τ'ν εὐτσή τ'ς μάννας μου, ποὔκαμε τὸν ἀφέd' μου τσ' ἔναι λεχούνα.»

Μ' δόνει τὸ deστσερὲ ὁ bάρbα - Θεός, προστσ'νοῦ τ' χάρ' του τσαὶ φεύου. Τσεῖ δὰ κά στὸ δρόμο βρίσκου ἕνα π'γάδι. Στσύbου νὰ πιοῦ λ'γάτσ' νερό, πέτ' μέσα τὸ τσεφάλ' μου. Κάτεbαίνου νὰ πιάσου τὸ τσεφάλι, μ' πέτει ὁ deστσερές.

Νά σ' τσαὶ βγαίνει μιὰν ἀλ'πού. Μ' ἁρπάσσ' τὸ deστσερέ. Δῶ νὰ τὴ φτάσου, τσεῖ νὰ τὴ φτάσου, νὰ τ'ς πάρ' τὸ deστσερέ. Κ ο ρ ά σ τ' ν α, λ α χ ο μ ά ν' κ α, χωρὶς ἐτσεῖνε, τίβοτα δὲ boροῦσα νὰ κάνου, τ'ς τὲν ἔπερα πλιά!...» Λέει ὁ μ'λωνᾶς: — «"Αμ' ἐdἄγραφε πλιὰ μέσα τοῦτες ὁ deστσερές;...» Λέει τὸ παιδί:— «"Εγραφε, bάρba, τὸ παιδὶ νὰ φάει τ' bήττα τσ' ὁ Σπανὸς νὰ φά μιὰ σκατούλα τσαὶ νὰ σ φ ο τ ζ ί σ' τὰ χείλια του!...»

Εὐλαλία Αὐλωνίτη

Κ ι ρ θ ά ρ ι = κριθάρι. Κ ω λ ώ σ ε ι = ἐπιστρέψει, γυρίσει πίσω. 'π ί χ' τ σ ε = ἐπέχυσε, ἔχυσε. π ρ α ΰ ζ α ν ε = σταλίζανε, ἡσυχάζανε. δ ά ρ ε = τώρα· ντεστσερὲς = διαταγή, ἀναφορὰ ἔγγραφος. μ π ο υ ζ' ν ά ρ α = τσέπη. Τσεῖ δὰ κὰ = ἐκεῖ κάτω, ἐκεῖ κοντά. π έ τ ε ι = πέφτει. Κ ο ρ ά σ τ' ν α = κουράστηκα. Λ α χ ο μ ά ν' κ α = λαχάνιασα. Σφοτζίσ' = σκουπίσει, σπογγίσει.

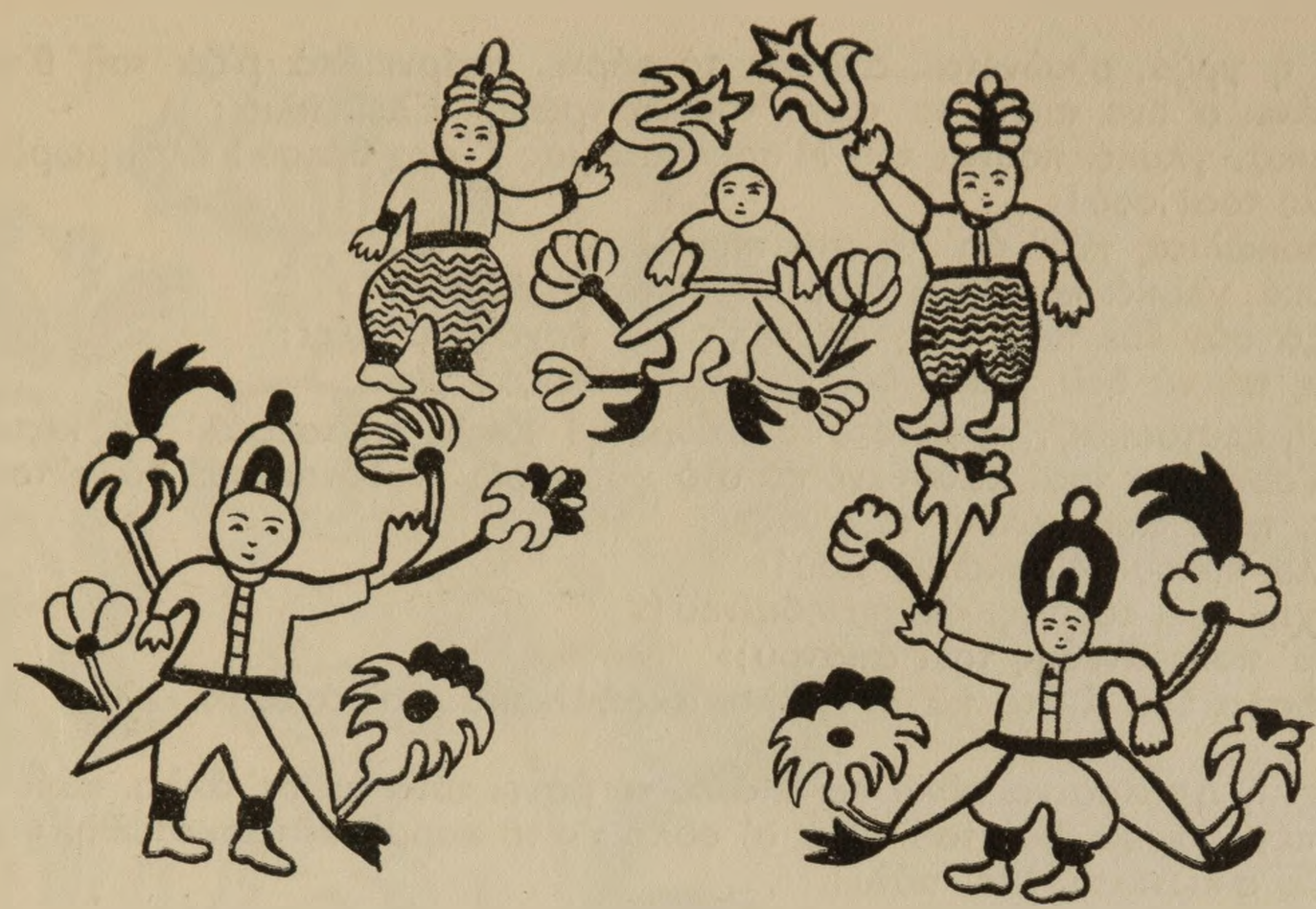

5. Ο Μ'ΣΟΚΩΛΙΑΣ

ΤΑΝΕ μιὰ βολὰ τσ' ἕνα τζαιρὸ μιὰ φτωχὴ γεναίκα τσαὶ δὲν ἔχε παιδιά. Μιὰ μέρα ἔχε ἕνα κόστσ'νο κ'τσὰ τσαὶ τὰ πάστρευγε. Λέει δά:

— «Ἄχ! Θέ μου! γιᾶda νὰ μὴν ἔχου τσαὶ γώ 'να παιδάτσ'! Νἄτανε bορεζάμενο, νᾶχα οὖλα τὰ κ'τσὰ παιδιά!...»

Δὲν ἔχε προκάνει νὰ τελειώσ' τὸ λόγο της πετιόdαι οὖλα τὰ κ'τσὰ ἀπάνου τσαὶ τὴ φ'νάζανε:

— «Μάννα, μάννα, μάννα!»

Πῆε πλιὰ νὰ λωλαθεῖ ἀπ' τὴ χαρά τ'ς!... Μέσα σ' οὖλα τὰ κ'τσὰ ἔτανε τσ' ἕνα μ'σὸ κ'τσί, π' γίνη ἕνα παιδὶ μὲ μ'σὲ κῶλο τσαὶ τὄπανε Μ'σοκώλια.

Ὅσο μεγαλώνανε τὰ παιδιά, ἡ γρζὰ δὲ bοροῦσε νὰ τὰ θρέψει. Μιὰ μέρα τἄbγαλε στὸ β'νὸ τσαὶ τὰ παράτ'σε. Τσεῖνα κλαίανε, φοbόdανε. Τ'νὲ λέει ὁ Μ'σοκώλιας:

— «Ἔννοια σας τσαὶ γὼ θὰ τὰ βολέψου.»

Τσ' ἀλήθεια, ἔδωτσε, ἔπερε, πότε εὕριστσε λάχανα, πότε σαρακόχ'λοι. Τ' ἀδέρφια τ' νηστ'κὰ δὲν ἀπομείνανε.

Μιὰ μέρα, τσεῖ π' μάζευε σαρακόχ'λοι, λέπ' τσαί 'ρχόdανε μιὰ δράτσαινα μὲ τὴ θ'γατέρα της τσαὶ μαζεύανε ξ'λαράτσα. Κρούφτη πλιὰ πίστ' ἀπ' τὰ κλαδιά, μὴ dὲ δοῦνε. Ἀμὴ ἡ Δράτσαινα τὲν ἔdε, τὲν ἁρπάσσει, τὲ χούνει μὲς στὸ σατσὶ μὲ τὰ κλαδιά, τὲ bάει σπίτ' της, ἀνάb' τὸ φόρνε τσαὶ μόνε πόρωτσε, ρίχνει τὸ Μ'σοκώλια μέσα, νὰ ψ'στεῖ, νὰ τὲ φᾶνε. Ἀπέτσει μάννα τσαὶ θ'γατέρα πλαγιάκανε γιάτ' ἔτανε κορασμένοι, μόνε ξυπνήσ'νε νὰ τὲ βροῦνε πλιὰ ψ'μένε, ἔτ'μο.

Ὁ Μ'σοκώλιας μὲς στὸ φόρνε τσαιγόdανε, δὲν ἔξερε ἔdα νὰ κάνει. Ἀρχίν'τσε δὰ τσαὶ κατουροῦσε τσ' ἔλεε:

— «Ρούφα, κῶλο, τὸ ποτάμι! ρούφα κῶλο τὸ ποτάμι!...» ὥσπου κρύωτσε ὁ φόρνες. Ἄνοιξε τότες τσαὶ βγῆτσε ὄξου. Πάει γάλια-γάλια, παίρνει ἕνα μαχαίρι, σκοτώνει τὴ θ'γατέρα τσῆ Δράτσαινας, κόb' τὰ β'ζά της, τὰ ρίχνει στὸ φόρνε, κλεῖ τ' bόρτα τ', λογιάζει, ποῦ νὰ κρουφτεῖ; Λέπ' τὸ κορφάρι, δόνει πλιὰ μιὰ τσ' ἀνεbαίνει πά στὴ στσέπασι.

Ξυπνᾶ ἡ γρζά, σ'κώνεται, ἀνοίγει τὸ φόρνε, παίρνει τὰ β'ζὰ τσῆ θ'γατέρας της, τὰ βάνει σ' ἕνα πιάτο τσ' ἀρχίν'τσε νὰ τρώει. Ἔλεε πλιά:

— «Γλυκά, γλυκὰ ποῦναι τοῦ Μ'σοκώλια μας τ' ἀρχ'δάτσα! ἔλα, μωρζή, Μαρζά, νὰ φᾶς τσαὶ σού!»

Ὁ Μ'σοκώλιας πάν' ἀπ' τὴ στσεπὴ ἔλεε:

— «Γλυκά, γλυκὰ ποῦν' τσῆ Μαρζᾶς σ' τὰ β'ζάτσα!...»

Ἡ γρζὰ σὰν ἔδε ποὺ ἡ θ'γατέρα τ'ς δὲν ἐρχότανε, λέει:

— «Ἂς πά νὰ δοῦ γιᾶda δὲν ἔρχετ' ἡ Μαρζά;...»

Πάει τὴ ξεστσεπάζ', τὴ βρίστσ' σκοτωμένη! Κάνει τὸ τσεφάλ' της καταπάνου, λέπ' τὸ Μ'σοκώλια τσαὶ καθότανε πά στὸ κορφάρζι... Τόνοιωτσε δά, π' τσεῖνες τὴ σκότωτσε, πάει ἀπὸ κάτου, τὲ φ'νάζει:

— «Ἔλα κάτου, Μ'σοκώλια μου!»

— «Ὄχι,» λέει τσεῖνες, «δὲ gατεϐαίνου!»

— «Ἀμ' ποῦς ἀνέϐης τσεῖ ἀπάνου;»

— «Ἔϐαλα ἕνα πιάτο πά στ' ἄλλο, σκαϐάλωκα τσ' ἀνέϐ'να,» λέει ὁ Μ'σοκώλιας.

Παίρνει ἡ Δράτσαινα οὖλα τὰ πιάτα, τὰ βάνει τόνα πά στ' ἄλλο, πάει νὰ σκαϐαλώσ', πέτ' χάμου, βάρ'τσε πλιὰ σ' οὖλο τ'ς τὸ κορμί, κατασκοτώθη, γίνη ἐλεινή. Σὲ λί'ο σ'κώνεται, λέει πάλι:

— «Ποῦς ἀνέϐης, Μ'σοκώλια μ'; Πές μ' τσαὶ δὲ θὰ σὲ περάξου!»

— «Ἔϐαλα τόνα σκαμνὶ πά στ' ἄλλο τσ' ἀνέϐ'να,» λέει ὁ Μ'σοκώλιας.

Βάνει ἡ Δράτσαινα τὰ σκαμνιά, πά ν' ἀνεϐεῖ, πέτει πάλι κάτου. Λέει πάλι τοῦ Μ'σοκώλια:

— «Πές μ' ποῦς ἀνέϐης τσ' πάνου, νὰ σ' δώσου τὰ φλουριὰ ποὔχου μὲς στ' gασέλα...»

— «Πόρωκα, μιὰ σούϐλα,» λέει ὁ Μ'σοκώλιας, «τ'ν ἔχ'σα στὸ gῶλο μ' τσαὶ πετάχτ'κα τσ' ἀνέϐ'να πάνου!»

Παίρνει ἡ Δράτσαινα τ' σούϐλα, τ' ϐορώνει καλά, τ' χούνει στὸ ϐισ'νέ της, τσαίγεται, ἀπεθαίνει.

Κατεϐαίνει ὁ Μ'σοκώλιας, πάει, παίρνει τ' ἀδέρφια τ' τσαὶ τὴ μάννα τ'νε, ἔρθανε στὸ σπίτ' τσῆ Δράτσαινας, κάτσανε μέσα, πέραν τὰ φλουριά, τρῶαν τσαὶ πίνανε, περνούσανε μιὰ μορφιά.

Τσαὶ ζῆσαν τσεῖν' καλὰ τσαὶ μεῖς καλύτερα.

Ἑλένη τ' Ἀσ'μενοῦ, ἐτῶν 65

σ α ρ α κ ό χ' λ ο ι = σάλιαγκοι. φ ό ρ ν ε ς = ὁ φοῦρνος. Πόρωτσε = πύρωσε. Κ ο ρ φ ά ρ ι = τὸ μεσιανὸ χοντρὸ δοκάρι τῆς στέγης.

6. Τ' ΑΠΕΘΑΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΟΠ'ΛΟ, Η ΓΡΖΑ ΤΣ' Η ΚΟΡΖΗ

ΤΑΝ μιὰ βολὰ μιὰ γρζὰ τσ' ἔχε μιὰν ἐgονή, τσ'νήκανε μιὰ μέρα νὰ πᾶνε στὸ β'νὸ γιὰ λάχανα. Μαζεύανε πλιὰ ὅ,τ' βρίσκανε, σετζοί, περδ'κοπατήματα, κλάσες, βρούχια, προϐάτσες, νὰ φᾶνε τσαὶ τ'ν ἄλλ' μέρα, νὰ χορτάσ'νε τὴ bείνα τ'νε, τόσο φτωχοὶ ποὺ ἔτανε.

Τσεῖ φέρνει μιὰ φαφούρα. Ἔϐρεχε πλιὰ γιὰ καλά, βροdὲς τσ' ἀστροπελέτσα, δὲ ξέρανε, ποῦ νὰ πᾶ χ'θοῦνε. 'Απ' ἀλάργα ἔδανε ἕνα β'νὸ τσαὶ μιὰ φωτιὰ τσ' ἔτσαιε. Λέει ἡ γρζά:

— «Αὐγάτ'ζε, παιδάτσ' μου, νὰ bοῦμε νὰ σωθοῦμε ἀπ' τὸ νερό!»

Σὰ φτάκανε, ἔδανε μιὰ bόρτα. Μπαίνει τὸ κορ'τσάτσι. Μόνε πῆε νὰ bεῖ τσ' ἡ γρζά, κλᾶ ἡ πόρτα, μαρμαρώνει, τ'ν ἀφήνει ἀπ' ὄξου.

Κλαίανε πλιὰ ἡ μαννοὺ τσ' ἡ ἐgόνα, φ'νάζανε, τίϐοτα! Χάκανε ἡ μιὰ τ'ν ἄλλη, μ'δὲ τὰ κλάματα μ'δὲ τσὶ φ'νές τ'νε ἀκούανε. Λέει ἡ μικρά:

— «Γιὰ νὰ πά δοῦ παραπέρα, μὴν ἔχει καμμιὰν ἄλλ' πόρτα νὰ βγοῦ, νὰ φύου!»

Τραϐᾶ bροστά, βρίστσει μιὰν ἀσκάλα. 'Ανέϐαινε, ἀνέϐαινε, βρίστσει ἕνα παλάτι ἀνοιχτό, λύχνοι τσαίανε παdοῦ, μὰ ἄθρωπος κανεὶς δὲ φαινότανε.

Μπαίνει στὸν ἕνα νὸdᾶ τὲ βρίστσει 'κ ονοστάσι! Μπαίνει στὸν ἄλλε, τίϐοτα. Οὖλοι ἀδειατοί.

Μπῆτσε πλιὰ τσαὶ στσὶ τριάdα ἐννιὰ νὸdάdες, (σαράdα ἔχε οὖλο τὸ παλάτι) οὖλοι ἀδειατοὶ ἔτανε. Στὸ dελευταῖο νὸdᾶ βρίστσει μιὰ γρζὰ τσαὶ φύλαε ἕναν ἀπεθαμένε, ἕνα βασιλόπουλο. Ἡ γιὼμορφιά τ' ἔτανε νὰ τὲ λέπ'ς τσαὶ νὰ τὲ λ'bίζεσαι. Πάνω' ἀπ' τὸ τσεφάλ' του ἔτανε ἕνας dεστσερὲς τσ' ἔγραφε:

— «Ὅγοια βρεθεῖ, νὰ κάτσει πά στὸ τσεφάλ' μου, σαράdα μέρες τσαὶ σαράdα νύχτες, σαράdα μετζερόλια νὰ μὲ θυμιαίνει, θὰ τ' bάρ' γεναίκα μου.»

Τὸ κορίτσι ποὔξερε γράμματα, διάϐατσε τὸ dεστσερὲ τσ' ἔκατσε πλιὰ πάν' ἀπ' τὸ τσεφάλι τ' βασιλόπ'λου τσαὶ τὲ θύμιαινε.

Περάκανε τὰ σαράdα μετζερόλια, ἀπὸ σπερού, ποὺ ἔταν γιὰ νὰ νοιώσει, νὰ σ'κωθεῖ πλιὰ τὸ ἀπεθαμένο βασ'λόπουλο, λέει ἡ γριὰ σούφρω στὸ κορίτσι:

— «'Αμὴ ἄε τσαὶ σού, θ'γατέρα νὰ πλαγιάσεις ἕνα λεπτὸ τσαὶ μόνε ξυπνήσ'

τὸ βασιλόπ'λο, γὼ θὰ σὲ φ'νάξου. Σοὺ θ' ἀρρωστήσεις, ἔτσα δὰ ἄϋπνος!»

Τὸ κορ'τσάτσι bιστεύτη τσαὶ πῆε τσαὶ πλάγιατσε κά στὰ ποδάρζα τ' βασιλόπ'λου.

Ξυπνᾶ σὲ λίγο τὸ βασιλόπ'λο, λέπ' τὴ γρζὰ σκροφέκλω τσ' ἔκανε πλιὰ π' τὲ θύμιαινε:

— «Σοὺ ἔσονα π' μὲ πρόσεχες τσαὶ μὲ θύμιαινες τόσοι μέρες;» τ'ν ἀρωτᾶ.

— «Ἀμὴ ποιὸς ἄλλες θἄτανε, π'λάτσ' μου!» τ' λέει ἡ κακόγρζα.

— «Τούτη ποιὰ ἔναι;» ἀρωτᾶ πάλ' τὸ βασιλόπ'λο.

— «Ἡ παρακόρ' μου,» τ' λέει τσείνη, «τ'ν ἔχα μαζύ μ' γιὰ παρέα.»

Ἔπερε πλιὰ τὸ βασιλόπ'λο τὴ γρζὰ γεναίκα τ' τσαὶ τὸ κορίτσι τὸ ἔχανε γιὰ παρακόρη.

Τσεῖνο πλιά, τὸ καμένο, οὔλ' μέρα δούλευγε τσαὶ σὰν ἔθελε νὰ πά πλαγιάσει κλειόταν μὲς στὸ νὸdᾶ τ' τσ' ἔκλαιε. Ἀδ'νάτσ'σε, ἔχατσε τὰ σένια τ', γίν' μιὰ σ'χασά, δὲ d'ν ἔθελε τ' ζωή του.

Πέρατσε λίες τσαιρός, ἔφ'γε ὁ βασιλιὰς νὰ πάει ταξίδ', ἀρώτ'σε τ' γεναίκα του, ἐdἄθελε νὰ τ'ς πάρει, ἀρώτ'σε τσαὶ τ' bαρακόρη.

Τσείνη δὲν ἔθελε νὰ τ' πεῖ, μόνε τ' μαgάνιτσε πλιά, τ' παράτζ'λε νὰ τ'ς φέρει, ἄ βρεῖ: Τὸ μαχαίρι τ'ς σφα'ῆς, τὸ στσοινὶ τ'ς κρεμάλας τσαὶ τ' bέτρα τ'ς ἀπεμονῆς.

Τὸ βασιλόπ'λο bῆτσε σὲ περιέργεια, ἔdα τἄθελε, μὰ δὲν ἔπε τίβοτα, τ'ς τἄπερε τσαὶ σὰ γύρ'σε, τ'ς τἄdωτσε.

Τσείνη τὲ φχαρίστ'τσε τσαὶ μόνε ἔρθε ἡ γιῶρα νὰ πλαγιάσ'νε, ἔπερε τ' ἀποδοσίμια της τσαὶ πῆε στὸ νὸdᾶ της. Πῆε τσαὶ τὸ βασιλόπ'λο 'γάλια-γάλια ἀπ' ὄξου, νὰ δεῖ, ἔdα θὰ κάνει. Λόγιαζε κουρφά, λέπ' π' τἄχε βαλμένα ἀράδα πά στ'ν ἀσκαντζὰ τσῆ φ'γοῦς τσαὶ τ'ν ἀκούει, πούκλαιε τσαὶ δερνότανε τσαὶ τ'ν ἔλεε:

«Ποιὸς Θεὸς τὸ θέλει; Ἔdα Μέρα τσ' ἔdα ριζ'κὸ ἔτανε πλιὰ τὸ δ'κό μου, νὰ τὲ φ'λάου τσαὶ νὰ τὲ θυμιαίνου σαράdα νύχτες τσαὶ σαράdα μέρες, νὰ τὲ λογιάζου τσαὶ νὰ τὲν ἔχου γιὰ δ'κό μου σαράdα μετζερόλια τσαὶ μόνε ἔθελε νὰ ξυπνήσ', νὰ μὲ γελάσει τσαὶ νὰ μ' τὲ bάρει ἡ γρζὰ σκροφέκλω τσαὶ νὰ μ' ἀφίσ' ἔρ'μος σὰ d' gαλαμιὰ στὸ gάbο! Δὲ dαγιαdοῦ τέτοια βάσανα! Ἔdα νὰ τ' gάνου τέτοια ζωή; Πές μ' dάρε, σού, μαχαίρζ' μου, ἔdα νὰ κάμου, νὰ σφαῶ;»

Ἀκούει dὰ πλιὰ τὸ βασιλόπ'λο, τὸ μαχαίρζι νὰ μ'λᾶ τσαὶ νὰ τ'ς λέει:

— «Νὰ σφαεῖς, τσερά μ', νὰ σφαεῖς!»

Ἔκλαιε πάλι ἡ παρακόρη, ἔκλαιε, ἀρωτᾶ τὸ στσοινί:

— «Στσοινί μ', ἔdα μ' λές, νὰ κρεμαστοῦ;» Ἀκούει dὰ πλιὰ τὸ βασιλόπ'λο τὸ στσ'νὶ νὰ μ'λᾶ τσαὶ νὰ τ'ς λέει:

— «Νὰ κρεμαστεῖς τσερά μ', νὰ κρεμαστεῖς!»

Τελευταῖα ἀρωτᾶ τσαὶ τ' bέτρα:
— «Πέτρα μ', πές μ' πλιὰ τσαὶ σού, ἔda νὰ κάμου;»
— «Ἀπεμονή, τσερά μ', ἀπεμονή!»

Τὸ βασιλόπ'λο πλιὰ τ' φύανε τὰ χούματα ἀπ' τὰ ποδάρζα του. Θάμαξε τὰ ὅσα ἄκ'σε, μάνιτσε μὲ τὴ γρζά, π' τὲ γέλατσε, δὲ βάσταξε, κ'dᾶ τ' bόρτα, bαίνει μέσα:

— «Θὰ μ' πεῖς τ'ν ἱστορία σου, θέλου νὰ τὰ ξέρου οὖλα 'πὸ τ'ν ἀρχή.» Λέει στ' bαρακόρη.

Μόνε ἄκ'σε πλιὰ 'πὸ τὸ στόμα τ'ς, ποῦς τ' γέλατσε ἡ dαμλιασμένη, ἡ γρζὰ γαδαρέκλω, διάταξε τσαὶ τ' δέκανε, πά σὲ δυὸ ἄγρζα ἄλογα, τσαὶ τὴ ξεμερδίκανε, τ' ρίξανε στὸ Μπάσσαλε, νὰ μὴ βρεθεῖ μ'δὲ τὸ κοκκαλάτσ' της, τσ' ἔπερε τ' bαρακόρη τσαὶ τ'ν ἔκανε βασίλ'σσα τσαὶ κάναν γέλια τσαὶ χαρὲς τσαὶ ξεφάdωσες καλοί!

Μ'δὲ γὼ ἔμονα τσεῖ, μ'δὲ σεῖς νὰ τὸ π'στέψ'τε.

Καλὴ τ' Γιώρ' τ' Μανωλάτση (ἐτῶν 77)

Φαφούρα=ψιχάλα. Αὐγάτ'ζε=Τρέχα, κάνε γλήγορα. Μαννοὺ=γιαγιά. Κονοστάσι =εἰκονοστάσι, στὴν ἔκφρασι, τὲ βρίστσει 'κονοστάσι, σημαίνει τὸν βρίσκει ἄβειο ἐντελῶς. Παρακόρη=ψυχοκόρη. 'Ασκατζά=τὸ χαμηλότερο ράφι τοῦ Σκυριανοῦ τζακιοῦ. Ξεμερδίζου=διαμελίζω. Πάσσαλες=τοποθεσία τῆς Σκύρου ὅπου βραχώδης παραλία.

7. ΤΑ ΤΡΙΑ ΑΔΕΡΦΙΑ ΤΣΑΙ ΤΟ Π'ΛΙ Τ' ΑΗΔΟΝΙ.

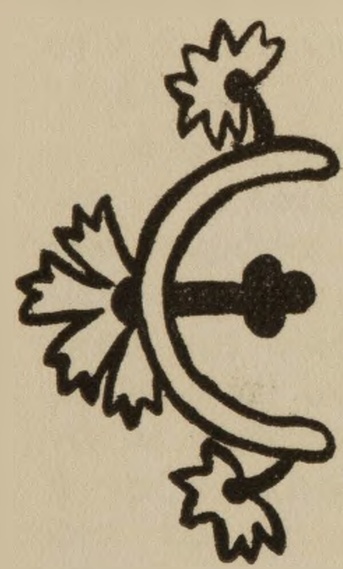

ΤΟΝΕ μιὰ βολὰ τσ' ἕναν τζαιρὸ ἕνας ἄρχοδας, καλὸς ἄθρωπος τσ' ἔπε νὰ χτίσ' μιὰν ἐκκλησὰ γιὰ τὴ ψ'χή του. Ἔχτ'σε τ'ν ἐκκλησά, τ'ν ἔκανε μεγάλ' τσ' ὥμορφη. Οὔλοι ὅσοι πη'αίνανε τσαὶ τ' λογιάζανε, θαμάζανε τ'ν ὠμορφιὰ τσαὶ τὸ πλοῦτος της. Πῆε δὰ τσ' ἕνας, τ' λέει:

— «Ἀμὴ ἐτσὰ δὰ ὥμορφη ποῦν' ἡ γιἐκκλησά σου, ἔπρεπε νὰ φέρ'ς τσαὶ τὸ π'λὶ τ' ἀηδόνι, νὰ βοθᾶ τ'νὲ ψαλτάδ'νε, νὰ γ'νεῖ π' νὰ μὴν ἔχει ἄλλη στὸ gόσμο σὰν ἐτούτη!»

Τοῦ β'λήθη πλιὰ τ' ἄρχοδα νὰ βρεῖ τὸ π'λὶ τ' ἀηδόνι, νὰ τ' ἀγοράσει τσ' ἔπε, π' ὄγοιος τ' τὄφερνε, θὰ τοὔδονε λεπτά, ὅσα ἔθελε. Ἀμὴ ποῦ νὰ τὸ βροῦνε; Οὔλ' θέλανε νὰ πᾶνε τσαὶ κανεὶς δὲν ἔξερε ποὺ βρίστσεται; Ἔταν δὰ τσ' ἕνας φτωχὸς τσ' ἔχε τρεῖς γυιοί. Λέει στὰ παιδιά του:

— «Γὼ λέου, νὰ πᾶτε μαζὺ ὡς πέρα στὸ τρίστρατο, στὸ σταυροδρόμ' τσαὶ νὰ πάρετε καθένας σας ἕνα δρόμο τσ' ὅσο πη'αίνετε ν' ἀρωτᾶτε, ὡς π' νὰ βρεθεῖ κανείς, π' νὰ ξέρ' νὰ σᾶς πεῖ, ποῦ ἔναι τοῦτο τὸ π'λί, νὰ τὸ πιάσετε, νὰ τὸ φέρετε, νὰ πάρομε τὰ λεπτά!» — «Καλὰ λές, ἀφέdη!...» ἔπανε πλιὰ τὰ παιδιά. Γ'μαστήκανε τσαὶ τ'ν ἄλλ' μέρα τσ'νήκανε τσαὶ φύ'ανε.

Μόνε φτάκανε στὸ τρίστρατο, κορασμένοι, κάτσανε νὰ ξεκοραστοῦνε λ'γάτσι. Λέει ὁ μεγάλες: — «Ἀδερφοί, γὼ δὲ bάου ἄλλο! Ποῦ θὰ τρέχομε δάρε; Θὰ πά bοῦ σ' ἕνα ψωμάδ'κο, νὰ χορτάσ' ψωμάτσι!...» Λέει ὁ δεύτερες: — «Μ'δὲ 'γὼ δὲ bάου. Θὰ bοῦ σ' ἕνα χαλβατζίδ'κο νὰ τρώου τσαὶ νὰ πίνου, νὰ μὴν ἔχου κανεὶ ἀνάτζη!...» Ὁ πιὸ μικρὲς λέει: — «Μιὰ τσαὶ τὄπε ἀφέdης μου, 'γώ, ἀδερφοί, θὰ πάου. Θὰ τραβήξου bροστὰ τσ' ὄπ' μὲ βγάλει ἡ γιἄκρα. Καταρωτῶdας πάει κανεὶς στ' Μπόλι! Ἀφήνου γειά!...»

Ἔπερε πλιὰ τὸ δρόμο, πή'αινε, πή'αινε, βραδυάστη σὲ κάτ' βράχια, σὲ κάτ' gρεμνοί: Τσεῖ λέπ' μιὰ σπ'λιά, λέει: — «Ἂς bοῦ νὰ πλαγιάσου τ' νύχτα τσαὶ ταχιὰ ξετσ'νοῦ πάλι.»

Μὲς στὴ σπ'λιὰ ἔτον ἕνας δράκος τσ' ἔχε τὰ φρύδια μακρζά, πέταν οἱ τρίχες μὲς στὰ μάτια τ', δὲν ἔλεπε τίβοτα. Τὸ παιδί, σὰ dὲν ἔδε, φοβήθη τσ' ἔθελε νὰ φύει. 'Αμὴ σὰν ἔδε πούτανε στραβός, σ'λλο'ἴστη ν' ἀπομείνει. Ἔda νὰ κάνει τσαὶ ποῦ νὰ πάει μὲς στὰ σκοτάδια;

Ἔπε πλιά: — «Ἂς ζαρώσου σὲ μιὰν ἄκρα, νὰ μὴ σαλέψου τσαὶ μὲ νοιώσει τσαὶ τ'ν αὐγή, ταχ'νό, ταχ'νό, σκώνομαι τσαὶ φεύου!...» Τσεῖ ἀκούει τὸ δράκο τσαὶ τ'νάζει μιὰ πορδή, βούηξε ἡ σπ'λιά! Πετιέται δὰ τὸ παιδί, πάει κοdά, τ' λέει: — «Ὄρσε, ἀφέdη, ἔda θὲς ἀπὸ μένα;» — «'Αμή, ποιὸς ἔσαι σοὺ τσαὶ ποῦς βρέθης δῶ;» τ' λέει ὁ δράκος — «'Αφέdη, σοὺ μ' ἔκανες τούτη τ'ν ὥρα! Μὲ τ' bορδή σ' γεννήθ'να...» λέει τὸ παιδί.

'Ο δράκος δὰ τόπερε σὲ μεγάλ' χαρά. Τ' λέει: — «Ἔλα κοdά μ', νὰ σὲ πιάσου, γιάτ' γὼ δὲ λέπου ὁ καμένες, παιδάτσ' μου!» Πῆε πλιὰ τὸ παιδὶ κοdά τ', τὸ χάδεψε, τόχε μαζύ τ', τρώανε μαζύ, τοὔδωτσε τὰ κλειδιά, γύρ'ζε σ' οὖλο τὸ παλάτ' τοῦ δράκου, ἔχε στὰ χέρια τ' οὖλα τὰ χρήματα τσαὶ τὰ χ'σαφ'κά, τ' ἀγαποῦσε, τάχα πούς ἔτανε δ' κός τ' γυιός. 'Αμὴ τσαὶ τὸ παιδὶ τὲν ἔπιατσε, τοὔκοψε τσὶ τρίχες ἀπ' τὰ φρύδια του, τοὔπλυνε τὰ μάτια τ', ἔδε τὸν ἥλιο, ποὖχε χρόνια νὰ τὲ δεῖ. Τὲ bεριποιότανε πλιὰ τσαὶ τὲ gαλόπιανε τόσα καλὰ π' τοὔκανε, ἀμὴ δὲν ἐξέχατσε τσαὶ τὸν ἀφέd' του τὸν ἀληθ'νὲ τσαὶ τ' bαρατζελιά του.

Λέει μιὰ μέρα τὸ παιδὶ στὸ Δράκο: — «'Αφέdη, δὲν ἔχ'ς μαθὲς ἀκουστὰ ποτέ σ' γιὰ τὸ π'λὶ τ' ἀηδόνι, π' τσελαδᾶ, ἔτσα δὰ ὥμορφα! Ποῦ νὰ βρίστσεται νὰ πά τὸ πάρουμε; Ἔθελ' νὰ τόχομε τσαὶ τοῦτο δῶ, νὰ τσελαδᾶ νὰ μᾶς γλεdίζει!»

Τ' λέει ὁ Δράκος: — «Πᾶρε τοῦτο τὸ χ'σὸ κλειδάτσ' ἀπ' τό λαιμό μ' τσ' ἀνέβα, ἄνοιξε τσείνη τ' bόρτα. Ψ'λὰ πά στὸ λιακό, μέσα σὲ τσεῖνε τὸ νὸdᾶ θὰ βρεῖς ἕν' ἄσπρο ἄλογο μὲ φτερά, νὰ τ' πεῖς τσαὶ τσεῖνο θὰ σὲ πᾶει ὅπ' θέλεις.» Ἔπερε τὸ παιδὶ τὸ κλειδί, ἀνέβη στὸ λιακό, εὗρε τ' ἄλογο. Μόνε ἄκ'σε τ' ἄλογο ἐdάθελε, τοῦπε: — «Καλλίτσεψε πά στὴ bλάτ' μου τσαὶ γὼ θὰ σὲ πάου. Λέπ'ς τσεῖνο τὸ β'νὸ πέρα, πίστ' ἀπ' τὸν ἥλιο; Τσεῖ θὰ πᾶμε!... Μόνε πρέπει νὰ φ'λάξομε, νὰ περάσομε τ'ν ὥρα π' ἀνοίει, νὰ βγοῦμε, πριχοῦ ξανασφαλίσ'νε τὰ βράχια τσαὶ μᾶς μαgώσ'νε μέσα. Μὴ φοβᾶσαι, γὼ θὰ σὲ περάσου!» Φύανε τσ' ἀλήθεια παραμόνεψε, τσεῖ π' ἀνοίξαν τὰ β'νὰ τσαὶ τὲ bέρατσε.

Σὰ φτάκανε ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, ἔδανε ἕνα παλάτ' ὁλόχ'σο. Τὸ παιδὶ ξεκαλλίτσεψε bρὸς στ' bόρτα τ' παλατιοῦ τσαὶ bῆτσε στὸ περ'βόλι. Λογιοῦd'νε λογιοῦd'νε λουλούδια μερίζανε τσαὶ τὰ π'λιὰ τσελαδούσανε μιὰ μορφιά. Τὸ παιδὶ λόγιαζε νὰ ξεχουρίσει νὰ δεῖ ποιὸ ἔτανε τὸ π'λὶ τ' ἀηδόνι, νὰ τὸ πάρ' νὰ φύει γλήορα, πριχοῦ ξυπνήσ' ὁ Δράκος ποὺ τὰ φύλαε τσαὶ τὲ φάει. Τσεῖ κάτ' ἀπὸ μιὰ λεμονιὰ μὲ φύλλα μαλαματένια, λέπ' μιὰ βασιλοπούλα πλαγιασμένη τσαὶ πά στ' bοδιά τ'ς ἔτανε καθισμένο τὸ π'λὶ τ' ἀηδόνι τσαὶ τσελαηδοῦσε τσαὶ τ' νανάρ'ζε... Πάει 'γάλια-γάλια, λᾶ τ' bοδιά, τ'λί'ει μέσα τὸ π'λί, τ' ἁρπάσσει τσαὶ φεύει. Βγαίνει δὰ ὄξου, καλλιτσεύει πά στὰ φτερὰ τ' ἀλογοῦ, πετιέται τσεῖνο σὰ d' σαῖτα, φτάν'νε στὸ β'νό. 'Από πίστα τ'νε ὁ δράκος τσ' ἡ βασιλοπούλα, δράτσαινα ἔτανε τσαὶ τσείνη μαθές, τσ' οὖλα τὰ δεdρὰ τσαὶ τὰ π'λιὰ τσαὶ τὰ λουλούδια, ξωδ'κὰ τσ' ἀνεράδες, τρέχανε σὰ dὸν ἀγέρα τσαὶ τσὶ τσ'νηγούσανε.

Τὸ παιδὶ πλιὰ τρεμότανε ἀπ' τὸ φόβο του, ὅσο λόγιαζε τσεῖνα οὖλα τὰ ξωδ'κὰ τσαὶ τὰ ζούbερα τσαὶ παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ τσαὶ τὸν Ἅη-Γιώργη νὰ τὲ γλυτώσ'νε ἀπ' τὰ νύχια τ'νε.

Ἔδωτσε πλιὰ ὁ Θεὸς τσ' ἡ εὐτσὴ τ' ἀφέd' του τὲ βόθ'τσε τσαὶ μόνε φτάκανε στὸ β'νό, τόβρανε ἀνοιχτὸ τσαὶ περάκανε. Μπαίνουν ἀπὸ πίστα τ'νε τσαὶ τσεῖνα οὖλα τὰ δαιμόνια, πᾶ νὰ περάσ'νε, κλοῦνε τὰ β'νά, ἀπομέν'νε μέσα.

Ἔπε πλιὰ τὸ παιδὶ τ' ἀλογοῦ, τὲν ἔφερε ἴσα στὸ σταυροδρόμ' κοdά στὸ χουρζό τ'. Κατέβη τότες, χάδεψε τ' ἄλογο, τὸ 'φχαρίστ'τσε, τσ' ἀπέτσει τ' ἄλογο ἔφ'γε νὰ πάει στὸ Δράκο τσαὶ τσεῖνες ἔκατσε, νὰ ξεκοραστεῖ λίγο, νὰ φάει καμμιὰν ἀκ'μασὰ ψωμὶ τσαὶ νὰ ποτίσ' τσαὶ τὸ π'λὶ τ' ἀηδόνι, μὴ dοῦ ψοφήσει. Τσεῖ λέπ' δυὸ κορελῆδες, γ λ ι τ σ α σ μ έ ν ο ι τσαὶ καθόdανε τσαὶ τὲ λ ο γ ι ά ζ α-

νε πούτρωε. Τ'νὲ φίναξε, νὰ τ'νὲ δώσει νὰ φᾶνε, π' τσὶ λ'πήθη τσαὶ λέπ' πούτανε τὰ δυὸ ἀδέρφια του, π' γυρίζανε φτωχοὶ τσ' ἐλεεινοί, δ'λειὰ δὲν ἔχανε βρεῖ τσαὶ π'νούσανε. Τ'ν ἔδωτσε πλιὰ ροῦχα, τ'ν ἔδωτσε λεπτά, ξετσ'νήκανε νὰ πᾶνε οὖλ' μαζὺ στὸ σπίτ' τσαὶ στὸν ἀφέdη τ'νε.

Τ'ν ἔλεε πλιὰ νὰ μὴ σεκλετίζοdαι, π' δὲν ἐκάνανε χαῖρ' τσαὶ προκοπή, τσεῖνες ἔχε γιὰ οὖλοι τσαὶ θὰ τ'ν ἔδονε. Θἄπαιρνε τσ' ἀπ' τὸ π'λὶ τ' ἀηδόνι, μόνε τὸ πήαινε στ'ν ἐκκλησὰ τσ' ἄλλα λεπτά, θὰ περνούσανε ζωὴ χαρ'σάμενη! 'Αμὴ τσεῖνοι, μόν' ἔδανε ποῦχε τσαὶ τὸ π'λὶ τ' ἀηδόνι, ζ'λέψανε τσαὶ βουλ'θήκανε, νὰ τὲ σκοτώσ'νε, νὰ πάρ'νε τὸ π'λί. Σὰ φτάκανε κοdὰ σ' ἕνα π'γάδι, ἁρπάσσ'νε τὸν ἀδερφό τ'νε τσ' οἱ δυὸ μαζύ, τὲ ρίχν'νε μὲς στὸ π'γάδι, παίρν'νε τὸ π'λὶ τσαὶ φεύ'νε!...

Μὰ ὁ Θεὸς δὲ θέλει τὸ ἄδ'κο! Σὲ λίγο πάει ἕνας τσοπάν'ς στὸ π'γάδι νὰ ποτίσ' τὰ πράματα. 'Ακούει φ'νές, σ'τσύβει μὲς στὸ π'γάδ', λέπ' τὸ παιδί, τ' ρίχνει ἕνα στσοινί, σκαβαλώνει ἀπάνου, βγαίνει...

Οἱ γιάλλοι δυὸ σὰ φτάκανε στὸ χουριὸ τσ' ἔπανε, π' φέρανε τὸ π'λί, πέρανε τὰ σ'χαρήτσα, τ'νὲ δώκανε λεπτά, τ'νὲ κάνανε χαρὲς τσαὶ γλέdια μεγάλα. 'Αμὴ ἄκ'σες ποτές σου τ' bαροιμία: «'Ο ψ ε ύτ'ς τ σ' ὁ κ λ έ φ τ η ς τ ὸ b ρ ῶ τ ε χ ρ ό ν ε χ α ί ρ ο d α ι!» Τὸ παιδὶ μόνε βγῆτσε ἀπ' τὸ π'γάδι, φχαρίστ'σε τὸ τζοπάνη, ἔπερε τὸ δρόμο τσ' ἔρθε στὸ χουριό. Πῆε πλιὰ στὸν ἀφέd' του, τοῦπε ἔdα τ' κάμανε οἱ γιάδερφοί του τσ' ἔπε π' τσεῖνες τόχε φέρει τὸ π'λί. Τσεῖνοι οἱ δυὸ λέανε π' λέει ψόματα, δὲ dὰ παραδεχόdανε ὅσα ἔλεε.

'Αμὴ τὸ παιδὶ ἔχε φ'λαμένη τ' bοdιὰ τ'ς βασιλοπούλας, τσαὶ τ'ν ἔβγαλε τσαὶ τ'ν ἔστρωτσε bρὸς στὸ π'λί. Μόνε τ'ν ἔdε τσεῖνο, π' ὡς τ'ν ὥρα δὲν ἔχε ἀνοίξ' τὸ στόμα τ' νὰ τσελαdήσει dίπι-dίπ, πῆε τσ' ἔκατσε πά στ' bοdιά, τσ' ἀρχίν'τσε νὰ τσελαdᾶ, ὅπους ἔταν μαθ'μένο. Νοιώκανε πλιὰ οὖλοι, ποὺς τ' ἀdέρφια τ' λέανε ψόματα τσαὶ τσεῖνες ἔχε φέρει τὸ π'λί. Τότες δώκανε τὰ λεπτὰ σὲ τσεῖνε τσαὶ πιάκανε τ' ἀdέρφια τ' τσαὶ τὰ φ'λατσίκανε.

'Αμὴ ὁ μικρὲς δὲν ἄφ'τσε νὰ τ'ς πᾶνε στὸ gριτή. Τσὶ σ'χώρετσε γιὰ χατήρ' τ' ἀφέd' του. Μετανοιώκανε πλιὰ τσαὶ τσεῖνοι, τσαὶ ζήκανε οὖλ' μαζὺ καλὰ τσαὶ μεῖς καλύτερα.

Παπαdιὰ τ' Καρεφύλλη (ἐτῶν 75)

Τ α χ ι ὰ = αὔριο πρωΐ. Τ α χ' ν ό, τ α χ' ν ό, = πρωΐ, πρωΐ. Γ λ ι τ σ α σ μ έ ν ο ι = λερωμένοι. Λ ο γ ι ά ζ α ν ε = κυττάζανε.

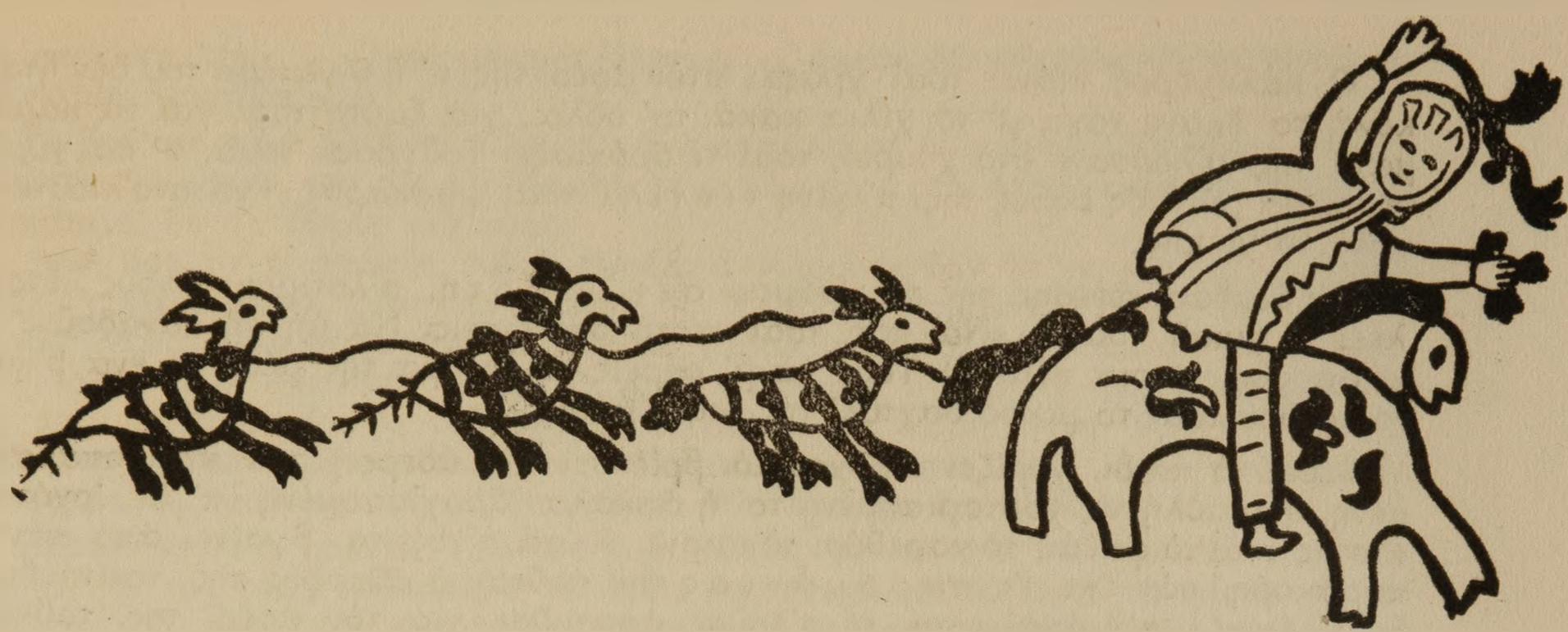

8. Ο ΚΑΚΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.

ΤΑΝΕ μιὰ βολὰ ἕνας πατέρας τσ' ἔχε δυὸ παιδιά, ἕνα σερν'κὸ τσ' ἕνα θηλ'κό. Ἔρθε ὁ τσαιρὸς νὰ φύει, νὰ πάει ταξίδ' μακρυνό. Σ'λλογότανε πλιά, ποιὸ παιδὶ νὰ πάρ' μαζύ του, τὸ σερν'κὸ ἢ τὸ θηλ'κό; Ἔπε: «Ἂς πάρου καλύτερα τὸ σερν'κό, μὴ d' ἀφήσου τσαὶ ρεbελέψ'. Τὸ θηλ'κὸ ἔναι φρόν'μο τσαὶ δὲ βγαίνει τσ' ἀπ' τὸ σπίτ' ποτές.»

Ἔπερε τὸ γυιό τ' τσ' ἔφ'γε. Πριχοῦ φύει παράτζ'λε σ' ἕνα gαλόγερο, π' τὲν ἔχε γενιά, νὰ λογιάζ' τὴ θ'γατέρα του, νὰ τ' νοιάζεται νὰ τσῆ ψωνίζ' τσαὶ τίβοτα γιὰ φαΐ καμμιὰ βολά.

Περάκανε λίοι μέρες. Ὁ καλόγερος ἔβαλε κακὸ στὸ νό τ' γιὰ τὸ κορίτσι τσ' ἀρχίν'τσε, νὰ τ'ς πέβει κρζᾶτα, ψάρζα, αὐγά, χίλιου λογιοῦ φαγιὰ τσαὶ νὰ π'γαίνει τσαὶ τσεῖνες νὰ τρώει πᾶσα μέρα μαζύ. Ἡ κόρη ἔτονε φρόν'μος τσαὶ τ' λέει:

— «Μπάρbα, δὲν εἶν' ἀνάτζη νὰ μ' πέβ'ς τόσα καλὰ φαγιὰ τσαὶ νἄρχεσαι οὔλ' μέρα στὸ σπίτ' μας νὰ κοράζεσαι!»

Τσεῖνες, μόνε τ' ἄκ'σε, τ' κακοφάνη, ἀμὴ δὲν ἔχε ἔdα νὰ πεῖ τσαὶ σώπατσε. Λόγιαζε πλιά, ποῦς νὰ καταφέρει, νὰ βγάλει τὸ κορίτσι ὄξου ἀπ' τὸ σπίτι, νὰ κάνει τσεῖνα ποὔθελε. Πάει, βρίστσει μιὰ γρζά, κατσὴ bobή, τ'ς δόνει λεπτὰ τσαὶ τ' bέβει στὸ σπίτ' τ' κορ'τσοῦ. Χτ'πᾶ τ' bόρτα, βγαίν' ἡ παρακόρη, τ'ς λέει ἡ γρζά:

— «Πὲς τσῆ τσυρᾶς σου, ποὺς ἡ φιλ'νάδα τ'ς, ἡ Μαρζά, νὰ ποῦμε, τ'ν ἀπαdέχει στὸ λουτρό.» Τσ' ἀλήθεια ἔχε μιὰ φιλ'νάδα, ὅπου πηαίνανε μαζὺ στὸ λουτρὸ τσαὶ στ'ν ἐκκλησά.

Σ'κώθη ἡ κόρη, dύθη, πάει στὸ λουτρό, μ' ἀdὶς νὰ βρεῖ τ' φιλ'νάδα της, βρίστσει τὸ gαλόγερο, π' γέρευε, νὰ τ' bροσβάλει γιὰ καλὰ πλιά, τσαὶ τ'ς ρίχτη νὰ τ'ν ἀgαλιάσει τσαὶ νὰ τὴ φ'λίσει. Σὰν ἔdε τσ' ἀπόdε τὸ κορίτσι, π' δὲ bοροῦσε νὰ τὲ gάνει καλά, τ' λέει:

— «Καλὰ πλιά, μιᾶς τσαὶ μ' ἀγαπᾶς τσαὶ μὲ θέλ'ς, νὰ σὲ δεχτοῦ ἀργὰ στὸ νὸdᾶ μου, νἄμαστε οἱ δυό μας, νὰ γλεdήσομε, μὴ μᾶς δεῖ κανείς. Μόνου, δῶ πούμαστε, στάσου πρῶτα νὰ σὲ σαπ'νίσου τσαὶ νὰ σὲ λούσου καλὰ-καλά, νᾶσαι παστρικός!»

Τσεῖνες τ' bίστεψε, στάθη, τὲ σαπούν'τσε τσαὶ σὰ dὲ bασάλ'ψε μὲ τὰ σαπούνια στὰ μάτια, σ'κώθη τσ' ἔφ'γε τρεχάτη, πῆε στὸ σπίτ' της τσαὶ παράτωτσε ἀπὸ μέσα. Ἔπε τσαὶ στ' bαρακόρ' της νὰ μὴν ἀνοίξ' σὲ κανένα τσαὶ καθότανε κλεισμένη τσ' ὁλομόναχη.

Ὁ καλόγερος πιάνει τσαὶ γράφει στὸν ἀφέd' της, π' ἡ θ'γατέρα του δὲν ἤτανε καλὴ τσ' ἔκανε τάχα μ' τὰ χίλια κακά, τσ' οὖλοι, γιὰ ξαύτη τσαὶ γιὰ τὰ καμούματά της, μ'λούσανε στὸ χουριό, τσαὶ τὲ dρόπιαζε. Τοὔγραφε πλιά, π' σὰ γύρ'ζε πίστα θὰ μάθ' τ'ς bobές της, π' γίνη τιπτίλι τσαὶ μασκαρᾶς τ'νὲ σπσ'λιοῦνε σ' οὖλο τὸ χουριό.

Σὰ διάβασ' ἀφέdης της τὸ γράμμα σεκλετίστη, φ'λότιμος ὅπους ἔτανε, λέει τ' γυιοῦ του: — «Νὰ πᾶς τσαὶ νὰ τὴ σκοτώσεις. Νὰ μὴ dὴ ξαναδοῦνε τὰ μάτια μου, τέτοια ποῦναι! Τσαὶ νὰ μ' φέρεις τὸ γιαῖμα της μέσα σ' ἕνα b'κάλι νὰ τὸ δοῦ τσαὶ τὸ μικρὸ δαχτύλ' της γιὰ σ'μάδι!...»

Φεύει τὸ παιδί, γυρίζει στὸ χουριό, βρίστσει τ'ν ἀδερφή του κλειδοπαρατωμένη, ἡ γιαὺλή τ'ς χορταριασμένη τσ' ἡ ἀσκάλα ἀραχλιασμένη π' δὲ 'ρχότανε κανεὶς τσαὶ τὸ φαῖ ἀπ' τὸ παρεθύρι τὄπαιρνε. Χτ'πᾶ τ' bόρτα, βγαίνει ἀπὸ πάν' ἡ παρακόρη, σὰν ἔπε τ'ς παραμάννας της ποὔταν ὁ ἀδερφός της, τσείνη ἔτρεξε, τ' ἄνοιξε, τὲν ἀgάλιατσε, τὲ φ'λοῦσε, ἀρωτοῦσε γιὰ τὸν ἀφέd' της, τοὔκανε χίλιες χαρές.

Τὸ παιδὶ τ' λυπότανε, ποῦς νὰ τὴ σκοτώσ'; ποὺ τ'ν ἔλεπε φρόν'μος, ἀμὴ θ'μότανε τσαὶ τ' bαρατζ'λιὰ τ' ἀφέd' του τσαὶ δὲν ἔξερ' ἔda νὰ κάνει...

Τ'ν ἄλλη μέρα τ'ν αὐγὴ τ'ς λέει: — «Dύσου, ἀδερφή, βάλ' τὰ καλά σου, νὰ σὲ πάου σεργιάνι, ποῦσαι σεκλετ'σμένη τσαὶ κλεισμένη τόσε τζαιρό.»

Τσείνη dύθη τσαὶ βγήκανε. Πᾶνε, πᾶνε, πᾶνε, πᾶνε, τὸ κορίτσ' ἀρχίν'τσε νὰ φορᾶται, π' τοῦτες ὁ περίπατος δὲν ἤτανε γιὰ καλό. Φτάκανε σὲ κάτι β'νά, σὲ κάτι ρομάνια, λέει τ' ἀδερφοῦ της: — «Ποῦ πᾶμε ἀδερφέ, γὼ φοβῶμαι δὲ ξανάρθα ποτὲς ἀπὸ δῶ!...»

Τ'ν ἀρωτᾶ ἀδερφός τ'ς: — «Ξέρ'ς νὰ ρθεῖς πίστα στὸ σπίτ';...» — «Σὰ νὰ θ'μῶμαι τὸ δρόμο λιγ'λάτσι!...» τ' λέει.

Τραβοῦνε πάλι, πᾶνε, πᾶνε, τὴ ξαναρωτᾶ ὁ ἀδερφός:—«Τὲ ξέρ'ς ἀπὸ δῶ τὸ δρόμο;» Τσείν' παραλόϊτσε, λέει: — «Δὲ ξέρου!...» Τότες τ'ς ἔπε:

— «Ἄκ'σε, ἀδερφή. Γώ, ἔχου παρατζ'λιὰ 'πὸ τὸν ἀφέd' μας νὰ σὲ σκοτώσου, γιατ' σ' ἀβανίκανε, π' δὲν εἶσαι φρόν'μος, μὰ γὼ σὲ λ'πῶμαι, δὲ σὲ σκοτώνου. Θὰ σ' ἀφήσου δῶ μὲς στὸ ρομάνι τσαὶ θὰ φύγου, τσ' ὅ,τ' θελει ὁ Θεός, ἂς σὲ κάμει. Θὰ σκοτώσου τοῦτο τὸ στσ'λάτσι ποὔχεις μαζοῦ σου, νὰ πάρ' τὸ γιαῖμα τ', νὰ τὸ δείξου στὸν ἀφέd' μας τσαὶ θὰ σ' κόψου τσαὶ τὸ δαχτ'λάτσι σ' τὸ μικρό, νὰ τ' τὸ πάου γιὰ σ'μάδι...»

Τὸ κορίτσι ἔκλαψε, μὰ ἐdᾶχε νὰ κάμει. Ἔστσυψε τὸ τσεφάλ' τσαὶ τοῦπε:

— «Κάνε, ἀδερφέ μ', ὅπους ξέρ'ς, μιᾶς τσ' ἔναι παρατζ'λιὰ τ' ἀφέd' μας!»

Σκότωσε δὰ τὸ στσύλε, ἔβαλε τὸ γιαῖμα μὲς σ' ἕνα b'κάλι, τ'ς ἔκοψ' τὸ δαχτύλ' της, τ' φίλ'τσε τσ' ἔφ'γε.

Τὸ κορίτσι ἀπόμ'νε μοναχό, λόγιαζε γύρου-γύρου, νὰ βρεῖ κάν'να dόπο νὰ φ'λαχτεῖ τ' νύχτα ἀπ' ἀθρώπους τσαὶ θεριά, εὗρε μιὰν ἐλιὰ μὲ μιὰ κ'φάλα μεγάλη, bῆτσε μέσα τσ' ἔκατσε τσ' ἔκλαιγε τ' Μέρᾶ της. Ἔκλαψ', ἔκλαψε, λαgόδερε ἀπ' τὸ κλάμα, λαdάρωτσε πλιά, τ'ν ἔπερε ὁ ὕπνος, πλάγιατσε μὲς στὴ κ'φάλα...

Τ'ν αὐγή, ταχ'νὸ ταχ'νό, βγῆτσε τὸ βασιλόπ'λο νὰ τσ'νηγήσει. Σὰν ἔφτατσε τσεῖ κοdά, ἔλεπε τσὶ στσύλοι του π' μαζευόdανε τριγύρου 'πὸ τ'ν ἐλιὰ τσαὶ χνουτίζανε τσαὶ βαβίζανε. Τ'ς φίναζε, πηαίνανε κοdά, μὰ σὲ λί'ο πάλι ξαναγυρίζανε στ'ν ἐλιὰ τσ' ἀρχ'νούσανε τὸ βάβισμα.

Λέει πλιά: — «Γιὰ πά νὰ δοῦ ἐdᾶναι μὲς στὴ κ'φάλα!» Λογιάζ' λέπ' τὸ κορίτσι καθισμένο. Τ'ν ἀρωτᾶ: — «Ποῦς βρέθης δῶ; Ποιὸς σ' ἔφερε;» Λέει τσεῖνο; — «Ἡ Μέρα μ', μἔρριξε δῶ πάνου!...» Τὸ βασιλόπ'λο σὰ d'ν ἔδε ἔτσα δὰ

ἔμορφος τ'ς λέει: — «Τσαὶ μένα ἡ Μέρα μ' μ' ἔφερε δῶ σήμερο, νὰ σὲ βροῦ, νὰ σὲ πάρου γεναίκα μ'.»

Τὴ βόθ'τσε πλιὰ νὰ βγεῖ ὄξου, τ'ν ἀνέβατσε πά στ' ἄλογο τσαὶ τ'ν ἔπερε στὸ παλάτ' του. Ἡ μάννα του, σὰ d'ν ἔδε, ἀ γ ρ ζ ω ν ό τ α ν ε μὴν ἤτανε καμμιὰν ἀνεράδα, deριότανε, δὲ d'ν ἔθελε γιὰ νύφη.

Ἀμὴ ὅσο τσ' ἀ dάραξε, τσ' ἀ φίναξε, ὁ γυιός τ'ς δὲν ἄκ'γε τίβοτα. — «Τούτη ἔταν τ'ς Μέρας μου, τούτη θὰ πάρου!...» τ'ς ἔλεε. Ἡ μάννα τ' πλιά, σὰν ἔκατσε ἡ νύφ' λί'ε τζαιρὸ μαζύ τ'νε τσ' ἔδε τὰ χαρακτ'ριστ'κά της τσαὶ τ'ν ἔδε φρόν'μος τσαὶ καλή, ἔπε τσαὶ τσείν' τὸ ναί, τ'ν ἔδωτσε τ'ν εὐτσή της, β λ ο'η θ ή κ α ν ε τσαὶ κάνανε γάμους τσαὶ χαρὲς μεγάλοι. Ἡ κόρη γίνη βασίλ'σσα τσαὶ ζοῦσε φτυχισμένη μὲ τὸν ἄdρα τ'ς τὸ βασιλέα. Κάνανε τσαὶ δυὸ παιδιὰ ποὺ μοιάζανε τῆς μάννας τ'νε τσ' ἔταν τὄνα πλιὸ ὄμορφο ἀπ' τ' ἄλλο.

Περάκανε λί'α χρόνια. Τσίν'τσε ὁ βασιλέας νὰ πά στὸ bόλεμο. Μόνε νίτσ'σε τὸν ὀχτρό του τσαὶ τελειώκανε τὰ πολέμια, ἔπεψε ἀθρώπους, νὰ φέρ'νε τ' βασίλ'σσα τσαὶ τὰ παιδιά του, τσεῖ ποὔτανε τσαὶ τσεῖνες, νὰ τ'ς δεῖ, ποὺ τ'ς ἔχε λαχταρζήσει τσαὶ νὰ σεργιανίσ'νε τσαὶ τσεῖνοι, νὰ δώσει ὁ νός τ'νε.

Γιὰ τ' gατσὴ τύχη τ'ς βασίλ'σσας, βρέθη νᾶναι ὁ καλόγερος τσεῖνες ποὔπεψε ὁ βασιλέας γιὰ νὰ τ' φέρει. Τσεῖνες μόνε τ'ν ἔδε, τὴ γνούρ'τσε, ἀμὴ ἡ βασίλ'σσα δὲ dὲ γνούρ'τσε γιάτ' ἔχε βγάλει τὰ καλο'ερ'κά τσ' ἔτονε d'μένες στρατιώτης.

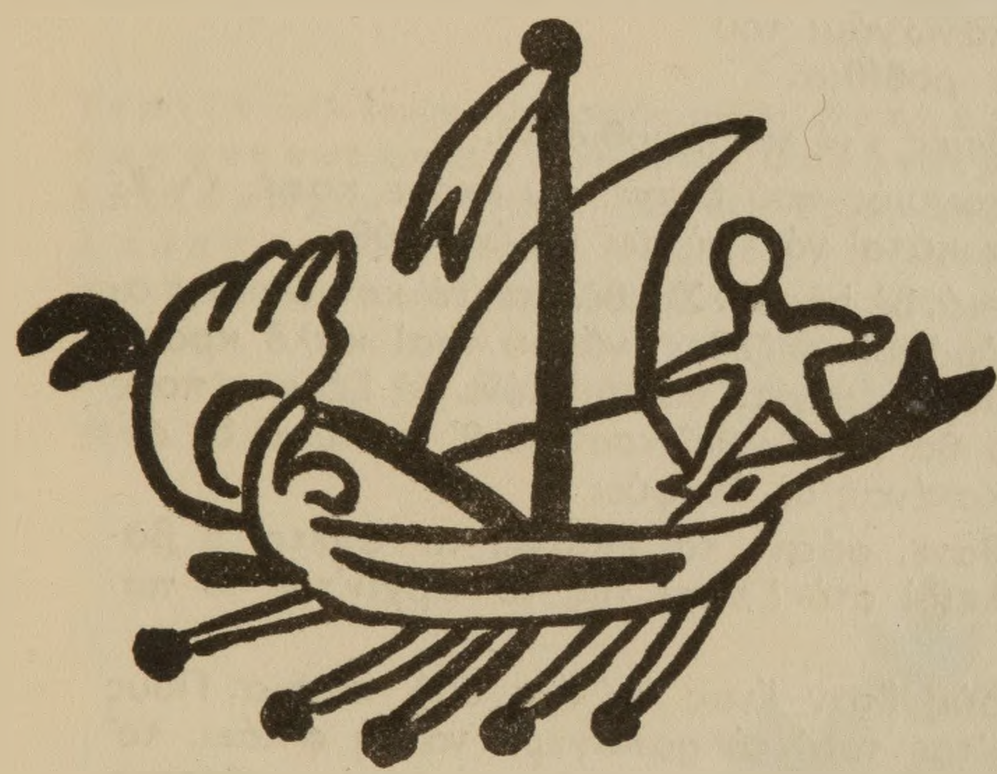

Μὲς στὸ καράβι, π' ταξ'δεύανε τοῦ β'λήθη πλιὰ νὰ τ'gαταφέρει, νὰ κάνει τσεῖνο ποὔθελε. Σὰν ἔδε π' τσείνη δὲν ἄκ'γε, τ' φοβέρ'τσε, ποὺς θὰ τσῆ σκοτώσ' τὰ παιδιά της. Τσείνη λέει; — «Ὄ,τ' θέλ'ς κάμε, μιᾶς τσ' εὕρες τὸ τζαιρό, μὰ γὼ ποτὲς δὲ θὰ σ' κάνου τὸ χατήρ' σου!...»

Πιάνει ὁ καλόγερος τὄνα παιδί, τὸ σκοτώνει, ἀπέτσει σκοτών' τσαὶ τ' ἄλλο!... Ἀπόμ'νε πλιὰ ἡ βασίλισσα, σὰ d' gαλαμιὰ στὸ gάbο, ἔρμη τσαὶ μοναχὴ νὰ κλαίει τσαὶ νὰ δέρνεται. Ὁ καλόγερος φύλαε νὰ βρεῖ τ'ν ὥρα, νὰ τὴ σκοτώσ' τσαὶ τσείνη, γιὰ νὰ μὴ dὲ μολο'ήσει στὸ βασιλέα σὰ θὰ φτάνανε.

Γιὰ νὰ μὴ dὰ πολυλογοῦμε,— γ ι α τ ὶ τ σ' ἡ ν ύ χ τ α 'ν α ι μ ι κ ρ ὰ τ σ α ὶ τ ὰ π α ι δ ι ὰ ν υ σ τ ά ζ 'ν ε τ σ' ἄ λ λ α σ ῶ d α ι τ σ' ἄ λ λ α ξ ῶ d α ι τ σ' ἄ λ λ α π ρ ί μ 'τ α τ σ' μ ῶ d α ι, — σὰ φτάκανε κοdὰ σ' ἕνα ν'σὶ τσαὶ βγῆκαν οἱ ναῦτες γιὰ νὰ πάρ'νε νερὸ ἀπὸ μιὰ b'γὴ στὸ β'νό, νὰ σὰ dὸ Νύφ', νὰ ποῦμε, εὗρε τ'ν ὥρα ἡ βασίλ'σσα, ποὔταν ὁ καλόγερος πλαγιασμένες, πέτ' σὲ μιὰ βάρκα, τάχα νὰ βγεῖ τσαὶ τσείν' στὴ στεριὰ νὰ ξεζαλ'στεῖ λ'γάτσι, κόβγει ἀπὸ τ'ς ναῦτες, τραβᾶ πέρα στὸ β'νό, τ' χάκανε!...

Λογιάζανε 'πὸ 'δῶ, 'πὸ 'τσεῖ, ἔπανε, θἄπεσε 'πὸ κάν'να βράχος τσαὶ θὰ πνί'η στ' θάλασσα...

Πῆε πλιὰ ὁ καλό'ερος στὸ βασιλιά, τοῦπε ψόματα, ποὺς στὸ δρόμο ποὺ ρχότανε τὸ καῖτσι, ἔκανε φορτούνα τσ' ἡ βασίλ'σσα μὲ τὰ παιδιὰ πνι'ήκανε, ἔκλαψε ὁ βασιλέας, σκοτώθη!... Ἂς ἀφήσομε τὸ βασιλέα, νὰ δοῦμε ἔdα γίνη ἡ βασίλ'σσα. Τσείνη, τσεῖ π' ἀπόμ'νε γύρ'ζε στὸ β'νό, εὕριστσε ἀθρῶποι ἐξοχ'νοί, βωδροστσοί, τσοπάν'δες, ἄλλες τ'ς ἔδονε λίγο γάλας, ἄλλες ἕνα γ'νιαδάτσ' ψωμί. Περνοῦσε. Σὰ bεράκανε πέd' ἕξε μῆνες ἔρθαν τὰ ροῦχα τ'ς τσαὶ κορελιαστήκανε, δὲν ἔτανε νὰ τ' δεῖ ἄθρωπος, ἀπὸ τ' gορελιὰ τσαὶ τὴ γλίτσα.

Μιὰ μέρα τ'ν ἔdε ἕνας γεροβοσκὸς τσαὶ τὴ λ'πήθη. Τ'ς λέει: — «Ἄχ, παιδάτσ'

μου, νἆχα δῶ τὴ θ'γατέρα μου, θὰ τ'ς ἔλεα νὰ σ' δώσει κάν'να φ'στάνι ν' ἀλλάξεις, νὰ βγάλ'ς τοῦτο τὸ τσερμεσούτ' πλιά! 'Αμὴ δῶ στὸ β'νὸ δὲν ἔχου γεναῖτσα ροῦχα, μόνε δ'κά μ' ἔχου!»

«Ἄχ, παπποῦ μ',» τ' λέει ἡ βασίλ'σσα, «δός μ' μιὰ φορεσὰ δ'τσή σου, νὰ κατεβοῦ στὸ χουριό, νὰ βροῦ καμμιὰ δ'λειὰ νὰ πορευτοῦ, δάρε πούρχεται χ'μούνας τσαὶ μόνε βροῦ γεναῖτσα ροῦχα, σ' δόνου τὰ δ'κά σ' πίστα.»

Ὁ γέρος τ'ς ἔδωτσε τὰ ροῦχα τ', τἄβαλε τσαὶ κατέβη στὸ χουριό, πῆε πλιὰ τσαὶ bῆτσε ψ'χοπαίδ' σ' ἕνα γλίτσ'κο καφενεδάτσ' σὲ μιὰ μικροταβέρνα ὄξου στὸ γιαλό, στὰ Μαγαζά, σὰ νὰ ποῦμε, Μὲ τὴ προκοπὴ τσαὶ τ' bάστρα τ'ς τσαὶ τ'ς ὤμορφοι μεζέδες π' μα'έρευγε, στ' dαβέρνα ἀρχίν'τσε νἄρχετ' οὖλο τ' ἀρχοdολόϊ, νὰ τρῶνε τἄμορφα φαγιὰ τσαὶ ν' ἀκοῦνε τ'ς ἱστορίες ποὔξερε τσ' ἔλεε.

Μιὰν ἀργαδ'νὴ βρέθη νἆναι μαζεμένοι τσεῖ, ἀφέdης τ'ς, ἀδερφός τ'ς, ὁ βασιλέας ὁ ἄdρας τ'ς τσ' ὁ καλό'ερος. Ποῦ βρεθήκανε;... Γιού!... ἔτσ' εἶν' τὰ παραμύθιά, οὖλο ἀλήθειες! Τσ' ἄ δὲ b'στεύγεις, ἄκ'σε:

Ἡ γάτα γέννητσε τ' αὐγὰ
τσ' ἡ ρονιθιὰ τὰ ρίφια.
Τσ' ὁ ποτ'κὸς ἐφόρτωτσε
σαράdα κολοτσύθια
τσ' ἀπά στὸ πανωγόμι του
ἐννιὰ τσοιλὰ ροβίθια.

Λογιάζεις;... ἔτσ' εἶν' οὖλοι οἱ ἀλήθειες τ'νὲ παραμυθιοῦνε.

Ἡ βασίλ'σσα dμένη ἀdρίτσα, σὰ ψ'χογυιὸς ποὺ ἔτανε, τ'ν ἔκανε καφέ, τ'ν ἔδωτσε κρζὸ νερό. Σὰ d'ς ἔπανε πλιά, νὰ κάτσ' νὰ τ'νὲ πεῖ κάν'να μύθο.

Λέει τσείνη:—«Σήμερο ἔχου πολλὴ δ'λειά, δὲ boροῦ. Σὰ θέλετε, νὰ κοπιάσετε ταχιά, οὔλ' ἡ παρέα μὲ τὸ καλό, νὰ σᾶς ἐτ' μάσου μεζέδες, νἄχου τσαὶ καλὸ κρασί, νὰ φᾶτε τσ' ἀπέτσ' νὰ σᾶς ποῦ τσ' ἕναν ὤμορφο παραμ'θάτσι. Μόνε νὰ ξέρετε, ποὺς πριχοῦ ἀρχ'νήσου τὸ παραμύθι, ἡ πόρτα θὰ κλειδωθεῖ τσαὶ δὲ θ' ἀνοίξ' ἄ δὲ dελειώσου! Ὅσο θὰ λέου τὸ παραμύθ' κανένας δὲ θὰ φύει.»

Σ'φωνήκανε. Τ'ν ἄλλη μέρα σὰν ἔρθανε, φάανε τσ' ἔπιανε, τσ' ἀπέτσ' ἡ βασίλ'σσα κλείδωσε τ' bόρτα, ἔβαλε τὸ κλειδὶ στὸ ζ'νάρι της τσ' ἀρχίν'τσε τὸ παραμύθι.

Ἔλεε δὰ τὴ δ'τσή τ'ς ἱστορία. Ποὺς ἔταν ἕνας τσ' ἔχε δυὸ παιδιά. Ποὺς ἔφ'γε τσ' ἄφ'τσε τὴ θ'γατέρα του τσ' ἄφ'τσε τσαὶ τὸ gαλόγερο νὰ τὴ φ'λάει, τσ' οὖλα τ' ἄλλα. Ὁ καλόερος ἀρχίν'τσε νὰ τὲ dρώει ὁ σκοὖλ'κας τσαὶ καθότανε σ'λλοϊσμένες σὰ dὸ γ'ρούνι π' θὰ κλάσει.

Λέει σὲ λ'γάτσι: — «Δὲ boροῦ, γὼ κατουργιῶμαι, θέλ' νὰ βγοῦ ὄξου!...» Λέει ἡ βασίλ'σσα: — «Ἄ! δὲν ἔπαμε π' κανεὶς δὲ θὰ βγεῖ; Κατούρ'σε στὸ κadούνι τσ' ἔλα κάτσε πάλι!...»

Λέει ἀφέd'ς της: — «Γιὰ λέε, καλὸ παιδί, τούτη ἔναι δ'τσή μου ἱστορία. Λέε ἔda ἄλλο ξέρ'ς;» Τσείνη πλιὰ ξακ'λουθοῦσε, ποὺ τ' bῆε ἀδερφός της στὸ β'νό, ποὺ τ'ν ἄφ'τσε νὰ τ' φᾶν τὰ θερία...

Ὁ καλόερος ἀπ' τὸ φόβο τ', ἔτανε δὰ τσαὶ καρδιακλῆς, τρεμότανε, σὲ λίο λέει; — «Δὲ boροῦ, ἔν' ἀνάτζη νὰ βγοῦ ὄξου, θὰ σκάσου!...» Λέει ἀδερφός της: «Λέγε σού, καλὸ παιδί, τούτη ἔναι δ'τσή μ' ἱστορία τσαὶ τ'ς ἀδερφῆς μου! Ἄς τενε τσ' ἄς φ'νάζει!...»

Σὰν ἔπε πλιὰ ποὺ τ'ν εὗρε τὸ βασιλόπ'λο, λέει ὁ βασιλιάς: — «Ἄχ, καλὸ παιδί, τούτη ἔναι ἡ ἱστορία ἡ δ'τσή μου τσαὶ τ'ς γεναίκας μου! Ποῦ τ'ν ἔμαθες;» Ὁ καλόγερος πλιὰ δὲ βαστιότανε, χύθ' ἀπάνου τ'ς νὰ τ'ς ἁρπάξ' τὸ κλειδί, νὰ φύει.

Στσίζει τότες ἡ βασίλ'σσα τὰ ροῦχα τ'ς τσαὶ τ'νὲ λέει: — «Πιάστε τένα τσαὶ μὴ dὲν ἀφήνετε νὰ φύει! Ἀφέdη! 'γὼμαι ἡ θ'γατέρα σου, ὄπ' μ' ἀβά-

ν'τσε τοῦτες δά, τσ' ἔπεψες τὸν ἀδερφό μ' νὰ, μὲ σκοτώσει. Γῶμαι, ἀδερφέ μ' ἡ γιάδερφή σου, π' μὲ λ'πήθης τσαὶ δὲ μὲ σκότωτσες. Γὼ ἔμαι, βασιλέα μ', ἡ γεναίκα σου, π' μ' εὗρες στὸ β'νὸ τσαὶ μ' ἔπερες τσαὶ ζούσαμε σὰ dὰ πιπίνια τσαὶ τ' gαλὴ χαρά, τσαὶ σὰν ἔφ'γες στὸ bόλεμο τσαὶ τὲν ἔπεψες τοῦτε δά, νὰ μᾶς φέρει τὰ παιδιά μας τσαὶ μένα σ'μά σου, εὗρε τὸ τζαιρὸ νὰ μὲ προσβάλει τσαὶ νὰ σκοτώσ' τὰ παιδιά μας, γιάτ' δὲν ἔθελ' νὰ γ'νοῦ ἀγαπητ'τσά του.»

Πέσανε πλιὰ ἕνας στ'ν ἀgαλιὰ τ' ἄλλου, φ'λιόdανε, ἔχανε χαρές, ποὺ σμίξανε ὕστερ' ἀπὸ τόσα βάσανα!...

Τὸ gαλόερο τὲ δέκανε πά σὲ δυὸ ἄγρζα ἄλογα, μαζὺ τσαὶ δυὸ σατσὰ καρύδια τσαὶ τὰ μολάρανε πά σὲ μιὰ κατρατσύλα, ὅπους πάει τὸ καρ'δάτσι, νὰ π'γαίνει τσαὶ τὸ κοκκαλάτσ' του! Μήτε τὰ κόκκαλα τ' μήτε τὰ καρύδια νὰ ξαναβρεθοῦν bροστά τ'νε. Ἔπερε τσ' ὁ βασιλιὰς τ' γεναίκα του, πῆε μαζὺ τσ' ἀφέdης τσ' ἀδερφός της τσαὶ γυρίκανε στὸ βασίλειο τ'νε. Δώκανε πλιὰ λογιοῦ d'νὲ λογιοῦ φ'λιὲς τσαὶ χίλια πεστσέσα σ' ὅσους φτωχοὺς τ' βοθήκανε στ'ν ὥρα τ' gατσὰ ποὺ βρέθη, τσαὶ ζῆκαν οὖλ' τσεῖν' καλὰ τσαὶ μεῖς καλύτερα.

Οὔτε 'γὼ ἔμονα τσεῖ οὔτε σοὺ νὰ τὸ πιστέψεις.

Καλὴ τ' Καββαδίνη ἐτῶν 77

Τ ι π τ ί λ ι=(λ.Τουρκ.) μασκαρᾶς, ρεζίλι. Σ ε κ λ ε τ ί σ τ η ρ. σεκλετίζομαι = στενοχωροῦμαι. Π α ρ α μ ά ν ν α=ἡ κυρία, ἡ ψυχομάννα. Φ ο ρ ᾶ τ α ι ρ. φορῶμαι=ἀρχ. ὑφορῶ. ὑποπτεύομαι. π α ρ α λ ό ϊ τ σ ε=ἔχασε τὰ λογικά, σάστισε. 'Α β α ν ί κ α ν ε ρ. ἀβανίζω, συκοφαντῶ, βγάζω ἀβανιά. Λ α d ά ρ ω τ σ ε=ἀπόκαμε. λ α g ό δ ε ρ ε=χτυπήθηκε. χ ν ο υ τ ί ζ α ν ε=ἐμύριζαν, ἰχνηλατοῦσαν. Β α β ί ζ α ν ε='Εγαύγιζαν. Β λ ο η θ ή κ α ν ε= στεφανώθηκαν. 'Α γ ρ ζ ω ν ό τ α ν ε=ἀγρίευε, φοβότανε. Τ σ ε ρ μ ε σ ο ύ τ'=κουρέλι, βρώμικο καὶ σχισμένο φόρεμα. 'Α ρ γ α δ' ν ἡ=βραδυά· Τ α χ ι ὰ=αὔριο, τὴν ἄλλη μέρα. Κ α d ο ύ ν ι=γωνιὰ (λ. Τουρκ.). Κ α ρ δ ι α κ λ ῆ ς=εἴρων. γεννᾶιος, μὲ καρδιά.

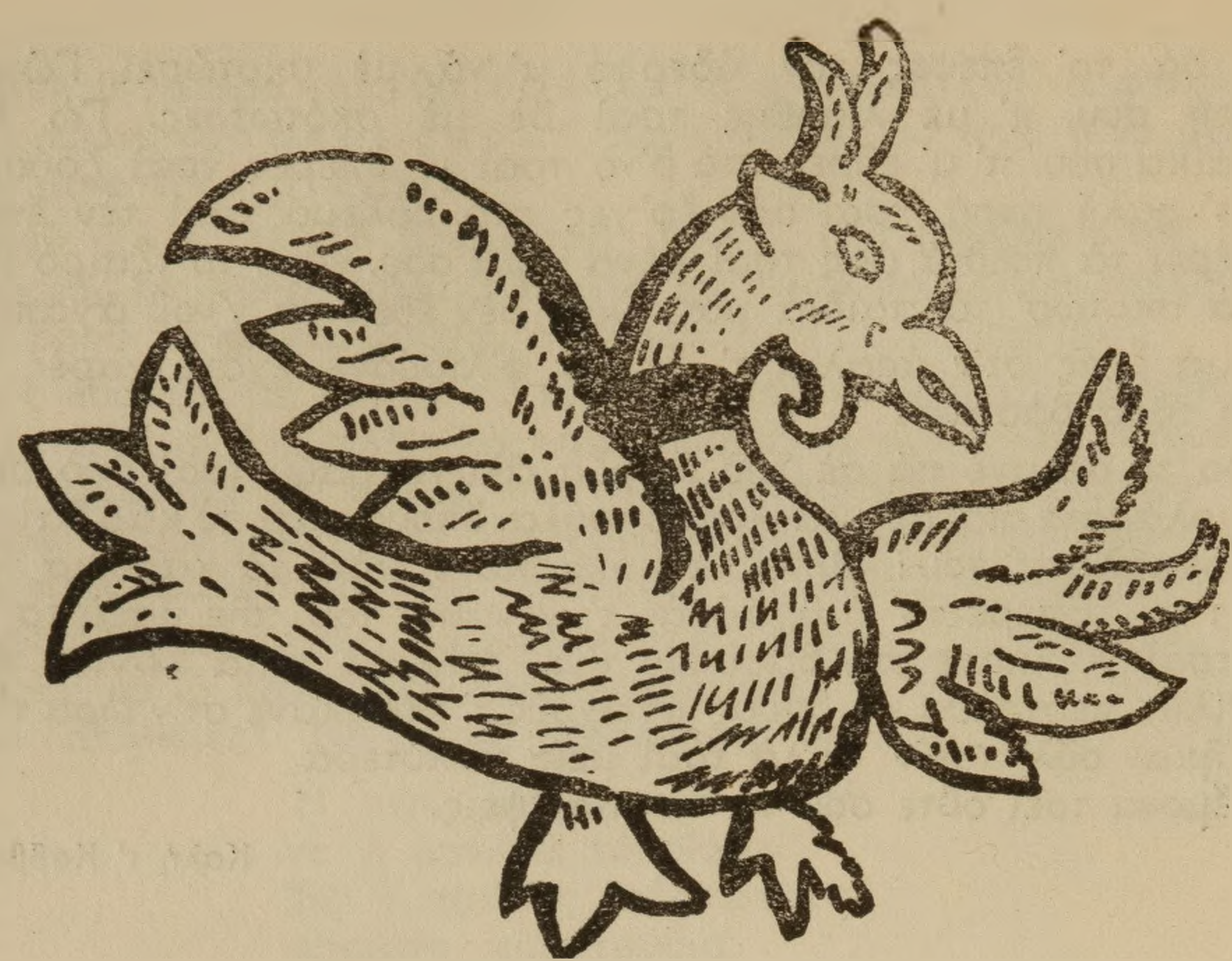

9. ΟΙ ΣΑΡΑΔΑ ΔΡΑΤΣΟΙ.

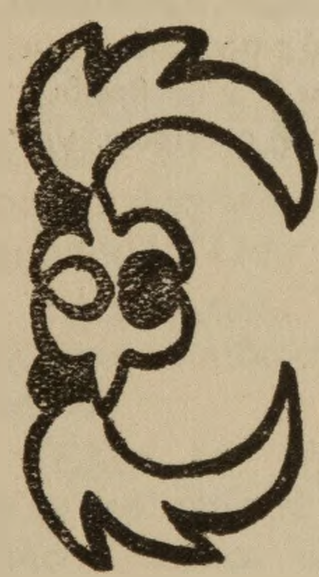

ΤΑΝΕ μιὰ βολὰ τσ' ἕναν τζαιρό, δυὸ ἀδέρφια, ὁ ἕνας καλὲς τσ' ἄξος ἀμὴ φτωχός, δ'λειὰ γέρευε τσαὶ δ'λειὰ δὲν εὕριστσε, νὰ θρέψ' τὴ φαμελιά του. Παιδοθέμι! δέκα ἔχε! Τσ' ἡ γεναίκα τ' τσ' ἡ γρζὰ ἡ μάννα τ', οὖλοι ἀπὸ ξαῦτε τσ' ἀπ' τὰ χεράτσα τ' ἀπαδέχανε, νὰ τ'νὲ φέρει νὰ φᾶνε.

Τὸ καλοτσαίρ', στὸ θέρος τσαὶ στὸ τρύ'ος τσ' ὅσο ἔτανε τὰ φρουῦτα, τὰ σ'κοστάφ'λα τσ' οἱ χ'λέδες, κάda πορευόdανε τσαὶ ψευτοπερνοῦσανε. Ἀμὴ τὸ χ'μούνα, μὲ τὰ χιόνια τσαὶ τὰ κρζώματα, π'νούσανε. Πολλοὶ μέρες μ'δὲ ψωμὶ δὲν ἔχανε, μόνε πλαγιάζανε νηστ'τσοὶ τσαὶ τὰ παιδιὰ κλαίανε.

Τσεῖ κοdὰ τ' Ἅη-Βασ'λειοῦ μιὰ μέρα ἔδε τσ' ἀπόδε ὁ ἄμερες ὁ φτωχός, ἔπερε πλιὰ τὸ δρόμο, πῆ'ε στὸ σπίτ' τ' ἀδερφοῦ τ', νὰ τ' γερέψει τίβοτα παράδες, νὰ πάρει λίγο ἄλευρο ἢ κάν'να ψωμί, νὰ φᾶνε τὰ παιδιά τ', νὰ φάει τσ' ἡ γρζὰ ἡ μάννα τ'νε — ἔτονε τσαὶ δ'τσή τ' μάννα μαθὲς — τσαὶ δὲ d' νοιαζότανε καθόλου, ἔχε δὲν ἔχε νὰ φάει, μόνε τ'ν ἄφ'νε τσαὶ τσείνη νὰ τ' θρέφει ὁ φτωχός.

Ἀμὴ ὁ ἄρχοdας ὅσα καλὰ ἔχε, τόσο κατσὴ τσαὶ μαύρη ἔτονε ἡ καρδιά του. Ἔτρωε τσεῖνες τσ' ἔπ'νε τσαὶ τὸν ἄλλε δὲ dὲ bίστευγε ποὺ π'νοῦσε. Μόνε τοῦπε ὁ ἀδερφός τ' γιὰ τ' μάννα τ'νε, τ' βαρζοφάνη τσ' ἀρχίν'τσε πλιὰ νὰ τὴ b'dολογᾶ τσαὶ νὰ τ' λέει:

— «Γιού! ποιὸς τ'ς ἔπε τσῆ γρζᾶς, τσῆ σκορπαλευροῦς! νὰ θέλει νὰ μεράζ' οὖλο μου τὸ ἔχει, σὰ d'ν ἔχα δῶ στὸ σπίτι μ' τσ' ἔχε οὖλα τ'ς τ' ἀγαθά; Γὼ δὲ θὰ τ'ν ἔbγανα ποτές, ἀμὴ τσείνη ἔθελε νὰ ρθεῖ μὲ σένα, γιατ' ἔχει τὰ μυαλὰ στὸ bίκουρνα. Ἂς τραbᾶ δάρε τ' φτώχεια τσαὶ τ' bείνα τσ' ἂς μὴ μ'λᾶ!»

Ψώματα οὖλα μαθὲς τσ' ἡ μάννα τ' ἔφυε, γιάτ' δὲ dαγιαdοῦσε τ' gατσὰ ζωὴ ποὺ τ'ς ἔκανε, οὖλο γρίνια τσαὶ κατσὴ καρδιά.

—«Τσαὶ τὰ παιδιὰ μαζὺ δὲ dάχομε! Μ' ἀρώτ'σες ὅdες τάκανες, νάχου δάρε τ'ν ἔννοια τ'νε, νὰ τὰ θρέφου γὼ νὰ μὴ b'νοῦνε! Ἄε στ' ἀνάθεμα σοὺ τσαὶ ξαῦτα! Δός τ' δάρε καbόσα ἄλευρα νὰ ζ'μώσ'νε κάν'να ψωμί,» ἔπε στ' bαρακόρη,

τσ' ἄλλη βολὰ νὰ μὴ μοῦ ξαναγερέψεις γιάτ' δὲ θὰ σ' δώσου τίβοτα!... Δὲ dὄχου γὼ τὸ βιός μ' γιὰ νὰ τὸ φάει ἡ λ'κοφαμελιά σ'. Ἄε στ' ἀνάθεμα, σοὺ τσαὶ τὰ μ'ξόβωδά σ' τσαὶ νὰ μὴ σὲ ξαναδοῦ στὰ μάτια μ'!...»

Γύρ'τσε δὰ ἀπ' τ' ἄλλο πλευρὸ πά στ' gρεβατσούλα, φίναξε τ' Ϊαρακόρη νὰ σ'δαυλίσει τ' φωτιὰ στὴ φ'γού, νὰ βάλει τσ' ἄλλοι κουρβοῦλες, νὰ πιάσ' τσαὶ κρασί, νὰ τ' φέρει νὰ πιεῖ νὰ πορωθεῖ, ἀπέτσ' ξάπλωσε τ'ς ἀρίδες του νὰ πορώσ'νε πά στὰ παράβ'ζα τσ' ἀρχίν'τσε νὰ ρουφᾶ τὸ ναργιλέ τ' τσαὶ νὰ παίζει τὸ κοbολόϊ τ', ὥς νὰ βράσ' τὸ φάβας νὰ φάει τσαὶ ν' ἀναbληστεῖ.

Ὁ καμένες ὁ ἀδερφός τ' τἄπερε πλυμένα τσ' ἄπλυτα τσ' ἔφυε φαρμακωμένες. Ἔdα νὰ τὸ κάν' τόσο δὰ ἄλευρο; Ποιὸς νὰ πρωτοφάει τόσοι ψ'χές; Μηγάρ'ς ἔχε τσαὶ κλαδιὰ νὰ πορώσ' τὸ φόρνε; Μ' ἀδειατὴ τσ'λιὰ τσαὶ τέτοιε ψόφο, ποῦς νὰ πάει στὸ ρομάνι; Πήαινε, πήαινε, ἀπ' τὸ σεκλέτ' του παραλόϊτσε. 'Adὶς νὰ πάει σπίτ' του ἔπερε ὅποια στράτα βρέθ' bροστά του. Πά στ'ν ὥρα ἀρχίν'τσε τσ' ἡ βροχή. 'Ανανοήθη πλιά, λόγιαξε γύρω του, λέπει ποῦχε ρθεῖ σ' ἕνα κλεῖσμα ὄξου μακρζά, στ'ν ἐξοχή. Ἔπε νὰ βρεῖ κάν'να dόπο νὰ τρυπώσ' ποθενά, ὥς νὰ πάψ' ἡ βροχή, νὰ γυρίσ' πίστα στὸ χουριὸ τσαὶ στὸ σπίτ' του. Λέπ' δὰ παρατσεῖ κάτ' βράχια σὰ σ'πλιά, λέει: «Ἂς bοῦ, νὰ βολευτοῦ ὅπους ὅπους, νὰ μὴ βρέχομαι!»

Μπαίνει, ἀφήνει κά στὸ καdούνι τὸ σακκ'λάτσ' μὲ τ' ἄλευρο, καθίζει τσαὶ ξαῦτες νὰ ξαποστάσει. Κορασμένες τσαὶ σεκλετ'σμένες μόν' ἔκατσε, τὲν ἔπερε ὁ ὕπνος... Πέρατσε καbόση γιῶρα. Τσεῖ μὲς στὸν ὕπνο τ' τ' φάνη π' ἄκ'τσε πατήματα τσαὶ κ'βέdες. 'Ανοίει τὰ μάτια τ', λογιάζει, ἔdα νὰ δεῖ;... Καρσὶ bρὸς στὸ βράχος ἕνας ἄθρωπος χοdρὲς τσαὶ ψ'λὲς ψ'λὲς σὰ gάστρο, — δράκος ἔτονε — φορτωμένες μ' ἕνα μεγάλο σατσὶ πά στὸν ὦμο τ' χτ'ποῦσε τὸ βράχος τσ' ἔλεε: —«Ἄνοιξε, πόρτα φλαμουριά!» ὥς νὰ τρίψ' τὰ μάτια τ', νὰ δεῖ, ἂν εἶναι ξυπν'τές, ἢ ἂν ἤτανε ὄνιερο, λέπ' τὸ βράχος τσ' ἀνοίει, διαστσελᾶ ὁ δράκος τὸ κατώφλιο, λέει: — «Κλεῖσε, πόρτα φλαμουριά!» Κλεῖ τὸ βράχος.

Ὥς νὰ bεῖ ὁ ἕνας, ἔρχετ' ἄλλες ἀπὸ πίστα τσ' ἄλλες, τσ' ἄλλες, οὖλ' φορτωμένοι! Σαράdα νομάτοι μέτρησε ὁ φτωχὸς ζαρωμένες στὸ καdούν' του. Τρεμότανε πλιὰ ἀπ'τὸ φόβο τ' τσαὶ δὲ σάλευε, μὴ dὲ νοιώσ'νε τσεῖ μὲς στὰ ποδάρια τ'νε τσαὶ τέ bάρ'νε, νὰ τὲ σκοτώσ'νε τσαὶ νὰ τὲ φᾶνε. 'Αμὴ ὥς νὰ περάσ'νε οὖλοι, σκοτείνιατσε γιὰ καλά. Νερό, ἀρζκό! ἀπὸ σταμνιοῦ τὄρζιχνε! Ποῦ νὰ φύει; ζάρωτσε τσεῖ στὸ καd'νάτσ' του... Πλάγιατσε.

Τ'ν αὐγὴ πριχοῦ σκάσει ὁ ἥλιος, ἀκούει πάλι τσὶ δράτσοι π' φεύ'ανε. Σ'κώνεται πλιὰ τσαὶ τσεῖνες σὲ λίγο, πάει bρὸς στὸ βράχος, λογιάζει, ψαχάζ' νὰ βρεῖ, ποῦ ἔτονε ἡ πόρτα. Δὲν ἔλεπε τίβοτα. Σ'λλοῖστη πλιά. Λέει: — «Ἂς ποῦ τσαὶ γὼ τὰ λόγια π' λέανε τσεῖνοι, νὰ δοῦ θ' ἀνοίξ' ἡ πόρτα;» Μόνε τἄπε, ἀνοίει ὁ βράχος, bαίνει μέσα!...

Ἄμ' ἔdα παλάτ' πλιὰ ἔτανε τσεῖνο!... Τὰ μάτια τ' θαbώκανε ἀπ' τὰ μαλάματα τσαὶ τὰ πεύτσα τσαὶ τὰ βελοῦδα ποὔλεπε!... Πάει στὸν ἕνα νὸdᾶ λέπει τ'ν ἀλώνη του, οὖλο φιρφιριὰ τσαὶ λέχ'κα τσαὶ Ροdίτ'κα, λογάδ'κα, στολισμένα τσ' ἀστράφτανε. Στὸν ἄλλε οἱ γιαρατζ'δέλες τσαὶ τὰ τσεdήματα σωρές. Σ' ἄλλε νὸdᾶ τὰ γεννήματα, οἱ τραχανάdες, τὰ τυριά, οἱ μοζῆθρες. Στσὶ τελευταῖοι πλιά, πά σὲ σοφράdες τσαὶ τριπόdοι μαλαματένιοι, σωρὲς τὰ διαμάdια τσαὶ τὰ πριλλάdια, τὰ ζεφείρια τσαὶτὰ μαργαριτάρια. Γύρου γύρου μὲς σὲ μαρνέρες καρ'dένιοι, ζωγραφ'στοὶ τσ' ὁλοπλούμ'dοι, τσεφάλια τὸ μάλαμα τσαὶ τὸ λογάρζι. Λίρες πλιά, φλουριά, ρ'γίνες, Κωστad'νᾶτα, τάλλαρα, κολωνᾶτα, γρόσσα ἄσ'μένια τσαὶ χ'σᾶ λογιοῦ d'νὲ λογιοῦ, σὰ d'ν ἄμμος τ'ς θάλασσας!

Ὁ καμένες ὁ φτωχὸς γύρ'ζε, γύρ'ζε ἀπὸ νὸdᾶ σὲ νὸdᾶ δὲ χορταίνανε τὰ μάτια τ'! Ξεχάστη, πέρατσ' ἡ γιῶρα. Τσεῖ ἀκούει τσὶ δράτσοι τσ' ἀνεβαίνανε φορτωμένοι. Ποῦ νὰ κρουφτεῖ; Χούθη πίστ' ἀπόνα σεdούτσι τσ' ἀπάdεχε νὰ δεῖ ἃ θὰ τὲ νοιώσ'νε.

Μόν' ἀνεβήκανε πλιὰ οἱ δράτσοι, ἀρχ'νήκανε νὰ χνουτίζ'νε σὰ dσὶ στσύλοι τσαὶ νὰ λέει ὁ ἕνας τ' ἄλλου: — «Ἀδερφέ μ', ἀθρωπ'νὸ κρζὰς μ' μυρίζει!...» Παρατήκανε τὰ σατσὰ ἀπὸ τ'ς νῶμοι τ'νε τσαὶ χνουτίζανε ἀπ' ὅπ' ἔχε περάσει ὁ ἄθρωπος. Χνούτ'ζαν, χνούτ'ζαν, τὲν εὕρανε πλιὰ πίστ' ἀπ' τὸ σεdούτσι, τὲ dραβήξανε, τὲ βγάλανε στ' μέσ' τσαὶ τὲν ἀρωτούσανε, «ποῦς βρέθη τσ' πέρα τσαὶ ποιὸς ἔτονε;»

Ἔτσ' τσ' ἀλλαιῶς χαμένες, σ'λλοῖστη πλιὰ ὁ φτωχός, νὰ τ'νὲ πεῖ τ'ν ἱστορία του, νὰ τσερδέσει λίγη γιῶρα. Τ'ν ἔλεε πλιά, π' ἔχε δέκα παιδιά, π' δὲν εὕριστσε δ'λειά, π' πῆε στὸν ἀδερφό τ' νὰ τ' γερέψει τίβοτα νὰ πορευτοῦνε, τσαὶ τσεῖνες τοὔδωτσε λί'ο ἄλευρο μόνε τσαὶ τὲν ἔπεψε στ' ἀνάθεμα. Ποὺς ἔπερε τ'νὲ ματιοῦνε τ' τσ' ἔφυε τσαὶ πήαινε παραλοϊσμένες ὥς τ'ν ὥρα π' τὲν ἔπιατσ' ἡ βροχὴ τσαὶ βρέθη καταλαχοῦ bρὸς στὴ σπ'λιά τ'νε τσαὶ τ'ς ἔδε, ποὺς τ'ν αὐγὴ μόνε φύ'ανε ἔπε νὰ bεῖ τσαὶ τσεῖνες νὰ σεργιανίσ' τὸ παλάτι τ'νε, πριχοῦ φύ'ει, ἀμὴ τόσα πλούτη ποὺ ἔδε τσαὶ τόσο βιός, χασομέρ'τσε τσαὶ τὲ bροκάνανε. Τσαὶ τ'ς παρακάλετσε νὰ μὴ dὲ bεράξ'νε, μόνε νὰ τὲν ἀφήσ'νε νὰ φύει γλήγορα νὰ πάει στὸ σπίτ' του, στὴ γεναίκα τ' τσαὶ στὰ παιδιά τ'.

Οἱ δράτσοι στ'ν ἀρχὴ δὲν ἔχαν τ'ν ἀπομονὴ νὰ τὲν ἀκούσ'νε, μόνε τ' λέανε νὰ τ'νὲ τὰ πεῖ γλήγορα, ὅ,τ' ἔχε νὰ πεῖ, γιάτ' βιαζόdανε νὰ τὲ σκοτώσ'νε τσαὶ νὰ τὲ φᾶνε. Τὲ bασπατεύανε dὰ τὰ κρζάτα του, νὰ δοῦνε ἂν ἔτονε παχύς, τσ' οἱ πλιὸ π'νασμένοι τὲ χνουτίζανε τσαὶ μουgρίζανε ἀπὸ τ' bείνα. Ἄμ' ἔdα νὰ τρώανε ἀπὸ ξαῦτε; ποὔταν μόνε τὸ πετσὶ τσαὶ τὸ κόκκαλο! Τσεῖνες ὁ ἄτ'χος τ' φεύανε τὰ χούματα ἀπ' τὰ ποdάρια του τσ' ἡ φ'νή του ἔτρεμε, δός τ' πλιὰ τσ' ἔλεε!...

Γάλια-γάλια οἱ δράτσοι μαζωχτήκανε οὖλοι γύρω τ' τσ' ἀκούανε. Τὲ λ'πόdανε. Μόν' ἀκούσανε π' μὲ τὸ πρῶτο ἔμαθε ν' ἀνοίει τ' bόρτα τσῆ σπ'λιᾶς, θαμάξανε τ'ν ἐξυπνάδα του! Ἔπανε νὰ τὲν ἀφήσ'νε νὰ φύγει. Πιάν'νε τὸ σακκ'λάτσ' μὲ τ' ἄλευρο, τ' ἀνοί'ουνε, λογιάζ'νε μὴν ἔχε παρμένα τίβοτα, ψαχάζ'νε μὲς στ' ἄλευρο, ψαχάζ'νε τὸ πουτζί τ', τὴ bουζ'νάρα τ', δὲν εὕρανε μ'δὲ ἕνα ἀσπρουλάτσι, μ'δὲ μιὰν ἀκ'μασὰ φαΐ. Τ' πέραν πλιὰ τὸ σακκούλ' του, τὸ γ'μώκανε φλουριά, τ' βάλανε μὲς στὸ π'τζί τ' διαμάdια τσαὶ πριλλάdια, τοῦ γ'μώκανε τσαὶ δυὸ σατσὰ ἀπ' οὖλα τὰ καλὰ π' ἔχανε στὸ παλάτ' τσαὶ τοὔπανε μόνε τ' σωνόdανε νὰ ξαναγύρ'ζε, τσαὶ θὰ τ' δόνανε πάλι ὅσα ἔθελε, μιᾶς τσ' ἔτανε ἐτσὰ dὰ ξ'πνὲς τσαὶ τίμιος.

Ἔπερε πλιὰ τὰ πράματα τσαὶ πῆε σπίτ' του. Ἡ γεναίκα τ' τσ' ἡ μάννα τ' τὲν ἔχανε γιὰ ἀποθαμένε. Φοβ'θήκανε μὴ dὲν ἔχε πάρει ὁ ποταμὸς τσαὶ τ'μαζόdαν νὰ τοῦ βράσ'νε τσαὶ κόλλ'βα.

Μόνε τὲν ἔdανε τσ' ἔρθε φορτωμένες μὲ τόσα καλά, κάνανε dὰ μεγάλοι χαρές. Τ'ν ἄλλη μέρα π'λήκανε ἕνα διαμάdι, ἀγοράκανε ροῦχα τσαινόργια, παπ'κάτσα γιὰ τὰ παιδιά, κ'dόρες γιὰ τ' γεναίκα τσαὶ τ' μάννα του, σ'μαζώκανε τὸ σπίτι τ'νε, τ' ἀναστσυρίκανε, πη'αίναν τὰ παιδιὰ σκολειό! Ὅσο γιὰ φαΐ ἀρωτούσανε πλιὰ τὸ στόμα τ'νε ἔdα νὰ φᾶνε; Κ'τσὰ θέλανε; φάβας θέλανε; ἀπ' οὖλα τὰ καλά, τέτοιοι ἀρχόdοι π' γινήκανε!

Ξανάσανε ὁ ἄτ'χος ὁ φτωχός, ἔπε: —«Δόξα σοι ὁ Θεός!» Ἀμὴ θ' μώτανε τσαὶ τὴ φτώχεια τ' τσαὶ δὲν ἄφ'νε κανεὶ ποῦχε ἀνάτζη. Βοθοῦσε τσὶ φτωχοί, κανεὶς δὲν ἔφευε μ' ἀδειατὰ χέρια ἀπ' τὸ σπίτ' του. Γίνη πλιὰ σή'ησμα μεγάλο σ' οὖλο τὸ χωριὸ γιὰ τ'ν ἀρχοdιὰ τσαὶ τ' gαλωσύνη του.

Ὁ ἀδερφός τ' τ' ἄκ'γε τοῦτα οὖλα τσαὶ δαιμον'ζότανε. Ὁ ἀδερφός τ' π' δὲν ἔχε ψωμὶ τσαὶ πήαινε τσαὶ τὲ bαρεκαλοῦσε σὰ gολ'νάτσι, νᾶναι δάρε πλιὸ ἄρχοdας τσ' ἀπὸ ξαῦτε, πήαινε ν' ἀπεθάνει ἀπὸ τ' ζήλια του. Ἔχε τσαὶ τ' γεναίκα του νὰ τ' λέει οὔλ' τ'ν ὥρα γιὰ τσὶ δράτσοι τσαὶ τὴ σπ'λιά τ'νε, νὰ τὲ κ'dᾶ νὰ πάει τσαὶ τσεῖνες νὰ πάρει διαμαd'κὰ τσαὶ μαλάματα.

Σ'κώθη μιὰ μέρα, πῆε στὸν ἀδερφό τ', τάχα μ' νὰ τὲ δεῖ, ἀπὸ δῶ τὲν ἔχε, ἀπὸ τσεῖ τὲν ἔχε, τσεῖνες ἔλεε σὲ οὔλους γιὰ τσὶ δράτσοι τσαὶ τὴ σπ'λιά τ'νε, ἀμὴ σὲ

κανένα δὲν ἔχε bιστευτεῖ, ποῦ ἔτον ἡ σπ'λιὰ τσαὶ ποῦς bαίνανε μέσα. Σὰ dὲν ἀρώτ'σε ὁ ἀδερφός του, καλὸς ἄθρωπος, ξέχατσε τὰ πόσα οὖλα τοῦχε κάνει τσ' ἔκατσε τσαὶ τοῦ ξεμολογήθη τ' bᾶσαν ἀλήθεια.

Τ'ν ἄλλ' μέρα παίρνει ὁ ἄρχοdας τὸ δρόμο, πάει στὸ κλεῖσμα, βρίστσει τὴ σπ'λιά, λέει στὸ βράχο: — «Ἄνοιξε πόρτα φλαμουριά!» Ἀνοίει ὁ βράχος, bαίνει μὲς στὸ παλάτι. Ἀρχινίζει πλιὰ νὰ τρο'υρίζει στ'ς νὸdάδες τσαὶ νὰ γ'μώζει δυὸ μ'γομιάρ'κα τσ' βάλια, ποῦχε μαζύ του, μὲ διαμάdια τσαὶ περλάdια τσαὶ φλουριὰ τσ' ὅ,τ' ἄλλο εὕριστσε bροστά του.

Ἀμὴ σὰν ἔρθε ἡ γιῶρα νὰ φύει, γυρίζει πίστα, πὰ ν' ἀνοίξ' τ' bόρτα. Ἔχε ξεχάσ' τὰ λόγια, ἀπ' τὸ ταμάχ' του ν' ἁρπάξ', δὲ θ'μώτανε τίβοτα. Τράβαγε πλιὰ τ' bόρτα μ' οὖλο τ' τὸ dόνος, ἔδρωνε, ἀgομαχιότανε, δὲν ἄκ'σε τσὶ δράτσοι π' ἀνεβαίνανε τσαὶ τὲν εὕρανε τσ' δὰ bροστά τ'νε, τσεῖνε τσαὶ τὰ δυὸ σατσὰ μὲ τὰ κλεμένα ποῦχε πάρει. Μόνε τὲν ἔδανε, πέσαν ἀπάν' του τσ' ὥς νὰ πεῖς τσίμ'νο, τὲ gομματιάκανε τσαὶ τὲ gρεμάσαν ἀπ' τὰ τσιτζέλια, ὥς ν' ἀνάψ'νε φωτιὰ νὰ τὲ φᾶνε τέτοιες κλέφτης ποὔτονε.

Ὁ ἄλλες ἀδερφὸς μὲ τὰ παιδιά του, τ' μάννα τσαὶ τ' γεναίκα του, ἔζ'τσε μὲ τὰ καλά, π' τοὔχανε δώσει οἱ δράτσοι, σὰ θέλει ὁ Θεός, οὔλ' μέρα γέλια τσαὶ χαρὲς τσαὶ ξεφάdωσες καλοί, τσ' ἔδονε τσαὶ στσὶ φτωχοὶ ποὔχανε ἀνάτζη τσ' οὖλοι τὲν ἀγαπούσανε.

Ἀθηνᾶ τ' Μαρμάρα Μυλωνοῦ, ἐτῶν 50

Παιδοθέμι=πολλὰ παιδιά. Χ' λέδες = μουσταλευριές. Μπ' dολογᾶ = νὰ κατηγορεῖ, νὰ πετᾶ πούντους, λόγια, κατηγορίες. Μ' ξόβωδα=παιδιὰ ἀδύνατα καὶ κλαψιάρικα. Κουρβοῦλες =κούτσουρα. Ἀνανοήθη=συνῆλθε. Νερὸ ἀρζκὸ=κατακλυσμός, βροχὴ δυνατή. Πεῦτσα =χαλιά. ἡ Ἁλώνη=ὁ στολισμὸς τῶν Σκυρ. σπιτιῶν γύρω στὰ ράφια, στοὺς τοίχους ἀπὸ πιάτα καὶ λαήνια. Φιρφιριὰ=φαρφουρί, πορσελάνα λεπτή. Λογάδ'κα=διαλεχτά. Ἀρατζ'δέλες εἶδος δαντέλες σὰν τὰ Κυπρέϊκα. Μαρ'νέρα=μεγάλη κασσέλα ναυτική. Καταλαχοῦ =κατὰ τύχην. Ἀναστσυρίκανε=συγυρίσανε. Σήγησμα = εἰσήγημα, ἄκουσμα, σούσουρο. Κολ'νάτσι=ζητιάνος. Κ' dᾶ=σπρώχνει. Πόσα οὖλα=πολλά. Μ' γομιάρκο τσ' βάλι= τσουβάλι ποὺ χωρᾶ τὸ μισὸ γόμι (φορτ(ο) τοῦ ζώου.

10. ΟΙ ΑΡΦΑΝΕΣ ΤΣ' Ο Χ'ΣΤΟΣ.

ΙΑ βολὰ τσ' ἕναν τζαιρὸ ἔτανε δυὸ κορίτσια ἀρφανὰ τσαὶ φτωχά. Τ'ν αὐγὴ πριχοῦ σκάσει ὁ ἥλιος καλὰ-καλά, ἔθελ' νὰ σ'κωθοῦνε ν' ἀρχ'νήσ'νε τὴ δ'λειά τ'νε ὡς ἀργὰ τ' νύχτα. Τσεφάλ' δὲ σ'κώνανε. Στὸ λάκκο ἡ μιά, μὲ τ'ν ἀρόκα ἡ γιάλλη, δ'λεύανε οὔλ' μέρα νὰ βγάλ'νε τὸ ψωμάτσι τ'νε.

Τὴ Τζυριατσὴ ἔθελε νὰ σ'κωθοῦνε ν' ἀλλάξ'νε, νὰ πᾶνε στ'ν ἐκκλησά. 'Αθρώπ' κακὸ δὲ θέλανε, μ'δὲ κατ'γορούσανε ποτὲς κανένα. Τσαὶ μ' οὔλη τὴ φτώχεια τ'νε φτωχὸ δὲν ἀφήνανε νὰ φύει μ' ἀδειατὰ χέρια τσαὶ παραπονεμένε ἀπ' τὸ σπίτι τ'νε. Λίγο φαγάτσ', ἕνα γ'νιαδάτσ' ψωμί, ἕνα ρ'χουλάτσ' οὔλοι τ'ς ἐκονομούσανε τσ' οὔλοι τ'ς ἀγαπούσανε τσαὶ θέλανε τὸ καλό τ'νε τσαὶ τ'ς εὐτσόdανε, νὰ λάβ'νε ἀπ' τὸ Θεὸ κατὰ τὰ ἔργα τ'νε τσαὶ νἄχ'νε μιὰ gαλὴ τύχη.

Τοῦ β'λήθη πλιὰ τ' Σατανᾶ, νὰ πά τὰ περάξει, νὰ τὰ κάν' δ'κά του τσ' ἔπε, π' θὰ πήαινε ἀργά, νὰ βροdήξ' τ' bόρτα, νὰ τ'ς καταφέρ' νὰ τ' ἀνοίξ'νε τσ' ἔξερε τσεῖνες τέχνες, νὰ τ'ς φέρει στὰ νερά του, μόν' ἔbαινε στὸ σπίτι τ'νε τσαὶ καθότανε λ'γάτσ' μαζύ τ'νε.

Μιὰ daχ'νὴ οἱ γιάρφανὲς ἔχανε σ'κωθεῖ, κάναν τὸ σταυρό τ'νε, τσ' ἀπέτσει 'τ'μαστήκανε νὰ πᾶνε κάτ' φασερά, π' τἄχανε παρατζ'λιά, νὰ πάρ'νε τὰ λεπτά, γιάτ' θέλανε ν' ἀγοράσ'νε λ'γάτσ' ἄλευρο νὰ ζ'μώσ'νε. Βγήκανε στὸ ξώπορτο, ἀμὴ ποῦ νὰ φύ'ουνε; Νερὸ ἀρζ'κό, ἀπὸ σταμνιοῦ τόριχνε. Κατέβαινε ὁ ὅbολες. Φοβ'θήκανε. Λέει ἡ μεγάλη:

— «'Αδερφή, γὼ λέου νὰ κάτσομε στὴ δ'λειά μας τσαὶ τὸ δειλ'νό, μόνε καταπραΰνει ὁ τσαιρός, βγαίνομε.»

— «'Αμdα, νὰ πνι'οῦμε δὰ τσ' ὅλας, νὰ μᾶς πάρει ὁ ὅbολες;» λέει ἡ γιάλλη.

Πά στ'ν ὥρα λογιάζ'νε ἕνα gαλόγερο, π' τὲν ἔσερνε ὁ ὅbολες τσ' ἀγων'ζότανε νὰ γλυτώσ'. Γέρευγε νὰ πιαστεῖ ἀπὸ τίβοτα τσαὶ τσέλευγε σὰ μεθυσμένες. 'Απλώκανε τ' ἀρφανὰ τὰ χέρια τ'νε τσαὶ μόν' ἔφτατσε bρὸς στ' bόρτα τ'νε, τὲ bιάκανε, τὲ σ'μαζέψανε μὲς στὸ σπίτι. Τ' δώσανε ροῦχα στεγνὰ τσ' ἄλλαξε, τὲ bορώκανε, μεραστήκανε τὸ φαγάτσι τ'νε μὲ ξαῦτε τὸ γιόμα τσαὶ μόνε ἡ βροχὴ δὲν ἔλεε νὰ σταμάτήσ' καθόλου, τὲ βαστάξανε νὰ πλαγιάσ' τσαὶ τ' νύχτα, τσαὶ τ'ν αὐγὴ ἂς πήαινε, ὅπ' ἔθελε.

Ὁ καλόγερος ἔλεε, π' δὲν ἔθελε νὰ τ'νὲ δώσει βάρος, ἀμὴ τσαὶ ποῦ νὰ πά νὰ

φύ'ει μὲ τέτοιε gατακλ'σμό! 'Απόμ'νε. 'Αργὰ φάγανε ἕνα γ'νιαδάτσ' ψωμὶ ποῦχε ἀπομείνει, δυὸ ἐλίτσες, τ'ν ἔδωτσε ὁ καλόγερος λιγ'λάτσ' κρασάτσ' ποῦχε σὲ μιὰ τσοτρούλα μαζύ του. Ἔρθε ἡ γιῶρα νὰ πᾶ πλαγιάσ'νε. Οἱ γιᾶρφανὲς λέανε στὸ gαλόγερο ν' ἀνεβεῖ, νὰ πλαγιάσει στὸ σ'φᾶ, π' τοῦχανε στρώσει, ἀμὴ τσεῖνες δὲ bαραδεχότανε νὰ τσὶ ξεβολέψ' ἀπ' τὰ ροῦχα τ'νε μὲ κανένα τρόπο.

— «Πλαγιάστε σεῖς, στὸ dόπο σας τσαὶ γὼ θὰ ξεγέρου δῶ στὴ gρεβατσούλα, παιδιά μ'!» τὲν ἔλεε.

Ἔδανε τσ' ἀπόδανε οἱ γιᾶδερφάδες, ἀφήκανε τὸ bαπούλη στὴ gρεβατσούλα, τσ' ἀνεβήκανε τσεῖνες νὰ πλαγιάσ'νε στὸ σ'φᾶ. Κορασμένοι τσαὶ ζαλισμένοι ἀπ' τὸ κρασί, ἀμάθηστοι ἀπὸ πιοτό, πέσανε πλιὰ ξεροί. Τσεῖ τὰ μεσάν'χτα ἡ μεγάλη, π' δὲν ἔχε πιεῖ οὖλο τὸ κρασί, ποὺ τ'ς ἔβαλ' ὁ καλόγερος, ξυπνᾶ ὅπ' ἄκ'σε νὰ βrodoῦνε τ' bόρτα... — «Γιὰ μάνα! ποιὸς νᾶναι ἐτσὰ δὰ παράωρα!» σ'λλοϊστη. Ὡς νὰ καλοξυπνήσ' λογιάζει τὸ gαλό'ερο τσαὶ σ' κώνεται, πάει κοdὰ στ' bόρτα τσ' ἀρωτᾶ: — «Ποιὸς ἔναι; Ἔdα θέλ'ς;» — «Ἄνοιξέ μ' νὰ boῦ, θέλου νὰ σ' ἀρωτήσου κάτι τίς!» λέει μιὰ φ'νή. — «Τέτοια δὰ ὥρα, δὲ bόρ' νὰ σ' ἀνοίξου, γιάτ' ἔμαστε δυὸ κορίτσια μοναχά. Μόν' πές μ' ἔdα θέλ'ς.» λέει ὁ καλόγερος. — «Ἄνοιξέ μ'!» λέει πάλι ἡ φ'νή. — «Ὄχι, δὲ σ' ἀνοί'ου! Λέγε σοὺ ἀπόξου τσαὶ γὼ ἀπὸ μέσα!» Λέει πάλι ὁ καλόγερος.

— «Καλά, θὰ σ'ποῦ, ἀμὴ σὰ δὲ ξέρ'ς νὰ μ'λήσεις σωστὰ σὲ τοῦτα π' θὰ σ' ἀρωτήξου, θὰ σπάσ' τ' bόρτα τσαὶ θὰ boῦ, τσαὶ τότες ἀλλοίμονό σ'!...»

— «Καλά,» λέει ὁ καλόγερος, «σ' δόνουδιορία νὰ μ' ἀρωτήξεις δώδεκα βολές. Ἄ σοῦ μ'λήσου σωστά, θὰ φύεις τσαὶ δὲ θὰ ξαναρθεῖς, ἔτσα δὰ ὁρίζει ἄλλες πιὸ μεγάλες τσ' ἀπὸ σένα τσ' ἀπὸ μένα. Τσαὶ πάλι ἂ δὲ σοῦ μ'λήσου σωστά, νὰ ρθεῖς τσαὶ νὰ μὲ πάρ'ς τσαὶ μένα τσαὶ τ'ν ἀδερφή μου.»

Ἡ γιᾶρφανή, ὅσο τ' ἄκ'γε, τρεμότανε ἀπ' τὸ φόβο τ'ς. Ξεκ'dοῦσε τ'ν ἀδερφή τ'ς, νὰ ξυπνήσ' τσαὶ τσείνη, νὰ σ'λλοϊστοῦνε ἔdα θὰ κάνανε, σὰ δὲν ἔξερε ὁ καλόγερος νὰ μ'λήσει, σ' ὅ,τ' θὰ τὲν ἀρωτούσανε. Τσείνη ἔχε β'θίσει γιὰ καλά, δὲν ἔπαιρνε χαbάρ' ὅ,τ' τσ' ἂ d'ς ἔκανε. 'Ακούει πλιὰ τσεῖνε ποῦταν ἀπόξου — γέρευε ἔdα λ'στὴς θᾶτανε! — τσ' ἔλεε:

— «Ἕνας λόγος; τί λόγος;»

— «Ἕνας ἔναι ὁ Θεός!» τ' λέει ὁ καλόγερος.

— «Δύο λόγοι, τί λόγοι;» ἀρωτᾶ πάλι ἡ φ'νή.

— «Δύο τσέρατα τὸ βώδι. Ἕνας ἔναι ὁ Θεός!» λέει ὁ καλόγερος.

Μόνε ἄκ'σε τοῦτα τὰ λόγια, τσεῖνες ποῦτον ἀπ' ὄξου, λέει:

— «Δὲν εἶσαι σοὺ π' τὰ λές, ἄνοιξέ μ' νὰ σὲ δοῦ!...» Ἔλεε ὁ καλόγερος: — «Γῶμαι! μόνε λέε σοὺ ἀπ' ὄξου τσαὶ γὼ ἀπὸ μέσα.»

— «Τρεῖς λόγοι, τί λόγοι;» λέει πάλι ἡ φ'νή, μανισμένη.

— «Τρζὰ ποδάρζα ἔχει ἡ ποροστιά! Δύο τσέρατα τὸ βώδι. Ἕνας ἔναι ὁ Θεός,» λέει ὁ καλόγερος. Τσεῖνες ἀπ' ὄξου ἀφρομάν'τσ' ἀπ' τὸ κακό τ'. Κ'dοῦσε τ' bόρτα, τσαὶ ἡ πόρτα σώτανε νὰ πέσ' καταλάτσερη! 'Αρωτᾶ πάλι:

— «Τέσσερις λόγοι, τί λόγοι;»

— «Τέσσερα β'ζὰ ἔχει ἡ ἀ'ελάδα.
Τρζὰ ποδάρζα ἡ ποροστιά.
Δύο τσέρατα τὸ βώδι.
Ἕνας ἔναι ὁ Θεός! τσαὶ νὰ σκάσ' ὁ περασμός!» λέει ὁ καλόγερος.

— «Ἄνοιξέ μ' νὰ σὲ δοῦ, δὲν εἶσαι σοὺ π' τὰ λές. Ἄλλες μ'λᾶ στὸ dόπο σ'!» φίναζε τσεῖνες ἀπ' ὄξου, σφύρ'ζε τσαὶ μούgρ'ζε ἀπὸ τ' μάνητά του!... Ὁ καλόγερος ἀσάλευτες μ'λοῦσε, χωρὶς νὰ στσαχτεῖ καθόλ'! — «Ἐγῶμαι! λέε σοὺ ἀπ' ὄξου τσαὶ γὼ ἀπὸ μέσα!»

— «Πέdε λόγοι, τί λόγοι;» ἀρωτᾶ ὁ Τσ'dῆς τσ' ἡ φ'νή τ' ἔτανε σὰ σφύρισμα φιδιοῦ.

— «Πέdε δάχτυλα μιὰ χεῖρα.

Τέσσερα β'ζὰ ἔχει ἡ ἀ'ελάδα,
Τρζὰ ποδάρζα ἡ ποροστιά,
Δύο τσέρατα τὸ βώδι,
Ἕνας ἔναι ὁ Θεός!» λέει ὁ καλόγερος.
— «Ἕξη λόγοι, τί λόγοι;» λέει ἡ φωνή.
— «Ἕξη ἄστρα σέρνει ἡ Πούλια,
Πέδε δάχτ'λα ἔχει ἡ χέρα,
Τέσσερα β'ζὰ ἔχει ἡ ἀ'ελάδα,
Τρζὰ ποδάρζα ἡ ποροστιά,
Δύο τσέρατα τὸ βώδι,
Ἕνας ἔναι ὁ Θεός!» τ' λέει ὁ καλόγερος.

— «Θὰ σκάσου, δὲ dαγιαdοῦ, δὲν εἶσαι σοὺ π' τὰ λές, ἄνοιξέ μ' σ' λέου!...» ἔλεε ἡ φ'νὴ τσαὶ τὸ σπίτ' οὖλο, τρεμότανε τσ' ἔτριζε, λὲς τσ' ἔτονε νὰ ξεθερμελευτεῖ... — «Ἑφτὰ λόγοι, τί λόγοι;»

— «Ἑφταπάρθενος χορός,
Ἕξη ἄστρα σέρνει ἡ Πούλια,
Πέδε δάχτ'λα ἔχει ἡ χέρα,
Τέσσερα β'ζὰ ἔχει ἡ ἀ'ελάδα,
Τρζὰ ποδάρζα ἡ ποροστιά,
Δύο τσέρατα τὸ βώδι,
Ἕνας ἔναι ὁ Θεός! τσαὶ νὰ σκάσ' ὁ περασμός!» λέει ὁ καλόγερος.

— «Θὰ σκάσου, θὰ σκάσου, δὲ dαγιαdοῦ! Ὀχτὼ λόγοι, τί λόγοι;»

— «Ὀχταπλόκαμο χταπόδι,
Ἑφταπάρθενος χορός,
Ἕξη ἄστρα σέρνει ἡ Πούλια,
Πέδε δάχτ'λα μιὰ χέρα,
Τέσσερα β'ζὰ ἔχει ἡ ἀ'ελάδα,
Τρζὰ ποδάρζα ἡ ποροστιά,
Δύο τσέρατα τὸ βώδι,
Ἕνας ἔναι ὁ Θεός, τσαὶ νὰ σκάσ' ὁ περασμός!» λέει ὁ καλόγερος τσ' ἀπ'δᾶ στὴ φ'γού, τσαὶ βάνει τὸ σταυρὸ ποῦχε στὸ λαιμό τ' μὲς στὴ φ'γοὺ ψ'λὰ τσαὶ φράζει τὸ gολυπτέ! Τσεῖνες ποῦτον' ἀπόξου ἀπ' τὸ θ'μό τ' ἔχε γατζώσει πά στὸ gολυπτὲ τσ' ἄφρ'ζε γιάτ' δὲ dὲν ἄφ'σε ὁ καλόγερος, μόν' ἔβαλε τὸ σταυρὸ τσ' τὶ τὲ bόδ'τσε νὰ κατεβεῖ, νὰ δεῖ ποιὸς τοῦ μ'λᾶ!... Ἔdα ἔχε νὰ κάνει, γυρίζει πάλι στ' bόρτα τσ' ἀρωτᾶ: — «Ἐννιὰ λόγοι, τί λόγοι;»

— «Ἐννιὰ μῆνες κάνει ἡ γεναίκα νὰ κάν' τὸ παιδί!» λέει ὁ καλόγερος.
«Ὀχταπλόκαμο χταπόδι,
Ἑφταπάρθενος χορός,
Ἕξη ἄστρα σέρνει ἡ Πούλια,
Πέδε δάχτυλα μιὰ χέρα,
Τέσσερα β'ζὰ ἔχει ἡ ἀ'ελάδα,
Τρζὰ ποδάρζα ἡ ποροστιά,
Δύο τσέρατα τὸ βώδι,
Ἕνας ἔναι ὁ Θεός!»

— «Δέκα λόγοι τί λό'οι; Πές μ' γιάτ' θὰ σκάσου! Δὲν εἶσαι σοὺ π' τὰ λές, ἄλλες σ' ὁρμ'νεύει!»

— «Γῶμαι τσαὶ σκάσε,» λέει ὁ καλόγερος,
«Δέκα δάχτυλα δυὸ χέρες,
Ἐννιὰ μῆνες κάνει ἡ γεναίκα νὰ κάν' τὸ παιδί,
Ὀχταπλόκαμο χταπόδι,
Ἑφταπάρθενος χορός,
Ἕξη ἄστρα σέρνει ἡ Πούλια,

Πέδε δάχτυλα μιὰ χέρα,
Τέσσερα β'ζὰ ἔχει ἡ ἀ'ελάδα,
Τρζὰ ποδάρζα ἡ ποροστιά,
Δύο τσέρατα τὸ βώδι,
"Ενας ἔναι ὁ Θεός!»

Γύρ'ζε πλιὰ ὁ τρισκατάρατες γύρω - γύρω στὸ νόβα, σφύρ'ζε σὰ νὰ τὲν ἔχανε ζώσ' χιλιάδες τὰ φίδια. Τράδαζε τ' βόρτα, τ'ς φετζίτες τσαὶ τὰ παρεθύρια νὰ βρεῖ τόπο, νὰ γλυστρήσ' νὰ βεῖ μέσα τσ' ὅσο δὲν εὕριστσε, ἄγρζευε τσαὶ δ'νάμωνε τὴ φ'νή του. Λέει πάλι:

— «"Εδεκα λόγοι, τί λό'οι;»

— «'Εδεκάμ'νο φοράδι,
Δέκα δάχτ'λα δυὸ χέρες,
'Εννιὰ μῆνες κάνει ἡ γεναίκα νὰ κάν' τὸ παιδί,
'Οχταπλόκαμο χταπόδι,
'Εφταπάρθενος χορός,
"Εξη ἄστρα σέρνει ἡ Πούλια,
Πέδε δάχτυλα μιὰ χέρα,
Τέσσερα β'ζὰ ἔχει ἡ ἀ'ελάδα,
Τρζὰ ποδάρζα ἡ ποροστιά,
Δύο τσέρατα τὸ βώδι.
"Ενας ἔναι ὁ Θεός!...» λέει ὁ καλόγερος.

— «"Ανοιξέ μ' νὰ σὲ δοῦ,» λέει πάλι ἡ φ'νή, «δὲν εἶσαι σοὺ π' τὰ λές! "Ανοιξέ μ' γιάτ' θὰ σκάσου, δὲ δαγιαδοῦ!» Τσ' ἀλήθεια τ' ἀγομαχ'τό τ' σοῦσε τὸ σπίτι, ἔλεες π' ἔρθε ἡ τελευταία τ' γιῶρα. Φούσκωνε τσαὶ ξεφούσκωνε.

— «Δώδεκα λόγοι, τί λό'οι;» ἀρωτᾶ πλιά, «θὰ σκάσου, ποιὸς σ' ὁρμ'νεύει;»

— «Δώδεκα μῆνες σέρνει ὁ χρόνες,» λέει ὁ καλόγερος.

— «'Εδεκάμ'νο φοράδι,
Δέκα δάχτ'λα δυὸ χέρες,
'Εννιὰ μῆνες κάνει ἡ γεναίκα νὰ κάν' τὸ παιδί,
'Οχταπλόκαμο χταπόδι,
'Εφταπάρθενος χορός,
"Εξη ἄστρα σέρνει ἡ Πούλια,
Πέδε δάχτυλα μιὰ χέρα,
Τέσσερα β'ζὰ ἔχει ἡ ἀ'ελάδα,
Τρζὰ ποδάρζα ἡ ποροστιά,
Δύο τσέρατα τὸ βώδι,
"Ενας ἔναι ὁ Θεός! Σ' οὖλα μίλ'σα σωστά, ἡ διορία σ' τέλειωτσε. Φύ'ε τσαὶ νὰ μὴ ξαναφανεῖς στὰ μάτια μ'. Τσαὶ μόνε δὲ δαγιαδᾶς π' σὲ νίτσ'κα, σκάσε τσαὶ πλάδαξε τσαὶ γίνου ἀπὸ τ' μέσ' τσ' ἀπάνου μάλαμα τσ' ἀπ' τὴ μέσ' τσαὶ κάτου ἀσήμι!...»

Τσεῖ ἀκούει ἡ γιάρφανὴ ἕνα βρόδος π' ἐσείστη οὖλο τὸ χουρζό, οὖλοι τ' ἀκούσανε τσαὶ κάναν τὸ σταυρό τ'νε. Θάρρεψαν π' ἔρθε τὸ τέλος τ' κόσμου. Κουκ'λώθη πλιὰ 'πὸ τὸ τσεφάλ' ἡ γιάρφανὴ τσαὶ τρεμότανε. Σὰν τὸ ψάρ' λαχτάρ'τσε, σταυροκοπιότανε τσ' ἔλεε ὅσα ξεψάλματα θ'μότανε! 'Απ' τ' δόρασι τσαὶ τὸ φόβο τ'ς, τ'ν ἔπερε ὁ ὕπνος τσ' ἀποτσ'μήθη ὥς τ'ν αὐγή.

Σ'κώνοδαι πλιὰ τὸ ταχ'νὸ οἱ δυὸ ἀδερφάδες, ἔλεε ἡ μεγάλη στ' μικρὰ ὅσα ἔδε τσ' ἄκ'σε. Τσείνη θάμαζε. Λέανε ποιὸς νἄτανε τσεῖνες ἀπ' ὄξου τσ' ἔδα κακοῦργος τσαὶ ληστὴς θἄτανε. Κατεβαίν'νε ἀπ' τὸ σ'φᾶ, νὰ πᾶ νὰ ρωτήξ'νε τὸ δαλόγερο, λογιάζ'νε στὴ δρεβατσούλα, ὁ καλό'ερος φευγάτες τσ' οὖλο τὸ σπίτ' μύρ'ζε σὰν ἅγιο μῦρος τσαὶ πά στὸ προστσέφαλο ποῦχε ξεγέρει τὸ τσεφάλι τ', ἡ μερωδιὰ σὲ λίγωνε. Νοιώκανε πλιὰ ποῦτον ὁ ἴδιες ὁ Χ'στὸς τσ' ἔχε ρθεῖ νὰ τ'ς σώσει ἀπ' τὰ νύχια τ' Σατανᾶ, π' τὲν ἀδικρύκανε, μόνε βγήκανε ὄξου στὸ νόβα μιὰ τούβα σὰ φίδι τόοσο χοδρό, μαρμαρωμένε, καταμεσῆς στὸ νόβα τσ' ἔτονε ἀπὸ

τ' μέση τσ' ἀπάνου μάλαμα τσ' ἀπὸ τ' μέση τσαὶ κάτου ἀσήμι, ὅπους τὲ gαταράστη ὁ Χ'στός. Ἔπεραν οἱ γειτόνοι τὰ τσεκούρια τ'νε τσαὶ τὸ σπάκανε, πέραν οἱ γιὰδερφάδες τσαὶ γίναν οἱ πλιὸ ἀρχόd'σσες τοῦ χουριοῦ, πέραν τσ' οἱ γειτόνοι γιὰ τὸ gόπο τ'νε. Σὲ λίε τζαιρὸ βρεθήκανε τσαὶ δυὸ καλὰ παιδιὰ τσαὶ βλοηθήκανε μὲ τ'ς δυὸ ἀδερφάδες. Γίναν πλιὰ γάμοι τσαὶ χαρὲς τσαὶ ξεφάdωσες καλές.

Μηδὲ γὼ ἔμον ἐτσεῖ
μηδ' ὁ Γιάννης τοῦ Μαρτσῆ
μὲ τὸ κότσινο βρατσί!

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη, ἐτῶν 55

Ὄbολες=ἡ ἀμπολή, τὸ χαντάκι. Τσελεύ'ο υ=παραπατῶ. Πορώκανε (ρ. πορώνω. =ζεσταίνω, πυρώνω. Ξεκ' dῶ καὶ κ' dῶ=σπρώχνω. Μανισμένη (ρ. μανίζω)=θυμωμένη Ἀφρομάν' τσε= ἄφρισε ἀπὸ θυμό. Καταλάτσερη = ὁλόκληρη. Τσ' dῆς=ὁ διάβολος. Κολυπτὲς=ἡ Σκυρ. καμινάδα τῆς φ'γούς. Νόbας=ἡ μπασιά, τὸ προαύλιο τοῦ σπιτιοῦ.

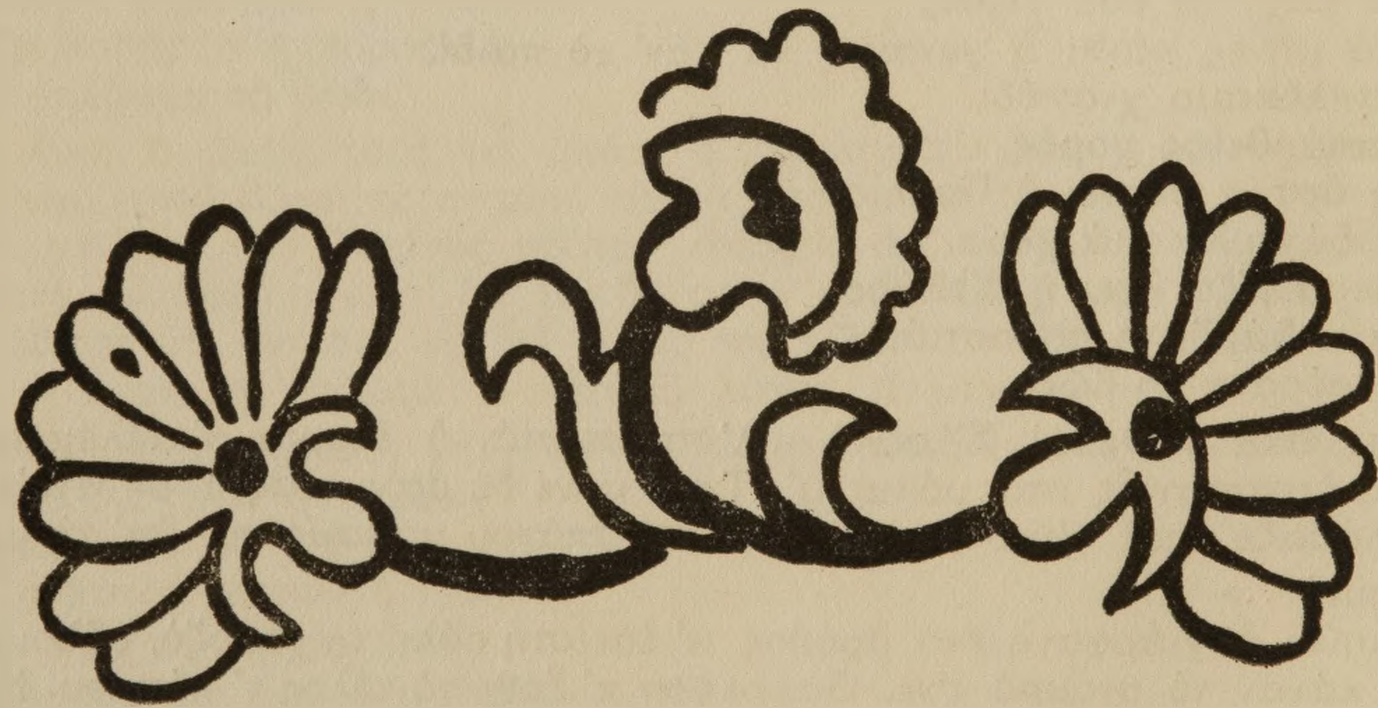

11. ΤΗΣ ΠΟΡΔΟΛΑΧΑΝΟΥΣ Ο ΓΥΙΟΣ.

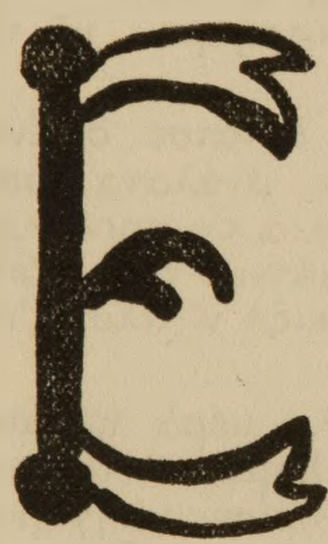

ΤΟΝΕ μιὰ βολὰ τσ' ἕναν τζαιρὸ μιὰ χήρα μὲ τὸ γυιό της. Ἔτανε δὰ τόσο φτωχιά, π' δὲν ἔχε νὰ φάει τίβοτ' ἄλλο, μόνο τὰ κλασσολάχανα π' μάζωνε μοναχή τ'ς ἀπ' τὸ β'νό. Οὖλοι πλιὰ τὴ φ'νάζανε πορδολαχανού! Ἄλλο ὄνομα δὲν ἔχε. Καρσὶ στὸ παλάτι τ' βασιλιᾶ ἔχε ἕνα καλ'βάτσι τσαὶ καθότανε. Λόγιαζε πλιά, ὅσοι bαῖναν τσ' ὅσοι βγαῖναν στὸ παλάτι μὲ τὰ χ'σὰ ροῦχα τσαὶ τὶς μουσιτσές, ἔκανε χάζι τσαὶ ξέχανε τ' φτώχια της.

Ὁ γυιός της, 'μορφόπαιδο μὲ τόνομα τσ' ἄξο παλλ'κάρζι, ἔτρεχε οὖλ' μέρα σὲ ξένη δ'λειά, ἀμ' ἔda νὰ σ' κάμει; Μεροδούλι, μεροφάϊ, δὲ bρόκανε νὰ τ' ἀπαdήξει οὖλα. Ὅσο ἄκ'γε δά, π' ὁ βασιλιὰς ἔχε θ'γατέρα τ'ς παdρειᾶς τσ' οἱ προξενητάδες οὖλ' μέρα π'γαίνανε τσαὶ ρχόdανε στὸ παλάτι, τ' bῆτσε νὰ πέψ' τ' μάννα του, νὰ πάει προξενιὰ τσαὶ γιὰ ξαῦτε. Τ' μαgάν'ζε πλιὰ γιὰ καλά, νὰ πάει στὸ βασιλέα.

Ἡ καμένη ἡ μάννα τ' τοῦλεε: — «Ἀμὴ ποῦς bορoῦ νὰ πάου, παιδάτσ' μου, προξενιὰ στὸ βασιλέα γιὰ τ'ς πορδολαχανοῦς τὸ γυιό; Θὰ μὲ σκοτώσ' μόνε ξεθαρρευτοῦ νὰ τ' ποῦ ἕνα dέτοιε λόγο!» — «Ἀμ' τσαὶ γιᾶda; χιερότερες ἀπὸ τ'ς ἄλλοι ἔν' ὁ γυιός σου;» τ'ς ἔλεε τσεῖνες. Νὰ μὴ τὰ πολυλογοῦμε, πές, πές, ἔδε τσ' ἀπόδε ἡ γρζά, τσίν'τσε πλιὰ μιὰ μέρα, πῆε στὸ παλάτι τσαὶ γέρεψε νὰ δεῖ τὸ βασιλιά. Σὰ doῦπε γιὰ τὸ γυιό της, ὁ βασιλιὰς ξεράθη στὰ γέλια. — «Μώρ' πορδολαχανού, ἔda 'ν' ὁ γυιός σ' τσ' ἔχει τ'ν ἀποκοτιά, νὰ θέλ' νὰ πάρει τ' βασιλοπούλα; Λόγιαξε, νὰ δεῖς, ἔda βασιλόπ'λα τὴ γερεύ'νε τσαὶ τσεῖνη δὲ dὰ καταδέχεται!»

Πά στ'ν ὥρα χτ'πήκανε τὰ τούbανα τσ' οἱ μουσ'τσὲς τσαὶ bῆτσε μὲς στ'ν αὐλὴ τ' παλατιοῦ ἕνα βασιλόπ'λο, καβάλλα πά σ' ἕνα ὁλόασπρο ἄλογο, d'μένο στὰ χ'σὰ τσαὶ μὲ 'κατὸ ἄλλα παλλ'κάρζα, στρατιῶτες δ'τσοί του, ποὺ ρχότανε νὰ γερέψει τ' βασιλοπούλα. — «Λόγιαξε καλά,» ἔπε πάλι ὁ βασιλιὰς στ' bορδολαχανού, «τσαὶ πὲς στὸ γυιό σ' νὰ κάθεται στ' αὐγά του, μὴ dὲ βάλου φ'λατσή, νὰ μάθ' ἄλλ' βολά, νὰ θέλ' νὰ γινεῖ γαbρός μου!...» Τ'ν ἔδιωξε πλιὰ μὲ τ'ς κατσῆς πobῆς τὰ μαdήλια, ἔφ'γε ἡ πορδολαχανού, πῆε στὸ καλύβι τ'ς φαρμακωμένη.

Τ'ν ἄλλη μέρα, ταχ'νό, ταχ'νό, ὁ βασιλιὰς φίναξε τὴ θ'γατέρα του, νὰ τ'ς πεῖ γιὰ τὸ βασιλόπ'λο π' τὴ γέρευε. Ἀμὴ ἡ βασιλοπούλα π' τὲν ἔχε δεῖ ἀπὸ σπεροῦ,

σὰν ἔbαινε στὸν ὄbα τ' παλατιοῦ τσαὶ τ'ς φάνη ἕνας κορθόγλες, κωλομ'τσούνης τσαὶ κουρλάφτης, δὲ dὲν ἔθελε μὲ κανένα τρόπο. Λέει τ' ἀφέdη της: — «Ἀμ' ἡ πορδολαχανοὺ ἐdἄθελε, ἀφέdη μ', ποὺ τ'ν ἔdα τσ' ἔβγαινε ἀπ' τὸ παλάτι;» Μόνε δὰ ἄκ'σε ποὺς ἔρθε νὰ φέρ' προξενιὰ γιὰ τὸ γυιό τ'ς, (τὲν ἔξερε, π' τὲ λόγιαζε νὰ περνᾶ τσαὶ τ'ς ἄρετσε,) λέει τ' βασιλιᾶ:

— «Ἀφέdη, γὼ βαρέθ'να πλιὰ τοῦτοι οὖλοι τ'ς βασιλιάδες τσαὶ τὰ βασιλόπ'λα, γέροι τσαὶ νιοί! Θέλου νὰ πάρου ἕναν ἄdρα, π' νᾶναι καλὸς τσ' ἄξος τσ' ἂς τ' λείπ' τὸ βασιλίτσι. Ἔdα νὰ τὸ κάνου; Νὰ μὲ λένε βοϊβοdίνα τσ' ἂς ψοφοῦ ἀπὸ τ' bείνα! Γὼ τοῦτα δὲ dὰ θέλου.

Φίναξε τὸ γυιὸ τ'ς πορδολαχανοῦς, φίναξε τσαὶ τὸ στελιατσισμένε, τὸ σκατζαρ'θούνη, τὸ βασιλόπ'λο π' σ' ἀρέσει τσαὶ δός τ'νε τ' καθενοῦς τσ' ἀπόνα καράβι, νὰ πᾶνε τσ' οἱ δυό. Ὅγοιος φανεῖ πλιὸ ἄξες τσαὶ γυρίσ' πίστα πρῶτες τσαὶ φέρ' τσαὶ πλιὸ πολλὰ λεπτά, τσεῖνε νὰ πάρου.»

Ὁ βασιλιὰς δὲν ἔθελε, ἀμὴ τὲν ἀρχίν'τσε ἡ θ'γατέρα του μὲ τὰ χάδια, τὲ gολάτσεψε, δῶ τὲν ἔχε, τσεῖ τὲν ἔχε, τὲ gατάφερε νὰ τ'ς κάνει τὸ χατήρζι! Πέβει πλιὰ ὁ βασιλιάς, φ'νάζει τὸ βασιλόπ'λο τσαὶ τὸ γυιό τ'ς πορδολαχανοῦς τσαὶ τ'νὲ λέει, νὰ πάρ'νε δυὸ καράβια του τσαὶ νὰ φύουνε, νὰ πᾶνε, ὅπου τ'ς φωτίσει ὁ Θεός. Τὸ βασιλόπ'λο ἔφυε στὸν ἀμήγερο, μ'δὲ ποὺ ξαναφάνη.

Ὁ γυιὸς τ'ς πορδολαχανοῦς ἔπερε τὸ καράβ' του, τσαὶ σ'λλογότανε πλιά, ἔdα νὰ τὸ φορτώσει, π' δὲν ἔχε λεπτὰ ν' ἀγοράσ' τίβοτα. Λέει ἡ μάννα του: — «Δὲ μαζώνεις ἄλας ἀπ' τὰ βράχια τσαὶ τ'ς ἀλ'τσές, νὰ πᾶς μὲ τ'ν εὐτσή μου, νὰ τὸ π'λήσεις ἀλλοῦ, π' δὲν ἔχ'νε, νὰ τσερδέσεις τίβοτα;»

Τὸ φόρτωτσε τσαὶ τσίν'τσε. Πήαινε, πήαινε... Καμμιὰ βολὰ ἔφτατσε σ' ἕνα τόπο, π' δὲ ξέρανε ν' ἁλατίσ'νε τὰ φαγιά τ'νε, μόνου τὰ τρώ'ανε ἀνάλατα τσαὶ δὲν ἔχανε καμμιὰ νοσία. Σὰν ἄραξε τὸ καράβι, βγῆτσε πλιὰ τ'ς πορδολαχανοῦς ὁ γυιός, νὰ λογιάξει, ἂ θὰ bοροῦσε νὰ π'λήσ' τὴ πραμμάτεια του. Μόνε ἄκσε, π' δὲ ξέρανε ἐdἄτανε τὸ ἄλας, ἔπερε λί'ο, πῆε τσαὶ τ'ν ἔdειξε ν' ἁλατίζ'νε τὰ φαγιά.

Τσεῖνοι λωλαθήκανε, τ'ν ἄρεσε τόσο πολύ, π' ὡς τ'ν ἄλλη μέρα πέρανε οὖλο τὸ ἄλας τσαὶ τὸ ξεπ'λήκανε. Γιὰ πλιερωμὴ τ' δώκανε μάλαμα, π' τσεῖνοι ἔχανε β'νὸ ἁλάτσερο τσαὶ τοὔπανε, νὰ φύγει τσαὶ νὰ ξαναγυρίσει γλήγορα, νὰ τ'νὲ φέρει τσ' ἄλλο ἄλας τσαὶ νὰ ξαναπάρ' ὅσο μάλαμα θέλει.

Γύρ'σε πλιὰ πίστα, πῆε πρῶτα στ' μάννα του, τ'ς ἔdωτσε τὸ μάλαμα, τ'ς ἔdωτσε χ'σὰ ροῦχα, ποὺ τ'ς ἔχε ἀγορασμένα τσαὶ τ'ς ἔπε:

— «Γώ, μάννα, θὰ ξαναφύου, νὰ πάρου τσ' ἄλλο ἄλας, νὰ τὸ π'λήσου, νὰ γ'νοῦ μιὰ τσαὶ καλὴ ἄρχοdας, νὰ δεῖ τσ' ὁ βασιλιὰς ποιὰ ἔναι ἡ ἀξία μου. Μόνε σού, δάρε π' θὰ φύου, νὰ φ'νάξεις μαστόροι τσαὶ πρωτομαστόροι, νὰ μοῦ χτίσ'νε ἕνα παλάτι, π' τοῦτο dὰ τὸ παλάτι τ' βασιλιᾶ νᾶναι σὰ μιὰ παλιοκατούνα bροστά του. Ὥς νὰ ξαναγυρίσου, θέλου νᾶν' ἔτ'μο σὲ οὖλα τὰ πάdα.»

Ἔπερε ἡ πορδολαχανοὺ τὸ μάλαμα τσ' ὥς νὰ γυρίσεις νὰ δεῖς, ἔφερε τσαὶ χτίκαν ἕνα παλάτι, π' οὖλοι τὸ θαμάζανε τσ' ἀρωτούσανε τίνος ἄρχοdα ἔτονε. Στολιζότανε πλιὰ τσαὶ τσείνη πᾶσα δειλ'νό, ἔβανε τὰ χ'σά τ'ς τσαὶ καθότανε ὄξου ἀπὸ τ' bόρτα τσαὶ τὸ χαδευότανε. Πέρατσε δὰ μιὰ μέρα τσ' ὁ βασιλιάς, στάθ' τσαὶ τσεῖνες νὰ τ'ν ἀρωτήσει, τίνος ἔτανε τὸ παλάτι;

Μόνε ἄκ'σε π' τὸ παλάτι χτίστη μὲ τὸ μάλαμα ποὔφερε ὁ γυιός της, θάμαξε τσαὶ τ'ν ἀρωτοῦσε, ποῦ βρίστσεται δάρε, τσαὶ γιἆdα δὲ bῆε νὰ τὲ δεῖ, ὅdες ἔρθε. — «Πολυχρονεμένε μ' βασιλέα,» ἔπε ἡ πορδολαχανού, «ὁ γυιός μ' ξανάφυε, γιάτ' ἔθελ' νὰ τσερδέσει τσ' ἄλλα λεπτά, νὰ σ' δείξ' ἔdα ἀξίζει, νὰ τὲν ἐχτ'μήσεις, ὡς τοῦ πρέπει.»

Σὲ λίε τζαιρὸ ξαναγύρ'τσε ὁ γυιός της μὲ πλιὸ πολλὰ πλούτια. Ὁ βασιλέας ἔπεψε τσὶ μουσ'τσὲς τσαὶ τὰ τούbανα, νὰ τὲ προσπατήσ'νε τσαὶ νὰ τὲ φέρ'νε στὸ παλάτι. Ἀπέτσει ἔγινε πλιὰ ὁ γάμος του μὲ τ' βασιλοπούλα, βλοηθήκα-

νε τσ' ὅσοι τὲ b'dολοούσανε τσαὶ τὲ gατ'γορήκανε, ρ'βαθήκανε τσαὶ δὲ ξαναμ'λήκανε πλιά.

Μὲ τ'ν εὐτσὴ τ'ς μάννας του τσαὶ μὲ τὴ προκοπὴ τσαὶ τ'ν ἀξοσύνη του ὁ γυιὸς τ'ς πορδολαχανοῦς γίνη γabρὸς τ' βασιλιᾶ τσ' ἔκανε πολλὰ παιδιὰ μὲ τ' γεναίκα τ' τὴ βασιλοπούλα, τσαὶ ζῆκαν αὐτοὶ καλὰ τσαὶ μεῖς καλύτερα.

Μήτε γὼ ἔμονα τσεῖ, μήτε σοὺ νὰ τὸ πιστέψεις!

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη

Ἀποκοτιὰ=θράσος. Κορθόγλες=μεγαλοκέφαλος, ἄχαρος. Κουρλάφτης=μὲ μεγάλα αὐτιά, ποὺ γέρνουν πέρα ἀπομακρυσμένα ἀπ' τὸ κεφάλι. Στελιατσισμένες=μονοκόκκαλος, ἀλύγιστος σὰ νἄχει καταπιεῖ ξύλο, στελιάρι. Σκατζαρ'θούνης=μὲ ἀνοιχτὰ πλατιὰ ρουθούνια. Ἀμήγερο=ἀγύριστο. Νοσία=οὐσία. Ἀλάτσερο=ὁλόκληρο. Κατούνα=σταῦλος. Χαδευότανε=ἀπελάμβανε, καμάρωνε (ρ. χαδεύομαι). Προσπατήσ'νε=προϋπαντήσουν. Βλοηθήκανε=εὐλογήθηκαν στεφανώθηκαν, παντρεύτηκαν. Μπ'ντολο'ούσανε=πετοῦσαν πόντους εἰς βάρος του, τὸν κατηγοροῦσαν. Ρ' βαθήκανε=βουβάθηκαν.

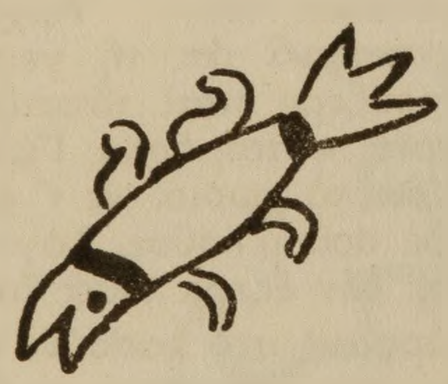

12. Τ' ΑΡΧΟΔΟΠ'ΛΟ ΤΣ' Η ΓΙΑΡΦΑΝΗ.

ΤΟΝΕ μιὰ βολὰ τσ' ἕνα τζαιρὸ ἕνα κορίτσι ἀρφανὸ τσαὶ φτωχό, π' δούλευε γιὰ νὰ ζήσει.

Βρέθη δὰ ἕνα ἀρχοδόπ'λο, ἀκαμάτ'λας, ἀφορεσμένες, χαυταλεύρας τσαὶ bικρῆς τσαὶ τ'ν ἀγάπ'σε. 'Αμὴ μιᾶς τσ' ἔτονε ἀρφανὴ τσαὶ μοναχή, τοῦ β'λήθη νὰ τὴ πλανέσει, νὰ τὴ γλεdήσει τσ' ἀπὲ νὰ τ' bαρατήσει, νὰ φύει. Ἄμdα τσεῖνες ἔτον ἄρχοdας, θἄπαιρνε νύφη πολυοπροικούσα τσ' ἀρχοdοκόρη, τ'ν ἀρφανὴ ἔθελ' νὰ πάρει γεναίκα του;... 'Αρχίν'τσε πλιὰ ὁ τσ'-dῆς νὰ περνᾶ τσαὶ νὰ ξαναπερνᾶ ἀπ' τὴ γειτονιά της, νὰ τσῆ τραγ'δᾶ μὲ τὸ λαϐοῦτο ποὔξερε τσαὶ τὄπαιζε μιὰ μορφιά, νὰ τ'ς πέϐει φ'λιὲς μὲ μιὰ γριά, κατσὴ bobή. Γέρευε νὰ τὴ ξενοματίσει, νὰ σ'γηστεῖ σ' οὖλο τὸ χωριό, νὰ τ' gάνει νὰ πέσει στ'ν ἀgαλιά του. 'Αμ' ἡ κόρη ἔτανε φρόν'μος, δὲ doῦ μ'λοῦσε, λόγιαζε τὴ δ'λειά της. Τσεῖνες πήαινε νὰ λωλαθεῖ ἀπ' τὴν ἀγάπη, δὲν ἔξερε πλιὰ ἔdα ἔκανε!...

Μιὰν ἀργαδνή, τσεῖ π' καθότανε ἡ γιἀρφανὴ στὸ καdούνι τσῆ φ'γοῦς τσ' ἔνεθε, ἀφιgρζέται τσ' ἀκούει πατήματα ὄξου στὸ νόbα τσαὶ τὸ ξώπορτο π' ἄνοιξε τσ' ἔκλεισε πάλι 'γάλια-'γάλια. Καμώθη π' δὲν ἄκ'σε τίϐοτα τσαὶ ξακ'λούθ'σε νὰ κάνει ὦμορφά 'μορφα τ'ν ἀρόκα της. Λέπ' δὰ τὸ φίλο, περνᾶ ἀφώραστα μέσα τσαὶ χούνεται κάτ' ἀπ' τὸν ἀποκρέϐϐατε νὰ κρουφτεῖ.

Τσείνη τὴ δ'λειά της τσαὶ σ'λλογότανε, ποῦς νὰ κάνει, νὰ τὲ ξεφανερώσει στσὶ γειτόνοι, νὰ τὲ gάνει τιπτίλι τσεῖνε τσαὶ τὰ καμούματά του. Τσεῖνες κλείστη κά στὸν ἀποκρέϐϐατε τσαὶ δὲ μ'λοῦσε. 'Απάdεχε νὰ πά πλαγιάσει, νὰ τ' bετύχει πά στὸν ὕπνο, νὰ τ' bροσϐάλει, χωρὶς νὰ bορεῖ νὰ μιλήσει τίϐοτα.

Τὸ κορίτσι, τσεῖ ποὔγνεθε, καμώθ' σὲ λίγο π' νύσταξε, χασμουρήθη τσ' ἔπε:

—«Ἔρθες ὕπνε; Καλῶς ἔρθες!
Πᾶρε τὸ σκαμνὶ τσαὶ κάτσε,
ὥς νὰ νέσου νὰ ξενέσου
τούτ' τὴ ρόκα τσ' ἄλλη ἀρόκα,
τσ' ἄλλη μιὰ μικρὰ ροκοπούλα,
γιὰ νὰ κάνου τὰ προιτσά μου,
νὰ παdρευτοῦ, νὰ gαστρωθοῦ,

νὰ μὲ πιάσ'νε οἱ πόνοι,
νὰ φ'νάξου: Φτάαστε γειτόνοι
Γιάτ' ἀπόψε δὲ γλυτώνει!»

Τοῦτο δὰ τὸ τελευταῖο τὸ φίναξε ἀψὰ στὴ φ'νή της. Στάθη λί'ο, ἀπάδεχε. Μόνε ἔδε, π' δὲν ἔρθε κανείς, σὲ λίγη ὥρα χασμουριέται πάλι, λέει: «Ἔρθε ὁ δεύτερος!» λέει πάλι τὰ ἴδια τσαὶ στὰ τελευταῖα ἔσυρε μιὰ φ'νή, ὅσο δόχε τσαὶ πλιὸ ἀψά:

— «Φτάαστε γειτόνοι! γιάτ' ἀπόψε δὲ γλυτώνει!...»

φίναζε πλιά, μιά, δυό, τρεῖς, ἀκούσανε οἱ γειτόνοι, ἔρθανε, τ'ν ἀρωτήσανε ἐδάχει. Τ'νὲ γνέφει ἡ κόρη, βαίν'νε κά στὸν ἀποκρέββατε τσαὶ τὲ πιάν'νε, σὰ δὸ βο'τ'κὸ στ' φάκα. Τ' δόνουνε ἕνα ξύλο!... ἔβανε τσαὶ στὸ gόρφο του. Τὲ gάνανε τ' ἀλατιοῦ! Σπάκανε τσαὶ τὸ λαβοῦτο τσαὶ τὲ βετάξανε ὄξου μὲ τσὶ κλωτσές.

Ἔπερε πλιὰ τ' ἀλαῦgρζι! Ἔφυε, μηδ' ἀπ' τὴ γειτονιὰ δὲ ξαναπέρατσε.

Ἀφ'τσε τὸ κορ'τσάτσι ἥσ'χο τσαὶ δὲ dὸ ξαναπέραξε πλιά.

Σὲ λί'ε τζαιρὸ βρέθη ἕνα φτωχὸ καλὸ παιδί, ἄξο τσ' ὤμορφο, βλοηθήκανε μὲ τ'ν ἀρφανή, κάνανε πολλὰ παιδιὰ τσαὶ ζήσανε, σὰ θέλει ὁ Θεός, τσεῖνοι καλὰ τσαὶ μεῖς καλύτερα.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη

Ἀ κ α μ ά τ' λ α ς=μεγάλος ἀκαμάτης, τεμπέλης. Χ α υ τ α λ ε ύ ρ α ς=ἀνάξιος γιὰ τίποτα, μόνο γιὰ νὰ τρώει. Ἀ φ ώ ρ α σ τ α = ἀνυποψίαστα, χωρὶς νὰ τὸν δοῦν, νὰ τὸν ὑποπτευθοῦν. Τάλαῦgρι=ἴδε παροίμ. 1328 σελ. 66.

13. ΤΟ ΒΑΣΙΛΟΠ'ΛΟ ΤΣ' Η ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΑ.

ΤΟΝΕ μιὰ βολὰ τσ' ἕνα τζαιρὸ μιὰ δασκάλα ποῦχε τὸ σκολειό της καρσὶ στ' βασιλιᾶ τὸ παλάτι. Ἔχε ἐννιὰ μαθήτριες, τὴ μιὰ πλιὸ ὤμορφη ἀπὸ τ'ν ἄλλη. Ἔχε μαθήτρια τσαὶ τ' παπᾶ τὴ θ'γατέρα, ποὺ ἔτονε, λάψε, ἥλιέ μου, νὰ λάψου, στ'ν ὠμορφάδα. Τ'νὲ μάθαινε πλιὰ γράμματα, τ'νὲ μάθαινε νὰ φαίν'νε τσαὶ νὰ γνέθ'νε χ'σόνεμα, νὰ πλέκ'νε τσαὶ νὰ τσεdίζ'νε. Τὸ βασιλόπ'λο περνοῦσε πᾶσα μέρα μὲ τ' ἄλογο, λόγιαζε τὰ κορ'τσάτσα, τ' καλαρέσανε. Τὲ λέπανε τσ' οἱ μαθήτριες, νιὸς τσ' ὤμορφος ἔτονε τσαὶ τσεῖνες, τ' γελούσανε, τ'νὲ μ'λοῦσε. Καλ'μέρ'ζε πλιὰ τ' δασκάλα τὸ βασιλόπ'λο τσαὶ τ'ς ἔλεε:

— «Καλ'μέρα, τσερὰ δασκάλα, μὲ τ'ς ἐννιά σ' μαθήτριες, τὸ πλιὸ τὸ μεγαλύτερο ἔν' στοῦ παπᾶ τ' gόρη!...»

τσ' ἀπὲ ἀναστέναζε τσ' ἔφευγε, γιάτ' ἀγαποῦσε τ' bαπαδοπούλα τσ' ἔτανε λωλὸς τσαὶ παλαβὸς ἀπ' τὸ σεβdᾶ γιὰ ξαύτη.

Πέρασε λίγος τσαιρός. Τὸ βασιλόπ'λο πῆε τσ' εὗρε τ' δασκάλα, τ'ς ἔταξε φλουριὰ πολλὰ τσαὶ σ'φωνήκανε νὰ τ' πέψει τ' bαπαδοπούλα κά στὸ περbόλι. Ἡ κακούργα ἡ δασκάλα τ'ν ἄλλη μέρα λέει στ' bαπαδοπούλα: — «Πήαινε, Ἑλένη μου, κάτ' ἀπὸ τσείνη τ' μεγάλη φοιν'τσά. Ψαργὰ π' καθόμονε μὲ τ'ν ἀδερφή μ' μοῦπεσε τὸ δαχτυλ'δάτσ' μου. Λόγιαξε τσαὶ ψάχασε καλά, μὴ λάχει τσαὶ μ' τὸ βρεῖς τσαὶ γὼ θὰ σ' ἀd'μέψου.»

Πάει τὸ κορ'τσάτσι, ἀρχίν'τσε νὰ ψαχάζει, νὰ σ' τσ' ἔρχεται τὸ βασιλόπ'λο. Μόνε τ'ν ἔδε, ἔκανε πλιὰ ποὺ ξ'πάστη Τ'ν ἀρωτοῦσε, νὰ τ' πεῖ, τάχατές μου, ποῦς βρέθη τσ' δά; Τὸ κορ'τσάτσι, μ' οὔλη τ'ν ἀθεότη, κ'βέdιαζε τσαὶ γελοῦσε. Εὗρε τσαιρό, τ' gατάφερε ὁ βασιλιάς, ἔκανε τὰ τσέφια του, τὴ γλέd'σε, ἀπὲ τ'ν ἔστ'λε πίστα στ' δασκάλα τ'ς μὲ κομμένα τὰ φτερά...

Δὲ dὲν ἔσωνε δὰ πλιά, τὸ κακὸ ποῦκανε ὁ βασιλιάς, ἔθελε τσαὶ νὰ τὸ b'do-

λοᾶ τὸ κορίτσι, νὰ τ' ρίχνει b'dολοΐτ'καλόγια. Πᾶσα μέρα π' θελὰ περάσει, νὰ καλ'μερίσει, ἔλεε:

— «Καλ'μέρα, τσερὰ-δασκάλα, μὲ τ'ς ἐννιά σ' μαθήτριες!
τὸ πλιὸ τὸ μεγαλύτερο ἔν' στοῦ παπᾶ τὴ gόρη,
γλυτσὺ τσαὶ πικροφίλημα στῆς φοιν'τσᾶς τὴ ρίζα!...»

Τὸ κορίτσι πλιὰ ἀρχίν'τσε νὰ μαραίνεται, νὰ σεκλετίζεται, τὴ bροσβολὴ πού τ'ς ἔκανε. Οἱ γιάλλες οἱ μαθήτριες μυριστήκανε π' τοῦτες ὁ λόγος ἔχε τ'ν ἀφορμή τ', τσ' ἀναπαΐζαν τ' bαπαδοπούλα, μόν' ἔθελ' νὰ τ' δοῦν τσαὶ κακνατσίζανε τσαὶ χασκογελούσανε. Ἡ δασκάλα σεκλετ'ζότανε τσαὶ τσείνη, deριότανε, μὴ bάει τσαὶ στ' αὐτιὰ τ' παπᾶ τίβοτα γιὰ τ' χαδούλα τὴ θ'γατέρα του τσαὶ τ'ς ρίξει ἀφορεσμό, π' τὴ gατάστρεψε.

Μιὰν αὐγή, τσεῖ π' καθότανε ἡ παπαδοπούλα σεκλετισμένη τσ' ἔνεθε χ'σόνεμα, τ' bέραν τὰ δάκρζα τσ' ἀρχίν'τσε νὰ κλαίει. Τσεῖ ἀκούει μιὰ φ'νὴ τσαὶ τ'ν ἀρωτοῦσε, ἐdᾶχε τσαὶ γιᾶda ἔκλαιγε; Σ'κώνει τὸ τσεφάλι τσαὶ λέπ' ἕνα π'λάτσι καθισμένο πά στὸ κλαδί, καρσὶ στὸ παρεθύρι τ'ς, τσαὶ τ' λόγιαζε καλὰ-καλὰ μὲ τὰ ματάτσα του. Παραξενεύτη μαθές, ποῦς τὸ π'λάτσι μ'λοῦσε σὰν ἄθρωπος τσαὶ τ' ἀρώτ'σε. Ἀμὴ τσεῖνο τ'ς ἔπε, νὰ μὴ φοβ'θεῖ, γιάτ' ἡ καλή τ'ς Μέρα τὄχε πέψει νὰ τ'ν ὁρμ'νέψ' ἔda νὰ κάνει, νὰ τ'μωρήσει τὸ βασιλόπ'λο, νὰ μὴν ἀποκοτήσει, νὰ τ'ς ξαναπεῖ πλιὰ τίβοτα, ἄλλ' βολά.

Τ'ν ὁρμήνεψε δά, ἔπε τ'ς δασκάλας της τσαὶ τ'ς ἔδειξε, φάνανε πανὶ μετρητὸ τσαὶ μὲ τὸ χ'σόνεμα ποῦχε γνέσει, τὴ βόθ'τσε τσ' ἡ δασκάλα τσαὶ τσεdήσανε ἕνα τζεβρέ, ποῦχε ἀπάνου του τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα, τὸ gάbo μὲ τὰ λούλουδα τσαὶ τ' θάλασσα μὲ τὰ ψάρια. Ἀπὲ dύθη ἡ παπαδοπούλα Ὀβριός, τ'ς ἔβαλε ἡ δασκάλα σαρίτσι νὰ μὴ γνουρίζεται, τ'ν ἔβαλε πά σὲ μιὰ μούλα τσ' ἔρριξε πά στὰ κάπ'λα τ'ς μούλας τὸ τζεβρέ. Τ'ς ἔπε δὰ νὰ πάει ὄξ' ἀπ' τὸ παλάτι τσαὶ νὰ φ'νάζει: — «Π'λοῦ τὸ τζεβρέ, π'λοῦ τὸ τζεβρέ, ὄγοιος θέλει νὰ τὲν ἀγοράσει!..» Ἔda πλιερωμὴ θὰ γέρευγε, μόνε βρισκότανε κανεὶς π' νὰ τὲ θέλει, τ'ς ἔχε πεῖ τὸ π'λάτσι.

Τσίν'τσε πλιὰ ἡ παπαδοπούλα, πῆε κάτ' ἀπ' τὰ παρεθύρια τ' βασιλιᾶ τσ' ἀρχίν'τσε νὰ φ'νάζει στὴ φ'νή της: — «Π'λοῦ τὸ τζεβρέ! π'λοῦ τὸ τζεβρέ!» Ἀπ' τὰ πολλὰ ἄκ'σε τὸ βασιλόπ'λο, βγῆτσε στὸ παρεθύρι. Μόνε πλιὰ ἔδε τὸ τζεβρέ, ἔχατσε τὸ νό του. Τ' ἄρετσε, φίναξε τὸν Ὀβριό, ν' ἀνεβεῖ ἀπάνου, νὰ τ' πεῖ πόσο κάνει, νὰ τὲν ἀγοράσει, τὲ gαρδιώθη. Λέει ἡ παπαδοπούλα: — «Δὲ bορ' ν' ἀνεβοῦ ἀπάνου, μ'δὲ τὲ b'λοῦ μὲ λεπτά. Ὄγοιος φ'λήσει τ'ς μούλας μ' τὸ gῶλο, θὰ πάρει τὸ τζεβρὲ πά στὸ νῶμο!»

Τὸ βασιλόπ'λο μόνε ἄκ'σε ἔda πλιερωμὴ ἔθελ' ὁ Ὀβραῖος, ἔσκατσε τὰ γέλια: — «Γιὰ μάν'! νὰ σκάσει ζωdανό! Ἐdᾶναι τοῦτα τὰ πράματα σήμερο! Ποῦ ἀκούστη τέτοια κ'βέda! Λωλὸς ἔναι τοῦτες δά; Πές του νὰ σ' πεῖ,» ἔπε στὸ bαραγυιό, «πόσα λεπτὰ θέλει, νὰ τ' τὰ πέψου, νὰ σ' δώσει τὸ τζεβρέ!» Ὁ Ὀβριὸς τοῦπεψε πάλι χαbάρι, π' σὰν ἔθελε νὰ πάρει τὸ τζεβρέ, ἔπρεπε νὰ κατεβεῖ μοναχός τ', νὰ φ'λήσει τὸ gῶλο τ'ς μούλας του τσαὶ νὰ τὲ bάρει.

Ἔδωτσ' ἔπερε τὸ βασιλόπ'λο, ἔλα π' τ' ἄρεσε τσαὶ τὲν ἔθελε τὸ τζεβρέ, κατέβη! Λόγιαζε γύρου-τρογύρου μὴ dὲ λέπ'νε, μόνε δὲν ἔδε κανεί, πάει κοdὰ νὰ φ'λήσει τὸ gῶλο τ'ς μούλας! Ἡ μούλα δὲν ἔστετσε, τὲ κλωτσοῦσε, γίνη μεγάλες bέζαχος. Μὲς στὰ πολλὰ τὲ φίλ'τσε, ἔπερε τὸν τζεβρὲ τσ' ἀνέβη μάνιμάνι πίσου στὸ παλάτι μὴ dὲ δεῖ κανείς. Ἔφ'γε τσ' ἡ παπαδοπούλα, γύρ'τσε στ'ς δασκάλας, ἔβγαλε τὰ ροῦχα τοῦ Ὀβραίου, ἔκατσε στὴ δ'λειὰ τσαὶ στὸ μάθ'μά της.

Σὲ λίγο νά σου ὁ βασιλιάς, καβάλλα πά σ' ἕνα ἄλογο, σταματᾶ bροστὰ στὸ παρεθύρι π' καθότανε τσ' ἀρχίζ' πάλι:

— «Γλυτσὺ τὸ πικροφίλημα στῆς φοιν'τσᾶς τὴ ρίζα!
Καλ'μέρα, τσερὰ δασκάλα, μὲ τ'ς ἐννιά σ' μαθήτριες,
Τὸ πλιὸ τὸ μεγαλύτερο ἔν' στοῦ παπᾶ τὴ gόρη!...»

Οἱ μαθήτριες, ἀπὸ μέσα, δός τ' τσαὶ χασκαρίζανε, λογιάζανε τ' bαπαδοπούλα τσαὶ τ'ν ἀναγελούσανε, ἔda θὰ πεῖ!...

Πετιέται τσ' ἡ παπαδοπούλα τ' λέει:

— «Μαρέ, γαδαροφίλητε τσαὶ κλωτσοφορτωμένε,
π' φίλ'τσες τ'ς μούλας μ' τὸ gῶλο
τσ' ἔπερες τὸ τζεbρὲ πά στὸ νῶμο!...»

Μόνε τ' ἄκ'σε τοῦτα τὰ λόγια τὸ βασιλόπ'λο, πῆε νὰ σκάσ' ἀπ' τὸ κακό του. Ἔbαλε τὸ τσεφάλ' κάτου τσ' ἔφ'γε χωρὶς νὰ μ'λήσει. Τὲ ρ'bώσανε ἡ δασκάλα μὲ τὴ μαθήτρα της, τ' ἀd'μέψανε τὰ λόγια τσαὶ τὰ καμούματά του, ὅπους τ'ς ἁρμήνεψε τὸ π'λάτσι, τὲ gάνανε τσαὶ δὲ ξαναμίλ'τσε, τσ' ἄφ'τσε ἥσ'χος τ' bαπαδοπούλα. Ξανᾶρθε τὸ κορ'τσάτσ' στὰ σένια του, γίνη πάλι μιὰ χαρά.

Θάμαξε πλιὰ ὁ βασιλέας τ'ν ἐξυπνάδα τσαὶ τ'ν ἀξοσύνη της, π' τὲ gατάφερε νὰ φ'λήσει τὸ bισ'νὲ τ'ς μούλας της. Μιᾶς τσαὶ τ'ν ἀγαποῦσε πάda, σὰ bέρατσε λί'ες τσαιρὸς τσαὶ τ' πέρατσε ὁ θ'μὸς ὁ πολύς, ἔπεψε προξενιὰ στὸ bαπᾶ, τ'ν ἔπερε γεναίκα τ' στὸ παλάτ' του τσαὶ γίναν γάμοι τσαὶ χαρὲς τσαὶ ξεφάdωσες καλοί.

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη

Παραλλαγὴ Μαριγούλας Φτούλη κατετέθη
εἰς τὴν Ἀκαδημίαν εἰς τὴν συλλογήν μου

Ψ α ρ γ ὰ=χτὲς τὸ βράδυ. Ἀ d' μ έ ψ ο υ=ἀνταποδώσω, ἀνταμείψω. Ἀ θ ε ό τ η=ἀθωότητα, Μ π' d ο λ ο ῖ τ' κ α=διφορούμενα, μὲ ὑπονοούμενα. Ἀ ν α π α ί ζ α ν = περίπαιζαν. Κ α κ ν α τ σ ί ζ α ν ε=γελοῦσαν δυνατά, κα-κα-κα. Ἀ π ο κ ο τ ή σ ε ι=τολμήσει. Ρ' μπ ώ σ α ν ε=ρούμπωσαν ἀπεστόμωσαν, καταπόνεσαν.

14. Η ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΤΣ' Ο ΒΑΣΙΛΕΑΣ.

ΥΘΙ, μύθι, παραμύθι,
τὸ κουτσὶ τσαὶ τὸ ρoβίθι.
Ποῦ νὰ κρούψομε τὴ νύφη ;
'Από κάτ' ἀπ' τὸ κρεββάτι,
πάει ὁ λύκος μ' ἕνα μάτι
τσαὶ ἁρπάσσει ἕνα κομμάτι
τσαὶ τὴ bαίρνει ἀπ' τὸ κρεββάτι
τσαὶ τὴ bάει στὴ φωλιά του
τσαὶ τὴ gάνει κούϊ-κούϊ
τσαὶ κανεὶς δὲ dὲν ἀκούει.
Μόν' ὁ Γιώρ'ς ἀπὸ πέρα
μὲ τὴ gοφτερὴ μαχαίρα.
Καλησπέρα τ' παραμυθιοῦ !
Καλῶς τὴ γρζὰ τὴ gλανού !

Μιὰ βολὰ τσ' ἕναν τζαιρὸ ἔτον ἕνας μεγάλος ἄρχοdας, ἔχε δώδεκα γυιοὺς τσαὶ μιὰ θ'γατέρα ποὺ τ' λέανε 'Αφροδίτη. Οὗλοι στὸ χουριὸ ἔχανε νὰ κάμ'νε γιὰ τ'ν ὠμορφιὰ τσαὶ τὴ φρον'μάδα της. Ἔτονε εἴκοσι χρονοῦ, σὰ bέθανε ὁ ἀφέd'ς της τσαὶ δὲ d'ν ἔχε δεῖ κανείς, ὅξου ἀπ' τ' ἀδέρφια της. Οὔλ' μέρα μὲς στὸ σπίτ', μὲ τ'ς παρακόρες τσαὶ τσὶ σκλάββες της, ἔφαινε, ἔνεθε, τσεdοῦσε, ποθενὰ δὲ bήαινε. Οὗλ' λέγανε ποὺς ἔτονε ἡ γιὼμορφότερη τ' κόσμου, ἀμὴ κανεὶς δὲ d'ν ἔχε δεῖ, νὰ ξέρει ἔdα λογιοῦ ἔτονε ἡ γιὼμορφάdα της.

'Απ' τὰ πολλὰ π' λέανε γιὰ ξαύτη, τὸ βασιλόπ'λο τοῦ β'λήθη, νὰ τ' δεῖ τσαὶ νὰ τὴ bλανέσει. 'Αρχίν'τσε πλιὰ νὰ περνᾶ οὔλ' μέρα μὲ τ' ἄλογο καββάλλα, κάτ' ἀπ' τὸ σπίτ' της, νὰ τ'ς πέββει μαdᾶτα, πότε μὲ τ'ς παρακόρες, πότε μὲ τ'ς γειτόν'σσές της, ποὺς τ'ν ἀγαπᾶ. Νὰ τ'ς τάζει φούρνους μὲ καρββέλια ἂν ἔθελ' νὰ τὲ δεχτεῖ μόνο μιὰν ἀργαδ'νὴ σπίτ' της. Ἔχε λωλαθεῖ ἀπὸ τ'ν ἀγάπη. Μὰ ἡ κοπέλλα λόγιαζε τὴ δ'λίτσα της τσ' ἔββγανε τσὶ προξενήτριες, ποὺ τ'ς ἔπεββε ὁ βασιλέας τσαὶ δὲν ἔθελε, μήτε νὰ τὲ δεῖ, μήτε νὰ τὲ ξέρει.

Μὲ τὰ σῦρε τσ' ἔλα τσαὶ μὲ τὰ πές, πές, σ'γήστη σ' οὗλο τὸ χουρζό, ποὺς ὁ βασιλιὰς ἀγαποῦσε τ'ν 'Αφροδίτη. Βρέθη πλιὰ μιὰ γρζὰ σκοπεμένη 'πὸ τσεῖ 'πὸ

τ' γειτονιά, πού τ'ν ἔπεβε τσαὶ τούτη μαζὺ μὲ τ'ς ἄλλους, ὁ βασιλέας νὰ μ' λήσ'νε τ'ς 'Αφροδίτης τσ' ἀρχίν'τσε νὰ τ' λέει, πούς τ'ν ἔδε, πούς τ' gατάφερε νὰ βαστάξει τσὶ φ'λιὲς πού τ'ς ἔπεβε ὁ βασιλέας, πούς ἔθελ' νὰ τὲ δεχτεῖ, μόνο φοβᾶται τ' ἀδέρφια της. Τσαὶ μὲ τοῦτα τὰ ψόματα ἔπαιρνε ἡ γριὰ 'π' τὸ βασιλέα, σήμερο τόνα, τ'ν ἄλλ' μέρα τ' ἄλλο, τάχας π' τἄδονε τ'ς 'Αφροδίτης. Τὰ βαστοῦσε τσείνη τσαὶ περνοῦσε ζωὴ χαρ'σάμενη.

Ὁ βασιλιὰς ἀπ' τὴ χαρά του, ὅπου βρισκότανε, ἔλεε: — «Πού ἔπεψα σήμερο τ'ς 'Αφροδίτης τὸ τάδε πράμα, πού μ' μήν'τσε τσεῖνε τὸ λόγο!» Ἔφτατσε τσαὶ στὰ 'φτιὰ τ'ν ἀδερφοῦνε της, πούς ἡ γιἀδερφή τ'νε ἔχε ἀγάπη μὲ τὸ βασιλιὰ τσ' ἔπερνε φ'λιὲς ἀπὸ ξαῦτε. Τσεῖν' δὲ dὰ πιστεύγανε, γιατὶ ξέρανε ἀπὸ τσὶ σκλάβες πούς ἔτανε ψόματα. Μὰ ἔλα, πού σὲ οὖλο τὸ χουριὸ γίνη τιπτίλι τσαὶ κ'βεdιάζανε τ'ν ἀδερφή τ'νε, μ'δὲ νἄτανε ἡ χιερότερη κούρβα τσαὶ σκρόφα; Μ'ζωθήκανε πλιά, πέσαν τὰ μούτσ'νά τ'νε!...

Μιὰ μέρα στὸ συμβούλιο κάτι ἔπε ὁ βασιλιὰς στὸ μεγάλο τ'ς ἀδερφό, πού ἔτονε τσαὶ τσεῖνες στ' δωδεκάδα, τὸ παιδὶ δὲ dὸ δέχτη, βρισές, bαb'λίτσι, κακό, γίνη bέζαχος μεγάλες!... Τ' λέει ὁ βασιλιάς: — «Ἔdα μ' λές, πούς ἀβάν'κα τ'ν ἀδερφή σου, πού ἔναι φρόν'μος; Βάνομε στοίχ'μα πούς σ' ὀχτὼ μέρες γὼ θὰ πλαγιάσου μαζύ της τσαὶ θὰ σ' φέρου τσαὶ τὰ σ'μάδια της;» Λέει ὁ ἀδερφός: — «Γὼ ξέρου τ'ν ἀδερφή μου τσαὶ τὸ δέχομαι! Μόν' ἔdα θὰ βάλουμε στοίχ'μα;»—«Σοὺ τὸ τσεφάλ' σου τσαὶ γὼ τὸ βασ'λίτσ' μου!» τ' λέει ὁ βασιλέας. Τὸ παιδὶ παραδέχτη.

Φεύει ὁ βασιλιάς, πάει, βρίστσει τὴ γρζά, τ'ς λέει: — «Πᾶρε αὐτὰ τὰ φλουρζὰ δ'κά σου τσαὶ πήαινε τοῦτα τὰ χ'σὰ ροῦχα τσαὶ τό δαχτ'λίδι δόσε τα τ'ς 'Αφροδίτης τσαὶ νὰ τ'ς πεῖς, πούς αὔρζαργὰ θὰ πάου, νὰ φᾶμε, νὰ πιοῦμε τσαὶ νὰ πλαγιάσομε μαζύ...» Ἡ γρζὰ ἐdᾶχε νὰ κάμει, πῆε στ'ν 'Αφροδίτη τ'ς τᾶπε. Ἡ κοπέλλα μάθαινε ἀπὸ τσὶ σκλάβες της τὸ σή'γισμα π' γενότανε στὸ χουρζὸ τσαὶ τὰ λόγια π' λέανε γιὰ ξαύτη τσ' ἔχε πλιὰ βαρεθεῖ. Τ'ς ἔπανε τσαὶ τὸ στοίχ'μα πούβαλε ὁ βασιλέας μὲ τὸν ἀδερφό της τσ' ἀποφάσ'τσε νὰ τὲ d'μωρήσει.

Λέει τσῆ γρζᾶς: — «Πές τ', νὰ ρθεῖ! Σὰ σκαπ'λίσει ἀποσπερζίτης πέρ' ἀπ' τὸ Κάστρος τσ' ὕστερα, θὰ τὲν ἀπαdέχου. Σὰν ἔφ'γε ἡ γρζὰ κούρβα, ἡ 'Αφροdίτ' πῆε μέσα, τσεῖ π' καθόdαν τσαὶ δ'λεύανε οἱ σκλάβες της τσ' οἱ σκλάβες τ'ν ἀδερφοῦνε της. Διάλεξε τὴ πιὸ ὤμορφη, τὴ σκλάβα τ' μεγάλου τ'ς ἀδερφοῦ. Ἔβαλε τσὶ σκλάβες τσαὶ τ'ς παρακόρες, τ' λούκανε, τὴ χτενίκανε, τ'ν ἀλλάξανε, τ'ς ἔβαλε τὰ ροῦχα τὰ δ'κά της, τὰ μεταξωτὰ τσ' ἀπὸ πάνου τὴ γ'νέλλα τσαὶ τὸ gαπ'χᾶ τ' βασιλιᾶ τσ' ἀπέτσει τ'ς πέρατσε στὸ δαχτύλ' της τὸ δαχτ'λίδι πούχε στείλει ὁ βασιλέας. 'Απὲ τ'ν ἔπερε μέσα στὸ νὸdᾶ της, τ'ς ἔπε ἐdἄθελε ἀπὸ ξαύτη, τ' χάdευε, τὴ φ'λοῦσε τσ' ἔκλαιε τσαὶ τ'ς ἔλεε πούς ὅ,τ' τσαὶ νὰ τ'ς κάμει ὁ βασιλέας νὰ μὴ μ'λήσει καθόλου, μόνε νὰ τὰ παραδεχτεῖ γιὰ τ'ν ἀγάπ' της τσαὶ τσείνη θὰ τ'ς τὰ ξεπλιερώσει.

Σὰ βγήκανε ἀπ' τὸ νὸdᾶ ἡ γι'Αφροdίτη dύθη τὰ πιὸ πελεχρὰ ροῦχα, 'νακατώθη μὲ τ'ς παρακόρες τσαὶ σὰν ἔρθε ὁ βασιλέας τσ' ἔκατσε τσ' ἔφα'ε τσ' ἔπιε μὲ τὴ σκλάβα, ἡ γι'Αφροdίτη τὲ bερετοῦσε καλύτερα 'πὸ οὔλους. Σὰν ἀποφά'ανε, ὁ βασιλιὰς τσ' ἡ σκλάβα πλαγιάκανε τσ' ἀπὰ στὰ χάdια τσαὶ στὰ φ'λήματα, πού τ'ς ἔκανε, τ'ς ἔκοψε τὴ μιὰ πλεκάdα της τσαὶ τὸ δαχτ'λάτσ' της τὸ μικρό, πούχε περασμένο τὸ δαχτ'λίδ' του τσαὶ τ'ν αὐγὴ σ'κώθη τσ' ἔφ'γε.

Σὰ ξ'μέρωσ' ὁ Θεὸς τ'ν ἡμέρα, οὖλο τὸ χουρζὸ πούχαν ἀκούσ' γιὰ τὸ στοίχ'μα, μόνε μάθανε π' ὁ βασιλιὰς πλάγιατσ' οὔλ' νύχτα στὸ σπίτι τ'ς 'Αφροdίτης, τὴ βλαστ'μούσανε τσαὶ τὴ gαταρζότανε:— «Τὴ σκροφέκλω, τ' γαdαρέκλω! π' νὰ ξερομαραθεῖ τσαὶ ν' ἀποξ'λωθεῖ, ἡ ἀχρον'σά! πούπερε τὸν ἀδερφό τ'ς στὸ λαιμό της! π' θὰ τὲ σκότωνε ὁ βασιλιάς, μιὰ τσ' ἔχατσε τὸ στοίχ'μα τσαὶ φανερώθη

ἡ γιάδερφή τ', τέτοια σκροφόπετσα τσαὶ τέτοια dῶσσα!...»

Ἔρθ' ἡ γιῶρα, βαρζήκανε τὰ τούbανα τσ' οἱ μουσιτσές, μαζεύτη ἡ δωδεκάδα στὸ συμβούλιο, ἔρθε τσ' ὁ βασιλέας. Διάταξε νὰ φέρ'νε τὸν ἀδερφό τ'ς bροστά τ' δεμένε, γδυμνὲ τσαὶ ξ'πόλ'τε. Τ' λέει:

— «Ἔdα λὲς δάρε γιὰ τ'ν ἀδερφή σου; Λογιάζεις ἐdάπαθες; Λέπ'ς π' οἱ γεναῖτσες δὲν ἔχ'νε bιστεμό; Σὲ λ'πῶμαι τσαὶ σ' χαρζίζω τ' ζωή σου, μόνε παραδεχτεῖς τὸ λάθος σ' τσαὶ μολοήσεις π' γὼ ἔχα δίτσο!»

Λέει τὸ παιδί: — «Βασιλιά μ', ὅσα τσαὶ νὰ λὲς ἡ γιάφεdιά σ', γὼ οὔτ' ἀλάτ' βάζου, οὔτε π'πέρζι, ἂ δὲ δοῦ τ'ν ἀδερφή μου, νὰ τ'ς τὰ πεῖς bροστά μ' τσαὶ νὰ τὰ παραdεχτεῖ τσαὶ τσείνη, ποῦναι ἀλήθεια!...»

Ὁ βασιλιὰς μόνε ἄκ'σε τὰ λόγια τοῦτα γίνη θερζό, διατάζει πλιά, νὰ πᾶνε στὸ σπίτ' της τσαὶ νὰ τ' φέρ'νε τ'ν Ἀφροδίτη ἀμέσως bροστά του! Βγάνει τσ' ἀπ' τὸ gόρφο του τ' gομένη πλεκάδα τσαὶ τὸ δαχτύλ' της τσαὶ τὰ βάζει πά στὸ τραπέζι bροστά του. Ἔκατσε πλιὰ στὸ θρόνο τ' τσ' ἀπάdεχε.

Ἂς ἀφήσομε τ' δωδεκάδα τσαὶ τὸ βασιλιὰ νὰ βράζει στὸ ζ'μί του τσ' ἂς δοῦμε ἐdάκανε ἡ γι'Ἀφροδίτη...

Μόνε σ'κώθη ὁ βασιλέας τσ' ἔφ'γε, σ'κώθη τσαὶ τσείνη, πῆε στὸ λουτρό. πλύθη, λούστη, χτενίστη, στολίστη μὲ τὰ πιὸ καλά τ'ς ροῦχα, οὖλο χ'σάφ' τσαὶ μαργαρζ'τάρζα, ἔπε τσαὶ στ'ς παρακόρες της νὰ πλ'θοῦνε τσαὶ νὰ στολ'στοῦνε οὖλοι μὲ τὰ χ'σά τ'νε. Ἔτσι, σὰν ἔρθανε ἀπ' τὸ συμβούλιο, νὰ τ' bάρ'νε τσαὶ τ'ς ἔπανε π' τὴ γερεύει ὁ βασιλέας, ἄνοιξε τ' bόρτα τσ' ἔπε ποῦναι ἔτ'μος.

Τσίν'τσε πλιὰ τσείνη bροστὰ τσ' ἀπὸ πίστα οὖλ' οἱ σκλάβες τσ' οἱ παρακόρες της. Οὖλοι ἔχανε στσεπασμένα τὰ μούτσ'νά τ'νε μὲ μιὰ χ'σὴ στσέπη.

Ὅποθε τσ' ἂ bερνούσανε οὖλ' στεκόdαν τσαὶ θαμάζανε, ἀμ' τσαὶ οὖλ' τὴ b'dολο'ούσανε γιὰ τὰ καμούματά τ'ς. Τσείνη π' τ' ἄκ'γε, στάθη μιὰ στιγμή, φίναξε τ'ς γειτόνισσές της ποὺ τὴ ξέρανε, νὰ μολο'ήσ'νε ἂν εἶναι τέτοια δὰ τσ' ἔπε:

— «Γειτόνισσες γειτόνισσες ἐbγᾶτε, νὰ μὲ δεῖτε,
τ' ἄdικο ποὺ μοῦ γένεται, γιὰ νὰ μὲ λυπηθεῖτε!»

Σὰν ἔdε π' καμμιὰ δὲ μ'λοῦσε, τράbηξε τὸ δρόμο της τσ' ἔφτατσε στὸ μέρος ποὺ ἔτανε μαζεμένη ἡ δωδεκάδα, ἀνέbη τὰ βασμίdια τ'ς ἀσκάλας τσαὶ στάθη bρὸς στὸ βασιλέα τσαὶ χαιρέτ'σε οὔλους μὲ τοῦτα τὰ λόγια:

— «Ὥρα καλή σας, ἄρχοdες, μ' οὔλη τὴ δωδεκάδα
τσαὶ μὲ τὸ βασιλόπουλο τσ' ἂς μὴ dὸ ξέρου τσ' ὅλας...»

Ὁ βασιλέας ἀνασ'κώθη θ'μωμένες ἀπ' τὸ θρόνο του τσ' ἔπερε στὰ χέρζα του τὴ bλεκάδα τσαὶ τὸ δαχτύλ' της τὸ κομμένο, πῆε κοdά τ'ς τσ' ἔπε:

— «Γιὰ δές τηνα τὴν ἄθλια, λόγια ποὺ μοῦ τὰ λέει,
ἀπόψε ἔμαστε μαζὺ τσαὶ τώρα δὲ μὲ ξέρζει!...»

Δὲν ἔμονε γὼ ποὺ πλάγιακα μαζύ σου τσαὶ σοῦκοψα τὰ μαλλιά σου τσαὶ τὸ δαχτύλ' σου τσ' ἀπὲ ἔφ'γα; Δεῖξε τὰ μαλλιὰ τσαὶ τὰ χέρια σου, σὰ δὲν εἶν' ἀλήθεια!...»

Τότες ἡ Ἀφροδίτη ξεστσέπασε τὸ τσεφάλ' της τσ' ἔdειξε τὰ μαλλιά της, ἔdειξε τσαὶ τὰ δαχτύλια της, οὖλα γερὰ τσαὶ στὸ dόπο τ'νε. Ἀπέτσει ἔbγαλε τὴ στσέπη ἀπ' τὸ τσεφάλι τσῆ σκλάβας της, ἔdειξε τὸ χέρι της μὲ τὸ κομμένο δαχτύλι τσ' ἔπε:

— «Ἰdοὺ τὰ δαχτυλάτσα μου, ἰdοὺ τσαὶ τὰ μαλλιά μου,
ἰdοὺ τσαὶ ἡ σκλαβίτσα μου, ποὺ πλάγιατσες, βασιλιά μου!...»

Τὸ στοίχ'μα τὄχασες τσαὶ μαζὺ ἔχατσες τσαὶ τὸ βασιλίτσ' σου!...»

Καθὼς ὁ βασιλιὰς ἔστσ'bε νὰ δεῖ τσαὶ νὰ καταλάbει ἐdᾶταν αὐτὸ τὸ ξαφν'-

κὸ π' τὲν εὗρε, ἔπερε ἡ γι'Αφροδίτη τ' gορώνα πάν' ἀπ' τὸ τσεφάλι τ' βασιλιᾶ τσαὶ τ'ν ἔβαλε πά στὸ τσεφάλι τ' ἀδερφοῦ της. Τ'ς φέρανε τσ' ἕνα μαχαίρζι, ἔκοψε τὰ στσ'νιὰ π' τὲν ἔχανε δεμένε, τὲν ἔπερε ἀπ' τὸ χέρζι, τὲν ἔβαλε πά στὸ θρόνο τ' βασιλιᾶ τσ' ἔστσυψε πρώτη τσείνη τσαὶ τὲ bροστσύν'τσε!... Τσ' οἱ μουσιτσὲς βαρούσανε, τσ' οὗλοι μικροὶ μεγάλοι φ'νάζανε : «Ζήτω!...»

Μαριγὼ τ' Στάθη (ἐτῶν 50).

Μπαμπ'λίτσι=συζήτησις, καυγᾶς μὲ φωνὲς καὶ ἀντεγκλήσεις. Αὔρζ ἀργὰ=αὔριο βράδυ. Κούρβα = πόρνη. Γ'νέλλα = γουνέλλα, κοντογούνι τῆς Σκύριανῆς καλῆς φορεσιᾶς μὲ γούνα γύρω γύρω. Καπ'χᾶς=χρυσοῦφαντο ὕφασμα ποὺ φτιάνουν τὰ ἀλλαμένα τὶς νυφικὲς καλὲς φορεσές. Πελεχρὰ = πενιχρά. Πλεκάδα = πλεξούδα. Σκροφόπετσα, ντῶσσα = ὕβρ. πόρνη, ἀχρεία, ἀνήθικη.

15. Η ΓΟΡΓΟΝΑ, Η ΚΑΤΣΑ ΒΑΣΙΛΊΣΣΑ.

ΙΑ βολὰ τσ' ἕναν τζαιρὸ ἔτον ἕνας βασιλέας τσαὶ μιὰ βασίλ'σσα. Τσεῖνες ἔτονε καλὸς τσ' ἀγαποῦσε τὰ παιδιά, τὸ λαὸ τσαὶ τ' βασίλ'σσα, τὴ γεναίκα του 'Αμὴ ἡ βασίλ'σσα ἔτονε πολὺ κατσὰ γεναίκα. Δὲν ἀγαποῦσε κανεί, μ'δὲ τὰ παιδιά τ'ς τὰ ἴδια. Τσ' ἔτονε τσαὶ γοργόνα τσαὶ τ'ς ἄρεσε τ' ἀθρωπ'νὸ κρζάς. Μόνε δὰ τ'ς λάχαινε κάν'να παιδί, τὸ σκότωνε κρουφὰ τσ' ἀπ' τὸ βασιλέα τσαὶ τὄτρωε. 'Ο βασιλέας δεήστη στὸ Θεό, μόνε gαστρώθη ἡ βασίλ 'σσα, νὰ κάνει θηλ'κὸ παιδί, π' δὲν ἔχανε, μόν' οὖλα τ'νε τὰ παιδιὰ ἔτανε σερν'κά. Θέλ'ς πλιὰ ὁ Θεὸς τὲν ἄκ'σε, θέλ'ς ὁ δαίμονας, ὕστερ' ἀπὸ λίγο ἡ βασίλ'σσα γέν-ν'τσε τσ' ἔκανε θηλ'κό. 'Ο βασιλιὰς πλιὰ χόρευγε ἀπὸ τ' χαρά του. Τὸ χάδευε, τὸ φ'λοῦσε, φ'λοῦσε τ' γεναίκα του. Τσείνη δὲ μ'λοῦσε μόν' ἀπὸ μέσα τ'ς ἔβραζε, γιάτ' ἔλεπε, π' τὸ παιδὶ ἔτονε γοργόνα τσαὶ θἄτρωε ἀθρῶποι. Ἔμοιατσε τ'ς μάννας του στ' gατσία, μόνε π' σὰ gαθεαυτοῦ γοργόνα ἔτονε πολὺ μεγαλόσωμος.

Ἔτονε μιᾶς μέρας τσ' ἔλεες, ποὔτονε ἑνοῦ χρονοῦ. 'Οχτὼ μεροῦ ἔτονε τόσο μεγάλο, π' θαρροῦσες ποὺς ἔτανε ὀχτὼ χρονοῦ. 'Ο βασιλέας πλιὰ τ' gαμάρωνε τὴ θ'γατέρα του τσαὶ τ'ν ἔβαλε στὸ σκολεῖο. Τσείνη μόνε πῆε σκολειὸ τσ' ἔδε τ' ἄλλα παιδιά, ἀρχίν'τσε τσ' ἔτρωε πᾶσα μέρα ἕνα.

Σὰ bέρατσε λίες τσαιρὸς τσαὶ μεγάλωνε, ἔτρωε δυὸ τ'ν ἡμέρα. Οἱ μαννάδες, π' χάναν τὰ παιδιά τ'νε, πῆαν στ' δασκάλ'σσα, παραπονεύτηκαν, ἔdα γίνοdαι μαθὲς τὰ παιδιά; Παραμόνεψε πλιὰ ἡ δασκάλα, λογιάζ' τ' βασιλοπούλα τσαὶ τἄτρωε.

Ποῦς νὰ τὸ πεῖ τ' βασιλιᾶ π' τὲ λ'πότανε; Τσεῖνες τ'ν ἀγαποῦσε τὴ θ'γατέρα του, λωλαινότανε γιὰ ξαύτη!... Φ'νάζει πλιὸ τὸ μεγαλύτερο βασιλόπ'λο, τὸν ἀδερφό της, τ' τὰ λέει. Τὸ βασιλόπ'λο, φ'λότ'μο τσαὶ καλὸ παιδί, μόνε τ' ἄκ'τσε, ἔπετσε στὸ θάνατο, ποῦς νὰ τὰ πεῖ τ' ἀφέd' του. Σὰν ἀρχίν'τσε πλιὰ ἕνα ταχ'νό, κάτ' νὰ τ' πεῖ, μάν'τσε ὁ βασιλέας, γίνη θεριό!... Τοῦπε π' ζήλευε τ'ν ἀδερφή του, τέτοιο ξεχωρ'στὸ κορίτσι ποὔτονε, τοῦπε. τοῦπε, τὲν ἔκανε ἀπ' ἀσπροῦ. Τὸ παιδὶ ἀρχίν'τσε τὰ κλάματα τσαὶ βγῆτσ' ἀπ' τὸ νοdᾶ. Τσεῖ ἀπ' ὄξου νά σου ἡ μάννα τ' ποὔτονε κρουμμένη τσαὶ κουρφάκ'γε. Τὲν ἀρώτ'σε δὰ ἐdἄλεγε, τσαὶ τὸ βασιλόπ'λο τ'ς ἔπε, π' θὰ φύει, δὲ dαγιαdᾶ νὰ κάτσει ἄλλο, ἐτσὰ δὰ π' τοῦ μίλ'τσε ἀφέd'ς του.

Λέει ἡ μάννα: — «Ἔρχομαι τσαὶ γὼ μαζύ σου!» τὄξερε δὰ γιὰ τὴ θ'γατέρα

της τσαὶ φοβότανε μὴ δὴ φάει τσαὶ τσείνη καμμιὰν ὥρα. Σελλώνει τὸ παιδὶ τ' ἄλογό του, καλλιτσεύ'νε τσ' οἱ δυό, φεύ'νε. Πᾶνε, πᾶνε, βρίσκ'νε ἕνα πέργο, φῶτα, πόρτες ἀνοιχτοί, ἄθρωπος κανείς. Λένε: — «Ἂς bοῦμε νὰ κάτσομε, κάποιος θὰ βρεθεῖ, νὰ μᾶς ἀφήσ' νὰ πλαγιάσομε τ' νύχτα νὰ ξεκοραστοῦμε.»

Μπαίν'νε, βρίσκ'νε τραπέζι στρωμένο, φαγιά, γλυκά, κάθοdαι, τρῶνε, πίν'νε, μόνε ἄδειαζε ἕνα πιάτο, ἔφευε μοναχό τ' τσαὶ 'ρχότανε ἄλλο γεμᾶτο στὸ dόπο τ'. Ἄθρωπος ποθενὰ δὲ φαινότανε. Ἔπανε, καλὰ ἔναι δῶ, ἂς ἀπομείνομε. Περάκανε καbόσοι μέρες, λέει τὸ παιδί; — «Γώ, μάννα, σ ε κ λ ε τ ί σ τ' ν α, θὰ πάου λίο στὸ τσ'νήγι.»

Καλλίτσεψε τ' ἄλογο τσ' ἔφ'γε. Μόνε ἔφ'γε τὸ παιδὶ σὲ λίο, παρησιάστ'τσε bρὸς στ' βασίλισσα ἕνας ἀράπ'ς τσ' ἀρχίν'τσε νὰ τ'ς κάνει τεμενάδες τσαὶ νὰ τ'ς λέει, ποὺς ὁ πέργος ἔτονε δ'κός του, ποὺς τ'ν ἀγαποῦσε τσ' ἔθελε νὰ ζήσ' μαζύ της τσ' οὖλα τοῦ κόσμου τὰ καλὰ θὰ τἄχε δ'κά της, μόνε τὲ δεχότανε τσαὶ πολλὰ τέτοια. Ἡ βασίλ'σσα στ'ν ἀρχὴ φοβήθη τσ' ἔθελε νὰ φύει, ἀμή, πές, πές, ὁ ἀράπ'ς, τ' gατάφερε τσαὶ γίνη ἀγαπητ'κός της. Πή'αινε πλιὰ μόν' ἔφευε τὸ βασιλόπ'λο, τ'ς ἔφερνε φαγιά, γλυκά, χίλια καλούδια, χ'σαφ'κά, μερωδιές, πλαγιάζανε μαζύ, τ'ς ἔκανε οὖλα τ'ς τὰ χατήρζα.

Τ'ς ἔλεε πλιά: — «Νὰ κάτσεις δῶ τσαὶ γὼ ὅ,τ' θέλεις, οὖλα θὰ στὰ κάνου. Μόνε σεκλετίζομαι, π' δὲ bοροῦ νᾶμαι πάdα μαζύ σ' τσαὶ πρέπει νὰ φεύου, ὅποτε ἔρχεται ὁ γυιός σου!» Ἡ κακούργα ἡ μάννα, γιὰ νἄχει τὸν ἄdρα στὸ πλευρό της τ' bᾶσαν ὥρα, σ'φωνήκανε μὲ τὸν ἀγαπητ'κό, νὰ πέψ' τὸ παιδί της, νὰ τ'ς φέρει τ'ς ἀγρζολαφίνας γάλας, νὰ τὲ φάει ἡ ἀγρζολαφίνα, τέτοιο θερζὸ ποὔτονε, ν' ἀπομείν'νε οἱ δυό, νὰ ζήσ'νε ἀdάμα.

Σὰν ἔρθε τὸ βασιλόπ'λο, ἔκανε τ'ν ἄρρωστη, τ'ν εὗρε στὸ στρῶμα. Μόνε τ' ν' ἀρώτ'σε: — «Ἐdἄχεις, μάννα;» Τσείνη καμώθη πλιά, π' δὲ bοροῦσε νὰ μ'λήσει. — «Ἔdα νἄχου, παιδάτσ' μου,» τ' λέει, «ὁ βασιλιὰς ὁ ἀφέd'ς σου μ' ἔχε καλομαθημένη. Ἔχα συν'θίσει νὰ πίνου γάλας τ'ς ἀγρζολαφίνας τσαὶ τοῦτα τὰ γάλατα π' πίνου δάρε, μὲ βλάφτ'νε στὸ στομάχ' μου τσαὶ πονοῦ! Ἔμη dῶ ποῦμαι, ποιὸς νὰ μ' τὸ φέρει;»—«Γι' αὐτὸ πικραίνεσαι, μάννα; Γὼ θὰ πάου!» τ'ς λέει τὸ παιδί.

Ταχ'νὸ ταχ'νὸ τ'ν ἄλλη μέρα τσίν'τσε τὸ βασιλόπ'λο νὰ πά βρεῖ τ'ν ἀγρζολαφίνα. Πάει, πάει, πάει, βρίστσει μιὰ γρζὰ καθισμένη bροστὰ στ' bόρτα τ'ς, κορελοῦ, γλιτσασμένη τσ' ἔνεθε. Τὴ ζ'γώνει τσαὶ τ'ς λέει: — «Ὥρα καλή, σταυρομάννα!» — «Καλῶς τὸ παιδί μου...» τ' λέει τσείνη, «ἔdα θέλ'ς ἀπὸ μένα; Πές μ' τσαὶ γὼ θὰ στὸ κάνου, ἂ δὲ μ' ἔλεγες σταυρομάννα, θὰ σ' ἔτρωγα!...»—«Ἄχ, σταυρομάννα», τσῆ ξαναλέει πλιὰ τὸ βασιλόπ'λο, «ἔχου τ' μάννα μ' ἄρρωστη τσαὶ θέλου, νὰ τ'ς πάου λίο γάλας τ'ς ἀγρζολαφίνας, ἀμὴ δὲ ξέρου, ποῦ βγαίν' νὰ βοστσήσ', νὰ πά τ'ς κάνου καρτέρι, νὰ τὴ bιάσου. Μὴ ξέρ'ς νὰ μ' πεῖς ἐσύ, ποῦ θὰ πά τὴ βροῦ;»

Τὲν ὁρμήνεψε πλιὰ ἡ γρζά, πῆε, εὗρε τ'ν ἀγρζολαφίνα, τ'ν ἄρbεξε, ἔπερε τὸ γάλας τσ' ἔφ'γε, νὰ πά τὸ πάει στ' μάννα του.

Μόνε περνοῦσε πάλι bρὸς ἀπ' τὸ καλ'βάτσι τσῆ γρζᾶς, τὲ φίναξε τσείνη, νὰ bεῖ, νὰ ξεκοραστεῖ τσαὶ νὰ τὲ φ'λέψει τσαὶ μιὰν ἀκμασὰ ψωμάτσι, ἐτσὰ δὰ π'νασμένες τσαὶ κορασμένες ποὺ ἔτονε. Ὥς νὰ φάει τσαὶ νὰ καθίσει λ'γάτσι τὸ βασιλόπ'λο, παίρνει ἡ γρζὰ τὸ γάλας τ'ς ἀγρζολαφίνας, τὸ φ'λάει σ' ἕνα b'καλάτσι δ'κό της τσαὶ βάζει στὸ dόπο του ἄλλο γάλας ἀπὸ μιὰ κατσίκα ποὺ ἔχε. Τὸ παίρνει τὸ βασιλόπ'λο, φεύει, τὸ πάει στ' μάννα του.

Τσείνη πλιὰ τσ' ὁ Ἀράπ'ς μαζύ, δὲ ξέραν ἔdα νὰ κάν'νε, νὰ καταστρέψ'νε τὸ παιδί, ν' ἀπομείν'νε οἱ δυό τ'νε. Σὲ λίε τζαιρὸ τ'ς λέει πάλι ὁ Ἀράπ'ς: — «Νὰ πεῖς τ' γυιοῦ σου νὰ πά νὰ σ' φέρζει τ' ἀθάνατο νερό, νὰ τὲ φάει ὁ Δράκος π' τὸ φ'λάει νὰ γλυτώσεις ἀπὸ ξαῦτε, νὰ σὲ πάρου γεναίκα μου.» Τ' τὸ λέει πάλι ἡ βασίλισσα, φεύει τὸ παιδί, πάει, βρίστσει τὴ γρζά, τ'ν ἀρωτᾶ, τ' δόνει τσείνη ἕνα βοτάνι ν' ἀποτσ'μίσει τὸ Δράκο τσ' ἕνα περιστέρι νὰ τ' ἀφήσ' νὰ περάσει τὸ β'νό.

Μόνε προκάνει τὸ περιστέρι τσαὶ περάσει, νὰ περάσ' τσαὶ τσεῖνες, νὰ μὴ dὲ λειώσ'νε τὰ βράχια, π' ἀνοιγοκλειούσανε.

Πῆε πλιὰ τὸ βασιλόπ'λο, τἄκανε οὖλα ὅπους τοῦπ' ἡ γρζά, ἔπερε τ' ἀθάνατο νερὸ τσαὶ γύρ'τσε. Στὸ γυρισμό του ἡ γρζὰ τ' ἄλλαξε πάλι τὸ γυαλάτσ' μὲ τ' ἀθάνατο νερό, τοὔβαλε ἄλλο νερὸ τσαὶ τσεῖνη φύλαξε τ' ἀθάνατο νερὸ μαζὺ μὲ τὸ γάλας τ'ς ἀγρζολαφίνας μὲς στὸ καλ'βάτσ' της. Ὁ 'Αράπ'ς μόν' ἔδε τὸ βασιλόπ'λο τσ' ἔρθε πίστα ζωdανό, τοῦ β'λήθη, νὰ τὸ σκοτώσ' γιὰ τὰ καλά. Τ'ν ἄλλ' μέρα τσ'νᾶ τὸ βασιλόπ'λο νὰ πά στὸ τσ'νήγι, γίνετ' ὁ 'Αράπ'ς ἕνας λύκος, χ'μᾶ νὰ τὸ φάει, ἁρπάσσει τὸ παιδὶ τὸ σπαθί του, δόνει μιὰ τ' κόβει τὄνα τ' ποδάρζι, τ'ν ἄλλ' μέρα γίνετ' ὁ 'Αράπ'ς ἕνα φίδι. Μόνε πά νὰ κάτσει, νὰ ξεκοράστεῖ τὸ βασιλόπ'λο κάτ' ἀπὄνα δεdρό, πάει τὸ φίδι, τὲ δακώνει. Πεθαίνει τὸ βασιλόπ'λο! Ἔφ'γε πλιὰ ὁ 'Αράπης οὖλο χαρά, πῆε στ'ν ἀγαπητ'τσά του τ'ς λέει: — «Ἔλα τσαὶ γὼ σὲ λευτέρωκα 'πὸ τὸ γυιό σου. Θὰ ζήσομε πλιὰ δάρε οἱ δυό μας μαζὺ σὰ dὰ πιπίνια!...»

Φέρανε πλιὰ τὶς μουσιτσὲς τσαὶ τὰ διολιά, παίζανε τὰ διολιά, βαρούσανε οἱ μουσιτσὲς τσαὶ τρώανε τσαὶ πίνανε.

Ἂς ἀφήσομε τ' gακούργα τ' μάννα μὲ τὸν ἀγαπητ'κό της, νὰ πᾶ νὰ δοῦμε ἐdἄγινε τὸ βασιλόπ'λο. Τσεῖνο μόνε τὸ δάκωσε τὸ φίδι, φαρμακῶθη, σπάραξε τσ' ἀπόμ'νε ξερὸ κάτ' ἀπ' τὸ δεdρό. 'Αμ' ἡ καλή τ' Μέρα δὲν ἔθελ' νὰ τ' ἀφήσ', νὰ χαθεῖ ἀδ'κοσκοτωμένο. Πάει ἡ γρζά, ἡ σταυρομάννα, τὸ παίρνει, τὸ πάει στ' gαλύβα, βάνει πά στὸ γερᾶ γάλας τ'ς ἀγρζαλαφίνας, κλᾶ ἡ πλ'γὴ τσαὶ βγαίν'νε τσαινόργοι σάρτσες. Τὲ ραdίζ' τσαὶ μὲ τ' ἀθάνατο νερὸ τσαὶ ξαναζωdανεύει. —«Ἔλα,» τ' λέει, «νὰ σὲ πάου νὰ δεῖς τ' μάννα σου, π' κάθεται τσαὶ γλεdᾶ μὲ τσεῖνε π' σὲ σκότωτσε. Γῶμαι ἡ Μέρα σου τσαὶ δὲν ἔθελα νὰ κακοπάθ'ς.»

Πάει δὰ τὸ παιδὶ πίστα στὸ παλάτι. Μπαίνει ἀπὸ μιὰ κουρφὴ πόρτα, λογιάζει, λέπει τ' μάννα του μὲ τὸν 'Αράπ' ἀgαλιασμένοι τσαὶ τὲ φ'λοῦσε τσαὶ τὲ bαρηγόρα γιὰ τὸ κομμένο τ' ποδάρι, π' τοῦχε κόψ' τὸ βασιλόπ'λο, ὅdες ἔχε γίνει λύκος γιὰ νὰ τὲ φάει. Τότες πλιὰ πίστεψε τὸ βασιλόπ'λο γιὰ τ' μάννα του, χύθη σὰ θεριὸ μέσα στὸ νοdᾶ τσαὶ μὲ τὸ σπαθί τ' ἔκοψε τὸ τσεφάλ' τ' 'Αράπη τσ' ἔφ'γε. Ἡ βασίλ'σσα ἔτρεξε νὰ πά φέρει τ' ἀθάνατο νερό, νὰ τὲ ζωdανέψει, ἁμὴ σὰν ἔδε π' δὲν ἔκανε τίβοτα, μάζεψε ξύλα τσαὶ κλαδιά, ἔβαλε φωτιὰ στὸ παλάτι τσαὶ κάη τσαὶ τσεῖνη μαζὺ μὲ τὸν ἀγαπητ'κό της.

Τὸ βασιλόπ'λο ἔτρεξε νὰ τὴ γλυτώσει, ἁμὴ δὲ bρόκανε τσαὶ γύρ'τσε πίστα στὸ καλ'βάτσ' τσῆ γρζᾶς σεκλετ'σμένες τσαὶ παραλοϊσμένες!... Ὅσο νὰ πεῖς, μάννα του ἔτονε!... Λέει πλιὰ τ'ς Μέρας του:—«Ἔθελα νὰ πά βροῦ τὸν ἀφέd' μου τσαὶ τ' ἀδέρφια μου, τόσε τζαιρὸ ποὔχου νὰ τ'ς δοῦ, ἔdα νὰ γ'νήκανε τσαὶ τσεῖνοι μὲ τ' Γοργόνα τ'ν ἀδερφή μου; Γὼ ἔχα τ' gαλή μου Μέρα τσαὶ μὲ φύλαξε. Τσεῖνοι ποιὸς νὰ τσὶ γλυτώσει;...»

Τοὔδωτσε τότες ἡ Μέρα του τὸ γάλας τ'ς ἀγρζαλαφίνας τσαὶ τ' ἀθάνατο νερὸ τσαὶ τοῦπε, π' τσεῖνη τ' τὰ φύλαξε τσαὶ δὲ dὲν ἄφ'τσε νὰ τὰ πάει τ'ς μάννας του. Τὲν ὁρμήνεψε πλιά, ποῦς νὰ κάνει γιὰ νὰ ζωdανέψει τὸν ἀφέd' τσαὶ τ' ἀδέρφια του, ποὺ τ'ς ἔχε φα'ωμένοι ἡ γοργόνα ἡ γιάδερφή τ'νε. Παίρνει τὸ βασιλόπ'λο τὸ δρόμο, πάει, πάει, φτάνει στὸ βασίλειο τ' ἀφέd' του. Λογιάζει δῶ ,λογιάζει τσεῖ, ἄθρωπος κανείς. Τὰ κονάτσα, τὰ σπίτια, ἔρ'μα τσαὶ σκοτ'νά. Τὰ χωράφια ἄσπαρτα, τὰ περ'βόλια ρημασμένα. Φτάνει στ' bολιτεία, bαίνει στὸ παλάτι, ψ'χή!...

Σκόρπια κοκκαλάτσα μόνε τσαὶ μ'δὲ π'λὶ πετάμενο δὲ bερνοῦσε ἀπὸ πέρα. Μέσα δὰ στ' μεγάλη σάλα τ' παλατιοῦ ξαπλωμένη πά στ' gρεβατσούλα, ἀπεθαμένη, μιὰ γεναίκα μεγάλη σὰ β'νό, μόνε τὰ κόκκαλα. Ἡ γοργόνα, σὰν ἔφαε οὔλους μὲς στὸ βασίλειο, ἔφαε τσαὶ τ'ς σάρτσες τσαὶ τὰ κριάτα της, ὥς που ἀπέθανε τσαὶ τσεῖνη.

Πῆε δὰ τὸ βασιλόπ'λο, μάζεψε τὰ κοκκαλάτσα τ' ἀφέd' του τσαὶ τ'ν ἀδερφιοῦνε του, τ'ν ἔρριξε πρῶτα τὸ γάλας τ'ς ἀγρζολαφίνας, νὰ φυτρώσ'νε οἱ σάρτσες τ'νε

τσαὶ τ'ς ράd'σε μὲ τ' ἀθάνατο νερὸ τσαὶ ζωdανέψανε. 'Απέτσ' ἔκανε τὰ ἴδια τσαὶ σ' οὖλε τὸ λαὸ τσαὶ γίνη πάλι τὸ βασίλειο σὰ τζαὶ πρῶτα.

Μόνε τ' γοργόνα τσαὶ τὰ κόκκαλά της βάλανε φωτιὰ τσαὶ τ' gάψανε τσαὶ φορτώκανε τ' ἄθος σ' ἕνα καΐτσι τσαὶ πῆαν τσαὶ τὴ β'λιάξανε πέρα στὰ βάθη τ'ς θάλασσας, νὰ μὴ dύχει τσ' ἀπομείνει ποθενὰ κάν'να κοκκαλάτσι τσαὶ ξαναγεννθεῖ.

Τσαὶ ζῆκαν τσεῖν' καλὰ τσαὶ μεῖς καλύτερα.

'Αθηνᾶ τ' Μαρμάρα (μυλωνοῦ ἐτῶν 50)

Ἄθος = στάχτη. Μάν'τσε = θύμωσε. Σεκλετίστ'να = στενοχωρήθηκα.

16. ΤΟ ΚΟΥΤΡΟΥΛΟ ΠΑΙΔΙ.

ΤΑΝΕ μιὰ βολὰ ἕνας γέρος τσαὶ μιὰ γρζὰ τσ' ἔχαν ἕνα κούτρουλο παιδὶ τσαὶ μιὰ γάτα.

Βγαίνει ὁ γέρος νὰ πά νὰ κατουρζήσει, βρίστσει ἕνα ἀσπρουλάτσι. Βγαίνει ἡ γρζά, νὰ πά κατουρζήσει, βρίστσει ἕνα ἀσπρουλάτσι. Βγαίνει τὸ κούτρουλο παιδὶ νὰ πά κατουρζήσει, βρίστσει ἕνα ἀσπρουλάτσι.

Σ'λλογότανε πλιὰ ἔδα νὰ τὰ πάρ'νε; Λέανε:

— «Νὰ τὰ πάρομε καρύδια; Θὰ πετάξομε τὰ φλούδια. Νὰ τὰ πάρομε χαλβᾶ; Θὰ κολλήσ' στὰ δόδια μας.»

— «Νὰ τὰ πάρομε καρβολάχανα», λέει τὸ κούτρουλο παιδί, «νὰ φᾶμε τὰ γ'λιὰ τσαὶ τὰ φύλλα νὰ τὰ κάνομε κρεβατσούλα, νὰ καθόμαστε, νὰ ξεκοραζόμαστε!...»

Ἔπεραν λάχανα, φάγαν τὰ γ'λιά, κάναν μὲ τὰ φύλλα τὴ gρεβατσούλα, ἔτανε μιὰ μορφιά.

Πάει ὁ γέρος νὰ πλαγιάσει πά στ' gρεβατσούλα, δὲν ἔπεσε. Πάει ἡ γρζά, πλαγιάζει, δὲν ἔπεσε. Πάει τὸ κούτρουλο παιδί, πλαγιάζει, δὲν ἔπεσε. Πάει ἡ γάτα νὰ πλαγιάσει, πέτει ἡ κρεβατσούλα!...

Γιὰ μάννα!... ἀρχ'νοῦνε πλιὰ ἕνα βέζαχο! Πιάν'νε ἕνα gαυγᾶ!...
—«Ὄχι, σοὺ φταῖς ποὕπεσε ἡ κρεβατσούλα!»
—«Ὄχι, σού!»
Ἀδύνατο νὰ βροῦνε ποιὸς φταίει!
— «Σοὺ ἔδα λές; ποιὸς φταίει;...»
— «Ἡ γάτα!...»
— «Τὰ σκατά της φάτα!...»

Ἀμέρ'σα τ' Κωστῆ (ἐτῶν 75)

Ἀσπρουλάτσι = νόμισμα μικρό, ἄσπρο. Γ'λιά = γουλιά. Κρεβατσούλα = εἶδος ντιβάνι ἀντικρὺ στὴ φ'γοὺ στὸ Σκυρ. σπίτι.

17. Η ΜΑΡ'ΔΙΤΣΑ.

ΙΑ βολὰ τσ' ἕνα τζαιρὸ ἔταν ἕνας βασιλιὰς τσαὶ μιὰ βασίλ'σσα τσ' ἔχανε τρία σερν'κὰ παιδιά. Ἡ βασίλ'σσα ἔχε καμὸ μεγάλε, π' δὲν ἔχε θηλ'κὸ παιδὶ τσαὶ παρακαλιότανε νύχτα τσαὶ μέρα στ' Μπαναγιά, νὰ τ'ς δώσει τσ' ἕνα κορ'τσάτσι. Πέρατσε λ'ες τσαιρός, ἀgαστρώνεται ἡ βασίλ'σσα, γεννᾶ τσαὶ κάνει ἕνα κορ'τσάτσι, π' ἡ γιὼμορφιά τ' δὲν ὕπαρχε σ' οὖλε τὸ gόσμο! Μόνε τὸ βάλανε στὸ σκαφ'δάτσ' του, λαbόστραψε οὖλο τὸ παλάτι!

Ὁ βασιλιὰς τσ' ἡ βασίλ'σσα πλιὰ τ' χαρά τ'νε! Τ' χαδευόdαν τὴ θ'γατέρα τ'νε, ἐτσὰ δὰ ὤμορφη ποὔτονε τσαὶ δὲ ξέραν, ἔdα νὰ τ'ς κάμ'νε τσαὶ τ' ἀδέρφια της στ' ὄνομά της μώνανε. Ἕνας ἔφευε, ἄλλες πήαινε πάν' ἀπ' τὸ σκαφ'δάτσ' της, νὰ τ'ς παίζει τσαὶ νὰ τ'ς τρα'ουδᾶ. Ἔρθε ὁ τσαιρός, τὸ βαφτίκανε τὸ παιδί, τὸ βγάλανε Μαρ'δίτσα. Μεγάλωνε τσ' οὖλοι τ'ς χάρες τ' Θεοῦ τ'ς ἔχε ἀπάν' της! ὠμορφάδα, καλωσύνη, ἐξυπνάδα. Ὄγοιος τ'ν ἔλεπε, τ' λιb'ζότανε τσαὶ τ'ν ἀγαποῦσε. Ὁ ἀφέ-

dης τσ' ἡ μάννα της μὲ τ' ἀδέρφια της χάνανε πλιὰ τὸ νό τ'νε γιὰ τὴ Μαρ'δίτσα, τσαὶ τσείνη τ'ς ἀγαποῦσε, π' λωλαινότανε γιὰ οὔλους.

'Αμὴ ὁ Χάρος, π' δὲν ἀρωτᾶ κανεί, πέρατσε τσ' ἀπ' τὸ παλάτι μιὰν ἀ ρ γ α δ'- ν ὴ τσ' ἔπερε τ' βασίλ'σσα, ποὔτανε ἀνήbερη λί'οι μέρες στὸ στρῶμα. Κλαίανε πλιὰ τὰ παιδιὰ τὴ μάννα τ'νε, ἔκλαιε ὁ βασιλιὰς τ' γεναίκα του, σκοτωνόdανε. 'Αμὴ σὲ λί'ε τζαιρὸ ὁ βασιλιὰς παρ'γορήθη. Εὗρε μιὰν ἄλλη βασιλοπούλα τσαὶ ξαναπαdρεύτη. Τὰ παιδιὰ θ'μόdανε τὴ μάννα τ'νε, κλαίανε κουρφά, ἀμ' ἐdἄχανε νὰ κάν'νε. Δεχτήκανε τ' β α β ά, ποὺ τ'ν ἔφερε ὁ ἀφέdης τ'νε στὸ dόπο τ'ς μάννας, χωρὶς νὰ μ'λήσ'νε.

'Η βαβὰ ἔτανε νιὰ τσ' ὥμορφη, ἀμὴ ἔτανε τσαὶ πολὺ κακορζίζ'κος. Ζήλευγε τὰ προγόνια τ'ς, δὲ d'ν ἔbονε τόπο νὰ σταθοῦνε. Τ' ἀ β ά ν ' ζ ε στὸν ἀφέdη τ'νε, νὰ τὲ gάμει, νὰ μὴν ἔχει μάτια νὰ τὰ δεῖ. Τὰ σερν'κά, τσαὶ πλιὸ μεγάλα μαθές, δὲ bοροῦσε νὰ τ'νὲ κάνει τίβοτα. Φεύανε τσ' ὅλας ἀπ' τὸ παλάτι οὔλ' μέρα, δὲ dἄνοιαζε τόσο. 'Αμὴ τὴ Μαρ'δίτσα, ὅσο τ'ν ἔλεπε μὲς στὸ παλάτι, νὰ μεγαλών' τσαὶ νὰ μεγαλώνει ἡ γιὼμορφάδα της, πήαινε ν' ἀπεθάνει ἀπὸ τ' gατσία της.

"Ετονε τσαὶ μάϊσσα. Γέρευε πλιὰ μὲ τὰ μαϊκά της, νὰ καταστρέψει τ' Μαρ'δίτσα, γιὰ ν' ἀπομείνει τσείνη ἡ πλι' ὥμορφη τ' κόσμου. Ἔχε ἕνα gαθρέφτη μαϊκὸ τσαὶ πᾶσα μέρα, ποὔθελε νὰ σ'κωθεῖ ἀπ' τὸν ὕπνο, πή'αινε τσαὶ τὲν ἀρωτοῦσε:

— «Καθρεφτάτσι μ', καθρεφτάτσι,
γῶμαι πλιὸ ὥμορφη ἢ ἡ Μαρ'δίτσα;»

Μόνε ἄκ'γε τὸ gαθρέφτ' νὰ τ'ς λέει :

— «"Ωμορφ' εἶσαι τσαὶ καλ' εἶσαι,
ἀμὴ σὰ d' Μαρ'δίτσα δὲν εἶσαι!» πήαινε νὰ σκάσ' ἀπ' τὸ κακό της. Τ'ν ἔβανε δὰ τὴ Μαρ'δίτσα νὰ κάνει τσὶ πλιὸ βαρειοὶ δ'λειές, κουρφὰ 'πὸ τὸν ἀφέd' της, γιὰ ν' ἀστσ'μήνει. 'Αμὴ ἡ Μαρ'δίτσα οὔλο τσαὶ πλι' ὥμορφη γ'νότανε !

Γιὰ τ' gατσὴ Μέρα τ'νὲ παιδιοῦνε, ἀρρωσταίν' τσ' ὁ βασιλέας τσ' ἀπεθαίνει ! 'Απόμ'ναν τὰ παιδιὰ πεdάρφανα στὰ χέρια τ'ς βαβᾶς τ'νε!... Τσείνη, οὔλη τ' gατσία της τ' φανέρωτσε πλιά, μιὰ τσαὶ δὲν ἤτονε κανείς, νὰ τ' bοdίσει. Βασάν'ζε τ' Μαρ'δίτσα, ἀπ' τὸ ταχ'νὸ ὥς ἀργά, τ'ν ἔχε d'μένη μ' ἕνα τ σ ε ρ μ ε σ ο ύ τ ι, ξ'πόλ'τη, νὰ πλύνει τσαὶ νὰ ζ'μώνει τσαὶ νὰ φαίνει ! Τὸ κορίτσι δὲ μ'λοῦσε, ἀμὴ τ' ἀδέρφια της τ' λέπανε, π' σωνότανε τσαὶ τὰ νοιώθανε, δὲ ξέραν πλιὰ ἔdα νὰ κάν'νε !...

"Εδαν τσ' ἀπόδαν, σ'κωθῆκαν ἕνα ταχ'νό, πέραν τ'ν ἀδερφή τ'νε τσαὶ φύανε. Πᾶνε, πᾶνε, πᾶνε ! Βραδυαστήκανε σ' ἕνα ρομάνι. "Εβρεχε, ν ε ρ ὸ φ ρ ζ ι χ τ'- κ ό, ἀπὸ σταμνιοῦ ! Βροdές, ἀστροπελέτσα... Λέπ'νε ἀπὸ μακρζά, νὰ λάb' ἕνα φῶς. Ζ'γών'νε, βρίσκ'νε ἕνα πύργο, χτ'ποῦνε τ' bόρτα, βγαίνει μιὰ γριὰ κατὸ χρονοῦ, τ'νὲ ἀνοίει, τ'ς ἔπανε ν' ἀπομείν'νε τσεῖ, νὰ πλαγιάσ'νε τ' νύχτα, νὰ γλυτώσ'νε ἀπ' τὴ βροχὴ τσαὶ τ'ν αὐγὴ φεύ'νε πάλι. Τἄπερε ἡ γριά, τ'ν ἔδωτσε ροῦχα ν' ἀλλάξ'νε, τ'ν ἔβαλε νὰ φᾶνε, τ'ν ἔστρωτσε νὰ πλαγιάσ'νε, τ' ἀρώτ'σε, ποὺς βρεθῆκαν τέτοιαν ὥρα μοναχά τ'νε μὲς στὸ ρομάνι.

Τὰ παιδιὰ ἔπανε τὰ βάσανά τ'νε στὴ γριὰ μαννοὺ τσαὶ π' τὰ κατάτρεχε ἡ βαβά τ'νε, ποὔτονε μάϊσσα. 'Η γριὰ τὰ λ'πήθη, τὰ βάσταξε μαζὺ τ'ς στὸ bύργο, νἄχει τσαὶ τσείνη παρέα, π' ἀπεθάνανε τὰ παιδιά της τσ' ἔτονε μοναχή. Τ' ἀγαποῦσε πλιὰ σὰ dὰ μάτια της. Τ'ν αὐγὴ ἔθελ' νὰ φύουνε οἱ τρεῖς ἀδερφοί, νὰ πᾶνε στὸ τσ'νήγι, νὰ σκοτώσ'νε πότε λαοί, πότε μπεκάτσες, πότε λάφια τσ' ὅ,τι ἄλλο βρίσκανε, νὰ τὰ φέρ'νε στ' μαννοὺ νὰ τὰ μαερέψει, νὰ κάτσ'νε νὰ φᾶνε οὔλ' μαζύ, νὰ κ'βεdιάσ'νε, νὰ χωρατέψ'νε, νὰ τρα'ουdήσ'νε, νὰ γελάσ'νε. 'Η Μαρ'δίτσα οὔλ' μέρα κλεισμένη πάνου στὸ bύργο, κατέβαινε ἀργά, σὰ θὰ 'ρχόdανε τ' ἀδέρφια της, νὰ φάει μαζύ τ'νε. 'Η γριὰ μαννοὺ τ' φύλαε, μὴ τὴ δεῖ κανείς. Οὔλο τσαὶ πλι' ὥμορφη γ'νότανε!...

Ἂς ἀφήσομε τὰ παιδιά, νὰ δοῦμε ἐdἄκανε ἡ βασίλ'σσα. Τσείνη, μόνε φύανε τὰ παιδιὰ τσαὶ τἄχατσε, γίνη θερίο. Ἔπεψε στρατό, νὰ πὰ τὰ βροῦνε. Ἔλεε, μόνε τὰ βρεῖ, νὰ τὰ σκοτώσει. Τέτοιε θ'μὸ ἔχε. Ψαχάκανε πλιὰ οὖλο τὸ βασίλειο, δὲ dαὔρανε ποθενά. Ἔπανε, μὴ χαθήκανε τσείν' τ' νύχτα μὲς στὴ βροχὴ τσαὶ τ' ἀστροπελέτσα, π' γυρίζανε. Ἡ βασίλ'σσα ἔκανε, ποὺ λ'πότανε. Πάει στὸ gαθρέφτ', νὰ τὲν ἀρωτήσ', νὰ δεῖ. Μόνε τοῦπε :

— «Καθρεφτάτσι μ', καθρεφτάτσι,
γῶμαι πι' ὤμορφη, γιὰ ἡ Μαρ'δίτσα;»

λέει ὁ καθρέφτης : — «Σοῦσαι ἡ γιὼμορφότερη τ' κόσμου!»

Τότες κατάλαβε, π' ἡ Μαρ'δίτσα ἔχε ἀπεθάνει τσαὶ τ'ς ἔρθε, νὰ χορεύγει ἀπὸ τ' χαρά της.

Ἡ Μαρ'δίτσα μὲ τὴ γριὰ μαννοὺ τσαὶ μὲ τ' ἀδέρφια της, μόρφαινε τσαὶ μεγάλωνε μὲς στὸ bύργο φ'λαμένη καλά. Ξεθαρεύτη πλιά, ἀρχίν'τσε, νὰ γυρίζει σ' οὖλοι τσὶ νοdάδες, νὰ βγαίνει στὸ λιακὸ τσαὶ στὸ ξαύλι. Ἡ βασίλ'σσα ἤσ'χη π' δὲν ἦταν ἄλλη στὸ gόσμο σὰ τζαὶ ξαύτη, ἔχε παρατήσ' τὸ gαθρέφτη τσαὶ δὲ dὲν ἀρωτοῦσε. Ἔρθαν οἱ σκολές, σ'κώθη ἕνα ταχ'νό, πλύθη, χτενίστη, ἔbαλε τ' ἀλλαμένα της, νὰ πάει στ'ν ἐκκλησά. Μόνε λόγιαξε στὸ gαθρέφτη, θάμαξε τσ' ἡ γἴδια τ'ν ὠμορφάδα της. Χάρηνε ! λέει :

— «Καθρέφτ', καθρεφτάτσ' μου,
ἔναι ἄλλη πλι' ὤμορφη ἀπὸ μένα;»

πετιέται δὰ ὁ καθρέφτης τσαὶ τ'ς λέει:

— «Ὤμορφ' εἶσαι τσαὶ καλ' εἶσαι,
ἄμ' σὰ d' Μαρ'δίτσα δὲν εἶσαι!...»

τ'ς ἔρθε πλιὰ dαμλᾶς τ'ς βασίλ'σσας, ζαλίστη, παρὰ τρίχα νὰ πέσ' χάμου. Ἔστσισε τσαὶ πέταξε τὰ χ'σά της, μ' δὲ στ'ν ἐκκλησὰ πῆε. Κλείστη στὸ νοdᾶ της τσαὶ δὲν ἔθελε νὰ δεῖ κανεί! Λέει: —«Δὲ θὰ τ'ν ἀφήσου, θὰ τὴ βροῦ, ν' ἀπεθάνει ἀπ' τὸ χέρ' μου. Δὲ μοῦ γλυτώνει!»

Παίρνει, δαχτ'λίδια, καρφοbέλονα, κλειδωτήρια, κρέμασες ἀσ'μένοι τσαὶ μαλαμοκαπνισμένοι, τὰ μαγεύει, ἀρωτᾶ τὸ gαθρέφτη : —«Ποῦ ἔναι ἡ Μαρ'δίτσα ;» Μόνε τ'ν εὗρε τσαὶ τ'ς ἔπε, dύθη μεταπράτ'σσα, ἔπερε τὸ δρόμο, ἔφτατσε ἔξ' ἀπ' τὸ bύργο τσ' ἀρχίν'τσε νὰ φ'νάζει : —«Πάρ'τε δαχτυλ'δάτσα, κλειδωτήρια. Χ'σαφ'κὰ π'λοῦ! Καλὰ χ'σαφ'κά !»

'Ακούει ἡ γριὰ μαννού, λέει : —«Γιὰ μάννα ! ποῦ βρέθη πλιὰ ἐbόρ'σσα μὲς στὸ ρομάνι ;» 'Ανοί'ει τ' bόρτα, λογιάζει, βρίστσει ἕνα δαχτυλ'δάτσ', ποὺ τ'ς ἄρεσε, λέει : —«Ἂς τὸ πάρου γιὰ τ' Μαρδίτσα !» τὸ παίρνει. Φ'νάζει τ' Μαρ'δίτσα: —«Κατέbα, νὰ δεῖς, ἔdα σοὔπερα!» Τὸ παίρνει ἡ Μαρ'δίτσα, ἀνεbαίνει ἀπάνου. Τὸ δειλ'νὸ μόνε σ'κώθη ν' ἀλλάξει, νὰ κατεbεῖ, π' θὰ 'ρχόdανε τ' ἀδέρφια της, βάνει τσαὶ τὸ δαχτυλ'δάτσι στὸ δάχτ'λό της, πέτει ξερή ! Ἔρχοdαι τ' ἀδέρφια της, ἀπαdέχ'νε νὰ κατεbεῖ, τσῆ φ'νάζ'νε. Μ'λιά! πᾶν ἀπάνου στὸ νοdᾶ, τὴ βρίσκ'νε ἀπεθαμένη !

Κλάψανε, σκοτωθήκανε ! Ὁ ἕνας ἀδερφὸς ἀπ' τὸν ἄλλε μερωμὸ δὲν ἔχε ! Δὲ θέλανε νὰ τὸ πιστέψ'νε π' ἀπέθανε. Κάτσανε, τὴ στολίκανε, τὴ φ'λάξανε σαράdα μέρες τσαὶ σαράdα νύχτες. Σὰν ἔdανε π' δὲ ξυπνοῦσε, κάνανε μιὰ γυαλένια κάσσα, τ' βάλανε μέσα, κλ'δώκανε τ'ς σαράdα νοdάδες, πέρανε τὰ κλειδιά, νὰ τὰ δώσ'νε στὴ γριὰ μαννού, νὰ τὰ φ'λάξει. Τσεῖνοι θὰ π'γαίνανε στὸ Ὄρος, νὰ καλογερέψ'νε.— «Ἔdα νὰ τὰ κάνου, παιδιά, μ' τὰ κλειδιά, δάρε π' θὰ φύ'ετε οὖλ' σας ; Νἄχου τ'ς νοdάδες ἀδειατοί, νὰ τ'ς λέπου, νὰ τσαίγομαι ! Γὼ θ' ἀπομείνου δῶ στὸ μαγερειό, στὸ καdούνι τ'ς φ'γοῦς ὥς ν' ἀπεθάνου.» ἔπε τσείνη.— «Ρίξτε τα στὸ γιαλό, κανεὶς νὰ μὴ dὰ βρεῖ!» Ρἴξανε τὰ κλειδιὰ στὸ γιαλό, φύαν, πήανε στὸ Ὄρος !...

Πέρατσε τσαιρός. Μιὰ μέρα ἕνας ψαρᾶς τσεῖ π' ἔρριξε τὰ δίχτυα του, πιάνει ἕνα ψάρι ξεχωρ'στό, μεγάλο τσαὶ βαρύ. Γέρευε πόσοι ὀκάδες θὰ ζύγιαζε ! Ἔπε νὰ τὸ πάει στὸ παλάτ', νὰ τ' ἀγοράσ' ὁ βασιλιάς. Τὸ πῆε. Πάει ὁ μάγερας νὰ

ξεσπαραχνιάσ' τὸ ψάρι, βρίστσει μὲς στὴ τζ'λιά του τὰ κλειδιά. Τὰ πή'ανε στὸ βασιλιά. Τσεῖνες τἄπερε, ἔπε νὰ βάλει διαλαλ'τή, ὅγοιος τἄχατσε, νὰ πὰ τὰ πάρει. Γύρ'τσε ὁ διαλαλ'τὴς σ' οὖλο τὸ βασίλειο, ἔρθε τσαὶ στὸ bύργο τσῆ γριᾶς. Τσείνη, μόνε τἄδε, τὰ γνούρ'τσε τσαὶ τ' λέει : — «Μὴ gοράζεσαι, παιδάτσ' μου, πὲς τ' βασιλιᾶ, τὰ κλειδιὰ ἔναι δ'κά μου, ἀμ' δὲ dὰ θέλου.»

Ὁ βασιλιὰς bῆτσε σὲ περιέργεια. Τσ'νᾶ μιὰ μέρα, πάει, βρίστσει τὴ γριά, τ'ν ἀρωτα, τ' λέει τ'ν ἱστορία της. Μόνε ἄκ'σε πλιὰ γιὰ τ' Μαρ'δίτσα, λέει :

— «Γιὰ νὰ πὰ νὰ τ' δοῦ τσαὶ γώ !» Ἀνεβαίνει ἀπάνου, ἀνοί'ει τὸν ἕνα νοdᾶ, ἀνοί'ει τὸν ἄλλε. Ἀνοίγει τσαὶ τσεῖ ποὔταν ἡ Μαρ'δίτσα. Ἔdα νὰ δεῖ! Ἡ Μαρ'δίτσα, πλαγιασμένη μὲς στ' γυαλένια κάσσα, ἔλαbε σὰν ἥλιος ἀπὸ τ'ν ὠμορφιά ! Στάθη τσαὶ τ' λόγιαζε. Παραλόϊτσε, ἔχατσε τὸ νό τ' γιὰ ξαύτη. Οἱ γιἀξωματ'τσοὶ τσ' ὁ στρατὸς τὲ χάκανε, δὲ ξέρανε ἐdἄκανε μὲς στὸ bύργο. Στὸ βασίλεμα τοῦ ἡλιοῦ σ'κώθη κλαίοdας, νὰ φύ'ει. Ἔπε πλιά, π' δὲ θὰ ξαναγύρ'ζε, γιατ' ἄν τ'ν ἔλεπε ἄλλ' μιὰ βολά, θὰ σκοτωνότανε τσαὶ τσεῖνες bροστά τ'ς.

Ζύγωσε, λέει : — «Ἄς πάρου κάτι τὶς δ'κό της, νὰ τὴ θ'μῶμαι. Ἄς πάρου τὸ dαχτ'λίδ' της.» Πὰ τραβήξ' τὸ δαχτ'λίδι, μόνε τἄβγαλε, ἀναστενάζ' ἡ Μαρ'δίτσα, ἀνοί'ει τὰ μάτια τ'ς, ἀνακουd'ρίζεται, σ'κώνεται μὲς στ' gάσσα, κάθεται τσαὶ λέει : — «Ἄχ! ἔdα βαριὰ ποὺ τσ'μώμονε, τσ' ἔdα 'λαφρὰ ποὺ σ'κώθ'να !» Ὁ βασιλιὰς πῆε νὰ λωλαθεῖ ἀπὸ τ' χαρά του ! Τ'ς βόθ'τσε νὰ βγεῖ ἀπὸ τ' gάσσα, τ'ν ἔπερε στὸ παλάτι, γίναν πλιὰ μεγάλοι ἐτ'μασίες. Τ'ν ἔd'σε στὰ χ'σά, σκοτώκανε ἀρνιὰ τσαὶ βώdια, νὰ γ'νεῖ ὁ γάμος τ'νε.

Ἔπεψε διαλαλ'τάδες σ' οὖλο τὸ βασίλειο ὁ βασιλιάς, κάλεσε κοσμ'τσοὶ τσαὶ λαϊτσοὶ τσ' οὖλοι τ'ς παπάδες τσαὶ τ'ς καλογέροι, γεναῖτσες, ἄdρες, παιdιά, ὅγοιος ἔθελε νὰ ρθεῖ στ' χαρά του! Γίνη ἡ στεφάνωσι. Κάτσανε νὰ φᾶνε. Οὖλ' γελούσανε τσαὶ τραουdούσανε. Οἱ διολατζῆdες παίζανε, ἄλλοι χορεύγανε, μόνου τοία καλογεράτσα ποὔχανε ρθεῖ μαζύ, καθισμένα σ' ἕνα καdούνι οὖλο μὲ δάκρυα, λογιάζανε τ' βασίλ'σσα τσαὶ μ'δὲ νὰ φᾶνε, μ'δὲ νὰ πιοῦνε, τὰ μάτια τ'νε τρέχανε βρύσι. Ἔλεε ὁ ἕνας τ' ἀλλ'νοῦ: — «Ἀδερφέ μ', λόγιαξε τ' βασίλ'σσα. Δὲς ποῦς μοιάζει τ'ς Μαρ'δίτσας μας!»

— «Ἄχ! ἀδερφέ !» ἔλεγε ὁ ἄλλες, «ἄθρωπος τ' ἀθρώπου μοιάζει, ἀμ' ἐτσὰ δὰ πλιά ! Ἔdα νὰ σ' ποῦ, πὰ νὰ χάσ' τὸ νό μου!» Λέει τσ' ὁ ἄλλες: — «Ἀμ'dα, λὲς τσ' ἔναι τὸ τσεφάλ' της τσ' ἡ μ'λιά της. Γὼ θὰ λωλαθοῦ!»

Οὖλες ὁ κόσμος χαρήνανε τσαὶ τσεῖνοι κλαίανε. Καμμιὰ βολὰ γυρίζ' ἡ βασίλ'σσα τὸ τσεφάλ' της, λέπ' ποὺ κλαίανε, λέει τ' βασιλιᾶ. Πέβει δυὸ φ'λάτσοι, τ'νὲ λέει. νὰ πᾶνε σ'μὰ στὸ βασιλιά. Πᾶνε. Τ'ς ἀρωτᾶ πλιὰ ὁ βασιλιάς, ἐdἄχ'νε τσαὶ κλαίουνε; Λέει ὁ μεγάλες: —«Πολυχρονεμένε μ' βασιλέα, μεῖς ἔχαμε μιὰν ἀδερφή. Τσείνη ἀπέθανε τσαὶ μεῖς ἀπ' τὸ gαμό μας πήαμε στὸ Ὄρος τσαὶ καλογερέψαμε. Μόν' ἔdαμε τ' βασίλ'σσα, ὁ Θεὸς νὰ τ'ν ἔχει καλά, θαρρούσαμε, π' ἔdαμε τ' Μαρ'δίτσα, τ'ν ἀδερφή μας, τόσο τ'ς ἔμοιαζε ! Γιὰ τοῦτο κλαίαμε τσαὶ σ'bάθ'σέ μας!»

Σ'κώνεται πλιὰ ἡ Μαρ'δίτσα, τ'ς ἀgαλιάζει, τσὶ φ'λᾶ, χαρές, γέλια! Κάτσανε μαζὺ μὲ τ'ν ἀδερφή τ'νε λί'οι μέρες τσ' ἀπέτσει φύ'ανε πάλι, νὰ πᾶνε στὸ Ὄρος οὖλο χαρά, π' τὴ ξέρανε ζωdανὴ τσαὶ 'φχαριστ'μένη. Σὲ λί'οι μῆνες ἡ Μαρ'δίτσα ἀgαστρώθη, ἔρθε ἡ γιῶρα τ'ς νὰ γεννήσει.

Εὗρε δὰ ἡ βαβὰ τὸ τζαιρό, νὰ πά, νὰ τ' bάρουνε β'ζάστρια, νὰ β'ζαίνει τὸ παιδί. Οὖλε τοῦτε τὸ τζαιρὸ ἔχε πέσει, ν' ἀπεθάνει ἀπ' τὸ gαμό τ'ς, μόν' ἔμαθε ἀπ' τὸ gαθρέφτ' της, ποὺ ἡ Μαρ'δίτσα ζωdάνεψε τσαὶ γίν' βασίλ'σσα. Ἀπάdεχε πλιά, νὰ καταφέρ', νὰ τ' gαταστρέψει. Ὁ βασιλιάς, π' δὲ d'ν ἔξερε, τ'ν ἔπερε β'ζάστρια στὸ παιδί τ' νὰ μὴ gοράζεται ἡ Μαρ'δίτσα. Τσείνη παραμόνευε, βρίστσει μιὰν ὥρα τ' Μαρ'δίτσα πλαγιασμένη, πάει, τ'ς χούνει μιὰ καρφίτσα πίστα στὸ bίκουρνα, τ' μαγεύει, γίνετ' ἡ Μαρ'δίτσα ἕνα π'λάτσι, φεύει ἀπ' τὸ παρεθύρι.

Ἔπεσ' ἡ βαβὰ στὴ στρώσι τ'ς Μαρ'δίτσας τσαὶ γότζ'ζε, ἔκανε τ'ν ἀνήbορη. Πάει ὁ βασιλιάς, γερεύει τὴ β'ζάστρια, λέει τσείνη: —«Τ'ν ἔβγαλα. Δὲν ἤτανε καλή!» τσ' οὖλο γότζ'ζε τσαὶ παραπονιότανε. Ζ'γώνει ὁ βασιλέας, τ'ν ἀρωτᾶ :

—«Ἐδάχεις, π'λάτσ' μου, ἐδάχεις, χαδούλα μου;» Πὰ νὰ τὴ φ'λήσει, ἀπόμ'νε!

—«Ποῦς γίνης ἐτσὰ δά;» τ'ς λέει. Τσείνη τοῦλεε, ποῦφταιε ἡ β'ζάστρια, ποὺ τ'ν ἔκανε τσαὶ σεκλετίστη τσ' ἀστσήμεψε. —«Ἄφ'σέ με νὰ ξεκοραστοῦ, νὰ πλαγιάσου λί'οι μέρες τσαὶ θά ρθοῦ πάλι στὰ σένια μ'», τοῦλεε.

Τ' bίστεψε ὁ βασιλέας, ἔπε νὰ τὴ προσέχ'νε οὖλοι, τ'ς ἔπεϐε τσαὶ τοῦ π'λιοῦ τὸ γάλας.

Ἂς ἀφήσομε τ' gακούργα τ' βαϐὰ στὴ στρώσ' της, π' νὰ μὴ σώσ' τσαὶ νὰ μὴ στάσ', νὰ σ'κωθεῖ! Ν' ἀποξ'λωθεῖ τσαὶ νὰ ξερομαραθεῖ, ἡ ἀχρον'σά! τσ' ἂς δοῦμε, ἔda 'πογίνη ἡ Μαρ'δίτσα. Μόνε τ' μάγεψε ἡ βασίλ'σσα, ἡ Μαρ'δίτσα γίνη π'λάτσι, πέταξε ἀπ' τὸ παρεθύρι τσ' ἔφ'γε. Πῆε τσαὶ κρούφτη σ' ἕνα dεdρὸ μὲς στὸ βασιλ'κὸ περ'ϐόλι, ἀπόμ'νε οὖλ' νύχτα κρουμμένη τσαὶ τ'ν αὐγή, ταχ'νό, ταχ'νό, πέταξε τσ' ἔρθε τσ' ἔκατσε πὰ σ' ἕνα dεdρό, καρσὶ στὸ παρεθύρι τ' βασιλιᾶ.

Σὰν ἔσκασε ὁ ἥλιος, ξυπνήκανε οἱ μαγέροι τσ' οἱ παραμαγέροι, οἱ περ'ϐολάρηδες ἀρχ'νίκανε τὴ δ'λειά τ'νε, ἄλλες νὰ κόϐ' τὰ κρζάτα, ἄλλες νὰ παστρεύγει τὰ χόρτα, ἄλλες νὰ σκάϐ' τσαὶ νὰ σκαλ'δεύει, ἄλλες νὰ φ'τεύει τσαὶ νὰ ποτίζει. Ὁ γέρο περϐολάρ'ς πῆε τσαὶ στάθη κάτ' ἀπ' τὸ dεdρό, ποῦτανε καθισμέν' ἡ Μαρ'δίτσα τσαὶ λόγιαζε, νὰ κάν'νε τὴ δ'λειά τ'νε σωστὴ τσαὶ νὰ μὴ χασομεροῦνε.

Κατεϐαίνει τὸ π'λάτσ' ἀπὸ κλουνὶ σὲ κλουνί, τὲ ζ'γώνει τσαὶ τ' λέει:

— «Τσηπορὲ τ' βασιλιᾶ!»

τσεῖνες δὲν ἔξερε ποιὸς τοῦ μ'λᾶ, γυρίζ' τὸ τσεφάλ' του, λέπ' τὸ π'λί. Θάμαξε. Τ' λέει: —«Ὁρίστε τὸ καλὸ π'λί!» ἀρωτᾶ ἡ Μαρ'δίτσα: — «Τσ'μᾶται ἡ βασίλ'σσα;» — «Τσ'μᾶται!» τ'ς λέει ὁ περ'ϐολάρ'ς. —«Τσ'μᾶται τὸ παιδί;» ἀρωτᾶ πάλι τὸ π'λί. —«Τσ'μᾶται!» λέει ὁ περ'ϐολάρ'ς. — «Τσ'μᾶται ὁ βασιλιάς;» — «Τσ'μᾶται...»

—«Γλυκά, γλυκὰ νὰ τσοιμηθεῖ τσαὶ τὸ παιδὶ γλυκότερα.
Τσαὶ τσείνη ποὺ μὲ μά'εψε, νὰ μὴ χορτάσ' τὸν ὕπνο!
Ψήθη, κάη τὸ dεdρί, στὴν ἀδιτσὰ ποὺ γίνεται!
Τσ' ἄ δὲ dὸ πεῖς τοῦ βασιλιᾶ,
νὰ τσικνώσουν τὰ φαγιά...»

Ἔπε πάλι τὸ π'λὶ τσ' ἀπέτσει πέταξε, πῆε τσαὶ χούθ' μὲς στὰ κλαδιά, τὄχατσε ὁ περ'ϐολάρ'ς ἀπ' τὰ μάτια του.

Ὁ ἄμερος ὁ γέρος ἀπόμ'νε μ' ἀνοιχτὲ στόμα, νὰ λέπ' ἕνα π'λάτσι, νὰ μ'λᾶ σὰν ἄθρωπος! Ἀμὴ dεριότανε νὰ τὸ πεῖ τ' βασιλιᾶ, μὴ λάχει τσαὶ δὲ dὲ bιστέψει, μόνου τὲν ἀναγελάσει. Ἔρθε ἡ γιῶρα νὰ φάει ὁ βασιλέας. Τὰ φαγιὰ οὖλα τσικνωμένα, μαυροκαλιασμένα! Τ'ν αὐγὴ τὸ dεdρὸ ποῦχε κάτσει τὸ π'λάτσι ξερό, μ'δὲ φύλλα, μ'δὲ ἄθια, ἕνας δαυλὲς ἀπόμ'νε.

Τοῦτο γίνη τρεῖς ταχ'νάδες, νἄρχεταιτὸ π'λί, νὰ μ'λᾶ τ' τσηποροῦ, νὰ καταριέται, νὰ τσαίγοdαι τὰ φαγιὰ τσαὶ νὰ ξεραίνεται πᾶσα μέρα τσ' ἕνα dεdρό. Λέει ὁ βασιλιάς: — «Ἐdᾶναι πλιὰ τοῦτα τὰ κακά;...» Κατέϐη κὰ στὸ περ'ϐόλι τσαὶ γέρεψε τὸ γέρο, ποῦτανε τσ' ὁ πρῶτες περ'ϐολάρ'ς του, νὰ τ' πεῖ γιᾶdα δὲ προσέχει τ'ς παραγυιοί του, μόνε ἀφήν'νε τὰ dεdρὰ ἀπότιστα τσαὶ ξεραίνοdαι.

Ὁ τσηποὸς τοῦπε γιὰ τὸ π'λάτσι τσαὶ τὰ λόγια π' τοῦλεε τσ' ὁ βασιλέας ἔπε, π' θὰ σ'κωνότανε τ'ν αὐγή, νὰ ρθεῖ, ν' ἀκούσει τσ' ὁ ἴδιες, ἂν ἔν' ἀλήθεια. Ταχ'νό, τ'ν ἄλλη μέρα κατέϐη ὁ βασιλέας. Μόν' ἔρθε κάτ' ἀπ' τὸ dεdρό, κατεϐαίνει τὸ π'λάτσι σ' ἕνα κλαδάτσ' πάν' ἀπ' τὸ τσεφάλ' του. Ἀρχίν'τσε πλιά, νὰ τσελαδᾶ γλυκὰ - γλυκά, νὰ χτ'πᾶ τσὶ φτεροῦγες του, νὰ τ' κάνει χίλιες χαρές. Ὁ βασιλιὰς πήαινε κάθε μέρα στὸ περ'ϐόλι, ἔπε τσαὶ τ' βάλανε μιὰ χ'σὴ καρέγλα κάτ' ἀπ' τὸ dεdρὸ τσαὶ καθότανε τσεῖ, ὥς π' νὰ νυχτώσει!

Ἡ ψευτο Μαρ'δίτσα πῆε νὰ σκάσ' ἀπ' τὸ κακό της! Ἔϐαλε τ' γιάτρισσα, ποῦχε τσαὶ τ' γιατροπόρευγε, (μάϊσσα τσαὶ τσείνη μαθές,) νὰ πεῖ στὸ βασιλέα,

π' γιὰ νὰ γ'νεῖ καλὰ ἡ βασίλ'σσα, ἔπρεπε νὰ φάει τ' gαρδιὰ ἀπ' τὸ π'λάτσι. Τὲ μαgάν'ζε πλιὰ τσαὶ τσείνη, νὰ τὸ σκοτώσ' τσαὶ νὰ τὸ σκοτώσει!

Ἔχε δὲν ἔχε πλιὰ ὁ βασιλιάς, παίρνει μιὰν αὐγὴ τὸ τ'φέτσι του, bὰμ μιά !... σκοτώνει τὸ π'λί, τὸ δόνει τ' μάγερα, νὰ τὸ μα'ερέψει, νὰ τὸ φάει ἡ βασίλ'σσα. Ἔκλαιε πλιὰ ὁ βασιλιὰς ἀπ' τὸ gαμό του, μόν' ἔδε τὸ π'λὶ σκοτωμένο. Ἔφ'γε, πῆε στὸ παλάτ' του σεκλετισμένες. Ἡ βασίλ'σσα τὲ gαλόπιανε, ἔτανε οὖλο χαρά, π' θάτρωε τὸ π'λάτσι τσαὶ τ' gαρδιά του.

Σὲ λί'οι μέρες στὸ dόπο ποὔπεσε σκοτωμένο τὸ π'λάτσι τσ' ἔστσυψε ὁ βασιλέας νὰ τὸ πάρει κλαίοdας, τσεῖ ποὔχανε πέσει τὰ δάκρζα τ' βασιλιᾶ μαζὺ μὲ τσὶ σταλαbοῦδες τὸ γιαῖμα τοῦ π'λιοῦ, φύτρωσε μιὰ δάφνη, ξεπετάχτη ὥς νὰ γυρίσ'ς νὰ δεῖς, γίνη ἕνα δεdρουλάτσι φ'dωτό, φ'dωτό. Ἔτανε νὰ τὸ λέπ'ς τσαὶ νὰ τὸ λ'bίζεσαι!

Μόνε κατέβη ὁ βασιλέας στὸ περ'βόλι, ρίχνει τὰ κλουνιὰ τ'ς ἡ δαφνούλα νὰ τ' κάνει ἴστσο, τ' χάδευε μὲ τὰ φύλλα τ'ς τὸ τσεφάλ' του, τὲ δρόσ'ζε. Πάλι ὁ βασιλέας παρ'γοριότανε μὲ τὸ δεdρό. Ἔβαλε τσαὶ τοῦ στρώκανε μιὰ βελέντζα ἀπὸ κάτου τσ' ἀπόμενε, οὔλ' μέρα, πλαγιασμένες στὸν ἴστσο του.

—Τὸ παίρνει μερωδιὰ ἡ βασίλ'σσα, ἀρχ'νίζει πάλι τὸ κλάμα : — «Νὰ κόψεις τὸ δεdρό, νὰ κόψεις τὸ δεdρό !» λέει ὁ βασιλιὰς στὸ γέρο περβολάρη:

—«Κόψ'το τσαὶ σπάσ' τὰ ξύλα, νὰ τὰ κάψομε, νὰ γλυτώνου ἀπ' τὴ φ'νὴ τσαὶ τὰ κλάματά της!»

Κόψανε τ' δάφνη, ἔπερε ὁ περ'βολάρ'ς τὸ gορμὸ στ' gαλύβα του, νὰ τὲ σπάσει, νὰ τὲ βάλει στ' φωτιά. Παίρνει τὸ gασμά, dόνει μιά, ἀκούει μιὰ φ'νή : —«Ὤχ τὸ ποδαράτσ' μου!...» Λογιάζει γύρω του, δὲ λέπ' κανεί. Λέει : — «Θὰ μ' φάνη!» Δόνει μιὰ μὲ τὸ gασμὰ στὸ δεdρό, ἀκούει: —«Τὸ χεράτσ' μου, bάρbα, θὰ μ' τὸ κόψεις, μὴ βαρεῖς ἐτσὰ δὰ μ' οὖλο σ' τὸ dόνος!»

Φοβήθη. Παίρνει ἕνα μαχαίρι, σκάβει τὸ ξύλο, λέπ' νὰ βγαίνει ἕνα χέρι, ἕνα ποδάρι... Πελεκᾶ τὸ ξύλο καλὰ καλά, ξεστσεπάζει τὴ Μαρ'δίτσα ! Μόνε τ'ν ἔδε, ἔπεσε στὰ γόνατα, τὴ γνούρ'τσε ποὔτον ἡ βασίλ'σσα. Τ' λέει πλιὰ τσείνη : — «Τὸ καλὸ π' μοὔκανες, γὼ θὰ σ' ἀd'μέψου, μόνε λόγιαξε, νὰ βρεῖς τὸ βασιλέα, νὰ τὲ gαταφέρ'ς, νὰ ρθεῖ, νὰ τὲ δοῦ κουρφὰ 'πὸ τ'ς ἄλλοι!»

Πάει ὁ γέρος, παραμονεύει, βρίστσει τὸ βασιλέα. Τοὔλεγε πλιὰ γιὰ τὰ δεdρά, τὲν ἀρωτοῦσε, ἔdα ἄθη ἔθελ' νὰ φ'τέψει, τσεῖ π'κόψανε τ' δάφνη, ἔdα δεdρὰ στὸ dόπο τσείν'νε ποὺ ξεραθήκανε ἀπ' τὸ π'λάτσι... Τὲ dραβᾶ παρὰ τσεῖ τσαὶ πάρα τσεῖ... Τὲ bάει ὥς τ' gαλύβα του ! Βγάνει πλιὰ ὁ γέρος ἕνα θρονί, λέει τ' βασιλιᾶ : — «Πολυχρονεμένε μ' βασιλέα, δὲ θ' ἀρν'στεῖς, νὰ κάτσεις, νὰ σὲ φ'λέψου τσαὶ γὼ στὸ φτωχικό μου, τόσα χρόνια π' σὲ 'περετοῦ ! Δὲ θὰ μ' κάνεις τέτοια προσβολή!»

Μόν' ἔκατσε ὁ βασιλέας, bαίνει μέσα ὁ γέρος, βγάνει ἕναν τριπόδη, ἀποθώνει πάνου ἕνα πιάτο μουστόπ'τες, πάει στὸ π'γάδι, νὰ βγάλει νερὸ δροσερό. Βάνει ὁ βασιλέας μιὰ μουστόπ'τα στὸ στόμας του. Μὲ τὴ πρώτη ἀκ'μασὰ βρίστσει κἄdα ξερό ! Λογιάζει, ἔdα νὰ δεῖ ! Τὸ δαχτ'λίδι τ'ς Μαρ'δίτσας ! Λέει τ' γέρου : — «Ποιὸς ἔκανε τσὶ μουστόπ'τες;»— «Ἔναι μιὰ φτωχή, ποὺ τ'ν ἔχου σὰ θ'γατέρα μου!» Φανερώνεται τσ' ἡ Μαρ'δίτσα πὰ στ'ν ὥρα.

Ὁ βασιλὲας δὲ bίστευγε τὰ μάτια του. Τ'ν ἀρώτ'σε πλιὰ τσ' ἡ Μαρ'δίτσα τοὔπε οὖλα τὰ βάσανα τσαὶ τὰ πάθια τ'ς ἀπ' τὴ βαβὰ τσαὶ ποὺ τ'ν ἔχε μαγέψει, π' τσείνη ἔτανε τὸ π'λάτσι τσ' ἀπέτσει ἡ δάφνη, ποῦς τὴ γλύτωτσε ὁ γέρος, οὖλα. Τ'ς ἔπε δὰ ὁ βασιλέας νὰ μὴ φανερωθεῖ ἀκόμα, ὥς νὰ πάει τσαὶ νὰ γυρίσει.

Πάει, βρίστσει τ' μάϊσσα στὴ στρώσι πλαγιασμένη τσ' ἔκανε π' γότζ'ζε τσ' ἔταν ἀνήbορη ! Φ'νάζει τὸν ἀξωματ'κὸ τσαὶ τσὶ φ'λάτσοι. Τσὶ διατάζει, τ' bαίρν'νε μαζὺ μὲ τὰ χρέμια τσαὶ τὰ προστσέφαλά τ'ς, τ' bᾶνε πάν' ἀπ' τὸ Κάστρος, τὴ d'νάζ'νε στὸ gρεμνό. Δὲ φάνη μ'δὲ τὸ κοκκαλάτσ' της !

Ἔπερε ὁ βασιλέας τ' Μαρ'δίτσα πάλι στὸ παλάτ', ζήκανε μαζὺ μὲ τὸ παιδί

τ'νε ζωὴ χαρ'σάμενη, κάνανε τσ' ἄλλα παιδιά, τὰ παdρέψανε τσ' ἔχαν οδλο γλέdια τσαὶ χαρὲς τσαὶ ξεφάdωσες καλοί.

Καλὴ τ' Καββαδίνη, (ἐτῶν 77).

Σκαφ'δάτσι=ἡ ξύλινη κούνια. Λαμπόστραψε=ἔλαμψε καὶ ἄστρσψε. Χαδευόντα ν=καμάρωναν. Μώνω=ὁμώνω, ὁρκίζομαι. Ἀργαδ'νή=Βράδυ ἀργά. Βαβά=μητρυιά. Ἀβάνιζε=συκοφαντοῦσε. Τσερμεσούτι=φόρεμα κουρελιασμένο καὶ βρώμικο. Νερὸ φρζιχτ'κό=βροχὴ δυνατή, κατακλυσμὸς (φριχτικὸ ἴσως φρικτό). Λιακὸς καὶ λιακωτὸ =ἡ ταράτσα, τὸ δῶμα. Ξαύλι=ἡ αὐλή, τὸ προαύλιο. Ἀλλαμένα=ἡ καλὴ φορεσιά, ἡ νυφιάτικη, ποὺ φοροῦν στοὺς χοροὺς καὶ στοὺς γάμους. Μεταπράτ'σσα=λ. ἀρχ. ἔμπορος. Ἀνακουντουρίζεται=τεντώνεται, διακλαδώνεται. Θρονὶ=σκαμνί.

Η Χ'ΣΟΛΑΚ'ΔΙΤΣΑ

ΤΑΝΕ μιὰ βολὰ τσ' ἕναν τζαιρὸ ἕνας βασιλιὰς τσαὶ μιὰ βασίλισσα, ἔχανε τσ' ἕνα γυιό, π' δὲ dοὔbγαινε κανεὶς στ'ν ὠμορφάδα τσαὶ στ'ν ἀdρειοσύνη. Περάκανε τὰ χρόνια, ὁ βασιλιὰς τσ' ἡ βασίλ'σσα γεράκανε, τὸ βασιλόπ'λο μεγάλωτσε. Λέει ὁ βασιλιὰς μιὰ μέρα :

—«Παιδί μ', γὼ δάρε γέρακα, σὲ λί'ο θ' ἀπεθάνω τσαὶ γὼ τσ' ἡ μάννα σου. Θέλου, πριχοῦ πεθάνου, νὰ παdρευτεῖς, νὰ σ' παραδώσου τὸ βασίλειο στὰ χέρια σ', νὰ ζήσου τσαὶ γώ, ὅσα χρόνια γράφει ἀκόμα ἡ Μέρα μου, ἤσ'χος τσ' ἀναπαμένες π' ἀφήνου τὸ βασίλειό μ' σὲ καλὰ χέρια. Δὲ bερνᾶ μέρα, π' νὰ μὴ μ' φέρ'νε προξενιὰ γιὰ σένα, οὗλοι οἱ βασιλοποῦλες τσ' οἱ ἀρχοdοποῦλες οἱ πλιὸ ἔμορφοι τσ' οἱ πλιὸ καλοί. Σοὺ ὥς σήμερο δὲν ἔθελες, ν' ἀκούσεις γιὰ παdρειὰ τσαὶ γὼ δὲ σὲ μαgάν'ζα, νὰ μὴ σὲ σεκλετίσου. 'Αμὴ δάρ' ἔρθε πλιὰ ὁ κόbος στὸ χτένι. "Α θέλ'ς, νὰ μ' κάμεις τὸ χατήρ' μου, νὰχ'ς τ'ν εὐτσή μου τσαὶ νὰ μὲ φχαριστήσεις, νὰ πὰ βρεῖς τὸ γραμματ'κό μου, νὰ σ' δώσει τὰ b'λετιὰ τσαὶ τὰ γράμματα γιὰ τσὶ προξενιὲς ἀπὸ τ'ς ἄλλοι βασιλιάδες, ποὔχει φ'λαμένα, νὰ διαλέξεις ὄγοια βασιλοπούλα σ' ἀρέσει, νὰ πέψομε χαbάρι, νὰ ρθεῖ μὲ τ'ς γονέοι της, νὰ σᾶς βλο'ήσομε, νὰ δοῦ τσαὶ γὼ τ' χαρά σου, πριχοῦ ἀπεθάνου!»

Τὸ βασιλόπ'λο δὲ d' καλάρεσε τούτ'ἡ παρατζ'λιά, ἀμὴ δὲν ἔθελ' νὰ σεκλετιστεῖ τσ' ὁ βασιλέας ἐξ αἰτίας του. Λέει :—«'Αφέd' μου βασιλέα, μιὰ χάρι ἔχου νὰ σ' γερέψου, νὰ μ' δώσει ὁ γραμματ'κὸς σ' τὰ b'λετιὰ γιὰ τσὶ προξενιές, νὰ πὰ γυρίσου μοναχός μου, χωρὶς κανεὶς νὰ μάθ' τίbοτα, νὰ δοῦ τ'ς βασιλοποῦλες, χωρὶς νὰ μὲ ξέρ'νε τσεῖνοι, νὰ διαλέξου ὄγοια μ' ἀρέσει.»

Ὁ βασιλέας δὲν ἔθελε, νὰ τ' δώσει τ'ν ἄdεια, νὰ τὲν ἀφήσει, νὰ γυρίζει ἐτσαδὰ μακρυνὰ ταξίdια, νὰ κοραστεῖ τσαὶ ν' ἀρρωστήσει. 'Αμὴ τὸ βασιλόπ'λο φο-

βέρ'ζε, π' δὲ θὰ παdρευτεῖ, ἄ δὲ δεῖ πρῶτα τ' νύφη, νὰ τ' gουνουστέψ' μοναχός του. Ἔδε τσ' ἀπόδε ὁ βασιλιάς, τοὔδωτσ' ἕναν ἀξιωματ'κὸ bιστεμένε. Πέρανε φλουριά, καλλ'τσέψανε τ' ἄλογά τ'νε, φύανε. Ἔχε δὰ τὸ βασιλόπ'λο μαζύ τ' ἕνα b'λετί, ποὔγραφε οὖλα τὰ ὀνόματ' ἀπὸ τ'ς βασιλοποῦλες. 'Αρχίν'τσε πλιά, νὰ π'γαίνει ἀπ' τὴ μιὰ πολ'τεία στ'ν ἄλλη τσαὶ νὰ λέπει, ὅσοι βασιλοποῦλες ἔτανε γιὰ παdρειά...

— 'Αμὴ καμμιὰ δὲ βρέθη, π' νὰ τ' ἀρέσει. 'Η μιά, ὥμορφη τσ' ἔξυπνη, ἔτανε περήφανος, μ' δὲ φτωχοὶ λ'πότανε, μ' δὲ κανεὶ λογάριαζε ἄξιε γιὰ ξαύτη τσαὶ τ'ν ὠμορφάδα της. 'Η γιἄλλη ἀνάπαιζε οὖλοι, γέροι τσαὶ γριές, φτωχοὶ τσαὶ σημειωμένοι. Ἔχε κατσὴ καρδιά. Ἄλλη ἔτανε σωστὸ κουρ'ναυγό, bελοὺ τσαὶ μαλαηδόνα, π' δὲν ἔχε ταίρι στ'ν ἀνοησά. Κάθε μιὰ ἔχε τὸ κ'σούρι τσαὶ τὸ ψεγάδ' της. Δὲ βρέθη καμμιὰ νὰ τ' ἀρέσει, νἆναι, ὅπους τ'ν ἔθελ' ἡ καρδιά του.

Ἔπε νὰ γυρίσ' πίστα, νὰ πεῖ τ' ἀφέd' του, π' δὲ θὰ παdρευότανε ποτές. Καλύτερα ἔχε, νὰ χάσει τσαὶ τ' gορώνα τσαὶ τὸ βασίλειο, πέρι νὰ πάρ' γεναίκα, π' δὲ d'ν ἔθελε τσαὶ δὲ d' ἄρεσε. Μιὰ ταχ'νὴ πέρανε τὸ δρόμο, νὰ γυρίσ'νε πίστα. Πῆαν, πῆαν. Βραδυαστήκανε στὸ βασίλειο τ' ἀφέd' του πλιά. Τὸ βασιλόπ'λο ἄκ'γε τὴ δ'τσὴ τ' ὁμ'λία, ἔλεπε τ'ς ἀθρῶποι τσαὶ χαιρότανε. 'Αργά, φτάκανε σὲ μιὰ πολ'τεία, ποὺ τ'ν ἔξερε τὸ βασιλόπ'λο, γιατ' ἀπὸ τσαιροῦ, σὰν ἤτανε μικρές, ἔχε ξαναρθεῖ μὲ τὸ βασιλέα τσαὶ τ' βασίλ'σσα.

Πήανε σ' ἕνα χάνι, ἀφήσανε τ' ἄλογά τ'νε τσ' ἔπανε, νὰ πᾶ φᾶνε τσαὶ νὰ πλαγιάσ'νε γλήγορα, γιὰ νὰ σ'κωθοῦνε τ'ν αὐγή, νὰ προκάν'νε, νὰ πᾶνε στὸ παλάτι, πριχοῦ βασιλέψει ὁ ἥλιος. Κατεβήκανε κὰ στὸ μαγεριό, νὰ φᾶνε καμμιὰν ἀκμασὰ φαΐ τσαὶ κάτσανε σ' ἕνα καdούνι, νὰ μὴ τσὶ γνουρίσ' κανείς. 'Ακούανε πλιά, τί λέανε οἱ γιἄλλοι τσαὶ τσεῖνοι δὲ bολυομ'λούσανε. Τὸ βασιλόπ'λο ἔθελ' νὰ μάθει, ἔdα λέανε τσ' ἔdα γινότανε στὸ βασίλειο τ'.

—«Ἄμdα τσαὶ ποῦς νὰ μὴ σεκλετίζετ' ὁ βασιλέας μας;» ἔλεε πλιὰ ἕνας, «τσαὶ νὰ μὴν ἀρρωστᾶ μὲ τὸ gανακάρζ' του, ποὔχ' τὰ μυαλὰ πίστα στὸ bίκουρνα τσαὶ δὲ λογιάζ' γύρω του τόσοι ἀρχοdοποῦλες, φρόν'μοι τσ' ἔμορφοι, μὲς στὸ dόπο τ', μόνε τρέχει στ'ν ἄκρα τ' κόσμου, νὰ βρεῖ νύφη τσ' ἀφήν' τὸν ἀφέd' του γέρο τσ' ἄρρωστε, στὰ πολέμια τσαὶ στὸ bαλαbοδερμὸ νὰ τυραγνιέται μοναχός του!»

—«Δὲ σ' λέου», ἔλεγε πάλι ἄλλες, «γὼ δὲ ξέρου, ἐdᾶν' οἱ γιἄλλοι βασιλοποῦλες, μὰ σὰ dὴ Χ'σολακ'δίτσα δὲ θᾶναι καμμιὰ ὥμορφη τσ' ἔξυπνη.»

—«'Αμὴ καλή! 'Η καρδιά τ'ς ἔναι χ'σὴ σὰ dὸ λάκκο, π' φαίνει οὖλ' μέρα.» Ἔλεγε ἄλλες.

—«'Αμὴ κάμ'σσα τσαὶ χ'σοχέρα ! Καμμιὰ στὸ dουνιᾶ δὲ θᾶναι σὰ τζαὶ ξαύτη.» Ἔλεγε ἄλλες πάρα τσεῖ. 'Αρχ'νίκανε πλιὰ οὖλ' μαζύ, ἄλλες νὰ λέει γιὰ τὴ προκοπή της τσ' ἄλλες γιὰ τ'ν ἐξυπνάδα τ'ς. Ἄλλες γιὰ τ' gαλὴ καρδιὰ τσ' ἄλλες γιὰ τ'ν ὠμορφιὰ τσαὶ τὸ πλοῦτος της.

Τὸ βασιλόπ'λο ἔπεσε σὲ μεγάλη σ'λλοή ! Πλάγιατσε, ἀμὴ οὖλ' νύχτα δὲ bόρεσε νὰ κλείσ' μάτι. 'Ο νὸς τσ' ὁ λοϊσμὸς τ' ἔτανε στὴ Χ'σολακ'δίτσα τσαὶ τὰ παίνια ποὺ τ'ς κάνανε. Ὡς νὰ σκάσει ὁ ἥλιος τὸ ταχ'νό, σ'κώθη, dύθη, λέει στὸν ἀξωματ'κό : — «Μιᾶς τσαὶ γυρίσαμε τόσοι τόποι τσαὶ τόσα βασίλεια τσ' ἔdαμε τόσοι βασιλοποῦλες, γὼ θὰ πὰ νὰ dοῦ, ἐdᾶναι τσαὶ τούτη ἡ Χ'σολακ'δίτσα, τέτοιο σή'ησμα π' γίνεται γιὰ ξαύτη. Νὰ dοῦ, ἔν' ἀλήθεια; ἢ ἐτσὰ δὰ ψόματα ἔναι τσαὶ τούτης τὰ παινέματα»...

Πᾶνε δά, φτάν'νε στὸ παλάτι τ' ἀφέd' της. Μπαίνει τὸ βασιλόπ'λο μέσα, γερεύει τὸ ν'κοτσύρη, τάχα ποὺς τὲν ἔπεψ' ὁ βασιλιάς, νὰ τὲν ἀρωτήσει γιὰ τὸ bόλεμο. Τσεῖ π' καθότανε τσαὶ κ'bέdιαζε τὸ βασιλόπ'λο, ἀνοί'ει ἡ πόρτα τσαὶ bαίνει μὲς στὸ νοdᾶ ἡ βασιλοπούλα ! Χ'στέ μ'! τσ' ἐdάτανε τσείν' ἡ γιὠμορφάδα ! Τὸ βασιλόπ'λο ἀπόμ'νε μ' ἀνοιχτὲ στόμα νὰ τ' λογιάζει... Ἔκατσε λίγο ἀκόμα τσ' ἀπέτσει ἔφ'γε ἀναgασμένες.

Πῆε τσ' εὗρε τὸ σύdροφό τ', καλλ'τσέψανε τσαὶ τρέχα τσαὶ τρέχα, σκάκανε τ' ἄλογα στὸ τρεξίδι. Μὲ τὸ βασίλεμα τοῦ ἡλιοῦ φτάκανε στὸ παλάτι. Μόνε ἔδανε τὸ βασιλόπ'λο, χαρά, μουσιτσές, ξεφάdωσες μεγάλοι. Ὁ βασιλέας τσ' ἡ βασίλ'σσα δὲ dὲ χορταίνανε τὸ gανακάρη τ'νε. Τὲ φ'λούσανε, τὲ gανατσεύανε, τὲ χαδευότανε, ποῦρθε γερὲς τσαὶ χαρούμενες ἀπὸ τὴ ξενητιά.

Οὔλ' νύχτα τ'ν ἔλεε γιὰ τὰ ταξίδια τ', γιὰ τ'ς τόποι π' γύρ'σε, τὰ βασίλεια ποῦδε. Κοdὰ τ'ν αὐγή, τ'ν ὥρα π' ἡ Πούλια ζύγ'ζε πάν' ἀπ' τὸ κατώφλιο τ' παλατιοῦ τσ' οὔλ' οἱ ν'κοτσαράδες σ'κώνανε τ'ς παρακόρες τ'νε, νὰ τ'ς πέψ'νε στὸ Σ'λῆνα γιὰ νερό, τὸ βασιλόπ'λο ἔπε στὸν ἀφέd' του γιὰ τὴ Χ'σολακ'δίτσα, γιὰ τὰ παινέματα τσαὶ τ'ν ἀγάπη ποὺ τ'ς ἔχανε οὔλοι τσαὶ γιὰ τ'ν ὠμορφάδα της. — «Ἂν εἶναι τσαὶ μὲ τ'ν εὐτσή σ', ἀφέd' μου, πέψε προζενιό, νὰ ρθεῖ, νὰ βλοηθοῦμε,» τοῦπε.

Ὁ βασιλιὰς τσ' ἡ βασίλ'σσα πήανε νὰ λωλαθοῦν ἀπὸ τ' χαρά τ'νε. Τ'ν ἴδια μέρα πέψανε στρατό, μουσιτσές, φ'λιές, χ'σαφ'κὰ τσαὶ χίλια καλά, πέψανε τσαὶ τρία ἄλογα ἄσπρα χ'σοσελλωμένα τσαὶ φέρανε τὴ Χ'σολακ'δίτσα, μὲ τὸν ἀφέd' τσαὶ τ' μάννα της, νύφη στὸ παλάτι!

Τὸ βασιλόπ'λο ἔχατσε πλιὰ τὸ νό τ'. Ὅσο περνούσανε οἱ μέρες, τ'ν ἀγαποῦσε τὴ Χ'σολακ'δίτσα, σὰ dὰ μάτια του, τ'ς ἔλεε πλιά, ποὺ τ'ν ἀγαπᾶ, π' θὰ τ' gάνει βασίλ'σσα τσ' ἀφέdρα του. Τ'ν ἀρωτοῦσε νὰ τ' πεῖ, ἐdἄθελε νὰ τ'ς φέρει... Μιὰ μέρα π' καθόdανε κάτ' ἀπὸ μιὰ μ'λιὰ στὸ περ'βόλι, τ'ς λέει τὸ βασιλόπ'λο : — «Γὼ δάρε γιὰ τὸ χατήρ' σου ὅ,τι μ' πεῖς, θὰ στὸ κάμου. Μόνε βλοηθοῦμε, γὼ θὰ σὲ κάμου βασίλ'σσα. Σοὺ ἐdἄσαι ἄξα νὰ μ' κάμεις;»

Λέει ἡ Χ'σολακ'δίτσα: — «Γῶμαι ἄξα, νὰ σοῦ τρίψου τρία μουδιὰ ἄλας πὰ στὸ κούτελό σ' τσαὶ νὰ μὴ dὸ νοιώσεις. Τοῦτο ἔμαι ἄξα νὰ σ' κάμου!»

— «Καλά!» λέει τὸ βασιλόπ'λο, «θὰ δοῦμε, ποιὸς ἔναι πλιὸ ἄξιος ἀπ' τὸν ἄλλε.»

Ἔρθε ἡ γιῶρα, γίνη ἡ στεφάνωσι, σ' οὔλο τὸ βασίλειο κάνανε ξεφάdωσες μεγάλοι γιὰ τ' χαρὰ τ' βασιλιᾶ. Παράδωτσε ὁ βασιλέας τ' gορώνα στὸ βασιλόπ'λο τσ' ἀποτραβήχτη σ' ἕνα bέργο μὲ τὴ γρζὰ βασίλ'σσα, ν' ἀφήσ' τὸ νιεραdρόϋνο στὸ παλάτι.

Ὁ βασιλιὰς τσ' ἡ Χ'σολακ'δίτσα ζούσανε πλιὰ ἀγαπ'μένοι σὰ dὰ πιπίνια οὔλο χάδια τσαὶ φ'λιά. Ὁ βασιλέας χαδευότανε τ' γεναίκα του τ'ν ἐξυπνάδα τ'ς τσαὶ δὲν ἔκανε τίβοτα, ἃ δὲ d'ν ἀρωτοῦσε. Τσαὶ στ' δωδεκάδα, ὅdες πήαινε, τ'ν ἔθελε σ'μά του, νὰ τ'ν ἀρωτᾶ τὴ γνώμ' της, νὰ κάνει, ὅ,τ' τοὔλεε τσείνη.

Τ'ς χωράτευε πλιὰ τσαὶ τ'ς ἔλεε : — «Οὔλα ὅ,τ' θέλ'ς θὰ τὰ κάν'ς, μόνε τὰ τρία μουδιὰ ἄλας π' μοὔταξες, δὲ θὰ bορέσεις νὰ μοῦ τρίψεις πὰ στὸ κούτελό μ', γιατ' θὰ σὲ νοιώσου στὴ στιγμή.» Τσείνη γελοῦσε τσαὶ τοὔλεε:— «Ἀπάdεχε τσαὶ θὰ δεῖς.» Τσ' ὁ τσαιρὸς περνοῦσε τσαὶ τσεῖν' οἱ δυὸ ἀγαπιόdανε οὔλο τσαὶ πλιὸ πολύ!...

Ἀμὴ γύρω τ'νε οὔλα τὰ ἔθνη ἔχαν ξεσ'κωθεῖ γιὰ πόλεμο. Ἐdἄθελε νὰ κάνει τσ' ὁ βασιλέας, ἑτοίματσε τὸ στρατό τ' τσ' ἔφ'γε γιὰ τ' Μπόλι, νὰ πὰ νὰ πολεμήσει. Ἡ Χ'σολακ'δίτσα ἀπόμ'νε μοναχή, σεκλετίστη, ποὔφ'γε ὁ βασιλέας, ἔτανε τσαὶ βαρεμένη, σὲ λί'ε τζαιρὸ γέννητσ' ἕνα σερν'κὸ παιδάτσ' ὠμορφο σὰν ἄτζελο. Τὸ βαφτίκανε πλιὰ τσαὶ τὄβγαλε Πολ'τάτση, μιᾶς τσ' ὁ βασιλέας ἔτανε στὸ σεφέρι στ' Μπόλι.

Ἔδωτσ' ὁ Θεός, νίτσ'σε ὁ βασιλέας. Ἔρθε πλιὰ λαχταρισμένες στ' γεναίκα του. Μόνε περάκανε λί'οι μέρες τ'ν ἀρώτ'σε : — «Ἔdα 'πογίνη μὲ τ' ἀgάστρι σου; Σὰν ἔφ'γα, γὼ ἔχα τ'ν ἰdέα, ποὔσονε ἀgαστρωμένη.» Ἀμ' ἡ Χ'σολακ'δίτσα ἔκανε τὸν ἀνήξερε, τοὔλεε, ποῦχε λαθέψει τσ' ἄλλαξε κ'βέdα. Ὁ βασιλιάς, ποὺ τ' φάνη σεκλετισμένη, ἔπαψε ν' ἀρωτᾶ τσαὶ τ'ς ἔλεε, νὰ μὴ d' νοιάζει. Τσείνη γελοῦσε κουρφά, ἀμὴ δὲ dοὔλεε τίβοτα, γιατ' ἔχε τὸ στσέdιο της.

Νὰ μὴ dὰ πολυλογοῦμε, ὥς νὰ τσ'νήσει πάλι γιὰ τὸ σεφέρι ὁ βασιλέας, ἡ Χ'σολακ'δίτσα ἔτανε τριοῦ μ'νοῦ ἀgαστρωμένη τσαὶ δὲν ἔλεε σὲ κανεὶ τίβοτα. Ὁ βασιλιὰς τούτη τ' βολὰ πῆε στ'ν Αὐλῶνα. Γεννᾶ ἡ Χ'σολακ'δίτσα τσαὶ κάνει ἕνα παιδὶ θηλ'κό, ποὔλαbε σὰ dὸν Ἀμερ'νὲ ἀπὸ τ'ν ὠμορφάδα. Τὸ βαφτίζ' πάλι τσαὶ τὸ βγάνει Αὐλωνίτενα. Τὸ κρούβει τσ' αὐτό.

Γύρ'σε πάλι ὁ βασιλέας ἀπ' τὸ bόλεμο, τ'ν ἀρωτοῦσε γιὰ παιδί, τσείνη ἀρνιότανε. Ἀπόμ'νε πλιὰ ὁ βασιλέας μὲ τὸ παράπονο, π' δὲν ἔχε παιδί. Παρακαλιότανε στὸ Θεὸ τσ' ἔλεε, νὰ σ'χάσει, νὰ μὴ ξαναπάει στὸ bόλεμο, νᾶν' καλὰ ἡ γεναίκα τ' τσ' ἂς τ' λείπ'νε τσαὶ τὰ παιδιά. Νιοὶ ἔτανε, bορεῖ νὰ κάνανε πλιὸ ὕστερα κάν'να παιδάτσι !

Φεύ'ει πάλι σὲ λί'ε τζαιρό, νὰ πὰ πολεμήσει στ'ν Ἀλεξάdρα, ἀπομένει ἡ Χ'σολακ'δίτσα μοναχή, γεννᾶ τσαὶ κάνει ἕνα σερν'κό, π' τὸ βάφτ'σε Ἀλέξαdρο.

Ἔδωτσ' ὁ Θεός, τελειώκανε πλιὰ τὰ πολέμια, νίτσ'σε πάλι ὁ βασιλέας, γύρ'σε χαρούμενες στ' bατρίδα του, γιὰ νὰ μὴ ξαναφύει ἄλλη βολά. Ἔρθε πίστα στὸ παλάτ' του τσαὶ στ' γεναίκα του. Ἡ Χ'σολακ'δίτσα τέ χαδευότανε, π' δὲ θὰ ξανάφευε πλιά, ἀμὴ δὲ d' φανέρωνε τίβοτα γιὰ τὰ παιδιά τ'νε. Τσεῖνες δὲ μ'λοῦσε, ἀμὴ μόν' ἔλεπε τὰ παιδιὰ τ' κόσμου, θερ'ζότανε, γιᾶdα νὰ μὴν ἔχει τσαὶ τσεῖνες ἕνα παιδάτσι, νᾶναι κλαρ'νόμος στὸ βασίλειο τσαὶ στὸ παλάτ' του.

Μιὰ μέρα βγῆτσ' ὁ βασιλέας νὰ πάει στὸ gαφενέ. Παίρνει τσ' ἡ Χ'σολακ'δίτσα τὰ τρία παιδιά τ'νε, τὰ χτενίζει, τ' ἀλλάζει, τὰ ὁρμ'νεύει νὰ πᾶ περάσ'νε στὸ gαφενέ, π' θὰ κάθετ' ὁ βασιλέας. Τ'ν ἔπε δά, μόνε ζ'γώσ'νε, νὰ παρατσελέψ'νε, τάχα π' θὰ gρεμιστοῦνε τσαὶ νὰ ποῦνε ὁ ἕνας στὸν ἄλλε: —«Ἀδερφέ μ' Πολ'τάτση!» — «Ὅρσε ἀδερφέ μ' Ἀλεξαdράτση;» — «Πιᾶσ' τ'ν ἀδερφή μας τ'ν Αὐλωνίτενα ἀπ' τὸ χεράτσι, νὰ μὴ γλιστρήσ' τσαὶ πέσει.»

Τὰ παιδιὰ κάνανε, ὅπως τ'νὲ παράτζ'λε ἡ μάννα τ'νε. Μόνε φτάκανε τσεῖ κὰ στὸ gαφενέ, παρατσελέψανε, κάνανε π' θὰ gρεμιστοῦνε, πιαστήκανε ἀπ' τὸ χεράτσι τσ' ἔπανε τὰ λόγια τσαὶ τὰ ὀνόματα. Ὁ βασιλέας ἀπόμ'νε τὸ μάτ' του, τ'ν ὠμορφάδα τσαὶ τ' bάστρα τ'νε, τὰ φίναξε, τἄβαλε νὰ κάτσ'νε. Τὰ τσέρασε λουκούμ', τὰ φίλ'τσε τσαὶ σὰ bέρατσε λίγη ὥρα, τ'ν ἔπε, νὰ πᾶνε στὸ σπίτι τ'νε, στ' μάννα τ'νε. Φύανε τὰ παιδιά, πήανε σπίτι. Ἔπανε τ'ς μάννας τ'νε, π' τὰ τσέρασε ὁ βασιλέας τσαὶ τὰ χάδεψε. Τἄπερε τσείνη, τ'ν ἔβαλε νὰ φᾶνε, τἄκρουψε πάλι.

Νὰ σ' τσαὶ πλακώνει ὁ βασιλέας ἀπ' τὸ gαφενὲ σ'λλοϊσμένες, σεκλετισμένες. Χ'σὸ μῆλο δὲν ἔπαιρνες ἀπ' τὸ στόμα του. Πάει πλιὰ ἡ Χ'σολακ'δίτσα, τὲ ζ'νώνει, τὲν ἀρωτᾶ: — «Ἐdἄχεις, π'λάτσ' μου, ἐdἄχεις, μάτια μου;» Τσεῖνες δὲν ἔθελε νὰ τ'ς πεῖ, νὰ μὴ d' σεκλετίσει. Μὲ τὰ πολλά, τ'ς λέει :— «Ποῦ νὰ τἄλεπες τέτοια παιδάτσα σὰ τζὶ κ'σοῦνες, ὤμορφα τσ' ἔξυπνα τσαὶ καλά, τσαὶ προσέχαν τ'ν ἀδερφή τ'νε ! Μιὰ μορφιὰ ἔτανε, θὰ τὰ λιb'ζόσονε ! Γιᾶdα πλιὰ μᾶς ἔκαν' ὁ Θεὸς τέτοιο ἄδ'κο, νὰ μὴν ἔχομε τσαὶ μεῖς ἕνα παιδάτσι ; Ἡ καρδιά μ' σπάραξε, μονὲ τᾶdα!»

Ἡ Χ'σολακ'δίτσα τὲ λ'πήθη, πῆε, παίρνει τὰ παιδιά, τ' τὰ φέρνει. Τ' λέει :

—«Δ'κά σ' ἔναι τὰ παιδιά, νὰ τἄχεις, νὰ τὰ χαδεύεσαι. Τὸ μεγάλε τὲ βάφτ'κα Πολ'τάτση, γιατὶ γεννήθ' μόν' ἔσονε στ' Μπόλι, τὴ θ'γατέρα μας τ' λέου Αὐλωνίτενα, γιατ' γεννήθ' ὅdας ἔσονε στ'ν Αὐλῶνα στὸ bόλεμο. Τσαὶ τὸ μικρὲ τὲ λέου Ἀλέξαdρο, γιατ' γεννήθη τὸ τζαιρὸ ποὔσονε στ'ν Ἀλεξάdρα. Δὲ σοῦπα, π' θελὰ σοῦ τρίψου τρία μουδιὰ ἄλας πὰ στὸ κούτελό σ' τσαὶ δὲ θὰ τὸ νοιώσεις ; Τοῦτα ἔναι τὰ τρία μουδιὰ ἄλας, τὰ τρία παιδιὰ π' γέννηκα, τὰ μεγάλωκα τσαὶ δὲ dἄπερες χαbάρι. Λέπ'ς, ποὺ στάθ'κα στὸ λόγο μου!»

Ἀgαλιαστήκανε τσαὶ φιλ'θήκανε τ' ἀdρόϋνο, πέραν τσαὶ τὰ παιδιά τ'νε μαζύ. Ὁ βασιλέας δὲ χόρταινε, νὰ π'γαίνει τσαὶ νὰ κάθεται μαζύ τ'νε οὔλ' μέρα τσ' οὔλ' νύχτα νὰ π'γαίνει τσεῖ ποὔτανε πλαγιασμένα, νὰ τὰ λογιάζ', νὰ μὴ ξεστσεπαστοῦνε τσαὶ κρυώσ'νε. Τ'ν ἔπερε δασκάλα, τσεῖνα τὲν ἀγαπούσανε πλιὰ καλύτερα τσ' ἀπ' τὸ Θεό !

Τσ' ἀπὸ τότες ὁ βασιλέας τσ' ἡ Χ'σολακ'δίτσα ζήσανε καλὰ οὖλο μὲ χαρὲς τσαὶ γέλια τσαὶ μεῖς καλύτερα.

Μαριγούλα τοῦ Φτούλη.

Γ κ ο υ ν ο υ σ τ έ ψ ε ι=γνωρίσει, συναναστραφεῖ, κάνει συντροφιά, παρέα. Ν ι ε ρ α ν τ ρ ό ὔ ν ο= οἱ νιόπαντροι. Ἀ μ ε ρ' ν ὲ ς=ὁ Λύγερινός, τὸ ἄστρο τῆς ἡμέρας. Κ' σ ο ύ ν α καὶ κ' τ σ ο ύ ν α= κούκλα. Μ ο υ δ ι ὰ=(τ ὸ μ' δ ὶ) μέτρον βάρους. μόδιον, ἐδῶ βῶλος μεγάλος, κεφάλι ἁλάτι.

19. Ο ΓΕΡΟΣ ΤΣ' ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΚΛΕΦΤΕΣ.

ΕΤΑΝΕ μιὰ βολὰ τσ' ἕναν τζαιρὸ ἕνας γέρος τσαὶ μιὰ γρζὰ πολὺ φτωχοί. Ἔρθαν οἱ μεγάλοι Ἀποκρζές, σοδιὲς δὲν ἔχανε, λεπτὰ νὰ πᾶ ν' ἀγοράσ'νε τίϐοτα, δὲν ἔχανε. Σεκλετ'ζόδαν πλιά, ἔκλαιγ' ἡ γρζά. Σ'κώνετ' ὁ γέρος ἕνα ταχ'νὸ τ'ς λέει : — «Γώ, γριά, θὰ πάρου τσεῖνο τὸ λί'ο κρασάτσ' ποὔχομε, θὰ πάρ' τσαὶ τὸ ρίφι, νὰ πὰ νὰ τὰ π'λήσου, νὰ πορευτοῦμε.»

Φόρτωτσε πλιὰ τὰ δερμάτια στὸ γάδαρο, ἔδετσε τὸ ρίφι ἀπὸ πίστα, τἄπερε τσ' ἔφ'γε. Μόνε βγῆτσ' ὄξου ἀπ' τὸ χουργιό, πὰ στὸ ρομάνι ψ'λά, καθόδανε τρεῖς κλέφτες, δ'λειὰ δὲν ἔχανε, λογιάζανε τὸ γέρο ποὺ ρχότανε. Λέει ὁ ἕνας : —«Πάου νὰ τοῦ κλέψ' τὸ ρίφι.» Λέει ὁ ἄλλες : -- «'Αμ' ποῦς θὰ τὸ πάρ'ς, ποὔχει τὸ κουδ'νάτσι στὸ λαιμό του τσαὶ θὰ σὲ νοιώσει;» — «Βάστα τσαὶ θὰ δεῖς.»

Φεύει ὁ κλέφτ'ς, πάει 'γάλι' ἀγάλια, βγάνει τὸ κουδ'νάτσι ἀπ' τὸ ρίφι, τὸ δένει πὰ στ' νορὰ τ' γαδάρου, παίρνει τὸ ρίφι, στρίϐει μὲς στὸ ρομάνι. Ὁ γέρος πή'αινε ϐροστά, τραϐοῦσε τὸ γάδαρο ἀπ' τὸ καπίστρι, νὰ τὲ ϐεράσει τ'ς κακοστρατιές, δὲν ἔνοιωτσε τίϐοτα. Οἱ κλέφτες λογιάζανε πλιὰ τσ' ἔχανε χαρὰ μεγάλη, π' θ' ἀποκρζώνανε μὲ τὸ ρίφι τσαὶ θὰ καλοπερνούσανε, ἔτανε δὰ τσ' ἀπὸ χαρα'ῆς !

Σὲ λίγο λέει ὁ ἄλλες : — «'Αμὴ φαὶ δίχως πιοτὶ γίνεται; Θὰ πὰ νὰ τ' πάρου τσαὶ τὸ γάδαρο μὲ τὰ δερμάτια, νἄχομε νὰ πιοῦμε.» —«Ποῦς θὰ κάν'ς δά, π' ὁ γέρος βαστᾶ τὸ καπίστρι τσαὶ θὰ σὲ νοιώσει ;» — «Βάστα τσαὶ θὰ δεῖς !» Πάει κοδὰ στὸ γέρο τ' λέει : —«Γιού ! γὼ ξέρου, π' τὰ κ'δούνια τὰ βάν'νε στὸ λαιμὸ τ'νὲ γαδάρ'νε, σοὺ γιᾶδα τὄδετσες στ' νορά;» — «Σὲ ποιὰ νορά;» λέει ὁ γέρος, «τὸ κ'δούνι γὼ τὄχου περασμένο στὸ ρίφι ἀπ' τὸ λαιμό.» — «Ποιὸ ρίφι;» ἀρωτᾶ πάλι ὁ κλέφτης, «σοὺ δὲν ἔχ'ς κάν'να ρίφι μαζύ σου, γύρ'σε νὰ δεῖς.»

Γυρίζει ὁ γέρος πίστα, λογιάζει, τὸ ρίφι ἔτανε φευγατισμένο τσαὶ τὸ κ'δούνι κρεμόταν ἀπὸ τ' νορὰ τ' γαδάρου. —«Ἄχ!» λέει, «μ' πέραν τὸ ρίφ' μου τσαὶ δὲ δόνοιωκα !» — «Δῶ, σὰ κάτου,» λέει ὁ κλέφτης, «ἔδα τσαὶ πήαιν' ἕνας τσαὶ τραϐοῦσ' ἕνα ρίφι.» — «Ἄχ! καλὸ παιδί,» λέει ὁ γέρος, «βάστα μ' τὸ γάδαρο, νὰ τρέξου νὰ τὲ ϐροῦ, νὰ πάρ' τὸ ρίφ' μου πίστα.» Τρέχει ὁ γέρος, παίρνει ὁ κλέφτης τὸ γάδαρο, στρίϐει μὲς στὸ ρομάνι, χάνεται.

Μόνε γύρ'τσε πλιὰ ὁ γέρος, λογιάζ' ἀπὸ δῶ, λογιάζ' ἀπὸ τσεῖ, ναί! γάδαρος... Σὰν ἔνοιωτσε π' τοῦ τὲ bέραν τσαὶ τσεῖνε, ἀρχίν'τσε νὰ κλαίει τσ' ἔλεε: —«'Εdἄθελα γώ, νὰ πὰ νὰ βροῦ τὸ ρίφι ; ἔχακα δάρε τσαὶ τὸ γάδαρο μὲ τὰ δερμάτια τσ' ἀπόμ'να δίχως τίβοτα. Ποῦς νὰ γυρίσου πίστα στὴ γρζά μου!»

Πήαινε, πήαινε, φτάνει σ' ἕνα κονάτσι. Τσεῖ καθόταν μιὰ γεναίκα, ποῦχε χάσει τὸ παιδί της τσ' ἔχε τ'ν ἄλλ' μέρα τὰ σαράdα. Τ' κάναν ἀρτ'μή, βράζανε κόλλ'βα μὲ τ' bαρακόρη τ'ς, ἔχανε δὰ τ'ς χώρας τσὶ δ'λειές. 'Ο γέρος κορασμένες, πῆ'ε τσ' ἔκατσε κοdὰ στὸ π'γάδι, νὰ ξεκοραστεῖ. Π'νοῦσε τσ' ὅλας τσ' ἔλεε, μόνε πήαινε καμμιὰ παρακόρη νὰ βγάλ' νερό, νὰ τ'ς ἔλεε, νὰ τ' φέρει κάν'να γ'νιαδάτσι ψωμί, νὰ φάει, νὰ χορτάσει.

Οἱ κλέφτες ἀπὸ πάνου τὲ λογιάζανε. Λέει ὁ ἕνας : — «Γὼ τὲ λ'πῶμαι, δὲ gάναμε καλά, φτωχὸς ἔναι τσαὶ τοῦτες σὰν ἐμᾶς, ἔναι κρίμα π' τὲν ἀφήσαμε δίχως τίβοτα.» Λέει ὁ ἄλλες : — «"Eda λές, τ' τὰ δόνομε πίστα;» 'Αμὴ ὁ πιὸ μικρές, π' δὲν ἔχε μ'λήσει ἀκόμα, τ'νὲ λέει: — «Γιού ! τέτοιες μ α μ κ ο ῦ κ ο ς ποῦναι, χερότερα τοῦ πρέπ'νε. Γὼ θὰ πά, νὰ τ' πάρου τσαὶ τὰ ροῦχα του, νὰ τὲν ἀφήσου dὶπ κ ῶ λ ο !»

Πάει σ'γὰ σ'γὰ 'πὸ τ'ν ἄλλ' μεριὰ στὸ π'γάδι, κάθεται τσαὶ στσύβει. Σὲ λ'γάτσ' ἀρχίζει, νὰ κλαίει τσαὶ νὰ δέρνεται. 'Ο γέρος τὲν ἔχε μ'σοπάρ' ὁ ὕπνος, ἄνοιξε τὰ μάτια του, ἀνασ'κώθη τσαὶ τὲ λόγιαζε. Τ' λέει : — «'Αμ' γιἄdα δέρνεσ' ἐτσὰ δά; 'Εdἄπαθες τσαὶ κλαῖς;» — «"Αχ!» λέει ὁ κλέφτης, «μοῦπεσ' ἕνα σακκ'λάτσ' λίρες μὲς στὸ π'γάδι τσαὶ ποῦς νὰ τὸ πιάσου, π' ζαλίζομαι τσαὶ δὲ bορ' νὰ κατεβοῦ, γιάτ' θὰ πνι'οῦ!» Λέει ὁ γέρος : — «Δός μου τσὶ μ'σὲς τσαὶ γὼ νὰ bοῦ.»

Γδύνεται δά, τὲ δένει ὁ κλέφτης μ' ἕνα στσοινί, κατεβαίνει. Σὰ bῆε κάτου, μ ο λ έ ρ ν ε ι ὁ κλέφτης τὸ στσοινί, παίρνει τὰ ροῦχα, φεύει... Ψάχατσε ὁ γέρος γιὰ φλουριά, ψάχατσε, δὲν εὗρε τίβοτα ! Φ'νάζει τὸ gλέφτη, μ'λιά! Πὰ νὰ τραβήξ' τὸ στσοινί, ἔρχεται οὖλο κάτου ! Πιάστη πλιὰ 'πὸ πέτρα σὲ πέτρα, μάτωσε τὰ χέρια του, σκοτώθη, φτάνει ἀπάνου, λογιάζει γιὰ τὰ ροῦχα του, ναί ! ροῦχα. Ποῦς νὰ βγεῖ ὄξου θ ε ό κ ω λ ο ς ;...

Σ'λλογότανε πλιὰ τσ' ἔλεε : — «Δάρε, γὼ μὲ τ'ν ἀνοησά μου, ἔχακα τσαὶ τὸ γάδαρο τσαὶ τὸ ρίφι τσαὶ τὰ ροῦχα μου, οὖλα. Νὰ γυρίσ' πίστα, δὲ bοροῦ μ' ἀδειατὰ χέρια, γδυμνὲς τσαὶ π'νασμένες. Μὲ τ' Θεοῦ τὴ στράτα δὲ dὰ βγάνου πέρα, γιάτ' οὖλ' οἱ ἀθρῶποι ἔναι κατσοὶ τσαὶ κλέφτες ! Θ' ἀρχ'νίσου δὰ τσαὶ γὼ τοῦτοι τ'ς παστελλάδες, νὰ ζήσου!»

Καθότανε πλιὰ μέσ' ἀπ' τὸ π'γάδι τσ' ἀπάdεχε. Τσεῖ, λογιάζει τ' bαρακόρη τσαὶ 'ρχότανε ἀπ' τὸ κονάτσι νὰ γιμόσει. Τὸ κορίτσι, μόνε τὲν ἔδε ἐτσὰ δὰ γδυμνέ, dροπιάστη τσ' ἔκανε νὰ φύει. Τ'ς λέει : — «Μὴ φοβᾶσαι! Γὼ ἔμαι ἄτζελος Τσυρίου τσ' ἔρχομ' ἀπ' τὸ gάτ' κόσμο, πὲς τ'ς παραμάννας σου, τ'ς φέρνου χαιρετίσματ' ἀπ' τὸ παιδί της, μόνε ἄ θέλει, ἂς μ' δώσει τίβοτα ροῦχα νὰ d'θοῦ, νὰ βγοῦ, νὰ τ'ς τὰ ποῦ τσαὶ μοναχός μου. Τὰ δ'κά μ' τὰ ροῦχα λειώκανε, ὥς νὰ ρθοῦ !»

Πάει ἡ παρακόρη, λέει : — «Παραμάννα ! τσυρά ! τσυρά ! ἔρθ' ἕνας ἀπ' τὸ gάτ' κόσμο, τσαὶ σ' φέρνει χαιρετίσματ' ἀπ' τὸ Γιάννη μας!» Τ' πᾶνε πλιὰ ροῦχα, dύθη ὁ γέρος, βγῆτσε, τὲ bέρανε στὸ κονάτσι, φαγιά, κρασί, κολατσέματα, καλοπέρατσε. Σὲ λί'ο λέει : — «Γὼ θὰ φύου, ἔναι ὥρα μ'. Δός μ' ὅ,τι θέλ'ς, νὰ τὰ πάου στὸ γυιό σου.»

Τοῦδωτσε πλιά, ὅσα λεπτᾶχε ἡ γεναίκα, τοῦδωτσε μιὰ τσαινόργια φορεσὰ γιὰ τὸ παιδί της, ἔρθανε τσ' ἄλλοι γεναῖτσες ἀπ' τὰ κοd'νὰ κονάτσα, ἡ μιὰ τοῦφερε ροῦχα γιὰ τὸν ἄdρα της, ἡ γιἄλλη λεπτὰ γιὰ τὸ παιδί της. Μάζωξε ὁ γέρος ἕνα σωρὲ ἀποδοσίμια. 'Η τσυρὰ δὰ τοῦλεε, νὰ κάτσει νὰ τὲ δεῖ ὁ ἄdρας της. Νὰ ρθεῖ τ' ἀφεd'κὸ νὰ τὲ χαδευτεῖ τσαὶ τσεῖνες, ποὺ 'ρχόταν ἀπ' τὸ παιδί τ'νε. 'Αμ' ὁ γέρος αὐγάτ'ζε νὰ φύει, νὰ προκάνει νὰ πάει σπίτ' του, πριχοῦ τὲ βρεῖ ὁ ἀφέd'ς τσαὶ τ' πάρει πίστα τὰ ροῦχα τσαὶ τὰ λεπτὰ τσαὶ τὲ βάλει τσαὶ φ'λατσή.

Τσεῖ στὸ gάbο, π' πήαινε φορτωμένες, τὲ λέπ' πέρ' ἀπ' τὸ β'νὸ τσαὶ ρχότανε

πὰ στ' ἄλογο τρεχᾶτες. Ποῦ νὰ πὰ κρουφτεῖ; Λογιάζ' ἕνα γεωργὸ τσ' ἔκανε ζευγάρι. Πάει κοdά, τ' λέει : — «Θωρεῖς τοῦτε ποὕρχεται; σένα τσ' νηγάει. Βγάλανε dεστσερέ, ὄγοιος κάνει ζευγάρι νὰ πλιερώνει τσαὶ σοὺ δὲ πλιέρωτσες.» — «Τί νὰ κάμου δάρε;» λέει ὁ ζευγολάτ'ς, «ποῦ νὰ πὰ νὰ κρουφτοῦ;»

Λέει ὁ γέρος : — «Ἔλα, ἂς σὲ γλυτώσου, δός μ' τὰ ροῦχα σου τσαὶ πᾶρ'τὰ δ'κά μου, ἀνέϑα πὰ στὸ δεdρό, νὰ μὴ σὲ δεῖ τσαὶ γὼ θὰ τὲ διώξου.» 'Αλλάζ'νε πλιὰ ροῦχα, κρούφτη ὁ ζευγᾶς πὰ στὸ δεdρό. Μόν' ἔρθε τ' ἀφεd'κὸ κοdά, εὗρε τὸ γέρο τσαὶ τὲν ἀρώτ'σε, μὴν ἔδε κανεὶ νὰ φορεῖ κάτ' ροῦχα, ἔτσ' τσ' ἔτσι. 'Ο γέρος ἔλεε : — «Μπᾶ! bᾶ! bᾶ! δὲν ἔδα κανεί!» τσαὶ μὲ τὸ δάχτ'λά του κρουφά, ἔδειχνε τὸ δεdρὸ ἀπάνου, τάχατες π' τσεῖ ἔτανε κρουμμένες.

Σκαϑαλώνει πλιὰ τ' ἀφεd'κὸ πὰ στὸ δεdρό, νὰ πιάσ' τὸ gλέφτη, ὡς νὰ τὰ ξεχωρίσ'νε μὲ τὸ ζευγᾶ, παίρνει ὁ γέρος τ' ἄλογο, φεύει, πάει σπίτ' του. Ἡ γρζὰ σὰ dὲν ἔδε, τοὔκανε μεγάλα σ'χαρίτσα:— «Γιὰ μάννα ! γέρο μ', ποῦ ταῦρες τὰ τσαινόργια ροῦχα, τ' ἄλογο τσαὶ τόσα λεπτά;» Λέει τσεῖνες : — «Ὅσο πή'αινα τ' Θεοῦ τὴ στράτα, μ' ἀφῆκαν οἱ γιἄλλοι θ ε ό κ ω λ ε ! 'Αρχίν'κα τσαὶ γὼ νὰ κλέϑου τσ' εὗρα τὴ dύχ' μου.»

Ἂν ἀρωτᾶτε τσαὶ γιὰ τ' ἀφεd'κό, γὕρ'τσε πίστα μὲ τὰ ποδαράτσα του χωρὶς ἄλογο, σὰ βρεμένη γάτα. Τ' λέει ἡ γεναίκα του : — «Αἴ! τὲ bρόκανες τὸν ἄτζελο Τσυρίου; Τὲν ἔδες; Τ' παράτζ'λες τσαὶ σοὺ κάν'να gαλὲ λόγο γιὰ τὸ παιδί μας ; Ἐdα σοῦπε ;»

—«Ἄε, μωρ' γεναίκα μου! τὲ bρόκανα λέει ! Τοὔδωκα τσαὶ τ' ἄλογο, νὰ φτάσει πλιὸ γλήγορα τσαὶ γύρ'κα μὲ τὰ πόδια. Δὲ μ' ἔδες ; Αὐτὸς κατάφερε τσαὶ γέλατσε μένα, ποὕμονα τσ' ἄdρας, ποῦς νὰ μὴ γελάσ' ἐσᾶς οὖλοι τ'ς ἀνοητογεναῖτσες ;...»

Παπαδιὰ τ' Καρεφύλλη

'Από χαραῆς=βλέπε τόμ. I σελ. 161. Μαμ' κοῦκος=ἀποκοιμισμένος, ἠλίϑιος. Κῶλος στὴν ἔκφρασι: ἀπόμ' νε κῶλος μ' ἄφ'τσε θεόκωλο σημαίνει=γυμνός, τσίτσιδος, θεόγυμνος. Μολέρνει=παρατᾶ, ἀφήνει.

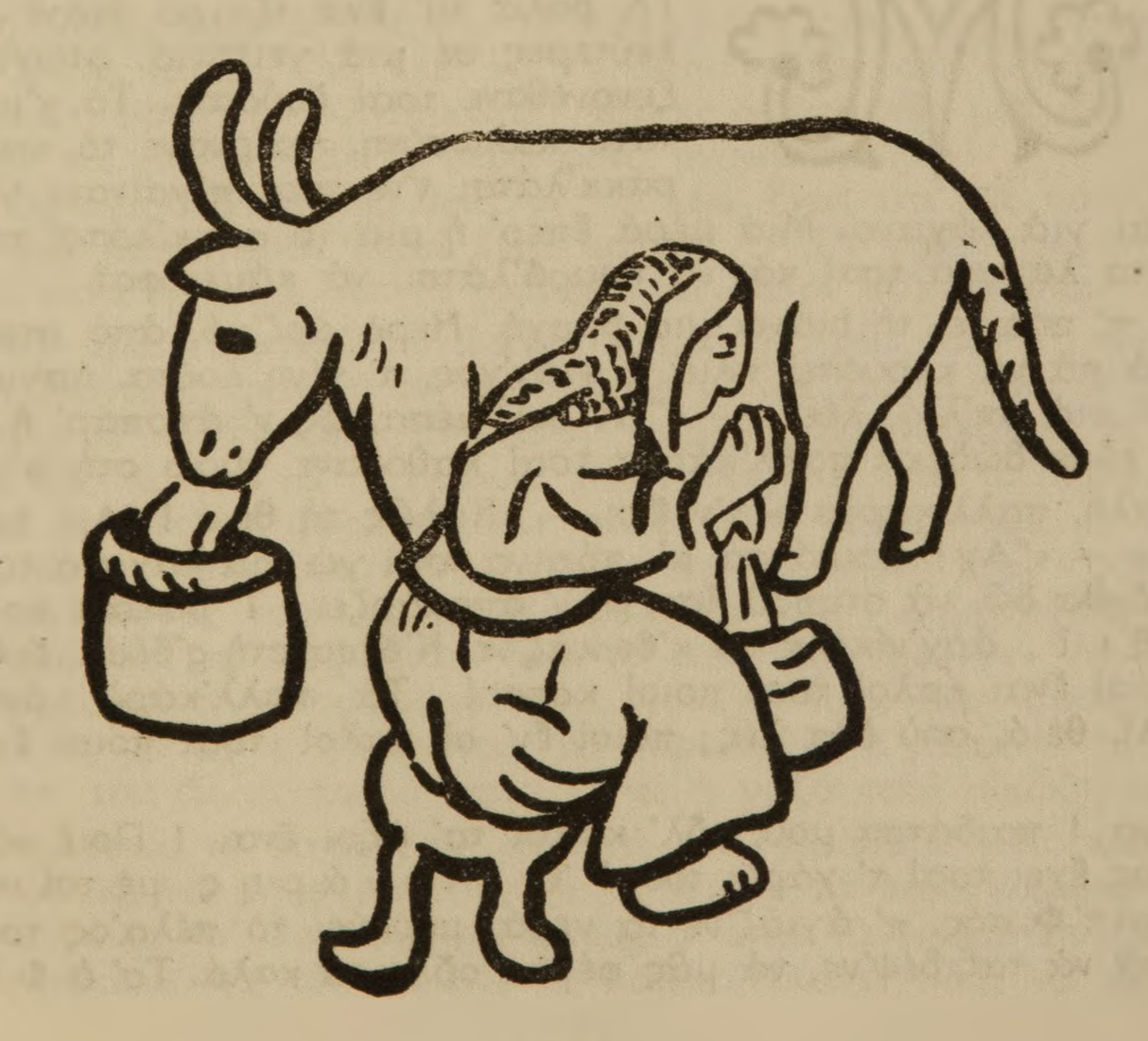

20. ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΜΗΝΕΣ.

Κότσινη κλουστὴ δεμένη,
στὴν ἀνέμη τυλιμένη,
Δός της κλῶτσο νὰ γυρίσει,
παραμύθι ν' ἀρχινίσει
τσαὶ τὴ galή σας συντροφιὰ
νὰ τὴ galησπερζίσει.
Παραμύθι, μύθαρος,
κοῦκος τσαὶ ροβίθαρος.
Καλησπέρα τ' παραμυθιοῦ
καλῶς τὴ γρζὰ τὴ glανού!...

ΙΑ βολὰ τσ' ἕνα τζαιρὸ ἔτανε δυὸ γεροδολεύτερες σὲ μιὰ γειτονιά, φτωχοὶ τσ' οἱ δυὸ ξενονέθανε τσαὶ ζούσανε. Τὸ χ'μοῦνα μόν' ἔτανε καλωσύνη, παίρνανε τὸ καλάθι τσαὶ τὸ σακκ'λάτσι τ'νε τσαὶ π'γαίνανε γιὰ κουρβούλια τσαὶ γιὰ λάχανα. Μιὰ μέρα ἔπερ' ἡ μιὰ τὸ σακκ'λάτσ' της, πῆε ὄξου, νὰ βρεῖ τίβοτα λάχανα τσαὶ κάν'να κουρβ'λάτσι, νὰ κάμει φαΐ.

Στ' λάga π' πήαινε, τὴ biάνει μιὰ βροχή. Νερὸ ἀρζ'κό, ἀπὸ σταμνιοῦ τόρριχνε ! Ποῦ νὰ πὰ νὰ κρουφτεῖ πλιὰ ἡ γιάτ'χος, π' γίνη λούτα. Λογιάζει ἀπὸ δῶ, 'πὸ τσεῖ, λέπ' μιὰ σπ'λιά, λέει: — «Ἂς boῦ μέσα, ὥς ν' ἀποπάρ' ἡ βροχή!» Σὰ bῆτσε μέσα, εὗρε δώδεκα παλλ'κάρζα τσαὶ καθόdανε γύρω στὴ φ'γού.

—«Ὥρα galή, παλλ'κάρζα!» τ'ν ἔπε. — «Καλῶς τὴ θειά ! 'Αμ' ποῦσονε δῶθε πάνου, θειά;» — «Ἄχ! παιδάτσα μ', πήαινα τσαὶ γὼ γιὰ λάχανα τσαὶ μ' ἔπιατσ' ἡ βροχὴ τσ' ἔρθα δῶ, νὰ σταθοῦ, ἴσα μ' ν' ἀποπάρζει.» Τ' βάλανε κοdὰ στὴ φ'γοὺ νὰ πορωθεῖ, ἀρχ'νίκανε νὰ κ'βediάζ'νε. Κ'βέda στὴ g'βέda, ἔρθε λόγος γιὰ τ'ς μῆνες, ποιοὶ ἔναι καλοὶ τσαὶ ποιοὶ κατσοί. Τὰ παλλ'κάρζ' ἀρωτήκανε τὴ γρζά : — «Αἴ, θειά, σοὺ ἔda λές; ποιοὶ ἔν' οἱ καλοὶ τσαὶ ποιοὶ ἔν' οἱ κατσοὶ μῆνες ;»

—«Γιὰ μάννα ! παιδάτσα μου, οὖλ' καλοὶ τσ' ἄξοι ἔναι ! Ποιὲ νὰ πρωτοθυμ'θοῦ ; Καθένας ἔχει τσαὶ τ' χάρζι του ! 'Ο Γιονάρης μὲ τσὶ σκολὲς τ' Ἄη Βασ'λειοῦ τσαὶ τ' Φωτός, π' ἁγιάζ'νε τὰ νερά, μερεύει τὸ πέλα'ος τσαὶ φεύ'νε τὰ καΐτσα, νὰ πᾶ νὰ ταξιδέψ'νε, νὰ μᾶς φέρ'νε οὖλα τὰ καλά. Τσ' ὁ Φλεβάρης

μὲ τ'ς Ἀποκρζὲς τσαὶ τὰ γλέδια του, ποὺ χορεύ'νε οἱ νιὲς τσαὶ τὰ παλλ'κάρζα τσαὶ gουνουστεύει ἕνας τὸν ἄλλε τσ' ἀγαπιόdαι! Τσ' ὁ Μαdριστὴς π' ἀνοί'ουνε τὰ κλαδιά, χωρίζ'νε τ' ἀρνιὰ στ' μάdρα τσ' ἔναι τὰ γάλατα πολλὰ τσαὶ βγαίν'νε τὰ κλωσσοπούλια. Γιὰ ὁ Ἀπρίλης τσ' ὁ Μάης μὲ τ' γιορτὴ τ' Ἄη Γιώργιοῦ τσαὶ τ' Μεγάλη Λαbρὴ τσαὶ τ' ἄθια τσαὶ τσὶ δροσές τ'νε. Τσ' ὁ Θεριστὴς τσ' Ἀλουν'κὸς μὲ τὸ bολὺ καρπὸ τσαὶ τ'ς μεγάλοι μέρες, τσ' ὁ Ἄο'στες ὁ τροπαιοφόρες, μὲ τὰ σ'κοστάφ'λα, π' οὖλοι τὲ bαρακαλοῦνε τσαὶ λένε, νἄτανε δυὸ βολὲς τὸ χρόνε!

Ἀμὴ ὁ Τρυγητὴς μὲ τσὶ μούστοι, τσὶ χ' λέδες καὶ τσὶ μουστόπ'τες, γιὰ ὁ Ἄη Δημητρζάτης μὲ τὰ τσαινόργια κρασὰ τσ' ὁ Σπαρτῆς π' θὰ βγοῦνε, νὰ σπέρ'νε τὸ στάρζι τσαὶ τὸ κιρθάρι τσ' ὁ Δετσέβρης μὲ τ'ς πολλοὶ σκολὲς τσαὶ τοῦ Χ'στοῦ τ' γέννησι! Οὖλοι καλοὶ τσ' ἄξοι ἔναι, παιδάτσα μου, οὖλοι καλοὶ τσ' ἄξοι!» Ἔπε πάλι ἡ γριούλα τσαὶ σ'κώθη νὰ φύει.

—«Ἂς πηαίνου πλιά, δάρε ποὔπαψ' ἡ βροχή, νὰ μαζευτοῦ τσαὶ γὼ στὸ σπ'τάτσ' μου, πριχοῦ σκοτ'νιάσει. Καλ'νύχτα, παιδιά μ', τσαὶ σπολλάτ' σας!»

—«Ὥρα καλή, θειά. Πριχοῦ φύεις, δός μας δάρε τὸ σακκ'λάτσ' σου, νὰ σ' βάλομε μεῖς δυὸ κουρβ'λάτσα.» Τ'ς πέρανε δὰ τὸ σακκ'λάτσ' της τσ' ἀdὶς γιὰ κουρβ'λάτσα, τ'ς τὸ γ'μόκανε φλουριὰ τσαὶ λίρες. Τὸ δέκανε ἀπὸ πάνου, τσῆ βοθήκανε, νὰ τὸ βάλει πὰ στὸ νῶμο της τσαὶ τ'ς ἔπανε, νὰ μὴ d' ἀνοίξει στὸ δρόμο, μόνε σὰ bάει στὸ σπίτ' της, νὰ κλείσ' τ' bόρτα τσαὶ τὰ παρεθύρια τσαὶ τότες νὰ τ' ἀνοίξει.

Πάει πλιὰ στὸ σπ'τάτσ' της, κλᾶ τ' bόρτα τσαὶ τὰ παρεθύρια της, ἀνοίει τὸ σακκ'λάτσ', νὰ βγάλει τὰ κουρβ'λάτσα, ν' ἀνάψει τὴ φ'γού, νὰ μα'ερέψει τσαὶ νὰ πορωθεῖ. Ἔda νὰ δεῖ! γεμᾶτο λίρες. Στρώνει ἕνα χρέμι χάμου, τ'ς ἀλbουρᾶ, λαbόστραψε ὁ τόπος. Ἀρχίν' τσ' ἡ γρζά, νὰ καλοπερνᾶ, νὰ μὴ πολυοδ'λεύγει. Ἡ γιάλλη, ἡ γ'τόν'σσα ποὺ τ'ν ἔξερε, τ'ν ἔλεπε τσαὶ τ'ς φάνη παράξενο. Πῆε πλιὰ μιὰ μέρα τσαὶ τ'ν ἀρώτ'σε.

— «Σού, πιὸ bροστά, ἔσονε μαθὲς φτωχὴ σὰ τζαὶ μένα. Ποῦς δάρε καλοπερνᾶς τσαὶ δὲ δ'λεύγεις; Ποῦ ταῦρες τὰ λεπτά; Ποιὸς σ' τἄdωτσε;»

Ἡ γιάλλη τὴ λ'πήθη τσαὶ τ'ς ἔπε τ'ν ἱστορία: — «Ἄε δάρε τσαὶ σού, bορ'νὰ σ' δώσ'νε τσαὶ σένα!» τ'ς λέει.

Σκώνετ' ἡ γρζά, ταχ'νό, παίρνει τὸ σακκ'λάτσ' της, πάει. Βρίστσει τὴ σπ'λιά, βρίστσει τὰ παλλ'κάρζα, τ'νὲ λέει νὰ τ'ν ἀφήσ'νε, νὰ κάτσ' νὰ πορωθεῖ στὴ φ'γού, ὥς νὰ περάσ' ἡ βροχή!— «Σαπίκαμε! τοῦτες ὁ Σπαρτῆς μᾶς ξεκλούνιατσε πλιὰ μὲ τὰ χιόνια τσαὶ τὰ νερὰ φέτι, πνιγήκαμε!...»

— «Δὲ σ' ἀρέσει ὁ Σπαρτῆς, θειά;» τ'ς λέει ἕνας ἀπ' τὰ παλλ'κάρζα. «Ποιοὶ μῆνες ἔναι πιὸ καλοὶ τσαὶ ποιοὶ ἔναι κατσοί;» Τ'ν ἀρωτοῦνε.

Ἀρχίν'τσε πλιὰ ἡ γριά, νὰ τ'ς κατακρένει οὖλοι στ'ν ἀράδα.

— «Ποιὲ νὰ πρωτοθ'μηθοῦ, παιδάτσα μου, τ' gατσία τσαὶ τ'ς τυραννίες π' μᾶς κάν'νε; Τὸ Γιονάρη τσαὶ τὸ Κ'τσοφλέβαρε μὲ τὰ χιόνια τ'νε, π' μᾶς πα'ών'νε; Ἢ τὸ Μάρτη, τὸ bεdάγνωμο, τὸ γdάρτ' τσαὶ τὸ bαλ'κοκάφτη, π' ὥς τὸ ταχ'νὸ τὸ ψοφᾶ, τσ' ὥς τὸ δειλ'νὸ τὸ βρωμᾶ; Τὸν Ἀπρίλη τσαὶ τὸ Μάη, πότε μὲ κάψα τσαὶ πότε μὲ δροσές, π' ἀρρωσταίν'νε οὖλοι τσαὶ θερμαίνοdαι; Ἢ τὸ Θεριστὴ τσαὶ τὸν Ἀλουν'κὸ ποὺ ξεκάνει ὁ κόσμος ἀπ' τὸ θέρος τσαὶ τ' ἀλούνεμα, ἢ τὸν Τρυ'ητὴ μὲ τὸ τρῦγος τσαὶ τ'ς μυῖγες του. Τὸν Ἄη - Δημητρζάτη τσαὶ τὸ Σπαρτῆ μὲ τὰ νερὰ τσαὶ τὰ κρζώματα τσαὶ τὸ Δετσέβρη μὲ τὸν Ἄη - Ν'κόλα τσαὶ τ'ν Ἀγιὰ Βαρβάρα, π' μαρμαρώνει τσαὶ χιονίζει τσαὶ δὲν ἀρωτᾶ τσὶ φτωχοί, ἔdα θὰ φᾶνε τσ' ἂν ἔχ'νε ξ'λαράτσα, νὰ πορωθοῦνε λ'γάτσι! Ἔναι δὰ ὁ ἕνας χιερότερες ἀπ' τὸν ἄλλε, παιδάτσα μ'!»ἔπε ἡ γρζὰ τσαὶ σ'κώθη νὰ φύ'ει.

— «Δός μας, θειά, τὸ σακκλάτσ' σου, νὰ στὸ γιμόσομε μεῖς κάν'να κουρβ'λάτσι, πριχοῦ φύ'εις, νὰ μὴ gοράζεσαι!» τ'ς ἔπανε τὰ παλλ'κάρζα. Ἡ γρζά, οὖλο χαρά, τ'νὲ τὸ δόνει τσ' ἀπάdεχε τὰ φλουριὰ τσαὶ τὰ κολωνάτα, π' θὰ τὸ γ'μόζανε! Τὸ γ'μόκανε, τ'ς τὸ δώκανε, τ'ς παρατζείλανε πλιά, νὰ μὴ d' ἀνοίξει, ἄ

δὲ bάει στὸ σπίτ' της, νὰ φράξει οὖλοι τσὶ τρύπες τσαὶ νὰ σφαλίξει πόρτες τσαὶ παρεθύρια.

Μόνε τ' ἄνοιξε, τσεῖνοι τὄχανε γ'μόσει φίδια φαρματσερά, πέτ'νε πάνου στὴ γρζὰ τὰ φίδια, τὴ drῶνε ! Πάει τὸ ταχ'νὸ ἡ γειτόν'σσα, χτ'πᾶ τ' bόρτα, χτ'πᾶ. Σὰ δὲ τ'ς ἄνοιγε, κ'dᾶ μὲ δύναμι, σπάζει τ' bόρτα, bαίνει μέσα, ἔda νὰ δεῖ ; Τὰ κοκκαλάτσα τ'ς μόν' ἔχανε ἀπομείνει.

Τὰ δώδεκα παλλ'κάρζα ἔτανε μαθὲς οἱ δώδεκα μῆνες τσαὶ τὴ d'μωρήκανε, ποὺ τ'ς κατάκρενε τσ' ἀd'μέψανε τσείνη ποὺ τ'ς παίνεσε, τ' gάναν ἀρχόd'σσα ! Τσ' ἔζ'σε τσείνη καλὰ τσαὶ μεῖς καλύτερα.

Μ'δὲ γὼ ἔμονε τσεῖ, μ' δὲ σεῖς νὰ τὸ π'στέψετε !

Μαριγὼ τ' Κυριαζῆ, ἐτῶν 50.

Κ ο υ ρ β ο ύ λ ι α=κληματσίδες.

Λ ά γ κ α=λαγκαδιά. Π ο ρ ω θ ε ῖ=πυρωθεῖ, ζεσταθεῖ. Χ' λ ὲ ς πληθ. χ' λ έ δ ε ς=ἡ μουσταλευριά. Ἀ λ μ π ο υ ρ ᾶ=χύνει μὲ ὁρμή, πλημμυρίζει.

21. Η ΚΑΛΗ ΓΕΝΑΙΚΑ ΤΣ' Η ΚΑΤΣΑ ΠΕΘΕΡΑ.

ΤΟΝΕ μιὰ βολὰ μιὰ κόρη πολὺ φ'λότ'μος, οὖλο τσαὶ ψυχ'κὰ ἔκανε. Παdρεύτη δὰ τσ' ἔχε μιὰ πεθερά, καλὸ κ'μάσι, οὖλο τὴ b'dolo'οῦσε τσαὶ τ' gατ'γοροῦσε στὸν ἄdρα της, κακον'κοτσαρὰ τσαὶ σκορπαλευρού. 'Αμὴ τσείνη δὲ d'ν ἔννοιαζε, ὅ,τι τ'ς λέανε. Μόνε μαγέρευε, πρῶτα ἔθελ' νὰ βγάλει, νὰ δώσει στοὺς φτωχοὺς τσ' ἀπέτσει νὰ βάλει, νὰ φᾶνε οἱ δ'τσοί της.

Ἡ πεθερά τ'ς πλιὰ ἔβανε μάgανα στὸ γυιό της, π' ἡ γεναίκα τ' θὰ τ' δ ι α ' ο υ μ ί σ ' τὸ σπίτι, ὅπ' ἔναι σπάταλη, οὖλο τέτοια τοὔλεγε τσαὶ φύλαε τσαὶ τ' νύφη της, νὰ μὴ βγάνει τίβοτα ὄξου. Ἡ γεναίκα σεκλετ'ζότανε, ἀμὴ ἔκανε ποὺς ἔκανε, ἔπαιρνε λίγο φαγάτσι, τόρριχνε κὰ στὸ παράσπ'το, π' δὲν ἔbαιν' ἡ πεθερά της, γιὰ νὰ τὸ δώσ' τ'ν ἄλλη ὥρα στσὶ φτωχοί.

Περάκανε λί'οι μέρες, λέει : — «"Α, νὰ πὰ νὰ δοῦ, μὴ βρωμήσει τσεῖνο τὸ φαΐ, πούρριξα τσ' μέσα.» Πάει, ἔdα νὰ δεῖ ; οὖλο τὸ φαΐ ἔχε γίνει ἕνας σβοῦλες μεγάλες μ ι τ ζ ' β ὶ λ'βάνι. Τὸ βάνει σὲ μιὰ b ο ύ ρ δ α , τὸ φορτώνεται τσαὶ πάει μακριὰ σ' ἕνα κλεῖσμα, ἀνάμεσα σὲ δυὸ β'νά, ἀνάβει κλαδιά, ρίχνει πάνου τὸ λ'βάνι, νὰ τὸ κάψει, νὰ μὴ d' δεῖ κανείς.

Τσεῖνο, μόν' ἔπερε φωτιὰ τὸ λ'βάνι, μοσκοβόλ'τσε ὁ τόπος, ἔφτατσε ὁ καπνὸς τσ' ἡ μερωδιὰ ὥς τὸν οὐρανό !

Λογιάζει δὰ τσ' ἀνοίγουν τὰ οὐράνια,κατεβαίνουν τρεῖς ἀτζέλοι, στέκοdαι bροστά τ'ς τσαὶ τ'ς λένε : — «"Επε ὁ Θεός, ἔdα θέλ'ς νὰ σ' κάμομε γιὰ τ' gαλωσύνη σου ; "Ο,τ' θέλ'ς νὰ στὸ δώσομε ! Θέλ'ς ζωή ; Θέλ'ς πλοῦτος ;»—«"Οχι,» λέει τσείνη, τσ' ἀπ' τὸ φόβο, τ'ς φύ'ανε τὰ χούματ' ἀπ' τὰ ποδάρια της τσαὶ τρεμότανε : — «"Εdα θέλεις;» τ'ς λένε πάλι οἱ ἀτζέλοι, «πές το τσαὶ μὴ φοβᾶσαι.»

Λέει τσείνη : — «Θέλου νὰ λέπου, μόν' ἔναι ν' ἀπεθάνει κανείς, τὸν ἄτζελο ποὺς θὰ παίρνει τὴ ψ'χή του!» Τ'ς λὲν οἱ ἀτζέλοι : — «Μὴ dὸ γερεύεις τοῦτο δά, γιατ' δὲ θὰ σ' βγεῖ σὲ καλό, μόνε τὸ πεῖς σ' ἄλλε κανεί, θ' ἀπεθάνεις!» Τσείνη δὲν ἄκ'τσε, μόν' ἔλεε : — «Γὼ τοῦτο θέλου τσ' ἂς ἀπεθάνου!» Λένε τότες οἱ ἀτζέλοι : — «Μιᾶς τσαὶ τὸ θέλ'ς, ἂς σ' γίνει!»

Σὲ λί'ε τζαιρὸ ἔτον ἕνας φτωχὸς καλὸς ἄθρωπος τσεῖ στ' γειτονιὰ τσ' ἔρθε ἡ γιῶρα ν' ἀπεθάνει. Οὖλοι π'γαίνανε τσαὶ τὲ λέπανε τσαὶ κλαίανε, π' τὲ λ'πότα-

νε. Πάει τσ' ἡ γεναίκα, μόνε bῆτσε στὸ σπίτ' του, λογιάζει, λέπ' τὸν ἄτζελο, σταματ'μένε πάν' ἀπ' τὸ τσεφάλ' του, νὰ τὲ χαδεύει τσαὶ νὰ τ' γελᾶ τσαὶ τρογύρου τ' ἀτζελάτσα μὲ λαϑοῦτα τσαὶ διολιὰ νὰ τρα'ουδοῦνε, νὰ τὲν ἀποτσ'μίσ'νε, νὰ τοῦ μ'λαϊμίσ'νε τὸ bόνο του.

Ἡ γεναίκα σὰν ἔδε οὔλους π' κλαίανε, λόγιαζε τσαὶ τσεῖνε, μ' ἔda χαρὰ παράδονε τὴ ψ'χή του στ' ἀτζέλ' του τὰ χέρια, ἀρχίν'τσε νὰ γελᾶ τσαὶ πῆε στὸ σπίτ' της γελῶdας τὴ στράτα - στράτα. Ἡ πεθερά της τ' λόγιαζε, π' γελοῦσε τσαὶ σὰν ἔρθε ὁ ἄdρας της τ'ν ἀϑάν'ζε. Τοὔλεγε μαϑές, ἔda κατσὰ γεναίκα ποὔτονε, π' οὔλοι λ'πότανε τὸ φτωχὸ τσαὶ τσείνη χασκάρ'ζε σὰ λωλή, π' τὲν ἔδε ν' ἀπεϑαίνει.

Ἀπ' ἔτσει, περνᾶ πάλι λί'ες τσαιρός, πέτει ν' ἀπεϑάνει ἕνας γέρος ἄρχοdας, π' μὲ τ' gατσία του ἔχε κάψει πολλούς. Οὔλοι πλιά, ὅσοι ἀκούανε ποὺ ξεψ'χοῦσε, χαδευότανε, γελούσανε τσαὶ τὲ βλαστ'μούσανε τὸ σκατόψ'χο, π' νὰ gαρίσει ὥς νὰ βγεῖ ἡ ψ'χή του, ἐτσὰ δὰ π' τυραννοῦσε τσὶ φτωχοί.

Πάει τσ' ἡ γεναίκα, bαίνει μέσα, λογιάζει, γύρου τρογύρου ἀπ' τὴ στρώσι ποὔτανε πλαγιασμένες ὁ ἄρχοdας, δαιμόνοι τσαὶ δαιμονόπ'λα μὲ χατζάρια τσαὶ μαχαίρια νὰ τραϑοῦνε τὴ ψ'χή του, νὰ τ' bάρ'νε τσαὶ τσεῖνες νὰ τ' βαστᾶ μὲ τὰ δόdια, νὰ μὴ θέλ' νὰ τ'ν ἀφήσει, γιατ' ἔλεπ' ἔda τ'ν ἀπάdεχε τσαὶ λαχτάρ'ζε τσαὶ χτυπιότανε τσαὶ γούρλωνε τὰ μάτια του... Ἡ ψ'χή της τὲ λ'πήϑη τσ' ἔφ'γε τσαὶ πῆε στὸ σπίτ' της, κλαιόdας τὴ στράτα - στράτα.

Σὰ d'ν ἔδε ἡ πεθερά της, τ'ν ἀρώτ'σε γιᾶda ἔκλαιγε. Σὰν ἔρθε πλιὰ ὁ γυιός της, τοὔϑαλε γιὰ καλὰ τὰ μάgανα τσ' ἀϑάν'τσε τ' νύφ' της, τὴ bισσά, τὴ δειξά, τὴ dελεσά, ποὺ παράπετε μὲ ξαῦτε τσαὶ τὲ λ'πότανε τσαὶ τὲν ἔκλαιγε.

Ὁ γυιός της πλιὰ δὲ βάσταξε, μόνου πῆε τσ' ἀρωτοῦσε τ' γεναίκα του, γιᾶda γελοῦσε, σὰ bέϑαινε ὁ φτωχός, τσ' ἔκλαιε δάρε γιὰ τὸν ἄρχοda ;— «Θέλου νὰ μ' τὸ πεῖς τσαὶ νὰ μ' τὸ ξηγήσεις !» τ'ς ἔλεγε τσαὶ τ'ς ξανάλεγε. Τσείνη ἔκλαιγε. Τοὔλεγε πλιά : — «Μὴ μὲ μαgανίζε ς, γιάτ' θὰ μὲ χάσεις, μόνε σ' ποῦ τὸ μυστ'κό...» Τσεῖνες τὸ χαϑᾶ του : — «Θέλου, νὰ μ' πεῖς τσ' ἂς σὲ χάσου.»

Λέει τότες ἡ γεναίκα : — «Παράτζ'λε πρῶτα, νὰ μ' κάνουν ἕνα ξ' λοκρέϑϑατο τσαὶ νὰ μ' τὸ φέρ'νε δῶ.»

Πέρανε τὸν ἄξαμο, τ'ς κάναν τὸ ξ'λοκρέϑϑατο τσαὶ σὰ dὸ φέραν τσαὶ τ' ἀποθώκανε bρὸς στ' bόρτα της, ἡ γεναίκα bῆτσε μέσα, ξάπλωτσε, φίναξε τὸν ἄdρα της τσαὶ τοῦπε τὸ χάρισμα τ' Θεοῦ, ποὺ τ'ς ἔχε δοσμένο.

Τ'ν ἴδια ὥρα ἔδε τὸν ἄτζελο, π' μὲ τρα'ούδια τσαὶ διολιὰ κατέϑαινε νὰ παρ' τὴ ψ'χή της ! Τὰ ματάτσα τ'ς καλύψανε τσαὶ μ' ἕνα χαμόγελο, παράδωτσε τὴ ψ'χή της στὸν ἄτζελο, ποὺ στεκόταν bροστά της τσαὶ τ' bαρεκαλοῦσε.

Δ'μήτρης Τραχανᾶς, βοσκὸς (ἐτῶν 60).

Δια'ουμίζω = λεηλατῶ, κλέπτω, διασκορπίζω. Μιτζιβί = μυρωδᾶτο, μοσκολίβανο. Μπούρδα = μεγάλο σακκί. Μ'λαϊμίσ'νε = καταπραΰνουν, μαλακώσουν. Πισσά, δειξά, τελεσά = τὸ κοινόν: ἡ πίσσα, ἡ δείξα. Ξυλοκρέββατο = φέρετρο. Ὄξαμο = μέτρο. Καλύψα'νε = ἔκλεισαν γιὰ νὰ πεϑάνει.

Νοικοκυρὰ μὲ τὰ καθημερινά της.

(Ἐλαιογραφία Γ. Β. Πέσκε)

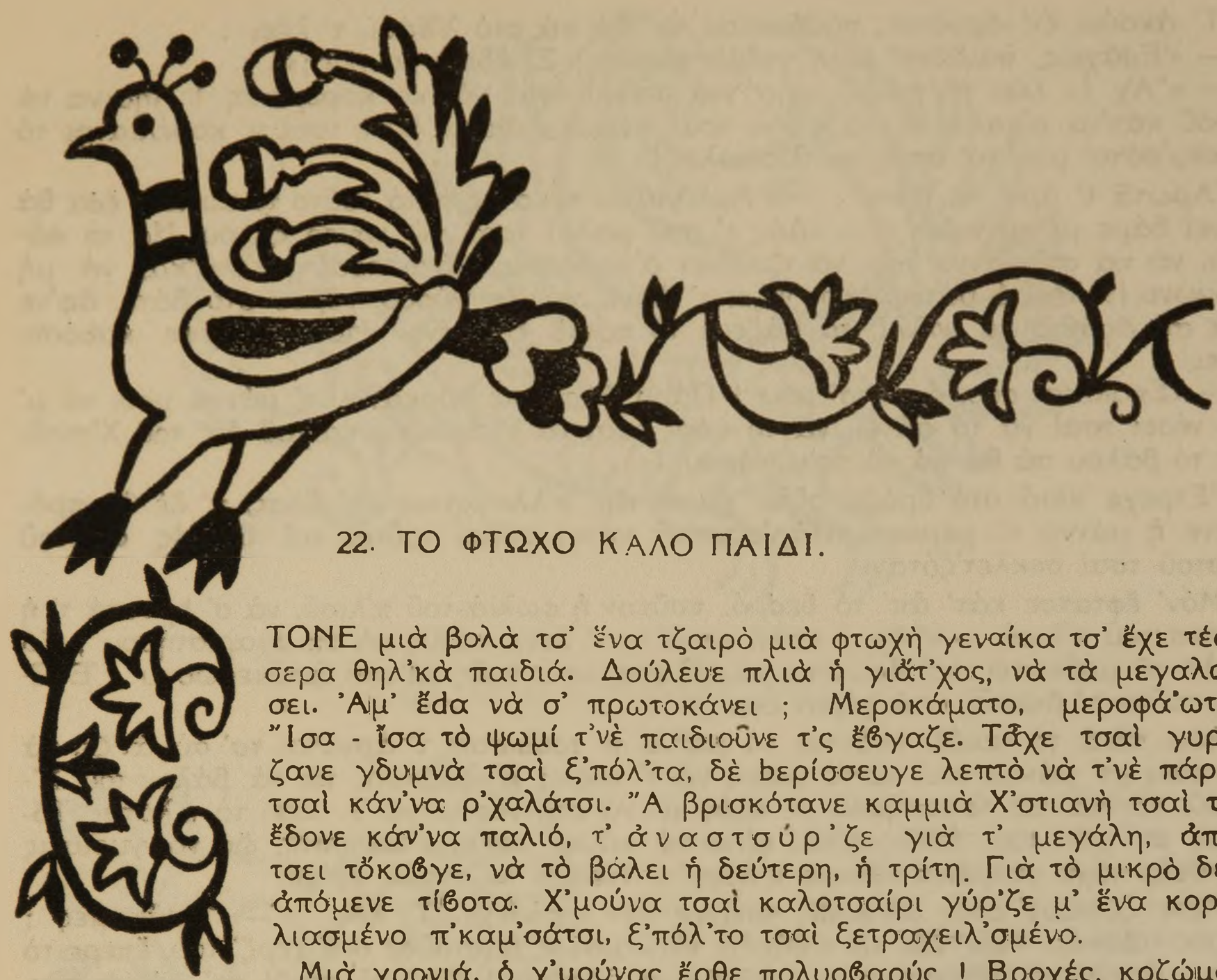

22. ΤΟ ΦΤΩΧΟ ΚΑΛΟ ΠΑΙΔΙ.

ΤΟΝΕ μιὰ βολὰ τσ' ἕνα τζαιρὸ μιὰ φτωχὴ γεναίκα τσ' ἔχε τέσσερα θηλ'κὰ παιδιά. Δούλευε πλιὰ ἡ γιάτ'χος, νὰ τὰ μεγαλώσει. 'Αμ' ἔda νὰ σ' πρωτοκάνει ; Μεροκάματο, μεροφά'ωτο. Ἴσα - ἴσα τὸ ψωμί τ'νὲ παιδιοῦνε τ'ς ἔbγαζε. Τᾶχε τσαὶ γυρίζανε γδυμνὰ τσαὶ ξ'πόλ'τα, δὲ bερίσσευγε λεπτὸ νὰ τ'νὲ πάρει τσαὶ κάν'να ρ'χαλάτσι. Ἄ βρισκότανε καμμιὰ Χ'στιανὴ τσαὶ τ'ς ἔδονε κάν'να παλιό, τ' ἀναστσύρ'ζε γιὰ τ' μεγάλη, ἀπέτσει τὄκοbγε, νὰ τὸ βάλει ἡ δεύτερη, ἡ τρίτη. Γιὰ τὸ μικρὸ δὲν ἀπόμενε τίbοτα. Χ'μούνα τσαὶ καλοτσαίρι γύρ'ζε μ' ἕνα κορελιασμένο π'καμ'σάτσι, ξ'πόλ'το τσαὶ ξετραχειλ'σμένο.

Μιὰ χρονιά, ὁ χ'μούνας ἔρθε πολυοbαρύς ! Βροχές, κρζώματα, χιόνια ! Τὸ καμένο τὸ μικρὸ τρεμότανε, δὲ bοροῦσε νὰ σταθεῖ, λέει τ'ς μάννας του :

— «Μάννα ! γὼ θὰ φύου ! θὰ πὰ νὰ βροῦ ἄλλ' μάννα, νὰ μ' κάνει τσαὶ κάν'να ρ'χαλάτσι καμμιὰ βολά, θ' ἀπεθάνου μόν' ἀπομείνου ἄλλο δῶ ! Μόνο μὲ τὸ π'καμ'σάτσι δὲ daγιαdοῦ!»

Φεύει τὸ παιδί ! πάει... πάει... Στὸ δρόμο βρίστσει ἕνα π'λάτσι κάτου ἀπὄνα δεdρό. Τὸ π'λάτσι ἔτον μικρὸ τσ' ἀμάλλιαγο, ἔχε πέσει ἀπὸ τ' φωλιά τ' τσαὶ φίναζε, δὲν ἔχε δύναμ' νὰ πετάξει, ν' ἀνεbεῖ πὰ στὸ δεdρό, θελὰ ψοφήσει κὰ στὸ χοῦμα. Τὸ παιδὶ τὸ λ'πήθη, τὄπερε στὰ χεράτσα του, τὸ πόρωτσε μὲς στὴ σφουχτιά του, λόγιαξε γύρω τ' τσαὶ σὰν ἔδε ἕναν ἄdρα ποὺ ρχότανε, τοῦπε τσαὶ τὄbαλε πίστα στ' φωλιά του. Τὸ γλύτωτσε τὸ π'λί !

Ἔπερε πάλι τὸ δρόμο τ' τὸ παιδὶ τσαὶ πή'αινε, νὰ πὰ περάσει ἀνάμεσα 'πὸ κάdα κλαδιά. Λογιάζ' ἕναν ἀλ'φαdὲ τσ' ἔπλετσε τ' ἀλ'φαdόπανο του, πάνου κάτου, bρόστα πίστα, τσ' αὐγάτ'ζε, λὲς τσ' ἔχε ἀνάgασι μεγάλη ! Στάθη τὸ παιδί, λέει : — «Ἂς μὴ d' χαλάσου τὸ πανάτσ' του, ἂς πάου ἀπὸ τ'ν ἄλλ' μεριά, νὰ μὴ σεκλετίσου τὸν ἀλ'φαdέ.» Τ' λέει ὁ ἀλφαdές : — «Σπολλάτ' σου, καλὸ παιδί ! Τὸ καλὸ π' μοὔκανες, ἔda θέλ'ς νὰ σ' κάνου ; Ποῦ πᾶς δάρε, ἐτσὰ δὰ γδυτὸ τσαὶ ξ'πόλ'το;»

Λέει τὸ παιδί : — «Πὰ νὰ βροῦ πανί, νὰ τὸ πάου τ'ς μάννας μ', νὰ μ' κάμει τσαὶ μένα κάν'να ρ'χαλάτσι, γιατὶ κρζώνου.» Τ' λέει ὁ ἀλ'φαdές:— «Πήαινε τσαὶ στὸ γυρισμό σ' πέρασ' ἀπὸ δῶ, νὰ μ' πεῖς, νὰ σὲ βοηθήσου τσ' ἐγώ, σ' ὄ,τ' δύνομαι.»

Φεύει τὸ παιδί, πάει πιὸ πέρα, βρίστσει ἕνα βάτε, πὰ νὰ περάσει, πιάνεται τὸ π'καμ'σάτσ' του πὰ στ'ς ἀgάθες, κορελιάστη, ἀπόμ'νε dἰπ κῶλος ! Ἔκλαιε πλιὰ τὸ παιδί. Ἔτον καμὸς καρδιᾶς, νὰ τ' ἀκοῦς τσαὶ νὰ τὸ λέπ'ς!..

Τ' ἀκούει ἔν' ἀρνάτσι, ποὔβοστσε τσ' δὰ κὰ στὸ λ'βάδι, τ' λέει :

— «'Εδᾶχεις, παιδάτσ' μου, γιᾶda κλαῖς ; Σ' ἔδερε κανείς;»

— «"Αχ !» λέει τὸ παιδί, «πῆα γιὰ μαλλὶ τσαὶ γύρ'κα κορεμένες ! Πήαινα νὰ βροῦ κάν'να ρ'χαλάτσι, νὰ d'θοῦ τσαὶ πέρακα ἀπ' τὸ βάτε τσαὶ μ' κορέλιατσε τὸ π'καμ'σάτσ' μου τσ' ἀπόμ'να θεόκωλος!»

'Αρωτᾶ τ' ἀρνὶ τὸ βάτε : — «'Αμ' γιᾶda τὄκανες πλιὰ τοῦτο τὸ κακό ; ἔda θὰ γ'νεῖ δάρε μὲ τὸ παιδί;» — «Δός τ' σοὺ μαλλὶ τσαὶ γὼ νὰ τὸ ξάνου. Νὰ τὸ πάρει, νὰ πὰ στ' μάννα του, νὰ τ' κάνει ρ'χαλάτσα, νᾶναι τσαὶ μαλλίτ'κα, νὰ μὴ κρυώνει!» λέει ὁ βάτες. 'Αρχ'νίζει τ' ἀρνί, γύρ'ζε γύρου γύρου στὸ βάτε, ἄφ'νε πὰ στ' ἀgάθια τὸ μαλλί, τὸ μάζευε τὸ παιδὶ ξασμένο. Μόνε μάζεψε καbόσο, λέει :

— «Σπολλάτ' σου, ἀρνάτσ' μου ! Πάου δάρε, νὰ προκάνου τ' μάννα μου, νὰ μ' τὸ νέσει τσαὶ νὰ τὸ φάνει, νὰ τὸ κόψ' τσαὶ νὰ τ' ἀράψει, πριχοῦ ἀπ' τοῦ Χ'στοῦ, νὰ τὸ βάλου σὰ θὰ πὰ νὰ τσ'νωνήσου !»

"Ετρεχε πλιὰ στὸ δρόμο οὖλο χαρά, ἀμ' σ'λλογότανε τσ' ὅλας, π' δὲ θὰ πρόκανε ἡ μάννα τ', μεροκαματάρ'σσα νὰ κάνει οὖλοι τοῦτοι τσὶ δ'λειὲς ὥς τοῦ Χ'στοῦ τσαὶ σεκλετ'ζότανε.

Μόν' ἔφτατσε κάτ' ἀπ' τὸ δεdρό, ποῦτον ἡ φωλιὰ τοῦ π'λιοῦ, νὰ σ' bροστά τ' ἡ μάννα τοῦ π'λιοῦ. — «"Αχ ! καλὸ παιδί!» τ' λέει, «ποῦς νὰ σὲ φχαριστήσου ; Τὸ καλὸ π' μοὔκανες τσ' ἔσωτσες τὸ π'λάτσ' μου, ποῦς νὰ στὸ ξεπλιερώσου ; 'Εδᾶναι τοῦτο π' βαστᾶς στὰ χέρια σου ;»

Λέει πλιὰ τὸ παιδί, ποὔτονε τὸ μαλλὶ π' τοὔδωτσε τ' ἀρνάτσι τσ' αὐγάτ'ζε, νὰ τὸ πάει στ' μάννα του, νὰ τὸ νέσει, νὰ τ' κάμει ρ'χαλάτσα, νὰ τὰ βάλει τοῦ Χ'στοῦ, νὰ πὰ νὰ τσ'νωνήσει. — «Δός μ' νὰ στὸ νέσου γῶ !» λέει τὸ π'λάτσι. Τὄπερε στ' μύτ' του, ἀνέβη ψ'λά, ψ'λά νὰ κάμει μακρζὰ κλουστή, ὥς νὰ γυρίσεις νὰ δεῖς, τὄχε νεσμένο, τὄκανε κ'βάρι ! Τὄπερε τὸ παιδί, ἔφ'γε.

Μόνε ζύγωσε στὸν ἀλ'φαdέ, τσεῖνες τὲν ἀπάdεχε. Τ' λέει : — «'Εdᾶκαμες ; εὗρες τίβοτα;» Μόν' ἔδε τὰ κ'βάρζα τὸ νέμα, π' βαστοῦσε στὸ χέρζ' του, ἔπερε τὸ νέμα, ἀρχίν'τσε, τὄφανε μάνε - μάνε μιὰ μορφιά ! Πῆε τὸ παιδὶ στ' μάννα του, τ'ς ἔδωτσε τὸ πανί, τοὔκοψε τὸ φ'στανάτσ' του, τ' τἄρραψε, τὄβαλε τσαὶ μορφοστολίστη, πῆε στ'ν ἐκκλησὰ τσ' οὖλοι τὸ χαδευότανε, ποὔτον ἐτσὰ δὰ ζεστὸ τσ' ὠμορφοd'μένο.

Καλὴ τ' Καρεφύλλη, (ἐτῶν 75).

'Α ν ά σ τ σ υ ρ ί ζ ω = τακτοποιῶ, συγυρίζω. 'Α λ' φ α ν τ έ ς = ἀράχνη. 'Α λ' φ α ν τ ό π α ν ο = τὸ πανὶ τῆς ἀράχνης. 'Α ν ά γ κ α σ ι = βία. Σ π ο λ λ ά τ η = εὐχαριστῶ.

23. ΟΤΣΥΡΟΓΛΕΣ.

ΙΑ φορὰ κι' ἕναν καιρὸ ἦταν ἕνα ἀντρό'ὑνο πολὺ ἀγαπημένο, εἶχαν κι' ἕνα κορ'τσάτσι, π' τ' ἀγαπούσανε πιὸ πολὺ κι' ἀπ' τὰ μάτια τους. Μεγάλωσε τὸ παιδί, ἦρθ' ἡ ὥρα του, τὸ στείλανε σκολειό.

Ἡ δασκάλα σὰ μπῆτσε μὲς στὸ σπίτι, ποὺ τ' bαίρνανε οὔλη τ'ν ὥρα γιὰ χατήρι τοῦ παιδιοῦ, ζήλεψε τὸν πατέρα, τέτοιο χρυσὸ νοικοκύρη ποὺ τὸν ἔβλεπε. Τοὔκανε νάζια, καμώματα, μὰ κεῖνος δὲν εἶχε μάτια παρὰ μόνο γιὰ τὴ γυναίκα του κι' ὅλα πήγαιναν χαμένα.

Τῆς β'λήθη τότες, νὰ ξελοθρέψει τὴ γυναίκα, νὰ πάρει τὸν ἄντρα της κι' ἄρχισε, νὰ χαϊδεύει τὸ παιδί, νὰ τὸ φ'λεύει γλυκά, μουστόπ'ττες, νὰ τ' λέει, ἂν σ' εἶχα γὼ παιδί μου, θὰ σοὔκανα οὔλα σου τὰ χατήρια, δὲ θὰ σὲ μάλλωνα, δὲ θὰ σ' ἄφ'να νὰ στενοχωρευτεῖς ποτές. Τοῦτο, τσεῖνο !... Τὄκανε τὸ παιδὶ νὰ τὴν ἀκούει σ' ὅλα ὅσα τοὔλεγε.

Τοῦ λέει μιὰ μέρα : — «Νὰ γυρέψεις τῆς μάννας σου, νὰ σ' δώσει καρύδια 'πὸ τ' μαρμαρένια σεντούκα, τσαὶ μόνε στσύψει νὰ σ' δώσει, ν' ἀφήσεις νὰ πέσ' τὸ στσέπασμα νὰ τὴ πλακώσει, νὰ μὲ πάρει μένα ὁ πατέρας σου, νὰ σ' ἔχου γὼ παιδί μου, νὰ δεῖς τί ὡραῖα π' θὰ περνοῦμε !»

Τὸ παιδὶ ἑφτὰ χρονοῦ μικρὸ ὅπως ἤτανε, πάει στὴ μάννα του, τ'ν ἀρχίζει.

— «Μάννα, θέλου καρύδια 'π' τὴ μαρμαρένια σεντούκα. Θέλου καρύδια 'π' τὴ μαρμαρένια σεντούκα!» Τοὔλεγε ἡ μάννα του : — «Πᾶρε τώρα ἀπ' αὐτὰ ἐδῶ, τὰ ἴδια εἶναι, ποιὸς νὰ βαστάξει τὸ στσέπασμα, ν' ἀνοίξου τ' σεντούκα, μόνη μ' δὲ μποροῦ.» Τὸ παιδὶ τὸ χαϐᾶ του : — «Δός μ' ἀπὸ τ' μαρμαρένια σεντούκα τσαὶ γὼ θὰ στὸ βαστοῦ τὸ καπάτσι!»

Ἀνοίγει ἡ μάννα, σκύϐει νὰ πιάσει καρύδια, μολάρει τὸ παιδὶ τὸ σκέπασμα, μαγγώνει τὸ τσεφάλι τῆς μάννας, τὴ σκοτώνει ! Πάει στὴ δασκάλα ὅλο χαρά, τῆς τὸ λέει. Ὁ πατέρας ἔκλαψε τὴ γυναίκα του, ἀπόμ'νε μὲ τὸ παιδί τ' μονα-

χός. Σὲ λίγον καιρό, τὄβαζε ἡ δασκάλα τὸ παιδί, νὰ πεῖ τοῦ πατέρα του, νὰ τὴν πάρει. Κεῖνος, οὔτε π' νὰ τ' ἀκούσει, δὲν ἤθελε.

Ἀφοῦ τὸν μαγγάνιζε, θύμωσε καὶ κεῖνος μιὰ μέρα, παίρνει ἕνα ζευγάρι κ ' ν τ ό ρ ε ς , τὶς κρεμᾶ κάτ' ἀπ' τὸ ράφι, λέει τοῦ παιδιοῦ : — «Σὰ λειώσ'νε οἱ κ'ντόρες καὶ πέσουν ἀπ' τὸ καρφὶ ποῦν' κρεμασμένες, τότες θὰ τ' bάρου γεναίκα μου !» Πάει τὸ παιδὶ στενοχωρεμένο, τὸ λέει τῆς δασκάλας. Τοῦ λέει ἡ δασκάλα : — «Ξέρεις τί νὰ κάνεις; νὰ τ'ς παίρνεις κάθε πρωΐ, νὰ τὶς κατουρᾶς, κεῖνες θὰ σαπίσ'νε καὶ θὰ πέσουν ἀπ' τὸ καρφί.»

Πέρασε κάμποσος καιρός. Κατούρ'σε, κατούρ'σε τὸ παιδί, οἱ κ'ντόρες σαπίσανε, πέτουν ἀπ' τὸ καρφί. Λέει τὸ παιδί : — «Πατέρα, οἱ κ'ντόρες λειώσανε, δὲ θὰ τ' bάρεις τὴ δασκάλα μου;» Ὁ πατέρας σὰν εἶδε τὴν ἐπιμονὴ τοῦ παιδιοῦ, λέει : — «Καλά, ἀφοῦ τὴν ἀγαπᾶς τόσο πολύ, γὼ θὰ τ' bάρου γιὰ χατήρι σου! Νὰ μὴ μοῦ παραπονευτεῖς ὅμως ὕστερα, π' δὲν εἶναι καλή, θἆναι πλιὰ γυναίκα μου καὶ γὼ καυγάδες μὲς στὸ σπίτι μου δὲ θέλου !» — «Ὄχι,» λέει τὸ παιδί, «γὼ δὲ θὰ σ' ποῦ τίποτα, πᾶρ'τηνα καὶ θὰ δεῖς !»

Παίρνει ὁ πατέρας τὴ δασκάλα. Στὴν ἀρχή, τὸν πρῶτο χρόνο, ὅλα πήγαιναν καλά. Ὕστερα, σὰν ἔκανε κι' ἡ μητρυιὰ δικό της παιδί, ἕνα κορίτσι ἄσκημο καὶ κακό, ζήλευε τὸ προγόνι κι' ἄρχισε νὰ τὸ τυραγνᾶ. Κεῖνο τὸ καμένο ἔκλαιγε, μὰ ποῦ νὰ μ'λήσει στὸν πατέρα του, δὲν κοτοῦσε νὰ τοῦ πεῖ τίποτα. Τὴν ἔστελνε πλιὰ ἡ μητρυιὰ στὸν ποταμό, νὰ πλύνει τὰ σπάργανα τοῦ μωροῦ, τὴν ἔστελνε γιὰ κλαδιὰ στὸ ρομάνι. Τ'ς ἔδον' ἕνα κομμάτι ξερὸ ψωμὶ καὶ τὴν ἔστελνε νὰ δ'λεύει ἀπ' τὸ πρωΐ ὡς τὸ βράδυ.

Μεγάλωνε κι' ὅλας τὸ παιδὶ κι' ἄρχισε, νὰ καταλαβαίνει τὸ κρῖμα της. Πήγαινε πίσω στὸ Gόd'λε κάθε Σάββατο, ἄναβε τὸ καντήλι τῆς μάννας της, θύμιαινε, ἀπὲ καθόταν κι' ἔκλαιε καὶ χτυπιότανε. Μὲ τὰ πολλὰ κλάματα καὶ τὶς φωνὲς ἀκούει μιὰ βραδυὰ τὸ μνῆμα κι' ἀναστενάζει. Τῆς λέει μιὰ φωνή : — «Αἴ, παιδί μου! δὲν τὸ ξέρεις, π' θὰ παιδευτεῖς γιὰ τὸ κρῖμα σου ; Μόνε μὴ μ'λᾶς καὶ κάνε ὑπομονή, ἴσως σὲ σ'χωρέσει ὁ Θεός, ὅπως σὲ σ'χώρησα τσαὶ γώ. Ἄμα ἔχεις τίποτα π' σὲ τυραννᾶ, νἄρχεσαι νὰ μ' τὰ λές, νἄχεις τ'ν εὐτσή μου!»

Ἔφυγε τὸ παιδί, πάει σπίτι, φωνὲς ἡ μητρυιά, ξύλο : — «Ποῦσονα, μωρή, καὶ γύρ'ζες τέτοια δὰ ὥρα ;» Τὸ κορίτσι μ'λιά!.. Μιὰν αὐγὴ τὴ ξυπνᾶ ἡ μητρυιά, τ'ς δόνει ἕνα κοφίνι ροῦχα τσ' ἕνα τόσο δὰ ξεροκόμματο, τὴ στέλνει στ'ν Ἀναβάλ'σα, νὰ πὰ νὰ πλύνει. Ἀρχίν'σε τὸ κορίτσι ἔπλενε, ἔπλενε ὡς τὸ δειλ'νό. Ποῦ νὰ τελειώσει τόσα ροῦχα ! Κεῖ τὸ δειλινὸ κάθεται νὰ φάει τὸ ψωμάτσ' της. Νὰ σ' τσ' ἔρχετ' ἕνας γέρος :

—«Δός μ' τσαὶ μένα, παιδάτσ' μου, λίγο ψωμάκι,» τῆς λέει, «ποὺ π'νοῦ καὶ δὲν ἔχου ψωμί.» Βγάνει τὸ κορίτσι τὸ ψωμὶ ἀπ' τὸ στόμα του, τὸ δόνει τοῦ γέρου. Τῆς λέει : — «Δός μ' τσαὶ λίγο νερὸ ποὺ διψοῦ !» Πάει στ'ν Ἀναβάλ'σα, πλένει ἕνα λα'ηνάτσι, ποῦχε μαζύ της, καλὰ - καλά, τ' φέρνει κρύο νερό, πίνει ὁ γέρος. Τῆς λέει : — «Δὲ μὲ ψειρίζεις τσ' ὅλας;» — «Μετὰ χαρᾶς σου, παππού !» τ' λέει τσείνη.

Βάζει ὁ γέρος τὸ κεφάλι του πὰ στὰ γόνατά της, τὸν ψειρίζει καλὰ καλά, τοῦ χτενίζει τὰ μαλλιά του. Σ'κώνεται ὁ γέρος νὰ φύγει, τῆς λέει : — «Σὲ φχαριστοῦ καὶ νἄχεις τὴν εὐτσή μου, χ'σό μου κορίτσι! Ὅ,τι πιάνεις, μάλαμα νὰ γίνεται !» Φεύγει ὁ γέρος.

Σὲ λίγο λέει τὸ παιδί : — «Ἄς μαζέψου λίγο τὰ μαλλιά μου, νὰ τὰ πλέξου, νὰ πάρ' τὰ ροῦχα, νὰ φύ'ου!» Κάνει νὰ πιάσει τὰ μαλλιά της, κεῖνα γίνονται ἀμέσως χρυσά ! Πάει νὰ φορέσει ἕνα παλιοφούστανο, π' τὄχε πλύνει, καθὼς τὸ βάνει ἀπάνου της γίνεται καὶ κεῖνο χρυσό. Παίρνει τὰ ροῦχα, χρυσαλλαμένη καὶ χρυσομαλλούσα γυρίζει στὸ χωριό! Ὅσοι τὴ βλέπανε, θαμάζανε τὴν ἐμορφάδα της !

Τὴ βλέπει ἡ μητρυιά, πῆγε νὰ σκάσει ἀπὸ τὸ κακό της. Τὴν ἀρωτᾶ, ποῦ τὰ βρῆκε τοῦτα οὖλα τὰ μαλάματα. Τῆς λέει, ποὺ βρῆκε ἕνα γέρο καὶ τῆς φτσήστη. Στέλνει ἡ μητρυιὰ τὴν κόρη της τὴν ἄλλη μέρα, πάει ὁ γέρος, τῆς γυρεύει φαΐ,

ψωμί, νερό, δὲν τ' δόνει τίποτα, μόνο τὸν διώχνει... Τὴν καταριέται κι' αὐτός, νὰ φυτρώσουνε σ' ὅλο τὸ κορμί της κέρατα ! Μόλις πάει στὸ χωριὸ φορτωμένη κέρατα, τὴν παίρνουν τὰ παιδιὰ ξοπίσω, τὴν ἀναγελοῦσαν.

Ἡ μάννα της δὲν ἔξερε, τί νὰ κάνει τῆς προγονῆς, ποῦταν ἡ αἰτία. Τὴν πιάνει, τὴ σκοτώνει στὸ ξύλο ! Φεύγει πάλι τὸ κορίτσι, πάει στὸ Gód'λε, τἄλεγε τῆς μάννας της. Τ'ς ἔλεγε π' θὰ σκοτωθεῖ, δὲ ντογιαντᾶ τέτοια ζωή ! Τ'ς λέει ἡ πεθαμένη μέσ' ἀπ' τὸ μνῆμα : — «Ὑπεμονή, ὥς νὰ ξεπλερώσεις τὸ κρῖμα σου, ἔχεις καιρό !»

Σὲ λίγον καιρό, ἡ βασίλισσα τοῦ τόπου δὲν ἔχε παιδιά, δεήστη στὸ Θεό, λέει : — «Ἂς κάνω ἕνα παιδὶ κι' ἂς εἶν' καὶ φίδι !» Γεννᾶ, κάνει ἕνα φίδι. Πῶς νὰ τὸ θρέψ'νε; ποιὸς νὰ τὸ βυζάξει; ἡ βασίλισσα τὄβλεπε καὶ τὸ φοβότανε. Βγάλανε τελάλη, ποιὸς μπορεῖ νὰ βυζάξει τὸ βασιλόπουλο, νὰ παρουσιαστεῖ στὸ βασιλέα, νὰ τὸ πεῖ.

Τ' ἀκούει ἡ μητρυιά, παρουσιάζεται στὸ βασιλέα, τοῦ λέει : — «Γὼ ἔχου μιὰ κοπέλλα κατάλληλη, μὰ δὲ θέλει, πρέπει νὰ τὴν πάρετε μὲ τὴ βία, νὰ τὴ βάλετε νὰ βυζάξει !»

Πᾶνε στὸ σπίτι, παίρν'νε τὴ προγονή, τὴν πᾶνε στὸ παλάτι. Κείνη ἔκλαιγε, ἔλεγε π' δὲ μποροῦσε. Τὴ φοβέρισαν ποὺθὰ τὴ σκοτώσουν. Λέει :

— «Καλά, νὰ τὸ βυζάξω, ἀφῆστε με τώρα, νὰ πὰ ν' ἀποχαιρετήσου τὴ μάννα μου !» Πάει στὸ Gód'λε, στὸν τάφο τῆς μάννας της, ἔκλαιγε, χτυπιότανε, ἔλεγε τὰ βάσανά της.

Λέει ἡ πεθαμένη : — «Νὰ πεῖς τ' βασιλέα, νὰ σ' κάνει δυὸ χ'σὰ βυζιὰ μὲ μιὰ τρύπα στὴ μέση, νὰ χύνεις μέσα γάλα, νὰ τὰ γιμόζεις, νὰ τὸ ρουφᾶ τὸ φίδι, νὰ μὴ σὲ δακώσει καὶ φαρμακωθεῖς!»

Τὄπε τοῦ βασιλιᾶ, τῆς ἔκαναν τὰ χρυσὰ βυζιά, τἄβαζε πάνου ἀπ' τὰ δικά της, βύζαινε τὸ φίδι, γίνη ἕνα φίδι τόσο μεγάλο καὶ χοντρὸ σὰν ἄνθρωπος. Τὴ γνούρ'ζε σὰ μάννα, ἔτρεχε ἀπὸ πίσω της, τ'ν ἀγαποῦσε !

Πέρασαν λίγα χρόνια, τὸ φίδι μεγάλωνε, ἦρθ' ὁ καιρὸς νὰ παντρευτεῖ. Ποιὰ γυναίκα τὄπαιρνε; Πάει ἡ μητρυιὰ στὸ βασιλέα, τοῦ λέει :

—«Τούτη π' τὸ βύζαξε, τούτη εἶν' ἄξια, νὰ τὸ πάρει κι' ἄντρα της.»

Φωνάζει ὁ βασιλέας τὴν κοπέλα, τ'ς λέει : — «Θὰ σὲ παντρέψομε μὲ τὸν Ὄφι !» ἔτσι τὄλεγαν τὸ βασιλόπουλο.

Κινᾶ πάλι, πάει στὸν τάφο τῆς μάννας της, λέει : — «Τώρα δὲ γλυτώνου, θὰ μὲ φάει τὸ φίδι, ἦρθε τὸ τέλος μου,» κι' ἔκλαιγε. Λέει ἡ μάννα της μέσ' ἀπ' τὸν τάφο : — «Ἂν κάνεις ὅ,τι σοῦ πῶ, δὲ θὰ πάθεις τίποτα. Θὰ γυρέψεις, νὰ χτίσ'νε μὲς στὸν ὀντᾶ σου ἕνα φοῦρνο καὶ νὰ σοῦ φέρουνε κι' ἑφτὰ φορτώματα ξύλα. Σὰ γίνει ὁ γάμος, τὸ βράδυ π' θὰ κλειστεῖς μὲ τὸν Ὄφι οἱ δυό σας μὲς στὴ κάμαρα, θ' ἀνάψεις τὸ φοῦρνο ἑφτὰ φορές, κάθε φόρτωμα καὶ μιὰ φουρνιά. Θὰ φορέσεις ἑφτὰ πουκάμισα κι' ἄμα πορώσει ὁ φοῦρνος, θὰ βγάζεις σὲ κάθε φουρνιὰ ἀπὸ ἕνα πουκάμισο καὶ θὰ λὲς καὶ τοῦ Ὄφι, νὰ βγάζει καὶ κεῖνος ἀπὸ ἕνα ντύμα του καὶ θὰ τὰ ρίχνεις μαζὺ στὸ φοῦρνο, νὰ καίγονται. Μὲ τὸ τελευταῖο ποὺ θὰ βγάλει ὁ Ὄφις, θ' ἀπομείνει ἄνθρωπος καὶ τότε θὰ τοῦ δώσεις, νὰ φορέσει ροῦχα ἀθρωπ'νὰ καὶ θὰ τὸν πάρεις ἄντρα σου !»

Ἔγιναν πλιὰ ὅλα, ὅπως τὰ παράγγειλε ἡ μάννα της. Ἔγινε ὁ γάμος, τοὺς ἔκλεισαν τὴ νύχτα στὴν κάμαρα τοὺς δυὸ μὲ τὸν Ὄφι. Ἄλλαζε κείνη, ἔβγαζε τὸ φίδι ἀπὸ ἕνα πουκάμισο, τὄρριχνε στὸ φοῦρνο, καιγότανε. Ἀπόμεινε στὸ τέλος ὁ Ὄφις, ἕνα παλληκάρι σὰν τὸ κρύο νερό !

Τὸ πρωΐ, σὰν πῆγαν ν' ἀνοίξουν, νόμιζαν, πὼς θὰ τὴν εἶχε φάει κι' ἄνοιγαν σιγὰ - σιγὰ τὴν πόρτα. Ἀνοίγουν, βρίσκουν τὸ βασιλόπουλο. Χαρές ! Δὲν ἤθελαν νὰ τὸ πιστέψουν, νόμιζαν, πὼς ἤταν κανένας φίλος της καὶ τὸν ἔμπασε κρυφὰ καὶ σκοτώσανε μαζὺ τὸν Ὄφι. Ὕστερα εἴδανε ποὔμοιαζε τῆς βασίλισσας, κατάλαβαν πὼς ἤτανε τὸ βασιλόπουλο. Χαρὲς πλιά, γίνη ἄλλος γάμος, ξαναπαρθήκανε, ζοῦσαν ζωὴ χαρησάμενη.

Ἦρθε καιρὸς νὰ πάει τὸ βασιλόπουλο στὸν πόλεμο. Ἔφυε, ἄφησε τὴ γυναίκα του τεσσάρου μηνοῦ γκαστρωμένη. Πῆγε, πολέμησε, κόντευε νὰ γυρίσει. Ἡ μητρυιὰ δὲν εἶχε ἡσυχία. Πιάνει, γράφει ἕνα γράμμα, τάχα ἀπ' τὴ βασίλισσα, τοὔλεγε μέσα, ποὺ ἡ γυναίκα του ἦταν αἰσχρή, ποὺ τὸν λυπᾶται, μὰ τί νὰ κάνει, τὸ κεφάλι του τἄφταιγε ! Τὸ διαβάζει ὁ Ὄφις, γίνεται θηρίο. Πιάνει, γράφει στὴ μητέρα του ἕνα γράμμα, νὰ τὴ διώξουν ἀμέσως, μόλις λάβουν τὸ γράμμα του. Νὰ γυρίσει πίσω, νὰ μὴν τὴ βρεῖ.

Ἡ βασίλισσα κι' ὁ βασιλέας, ποὺ τὴν ἀγαποῦσαν, δὲν ξέρανε, τί ἔπαθε ὁ γυιός τους καὶ τἄγραφε αὐτά. Τοῦ γράφει ὁ βασιλέας, νὰ τὸν ρωτήσει, γιατί νὰ τὴ διώξουνε. Κλέβει ἡ μητρυιὰ τὸ γράμμα, γράφει ἄλλο, ποὺ τοὔλεγε πιὰ ἕνα σωρὸ κατηγορίες. Γράφει πάλι τὸ βασιλόπουλο, νὰ τὴ διώξουνε ἀμέσως, νὰ μὴ τὴ βρεῖ ἐκεῖ.

Κείνη ἤτανε λεχώνα στὸ κρεββάτι. Ἅμα σηκώθηκε, τῆς λένε ποὺ ἔγραψε ὁ Ὄφις νὰ φύγει. Παίρνει τὸ παιδί της, βάζει κάτι παλιόρουχα, σηκώνεται, φεύγει. Πάει, πάει, βραδυάστηκε σ' ἕνα ρημοκκλήσι, μπαίνει, ν' ἀνάψει τὰ καντήλια, νὰ μείνει ἐκεῖ τὴ νύχτα, π' δὲν ἔχε ποὺ νὰ πάει. Τσεῖ νοιώθει κι' ἔρχεται σιμά της ἕνας ἴσκιος κι' ἀκούει μιὰ φωνὴ νὰ τῆς λέει :

— «Τί κάνεις ; πῶς βρέθης ἐδῶ ;» Κείνη φοβήθη. Τῆς λέει ἡ σκιά : «— Μὴ φοβᾶσαι, ἄνθρωπος εἶμαι καὶ γώ.»

Κάθησε κείνη, διηγήθη τὴν ἱστορία της. Ἔκλαιγε. Τῆς λέει ἡ σκιά :

— «Μὴν κλαῖς καὶ μὴ στενοχωριέσαι. Βλέπεις ἐκεῖ πέρα μακριά, στὴν πολιτεία αὐτή, κεῖνο τὸ μεγάλο παλάτι ντυμένο ὅλο στὰ μαῦρα ; Νὰ πᾶς καὶ νὰ χτυπήσεις τὴν πόρτα καὶ νὰ πεῖς : « Γ ι ὰ τ ὴ ψ υ χ ὴ τ ο ῦ Τ σ υ ρ ό γ λ ο υ σ ο υ, δ ὲ μ' ἀ ν ο ί γ ε ι ς τὴν π ό ρ τ α, ν ὰ ρ θ ο ῦ μ έ σ α, π ο ὺ δ ὲ ν ἔ χ ο υ π ο ῦ ν ὰ μ ε ί ν ο υ ;» Θὰ σ' ἀνοίξουνε καὶ θὰ μείνεις ἐκεῖ κι' ἐγὼ θἄρχομαι κάθε βράδυ, ν' ἀπομένω μαζύ σου, γιατὶ πολὺ σ' ἀγάπησα. Πρόσεξε μοναχα, ἂν σὲ ρωτήσουν, ποῦ τ' ἄκουσες αὐτὸ τὸ ὄνομα, νὰ μὴν πεῖς τίποτα, πῶς μὲ εἶδες...»

Φεύγει ἡ κοπέλα, πάει κάτω, φτάνει στὸ παλάτι νύχτα πιά, βλέπει τὸ παλάτι βουτημένο στὰ μαῦρα, σκοτεινό, πάνω σ' ἕνα μπαλκόνι μιὰ γυναίκα καθισμένη κι' ἔκλαιγε, κείνη ἦταν ἡ βασίλισσα. Ἡ κοπέλα χτυπᾶ τὴν πόρτα, οἱ φύλακες τὴ διώχνουνε : — «Τέτοια δὰ ὥρα δὲν ἀνοίγομε σὲ κανεί!» Λέει πιὰ κείνη : — «Γιὰ τὴ ψυχὴ τοῦ Τσυρόγλε σου, ἄνοιξέ μου, ποὺ δὲν ἔχω, ποῦ νὰ μείνω, γὼ καὶ τὸ παιδί μου.» Τ' ἀκούει ἡ βασίλισσα πάνω ἀπ' τὸ μπαλκόνι, φωνάζει, τῆς ἀνοίγουν, τῆς δίνουν ἕναν ὀντᾶ, πλαγιάζει.

Τὴν ἄλλη μέρα τὴ φωνάζει ἡ βασίλισσα, ἦτον ἡ μάννα τοῦ Τσυρόγλου, τὴν ἀρωτᾶ, ποῦ ἄκουσε τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ της ; ποῦ τὸ εἶδε ; κείνη δὲ μιλοῦσε. Ἡ βασίλισσα νάμισε, πῶς θἄταν γυναίκα του καὶ τὸ παιδὶ θὰ ἤτανε δικό του. Διάταξε, τῆς δώσανε μιὰ ὡραία κάμαρα γι' αὐτὴν καὶ τὸ παιδί της, τῆς ἔδωσε ροῦχα καλά, τῆς ἔστελνε κάθε μέρα φαγιὰ καλά, ἀπόμεινε πιὰ ἐκεῖ καὶ κάθε βράδυ πήγαινε ὁ Τσυρόγλες, γινόταν ἄνθρωπος καὶ πλάγιαζε μαζύ της.

Ἡ βασίλισσα κάθε μέρα πήγαινε στὸν ὀντᾶ της, χάδευε τὸ παιδί, τοῦ πήγαινε δῶρα, ἔκλαιγε καὶ τὴν παρακαλοῦσε, νὰ τῆς πεῖ, ποῦ εἶχε μάθει γιὰ τὸ παιδί της τὸ ἄτυχο, ποὺ τὄχε μαγέψει μιὰ κακιὰ μάγισσα καὶ τοὔχε πάρει τὸ κορμὶ καὶ τ' ἄφησε μιὰ σκιὰ μονάχα καὶ πλανιότανε σ' ὅλο τὸν κόσμο, χωρὶς νἄχει ἡσυχία.

Στὸ τέλος μιὰ μέρα ἀπὸ τὰ πολλά, τῆς λέει ἡ κοπέλα : — «Μὴν κλαῖς κι' ἐγὼ θὰ στὸν δείξω. Κεῖνος ἔρχεται κάθε βράδυ ἐδῶ καὶ πλαγιάζει μαζύ μου. Νὰ ρθεῖς μιὰ νύχτα σιγὰ - σιγά, νὰ τὸν δεῖς.» Πάει πιὰ ἡ μάννα, τὸν βλέπει, λέει :

—«Πῶς νὰ κάνομε, νὰ τὸν βαστάξομε δῶ, νὰ μὴ φύγει ;» — «Αὐτὸ εἶν' ἀδύνατο,» λέει ἡ κοπέλα. «Κεῖνος κάθε αὐγή, πρὶν φανεῖ ὁ ἥλιος, φεύγει καὶ χάνεται.»

Παραγγέλνει ἡ βασίλισσα, τῆς κάνουν ἕνα χαλί, τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα. Τὸ κρεμνᾶ ὄξω ἀπ' τὸ παράθυρο, ξυπνᾶ ὁ Τσυρόγλες, λέει : — «Ἀργεῖ ἀκόμα νὰ

ξημερώσει.» Πλαγιάζει πάλι, τὸν παίρνει ὁ ὕπνος. Βγαίνει ὁ ἥλιος, μέρα πιὰ σὰν ξαναξύπνησε, λέει : — «Πῶς ἀργεῖ νὰ ξημερώσει σήμερο ;» Σηκώνεται, πάει στὸ παράθυρο, βλέπει τὸ χαλί, τὸ παραμερίζει, βλέπει ποὺ κόντευε μεσημέρι ! Πάει μέσα.

— «Ἄχ!» τῆς λέει, «τί μοῦκανες ; Τώρα πῶς θὰ φύγω ; Πάει, χάθηκα, τί θὰ γίνω;»

Μπαίνει ἡ μάννα του, πέφτει στὴν ἀγκαλιά του, ἀνοίγουν πόρτες, παράθυρα, μπαίνει μέσα τὸ φῶς κι' ὁ ἥλιος, λύνονται τὰ μάγια, ἀπομένει ὁ Τσυρόγλες στὸ βασίλειό του μὲ τὸ λαό του, τὴ μάννα καὶ τὴ γυναίκα του, ζοῦσαν σὰν τὰ πιπίνια.

Ἂς ἀφήσομε τὴν κοπέλα, νὰ ζεῖ βασίλισσα στὸ παλάτι μὲ τὸ παιδί της καὶ τὸν καινούργιο της ἄντρα, νὰ δοῦμε τί ἀπόγινε ὁ Ὄφις. Κεῖνος σὰ γύρισε ἀπὸ τὸν πόλεμο, τὸν ἀρχινίσαν ἡ μάννα του κι' ὁ πατέρας του, τί ἦταν αὐτὰ ποὺ ἔγραφε ; Γιατὶ εἶπε, νὰ διώξουν τὴ γυναίκα του καὶ τὸ παιδί του, τέτοια καλὴ γυναίκα !... Αὐτὸς ἀπόμεινε, τοὺς λέει :

— Σεῖς δὲ μοῦ γράψατε τοῦτα καὶ κεῖνα γι' αὐτήν;»

Λέει ὁ βασιλιὰς κι' ἡ βασίλισσα : — «Ὄχι !» τοὺς δείχνει τὰ γράμματα, λένε : — «Δὲν εἶναι δικά μας !» Ψάχνουν, ξεκαθαρίζουν, βρίσκουν ποὺ τἄγραψε ἡ μητρυιά. Τὴν πιάνουν, τὴν κρεμοῦνε. Στέλνει στρατό, τελάληδες σ' ὅλο τὸ βασίλειο, νὰ βρεῖ τὴ γυναίκα καὶ τὸ παιδί του, δὲν τὴ βρίσκουν πουθενά. Ἔπεσε πιὰ ὁ Ὄφις στὸ θάνατο ἀπ' τὸν καμό του. Σὲ λίγον καιρὸ ἔρχεται ἕνας ἀξιωματικὸς ἀπ' τὸ ἄλλο βασίλειο, λέει : — «Ἡ γυναίκα τοῦ βασιλόπουλου εἶναι τώρα γυναίκα τοῦ βασιλέα τοῦ Τσυρόγλου, τὴν εἶδα μιὰ μέρα στὸ παλάτι.»

Φεύγει ὁ Ὄφις, παίρνει καὶ στρατὸ μαζύ του, πάει νὰ πάρει τὴ γυναίκα του. Σὰν ἔφτασαν κοντὰ στὰ σύνορα, ὁ Τσυρόγλες βγῆκε μὲ τὸ στρατό του, νὰ ὑπερασπίσει τὴ χώρα του. Ἀνταμώθηκαν οἱ δυὸ στρατοὶ κοντὰ σὲ μιὰ βρύσι, σ' ἕναν κάμπο. Στέλνει ὁ Τσυρόγλες κήρυκες νὰ ρωτήσουνε τὸν Ὄφι, τί θέλει καὶ γιατὶ ἦρθε νὰ πατήσει τὴ χώρα του ;

Λέει ὁ Ὄφις : — «Θέλου τὴ γυναίκα μ' καὶ τὸ παιδί !» Ὁ Τσυρόγλες ἔλεγε: — «Εἶναι δική μου γυναίκα, κείνη μὲ γλύτωσε ἀπ' τὰ μάγια καὶ μ' ἔκανε πάλι ἄνθρωπο, ποῦχα 'πομείνει μόνο σκιά !» Λέει ὁ Ὄφις : — «Δική μου εἶναι, μήπως ἐμένα δὲ μὲ γλύτωσε ἀπ' τὸ Χάρο κι' ἀπ' τὰ μάγια κι' ἔχει καὶ παιδὶ δικό μου καμωμένο;»

Ἤθελαν πιὰ νὰ πολεμήσουν. Παρουσιάζεται ἕνας γέρος πολύξερος, τοὺς λέει: —«Ἀντὶ νὰ πολεμήσετε καὶ νὰ σκοτωθεῖτε καὶ σεῖς καὶ οἱ στρατοί σας, δὲν εἶναι καλύτερα, νὰ φωνάξετε τὴ βασίλισσα ἐδῶ, νὰ πεῖ μόνη της, ποιὸν ἀπ' τοὺς δυὸ θέλει. Νὰ κρίνει μοναχή της τὴν τύχη της ;»

Σ'φωνήσανε πλιά, στέλνει ὁ Τσυρόγλες στὸ παλάτι, ἔρχεται ἡ βασίλισσα, τῆς λένε νὰ διαλέξει, ὅποιον ἀπ' τοὺς δυὸ ἀγαποῦσε πιὸ πολύ, νὰ τοῦ γυρέψει, νὰ τῆς δώσει νερὸ νὰ πιεῖ ἀπ' τὴ βρύσι. Ὁ ἄλλος θὰ καταλάβει καὶ θὰ φύγει.

Στάθη πιὰ στὴ μέση ἡ βασίλισσα, κύτταζε τὸν Ὄφι, τὸ βασιλόπουλο ποὺ κείνη τὸ μεγάλωσε μὲ τὸ γάλα της. Κείνη τὄκανε ἄνθρωπο, αὐτὸς ἦταν ὁ πρῶτος της ἄντρας, ποὺ τὸν ἀγαποῦσε τόσο καὶ κεῖνος τὴν πότισε φαρμάκι κι' ἔβαλε καὶ τὴν ἔδιωξαν ἀπ' τὸ παλάτι!...

Κύτταζε τὸν Τσυρόγλε ποὺ γι' ἀγάπη της ἔπαψε νὰ εἶναι σκιὰ καὶ γίνη πάλι ἄνθρωπος. Ποὺ τὴν περιμάζεψε ἀπ' τὸ δρόμο στὸ παλάτι του καὶ τὴν ἔκανε βασίλισσά του !... Δὲν ἤξερε τί νὰ κάνει! Τὰ μάτια της τρέχανε βρύσι.

Σὰν τὴ βιάζανε, νὰ δώσει μιὰν ἀπάντησι, ν' ἀποφασίσει τί θὰ κάνει, ἔνοιωσε νὰ λιγώνεται ἡ καρδιά της, κάθησε κάτω στὴν ἄκρη κι' εἶπε :

—«Ἐγὼ τὸν Ὄφιν ἀγαπῶ καὶ τὸν Τσυρόγλε θέλω !

Τσυράγλε, δῶσε μου νερὸ καὶ νὰ πεθάνω θέλω!...»
Ὅς νὰ τρέξει ὁ Τσυρόγλες, νὰ τῆς δώσει νερό, ἔπεσε κάτω καὶ ξεψύχησε.

Μανώλης Σταμέλος (ἔμπορος ἐτῶν 40)

Κ' ν τ ό ρ ε ς = κουντοῦρες, παντοῦφλες. Κ ό ν τ' λ ε ς = κόνδυλος λ. ἀρχ. τὸ νεκροταφεῖο τῆς Σκύρου, πάνω σὲ λόφο βραχώδη.

24. Ο ΓΙΑΝΝΑΤΣΗΣ, Ο ΓΥΙΟΣ ΤΗΣ ΑΡΦΑΝΗΣ.

ΙΑ φορὰ κι' ἕναν καιρὸ ἤτανε ἕνα ὀρφανὸ κορίτσι, μ'δὲ μάννα εἶχε, μ'δὲ πατέρα, μ'δὲ ἀδερφὸ κανένα. Ἦταν πλιὰ μοναχὸ κι' ἔρ'μο, μόνο ἕνα νονὸ εἶχε. Στενοχωριότανε, καθόταν κι' ἔκλαιγε τὴ μοναξιά του καὶ τὴν ἀρφάνια του ! Κλάψε, κλάψε, γέμισε ἕνα ποτήρι δάκρυα. Σὰ γέμισε τὸ ποτήρι, ἤπιε τὰ δάκρυά της καὶ 'γγαστρώθη. Σὲ λίγον καιρὸ ἄρχισε νὰ φουσκώνει ἡ κοιλιά της καὶ στοὺς ἐννιὰ μῆνες γέννησε κι' ἔκανε ἕνα ἀγοράτσι.

Ὁ νονός της τ' βαροφάνη, τὴ μαγγάνιζε νὰ τ' πεῖ μὲ ποιόνα τὄκανε ; Τὸ κορίτσι ἔκλαιγε, σκοτωνότανε : — «Ἐγὼ δὲν πῆγα μὲ κανεί!» ἔλεγε. Ὁ νονὸς τὸ χαβᾶ του : — «Θέλω νὰ μοῦ πεῖς καὶ νὰ μοῦ μαρτυρήσεις !...»

Μὲ τὰ πολλά, μαρτύρησε τὸ κορίτσι, ποῦχε πιεῖ τὸ ποτήρι μὲ τὰ δάκρυά της. Τὴ σ'χώρετσε πιὰ ὁ νονός, βαφτίσανε τὸ παιδί, τὸ βγάλανε Γιαννάκη. Τὴν τρίτη μέρα πῆαν οἱ Μοῖρες καὶ τὸ μεράνανε. Λέει ἡ πρώτη : — «Μιᾶς κι' εἶναι τῆς ἀρφανῆς παιδὶ κι' ἄλλα πλούτη δὲ θὰ βρεῖ ἀπ' τὴ μάννα του, 'γὼ τ' χαρίζου τὴν ἀντρειοσύνη μου ! Νἆναι ἀντρειωμένος. Ὅποιος τὰ βάζει μαζύ του, πάντα νὰ τὸν νικᾶ!» Λέει ἡ δεύτερη : — «Καὶ 'γὼ τ' χαρίζου τὴν ἐξυπνάδα καὶ τὴ σοφία μου! Νὰ γίνει σοφὸς κι' ἔξυπνος, κανεὶς νὰ μὴ μπορεῖ, νὰ τὸν γελάσει.» Ἡ τρίτη Μοίρα τοῦ χάρισε κι' αὐτὴ τὴν ὠμορφάδα της, νὰ γίνει ὤμορφος καὶ καλός, νὰ τὸν ἀγαποῦν ὅλοι.

Ὅσο μεγάλωνε ὁ Γιαννάκης, τὄβλεπε ἡ μάννα του καὶ παρηγοριότανε, τὴν προκοπὴ καὶ τὴν ὠμορφάδα του. Ἦρθε ὁ καιρὸς τὄστειλε στὸ σκολειό. Ἦταν πιὰ ὁ πρῶτος ! Ὁ δάσκαλος τὸν ἀγαποῦσε καὶ τὸν ξεχώρ'ζε ἀπ' ὅλα τὰ παιδιά. Τ' ἄλλα παιδιὰ τὸ ζ'λεύανε, μαζευτήκανε δυὸ τρία, συφωνήσανε μιὰ μέρα, τὴν ὥρα ποὺ σκολάσανε, τὸ παραφ'λᾶνε, πέτουν οὖλοι ἀπάν'του καὶ τ' ἀρχίζουν στὸ ξύλο. Τὸ δέρανε πλιά, τὸ κάψανε τὸ παιδί! Σ'κώνει κι' αὐτὸ τὸ χέρι, φαστέρνει μιὰ στὰ ρ'νὰ τοῦ ἑνοῦς παιδιοῦ, ἀλλ'νοῦ στὰ καπάνια, ἀλλ'νοῦ στὸ μπίκουρνα, τὰ μ'σέρεψε. Ὅπου βαροῦσε τὰ αἵματα τρέχανε. Φύ'νε τὰ παιδιά, πῆγαν κλαιόντας στὶς μαννάδες τους. Οἱ μαννάδες τρέξανε νὰ παραπονευτοῦνε στὸ δάσκαλο. Φώναξε ὁ δάσκαλος τὸ Γιαννάκη, τὸν ρώτησε, γιατί τὄκανε αὐτό, π'δὲν ἤτανε σωστό. Λέει τὸ παιδί:

—«Δὲ φταίου γώ, δάσκαλε, τσεῖνοι μὲ δέρανε, μὲ πνίξανε τί ἤθελα νὰ κάνου;»

—«Καλά,» λέει ὁ δάσκαλος, «γιὰ πρώτη φορὰ στὸ σ'χωρ'νοῦ, μὰ νὰ μὴν τὸ ξανακάνεις.»

Σὰν εἶδανε ποὺ δὲν τὸν τιμώρησε, ἀφρίσανε. Μαζεύονται πλιὰ οὖλες οἱ τάξεις καὶ πέφτουν πάνω στὸ Γιαννάκη νὰ καὶ τούτη, νὰ καὶ κείνη... Τοὺς πιάνει κι' αὐτός, τοὺς δόνει, τοὺς δόνει, τοὺς σακάτεψε, τοὺς καταπόνεσε οὖλοι, τοὺς λιάν'σε στὸ ξύλο, γίν'κε μεγάλο κακό, πῆγαν πάλι οἱ μαννάδες στὸ δάσκαλο, φωνάζει ὁ δάσκαλος τὸ Γιαννάκη, νὰ τὸν τιμωρήσει. Τοῦπε πὼς θὰ τὸν ἄφηνε νηστεία κι' ἀρχίν'τσε νὰ τὸν μαλώνει καὶ νὰ τὸν βαρᾶ. Ἀμὴ ὁ δάσκαλος αὐτὸς εἶχε μεγάλο κ'ισούρι, μόνε ἀρχινοῦσε νὰ βαρᾶ ἂ δὲν ἦταν ἄλλος νὰ τ' πεῖ:—«Σταμάτα!» δὲ σταμάταγε τὸ χέρι του, βαροῦσε λοιπόν, βαροῦσε, βαροῦσε, βαρειέστ'σε στὸ τέλος ὁ Γιαννάκης, γυρίζει καὶ κεῖνος, τοῦ φαστέρνει μιὰ στὸ μπίκουρνα, κάτου ὁ δάσκαλος!... Στάθη πλιὰ καὶ τὸν κύτταζε, φοβήθη, νόμ'ζε πὼς τὸν σκότωσε. Φεύγει, πάει στ' μάννα του, τῆς λέει:—«Μάννα, γὼ θὰ φύου!» Ἔκλαιε ἡ μάννα του, ἔθελε νὰ τὸν βαστάξει, τσεῖνος ἔλεε:—«Δὲ μποροῦ, γὼ θὰ φύου!»

Πιάνει ἡ μάννα του, τ' κάνει ἕνα μπόγο τὰ ρ'χαλάτσα του, τ'δένει σ' ἕνα μαντήλι λίγο ψωμί, δυὸ ἐλίτσες, τ'δόνει μιὰ ρ'γίνα, ἄλλα λεπτὰ δὲν εἶχε, τ'δόνει καὶ τ'ν εὐτσή της, τοῦ λέει:—«Νὰ μοῦ γράφεις, παιδί μου, καὶ στὸ καλό!»

Φεύγει. Πάει, πάει, τράβηξε κατὰ τὸ Μάρμαρο, νὰ κατεβεῖ κάτω στὸν Πεῦκο, νὰ βρεῖ καΐτσι, νὰ φύγει. Σὰν ἔφτασε πὰ στὸ β'νό, ἔκατσε νὰ ξαποστάσει λίγο, κι' ἔβγαλε δυὸ ἐλιές, ψωμί, νὰ φάει καμμιὰν ἀκ'μασά, ποὺ π'νοῦσε. Τσεῖ ποὔτρωγε ἔρχεται ἕνας ἄντρας ἀψ'λός, ἀψ'λός, ὡς πάνου, μ' ἕνα βούρδ'λα περασμένο στ'μέση του, λέπει τὸ μπόγο, στσύβει νὰ τὸν ἀνοίξει.

«Αἴ!» τ' λέει ὁ Γιαννάκης, «ὁ μπόγος εἶναι δ'κός μου, ἔχου τὰ ρ'χαλάτσα μου μέσα, ποὺ μ' τἄδωσε ἡ μάννα μου.»—«Σκάσε!» τ' λέει ὁ κλέφτης, «νἄρθω κεῖ, νὰ δεῖς τὶ θὰ σοῦ κάνου!»—«Ὁ μπόγος εἶναι δ'κός μου,» λέει πάλι τὸ παιδί, «ἄστενα κάτου καὶ μὴ τὸν περάζεις!» Κεῖνος τὴ δουλειά του. Ξακολουθοῦσε νὰ πολεμᾶ, νὰ τὸν ἀνοίξει. Πάει κοντὰ ὁ Γιαννάκης θυμωμένος, σ'κώνει τὸ γρόθο του, τ' φαστέρνει μιά, πέτει χάμου ξερός. Ὁ ληστὴς δὲν τὸ περίμενε, ποὺ θὰ τὸν ἔκανε καλὰ κεῖνο τὸ παιδί.

Σὰν ἄνοιξε τὰ μάτια του παραζαλισμένος ἀκόμα, γύρευε, νὰ βγάλει τὸ βούρδουλα ἀπ' τὴ μέση του, νὰ τὸν βαρέσει. Χύνεται πάν'του ὁ Γιαννάκης λέει:

—«Σὰν πιὸ καλὰ θὰ χτυπᾶ ὁ βούρδουλας ἀπ' τὸ χέρι μου!» Τὸν ἁρπάζει, κοπανᾶ μιὰ στὸ ληστή. Ὁ βούρδουλας ἦτανε μα'εμένος. Ὅπου χτ'ποῦσε μιὰ τσαὶ κάτου. Ἀπεθαίνει ὁ ληστής.

Παίρνει τὸ μπόγο τ' ὁ Γιαννάκης, περνᾶ τὸ βούρδουλα στ' μέση του, κατεβαίνει στὸν Πεῦκο. Ἀπὸ ψ'λὰ ἔδε πὼς ἦτανε καΐτσι ἀραγμένο. Ἀκούει φωνὲς καὶ τρεχάματα. Γινότανε μεγάλη φασαρία. Ζυγώνει κοντὰ σ' ἕνα μπ'λούτσι, ἀρωτᾶ τί τρέχει. Τοῦ λένε, πὼς εἶχανε φανεῖ κορσάρικα κι' ὁ καπετάνιος αὐγάτ'ζε νὰ φύγει, νὰ μὴν τὸν προκάνουν. Πῆε τὸ παιδὶ στὸν καπετάνιο τοῦ μ'λοῦσε, τὸν παρακαλοῦσε νὰ τὸ πάρει μαζύ, κεῖνος δὲν ἤθελε μὲ κανένα τρόπο, νὰ πάρει ἕνα παιδί, νὰ τὸ βάλει σὲ τέτοιο κίνδυνο. Τοῦ λέει ὁ Γιαννάκης:—«Τί σὲ νοιάζει γιὰ μένα; Ὅ,τ' πάθεις σύ, ἂς πάθου τσαὶ γώ. Θέλω νὰ φύου τσ' ὅ,τ' πάθου ἂς πάθου.»

Ὁ καπετάνιος σὰν εἶδε πὼς τὸ παιδὶ ἦταν ἀποφασισμένο νὰ φύγει, τ' λέει: —«Καλά, σὰ δὲ φοβᾶσαι, ἔλα!...» Φεύει τὸ καΐτσι. Μόλις ξανοιχτήκανε πάρα πέρα, βλέπουν τὰ κορσάρικα σαράντα κάτεργα κι' ἐρχόντανε κατὰ πάνου τους. Φόβο πλιά! οὖλοι, ἀπ' τὸν καπετάνιο ὡς τὸν τελευταῖο μοῦτσο, χωθήκανε μὲς στ' ἀμπάρι, κρύφτηκαν νὰ μὴν τ'ς εὕρουν οἱ κορσάροι καὶ τοὺς σκοτώσουνε. Φωνάζουν καὶ τὸ Γιαννάκη νὰ κατεβεῖ, τὸν φωνάζει ὁ καπετάνιος, ὁ Γιαννάκης τίποτα. Σταματημένος πὰ στὸ κάσσαρο, κύτταζε τὰ κορσάρ'κα ποὺ ζ'γώνανε καὶ δὲ σάλευε ἀπ' τὸν τόπο του. Ὅλοι πιὰ οἱ ναῦτες κι' ὁ καπετάνιος κλαίγανε τὸ παιδὶ τέτοιο ὤμορφο κι' ἔξυπνο, ποὺ θὰ τὸ παῖρναν οἱ κορσάροι σκλάβο ἢ θὰ τὸ σκοτώνανε.

Ἔρχονται οἱ κορσάροι κοντά, ρίχνουν τοὺς γάντζους, π'δᾶν ἀπάνω στὸ καΐτσι. Ὁ Γιαννάκης τσεῖ ποὔστετσε τ'ς κύτταζε καλὰ-καλά, τ'νὲ λέει:—«Τί θέλετε δῶ; Φευγᾶτε!» Αὐτοὶ δὲν ἀκούσανε. Πάει ἕνας νὰ πάει κοντὰ στὸ Γιαννάκη, σ'κώνει ὁ Γιαννάκης τὸ βούρδ'λα, κάτου ὁ κορσάρος!... Ἀρχίζει πλιὰ μὲ τὸ βούρδουλα βζζζτ! βζζζτ! Σὰ φίδι σφύρ'ζε πάν' ἀπ' τὸ κεφάλι του, π'δοῦσε ψηλά, γιατὶ δὲν τοὺς ἔφτανε, θέρ'ζε τὰ κεφάλια τους σὰ στάχυα. Σκοτώνει ὅλους τοὺς κορσάρους κι' ἀπ' τὰ σαράντα κάτεργα!... Βρίσκει σκοινιά, παίρνει τοὺς σαράντα καπετάνιους τοὺς κρεμνᾶ πάνου στὰ κατάρτια.

Κάτου ἀπ' τ' ἀμπάρι ὁ καπετάνιος κι' οἱ ναῦτες ἀκούγανε τοὺς κρότους, τὶς φωνές, τ' ἀγκομαχητὰ τῶν σκοτωμένων, δὲ ξέρανε τὶ γίνεται. Καμμιὰ φορά, σὰν ἡσύχασε λιγάκι ὁ ταραμός, στέλνει ὁ καπετάνιος ἕνα ναύτη, νὰ δεῖ τί ἀπόγινε ὁ Γιαννάκης. Πάει αὐτὸς κρουφὰ, κρουφά, λογιάζει, κατεβαίνει κάτου, λέει τοῦ καπετάνιου:—«Καπετάνιε, ὅλους τοὺς σκότωσε!» Κεῖνος δὲν πίστευε. Φωνάζει ὁ Γιαννάκης:—«Ἀνεβᾶτε νὰ δεῖτε τί τοὺς ἔκανα...» Ἀνεβαίνουν πάνου, βλέπουν τοὺς κορσάρους στρῶμα σκοτωμένους καὶ τ'ς ἀρχικορσάρους κρεμασμένους στὰ κατάρτια! Χαρὰ πλιά, φιλοῦσαν τὸ Γιαννάκη, φωνάζανε: ζήτω! κλαίγανε ἀπ' τὴ χαρά τους!

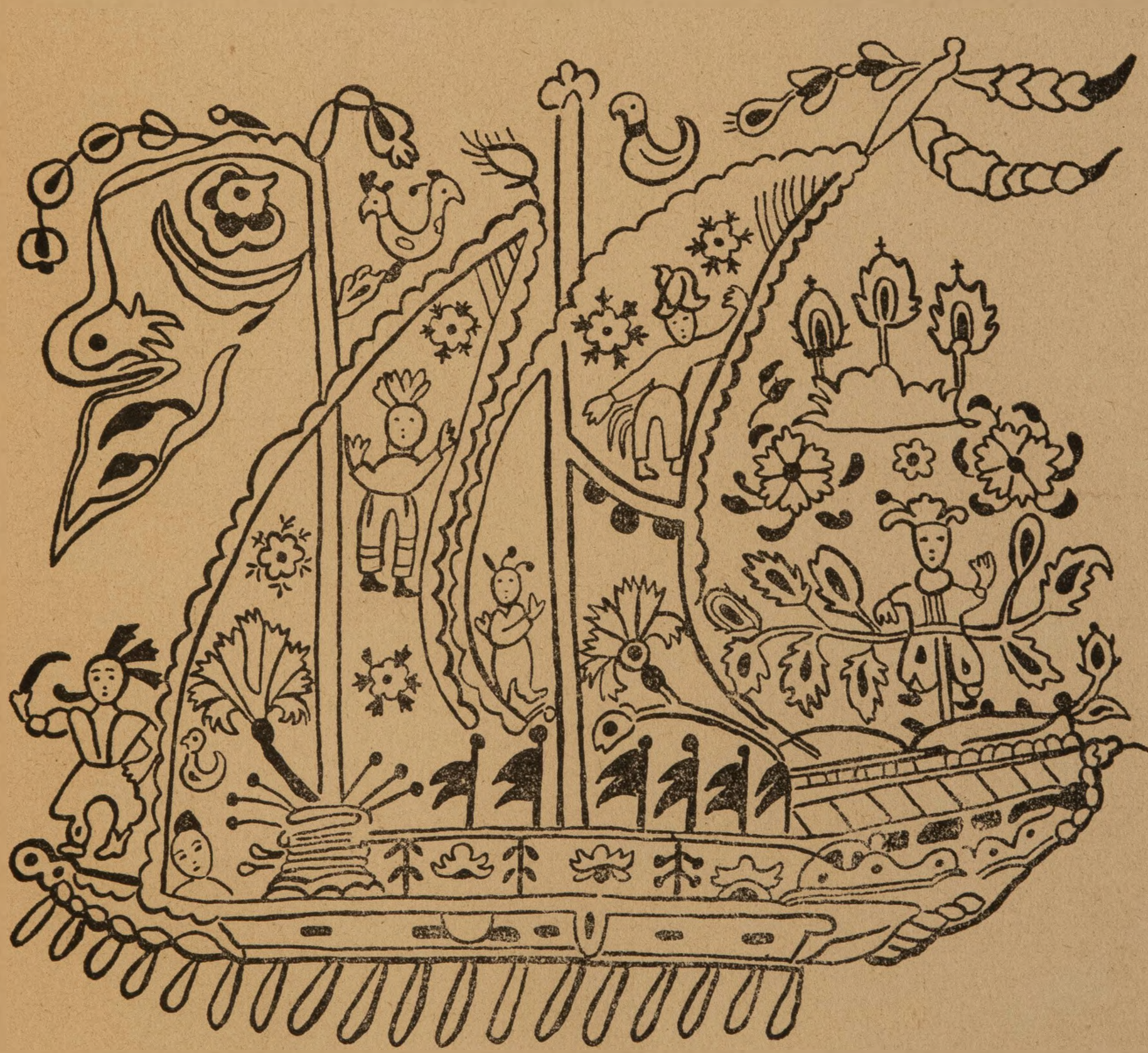

Σὰ φτάσανε στὴν πρωτεύουσα, κεῖ ποὺ ἦταν ὁ βασιλέας, στολίσανε τὸ καράβι,

σημαῖες, λουλούδια, στὴν πλώρη ὁ καπετάνιος μὲ τὸ τρικαντό, στὴν πρύμνη ὁ Γιαννάκης μὲ τὸ βούρδουλα στὸ χέρι, ἀφήσανε καὶ κάνα-δυὸ κρεμασμένους πὰ στὰ κατάρτια νὰ τοὺς βλέπει ὁ κόσμος, καὶ μπήκανε στὸ λιμάνι σιγὰ-σιγά, νὰ τοὺς δοῦνε ὅλοι, νὰ τοὺς θαμάξουνε! Βγήκανε πιὰ οἱ ναῦτες, ὁ καπετάνιος, στὴ στεριά, λέγανε γιὰ τὸ Γιαννάκη, πὼς μοναχός του σκότωσε τόσους κορσάρους, τέτοιο ἄφοβο παιδὶ ποὺ ἤτανε καὶ πολλὰ τέτοια.

Πές, πές, πῆγαν καὶ στ' αὐτιὰ τοῦ βασιλιᾶ, γύρεψε νὰ τὸν δεῖ. Τοῦ λέει:—«Τί θὲς νὰ σοῦ δώσω; Πρέπει νὰ σὲ πάρω στὸ στόλο μου. Ἔρχεσαι νὰ σὲ βάλω καπετάνιο σ' ἕνα καράβι δικό μου; Ὁ ἀρχικαπετάνιος τοῦ στόλου, ποὺ ἦταν μπροστά, ζήλεψε καὶ φοβήθηκε μὴν τοῦ πάρει τὴ θέσι. Λέει στὸ βασιλέα:—«Πολυχρονεμένε μου βασιλέα, ἀφοῦ εἶναι τόσο ἄξιος, δὲν τοῦ δίνομε μερικὰ καράβια νὰ πὰ νὰ πολεμήσει τὴ Γοργόνα, τὸ φόβηστρο, πέρα στὸ ἀγύριστο πέλαγος; Ἴσως τὴ νιτσήσει κι' αὐτὴ καὶ τὴ σκοτώσει, ὅπως σκότωσε καὶ τοὺς κορσάρους.» Ὁ βασιλιὰς δὲν ἤθελε, γιατὶ τὸν λυπότανε τὸ Γιαννάκη, ἔτσι νέο κι' ὤμορφο, νὰ τὸν στείλει στὴ Γοργόνα, ἀπ' ὅπου κανεὶς δὲ γύρ'ζε.

Ἡ Γοργόνα αὐτὴ ἦταν ἕνα θεριό, ἕνα φόβηστρο τῆς θάλασσας! Ἦταν σ' αὐτὸ τὸ πέλαγος καὶ τόχε ἐρημώσει. Δὲν ἄφηνε κανένα καράβι νὰ περάσει. Ἔβγαινε μπροστά τους, τ' ἄρπαζε ἀπ' τὴν καρένα, κρεμνιόταν στὸ μπαστούνι καὶ τὰ βούλιαζε. Κανένα δὲ γλύτωνε!

Λέει ὁ βασιλιάς: «Ὄχι, δὲ θέλου νὰ πάει, γιάτ' δὲ θὰ γυρίσει!» Λέει ὁ Γιαννάκης:—«Γιατί δὲ θὰ γυρίσου; Ὅσοι δὲ γύρ'σαν, τόθελαν καὶ δὲ γύρισαν! Ἐγὼ θὰ πάου καὶ θὰ γυρίσω! Μόνο θέλω νὰ μοῦ κάμετε ἕνα τσεκούρι ἀλύγιστο, χρυσό, ποὺ τόχου ἀνάντζη!...» Τοῦκαναν τὸ τσεκούρι, μπῆκαν στὰ καράβια, φύ'νε. Τοῦπε πιὰ ὁ βασιλιάς, πὼς ἂν νικήσει τὴ Γοργόνα καὶ γυρίσει πίσω, ὅλα τὰ καράβια, ποῦχε μαζύ, τοῦ τὰ χάριζε καὶ θὰ τοῦκανε κι' ἄλλα πολλὰ καὶ μεγάλα χαρίσματα!

Ταξιδεύανε, πήγαιναν, πήγαιναν, οἱ καπετάνιοι ὅλοι, οἱ ναῦτες, λυπημένοι ποὺ θὰ πεθαίνανε, τραβούσανε μπρὸς μὲ μ'σὴ καρδιά. Μόν' ὁ Γιαννάκης πήγαινε ἄφοβος, χωρὶς νὰ τὸν νοιάζει καθόλου. Πή'αιναν, πή'αιναν. Μιὰν αὐγὴ φτάσανε στὸ μέρος ποὺ ἔβγαινε ἡ Γοργόνα. Ἀρχίσανε πιὰ ὅλοι νὰ φ'λιῶνται καὶ νὰ σ'χωρνιόνται, πὼς ἦρθε ἡ γιῶρα τους. Ὁ Γιαννάκης τσ'μότανε... Ἀκούει τὰ κλάματα, τ'ς φωνές, σ'κώνεται, ἀρωτᾶ τί εἶναι; Τοῦ τόπανε. Λέει:—«Γὼ θὰ πλαγιάσου πάλι καὶ μόνε τ' δεῖτε νὰ φανερωθεῖ, φωνάξτε με, θὰ πάου γὼ μπροστά!»

Σὲ λίγο βλέπουν μπροστά τους τὴ θάλασσα κι' ἄφριζε, εἶπανε νὰ τὸν ξυπνήσουν, ὕστερα τὸν λυπηθήκανε γιατὶ ὅλοι τὸν ἀγαποῦσαν. Εἶπανε, ἂς πᾶνε τ' ἄλλα καΐτσα μπροστά, μήπως καὶ πνίξει κεῖνα ἡ Γοργόνα καὶ κοραστεῖ καὶ γλυτώσει ὁ Γιαννάκης, ἢ πάλι ἂν εἶναι νὰ πεθάνει, ἂς εἶναι κοιμισμένος νὰ μὴ νοιώσει τίποτα. Ἀμὴ κεῖνος ἄκουσε τὰ τρεχάματα καὶ τὶς φωνές, πετάχτη ἀπάνου, ἁρπάσσει τὸ τσεκούρι του τὸ χρυσό, τρέχει, πὰ στὸ κάσσαρο. Σὰν εἶδε ποῦχαν πάει τ' ἄλλα καράβια μπροστά, τρέχει, φωνάζει:—«Ὅλοι πίσου τὸ δικό μ' καΐτσι θὰ πάει μπροστά!» Περνᾶ μπρός. Πᾶνε κεῖ ποὺ ἄφριζαν τὰ νερά. Μόλις φτάνουν, βλέπουν τὴ θάλασσα νὰ βράζει, νὰ φουσκώνει. Τὰ κύματα ν' ἀνεβαίνουν ὡς ἀπάνου κι' ἀπ' τὴ μέση τους νὰ ξεπετιέται ἡ Γοργόνα ἀγριεμένη. Πιάνει τὴν καρίνα, σκαβαλώνει, ἁρπάζει μὲ τὸ χέρι της τὸ μπαστοῦνι, τραβᾶ τὸ καΐτσι, πριμ'τίζει τὸ καΐτσι! Εἶπαν πιὰ ὅλοι:—«Δὲ γλυτώνουμε!...»

Τρέχει ὁ Γιαννάκης μὲ τὸ τσεκούρι, δόνει μιὰ στὸ χέρι τῆς Γοργόνας, τὸ κόβει καὶ τὸ πετᾶ στὴ θάλασσα. Θύμωσε ἡ Γοργόνα, γίνη θεριό, πετιέται, ἁρπᾶ μὲ τ' ἄλλο χέρι τὴν καρίνα, ἄλλη τσεκουριὰ ὁ Γιαννάκης, τῆς τὸ κόβει κι' αὐτό. Γαντζώνεται πιὰ μὲ τὰ δόντια, μούγκριζε κι' ἄφριζε, τραβοῦσε τὸ καΐτσι, νὰ τὸ β'λιάξει μὲς στὴ θάλασσα. Σ'κώνει τὸ τσεκούρι ὁ Γιαννάκης μιά, τ'ς κόβει τὸ κεφάλι, πέτει στ' θάλασσα. Σκύβει ὁ Γιαννάκης νὰ δεῖ ποῦ ἔπεσε, μὲς στὸν παλαβοδερμὸ τῆς θάλασσας καὶ τὴν ἀντάρα χαθῆκαν καὶ τὸ κορμὶ καὶ τὸ κεφάλι, οὖλα. Βλέπει μόνο ἕνα περιστέρι κι' ἔφευε. Λέει:—«Ποῦ βρέθη τοῦτο τὸ περιστέρι δῶ ἀνάμεσα πελάου;...»

Τρέξαν πιὰ ὅλοι, τοῦ φ'λοῦσαν τὰ χέρια, τὰ πόδια, τὸν σ'κῶσαν στὰ χέρια, δὲν ἔξεραν τί νὰ τ'κάνουν. Εἶπανε νὰ γυρίσουν.—«Γὼ δὲ γυρίζου!» λέει ὁ Γιαννάκης, «μένα θὰ μὲ βγάλετε ν' ἀπομείνου δῶ σ' αὐτὰ τὰ β'νά, π' φαίνονται μακριὰ καὶ σεῖς γυρίστε πίσου. Τὰ καΐτσα τὰ χαρίζου στὸν πιὸ γέρο νὰ σᾶς τὰ μεράσει. Κάντε τα ὅτι θέλετε!» Τοῦ λέγανε νὰ γυρίσει, νὰ τὸν κάνουν βασιλιά, κεῖνος δὲν ἤθελε. Τοὺς δόνει ἕνα μπ'λετὶ γιὰ τὸ βασιλέα, τὸν βγάζουν σὲ κάτι γκρεμνά, φεύγουν κεῖνοι, γυρίζουν στὴν πολιτεία.

Ὁ Γιαννάκης τράβηξε πιά, ἀνέβαινε, κατέβαινε βουνὰ καὶ λαγκάδια ἀπάτητα, περπατοῦσε, δὲν ἔβλεπε κανεί, μ'δὲ π'λὶ πετάμενο δὲ φαινότανε. Ἄρχισε νὰ στενοχωριέται. Πάει, πάει, βλέπει ἀπὸ μακριὰ ἕναν πύργο.Πάει κοντά, ντουβάρια ψ'λὰ ψ'λά, μηδὲ πόρτα, μηδὲ παράθυρο, τίποτα. Κυττάζει. Δὲ θὰ δεῖ κανεί; Χτύπαγε τὸν τοῖχο, φώναζε, μ'λιά! Κεῖ βλέπει πίστ' ἀπ' τὸν τοῖχο ξεπετιέται μιὰ μπάλα. Πάει, χτ'πᾶ τὸν ἥλιο, γυρίζει πίσω.—«Ἄ!» λέει, «κάποιος θᾶναι μέσα καὶ θὰ παίζει μπάλα!» Κρεμνιέται πιὰ ἀπὸ κάτι κλαδιά, γαντζώνει, ἀνεβαίνει πὰ στὸν τοῖχο, π'δᾶ, μπαίνει μὲς στὸν πύργο ἀπὸ μιὰ στροτζ'λὴ τρύπα πὰ στὸ λιακό, ἀπὸ κεῖ πούβγαινε ἡ μπάλα.

Βρίσκει μιὰ πεντάμορφη γδυμνὴ κι' ἔπαιζε τ'μπάλα. Πάει κοντά, τῆς μ'λᾶ, κείνη τὸ χαβᾶ της. Ἔπαιζε τ'μπάλα καὶ δὲ γύρ'ζε μήτε νὰ τὸν δεῖ, μήτε νὰ τοῦ μ'λήσει... Πάει καὶ κεῖνος, μόνε πέταξε τὴ μπάλα, τὴ ξεκουντᾶ, παίρνει τ' θέσι της, δίνει μιὰ στ' μπάλα ξεπερνᾶ τὸν ἥλιο. Καθὼς βλέπει ἡ πεντάμορφη, ποὺ τὴ νίκησε καὶ πέταξε τὴ μπάλα πιὸ ψ'λά, γίνεται ἕνα περιστέρι, πετᾶ, φεύγει. Ἀπομένει ὁ Γιαννάκης πάλι μοναχός. Μπαίνει μὲς στὸν πύργο, βρίσκει ἕνα τ ρ ι π ό δ ι στρωμένο, ἕνα πηρούνι, ἕνα μαχαίρι, μιὰ φέτα ψωμί, ἕνα ποτήρι νερό, ἕνα πιάτο ζεστὸ φαΐ. Φαινότανε ὅλα, πὼς ἦταν ἕτοιμα, νὰ φάει ἕνας ἄνθρωπος κείνη τὴν ὥρα. Κάθεται, πεινοῦσε κι' ὅλας, τρώει καλά, πλαγιάζει, ξεκοράζεται, σηκώνεται ὕστερα, ψάχνει νὰ βρεῖ πόρτα, τόπο νὰ βγεῖ, δὲν εὕριστσε. Σκάβει ἕνα λαγούμι κάτω ἀπ' τὴ γῆς, βγαίνει.

Περπατᾶ, περπατᾶ πάλι, ὕστερα ἀπὸ καιρὸ βρίσκει ἕναν ἄλλο πύργο πιὸ ψηλὸ ἀπ' τὸν πρῶτο. Πάει νὰ μπεῖ οὔτε πόρτα, οὔτε παράθυρο. Γαντζώνει σ' ἕνα δέντρο ἀπ' ὄξω ἀπ' τὸν τοῖχο, πηδᾶ πὰ στὸ λιακό. Βγαίνει μιὰ κοπέλλα ἀντρειωμένη, ἀψηλὴ ὡς ἀπάνου, γερὴ κι' ὤμορφη. Τοῦ λέει:—«Πῶς τόλμησες καὶ μπῆκες δῶ μέσα καὶ δὲ φοβήθης;»—«Σὺ γιατί δὲ φοβήθης;» λέει ὁ Γιαννάκης.—«Γὼ δὲν εἶμαι ἄνθρωπος;» λέει κείνη. «Ὅποιος ἔρθει δῶ, πρέπει νὰ παλαίψει μαζύ μου, ἀλλοιῶς δὲ γίνεται.» Ὁ Γιαννάκης λέει:—«Γιατί νὰ παλαίψομε; Γὼ δὲν ἦρθα γιὰ καυγάδες!»—«Θὰ παλαίψομε κι' ὅποιος νικήσει θὰ γίνει βασιλιάς. Ἔτσι μοῦχε πεῖ ἡ μάννα μου μιὰ φορὰ κι' ἕναν καιρό.» λέει ἡ κοπέλλα.

Ἀρχίζουν τὸ μπλέξιμο. Τὴ σηκώνει ὁ Γιαννάκης ἀπάνου, τὴ χτ'πᾶ κάτου, τ'χούνει ὡς τὸν ἀστράγαλο στὴ γῆς. Ξεπετιέται κείνη, ἁρπάζει τὸ Γιαννάκη ἀπ' τὴ μέση, τὸν χούνει ὡς τὸν ἀστράγαλο μὲς στὴ γῆς. Ἀγριεύει ὁ Γιαννάκης, τὴν ἁρπάζει, τὴ βροντᾶ χάμου, τὴ χούνει πάν' ἀπ' τὰ γόνατα μὲς στὴ γῆς. Πολεμᾶ κείνη νὰ ξελευτερωθεῖ, πολεμᾶ, ἀδύνατο.—«Ἀχ!» τοῦ λέει, «μὲ νίκησες.» Πάει κοντὰ ὁ Γιαννάκης, τὴ βοηθᾶ νὰ τὴ λευτερώσει, νὰ τὴ βγάλει, κείνη γίνεται ἕνα περιστέρι, τοῦ φεύγει μέσ' ἀπ' τὰ χέρια του.

Μπαίνει στὸν πύργο ὁ Γιαννάκης, βρίσκει πάλι ἕναν τριπόδη στρωμένο γιὰ ἕναν ἄνθρωπο. Τρώει, πλαγιάζει, ξεκοράζεται, σκάβει λαγούμι, βγαίνει. Πάει, πάει, ψάχαζε νὰ βρεῖ κάν'ναν ἄνθρωπο, κανένα χωριό, καμμιὰ πολιτεία. Βαρειέστησε τόσα χρόνια νὰ μὴ βρίσκει κανεί, νὰ μὴ βλέπει οὔτε π'λὶ πετάμενο!... Βρίσκει πάλι ἕναν πύργο, κεῖνος δὲν ἦταν σὰν τ'ς ἄλλοι, εἶχε πόρτα, παράθυρα. Μπαίνει μέσα δὲ λέπει κανεί. Μπαίνει στὸν ἕνα νοντᾶ, στὸν ἄλλο, ψυχή. Μπαίνει σ' ἕνα νοντᾶ, βρίσκει ἕναν τριπόδη κι' ἀπάνου τρία πιάτα μὲ φαΐ ζεστό, τρία μαχαίρια, τρία πηρούνια, τρεῖς φέτες ψωμί, τρία ποτήρια νερό. Π'νοῦσε. Παίρνει πιὰ ἀπ' τὸ ἕνα πιάτο μιὰν ἀκμασὰ φαΐ, ἀπ' τὸ ἄλλο ποτήρι μιὰ γ'λιὰ πιοτί, ἀπὸ τὴν ἄλλη φέτα κόβει ἕνα γ'νιαδάτσι ψωμί. Χόρτασε.

Λέει : — «Γιὰ ποιοὶ νᾶναι τάχα τοῦτα τὰ φαγιά ;» Λέπει ἕν' ἀρμάρι, κρύβεται

μέσα νὰ δεῖ, ποιοὶ θἄρθουν νὰ φᾶνε. Κεῖ ἀκούει: φρρρ! φρρρ! φρρρ! καὶ βλέπει τρία περιστέρια κι' ἔρχονται μέσ' ἀπ' τὸ παράθυρο, κατεβαίνουν μὲς στὸ νοντᾶ, τινάσσουν τὰ φτερά τους καὶ γίνονται τρεῖς κοπέλλες ἡ μιὰ ὠμορφότερη ἀπ' τὴν ἄλλη. Ἔλεγε ἡ μιὰ στὴν ἄλλη : — «Καλημέρα ἀδερφή !» — «Πῶς τὰ πέρασες ἀδερφή;» — «Κάτσε νὰ φᾶμε ἀδερφή !» Κάθουνται γύρω στὸν τριπόδη. Πᾶνε νὰ φᾶνε, λέει ἡ μιά : — «Ποιὸς πέραξε τὸ φαΐ μου ; Μοῦ λείπει μιὰν ἀκμασά!» Λέει ἡ δεύτερη : — «Μένα μοὔκοψαν ἀπ' τὸ ψωμί μου ἕνα γ'νιαδάτσι.» Λέει ἡ τρίτη : — «Καὶ μένα μοῦ λείπει μιὰ γ'λιὰ 'πὸ τὸ ποτήρι μου.» Λένε πιά : — «Κάποιος ἦρθε ἐδῶ, ἀμὴ ποιὸς νἆναι ; Γυρεύεις ἐτσὰ δὰ μοναχὲς ποὺ εἴμαστε ὅποιος θέλει μπορ' νὰ ρθεῖ! Ἄχ ! καὶ νἄχαμε δῶ τὸ Γιαννάκη ! Νἄχαμε μιὰ συντροφιὰ κι' ἕνα θάρρος!» — «Νἄτανε δῶ, νὰ τὸν κάναμε ἀδερφό, τόσο ἀντρειωμένος καὶ γνωστικός, κανένα δὲ θἄχαμε ἀνάγκη !» Λέει ἡ δεύτερη. — «Καλή τ' ὥρα, ὅπου βρίσκεται καὶ στ'ν ὑγειὰ τ' Γιαννάκη!» λέει κι' ἡ τρίτη : — «Στὴν ὑγειά του !» — «Στὴν ὑγειά του!» λένε κι' οἱ ἄλλες.

Βγαίνει ὁ Γιαννάκης μέσ' ἀπ' τὸ ντουλάπι, λέει : — «Νἆμαι, ἐδῶ εἶμαι καὶ γώ! Μὰ σεῖς ποιὲς εἴσαστε καὶ ποῦ μὲ ξέρετε ;» Χαρὲς πιά, τὸν ρωτοῦσαν πῶς βρέθη κεῖ πέρα. Τοῦ λέει ἡ πρώτη : — «Γῶμαι ἡ Γοργόνα π' μοὔκοψες τὸ κεφάλι καὶ τὰ χέρια !» Λέει ἡ δεύτερη : — «Γῶμαι κείνη ποὔπαιζα τὴ μπάλα καὶ σὺ τὴν ἔρριξες πιὸ ψηλὰ καὶ μὲ νίκησες.» Λέει κι' ἡ τρίτη : — «Γῶμαι ἡ πιὸ μεγαλύτερη ἀπ' τὶς τρεῖς κι' ὅμως μὲ νίκησες, σὰν παλαίψαμε καὶ μἔχωσες ὥς τὰ γόνατα μὲς στὴ γῆς !...» Τοὺς εἶπε κι' ὁ Γιαννάκης πῶς ἔφτασε κεῖ καὶ στενοχωριότανε μοναχός του τόσον καιρὸ μὲς στὰ βουνά. Ἔμεινε πιὰ ἐκεῖ, τὸν ἔκαναν ἀδερφό, ζοῦσαν ὅλοι μαζύ, χαρούμενοι κι' εὐχαριστημένοι.

Ἀμὴ ὁ Γιαννάκης ἄρχισε πάλι νὰ στενοχωριέται, ποὺ κάθουνταν ὁλοένα χωρὶς νὰ κάνει τίποτα. Τοὺς λέει : — «Ἀδερφές, γὼ δὲ μπορῶ νἆμαι οὔλ' μέρα μέσα, θέλω νὰ βγοῦ, νὰ πὰ γυρίσου, νὰ κυν'γήσου, νὰ πολεμήσου, δόστε μ' ἕνα τ'φέτσι, νὰ φύου καὶ θὰ ξαναρθοῦ πάλι.» Τοὔδωσαν τὸ τουφέκι, τοὔπανε νὰ πὰ νὰ σεργιανίσει, μὰ νὰ μὴν πάει κατὰ τὴν πολιτεία καὶ βρεῖ ἄλλοι ἀθρῶποι, γιατὶ θὰ τὶς ξεχάσει καὶ δὲ θὰ ξαναγυρίσει. Ἔτσι τ'ν ἔχε πεῖ ἡ μάννα τους, σὰν τοὺς εἶχε πεῖ, πὼς θὰ βρεθεῖ ἄνθρωπος νὰ τὶς νικήσει. Ἔφυγε ὁ Γιαννάκης, πῆε στὸ βουνό, εὕρισκε 'λάφια, λιοντάρια, τὰ σκότωνε, περνοῦσε...

Μιὰ μέρα, κεῖ ποὺ πήγαινε, βρίσκει μιὰ μαρμαρένια πλάκα κι' εἶχε γύρω - γύρω σαράντα βοῦκλες. Λέει : — «Τί νἆναι δῶ ἀπὸ κάτου;» Τραβᾶ τὴ βούκλα τὴ μιά, σηκώνει τὴν πλάκα, τὴν πετᾶ πέρα. Βλέπει μιὰ σκάλα, κατεβαίνει σαράντα σκαλοπάτια, βλέπει μπροστά τ' ἕνα στενὸ πέρασμα. Τραβᾶ, βρίσκει σαράντα νοντάδες ἀπ' τὴ μιὰ κι' ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, στὸν τελευταῖο βλέπει ἀπὸ μακριὰ μιὰ φ'γοὺ μεγάλη σὰν καμίνι κι' ἄναβε. Πάει κοντά, βλέπει ἕνα μεγάλο χαρανὶ μὲ σαράντα βοῦκλες γύρω-γύρω πὰ στ' μποροστιά, κι' ἕνας γέρος δράκος καὶ τ' ἀνακάτωνε μὲ μιὰ μεγάλη χ'λιάρα. Πάνω σ' ἕναν μεγάλο τριπόδη, βλέπει ἀραδιασμένα σαράντα πιάτα, σαράντα ποτήρια, σαράντα φέτες ψωμί, οὔλα 'πὸ σαράντα.

Μόλις τὸν εἶδε ὁ γέρο-δράκος ξυπάστηκε, τὸν ρωτᾶ:— «Πῶς βρέθης ἐδῶ;» —«Εὗρα τὴν πλάκα, τράβηξα τὴ βούκλα καὶ κατέβηκα,» λέει ὁ Γιαννάκης. Θάμαξε πιὰ ὁ δράκος τὴν ἀντρειοσύνη του, νὰ σηκώσει μόνος του τὴν πλάκα, ποὺ τὴν τραβοῦσανε οἱ σαράντα δράκοι, ἀπ' τὶς σαράντα βοῦκλες μαζύ, γιὰ νὰ τὴ σηκώσουνε. Ἀμὴ δὲν εἶπε τίποτα. Λέει ὁ Γιαννάκης : — «Σύ, τί κάνεις ἐδῶ ;» — «Γὼ κάθομαι δῶ μὲ τὰ παιδιά μου, σαράντα δράκοι ἀντρειωμένοι. Τώρα λείπουνε στὸ κυνήγι καὶ γὼ μαγειρεύω. Ὅπου νἆναι, θὰ ρθοῦν νὰ φᾶνε.»

Τοῦ λέει ὁ Γιαννάκης : — «Δὲ μ' δόνεις νὰ φάω καὶ γώ, τώρα ποὺ π'νοῦ καὶ δὲ μποροῦ νὰ περιμένω.» — «Ἄμ' ἂ δὲ ρθοῦν οἱ γυιοί μου, νὰ πιάσουν τὸ χαρανὶ ἀπὸ τὶς σαράντα βοῦκλες, νὰ τὸ κατεβάσουν ἀπ' τὴν ποροστιά, κανεὶς δὲ μπορεῖ νὰ τὸ σηκώσει. Πῶς νὰ σοῦ δώσω, νὰ φᾶς;» λέει ὁ γέρος. — «Κεῖνο μόνο ἤτανε;» λέει ὁ Γιαννάκης. Ἁρπάζει τὸ χαρανί, τὸ σηκώνει σὰ μῆλο, τὸ κατεβάζει ἀπ' τὴν ποροστιά. — «Βάλε μου τώρα νὰ φάω!»

Ὁ γέρο-δράκος τὸν φοβήθη, τοῦβαλε νὰ φάει, τοῦδωσε νὰ πιεῖ, τοῦστρωσε τὸ κρεββάτι του μ' ὁλοκέντητα σεντόνια, τὸν παρακαλοῦσε νὰ πέσει, νὰ ξεκοραστεῖ. Λαχτάριζε, μὴν ἔρθουν τὰ παιδιά του καὶ γυρέψουν νὰ τὸν πειράξουν καὶ τοὺς σκοτώσει ὅλους ὁ Γιαννάκης, ἔτσι ἀντρειωμένος ποὺ ἤτανε. Ἤθελε, νὰ τοὺς μιλήσει κεῖνος πρῶτα, νὰ τοὺς πεῖ, τί ἦταν ἄξιος νὰ κάνει ὁ Γιαννάκης κι' ἂς ἦτον κι' ἄνθρωπος. Ὁ Γιαννάκης κορασμένος πῆγε, πλάγιασε, τὸν ἔπερε ὁ ὕπνος.

Σὲ λίγο νὰ σου κι' ἔρχονται οἱ δράκοι. Ἀρχινᾶνε πιὰ νὰ μυρίζονται καὶ νὰ λέν : — «Ἀθρωπ' νὸ κριὰς μ' μυρίζει! ἀθρωπ' νὸ κριὰς μυρίζει!» καὶ ψαχάζανε νὰ τὸν βροῦν, νὰ τὸν φᾶνε. Τ' νὲ λέει ὁ γέρος : — «Σσσσ! Σιγὰ μὴν τὸν ξυπνήσετε, εἶναι ἄνθρωπος καὶ τὸν ἔβαλα νὰ πλαγιάσει. Ἀμὴ ξέρετε τί ἄνθρωπος εἶναι τοῦτος ; Σήκωσε μόνος του τὴν πλάκα καὶ κατέβη, ὕστερα κατέβασε τὸ χαρανὶ ἀπὸ τὴν ποροστιὰ μοναχός του!...» Τ' ν ἔλεε πλιὰ ὁ γέρος, νὰ τὸν καταφέρουνε νὰ φύει μὲ τὸ καλό, μὴν ἀγριέψει καὶ τοὺς σκοτώσει ὅλους. Μὲ τὶς κουβέντες καὶ τὸ θόρυβο ξύπνησε ὁ Γιαννάκης, σηκώθη ἀπάνου, πῆγε μέσα. Οἱ σαράντα δράκοι τὸν καλωσορίσανε, τὸν καλέσανε νὰ κάτσει μαζύ τους, νὰ τοὺς πεῖ, τί κάνει κι' εἶν' ἔτσ' ἀντρειωμένος. Φιλιώσανε, τὸν κάναν ἀδερφό. Ἔμεινε μαζύ τους κάμποσον καιρό.

Ὕστερα ἔφυγε νὰ γυρίσει πίσω στὶς ἀδερφάδες του. Κεῖνες ἅμα τὸν εἶδαν, τὴ χαρά τους. Νάμιζαν πὼς τὶς ξέχασε καὶ δὲ θὰ ξαναγύριζε. Λέει ὁ Γιαννάκης : — «Ἐγὼ τώρα θὰ μείνω γιὰ πάντα μαζύ σας, μόνο θέλω, νὰ πάω μιὰ φορὰ ὥς τὴ Σκύρος, νὰ δῶ τί γίνεται ἡ μάννα μου!» Τοῦ λένε πιὰ κεῖνες : — «Τόσα χρόνια ποὔχουνε περάσει, ἡ μάννα σου πέθανε, μὲ τὸ Χάρο δὲ μπορεῖς νὰ τὰ βάλεις. Μὴν πᾶς, γιατὶ δὲ θὰ τὴ βρεῖς.» — «Ὄχι,» λέει ὁ Γιαννάκης, «γὼ θέλω νὰ πάω κι' ἂς μὴν τὴ βρῶ.»

Σὰν εἶδανε ποὺ δὲν ἄκουε τίποτα κι' ἦταν ἀποφασισμένος νὰ πάει μὲ κάθε τρόπο, χτυπᾶ ἡ μεγάλη Γοργόνα τὰ παλαμάκια, βγαίνει ἕνα τελώνιο : — «Σὲ πόση ὥρα μπορεῖ νὰ πᾶς τὸν ἀδερφό μας στὴ Στσῦρος;» τοῦ λέει. — «Σὲ πέντε λεπτά, κυρά,» λέει τὸ Τελώνιο. — «Πᾶρ' τον καὶ πήγαινέ τον,» τοῦ λέει ἡ Γοργόνα, «μόνο νὰ τὸν προσέξεις καλά !» Τὸν παίρνει τὸ Τελώνιο, τὸν σηκώνει στὸν ἀέρα, σὲ πέντε λεπτὰ τὸν κατεβάζει καὶ τὸν ἀφήνει μὲς στὴν ἀγορά, στὰ καφενεῖα, στὴ Σκῦρος.

Κυττάζει ὁ Γιαννάκης ἀπὸ δῶ, κυττάζει ἀπὸ κεῖ, δὲ βρίσκει κανεί. Ὅλοι, ὅσους ἤξερε, εἶχαν πεθάνει. Ὁ Χάρος εἶχε περάσει ἀπὸ κεῖ. Πάει στὸ σπίτι του, λογιάζει γιὰ τὴ μάννα του, ἦταν ἀπεθαμένη ἀπὸ χρόνια. Συλλογίστη, τὰ λόγια ποὺ τοῦπαν οἱ ἀδερφάδες του καὶ μετάνοιωσε ποὺ ἦρθε. Θυμήθη, ποὺ τοῦπαν οἱ ἀδερφάδες του γιὰ τὸ Χάρο, ποὺ θὰ γυρέψει νὰ τὸν πάρει κι' αὐτὸν καὶ τοῦ παράγγειλαν, σὰ θὰ βρεῖ ἕνα γέρο μ' ἕνα σακκὶ πὰ στὸ νῶμο καὶ τοῦ πεῖ, νὰ τὸ πάρει, νὰ τὸν ξαλαφρώσει λίγο, νὰ μὴν τὸ πιάσει καθόλου, γιατὶ κεῖνος θᾶναι ὁ Χάρος καὶ θέλει νὰ τὸν φορτώσει, γιὰ νὰ τὸν καταπονέσει. Τὰ θ' μήθη οὖλα τοῦτα καὶ φοβήθηκε.

Κίνησε πιὰ ἀμέσως, νὰ φύγει, νὰ μὴν τὸν προκάνει ὁ Χάρος. Πήαινε βιαστικός. Κεῖ στὸ Σταυρό, κοντὰ στ' Ἀντωνιοῦ, νὰ κι' ἕνα γεροντάκι, φορτωμένο μ' ἕνα σακκὶ κι' ἀνέβαινε. Ὁ Γιαννάκης ἔνοιωσε νὰ τὸν περεχᾶ κρύος ἵδρωτας. Ἀρχίζει πιὰ νὰ τρέχει, νὰ τὸν προσπεράσει, νὰ φύγει. Ξοπίσω του ὁ γέρος. Κουράστηκε ὁ Γιαννάκης. Ἀρχίν'σε νὰ π'γαίνει σιγὰ - σιγά, δίπλα του ὁ γέρος. Ὅ,τι κι' ἂν ἔκανε, δὲ μποροῦσε νὰ ξεμακρύνει ἀπὸ κοντά του!... Κεῖ στὸν ἀνήφορο λέει ὁ γέρος : — «Αἴ! καλὸ παιδί, δὲν πιάνεις καὶ σὺ λίγο τὸ σακκί μου, νὰ ξαποστάσω, ποῦμαι καὶ γέρος !» Ὁ Γιαννάκης δὲν τόθελε μὲ κανένα τρόπο.

Ἄρχισε νὰ βραδυάζει. Βλέπει τὸ γέρο καὶ γελοῦσε : — «Ὅ,τι καὶ νὰ κάνεις, δικός μου εἶσαι !» τοῦ λέει, «μόνο πᾶρ' τὸ σακκὶ μὲ τὸ καλό, γιατ' θὰ σὲ πιάσου νὰ παλαίψομε.» Ὁ Γιαννάκης πάλι δὲν παραδεχότανε. Ρίχνει τὸ σακκὶ κάτω ὁ γέρος, ἀρχίζουν τὸ πάλαιμα. Δώσανε, πήρανε. Κουράστη ὁ Γιαννάκης, κουράστη κι' ὁ Χάρος. — «Ἄ δὲ σὲ πάρω σήμερα, σὲ παίρνω αὔριο !» τοῦ λέει

ὁ Χάρος καὶ ξέγειρε νὰ ξαποστάσει λίγο. Ἔπεσε κι' ὁ Γιαννάκης ξερός, μιὰ πνοὴ τοῦχε ἀπομείνει.

Οἱ ἀδερφάδες του εἶχαν ἕνα μαγικὸ καθρέφτη καὶ κάθε βράδυ κύτταζαν νὰ δοῦν, τί κάνει καὶ ποῦ βρίσκεται. Ἅμα τὸν εἶδαν σ' αὐτὸ τὸ χάλι, ἐλεεινὸ κι' ἀξοδάκρυτο, πῆγαν νὰ λωλαθοῦν ἀπ' τὸ κακό τους. Χτυπᾶ ἡ δεύτερη παλαμάτσα, παρουσιάζεται μπροστά της ἕνα Τελώνιο. Τῆς λέει : — «Ὄρ'σε, κυρά μου, τί μὲ θέλεις ;» Τοῦ λέει — «Σὲ πόση ὥρα μπορεῖς νὰ πᾶς στὴ Σκῦρος, νὰ πάρεις τὸν ἀδερφό μας καὶ νὰ τὸν φέρεις;» Συλλογιέται, λέει : — «Σὲ τρία δευτερόλεπτα !» — «Δὲ γίνεται τίποτα. Θὰ σᾶς προκάνει ὁ Χάρος, δὲ σὲ θέλου, φύγε !»

Χτυπᾶ ἡ τρίτη παλαμάτσα, παρουσιάζεται ἕνα Τελώνιο ἄλλο, πιὸ μεγάλο. Τὸν ρωτοῦνε σὲ πόση ὥρα μπορεῖ νὰ πάει καὶ νὰ ρθεῖ; Συλλογιέται λίγο τὸ Τελώνιο, λέει : — «Στὸ λεπτό !» Τοῦ λένε : — «Τρέχα, πήγαινε, πρὶν ξυπνήσει ὁ Χάρος !» Πάει στὸ λεπτό, τὸν παίρνει, τὸν φέρνει στὸν Πύργο. Ἤτανε πιὰ ὁ Γιαννάκης, σκιά, οὔτε νὰ μ'λήσει, οὔτε νὰ σηκώσει τὸ χέρι του, δὲν εἶχε δύναμι. Ἀρχίσανε οἱ ἀδερφάδες του δυναμωτικά, γιατροσόφια, τὸν φέραν στὰ σένια του, τὸν γλυτώσανε ἀπ' τὸ Χάρο.

—Ξυπνᾶ ὁ Χάρος, ψαχάζει γιὰ τὸ Γιαννάκη, κυττάζει ἀπὸ δῶ, ἀπὸ κεῖ, δὲν τὸν βρίσκει. Λέει : — «Ποῦ θὰ μοῦ πάει, ἐδῶ κοντὰ θᾶναι. Δὲ μπορεῖ νὰ φύγει μακριά.» Γίνεται ἕνας ἀέρας κρύος, σκορπᾶ, θανατώνει ὅλα γύρω. Ἀμὴ τὸ Γιαννάκη, κεῖ ποὺ τὸν εἶχαν πάρει οἱ ἀδερφάδες του, δὲν τὸν ἔφτανε, ἔτσι ὁ Γιαννάκης γιατρεύτη, δυνάμωσε πάλι κι' ἔζησε μὲ τὶς ἀδερφάδες του μαζύ, πάντα γερὸς καὶ δυνατός, ὅλο μὲ γέλια καὶ χαρὲς καὶ ξεφάντωσες καλοί.

Μανώλης Σταμέλος ἔμπορος (ἐτῶν 40).

Φ α σ τ έ ρ ν ε ι = καταφέρνει, χτυπᾶ μὲ δύναμι. Ρ' ν ὰ = ἡ μύτη, ἡ κατατομή. Κ' σ ο ύ ρ ι = κουσούρι, ἐλάττωμα. Ρ' γί ν α = νόμισμα ἀσημένιο, τάλληρο μὲ τὴν προτομὴ τῆς βασιλίσσης (Regina). Μ ά ρ μ α ρ ο. Π α ῦ κ ο = τοποθεσίαι τῆς Σκύρου. Μ π' λ ο ύ τ σ ι = μπουλούκι ὁμάς, συντροφιά. Χ α ρ α ν ὶ = τέντζερη, λέβητα.

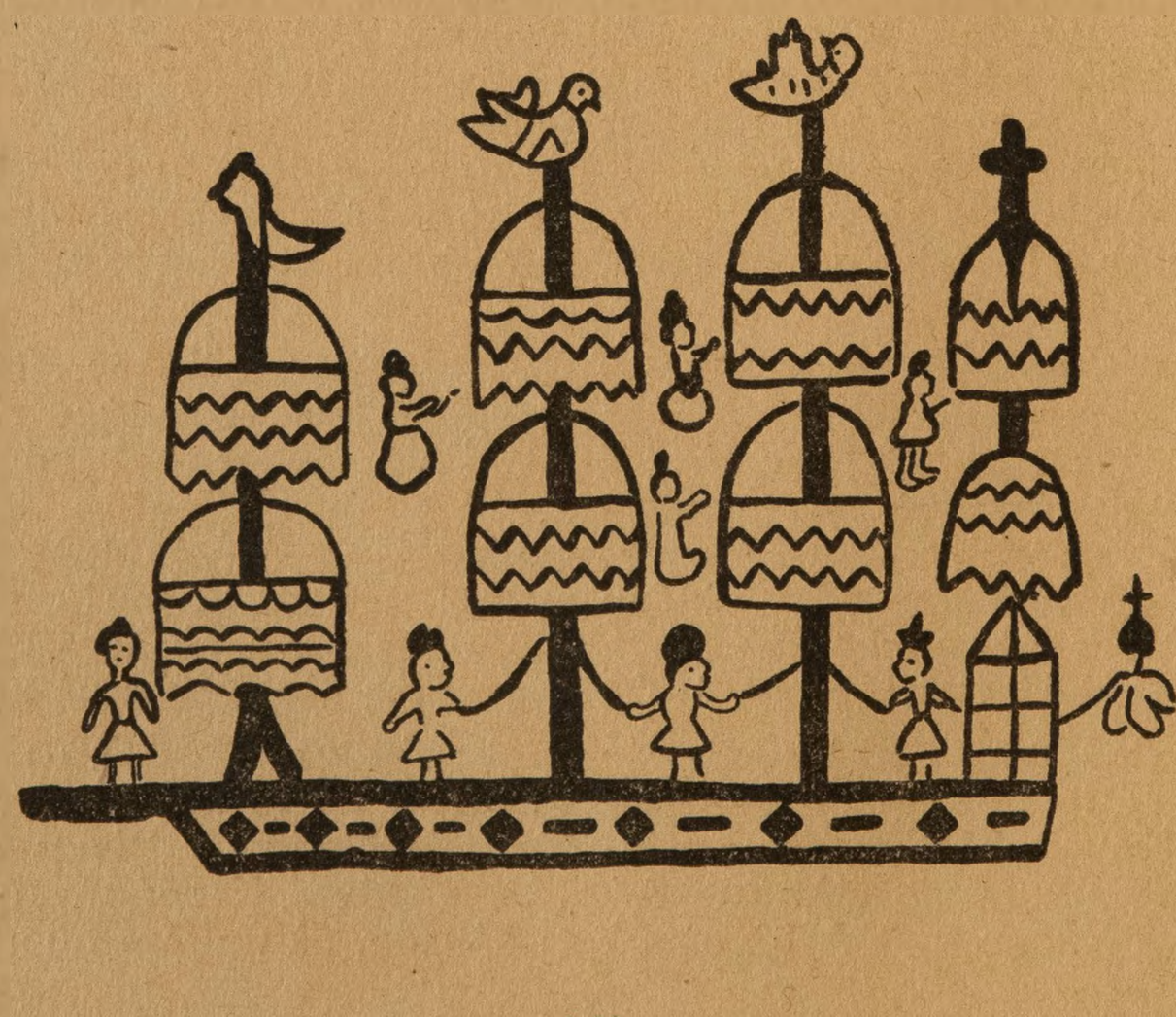

25. ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΚΛΑΔΙΑ ΚΑΙ 26. Ο ΑΛΛΟΙΜΟΝΟΣ.

ΤΑΝΕ μιὰ φορὰ κι' ἕναν καιρὸ μιὰ φουρνάρ'σσα κι' εἶχε κι' ἕνα παιδί, σὰν ἀπόμ'νε χήρα, φτωχή, εἶχε τὸ φοῦρνο, πήγαινε στὸ βουνό, μάζευε κλαδιά, τἄφερνε στὸ χωριό, ἄναβε τὸ φοῦρνο, ἔψηνε τῆς μιανῆς τὰ ψωμιά, τῆς ἄλλης τὸ φαΐ, ἔπαιρνε τὰ λεπτά, ζούσανε τσεΐν' τσαὶ τὸ παιδί της.

Μιὰ μέρα σ'κώνεται νὰ πάει στὸ β'νό. 'Αρχίζει τὸ παιδὶ τὰ κλάματα: — «Θέλου νὰ ρθοῦ τσαὶ γώ ! Θέλου νὰ ρθοῦ τσαὶ γώ !» 'Η μάννα δὲν ἔθελε νὰ τὸ πάρει. Τ' λέει : — «Δὲ σὲ παίρνου ! νὰ μὴν ἔρθεις, γιάτ' δὲν ἔχει νερό. Θὰ διψάσεις καὶ δὲ θἄχεις τί νὰ πιεῖς!» — «Ὄχι,» λέει τὸ παιδί, «γὼ δὲ θὰ διψάσω, τσ' ἄ διψάσω, δὲ θὰ γυρέψω νερό, θὰ σ' ἀφήσω νὰ κάνεις τὴ δ'λιά σου, καὶ θὰ πιῶ νερὸ σὰ γυρίσομε στὸ χωριὸ μονάχα ! Πάρε με καὶ θὰ δεῖς !»

Τὄπερε πλιὰ τὸ παιδί, φύ'νε. Σὰ φτάσανε στὸ β'νό, τὸ παιδὶ ἔτρεξε, ἔπαιξε, κουράστη, κάθισε νὰ φάει δυὸ ἐλιὲς καὶ λίγο ψωμάτσι, π' τοὔδωσε ἡ μάννα του. Σὰν ἔφαε, δίψασε, δὲν εἶπε τίποτα τῆς μάννας του, σηκώθη κι' ἄρχισε νὰ κυττᾶ, μὴ βρεῖ πουθενὰ νερό. Κεῖ βλέπει, λίγο πιὸ κάτου, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ βουνοῦ, ἕναν πύργο, ἡ πόρτα ἀνοιχτή, ἕνα ὡραῖο περιβόλι κι' ἀνάμεσα στὰ δέντρα καὶ στὰ λουλούδια ἕνα ποταμάκι κι' ἔτρεχε. Πάει στὴ μάννα του ὅλο χαρά. Τῆς λέει :

— «Νά, μάννα, ποὺ γὼ ηὗρα νερὸ μέσα σ' ἐκεῖνο τὸν πύργο. Γὼ θὰ πάου νὰ πιοῦ !» 'Η μάννα του ἀρχίζει τὰ κλάματα. Τοὔλεγε νὰ μὴν πάει, ὁ πύργος ἤτανε στοιχειωμένος. Ὅσοι μπαίνανε νὰ πιοῦν νερό, ἔκλεινε ἡ πόρτα καὶ χανότανε, κανεὶς δὲ ξαναγύρ'ζε. Τὸ παρακαλοῦσε πλιὰ τὸ παιδί, τοὔλεγε νὰ φύ'ουνε, νὰ γυρίσ'νε στὸ χωριό. — «Νὰ δέσου τὰ κλαδιά, νὰ τὰ κάνου δεμάτια,» τοὔλεγε, «νὰ τὰ φορτωθοῦμε, νὰ φύγομε ἀμέσως ! Μὴν πᾶς, παιδάκι μου, στὸν πύργο καὶ σὲ χάσω !»

Τὸ παιδὶ καμώθη, π' δὲ θὰ πήγαινε. Πιάν' ἡ μάννα νὰ δέσει τὰ κλαδιά, τὴ ξεγελᾶ τὸ παιδί, πάει στὸν πύργο, πίνει νερό. Μόνε ξεδίψασε πάει νὰ βγεῖ, κλεῖ ἡ πόρτα. Ἔκλαιγε, φώναζε τὴ μάννα του, ἔτρεξε κείνη, χτυποῦσε τὴν πόρτα, παρακαλοῦσε, τίποτα !

Γύρ'ζε πλιὰ ἡ μάννα γύρω γύρω στὸν πύργο, φώναζε τὸ παιδί της. Τὸ παιδὶ σὰν εἶδε, ποὺ ἡ πόρτα κείνη δὲν ἄνοιγε, εἶπε, νὰ πάει πιὸ πέρα, μὴ βρεῖ ἄλλη

πόρτα νὰ βγεῖ. Ξεμάκρυνε ἀπ' τὴ μάννα του, τὄχασε ! Ἡ μάννα ἔμεινε ὡς τὸ δειλινό, ἀργά. Σὰν εἶδε, π' τὸ παιδὶ χάθη, ἔφυγε, γύρισε στὸ χωριὸ μὲ καμένη καρδιά.

Ἂς ἀφήσομε τὴ μάννα νὰ κλαίει τ' Μέρα της, ποὔχασε τὸ παιδί της κι' ἀπόμ'νε ἔρημη σὰν τὴ καλαμιὰ στὸν κάμπο κι' ἂς δοῦμε, τί ἔγινε τὸ παιδί. Κεῖνο γύρ'σε, περπάτ'σε, νὰ βρεῖ μέρος νὰ βγεῖ, νύχτωσε, κουράστη, δὲ μποροῦσε ἄλλο ἀπ' τὸ δρόμο καὶ τὰ κλάματα, ἔπεσε κάτ' ἀπὸ ἕνα δεντρό, πλάγιασε, τὄπερε ὁ ὕπνος. Κεῖ τ'ν αὐγή, βγαίνει ἕνα θηρίο, ἕνα στ'χειὸ ἀπ' τὸν πύργο, βλέπει τὸ παιδί, πάει κοντά, τὸ κυττᾶ, τὸ πιάνει, τὰ χέρια του, τὸ κορμί του, λέει : — «Λίγο ἀδύνατο εἶναι, πρέπει νὰ τὸ θρέψου, γιὰ νὰ τὸ φάου !» Τὸ κ'ντᾶ, τ' λέει : — «Σήκω νὰ πᾶμε μέσα !»

Θυμώνει ὁ Γιαννάκης, λέει : — «Τί μὲ κ'ντᾶς ; γιατί νὰ σηκωθῶ; Γὼ νυστάζω ἀκόμα. Ἄφ'σέ με νὰ τσοιμ'θῶ !» — «Σήκω ἀπὸ κεῖ γλήγορα, π' θὰ μ' κάνεις τώρα τὸ σπουδαῖο !» λέει ὁ δράκος. Τὸ παιδί, χωρὶς νὰ τὰ χάσει καθόλου, ἔκατσε κάτ' ἀπ' τὸ δέντρο, λέει : — «Γὼ δὲ φεύγω, καλὰ εἶμαι 'δῶ ! Σὰν κοτᾶς, ἔλα νὰ μὲ βγάλεις!»

Χυμᾶ τὸ στοιχειό, ἀρχίζ'νε τὸν καυγᾶ, ἁρπάζει τὸ παιδί, τὸ χούνει ὡς τὸν ἀστράγαλο μὲς στὴ γῆς. Ἁρπάζει ὁ Γιαννάκης τὸ δράκο, τ' δόνει μιά, τὲ χούνει ὡς στὰ γόνατα στ' γῆς. Λέει ὁ δράκος : — «Πάει ! Μὲ νίτσ'σες ! Τώρα γὼ θὰ φύ'ω. Τοῦτα δῶ θ' ἀπομείνουν ὅλα δ'κά σου. Πάρε τοῦτα τὰ κλειδιά, σαράντα εἶναι, ν' ἀνοίξεις τὰ τριάντα ἐννέα ντ'λάπια, π' θὰ βρεῖς μέσα στὸν πύργο. Ὅ,τι βρεῖς θἆναι δ'κά σου. Μόνο τὸ τελευταῖο νὰ μὴν τ' ἀνοίξεις, γιάτ' θὰ χαθεῖς. Ὅγοιοι τ' ἀνοίξανε πῆγαν στὸν ἀγύριστο, μήτε ποὺ ξαναφάνηκαν ποτέ ! Στὸ πρῶτο ντ'λαπάτσι, θὰ βρεῖς τὰ τσαρούχια, ποὺ ἄμα τὰ φορᾶς, δὲν ἀκούγεσαι, τὴν τραγιάσκα, ποὺ ἄμα τὴ φορᾶς, δὲ φαίνεσαι καὶ τὸ σπαθὶ τὸ ἀνίκητο, ποὺ ἄμα τὸ τραβήξεις, νικᾶς καὶ σκοτώνεις ὅλους. Νὰ τὸ φορέσεις καὶ νὰ πᾶς στὴν κατούνα, κεῖ θὰ βρεῖς τ' ἄλογο ποὺ μ'λᾶ. Ἄμα σὲ δεῖ μὲ τὸ σπαθί, θὰ σὲ γνωρίσει γι' ἀφεντικό του καὶ θὰ σὲ πάει, ὅπου θέλεις !»

Μόνε τἆπε αὐτὰ ὁ δράκος, χάθη ἀπὸ μπροστά του. Ὁ Γιαννάκης ἀπόμ'νε σὰν παραζαλισμένος. Δὲν καταλάβαινε καλὰ - καλά, τί ἦταν τοῦτα ὅλα π' τοὔλεγε ὁ δράκος. Ἔπερε τὰ κλειδιά, σ'λλογίστη λιγάκι, θαρροῦσε μὴν ἦταν κι' ὄνειρο ! Λέει πιά : — «Γιὰ νὰ πὰ ν' ἀνοίξω τοῦτα τὰ ντ'λάπια, νὰ δῶ, τί θὰ βροῦ;»

Ἀνοίγει τὸ ἕνα, τὸ ἄλλο, βρίσκει τὸ σπαθί, τὴν τραγιάσκα, τὰ τσαρούχια. Βρίσκει πιὰ γλυκά, φροῦτα, φαγιά, βρίσκει ροῦχα χρυσά, βρίσκει φλουριὰ καὶ διαμαντ'κά, ἀπ' οὖλα τὰ καλά. Βρίσκει καὶ τέσσερα χρυσὰ μῆλα, π' τοὔχε πεῖ ὁ δράκος, ποὔτανε μαγεμένα κι' ἦτον τῆς Μοίρας του. Ὅσο ἤτανε κεῖνος καλά, θἄτανε καὶ τὰ μῆλα ροδοκόκκινα καὶ τὰ φύλλα πράσινα καὶ φρέσκα. Ἄμα θ' ἀρρωστήσει ἢ θἄτανε σὲ κίνδυνο, θὰ μαραινότανε καὶ θὰ πέφταν τὰ φύλλα. Τὰ παίρνει καὶ κεῖνα.

Ἀνοίγει καὶ τὰ τριάντα ἐννέα ντ'λάπια, φτάνει στὸ τελευταῖο, βαστοῦσε πιὰ τὸ κλειδὶ καὶ σ'λλογιότανε : -- «Ν' ἀνοίξου ; νὰ μὴν ἀνοίξου;» Μὲ δυὸ γνῶμες ἤτανε. Λέει πιά: — «Γιἆντα νὰ μὴν ἀνοίξου ; Τόσα πράματα ποὺ βρῆκα στ' ἄλλα τριάντα ἐννιά ! Γύρευε τί θησαυροὺς θἄχει φ'λαμένους δῶ μέσα! ἀφοῦ μοῦπε ὁ δράκος οὖλα νὰ τὰ πάρου τσαὶ μόνε δῶ νὰ μὴν ἀντζίξω ! Μώρ' γὼ θ' ἀνοίξου, νὰ δῶ τί ἔχει μέσα!»

Βάζει τὸ κλειδί, ἀνοίγει ! Μόλις ἄνοιξε, λαμπόστραψε ὁ τόπος ! Μιὰ κοπέλα, ἡ ἔμορφη τ' κόσμου κλεισμένη μέσα καὶ τὸν κύτταζε ! Χύνεται νὰ τὴν πιάσει, βάζει κείνη τὰ χέρια της, τὸν κ'ντᾶ. Τ' λέει : — «Μὴ μὲ πιάνεις, δὲν εἶσαι ἀκόμ' ἄξος νὰ γίνεις δ'κός μου. Θὰ φύγω νὰ πάω στὰ χρυσὰ κλαδιά. Ἄμα σταθεῖς ἄξιος καὶ ρθεῖς καὶ τὰ βρεῖς ποῦ εἶναι, τότε θὰ γίνω δ'κή σου!» Γίνεται ἕνα ἀερικό, ἕνας καπνός, χάνεται ἀπὸ μπροστά του.

Ὁ Γιαννάκης πιὰ ἄμα τὴν ἔχασε, πῆε νὰ χάσει τὸ νοῦ του. Τέτοια ὠμορφάδα ξεχωρ'στή. Λέει : — «Γὼ θὰ πὰ νὰ βροῦ τὰ χ'σὰ κλαδιὰ κι' ἂς γυρίσω οὖλο τὸν κόσμο ! Δὲν τὴν ἀφήνω.» Ζώνεται τὸ σπαθί, βάζει τὰ τροχάδια ,παίρνει

καὶ τὴν τραγιάσκα, πάει κὰ στὴν κατούνα, βρίσκει τ' ἄλογο, τὸ καλημερίζει, τ' δόνει ζαχαρωτὰ κ'λοράτσα ἀπὸ κεῖνα ποῦχε βρεῖ στὰ ντ'λάπια, νὰ τὸ καλοπιά-

σει. Τοῦ λέει : — «Καλό μου ἄλογο, γὼ θέλου νὰ μὲ πᾶς, νὰ βροῦμε τὰ χ'σὰ κλαδιά, ξέρου ποὺ σὺ ὅλα τὰ ξέρεις!»

— «Γὼ θὰ σὲ πάου, ὅπου θέλεις,» λέει τ' ἄλογο, «οὖλο τὸν κόσμο τὸν ξέρω, μὰ τὰ χρυσὰ κλαδιὰ δὲν τὰ ξέρου. Παράτα τούτη τ'ν ἰδέα, δὲ θὰ σοῦ βγεῖ σὲ καλό ! Δὲ θὰ μπορέσομε νὰ τὰ βροῦμε.» Ἀμὴ ὁ Γιαννάκης εἶχε τὴν ἰδέα του κι' ὅλο ἔλεγε : — «Γὼ θέλου νὰ πᾶμε, θέλου, καλό μου ἄλογο, πᾶμε νὰ βροῦμε τὰ χ'σὰ κλαδιά. Πολὺ σὲ παρακαλῶ, πήγαινέ με!» Λέει πιὰ τὸ ἄλογο : — «Πᾶμε, ἀφοῦ τὸ θέλεις τσ' ὁ Θεὸς βοηθός!»

Πᾶνε, πᾶνε, πᾶνε... Τὸ ἄλογο τὸν ἀγαποῦσε τὸ Γιαννάκη κι' ἦταν εὐχαριστημένο, ποῦχε ἄνθρωπο ἀφεντικὸ κι' ὄχι τὸ δράκο. Τοῦ μιλοῦσε, τοῦ παράτζελνε ποιὸ ἦταν τὸ σωστό, τί ἔπρεπε νὰ κάνει! Μιὰν αὐγὴ πᾶνε σ' ἕναν τόπο, βλέπουν, μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλιοῦ, ἕνα καβαλλάρη πὰ σ' ἕνα ἄσπρο ἄλογο κι' ἐρχότανε. Λέει τ' ἄλογο : — «Λέπ'ς τσεῖνε τὸν καβαλλάρη; Εἶν' τοῦ ἥλιου ὁ γυιός. Ἅμα ζυγώσει κι' ἔρθει κοντά, θὰ τ' ἀνάψεις ἕνα σκαμπίλι στὰ μάτια τσ' ἀπὲ θὰ τ' πεῖς καλημέρα!»

Ὁ Γιαννάκης τοῦ φάνη παράξενο, ἀμὴ δὲν εἶπε τίποτα, γιατ' ἔξερε, π' τ' ἄλογο μ'λοῦσε πάντα σωστά. Καθὼς ζυγώνει ὁ καβαλλάρης, τοῦ φαστέρνει μιὰ ὁ Γιαννάκης, ἀπὲ τοῦ λέει : — «Καλημέρα, ἀδερφέ !» — «Καλῶς τὸν ἀδερφό ! Ποῦ πᾶς ἀδερφέ ;» τοῦ λέει ὁ γυιὸς τοῦ ἥλιου. — «Πὰ νὰ βροῦ τὰ χ'σὰ κλαδιὰ τσαὶ δὲν ξέρου ποῦ εἶναι;» λέει ὁ Γιαννάκης. — «Ἔρχομαι καὶ γὼ μαζύ σου, ἀδερφέ!» λέει ὁ γυιὸς τοῦ ἥλιου. «Τὸ κακὸ εἶναι ποὺ δὲν τὰ ξέρου μ'δὲ γώ, ποῦ βρίσκονται !»

Γίνανε πλιὰ ἀδερφοί. Ὁ γυιὸς τοῦ ἥλιου ἀκ'λούθησε τοῦ Γιαννάκη, τὸν εἶχε ἀρχηγό. Τὸ χαστούκι ποὺ τ' ἄστραψε, τὸν γνώρισε γιὰ ἀφεντικό του. Πήγαιναν ὅλη μέρα μαζύ. Πᾶνε, πᾶνε, πᾶνε... Κεῖ τὸ δειλινὸ βλέπουν στὸ βασίλεμα τοῦ ἡλιοῦ ἕναν καβαλλάρη πὰ σ' ἕνα ἀσημένιο ἄλογο κι' ἐρχότανε κατὰ τὸ μέρος τους. Λέει πάλι τὸ ἄλογο τοῦ Γιαννάκη : — «Τὸ βλέπεις τοῦτο τὸ παλλ'κάρι ; Τοῦτος εἶναι τ' φεγγαριοῦ ὁ γυιός. Δῶσε καὶ σ' αὐτὸν ἕνα χαστούκι, γιατὶ ἀλλοιῶς δὲ θὰ σ' ἀναγνωρίσει γιὰ ἀρχηγὸ καὶ θὰ γυρεύει, νὰ πολεμήσετε μαζὺ κι' ὅποιος νικήσει τὸν ἄλλον.» Τοῦ δίνει πάλι ὁ Γιαννάκης ἕνα σκαμπίλι, τοῦ λέει : — «Καλησπέρα ἀδερφέ!» Πάει κι' αὐτὸς μαζύ, γίνανε τρεῖς.

Σὰ φτάσανε σὲ μιὰν ἀκροθαλασσιά, βρίσκουν ἄλλον καβαλλάρη. Κεῖνος ἦταν ὁ γυιὸς τῆς θάλασσας. Λέει πάλι τὸ ἄλογο τοῦ Γιαννάκη. Τοῦ δόνει κι' αὐτουνοῦ ἕνα σκαμπίλι, τὸν κάνει ἀδερφό, πάει κι' αὐτὸς μαζύ. Γίνανε τέσσερις. Ὁ Γιαννάκης ἦταν ὁ ἀρχηγός τους. Γύριζαν πιὰ ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, νὰ βροῦν, ποῦ εἶναι τὰ χρυσὰ κλαδιά. Ἀμὴ ὅπου κι' ἂν πῆγαν, ὅπου κι' ἂν ἀρώτησαν, κανεὶς δὲν ἤξερε νὰ τοὺς πεῖ. Ὁ καιρὸς περνοῦσε κι' ὁ Γιαννάκης σεκλετ'ζότανε, ποῦχε καὶ τὰ τρία παλληκάρια, νὰ γυρίζουν μαζύ του καὶ νὰ τυραννιοῦνται.

Μιὰ μέρα φτάνουν σὲ μιὰ πολιτεία, ἀκοῦν ἕνα τελάλη καὶ διαλαλοῦσε :—«Ὅποιος περάσει μὲ τ' ἄλογο τοῦτο τὸ χάντακα, π'δήσει καρσὶ καὶ ξαναγυρίσει πίσου, θὰ πάρει τὴ βασιλοπούλα γυναίκα.» Σὰν τ' ἄκουσε ὁ Γιαννάκης, λέει : — «Καλὰ ἦταν ν' ἀποκαταστήσω δῶ κανένα ἀπ' τ' ἀδέρφια μου. Νὰ πάρει τὴ βασιλοπούλα, ν' ἀπομείνει ἐδῶ, νὰ γίνει βασιλέας ! Τόσα χρόνια τυραννιέται μαζύ μου !»

Πάει στ' ἄλογό του, τὸ χαδεύει, τὸ καλοπιάνει, τ' ἀρωτᾶ: — «Καλό μου ἄλογο ἔντα λές; μπορεῖς νὰ π'δήσεις τὸ χαντάτσι, νὰ πάρομε τ' βασιλοπούλα νύφη γιὰ τὸν ἀδερφό μου ;» Λέει τ' ἄλογο: — «Δύσκολο εἶναι, μὰ γὼ θὰ τὸ π'δήσου τὸ χαντάτσι.» Λέει πιὰ ὁ Γιαννάκης στὸ βασιλέα : — «Γὼ θὰ π'δήσου κι' ἂν νικήσου, θὰ πάρει ὁ ἀδερφός μου, ὁ γυιὸς τοῦ ἥλιου, τὴ βασιλοπούλα !» Ὁ βασιλέας τὸ παραδέχτη.

Πάει ὁ Γιαννάκης μὲ τ' ἄλογο πηδᾶ, πάει ἀντικρύ, ξαναπηδᾶ, ἔρχεται πίσω ! Χαρές, ζήτω, παλαμάτσα ! Ἀπόμειναν ὅλοι ἐκεῖ, ἔγινε ἡ στεφάνωσι, κάμαν γάμους καὶ ξεφάντωσες καλές. Πέρασε κανένας μῆνας, λέει ὁ Γιαννάκης : — «Γώ, ἀδερφέ, θὰ φύγω, σοῦ ἀφήνω αὐτὸ τὸ μῆλο, ὅσο τὸ βλέπεις γερὸ καὶ φρέσκο

θὰ πεῖ, πὼς εἶμαι καλά, ἅμα τὸ δεῖς καὶ μαραθεῖ καὶ κιτρινοφυλλιάσει, θὰ πεῖ, πὼς κάτι κακὸ μοῦτυχε. Ἂν μ' ἀγαπᾶς πᾶρε τὸ δρόμο ὅλο ἀντίκρυ στὸν ἥλιο, κατὰ τὴν ἀνατολὴ καὶ ψάξε, ὥς νὰ μὲ βρεῖς ζωντανὸ ἢ πεθαμένο!»

Φύγανε οἱ τρεῖς τους, πήγαιναν, πήγαιναν, ρωτοῦσαν, ψαχάζανε γιὰ τὰ χρυσὰ κλαδιά, δὲν τὰ βρίσκανε. Πέρασε κάμποσος καιρός, φτάσανε πάλι σὲ μιὰ πολιτεία, βρίσκουν ἕνα τελάλη, ἔλεγε : — «Ὅποιος μπορεῖ νὰ μείνει ὅλη νύχτα ἄγρυπνος κοντὰ στὴ βασιλοπούλα, νὰ δεῖ, ποῦ πάει καὶ τί κάνει, κάθε βράδυ ποὺ πέτει νὰ πλαγιάσει, θὰ τὴν πάρει γυναίκα.»

Ἡ βασιλοπούλα τούτη ἦταν μαγεμένη καὶ δὲν ἤθελε νὰ παντρευτεῖ. Τὴν εἶχε μαγέψει ἕνας Ἀράπης καὶ δὲν εἶχε μάτια, νὰ δεῖ ἄλλον ἄντρα στὸν κόσμο. Κάθε βράδυ πήγαινε, τὴν ἔπαιρνε καὶ κανεὶς δὲν ἤξερε, ποῦ πήγαιναν καὶ τί ἔκαναν ὅλη νύχτα. Ὁ πατέρας της γύρευε νὰ τὴν παντρέψει, κείνη δὲν ἤθελε νὰ τ' ἀκούσει. Εἶχανε πιὰ βάλει στοίχημα μὲ τὸ βασιλέα, νὰ πάρει, ὅποιον καταφέρει, νὰ τὴν ἀκολουθήσει καὶ νὰ δεῖ, ποῦ πάει κάθε νύχτα. Ὅποιος ὅμως τὸν ἔπαιρνε ὁ ὕπνος καὶ κοιμότανε, νὰ τοῦ κόβουν τὸ κεφάλι.

Ὥς τὴν ἡμέρα ποὺ ἦρθε ὁ Γιαννάκης, τριάντα ἐννέα βασιλόπουλα εἶχαν παρουσιαστεῖ κι' ἡ βασιλοπούλα μὲ τὰ κεφάλια τους εἶχε χτίσει ἕνα πύργο σπουδαῖο ! Ἅμα ἔκοβε ἄλλο ἕνα κεφάλι καὶ γίνουνταν σαράντα, ὁ πύργος θὰ τελειώνει κι' ὁ βασιλέας εἶχεν ὑποσχεθεῖ, νὰ τὴν ἀφήσει ἥσυχη, νὰ μὴ τῆς ξαναμ'λήσει γιὰ παντρειά. Ὁ Γιαννάκης ἅμα ἄκουσε τὸν τελάλη, λέει : — «Καλὰ θάτανε νὰ παντρέψω τὸν ἀδερφό μου, τὸ γυιὸ τ' φεγγαριοῦ, μὲ τὴ βασιλοπούλα!»

Πάει ὁ Γιαννάκης στὸ βασιλέα, λέει, π' θέλει ν' ἀπομείνει κεῖνος, ν' ἀγρυπνήσει κι ἂν μπορέσει καὶ βρεῖ, ποῦ πάει ἡ βασιλοπούλα, νὰ τὴν πάρει ὁ ἀδερφός του, ὁ γυιὸς τ' φεγγαριοῦ. Ὁ βασιλέας τὸν λυπότανε τὸ Γιαννάκη, τοῦλεγε νὰ μὴν πάει. Ἁμαρτία ἤτανε, νὰ χαθῆ τέτοιο ὄμορφο καὶ καλὸ παλληκάρι. Κεῖνος δὲν ἄκουε. Συφωνήσανε πιά, νὰ πάει τὸ βράδυ κι' ἂν νικήσει, νὰ πάρει τὴ βασιλοπούλα ὁ ἀδερφός του.

Φεύγει ὁ Γιαννάκης, πάει στ' ἄλογό του, τὸ ρωτᾶ, πῶς νὰ κάνει, γιὰ νὰ καταφέρει ν' ἀπομείνει ξυπνητός. Τοῦ λέει τ' ἄλογο, νὰ προσέξει πολύ, νὰ μὴν πιεῖ τὸν καφὲ π' θὰ τ' δώσουνε, μόνο νὰ κάνει ποὺ τὸν πίνει καὶ νὰ τὸν χύσει. Ὕστερα νὰ κάνει πὼς κοιμήθηκε κι' ἅμα σηκωθεῖ ἡ βασιλοπούλα νὰ φύγει, νὰ πάει κι' αὐτὸς ξοπίσω της καὶ νὰ κυττάξει, νὰ πάρει σ'μάδι, ἀπὸ κεῖ ποὺ θὰ πάει, γιὰ νὰ μπορέσει, νὰ τὴν καταπονέσει τὴ βασιλοπούλα. Νὰ μὴν πεῖ π' λέει ψέματα καὶ δὲν μπορεῖ, ν' ἀποδείξει ὅσα λέει.

— «Γιὰ νὰ μὴ σ' ἀκούσει π' θὰ πηγαίνεις μαζύ της, νὰ φορέσεις τὰ τροχάδια π' δὲν ἀκούγονται, ὅταν περπατᾶς καὶ τὴ τραγιάσκα π' δὲ φαίνεσαι !» Τοῦ παράγγειλε πιὰ στὰ τελευταῖα : — «Εὐχαριστῶ, καλό μου ἄλογο !» Εἶπε ὁ Γιαννάκης καὶ τὸ χάϊδεψε, τοῦδωσε γλυκά, τὸ φίλησε κι' ἔφυγε. Πάει τὸ βράδυ ὁ Γιαννάκης στὸ νοντᾶ τῆς βασιλοπούλας, τοῦ δόνει κείνη τὸν καφὲ νὰ πιεῖ. Ὁ Γιαννάκης τὸν ρίχνει στὸ λαιμό του ἀπομέσα, ποῦχε ἕνα σφουγγάρι βαλμένο. Περνᾶ λίγη ὥρα, ἔκανε π' χασμουριέται, π' δὲ μπορεῖ ν' ἀπομείνει ξυπνητός, πλαγιάζει κι' ἀρχίζει, νὰ κάνει ποὺ ροχαλίζει. — «Ἄ! πάει κι' αὐτός!» λέει ἡ βασιλοπούλα.

Τσεῖ τὰ μεσάνυχτα ἀκούει ἕνα βρόντο καὶ βλέπει στσίζεται ἡ φ'γοὺ στὰ δυό, μπαίνει μέσα ἕνας Ἀράπης, ἕνα φόβηστρο, λέει : — «Καλησπέρα, π'λάτσ' μου, καλησπέρα, χ'σό μου !» — «Καλησπέρα, ἀγάπ' μου,» τ' λέει κείνη, «ἔ ! τί λές, ἔναι ὥρα ;» Ἀγκαλιαστήκανε, φ'ληθήκανε, βγαίνουν μέσ' ἀπ' τὸ στσίσ'μο τῆς φ'γοῦς. Σ'κώνεται ὁ Γιαννάκης, βάζει τὴν τραγιάσκα του, πάει κι' αὐτὸς μαζύ. Μπαίνουνε σὲ μιὰ καρότσα, ξοπίσω κι' ὁ Γιαννάκης.

Φτάν'νε σ' ἕνα ὡραῖο περ'βόλι, κατεβαίνουν, βρίσκουν ἕνα τραπέζι στρωμένο, κάθονται νὰ φᾶνε, ὁ Γιαννάκης στὸ πλευρὸ τῆς βασιλοπούλας. Τῆς ἔβανε ὁ Ἀράπης φαΐ, τῆς ἔβανε, ἔτρωγε κι' ὁ Γιαννάκης ἀπ' τὸ πιάτο της. Ὥς νὰ γυρίσεις, νὰ δεῖς, τὸ πιάτο ἄδειαζε ! Λέει ὁ Ἀράπης : — «Τί ὄρεξι ποῦχεις ἀπόψε, ἀγαπ'μένη ! Δὲ σὲ προφταίνου φαΐ!»

— «Εἶν' ἀπ' τὴ χαρά μου,» λέει ἡ βασιλοπούλα, «ἀπόψε τελειώνει ἡ διορία τοῦ πατέρα μου. Μ' αὐτὸ τὸ βλάκα πού κοιμᾶται στὸ νοντᾶ μου, γίνονται σαράντα τὰ κεφάλια. Τελειώνου γὼ τὸν πύργο κι' ὁ πατέρας μου μοῦχει δώσει τὸ λόγο του, π' δὲ θὰ μοῦ ξαναμ'λήσει γιὰ παντρειά. Τώρα θὰ μπορεῖς, νἄρχεσαι κάθε νύχτα, νὰ πλαγιάζεις μαζύ μου στὸ παλάτι. Κανεὶς δὲ θὰ μᾶς μποδίζει!»

Λέει ὁ Ἀράπης : — «Θἄμαστε ὅλ' νύχτα μαζύ, θὰ σὲ κάνου γυναίκα μου, ἂν μὲ θέλεις καὶ τὴ μέρα καμμιὰ βολὰ νὰ ρθοῦ, γὼ θὰ σ' δώσου τοῦτο τ' αὐγό. Σὰ μὲ θέλεις, σπᾶσ'το καὶ γὼ θὰ ρθοῦ ἀμέσως.» Ἡ βασιλοπούλα παίρνει τ' αὐγό, τὸ βάζει στὴν τσέπη της, χάϊδευε πιὰ τὸν Ἀράπη, τοὔλεγε : — «Ὅ,τι θέλεις, γὼ θὰ κάνου γιὰ χατήρ' σου καὶ στὴ φωτιὰ θὰ πέσου, ἂν μ' τὸ πεῖς !» Πὰ στὰ χάδια καὶ στὰ καμώματα, στσύβει ὁ Γιαννάκης, παίρνει τ' αὐγὸ μέσ' ἀπ' τὴν τσέπη, τὸ χώνει στὸν κόρφο του ! Δὲν τὸν ἔνοιωσαν.

Κοντὰ τὰ ξημερώματα σηκώθηκαν, φύγανε πάλι μὲ τὴν ἄμαξα. Γύρισαν στὸ παλάτι, μπῆκαν ἀπ' τὴ φ'γοὺ στὸ νοντᾶ, περνᾶ ὁ Γιαννάκης μπροστά, πάει, πλαγιάζει, βγάζει τὴν τραγιάσκα, ἔκανε ποὺ κοιμότανε. Ἡ βασιλοπούλα ἔπεσε, πλάγιασε, κοιμήθη κι' ὁ Γιαννάκης ὥς τὴν αὐγή. Ἔρχεται τὸ πρωῒ ὁ βασιλέας, ξεκλειδώνει, βρίσκει τὴ θ'γατέρα του ὅτ' εἶχε ξυπνήσει. Τοῦ λέει : — «Ἔλα, πατέρα, πάρ'τε τον κι' αὐτόν, σηκῶστε τον, νὰ πᾶ νὰ τ' κόψετε τὸ τσεφάλι, νὰ τὸ πάρου, νὰ τελειώσω τὸν πύργο μου. Κέρδισα τὸ στοίχημα!»

Ὁ βασιλέας σεκλετισμένος κουντᾶ τὸ Γιαννάκη νὰ ξυπνήσει, ἀνοίγει ὁ Γιαννάκης τὰ μάτια του, βλέπει τὸ βασιλέα μὲ τοὺς στρατιῶτες γύρω του. Σ'κώνεται ἀπάνω, λέει : — «Νὰ μὲ σ'μπαθᾶς, βασιλέα μου, ὅλ' νύχτα γύριζα μὲ τὴ θ'γατέρα σου, κουράστηκα καὶ μὲ παραπῆρε ὁ ὕπνος !» — «Τί εἶν' αὐτὰ ποὺ λές;» λέει ἡ βασιλοπούλα, «σὺ ἔπεσες ξερὸς καὶ δὲ ξύπνησες ὅλη τὴ νύχτα ! Μὴν τᾶδες στὸν ὕπνο σου;»

Ἀρχίζει ὁ Γιαννάκης νὰ λέει στὸν βασιλέα, πῶς σκίστη ἡ φ'γού, γιὰ τὸν Ἀράπη, γιὰ ὅλα. Ἡ βασιλοπούλα τ' ἀρνιότανε !... Λέει ὁ Γιαννάκης γιὰ τὸ περιβόλι, γιὰ τὸ τραπέζι. Ἡ βασιλοπούλα ἔτρεμε ἀπ' τὸ κακό της. Ποῦ τᾶχε ἰδωμένα ὁ Γιαννάκης κι' ἐκείνη δὲν τὸν εἶχε δεῖ! Ξακολουθοῦσε πιὰ ν' ἀρνιέται. — «Καὶ γιὰ ν' ἀποδείξω πῶς ὅλα τοῦτα εἶν' ἀλήθεια,» λέει ὁ Γιαννάκης, «πᾶρε τοῦτο τ' αὐγό, βασιλέα μου, σπᾶσ'το καὶ νὰ δεῖς, ποὺ θὰ ρθεῖ ὁ Ἀράπης ἐδῶ, νὰ τὸν δεῖς καὶ ὁ ἴδιος καὶ νὰ πιστέψεις !»

Ἡ βασιλοπούλα, καθὼς ἄκουσε γιὰ τ' αὐγό, ψάχνει στὴν τσέπη της, δὲν τὸ βρίσκει ! Ἔπεσε ξερή ! Παίρνει τ' αὐγὸ ὁ βασιλέας, τὸ σπάζει, παρουσιάζεται ἕνας Ἀράπης, θεριό ! Ὅλοι, σὰν τὸν εἶδαν, κόπηκε τὸ αἷμα τους. Κεῖνος ἀπ' τὴ λαχτάρα του, καθὼς βλέπει τὴ βασιλοπούλα λιγωμένη, τρέχει κοντά της, πὰ νὰ τὴν ἀγκαλιάσει. Προλαβαίνει ὁ Γιαννάκης, τραβᾶ τὸ σπαθί του τοῦ δόνει μιά, τοῦ κόβει τὸ κεφάλι!...

Σὰν ξύπνησε ἡ βασιλοπούλα, ἄνοιξε τὰ μάτια της, ἔπεσε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ πατέρα της, λευτερωμένη ἀπ' τὰ μάγια! Χαρὲς καὶ γέλια, ἔγιναν σὲ λίγες μέρες οἱ γάμοι της μὲ τὸ γυιὸ τοῦ φεγγαριοῦ. Τραγούδια, χοροί, μουσικές, γλέντια!....

Πέρασε κανένας μῆνας, σηκώθη ὁ Γιαννάκης μὲ τὸ γυιὸ τῆς θάλασσας, πῆρε τὸ σπαθί, τ' ἄλογό του, τὰ πράματά του ὅλα, ἀποχαιρέτ'σε τὸ βασιλέα, ἀποχαιρέτ'σε καὶ τὸν ἀδερφό του μὲ τὴ γυναίκα του τὴ βασιλοπούλα, τοῦ ἀφήνει κι' αὐτουνοῦ ἕνα μαγεμένο μῆλο, τοῦ λέει, ἄ μαραθῆ, νὰ περιμένει καὶ τὸν ἄλλο ἀδερφό, τὸ γυιὸ τοῦ ἥλιου, νὰ τσ'νήσουνε μαζύ, νὰ ρθοῦνε, νὰ τὸν βροῦνε. Τὸν φιλεῖ, τὸν ἀποχαιρετᾶ, φεύει!...

Πήγαιναν, πήγαιναν οἱ δυό τους μοναχοί, γύρ'ζαν ἀπὸ δῶ, γύρ'ζαν ἀπὸ κεῖ, φτάνουνε σ' ἕνα βασίλειο, ποὺ ἡ βασιλοπούλα δὲν ἤθελε νὰ μιλήσει κι' ὁ βασιλέας εἶχε βγάλει τελάλη : — «Ὅποιος καταφέρει, νὰ κάνει τὴ βασιλοπούλα νὰ μιλήσει, νὰ τὴν πάρει γυναίκα, ἀλλοιῶς νὰ σκοτώνεται!» Ρωτᾶ πάλι ὁ Γιαννάκης τ' ἄλογό του : — «Πῶς νὰ κάνω, καλό μου ἄλογο, νὰ καταφέρω τὴ βασιλο-

πούλα νὰ μιλήσει, νὰ τὴν παντρέψω μὲ τὸν ἀδερφό μου, νὰ ἡσυχάσει κι' αὐτός, νὰ μὴν τυραννιέται μαζύ μας;»

— «Τοῦτο εἶναι τὸ πιὸ δύσκολο,» λέει τὸ ἄλογο, «μόνο μ' ἕνα τρόπο μπορεῖς νὰ τὸ καταφέρεις. Νὰ πεῖς τ' βασιλιᾶ, νὰ σοῦ κάνει ἕναν καθρέφτη διπλό, νὰ κρύψεις μέσα τὸ γυιὸ τῆς θάλασσας κι' ἄμα δεῖς, ποὺ δὲν καταφέρνεις τὴ βασιλοπούλα νὰ μ'λήσει, κατὰ τὰ ξημερώματα νὰ μιλήσεις τοῦ καθρέφτη καὶ νὰ τοῦ πεῖς : — «Καθρέφτη, καθρεφτάτσι μου, ἀφοῦ δὲ μοῦ μ'λᾶ ἡ βασιλοπούλα, δὲ μοῦ μ'λᾶς ἐσὺ νὰ μὲ παρηγορήσεις, ποῦν' ἡ τελευταία μου νυχτιά, νὰ μοῦ πεῖς καμμιὰν ἱστορία, νὰ ξεχάσου τὸν πόνο μου ;» Καὶ τότε ν' ἀρχίσει νὰ σοῦ μιλᾶ ὁ γυιὸς τῆς θάλασσας μέσ' ἀπ' τὸν καθρέφτη, ἴσως καὶ μπεῖ ἡ βασιλοπούλα σὲ περιέργεια καὶ μιλήσει κι' αὐτή, νὰ ρωτήσει καὶ νὰ μάθει, πῶς γίνεται καὶ μιλᾶ ὁ καθρέφτης.

Ὁ Γιαννάκης ἔκανε, ὅπως τοῦπε τ' ἄλογο. Τοῦκανε ὁ βασιλέας τὸν καθρέφτη, κλείστη μέσα ὁ ἄλλος καὶ ἀφοῦ πῆγαν τὸν καθρέφτη μὲς στὸ νοντᾶ τῆς βασιλοπούλας, ἄμα βράδυασε, πῆγε κι' ὁ Γιαννάκης. Ἀρχίν'σε πιὰ νὰ τῆς μιλᾶ ὁ Γιαννάκης, νὰ τὴν παρακαλᾶ, νὰ τῆς κάνει ἀστεῖα... Ἡ βασιλοπούλα μ'λιά ! Λὲς καὶ δὲν ἦταν ἐκεῖ.

Κοντὰ τ'ν αὐγή, σὰν εἶδε ποὺ ἄδ'κα πηγαίναν ὅλα τὰ λόγια του, γυρίζει ὁ Γιαννάκης, λέει τοῦ καθρέφτη : —«Καλέ μου καθρέφτη, ἀφοῦ ἐδῶ οἱ ἀνθρῶποι εἶναι τόσο σκληροὶ καὶ δὲ μὲ λυποῦνται, τόσο νέος ποὺ θὰ πεθάνω καὶ δὲ μοῦ λὲν μιὰ λέξι, μίλ'σέ μου σύ, τὸ ἄψ'χο, νὰ μὲ συντροφέψεις !...» Πετιέται ὁ γυιὸς τῆς θάλασσας, λέει μέσ' ἀπ' τὸν καθρέφτη : — «Καὶ τί θέλεις νὰ σ'πῶ ἐγώ ;» —«Πές μου μιὰν ἱστορία, νὰ περάσει λίγο ἡ ὥρα μου, ὥς νὰ ξ'μερώσει, νὰ μὲ σκοτώσουνε !» λέει ὁ Γιαννάκης. Λέει ὁ καθρέφτης : —«Μετὰ χαρᾶς νὰ σ'ποῦ:

— Ἦταν μιὰ φορὰ κι' ἕναν καιρὸ ἕνας φτωχὸς ἄνθρωπος, εἶχε κι' ἕνα μονάκριβο παιδί. Φτώχεια καὶ δουλειὰ καθόλου. Ἀπελπίστηκε, λέει τῆς γυναίκας του: —«Θὰ πάρω τὸ παιδὶ νὰ τὸ πάω στὴν πολιτεία, νὰ μάθει μιὰν τέχνη, νὰ μὴν πεινᾶ, σὰ μεγαλώσει !» Πῆρε τὸ παιδί, λεπτὰ δὲν εἶχανε, κινήσανε νὰ πᾶνε μὲ τὰ πόδια. Στὸ δρόμο κεῖ στ' Ἀλόρθο Πουρὶ κουράστηκαν, κάθισαν νὰ φᾶνε κάτι καὶ νὰ ξεκουραστοῦνε. Ὁ πατέρας, σεκλετισμένος ὅπως ἦταν, ποὺ θ' ἄφηνε τὸ παιδί του σὲ ξένα χέρια, ἀναστέναξε κι' ἔπε : —«Ἀλλοίμονο ! Τρισαλλοίμονο!»

Καθὼς τὸ λέει, βλέπει τὴ θάλασσα, νὰ φουσκώνει καὶ νἄρχεται κατὰ πάνω του ἕνα κῦμα ψ'λὸ σὰ β'νό. Φοβήθη, ἔθελε νὰ φύγει ! Ὥς νὰ τὸ καλοσ'λλοϊστεῖ, στσίζεται τὸ τσῦμα, βγαίνει ἀπ' τὴ μέση ἕνα τελώνιο ἄγριο τοῦ λέει : —«Τί μὲ φώναξες ; Τί μὲ θέλεις ;»

Ὁ καϋμένος ὁ πατέρας φοβήθη, λέει : — «Γώ, ἀφεντικό, δὲ σοῦ μίλησα. Ἀναστέναξα κι' εἶπα : Ὤ χ ! Ἀ λ λ ο ί μ ο ν ο κ α ὶ Τ ρ ι σ α λ λ ο ί μ ο ν ο ! γιὰ τὴν κακιά μ' τύχη καὶ τὴ φτώχεια μου, π'θὰ στερηθοῦ τὸ παιδί μου καὶ θὰ πά νὰ τ' ἀφήσου μοναχὸ σὲ ξένα χέρια, ὥς νὰ μάθει τέχνη!» Λέει τὸ τελώνιο: —«Μιᾶς καὶ μὲ φώναξες, βάστα τσαὶ γὼ θὰ σὲ βοηθήσου, θὰ πάρω τὸ παιδὶ μαζύ μου, νὰ τ' μάθω τέχνη. Σὲ δυὸ χρόνια νὰ ρθεῖς ἐδῶ στὴν ἴδια θέσι, νὰ μὲ φωνάξεις καὶ νὰ πάρεις τὸ παιδί ! !»

Παίρνει τὸ παιδὶ μαζύ του, τραβᾶ, μιὰ καὶ δυό, πάει κάτ' ἀπ' τὴ θάλασσα στὸ παλάτι του, ἐκεῖ εἶχε κι' ἄλλα παιδιά, ποῦχε ἁρπάξει ἀπὸ καιρό, μαρμαρωμένα ἀπ' τὴ μέση καὶ κάτω. Ἔβαλε πιὰ τὸ παιδί, νὰ ὑπηρετεῖ τὰ ἄλλα, τοῦπε τὶ εἶχε νὰ κάνει καὶ τοῦπε, νὰ προσέξει μόνο, νὰ μὴν ἀνοίγει ἕν' ἀρμάρι ποῦχε κεῖ στὴ γωνιὰ καὶ ἰδίως νὰ μὴν ἀγγίξει τὰ βιβλία ποὺ ἦταν ἐκεῖ, γιάτ' θὰ πάθει μεγάλο κακό.

Τὸ παιδί, ἔξυπνο, λέει, γιατὶ νὰ μὴ δοκιμάσω, ἂν μποροῦ νὰ διαβάσου τοῦτα τὰ βιβλία, νὰ δῶ τὶ γράφουν, νὰ μάθω κι' ἐγώ, ν' ἀνοίξω τὰ μάτια μου. Ἄρχισε πιὰ νὰ διαβάζει, τὰ βιβλία ἦταν μαγικὰ κι' ὁ Ἀλλοίμονος τοῦχε πεῖ νὰ μὴν τ' ἀγγίζει, γιὰ νὰ μὴν τοῦ πάρει τὴν τέχνη. Ἀμὴ τὸ παιδί, ἔξυπνο, διάβαζε, ἔμαθε μαγεῖες, ὄχι μόνο ὅσες ἤξερε ὁ Ἀλλοίμονος ἀλλὰ καὶ μιὰ παραπάνω. Ἔμαθε νὰ γνωρίζει, τὶ συλλογιέται ὁ ἄλλος.

Πέρασαν τὰ δυὸ χρόνια, ἔρχεται ὁ πατέρας στ' Ἀλόρθο Πουρί, φωνάζει, βγαίνει ὁ Ἀλλοίμονος, τὸν παίρνει, τοῦ λέει: —«Πᾶμε νὰ ἰδεῖς τὸ παιδί σου!» Πᾶνε κάτω στὸ παλάτι του, φωνάζει τὸ παιδί, χαρές, φιλιά, χάδια. Μὰ τὸ παιδί, ὅπως εἶχε μάθει νὰ διαβάζει, τὶ συλλογιέται ὁ ἄλλος, κατάλαβε, τὶ ἤθελε νὰ κάνει ὁ Ἀλλοίμονος καὶ λέει τοῦ πατέρα του: — «Πατέρα, τώρα αὐτὸς δὲ θέλει νὰ μὲ δώσει. Θὰ μὲ κάνει ἄλογο, μαζὺ μὲ τ' ἄλλα παιδιὰ ποὔχει μαζέψει καὶ τἄχει κλεισμένα ἐδῶ. Θὰ σοῦ πεῖ, ἂν μὲ γνωρίζεις. Νὰ ξέρεις, ποὺ ἐγὼ θὰ πάω μπρὸς-μπρὸς καὶ θᾶμαι τὸ πρῶτο ἄλογο, ἄμα σὲ ρωτήσει, ποιὸ εἶναι τὸ παιδί σου, νὰ ξέρεις, νὰ μὲ δείξεις.»

Ἔρχεται σὲ λίγο ὁ Ἀλλοίμονος, λέει τοῦ πατέρα: — «Αἴ! δὲν εἶν' ὥρα νὰ φεύγεις;» Λέει ὁ πατέρας: — «Νὰ φύγω, ἀλλὰ θὰ πάρω καὶ τὸ γυιό μου.»

—«Ἂν τὸ γνωρίσεις, ποιὸ εἶναι τὸ παιδί σου μέσα στ' ἄλλα, τώρα ποὺ θὰ στὰ δείξω ὅλα μαζύ, πᾶρε το, νὰ στὸ δώσω!» Λέει ὁ Ἀλλοίμονος.

Τὸν παίρνει, τὸν πάει μέσα σ' ἕνα μεγάλο χωράφι, ἔρχονται σὲ λίγο μέσα καμμιὰ κατοσταριὰ ἀλογάκια, λέει ὁ Ἀλλοίμονος: — «Τοῦτα ὅλα εἶναι παιδιὰ καὶ γὼ τὰ μάγεψα καὶ τἄκανα ἄλογα. Ποιὸ εἶν' τὸ δικό σου;» Πάει ὁ γέρος, γυρίζει οὖλα τ' ἄλογα, ἔκανε πὼς ἔψαχνε, καμμιὰ βολὰ δείχνει τὸ πρῶτο, λέει: — «Τοῦτο εἶνε' τὸ παιδί μου!» κι' ἀλήθεια αὐτὸ ἤτανε! Ἀφοῦ τὸ γνώρισε, τί εἶχε νὰ κάνει ὁ Ἀλλοίμονος, τοὺς ἔβγαλε πάλι ἀπάνου, τοὺς ἄφησε, φύγανε!

Στὸ δρόμο ποὺ πήγαιναν γιὰ νὰ πᾶνε στὸ χωριό, βλέπουν ἕνα βλάχο καὶ πήγαινε μπροστά. Λέει τὸ παιδὶ στὸν πατέρα του: — «Πατέρα, γὼ τώρα ξέρου μαγεῖες, θὰ γίνου λοιπὸν ἄλογο, νὰ μὲ πουλήσεις στὸ βλάχο, νὰ πάρομε δέκα λίρες κι' ὕστερα θὰ τοῦ φύγω, θὰ γίνω πάλι ἄνθρωπος, νὰ κρατήσομε τὰ λεπτά.» Συμφωνήσανε, γίνεται ἄλογο τὸ παιδί, τὸ τραβοῦσε ὁ γέρος ἀπ' τὸ καπίστρι. Τοῦ λέει ὁ βλάχος: — «Αἴ, πατριώτη! τὸ π'λεῖς τ' ἄλογο;» — Μπράβο, τὸ πουλῶ, ἄμα μοῦ δώσεις δέκα λίρες, πᾶρ'το!»

Δίνει ὁ βλάχος τὶς δέκα λίρες, τὸ παίρνει, φεύγει. Ὁ πατέρας τ'ς ἀκολουθοῦσε κρυφά, νὰ δεῖ, τί θ' ἀπογίνει. Τὸ παιδί, καθὼς τὄχε δεμένο ὁ βλάχος καὶ τὸ τραβοῦσε, ἄρχισε νὰ τρίβεται πὰ στὰ χέρια τοῦ βλάχου, νὰ τὸν γλύφει. Λέει ὁ βλάχος: — «Τοῦτο μὲ γνούρ'σε, ἂς τὸ λύσου λιγάκι!» Μόλις τὄλυσε, ἀπομένει πίσω, γίνεται πάλι παιδί, πάει στὸν πατέρα του, τοῦ λέει: «Μπρός! πᾶμε τώρα!» φεύγ'νε. Τρέχει ὁ βλάχος, γυρίζει πίσω, ψάχνει, τίποτα!

Πὰ στὴν ὥρα ἔρχεται ὁ Ἀλλοίμονος. Ἔτρεχε, νὰ βρεῖ τὸ παιδί, νὰ τὸ πάρει πίσω, μετάνοιωσε π' τ' ἄφησε κι' ἔφυγε. Μόλις τὸν ρωτᾶ ὁ βλάχος, ἂν εἶδε ἕνα ἄλογο ἔτσι κι' ἔτσι, κατάλαβε ποὺ ἦτον τὸ παιδὶ, κι' ὅτι εἶχε μάθει ἀπὸ μαγεῖες.

Γίνεται ἀμέσως ἕνα γεράκι ὁ Ἀλλοίμονος, πετᾶ, πάει νὰ βρεῖ τὸ παιδί. Τὸ παιδὶ, τὸν εἶδε ποὺ ρχότανε γίνεται ἀετός, πέφτει πὰ στὸν Ἀλλοίμονο. Γίνεται ὁ Ἀλλοίμονος ἕνα πιὸ μεγάλο ὄρνεο, πολεμοῦσε νὰ φάει τὸν ἀετό. Γίνεται τὸ παιδὶ δυὸ σπόροι, πέφτει ὁ ἕνας μὲς τὴν ποδιὰ τῆς βασιλοπούλας, ποὺ καθότανε στὸ περιβόλι, πέφτει ὁ ἄλλος κάτω.

Ὁ Ἀλλοίμονος γίνεται ἀμέσως ἕνα περιστέρι, πηδᾶ στὴν ποδιὰ τῆς βασιλοπούλας, τρώει τὸν ἕνα σπόρο. Ὡς νὰ πηδήσει κάτω, νὰ φάει καὶ τὸν ἄλλο, κεῖνον ποὺ ἦταν τὸ παιδὶ μέσα, γίνεται τὸ παιδὶ ἕνα γεράκι, ἁρπάζει τὸ περιστέρι μὲ τὰ νύχια του, τὸ ξεσκίζει, τὸ κάνει κομματάκια, χάθηκε ὁ Ἀλλοίμονος, πάει. Λευτερώθηκε τὸ παιδί, λευτερώθηκαν κι' ὅλοι ἀπ' τὰ μάγια του, ζῆσαν εὐτυχισμένοι!...

—«Αἴ, σ' ἄρεσε τὸ παραμύθι μου;» ρωτᾶ ὁ καθρέφτης.

—«Σ' εὐχαριστῶ, καθρεφτάκι μου, ὡραῖο ἤτανε!» λέει ὁ Γιαννάκης. Ἡ βασιλοπούλα, σὰν ἄρχισε ὁ καθρέφτης νὰ μιλᾶ, παράτησε τὴ θέσι της, ἦρθε κοντά, κύτταζε, μιὰ τὸν καθρέφτη, μιὰ τὸ Γιαννάκη. Δὲ μποροῦσε νὰ καταλάβει, πὼς γινότανε αὐτὸ τὸ θάμα! Ὅσο κύτταζε τὸ Γιαννάκη καὶ τὸν ἔβλεπε ἔτσι ἔμορφο, ἄρχισε νὰ τῆς ἀρέσει καὶ νὰ τὸν λυπᾶται, ποὺ θὰ τὸν σκότωναν. Ἔ-

λα, ὅμως, πού δὲν ἤθελε καὶ ν' ἀποφανεῖ, πῶς τῆς καλάρεσε!... Ἔκανε πιά, π'δὲ μποροῦσε νὰ βασταχτεῖ ἀπ' τὴν περιέργεια, κύτταζε τάχα τὸν καθρέφτη καὶ κείνη ἔβλεπε τὸ Γιαννάκη μές στὸ γυαλί. Σὰν τέλειωσε τὸ παραμύθι, λέει: — «Ἀμ' πῶς γίνεται νὰ μιλᾶ ὁ καθρέφτης;»

Σηκώνεται ὁ Γιαννάκης ἀπάνω, πάει κοντά, τῆς λέει: — «Σὲ νίκησα βασιλοπούλα μου!» Κείνη δὲν ἤθελε νὰ τὸ παραδεχτεῖ, μόλις μίλησε, τὸ μετάνοιωσε κι' ἔκλεισε πάλι τὸ στόμα της, κάθισε στὸν τόπο της καὶ δὲ μιλοῦσε.

Λέει ὁ Γιαννάκης: —«Σὲ νίκησα, μοῦ μίλησες! Κι' ἔχω καὶ μάρτυρα!» Πάει, ἀνοίγει τὸν καθρέφτη βγάζει τὸ γυιὸ τῆς θάλασσας, λέει: —«Τοῦτος σὲ νίκησε, πού μ'λοῦσε ἀπὸ μέσα, τοῦτος θᾶναι ὁ ἄντρας σου!»

Τί εἶχε νὰ κάμει πιὰ ἡ βασιλοπούλα, τὸ παραδέχτη. Βγῆκαν μαζὺ ἀπ' τὸ καὶ σ' αὐτὸν ἕνα μῆλο. Ἔφυγε πιὰ οἱ πάντρεψε κι' αὐτοὺς ὁ Γιαννάκης, ἄφ'σε νοντᾶ της, πῆγαν στὸ βασιλέα. Τοὺς δυό τους, τ' ἄλογο καὶ κεῖνος. Μόνη συντροφιά του εἶχε τ' ἄλογό του, μὲ κεῖνο μιλοῦσε, κεῖνο τοὔλεγε τί ἔπρεπε νὰ κάνει!

Πήγαιναν, πήγαιναν, ἕνα πρωῖ φτάσαν στὴν ἄκρα τ' κόσμου! Πέρα ἀπ' τὰ σύνορα τοῦ κόσμου βλέπει τἄλογο κάτι καὶ γυάλιζε στὸν ἥλιο. Λέει τοῦ Γιαννάκη: —«Θαρρῶ πὼς τοῦτο εἶναι χ'σὸ κλαδί, τὶ λὲς νὰ τραβήξω γιὰ κεῖ;» —«Πᾶμε!» λέει ὁ Γιαννάκης.

Βγαίνουν ἀπ' τὸν κόσμο τοῦτο, πᾶνε κοντά, βλέπουν ὅσο ζύγωναν, ὁλόκληρο δάσος ἀπὸ χρυσὰ κλαδιά, ἕναν πύργο στὴ μέση κι' ἕνα περιβόλι γύρω μὲ τὰ δέντρα ὅλα μὲ χρυσὰ κλαδιά. Σωστὸς παράδεισος. Ὄξω στ' bόρτα τοῦ πύργου κάθουνταν μιὰ γριά. Ἅμα εἶδε τὸ Γιαννάκη παραξενεύτη. Τοῦ λέει: —«Πῶς βρέθηκες ἐδῶ;»

Λέει ὁ Γιαννάκης: — «Ἦρθα γιὰ νὰ βροῦ τὰ γ'σὰ κλαδιά, νὰ κερδίσω τὴν ἔμορφη τοῦ κόσμου. Ξέρεις ποῦ βρίσκεται» —«Ἐδῶ εἶναι!» Λέει ἡ γριά. «Βάστα νὰ τῆς πῶ ποῦρθες!» Πάει, τῆς τὸ λέει, παίρνει τὸ Γιαννάκη, πᾶνε μέσα. Ὁ Γιαννάκης δὲ χόρταινε νὰ τὴ βλέπει! Λέει ἡ ἔμορφη τ' κόσμου: —«Μιᾶς καὶ στάθης ἄξιος νὰ ρθεῖς ὥς ἐδῶ καὶ κατάφερες νὰ μὲ βρεῖς, σὺ εἶσαι ὁ ἄντρας μου.»

Ζοῦσαν πιὰ μαζύ, κείνη τὸν ἀγάπ'σε, γίνη νιὰ χατήρι του γυναίκα σὰν τὶς ἄλλες, ἔπαψε νᾶν' ἀερικό, ἔφερε καὶ τὸ περ'βόλι μὲ τὰ χ'σὰ κλαδιὰ καὶ τὸν πύργο της, κοντὰ στοὺς ἀνθρώπους στὸν κόσμο τοῦτον. Ὁ Γιαννάκης ἦταν λωλὸς νιὰ τὴν ἀγάπη της. Δὲ μποροῦσε νὰ μείνει λεπτὸ μακρυά της. Κείνη τοὔλεγε νὰ βγεῖ, νὰ πάει νὰ τσ'νηγήσει, νὰ μὴ σεκλετίζεται κλεισμένος μέσα, νὰ δεῖ κι' ἄλλοι ἀθρῶποι, τώρα ποὔτανε μὲς στὸν κόσμο πάλι.

Τσεῖνος ἔλεγε, π'δὲ μπορεῖ νὰ κάνει λεπτὸ χωρὶς νὰ τὴ βλέπει. —«Κεῖνο μόνο ἤτανε;» τοῦ λέει ἡ κοπέλλα, «βάστα νὰ σ'δώσου μιὰ ζουγραφιά μου, νὰ τὴν ἔχεις μαζύ σου, ὅπου κι' ἂν πᾶς.» Τοῦ δόνει τὴ ζωγραφιά της, τ' βάνει στὸν κόρφο του, πάει στὸ τσ'νήγι. Γύριζε στὸ β'νό, κυνήγησε, ἀνέβηκε, κατέβηκε, κουράστη, δίψασε. Βρίσκει μιὰ βούση, στσύβει νὰ πιεῖ νερὸ καὶ κάθεται νὰ ξεκουραστεῖ. Καθὼς ἔσκυψε νὰ πιεῖ, πέφτει ἡ ζωγραφιά. Κεῖνος δὲν τὄνοιωσε. Ξεκουράσθη λίγο, σ'κώνεται φεύγει, γυρίζει στὸ παλάτ' καὶ τὴ γυναίκα του.

Πᾶνε τὸ δειλ'νὸ οἱ παραγυιοὶ τ' βασιλιᾶ, νὰ ποτίσουν τ' ἄλογα στὴ βρύσι, κεῖνα δὲν ἔπιναν, σκιαζόντανε καὶ φεύνανε. Γυρίζουν οἱ παραγυιοὶ στὸ παλάτι, τοὺς ρωτᾶ ὁ βασιλέας ἂν πότισαν τ' ἄλογα, λένε τὴν ἱστορία. Παίρνει ὁ βασιλιὰς τ' ἄλογα, τὰ πάει μόνος του στὴ βρύσι, σκύβει νὰ δεῖ, τὶ ἔχει τὸ νερὸ καὶ δὲν πίνουν, βρίσκει τὴ ζωγραφιά. Μόλις τὴν εἶδε λωλάθη ἀπ' τὴν ἀγάπη.

Βγάζει τελάλη, ὅποιος βρεθεῖ καὶ τοῦ πεῖ, ποιὰ εἶναι καὶ ποῦ μπορεῖ νὰ τὴ βρεῖ, θὰ τοῦ δώσει τὸ μισό του βασίλειο. Κατεβαίνει ἡ γριὰ νὰ ψουνίσει στὸ μπακάλη, π' τὴν ἔστελνε ἡ γιώμορφη τ' κόσμου, ἀκούει τὸν τελάλη, πάει στὸ βασιλέα. Τοῦ λέει: —«Ἔννοια σου γὼ νὰ στ' φέρου! Μόνου νὰ ρθεῖ μαζύ μ'

στρατὸς νὰ τ' βάρουνε, γιάτ' δὲ θὰ θέλει καὶ νὰ μὲ βοηθήσουν σ' ὅ,τι τοὺς πῶ!» Πάει ὁ στρατὸς μαζύ, τοὺς κρύβει ἡ γριὰ στὸν πύργο.

Τὴν ἄλλη μέρα φεύγει ὁ Γιαννάκης πάει στὸ κυνήγι. Σὰ γύρισε κουρασμένος, ἔφαγε κι' ἔπεσε νὰ πλαγιάσει. Κάθεται ἡ γυναίκα του νὰ κεντήσει σιμά του, τῆς λέει ἡ γριά: — «Ἔλα κάτου, κυρά μου, νὰ κεντήσεις, νὰ μὴν τὸν ξυπνήσεις!» Κατεβαίνει κείνη, πάει ἡ γριά, φωνάζει τοὺς στρατιῶτες, πᾶνε, σκοτώνουν τ' ἄλογο, γιὰ νὰ μὴ μιλήσει τοῦ Γιαννάκη, πιάνουν δένουν τὴν ἔμορφη. Ἀνεβαίνει ἡ γριά, παίρνει τὸ σπαθὶ τοῦ Γιαννάκη, πάει, κεῖ ποὺ κοιμόταν, τοῦ δόνει μιά, τὸν σκοτώνει!

Φωνάζει τοὺς στρατιῶτες, τὸν κόβουν τρία κομμάτια κι' ἄλλα τρία κομμάτια τ' ἄλογο, σκάβουν ἕνα μεγάλο λάκκο, ρίχνουν τὰ κομμάτια μέσα, ρίχνουν καὶ τὰ τροχάδια, τὴν τραγιάσκα, τὰ χούνουν ὅλα μαζύ, πετοῦν τὸ σπαθὶ στ' θάλασα, παίρνουν τὴν ἔμορφη, κλειδώνουν τὸν πύργο, πάει κι' ἡ γριὰ μαζύ, πᾶνε στὸ βασιλικὸ παλάτι. Ὁ βασιλέας ἔκανε χαρὲς μεγάλοι, ἔδωσε τῆς γριᾶς τὸ μισό του βασίλειο, ἔβαλε τὴν ἔμορφη μέσα σὲ μιὰ ὁλόχρυση κάμαρα, τῆς εἶχε δοῦλες καὶ παρακόρες, νὰ τὴν παραστέκουν, πήγαινε καὶ τὴν ἔβλεπε κάθε πρωῖ. Κείνη οὔτε νὰ τὸν δεῖ, οὔτε νὰ τὸν ἀκούσει Ὅλο ἔκλαιγε...

Ἂς ἀφήσουμε τὴ βασιλοπούλα κι' ἂς πᾶμε στοὺς τρεῖς ἀδερφοὺς τοῦ Γιαννάκη. Κεῖνοι ζοῦσαν εὐτυχισμένοι μὲ τὶς γυναῖκες τους στὰ βασίλειά τους. Ἕνα πρωῖ ξυπνᾶ ὁ γυιὸς τοῦ ἥλιου, πὰ νὰ δεῖ τὸ μῆλο π' τοῦχε ἀφήσει ὁ Γιαννάκης, νὰ μάθει τί κάνει ὁ ἀδερφός του, βλέπει τὸ μῆλο μαραμένο, τὰ φύλλα του κίτρινα καὶ ξερά! Πάει στὴ γυναίκα του, τῆς λέει : —«Ὁ ἀδερφός μου ὁ Γιαννάκης κάτι κακὸ ἔπαθε. Πρέπει νὰ φύγω, νὰ πά νὰ τὸν βροῦ!»

Καβαλλικεύει τ' ἄλογό του, φεύγει, πάει, βρίσκει καὶ τοὺς ἄλλους δυὸ ἀδερφούς, φεύγουν, πᾶνε, πᾶνε, ρωτοῦσαν. Κανεὶς δὲν ἤξερε νὰ τοὺς πεῖ, ποῦ ἦταν ὁ Γιαννάκης. Λέει ὁ γυιὸς τοῦ ἥλιου : —«Βάστα, νὰ ρωτήσομε τὸν πατέρα μου!» Ρωτοῦν τὸν ἥλιο, τοὺς λέει : —«Θὰ πᾶτε στὸ τάδε μέρος, θὰ βρεῖτε τὸν πύργο, θὰ σκάψετε, θὰ τὸν βρεῖτε !» Πᾶνε, σκάβουν, βρίσκουν τὸ Γιαννάκη καὶ τ' ἄλογο, σμίγουν τὶς σάρκες, ἀμὴ δὲν εἶχαν τ' ἀθάνατο νερό.

Ξαναρωτοῦν τὸν ἥλιο, λέει κεῖνος ! —«Τὴ μέρα ὅλη ποὺ γυρίζω, γὼ δὲν τὄχω δεῖ πουθενά. Ρωτῆστε τὸ φεγγάρι μήπως τὸ εἶδε τὴ νύχτα.» Πάει ὁ γυιὸς τ' φεγγαριοῦ, ἀρωτᾶ τὸ φεγγάρι, λέει τὸ φεγγάρι : —«Γὼ ξέρου ποὺ εἶναι πίστα ἀπὸ κεῖνο τὸ βουνὸ π' ἀνοιγοκλεῖ. Νὰ δέσετε ἕνα λαηνάτσι στὸ πόδι ἑνὸς περιστεριοῦ καὶ νὰ μολάρετε τὸ περιστέρι, νὰ περάσει, νὰ βουτήξει, νὰ πάρει τὸ νερὸ καὶ νὰ προκάνει, νὰ βγεῖ πρὶν κλείσει τὸ βουνό !»

Δένουν τὸ λαήνι, πετᾶ τὸ περιστέρι, περνᾶ τὸ βουνό, φέρνει τ' ἀθάνατο νερό ! Τὸ παίρνουν πλιά, ραντίζουν τὸ Γιαννάκη, ραντίζουν τ' ἄλογο, ζωντανεύουν ! Χαρά, ἀγκαλιές, φιλιά... Λέει ὁ Γιαννάκης: —«Σᾶς εὐχαριστῶ, ἀδέρφια ποὺ μὲ γλυτώσατε ! Τώρα θέλω, νὰ βρῶ καὶ τὸ σπαθί μου, νὰ πάω, νὰ σκοτώσω τούτους ὅλους, ποὺ μοῦ πῆραν τὴ γυναίκα μου καὶ μὲ κατάστρεψαν !» Φεύγουν καὶ οἱ τρεῖς πᾶνε, ρωτᾶ ὁ γυιὸς τοῦ ἥλιου τὸν πατέρα του. Λέει ὁ ἥλιος : —«Δὲν τὸ βλέπω, δὲ ξέρω ποῦ εἶνε !» Ρωτᾶ τὸ φεγγάρι ὁ γυιός του, λέει τὸ φεγγάρι : —«Δὲν τὄδα !» Ρωτᾶ τ' θάλασσα ὁ γυιός της. Λέει τσείνη : —«Γὼ τὄχου.» Βουτᾶ ὁ γυιὸς τῆς θάλασσας στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάννας του, πάει, ψάχνει, τὸ βρίσκει, τὸ παίρνει, τὸ δόνει τ' Γιαννάκη. Φχαρίστησε πιὰ ὁ Γιαννάκης τὶς ἀδερφοί του φιληθήκανε πάλι, φύγανε κεῖνοι, πῆγαν στὰ βασίλειά τους καὶ στὶς γυναῖκες τους.

Καβαλλικεύει ὁ Γιαννάκης τ' ἄλογό του, σκύβει, τὸ χαϊδεύει, τοῦ μιλεῖ : «—Ἔλα, καλό μου ἄλογο, νὰ πά νὰ λευτερώσουμε τὴν κυρά μας τώρα !» Τοῦ λέει. Χυμᾶ τὸ ἄλογο, σὲ δυὸ λεπτὰ βρίσκεται ὄξ' ἀπ' τὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ. Μόλις βλέπουν οἱ στρατιῶτες τὸ Γιαννάκη, λαχταρήσανε !... Πῶς βρέθη πάλι ζωντανός ; Μιᾶς καὶ τὸν θάψανε καὶ τὸν εἶδαν σκοτωμένο !...

Πᾶνε νὰ τοῦ 'μποδίσ'νε τ' βόρτα, νὰ μὴ μπεῖ, τραβᾶ κεῖνος τὸ σπαθί μιὰ 'πὸ δῶ, μιὰ 'πὸ τσεῖ, τοὺς σκοτώνει ὅλους. Μπαίνει μέσα στὸ παλάτι, σκοτώνει τὸ

βασιλέα. Βρίσκει τὴ γριὰ τὴν κάνει κομματάκια, κομματάκια. Πάει στὴν κάμαρα ποῦταν ἡ γυναίκα του, τὴν ἁρπάζει, καβαλλικεύουν τ' ἄλογο, πᾶνε στὸν πύργο τους.

Ἡ ἔμορφη τ' κόσμου μὲ τὶς μαγεῖες ποὔξερε, τραβᾶ πάλι τὸν πύργο μὲ τὰ χρυσὰ κλαδιά, τὸν παίρνει, μακραίνει ἀπ' τὸν κόσμο, πάει στὸν τόπο ποὺ ξαναήτανε !

Ζοῦσαν οἱ δυό τους μὲ τὸ Γιαννάκη χαρούμενοι κι' ἀγαπημένοι. Ἴσως νὰ ζοῦν ἀκόμα ὥς τώρα.

Μανώλης Σταμέλος (ἔμπορος ἐτῶν 40)

Κ α τ ο ύ ν α = ὁ σταῦλος. Τ ρ ο χ ά δ ι α = τὰ ἰδιότυπα Σκυριανὰ τσοπάνικα πέδιλα, ὅμοια μὲ τὰ σανδάλια τῶν ἀρχαίων ἀγαλμάτων τοῦ Ἑρμοῦ, τῆς Νίκης κ.λ.π. Ἀ λ ό ρ θ ο π ο υ ρ ὶ = τοποθεσία κοντὰ στὴ θάλασσα ἔξω ἀπ' τὴν πόλι τῆς Σκύρου.

27. Τ' ΑΤΣΟΙΜ'ΤΟ ΚΑΝΤΗΛΙ.

ιὰ φορὰ κι' ἕναν καιρὸ ἤτανε ἕνας βασιλέας καὶ μιὰ βασίλισσα κι' εἶχανε τρία σερνικὰ παιδιά. Ὁ βασιλέας κι' ἡ βασίλισσα ἦταν πολὺ καλοὶ κι' ὁ λαός τους ὅλος τοὺς ἀγαποῦσε καὶ τοὺς καμάρωνε σὰ βγαίνανε ὄξω μὲ τὰ τρία παιδιά τους, ὥμορφα κι' ἔξυπνα ὅπως ἤτανε καὶ τὰ τρία. Μὰ ὁ βασιλέας δὲν ἦταν εὐτυχισμένος κι' ὅλος ὁ λαὸς μαζύ του ζοῦσε μέσα στὸ φόβο καὶ τὴν ἀγωνία, γιατὶ τὸ βασίλειο ἤτανε στοιχειωμένο !

Κάθε τόσο ἀπὸ μιὰ σπηλιά, ποὺ ἤτανε ἀντικρὺ στὸ παλάτι, ἔβγαινε ἕνα καλογεράκι, ἔστεκε μπρὸς στὸ ἄνοιγμα τῆς σπηλιᾶς, σήκωνε τὰ χέρια του ψηλὰ καὶ φώναζε τρεῖς βολές : —«Τ' ἀ τ σ ο ί μ' τ ο κ α ν τ ή λ ι θ έ λ ο υ!» Ὅλοι τὸ βλέπανε, μὰ κανένας δὲ μποροῦσε νὰ τ' ἀγγίξει, νὰ τὸ πιάσει, ὅσοι κι' ἂν προσπαθήσανε. Κεῖνο στέκονταν λιγάκι, σὰ νὰ περίμενε νὰ τοῦ πᾶνε, αὐτὸ ποὺ γύρευε. Σὰ δὲν τοῦ τὸ πήγαιναν ἔταζε διορία, πὼς θὲ λὰ βγεῖ ἀκόμα δυὸ βολές, νὰ τοὺς τὸ πεῖ κι' ἄμα δὲν τοῦ τὸ φέρουν, θὰ πεθάνουν ὅλοι μὲς στὸ παλάτι, δὲ θ' ἀπομείνει μ'δὲ κούνουπας !.. Κι' ἀλήθεια ἔτσι γινότανε.

Ἔβγαλε πιὰ τ' ὄνομα τὸ βασίλειο, πὼς ἦταν στοιχειωμένο, κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ πάει, νὰ γίνει βασιλέας, γιατὶ φοβότανε. Τοῦτος ὁ τελευταῖος, καλὸς ἄνθρωπος, λυπήθηκε τὸ λαό, ποὺ θὰ χάνουνταν καὶ θὰ πήγαιναν σκλάβοι, σὰ μένανε χωρὶς βασιλιὰ κι' ἀποφάσισε καὶ πῆγε. —«Ἔτσι κι' ἀλλοιῶς ὅλοι θὰ πεθάνουμε μιὰ μέρα,» εἶπε, «ἂς πεθάνου τουλάχιστο βασιλιάς !»

Παντρεύτηκε, ἔκαναν καὶ τὰ τρία παιδιά, τὰ παιδιὰ μεγάλωσαν, τὸ καλογεράκι δὲ ξαναφάνηκε. Ὅλοι πιὰ λέγανε, ποὺ δὲ θὰ ξαναβγεῖ, πὼς καὶ τὸ στοιχειὸ ἀκόμα λυπότανε τὸ βασιλέα καὶ τὴ βασίλισσα μὲ τὰ τρία παλληκάρια τους, ἔτσι καλοὶ ποὺ ἦταν ὅλοι τους! Ἄξαφνα μιὰ βραδυὰ τ' ἀκούσανε πάλι, ποὺ βγῆκε καὶ φώναζε ! Ὅλοι πέσαν στὸ θάνατο ἀπὸ τὴ λύπη καὶ τὴ στενοχώρια

τους. Ὁ λαὸς ὅλος μαζεύτηκε κάτω ἀπ' τὸ παλάτι, κλαίγανε, οἱ νέοι φώναζαν, νὰ βγεῖ ὁ βασιλέας, νὰ καλέσει τὴ δωδεκάδα, νὰ ξετάσουν, νὰ μάθουν καὶ νὰ τοὺς ποῦνε, ποῦ βρίσκεται τ' ἀ τ σ ο ί μ' τ ο κ α ν τ ή λ ι, νὰ πᾶνε, νὰ τὸ φέρουν, νὰ γλυτώσουν τὸν ἀγαπημένο τους βασιλέα, τὴ βασίλισσα καὶ τὰ βασιλόπουλα ἀπ' τὸ Χάρο ! Ὁ βασιλέας ἀγκάλιαζε τὴ γυναίκα του, τὴ βασίλισσα νὰ τὴν παρηγορήσει, πούκλαιγε καὶ μερωμοὺς δὲν εἶχε, μὰ καὶ κεῖνος δὲν πήγαινε πίσω, τὰ μάτια του τρέχανε βρύσι ἀπ' τὸ σεκλέτι του. Τὰ βασιλόπουλα στὴν ἀρχὴ τὰ χάσανε μὲ τοῦτα ὅλα τὰ κλάματα καὶ τὶς φωνές, κανένας δὲν τοὺς εἶχε πεῖ τίποτα ὥς τότε γιὰ τὸ καλογεράκι. Σὰν κατάλαβαν πιά, γιατὶ γινότανε τούτη ἡ φασαρία, λέει ὁ μικρότερος, ποὺ ἡ καρδιά του τόλεγε καὶ δὲ φοβότανε εὔκολα κι' ἦταν ὁ πιὸ ὤμορφος κι' ἀπὸ τοὺς τρεῖς: —«Ἀδερφοί, γὼ λέου, πὼς τούτη ἡ δουλειὰ εἶνε δική μας καὶ πὼς πρέπει νὰ πᾶμε μόνοι μας νὰ φροντίσουμε νὰ βροῦμε τοῦτο τὸ καντήλι, νὰ γλυτώσουμε τὸν πατέρα καὶ τὴ μάννα μας, νὰ γλυτώσουμε καὶ μεῖς μιὰ καὶ καλὴ ἀπ' τὸ καλογεράκι καὶ τὶς φοβέρες του !»

Τρόχισαν τὰ παιδιὰ τὰ σπαθιά τους, πῆραν τ' ἄρματά τους, καβαλλίκεψαν τ' ἄλογά τους, κίνησαν νὰ πᾶνε νὰ βροῦνε τ' ἀτσοίμ'το καντήλι. Τοὺς πρόβγαλε πιὰ ὅλος ὁ λαός, πῆραν τὴν εὐχὴ τῆς μάννας καὶ τοῦ πατέρα τους κι' ἔφυγαν. Περπάτησαν, περπάτησαν, φτάσανε ὕστερ' ἀπὸ καιρὸ σ' ἕνα μέρος, ποὺ χωρίζουνταν ὁ δρόμος στὰ δύο, κατεβαίνουν ἀπ' τ' ἄλογα, νὰ ξεμουδιάσουν λίγο καὶ νὰ δοῦνε, ν' ἀποφασίσουν, ποιὰ στράτα θὰ πάρουνε ὁ καθένας.

Διαβάζουνε πιὰ στὸν ἕνα δρόμο κι' ἔγραφε : —«Ὅ π ο ι ο ς π ά ε ι ἀ π ὸ δ ῶ, κ ω λ ώ ν ε ι τ σ α ὶ π ί σ τ α !» Στὸν ἄλλο ἔγραφε : «Ὅ π ο ι ο ς π ά ε ι, δ ὲ g ω λ ώ ν ε ι π ί σ π α !» Συλλογιστήκανε, ποιὸς νὰ πάρει τοῦτο τὸ δρόμο. Λέει ὁ μικρός : —«Ἀδέρφια, γὼ θὰ πάρου τὸ δρόμο π'δὲ gωλώνει πίστα, νὰ δοῦ, ἄ θὰ βροῦ τίποτα. Νὰ βγάλομε τὰ δαχτυλίδια μας, νὰ τ' ἀφήσομε κάτ' ἀπ' αὐτὴ τὴν πέτρα, δῶ στὸ καντούνι, ὅποιος γυρίσει πρῶτος καὶ βρεῖ τὰ δαχτυλίδια, νὰ κάτσει, νὰ περιμένει τοὺς ἄλλους, ὥς τοῦ χρόνου τέτοια ἐποχή. Ἂν δὲν ἔχου γυρίσει σ' ἕνα χρόνο, νὰ μὴ μὲ περιμένετε ἄλλο, μόν' νὰ φύγετε νὰ πᾶτε πίσω στὸ παλάτι καὶ στοὺς γονέους μας !»

Ἂς ἀφήσομε τοὺς δυό, ποὺ πῆραν τὸν ἴσιο δρόμο καταρωτῶντας ὅποιον βρίσκανε γιὰ τ' ἀτσοίμ'το καντήλι κι' ἂς δοῦμε τί ἔκανε ὁ ἄλλος, ὁ μικρὸς στὸ δρόμο τὸν ἀγύριστο ποῦχε πάρει ! Πήγαινε, πήγαινε, δὲν ἔβλεπε κανεί !... Καμμιὰ φορὰ βλέπει ἀπὸ μακριὰ ἕναν πύργο, λέει : —«Δόξα σοι ὁ Θεὸς ποὺ κάποιον θὰ βρῶ, νὰ ρωτήσω !» Πάει κοντά, χτυπᾶ τὴν πόρτα, κανείς ! Ἀνοίγει, μπαίνει μέσα, πάει στὸν ἕνα νοντᾶ, στὸν ἄλλε, βρίσκει μιὰ πεντάμορφη. Καθὼς τὸν εἶδε, ταράχθηκε, πετάχτη ἀπάνου, τοῦ λέει : —«Πῶς βρέθης δῶ ; Τί θέλεις ; Δὲν ξέρεις πὼς ἀπὸ τοῦτο τὸ δρόμο ποὺ πῆρες, κανεὶς δὲ γυρίζει πίσω ; Τώρα θὰ ρθεῖ ἕνας δράκος καὶ θὰ σὲ φάει, μόνο φύγε, φύγε γρήγορα!» γιατὶ τὸν λυπήθηκε νὰ χαθεῖ, τέτοιος λεβέντης κι' ὤμορφος ποὺ ἦτανε...

Λέει κεῖνος : —«Ὄχι, δὲ φεύγω ! γὼ ἦρθα γιὰ τ' ἀτσοίμ'το καντήλι, γιὰ νὰ γλυτώσω τοὺς δικούς μου κι' ἔχω ἀπόφασι νὰ τὸ βρῶ καὶ νὰ παλαίψω καὶ μὲ τὸν ἴδιο τὸ Χάρο ἀκόμα, νὰ τοῦ τὸ πάρω!» Ἡ βασιλοπούλα τοῦπε τότε, πὼς θὰ τὸν βοηθήσει ὅσο μπορεῖ καὶ κείνη νὰ νικήσει τὸ δράκο ποὺ τὴν ἔχει σκλάβα κι' αὐτὴν καὶ τὶς δυὸ ἀδερφάδες της, μόνο νὰ μὴν τὴν ἀφήσει κι' αὐτὴν ἐκεῖ παρὰ νὰ τὴν πάρει μαζύ του, σὰ θὰ γύριζε πίσω στὸ βασίλειό του. Συμφωνήσανε πιὰ κι' ἡ βασιλοπούλα τοῦ εἶπε :

—«Γὼ τώρα θὰ σὲ μαγέψω, νὰ σὲ κάνω μιὰ σκούπα, νὰ μὴ σὲ βρεῖ ὁ δράκος, τώρα ποὺ θὰ ρθεῖ. Ἅμα φάει καὶ πλαγιάσει θὰ σὲ κάνω πάλι ἄνθρωπο, νὰ πᾶς μέσα νὰ τὸν σκοτώσεις, ἂν μπορέσεις. Νὰ ξέρεις ὅμως, πὼς ἂν δὲν τοῦ κόψεις τὸ κεφάλι μὲ τὴν πρώτη σπαθιά, εἶσαι χαμένος ! Γιατὶ ἂν γυρέψεις νὰ τοῦ δώσεις καὶ δεύτερη σπαθιά, ἀντὶς νὰ σκοτωθεῖ, θὰ θεριέψει πιὸ πολὺ καὶ θὰ σὲ φάει !»

Σκώνει πιὰ τὸ χέρι της, τὸν χτυπᾶ μιὰ στὰ μούτρα, τὸν κάνει σκούπα, τὸν βάνει πίστ' ἀπ' τὴ bόρτα. Σὲ λίγο, νὰ τσ' ὁ δράκος, ἀρχίζει νὰ μυρίζεται καὶ νὰ λέει: —«Ἀ θ ρ ω π'ν ὸ κ ρ έ α ς μ υ ρ ί ζ ε ι !» —«Ποῦ τέτοιο πράμα!» λέει κεί-

νη. «Ὄχι,» λέει ὁ δράκος, «δῶ εἶναι μυρωδιὰ ἀπὸ ἀθρωπ'νὸ κρέας, γὼ δὲ γελιέμαι!» ψαχάζει οὔλοι τὶς νοντάδες δὲν βρίσκει τίποτα. Κάθεται πιὰ τρώει, πλαγιάζει νὰ κοιμηθεῖ.

Πάει ἡ βασιλοπούλα χτυπᾶ μιὰ τῆς σκούπας, γίνεται πάλι ἄνθρωπος. —«Πήγαινε τώρα,» τοῦ λέει, «εἶναι ὥρα. Νὰ ξέρεις ὅμως πὼς ἂν ἔχει τὰ μάτια του ἀνοιχτά, τότε κοιμᾶται, ἂν τἄχει κλειστὰ μὴ ζ'γώσεις καθόλου!» Παίρνει τὸ βασιλόπουλο τὸ σπαθί του, μιὰ καὶ δυὸ πάει μέσα, λογιάζει, τὸν βλέπει κι' εἶχε τὰ μάτια του ἀνοιχτά, τοῦ κοπανίζει μιὰ μὲ τὸ σπαθί, τοῦ κόβει τὸ λαιμὸ πέρα καὶ πέρα!... Ἀρχίν'σε ὁ δράκος νὰ μουγγρίζει. Λέει: —«Βάρειε με τσ' ἄλλη!» —«Ὄχι! Φτάνει, καλὰ εἶσαι!» Λέει τὸ βασιλόπουλο.

—«Ποιὸς εἶσαι, σύ, ποὺ μὲ νίκησες;» λέει ὁ δράκος. «Χαλάλι σου τὸ βασίλειό μου, ἀλλὰ θὰ λογαριαστεῖς μὲ τὸν ἀδερφό μου, ὅ,τι καὶ νὰ κάνεις, δὲ θὰ κωλώσεις πίστα, στὸ λέου γιὰ νὰ ξέρ'ς!» Γιατὶ κατάλαβε πὼς αὐτὸς εἶχε σκοπὸ νὰ τραβήξει μπρός. Σὰν τἄπε αὐτὰ ὁ δράκος χάθηκε ἀπὸ μπροστά του.

Φεύγει καὶ τὸ βασιλόπουλο, πάει μέσα, βρίσκει τὴν πεντάμορφη, τ'ν ἀγκαλιάζει, τὴ φιλεῖ, τῆς λέει πὼς σκότωσε τὸ δράκο καὶ τώρα ἦταν ἐλεύθερη καὶ τὴν παρακαλᾶ, νὰ τὸν βοηθήσει γιὰ νὰ προχωρήσει στὸ δρόμο του. Τὸν πῆρε πιὰ ἡ πεντάμορφη τὸν κατέβασε στὸ σταῦλο, σέλλωσε τ' ἄλογο τοῦ δράκου, Βροντὴ τὸ λέγανε, καβαλλίκεψε τὸ βασιλόπουλο, τοὔδωσε καὶ δυὸ μεγάλους ντορβάδες γεμάτους κομμάτια κρέατα καὶ τοῦπε:

—«Ἀδερφέ μου, τώρα ἡ Βροντὴ θὰ σὲ πάει ὥς τὸν ἄλλο πύργο, ποὺ εἶναι ὁ δεύτερος δράκος, κεῖ θὰ βρεῖς τὴν ἀδερφή μου, ποὺ τὴν ἔχει κι' αὐτὴ σκλαβωμένη, θὰ τῆς πεῖς πὼς σ' ἔστειλα γώ, κι' ἐκείνη θὰ σ' ὁρμ'νέψει, τὶ πρέπει νὰ κάνεις ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα. Μὴν ξεχάσεις μόνο τὸ λόγο ποὺ μοὔδωσες, πὼς στὸ γυρισμό σου, ἄμα νικήσεις τοὺς δράκους καὶ πάρεις τ' ἀτσοίμ'το καντήλι, θὰ μᾶς πάρεις καὶ μᾶς μαζύ σου! Πᾶρε κι' αὐτὰ τὰ κρέατα, στὸ δρόμο σου θὰ συναντήσεις ἕνα χωράφι γεμᾶτο θηρία μαγεμένα, θὰ ριχτοῦν ἀπάνω στὴ Βροντὴ γιὰ νὰ σὲ φᾶνε, σὺ θὰ τοὺς ρίχνεις τὰ κρέατα καὶ θὰ λές: —«Ἄχ! τί ὡραῖα θηρία, ποτέ μου δὲν εἶδα ὡραιότερα ζῶα!» Ὥς που νὰ φᾶνε τὰ κρέατα ἡ Βροντὴ θὰ σὲ περάσει, νὰ σὲ πάει κεῖ ποὺ θέλεις!»

Κεντᾶ τὴ Βροντὴ τὸ βασιλόπουλο, φεύγει σὰν ἄνεμος, φτάνει στὸ χωράφι, ρίχνει τὰ κρέατα, περνᾶ, πάει στὸν ἄλλο πύργο, σταματᾶ ἡ Βροντή. Ἡ πεντάμορφη τοῦχε πεῖ, πὼς τοῦτος ὁ πύργος πόρτα δὲν εἶχε καὶ νὰ πηδήσει, νὰ μπεῖ ἀπ' τὸ μπαλκόνι. Σκαρφαλώνει σ' ἕνα δέντρο, δίνει μιά, πηδᾶ στὸ μπαλκόνι, βρίσκει τὴν κοπέλλα. Σὰν τὸν εἶδε, θάμαξε: —«Πῶς βρέθης ἐδῶ; Εἶδες τὴν ἀδερφή μου; Πῶς σ' ἄφησε ὁ δράκος καὶ πέρασες;» Τὸν ρωτᾶ. Τῆς λέει πιὰ κεῖνος πὼς σκότωσε τὸν πρῶτο δράκο, πὼς τὸν βοήθησε ἡ ἀδερφή της, πὼς ἔχει ἀπόφασι νὰ τοὺς σκοτώσει ὅλους γιὰ νὰ πάρει τ' ἀτσοίμ'το καντήλι, πὼς ἂν τὰ καταφέρει καὶ τὸ πάρει, σὰ γυρίσει πίσω θὰ τὶς πάρει κι' ἐκεῖνες τὶς δυό. Πὼς τὴν πρώτη πεντάμορφη τὴν καπάρωσε γιὰ τὸ μεγάλο του ἀδερφὸ καὶ τούτη, ἂν θέλει, θὰ τὴν παντρέψει μὲ τὸ δεύτερο καὶ τὴν παρακαλᾶ, νὰ τὸν ὁδηγήσει, τί νὰ κάνει γιὰ νὰ νικήσει καὶ τοῦτο τὸ δράκο καὶ νὰ τραβήξει μπροστά.

Τοῦ λέει ἡ πεντάμορφη: —«Τὸν πρῶτο τὸ νίκησες, τοῦτος ὅμως εἶναι πολὺ πιὸ δυνατὸς ἀπὸ κεῖνον. Τοῦτος ἔχει τὴ δύναμι στὰ γόνατα, θὰ σοῦ πεῖ νὰ σὲ ψειρίσει, κι' ἂν γελαστεῖς κι' ἀκουμπήσεις τὸ τσεφάλι σου πὰ στ' boδιά του, θὰ σ' λειώσει τὸ τσεφάλι ἀνάμεσα στὰ γόνατά του. Σὺ νὰ μὴν τὸ παραδεχτεῖς, μόν' νὰ τὸν βάλλεις νὰ παλαίψετε, καὶ νὰ κυττάξεις νὰ τοῦ σπάσεις τὸ σπαθί του μὲ μιὰ σπαθιά, γιάτ' ἂν τοῦ δώσεις δεύτερη, τὸ σπαθὶ θὰ θεριέψει καὶ θὰ σὲ σκοτώσει.»

Ἦρθε πιὰ ὁ δράκος, σὰν τὸν εἶδε, κατάλαβε πὼς θὰ σκότωσε τὸν ἀδερφό του καὶ τὸν φοβήθηκε. Τὸν καλόπιασε, τοῦπε νὰ κάτσει νὰ φᾶνε. Σὰν ἀποφάγανε τοῦ λέει:—«Σκύψε νὰ σὲ ψειρίσω.» Λέει τὸ βασιλόπουλο: — «Ὄχι δὲ θέ-

λω!» Ἀρχίζουν τὸν καυγᾶ. Τραβᾶ τὸ βασιλόπουλο τὸ σπαθί του, κοπανᾶ μιὰ στὸ σπαθὶ τοῦ δράκου, τὸ τσακίζει στὴ μέση, ἀπὸ μιὰ κλωστὴ βαστιότανε. Ὁ δράκος ἔτρεμε ἀπ' τὸ κακό του:—«Ἐτσὰ δὰ ποὺ τόκανες δός του ἄλλη μιὰ νὰ τὸ κάνεις δυὸ κομμάτια!» — «Ὄχι», λέει τὸ βασιλόπουλο, «καλὰ εἶν' ἔτσι! Σειρά σου τώρα». Τοῦ δίνει μιὰ τοῦ δράκου, τοῦ κόβει τὸ λαιμὸ πέρα καὶ πέρα!

Πάει στὴ βασιλοπούλα, χαρὲς, ἀγκαλιάζονται, φ'λιῶνται. —«Πᾶμε τώρα στὸ σταῦλο», λέει ἡ βασιλοπούλα, «θ' ἀφίσεις τὴ Βροντή, νὰ πάρεις τ'ν Ἀστραπὴ ποῦναι πιὸ γρήγορη καὶ ξέρει καὶ τὸ δρόμο, νὰ σὲ πάει στὸν τρίτο πύργο. Στὸ δρόμο θὰ βρεῖς ἕνα χωράφι μαγεμένο γεμᾶτο φίδια, θὰ κεντήσεις τρεῖς φορὲς τὴν Ἀστραπὴ καὶ κείνη θὰ χυθεῖ, χωρὶς νὰ πατᾶ στὴ γῆ, σὰν ἀληθινὴ ἀστραπή, νὰ σὲ περάσει, χωρὶς νὰ πάθεις τίποτα. Σύ, καθὼς θὰ ριχτοῦν νὰ σὲ δαγκάσουνε, θὰ σκύψεις πὰ στὸ λαιμὸ τῆς Ἀστραπῆς καὶ θὰ πεῖς, ἄχ! τί ὡραῖα φίδια!»

Καβαλλικεύει τὴν Ἀστραπή, ἀποχαιρετᾶ τὴν πεντάμορφη, τῆς λέει νᾶν' ἕτοιμη, νὰ τὴν πάρει, σὰ γυρίσει, φεύγει. Πάει, βρίσκει τὰ φίδια, λέει: Ἄχ! τὶ ὡραῖα φίδια! κεντᾶ τὴν Ἀστραπή, περνᾶ, φτάνει στὸν τρίτο πύργο. Δὲν εἶχε πάλι πόρτα, πηδᾶ ἀπ' τὸ μπαλκόνι, μπαίνει μέσα, βρίσκει τὴν τρίτη ἀδερφή, μὰ τί ὠμορφιὰ ἦταν κείνη! Λωλάθηκε ἀπ' τὴν ἀγάπη της μόλις τὴν εἶδε. Κείνη τρόμαξε, τοῦ λέει: — «Ἄνθρωπος εἶσαι; πῶς βρέθης ἐδῶ;»

—«Ὅ,τι δὲ θέλει ὁ ἄνθρωπος δὲν κατορθώνει,» τῆς λέει κεῖνος, «ἔχω ἀπόφασι νὰ φτάσω ὥς τὸ τέλος. Ἂν δώσει ὁ Θεὸς καὶ πιτύχω, τὶς ἀδερφές σου γιὰ τοὺς ἀδερφούς μου, σένα θὰ σὲ πάρω γυναῖκα μου!» Αὐτὴ τὸ δέχτη, τοῦ λέει: —«Πρόσεξε, τοῦτος θὰ παλαίψει μὲ τὰ χέρια, ἐκεῖ ἔχει τὴ δύναμι. Θὰ γυρέψει, νὰ σὲ χώσει μές στὴ γῆς. Κύτταξε νὰ τὸν χώσεις σὺ πρῶτος μὲ μιὰ σκουντιά, γιατὶ ἂν τοῦ δώσεις δεύτερη, ἀντὶς νὰ χωθεῖ πάρα μέσα, θὰ πεταχτεῖ ἀπάνω καὶ θὰ σὲ πνίξει. Ἂν τὸν νικήσεις, τελευταῖα θᾶχεις νὰ παλαίψεις μὲ τὴ Μέαινα, τὴ στρίγγλα ποῦναι μάννα τους κι' ἔχει καὶ τοὺς τρεῖς δράκους στὴν ὑπηρεσία της».

Πάει σὲ λίγο ὁ δράκος, τὸν βλέπει, ἄρχισε νὰ τρίζει τὰ δόντια του: —«Ποιὸς εἶν' αὐτός; πῶς βρέθη ἐδῶ; Θὰ τὸν σκοτώσω!» Τραβᾶ τὸ παιδὶ τὸ σπαθί του. Λέει ὁ δράκος: —«Ὄχι σπαθιά, χέρια!» Ἁρπάζει τὸ παιδὶ ἀπ' τὴ μέση, τοῦ δόνει μιά, τὸ χώνει ὥς στὸν ἀστράγαλο στὴ γῆς. Μιὰ ὁ δράκος, μιὰ τὸ παιδί, χώνει τὸ δράκο πάνω ἀπ' τὰ γόνατα στὴ γῆς. Λέει ὁ δράκος: — «Δός μου κι' ἄλλη!» —«Ὄχι!» λέει τὸ παιδί, «καλὰ εἶσαι! Σὲ νίκησα.» Φεύγει ὁ δράκος, χάνεται!

Τοῦ λέει ἡ πεντάμορφη: —«Φύγε ἀμέσως, νὰ πᾶς στὸν πύργο τῆς Μέαινας, πρὶν πᾶν οἱ δράκοι, τὰ παιδιά της, νὰ τῆς ποῦν, πὼς πάτησε ἄνθρωπος ἐδῶ, γιατὶ τότε θᾶν' ἀργά. Στὸ δρόμο ποὺ θὰ περνᾶς, θὰ βρεῖς μιὰ λίμνη μὲ νερὰ πικρὰ καὶ σκουληκιασμένα, σὺ θὰ σκύψεις, νὰ πάρεις στὴ φούχτα σου τρεῖς φορὲς νὰ πιεῖς καὶ θὰ πεῖς: «Ἄχ! τί γλυκὸ νερό! ποτέ μου δὲν ἤπια τέτοιο δὰ γλυκὸ νερό! θὰ περάσεις καὶ θὰ φύγεις. Σὰ φτάσεις στὸν πύργο τῆς Μέαινας, θὰ πᾶς πρῶτα νὰ βρεῖς τὸ ἄλογο τῆς στρίγκλας ποὺ μιλᾶ, κεῖνο μόνο μπορεῖ, νὰ σὲ φέρει πίσω! Πᾶρε τοῦτα τὰ ζαχαρένια κ'λοράτσα, νὰ τοῦ δώσεις, νὰ τὸ γλυκάνεις καὶ νὰ τὸ μερέψεις, γιὰ νὰ μὴ φωνάζει. Μόλις φωνάξει τὸ ἄλογο: Ἀφεντικὸ μὲ παίρνουνε! Σὺ θὰ πᾶς νὰ χωθεῖς σὲ μιὰ σπηλιά, ἁγιασμένη, ποῦναι ἀντικρὺ στὴ γατούνα τ' ἀλογοῦ. Κεῖ μέσα ἡ Μέαινα δὲ μπορεῖ νὰ μπεῖ. Κείνη θὰ γίνει ἀερικό, νὰ μπεῖ, νὰ ψάξει παντοῦ. Ἅμα φύγει, ποὺ δὲ θὰ σὲ βρεῖ, μέσα κεῖ ποὺ θᾶσαι κρυμμένος, θὰ ξαναπᾶς, νὰ ξαναδώσεις τ' ἀλόγου κ'λοράτσα, ὥς νὰ σὲ γνωρίσει, νὰ μὴ ξαναφωνάζει ὅταν σὲ βλέπει.

Θὰ τὸ πιάσεις τότε, νὰ τὸ σελλώσεις, νὰ τόχεις ἕτοιμο κι' ὕστερα θὰ προχωρήσεις, νὰ μπεῖς μέσα στὸν πύργο. Στὶς δώδεκα ἡ Μέαινα πλαγιάζει. Ἂν τὴ βρεῖς νὰ κοιμᾶται, θ' ἁρπάξεις ἀπ' τὸ λαιμό της τὸ κλειδὶ καὶ τὸ καντήλι, ποὺ

τόχει πὰ στὴν ποδιά της καὶ θὰ φύγεις ἀμέσως, νὰ προκάνεις, πρὶν ξυπνήσει ἡ στρίγγλα.»

Φεύγει σὰν τὴν ἀστραπή, περνᾶ ἀπ' τὴ λίμνη, πίνει νερό, πάει στὸν πύργο, βρίσκει τἄλογο, τοῦ δίνει κουλούρια, κεῖνο ἀρχίζει τὶς φωνές. Κρύβεται αὐτὸς μές στὴ σπηλιά, βγαίνει ἡ Μέαινα, πάει στὸ ἄλογο: —«Ποιὸς σὲ παίρνει;» τὸ ρωτᾶ, Γίνεται ἀερικό, μπαίνει παντοῦ, δὲ βρίσκει τίποτα, πάει ὥς στὴν τρύπα τῆς σπηλιᾶς, ἔτριζε τὰ δόντια: —«Καταραμένη σπηλιά, τί μοῦ κρύβεις; Εἶναι κανένας μέσα;» Ἡ σπηλιὰ δὲ μίλησε.

Φεύγει ἡ στρίγγλα, πάει στὸ ἄλογο, τοῦ λέει: —«Τί σοῦ φάνηκε ἀπόψε; Κανεὶς δὲν εἶναι!» Πάει μέσα, πέφτει, κοιμᾶται. Ξαναπάει τὸ βασιλόπουλο στὸ ἄλογο, τοῦ δίνει πάλι κουλούρια. Κεῖνο τούτη τὴ φορά, τὰ πῆρε, τἄφαγε, ὕστερα ἄρχισε τὶς φωνές. Κατεβαίνει πάλι ἡ Μέαινα, ψάχνει, τὸ βασιλόπουλο κρύφτηκε, δὲ βρῆκε τίποτα. Πάει στὸ ἄλογο,ἄφριζε ἀπ' τὸ κακό της, τοῦ λέει: —«Τί ἔπαθες σήμερα; ὄνειρα βλέπεις; Μὴ ξαναμιλήσεις καὶ μὲ ξυπνήσεις ἄδικα, θὰ σὲ κάνω κομμάτια!» Φεύγει.

Ξαναπάει τὸ βασιλόπουλο, χαϊδεύει τ' ἄλογο, τοῦ δίνει κ'λουράτσα, τ' ἄλογο τὰ τρώει, σωπαίνει, δὲ ξαναφώναξε. Τὸ ζεύει τὸ βασιλόπουλο, τὸ ἑτοιμάζει, πάει ἀπάνω, ζυγώνει στὴ Μέαινα γάλια ἀγάλια, βλέπει ποὺ ροχάλιζε μ' ἀνοιχτὰ μάτια. Κόβει τὴν ἁλυσσίδα, παίρνει τὸ κλειδί, ἁρπάζει τὸ καντήλι! Τρέχει πιὰ στὸ σταῦλο, καβαλλικεύει τ' ἄλογο, φεύγουνε σὰν καπνός!

Δὲ βέρασε πολλὴ ὥρα, ξυπνᾶ ἡ Μέαινα, μόλις βλέπει ἡ στρίγγλα πὼς τῆς πήρανε τὸ κλειδὶ καὶ τ' ἀτσοίμ'το καντήλι γίνη θεριό! Κατεβαίνει στὸ σταῦλο, δὲ βρίσκει τ' ἄλογο, γίνεται ἀερικό, χύνεται πίσω του, ἀρχίζει νὰ τὸν κυνηγᾶ. Καμμιὰ φορὰ τὸν βλέπει κοντὰ στὴ λίμνη μὲ τὰ πικρὰ νερά.

Φωνάζει ἡ Μέαινα: —«Καταραμένη νᾶσαι λίμνη, ἂν δὲν τὸν πνίξεις τώρα ποὺ θὰ πάει νὰ περάσει!» — «Ποτὲ δὲ θὰ τὸ κάνω αὐτό,» λέει ἡ λίμνη, «κεῖνος ἤπιε ἀπ' τὸ νερό μου καὶ δροσίστηκε!»Πετᾶ ἡ στρίγγλα ἕνα μαγεμένο χτένι, ἀνοίγει ἡ γῆς σκίζεται, νὰ τὸν καταπιεῖ. Τὸν παίρνει ἡ λίμνη στὰ νερά της, τὸν περνᾶ ἀντικρύ, προσπερνᾶ, φτάνει στὸν πύργο, ἁρπάζει τὴν πεντάμορφη τὴν καθίζει κι' αὐτὴ πάνω στ' ἄλογο, φεύγουνε σὰν ἄνεμος.

Ἡ στρίγγλα λαχάνιαζε, ξεφυσοῦσε, τοὺς ζυγώνει πάλι κοντὰ στὸ χωράφι μὲ τὰ φίδια, φωνάζει: — «Φίδια μου φᾶτε τον, φαρμακώσ'τέ τον μαζὺ μὲ τὴν πεντάμορφη!» Λένε τὰ φίδια: — «Ποτὲ δὲ θὰ τὸ κάνομε, κεῖνος ἔσκυψε καὶ μᾶς κύτταζε καλὰ-καλὰ καὶ θάμαξε τὴν ὠμορφιά μας καὶ μεῖς θὰ τὸν φαρμακώσομε!» Τυλίγουνταν πιὰ γύρω στὴ Μέαινα, ποὺ τὴ γνωρίζανε γιὰ κυρά τους, σκώναν τὰ κεφάλια τους νὰ τὰ χαδέψει. Κείνη ἀπ' τὸ θυμό της τὰ τράβαγε, τἄσκαζε κάτου. Ὥς νὰ λευτερωθεῖ ἀπ' αὐτά, περνᾶ τὸ βασιλόπουλο φτάνει στὸ δεύτερο πύργο. Καβαλλικεύει ἡ ἄλλη πεντάμορφη τὴν Ἀστραπὴ ποῦχε ἀπομείνει στὸ σταῦλο, φεύγουν ὅλοι μαζύ.

Κοντὰ στὸ χωράφι μὲ τὰ θηρία, βλέπουν πάλι τὴ στρίγγλα καὶ ρχότανε κατὰ πάνω τους, τὰ μάτια της εἴχανε πεταχτεῖ ἔξω ἀπ' τὸ κακό της, κι' ἀπ' τὸ στόμα της βγαίνανε ἀφροί, ἤτανε ἕνα φόβηστρο, νὰ τὴ βλέπεις καὶ νὰ τρέμεις. Φωνάζει πιὰ στὰ θερία: —«Θηρία μου, φᾶτε τον, κομματιάστε τον κι' αὐτὸν καὶ τὴ συντροφιά του!» Μὰ τὰ θηρία μόλις εἴδανε τὸ βασιλόπουλο, λένε: —«Αὐτὸς μᾶς τάϊσε, ποὺ τόσον καιρὸ μᾶς εἶχες νηστικὰ καὶ θάμαξε τὴν ἐμορφιά μας καὶ μεῖς νὰ τὸν φᾶμε! Ποτὲ δὲ θὰ τὸ κάνομε!» Πέφτει πιὰ ἡ στρίγγλα καὶ σκάζει ἀπ' τὸ κακό της. Ὥς ἐκεῖ ἦταν ἡ διορία της, παραπάνω δὲ μποροῦσε νὸ τοὺς κάνει τίποτα.

Φτάσανε στὸν τελευταῖο πύργο, κάτσανε φάγανε, ξεκουραστήκανε. Οἱ τρεῖς πεντάμορφες ἀδερφάδες δὲ χορταίνανε, νὰ φιλιοῦνται καὶ ν' ἀγκαλιάζονται, τόσον καιρὸ ποὺ εἶχαν νὰ ἰδοῦν ἡ μιὰ τὴνἄλλη. Κλαίγανε ἀπ' τὴ χαρά τους ποὺ τὶς λευτέρωσε ἀπ' τοὺς δράκους καὶ τώρα θὰ γυρίζανε πίσω ὅλοι μαζύ. Σὰν ξεκουραστήκανε γιὰ καλά, κινήσανε νὰ φύγουν, πήρανε μαζύ τους κι' ὅλα τὰ χρυσαφικὰ καὶ τὰ φλουριὰ τοῦ δράκου κι' ὅλα τὰ πλούτια ποὺ βρήκανε μὲς

στὶς κασέλες καὶ τὰ ντουλάπια του, τὰ φορτώσανε στ' ἄλογα, καβαλλίκεψαν κι' αὐτοί, φύγανε.

Ἡ πεντάμορφη, ἡ ἀρραβωνιαστικιὰ τοῦ βασιλόπουλου, τοῦ δόνει τρία καρύδια καὶ τοῦ λέει, νὰ τὰ φυλάξει καλὰ στὸν κόρφο του, μὴν τὰ δεῖ κανείς, ποὔθελε νὰ τὰ κάνει τὰ δυὸ δῶρα στὶς ἀδερφάδες της καὶ τ' ἄλλο, νὰ τὸ βαστήξει κείνη. Εἶχανε μέσα τρία φορέματα, τὸ ἕνα ἦταν ὁ κάμπος μὲ τὰ λούλουδα, τ' ἄλλο ἡ θάλασσα μὲ τὰ ψάρια καὶ τὸ τρίτο τὸ καλύτερο ὁ οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα καὶ τἄθελε νὰ τὰ φορέσουνε νυφικά.

Ἂς ἀφήσομε αὐτούς, ποὺ πήγαιναν ὅλο χαρὰ στὸ μέρος ποὔχανε ὁρίσει μὲ τ' ἀδέρφια του κι' ἂς δοῦμε τί κάναν τὰ δυὸ ἄλλα βασιλόπουλα τοῦτον ὅλο τὸν καιρό. Κεῖνοι, ἀφοῦ γυρίσανε ἀπὸ πολιτεία σὲ πολιτεία καὶ δὲν ηὗραν τίποτα, γύριζαν καταλυπημένοι, πὼς θὰ πεθάνουν κι' αὐτοὶ μὲ τὸν πατέρα καὶ τὴ μάννα τους, ὅπως λέγανε πὼς θἆχε πεθάνει κι' ὁ ἀδερφός τους.

Φτάνουν κεῖ ποὺ χώριζε ὁ δρόμος, τὸν βρίσκουνε καὶ τοὺς περίμενε μὲ τ' ἀτσοίμ'το καντήλι καὶ τὶς βασιλοποῦλες. Πῆραν πιὰ μαζὺ τὸ δρόμο τοῦ γυρισμοῦ, τὸ βασιλόπουλο τὴ χαρά του ποὔφερνε τὸ καντήλι καὶ θὰ γλύτωνε τὴ μάννα, τὸν πατέρα καὶ τ' ἀδέρφια του. Ἀμὴ κεῖνοι οἱ δυὸ ζηλέψανε καὶ θέλανε νὰ τὸν σκοτώσουν, νὰ πάρουν αὐτοὶ τ' ἀτσοίμ'το καντήλι, νὰ τὸ πᾶνε στὸ βασιλέα.

Στὸ δρόμο ποὺ πήγαιναν, βρίσκουν ἕνα πηγάδι, διψούσανε, κουβᾶ δὲν εἴχανε νὰ ρίξουν, νὰ πάρουν νερό. Καταφέρνουν τὸ μικρό, νὰ κατέβει αὐτὸς μὲς στὸ πηγάδι, νὰ τοὺς φέρει. Πᾶνε πιὰ ἀπάνω κι' ἀρχίζουν νὰ τὸν πετροβολοῦν, νὰ τὸν σκοτώσουν. Αὐτὸς τραβιότανε στὴν ἄκρη, νὰ μὴν τὸν βροῦν οἱ πέτρες, κεῖ βλέπει μιὰ τρύπα στὸν τοῖχο τοῦ πηγαδιοῦ, χώνεται μέσα. Σκύβουν οἱ δυό, κυττᾶνε, δὲν τὸν βλέπουν, λένε, πνίγηκε ! Παίρνουν τὶς πεντάμορφες, φεύγουν, πᾶνε στὸν πατέρα τους.

Πάει σὲ λίγο ἕνας τσοπάνης, νὰ βγάλει νερὸ ἀπ' τὸ πηγάδι, νὰ ποτίσει τὰ ρίφια του, πιάνεται τὸ βασιλόπουλο ἀπ' τὸ σκοινί, ἀνεβαίνει ἀπάνω, χτυπημένο, ματωμένο, ἐλεεινό. Ὁ τσοπάνης τὸν περιποιήθηκε, τοὔπλυνε τὰ αἵματα. Ἀπόμεινε πιὰ μαζύ του τὸ βασιλόπουλο, τὸν βοηθοῦσε στὴ βοσκή, στὸ ἄρμεγμα. Γιὰ νὰ μὴ γνωρίζεται, σὰ γύριζε νὰ πουλεῖ τὸ γάλα, κόλλησε μιὰ προβιὰ ἀπὸ νιογέννητο ριφάκι στὰ μοῦτρα του, φαινόταν σὰν κασσίδης.

Μιὰ μέρα κεῖ ποὺ πούλαγε γάλα στὸ ράφτη, ἀκούει ποὺ λέγανε πὼς ὁ μεγάλος γυιὸς τοῦ βασιλιᾶ εἶχε βγάλει τελάλη, πὼς ὅποιος μπορέσει, νὰ τοῦ φτιάξει τρία φορέματα, τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα, τὸν κάμπο μὲ τὰ λούλουδα καὶ τὴ θάλασσα μὲ τὰ ψάρια, ποὺ νὰ χωράει τὸ καθένα μέσα σ' ἕνα καρύδι, θὰ τοῦ δώσει χίλια φλουριά.

Ὁ μεγάλος ἀδερφὸς ἤθελε νὰ πάρει γυναίκα του τὴν πεντάμορφη τὴν ἀρραβωνιαστικιὰ τοῦ μικροῦ, κείνη δὲν τὸν ἤθελε μὲ κανένα τρόπο κι' ὅλο ἔκλαιγε γιὰ τὸν ἀρραβωνιαστικό της, μὰ δὲ μποροῦσε καὶ νὰ πεῖ τίποτα στὸ βασιλέα, γιατὶ ὁ μεγάλος δὲν τὴν ἄφηνε οὔτε στιγμὴ μονάχη. Στὸ τέλος γιὰ νὰ τὸν ξεφορτωθεῖ καὶ γιὰ νὰ δεῖ, ἂν ζεῖ ὁ ἀρραβωνιαστικός της, τοῦ λέει : —«Τότε θὰ σὲ πάρω ἄντρα, ἂν μοῦ φέρεις αὐτὰ τὰ τρία φορέματα.» Γιατ' ἤξερε πὼς κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ τὰ φτιάξει.

Σὰν τ' ἄκουσε ὅλα τοῦτα τὸ βασιλόπουλο, πάει στὸ παλάτι, λέει : —«Ἐγὼ μπορῶ νὰ τὰ φτιάξω, μόν' πηγαίνετέ με στὴ βασιλοπούλα, νὰ τῆς πάρω τὰ μέτρα!» Μόλις τὄπανε στὴν πεντάμορφη, κατάλαβε πιὰ κείνη πὼς αὐτὸς θὰ ἤτανε, διατάζει, τὸν ἀφήνουν, ἀνεβαίνει ἀπάνω, σὰν τὸν εἶδε, τὸν γνώρισε ἀμέσως, πέφτει στὴν ἀγκαλιά του, τὸν παίρνει, πᾶνε μαζὺ στὸ βασιλέα καὶ τὴ βασίλισσα ποὺ πενθοῦσαν κι' ἔκλαιγαν γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ παιδιοῦ τους, τοὺς λέει : —«Μὴν κλαῖτε, μόν' γὼ δὲν πέθανα !» Κεῖνοι δὲν τὸν γνωρίσανε στὰ χάλια ποὺ ἤτανε. Τοῦ ρίχνει ἡ πεντάμορφη μιὰ σκόνη, καθαρίζει τὸ πρόσωπό του, ἔλαμψε πάλι ἀπὸ ὠμορφιὰ σὰν καὶ πρῶτα!

Λέει πιὰ στὸν πατέρα του, ποὺ κεῖνος εἶχε βρεῖ τ' ἀτσοίμ'το καντήλι, λέει γιὰ

τ' ἀδέρφια του, ποὺ γύρεψαν νὰ τὸν σκοτώσουν, ὁ μεγάλος τ' ἀρνιότανε, ὁ βασιλέας δὲν ἤξερε ποιὸν νὰ πιστέψει. Πά στὴν ὥρα ἀκούγεται τὸ καλογεράκι, ἦταν ἡ τρίτη φορὰ ποὔβγαινε, ἂν δὲν τοῦ πηγαίνανε τ' ἀτσοίμ'το καντήλι, θὰ πεθαίνανε ὅλοι.

Τρέχει τὸ βασιλόπουλο νὰ τὸ πάει, τοῦ τ' ἁρπάζει ὁ μεγάλος. —«Γὼ τὸ βρῆκα, γὼ θὰ τὸ πάου !» λέει. Ἀμὴ σὰν ἔφτασε στὴ σπηλιά, τὸ καλογεράκι δὲν ἤθελε νὰ τὸ πάρει καὶ φώναζε : —«Θέλου καὶ τὸ κλειδί, ἔντα νὰ τὸ κάνου τὸ καντήλι χωρὶς τὸ κλειδί του !» Πετιέται πιὰ ὁ μικρὸς ἀπάνω, πάει, τοῦ δόνει καὶ τὸ κλειδί, χάνεται τὸ καλογεράκι, μηδὲ ποὺ ξαναφάνη.

Τότες πιὰ καταλάβανε ὅλοι, πὼς αὐτὸς εἶχε φέρει καὶ τὸ καντήλι, διώξανε τοὺς μεγάλους, ποὺ γυρέψαν, νὰ σκοτώσουν τὸ μικρό. Σὲ λίγον καιρὸ γίνηκε κι' ὁ γάμος του μὲ τὴν πεντάμορφη, τοὔδωσε ὁ πατέρας του τὸ βασίλειο καὶ κεῖνος μὲ τὴ βασίλισσά του, τραβηχτήκανε σ' ἕνα χτῆμα τους καὶ ζοῦσαν ἥσυχα. Τὸ βασιλόπουλο μὲ τὴ γυναίκα του, κάναν πολλὰ παιδιὰ καὶ ζῆσαν εὐτυχισμένοι κι' ἀγαπημένοι χρόνια πολλά.

Μανώλης Σταμέλος (ἔμπορος ἐτῶν 40).

Σ η μ ε ί ω σ ι : Θὰ φανεῖ ἴσως παράξενη σὲ μερικοὺς ἡ εἰκονογράφησι τῶν παραμυθιῶν σὲ ἐπιστημονικὸ βιβλίο καὶ θᾶταν βέβαια ἄκαιρη κι' ἄστοχη, ἂν γινότανε σύμφωνα μὲ τὴν ἔμπνευσι καὶ τὴ φαντασία ἑνὸς ὡρισμένου καλλιτέχνη, ὅσο μεγάλος κι' ἂν ἤτανε.

Ὁ λαὸς ὅμως, ποὺ μᾶς μιλᾶ στὰ παραμύθια του, γιὰ τοὺς κατῆδες καὶ τὶς πεντάμορφες. γιὰ τοὺς δράκους καὶ τὶς γοργόνες, γιὰ τοὺς παραωρῖτες καὶ τὶς νεράϊδες καὶ τὰ τόσα ἄλλα παράξενα κι' ἀλλάκοτα πλάσματα τῆς φαντασίας του, ξέρει νὰ τὰ κεντᾶ κι' ὅλας στὰ κεντήματά του καὶ νὰ τὰ σκαλίζει στὰ ξυλόγλυπτα, χαρίζοντας μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὴ ζωντάνια τῆς μορφῆς στὸ λόγο, ποὺ θᾶμενε, χωρὶς αὐτή, νεκρὸς κι' ἄψυχος ἴσως στὰ μάτια μας.

Ἔτσι, μέσα στὰ πλαίσια τῆς λαογραφικῆς ἐπιστήμης πάντα, ἡ λ α ϊ κ ὴ τ έ χ ν η, σ π ο υ δ α ῖ ο ς κ λ ά δ ο ς τ ῆ ς λ α ο γ ρ α φ ί α ς, μᾶς δίνει τὰ πρότυπα γι' αὐτὴ τὴν εἰκονογράφησι, μελετημένα καὶ δημοσιευμένα ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὴ Σκῦρο ἀπ' τὴ μεγάλη μας Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη στὰ βιβλία της γιὰ τὴ Λ α ϊ κ ὴ Τ έ χ ν η. Κατάλογός τους δημοσιεύεται στὸ τέλος τοῦ τόμου, στὴ βιβλιογραφία. Ἐλπίζω πὼς ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς τῆς λαϊκῆς τέχνης μὲ τὰ μνημεῖα τοῦ λόγου, τόσο φυσικὸς κατὰ τὴν ἰδέα μου, θὰ βρεῖ τὴ δικαίωσί του κι' ἀπ' τὴν αὐστηρὴ ἐπιστήμη καὶ θὰ χρησιμοποιηθεῖ κι' ἀπὸ ἄλλους στὸ μέλλον, πιὸ πλατιὰ καὶ μὲ διάφορο ἴσως τρόπο, πλουτίζοντας τὰ λαογραφικὰ κείμενα μὲ τὴν μόνη ζωντανὴ διακόσμησι, ποὺ τοὺς ταιριάζει.

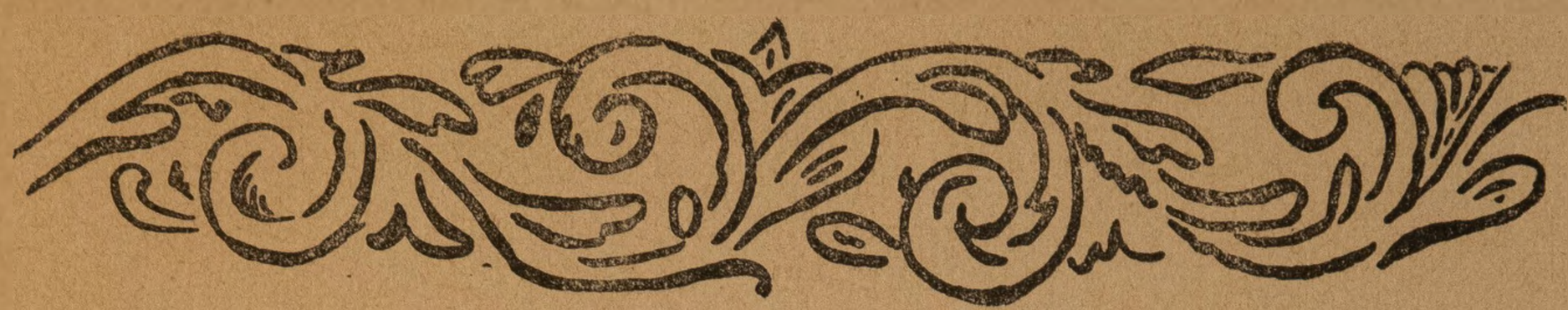

ΟΝΟΜΑΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

1) α) Γ Ι - 'Α d ρ ι ᾶ ς στὴν 'Ατσίτσα, στὸ σίδερο.
2) β) » » στὴ Λιναριά.
3) γ) » » στ' Γαλαμίτσα.
4) "Α γ ι - 'Α ν α ρ γ έ ρ ο ι στὸ Κάστρο.
5) α) "Α γ ι - 'Α π ο σ τ ό λ ο ι Κροτσανοί. (στὸν Κ ρ ό κ ο, ὄνομα συνοικίας.
6) β) » » στὸ Σ'λῆνα.
7) α) 'Α γ ι ὰ 'Α ν α σ τ α σ ι ά, τσ' "Α η Π φ ά ν η ς, δυὸ ἐκκλησάκια στὸ Τραχύ.
8) β) » » στὴ Λινώ.
9) α) 'Α γ ι ὰ "Α ν ν α στὸ Καληκρὴ ἀνάμεσα Φλέ'α τσαὶ Λουτρό !
10) β) » » στὸ Gábo.
11) γ) » » στ' μεγάλ'στράτα.
12) α) "Α γ ι - 'Α d ώ ν η ς στ' 'Adωνιοῦ.
13) β) » » τὸ Καλογεράκι (γιατὶ ἦτον ἐκεῖ ἕνας ἀσκητής.)
14) γ) » » στὰ Κοχύλια.
15) δ) » » στὸ Σ'λῆνα.
16) "Α γ ι - 'Α ρ τ έ μ η ς.
17) α) "Α γ ι 'Α θ α ν ά σ ι ο ς ὁ Λαυριώτης στὰ παγιά.
18) β) » » ὁ 'Αλεξανδρείας, στὸ γιαλό.
19) α) "Α η - Β α σ ί λ η ς στὸ Κάστρο.
20) β) » » στὸ Μπαλίπεργο, στ'ν 'Αγιὰ Τριάδα (γκρεμισμένος,) ἀπὸ τὸ ἐκκλησάκι ὀνομάζεται ἀκόμα ὅλη ἡ συνοικία.
21) 'Α γ ι ὰ Β α ρ β ά ρ α στὰ Μ'σόχωρα.
22) α) "Α η ς Γ ι ώ ρ' ς στὸ κάστρο, ὁ μεγάλες.
23) β) » » στὸ Θέμι (ὄνομα λόφου.)
24) γ) » » στοῦ Σκορδᾶ.
25) δ) » » στὰ Μ'σόχωρα.
26) ε) » » στὸ Gαλόμαστε, (καλὸς μαστός, ὄνομα λόφου.)
27) στ) » » ὁ Διασουρίτης (ὄνομα παραποτάμου.)
28) ζ) » » ὁ 'Αφανὲς (ἴσως ἐ μ φ α ν ὴ ς γιατὶ εἶναι ψηλὰ καὶ φαίνεται καθὼς μπαίνει κανεὶς στὸ χωριό.)
29) η) » » στὰ παγιά.
30) θ) » » στ'ς Φερρὲς (τοποθεσία).
31) ι) » » στὸ Παλίπεργο.
32) ια) » » στὸ Τραχύ, στὶς κατοῦνες.
33) ιβ) » » στὸν 'Ατσ'πᾶ (λόφος πρὶν ἀπ' τὸ χωριό.)
34) ιγ) » » τὸ Μετόχι στὰ Περάματα.

35) α) Ἅ η Δ'μ ή τ ρ η ς στὸ Φερρέgαbο (πυρρὸς κάμπος γιατὶ εἶναι γῆ σιδηροῦχος μὲ κόκκινο χῶμα.)
36) β) » » στὸν 'Ασώματε.
37) γ) » » στὰ Πλατάνια.
38) δ) » » στὸ Μπόρειο.
39) ε) » » στὸ Μπέργο.
40) Ἅ γι 'Α ρ μ ό λ α ο ς στὰ Βρυκολακονήσια.
41) Ἅ γι - 'Ε λ ε υ θ έ ρ η ς στὶς 'Αbδέλες.
42) Ἅ η Π' φ ά ν η ς στὸ Τραχύ.
43) α) Ἅ η - Λ ι ᾶ ς ὁ Ψ'λές.
44) β) » » στὸ Τραχύ.
45) γ) » » στὶς Μπάρες.
46) δ) » » ατὰ Μ'σόχωρα.
47) ε) » » στῆς Σαρροῦς.
48) α) Ἅ γ ι ο ι Θ ό δ ω ρ ο ι στὶς Τσεραμ'τές.
49) β) » » στὸ Μῶλος.
50) 'Α γ ι ὰ Θ ε ο φ α ν ὼ στ' μεγάλη στράτα.
51) α) Ἅ η - Γ ι ά ν ν' ς ὁ γιαματ'κὸς (ἰαματικός.)
52) β) » » ὁ Φράgος (ἴσως ἄλλοτε δυτικὴ ἐκκλησία.)
53) γ) » » ὁ Κρυαδίτης (γιὰ τὶς κρυάδες, τὴ θέρμη.)
54) δ) » » στὰ Δρομάνια.
55) ε) » » ὁ σπασοκαρούτης (γιατὶ στὴ γιορτή του, τὸ Σεπτέμbριο, εἶναι οἱ καροῦτες γεμᾶτες κρασὶ κι' ἄμα τὸν δουλέψουν, σπάζει τὶς καροῦτες.)
56) στ) » » στὰ Κοχύλια.
57) ζ) » » στὸ Δαφνί.
58) η) » » στὸ σήκανο.
59) θ) » » ὁ Χ'σόστομος στὸ Κάστρο.
60) ι) » » στ' Gαμαdοὺ κάτω ἀπ' τὸ κάστρο.
61) ια) » » στὸ Μπόρειο, ὁ Θεολόγος.
62) ιb) » » στ' 'Ανεμοδούρεια.
63) ιγ) » » ὁ Ψαρμὸς (ψ α ρ μ ὸ ς λέγεται τὸ εἶδος τοῦ βράχου πάνω στὸν ὁποῖον εἶναι κτισμένη ἡ ἐκκλησία, (σ χ ί σ τ η ς μ α ρ μ α ρ υ γ ι α κ ὸ ς λέγει ὁ Δέφφνερ) βράχος ποὺ σπάζει καὶ θρύbεται εὔκολα.)
64) ιδ) » » στὰ Κάππαρα.
65) 'Α γ ί α Κυ ρ ι α κ ὴ στὸν 'Ατσιπᾶ.
66) Ἅ η ς Μ ά μ α ς.
67) α) Ἅ η - Μ' ν ᾶ ς (Μηνᾶς) στὴ μεγάλη στράτα, στὴν ἀγορά.
68) β) » » στὴ Φ'λέα.
69) Ἅ η - Μ έ ρ ω ν α ς (Μύρων) ἐρείπιο στοῦ Καλλ'κατζάρου τὸ ποδάρι.
70) Οἱ Ἅ γ ι ο ι π έ d ε μ ά ρ τ υ ρ ε ς στὸν Ἅη - Βασίλη.
71) α) Ἅ η Ν' κ ό λ α ς στὸ Μπόρειο.
72) β) » » στ' 'Adριώτη.
73) γ) » » στὸν Ἅη Βασίλη.
74) δ) » » στὰ Πουριά.
75) ε) » » ὁ 'Αχλαδώνας.
76) στ) » » στ' 'Αχίλλι.
77) ζ) » » στὴ Λιναριά.
78) η) » » στ' 'Αλυκό.
79) α) Ἡ Π α ν α γ ι ὰ τ ο ῦ Τ σ ε λ ε π ῆ ἢ 'Αρχοdοπαναγιά.
80) β) » » τ ο ῦ Θ ο δ ω ρ ῆ, ἡ Κ'τσοὺ (γιατὶ στὴν ἑορτή της βράζουν καὶ μοιράζουν κουκιά, στάρι καὶ φέτες ψωμί.)

81) γ) Ἡ Παναγιὰ ἡ Μελικαροῦ γιατὶ γιορτάζει ὅταν ἀνθίζουν τὰ μελικάρια (νάρκισσοι), τὴ λένε καὶ Μ'σοσπορίτισσα.)
82) δ) » » ἡ Καταπολιανὴ ἢ Καταπολιανίτ'σσα (κάτω στὴν πόλι, κάτω ἀπ' τὸ Κάστρο.)
83) ε) » » ἡ Τσαρὰ - ψωμού, γιατὶ ἔχει πολλὲς ἀρτοκλασίες.
84) στ) » » στὴν Ἁγιά.
85) ζ) » » ἡ Χ'σοπ'γὴ στὰ Μελακ'τά.
86) η) » » ἡ Λεημονήτρα (ποὺ ἐλεεῖ.)
87) θ) » » ἡ Μέγλου.
88) ι) » » τοῦ Μ'τζῆ (ἴσως ἀπὸ παλαιὸν κτήτορα, ἴδε τομ. 1, σελ. 75.)
89) ια) » » ἡ Δ'χούνια (δύο χοῦνες, χαράδρες, ὄνομα τοποθεσ.)
90) ιβ) » » στὰ Μ'σόχωρα.
91) ιγ) » » στ'ς Αὐτούμενες.
92) ιδ) » » ἡ Πηγὴ (κάτω ἀπ' τὰ Κοχύλια, πηγὴ κάτω ἀπ' τὸ ἱερό.)
93) ιε) » » στὰ Φρόκαλα (ἐρειπ.)
94) ιστ) » » στὸ Νύφι.
95) ιζ) » » στὰ Φορτούνια (ἐρειπ.)
96) ιη) » » στ' Γαταφράση.
97) ιθ) » » στὴ Μανωλιά.
98) κ) » » ἡ Λυβιανή, στὸν Ὄλυμπο.
99) κα) » » στὸ Πάτ'μα.
100) κβ) » » στὰ Π'γαδάτσα.
101) κγ) » » στ' Πλαγιά.
102) κδ) » » τοῦ Τσ'λούρη.
103) κε) » » ἡ γι'Αναφανὴ (ἀναφαίνεται τὸ χωριὸ ἀπὸ κεῖ.)
104) κστ) » » ἡ Κατρατσύλα, ἡ Τριχερούσα, (ἔταζαν οἱ ἔγγυες γιὰ νὰ γεννήσουν εὔκολα.)
105) κζ) » » ἡ Φανερωμένη.
106) κη) » » ἡ Πισκοπὴ στὸ Κάστρο (ἐρείπ.)
107) κθ) » » στ' Ἀπατσίνι.
108) λ) » » στ'ν Ἀλεξάδρα (τοποθεσία.)
109) λα) » » τ' Δούκα (ἐρειπ.)
110) λβ) Τσερὰ - Παναγιὰ κοντὰ στὴν Ἀτσίτσα.
111) λγ) Θεοτόκος στὸ Μαρτσέσι (ὁ Παπαγ. λέει ὅτι ἦτον ἄλλοτε δυτική, μᾶλλον παλαιοβυζαντινή.)
112) λδ) Τὸ Παναϊδάτσι.
113) λε) Ἡ Παναγιὰ ἡ Στσυροπούλα (στὸ νησάκι, τὴ Σκυροπούλα.)
114) λστ) » » ἡ Σπ'λιώτισσα στὸ Καληκρή.
115) λζ) » » στὰ Παγιά.
116) λη) » » ἡ Εὐαγγελίστρια (χτισμένη πάνω ἀπ' τὰ κελλιὰ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, μέσα ἀπ' τὴν ἐκκλησιά.)
117) α) Ἅη - Παδελεήμονας στὴν Πλαγιά, στὶς Γοῦρνες.)
118) β) » » στὸ Τραχύ, στὴ Λάγα.
119) Ἅγιος Παῦλος στὸ Καληκρή.
120) α) Ἅη - Πέτρος στὴ Γαριφλού.
121) β) » » στὸ Μαρτσέσι.
122) γ) » » στὴ Μακρζὰ Ράχη, στὸ Λάγωνα.

123) α) Ἁ γ ι ὰ Π α ρ α σ κ ε υ ὴ ἡ Ἀελάδα (γιατὶ στὸ πανηγύρι της ἔσφαζαν μιὰ ὁλόκληρη ἀγελάδα, τόσο μεγάλο ἦτον.)
124) β) » » στ' Ἀdριώτη.
125) γ) » » στ' Ἀμπατσίνι.
126) δ) » » στὸ Μπαλίτη.
127) ε) » » στὸ Μαυρουνᾶ.
128) στ) » » στὸ Κουρούκλη, στὴν Ἀπιά.
129) ζ) » » στὸ Μπέργο.
130) η) » » στὴ Δέσι, κοντὰ ατὴν Ἀναϐάλ'σα.
131) α) Ἄ η - Σ τ ρ ά τ η' ο ς (στρατηγός, Ταξιάρχαι) στὸν Κρόκο.
132) β) » » στῆς Σαρροῦς.
133) γ) » » στὸ Παρασπίσι.
134) δ) » » στὴν Ἀπιά.
135) ε) » » στὴ Gαταφράσι.
136) στ) » » στὸ Φερρέgαϐο.
137) ζ) » » στὴν πλατεῖα, στὴν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ, ἐξ οὗ ἡ συνοικία, λόφος ὅπου τὸ Νεκροταφεῖο (ἐρειπ.)
138) Ἄ η - Σ ώ ζ ο d α ς στ' Μπλαγιά.
139) α) Ἄ η - Σ ω τ έ ρ α ς στὸ Gód'λε (στὸ νεκροταφεῖο.)
140) β) » » στὸ Καληκρή.
141) Τ ὰ Τ ρ ε κ κ λ ή σ ι α στὰ Κοχύλια (τρισυπόστατος.)
142) α) Ἁ γ ί α - Τ ρ ι ά δ α στὸ Μπόρειο.
143) β) » » στὸ Μπαλίπεργο. (Πελασγικὸς πύργος.)
144) γ) » » στοῦ Σκορδᾶ.
145) δ) » » στ'ν Ἁγιά.
146) α) Ἄ η - Φ' κ ᾶ ς στὸ Μάρμαρο.
147) β) » » στσὶ τρεῖς Μποῦτσες (ἐρειπ.)
148) α) Χ' σ τ ὸ ς τ' Μίγα.
149) β) » τ' Μανωλάτση κάτω ἀπ' τὸν Ἀτσιπᾶ, τέμπλο ξυλόγλυπτο νεώτερο καλῆς τέχνης.
150) γ) » τ' Ἀϐάση.
151) δ) » τ' Λίππαρη.
152) ε) » τ' Μαυρουνᾶ (ἄλλοτε μοναστῆρι, γηροκομεῖο.)
153) στ) » στὸ Τρικολάηνο.
154) ζ) » στὸ δρόμο τοῦ Gód'λε.
155) η) » στ' Μπλαγιά.
156) α) Ἄ η - Χ α ρ ά λ α ϐ ο ς τσ' Ἄ γ ι - Ἀ d ώ ν η ς στὰ Μπογιατζήδ'κα, στὰ Κοχύλια.
157) β) » » στ'ς Ἀϐδέλλες (τοποθ.)

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ

Α

Ἀβανιὰ ἡ = κατηγορία, συκοφαντία, λ. ἰταλ.
ἀβανίζου ρ. = κατηγορῶ, συκοφαντῶ, ἀβάν'κα, ἀβάν'τσε, ἀβανίκανε,
ἀβάρετος·η·ο = ἀκούραστος, ποὺ δὲ βαρειέται.
ἀβατάλα ἡ = χελώνα. Π.
ἀβέρτα ἐπίρ. = ἐλεύθερα, χωρὶς περιορισμό.
ἀγαλήπα ἡ=κολλιτσιάνος, μαλάκιο θαλασσινό, ἀρχ. ἀκαλήφη, Π.
ἄγανες ὁ = τὸ γένειο τῶν σταχυῶν, Π.
ἀγανὲς·ἡ·ὸ = ἀραιὸς γιὰ ὑφάσματα, ἀγανὸ πανὶ = τὸ ἀραιοφασμένο, τὸ πρόστυχο, ἀντίθ. κρουστός.
ἀγέλη ἡ = κοπάδι, βωδιῶν ἰδίως, λ. ἀρχ.
ἀγερίζει ρ. = πέφτει σκιά, δροσίζει, φεύγει ὁ ἥλιος καὶ σκιάζει, ἀγέρ'τσε, θ'ἀγερίσει, μόνον στὸ γ' πρόσωπο.
ἀγιάζι τὸ=ἡ δροσιά, ἡ ὑγρασία τῆς νύχτας.
ἀγιαδροπιὰ ἡ = ἀδιαντροπιά, ἀναίδεια, θράσος.
ἀγάθα ἡ = ἡ σπονδυλικὴ στήλη, φρ. δὲ δ'λεύει τ'ν ἀγάθα του.
ἀγάλη ἡ=μικρὸς κόλπος, συνέχεια ρεματιᾶς.
ἀγαλοῦ ρ. = ἐνάγω σὲ δίκη, Π.
ἀγάστρι τὸ = ἐγκυμοσύνη, γκάστρι.
ἀγοῦνοι οἱ = οἱ ἀγκῶνες.
ἀγούσα ἡ = ἐφιάλτης, ἀγωνία.
ἀγούφι τὸ = μαγγούφικο, ἔρημο, κατάρα: τ'ἀγούφι σου = τὸ ρημάδι σου.
ἀγωνὴ ἡ = γωνιά.
ἀγναδεύου ρ. = ἀντικρύζω, βλέπω ἀπὸ μακρυά.
ἀγνάδια ἐπίρ. = ἀντίκρυ.
ἄγνες ὁ = ἡ λυγαριά, Π.
ἀγουρόλαδο τὸ = τὸ πρῶτο λάδι ποὺ θὰ βγάλουν, ὅταν οἱ ἐλιὲς εἶναι ἀκόμα ἄγουρες, τὸ διαλεχτό.
ἀγρανάπαψι ἡ = καλλιέργεια ποὺ γίνεται κάθε δυὸ χρόνια καὶ ὄχι κάθε χρόνο, γιὰ νὰ ξεκουράζονται τὰ χωράφια καὶ νὰ μὴν ἀδυνατίζει ἡ γῆ, Π.
ἀγρζώνομαι ρ. = ἀγριεύομαι, φοβᾶμαι, ἀγρζωνότανε, ν'ἀγρζωθεῖ.
ἀγωγιάτης·ισσα=ὁ συνοδὸς τοῦ ζώου, ὁδηγός, ὀνηλάτης.
ἀγωροφᾶς ὁ = ἀγουροφάγος, κεῖνος ποὺ τρώει τοὺς καρποὺς χωρὶς νὰ περιμένει νὰ ὡριμάσουν.
ἀ'ερκὸ τὸ = φάντασμα, ἀγερικό.
ἀδ'κοφονεμένος·η·ο = ἀδικοσκοτωμένος.
ἀθάνατες ὁ = ἡ σκυλλοκρομύδα εἶδος φυτοῦ, οἱ ἀγριοκρομμύδες ποὺ βάζουν τὴν πρωτοχρονιὰ στὸ σπίτι γιὰ γούρι.
ἀθεότη ἡ = ἀθωότητα, φρ. μ'ο ὕλη τὴν ἀθεότη = χωρὶς ὑστεροβουλία.
ἀθερ'νὲς ὁ = ἀθερίνα, εἶδος ψαράκι σὰν πολὺ μικρὴ μαρίδα.
ἄθερος-ο = ἀθέριστος, ποὺ δὲν τὸν ἔχουν θερίσει.
ἄθι τὸ πληθ. τὰ ἄθια = ἄνθη, λουλούδια, ἰδίως τῆς λεμονιᾶς, πορτοκαλιᾶς κλπ.
ἀθιβολὴ ἡ = συζήτησι, ἀντιλογία.
ἀθιβάλλου ρ. = συζητῶ, διηγοῦμαι.
ἄθος τὸ = ἡ στάχτη, Π.
ἀθρωπεμένες·η·ο=νοικοκυρεμένος, μὲ καλὴ ἀνατροφή, ἀπὸ σπίτι, Π.
αἴγα ἡ = κατσίκα, Π.
ἀκάλλη τὸ = ἡ ὠμορφιά.
ἀλογάτσι τὸ τ'Ἅη-Γιωργιοῦ = ἀλογάκι τῆς Παναγίας, μάντις, ἔντομο σὰ μεγάλη ἀκρίδα (Fabre: mante religieuse).
ἀκαμάτης·τρα = τεμπέλης, ἀκαμάτ'λας = τεμπέλαρος.
ἄκλιερες·η·ο = ἄκληρος, χωρὶς κληρονόμους.
ἄκ'λουθας ὁ = ὀμφάλιος λῶρος, ποὺ ἑνώνει τὸ ἔμβρυο μὲ τὴ μητέρα.
ἀκ'μασὰ ἡ = μπουκιά, ὅσο φαῖ χωρεῖ μέσα στὸ στόμα, Π.
ἀκνᾶς ὁ = κινᾶ, λ. τουρκ., βαφὴ κόκκινη ποὺ ἔβαζαν ἄλλοτε στὰ νύχια καὶ τὰ μαλλιά.
ἄκρα ἡ = ἄκρια, τέλος.
ἀκριβὸς·ἡ·ὸ = ποὺ κοστίζει πολλὰ λεπτὰ καὶ ὁ φιλάργυρος.
ἀλάργα ἐπίρ. = μακριά, ἀλαργεύου =ἀπομακρύνομαι, ἀλαργινὸς = μακρινός.

ἄ λ α σ ι ἡ = ἔμπασι τῆς μάντρας, στενὸ πέρασμα γιὰ νὰ περνοῦν τὰ πρόβατα ὄχι ὅλα μαζὺ ἀλλὰ λίγα-λίγα, Π.

ἀ λ α τ ά ρ μ η ἡ = ἄρμη, νερὸ μὲ ἁλάτι γιὰ νὰ διατηροῦν διάφορα τρόφιμα, Π.

ἀ λ α τ ό μ ι τὸ = λατομεῖο.

ἀ λ ά τ σ ε ρ ο ς · η · ο = ὁλόκληρος.

ἀ λ α φ ι ά ζ ο μ α ι ρ. = τρομάζω, ἀ λ α φ ι α σ μ έ ν ε ς = τρομαγμένος.

ἄ λ ε σ μ α τὸ = τὸ σιτάρι ἢ ὅ,τι ἄλλος καρπὸς ποὺ πᾶνε στὸ μύλο γιὰ νὰ τὸν ἀλέσουν.

ἀ λ ε φ α d ' ν ὰ τὰ = τὰ ἀφράτα, μαλακὰ μύγδαλα ποὺ σπάζουν μὲ τὸ χέρι, ἀντίθ. σ τ ρ ί g λ ι κ α μ ύ γ δ α λ α = τὰ πετρομύγδαλα.

Ἀ λ ή σ μ ο ν α ς, τ ὸ ν ε ρ ὸ τ ' Ἀ λ ή σ μ ο ν α = τὸ νερὸ τῆς λήθης, τῆς λησμονιᾶς. Βλ. τόμ. I σελ. 121.

ἀ λ ε ι σ μ ο ν ο ῦ ρ. = Ξεχνῶ, ἀ λ ' σ μ ό ν ' κ α, λ' σ μ ό ν ' τ σ ε, ξέχασα, ξέχασε.

ἀ λ ί φ α σ κ α ς ὁ = ἡ ἁλιφασκία, φασκομηλιά, Π.

ἀ λ λ α ' ἡ = τὸ φελόνι τοῦ παπᾶ, ἡ φορεσιά του ὅταν ἱερουργεῖ.

ἀ λ λ α μ έ ν α τὰ = ἡ καλὴ νυφιάτικη φορεσιὰ τῶν γυναικῶν.

ἀ λ λ α ξ ά ἡ = ἀλλαξιά, τὰ δεύτερα ροῦχα ποὺ ἔχει κανεὶς γιὰ νὰ ἀλλάξει ἐκεῖνα ποὺ φορεῖ.

ἀ λ λ ι κ ο υ d ί ζ ο μ α ι ρ. = ἐμποδίζομαι φρ. ἀ λ λ ε κ ο υ d ί σ τ ' ν α ' π ὸ τ ὴ δ ' λ ε ι ά. μ ο υ = ἐμποδίστηκα, δὲν μπόρεσα νὰ πάω στὴ δουλειά μου.

ἀ λ λ ο θ ε ρ ε ύ γ ο υ ρ. = ἀλλοιθωρίζω.

ἀ λ b ο υ ρ ῶ ρ. = χύνω μὲ ὁρμή, πλημμυρίζω, ξεχειλίζω.

ἀ λ ο γ ά ρ η ς ὁ = κεῖνος ποὺ τρέφει ἄλογα. Π.

ἀ λ ο ρ θ ι μ ι ὰ ἡ = εἶδος παιχνιδιοῦ, σὰν τὰ σ κ λ α β ά κ ι α. Π.

ἀ λ ό ρ θ ε ς η · ο = ὁλόρθος, ὄρθιος. Π.

ἀ λ ο ρ θ ο τ σ έ ρ · α · ο = ζῶον μὲ ὀρθὰ ἴσια κέρατα. Οὐδ. ἀ λ ο ρ θ ο τ σ έ ρ ' κ ο. Π.

ἄ λ ο υ τὸ = ἄλικο, χρῶμα κόκκινο ζωηρό.

ἀ λ ' ν ε ύ ο υ ρ. = ἀλωνίζω.

ἀ λ ' ν ί ζ ο υ ρ. = θολώνω, ἀ λ ο υ ν ι σ μ έ ν ο ν ε ρ ό = θολό, ἀνακατωμένο. Π.

ἀ λ ο ύ ν ε μ α τὸ = τὸ ἁλώνισμα τῶν δημητριακῶν.

Ἁ λ ο υ ν ' κ ὸ ς ὁ = Ἰούλιος, ὁ Ἁλωνάρης.

ἁ λ ώ ν η ἡ τοῦ σπιτιοῦ = τὰ κρεμασμένα γύρω στοὺς τοίχους ἢ στολισμένα πάνω στὰ ράφια, πιάτα, λοήνια. σινιά, χαρανιὰ κ.λ.π. σκεύη. Γενικὰ ὅλος ὁ στολισμὸς τῶν τοίχων τοῦ Σκυρ. σπιτιοῦ. Γιὰ προίκα ὅταν εἶναι πολλὰ κορίτσια δίνουν τὴ μισὴ ἁλώνη τοῦ σπιτιοῦ ἢ καὶ λιγώτερο. Π.

Ἡ λέξι, κατὰ τὴν ἰδέα μου, εἶναι παραφθορὰ τοῦ ἀ ν ν ώ ν α ς = εἰσόδημα ἢ τρόφιμα ἢ μισθὸς τῆς χρονιᾶς (annum) γνωστοῦ ἀπ' τὰ Βυζ. χρόνια. Στὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγ. Γεωρ. καὶ σήμερα ἀκόμα, ὁ ἡγούμενος ὅταν πρωτοέρθει ἀπ' τὸ Ἅγιον Ὄρος ρωτᾶ: τ ί ἀ ν ν ῶ ν α ἔ χ ε ι τ ὸ μ ο ν α σ τ ή ρ ι, καὶ τὸν παραλαβαίνει μὲ πρωτόκολλο ἀπ' τὸν προκάτοχό του, ὅπως τὸν παραδίνει πάλι μὲ πρωτόκολλο στὸ διάδοχό του ὅταν θὰ φύγει. Ἀ ν ν ώ ν α ς εἶναι ἐδῶ τὰ τρόφιμα, ἡ σπορὰ κι' ὅλα ὅσα ὑπάρχουν μέσα στὸ μοναστήρι, ἡ λέξη, ἄγνωστη στοὺς Σπυρ. ἔγινε ἁ λ ώ ν η γνωστὸ καὶ σημαίνει τὸ στολισμὸ κ.λ.π. ὅπως εἴπαμε.

ἀ λ ' σ ὰ ἡ = 1) ἀλυσσίδα, νερὸ βρασμένο μὲ στάχτη. 2) τὸ νὰ εἶναι κανένας ἄλουστος. Π.

ἀ λ ' φ α d έ ς ὁ = ἡ ἀράχνη Π.

ἀ λ ' φ α d ή ς ὁ = ὁ ὑφαντής, κεῖνος ποὺ φαίνει. θηλ. ἀ ν ' φ ά d ρ α ἡ.

ἀ λ φ α d ό π α ν ο τὸ = τὸ πανὶ τῆς ἀράχνης.

ἀ μ ά λ ι τὸ = ἡ περιουσία, τὸ ἔχει. λ. Τουρκ.

ἀ μ α ν ά λ ι τὸ = τὸ μανουάλι τῆς ἐκκλησίας.

ἀ μ ά ρ α d ε ς ὁ = τὸ ἀμάραντο, φυτό.

ἀ μ ε λ έ τ η τ α τὰ = τὰ σημάδια, οἱ ὄρχεις τῶν ζώων ἰδίως.

ἀ μ έ ρ α σ τ ο ς · η · ο = κεῖνος ποὺ δὲν τὸν ἐμοίραναν οἱ Μοῖρες. ἄτυχος.

' Α μ ε ρ ' ν έ ς ὁ = 'Αμερινός, τὸ ἄστρο τῆς ἡμέρας. ὁ Αὐγερινός.

ἄ μ ε ρ ε ς · η · ο = ἄμοιρος, ἄτυχος.

ἀ μ έ ρ ω τ ο ς · η · ο = ποὺ δὲν ἔχει Ἅγιο Μύρο ἀπάνω του, ἄσπλαχνος, φρ: ἔ d α Ὀ β ρ ζ ὸ ς ἀ μ έ ρ ω τ ο ς ἔ ν α ι π λ ι ά!

ἀ μ ή γ ε ρ ο ς ὁ = ἀγύριστος. Κατάρα: Ἄ ε σ τ ὸ ν ἀ μ ή γ ε ρ ο = στὸν ἀγύριστο.

ἀ μ ι ' λ σ ὰ ἡ = βουβαμάρα.

ἄ μ μ ' δ α ἡ = ἀμμουδιά, ἄμμος, πληθ. ἄ μ μ ' δ ε ς.

ἀ b ᾶ ς ὁ = χοντρὸ ὕφασμα μάλλινο ποὺ φαίνουν οἱ γυναῖκες καὶ κάνουν τὰ πανωφόρια τῶν ἀντρῶν τους. Κατ' ἐπέκτ. καὶ τὰ πανωφόρια ποὺ γίνονται ἀπ' τὸ ὕφασμα αὐτό.

ἀ b ε λ ά γ ρ ι τὸ = ἡ ἀγράμπελη Π.

α b ε λ ό χ α ἡ = ἡ μολόχα φυτ. Π.

ἀ ν α β ρ ύ ζ ο υ ρ. = ἀναβλύζω, ἀναβρύω.

ἀ ν α γ ε λ ῶ ρ. = περιγελῶ, περιπαίζω.

ἀ ν α g ά ζ ο μ α ι ρ. = βιάζομαι. ἀ ν α g α σ μ έ ν ε ς βιαστικός.

ἀνάgασι ἡ = βία.

ἀναgρίζου ρ. = ξεσηκώνω, ξεσκαλίζω, ἐρεθίζω. φρ. ἔdα μ' ἀναgρίζεις δ' λειές; = τί μοῦ ξεσκαλίζεις, μοῦ βγάζεις στὴ μέση, δουλειές. Π.

ἀναδεύου ρ. = ἀνακατώνω, σκαλίζω.

ἀναδεύτρζια ἡ = ἀνακατώστρα, κουτσομπόλα.

ἀνάδραμα ρ. μόνον στὸν ἀόριστο = ἀνακατώθηκα, ἀναγούλιασα, φρ. τὸ φαΐ μ' ἀνάδραμε. κατάρα: ὅσα σοῦκανα, νὰ σ' ἀναδράμ' νε = νὰ τὰ ξεράσεις.

ἀναθροφάρι τὸ = εἶδος κόσκινο γιὰ νὰ βάζουν μέσα τὸ σπόρο, τὰ αὐγουλάκια, τοῦ μεταξοσκώληκα. Τὸ πλέκουν μὲ καλάμια καὶ τ' ἀλείφουν μὲ βούλ' θα, γιὰ νὰ μὴν πέφτουν κάτω τὰ σκουληκάκια ἅμα ἀνοίξει ὁ σπόρος.

ἀνάκαρα τὰ = δυνάμεις.

ἀνακαρούσης·α = εἴρων. ἀκαμάτης.

ἀνακατώστρια ἡ = κουτσομπόλα, κουσκουσούρα.

ἀνακουd'ρίζομαι ρ. = τεντώνομαι, ἀνακλαδίζομαι, ἀνακουd'ρίστ' να.

ἀνάκωλα ἐπίρ. = ἀνάποδα, πίσω ἀπ' τὴ ράχη, μπρὸς - πίσω.

ἀνάλλαγος ὁ = ποὺ δὲν ἔχει ἀλλάξει, βρώμικος.

ἀνάμα τὸ = τὸ κρασὶ γιὰ τὴν ἁγία κοινωνία. μεταφορικῶς κάθε καλὸ κρασί.

ἀναμαλλιάρης ὁ = ξεσκούφωτος Π.

ἀναμαμούλα ἡ = ἀναμπουμπούλα, φασαρία.

ἀναμελιὰ ἡ = ἀμέλεια.

ἀναbλησμένες·η·ο = χορτᾶτος. ἀναbλήστ' να ρ. = ἀρχ. ἐνεπλήσθην, ἐχόρτασα, σὲ χρῆσι μόνο ὁ παθ. ἀόριστος καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παρακ.

ἀνανογοῦμαι ἀνανογῶμαι καὶ ἀνανογιέμαι ρ. = συνέρχομαι ἀπὸ ζάλη ἢ ἀφηρημάδα. ἀνανοήθη ἀνένηψε.

ἀναπαίζου ρ. = περιπαίζω, κοροϊδεύω.

ἀναπαιχτ' κὸς·ὸ = κοροϊδευτικός, περιπαικτικός.

ἀνάπαλες ὁ = 1) τὸ ἀπαλὸ μαλλὶ ποὺ νέθουν ψιλό, διαλεχτὸ νῆμα καὶ 2) τὸ φρέσκο ἀπαλὸ τυρί, ποὺ μόλις ἔπηξε καὶ εἶναι σὰ ζύμη.

ἀναπάdεχος·η·ο = ξαφνικός, ποὺ δὲν τὸν περίμενε κανένας. φρ. ἀναπάdεχο κακό, ἀναπάdεχη Μέρα = ἀνέλπιστο κακό, τύχη τόσο μεγάλη, ποὺ δὲν τὴν περίμενε.

ἀναπούdαρο τὸ = ἴσωμα πάνω στὸ βουνὸ Π.

ἀναράφτου ρ. = ράβω, ν' ἀναράψου, ἀνάραψα.

ἀνάρbε' ες·ο = ποὺ δὲν τὸν ἔχουν ἁρμέξει. Π.

ἀνάρπαγες·ο = ἅρπαγας καὶ ἀνάρπαστος φρ. ὡς νὰ τὲ καλοδοῦ, γίνει ἀνάρπα' ες. Π.

ἀναρριχτὲς·ἡ·ὸ = ροῦχο ριγμένο στοὺς ὤμους, χωρὶς νὰ περάσουν τὰ χέρια στὰ μανίκια. φρ. βάλε τὸ μεdενὲ σ' ἀναρριχτέ.

ἀναστολιὰ ἡ = πληγὴ ἀπὸ τὸ κεντρὶ ἢ ὅ,τι ἄλλο μυτερὸ πρᾶγμα, καρφὶ κ.λ.π. ἀνοιγμένη στὰ πλευρὰ τοῦ ζώου, βωδιοῦ, γαϊδάρου κ.λ.π. Π.

ἀνάστολο τὸ = λουρίδα πετσί, ραμμένη ἐμπρὸς στὸ τροχάδι, ἀπ' τὴ μιὰ κι' ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, τρυπημένη, γιὰ νὰ περνοῦν τὰ λουριὰ ποὺ τὸ δένουν.

ἀναστσυρίζου ρ. = συγυρίζω, βάζω σὲ τάξι, ἀναστσύρ' κα, ν' ἀναστσυρίσου.

ἀνάτζαστος·η·ο=ἀνέγγιχτος, ἀκέριος, ἀπείραχτος.

ἀνάτζη ἡ = ἀνάγκη.

ἀνάτριχα ἐπίρ. = ἀνάποδα, ἀπ' τὴν οὐρὰ στὸ κεφάλι τοῦ ζώου.

ἀναύκλιερες ὁ = λοστρόμος, ναύκληρος.

ἄναφλα ἐπίρ. = ἐλαφριά, ἀναφούφουλα, ἀπάνω-ἀπάνω.

ἀναχαράζου ρ. = ξαναμασῶ, ἀναμηρυκάζω, ὅπως τὰ ἀναμηρυκαστικά.

ἀναψανιάζει ρ. = γιὰ τὰ ὄσπρια ἰδίως, εἶναι ἢ γίνονται κακόβραστα βλ. τομ. Ι, σελ. 157.

ἀνάψανος ὁ = κακόβραστος ἰδίως γιὰ ὄσπρια, μεταφορ. ἀχώνευτος, ἀντιπαθητικός.

ἀναψοκαβαδιάζου ρ. = ἔχω φούριες, ἀναψοκαβάδιατσε τὸ κοιν. ἀνάψαν οἱ ποδιές του.

ἀναψοκωλιὰ ἡ = στενοχώρια, βιάσι.

ἀναψοκωλιάζου ρ. = ἔχω ἀναψοκωλιές, φούριες, τρέχω νὰ προλάβω νὰ κάνω κάτι.

ἀνεβατὲς ὁ = ἀνεβατὴ ζύμη, ἕτοιμη γιὰ πλάσιμο καὶ ἡ σκάφη ποὺ ζυμώνουν. Π.

ἀνεβάτης ὁ = μέρος ψηλότερο κοντὰ στὴν πόρτα τῆς μάντρας, ὅπου κάθεται ὁ βοσκὸς καὶ ἁρμέγει τὰ πρόβατα. Π.

ἀνεμ'κότό, ἀνεμοπόρωμα τὸ = ἀνεμοπύρωμα.

ἀνεμογάμης ὁ = κιρκινέζι, πουλί.

ἀνεdραλίζου ρ.=κυττάζω μ' ἐπιμονή, ἐνατενίζω, ἀνεdραλίσου, ἀνεdράλ' κα.

ἀνεdράλισμα τὸ = ἐπίμονο κύτταγμα, ἰδίως ἐρωτικό.

Ἀνεραΐδα καὶ Ἀνεράδα ἡ = νεράϊδα.
ἀνερούσα ἡ = δίνη, ρουφήχτρα σὲ ποτάμι, στὴν ἄμμο ἢ στὴ θάλασσα, μάτι τῆς θάλασσας.
ἀνεχόρταστες·η·ο = ἀχόρταγος, πλεονέχτης Π.
ἀνηπρόκοπες·ο = ἀνίκανος, ποὺ δὲν προκόβει, δὲν κάνει προκοπή.
ἀνθιβάλλω ρ. = συζητῶ, μιλῶ μὲ ἄλλους γιὰ κάποιον ποὺ δὲν εἶναι παρών.
ἀνθιβολὴ ἡ = συζήτησι.
ἀνοησιὰ ἡ = ἀνοησία
ἀνοι'οστομοῦ ρ. = ἀνοιγοκλείνω τὸ ψαλίδι.
ἀνόρπιστος·ο = ἀνέλπιστος καὶ ἐπιρ. ἀνόρπιστα = ξαφνικά, ἀνέλπιστα.
ἀdάρα ἡ = ταραχή, φουρτούνα, ἀντάρα.
ἀdένα ἡ = ἀντένα, ἡ κεραία τοῦ καραβιοῦ, λ. Ἰταλ.
ἄdερας ὁ = ὁ γύρος τοῦ ἁλωνιοῦ μὲ ὄρθιες πέτρες Π.
ἀdιρώνου ρ. = φτιάνω τὸν ἄdιρα τοῦ ἁλωνιοῦ πρὶν ἀπ' τὸ ἁλώνισμα.
ἀdὶ τὸ = ἀντί, τὰ δύο ξύλα τοῦ ἀργαλειοῦ ποὺ τυλίγουν τὸ στημόνι καὶ τὸ φασερό.
ἀdίκρυτα, ἐπιρ. = ἀντίκρυ, ἀντικρυστά, Π.
ἀdίλαλες ὁ = ἀντίλαλος, εἴδησι.
ἀdίμαχος ὁ = ἀντίπαλος, ἄξιος ν' ἀντιπαραταχθεῖ.
ἀdιστ'κάρ'κα = ἐργασία ποὺ πληρώνεται ὄχι μὲ χρήματα ἀλλὰ μὲ ἀνάλογη ἐργασία φρ. ἔλα σήμερο σὺ νὰ θερίσομε τὸ χωράφι μου τσ'ἐγὼ ἀdιστκάρ'κα θὰ σοῦ δ'λέψου ν'ἀρραχώσεις τὸ dοῖχοσου.
ἀd'μεύου ρ. = ἀνταμείβω, ξεπληρώνω, ἀνταποδίδω, ἀd'μέψου.
ἀdριὰ ἡ = μέρος ἀπ' τ' ἀλέτρι, τὸ ἔννυδρον ἢ ἔμβρυον λέει ὁ Π.
ἀdρο'ὕνοχωρίστρα ἡ = ποὺ χωρίζει ἀντρόγυνο μὲ τὶς δολιότητες ἢ τὴ γλῶσσα της.
ἀνυδριὰ ἡ = ξηρασία, λειψυδρία, Π.
ἀνυφάdρα ἡ = ὑφάντρια.
ἀνώϊ τὸ = ἀνώγειο.
ἀξά'ϊ τὸ = ἁλεστικὰ εἰς εἶδος, ὅ,τι, παίρνει ὁ μυλωνᾶς ἀπ' τὸ ἄλεσμα (βλ. λέξι) γιὰ πληρωμή του. Π.
ἀξαίνου ρ. = αὐξάνω, μεγαλώνω.
ἀξα'ογὴ ἡ = ὅλα τὰ σπιτικὰ σκεύη, ἔπιπλα κλπ. νοικοκυριό.
ἄξαφνα ἐπιρ. = ξαφνικά, ἔξαφνα.
ἀξεγιάdροπος ὁ = ἀδιάντροπος, ἀναιδής. ἀξεγιάdροπα λόγια = αἰσχρά, shocking.
ἄπαιδος ὁ = ἀπαίδευτος, ποὺ δὲν ἔχει βασανιστεῖ, παιδευτεῖ στὴ ζωή του.
ἀπαλάμη ἡ = παλάμη.
ἀπαλὲς = μαλακός, ἁπαλός.
ἀπάλι τὸ = 1) ψιλὸ ἁλεύρι (παιπάλη). 2) χλωρό, μαλακὸ τυρὶ ποὺ μόλις βγαίνει ἀπ' τὸ καζάνι καὶ 3) τὸ ἄνοιγμα τοῦ κρανίου τοῦ μωροῦ μόλις γεννηθεῖ. Π.
ἀπάλιερας ὁ = παλιούρι, θάμνος. Π.
ἀπανεμιὰ ἡ = μέρος ποὺ δὲν τὸ πιάνει ὁ ἄνεμος. Π.
ἀπαdέχου ρ. = περιμένω, προσδοκῶ. Π.
ἀπαdοῦ ρ. = ὑποβοηθῶ, ν' ἀπαdήξου· ἀπάdηξα.
ἀπαdώνου ρ. = δίνω στὸ χέρι φρ. ὁ δλα πλιὰ θὲς γὼ νὰ στ' ἀπαdώνου = νὰ τὰ πιάνω καὶ νὰ στὰ δίνω στὸ χέρι.
ἀπαραβδισμένες τσοπάνης = μὲ τὸ ραβδί του περασμένο ὁριζόντια πάνω στοὺς ὤμους, ὥστε νὰ σχηματίζει σταυρό. Βλ. τόμ. I, εἰκόνα σελ. 68.
ἀπ' ἀσπροῦ = βλ. σελ. 21 παροιμ. 268.
ἀπατζάζου ρ. = ἀράζω, προφυλάσσομαι σὲ μέρος ποὺ δὲν τὸ χτυπᾶ ὁ ἀέρας.
ἀπάτζος·ο = προφυλαγμένος ἀπ' τὸν ἄνεμο, ὑπήνεμος.
ἀπὲ καὶ ἀπέτσει = ἔπειτα, κατόπιν, ὕστερα, φρ. ἀπέτσει ἔφ'γε = ἔπειτα ἔφυγε.
ἀπερίνα ἡ = ἀγκάθι, ζιζάνιο τῶν δημητριακῶν.
ἀπηλογιὰ ἡ = ἀπάντησι, ἀπολογία. Π.
ἀπηλογιέμαι ρ. = ἀπαντῶ, δίνω ἐξηγήσεις, ἀπηλο'ήθη.
ἀπλοχωριὰ ἡ = εὐρυχωρία.
ἀπλόχωρος ὁ = εὐρύχωρος, ἀπλόχωρο σπίτι = εὐρύχωρο σπίτι.
ἀπλωταριὰ ἡ = σωρὸς ἀπὸ ξερὸ ἢ χλωρὸ χόρτο. Π.
ἀποβόρι τὸ = ξεροβόρι, κρύος καὶ δυνατὸς βοριάς.
ἀπογιαdρέπομαι ρ. = χάνω τὴ ντροπή, ἀποθρασύνομαι, ἀπογιαdράπη.
ἀπόγειο τὸ = ὁ ἀπόγειος, ὁ ἄνεμος ποὺ φυσᾶ ἀπὸ τὴ στεριά. Π.
ἀποδέλ'πος ὁ = οἱ ὑπόλοιποι, ὅσοι ἀπόμειναν.
ἀποδιαλόγια τὰ = ὅ,τι μείνει, ἀφοῦ διαλέξουν καὶ πάρουν τὰ καλά.
ἀποδοσίμι τὸ = τὸ δῶρο ποὺ φέρνουν, ὅταν ἔρχονται ἀπὸ ταξίδι ἰδίως.
ἀποθέρι τὸ = κομμάτι χωράφι ἀθέριστο. βλ. τομ. I, σελ. 158.
ἀποθώνου ρ. = ἀφήνω κάτω, ἀκουμπῶ. ἀπόθωκα, ν' ἀποθώσου.
ἀποκαῖδι τὸ = ὅ,τιμένει, ὅταν κάψουν κάτι,

ἀ π ό κ α υ τ ρ ο τὸ = τὸ ἴδιο μὲ τὸ ἀποκαΐδι.
ἀ π ο κ ο τ ι ὰ ἡ = θράσος, ἀναίδεια.
ἀ π ο κ ο τ ο ῦ ρ. = ἀποτολμῶ, ἀ π ο κ ό τ ' σ ε, θ' ἀ π ο κ ο τ ή σ ο υ.
ἀ π ο κ ο τ ί ζ ο υ ρ. = παύω τὸ κλάμα, τὶς φωνές, τὸ λένε γιὰ τὰ ἀρνιὰ καὶ τὰ ρίφια ὅταν τ' ἀποκόβουν κατὰ τὸν Π. σήμερα δὲν τὸ λένε πιά, οὔτε ξέρουν τί θὰ πεῖ.
ἀ π ο κ ο ύ b ι τὸ = καταφύγιο, μέρος ποὺ ν' ἀκουμπήσει κανείς.
ἀ π ο κ ρ έ β β α τ ε ς ὁ = τὸ ἀπὸ μέσα μέρος τοῦ Σκυρ. σπιτιοῦ ὅπου ἡ ἀποθήκη, τὸ κελλάρι, πίσω ἀπὸ τὸν μπουλμὲ καὶ κάτω ἀπὸ τὸ σφᾶ.
ἀ π ο κ ρ έ μ α σ ι ἔ ν α ι, ἀ π ο κ ρ ε μ ά ζ ε ι ὁ τ σ α ι ρ ὸ ς = ἑτοιμάζεται νὰ βρέξει.
ἀ π ο λ ο γ ι ὰ ἡ = βλ. ἀπηλογιά.
ἀ π ο λ ' ρ ώ ν ο υ ρ. = ξεφλουδίζω, μαδῶ τὰ φύλλα ἀπὸ ἕνα κλαδὶ κι' ἀφήνω μόνο μιὰ φούντα πάνω-πάνω, ἀ π ο λ ' ρ ω μ έ ν ε ς = ξεφλουδισμένος, μαδημένος.
ἀ π ο λ ' σ ί δ ι α τὰ = τὰ νερὰ ἀπ' τὸ λούσιμο.
ἀ π ο λ ' φ ά δ ι τὸ = κομματάκι σαπούνι.
ἀ π ο μ ο ν ά δ ι τὸ = ζῶο χωρισμένο ἀπ' τὸ κοπάδι, εἴρων. ὁ ἀδύνατος, ὁ καχεχτικός.
ἀ π ό ν ε ρ α τὰ = τὰ λερωμένα νερὰ ἀπ' τὸ πλύσιμο, λούσιμο κ.τ.λ.
ἀ π ό ξ ' λ ώ ν ο μ α ι ρ. = ἀπομένω ξύλο ξερό, ἀπ' τὰ δυστυχήματα ἢ τὴ δυστυχία.
ἀ π ό ξ ' μ ο τό = ἡ ζύμη ποὺ ξύνουν καὶ μαζεύουν ἀπὸ τὴ σκάφη ἀφοῦ τελειώσει τὸ ζύμωμα. Τὴν πλάθουν καὶ κάνουν μιὰ λαγάνα ποὺ τρῶνε πρώτη. Π.
ἀ π ο ρ γ ὸ ς ὁ = ὑπουργός, βοηθός, ἰδίως στοὺς χτίστες, ὁ μικρὸς ποὺ τοὺς βοηθεῖ φέρνοντας λάσπη, ἀσβέστη κ.λ.π. ὑλικά. Π.
ἀ π ο ρ γ ο ῦ ρ. = βοηθῶ, ὑπηρετῶ, ἀ π ο ρ γ ο ύ σ α.
ἀ π ο ρ π ί ζ ο μ α ι ρ. = ἀπελπίζομαι, ἀ π ο ρ π ι σ μ έ ν ε ς, ἀ π ο ρ π ί σ τ ' ν α.
ἀ π ο ρ ρ ί χ ν ο υ ρ. = ἀποβάλλω, γεννῶ πρὶν τῆς ὥρας.
ἀ π ο σ α ί ρ ο υ ρ. = ἀποσαίρω, Ἡσύχιος λ. ἀρχ. στὴ Σκῦρο τὰ σπίτια δὲν ἔχουν πάτωμα στρωμένο, ἀλλὰ ἀ π ο σ α ί ρ ο υ ν τὸ πάτωμα, τὰ ἀλείφουν δηλ. μὲ λάσπη ἀπὸ κοκκινόχωμα καὶ ρίχνουν ἀπὸ πάνω, ἄμμο ψιλή.
ἀ π ο σ ο ύ ρ ι τ ὸ = πρόχειρη σκούπα, ἰδίως γιὰ τὴν ἐξοχὴ καὶ τὰ ἀλώνια, καμωμένη ἀπὸ θυμάρια ἢ ἀσμεριά. Π.
ἀ π ο σ π ε ρ ο ῦ ἐπιρ. = ἀπὸ βραδύς.
ἀ π ο σ τ α ί ν ο υ ρ. = κουράζομαι, ἀ π ό σ τ α κ α, ἀ π ο σ τ α μ έ ν ε ς.
ἀ π ο σ ώ ν ω = ρ. ἀποτελειώνω.
ἀ π ο τ α β ρ ι σ τ ὸ τὸ = πήδημα μὲ φόρα λέει ὁ Π. Τώρα δὲν τὸ ξέρουν πιά.
ἀ π ο τ α β ρ ι ῶ μ α ι ρ. = ἀποτραβιέμαι, ἀνακλαδίζομαι, τεντώνομαι, ἀ π ο τ α β ρ ή σ τ ' ν α.
ἀ π ο τ ά σ σ ω ρ. = ἀποτάζω, ἀποκτῶ.
ἀ π ο τ ο λ μ ι ὰ ἡ = βλ. ἀποκοτιά,
ἀ π ὸ τ σ α ι ρ ο ῦ = σὲ καιρό, ὅταν ἔρθει ὁ καιρός.
ἀ π ο υ κ ώ ν ο υ ρ. = μπουκώνω παραγεμίζω, ἀ π ο ύ κ ω σ ε τ ὴ φ ω τ ι ὰ = ἔβαλε πολλὴ φωτιά.
ἀ π ο φ ρ ο κ α λ ί δ ι τὸ = σκουπίδι.
ἀ π ό χ ι ε ρ ε ς ὁ = χῆρος.
ἀ π ο χ ο λ ι ά ' ο υ ρ. = θυμώνω, κατσουφιάζω, ἀ π ο χ ο λ ι α σ μ έ ν ε ς = κατσουφιασμένος.
ἄ π ρ α γ ο ς ὁ = ἀμάθητος, ἀθῶος.
ἀ π ρ ή π α σ τ ε ς ὁ = ἀπρεπής, κακομαθημένος, χωρὶς ἀνατροφὴ Π.
ἀ π ρ ή π α σ τ α ἐπιρ. = μὲ ἀπρέπεια, πρόστυχα, βάναυσα.
ἀ ρ α β δ ὶ τὸ = ραβδί, τῶν τσοπάνηδων ἰδίως. Π.
ἀ ρ ά γ α ἡ = ρῶγα, σταφυλιοῦ κυρίως.
ἀ ρ ά θ ' μ ο ς - ο = ὀξύθυμος, κεῖνος ποὺ θυμώνει εὔκολα. Π.
ἀ ρ α θ ' μ ο ῦ ρ. = ἐπιθυμῶ, σ' ἀ ρ α θ ύ μ ' κ α = σὲ πεθύμησα.
ἀ ρ α κ ο φ ' γ ο ὺ ἡ = τὸ διϋλιστήριο ποὺ βγάζουν τὸ ρακί.
ἄ ρ α μ ν ε ς ὁ = ράμνος, θάμνος ἀγκαθωτός. Π.
ἀ ρ α d ὲ ς ὁ = ραντός, εἶδος φαγητοῦ ἀπὸ κουρκούτι. Μέσα σὲ νερὸ ποὺ βράζει στὴ φωτιὰ μὲ λάδι ἢ πάχος χοιρινό, ρίχνουν ραντίζοντας, τὸ κουρκούτι. ποὺ πήζει καὶ γίνεται μικρὰ βολάκια σὰν κουσκουσές, σουσαμάκι ἢ ἄλλη ψιλὴ πάστα. Π.
ἀ ρ ά σ σ ο υ ρ. = ἀράζω.
ἀ ρ α τ ζ ' δ έ λ λ α ἡ = μπιμπίλα, ντανέλα καμωμένη μὲ βελόνα, μεταξωτή, ποὺ ἔβαζαν στὰ πουκάμισα τῶν τσοπάνηδων. Ὁ Δέφνερ τὸ παράγει ἀπὸ τὸ Ἰταλ. lavoro alla reticella.
ἀ ρ ά φ τ η ς ὁ = ράφτης, θηλ. ἀ ρ ά φ τ ρ α = ἡ ράπτρια.
ἀ ρ ά χ η ἡ = πλάτη, ράχι.
ἀ ρ α χ λ ι ά ζ ο υ ρ. = ἀραχνιάζω, δυστυχῶ, καταστρέφομαι. ἀ ρ α χ λ ι α σ μ έ ν ε ς.
ἀ ρ α χ ό ν ι τὸ = ἡ ράχι τοῦ βουνοῦ, ἡ κορφή. Π.
ἀ ρ α χ ώ ν ο υ ρ. = χτίζω τοῖχο ἢ φράχτη. Π.
ἀ ρ γ α δ ' ν ή ἡ = βραδυά, ἀ ρ γ ὰ = τὸ βράδυ. πληθ. ἀ ρ γ α δ ' ν ά δ ε ς.
ἀ ρ γ α σ τ ή ρ ι τὸ = μαγαζί, ἐμπορικό. Π.
ἀ ρ γ α σ τ η ρ ι ά ρ η ς ὁ = μαγαζάτορας. Π.
ἄ ρ γ η τ α ἡ = ἀργοπορία.
ἀ ρ γ ο κ ά ρ α β ο τὸ = ἀργοκίνητος, ὀκνός.

ἀρὲς ὁ = λάκκος μικρὸς μὲ νερὸ βροχῆς συνήθως. Π.

ἀρίδα ἡ = ποδάρι, κνήμη, γάμπα.

ἄριος ὁ = εἶδος βελανιδιᾶς Π.

ἀρίφνητος - ο = ἀναρίθμητος, πάρα πολύς.

ἀρζκό, στὴ φράσι, ἀρζκὸ νερὸ = βροχὴ πολὺ δυνατή, κατακλυσμός.

ἀρκόβατες ὁ = ἀρκουδόβατος, ἀπὸ τὸ ἔρκω καὶ βάτος λέγει ὁ Δέφφνερ.

ἀρκουδίζου ρ. = περπατῶ μὲ χέρια καὶ πόδια σὰν τὰ μικρὰ παιδιά. ἀρκουδιστῶdας.

ἀρμάθα ἢ ἀρμαθιὰ ἡ = ὁρμαθός, σειρά.

ἀρμάθι τὸ = ἡ τσαπέλα τὰ σῦκα. Π.

ἀρμαθιάζου ρ. = βάζω σὲ ὁρμαθό, φτιάνω σειρές.

ἀρματωσὰ ἡ = ἡ καλὴ νυφιάτικη Σκυρ. φορεσιὰ τῶν γυναικῶν. Π.

ἀρματωτὲς ὁ = ἁρματωμένος, ὡπλισμένος.

ἄρμενο τὸ = 1) τὰ ἄρμενα τῶν πλοίων 2) τὸ ἕνα μέρος τῆς τραχηλιᾶς, τὸ ἐμπρὸς μέρος κοντὰ στὸ γιακᾶ.

ἀρμερόπ'ττο τὸ = ἁρμυρόπηττο βλ. τομ. I σελ. 133.

ἀρbέου ρ. = ἁρμέγω, ἄρbεξα, θ' ἀρbέξου.

ἀρbεὸς ὁ = πήλινο ἀγγεῖο ποὺ ἁρμέγουν καὶ καθαρίζουν τὸ γάλα Π.

ἀρνηστὴς - ρια = ἀρνητής.

ἀρνοτσοίλης ὁ = κοιλαρᾶς, πλαδαρός

ἀρόδι τὸ = ρόδι.

ἀρόκα ἡ = 1) ρόκα ποὺ γνέθουν τὸ μαλλί. 2) ζούματα, χόρτο γιὰ σαλάτα.

ἄρπαγος ὁ = ἅρπαγας, ἀχόρταγος.

ἀρπετὲς ὁ = ἐπιθ. σβέλτος, εὐκίνητος καὶ εἰρων. ὅταν εἶναι ὀκνός.

ἀρτ'μὴ ἡ = ἀλεύρι ψημένο στὸ φοῦρνο μὲ μέλι καὶ κανελλογαρύφαλλα, ποὺ ἀρτύνουν τὰ κόλλυβα, τὰ νηστήσιμα μακαρόνια κι' ἄλλα φαγητά. Π.

ἀρτύνου ρ. = βάζω λάδι ἢ βούτυρο στὸ φαΐ, ἀρτύνομαι = τρώω φαγιὰ μαγειρεμένα μὲ λάδι ἢ βούτυρο κι' ὄχι νηστήσιμα. φρ: «ἄmda δὲν ἔβαζες λί'ο λαδάτσ' ν' ἀρτύσεις τὸ φαΐ, τσεῖνο δὲ dρώεται».— «Φάε, κ' bάρα, λί'ο ψαράτσι!» —«Σπολλάτη σ' κ' bάρεμ', δὲν ἀρτύνουμαι!»

ἀρφανὲς - ἡ - ό. = ὀρφανός.

ἀρχοdαίνου ρ. = γίνομαι ἄρχοντας, πλουταίνω, ἀρχόd'να, θ' ἀρχοdήνου.

ἀρχοdαρήτσι τὸ = ἡ μεγάλη σάλα ποὺ ὁ ἡγούμενος δεχούνταν τοὺς ἄρχοντας, στὸ μοναστήρι.

ἄρχοdας ὁ = πλούσιος. πληθ. ἀρχόdοι. θηλ. ἀρχόd'σσα.

ἀρρωστιὰ ἡ = ἀσθένεια, ἀρρώστια.

ἀσκάλα ἡ = σκάλα.

ἀσκαλdὶ ἐπίρ. τὸ λένε στὴ σημασία τοῦ ἐπίτηδες.

ἀσκατζὰ ἡ = τὸ χαμηλώτερο χτιστὸ ράφι τῆς Σκυρ. φ'γοῦς. λέγεται καὶ σκατζίδι. Π.

ἀσκλίδα ἡ = τσουκνίδα, ἀρχ. κνίδη. Π.

ἀσ'λλόϊστες - ο = ἀσυλλόγιστος, ἄκριτος. Π.

ἀσμεριὰ ὁ = θάμνος ἀγκαθωτὸς ποὺ φτιάνουν τὰ ἀποσούρια βλ. λέξι.

ἀσμὸς ὁ = ἐσμός, τὸ σμάρι τῶν μελισσῶν Π.

ἀσπάλαθρες ὁ = ἀσπάλαθρος, θάμνος Π.

ἀσπίθα ἡ = σπίθα Π.

ἄσπρο, ἀσπρουλάτσι τὸ = μικρὸ νόμισμα.

ἀσπροπούλια τὰ = οἱ μαργαρίτες, λουλούδια.

ἀστακόμαdρα ἡ = μέρος ποὺ χωρίζουν μέσα στὴ θάλασσα καὶ κλείνουν μέσα τοὺς ἀστακοὺς ποὺ ψαρεύουν, γιὰ νὰ τοὺς διατηρήσουν ζωντανούς, ὥς νὰ τοὺς πουλήσουν, ὅταν περνᾶ τὸ βαπόρι.

ἀστάχυ τὸ = στάχυ.

ἀστ'βὴ ἡ = ἀφάνα, θάμνος, ἀρχ. στοιβή. Π.

ἀστόχαστες - ο = ἀνόητος, κουτὸς Π.

ἀστοχιὰ ἡ = ἀνοησία.

ἀστρικὸ τὸ = ἡ λόξα, ἡ ἰδιοτροπία, τὸ ἀλλοῦ λεγόμενο φεγγαριάτικο.

ἀστροπελέτσι τὸ = ἀστροπελέκι, κεραυνός.

ἀστσελιὰ ἡ = τὸ ἔμπασμα τῆς μάντρας.

ἀστσέρι τὸ = ἀσκέρι, στρατός, ἢ κόσμος πολύς.

ἀτζελ'κὸς - ὸ = ἀγγελικός, ὡραῖος σὰν ἄγγελος.

ἀτζελοκαμ'μένες - ο = πλασμένος σὰν ἄγγελος, ἀγγελοκαμωμένος.

ἄτζελος πληθ. ἀτζέλοι = ἄγγελος.

ἀτζίδα ἡ = ἡ ἀγγίδα, τὸ ἀγκάθι, καὶ ἡ σκλήθρα ἀπὸ ξύλο Π.

ἀτζίδι τὸ = μικρὴ ἀγκίδα, ἀγκαθάκι, μεταφ. κακὸ ἀτζίδι ἔναι τοῦτες δά! = πειρακτήριο.

ἀτζίζου ρ. = ἐγγίζω, ἀτζίξου, ἄτζιξα.

ἀτζινάτος - ο = ἀγκαθωτός, μὲ ἀγκάθια.

ἀτζίστρι τὸ = ἀγγίστρι.

ἀτζ'λώνου ρ. = ἀγγυλώνω.

ἀτζὸ τὸ = ἀγγεῖο. πληθ. ἀτζά.

αὐγαταίνου καὶ αὐγατίζου ρ. = 1) βιάζομαι, κάνω γρήγορα φρ. αὐγάτ'ζε

νὰ μὴ νυχτιαστοῦμε. = κάνε γρήγορα, μὴ νυχτωθοῦμε. 2) προσθέτω, αὐξάνω. φρ. νὰ τ'αὐγατίσου μ'ἕνα κομμάτι ροῦχο, νὰ μακρύνει = νὰ τοῦ προσθέσω, νὰ τοῦ βάλλω.

αὔγεια ἡ = στέρφα, ἰδίως γιὰ τ' ἄλογα. Π.

αὔζαργὰ ἐπίρ. = αὔριο βράδυ. Π.

αὐτούμενο τὸ = ἐξάνθημα, ἀπόσιημα, πληθ. οἱ αὐτούμενες.

ἀφαλὲς ὁ = ὀμφαλός.

ἀφάλι τὸ = ὁ ὀμφάλιος λῶρος.

ἀφανὲς ὁ = φανός, ἡ φωτιὰ τοῦ Ἅη-Γιάννη.

ἀφέd' s ὁ = πατέρας.

ἀφιgρζῶμαι ρ. = ἀφουγκράζομαι, ἀκροάζομαι, ἀφιgρίστη, ν'ἀφιgριστεῖ, ἀφιgρζέται.

ἀφόραστα ἐπιρ. = ἀνυποψίαστα, κρυφά, χωρὶς νὰ τὸν δοῦν.

ἀφρὲς ὁ = ἀφρός.

ἀφρομανίζου ρ. = βγάζω ἀφροὺς ἀπ' τὸ θυμό μου, ἀφρομάν'τσε.

ἀφρομαν'σμένες·η·ο = θυμωμένος καὶ τρεχᾶτος, ἀσυγκράτητος.

ἄφτρα ἡ = πυρετός, θέρμη. Π.

ἄφτρες οἱ = ἐξανθήματα, ἰδίως μὲς στὸ στόμα.

ἀχαέρευτος·η·ο = ἀνάξιος, ποὺ δὲν κάνει χαήρι, προκοπή.

ἀχαμνὰ τὰ = οἱ ὄρχεις, τὰ εὐπρόσβλητα μέρη.

ἀχαμνὸς·ἡ·ὸ = ἀδύνατος, κατ' ἐπέκτασιν φτωχός, ποὺ δὲν ἔχει δυνάμεις χρηματικές.

ἀχειλοκαπάνα ἡ = γλωσσού, φλύαρη.

ἀχμάκης ὁ = κοιμισμένος, βλάκας, τεμπέλης.

ἀχνόλαστο τὸ = χῶμα χωρὶς πέτρες, ψιλοκοσκινισμένο, κατάλληλο γιὰ καλλιέργεια. Π.

ἀχ'νόποδας ὁ = εἶδος θάμνου ἀγκαθωτοῦ, ἀρχ. ἐχινόπους. Π.

ἀχρον'σὰ ἡ = ἀχρόνιαστη, κατάρα.

ἀψὰ ἐπιρ. = δυνατά. Π.

ἀψεγάδιαστος·η·ο = χωρὶς ψεγάδι, ἐλάττωμα, τέλειος.

ἀψόθ'μος·ο = θυμώδης, ποὺ ἀφαρπάζεται εὔκολα. Π.

ἀψὺς·ὺ = ἀπότομος, στενόχωρος, ἄγριος, φρ. ἀψὺ αἷμα = σκληρὸ αἷμα.

Β

Βαβὰ ἡ = μητρυιά.

βαβάθα ἡ = ἡ γαβάθα. Π.

βαβίζου ρ. = γαυγίζω, βάβιξε, βαβίζει.

βάβισμα τὸ = γαύγισμα.

βαγένι τὸ = κρασοβάρελο.

βάγια ἡ = ὑπηρέτρια, ἀκόλουθος.

βάγινος ὁ = δάφνινος, καμωμένος ἀπὸ βάγια (δάφνη).

βαγιόλι τὸ = πετσέτα ὑφαντή.

βαθράτσι τὸ = βαραθράκι, φυσικὴ καταβόθρα, ὅπου χύνονται τὰ νερὰ πηγῆς ἢ ποταμοῦ.

βαλανολιὰ ἡ = εἶδος ἐλιὲς μακρουλὲς καὶ μεγάλες μὲ πολὺ φαΐ καὶ λίγο λάδι.

βαράτσι τὸ = χρυσαλοιφὴ ἢ χρυσόχαρτο ποὺ χρυσώνουν διάφορα ἀντικείμενα. Π.

βαρακώνου ρ. = ἐπιχρυσώνω, βαρακωμένες = ἐπιχρυσωμένος.

βαρεμένη ἢ βαρούμενη = ἔγγυος.

βαριόμερος·η·ο = ἄτυχος, δυστυχισμένος, ἄμοιρος.

βαριορίζ'κος·ο = κακότυχος, δυστυχισμένος.

βαροχειμωνιὰ ἡ = κακοκαιρία, βαρὺς χειμώνας.

βάρσαμο τὸ = ποντικόλαδο γιὰ φάρμακο σὲ δερματικά, κάψιμο κ.λ.π. βλ. τ. I σελ. 151—154.

βάρσαμος ὁ = δυόσμος, τὸ γνωστὸ ἀρωματικὸ φυτό.

βασκαίνου ρ. = ματιάζω, βασκασμένες = ματιασμένος.

βασμίδι τὸ = βαθμίς, σκαλοπάτι, τὸ βασμίδι τῆς πόρτας = τὸ κατώφλι.

βαστα'ὸς ὁ = τοῖχος χτισμένος μὲ ξερολιθιά, γιὰ νὰ βαστᾷ τὰ χώματα σὲ χωράφια κατηφορικά, σὲ πλαγιὲς βουνῶν. Π.

βάτσα ἡ καὶ τὰ = ἡ δάφνη, ἡ βαγιὰ καὶ τὰ βάγια. Π.

βατσάζου ρ. = βαγιάζω, χτυπῶ τὰ πρόβατα μὲ βάγια στὴ ράχι. βλ. τ. I σελ. 135.

βίγλα ἡ = παρατηρητήριο, καραούλι, φυλάκιο. Π.

βιὸς τὸ = ἡ περιουσία.

βίτσ'κας ὁ = τὸ ὀρφανὸ μικρὸ ἀρνὶ ἢ ρίφι, λέει ὁ Π. (τώρα δὲν τὸ ξέρουν).

βλαττὶ τὸ = δερματικὸ ἐξάνθημα τῶν μωρῶν ἰδίως.

βλαχοπιπεριὰ ἡ = κόκκινη πιπεριά.

β'λὴ ἡ = θέλησι, συμβουλή.

βληχούνι τὸ = φλησκούνι, ἀγριόμεντα, φυτό.

β'λιάζου ἢ β'λιοῦ ρ. = βουλιάζω, γκρεμίζομαι, βούλ'τσε = γκρεμίστηκε, βούλιαξε, β'λισμένες = ἐρειπωμένος, βουλιαγμένος.

β'λίδι τὸ = ἐρείπιο, γκρέμισμα.

βλογιὰ ἡ = 1) εὐλογιά, ἀρρώστεια. 2) ὁ ἀρ-

τος τῆς ἀρτοκλασίας καὶ τὸ ἀντίδωρο.

βλογοῦ ρ. = στεφανόνω, παντρεύω φρ. τὲ βλοήκανε μ' ἄλλη = τὸν πάντρεψαν μὲ ἄλλη.

βλογῶμαι ρ. = παντρεύομαι φρ. βλοηθήκανε χτὲς = στεφανώθηκαν χθές.

βλόησι ἡ = στεφάνωμα, γάμος.

βλόμ' θας ἢ βλούμ' θας ὁ = μάτι τῆς θάλασσας. Π.

βοκολιὸ τὸ = ἡ ἀγέλη. Π.

βολεῖ ρ. = ἔρχεται βολικά, μπορεῖ νὰ γίνει, ἐβόλετσε.

βόλ' οι οἱ = δίχτυα, κυρίως γιὰ νὰ πιάνουν μελανούρια.

βολύμι τὸ = μολύβι.

βόστομα τὸ = εἶδος πλεχτὸ φίμωτρο ποὺ βάζουν στὰ ζῷα, ἰδίως ἄμα εἶναι φορτωμένα χόρτα ἢ σανὸ γιὰ νὰ μὴν τ' ἁρπάζουν μὲ τὸ στόμα καὶ τὰ τρῶνε. Π. βούστομα.

βότα ἡ = τὸ λουλούδι ποὺ βάζουν πίσω ἀπ' τ' ἀφτὶ ἢ καὶ στὸ στῆθος οἱ λαϊκοὶ κομψευόμενοι.

βούζα ἡ = πρόχειρο τζάκι στὴν ἀκρογιαλιὰ ἢ στὴν ἐξοχή. Π.

βούκλα ἡ = 1) ὁ χαλκᾶς, 2) τὸ χτυπητήρι τῆς πόρτας. Π.

βοῦλες ὁ = μυρμηκιά, ἐξόγκωμα ποὺ βγάζουν, ὅπως νομίζουν, ὅσοι μετροῦνε τ' ἄστρα.

βούλ' θας ὁ = ἡ κοπριὰ τῶν βωδιῶν, πληθ. βουλ' θιές.

βούτερες ὁ = τὸ βούτυρο.

βρακάτες· η = σκαλτσουνάτος, ζῶον ποὺ ἔχει τρίχες καὶ στὰ πόδια. Π.

βράχια τὰ = οἱ σπηλιὲς στὸ ΝΑ. μέρος τοῦ νησιοῦ.

βραχνᾶς ὁ = ἐφιάλτης βλ. σελ. 137 ἀριθ. 14.

βρὲ = μωρέ. θηλ. βρὴ = μωρή, φρ. βρὴ, μά! βρή! μωρὴ μάννα, μωρή!

βροκόλακας ὁ = βρυκόλακας.

βρουβόσταχα τὰ = βλαστάρια τῆς βρούβας, τὰ τσιμπητά.

βρυὰ τὰ = οἱ βρουνιές, τὰ ἀγριοσπάραγγα, φυτ. Π.

β' τὶ τὸ = σῦκο παραγινωμένο, ζαρωμένο πληθ. βουτιά.

β' τίνα ἡ = τὸ μεγάλο πιθάρι. Π.

βυτ' νάρι τὸ = πιθάρι κιοῦπι. Π.

βωδιὰ ἡ = ἀγένεια, χοντράδα, ἀπρέπεια.

βωδόκλορα ἡ = κουλούρα τοῦ νέου ἔτους γιὰ τὰ βώδια. βλ. τόμ. Ι σελ. 129.

Γ

Γαδαρέκλω ἡ = πρόστυχη, ἀγενὴς, μεγάλη γαϊδούρα. ὕβρ.

γαδαρογυρίζου ρ. γαδαρογύρισμα τὸ = τὸ γνωστὸ Βυζαντινὸ ἔθιμο, διαπόμπευσι, ἰδίως χιὰ τὶς γυναῖκες ὄχι καλῆς διαγωγῆς. Τὶς κάθιζαν ἀνάποδα στὸ γάδαρο γυμνές, τὶς μουτζούρωναν, τὶς γύριζαν στὴν ἀγορά, ἐνῶ ὅλοι τοὺς ἔριχναν σάπιους καρποὺς καὶ διάφορες ἀκαθαρσίες.

γαδαρομάζεμα τὸ = βλ. Τόμ. Ι σελ. 165.

γάζα ἡ = ἡ καπνιά, ἡ μουντζούρα ἀπὸ τὸ τζάκι. Π.

γιαῖμα τὸ = αἷμα Π.

γαλάρι τὸ = πρόβατο ποὺ ἔχει γεννήσει κι' ἔχει γάλα, δὲν εἶναι στέρφο.

Γαλατόπεφτη = ἡ Πέμπτη τῆς Ἀναλήψεως. βλ. Τόμ. Ι σελ. 138.

γαλατόχορτο τὸ = ἄγρια κίτρινα λουλούδια ποὺ βάζουν πάνω ἀπ' τὴν πόρτα τὴ μέρα τῆς Ἀναλήψεως. βλ. τόμ. Ι σελ. 138

γάρος ὁ = τὸ τυρόγαλα Π,

γδυμνὲς - ὴ - ό. = γυμνὸς - ὴ - ό. Π.

γδορὰ ἡ = τὸ ἀπὸ μέσα μέρος τῆς προβιᾶς, τὸ δέρμα. Π.

γεβεdίζου ρ. = ντροπιάζω, διαπομπεύω, γεβεdίστ' να, γεβεdισμένες = πομπιεμένος.

γεβέdισμα τὸ = ἡ διαπόμπευσι.

γεμιτζῆς ὁ = ναύτης λ. Τουρκ.

γενιὰ ἡ = σόϊ, συγγένεια. ἔχου γενιὰ = εἶμαι συγγενής.

γεννοτσοίλης· α = ψεύτης, ποὺ γεννᾶ ψέματα.

γερακοφορεμένες· ο = ποὺ φορεῖ ἢ ποὺ ἔχει τὸ χρῶμα τοῦ γερακιοῦ.

γεράνιος· α· ο = οὐρανής, ποὺ ἔχει τὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ.

γερᾶς ὁ = πληγή, σημάδι. λ. Τουρκ.

γέροι οἱ = οἱ Σκυρ. μασκαράδες. βλ. Τομ. Ι σελ. 132.

γεροdὲ κὰ τὰ = τὸ μερίδιο ποὺ κρατοῦν οἱ γονεῖς γιὰ τὰ γηρατειά τους. Βλ. Τομ. Ι σελ. 149.

γεροdολεύτερες, ὁ, ἡ = γεροντοπαλλήκαρο ἢ γεροντοκόρη.

γέρος ὁ = ὑοσκύαμος ὁ μέλας, φυτὸ μὲ ἰδιότητες ναρκωτικές, τὸ βράζουν σὲ λάδι καὶ τρίβονται γιὰ τοὺς ρευματισμούς.

γεύγεται ρ. = τρώει τὸ γεῦμα.

γήτεμα τὸ = μπόλιασμα μόνο γιὰ ἀνθρώπους. Π.

γητεύω ρ. = μπολιάζω γιὰ ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ γιὰ δέντρα καὶ φυτὰ Π.

γητιὰ ἡ = γοητεία, μάγια.

γιαλαbί τὸ = ὕφασμα μεταξωτὸ γυαλιστερὸ δίχρωμο, εἶδος taffetas changeant ἢ ἀτλάζι, ποὺ φτιάνουν τὰ γυναικεῖα Σκυρ. φορέματα καὶ γυαλίζει: διαλάμπει.

γιαλαbένιες ὁ = καμωμένος ἀπὸ ὕφασμα γιαλαbί.

γιαπράτσι τὸ = γιαπράκι, ντολμάς.

γιαρdίμι τὸ = βοήθεια, κάνου γιαρdίμι = βοηθῶ, μεταπιάνω.

γιδιὰ ἡ = τουλούμι μεγάλο ἀπὸ τομάρι τράγου κατεργασμένο καὶ ὄχι μὲ τὶς τρίχες ἀπάνω ὅπως τὰ ἐδῶ τουλούμια.

γιμόζω ρ. γεμίζω. γίμωκα = γέμισα.

γιόθος ὁ = 1) ἐξόγκωμα σκληρὸ στὸ πετσὶ τῶν τράγων, δοθιήν, ποὺ προκαλεῖται ἀπὸ ἕνα ἔντομο ποὺ χώνεται μέσα στὸ πετσὶ τοῦ ζώου καὶ 2) τὸ ἴδιο τὸ ἔντομο.

γιόμα τὸ = δειλινό, τὸ ἀπόγεμα καὶ τὸ μεσημεριανὸ φαΐ.

γιοργάδα ἡ = γρηγοράδα, προκοπὴ ἀπ' τὸ γοργὸς Π.

γιουλπὸ τὸ = χρῶμα κατσίκας τὸ ἀσπρόμαυρο Π.

γιούνια τὰ = νάζια, σκέρτσα.

γιώνει ρ. = ἀπὸ τὸ ἰὸς = δηλητήριο, σκουριά, λέγεται γιὰ τὰ μέταλλα, ὅταν βγάζουν πρασινίλα, ὅτι γιώνουν φρ. ἔγιωσε τὸ ταψὶ τσαὶ θὰ ψακωθεῖς μόνε βάλεις φαΐ μέσα.

gαβὸς · ἡ · ὸ = μονόφθαλμος, μ' ἕνα μάτι.

gαρδιώνομαι ρ. = ὑποδέχομαι ἐγκάρδια, μὲ χαρά. φρ. τὲ gαρδιώθη.

ἔgαψε ρ. = ἔκαμψε, ἔστριψε τὴ γωνιὰ καὶ κρύφτηκε, μόνον στὸν ἀόρ. Π.

γκίνι τὸ = ἀφορμή, αἰτία.

gόρφι τὸ = ἐγκόλπιο.

gοφορῶμαι ρ. = γογγύζω, ἀγκομαχῶ ἀπὸ πολυφαγία ἢ στενοχώρια.

gρίφι τὸ = βράχοι ἀγκαθωτοὶ φαγωμένοι ἀπ' τὴ θάλασσα, ἀρχ. Ἑλ. ἀγκίφη. Τσακώνικα ἀγκρίθι = ἀγκάθι. (Δέφφνερ. Λεξικὸ τῆς Τσακωνικῆς γλ.).

gωμιάζουρ. = ἐγκωμιάζω, κυρίως τὸ νεκρό, ἀπαριθμῶ τὶς χάρες καὶ τὰ προτερήματά του.

γλαgὸ = γλαυκό, ἀσπρόμαυρο χρῶμα ἀλόγου.

γ'λιὰ ἡ = γουλιὰ ποτό, νερό, ὅσο χωρεῖ τὸ στόμα γιὰ μιὰ φορά.

γλίνα ἡ = χοιρινὸ πάχος.

γλίτσα ἡ = ἀκαθαρσία, λέρα.

γλιτσάζου-ομαι ρ. = λερώνω, λερώνομαι, γλιτσασμένες λερωμένος, ἀκάθαρτος.

γλίτσ'κος · ο = βρώμικος, ἀκάθαρτος.

γλυκάδι τὸ = ξίδι.

γ'νέλα ἡ = μεdενὲς χωρὶς μανίκια τῆς καλῆς γυναικ. Σκυρ. φορεσιᾶς, μὲ γούνα ἐμπρὸς γύρω.

γνέμα τὸ = νεῦμα καὶ νῆμα, δίνω ἢ κάνω γνέμα = εἰδοποιῶ, δίνω εἴδησι.

γνέφου = νεύω, κάνω νέμα.

γ'νιαδάτσι τὸ = γωνιαδάκι, μικρὸ κομμάτι ψωμί, γωνία. Π.

γνουρ'ζάμενος = γνωστός, ποὺ τὸν ξέρουν.

γόμι καὶ γομάρι τὸ = φορτίο τοῦ ζώου.

γοτζύζου ρ. = γογγύζω.

γουδιὰ ἡ = εἶδος χόρτο ναρκωτικὸ ποὺ δίνουν στὰ μωρὰ γιὰ νὰ κοιμοῦνται. βλ. Τομ. Ι, σελ. 97.

γούλα ἡ = τὸ στομάχι, ἡ κοιλιά, φρ.: ἔναι δὰ τ'ς γούλας του! = εἶναι καλοφαγᾶς.

γουλὶ τὸ = τὸ κεφάλι, ἡ ρίζα ἀπ' τὰ παντζάρια, γογγύλια κ.λ.π. ἐπειδὴ εἶναι λεῖα, λένε κατ' ἐπέκτασι καὶ ὅποιο κεφάλι δὲν ἔχει μαλλιὰ φρ. κορεμένες, γ'λὶ ἔτονε!

γουλιάρης ὁ=καλοφαγᾶς,τῆς γούλας του.

γουρν'τζέλι τὸ = μικρὸ γουρουνάκι.

γραμμένες · η · ο = ζωγραφιστός, ὡραῖος σὰ ζωγραφιά, φρ.: σὰν ἄτζελος γραμμένες.

γριβανὸς καὶ γρίβιος ὁ = γρίβας, ἀσπρόμαυρος, χρῶμα ἀλόγων ἢ κατσίκας. Π.

γυαλώνω ρ. = παγώνω, γυάλωκα = πάγωσα, γυαλωμένες = παγωμένος. Π.

γυεναικ'τὲς ὁ = γυναικωτὸς περιφρον. γιὰ τοὺς θηλυπρεπεῖς. Π.

γυφτοστσέπαρνο τὸ = εἴρων. ψωροφαντασμένος.

Δ

Δαιμονίζομαι ρ. = θυμώνω, ἐρεθίζομαι.

δαρδά, δάρε ἐπιρ. = τώρα δά, τώρα. Π.

δασοφυτρώνει ρ. = φυτρώνει δασὰ πυκνά, θεριεύει, γιὰ φυτά. δασοφύτρωσε.

δαυλὲς ὁ = δαυλός.

δαυλιάζει ρ. = ἀρρώστια τῶν Δημητριακῶν, ὅπου ὁ σπόρος γίνεται σὰ δαυλός, μαυρίζει καὶ σαπίζει.

δάχτ'λας ὁ = τὸ μεγάλο δάχτυλο, ὁ ἀντίχειρας.

δαχτύλι τὸ = δάχτυλο.

δειξές, δειξὰ στὴ φράσι: ὁ π'σές, ὁ

δ ε ι ξ έ ς, ὁ τ ε λ ε σ σ έ ς, ἡ π ι σ σ ά, ἡ δ ε ι ξ ά, ἡ τ ε λ ε σ σ ὰ = ὁ πίσσος, ὁ δείξος.

δ ε μ α τ ι ά ζ ο υ ρ. = χωρίζω καὶ δένω τὰ στάχυα σὲ δεμάτια ὕστερ' ἀπ' τὸ θέρος.

δ ε μ α τ' κ ὰ τὰ = βούρλα ἀπὸ κύπερι ποὺ δένουν τὰ δεμάτια.

δ ε ρ μ ά τ ι τὸ = ἀσκὶ μὲ τομάρι κατεργασμένο κι' ὄχι μὲ τὶς τρίχες ἀπάνω.

δ ι ά ζ ο μ α ι ρ. = ἑτοιμάζω τὸ στημόνι γιὰ νὰ βάλω νὰ φάνω.

δ ι α λ α λ' τ ὴ ς ὁ = τελάλης, πληθ. δ ι α λ α λ' τ ά δ ε ς, θηλ. δ ι α λ α λ ή τ ρ α.

δ ι α λ α λ ο ῦ ρ. = φωνάζω μὲ τελάλη, κάνω γνωστὸ σὲ ὅλους. Π.

δ ι α μ έ λ' κ α τὰ = δίδυμα Π.

δ ι α ο λ ό σ π ε ρ μ α τὸ = ἔξυπνος κατεργάρης, διαβόλου ράτσα.

δ ι α' ο υ μ ί ζ ο υ ρ. = λεηλατῶ, κλέβω.

δ ι α π ό ρ ι τὸ = πέρασμα. Π.

δ ι ά ρ γ υ ρ ο ς ὁ = ὑδράργυρος.

δ ι ά σ ε λ ο τὸ = στενὸ πέρασμα ἀνάμεσα ἀπὸ δυὸ ὑψώματα. Π.

δ ι α σ τ σ ε λ ί ζ ο υ ρ. = διασκελίζω, ἀνοίγω τὰ σκέλη καὶ περνῶ πάνω ἀπὸ κάποιον ἢ κάτι. Π.

δ ι α σ φ α' ἡ ἡ = χαράδρα ἀνάμεσα ἀπὸ δύο βουνὰ ἢ βράχους.

δ ι α φ ε d ε ύ ο υ ρ. = ὑπερασπίζομαι.

δ ι ά φ ο ρ ο τὸ = τόκος, ὠφέλεια.

δ ί β ο λ ο ς - ο = χωράφι ποὺ σκάβουν καὶ καλλιεργοῦν δυὸ φορὲς τὸ χρόνο. Π.

δ ί λ' κ α ς ὁ = τὰ μικρὰ κόκκινα μυρμήκια. πληθ. οἱ δ' λ ί τ σ ο ι. Π.

δ ι ο λ α τ ζ ῆ ς ὁ = ὁ βιολιτζῆς κεῖνος ποὺ παίζει βιολί.

δ ι ο λ έ τ τ α ἡ = βιολέττα, βιόλα, τὸ γνωστὸ λουλούδι.

δ ι ο λ ί τὸ = βιολί.

δ ι π τ σ ώ ν ο υ ρ. = δένω τὰ πόδια τῶν ζώων δυὸ-δυὸ γιὰ νὰ μὴ μποροῦν νὰ φεύγουν. σὲ ἄλλα νησιὰ π ε ρ δ ι κ λ ώ ν ω ἢ μ π ε ρ δ ο υ κ λ ώ ν ω. Π

δ ί σ τ' λ α τὰ = οἱ στύλοι ποὺ εἶναι στὴν ὡραία πύλη μπρὸς στὰ δ' μ ό θ υ ρ α (βλ. λέξι).

δ ί φ ο ρ ο ς - ο = τὸ δέντρο ἢ τὸ φυτὸ ποὺ κάνει καρπὸ δυὸ φορὲς τὸ χρόνο καὶ ὁ καρπός.

δ ι χ ά λ ι τὸ = 1) ξύλο διχαλωτό. 2) Ἐργαλεῖο γιὰ λίχνισμα. 3) Τὰ σκέλια ψηλά. Π.

δ' λ ι ν ι ά ζ ε ι ρ. = σκοτεινιάζει, βραδυάζει, μεταφορικῶς στὴ φρ. π ά ε ι, α ὐ τ ὸ ς δ' λ ί ν ι α τ σ ε = πεθαίνει, θὰ πεθάνει.

δ ' μ ό θ υ ρ α τὰ = βημόθυρα, ἡ πύλη στὸ ἱερὸ βῆμα, ἡ ὡραία πύλη τῆς ἐκκλησίας.

δ ό ξ α ἡ = τὸ οὐράνιο τόξο.

δ ό σ α τὰ = τὰ δῶρα ποὺ δίνουν στὸ γάμο οἱ συγγενεῖς καὶ ὁ κουμπάρος. Π. προίκα.

δ ο ύ σ' ν α ς ὁ = δοθιήν, σπυρί. πληθ. δ' σ ο ῦ ν ο ι. Π. ἐξάνθημα.

δ' π ο ύ τ σ α ἡ = τὸ σκοινὶ ποὺ διπ'τσώνουν τὰ πόδια τῶν ζώων λέει ὁ Π. σήμερα δὲν τὸ ξέρουν.

δ ρ α γ ά τ' ς ὁ = δραγάτης, φύλακας τῶν κτημάτων.

δ ρ α κ ο d ι ὰ ἡ = φιδόχορτο, δρακόντιον, φυτό. Π.

δ ρ ά κ ο ς ὁ τ ο ῦ Κ ά σ τ ρ ο υ = λιοντάρι σκαλιστὸ πάνω ἀπ' τὴν πόρτα τοῦ Κάστρου

δ ρ ά μ ω, ἔ δ ρ α μ α ρ. = μόνον στὸ μέλ. καὶ ἀορ. θὰ τρέξω, ἔτρεξα.

δ ρ α σ τ σ ε λ ι ὰ ἡ = δρασκελιά, βῆμα φρ: μ ι ὰ δ ρ α σ τ σ ε λ ι ὰ τ ό π ο ς = τόσο λίγος ὥστε μὲ μιὰ δρασκελιὰ τὸν περνᾶ κανείς.

δ ρ ε μ ό ν ι ἢ δ ε ρ μ ό ν ι τὸ = χοντρὸ δερμάτινο κόσκινο, ποὺ χωρίζουν στὸ ἁλώνι τὸν καρπὸ ἀπὸ τὶς πέτρες καὶ τ' ἄχυρα.

δ ρ ε μ ο ν ί ζ ο υ ρ. = κοσκινίζω μὲ τὸ δερμόνι.

δ ρ ο μ ι ά ρ η ς ὁ=γρήγορος στὰ πόδια, γοργός. Π.

δ ρ ό π ε κ α ς ὁ = ὑδροπικία, ἡ γνωστὴ ἀρρώστεια. Π.

δ ρ ο σ ά ζ ε ι ρ. = δροσίζει, σκιάζει.

δ ρ ο σ τ α τ ε ῖ ρ. = ὅταν τὸ πήλινο κανάτι βγάζει τὸ νερὸ ἀπ' τοὺς πόρους. Π.

δ ρ ο τ σ ε μ έ ν ε ς στὴ φράσι: ὁ τ σ α ι ρ ὸ ς ἔ ν α ι δ ρ ο τ σ ε μ έ ν ε ς = ὑγρός, συννεφιασμένος Π.

δ' τ σ έ λ ι τὸ = ἡ δίκελλα. Π.

δ'τ σ έ d ρ ι τὸ = ἡ βουκέντρα. Π.

δ ω δ ε κ ά δ α ἡ = οἱ δώδεκα προεστοὶ ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸ συμβούλιο τῆς κοινότητος τὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας. τοὺς ἔλεγαν καί: τ ὰ δ ώ δ ε κ α σ κ α μ ν ι ά.

Ε

Ἐ g ρ ε μ ν ὲ ς ὁ = γκρεμνός.

ἐ γ λ ε τ ζ ὲ ς ὁ = γλεντζές, διασκεδαστικός.

ε ἰ δ ω λ ι ὰ ἡ καὶ τὸ ε ἴ δ ω λ ο = ἄσκημος, κακομούτσουνος.

ε ἰ κ ο ν ο σ τ ά σ ι τὸ στὴν ἔκφρασι: τ ὲ β ρ ί σ κ ο υ κ ο ν ο σ τ ά σ ι = ἄδειο, χωρὶς τίποτα μέσα.

ἐ b ό ρ' σ σ α ἡ = γυναίκα ἔμπορος.

ἐ ρ ν ὲ ς ὁ = τὸ δέντρο κι' ὁ καρπὸς τοῦ ἐρινεοῦ, ἀγριοσυκιᾶς. λέγεται καὶ 'ρ'νές. Π.

ἐ σ τ ι ὰ ἢ σ τ ι ὰ ἡ = ἡ φωτιὰ μέσα στὸ τζάκι, τὴ φ'γού. Π.
ἐ σ τ σ ὰ ἡ = συκιά.
ἐ σ τ σ ώ τ'κ ο ς · ο = συκιώτικος, τῆς συκιᾶς.
ἔ τ κ α ς ὁ = νοῦς, ὁ λογισμός, λέει ὁ Π. σήμερα δὲν τὸ ξέρουν πιά.
ἔ χ τ ω ρ μ α τὸ = ἔκτρωμα, πολὺ ἄσκημος.

Ζ

Ζ ά β α λ ε = καλότυχε, καϋμένε. Π.
ζ α β λ α κ ώ ν ο μ α ι ρ. = εἶμαι ἄκεφος, κακοδιάθετος, ζ α β λ α κ ώ θ' ν α, ζ α β λ α κ ω μ έ ν ε ς παραζαλισμένος, ἐλαττωματικός. Π.
ζ α β ό κ ο τ τ α ἡ = κουτορνίθι, κουτός.
ζ α β ὸ ς · ἡ · ὸ = στραβόξυλο, ἀνάποδος. Π.
ζ α γ κ ῆ ς ὁ = κοκκινολαίμης, πουλί.
ζ α b ο υ ν ε ύ ο υ ρ. = κακοδιαθετῶ, ἀρρωσταίνω. ζ α b ο ύ ν ε ψ α. Π.
ζ α b ο ύ ν η ς ὁ = ἄρρωστος, κακοδιάθετος. Π.
ζ ά π ι, στὴν ἔκφρασι : κ ά ν ο υ ζ ά π ι = μερώνω, καθησυχάζω. Π.
ζ ά ρ ω ρ. = συνειθίζω, ἔχω τὴ συνήθεια.
ζ ά φ τ ι = κάνου ζάφτι, καταβάλλω, κατανικῶ. Π.
ζ ά φ τ ω ρ. = χτυπῶ μὲ βέργα, ἢ μὲ λουρί. Π.
ζ' γ α ν ι ὰ ἡ = βρωμοδουλειά.
ζ' γ ὸ ς ὁ = ὁ ζυγὸς ἀπ' τὸ ἀλέτρι. Π.
ζ έ ρ β ε λ η ἡ = κούνια, τραμπάλα. βλ. Τομ. Ι, σελ. 108.
ζ ε ρ β ὸ ς · ἡ · ὸ = ἀριστερός, καὶ ἀριστερόχειρ.
ζ ε υ γ ά ρ ι τό, κ ά ν ο υ ζ ε υ γ ά ρ ι = ὀργώνω.
ζ ε υ γ ο λ ά τ η ς ὁ = ὁ ζευγᾶς καὶ ὁ σπίνος. Π.
ζ ε ύ λ α ἡ = ἡ ζεύγλα ἀπ' τὸ ἀλέτρι. Π.
ζ ε υ λ ο δ έ τ η ς ὁ = τὸ λουρὶ ποὺ δένει τὶς ζεῦλες ἀπὸ κάτω. Π.
ζ' λ ά τ σ ι τὸ = ζωουλάκι, κουτός : ἔ d α ζ' λ ά τ σ ι ἔ ν α ι τ ο ῦ τ ε ς δ ά !
ζ' λ ο ύ μ ι τὸ = 1) ζημιά, 2) ρεζιλίκι. Heisenberg 3, βλ. σελ. 65, παροιμ. 1305.
ζ' ν ί χ ι τὸ = ὁ σβέρκος, ὁ σπόνδυλος ποὺ σ μ ί γ ε ι τὴ σπονδυλικὴ στήλη μὲ τὸ κεφάλι. Π.
ζ ο ύ μ η ἡ = ἡ ζύμη. Π.
ζ ο υ b ε ρ ί ν α ἡ = γυναίκα ἀδύνατη καὶ ἄσκημη σὰ φάντασμα.
ζ ο ύ b ε ρ ο τὸ = φάντασμα, στοιχειὸ ποὺ ἀλλάζει μορφές, ἴσως ἀπ' τὸ ἀρχ. ζ ώ π υ ρ ο ν = βρυκόλακας, οἱ φλόγες ποὺ βγαίνουν πάνω ἀπ' τοὺς τάφους. ὁ Δέφφνερ τὸ παράγει ἀπ' τὸ ἀρχ. ζ ό μ β ρ ο ς = τραγέλαφος. Π.
ζ ο υ ρ ε ι ὸ τὸ = ἡ ρόδα τοῦ νερόμυλου.
ζ ώ ν ο υ ρ. = ζώνω, τριγυρίζω τὴν ἐκκλησία μὲ κερὶ γιὰ ἐκτέλεσι ταξίματος.

Η

ἤ σ' κ ο ς ὁ = ἥσυχος, τράγος εὐνουχισμένος. Π.

Θ

Θ α λ ά μ ι τὸ = ἡ φωλιὰ τοῦ χταποδιοῦ, τῆς σουπιᾶς κλπ. τρύπα σὲ βράχο μέσα στὴ θάλασσα.
— θ έ μ ι καταλ. ποὺ σημαίνει πλῆθος, ἀφθονία. σ κ ο θ έ μ ι, π α ι δ ο θ έ μ ι = πλῆθος ἀπὸ σῦκα, πολλὰ παιδιά.
θ ε ό κ ω λ ο ς · ο = ὁλόγδυτος, χωρὶς νὰ φορεῖ τίποτα.
θ ε ρ μ ὸ ς ὁ καὶ τὸ θ ε ρ μ ὸ = ζεστὸ νερὸ μὲ στάχτη μέσα γιὰ πλύσιμο, κοιν. ἀλυσσίβα ἢ γιὰ ζύμωμα.
θ ε ρ μ ο λ ο γ ῶ ρ. = ἑτοιμάζω ἢ πλύνω μὲ θερμό.
θ' λ ά τ σ ι καὶ θ' λ α κ ά τ σ ι τὸ = μικρὸ τουλούμι ἀπὸ τομάρι ζώου κατεργασμένο καὶ ραμμένο, ποὺ βάζουν μέσα ὑγρὰ διάφορα ἢ καρπό, σιτάρι κριθάρι κ.λ.π. γιὰ νὰ τὸν πᾶνε στὸ μύλο. Π.
Θ' λ ά κ ω ἡ = κοντόχοντρη εἰρων.
θ λ ί ψ ι ἡ = πένθος.
θ' b ὸ τὸ = θαμπό, σκοτεινό. Π.
θ ο υ λ' π ὸ καὶ θ ο λ' π ὸ τ ὸ = πλεχτὸ τυροβόλι γιὰ νὰ βάζουν τὸ φρέσκο τυρί, κατ' ἐπέκτασιν καὶ τὸ τυρὶ ποὺ βάζουν μέσα, ἴσως ἀπὸ τὸ ἀρχ. τολύπη. Π.
θ ο ύ b ω μ α τὸ = μούχρωμα, σούρουπο. Π.
θ ο ύ b ω τ σ ε ρ. = σουρούπωσε, σκοτείνιασε. Π.
θ ρ ε φ τ ὸ τὸ = τὸ ζῶο ποὺ τρέφουν στὸ σπίτι, ἰδίως ὁ χοῖρος.
θ ρ ο ν ὶ τὸ = σκαμνί. Π.
θ υ μ ι α ί ν ο υ ρ. = θυμιατίζω, θ ύ μ ι α κ α.
θ ύ μ ι ο τὸ = θυμάρι, πληθ. τὰ θ ύ μ ι α.
θ ω ρ ᾶ τ ε ς · ο = θεωρητικός, φιγουράτος.

Ι

Ἴ σ ο τὸ = ὁ κατάλογος γιὰ τὴν προίκα, τό προσύμφωνο. βλ. Τόμ. Ι σελ. 109. Π.

ἴ ρ τ ζ ι τὸ = ἐμπιστοσύνη, ἀέρας, βλ. σελ. 43 παροιμ. 755.

Κ

Κ α β ά δ ι τὸ = τὸ ἀπομέσα φόρεμα τῶν παπάδων. Π.

κ α β α λ λ ο ρ ί τ σ ι τὸ = εἶδος ραψίματος. Π.

κ α β ά τ σ ι τὸ = αἴγειρος, δέντρο.

κ α β ό ρ α ἡ = ὁ ἀστακός.

κ α ζ ί λ ι τὸ = νῆμα χοντρό, εἶδος σπάγγου ἀπὸ γιδότριχα.

κ ά θ α ι ρ μ α τὸ = καθάρισμα τῶν χωραφιῶν, ἀπὸ ἀγκάθια, πέτρες, γιὰ νἆναι ἕτοιμα γιὰ σπορά. Π.

κ α θ α ί ρ ν ο υ ρ. = καθαρίζω τὰ χωράφια, π ά ω γ ι ὰ κ ά θ α ι ρ μ α.

κ α θ ε ρ μ ε ν ὴ ἡ = καθημερινή.

κ α ἶ λ α ἡ = 1) εἶδος κάργας, πουλί. 2) τὸ κάψιμο. Π.

κ ά κ α λ ο τὸ = τὸ λειρὶ τοῦ κόκορα. πληθ. κ ά κ α λ α = νάζια, βλ. σελ. 46 παροιμ. 829.

κ α κ α ρ ᾶ ς ὁ = βάτραχος. Π.

κ α κ ν α τ σ ί ζ ο υ ρ. = κακαρίζω, χαχανίζω, γελῶ δυνατά.

κ α κ ν ά τ σ ι σ μ α τὸ = κακάρισμα, χάχανο, γέλιο δυνατό.

κ α κ ο β ο λ ι ὰ ἡ = κακοτοπιά. Π.

κ α κ ο μ ε ρ ά σ ο υ ρ. = δίνω κακὴ μοίρα, κακὸ ριζικό.

κ α κ ο π ό δ α ρ ε ς ὁ = ποὺ ἔχει κακὸ ποδαρικό.

κ α κ ο π ρ α σ μ έ ν ε ς ὁ = χωρὶς ἀνατροφή, πρόστυχος, κακομαθημένος. Π.

κ α κ ο σ τ ρ α τ ι ὰ ἡ = βλ. κακοβολιά.

κ α κ ο σ ύ b ο δ ο τὸ = κακοσημαδιά, κακὸς οἰωνός.

κ α κ ο τ' χ ε ύ ω ρ. = δυστυχῶ, κ α κ ο τ ύ χ ε ψ α. Π.

κ α κ ο ύ δ ι τὸ = κακό, ἀρρώστια, ἀναποδιά.

κ α κ ο υ δ ι ὰ ἡ = κακή, ἄρρωστη, ἀνάποδη.

κ α λ α θ ι ά τ' κ α τ ὰ = τὰ δῶρα τῶν καλεσμένων στὸ τραπέζι τοῦ γάμου. βλ. Τομ. Ι σελ. 112.

κ α λ α μ ι ὰ ἡ = τὰ ἄχυρα ποὺ μένουν στὸ χωράφι ἄμα θερίσουν, κατ' ἐπέκτασιν τὸ θερισμένο χωράφι Π.

κ α λ α μ' κ ά ν ι τὸ = τὸ καλαμοκάνι τοῦ ἀργαλειοῦ.

κ α λ α μ ί ζ ω ρ. = τυλίγω τὸ νῆμα στὰ καλαμ'κάνια, γιὰ νὰ τὸ διαστῶ.

κ α λ α μ ώ ν ε ι ρ. = τὸ λένε γιὰ τὸ κ α μ α τ ε ρ ὸ ὅταν μεγαλώσει, ποὺ ἀνεβαίνει στὰ καλάμια ποὺ τοῦ ἔχουν ἑτοιμάσει γιὰ νὰ πλέξει τὸ κουκούλι του.

κ α λ ὲ ς ὁ = καλός, χορὸς Σκυρ. εἶδος τράτας.

κ α λ έ σ τ' τ σ η ἡ = κάλεσμα γιὰ δουλειά. βλ. Τομ. Ι σελ. 165 Π.

κ α λ ί γ ι τὸ = εἶδος παντόφλας ἢ γόβας ἀπὸ πετσὶ κόκκινο χρυσοκέντητο, συνήθως, ποὺ φοροῦν οἱ γυναῖκες μὲ τὴν καλὴ φορεσά Π.

κ α β α λ λ' τ σ ε ύ γ ο υ ρ. = καβαλλικεύω.

κ α λ' κ α τ ζ α ρ ά θ ο ς τὸ = στάχτη ἀπ' τὴ φωτιὰ τῆς παραμονῆς τῶν Φώτων. βλ. Τόμ. Ι σελ. 131.

κ α λ μ α ρ ί ζ ο μ α ι ρ. = προσπαθῶ, ἀγωνίζομαι νὰ φτάσω κάτι.

κ α λ ὸ τ ὸ = τὸ στοιχειὸ τοῦ σπιτιοῦ, τῆς ἐκκλησίας κ.λ.π.

κ α λ ο μ ε ρ ά σ ο υ ρ. = δίνω καλὴ μοίρα. μοιρώνω νὰ εὐτυχήσει

κ α λ ο π α θ' τ ὴ ς ὁ = ἄνθρωπος τῆς ἡσυχίας του, ποὺ δὲ σκοτίζεται γιὰ τίποτα καὶ θέλει νὰ καλοπερνᾶ.

κ α λ ο π ό δ α ρ ε ς ὁ = ποὺ ἔχει καλὸ ποδαρικό.

κ α λ ο ύ δ ι α τὰ = γλυκὰ καὶ ἄλλα δῶρα.

κ α λ ύ π τ ω ρ. = ἀόριστος μόνο. κ α λ ύ ψ α ν ε, κ ά λ υ ψ ε = ἔκλεισαν τὰ μάτια τοῦ νεκροῦ.

κ ά μ α τὸ = ἡ πύρα, ἡ ζέστη: τ ὸ κ ά μ α τ ο ῦ ἡ λ ί ο υ. Π.

κ ά μ α ἡ = τὸ γνωστὸ δίκοπο μαχαίρι.

κ α μ ά ρ ι τὸ = ὁ θαυμασμός. πληθ. τ ὰ κ α μ ά ρ ι α = τὸ στόμιο, ἡ καμάρα τοῦ φούρνου.

κ α μ α τ ε ρ ὸ τὸ = 1) τὸ βώδι 2) τὸ σκουλήκι, ὁ μεταξοσκώληκας.

κ α μ α τ ε ρ ὸ ς · ἡ · ὸ = προκομένος, ἄξιος·

κ ά μ α τ ε ς ὁ = κόπος, ἐργασία, κατασκευή. φρ. τ ο ῦ τ ο ι ὅ λ ο ι οἱ μ ο ζ ῦ θ ρ ε ς ἔ ν' ἕ ν α ς κ ά μ α τ ε ς. Π.

κ α μ α τ ε ύ ο υ ρ. = κοπιάζω, δουλεύω.

κ ά μ η ς · ι σ σ α = προκομμένος.

κ α b ᾶ ς = ὄγκος, λ. Τουρκική.

κ α b ό ρ α ἡ = καμπούρα πληθ. τ ὰ κ α b ο ύ ρ ι α.

κ α ν α β έ τ α = μικρὴ κάβα, μέσα σὲ μικρὴ κασέλα σκαλιστή, μὲ θέσεις ὅπου μπαίνουν κύπελλα καὶ μποτίλιες μικρὲς ἢ μεγαλύτερες γιὰ διάφορα ποτά.

κ α ν ά τ σ ε μ α τὸ = καλόπιασμα, κολακεία.

κ α ν α τ σ ε ύ ο υ ρ. = καλοπιάνω, κολακεύω.

κ α ν ὶ τὸ = δοχεῖο μὲ ἰδιαίτερο σχῆμα γιὰ ἄρωμα, ὅπως αὐτὰ ποὺ ἔχουν στὴν ἐκκλησία. πληθ. κ α ν ι ὰ = οἱ γάμπες, τὰ πόδια.

κ ά ν ν α ἡ = καλαμωτή, ὅπου βάζουν τὰ φρέσκα τυριὰ γιὰ νὰ στραγγίσουν. Π.

κ ἄ d α = κάτι, μερικά.

κ α d ή ρ η ς ὁ = προκομμένος, ἄξιος.

κ α d ί ν α ἡ = σπονδυλικὴ στήλη, καὶ ἡ κλείδωσι τῆς μέσης.

κ ά d ι ο τὸ = κάντιο, ζάχαρι κρυσταλωμένη.

κ α d ο ύ ν ι τὸ = γωνία.

κ α π ά ν α ἡ = γλωσσού, φλύαρη. Π.

κ α π ά ν ι τὸ = στόμα καὶ ὁ φλύαρος. ἔ d α κ α π ά ν ι ἔ ν α ι τ ο ύ τ' δ ά! Π.

κ α π ά σ ι τὸ = ψάθινο καπέλλο.

κ α π ε λ έ τ' κ ο τὸ = καράμπελο, εἶδος διαλεχτὸ ρόδι μὲ σκοῦρα κόκκινα κουμπάκια καὶ πολὺ μεγάλο.

κ α π έ λ λ ο ς ὁ = τσοπάνης, χωριάτης Π.

κ α π ι ὰ τὰ = στρωσίδια, τὰ ροῦχα τοῦ ὕπνου. Π.

κ α π' χ ᾶ ς ὁ = βελοῦδο κλαδωτὸ χρυσοῦφαντο ποὺ κάνουν τὰ νυφικὰ γυναικ. φορέματα λ. Ἀραβ. κ α μ ο υ χ ᾶ ς.

κ α ρ α β ο π η δ' μ έ ν η ἡ = πόρνη, κακῆς διαγωγῆς.

κ α ρ β ο ύ ν ι τὸ = ἄνθραξ, κακὸ σπυρί.

κ α ρ δ α μ ώ ν ο υ ρ. = δυναμώνω, κ α ρ δ α μ ω μ έ ν ε ς.

κ α ρ δ ι ὰ ἡ = ἡ βέργα τοῦ ἀργαλειοῦ, ποὺ βαστᾶ τὸ νῆμα.

κ α ρ δ ι α κ λ ῆ ς ὁ = μὲ καρδιά, γενναῖος, εἴρων. ὁ δειλός.

κ α ρ ε φ ύ λ λ ι τὸ = 1) καρυοφύλλι, εἶδος φυτοῦ μυρωδάτου ἀλλοῦ Κ ώ σ τ α ς. 2) τὸ γνωστὸ ὅπλο.

κ α ρ' κ ώ ν ο μ α ι ρ. = πνίγομαι, καρυκώνομαι καθὼς καταπίνω. κ α ρ' κ ώ θ' ν α. Π.

κ α ρ b ο λ ά χ α ν ο τὸ = λάχανο.

κ α ρ ό μ' λ α τὰ καὶ ἡ κ α ρ ο μ' λ ι ά = κουμαριὰ καὶ κούμαρα. Π.

κ α ρ ώ ν α ἡ = φιδόγλωσσο, φυτὸ φαρμακερὸ ἄγριο, λένε πῶς εἶναι τὸ ἀρχ. κώνειο. Π.

κ α ρ ο ύ τ α ἡ = 1) μεγάλος ξύλινος κάδος σὰ μισοβάρελο γιὰ κρασί, μοῦστο κλπ. 2) ποτίστρα τῶν ζώων σκαλισμένη σὲ κορμὸ δέντρου.

κ α ρ π ο λ ό ϊ τὸ = γεωργικὸ ἐργαλεῖο μὲ τέσσαρα δόντια, τσουγκράνα, ποὺ ἀνασηκώνουν καὶ πετοῦν ψηλὰ τὸν καρπὸ στ' ἀλώνια γιὰ νὰ τὸν λιχνίσουν. Π.

κ α ρ σ ὶ ἐπίρ. = ἀντικρύ.

κ ά ρ τ σ α ἡ = κάλτσα.

κ α ρ τ σ' ν ά δ ι τὸ = κοχύλια τῆς θάλασσας, καλὰ γιὰ δόλωμα τῆς ψαρικῆς.

κ α ρ τ σ' ν ο ύ δ ι τὸ = καρκινούδι, μικρὸ καβούρι, καβουράκι.

κ α ρ ύ τ σ α υ λ ε ς ὁ = τὸ καρύδι τοῦ λαιμοῦ, ὁ καταπιώνας.

κ α ρ φ ο β έ λ ο ν α τὰ = κοσμήματα, καρφίτσες χρυσὲς ἢ ἐπίχρυσες ποὺ βάζουν στὸ φτᾶ.

κ α σ μ ᾶ ς ὁ = σκεπάρνι, τσεκούρι.

κ α σ π α σ τ ὴ ἡ = τὸ μαντήλι ποὺ βάζουν στριμμένο σὰ στεφάνι γύρω ἀπ' τὸ κεφάλι οἱ ἄντρες. βλ. εἰκόνα σελ. 21 καὶ σελ. 128—129 τ. Ι.

κ ά σ σ α ρ ο τὸ = κατάστρωμα.

κ α σ σ α β έ τ ι τὸ = βάσανο λ. Τουρ.

κ α τ α κ ρ έ ν ο υ ρ. = κατακρίνω, κατηγορῶ.

κ α τ α λ α γ ά ζ ο υ ρ. = ἡσυχάζω, κατακάθομαι, κ α τ α λ ά γ α τ σ ε. Π.

κ α τ α λ ά γ α σ μ α τὸ = ἡσύχασμα, κατακάθισμα.

κ α τ α λ α λ ι ὰ ἡ = κατακραυγή, κατηγορία.

κ α τ α λ α λ ο ῦ ρ. = βλ. κατακρένου.

κ α τ α λ ά τ σ ε ρ α ἐπίρ. = ὁλοκληρωτικά, ἐντελῶς.

κ α τ α λ ά τ σ ε ρ ο ς · η · ο = ὁλόκληρος.

κ α τ α λ α χ α ί ν ο υ ρ. = τυχαίνω.

κ α τ α λ α χ ο ῦ ἐπίρ. = τυχαῖα, κατὰ τύχη.

κ α τ α π ι ώ ν α ς ὁ = οἰσοφάγος. Π.

κ α τ α π ο ν ο ῦ ρ. = νικῶ, βάζω κάτω, κ α τ α π ό ν ε κ α. Π.

κ α τ α π ρ α ῦ ν ε ι ὁ τ σ α ι ρ ὸ ς ρ. = πέφτει ὁ ἀέρας, καλωσυνεύει, κ α τ α π ρ ά ὔ ν ε.

κ α τ ά ρ ρ α χ α ἐπίρ. = πίσω ἀπ' τὴν πλάτη, στὴ ράχι.

κ α τ α σ τ α τ ὸ τὸ = ἡ κόλλα, ὁ νισεστὲς ποὺ φτιάνουν τὶς μουσταλευριές, τὰ λουκούμια, γιατὶ κατακάθεται, κατασταλάζει.

κ α τ α σ τ ρ ε μ ὸ ς ὁ = καταστροφή, χαλασμός.

κ α τ ε λ ο ῦ ρ. = καταστρέφω, χαλῶ, κ α τ ά λ υ σ α.

κ ά τ ε ρ γ ο τὸ = 1) ἡ φυλακὴ καὶ 2) πλοῖο ἰδίως κουρσάρικο.

κ α τ ο ύ ν α ἡ = ὁ ἀχυρώνας, σταῦλος Π.

κ α τ ρ α τ σ ύ λ α ἡ = βράχος κατηφορικὸς κοντὰ σὲ ἐκκλησιὰ συνήθως, στὸν ὁποῖον ἀποδίδουν θεραπευτικὲς ἰδιότητες, κάθονται ἀπάνω του καὶ κατρακυλοῦν, ὅπως ἡ κατρατσύλα τ' Ἅγι Ἀρτέμη, ἡ Παναγιὰ ἡ Κατρατσύλα, βλ. Τομ. Ι σελ. 140 καὶ 85.

κ α τ' ρ ο κ ά ν α τ ο καὶ κ α τ' ρ ο τ σ ί κ α λ ο τὸ = οὐροδοχεῖο.

κ α τ σ ο π ε ρ ν ι ὰ ἡ = θάμνος, εἶδος πρίνου.

κ ά τ σ ο ς ὁ καὶ τὸ = κυνήγι, τ' ς β ά ν' ν ε σ τ ὸ ν κ ά τ σ ο = τοὺς βάζουν στὸ κυνήγι.

κ α τ σ ο ύ λ ι τὸ = ὁ γάντζος ἀπ' τὸ βελονάκι, τὴ βελόνα τοῦ πλεξίματος κ.λ.π.

κ α τ σ ο υ ρ ί δ α ἡ = ὅρος τοῦ κεντήματος, γυρτὸ κλαδὶ πού κεντοῦν οἱ γυναῖκες στὰ φορέματα ἢ στὰ πουκάμισά τους.

κ α τ σ ώ ν ο υ ρ. = κακιώνω, θυμώνω, κ α τ σ ω μ έ ν ε ς = θυμωμένος.

κ α τ ώ ϊ τὸ = κατώγι.

κ α υ κ α λ ή θ ρ α ἡ = pimpinella saxifraga, χόρτο ἄγριο πού μυρίζει ὡραῖα.

κ α υ τ ε ρ ὰ τὰ = σκορδοκρέμμυδα γιατὶ καῖνε. Π.

κ α υ τ ο υ ρ γ ᾶ ς ὁ = τὸ τσακμάκι πού ἀνάβουν φωτιά. Π.

κ α ψ ε ρ ὸ τὸ = τὸ μαλλὶ καὶ οἱ σπόροι ἀπ' τὰ τριαντάφυλλα, γιατὶ φέρνουν φαγούρα καὶ κάψιμο. Π.

κ α ψ' μ ά δ ι τὸ = παξιμάδι. Π.

κ' β ά ρ ι τὸ = κουβάρι.

κ ε ρ ε σ τ ὲ ς ὁ = ἡ ξυλεία γιὰ τὸ χτίσιμο τοῦ σπιτιοῦ, ἢ τὸ σκάρωμα τοῦ καραβιοῦ. λ. Τουρκ.

κ ι ρ θ ά ρ ι τὸ = κριθάρι.

κ ι σ μ έ τ ι τὸ = τύχη, εἱμαρμένη λ. Τουρκ.

κ λ α μ ὸ ς ὁ = κλάμα, θρῆνος.

κ λ α b ά τ σ α = ἀρρώστια τῶν προβάτων, εἴρων. συνάχι, καταρροή.

κ λ α ρ' ν ό μ ο ς ὁ = κληρονόμος.

κ λ α σ ο λ ά χ α ν α τὰ = λαψάνες, ἄγρια χόρτα γιὰ βραστὴ σαλάτα.

κ λ ε ι δ ω τ ή ρ ι α τὰ = μετάλλινες πόρπες τῆς ζώνης, στὴν καλὴ γυναικ. φορεσιά.

κ λ ε ί σ μ α τὸ = μικρὴ κοιλάδα ἀνάμεσα σὲ βουνά.

κ λ η έ ρ α ἡ = οἱ ἀπόγονοι, οἱ κληρονόμοι. Π.

κ λ η μ α τ σ ί δ α ἡ = οἱ βέργες ἀπ' τὰ κλήματα Π.

κ' λ ό ρ α ἡ = κουλούρα.

κ λ ο ῦ ρ. = κλείνω γ' ἐν. προσ. κ λ ᾶ = κλείνει.

κ λ ο υ ν ὶ τὸ καὶ ὁ κ λ ο ῦ ν ο ς = κλωνὶ καὶ κλῶνος τοῦ δέντρου.

κ λ ω τ σ ο φ ό ρ ο ς ὁ = παιγνίδι ἀγορίστικο βλ. Τομ. Ι σελ. 101.

κ' μ ά σ ι τὸ = κουμάσι, κοτέτσι Π.

κ' d α ρ έ λ ο ς ὁ = τὸ πηρούνι Π.

κ' d ό ρ α ἡ = κουντούρα, παντόφλα δίχως φτέρνα. Π.

κ' d ο ύ ρ η ς ὁ = στραβοράβδι τσοπάνικο κολοβό. Π.

κ' d ο ῦ ρ. = σπρώχνω, κ ο ύ d' σ έ μ ε = σπρῶξε με.

κ ν ώ δ α λ ο τὸ = ἀνόητος, ἄμυαλος Π.

κ ό κ κ α λ ο τὸ = κέρατο.

κ ο κ κ ά ρ ι τὸ = κρεμμύδι μικρὸ γιὰ φύτεμα.

κ ο κ κ α ρ ι ὰ ἡ = κορομηλιά.

κ ο λ ά τ σ ε μ α τὸ = κολακεία, κολάκευμα.

κ ο λ λ ή' α ς ὁ = κολλήγας, σέμπρος, θηλ. κ ο λ λ ή' ϊ σ σ α. ὁ καλλιεργητὴς πού καλλιεργεῖ τὰ χωράφια καὶ μοιράζεται τὸν καρπὸ μὲ τὸν ἰδιοκτήτη τοῦ κτήματος.

κ ο λ λ ή μ α τ α τὰ = κουκλόπανα.

κ ο λ λ' β ό χ' λ ε ς ὁ = τὸ ζουμὶ ἀπ' τὰ κόλλυβα βρασμένο μὲ ἀλεύρι, μέλι κλπ. βλ. Τομ. Ι σελ. 121.

κ ο λ' ν ά τ σ ι τὸ = ζητιάνος, ζητιανάκι.

κ ο λ d ε μ ή ρ ι τὸ = τὸ σίδερο, ἡ ἀμπάρα τῆς πόρτας.

κ ο λ ο β ό λ ι τὸ = μισοφόρι, ἀπὸ τὸ κολόβιον.

κ ο λ υ π τ ὲ ς ὁ = ἡ Σκυρ. καμινάδα, ἴσως γιατὶ βάζουν ἀπὸ πάνω γιὰ νὰ τραβᾶ, ἕνα σπασμένο κιούπι, στάμνα, ἢ ὅτι ἄλλο πήλινο κολύφι. Ἀπ' αὐτὸ κ ό λ υ φ ο τ έ ς κ ο λ υ φ' τ έ ς, κ ο λ υ π τ έ ς.

κ ο λ ύ φ ι τὸ = κομμάτι ἀπὸ σπασμένο πήλινο δοχεῖο. Π.

κ ο λ' φ έ ν ι ε ς · α · ο = πήλινος.

κ ο λ ω ν ᾶ τ α τὰ = νόμισμα ἀσημένιο Ἱσπανικὸ ἀξίας ταλλήρου.

κ ο μ μ ί λ ι τὸ = ψιλὸ ἄχυρο. Π.

κ ο μ μ ὸ ς ὁ = 1) φύκια τῆς θάλασσας, 2) κόψιμο, κατάρα: κ ο μ μ ὸ ς σ τ ὰ χ έ ρ ι α σ ο υ = νὰ κοποῦν τὰ χέρια σου.

κ ο ν ά τ σ ι τὸ = κονάκι, ἐξοχικὸ πρόχειρο σπίτι κοντὰ στὰ χτήματα, ὅπου μένουν ὥς νὰ τελειώσουν τὴ συγκομιδή, θέρος, τρύγος κλπ.

κ ο ν' δ ο ρ ο ύ d η ς ὁ = ψειριασμένος, γεμάτος κόνιδες.

κ ο d ο κ ά β α δ ο τὸ = τὸ κοντὸ καβάδι, πού φοροῦν οἱ παπάδες μέσα ἀπ' τὸ ράσο.

κ ο d ο π ί θ α ρ ε ς ὁ = καντοπίθαρος, κοντόχοντρος.

κ ο d ρ α b α τ ζ ή δ' κ ο τὸ = λαθρεμπορικό.

κ ο d ρ α b α τ ζ ῆ ς ὁ = λαθρέμπορος.

κ ο d ρ α b ά d ο τὸ = λαθρεμπόριο.

κ ό ρ α σ ι ἡ = κούρασι.

κ ό ρ δ α ἡ = τὸ πελεκητὸ ὁριζόντιο ξύλο πάνω ἀπ' τὸ μπουλμέ, ὅπου ἁπλώνουν στοὺς γάμους καὶ στὶς γιορτές, ὅλα τὰ χρυσοκέντητα φορέματα, μπόλιες, βαγιόλια κλπ.

κ ο ρ έ λ α ἡ = κουρέλα, μασκαρᾶς ντυμένος γυναικεῖα, βλ. τόμ. Ι σελ. 132.

κ ο ρ έ λ ι τὸ = κουρέλι.

κ ο ρ ε λ ο π α d ο ύ ἡ = κουρέλα, κουρελοdυμένη.

κ ο ρ ε λ ο ὺ ἡ = κουρελού, χαλὶ ὑφασμένο ἀπὸ πολύχρωμα κουρέλια.

κ ο ρ ε ύ ω ρ. = κουρεύω.

κ ο ρ θ ό γ' λ ε ς ὁ = μεγαλοκέφαλος, ἄχαρος, ἴσως κ ο λ ο κ υ θ ό γ ο υ λ ο ς.

κ ο ρ ί χ ι τὸ = εἶδος σταφύλι, κορίνθιο, ἀπ' τὴν Κόρινθο ἴσως.

κ ο ρ μ ο σ τ α σ ὰ ἡ = ἀνάστημα, παράστημα, Π.

κ ό ρ ο ς ὁ = τὸ κούρεμα τῶν προβάτων, Π.
κ ο ρ σ ά ρ' κ ο τὸ = κουρσάρικο, πειρατικό.
κ ο ρ σ ά ρ ο ς ὁ = κουρσάρος, πειρατής.
κ ο ρ φ ά ρ ι τὸ = τὸ μεσαῖο χοντρὸ δοκάρι τῆς σκεπῆς, ποὺ πάνω του στηρίζονται ὅλα τὰ ἄλλα.
κ ο σ σ ο ρ ὸ τὸ = ναζού, τσακίστρα.
κ ο τ σ' λ ι ὰ ἡ = ἡ κουτσουλιά.
κ ο τ τ ῶ ρ. = τολμῶ, ἀποφασίζω.
κ ό τ σ' ν α ς ὁ = κότινος, ἀγριλιά, Π.
κ ο τ σ' ν ο γ ι α ν ε λ ῆ ς ὁ = κοκκινολαίμης, πουλάκι ἄγριο.
κ ο υ κ' ν ά ρ α ἡ = κουκουνάρα.
κ ο υ ν ο υ σ τ ε ύ γ ο υ ρ. = συναναστρέφομαι, κάνω συντροφιά, παρέα.
κ ο ύ d ο υ ρ ε ς ὁ = κολοβὸς μὲ κομμένη οὐρά.
κ ο υ d ο υ ρ ο ύ δ ι τὸ = ξυλοκέρατο, χαρούπι, κ ο υ d ο υ ρ ο υ δ ι ὰ = ἡ χαρουπιά.
κ ο ύ ρ α κ α ς ὁ = κόρακας.
κ ο υ ρ α χ ά ν ι α τ ὰ = σκέρτσα, καμώματα.
κ ο ύ ρ β α ἡ = πόρνη.
κ ο ύ ρ β' λ α καὶ ἀ b ε λ ο κ ο ύ ρ' β λ α τὰ = οἱ βέργες κι' οἱ ρίζες ἀπ' τὰ κλήματα. Π.
κ ο υ ρ β ο ύ λ α ἡ = κούτσουρο, ρίζα, κουρμούλα. Π.
κ ο υ ρ λ ά φ τ η ς ὁ = μὲ μεγάλα αὐτιὰ ἀπομακρυσμένα ἀπ' τὸ κεφάλι.
κ ο υ ρ b ά ν ι τὸ = φαγητό, ρύζι συνήθως ποὺ μοιράζουν σὲ μνημόσυνο ἢ σὲ πανηγύρι λ. Τουρκ.
κ ο υ ρ' ν α υ γ ὸ τὸ = κουτός, ἠλίθιος.
κ ο υ ρ ν ι α χ τ ὲ ς ὁ = σκόνι, ἀρχ. κονιορτός.
κ ο υ ρ' ν ο μ ύ τ ε ς οἱ = εἶδος ἐλιὲς μυτερὲς καὶ μακρουλές.
κ ο υ ρ ο υ κ α φ ᾶ ς ὁ = ἐλαφρόμυαλος λ. Τουρκ.
κ ο υ τ ο υ ν ἰ τ ὸ = ὕφασμα ριγωτὸ μπαμπακομέταξο, εἶδος ἀτλάζι, ἀπ' αὐτὸ ἔρραβαν μιὰ φάσα γιὰ γαρνιτούρα στὸ ποδόγυρο τῆς γυν. Σκυρ. φορεσιᾶς, ὁλόκληρη ἡ φορεσιὰ λεγότανε τότε κ ο υ τ ο υ ν ἰ.
κ ο υ τ ρ ο υ μ ά δ ι τὸ = ξεσκούφωτος Π.
κ ο υ τ ρ ο ύ ν ι τὸ = 1) πρίξιμο ἀπὸ πέσιμο ἢ χτύπημα. 2) βραχώδης λόφος Π.
κ ο υ φ ι ά ζ ε ι ρ. = κουφαίνει, χαλᾶ.
κ ο φ' ν ἰ δ α ἡ = κόφα, μεγάλο καλάθι, κ ο φ' ν ἰ δ ι, κ ο φ' ν ι δ ά τ σ ι, καλάθι - άκι.
κ ο χ ύ λ ι α τὰ = 1) Τὰ γνωστὰ κοχύλια τῆς θάλασσας καὶ 2) σπιτικὰ χοντρὰ μακαρόνια σὲ σχῆμα κοχυλιῶν.
κ ρ ε β α τ σ ο ύ λ α ἡ = μικρὸ ντιβάνι, ξαπλωτήρα κοντὰ στὸ Σκυρ. τζάκι.
κ ρ ε μ α d ο ύ λ α ἡ = κούνια, αἰώρα. Π.
κ ρ ε μ α σ ά λ α ἡ = 1) ξύλο διχαλωτὸ καρφωμένο στὸν τοῖχο τῆς κατούνας γιὰ νὰ κρεμᾶ ὁ ζευγολάτης, τὸ μέσπο, τὸν τορβά του κλπ. 2) σανίδι κρεμασμένο ἀπ' τὴ στέγη γιὰ νὰ βάζουν τὰ φαγιά. Π.
κ ρ έ μ α σ ι ἡ = 1) δῶρο τοῦ κουμπάρου στοὺς νιόνυφους, συνήθως δυὸ πήχεις τσόχα, ποὺ τὸ κρεμνᾶ πάνω στὸν ὦμο τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης τὴν ὥρα τοῦ γάμου, τὸ λένε καὶ ρ ι ξ ἰ μ α τ α. 2) ἁλυσίδα ἀσημένια ἢ μαλαμοκαπνισμένη ποὺ φοροῦν τὰ μωρὰ καὶ οἱ γυναῖκες γιὰ κόσμημα βλ. Τόμ. Ι σελ. 89.
κ ρ ε μ έ ζ ι - κ ρ ε μ ε ζ ἰ - κ ρ ε μ ἰ ζ ο τὸ = Χρῶμα χρυσοκόκκινο, πορτοκαλὶ σκοῦρο.
κ ρ ε μ ν ά τὰ = οἱ γκρεμνοί, βράχοι. Π.
κ ρ ζ ά δ α ἡ = πυρετός, θέρμη. Π.
κ ρ ζ ὰ ς τὸ = κρέας.
Κ ρ ζ α τ' ν ὴ ἡ = Κρεατινὴ ἡ Ἀποκριά.
κ ρ ζ ῶ μ α τὸ = κρύο, ψύχος. Π.
κ ρ ι θ ά ν ε ς · ο = κρίθινος, ἀπὸ κριθάρι.
κ ρ ι μ α τ ἰ ζ ο υ ρ. = ρίχνω σὲ ἁμαρτία.
κ ρ ἰ σ ι ἡ = δίκη, δικαστήριο.
κ ρ ό κ ο ς ὁ = 1) τὸ γνωστὸ λουλούδι, 2) πετρώματα σὲ χρῶμα κρόκου. Π.
κ ρ ο ύ β ω ρ. = κρύβω, κ ρ ο ύ φ τ' ν α = κρύφτηκα, κ ρ ο ύ φ τ η = ἐκρύβη.
κ ρ ο ύ σ α τὰ = κρόσια.
κ ρ ο υ σ τ ὸ ς · ἡ - ὸ = σφιχτοφασμένος, ρ ο ῦ χ ο κ ρ ο υ σ τ ὸ = σφιχτό, γερό, ἀντιθ. ἀ γ α ν ό ς.
κ ρ ο υ φ ὰ ἢ κ ο υ ρ φ ὰ ἐπιρ. = κρυφά.
κ ρ υ α d ή ρ ι τὸ = μολυβένιο δοχεῖο μὲ δυὸ χέρια κι' ἀνάγλυφες παραστάσεις ἁγίων βυζαντ. κρυωτήριον. ἀρχ. κρατήρ. Π.
κ ρ υ ο λ ό γ ο ς ὁ = κανάτι πήλινο γιὰ κρύο νερό. ὑποκορ. κ ρ υ ο λ ο γ ά τ σ ι τὸ
κ' σ ο ύ ν α ἡ = κούκλα, κουτσούνα, κ'τσούνα, Π. ξ ο ύ ν α.
κ' σ ο ύ ρ ι τὸ = κουσούρι, ἐλάττωμα.
κ' τ ά β ι - ά τ σ ι τὸ = κουτάβι, μικρὸ σκυλλί.
κ' τ σ ὰ ἡ = ἡ κουκιὰ τὸ φυτό, κ' τ σ ἰ τὸ = κουκί.
κ' τ σ ὲ ς - ἡ - ὸ = κουτσός.
κ' τ σ ο τ σ έ ρ α ἢ κ' τ σ ο τ σ έ ρ' κ ο = κατσίκα ἢ βώδι μὲ κομμένα κέρατα.
κ' φ ό τ σ ε ρ α τὰ = κεῖνα ποὺ μένουν, ὅταν λειώσουν καὶ βγάλουν τὸ κερὶ ἀπ' τὶς κερῆθρες.
κ ω λ ο β α ρ ο ῦ ρ. = χασομερῶ, ἀργοπορῶ, κ ω λ ο β ά ρ' τ σ ε.
κ ω λ ο κ α θ ι ὰ ἡ = κοντή.
κ ω λ ο κ ά τ σ ι τὸ = εἶδος ξυλάγγουρο, εἰρων. ὁ κοντός.
κ ω λ ο κ ό β ο υ μ α ι ρ. = κοψομεσιάζομαι, κουράζομαι πολύ. κ ω λ ο κ ό φ τ' ν α.
κ ω λ ο μ ὸ ς ὁ = ἐπιστροφή, γύρισμα πίσω.
κ ω λ ο b α σ μ έ ν ε ς ὁ = τετραπέρατος, μπερμπάντης, εἰρων. κοντὸς καὶ χωρὶς ἀέρα.

κ ω λ ο μ' τ σ ο ύ ν η ς ὁ = ἄσκημος.
κ ω λ ώ ν ο υ ρ. = γυρίζω πίσω, ὀπισθοχωρῶ.
κ ω λ ο π' τ ί τ σ α ἡ = εἰρων. κοντή.
κ ῶ λ ο ς = γυμνός, ὁλόγδυτος.
κ ω λ ό φ α ρ ε ς ὁ = κίναιδος Π
κ ώ σ τ α ς ὁ = τὸ καρυοφύλλι, τὸ γνωστὸ μυρωδάτο φυτό.

Λ

λ ᾶ ρ. = λύνει γ' ἐν. προσ. τοῦ λύνω. ἐνεστ.
λ α β ο ῦ τ ο = λαγοῦτο, μουσ. ὄργ.
λ α γ ά ζ ο υ ρ. = κρύβομαι, ἡσυχάζω, Π. λ ά γ α τ σ ε.
λ α γ α ρ ὰ τὰ = οἱ λαγόνες, τὰ λαγγόνια. Π.
λ α γ α ρ ὸ ς · ὰ · ὸ = καθάριος, λαμπρός, διάφανος.
λ ά g α ἡ = λαγγάδι, λαγγαδιά.
λ α g ό ν ι α τὰ = οἱ λαγόνες.
λ α g ο δ έ ρ ν ο υ ρ. = χτυπιέμαι, παραδέρνω, ἀπ' τὴν ἀπελπισία χτυπῶ τὰ λ α g ό ν ι α μου, λ α g ό δ ε ρ ε.
λ α δ ο λ ι ὰ ἡ=εἶδος ἐλιὲς ποὺ κάνουν πολὺ λάδι.
λ ά ζ ο μ α ι ρ. = ἔχω ὀργασμόν, γιὰ ζῶα μόνον, Π.
λ α ζ ό ν ι α τὰ = φραντζόλες ποὺ ζυμώνουν τὴ μέρα τοῦ Λαζάρου καὶ τὸ Πάσχα, βλ. Τομ. Ι. σελ. 135.
λ α' ή ν ι τὸ = λαγήνι
λ α ι μ ο π ά τ' μ α τὸ = βλ. Τομ. Ι σελ. 95.
λ α ι μ ο π α τ ο ῦ ρ. = πατῶ τὸ παιδὶ στὸ λαιμὸ γιὰ ξόρκισμα βλ. τόμ. Ι σελ. 95.
λ ά κ κ ο ς ὁ = ἀργαλειός, Π.
λ α λ ά ρ α ἡ καὶ τὰ λ α λ ά ρ ι α = βότσαλα καὶ πέτρες γλυμμένες ἀπ' τὴ θάλασσα ἢ τὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ.
λ α λ α ρ ά τ σ α τὰ = ἀμάδες, παιχνίδι ποὺ παίζουν μὲ τὶς λαλάρες. Βυζ. κ α λ α λ ά κ ι α.
λ ά λ α ρ ε ς ὁ = 1) μεγάλη λαλάρα, βράχος, 2) ὄνομα γειτονιᾶς τῆς Σκ. κάτω ἀπ' τὸ Κάστρο.
λ α b ό σ τ ρ α ψ ε ρ. = ἄστραψε κι' ἔλαμψε ἀπ' τὴν πάστρα καὶ τὴν ὠμορφιά.
λ α b ο ύ ρ η ς ὁ = πολύχρωμος Π.
λ α b ο υ ρ' τ ὸ τὸ = ξάστερο, καθαρό.
λ α b υ ρ έ ν ι ε ς · α = λαγαρός, διάφανος, λαμπρός, εἰρων. ὁ πολὺ μελαχροινός.
λ α ν ά ρ ι τὸ = μηχανὴ ποὺ ξαίνουν τὸ μαλλί.
λ α ν α ρ ί ζ ο υ ρ. = ἀνοίγω καὶ ξαίνω τὰ μαλλιὰ μὲ τὸ λανάρι γιὰ νὰ τὰ νέσω.
λ α d α ρ ώ ν ο υ ρ. = ἀποκάνω ἀπ' τὸ κλάμα, πλαντάζω, λ α d ά ρ ω τ σ ε.
λ α' ὸ ς ὁ = λαγός.
λ α' ο σ έ ρ ν ο υ ρ. = κρύβομαι σὰν τὸ λαγὸ Π.
λ α' ο υ δ ε ύ ο υ ρ. = παραμονεύω, παραφυλάω.
λ α' ο ύ μ ι τὸ = λαγούμι.
λ α σ ὰ ἡ = γρήγορο περπάτημα, Π.
λ ά τ ζ ε ρ α ς ὁ = τὸ κρασὶ τὸ δεύτερο ποὺ βγάζουν ἀπ' τὰ στέμφυλα. Βυζ. λ ά κ η ρ ο ς.
λ α τ ό μ ι τὸ = βλ. ἀλατόμι.
λ α φ ρ α d ώ ν α ἡ = ἐλαφρόμυαλη, ἀνήθικη.
λ ά χ α ν α τὰ = βραστὰ χόρτα γιὰ σαλάτα.
λ α χ α ί ν ο υ ρ. = τυχαίνω, ἔ λ α χ α, λ ά χ ε ι.
λ α χ ο μ ά ν' σ μ α καὶ λ α χ ο μ α ν' τ ὸ τὸ = λαχάνιασμα.
λ α χ ο μ ά ν' τ σ ε ρ. = λαχάνιασε.
λ ά ψ ι ἡ = λάμψις.
λ α ψ ύ λ ι α τὰ = παπούτσια ἀντρικά, χοντροπάπουτσα.
λ ε ι α ρ α ί ν ο υ ρ. = τὸ λένε γιὰ τὴ γάτα, σκύλο, γάϊδαρο κ.λ.π. ὅταν ἀλλάζουν μαλλὶ καὶ μαδοῦν, ἀπομένουν λεῖοι Π.
λ ε ί β ο μ α ι ρ. εὔχρ. γ' πρόσωπο. μ ο ῦ λ ε ί β ε τ α ι = μοῦ λείπει, δὲ μοῦ εἶναι ἀρκετό. τ' λ ε ί φ τ η.
λ ε ι ψ ό π' τ τ α ἡ = πήττα φτάζυμη ποὺ ζυμώνουν στὴ ληνυχτιὰ βλ. Τομ. Ι σελ. 135
λ ε μ' κ ὸ τὸ καὶ ἡ λ ε μ' τ σ ὴ = πανούκλα, λοιμός, Π. λέγεται καὶ λ ο ι μ' τ σ ή.
λ έ π ο υ ρ. = βλέπω, ἔ λ ε π α.
λ έ π ρ ε ς οἱ = πιτσιλάδες, λεκέδες τοῦ ἥλιου.
λ ε π ρ ό φ' δ ο τὸ = σαύρα, σαμιαμίδι.
λ ε φ τ ο κ ά ρ υ τὸ = φουντούκι, λεπτοκάρυον, ἀρχ. λ ε φ τ ο κ α ρ υ ὰ ἡ = φουντουκιὰ δέντρο.
λ έ χ' κ ο τὸ = εἶδος βάζα ἀπὸ πορσελάνα. (ἴσως Τσέχικο).
λ η ν υ χ τ ι ὰ ἡ = ὁλονυχτία, κυρίως τοῦ Μεγ. Κανόνος.
λ η ό π ε ρ ν α ς ὁ = εἶδος πουρνάρι, Π.
λ ι α κ ὸ ς ὁ = ἡλιακός, τὸ δῶμα πάνω ἀπ' τὸ σπίτι. Π.
λ ι α κ ω τ ὲ ς ὁ = τὸ λιακωτό, ἡ ταράτσα, ἴδιο μὲ τὸ λ ι α κ ό ς.
Λ ι ά π' δ ε ς οἱ = Ἕλληνες κι' Ἀρβανῖτες ὁπλαρχηγοὶ στὸ 1821 βλ. Τόμ. Ι σελ. 55.
λ ι ά σ τ ρ ι α ἡ = τὸ μέρος ποὺ ἁπλώνουν τὰ σῦκα στὸν ἥλιο γιὰ νὰ ξεραθοῦν.
λ ι γ ώ ν ο μ α ι ρ. = λιγοψυχῶ, λιγοθυμῶ. λ ι γ ώ θ' ν α. λ ι' ω μ έ ν ε ς = λιπόθυμος.
λ ι λ ι ρ ί δ ι τὸ = τὸ κουδουνάκι ποὺ κρεμοῦν στὰ χάμουρα τῶν ἀλόγων.

λ ι λ ι ρ ι σ μ ὸ ς ὁ = ὁ κρότος ποὺ κάνουν τὰ λιλιρίδια.

λ ι λ ι ρ ο κ ρ ο τ ῶ ρ. = χτυπῶ τὰ κλειδιὰ καὶ γενικὰ ὅ,τι μετάλλινο ἀντικείμενο καὶ κάνει γ κ λ ί ν γ κ λ ί ν. ὀνοματοπ.

λ ί μ α ἡ = πείνα, στέρησι.

λ ι μ α κ ό ν ι τὸ = πεινασμένος, ψόφιος ἀπ' τὴν πείνα.

λ ι μ ά ρ ι τὸ = δυὸ χερόβολα στάχυα δεμένα μαζύ. Π.

λ ι μ ά σ σ ο υ ρ. = λιμάζω, στεροῦμαι.

λ ι μ α σ τ ὸ ς - ὸ = λιγοστός, ποὺ τὸν λιμάζουν, δὲν τὸν χορταίνουν: τ σ α ἰ τ ὸ ψ ω μ ἰ λ' μ α σ τ ὸ τ' ν ἔ π ε τ ε. = καὶ τὸ ψωμὶ τοὺς ἔπεφτε λίγο, δὲν τὸ χόρταιναν.

λ ι μ ν ι ώ ν α ς ὁ = λιμάνι. λ ι μ ν ι ω ν ά ρ ι = λιμανάκι.

λ ι b ἰ ζ ο μ α ι ρ. = λαχταρῶ, λιγουρεύω, ποθῶ, λ ι b ἰ σ τ' ν α.

λ ι ο κ ό ρ ω ν ο τὸ = κομμάτι ἀπὸ κέρατο ἐλαφιοῦ συνήθως, ποὺ τοῦ ἀποδίδουν ἰδιότητες μαγικές. Πολίτης Παραδόσεις Τομ. Β ἄρθ. 388 παρετυμολογεῖ τὴν λέξιν ἀπὸ τὸ Γαλ. l i c o r n e = μονόκερως, ζῶο μυθικό. βλ. σελ. 137 παραδ. ἀριθ. 62, 63, 64.

λ ι ό κ ρ ι σ ι ἡ = ἡλιόκρουσι, στὴν πανσέληνο, ὅταν βγαίνει ὁ ἥλιος, τὴν ὥρα ποὺ βασιλεύει τὸ φεγγάρι βλ. Τομ. Ι σελ. 147.

λ ι ό π ε ρ ν α ς ὁ = εἶδος πουρνάρι.

λ ι' ο σ τ ά ρ η ς ὁ = φτωχός, ποὺ ἔχει λίγο εἰσόδημα, ἀντίθ. π ο λ υ τ ά ρ η ς.

λ ι σ β ὸ ς - ὸ = κούφιος, λέγεται γιὰ τοὺς σπόρους, τὸν καρπό, ὅταν δὲ δένουν, δὲν ψωμώνουν.

λ ἰ τ' κ ο ς - ο = ἐλίτικος, ἀπὸ ξύλο ἐλιᾶς.

λ ι τ ρ ό π ι τὸ = ἡλίου τροπή, ἡμέρα τ' ἄη-Γιαννιοῦ 24 Ἰουν. βλ. Τομ. Ι σελ. 138-139.

λ ι χ ν ἰ ζ ο υ ρ. = λιχνίζω, ἀνεμίζω τὸν καρπό, ὕστερα ἀπὸ τὸ ἀλώνισμα, γιὰ νὰ τὸν ξεχωρίσω ἀπὸ τὰ ἄχυρα.

λ ἰ χ ν ι σ μ α τὸ = ἡ ἐργασία ἐκείνου ποὺ λιχνίζει.

λ' μ ὸ σ τ σ' λ ο τὸ = λιμασμένος σκύλος, περιφρον. καὶ γιὰ ἄνθρωπο, πεινασμένος, ψόφιος ἀπ' τὴν πείνα.

λ' μ ὸ χ α ν α τὰ = μικροὶ χάνοι, ψάρια γιὰ πέταμα. περιφρον. ἀνάξια λόγου πρόσωπα ἢ πράγματα.

λ' μ ὸ ψ' λ λ ο τὸ = ψύλλοι μικροὶ ποὺ μένουν στὴ μάντρα, ὅταν σηκώσουν τὰ πρόβατα καὶ τοὺς ἀλλάξουν τόπο καὶ μόλις πάει κανείς, πέφτουν ἀπάνω του ξενηστικωμένοι καὶ τσιμποῦν πολὺ δυνατά. φρ. ἔ d α λ' μ ὸ ψ' λ λ ο ἔ ν α ι τ ο ῦ τ ε ς δ ά! = τί ὀχληρός, φορτικὸς εἶναι! μ' ἔ φ α ε σ ὰ d ὸ λ' μ ὸ ψ' λ λ ο.

λ ο γ ά δ' κ ο ς - ο = διαλεχτός, ξεχωριστὸς Π.

λ ο γ ά ρ ι τὸ = μάλαμα, χρυσάφι.

λ ο γ ι ά ζ ο υ ρ. = κυττάζω, παρατηρῶ, λ ὸ α ξ ε Π.

λ ο γ ι έ μ α ι ἢ λ ο γ ῶ μ α ι ρ. = λογαριάζομαι, θεωροῦμαι. Π.

λ ο γ ι ο ῦ d' ν ὲ λ ο γ ι ο ῦ = διαφόρων εἰδῶν κοιν. λογῆς - λογῆς.

λ ὸ g ρ α ἢ λ ο ύ g ρ α ἡ = φαγάνα, ἀχόρταγη. λέγεται ἰδίως γιὰ τὴ γῆ, τὸ χῶμα.

λ ὸ g ρ ι κ α ς ὁ = λόξυγγας. Π.

λ ο ι μ' τ σ ὴ ἡ βλ. λεμ'κό.

λ ο μ ά τ σ ι τὸ = βλαστάρι, κλαδὶ τρυφερό, μακρύ, μαδημένο, μὲ φούντα ἀπὸ φύλλα στὴν κορφή, ἰδίως ἀπὸ μυρτιά, λυγαριά, βάγια κ.λ.π. Π.

λ ο ύ β α ἡ = λώβα, λέπρα.

λ ο υ β ἰ τὸ = λοβός, ἡ πράσινη θήκη ποὺ εἶναι μέσα τὰ ὄσπρια. Π.

λ ο ύ ρ δ α ἡ = βρώμικη, ἀκατάστατη. Π.

λ ο ύ τ α ἐπιρ. = λούτσα, κατάβρεχτα.

λ ο χ ι ὰ ἡ = χτύπημα, πληγὴ μὲ λόγχη.

λ' σ α d ε ρ ι ά ζ ο υ ρ. = στενοχωρῶ, λειώνω τ' ἄντερα ἀπ' τὴ στενοχώρια.

λ' σ ὸ θ ω ρ ε ς ὁ = λιθόσωρος, σωρὸς ἀπὸ πέτρες. Π.

λ' τ ἀ ρ' ζ ι τὸ = ψιλὸ σκοινὶ ποὺ τυλίγουν καὶ δένουν διάφορα πράγματα ἴσως ἀπὸ τὸ Β υ ζ. ε ἰ λ η τ ά ρ ι ο ν.

λ' τ ζ έ ρ α ἡ = λιγνή, μὲ ψιλὴ μέση.

λ' τ ζ έ ρ ι τὸ = ἡ κεντητὴ ζώνη τῆς γυναικ. Σκυρ. φορεσιᾶς.

λ υ χ τ η ρ ἰ δ α ἡ = νυχτερίδα.

λ' χ ἀ ν η ἡ = λειχήν, πόα, βρύον γαλ. lichen. Π.

λ' χ α ν ἰ ζ ο υ ρ. = τρώγω τὶς λειχῆνες, τὰ βρῦα. Π.

λ ω λ ο π ο ῦ λ ι τὸ = ἄμυαλος, ἀνόητος, τὸ ἴδιο καὶ λ ω λ ὸ σ φ α χ τ ο.

Μ

μ α β ῆ ς - ι ὰ - ἰ = ποὺ ἔχει σκοῦρο γαλάζιο χρῶμα.

μ α γ ἀ ρ ι ἐπιρ. = μακάρι, ἄμποτε. Π.

μ α γ α ρ ἰ ζ ω ρ. = λερώνω, βουτῶ μέσα σὲ καθαρὰ σκεύη τοῦ φαγητοῦ, δοχεῖα ποὺ δὲν εἶναι καθαρά, ἢ ζῶον, σκύλος, γάτα κ.λ.π. τρώγει μέσα ἀπ' τὰ σκεύη ποὺ εἶναι τὸ φαῖ τῶν ἀνθρώπων.

μ ἀ g α ν α τὰ = διαβολές, λόγια, β ἀ ζ ω μ ἀ g α ν α = διαβάλλω.

μαgανίζου·ομαι ρ. = στενοχωρῶ, μαgανίστη = στενοχωρήθηκε.
μαgούφης ὁ = ἔρημος, μόνος χωρὶς οἰκογένεια.
μαδαροκουτρουλιάζομαι ρ. = τσακώνομαι, ἁρπάζομαι ἀπ' τὰ μαλλιά, μαδαροκουτρουλιαστήκανε=μάδησαν τὰ κεφάλια τους, τσακώθηκαν.
μακροζώητος-ο, νὰ εἶναι μ. εὐχὴ= νὰ ἔχει μακριὰ ζωή, νὰ ζήσει πολλὰ χρόνια.
μαλαφράτσα = ἀφροδίσια πάθη, ἔχει μαλαφράτσα, ἴσως mal français.
μαλλὶ ἕνα = τὸ μαλλὶ ἀπὸ ἕνα πρόβατο, ὅταν τὰ κουρεύουν.
μάμαθο τὸ = τὰ τρίμματα ἀπ' τὸ χλωρὸ τυρί, τὸ τελευταῖο. Π,
μαμούδι τὸ = μικρὸ ἔντομο.
μαμούνι τὸ = ὁ μεταξοσκώληκας.
μαμουρίδα ἡ = ζωῦφια τῆς ἄμμου ποὺ γίνονται κουβάρι καὶ πηδοῦν καὶ χώνονται μὲς στὴν ἄμμο.
μάνε-μάνε ἢ μάνι-μάνι ἐπιρ. = γρήγορα-γρήγορα.
μανέλα ἡ = ἡ λαβὴ τῆς μηχανῆς στὸ λιοτρίβι.
μάνητα ἡ = θυμός.
μανήτα ἡ = μανιτάρι, πληθ. οἱ μανῆτες.
μανιασμένες·η·ο = θυμωμένος, ἀγριεμένος.
μανίζου ρ. = θυμώνω, μάν'τσε μανισμένες.
μαννοὺ ἡ = γιαγιά. Π.
μαdᾶτο τὸ = εἴδησι
μαdατοφόρος ὁ = 1) ἀγγελιαφόρος, ποὺ φέρνει εἰδήσεις καὶ 2) κουσκουσούρης ποὺ φέρνει λόγια ἀπ' τὸν ἕνα στὸν ἄλλο.
μάdρα ἡ = στάνη, τὸ μέρος ποὺ μένουν τὰ πρόβατα.
μαξούλι τὸ = καρπός, τὸ σύνολον τοῦ καρποῦ πάνω στὸ δέντρο.
μά'ολο τὸ = μάγουλο.
μα'ουλίκα ἡ = τὸ φόρεμα τοῦ μαντηλιοῦ τῆς κεφαλῆς μὲ τὶς δυὸ ἄκρες νὰ πέφτουν πίσω, καὶ τὶς ἄλλες δυὸ δεμένες κάτω ἀπ' τὸ σαγόνι. Ἔτσι τὸ φοροῦν οἱ ἄντρες ὅταν ἔχουν πένθος.
μαρακόν'ζα ἡ = φυτὸ ἄγριο, εἶδος σχίνου. Π.
Μαρατζανὸς ὁ = ἴσως Μαροκηνός.
μαργώνου ρ. = παγώνω, μάργωσα, μαργωμένες.
μαρ'δίτσα ἡ = τὸ μαμούνι τῆς Παναγίας, ἡ μαρουδίτσα, κολεόπτερο κόκκινο καὶ μαῦρο.
μαρὲ = μωρέ, βρέ, θηλ. τοῦ μαρὴ Π.
μαρμάρα ἡ = στέρφα, κρύα, ἰδίως γιὰ ζῶα.
μαρμαρίτα ἡ = τηγανίτα, λαλαγγίτα. βλ. Τόμ. Ι σελ. 131.
μαρνᾶς ὁ = ἀρνί, μανάρι.
μαρνέρα ἡ = κασσέλα μεγάλη ναυτική.
μαστάρι τὸ = ὁ μαστὸς τῶν ζώων, μεγάλος μαστός.
μασσά ἡ = 1) ὁ σουγιᾶς, 2) ἡ τσιμπίδα ποὺ πιάνουν τὴ φωτιά,
μασσίδα ἡ = αἱμασσιά, στενόμακρο χωράφι, πέζωμα, σὲ κατηφοριὰ συνήθως, χτισμένο μὲ ξερολιθιὰ ἀποκάτω, γιὰ νὰ συγκρατεῖ τὸ χῶμα. Π.
μαστ'χόπανο τὸ = μαστόπανο, τετράγωνο ἄσπρο χασὲ ἢ φαντὸ κεντημένο ἢ γαρνιρισμένο μὲ ντανταλέες, ποὺ βάζουν οἱ Σκυριανὲς ἐμπρὸς στὸ ἄνοιγμα τοῦ στήθους, ὅταν δὲ φοροῦν καλὸ πουκάμισο.
ματζαρόλι τὸ ἢ μετζερόλι = εἰκοσιτετράωρο, μερόνυχτο.
μάτσι τὸ = εἶδος λαζάνια σπιτικὰ ποὺ κάνουν συνήθως στὴν παρηγοριὰ βλ. τόμ. Ι σελ. 120.
ματσοκάλαμο τὸ = τὸ ξύλο ποὺ ἀνοίγουν τὰ φύλλα γιὰ τὸ μάτσι.
ματιὲς ὁ = εἶδος λουκάνικο ἀπὸ αἷμα καὶ πάχος χοιρινό, αἱματιός. Π.
μαχραμᾶς ὁ = πετσέτα ὑφαντὴ ριγωτή.
μ'γόμι τὸ = τὸ μισὸ φορτίο τοῦ ζώου. Π.
μ'γομιάρ'κο τὸ = ποὺ χωρεῖ ἢ ποὺ εἶναι ἴσα μὲ τὸ μισὸ φορτίο τοῦ ζώου.
μελάγγι καὶ μελαgόνι τὸ = εἶδος χῶμα ἀδιάβροχο, ποὺ ρίχνουν στὰ δώματα ἀντὶ γιὰ τσιμέντο, γιὰ νὰ μὴ περνᾶ τὸ νερὸ τῆς βροχῆς μέσα στὸ σπίτι. Π.
μελαgώνου ρ. = βάζω μελάγγι στὸ δῶμα, στὸ λιακό. Π.
μελαχόνια καὶ μελαχούνια τὰ = τὸ μαῦρο σηκώτι.
μελιὸς ὁ = ὁ ἰξός, τὸ δέντρο μελία. Π.
Μελίσης ὁ καὶ μελ'σὸ τὸ = βώδι ἢ ρίφι ἢ ἄλλο ζῶο ποὺ ἔχει χρῶμα μελί. Π.
μελίτωμα τὸ = ἔθιμο σχετικὸ μὲ τὴ πρώτη τροφὴ τοῦ μωροῦ, βλ. Τόμ. Ι σελ. 87.
μελ'κάρζι τὸ = ὁ νάρκισσος, τὰ ζαμπάκια λουλούδι. Π.
μελοκολότσ'θες ὁ = ἡ γλυκειὰ κολοκύθα.
μελ'σσοβότανο τὸ = μέλισσα, φυτὸ ἄγριο ἀρωματικὸ ποὺ κάνουν τὸ eaude melisse.
μελ'σσομάμ'νο τὸ = ἔντομο φαρμακερὸ βλ. τόμ. Ι σελ. 157.
μελ'σσοργὸς ὁ = μελισσουργός, ἐκεῖνος ποὺ ἔχει μελίσσια.
μελ'τοθύλακο τὸ = μεγάλο τουλούμι

ἀπὸ δέρμα κατεργασμένο ποὺ βάζουν μέσα μέλι.

μ ε λ' τ ώ ν ο υ ρ. = ἀλείφω τὸ στόμα τοῦ νεογέννητου μέλι. βλ. Τομ. Ι. σελ. 87.

μ ε λ ώ ν ο υ ρ. = πήζω, κολλῶ σὰν τὸ μέλι.

μ ε ν ε β ύ σ σ ι τὸ = χρῶμα, τώρα στὴ Σκ. λένε πὼς εἶναι τὸ βυσσινί. κατὰ τὸν κ. Κουκουλὲ ἡ Ἀραβικὴ λέξις m e n e v i s ἀπαντᾶται σὲ μεσαιωνικὰ Κυπριακὰ κείμενα καὶ σημαίνει τερέβινθος, ὥστε ἴσως τὸ πράσινο.

μ ε ν έ τ ι = ὑποχώρησι, δὲ σ' π έ τ ο υ μ ε ν έ τ ι = δὲ σὲ προσκυνῶ, δὲν ὑποχωρῶ.

μ ε d ε ν ὲ ς ὁ = τὸ κοντογούνι ἢ τὸ γελέκο τῆς Σκυρ. φορεσιᾶς.

Μ έ ρ α ἡ = ἡ Μοῖρα.

μ ε ρ ά σ ο υ ρ. = μοιρώνω.

μ ε ρ α λ ί δ ι α τὰ = τὰ πανιὰ ποὺ σκουπίζουν τὸ ἅγιο μῦρο στὴ βάφτισι, μυροπάνια.

μ ε ρ ὶ—ά τ σ ι τὸ = τὸ μηρί, ὁ μηρός.

μ ε ρ μ' g ο β ό τ α ν ο τὸ = λεβιθόχορτο, χόρτο τῆς θάλασσας βλ. Τομ. Ι σελ. 150.

μ ε ρ ο μ ή ν ι α τὰ = οἱ δώδεκα πρῶτες μέρες τοῦ Αὐγούστου βλ. Τομ. Ι σελ. 140.

μ ε ρ σ' ν ι ὰ ἡ = μυρτιά, μυρσίνη.

μ ε ρ τ ζ ά ν ι τὸ = κοράλλι λ. Τουρκ.

μ ε ρ τ ζ α ν ά χ ε ι λ ο τὸ = χείλη κοραλλένια, κόκκινα.

μ ε ρ τ ζ α ν ο β α μ μ έ ν ο τὸ = βαμμένος μὲ μερτζάνι, κοραλλένιος.

μ ε ρ ω δ ι ὰ ἡ = μυρωδιά.

μ ε ρ ω δ' κ ὰ τὰ = μυριστικά, βασιλικός, δυόσμος κ.λ.π. λουλούδια. Π.

μ ε ρ ω μ ὸ ς ὁ = ἡμερωμός, ἡσύχασμα, πάψιμο κλάματος.

μ ε ρ ώ ν ο υ ρ. = ἡσυχάζω, παύω τὰ κλάματα καὶ τὶς φωνές. Π.

μ έ σ π ο ς ὁ = ξύλο στρογγυλὸ ποὺ δένεται μὲ λουριὰ πάνω στὸ ἀλέτρι. Π.

μ έ σ τ ι τὸ = τσόχινο πέδιλο, κόκκινο συνήθως, ποὺ φοροῦν οἱ γυναῖκες μὲ τὴν καλὴ φορεσά, πάνω ἀπ' τὴν κάλτσα καὶ μέσα ἀπὸ τὴν παντόφλα τὰ λένε καὶ τ ε ρ λ ί τ σ α.

μ ε τ α π ρ ά τ' σ σ α ἡ = λ. ἀρχ. μεταπράτις, γυναίκα ἔμπορος.

μ ε τ ρ ο γ ά τ α ν ο τὸ = μαρτογάϊτανο, ἡ κόκκινη καὶ χρυσὴ κλωστὴ ποὺ φοροῦνε τὸ Μάρτη γιὰ νὰ μὴ τοὺς κάψει ὁ ἥλιος.

μ η γ ά ρ ι ς ἐπιρ. = ἀρχ. μὴ γάρ, μήπως.

μ ή τ σ α ἡ = ἴσκα, φυτίλι ποὺ ἀνάβουν μὲ τσακμάκι.

μ' ζ ό ρ α ἡ = 1) μουντζούρα, καπνιά. 2) τὸ ζῶο ποὺ ἔχει χρῶμα καπνιᾶς, μουντζούρας. g r i s f u m é e. Π.

μ' ζ ο ύ ρ' κ ο ς - ο = μουντζούρικος, μαῦρος ἀπὸ καπνιά.

μ' ζ ώ ν ο υ - ο υ μ α ι ρ. = μουντζουρώνω - ομαι, μεταφορ. ντροπιάζω-ομαι, μ' ζ ώ θ η μ' ζ ω μ έ ν ε ς = ντροπιασμένος, χωρὶς ὑπόληψι.

μ' θ ο ύ ν ι α τὰ = ρουθούνια. Π.

μ' θ ο υ ν ί ζ ο υ ρ. = ρουθουνίζω, ἀναπνέω βαριά. Π.

μ η λ ο λ ι ὰ ἡ = εἶδος ἐλιὲς μεγάλες, μὲ πολὺ φαΐ.

μ ι τ ζ ι β ὶ λιβάνι = μοσκολίβανο.

μ' λ α ϊ μ ί ζ ο υ ρ. = ἡσυχάζω, καταπραΰνω, φρ. μοῦ μ' λ α ΐ μ ι τ σ' ὁ π ό ν ο ς = λιγόστεψε ὁ πόνος.

μ' λ ό ρ ε b ο τὸ = χρῶμα προβάτου.

μ' λ ό π' τ τ α ἡ = πήττα ποὺ φτιάνει ἡ μ'λών'σσα βλ. Τομ. Ι σελ. 112 καὶ 130.

μ ν η μ ο ύ ρ ι καὶ μ ν η μ ό ρ ε ι ο τὸ = μνῆμα, τάφος. Π.

μ ν ο ι ά ζ ο υ ρ. = μοιάζω. Π.

μ ν ο ι α σ τ' κ ὸ τὸ = γνώμη, ὑπόληψι : ἔ χ ε ι κ α λ ὸ μ ν ο ι α σ τ' κ ὸ = εἶναι γλυκοαίματος.

'μ ὸ ς - ὸ = ὠμός, ἄβραστος.

μ ό δ ι καὶ μ ο υ δ ὶ τὸ = 1) μέτρο βάρους γιὰ τὰ σιτηρά. 2) μεγάλος βῶλος, κεφάλι, ζάχαρι, ἁλάτι κλπ. Π.

μ ο ζ ή θ ρ α ἡ = μυζήθρα.

μ ο λ α ρ' σ τ ὲ ς - ὸ = ἀμολητός, ἀφηνιασμένος, ἀσυγκράτητος.

μ ο λ έ ρ ν ο υ - ο μ α ι ρ. = ἀφήνω, ἀπολύω, ἐλευθερώνω, μ ό λ α ρ ε.

μ ο ν ό λ ο' ο ς ὁ = διαλεχτός, μιᾶς λογῆς, ἑνὸς εἴδους ὅλος, ὄχι ἀνακατωμένος.

μ ο σ κ ά g α θ ο τὸ = μαστιχάγκαθο, τὸ ἀγκάθι ποὺ βγάζει τὴ μαστίχα, φυτό.

μ ο σ κ α ρ ᾶ ς ὁ = μασκαρᾶς.

μ ο σ τ σ ί δ ω ἡ = μοσχίς, δαμαλάκι. κορίτσι κουτὸ καὶ ἄβγαλτο. Π.

μ ο ύ λ' θ α ς ὁ = τὰ ἄγουρα σῦκα. πληθ. οἱ μ' λ ί θ ο ι. Π.

μ ο υ d α ί ρ ν ο υ ρ. = ὁρμῶ, ἐπιτίθεμαι. μ ο ύ d α ρ ε, μ' d α ί ρ ν ε ι Π.

μ ο υ σ κ λ ω μ έ ν ε ς - ο = ἄνθρωπος κατσουφιασμένος, καιρὸς συννεφιασμένος. Π.

μ ο υ σ τ ό π' τ τ α ἡ = μουσταλευριὰ ξεραμένη στὸν ἥλιο.

μ ο υ σ τ ο υ λ ί τ σ ι τὸ = μεσιτεία.

μ ο υ σ τ ο ύ λ' κ ο τὸ = μελωμένο, ὥριμο.

μ ο υ τ ζ ο ύ φ λ η ς ὁ = σκουντούφλης, κατσούφης.

μ ο υ τ ζ ο υ φ λ ι σ μ έ ν ε ς - ο = περιφρονημένος. Π.

μ ο ύ τ σ' ν ο τὸ = πρόσωπο, μοῦτρο.

μ ο υ χ τ ε ρ ὸ τὸ = τὸ βώδι γιατὶ μοχθεῖ, ὄβρ. βλάξ, ἠλίθιος.

b α b' λ ή θ ρ α ἡ = ἡ χρυσόμυιγα, ὁ μπάμπουρας, τὸ σκαθάρι.
b α b' λ ί τ σ ι τὸ = ἀναμπαμπουλίκι, θόρυβος, φωνές.
b α b ο ύ ρ α ἡ = κατσαρίδα πληθ. οἱ b α b ο ύ ροι. Π.
b ά d α ἡ = τὸ πλευρό.
b ά ρ α ἡ = μικρὸς λάκκος μὲ νερό.
b ά ρ σ α μ ο = βλ. β ά ρ σ α μ ο.
b ά σ σ η ς ἢ b ᾶ ς = Τουρκ. κατάληξι σημαίνει τὸν ἀρχηγό, τὸ μεγάλο: b ι κ ρ ῆ-b α σ σ η ς = ὁ ἀρχηγὸς τῶν μπεκρήδων. b ὰ ς· ν ο ι κ ο κ ύ ρ η ς = μεγαλονοικοκύρης.
b έ ζ α χ ο ς = καυγᾶς, φασαρία.
b ε λ ο ν ι ά ζ ο υ ρ. = περνῶ βελονιές, ράβω, b ε λ ό ν ι α κ α.
b ε λ ο ὺ ἡ = ἀνόητη, φορτική.
b ε d έ ν ι τὸ = ἔπαλξι, προμαχώνας.
b ε ρ ν ι ά ζ ο υ ρ. = ὀρεινιάζω, βάζω ὀρνοὺς στὴ συκιά, γιὰ νὰ τὴ γονιμοποιήσουν.
b ε ρ d ά χ ι τὸ = ξύλο, ἔ φ α γ ε b ε ρ d ά χ ι γ ε ρ ὸ = ξύλο ἀλύπητο.
b ε ρ τ σ έ τ ι τὸ = μπερικέτι λ. Τουρκ. ἄφθονία, ἄφθονο.
b ί b' κ α ς ὁ = ἡ σφήκα.
b ι σ τ ε μ ὸ ς ὁ = ἐμπιστοσύνη.
b ι τ ο ύ ν ι α ς ὁ = μπεκρῆς, πότης.
b' κ α σ σ ί τὸ = μπουγασσί, ὕφασμα κόκκινο.
b' λ ε τ ί τὸ = σημείωμα, μπουλετί.
b' λ ο ύ τ σ ι τὸ = μπουλούκι, συντροφιά, ὁμάς. λ. Τουρκ.
b' d ο λ ο γ ο ῦ = πουντολογῶ, πετῶ πούντους, πειράζω, εἰρωνεύομαι.
b' d ο λ ο' ῖ τ' κ ο ς · ο = λ ό γ ι α b' d ο λ ο' ῖ τ' κ α, κ' β έ d α b' d ο λ ο' ῖ τ' κ ο ς = διφορούμενα, εἰρωνικά.
b ο b ὴ ἡ = ντροπή, σκάνδαλο.
b ο ν ά τ σ α ἡ = καλὸς καιρός, καλωσύνη.
b ο ν α τ σ ά ρ ε ι = καλωσυνεύει ὁ καιρός, κάνει μπονάτσα.
b ο ρ ε ζ ά μ ε ν ο = δυνατό, ποὺ μπορεῖ νὰ γίνει. ν ἄ τ α ν ε b ο ρ ε ζ ά μ ε ν ο !
b ο ρ ι ά ζ ε ι = φέρνει μπόρα, κακοκαιρία. b ὸ· ρ ι α τ σ ε.
b ο ύ λ α ἡ = τὸ μαντηλοδέσιμο τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ προσώπου τῶν γυναικῶν μὲ τὸ φτᾶ. Π.
b ο υ λ μ ὲ ς ὁ = τὸ ξυλόγλυπτο χώρισμα ποὺ χωρίζει στὸ Σκυρ. σπίτι τὸν ἀποκρέββατε ἀπ' τὸ κυρίως σπίτι.
b ο ύ λ b ε ρ η ἡ = τὸ μπαρούτι.
b ο ῦ d ο ς ὁ = ποῦντος, λόγια διφορούμενα. βλ. σελ. 73 παροιμ. 1490—1491.
b ο ύ ρ δ α ἡ = μεγάλο σακκί, τσουβάλι.
b ο υ ρ δ έ ρ ν ο υ ρ. = ρίχνω ἄφθονα καὶ ὁρμητικὰ ἢ μπαίνω μὲ ὁρμή : b ο ύ ρ· δ α ρ ε ν ε ρ ὸ σ τ ὸ φ α ΐ. ἔρριξε πολὺ νερὸ στὸ φαΐ. b ο υ ρ δ έ ρ ν' ν ε σ τ' ἁ· λ ώ ν ι ο ὗ λ' μ α ζ ὺ = εἰσορμοῦν.
b ο ύ χ λ ι ο ς · ο = μουχλιασμένος.
b ρ ο σ τ ο λ ι ά ζ ω ρ. = φέρνω μπροστά, ξεμπροστιάζω.
b ρ ο σ τ ό λ ι α σ μ α τὸ = ξεμπρόστιασμα.
b ρ ο σ ώ β ρ α δ ο τὸ = βράδυ - βράδυ, ἀργά.
μ' σ α κ ά, ν ὰ τ ἄ χ ο υ ν μ' σ α κ ὰ = ἐξ ἡμισείας, μισὸ ὁ ἕνας, μισὸ ὁ ἄλλος.
μ' σ ε ρ ὲ ς - ἡ - ὸ = σημειωμένος, σακάτης.
μ' σ ε ρ ε ύ ο υ ρ. = σακατεύω, μ' σ έ ρ ε ψ α.
μ' σ ο β λ ο' η μ έ ν ε ς · η · ο = ἀρραβωνιασμένος. Π.
μ' σ ό κ ο υ ρ φ α τὰ = οἱ μεσιανὲς τρυφερὲς κορφοῦλες τοῦ πίσσε. Π.
μ' τ ά ρ ι α τὰ = μιτάρια τοῦ ἀργαλειοῦ ποὺ ἀνάμεσά τους περνᾶ τὸ στημόνι. Π.
μ' τ α ρ ι ὰ ἡ = εἶδος χαλινάρι ἀπὸ σκοινί, κημός, ποὺ δένουν γύρω ἀπ' τὴ μύτη τῶν ἀλόγων κ.λ.π. ζώων. Π.
μ υ α λ ο χ' μ έ ν ε ς ὁ = σκοτωμένος, ποὺ ἔχουν χυθεῖ τὰ μυαλά του.
μ ώ ν ο υ ρ. = ὀμώνω, ὁρκίζομαι.

N

ν ά π ο ς ὁ = γαββάθα μεγάλη στρογγυλὴ ξύλινη. Π.
ν ε ι ά μ α τ α τὰ = δὶς καλλιεργημένος ἀγρός λέγει ὁ Π. σήμερα ὅσους ἐρώτησα δὲν τὸ ἤξεραν
ν ε κ ρ ο π ά π λ ω μ α τὸ = μεταξωτὸ πάπλωμα ποὺ στρώνουν στὸ κρεββάτι στοὺς γάμους. τὶς καλὲς μέρες. Μὲ τὸ ἴδιο σκεπάζουν τοὺς νεκροὺς βλ. Τόμ. I σελ. 118
ν έ μ α τὸ = νῆμα Π.
ν έ σ τ ρ ο ς - b έ σ τ ρ ο ς ὁ = βλ. παροιμία 1196 σελ. 61.
ν η ε ρ α d ρ ό ὔ ν ο = οἱ νιόνυφοι.
ν η ε ρ ὲ ς - ἀ · ὸ = νεαρός, φρέσκος, μαλακός, ν η ε ρ ὴ μ ο ζ ή θ ρ α, Π.
ν ὶ τὸ = τὸ ὑνὶ ἀπ' τ' ἀλέτρι.
ν ι ά ο υ - b ά ο υ = τὸν κακό σου τὸν καιρό ! Φάε σκατά !..
ν ι έ ρ α ἡ = αἶρα, ἤρα, τὸ γνωστὸ ζιζάνιο τοῦ σταριοῦ. Π.
ν ι ε ρ ε ύ ο μ α ι ρ. = ὀνειρεύομαι.
ν' κ ο τ σ α ρ ὰ ἡ = νοικοκυρὰ εἴρων.
ν ι ν ὶ τὸ = ἡ κόρη τοῦ ματιοῦ.
ν ο γ ᾶ ᾶ τ α ι = νοιώθει, καταλαβαίνει, σημαίνει.
ν ο ι ώ σ' μ α, τὰ ν ο ι ω σ ί μ α τ α πληθ. = αἰνίγματα.

ν ο μ ά τ ο ι οἱ = πρόσωπα, ἄνθρωποι.
ν ο μ ὴ ἡ = ξερὸ χορτάρι γιὰ βοσκὴ Π.
ν ό b α ς ὁ = μπασιά, εἴσοδος, προαύλιο. Π.
ν ο d ᾶ ς ὁ = κάμαρα.
ν ο ρ ὰ ἡ = οὐρά.
ν ὸ ς ὁ = ὁ νοῦς, ἡ σκέψι.
ν ο σ ί α ἡ = ἡ οὐσία.
d α β ρ α d ί ζ ο υ ρ. = δυναμώνω, ὀργῶ, θεριεύω, d α β ρ ά d' τ σ ε, d α β ρ α d'- σ μ έ ν ε ς = γεμᾶτος σφρῖγος, ὀργασμόν.
d α γ ι α d ο ῦ ρ. = ἀντέχω, ὑπομένω, d α γ ι- ά d α, d α γ ι ά d' σ α.
d α μ λ ᾶ ς ὁ = νταμπλᾶς, ξαφνικό, τ ο ῦ ρ θ ε
d α μ λ ᾶ ς = ἀποπληξία.
d α ρ τ α γ ά ν ι στὴ φρ. τ ἄ κ α ν ε d α ρ- τ α γ ά ν ι = τὰ ἰσοπέδωσε, τὰ ξερρίζωσε, τὰ κατέστρεψε, κυρίως τὰ περιβόλια, τὰ σπαρτά, τὶς φυτεῖες γενικά. λ. Τουρκ.
d ε β ε d ε σ σ ὶ στάρι = διαλεχτό, μὲ μεγάλα σπειριά, πρώτης ποιότητος.
d ε ϊ ν έ τ σ ι = ξύλο γερὸ βλ. Παροιμ. 1672 σελ. 80.
d ε ρ ι ῶ μ α ι ρ· = δειλιάζω, ντρέπομαι Π.
d ε ρ μ ά ν ι τὸ = δύναμι βλ. Παροιμ. 1559 σελ. 75.
d έ ρ τ ι τὸ = λύπη, βάσανο. λ. Τουρκ.
d ε τ α ρ ί τ σ ι τὸ = νέο, βρωμοδουλειά, βλ. Παροιμ. 1559 σελ. 76.
d ο β λ έ τ ι τὸ = χάδια, κανακέματα· αὐτὴ τὴ σημασία ἔχει στὴ Σκύρο.
d ό ν ο ς τὸ = δύναμι, τόνος.
d ο ρ ὸ ς ὁ = ἴχνος, σημάδι. Π.
d ο υ ρ ᾶ ς ὁ = σφραγίδα Τουρκικὴ αὐτοκρατορική.
d ρ έ τ α ἐπίρ. = ἴσα, κατ' εὐθεῖαν. λ. Ἰταλ. Π.
d ύ μ α τὸ = τὸ φιδοπουκάμισο καὶ τὸ φλούδι. Π.
d ω μ α σ σ ά ρ α καὶ d ῶ σ σ α ὕβρ. μεγάλη πόρνη, πόρνη.
ν ύ μ φ ι α τ ὰ = αἱ ἀκολουθίαι τοῦ Νυμφίου, τῆς Μεγ· Ἑβδομάδας.
ν υ χ τ ι ά ζ ο μ α ι ρ. = νυχτώνομαι, μὲ βρίσκει ἡ νύχτα, ν υ χ τ ι ά σ τ' κ α.
ν υ χ τ ο π ά τ η ς ὁ = 1) κεῖνος ποὺ περπατᾶ τὶς νύχτες 2) εἶδος πουλί, γιδοβύζα, γιατὶ πάει τὴ νύχτα καὶ τρώει γάλα ἀπ' τὸ μαστάρι τῶν προβάτων καὶ ριφιῶν.

Ξ

Ξ α g ο ύ ν ι κ ρ ι θ ά ρ ι τὸ = ἑξάγωνο, κριθάρι διαλεχτό, μὲ μεγάλα σπειριά, ποὺ ἔχουν ἕξη γωνίες, ἀντὶ τὶς τέσσερες, ποὺ ἔχει συνήθως τὸ κριθάρι.
ξ α κ ρ ι ά ρ ι κ ο τὸ = ἀπόμερο, μακρινό.
ξ α κ ρ ί ζ ο υ ρ. = τραβιέμαι μακριά, καθαρίζω τὶς ἄκρες, τὶς γωνίες στὸ σπίτι, στὰ χωράφια, τακτοποιῶ, σπέρνω, κ.λ.π. Π.
ξ α μ ώ ν ο υ ρ. = σημαδεύω Π.
ξ α ν ο ί' ο υ = ἀγναντεύω, βλέπω ἀπὸ μακριά, ξ ά ν ο ι ξ α.
ξ α π ο σ τ α ί ν ο υ ρ. = ξεκουράζομαι, ξ α- π ό σ τ α κ α.
ξ α ρ α π ί σ μ α τ α τὰ = τὰ πρῶτα ἄχυρα ὅταν ἁλωνίσουν τὸν καρπό, τὰ ἀπάνω, ἀπάνω. ποὺ εἶναι ἀφρᾶτα καὶ τὰ παίρνουν καὶ γεμίζουν στρώματα, μαξιλάρια κ.λ.π.
ξ α ρ γ ο ὺ ἐπίρ. = ἐπίτηδες Π.
ξ α σ τ ρ ί ζ ω ρ. = ἐξαστρίζω, βγάζω κάτι ἔξω τὴ νύχτα. γιὰ νὰ τὸ δοῦν τὰ ἄστρα, τὸ ἐκθέτω στὰ ἄστρα, συνήθως γιὰ μαγικοὺς σκοπούς.
ξ α ύ λ ι τὸ = ἡ ἔξω αὐλή, τὸ προαύλιο.
ξ α ῦ τ ε ς - η - ο = ἐκεῖνος - η - ο, ἀντων.
ξ' δ ε ρ ὴ ἡ = δοχεῖο ποὺ βάζουν ξίδι.
ξ ε γ έ ρ ν ο υ ρ. = πλαγιάζω ξαπλώνομαι ξ έ γ ε ρ α.
ξ ε θ ε ρ μ ε λ ε ύ ο υ ρ. = ξεθεμελιώνω, καταστρέφω ἀπ' τὰ θεμέλια, κατάρα: νὰ ξ ε- θ ε ρ μ ε λ ε υ τ ε ῖ τ ὸ σ π ί τ' σ ο υ. = νὰ καταστραφεῖ.
ξ ε κ α π α ν ί ζ ο υ μ α ι ρ. = ξεσαγωνιάζομαι, βγάζω τὰ σαγόνια μου ἀπ' τὸ χασμούρημα, ξ ε κ α π α ν ί σ τ' ν α.
ξ ε κ λ η ρ ί ζ ο μ α ι ρ. = μένω ἄκληρος, χάνω τοὺς κληρονόμους, παιδιά, ἐγγόνια, κλπ.
ξ ε κ λ ο υ ν ι ά ζ ο υ · ο μ α ι ρ. = ξεκάνω, καταστρέφομαι.
ξ ε κ' d ο ῦ ρ. = σπρώχνω, ξ ε κ ο ύ d ι σ μ α τὸ = σπρωξιά, σπρώξιμο, πληθ. ξ ε κ' d ί- σ μ α τ α.
ξ ε κ ω λ ώ ν ο υ - ο μ α ι ρ. = ξεπατώνω, καταστρέφω ἐντελῶς. Π.
ξ ε λ ο γ ι ά ζ ο υ - ο μ α ι ρ. = ξελογιάζω, παρασύρω στὸ κακό. Π.
ξ ε λ ο θ ρ ε ύ ο υ ρ. = ἐξολοθρεύω.
ξ ε μ ε ρ δ ί ζ ο υ ρ. = διαμελίζω.
ξ ε μ ο ν ι ά ζ ο υ ρ. = ἀπομονώνω, τραβῶ μακριὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους. Π.
ξ ε ν ο μ α τ ί ζ ο υ ρ. = βγάζω κακὸ ὄνομα σὲ κάποιον, δυσφημῶ.
ξ ε π ε λ α κ κ ώ ν ο υ ρ. = ξελακκιάζω, ἀνοίγω λάκκο γύρω ἀπ' τὰ κλήματα. Π.
ξ ε π ρ α ΰ ζ ο υ ρ. = βγάζω τὰ πρόβατα ἀπὸ κεῖ ποὺ ἐ π ρ ά ΰ ζ α ν (βλ. λέξ.) τὰ σηκώνω γιὰ βοσκή, ἢ γιὰ νὰ τὰ φέρω στὴ μάντρα.

ξ έ ρ γ ω μ α τὸ = ἀποβολή, ἔκτρωσι. Π.
ξ ε ρ γ ώ ν ο υ · ο μ α ι = ἀποβάλλω, γεννῶ πρὶν τῆς ὥρας, ρίχνω τὸ παιδί. ξ ε ρ γ ώ · θ ' ν α Π.
ξ ε ρ ο τ ή γ α ν ο τὸ = ἡ δίπλα, γλύκισμα σπιτικὸ ἀπὸ φύλλα ζύμης, μέλι, κανέλλα κ.λ.π.
ξ ε σ τ σ ί ζ ο υ ρ. = ξεσχίζω, ἐ ξ έ σ τ σ ι κ α. ξ ε σ τ σ ι σ μ έ ν ε ς.
ξ ε σ φ ο d ' λ ί ζ ο υ ρ. = γεμίζω τὸ ἀδράχτι νῆμα, τελειώνω τὸ νέσιμο καὶ βγάζω τὸ νῆμα ἀπ' τὸ ἀδράχτι.
ξ ε τ ρ α χ ' λ ί ζ ο υ · ο μ α ι ρ. = ἀπογυμνώνομαι, κουρελλιάζομαι καὶ μένω γυμνός, ξ ε τ ρ α χ η λ ' σ μ έ ν ε ς = κουρελλιάρης, γυμνός.
ξ ε φ α d ώ ν ο υ ρ. = διασκεδάζω, γλεντῶ.
ξ ε φ ά d ω σ ι ἡ = γλέντι, διασκέδασι.
ξ έ φ ρ α ' ο ς · ο = χωρὶς φραγμό, ἀσυγκράτητος, ἐλεύθερος.
ξ έ ψ α ρ μ α τὸ = ἐξάψαλμος, καὶ ὅλα τὰ τροπάρια καὶ οἱ ψαλμοί.
ξ ή λ ι ο τὸ = προσήλιο, μέρος προσηλιακό.
ξ ' λ ο κ ρ έ β β α τ ο τὸ = φέρετρο, νεκρόκασσα.
ξ ' λ ο π έ τ α υ ρ ο τὸ = σανίδα ψιλή, σκουρέτο.
ξ ' λ ο φ ᾶ ς ὁ = ξυλοφάγος, ἐργαλεῖο τοῦ μαραγκοῦ.
ξ ' ν έ θ ο υ ρ. = τελειώνω τὸ νέσιμο. ξ ί ν ε κ α.
ξ ό γ α ν ο τὸ = ξόανο, ἀνόητος, ψωροπερήφανος.
ξ ό δ ι τὸ = ἐξόδιος θρῆνος, ἡ κηδεία, τὰ μυρολόγια. Π.
ξ υ π ά ζ ο μ α ι ρ. = τρομάζω καὶ περηφανεύομαι. ξ ' π ά σ τ ' ν α = τρόμαξα. ξ ' π α σ μ έ ν ε ς = ὁ φαντασμένος.
ξ ύ φ α σ ι ἡ = τελείωμα τοῦ φασίματος.
ξ ' φ α ί ν ο υ ρ. = τελειώνω τὸ φάσιμο, βγάζω τὸ φασερὸ ἀπ' τὸν ἀργαλειό.
ξ ω δ ' κ ὸ τὸ = ξωτικό, φάντασμα. Π.
ξ ω μ ά χ ο ς ὁ = ἄνθρωπος τῆς ἐξοχῆς, χωρικός.
ξ ώ π ο ρ τ ο τὸ = ἡ ἐξώπορτα.

Ο

Ὁ λ ο π λ ο ύ μ ' δ ο ς · ο = σκεπασμένος μὲ πλουμίδια, ὁλοστόλιστος.
ὁ λ ο ῦ ρ μ ε ἐπίρ. = βολετά, εὔκολα. λ. Τουρ.
ὄ b ο λ ε ς ὁ = ἡ ἀμπολή, τὸ χαντάκι γιὰ τὰ νερά.
ὄ d α - ὄ d α = ὅ,τι ὅ,τι βλ. παροιμ. 1288 σελὶς 64.
ὄ ξ α μ ο τὸ = μέτρο, ὑπόδειγμα, exemple. Π. π έ ρ α ν ὄ ξ α μ ο γ ι ὰ τ ὸ ξ ' λ ο κ ρ έ β β α τ ο.
ὀ ξ α π ο δ ῶ ὁ = ὁ διάβολος.
ὄ ρ γ ο ς ὁ = τὰ αὐλάκια, τὰ χωρίσματα ὅπως ὀργώνουν τὸ χωράφι. Π.
ὁ ρ μ ή ν ε ι α ἡ = ἐξήγησι, συμβουλή, παραγγελία.
ὁ ρ μ ' λ ό ' ο υ ἐπίρ. = ἐπίτηδες, προσχεδιασμένο.
ὁ ρ μ ' ν ε ύ ο υ ρ. = συμβουλεύω, παραγγέλνω, ἐξηγῶ.
ὁ ρ μ ο λ ο ' ή τ ' κ ο ς · ο = προσχεδιασμένος προμελετημένος.
ὁ ρ ν ' θ ό σ τ σ ε λ ο τὸ = ἡ ἀπόστασι, τὸ ἄνοιγμα ἀνάμεσα δείχτη κι' ἀντίχειρα. Π.
ὄ ρ ν ι ο τὸ = ὄρνεο, πουλὶ σαρκοφάγο, κατάρα: ν ὰ σ ὲ φ ᾶ ν ε τ ὰ ὄ ρ ν ι α.
ὀ ρ ν ὸ ς ὁ = ἐρινεός, ἡ ἀγριοσυκιὰ καὶ ὁ καρπός της.
Ὀ ρ ν ύ α ς ὁ = μεγάλος δαίμονας, ἴσως Ἐ ρ ι ν ύ ς.
Ὄ ρ ο ς τὸ = τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὁ Ἄθως καὶ βουνὸ στὸ Β. Δ. μέρος τῆς Σκύρου.
ὀ ρ π ί δ α ἡ = ἐλπίδα.
ὀ ρ τ ζ έ λ ι = χρῶμα βυσσινὶ σκοῦρο, π ο υ κ ά μ ι σ σ ο ὀ ρ τ ζ έ λ ι.
ὀ ρ φ ὸ ς ὁ = λ. ἀρχ. ροφός, ψάρι.
ὄ χ τ ο ς ὁ = ἡ ὄχθη, ὁ γῦρος τοῦ χωραφιοῦ καὶ κάθε ὕψωμα γῆς γύρω ἀπὸ κάτι.

Π

Π α ῖ τὸ = βράχος πληθ. π α γ ι ά. Π.
π α ι δ ο θ έ μ ι τὸ = βλ. θ έ μ ι.
π α ί ν ι ο τὸ = ἔπαινος, ἐγκώμιο.
π α λ α β ο δ ε ρ μ ὸ ς ὁ = μεγάλη ἀντάρα, ἀνακατοσούρα.
π α λ ι ο ύ ρ ι τὸ = ἀρνὶ τεσσάρων χρόνων.
π ά ν α ἡ = τὸ πανὶ ποὺ καθαρίζουν τὸ φοῦρνο. Π.
π α ν ά δ α ἡ = εἶδος σούπας ἀπὸ κομματάκια ψωμὶ βρασμένα μὲ λαδορήγανι. Π.
π α ν ί ζ ο υ ρ. = καθαρίζω τὸ φοῦρνο μὲ τὴν πάνα Π.
π α ρ α β ' ζ ᾶ ς ὁ = κεῖνος ποὺ κάθεται ὁλοένα στὰ παράβυζα, τεμπέλης, κρυουλιάρης.
π α ρ ά β ' ζ ο τὸ = χαμηλὸ χτιστὸ πεζούλι, ἀπ' τὴ μιὰ καὶ τὴν ἄλλη μεριὰ τῆς φ'γοῦς, κάτω ἀπ' τὴν κουκούλα. Κάθονται συνή-

θως τὰ παιδιὰ καὶ οἱ γέροι γιὰ νὰ ζεσταίνωνται, ἢ ἀκουμποῦν τὸ φαΐ γιὰ νὰ ναι ζεστό, τὸ ἀλάτι νὰ στεγνώσει κλπ. Π.

π α ρ α γ υ ι ὸ ς ὁ = ὑπηρέτης, ψυχογυιός.

π α ρ α δ ε ι π ν ο ῦ ρ. = δειπνῶ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι μου καὶ ἀργῶ νὰ γυρίσω.

π α ρ α δ ε ί σ ι τὸ = ἡ τζιτζιφιά, δέντρο ποὺ κάνει τὰ τζίτζιφα.

π α ρ α τ σ α ι ρ ὸ ς ὁ = ἄσκημος καιρός, κακός.

π α ρ ά κ λ ι καὶ π α ρ α κ λ ί τὸ = κρυφὴ θέσι, μὲ δυὸ πάτους συνήθως, στὸ πλάϊ τῆς κασσέλας, στὸ ἀπάνω μέρος, ὅπου φύλαγαν τὰ λεπτὰ καὶ ὅ,τι ἄλλο πολύτιμο εἶχαν.

π α ρ α κ ό ρ η ἡ = ψυχοκόρη, ὑπηρέτρια.

π α ρ α λ ο ΄ ῖ ζ ο υ ρ. = σαστίζω, χάνω τὰ λογικά μου, π α ρ α λ ό ϊ κ α, π α ρ α λ ο ϊ σ μ έ ν ε ς.

π α ρ α λ ο ῦ ρ. = παραλύω καὶ διαλύω, ξυλώνω, ξεκαρφόνω.

π α ρ α μ ά ν ν α ἡ = ψυχομάννα, κυρία.

π α ρ α μ ή λ ΄ κ α τὰ = τὰ μηλίγγια.

π α ρ α μ ο ν ε ύ ο υ ρ. = κάνω καρτέρι, παραμονεύω. Π.

π α ρ α π έ τ ο υ ρ. = πλαγιάζω μαζύ, κατ' ἐπέκτ. ἔχω παράνομες σχέσεις.

π α ρ α π ό ρ τ ι τὸ = τὸ κάτω μέρος τῆς ἐξώπορτας, ποὺ συνήθως εἶναι κομμένη στὴ μέση, καὶ τὸ ἐπάνω μέρος ἀνοίγει σὰν παράθυρο, γιὰ νὰ δίνει φῶς καὶ ἀέρα στὸ σπίτι.

π α ρ α π ο τ α μ ι ά ἡ = ἡ ἀκροποταμιά, ἡ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ.

π α ρ α σ ΄ ν ε ι κ ά ζ ο υ ρ. = παραγνωρίζω, κάνω λάθος ἀρχ. λ. συνεικάζω, π α ρ α σ ΄ ν ε ί κ ά κ α. Π.

π α ρ ά σ π ΄ τ ο τὸ = ἀποθήκη, κελλάρι γιὰ τυριά, κριθάρι κλπ. σοδιές, χτισμένο κοντὰ στὸ καθαυτὸ σπίτι.

π α ρ α σ τ α τ ά τὰ = οἱ παραστάδες τῆς πόρτας, τοῦ παραθύρου. Π.

π α ρ ά τ η ς ὁ = ὁ σύρτης, τὸ μάνταλο. Π.

π α ρ α τ ώ ν ο υ ρ. = βάζω τὸν παράτη, συρτώνω, μανταλώνω.

π α ρ α τ σ ε λ ε ύ ο υ ρ. = παραπατῶ σὰ μεθυσμένος, τὸ ἴδιο καὶ τσελεύου.

π α ρ α τ σ ΄ λ ο ῦ ρ. = παρακυλῶ, ἰδίως γιὰ τὰ πλοῖα ὅταν κουνιοῦνται ἀπ' τὴ μία στὴν ἄλλη πλευρά.

π α ρ α φ ρ ὴ ἡ = ἡ ἀκροθαλασσιά, κοντὰ ἐκεῖ ποὺ σκάζει τὸ κῦμα, ὁ ἀφρός.

π α ρ ά ω ρ α ἐπίρ. = ἀργά, περασμένη ὥρα.

π α ρ π ε ρ ί ζ ο μ α ι ρ. = μπαρμπερίζομαι, κουρεύομαι, ὁ Π. λέει ἀ μ ι λ λ ῶ μ α ι, σήμερα αὐτὴ ἡ σημασία εἶναι ἄγνωστη.

π ά σ σ α λ ε ς ὁ = πάσσαλος, παλούκι.

π α σ τ ε λ ά δ α ἡ = μπερμπαντιά, κατεργαριά.

π α σ τ σ ί ζ ο υ ρ. = πασχίζω, προσπαθῶ, π ά σ τ σ ι κ α.

π α τ ΄ τ ὴ ς ὁ = πατητήρι τὸ μέρος ποὺ πατοῦν τὰ σταφύλια καὶ ἀποθήκη ποὺ βάζουν τὰ βαρέλια μὲ τὸ κρασί. Π.

π α τ ΄ μ ά ρ ζ ι τὸ = πετιμέζι.

π α τ ν ι ώ τ η ς ὁ = τσουκάλι πήλινο, γιατὶ τἄφερναν ἀπ' τὴν Πάτμο.

π α τ σ α ΄ ό ρ α ἡ = πατσαβοῦρα.

π α χ ά δ α ἡ = μπυοφύτης, ἐξάνθημα τῶν μωρῶν. Π.

π ά χ ν η ἡ = φάτνη, παχνί.

π ΄ β ό λ ι τὸ = τὸ ξύλο τοῦ ἀρότρου ποὺ δένουν ἀπάνω τὰ βώδια. Π.

π ΄ δ ά λ α κ α ς ὁ = τὰ σκουληκάκια τοῦ τυριοῦ, γιατὶ πηδοῦν. Π.

π έ β ο υ ρ. = πέμπω, στέλνω, ἔ π ε ψ α, π ε μ μ έ ν ο.

π ε γ ι ε d ὶ = διαλεχτό, ὡραῖο.

π ε λ ε χ ρ ὸ ς · ὁ = πενιχρός, φτωχικός,

π ε λ ΄ τ α ρ ο ῦ ρ. = πετῶ, ρίχνω μακριὰ τὸ τόπι, μιὰ πέτρα: π ε λ τ ά ρ ΄ ξ ε τὰ σάλια του.

π ε d α ν ε ύ ρ ι τὸ = εἶδος φυτοῦ ἄγριου μὲ φύλλα πλατιὰ σὰν τὸ κλῆμα.

π ε ρ ά β ο λ ο τὸ = τὰ φτερὰ τοῦ ἀλετριοῦ. Π.

π ε ρ α μ α τ ί ζ ο υ ρ. = ἑτοιμάζω τὶς κλωστές, περνῶ τὰ μιτάργια γιὰ τὸν ἀργαλειό.

π ε ρ γ α d ὶ τὸ = 1) σκαρὶ πλοίου, στενὸ καὶ μακρύ, πολὺ γρήγορο, κατ' ἐπέκτασιν ὁ σβέλτος καὶ κομψὸς ἄνθρωπος, 2) εἶδος ἄγρια μενεξεδάκια.

π έ ρ γ ο ς ὁ = πύργος.

π ε ρ δ ΄ κ ο π α τ ή μ α τα τὰ = 1) σύννεφα μὲ ἰδιαίτερο σχῆμα. 2) χόρτα ἄγρια γιὰ βραστὴ σαλάτα.

π ε ρ ί β ο λ ε ς ὁ = περίβολος, ἡ μάντρα γύρω ἀπ' τὸ σταῦλο. Π.

π ε ρ ν ά ν ε ς - ο = καμωμένος ἀπὸ πρῖνο.

π ε ρ ν ι ὰ ἡ = πρῖνος, φυτό.

π ε ρ π α τ ΄ σ ά ρ η ς ὁ = πεζοπόρος, γρήγορος στὰ πόδια. Π.

π ε ρ π α τ ΄ σ ῶ d α ς ἐπίρ. = πεζῆ, μὲ τὰ πόδια.

π ε σ λ ε d ί ζ ο υ ρ. = καλοπερνῶ.

π ε σ λ έ d ι σ μ α τὸ = καλοπέρασι.

π έ τ α λ α τὰ = τὰ ξερὰ σῦκα. Π. π ε τ α λ ι ὰ ἡ = τὸ μέρος ποὺ ἁπλώνουν τὰ σῦκα γιὰ νὰ ξεραθοῦν.

π ε τ α λ ί ζ ο υ ρ. = ξεραίνω τὰ σῦκα. Π.

π ε τ α σ τ ὸ καὶ ξ΄ π ε τ α σ τ ὸ τὸ = σκεπαστὸ πέρασμα, δρόμος στεγασμένος. Π.

π έ τ ο ς τὸ = 1) ἡ κληματαριὰ 2) τὸ πέταγμα, ὁ τρόπος ποὺ πετᾶ: τὸ π έ τ ο ς τ΄ ἀ ε τ ο ῦ.

π έ τ ο υ ρ. = πέφτω.

π ε τ ρ ά δ ε ς οἱ = τὰ πεντόβολα, βλ. Τόμ. Ι σελ. 104.

π ε τ ρ ο κ ό ρ' χ ο τὸ = σιδερίτης, εἶδος σταφύλι.

π ε τ ρ ο μ ά χ ο ς ὁ = πετσὶ χοντρὸ ποὺ ράβουν κάτω ἀπ' τὸ παπούτσι, γιὰ νὰ βαστᾶ, νὰ μὴ σκίζεται, εἶδος φόλας ἢ μετζεσόλας. Π.

π ε τ ρ ώ ν ο υ ρ. = ρίχνω πέτρες ἢ πλακώνω μὲ πέτρες.

π ε ύ τ σ ι τὸ = ἐπεύχιον, χαλί, κιλίμι, γιατὶ γονάτιζαν ἀπάνω του καὶ ἔκαναν τὴν προσευχή τους.

π ή ζ ο υ ρ. = τυροκομῶ, πήζω τὸ γάλα γιὰ νὰ κάνω τυρί. Π.

π ή τ τ α ἡ = 1) πήττα. 2) ἀρραβώνας βλ. Τομ. Ι σελ. 109.

π η χ τ ο γ υ ά λ ι τὸ καὶ π η χ τ ο γ υ α λ έ ν ι α ἡ = τὸ γιαούρτι.

π ῆ χ υ ἡ = 1) ἡ συνειθισμένη πῆχυ. 2) πενῆντα βόλτες νῆμα πάνω στὸ τυλιγάδι, ἕνα μάτσο νῆμα.

π ί κ ο υ ρ ν α ς ὁ = τὸ πίσω μέρος τοῦ κρανίου ὅπου ἡ παρεγκεφαλίς, ἀκριβῶς πάνω ἀπ' τὸ σβέρκο. Π.

π ι κ ρ α δ έ ρ κ α τὰ = πικροράδικα, τὰ πικρὰ ραδίκια. Π.

π ι λ' τ σ ί ζ ο υ ρ. = πιτσιλίζω.

π ί ν α κ α ς ὁ = ἡ σκάφη.

π ί ν ο ς ὁ = ὁ ρύπος, ἡ βρώμα ἀπ' τὰ μαλλιὰ τῶν ζώων. Π.

π ί σ ε ς ὁ = ὁ πίσος, τὸ λαθούρι, ποὺ κάνουν τὴ φάβα. Π.

π ι σ κ ά ζ ο υ ρ. = ἀποκόβω τὰ ἀρνιὰ καὶ τὰ ρίφια ἀπ' τὴ μάννα τους. Π. π ι σ κ α σ μ έ ν ε ς.

π ί σ τ α ἐπιρ. = πίσω : μ π ρ ό σ τ α - π ί σ τ α. = μπρὸς - πίσω.

π ι σ τ' ν ὰ τὰ = τὰ πισινά, τὰ ἀποπίσω μέρη

π' κ ό ρ μ ι τὸ = ἐπικόρμιον, ὁ μεγάλος κορμός, τὸ ξύλο ποὺ βάζουν πρῶτα στὸ βάθος, στὸ τζάκι κι' ἀπάνω του ἀκουμποῦν τὰ μικρότερα, ὅταν ἀνάβουν φωτιά.

π ί χ' μ α τὸ = ἡ πιτιά, τὸ γάλα ποὺ ἐ π ι χ ύ ν ο υ ν, γιὰ νὰ κάνουν τὸ τυρί. Π.

π λ α γ ι ά ζ ο υ ρ. = κοιμοῦμαι, εἶμαι πεσμένος. π λ ά γ ι α κ α, π λ α γ ι α σ μ έ ν ε ς.

π λ α κ α ρ ὰ ἡ = πλακωτή, μ ὲ π λ α κ α ρ ὰ. μ ύ τ η = πλατσομύτης, πλατσομούρης.

π λ α σ μ ε ρ ὸ τὸ = γαββάθα μικρὴ πήλινη σκεπαστὴ ποὺ βάζουν μέσα τὴν πλάσι, τὸ ἀλεύρι ποὺ πλάθουν.

π λ α σ τ έ ρ α ἡ = πλαστήρα, τὸ ξύλο πάνω στὸ ὁποῖο πλάθουν τὰ ψωμιά. Π.

π λ ε κ ά δ α ἡ = πλεξούδα.

π λ ε ύ ρ α ἡ = τὸ πλευρό, τὸ πλάϊ, ὁ Π. λέει ἡ π λ α γ ι ὰ τ ο ῦ β ο υ ν ο ῦ, τώρα ἄγνωστο σ' αὐτὴ τὴ σημασία.

π λ ε χ τ ὸ τὸ = τυροβόλι ποὺ βάζουν τὰ τυριὰ ὅταν τὰ πήζουν. Π.

π λ η σ ὸ ς ὁ = πλησίον, ὁ γείτονας. Π.

π λ ο υ μ ὶ τὸ = στόλισμα, σχέδιο, διακόσμησι, λέγεται καὶ π λ ο υ μ ο ύ δ ι.

π λ ο υ μ ί ζ ο υ ρ. = στολίζω, διακοσμῶ, σκαλίζω ἢ κεντῶ ἢ ζωγραφίζω μὲ σχέδια

π λ ο υ μ ο ύ δ ι, βλ. πλουμί.

π λ ο υ μ ο υ δ ι σ μ έ ν ε ς - ο = διακοσμημένος, γεμᾶτος πλουμούδια.

π' ν ά τ σ ι τὸ = μικρὸς πίνακας, σκαφιδάκι, καὶ μέτρον βάρους γιὰ τοὺς καρπούς.

π' ν ό μ α λ λ ο τὸ = 1) χνούδι, λεπτὸ μαλλί, ποὺ βγαίνει ἀπ' τὴν ἀδυναμία συνήθως καὶ 2) ζῶο πυκνόμαλλο καὶ ἄπλυτο.

π ο δ α ρ' κ ὸ τὸ = ποδαρικό, γιὰ τὸ σχετικὸ ἔθιμο βλ. Τόμ. Ι σελ. 129. Π.

π ο δ ε μ ὴ ἡ = ἡ ὑπόδησις, τὰ χωριάτικα παπούτσια ἢ τροχάδια. Π.

π ο δ ο β ο λ ὴ ἡ = ποδοβολητό, κρότος ἀπὸ πόδια

π ο θ ε ν ὰ ἐπίρ. = πουθενά.

π ο θ ε σ ά ρ' ς ὁ = φιλόδικος, ποὺ ἔχει πολλὲς ὑποθέσεις στὰ δικαστήρια. Π.

π ι σ ὰ ἡ π ι σ ὲ ς ὁ βλ. δ ε ι ξ ά, δ ε ι ξ έ ς.

π ό λ ε μ ο ς ὁ πληθ. τὰ πολέμια.

π ο λ ή μ ι τὸ = ὑπολήνιον, λάκκος χτισμένος στὸ κάτω μέρος τοῦ πατητηριοῦ, ὅπου τρέχει ὁ μοῦστος. Π.

π ο λ ι ὸ ς - ὰ = ζῶο, ἰδίως ρίφι μὲ ἄσπρο τρίχωμα. Π.

π ο λ' τ ά ρ η ς ὁ = πλούσιος, κεῖνος ποὺ ἔχει πολὺ εἰσόδημα. Π. Τὸ ἀντίθετο λ ι' ο σ τ ά ρ η ς.

π ο λ υ ο ζ ώ η τ ο ς - ο = μακρόβιος, πολύχρονος.

π ο ν ι ε ρ ε ύ ο υ μ α ι ρ. = πονηρεύομαι.

π ο ν ι ε ρ ὸ ς - ὸ = πονηρός.

π ο ρ ὰ ἡ = ἡ πυρά, ἡ φλόγα τῆς φωτιᾶς.

π ο ρ δ α λ ί ζ ε ι ρ. = σκάζουν τὰ ξύλα, καὶ ἡ φωτιὰ κάνει τσάκ, τσάκ.

π ο ρ δ ά λ' σ μ α τὸ = σκάσιμο τῶν ξύλων στὴ φωτιά.

π ο ρ δ ο χ ο ρ ὸ ς ὁ = φασαρία, καυγᾶς.

π ο ρ ε ύ ο μ α ι ρ. = οἰκονομοῦμαι, τὰ βγάζω πέρα.

π ο ρ ο σ τ ι ὰ ἡ = πυροστιά, σιδερένιο τριπόδι ποὺ ἀπάνω του ἀκουμποῦν τὸν τέντζερη στὸ τζάκι Π.

π ο ρ τ ά ρ η ς ὁ = θυρωρός.

π ο ρ τ ο γ έ ρ α ἡ = πορτογύρα, ποὺ δὲν κάθεται σπίτι της ἀλλὰ γυρίζει ἔξω.

π ο ρ ώ ν ο υ - ο μ α ι ρ. = πυρώνω, ζεσταίνω, ζεσταίνομαι, π ο ρ ώ θ' κ α, π ο ρ ω μ έ ν ε ς, ζεστός.

π ό σ ο ι ο ῦ λ ο ι = πολλοί.

π ο τ α μ ό σ ε ρ μ α τὸ = ὅ,τι σέρνει ὁ ποταμός, σκουπίδι.

π ο τ ή ρ ι α τὰ = βεντοῦζες.

π ο' τ' κ ὸ ς ὁ = ποντικός, π ο' τ' τ ζ ά ζ ο υ ρ. = ποντικιάζω, γεμίζω ποντίκια.

π ο ῦ δ ε ρ ε ς ὁ = ποδόγυρος, ὁ γῦρος τοῦ φουστανιοῦ.

π ο υ ζ' ν ά ρ α ἡ = ἡ τσέπη.

π ο ῦ λ ε ς ὁ = ἡ φραντζόλα.

π ο ῦ μ α τὸ = πῶμα, σκέπασμα, κυρίως κομμάτι πήλινο ποὺ σκεπάζουν τὸ τσουκάλι τῆς φάβας ὅταν βράζει. Π.

π ο ύ ν τ α ἡ = 1) πούντα, ἀρρώστεια. 2) ἀκρωτήριο, ἄκρη Π.

π ο υ π' λ ο ῦ ρ. = πιπιλίζω ρουφῶ.

π ο υ τ ζ ὶ τὸ = πουγγί.

π ο υ τ σ' λ ή θ ρ α ἡ = ἡ ἀκαθαρσία τῶν προβάτων, λαγῶν, κουνελιῶν κλπ. Π.

π' π έ ρ ι τὸ = πιπέρι καὶ ἡ πιπεριά.

π ρ ά μ α τ α τὰ = τὸ κοπάδι, τὰ πρόβατα. Π.

π ρ α τ σ ί g ο υ ρ α ς ὁ = πρασσόκουρος ἢ πρασσοκουρίς, σκουλήκι ποὺ τρώει τοὺς βολβούς, τὰ κρεμμύδια κλπ. μέσα στὴ γῆ.Π.

π ρ α ΰ ζ ο υ ρ. = σταλίζω, γιὰ τὰ πρόβατα, ὅταν ἡσυχάζουν, ξεκουράζονται στὴ σκιά. Π.

π ρ ά ϋ σ ι ἡ = ὁ στάλος, τὸ μέρος ὅπου σταλίζουν τὰ πρόβατα. Π.

π ρ ε β ε ν τ ζ ά ρ ε ι ὁ κ α ι ρ ὸ ς = γυρίζει π ρ ε β έ ν τ σ α, παίρνει νὰ φυσᾶ νοτιὰ δυνατή.

π ρ έ ζ α ἡ = τουλουμοτύρι, φέτα.

π ρ ε π ά τά = πρέποντα, ἐπιτρεπόμενα.

π ρ ί μ' τ α = μπρούμυτα, μὲ τὰ μούτρα.

π ρ ι μ' τ ί ζ ο υ ρ. = μπρουμυτίζω, πέφτω ἢ ρίχνω ἐπίστομα.

π ρ ο β' δ ά τ σ ι τὸ = προβιδάκι, μικρὴ προβειά.

π ρ ο ζ' μ ε ρ ό τὸ = πήλινο δοχεῖο ποὺ βάζουν καὶ φυλᾶνε τὸ προζύμι καὶ ποὺ ζεσταίνουν τὸ νερὸ γιὰ τὸ ζύμωμα.

π ρ ο κ ά ν ο υ ρ. = προλαβαίνω, προφταίνω.

π ρ ο π η δ ι ὰ ἡ = τρικλοποδιά. Π.

π ρ ό π' τ τ ο τὸ = λαγάνα, πρόχειρο ψωμὶ ποὺ ψήνουν πρῶτα στὸ φοῦρνο. Π.

π ρ ο σ ά ν α μ μ α τὸ = δαδί, κουκουνάρια ἢ ξυλαράκια ψιλὰ ποὺ ἀνάβουν τὴ φωτιά.

π ρ ο σ' κ ώ ν ο μ α ι ρ. = σηκώνομαι γιὰ νὰ ὑποδεχθῶ, νὰ προϋπαντήσω.

π ρ ο σ' λ ώ ν ο υ ρ. = προσηλώνω, σταματῶ στὸν τόπο, καρφώνω. κατάρα: σ ὲ π ρ ο σ' λ ώ ν ο υ, ν ὰ μ ὴ δ ε ῖ ς χ α ή ρ ι τ σ α ὶ π ρ ο κ ο π ή.

π ρ ο σ π α τ ο ῦ καὶ π ρ ο σ π α τ ί ζ ο υ ρ. = 1) προπορεύομαι, πάω ἐμπρός. 2) προϋπαντῶ.

π ρ ο σ π α ί ρ ν ο υ ρ. = παίρνω ἀπ' τὰ μοῦτρα, ρίχνομαι ἀπότομα: δ ὲ ν ἔ ξ ε ρ α π ο ῦ θ ε λ ε ν ὰ μ ὲ π ρ ο σ π ά ρ ε ι ἐ τ σ ὰ δ ὰ = νὰ μὲ ἀποπάρει, νὰ μοῦ ριχτεῖ.

π ρ ο σ π ε ρ ν ο ῦ ρ. = περνῶ μπροστά.

π ρ ο σ φ ύ ρ α ἡ = πορφύρα, κοχύλι θαλασσινό, ἀπ' ὅπου ἔβγαζαν τὴν πορφύρα στὴν ἀρχαιότητα.

π ρ ο σ ω λ α μ' τ ὴ ς ὁ, κεῖνος ποὺ π ρ ο σ ω λ ά μ ν ε ι = σαλαγᾶ, φέρνει μπροστὰ στὸν τσοπάνη τὰ πρόβατα γιὰ νὰ τ' ἁρμέξει.

π ρ ο φ ί λ ι α τὰ = ἡ λουρίδα ἡ γούνα ποὺ εἶναι μπροστά, ἀπ' τὴ μιὰ κι' ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ τῆς γουνέλας.

π ρ ω μ ά δ ι τὸ = παιδὶ ποὺ γεννήθηκε πρὶν ἀπ' τὸ γάμο. Π.

π ρ ω τ ό γ ε ν ν η - ο = γυναίκα ἢ ζῶο, - ρίφι, πρόβατο - νέο, ποὺ γεννᾶ γιὰ πρώτη φορά.

π ρ ω τ ό κ ο ρ ο τὸ = πρόβατο ἑνὸς ἔτους, ποὺ κουρεύεται γιὰ πρώτη φορά.

π ρ ω τ ο κ ο ύ λ' κ ο τὸ = πρωτότοκο παιδί, τὸ πρῶτο.

π ρ ω τ ο λ ά τ η ς ὁ = ὁδηγός, πρωτοπόρος, κεῖνος ποὺ περπατεῖ μπροστά. Π.

Π ρ ω τ ό π ε φ τ ο τὸ = ἡ Πέμπτη τῆς Διακαινησίμου.

π ρ ω τ ό φ α d ο τὸ = προφαντό.

π' σ ὰ ἡ = τὸ χωράφι τὸ σπαρμένο μὲ λαθούρι, πίσε. Π. ψ ά.

π' σ ά λ ω ν ο τὸ = ἁλώνι ποὺ ἁλωνίζουν τὸν πίσε. Π. ψ ά λ ω ν ο.

π' σ ά χ ι ε ρ α τὰ = ἄχυρα τοῦ πίσου. Π. ψ ά χ υ ρ α.

π' σ ο λ ο η' μ έ ν ο ς ὁ = πισσολογημένος, ποὺ βράζει στὴν πίσσα, κολασμένος. Π. ψ ο λ ο η μ έ ν ο ς.

π' σ τ α g' ν ί ζ ο υ ρ. = δένω πισθάγκωνα. Π.

π' τ α ρ ά τ σ ι τὸ = πέτσα, γωνία τοῦ ψωμιοῦ.Π.

π' τ ά τ σ ι τὸ = μικρὴ πήττα, ψωμάκι, πληθ. π' τ ά τ σ α.

π υ ξ ά ρ ι τὸ = πύξος, φυτό.

π υ ρ γ ο ύ λ ι α τὰ = παιγνίδι βλ.Τομ. Ι, σελ. 101.

π ύ ρ π ι ρ ο τὸ = ἡ πεταλούδα ποὺ πετᾶ στὸ φῶς.

π' φ ώ ν ο υ ρ. = διαψεύδω καὶ περιπαίζω.

π' χ ύ ν ο υ ρ. = ἐπιχύνω, ρίχνω τὸ ἄ λ ε σ μ α στὸ μύλο, π ί χ' τ σ ε.

π ω ρ' κ ὸ τὸ = ὀπωρικό, φροῦτο.

Ρ

Ρ α β δ ι σ τ ή ρ α ἡ = ραβδὶ μακρὺ ποὺ ραβδίζουν, χτυποῦν, τὰ δένδρα γιὰ νὰ ρίξουν κάτω τὸν καρπό, ἀπ' τὰ ψηλὰ κλαδιὰ ποὺ δὲν φτάνουν.

ρ' β α ί ν ο μ α ι ρ. = βουβαίνομαι, μένω βουβός, ρ' β ά θ ν α.

ρ' β ὸ ς - ἡ = βουβός, βουβή.

ρ' γ ί ν α ἡ = νόμισμα ἀσημένιο παλαιὸ ἀξίας ταλλήρου μὲ προτομὴ τῆς Μαρίας Θηρεσίας (r e g i n a).

ρ ε ζ' γ ά ρ ο υ ρ. = κινδυνεύω ἢ γίνομαι ἐπικίνδυνος Π.

ρ έ ζ' κ ο ς - ο = ἐπικίνδυνος: ἕ ν α κ ο d ά ρ ι τ' ς σ τ σ έ π α σ η ς ἔ ν α ι ρ έ ζ' κ ο ν ὰ σ π ά σ ε ι.

ρ ε ί τ σ ι τὸ = ἐρείκη, θάμνος, πληθ. ρ ε ί τ σ α τά.

ρ ε κ ά ζ ο υ ρ. = μουγγρίζω, κλαίω, φωνάζω, λέγεται μόνο γιὰ ζῶα καὶ κυρίως γιὰ βώδια. Π.

ρ έ d α ἡ = βλ. Τομ. Ι σελ. 165.

ρ έ' ο μ α ι ρ. = ὀρέγομαι ἐπιθυμῶ Π.

ρ ε π α d ὶ τὸ = τὰ Εὐρωπαϊκὰ γυναικεῖα φορέματα.

ρ ε π α d ο ύ σ α ἡ = κείνη ποὺ φορεῖ Εὐρωπαϊκά, ρ ε π α ν τ ι ά.

ρ έ τ ζ ι τὸ = χρῶμα προσώπου κυρίως, φρ.: τ έ τ ο ι ο ρ έ τ ζ ι π' θ ὰ λ ι b ι σ τ ο ῦ!

ρ ε τ σ έ λ ι τὸ = κυδωνόπαστο μὲ διάφορα φροῦτα καὶ πετιμέζι φτιαγμένο.

ρ ε ύ ο υ ρ. = μόνον μελ. καὶ ἀορ. ρ έ ψ ω, ἔ ρ ε ψ α = λειώνω, καταρρέω ἀπ' τὴν κούρασι καὶ τὴν κακοπέρασι.

ρ ῆ χ ο ς ὁ = θάμνος ἀγκαθωτός, μεταφ. μαλλιὰ ἀχτένιστα φρ.: τ ὰ μ α λ λ ι ά τ' ἔ ν α ι σ ὰ ρ ῆ χ ο ς ἀ π ὸ τ' ν ἀ χ τ ε ν' σ ά. Π

ρ ζ ί γ α τ σ ε ρ. = ἐρρίγησε, κρύωσε, τοὔρθε ρῖγος, μόνον στὸν ἀορ.

ρ' θ ο ύ ν ι α τά = ρουθούνια. Π.

ρ ι γ λ ω σ σ ὰ ἡ = ὁ γῦρος τοῦ δώματος Π.

ρ ι ζ α λ ί τ σ ι τὸ = ἀναφορά, παράκλησι.

ρ ί ν α ἡ = ρίνη ἐργαλεῖο σιδηρουργείου. Π.

ρ ι ξ ί μ α τ α τὰ = βλ. κρέμασι καὶ τόμ. Ι σελ. 114.

ρ ί φ ι τὸ = κατσίκα.

ρ ί χ τ η ς ὁ = τὸ κιούγκι, ὁ σωλῆνας ποὺ τρέχουν τὰ νερὰ τῆς βροχῆς ἀπ' τὸ δῶμα.

ρ' b ώ ν ο υ ρ. = καταπονῶ, νικῶ, ρ ο ύ b ω σ α.

ρ' ν ὰ τὰ = ἡ κατατομή, ἡ μύτη.

ρ' ν ὲ ς ὁ = βλ. ἐ ρ' ν έ ς.

ρ ο β ί θ ι τ ὸ = τὸ ρεβίθι.

ρ ό γ α ἡ = ἐνοίκιο, μισθὸς ὑπηρέτου. Βυζ. ρ ό γ α παροχὴ χρημάτων στὸ στρατὸ ἢ τὸ λαὸ τὶς πιὸ ἐπίσημες ἡμέρες, φρ. δ ό ς μ' ἀ φ έ d η τ ὴ ρ ό γ α μ ο υ, δ ό ς μ ο υ τ ὴ δ ο ύ λ ε ψ ί μ ο υ. Π.

ρ ο γ α τ ά ρ' κ α τὰ = τὰ πρόβατα ποὺ βόσκει τσοπάνης ἔμμισθος κι' ὄχι ὁ νοικοκύρης

ρ ο γ ε ύ ο υ ρ. = μοιράζω, ἐ ρ ό γ ε ψ α.

ρ ο γ ι ά ζ ο υ ρ. = παίρνω ὑπηρέτη μὲ μισθό, νοικιάζω. ρ ο γ ι ά ζ ο μ α ι = μπαίνω μισθωτός.

ρ ο δ α μ ό ς ὁ = τὰ τρυφερὰ κόκκινα βλαστάρια τῶν φυτῶν καὶ ἰδίως τῶν σκίνων, πρίνων, θάμνων κ.λ.π.

ρ ο δ ί ζ ε ι ρ. = γλυκοχαράζει.

ρ ο ῖ τὸ = δοχεῖο πήλινο συνήθως γιὰ λάδι μὲ ἰδιαίτερο σχῆμα.

ρ ο κ ο π έ τ σ ι τὸ = ἡ στενὴ πέτσινη λουρίδα τῆς ρόκας ποὺ δένουν ἀπάνω της τὰ μαλλιά.

ρ ο μ ά ν ι τὸ = δάσος ἄγριο λ. Τουρκ.

ρ ο ν ι θ ι ὰ ἡ = ὄρνιθα, ὀρνιθιά.

ρ ο σ τ ά σ ι τὸ = δροστάσιο, ὅριο. Π.

ρ ο υ κ ά ν ι τὸ = τὸ ροκάνι ποὺ ροκανίζουν.

ρ ο ύ d α ἡ = μαλλιὰ κομμένα πόλκα.

ρ ο ύ d α τὰ = μαλλιὰ ἀρνιοῦ ἢ προβάτου κατσαρά, λεπτὰ καὶ μακριά, καλῆς ποιότητος.

ρ ο ῦ σ σ ο ς - α - ο = κοκκινοτρίχης, ξανθός.

ρ ο ῦ τ ε ς οἱ = εἶδος λαζάνια σπιτικά, τὶς λένε καὶ κ ρ ο ῦ τ ε ς.

ρ ό χ ι ο τὸ = ρόγχος τοῦ θανάτου Π.

ρ' π ό σ π' τ ο τὸ = χαλάσματα, ἐρείπια σπιτιοῦ. Π.

ρ' σ ά λ ι α τὰ = βλ. παροιμ. 1328 σελ. 66.

ρ ύ π ο ς ὁ = βλ. πίνος.

ρ' χ α λ ά τ σ ι τὸ = ρουχαλάκι.

ρ ω γ α λ ί δ α ἡ = ἀράχνη μεγάλη.

Σ

Σ α β d ί ζ ο υ ρ. = γλυτώνω, διαφεύγω ἕνα κίνδυνο.

σ α β ο ύ ρ ι τὸ = σκουπιδάκι.

σ α g ᾶ ς ὁ = κομμένο σιτάρι, μπλιγούρι. Π.

σ ά ζ ο υ ρ. = ἰσιάζω, διορθώνω.

σ α ί ρ ο υ ρ. = ἀλείφω τὸ πάτωμα μὲ κοκκινόχωμα. Στὴ Σκῦρο τὰ περισσότερα σπίτια εἶναι ἀπάτωτα, χωρὶς πάτωμα, οἱ γυναῖκες φτιάνουν λάσπη ἀπὸ κοκκινόχωμα, ἀλείφουν τὸ πάτωμα καὶ ἅμα στεγνώσει ποὺ γίνεται σκληρὸ σὰν ταράτσα, ρίχνουν ἀπὸ πάνω ἄμμο ψιλὴ τῆς θάλασσας αὐτὸ τὸ λένε σ α ί ρ ο υ καὶ ἀ π ο σ α ί ρ ο υ βλ. λέξι.

σ ά ῖ σ μ α τὸ καὶ σ α' ὴ ἡ = ροῦχο ἀπὸ κατσικότριχα γιὰ σκέπασμα ζώων ἰδίως, τὸ σαμαροσκούτι.

σ α κ κ ο μ α d ή λ α ἡ = εἶδος πετσέτα ὑφαντὴ μάλλινη γιὰ νὰ σκεπάζουν τὸ ζυμωτὸ ἢ ὅ,τι ἄλλο.

σ α κ κ ο μ ε ρ ι ὰ ἡ = σάκκος. ταγάρι.

σ α λ α' ο ῦ ρ. = σκαρίζω, σηκώνω καὶ διώχνω

μὲ φωνὲς καὶ σφυρίγματα τὰ πρόβατα τὴν αὐγή, τὰ ξυπνῶ γιὰ νὰ βοσκήσουν μὲ τὴ δροσιά.

σαλαΐσμένες ὁ = παραζαλισμένος, ποὺ τάχει χαμένα.

σαλαχανᾶς ὁ = τὸ σαλάχι, ψάρι.

σαλὸς - ἡ - ὸ = τρελλός, ἀνόητος.

σαλτάρι τὸ = φίδι, ἑρπετό. Π.

σαλτάρου ρ = πηδῶ. Π.

σαλτίδι τὸ = πήδημα.

σαμαdᾶς ὁ = 1) θόρυβος. 2) χρυσόχαρτο. Π.

σάρα ἡ = 1) πλαγιὰ βουνοῦ μὲ κρεμαστὰ χώματα ποὺ γλιστροῦν καὶ κατρακυλοῦν καθὼς πάει κανεὶς νὰ περάσει. 2) χωράφι μὲ γῆ ἀμμώδη. Π.

σαράδα ἡ = πλεξάνα μὲ σκόρδα ἢ κρεμμύδια.

σαράδι τὸ = σκοινὶ ἀπὸ στριμμένη κύπερη ποὺ πλέκουν τὶς ψάθες γιὰ τὰ σκαμνιά.

σαρακόχ'λας ὁ = σάλιαγκος πληθ. σαρακόχ'λοι.

σάρδα ἡ = σαρδέλλα.

σαρκώνου - ουμαι ρ. = πιάνω κρέας, δυναμώνω.

σαστ'κὸς ὁ = ἀρραβωνιαστικός. θηλ. σαστ'τσὰ ἡ.

σαφὶ τὸ = 1) καθαρό, 2) εἶδος λεπτὸ μεταξωτὸ ἀπὸ καθαρὸ μετάξι.

σα'ώνι τὸ = σαγόνι. Π.

σβάρνα ἡ = βωλοκόπι, γεωργ. ἐργαλεῖο.

σβαρνίζου ρ. = βωλοκοπῶ. σπάζω μὲ τὴ σβάρνα τοὺς βώλους, τὸ χῶμα στὸ χωράφι

σβερδόνι τὸ = φλύαρος καὶ ἀεικίνητος, ποὺ δὲν στέκει σ' ἕνα μέρος.

σβόρα ἡ = σβούρα.

σβοῦλες ὁ = βῶλος.

σ'γανεμιὰ ἡ = μπονάτσα, γαλήνη, νηνεμία.

σ'γέλιο τὸ = καλὸς τρόπος. δὲν ἔχε σ'γέλιο = δὲν εἶχε τρόπο, δὲν ἤξερε πῶς νὰ φερθεῖ.

σ'γελοῦ ρ. = καλοπιάνω. νὰ τὲ σ'γελάσει, νὰ τὲ φέρει στὰ νεράτης.

σ'gάρδαλοι } ὅλοι μαζύ, σὺν γυναιξὶ καὶ
σ'gούρβ'λοι } τέκνοις.

σ'δαυλίζου ρ. = συνδαυλίζω τὴ φωτιά.

σιδεροκαπασάτος ὁ = μὲ σιδερένιο καπάσι, καπέλλο ἢ σκεπή.

σ'δερόπορτα ἡ = σιδερένια πύλη Κάστρου, ἐκκλησίας κλπ.

σ'δεροχ'λιάρα ἡ = σιδερένια κουτάλα.

σεβdᾶς ὁ = ἀγάπη, μεράκι, πάθος.

σεβdαλῆς ὁ = μερακλῆς.

σεκλέτι τὸ = στενοχωρία.

σεκλετίζομαι ρ. = στενοχωριέμαι.

σένια τὰ = κέφια, χρῶμα προσώπου, διάθεσι, ἔρθε στὰ σένια της.

σεργgούνι τὸ = ρεζίλι. Π.

σέρμα τὸ = τὸ μέρος ποὺ μπαίνει τὸ ὑνὶ στὸ ἀλέτρι. Π.

σερματιὰ ἡ = σύρσιμο, τὸ σημάδι ποὺ ἀφήνει τὸ σκοινὶ καθὼς τὸ σέρνουν. Π.

σερματ'κὸς - ὸ = περαστικός, πολυσύχναστος. σοκάκι σερματ'κό.

σερμὸς ὁ = 1) τὸ σημάδι ποὺ ἀφήνει τὸ φίδι καθὼς σέρνεται. 2) ἡ ἐπιδημία.

σερνάμενο τὸ = ἑρπετό, φίδι.

σεφέρι τὸ = πόλεμος.

σηγίζου ρ. = διαδίδω, λέω σὲ ὅλους. σηγήστη = ἴσως εἰσηγήθη.

σήϊσμα τὸ = ἄκουσμα, σκάνδαλο, σούσουρο φρ. γίνη πιὰ σήϊσμα μεγάλο.

σήκανο τὸ = ἡ πλεχτὴ ἀπὸ κλαδιὰ πόρτα τῆς μάντρας. Π.

σηκὸς ὁ = ἡ στάνη, ἡ μάντρα. Π.

σίβια ἡ = χρῶμα λαδὶ καὶ ἄσπρο π. χ. μιὰ γάτα σίβια.

σκαβαλώνου ρ. = γαντζώνω ἀπάνω, σκαρφαλώνω.

σκάμνα ἡ = τὸ σελλὶ τῆς μαμῆς ποὺ κάθιζε τὶς ἑτοιμόγεννες ἄμα τὶς ἔπιαναν πόνοι.

σ'κάμ'νο τὸ = τὸ μοῦρο.

σκαbανεβάζου ρ. = ὅταν τὸ πλοῖο ἀνεβοκατεβαίνει ὄχι ἀπ' τὰ πλάγια, ἀλλ' ἀπ' τὴν πλώρη καὶ τὴν πρύμνη μὲ τὴ σειρά.

σκαbανέβασμα τὸ = τὸ ἀνεβοκατέβασμα τοῦ πλοίου ὅταν ἔχει τὸν καιρὸ κατάπλωρα ἐνάντιο.

σκαπ'λίζου ρ. = ξεφεύγω, κρύβομαι. Π.

σκάπ'λος ὁ = τὸ ἐπάνω μέρος, κεῖνο ποὺ κερδίζει, στὰ κότσια. ὁ Π. λέει τὸ κυρτὸν τῶν ἀστραγάλων.

σκαπ'λοῦ ρ. βλ. σκαπ'λίζου. Π.

σκαπετοῦ ρ. = τρέχω, ξεφεύγω.

σκαρβέλι τὸ = ὁ σιδερένιος γάντζος ποὺ εἶναι μπρὸς στὸ σομάρι. Π.

σκατζίδι τὸ βλ. ἀσκατζά.

σκατοbαb'λήθρα ἡ = ὁ σκάθαρος τῆς κοπριᾶς, βρωμομπάρμπουρας.

σκατοταΐζου ρ. = μαγαρίζω, λερώνω.

σκαφ'δάτσι τὸ = ἡ ξύλινη κούνια τῶν μωρῶν.

σκλήθρα ἡ = φλούδα, ξέφτι ἀπὸ ξύλο κυρίως.

σκ'λήπετρας ὁ = ἡ σκολόπεντρα. Π.

σκ'λῆτσοι οἱ = λεβίθες, ἔλμινθες, παράσιτα τοῦ ἐντέρου.

σκ'λὶ τὸ = σκουλί, ἕνα σκ'λὶ λινάρι.

σκ'λιπνιὲς οἱ = τὰ μικρὰ μυρμήκια, ἀρχ. κνίψ. Π.

σ'κοθέμι τὸ = βλ. θέμι.

σκολαρίτσι τὸ = σκουλαρίκι.

σκολή ἡ = ἑορτή, σκόλη.
σκοπεμένες·η·ο = ἄκριτος, ἀνόητος.
σκορδαλὲς ὁ = σπερδούκλι, ἀσφοδελός. Π.
σκορδαπ'σὲς ὁ = σπυρὶ ποὺ βγαίνει στὸ βλέφαρο σὰν τὸ κριθαράκι, τὸ τρίβουν μὲ σκόρδο καὶ περνᾶ.
σκοτιδιάζου ρ. = σκοτεινιάζω.
σκούλ'κας ὁ = τὸ σκουλήκι.
σκουλ'κάτσα τὰ = εἶδος φιδὲ χοντρὸ σπιτικό.
σκούλλα ἡ = τὸ πίσω μέρος τοῦ μπαλτᾶ καὶ τῶν μαχαιριῶν, κεῖνο ποὺ δὲν κόβει. Π.
σκουφούνια τὰ = οἱ μάλλινες κάλτσες, τὰ τσουράπια.
σκροπίζου ρ. = σκορπίζω, σκροπίκανε, σκροπισμένες.
σκρόπιος·α ο = σκόρπιος, σκορπισμένος.
σκ'τέλα ἡ = μεγάλο σκουτέλι, πιατέλα.
σκ'τέλι τὸ = πιάτο.
σκύλλα ἡ = ὁ σουγιᾶς Π.
σμ'γάδι τὸ = σμιγάδι, σιτάρι καὶ κριθάρι ἀνακατωμένα, τὸ ψωμὶ ἀπ' τὸ ἄλευρο αὐτὸ σμ'γαδένιο.
σμίλα ἡ = σμίλη, κοφτερὸ ἐργαλεῖο γιὰ νὰ τρυποῦν τὸ λάστιχο ἢ τὸ πετσὶ γιὰ νὰ ράψουν τὰ τροχάδια.
σ'bαθοῦ ρ. = συγχωρῶ, σbάθ'σέμου καὶ σbάθα με.
σ'νακούου ρ. = ὑπακούω.
σ'ναλλα'ὴ ἡ καὶ σ'ναλλαμὸς ὁ = συναλλαγή, ἀνταλλαγή. Π.
σ'ναλλοιῶς μας } σ'νατοί μας } μεταξύ μας, μόνοι μας.
σ'ναπιάζει ρ. = ὁ καρπὸς δὲ δένει, μένει κούφιος.
σ'νεπαίρνου ρ. = βοηθῶ, τοῦ σ'νέπερε νὰ τελειώσει.
σ'νὶ τὸ = τὸ ταψί.
σογιᾶς ὁ = σουγιᾶς.
σοκάτσι τὸ = σοκάκι, μικρὸς δρόμος.
σοκόφι τὸ = ἄσπρο μάλλινο ὕφασμα, ἀμπᾶς, γιὰ ροῦχα τσοπάνικα.
σολάτος ὁ = καμαρωτός, μὲ καμάρα καμπυλωτός. Π.
σομάρι τὸ = σαμάρι. Π.
σού = σύ. Π.
σουρέλο καὶ στενοσούρελο τὸ = πανταλόνι τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀνδρικῆς φορεσιᾶς.
σουρdίζου ρ. = 1) διακρίνω, βλέπω, καταλαβαίνω. 2) μὲ σούρd'σε = μὲ ἐνήργησε εὐκοίλια.
σούρd'σι ἡ = εὐκοιλιότητα, διάρροια.
σουσουμάν'ς - σσα = ὡραῖος, μὲ κανονικὰ χαρακτηριστικά, σουσούμια.
σουσούμι τὸ = σημάδι, χαρακτηριστικό.
σουσουμιάζου ρ. = παρομοιάζω, εἰκάζω Π.
σοφρᾶς ἢ σουφρᾶς ὁ = τὸ χαμηλὸ Σκυρ. τραπέζι, λέγεται καὶ τριπόδης γιατὶ ἔχει τρία πόδια.
σπάθα ἡ = τὸ ξύλο ποὺ ἑνώνει στὸ ἀλέτρι τὸ μεσιανὸ ξύλο, τὸ σταβάρι μὲ τὸ σέρμα Π.
σπαρτιὰ ἡ = τὰ σπάρτα λουλ.
σπερίζου ρ. = βεγγερίζω, πηγαίνω βεγγέρα.
σπέρισμα τὸ = ἡ βεγγέρα.
σπήλιο τὸ = σπήλαιο.
σπληνόχορτο τὸ = χόρτο ἄγριο βλ. Τόμ. Ι σελ. 151.
σπολλάτη = εὐχαριστῶ.
σπορίτης ὁ = καρπὸς ποὺ φυλᾶνε πάνω στὸ φυτὸ γιὰ νὰ δέσει σπόρο.
σπ'τόρ'πο τὸ = σπίτι γκρεμισμένο, ἐρείπιο. Π.
σπ'τότοπος ὁ = οἰκόπεδο Π.
σ'σαμάτσι τὸ = εἶδος καλάμι κοντὸ καὶ φουντωτὸ καὶ οἱ φοῦντες ἀπ' τὰ κοινὰ καλάμια.
σταβάρι τὸ = τὸ ξύλο ποὺ δένουν τὰ βώδια στὸ ἀλέτρι.
σταλαb'δίζει ρ. = ψιχαλίζει. Π.
σταλαbούδα ἡ = σταλαγματιά, ψιχάλα.
στάμα ἡ = ἐκεῖ ποὺ τελειώνει τὸ αὐλάκι καὶ σταματοῦν τὰ βώδια, ἡ ἄκρα τοῦ χωραφιοῦ. Π.
σταμουστάτης ὁ = σταμνοστάτης. Π.
στάbα ἡ = τὸ τσίτι. Π.
σταντιάρου ρ. = λιμνάζω, σταματῶ.
σταντιαρ'σμὸς ὁ = σταμάτημα.
στασμένες ὁ = σταματημένος, ὁ νεκρὸς ποὺ δὲν ἔλειωσε, βλ. Τόμ. Ι σελ. 120 Π.
σταυρώνου ρ. = 1) συμμαζεύω τὸ κοπάδι γιὰ ἄρμεγμα, 2) σταυρώνουν τὸ κρασὶ βλ. σελ. 128.
σταφνίζου ρ. = σταθμίζω, ζυγιάζω, σημαδεύω ἀκριβῶς.
στεγάδι τὸ = ἀδιάβροχο ὕφασμα ἢ πυκνὴ λινάτσα, ποὺ σκεπάζουν τὰ ἁπλωμένα σῦκα ἢ καρπὸ ἢ σταφύλια ὅταν εἶναι νὰ βρέξει. Π.
στερνοκούτσι τὸ = τὸ τελευταῖο παιδί.
στεροβότανο τὸ = χόρτο τῆς θάλασσας βλ. τόμ. Ι σελ. 87.
στέρφη ἡ = στεῖρα. Π.
στεφανοτσέρα ἢ στεφανοτσέρ'κο = κατσίκα ἢ βώδι μὲ καμπυλωτὰ κέρατα ποὺ σχηματίζουν σὰ στεφάνι.
στιὰ ἡ = φωτιὰ μὲς στὸ τζάκι. Π.
στοιχίζου ρ. = ἑνοικιάζω ὑπηρέτη, κάνω συμφωνία. Π.

σ τ ρ α β ο κ α π α ν ι ά ζ ο υ ρ. = στραβώνω τὸ στόμα ἀπὸ φόβο ἢ θυμό.

σ τ ρ α β ο μ ο λ ο ' η τ έ ρ α ἡ = κείνη ποὺ διαστρέφει ὅσα ἀκούει, τὰ λέει στραβά, καὶ κάνει κουσκουσουριές.

σ τ ρ α β ο ρ ά β δ ι τὸ = ἡ ἀγκλίτσα τῶν τσοπάνηδων.

σ τ ρ α β ο τ σ έ ρ α ἢ σ τ ρ α β ο τ σ έ ρ ' κ ο = κατσίκα ἢ ἄλλο ζῶο μὲ στραβὰ κέρατα.

σ τ ρ α τ ο ύ ρ ι τὸ = ἡ σέλα. Π.

σ τ ρ έ ' ω ρ. = στέργω, παραδέχομαι. Π.

σ τ ρ ι g ο λ ά λ ' μ α τὸ = ξεφωνητό, ὁμιλία μὲ φωνές.

σ τ ρ ι φ α λ ί δ ι τὸ = ἐργαλεῖο ξύλινο ποὺ στρίβουν καὶ φτιάνουν τὰ σκοινιά. Π.

σ τ ρ ι φ α ν ὲ ς ὁ = τὸ ἀδράχτι ποὺ στρίβουν τὴν κλωστὴ ὅταν νέθουν.

σ τ ρ ο τ ζ ύ λ α ἡ = λόξα, ἰδιοτροπία, τρέλλα.

σ τ ρ ῶ σ ι ἡ = τὰ ροῦχα ποὺ στρώνουν γιὰ ὕπνο, κατ' ἐπέκτασιν τὸ κρεββάτι. Π.

σ τ σ ά ζ ο μ α ι ρ. = φοβᾶμαι.

σ τ σ έ π α σ ι ἡ = σκεπή, στέγη.

σ τ σ ' λ ο β α β ί ζ ο υ ρ. = γαυγίζω σὰν τὸ σκύλο.

σ τ σ ο ι ν ό β ρ υ τὸ = ὁ καρπὸς τοῦ σκοίνου.

σ τ σ ' λ ο λ ή τ α ρ ο τὸ = σκοινὶ ποὺ δένουν τὸ σκύλο. βλ. λ ' τ ά ρ ζ ι.

σ τ ' χ ε ι ὸ τὸ = στοιχειό, φάντασμα.

σ υ β ά ζ ο μ α ι ρ. = συμφωνῶ νὰ ὑπηρετήσω.

σ υ g λ ε ι σ μ έ ν ε ς · η · ο = μονόχνωτος, περιωρισμένος.

σ ύ g ο ρ μ ο ς ὁ = ποὺ χάρηκε τὸ ἴδιο κορμί, ὅπως ὁ α' καὶ β' σύζυγος μιᾶς γυναίκας.

σ ύ g ρ ζ α δ ο τὸ = ρῖγος, πυρετός.

σ ύ δ ε τ σ ε ρ. = συννέφιασε. ὁ ο ὐ ρ α ν ὸ ς ἔ ν α ι σ ' δ ε μ έ ν ε ς = συννεφιασμένος.

σ ύ ζ ' μ ο τὸ = 1) σούπα ἀπὸ φάβα μὲ λάδι καὶ ξύδι. 2) τὸ λουρὶ τοῦ σαμαριοῦ ποὺ εἶναι γύρω ἀπ' τὸ λαιμὸ τοῦ ζώου. Π.

σ ύ κ α μ ν ο ς ὁ = ἡ μουριά, τὸ δέντρο καὶ εἶδος σπυριοῦ (ἄνθραξ) βλ. Τομ. I σελ. 152 πληθ. ο ἱ σ κ α μ ί ν ο ι.

σ ύ b ο δ ο τὸ = σημάδι, οἰωνός.

σ υ ρ ί τ ζ ι τὸ = συρίγγιον, κατ' ἐπέκτασιν κάθε σπυρί.

σ ύ σ τ α ρ ο τὸ = σμ'γάδι μὲ περισσότερο σιτάρι παρὰ κριθάρι.

σ φ ά ρ α μ α τὸ = σπάραγμα, ἡ ἀνατριχίλα ὅταν φάει κανεὶς κάτι πικρὸ ἢ ξυνό. Π.

σ φ ᾶ ς ὁ = τὸ πατάρι στὸ Σκ. σπίτι.

σ φ ά τ ζ ' κ α τὰ = οἱ σφάντζικες.

σ φ ά τ σ ε λ ο τὸ = φάσκελο, μούντζα.

σ φ α τ σ ε λ ώ ν ο υ ρ. = φασκελώνω, μουντζώνω.

σ φ α τ σ ί μ ' λ α τὰ = ὁ καρπὸς τῆς φασκομηλιᾶς. Π.

σ φ α τ σ ι μ ' λ ι ὰ ἡ = ἡ φασκομηλιά.

σ φ α χ τ ὰ τὰ = οἱ κατσίκες. Π.

σ φ ε ν d ά μ ι τὸ = ὁ σφένδαμνος, δέντρο. Π.

σ φ ο λ d ο ῖ ν α ἡ = κάθε πρίξιμο ἀπὸ δάγκαμα ἐντόμου ἀρχ. φ ῴ ς, φ ω ῖ ς, φ ω δ ό ς.

σ φ ο d ύ λ ι τὸ = ὁ σπόνδυλος στὸ ἀδράχτι.

σ φ ο ξ ' λ ι ὰ ἡ = κουφοξυλιά, σαμποῦκος. Π.

σ φ ο ρ ά γ ι κ α ὶ σ φ ο ρ α γ ι ὰ = 1) σπαράγγι, τὸ φυτὸ καὶ ὁ καρπός. 2) βάτος.

σ φ ο τ ζ ί ζ ο υ ρ. = σφογγίζω, σκουπίζω.

σ φ ο υ χ τ ι ὰ ἡ = ἡ φούχτα.

σ φ ρ α ῖ δ α ἡ = ἡ σφραγίδα καὶ τὸ πρόσφορο γιατὶ ἔχει ἀπάνω σφραγίδα.

σ φ ρ α ῖ δ ι ά ζ ε τ α ι ρ. = σφραγίζεται, συλλαμβάνεται, γίνεται ἡ σύλληψις τοῦ ἐμβρύου.

σ ' χ α ρ ή τ σ ι τὸ = συχαρήκι, συγχαρητήριο.

σ ω φ ε λ ι ά ζ ο υ ρ. = ἐφαρμόζω ἀκριβῶς στὸ ἄνοιγμα.

Τ

Τ ά β α ν ε ς ὁ = ἀλογόμυιγα. τ ά β α ν ο ς.

τ α g ὸ ς - ἡ - ὸ = τσαγγός, χαλασμένος. Π.

τ α μ ά χ ι τὸ = ἀπληστία, ἀχορταγιά,

τ α μ α χ ι ά ρ η ς ὁ = ἀχόρταγος, πλεονέκτης. Π.

τ α ρ α μ ὸ ς ὁ = ταραχή, ἀνωμαλία.

τ α χ ' ν ὸ τὸ = πρωΐ, τὸ λένε καὶ τ α χ ύ, πληθ. τ α χ ' ν ά δ ε ς οἱ.

τ α χ ύ π λ ο τὸ = ταχύπλουν, μικρὸ ἀτμόπλοιο μὲ τοὺς τροχούς, ἀπ' τὰ πρῶτα ποὺ ἔφεραν στὴν Ἑλλάδα. Π.

τ ε λ ε σ ὰ—τ ε λ ε σ ὲ ς βλ. δειξὰ—ές.

τ έ μ π λ ο τὸ = ὁ γιοῦκος μὲ τὰ ροῦχα τοῦ κρεββατιοῦ, στρώματα, κουβέρτες, μαξιλάρια κλπ. ποὺ στήνουν στὴ γωνία στὸ σ'φᾶ.

τ ε π τ ί λ ι = μασκαρᾶς, ρεζίλι λ. Τουρκ.

τ ε ρ λ ί τ σ ι τὸ βλ. μ έ σ τ ι.

τ έ ρ μ ε ν ο τὸ = τέρμα, προθεσμία. Π.

Τ ε ρ ' ν ὴ ἡ = Τυρινὴ Ἀποκριά.

τ ε ρ ο μ ό ζ η θ ρ ο τὸ = ἕνα τυρὶ καὶ μιὰ μυζήθρα.

τ ε σ σ ε ρ α κ ά d ' ν ε ς - ο = μὲ τέσσερις ἄκρες, γωνίες.

τ ε τ ρ α τ ' ν ά δ ι τὸ = κατσικάκι δυὸ χρονῶ, βετούλι. Π.

τ ' λ ο ύ π α ἡ = τολύπη, κουβάρι μαλλί, βαμπάκι κλπ. Π.

τ ' b α κ ά ρ ' ς ὁ = αὐτὸς ποὺ χτύπαγε τὸ τουμπάκι καὶ ξυπνοῦσε τοὺς Σκυρ. γιὰ νὰ πᾶνε στὴν ἐκκλησία, τὴ Μεγ. Σαρακοστή, κατ' ἐπέκτ. θορυβοποιός, βλ. παροιμ. 1644

σελ. 79.

τ' b ά τ σ ι τὸ = τουμπάκι, εἶδος ταμπούρλου.

τ ο ρ β ᾶ ς κ α ὶ τ ρ ο β ᾶ ς ὁ = δισσάκι, ταγάρι.

τ ο ύ b α ἡ = ὄγκος, ὕψωμα.

τ' π ά ρ ι τὸ = τύπος, κεφάλι κερί. Ὅπως ἀναλύουν τὸ κερὶ ἀπ' τὶς κερῆθρες, τὸ χύνουν στὸ τ'πάρι. Π.

τ ρ α γ ά ν α ἡ = ὁ πάτος τῆς θάλασσας ὅταν ἔχει βράχους κι' ὄχι ἄμμο. Ψ ά ρ ι α τ ῆ ς τ ρ α γ ά ν α ς = πετρόψαρα.

τ ρ ά π ε ζ α ἡ = σανίδα πλατειά, εἶδος ράφι, ὅπου οἱ τσοπάνηδες ἀκουμποῦν τὰ φρέσκα τυριά,μόλις πήξουν,νὰ στεγνώσουν. Π.

τ ρ ε κ ά ν ι τὸ = τρίκρανο, τρίχηλο γεωργ. ἐργαλεῖο. Π.

τ ρ ε χ α d ε ρ ὸ τὸ = τὸ τρεχαντήρι.

τ ρ ι κ ό μ ι τὸ = οἱ πρῶτοι σπόνδυλοι τῆς σπονδυλικῆς στήλης ψηλὰ στὸ σβέρκο.

τ ρ ι π ό δ η ς ὁ βλ. σ ο φ ρ ᾶ ς.

τ ρ ι τ ά ρ' κ ο ς · ο = τὸ χωράφι ποὺ ἔδιναν στὸν Ἅγιο ἢ στὸν κολλήγα γιὰ νὰ τὸ καλλιεργήσει καὶ νὰ παίρνει τὸ ἕνα τρίτο ἀπ' τὸ εἰσόδημα.

τ ρ ί τ α τὰ = τὰ τρίμερα, τὰ κόλλυβα ποὺ κάνουν στὶς τρεῖς μέρες ἀπ' τὸ θάνατο Π.

τ ρ ί τ ο τὸ = τὸ νοῖκι ποὺ παίρνει ὁ νοικοκύρης ἀπ' τὸ χωράφι του, ἀπ' τὸν κολλήγα ποὺ τόδωσε γιὰ νὰ τὸ καλλιεργήσει. Συνήθως δίνουν τὸ διπλὸ σπόρο. Π.

τ ρ ι τ σ έ ρ η ς ὁ = τρικέρης, τρεῖς φορὲς κερατᾶς. Π.

τ ρ ί χ' ν α ς ὁ = τριχιά, σκοινὶ ἀπὸ κατσικότριχα ποὺ δένουν τὰ ζῶα.

τ ρ ο χ ά δ ι τὸ = τὸ ἰδιότυπο Σκυρ. πέδιλο τῶν χωρικῶν, σὰν τὰ σανδάλια τῶν ἀρχαίων Π.

τ σ ά γ α λ ο τὸ = φρέσκο ἀμύγδαλο μὲ τὴν πράσινη φλούδα ἀπ' ἔξω.

τ σ α λ ὶ τὸ = κλαδὶ ἀγκαθωτό, ἀγκάθι.

τ σ α b α ρ ο ύ χ ι τὸ = γρίππη, συνάχι Π.

τ σ α ρ ὰ ἡ = νονά. Π.

τ σ α ρ δ έ λ ι α τὰ = οἱ σαρδέλες.

τ σ α τ ά λ ι τὸ = σιδερένιο γεωργικὸ ἐργαλεῖο μὲ δυὸ δόντια. Π.

τ σ ε δ ρ ά ν ο ς · ο = καμωμένος ἀπὸ ξύλο κέδρου.

τ σ ε λ ε ύ ο υ ρ. βλ. π α ρ α τ σ ε λ ε ύ ο υ.

τ σ ε ρ ά μ ι τὸ = μεγάλες πήλινες πλάκες ποὺ βρίσκουν σὲ τάφους προϊστορικούς, τὶς πυρώνουν στὴ φ'γοὺ ἢ στὸ φοῦρνο καὶ ψήνουν ἀπάνω τὶς μαρμαρῖτες. βλ. Τόμ. Ι σελ. 131.

τ σ ε ρ α τ ο φ ο ρ τ ω μ έ ν ε ς ὁ = φορτωμένος κέρατα, μεγάλος κερατᾶς, βρισ.

τ σ ε ρ δ ί ζ ο υ ρ. = κερδίζω, ἐ τ σ έ ρ δ ε σ α, τ σ ε ρ δ ι σ μ έ ν ε ς.

τ σ ε ρ ί ζ ο υ ρ. = δένω τὰ βώδια ἀπ' τὰ κέρατα. Π.

τ σ ε ρ μ ε σ ο ύ τ ι τὸ = φόρεμα σκισμένο καὶ λερωμένο, παλιοκούρελο.

τ σ ε σ σ ὲ ς ὁ = κισσός.

τ σ ε χ ρ ὲ ς ὁ = χλωμάδα, κιτρινίλα προσώπου.

τ σ ί g ρ α ἡ = κνίσσα, μυρωδιὰ ἀπὸ καμένο μαλλί, φτερό, κρέας κ.λ.π.

τ σ ι g ρ ώ ν ο υ ρ. = καψαλίζω, καίω στὴ φωτιὰ κάτι καὶ μυρίζει.

τ σ ι κ ν ι ᾶ ς ὁ = πουλὶ θαλασσινό.

τ σ κ ι ν ο ῦ, ρ. = κεντρίζω, τσιμπῶ.

τ σ ί ν' σ ι ἡ = εὐκοιλιότης, διάρροια. Π.

τ σ ι τ ζ έ λ ι τὸ = τσιγγέλι.

τ σ' λ ι ὰ ἡ = κοιλιά.

τ σ' λ ι α μ έ τ ρ' γ α τὰ = ἐντόσθια, τὰ ἔντερα, ὅσα ὄργανα εἶναι μές στὴν κοιλιά.

τ σ' λ ο ύ φ ι α τὰ = τὰ τσουλούφια, οἱ ἀφέλειες, τὰ μαλλιὰ πάνω ἀπ' τ'αὐτιά. Π.

τ σ' λ ω ν ε ύ ο υ ρ. = κάνω σὰν τσ'λώνι, εἶμαι παράφορος, ἀσυγκράτητος. Π.

τ σ' λ ώ ν ι τὸ = λ. ἀρχ. κήλων, ἄλογο νέο, καλὸ γιὰ ἀναπαραγωγή, ἐπιβήτωρ. Π.

τ σ' ν ι α ρ ί ζ ε ι ρ. = κλωτσᾶ. Π.

τ σ' ν ι ά ρ' κ ο τὸ = ζῶο ἀνυπότακτο ποὺ κλωτσᾶ καὶ δὲ στέκει νὰ τὸ σελλώσουν ἢ νὰ τὸ ζέψουν.

τ σ' d ῆ ς ὁ = ὁ διάβολος, κεῖνος ποὺ κεντᾶ, πειράζει τοὺς ἀνθρώπους.

τ σ ο ί τ η ἡ = τὸ κοτέτσι.

τ σ ο υ π ὶ τὸ = μεγάλη μαντήλα ἀπὸ γιδότριχα γιὰ τὸ λιοτρίβι. Βλ. Τομ. Ι σελ. 160.

τ σ' τ ά ρ ζ ι τὸ = κύτταρον λ. ἀρχ. τὸ ὕστερο, ὁ πλακούς.

τ σ' τ ά ζ ο υ ρ. = κουρνιάζω, γιὰ τὶς κόττες μονάχα. Π.

τ σ υ β έ ρ ν ε ι ο τὸ = διοίκησι, βοήθεια.

τ σ υ g λ ά μ' ν ε ς ὁ = κυκλάμινο.

τ σ ύ μ' ν ο τὸ = κύμινο.

τ σ ύ π ε ρ η ἡ = κύπερη, φυτό.

τ σ ύ ρ τ ε ς ὁ = κύρτος. 1) φάκα γιὰ τὰ ποντίκια, 2) στὸ ἴδιο σχῆμα μεγάλο καλάθι, ποὺ ρίχνουν στὴ θάλασσα μὲ δόλωμα, σὲ μέρος ποὺ βγαίνουν ψάρια, τὸ ἀφήνουν καὶ ὕστερα ἀπὸ ὧρες τὸ σηκώνουν καὶ μαζεύουν τὰ ψάρια, ποὺ μπαίνουν νὰ φᾶνε τὸ δόλωμα καὶ πιάνονται, γιατὶ δὲ μποροῦν νὰ βγοῦν.

τ υ λ' γ ά δ ι τὸ = τυλιγάδι.

τ υ φ λ ὸ ς ὁ = τυφλόμυιγα. βλ. τομ. Ι, σελ, 140.

Υ

ὕ g λ α ἡ = τὸ λουρὶ τῆς σέλλας ἢ τοῦ σαμαριοῦ ποὺ δένεται κάτω ἀπ' τὴν κοιλιὰ τοῦ ζώου. Π.

ὑ λ ά ρ ι τὸ = γύλλος, εἶδος ψάρι.

ὑ σ τ ε ρ ο ν ο ύ σ η ς - α = ἐπιμηθεύς, κεῖνος ποὺ κάνει ἢ λέει κάτι κατόπιν ἑορτῆς.

Φ

φ ά β α ς, φ α β α τ ά τ σ ι τὸ = ἡ φάβα.

φ α κ ὸ ς ὁ = ἡ φασκομηλιά Π.

φ α μ ε λ ε ύ ο υ ρ. = κάνω οἰκογένεια, πολλὰ παιδιά, φ α μ έ λ ε ψ α.

φ α μ ε λ ί τ' ς - σ σ α = οἰκογενειάρχης, ποὺ ἔχει πολυμελῆ οἰκογένεια.

φ ά' ο υ σ α ἡ = λέπρα, φαγέδαινα, ἕλκος δερματικό.

φ α ρ α ώ ν α ἡ = γύφτισσα, ἀνήθικη, γλωσσοῦ, διπρόσωπη. Π.

φ α σ ε ρ ὸ τὸ = τὸ ὑφαινόμενο, τὸ ὑφαντὸ στὸν ἀργαλειό.

φ α σ τ έ ρ ν ο υ ρ. = καταφέρνω, χτυπῶ μὲ δύναμι.

φ α σ τ ὸ τὸ = ὑφαντό.

φ α φ ο ύ ρ α ἡ = ἡ ψιχάλα.

φ α φ ο υ ρ ί ζ ε ι ρ. = ψιχαλίζει.

φ' γ ο ύ ἡ = τὸ χτιστὸ γωνιαῖο τζάκι τοῦ Σκυρ. σπιτιοῦ.

φ ε λ ᾶ ρ. = ὠφελεῖ, ἀξίζει, εἶναι κατάλληλο. δὲ φ ε λ ᾶ τ ί β ο τ α = δὲν κάνει γιὰ τίποτα, δὲν ἀξίζει τίποτα.

φ ε λ ι ά ζ ο υ ρ. = σιάζω, ἰσοπεδώνω γιὰ νὰ ἐφαρμόσει. Π.

φ ε ρ ρ ό' η ἡ = φ ε ρ ρ ὰ (πυρρὰ) γῆ, σιδηροῦχο, κοκκινωπὸ χῶμα. ὁ Παπαγεωργίου γράφει φ α ι ρ ό' η = γῆ σιδηρόχρους καὶ ὁ τόπος Φ α ι ρ ό γ ε ι α.

φ ε ρ ρ ὲ ς ὁ = πυρρός, κοκκινωπός. ὁ Παπ. γράφει φ α ι ρ ὸ ς = φαιός.

φ έ τ ι ἐπιρ. = ἐφέτος.

φ ι λ ι ὰ ἡ = δῶρο.

φ ι ν ά ζ ο υ ρ. = φωνάζω. φ ί ν α ξ α, ν ὰ φ' ν ά ξ ο υ.

φ ι ρ ά ρ ο υ ἢ φ ι ρ ί ρ ο υ ρ. = λιγοστεύω, μένω λειψός, ἐλαττωματικός.

φ ι ρ φ ι ρ έ ν ι ο ς - α - ο = κεῖνος ποὺ εἶναι καμωμένος ἀπὸ φ ι ρ φ ι ρ ὶ = φαρφουρί, πορσελάνα λεπτή, διαλεχτή.

φ' λ ά ο υ ρ. = φυλάγω. Π.

φ λ έ 'α καὶ φ λ έ γ α ἡ = 1) φλέβα. 2) πηγὴ νεροῦ, ὄνομα τοποθεσίας.

φ λ ι σ κ ο ύ ν ι βλ. β λ η χ ο ύ ν ι.

φ λ ο μ ὸ ς ὁ = φλόμος, εἶδος χόρτου ἄγριου μὲ κίτρινα λουλούδια, τὸ ρίχνουν στὴ θάλασσα, καὶ ναρκώνουν τὰ ψάρια καὶ τὰ πιάνουν, ἐκφρ. σ ὰ ν τ ὸ φ λ ο μ ω μ έ ν ο ψ ά ρ ι.

φ λ ο μ ώ ν ο υ ρ. = γεμίζω καπνό, φ λ ό μ ω τ σ ε τὸ σ π ί τ ι = πούμωσε τὸ σπίτι, ἔπηξε ἀπ' τὸν καπνό.

φ 'ν ὴ ἡ = φωνή.

φ ό β η σ τ ρ ο τὸ = φόβητρο, φριχτό.

φ ο β ι σ μ έ ν ε ς - η - ο = ἐπικίνδυνος, ποὺ ἔχει φόβο νὰ κάνει ἢ νὰ πάθει κακό.

φ ο ρ α σ ὰ ἡ = ὑποψία.

φ ό ρ ν ε ς ὁ = φοῦρνος. Π.

φ ο ρ τ ω τ έ ρ α ἡ = φορτωτήρα, σανίδα ποὺ προσθέτουν πάνω στὸ σομάρι καὶ ἐξέχει ἀπ' τὶς δυὸ μεριές, γιὰ νὰ σωριάσουν ἀπάνω της περισσότερο φορτίο. Π.

φ ο ρ ῶ μ α ι ρ. = ὑποπτεύομαι, ἔχω ὑποψίες.

φ ο υ γ λ ά ρ ο ς ὁ = καμινάδα, φουγάρο.

φ ο ύ ρ γ α ν α τὰ = φρύγανα.

φ ο ύ ρ κ α ἡ = κρεμάλα.

φ ο υ σ ᾶ τ ο τὸ = στρατός, κατ' ἐπέκτασιν κόσμος πολύς.

φ ο ύ σ' μ α τὸ = φύσημα, ἀναπνοή: ἔ χ ε ι δ ρ ά κ ο υ φ ο ύ σ' μ α.

φ ο ύ τ' μ α τὸ = φτύσιμο, φτύμα.

φ ρ α g ο μ α κ ά ρ ο ν α τὰ = τὰ ἀγοραστὰ μακαρόνια, τὰ ἕτοιμα, ὄχι τὰ σπιτικά,

φ ρ ά g ο ς - α = ὅποιος φορεῖ Εὐρωπαϊκὰ ροῦχα.

φ ρ ζ ι χ τ' κ ὸ ν ε ρ ὸ τὸ = βροχὴ πολὺ δυνατή, ἴσως φριχτό.

φ ρ ο κ α λ ά τ σ α τὰ = χόρτα τοῦ βουνοῦ μὲ κίτρινο χρῶμα, μ' αὐτὰ βάφουν ὅ,τι θέλουν κίτρινο.

φ ρ ο κ ά λ ι ἢ φ ρ ό κ α λ ο τὸ = ἡ σκούπα Π.

φ ρ ο κ α λ ί δ ι τὸ = σκουπίδι. Π.

φ ρ ο κ α λ ο ῦ ρ. = σκουπίζω.

φ ρ ο ύ σ' λ ο τὸ = σκύβαλο, σκουπιδάκι μικρό. Π.

φ' τ ὰ τὰ = φυτά, μόνο τὰ κλήματα ποὺ εἶναι γιὰ φύτεμα. Π.

φ τ ᾶ ς ὁ = μεγάλο μαντήλι ἀπὸ γαλάζιο σκοῦρο ὕφασμα, βαμβακερὸ ἢ μεταξωτό, ποὺ βάζουν στὸ κεφάλι οἱ Σκυριανές.

'φ τ ά τ σ ο ι λ ο τὸ = ἑφτάκοιλο, εἶδος κλήματος ποὺ κάνει πολὺ μεγάλα τσαμπιά, ἑφτὰ κοιλὰ τὸ ἕνα λένε, γι' αὐτὸ καὶ φτάτσοιλο.

φ τ ε λ ι ὸ ς ὁ = πτελέα, δέντρο. Π.

φ τ ε ν ὸ τὸ = λεπτό, στενό, ψιλό.

φ τ ε ρ ν ι ά ζ ο υ ρ. = σπρώχνω μὲ τὴ φτέρνα βλ. Τομ. Ι σελ. 85.

φ τ ε ρ ν ί τ η ς ὁ = τὸ πετσὶ ποὺ εἶναι στὸ πίσω μέρος, ἡ φτέρνα ἀπὸ τὰ τροχάδια. Π.
φ τ ὶ τὸ = αὐτί, φ τ ι ὰ τὰ πληθ.
φ τ ο ῦ ρ. = φτύνω, φ ο ύ τ᾽ σ ε = φτύσε, φ ο ύ τ᾽ ξ α = ἔφτυσα.
φ υ λ α κ ά ρ η ς ὁ = δεσμοφύλακας.

Χ

χ α β α λ ὲ ς ὁ = μπελᾶς, φόρτωμα. λ. Τουρκ·
χ α β ά ν η ς ὁ = φαγάνης, ἀχόρταγος.
χ α β ᾶ ς ὁ = σκοπός, ἦχος τραγουδιοῦ.
χ α δ ε ύ ο μ α ι ρ. = καμαρώνω, χαίρομαι. χ α δ ε ύ τ η κ α, χ α δ ε μ έ ν ε ς.
χ α δ ο ύ λ α ἡ = ταψάκι βαθουλὸ μπακιρένιο, βλ. Τομ. Ι σελ. 140.
χ α δ ο ύ λ η ς · α = χαϊδεμένος, χαϊδεμένη.
χ α δ ο ύ λ᾽ κ ο τὸ = χαϊδεμένο.
χ α ή ρ ι τὸ = προκοπή, πρόοδος. λ. Τουρκ.
χ α λ α δ ρ ο μ ι ὰ ἡ = εἶδος ἀγράμπελης, φυτό.
χ ά λ ε ς ὁ = τὸ κεντρὶ τῆς βουκέντρας. Π.
χ α λ κ ο ῦ λ α ρ ο τὸ = εἶδος γύλλου, ψάρι.
χ α λ᾽ ν ὰ τὰ = χαλινάρια.
χ α λ᾽ ν α ρ ά τ ε ς · ο = ἄλογο ἢ ἄλλο ζῶο μὲ ἄσπρες καὶ μαῦρες λουρίδες. Π.
χ α λ᾽ ν ὲ ς ὁ = τὸ λουρὶ ποὺ περνᾶ ἀπ᾽ τ᾽ ἀνάστολο σταυρωτὰ πάνω στὰ δάχτυλα καὶ βαστᾶ τὸ τροχάδι στὸ πόδι. Π.
χ α μ ά δ α ἡ = ἡ ἐλιὰ ποὺ ὡριμάζει καὶ πέφτει ἀπ᾽ τὸ δέντρο καὶ τὴ μαζεύουν ἀπὸ χάμω.
χ α b᾽ λ ὲ ς - ὸ = χαμηλός.
χ α μ ο λ ι ὸ ς ὁ = εἶδος φυτοῦ.
χ α b᾽ λ ο λ ό γ ι α σ τ ε ς ὁ = χαμηλοβλεπούσης, ταπεινός.
χ α b ά ρ ι τὸ = εἴδησι.
χ α b α ρ ο λ ό γ ο ς ὁ = 1) ταξειδιάρης, ἡ πεταλούδα, ποὺ ὅταν πετᾶ κοντά σου, λένε, πῶς σοῦ φέρνει εἴδησι. 2) ὁ μαρτυριάρης, ὁ κουσκουσούρης ποὺ φέρνει λόγια ἀπ᾽ τὸν ἕνα στὸν ἄλλο.
χ α μ ώ ϊ τὸ = χαμώγιο. Π.
χ α ν᾽ κ ο λ ό γ ο ς ὁ = χαλικολόγος, μεγάλο καλάθι. Π.
χ α ρ α᾽ ὴ ἡ = χαραματιά, χάραγμα φρ. : ἀ π ὸ χ α ρ α᾽ ῆ ς. βλ. τομ. Ι σελ. 161.
χ α ρ α ν ὶ τὸ = τέντζερης, χύτρα. Π.
χ α ρ α τ ζ ῆ ς ὁ = αὐτὸς ποὺ εἰσέπραττε τ ὸ χ α ρ ά τ σ ι, τὸν κεφαλικὸ φόρο.
χ α σ κ α ρ ί ζ ο υ ρ. = γελῶ δυνατά.
χ ι ε λ ε δ ὸ ς ὁ = ἄλογο ἢ βώδι μὲ χρῶμα σὰ χελιδόνι, ἄσπρη κοιλιὰ καὶ μαύρη ράχη. Π.
χ έ ρ α ἡ = 1) ἡ χήρα. 2) τὸ χέρι. 3) τὸ πιάσιμο, ἡ λαβὴ τοῦ ἀρότρου. Π.
χ ε ρ ε ύ ο υ ρ. = χηρεύω.
χ ε ρ᾽ κ ὸ τὸ = 1) τὸ χρηματικὸ δῶρο τοῦ νέου ἔτους. 2) Ὁ σεφτές, ἡ ἀρχή : κ α λ ὸ χ έ ρ᾽ κ ό.
χ ε ρ ό β ο λ ο τὸ = ὅσα στάχυα χωροῦν μὲς στὸ χέρι καὶ θερίζονται μὲ μιὰ δρεπανιά.
χ ι λ ι μ ι d ρ ί ζ ο υ ρ. = χρεμετίζω.
χ ι ό τ η ἡ = χαίτη. Π.
χ ι ω μ α ί ρ ι τὸ = ἀρχ. χίμαιρα. κατσίκι ἑνὸς ἔτους. Π.
χ λ ά b ο υ ρ ο τὸ = σκιάχτρο. Π.
χ᾽ λ ὲ ς ὁ = μουσταλευριὰ πληθ. χ᾽ λ έ δ ε ς οἱ. Π.
χ᾽ λ ι ά ρ α ἡ = κουτάλα, χ᾽ λ ι ά ρ ι τὸ = κουτάλι.
χ᾽ λ ο ύ τ σ α ἡ = εἶδος ψάρι.
χ λ ω μ ώ ν ο υ ρ. = χλωμιάζω.
χ λ ω ρ ὸ τὸ = εἶδος φρέσκου τυριοῦ.
χ λ ω ρ ό κ᾽ λ ο ρ α ἡ = κουλούρα Πασχαλιάτικη μὲ κόκκινα αὐγὰ καὶ πλουμίδια βλ. Τομ. Ι σελ. 136.
χ᾽ μ ο ύ ν α ς ὁ = χειμώνας.
χ ν ο υ τ ί ζ ο υ ρ. = χνωτίζω, μυρίζω ὅπως τὰ σκυλιά.
χ ο ί ν ι κ α ἡ = ἀρχ. χοίνιξ, μέτρο γιὰ τὰ Δημητριακά. Π.
χ ο λ ι ά ο υ ρ. = θυμώνω, χ ό λ ι α κ α, χ ο λ ι α σ μ έ ν ε ς.
χ ο ῦ μ α τὸ = χῶμα.
χ ο ύ ν ω ρ. = θάβω, κρύβω μέσα στὴ γῆ. π ο ῦ τ έ χ ο ύ κ α ν ε ; = ποῦ τὸν θάψανε ;
χ ο ύ σ τ ρ ι α ἡ = κρύπτη, μέρος ποὺ κρύβουν, χώνουν.
χ ρ έ μ ι τὸ = χράμι, μάλλινο λεπτὸ σκέπασμα. λ. Τουρκ.
χ ρ ί σ τ η ρ. = πασσαλείφτηκε.
χ ρ ζ ὸ ς τὸ = χρέος.
χ ρ ο ῦ ρ. = μεταχειρίζομαι, κάνω χρῆσι, δ ὲ d έ χ ρ ο ῦ μ ε = δὲν τὸν μεταχειριζόμαστε, ν ὰ τ ὲ χ ρ ή σ ε ι = νὰ τὸν μεταχειρισθεῖ.
χ ρ ο ύ σ ω μ α τὸ = χρυσή, ἴκτερος. Π.
χ᾽ σ ὲ ς · ἡ · ὸ = χρυσὸς · ἡ · ό.
χ᾽ σ ο λ ο ύ ρ ι τὸ = χρυσὸ σειρήτι, ἕνα δάχτυλο πλάτος, ποὺ βάζουν γύρω στὴ γουνέλα καὶ τὸν καπουχᾶ.
χ᾽ σ ό ν ε μ α τὸ = χρυσῆ κλωστή, νῆμα.
χ᾽ σ ό ξ᾽ λ ο τὸ = χρυσόξυλο, ξύλο ἑνὸς δεντροειδοῦς θάμνου (ἐπιστημ. r h u s c o t i n u s) ποὺ βάφουν χρυσαφὶ ἢ πορτοκαλὶ χρῶμα.
Χ᾽ σ τ ὸ ς ὁ = Χριστός.
Χ᾽ σ τ ι α ν ὲ ς ἡ - ὸ = Χριστιανὸς · ἡ · ό.
χ τ έ ν ι τοῦ ἀργαλειοῦ.
χ ω ν ι ά ζ ο υ ρ. = γεμίζω καπνό, θολώνω, σκοτεινιάζω ἀπ᾽ τὸν καπνό.
χ ω ρ ο γ έ ρ α ἡ = χωρογύρα, ποὺ δὲν κάθεται σπίτι της ποτέ.

Ψ

Ψ α κ ώ ν ο μ α ι ρ. = πικραίνομαι, φαρμακώνομαι. ψ α κ ώ θ' ν α, ψ α κ ω μ έ ν ε ς.
ψ α ρ γ ὰ ἐπιρ. = χθὲς βράδυ. Π.
ψ α ρ μ ὸ ς ὁ = εὔθραστα πετρώματα. ὁ Δ έ φ φ ν ε ρ λέγει σ χ ί σ τ η ς μ α ρ μ α ρ υ γ ι α κ ό ς. Π.
ψ α τ σ ὶ τὸ = φαρμάκι, δηλητήριο.
ψ α χ ά ζ ο υ ρ. = ψάχνω. Π.
ψ α χ ν ὸ ψ ω μ ὶ = μπαγιάτικο.
ψ ε γ ά δ ι τὸ = ψόγος, ἐλάττωμα.
ψ ε γ α δ ι ά ζ ο υ ρ. = κολλάω ψεγάδια, κακολογῶ. ψ ε γ α δ ι α σ μ έ ν ε ς = ἐλαττωματικὸς Π.
ψ έ ρ ο ς ὁ = ἡ ψεῖρα.
ψ ε ρ ο σ κ ο τ ώ ν η ς ὁ = τσιγκούνης.
ψ' λ ο ν έ σ τ ρ α ἡ = τεχνίτρα, κείνη ποὺ νέθει ψιλό, διαλεχτὸ νῆμα.
ψ ό μ α τὸ = ψέμα.
ψ ω μ ο μ ά d' λ ο τὸ = τραπεζομάντηλο.

Σημείωσις : Ὅσαι λέξεις ἔχουν Π. σημαίνει ὅτι ἀναφέρονται στὸ γλωσσάριον τῆς Ἱστορίας τῆς Σκύρου Δ. Παπαγεωργίου. Πάτραι 1909.

ΒΡΙΣΙΕΣ ΚΑΙ ΚΟΡΟΪΔΙΕΣ

Α

1) Ἀ β ρ ο d ο λ ό ϊ σ τ η = ἀκαταλόγιστη, ἄκριτη, ἀνόητη.
2) Ἀ γ έ λ α σ τ ε ς Λ ά ζ α ρ ε ς = κατσούφης, γρουσούζης.
3) Ἀ γ ι ά d ρ ο π η = ἀναιδής, ἀδιάντροπη.
4) Χ α χ ό λ ο ! Ἀ γ ι ώ τ η ! = ἠλίθιε, βώδι, εἰρων. γιατὶ ἔτσι λένε τὰ βώδια.
5) Ἄ γ' λ ε ς = εἰρων. ἀνόρεξος, λιγόφαος, π. χ. Ἔ ν α ι δ ὰ ἕ ν α ς ἄ γ' λ ε ς. (ἄμα τρώει πολύ).
6) Ἀ θ ε ό φ ο β ε = ἀθεόφοβε.
7) Ἀ κ α μ ά τ' λ α ς = μεγάλος τεμπέλης, ἀκαμάτης.
8) Ἀ λ α τ ε ρ ὸ μ α δ η σ μ έ ν ο = μὲ σημάδια στὸ πρόσωπο, ἄσκημος.
9) Ἀ λ' π ο ὺ π ο ν ι ε ρ ε μ έ ν η = πονηρός.
10) Ἀ λ ο γ ο κ α π ά ν α = φλύαρη κι' ἀνόητη·
11) Ἀ ν α δ ε ύ τ ρ ι α = κουτσομπόλα.
12) Ἀ ν α κ α ρ ο ύ σ α = εἰρων. τεμπέλα, ἀκαμάτρα.
13) Ἀ ν α κ α τ ώ σ τ ρ α = κουσκουσούρα.
14) Ἀ ν α b λ η σ μ έ ν ε ς = χορτᾶτος, φουσκωμένος.
15) Ἀ ν α d ο λ ο κ ο ρ μ ο ύ σ α = ψηλὴ κι' ἄχαρη.
16) Ἀ ν ά d ο λ ο κ ο ρ μ ὶ = ἄχαρη.
17) Ἀ ν α σ τ σ ε λ ώ ρ α = τεμπέλα, ποὺ εἶναι ὁλοένα ξαπλωμένη ἀνάσκελα.
18) Ἀ ν ά φ ρ α d η = ἄκριτη.
19) Τ' ἀ ν έ μ ο υ ὁ γ υ ι ό ς, «ἡ θ' γ α τ έ ρ α» } = τοῦ διαβόλου.
20) Τ' ἀ ν έ μ ο υ ἡ κ λ η έ ρ α }
21) Ἀ ν ε ρ ά δ α τ ο ῦ Κ ο d ύ λ ο υ π α π α δ ι ὰ τ' ἀ ν ε μ ο μ ύ λ ο υ = ἄσκημη σὰν τὶς Νεράϊδες τοῦ Κονδύλου (νεκροταφείου) καὶ ἐλαφρά, εὔκολη.
22) Ἀ ν η π ρ ό κ ο π η = χωρὶς προκοπή.
23) Ἀ τ ζ ί δ ι = ἀγκύλι, πειρακτήριο, π. χ. Κ α κ ὸ ἀ τ ζ ί δ ι ἔ ν α ι !
24) Ἀ π α τ ζ ε λ λ ά ρ η ς = ἀγγελιαφόρος, εἰρων. ὅταν δὲν ἐπιτύχει ἢ ἀργήσει νὰ γυρίσει. στὸ θέλημα ποὺ τὸν ἔστειλαν, λένε : Ἀ μ' ἔ σ α ι ἀ π α τ ζ ε λ λ ά ρ η ς !
25) Ἀ π ο μ ο ν ά δ ι = καχεκτικός, ζαρωμένος, σὰν τὸ ζῶο ποὺ μένει ἔξω ἀπ' τὴν ἀγέλη.
26) Ἀ π ο σ ε ρ μ έ ν η σ τ σ ύ λ α = ἀδύνατη, μὲ νερουλιασμένα κρέατα, σὰν τῆς σκύλας ποὺ εἶναι τραβηγμένη ἀπ' τὸ βύζαγμα καὶ κρέμωνται οἱ μαστοί.
27) Ἀ π ο σ ω σ ὼ = ποὺ θέλει νἄχει τὴν τελευταία λέξι, ν' ἀποσώσει.
28) Ἀ π ο φ ρ ο κ α λ ί δ ι = σκουπίδι, τιποτένιος, ἀνάξιος.
29) Ἀ π ρ ί π α σ τ η = ἄπρεπη, ποὺ κάνει ἄπρεπα πράγματα.
30) Ἀ ρ γ ο κ ά ρ α β ο = ὀκνός, ἀργοκίνητος.
31) Ἄ ρ ε ι ο ς = παιδὶ τρελλὸ καὶ ἀνυπότακτο, π. χ. Γ ι ὰ μ ά ν ν α ἐ d ᾶ ν α ι τ ο ῦ τ ε ς ὁ Ἄ ρ ε ι ο ς.
32) Ἀ ρ ν ο τ σ ο ί λ η ς = κοιλαρᾶς, πλαδαρός.
33) Ἀ σ τ ρ α π ο κ α μ έ ν ε ς = κακομοίρης.
34) Ἀ φ ω ρ ε σ μ έ ν ε ς = ἀφωρεσμένος.
35) Ἀ χ α έ ρ ε υ τ η = χωρὶς χαήρι καὶ προκοπή.
36) Ἀ χ ε ι λ ο κ α π ά ν α = φλύαρη, γλωσσού !

37) Ἀχμάκαρος = τεμπέλης ἢ βλάκας μεγάλος.
38) Ἀχρόν'στη, ἀχρον'σά.

Β

39) Βαμμένες } = φθονερός.
40) Βρασαdέρα }
41) Βρασμένες = παράξενος, ἰδιότροπος.
42) Βερέμης = κιτρινιάρης, χτικιάρης, ἀσθενικός.
43) Βώδι Ἀdριώτικο = ἠλίθιος, βλάκας.

Γ

44) Γαδαρέκλω = ἀγενεστάτη, μεγάλη γαϊδούρα.
45) Γαϊδούρα ἀπὸ τὶς Ἀρραγάδες = ἴδια σημασία μὲ τὴν προηγ.
46) Γεβεdισμένη = ντροπιασμένη.
47) Τὸ γέλιο τσαὶ τὸ bαίγνιο = ὁ γελοῖος, τὸ κορόϊδο.
48) Γεννοτσοίλα = ψεύτρα, ποὺ γεννᾶ ἀπ' τὸ κεφάλι της τὰ ψέματα.
49) Γιάνν'ς τ' γιαλοῦ = ἠλίθιος, ἄμυαλος. Τὸ ὄνομα ἀπὸ ἕνα τρελλὸ ποὺ ἔζησε στὸ γιαλό.
50) Γιδιὰ = τὸ τουλούμι, χονδρός, ἄκομψος.
51) Μ'σογεμάτη γιδιὰ = γυναίκα μὲ πλαδαρὰ κρέατα.
52) Γιοβάννα = πονηρὴ κι' ἀνήθικη.
53) Γλυφοσκούτελο = παράσιτος, πεινασμένος, λαίμαργος.
54) Γλυμμένες ἀπὸ τ'ς Ἀνεράδες = ἄσκημος, ἀδύνατος.
55) Γλωσσοκοπάνα = γλωσσού, φλύαρη,
56) Γ'ρούνι τ'ς ἑστσᾶς = τῆς συκιᾶς. σὰν τά γ'ρούνια ποὺ τρῶνε σῦκα κι' εἶναι πιὸ παχειὰ ἀπὸ τὰ ἄλλα.
57) Γ'ρούνι ἑστσιώτ'κο τσαὶ μακρομύτ'κο. } ὁ πολὺ χυδαῖος, ἀδιάκριτος καὶ πρόστυχος.
58) Γ'ρούνι καταλάτσερο = καθ' ὁλοκληρίαν.
59) Γουρ'νομ'τσούνης = ἀδιάκριτος, ἄσκημος.
60) Γυφτοστσέπαρνο = πρόστυχος καὶ στραβοπόδης.

Δ

61) Διαολόσπερμα = κοιν. πονηρός, κακοήθης, κατεργάρης.

Ε

62) Εἰδωλιά, εἴδωλο = ἄσκημος, ἀποκρουστικός.
φρ. εἴδωλο τσαὶ παραστόλι τσαὶ καλάθι τ' Ἀποστόλη.
63) Ἔχτωρμα = ἔκτρωμα.
64) Ἀρπετὲς = εὐκίνητος, σβέλτος, εἴρων. Ἀμ' ἔσαι ἀρπετές! ἅμα ἀργεῖ νὰ γυρίσει ἢ νὰ κάμει κάτι.
65) Ἑφταβάβαθες: = ποὺ θέλει ἑφτὰ γαβάθες φαῖ γιὰ νὰ χορτάσει, φαγᾶς, τσανακογλύφτης.

Ζ

66) Ζαβόκοτα = κουτή.
67) Ζερβοκ'τάλα = ὁ ἀριστερός.
68) Ζ'λιαρόγατο = ὁ ζηλιάρης.
69) Ζ'μιαρόγατο = ὁ ἀπρόσεκτος, ζημιάρης.
70) Ζουbερίνα = γυναίκα ἄσκημη σὰ φάντασμα.
71) Ζούbερο τ'ς Κατάκλειας = ἄσκημος (Κατάκλεια = τοποθεσία).
72) Ζ'λάτσι = ζωουλάκι, κουτός, ἀνόητος, π.χ. ἔdα ζ'λάτσι ἔναι τοῦτες δά!
73) Θ'λάκω = κοντή.

Κ

74) Κακαρᾶς πατ'μένες = γουρλομάτης σὰν τὸ βάτραχο ἅμα τὸν πατήσουν.
75) Κακοπρασμένες = κακομαθημένος, πρόστυχος, χωρὶς ἀνατροφή.
76) Κακοχάρα'ες = ἄσκημος, μὲ κακὰ χαραγμένα χαρακτηριστικά.
77) Κακόψανος = ἀχώνευτος, ποὺ κάθεται στὸ στομάχι σὰν τὸ κακόψανο (κακόβραστο) ὄσπριο.
78) Καλαbοτσὰ = χλωμή, κίτρινη σὰν τὸ καλαμπόκι.
79) Καλαρτ'μένο μακαρόνι = παστρικὸ ὑποκείμενο, λέρα, κατεργάρης.
80) Καλὸ κ'μάσι = (ἴδια σημασία μὲ τὴν προηγούμενη).
81) Καματερὸ = βώδι, ἠλίθιος.
82) Καπάνα = γλωσσού. Καπάνα καὶ γιοβάννα = πονηρή, ἀνήθικη καὶ φλύαρη.
83) Καπατσωμένη βαβάθα = ὕπουλος.
84) Τὰ καπάνια τ' φούρνου σ' = εἴρων. τὰ χείλια σου.
85) Καραβοπηδ'μένη = ἀνήθικη.
86) Καρατζουδιάρ'σσα = θεατρίνα, ποὺ παίζει στὸν καραγκιόζη.
87) Καραbαχείλω ἢ ὀbρελλαχείλω = ποὺ ἔχει μεγάλα, κρεμαστὰ χείλια (ἴσως ἀντὶ ἀραποχείλω).
88) Καρδιακλῆς — εἴρων. γενναῖος, μὲ καρδιὰ π. χ. Ἔναι δὰ τσαὶ καρδιακλῆς! σὰ φοβᾶται πολύ.
89) Κασσιδιασμένες τρά'ος = κασσίδης.
90) Τσερατοφορτωμένες = κερατᾶς μεγάλος.

91) Τσερμεσούτι = κουρελόρουχο βρώμικο φόρεμα.
92) Τσεφάλιἀγύριστο = ξεροκέφαλος.
93) Τσεφάλιτσ'μισμένο } = κουτός,
94) » πλαγιασμένο } ἠλίθιος.
95) » πρόβειο = ἀνόητος, χάχας, φρ. Ἔdα γελᾶς σὰ bρόβειο τσεφάλι; = ὅπως χάσκει τὸ κεφάλι τὸ πρόβειο στὸ τσεγκέλι τοῦ χασάπη.
96) Τσεχρὲς = χλωμάδα, κιτρινίλα, περιφρον. Χαρὰ στὸ τζεχρὲ ποὔχει.
97) Τσιdῆς = πειραχτήριο, ποὺ κεντᾶ, σὰν τὸ διάβολο π.χ. Σὰν τὸ τσ'dῆ μὲ περάζεις.
98) Κλασομούνα = βρωμερή, ἀνήθικη, περιφρον.
99) Κλασορέπαdο = περιφρ. παλιοφούστανο, γύναιον.
100) Κλεφτολα'ωνίκα } = κλέφτρα.
101) Κλεφτουρίδω }
102) Κλέφτρια, ψεύτρια τσ' ἀπ' οὗλα τ' ἄλλα.
103) Κνώδαλο = τιποτένιος, βλάκας.
104) Ἡ τσ'λιὰ τ' δαιμόνου = πονηρός, ἐφευρετικός.
105) Κοτσ'νόψαρο, ψάριἀπὸ τ'γυάλα = κοκκινομάλλης.
106) Κοκορόμυαλες.
107) Κον'δορούdης = ψειριασμένος (ρούdα = τὰ μαλλιὰ τὰ κομμένα πόλκα.)
108) Κοdοπίθαρο = κοντόχοντρος.
109) Κορθόγ'λες = ἄχαρος, μεγαλοκέφαλος.
110) Χαμένο κορμί.
111) Κοσσορὸ = ναζού, τσακίστρα.
112) Κούρβα = πόρνη.
113) Κορεμένο ἀρνί,
μὲς στὸ χαρανί,
πάει ὁ ψέρος τσαὶ λαλεῖ.
στὸ σγουρό σου τὸ μαλλί.
114) Κορεμένο γίδι
ποὺ πᾶς στὸ πανηγύρι.
115) Κουρλάφτης = μὲ μεγάλα αὐτιά, ποὺ κάνουν πέρα ἀπ' τὸ κεφάλι.
116) Κουρουκαφᾶς = λ. Τουρκ. ἐλαφρόμυαλος.
117) Κουρούνα τ' Πασσάλου = ἀνόητη (Πάσσαλες τοποθεσ.)
118) Κουρούνα μ', λαbόρα μ'! = εἰρων. βλάκα, ἀνόητη.
119) Κουρ'ναυγὸ = ἀνόητη.
120) Κούτσορο = κούτσουρο.
121) Κωλοβροdοὺ = ἀνήθικη, ντροπιασμένη.
122) Κωλοκαθιὰ } = κοντός, κοντή.
123) Κωλοκάτσι }
124) Κωλομ'τσούνης = ἄσκημος.
125) Κωλοbασμένες = κοντός.
126) Κωλοπετσωμένες = ἔξυπνος, τετραπέρατος.
127) Κωλοπ'τίτσα = κοντή.
128) Κωλοσφότζι = περιφρον. βρωμερός, ποταπός, τιποτένιος, π. χ. Γιὰ μάννα! τὸ κωλοσφότζι, ποὺ μ'λᾶ τσ' ὅλας!

Λ

129) Λάμια = κακιά, καταστροφεύς.
130) Λαbυρένιες! = φωτεινός, λαγαρός, διάφανος, λαμπρός, εἰρων. γιὰ τοὺς πολὺ μελαχροινούς.
131) Λαπόρδα = ἀγενής, πρόστυχη.
132) Λαπούρα = πλαδαρά.
133) Λαφραdώνα = ἐλαφρά, ἀνόητη.
134) Λιτζέρα = λιγνή, ἀδύνατη.
135) Λιγνέ μ' τσ' ἀτζελομάτη = εἰρων.
136) Λ'μακόνι = λαίμαργος, λιμάρης, πεινασμένος.
137) Λ'μόστσ'λο = λιμασμένος, πεινασμένος.
138) Λ'μόψ'λο = πεινασμένος, σὰν τοὺς ψύλλους τῆς μάντρας ποὺ ἅμα φύγουν τὰ πρόβατα καὶ μείνουν χωρὶς φαΐ, τσιμποῦν πολὺ δυνατά.
139) Λ'μόχανα = μικροὶ χάνοι (ψάρια), περιφρον. ἀνάξια, ἀσήμαντα ὄντα.
140) Λύκος μονοκόκκαλες = βαρύς, ἀλύγιστος.
141) Λόgρα = ἀχόρταγη, λαίμαργη.
142) Λουλούδα = ζωηρή, ἐλαφρά.
143) Λούρδα = ἀκάθαρτη, συχαμένη.
144) Λύχνος ἀξεφτύλιστες = κατσούφης, ἀγέλαστος.
145) Λωλοπούλι = ἄμυαλος.
146) Λωλόσφαχτο = ἀνόητος.

Μ

147) Μακριοκανιόλα = μὲ μακριὰ πόδια.
148) Μαλαηδόνα = ἐλαφρά, παλαβή.
149) Μαλλιαρόβρουβα, μαλλιασμένη βρούβα = γυναίκα τριχωτὴ καὶ κακιά.
150) Μαμ'κοῦκος = ἠλίθιος.
151) Μαdαλοσά'ωνο = ποὺ ἔχει σαγόνι τετράγωνο.
152) Μαστρανάποδες = ἰδιότροπος.
153) Μελαgόσακο ἢ μελαgοσάκκ'λο = μαυροκίτρινος, σακκὶ ἀπὸ μελάγγι.
154) Μονόχνωτες.
155) Μοστσίδω = κορίτσι ἀνόητο, μοσχίς, δαμάλα.
156) Μ'ζόρα = μουντζούρα, πολὺ μελαχροινή.
157) Μ'νόψερα = φορτική, κολλητσίδα.
158) Μούλ'θας, ἀγριομούλ'θας = κατσούφης, ἄκεφος, μελαγχολικός.
159) Μουχτερὸ = βώδι, βλάκας.

160) Μ π ε λ ο ὺ = ἀνόητη, κουτή.
161) Μ π ε ρ b ά σ ω = πονηρή, κατεργάρα.
162) Μ π λ ό σ κ α = κοντόχοντρη.
163) Μ π ο υ κ' β ά λ λ α = ἀνόητη, ἄμυαλη.
164) Μ π ο ύ d α ρ ο ς = βαρύς, ἀγέλαστος.
165) Μ π ο υ ρ δ ο ύ σ η ς = ἄκομψος, κουτός.
166) Μ' ξ ό β ω δ ο = παιδὶ καχεκτικὸ καὶ κλαψάρικο.
167) Μ' ξ ό τ ρ α' ο ς = μύξης, κλαψιάρης.

N

168) Ν ε ρ ά g ω = φθονερή, κίτρινη.
169) Ν ι ά ο υ - b ά ο υ = τὸν κακό σου τὸν καιρό.
170) D ο υ ρ d ο ύ λ α = ζωηρή, ἐλαφρά.
171) D ω μ α σ σ ά ρ α = μεγάλη πόρνη.
172) D ώ σ σ α = πόρνη.

Ξ

173) Ξ ε ν ε ρ ι σ μ έ ν ο κ λ ω σ σ ο π ο ύ λ ι = παραζαλισμένος, ποὺ τἄχει χαμένα.
174) Ξ έ φ ρ α' ο κ α π ά ν ι = ἐλευθερόστομη. γλωσσού.
175) Ξ υ ρ α φ ο λ ο υ ρ ί δ α = ποὺ κόβει τὸ κεφάλι του.
176) Ξ ω δ' κ ὸ = ἄσκημη. Ξ ω δ' κ ὸ τ' ς Π ε τ ρ ο ύ λ α ς. Ξ ω δ' κ ό τ' Π ε λ α ῖ τ η.

Ο

177) Ὄ ρ ν ι ο τ' Θ ε ο ῦ = ἀνόητη.
178) Ὀ ρ ν ύ α ς = δαίμονας (ἴσως Ἐρινὺς) φρ. Σ ο ῦ σ α ι ὁ μ ε γ α λ ύ τ ε ρ ε ς Ὀ ρ ν ύ α ς.

Π

179) Π α d ό ρ α = παλαβή, ἄμυαλη.
180) Π α π ο ύ κ ω = χυδαία, χωριάτισσα.
181) Π α ρ α β' ζ ᾶ ς = κρυουλιάρης, τεμπέλης, ποὺ κάθεται ὁλοένα στὸ τζάκι.
182) Π α ρ ά λ α μ α = ἔκτρωμα, ἄσκημος.
183) Π α ρ ά χ α ρ μ α = ἄσκημος, μὲ ἀκανόνιστα χαρακτηριστικά.
184) Π α σ τ ό ρ ε g α = ἀδύνατη.
185) Π α τ ά κ ω = ἀνόητη.
186) Π α χ ε ι ο κ ο κ κ ά λ α τ' Μ α χ α ι ρ ᾶ = χοντροκαμωμένη, ἄκομψη. (Μ α χ α ι ρ ᾶ ς συνοικία).
187) Τ' π ε ρ α σ μ ο ῦ ἡ σ γ ά ρ α = φαγᾶς, ἀχόρταγος.
188) Π έ π π ω = χλωμή, κιτρινιάρα.
189) Ὁ π ι σ σ έ ς, ὁ δ ε ξ έ ς, ὁ τ ε λ ε σ σ έ ς. Ἡ π ι σ σ ά, ἡ δ ε ξ ά, ἡ τ ε λ ε σ σ ὰ = ὁ πίσσος ὁ δείξος, ἡ πίσσα, ἡ δείξα.
190) Π ο ρ δ α λ ᾶ ς = καυχησιολόγος, δειλός.
191) Π ο ρ τ ο γ έ ρ α = γυρίστρα.
192) Π ο τ α μ ρ δ έ d ρ ι σ σ α = ραδιούργα.
193) Π ο τ α μ σ ε ρ μ α = σκουπίδι, ὅ,τι σέρνει ὁ ποταμός.
194) Π ο υ ρ π' λ ά δ α = παπαρούνα, γυναίκα ἐλαφρά.
195) Π ρ ω τ' ν ὴ κ α ν ά τ α = ἄνθρωπος ἀπλὸς καὶ παλαιϊκός.
196) Π ρ ί σ κ α = χοντρή.

Ρ

197) Ρ' β ο τ ζ ώ ν η ς = τραυλὸς ἢ βαρὺς ἀμίλητος.
198) Ρ ο κ ο π έ τ σ ι = ἀδύνατη σὰν τὸ πετσὶ τῆς ρόκας.
199) Τ ῆ ς π ο ρ δ ῆ ς τ ὸ ρ έ τ ζ ι ἔ χ ε = κίτρινη, ὠχρά.

Σ

200) Σ α λ ι α ρ ο μ α ν ή τ α = σαλιάρης, συχαμένος.
201) Σ α λ ο ύ φ α = μεγαλόσωμη, χοντροκαμωμένη.
202) Σ β ε ρ δ ό ν ι = φλύαρr κι' ἀεικίνητη.
203) Σ ε λ η ν ι α σ μ έ ν η = παλαβή, ποὺ κάνει σὰ νὰ πάσχει ἀπὸ σεληνιασμό.
204) Σ ε ρ ν ά μ ε ν ο = ἑρπετό, κακός, μοχθηρός.
205) Σ ε ρ σ έ μ η ς = παλαβός, ἀνόητος.
206) Σ τ σ ύ λ ε ς ἀ β ά φ τ ι σ τ ε ς = παλαβός, ἀνόητος.
207) Σ τ σ ύ λ ε ς κ ο υ ρ φ ο δ ά κ ω τ ε ς = ὕπουλος, διπρόσωπος.
208) Σ τ σ ύ λ ε ς μ α γ α ρ ι σ μ έ ν ε ς = ἀνόσιος, ἀχρεῖος.
209) Σ τ σ' λ ο μ ο ύ ρ η ς = ἄσκημος.
210) Σ κ α τ ό ψ υ χ ο ς.
211) Σ κ α τ ζ α ρ' θ ο ύ ν η ς = μὲ ἀνοιχτὰ ρουθούνια, πλατιά.
212) Σ κ ο ύ τ α = βρωμερή, ἀκατάστατη,
213) Σ κ ο ρ π α λ ε υ ρ ο ὺ = σπάταλη.
214) Σ κ ρ ό φ α = πόρνη.
215) Σ κ ρ ο φ ί δ ω.
216) Σ κ ρ ο φ έ κ λ ω = μεγάλη πόρνη, Σκροφούκλα.
217) Σ κ ρ ο φ ό π ε τ σ α = κακῆς διαγωγῆς, πόρνη.
218) Σ μ έ ρ ν α = ἀλλοπρόσαλλη, διπρόσωπη.
219) Σ ι μ' γ α δ ο π α π ο ύ κ α = εἴρων. ποὺ φορεῖ δυὸ εἰδῶν παπούτσια.
220) Σ ο υ ρ λ ά g α = ἐλαφρά, ἀνόητη.
221) Σ ο υ ρ λ ο ύ = ἀκατάστατη.
222) Σ ο υ φ ρ ό κ ω λ ε ς = ζαρωμένος, ποὺ ἔχει ρυτίδες.
223) Σ ο ύ φ ρ ω, γ ρ ι ὰ σ ο ύ φ ρ ω = γριὰ ζαρωμένη.
224) Σ π α σ α ρ χ ί δ η ς = σπασμένος ποὺ ἔχει κήλη.
225) Σ τ ε λ ι α τ σ ι σ μ έ ν ε ς = κορδωμένος, σὰ νἄχει καταπιεῖ στελιάρι.
226) Σ τ ε ρ ν ο κ ο ύ τ σ ι = τελευταῖο παιδί.
227) Σ τ ρ α β ο μ ο λ ο' η τ έ ρ α = ψεύτρα.
228) Σ τ ρ α β ο π ό δ α.
229) Σ τ ρ α β ο σ ι ν ι ό ρ α = ξεβγαλμένη, ζωηρή.
230) Σ τ ρ α τ ο κ λ α ν ο ύ = γυρίστρα.
231) Σ τ ρ ε π έ κ λ η ς = παραλυμένος κοιν. παρτσακλός.
232) Σ τ ρ ι μ μ έ ν ε ς = ἰδιότροπος.

233) Σ'd ο λ ό μ'σ σ α = ἀδύνατη,ἀσουλούπωτη.
234) Σ υ g λ ε ι σ μ έ ν ε ς = περιωρισμένος.
235) Σ φ ο d'λ ο κ ο ρ ε μ έ ν ε ς = κουρεμένος στραβὰ καὶ ἄσκημα.

Τ

236) Τ ε ν ε τ σ ὲ ς ξ ε γ ά ν ω τ ε ς = ἀνάξιος, τιποτένιος.
237) Τ ι'b α κ ά ρ η ς = θορυβοποιός, φωνακλάς.
238) Τ ο ύ ρ κ α, ἀ λ λ α μ ά ν α = βάναυση, πρόστυχη.
239) Τ ο υ ρ κ'μ έ ν'σ σ α = κακή,διεστραμμένη,
240) Τ ρ ι τ σ έ ρ η ς = τρεῖς φορὲς κερατᾶς.
241) Τ ρ ι ο τ σ ο ί λ α = φαγού, σὰν νἄχε τρεῖς κοιλιές.
242) Τ σ ι κ ν ο μ ύ τ α = ψωροπερήφανη.
243) Τ σ'b ό σ κ α τ ο = φιλάργυρος, τσιγκούνης.
244) Τ σ ι ρ λ ο π ρ ο β ι ὰ } δειλός.
245) Τ σ ι ρ λ ο σ κ ο ύ τ α }

Υ

246) Ὑ σ τ ε ρ ο ν ο ύ σ η ς = ἐπιμηθεύς.

Φ

247) Φ α γ α ν ή θ ρ ω = πολυφάγος, λαίμαργος.
248) Φ α d α σ σ ό = ἄσκημη.
249) Φ α ρ α ώ ν α = γύφτισσα, ἀνήθικη, γλωσσοῦ.
250) Φ α ρ μ α κ ο μ ύ τ η ς = } φθονερός,
251) Φ α ρ μ α κ ό π'τ α = } κακός,
252) Φ ά σ σ α = πόρνη.
253) Φ α σ'λ ο π ρ ι σ μ έ ν ε ς = κοιλαρᾶς.
254) Φ ί δ ι κ ο λ ο β ό.
255) Φ ι ρ φ ί ρ ω = ζωηρή, ἐλαφρά.
256) Φ λ ύ σ κ'ν α ς = χοντρὸς καὶ χλωμός, φουσκωμένος.
257) Φ ρ ά g ο ς τ ς' ἐ σ τ σ ᾶ ς = ἄσκημος σὰ σκιάχτρο, σκιάχτρο.
258) Φ ρ ο κ α λ ί δ ι = σκουπίδι.
259) Φ ο ρ ά δ α = μεγαλόσωμη, ἄχαρη.

Χ

260) Χ α β ά ν η ς = φαγάνης.
261) Χ α λ α κ α τ έ β α ς = ψηλός, ἄχαρος.
262) Χ α λ κ ο κ ο υ ρ ο ύ ν α = ἀνδητη,βλάκας.
263) Χ α μ α λ'π ο ὺ = ὕπουλη, διπρόσωπη.
264) Χ α μ π α ρ ο λ ό γ ο ς = ποὺ παίρνει λόγια ἀπ' τὸν ἕνα στὸν ἄλλο, μαρτυριάρης.
265) Χ α d α κ ό β ρ ε μ α = σκουπίδι, ὅ,τι βρίσκεται στὸ χαντάκι.
266) Χ ά σ κ α ρ η ς = ποὺ γελᾶ χωρὶς αἰτία.
267) Χ α υ τ α λ ε ύ ρ α ς = ἀνίκανος γιὰ δουλειά, ἄξιος μόνο γιὰ νὰ τρώει.
268) Χ ε ζ ο σ π'τ ᾶ ς = ποὺ μένει πάντα στὸ σπίτι.
269) Χ λ ά π α = ἁρπάχτρα, φαγού.
270) Χ ω ρ ο γ έ ρ α = γυρίστρα, ποὺ δὲν μαζεύεται ποτὲ σπίτι της.

Ψ

271) Ψ ε ρ ο σ κ ο τ ώ ν η ς = ἄεργος, χασομέρης, φιλάργυρος.

ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΑ

Ἀ β δ έ λ ε ς ο ἱ, ρεματιὰ στὰ Μ'σόχωρα πάνω ἀπ' τοῦ Τρεμούτση.

Ἀ γ α λ ή ν ι τό, κοιλὰς στὸ Α. Μ. μέρος τῆς Σκύρου.

Ἀ γ α λ ή π α ἡ, ἀγκάλη κοντὰ στὰ Γ ε ρ ά ν ι α π α γ ι ὰ στὸ Β. Δ. μέρος τοῦ νησιοῦ. βλ. Τομ. Ι. σελ. 46.

Ἀ γ ι ὰ ἡ, χείμαρρος μεταξὺ Φ ο ύ ρ κ α ς καὶ Κ ό d'λ ε.

Ἀ γ κ ά λ η τ ῆ ς Κ α λ ο γ ρ ι ᾶ ς ἡ, κοντὰ στὴν Ἀ τ σ ί τ α, βλ. Τόμ. Ι. σελ. 46.

Ἄ γ ν ε ς ὁ, ἀγκάλη στὴν Ἀνατολ. ἀκτὴ τοῦ Β ο υ ν ο ῦ.

Ἀ γ ρ ι ο μ έ λ ι σ σ α ἡ, τοποθεσία Ν. τοῦ βουνοῦ Θ ά λ ε ι α.

Ἀ δ ά μ ι τό, β. τοῦ κάβου Ἀ λ α τ ό μ ι.

Ἀ θ ά ν α τ ε ς ὁ, βουνὸ ἀνάμεσα Μ α ρ τ σ έ σι καὶ Κ ά τ' Κ ά b ο.

Ἀ λ α τ ό μ ι τ', λατομεῖο καὶ κάβος Α. τοῦ Π ε ύ κ ο υ βλ. Τομ. Ι. σελ. 52.

Ἀ λ ε ξ ά d ρ α ἡ, κοιλάδα στὰ Μ. Δ. τοῦ χωριοῦ.

Ἀ λ'κ ὸ τ ό, λιμανάκι ἀνάμεσα Ὄ ρ ο ς καὶ Θ ά λ ε ι α βλ. Τομ. Ι σελ. 44 καὶ 46.

Ἀ λ ο γ α τ ά ρ ι τ ό, λόφος πάνω ἀπ' τὸ Κ λ ο ύ θ ρ ο ς.

Ἀ λ ό ρ θ ο π ο υ ρ ὶ τό, ἀπόκρημνη ἀκτὴ Μ. τοῦ χωριοῦ. Ὁ Δέφνερ λέει, ἀ ρ χ α ῖ ο ν λ α τ ο μ ε ῖ ο ν π ώ ρ ο υ, βλ.Τομ. Ι σελ. 31.

Ἀ λ ό ρ θ ε ς λ ί θ ο ς ὁ, μεγάλος βράχος στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ Β ο υ ν ο ῦ, στημένος σὰν τεράστιος ἄνθρωπος, ὅπως φαίνεται κάτω ἀπ' τὴ θάλασσα βλ. Τομ. Ι σελ. 36.

Ἀ λ ώ ν η ἡ, νησάκι ἀνάμεσα Κ α μ ῆ λ ε ς καὶ Π ο δ ι ὲ ς στὸ Β. μέρος τοῦ νησιοῦ.

Ἀ λ ω ν ά κ ι τό, λιμανάκι Β. τοῦ φάρου.

Ἀ b α τ σ ί ν ι τό, κοιλάδα στὰ Μ. τοῦ χωριοῦ

Ἀ ν α β ά λ'σ α ἡ, ἡ πηγὴ τοῦ Κ η φ ι σ ο ῦ, βλ. Τομ. Ι σελ. 19.

Ἀ ν α φ ά μ α τ α τ', ὕψωμα στὸν Κ α τ' Κ ά b ο ἀπ' ὅπου ἀναφαίνεται ἡ ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου στὸ Μαρκέσι.

Ἀ ν α φ α ν ὴ ἡ, τὸ μέρος ἀπ' ὅπου ἀναφαίνε-

ται τὸ χωριό.

Ἀνεμοδούρεια τά, θέσις κοντὰ στὸν Ἀσώματε.

Ἀdριώτη, (σπηλιὰ τ'), σπηλιὰ στὴν Α. πλευρὰ τοῦ Κάστρου βλ. Τομ. Ι σελ. 30 καὶ 51.

Ἀdωνιοῦ τ', βρύσι μὲ Ἐνετικὸ οἰκόσημο κοντὰ στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἅγ. Ἀντωνίου στὸ δρόμο τῆς Λιναριᾶς.

Ἀπιὰ ἡ, 1) βουνὸ ἀνάμεσα Μπαλίτη καὶ Μαλλὰ βλ. Τομ. Ι σελ. 48 καὶ 2) θέσι κοντὰ στὶς Τρεῖς Μπούκες.

Ἀπιδιὰ ἡ, τοποθεσία στὸ Βουνό.

Ἀποκλείστρια ἡ, πέρασμα βατὸ στὴν ἀπότομη Α. πλευρὰ τοῦ Βουνοῦ, βλ. Τομ. Ι σελ. 35.

Ἀραβδόπετρα ἡ, γειτονιὰ τοῦ χωριοῦ βλ. Τομ. Ι σελ. 23.

Ἀραγάδες οἱ, ὀροπέδιο στὸ βουνό.

Ἀράπης ὁ, θέσις κοντὰ στὴν πηγὴ τοῦ Μελ'σσότοπα στὸ Βουνό.

Ἀραπίνες οἱ, βράχοι κοντὰ στὰ Μερμήτζα ποὺ μοιάζουν σὰν κεφάλια.

Ἀρὲς ὁ, 1) τάφος προϊστορικὸς σκαλισμένος μέσα στὸ βράχο κοντὰ στὸ Ἀχίλλι. 2) ξ'λένιες ἀρές, θέσι στὸ Βουνό, 3) Βαφιᾶ Ἀρὲς κάτω ἀπ' τὸ Μαρουλ'κό.

Ἄρης ὁ, λόφος καὶ χωράφι στὸ Βουνὸ βλ. Τομ. Ι σελ. 38 καὶ 52.

Ἀρκάρι καθάριο τό, ἀγκάλη κοντὰ στὸν Πεῦκο.

Ἁρμερὴ ἡ, ἀπόκρημνη παραλία κοντὰ στὶς Τρεῖς Μπούκες, λέγεται καὶ Φερρὰ Λίμνη βλ. Τομ. Ι σελ. 38.

Ἀρτεμίσι τό, ὀροπέδιο στὸ Βουνό.

Ἀσκαλοφόρος ὁ, ἀρχαία ἀποβάθρα στὸ Μέ'αλος.

Ἁσ'μοθήτση ἡ, κοντὰ στὶς Κατοῦνες τοῦ Τραχύ.

Ἀσποὺς οἱ, μικρὸς συνοικισμὸς κοντὰ στὸ Μέ'αλος βλ. Τομ. Ι σελ. 31.

Ἀστακόμαdρα ἡ, στὸ νησάκι τοῦ Ἁγι-Ἀρμόλαου.

Ἀσώματες ὁ, ρεματιὰ κάτω ἀπ' τοῦ Μαυρουνᾶ.

Ἀτσ'πᾶς ὁ, λόφος κοντὰ στὸ χωριό, βλ. Τομ. Ι σελ. 26.

Ἀτσίπολι ἡ, βουνὸ ἀντίκρυ στὸ χωριό, ἴσως Ἀντίπολι.

Ἀτσίτσα ἡ, τοποθεσία καὶ λιμανάκι κοντὰ στὸ μεταλλεῖο τοῦ σιδήρου βλ. Τομ. Ι σελ. 46.

Αὐτούμενες οἱ, τοποθεσία κοντὰ στὸ Τραχύ.

Ἀχεροῦνες οἱ, λιμάνι κοντὰ στὴ Λιναριὰ βλ. Τομ. Ι σελ. 44.

Ἀχίλλι τό, λιμάνι στὴ Ν. Α. ἄκρα τοῦ ἰσθμοῦ βλ. τομ. Ι σελ. 19. 31 καὶ 49.

Ἀχλάδιτό, ἀγκάλη στὶς Τρεῖς Μπούκες.

Ἀχλαδώνας ὁ, πάνω ἀπ' τοῦ Καλλ'κάτζαρου τὸ ποδάρι, λίγο πέρα ἀπ' τὸ δρόμο ποὺ πάει στὴν Ἀτσίτσα.

Β

Βαθράτσα τά, βαραθράκια στὸ Βουνό.

Βάθριες οἱ, βαράθριες, φυσικὲς καταβόθρες ὅπου χάνονται τὰ νερὰ πηγῆς στὸ Βουνό.

Βασιλιᾶ, (τὸ παλάτι τοῦ), ἡ μεγαλύτερη ἀπ' τὶς τρεῖς σπηλιὲς τοῦ Λιμνιωνάρη βλ. Τομ. Ι σελ. 37.

Βίχτωρας ὁ, λόφος δυτικὰ στὸ Μαρκέσι.

Βοκολίνας ὁ, τοποθεσία καὶ μάντρα μεγάλη στὰ Β. Δ. τοῦ Βουνοῦ βλ. Τομ. Ι σελ. 15,

Βολιᾶς ὁ, κοντὰ στὴ Φλέ'α.

Βούβα ἡ, = γούβα, κάτω ἀπ' τὶς Τσεραμ'τές.

Βουνό τό, ὁ Κόχυλας, τὸ ψηλότερο καὶ πολὺ ἀπότομο βουνό, στὸ Ν. Α. κομμάτι τοῦ νησιοῦ, βλ. Τομ. Ι σελ. 20.

Βοῦρλο τό, μεταλλεῖο χρωμίου.

Βρακάτες ὁ, βράχος ποὺ μοιάζει μὲ βρακᾶ στὸ Ν. Α. μέρος τοῦ Βουνοῦ.

Βράχια τά, οἱ σπηλιὲς στὸ Ν.Α. μέρος τοῦ νησιοῦ, βλ. Τομ. Ι. σελ. 30.

Βρούχια ἡ, ἀνατολικὰ τῆς Ἀτσίτσας.

Βρυκολακονήσια τά, νησάκια κοντὰ στὸ Μῶλο, βλ. Τομ. Ι, σελ. 14 καὶ 48.

Β'τίνα ἡ, ἀγκάλη κοντὰ στὴν Ἀτσίτσα.

Βωδόμαdρα ἡ, 1) θέσι Α. τῆς Φούρκας, 2) βράχοι μέσα στὴ θάλασσα ἀνάμεσα Μεγ. Ἀκρωτήρι καὶ Κατάκλεια, βλ. Τομ. Ι. σελ. 47.

Γ

Γαϊδουροπόταμος ὁ, χείμαρρος στὸ Βουνό.

Γαλάτη στοῦ, ἀγκάλη ἀνατολικὰ τοῦ Ὄρους.

Γερακοστάσι τό, λοφάκι κοντὰ στὰ Περάματα.

Γεράνια παγιὰ τά, βράχοι μαῦροι ἀνάμεσα Ἀγαλήπα καὶ Μαρκέσι, βλ. Τομ. Ι, σελ. 46.

Γεράνια σπ'λιὰ ἡ, στὶς ἀνατολικὲς ἀκτὲς τοῦ Βουνοῦ, βλ. Τομ. Ι σελ. 36.

Γερούλι τό, κοιλάδα στὴ μέση τοῦ δρόμου Ἀχεροῦνες-Μέ'αλος.

Γλίνας, (ἡ πέζα τῆς,) καὶ τὸ χωράφι τῆς Γλίνας, χωράφι στὸ Βουνὸ μὲ χῶμα πολὺ λεπτό, γλιστερό.

Γλυφάδα ἡ, ὀνομασία κοινὴ σὲ διάφορες τοποθεσίες, ὅπου ἔχει νερὸ γλυφό.

Γλῶσσα ἡ, κάβος ἀνάμεσα Χώρα καὶ

Μαλλά.

Γοῦρνες οἱ, βουνὸ κοντὰ στὴν Ἀτσίπολι.

Γράμμα τό, βράχος κοντὰ στὶς Ἀχεροῦνες ὅπου ἀρχαία ἐπιγραφή, βλ. Τομ. Ι σελ. 44.

Τῆς Γριᾶς τὰ ροῦχα, κοντὰ στ' Ἀdωνιοῦ.

Τῆς Γριᾶς τ' ἀbέλι, 1) στὸ Βουνὸ κοντὰ στὴν Ἔbασι. 2) στ' Ἀλατόμι.

Γυρίσματα τά, ἡ παραλία β. τοῦ χωριοῦ βλ. Τομ. Ι. σελ. 25 καὶ 48.

Δ

Δάσος τό, πάνω ἀπ' τὴ Σκάφη.

Δάφνη ἡ, λόφος κοντὰ στὸ Μαυρουνᾶ.

Δέσι ἡ, θέσις πάνω ἀπ' τὴν Ἀναβάλ'σα,

Διαβατές οἱ, νησάκια δεξιὰ στὸ λιμάνι τῆς Καλαμίτσας.

Διάνεμος ὁ, λόφος κοντὰ στὸ χωριό, βλ. Τομ. Ι. σελ. 26.

Διαπόρι τό, κοντὰ στὶς Ἀχεροῦνες.

Διασουρίτης ὁ, ρεματιὰ στὴ δεξιὰ ὄχθη τοῦ Κηφισοῦ καὶ τὸ ποτάμι τὸ ἴδιο, βλ. Τομ. Ι σελ. 19.

Διασφα'ή ἡ, φαράγγια κοντὰ στὴ Φλέ'α, στὸ Μέ'αλος καὶ σὲ ἄλλα μέρη τοῦ νησιοῦ.

Διατρυπ'τή ἡ, σπηλιὰ μέσα στὴ θάλασσα βλ. Τομ. 1 σελ. 30 καὶ 32.

Δράπανος, (ὁ κάβο), κάβος κοντὰ στὸν Ἄη-Φ'κᾶ στὸ δυτικὸ μέρος τοῦ νησιοῦ, βλ. Τομ. Ι σελ. 44.

Δρομάνιαστά, γειτονιὰ τοῦ χωριοῦ.

Δ' χούνια ἡ, δυὸ χοῦνες=καταβόθρες, ὀροπέδιο στὸ Β. μέρος τοῦ Βουνοῦ.

Ε

Ἑλλην'κόπυργος ὁ, κοντὰ στὸ Ἀλ'κό, ἐρείπια ἀρχαίας φρυκτωρίας λέει ὁ Δέφνερ, βλ. Τομ. Ι σελ. 46.

Ἔbασι ἡ, πέρασμα στὸ Βουνὸ κοντὰ στὸ Ἀρτεμίσι.

Εὐγώνυμος ὁ, λόφος κοντὰ στὸ χωριό, βλ. Τομ. Ι σελ. 26.

Εὐούνας ὁ, βουνὸ στὴ Β. Δ. ἄκρα τοῦ νησιοῦ.

Η

Ἡσαΐα, (σπηλιὰ τοῦ,) στὰ Ν.Α. τοῦ Βουνοῦ, βλ. Τομ. Ι σελ. 34 καὶ 36.

Θ

Θάλεια ἡ, βουνὸ στὸ Β. Δ. μέρος τοῦ νησιοῦ, βλ. Τομ. Ι σελ. 20.

Θέμι ἡ, λόφος κοντὰ στὸ χωριό, βλ. Τομ. Ι σελ. 26.

Κ

Κάβος, ὁ χοdρός, ἡ ἀνατολικώτερη ἄκρη τοῦ νησιοῦ βλ. Τομ. Ι σελ. 25 καὶ 36.

Καθολ'κὸ τό, ἀγκάλη στὸ Ἀνατολικὸ μέρος τοῦ Βουνοῦ.

Κακαρράχη ἡ, 1) στὸ Ἀλ'κὸ καὶ 2) πάνω ἀπ' τὴ σπηλιὰ τοῦ Πεντεκάλη.

Κάλα ἡ, κάβος στὸ Σαρακήν'κο, τὸ νησάκι.

Καλαμίσι τό, σπηλιά, κοντὰ στὴ σπηλιὰ τοῦ Λα'ουδέρη, βλ. Τομ. Ι σελ. 36.

Καλαμίτσα ἡ, λιμάνι στὴ δυτικὴ ἄκρα τοῦ Ἰσθμοῦ, βλ. Τομ. Ι σελ. 19, 40, 50.

Καληκρή τό, = καλὴ κρήνη, κοιλάδα μὲ πολλὲς πηγές, ἀνήμεσα Ἀχίλλι καὶ Καλαμίτσα.

Καλογεράκι τό, Καλόγερος ὁ, ὀνόματα λόφων.

Καλόμαστες ὁ, = καλὸς μαστός, βουνὸ μὲ πηγὴ νεροῦ στὴν κορυφή, κοντὰ στὸν Πετ'νέ.

Καμαdού ἡ, γειτονιὰ στὸ χωριό, κάτω ἀπ' τὸ Κάστρο.

Καμάρα ἡ, 1) βρύση κοντὰ στὶς κατοῦνες τοῦ Τραχύ. 2) ὀνομασία μέρους τοῦ Κηφισοῦ, βλ. Τομ. 1 σελ. 19.

Καμάρι τό, κοντὰ στὸν Ἀσκαλοφόρο.

Καμῆλες οἱ, νησάκια κοντὰ στὰ Γυρίσματα. βλ. Τομ. Ι σελ. 48.

Κάbος καὶ κάτ' κάbος ὁ, πεδιὰς Β. τοῦ χωριοῦ, βλ. Τομ. Ι σελ. 47.

Καbούρη τοῦ, (ἡ πέζα), στὸ Ἀνατολικὸ μέρος τοῦ Βουνοῦ.

Κανελέτο τό, τοποθεσία στὸ Βουνό.

Κάπαρατά, τοποθεσία στὰ Β. Α. τοῦ Βουνοῦ, κοντὰ στὸν Ἄγνε.

Καράβι τό, ἀγκάλη κοντὰ στὸν Ἄη-Φ'κᾶ.

Καρακασάνη, (ἡ σπηλιὰ τοῦ,) στὴν ἀνατολικὴ μεριὰ τοῦ Βουνοῦ βλ. Τομ. Ι σελ. 32 καὶ 51.

Καρδαφᾶ τοῦ, θέσι λίγο πρὶν ἀπ' τὸν Ἄγι—Ἀρτέμη.

Καριφλοὺ ἡ, τοποθεσία ἀνάμεσα Μαρκέσι καὶ Κατάκλεια.

Καρτσ'νούδι τό, κάβος βλ. Τομ. Ι σελ. 20 καὶ 47.

Κάστρο τό, τὸ φρούριο στὴν κορφὴ τοῦ λόφου, ποὺ εἶναι χτισμένο τὸ χωριό.

Καστρὶ τό, πύργος πάνω ἀπ' τὸ λιμνιωνάρι.

Κατάκλεια ἡ, τοποθεσία καὶ σπηλιὰ ὅπου μαζεύονται οἱ Νεράϊδες βλ. Τομ. Ι σελ. 48.

Καταφράσι ἡ, στενὸ πέρασμα τοῦ Κηφισοῦ ἀνάμεσα σὲ λόφους.

Κάτεργο πέτρινο τό, βράχος σὲ σχῆμα πλοίου ἔξω ἀπ' τὸ Καθολ'κό, βλ. Τόμ. Ι σελ. 33.

Κατερίνα ἡ, λόφος καὶ λατομεῖο.
Κατρατσύλα ἡ, 1) Τ' Ἅγι-Ἀρτέμη κοντὰ στὴν ὁμώνυμη ἐκκλησία, βλ. Τομ. Ι σελ. 12 καὶ 2) ἡ Παναγιὰ ἡ Κατρατσύλα στὰ δυτικὰ τοῦ χωριοῦ.
Κεφάλια τά, δύο κάβοι στὰ Δ. τοῦ Βουνοῦ.
Κηφισὸς ὁ, τὸ ποτάμι τῆς Σκύρου βλ. Τομ. Ι σελ. 19.
Κλαδί τό, ὄνομα κορφῆς τοῦ βουνοῦ Μέγλου.
Κλεφτολίμανο τό, ἀγκάλη κοντὰ στὶς Τρεῖς Μποῦκες.
Κλοῦθρος τό, κοιλάδα ἀνάμεσα Θάλεια καὶ Γερακοστάσι.
Κλούνη ἡ, κοντὰ στὸν Ἅη-Μάμα.
Κόκκαλα στά, ἀγκάλη κοντὰ στὴν Ἀτσίτσα.
Κοτσ'νάρι τό, πάνω ἀπ' τὴ Γεράνια σπ'λιά.
Κότσ'νησπ'λιὰ ἡ, στὰ Ν. Α. τοῦ Βουνοῦ βλ. Τομ. Ι σελ. 37, τὴ λένε καὶ Παλάτι τ' Βασιλιᾶ.
Κολυbάδα ἡ, ἀγκάλη Ν. Α. τῆς Καλαμίτσας.
Κολῶνες καὶ Πάνω Κολῶνες, ἀρχαῖα λατομεῖα.
Κοbογιάννη στοῦ, θέσις στὸ Βουνό.
Κόd'λες ὁ, λόφος ὅπου τὸ νεκροταφεῖο. βλ. Τομ. Ι σελ. 28.
Κοdύλι τό, 1) γειτονιὰ τοῦ χωριοῦ κοντὰ στὸν Ἅη Στράτηγο καὶ 2) βουνὸ κοντὰ στὸ Τραχύ.
Κοπρισὲς οἱ, μάντρα στὸ βουνό.
Κορατσὲς οἱ, κάβος στ' Ἀνατολικὰ τοῦ Βουνοῦ, βλ. Τομ. Ι σελ. 35.
Κόρδα ἡ, τοποθεσία στὸ βουνό.
Κοτσ'λὲς ὁ, νησάκι κοντὰ στὴν ἀγκάλη τῆς Καλογριᾶς, βλ. Τομ. Ι σελ. 40.
Κουζ'λούτσης, ὁ, ἀγκάλη κοντὰ στὶς Τρεῖς Μποῦκες.
Κούκ'βάγια ἡ, τοποθεσία κοντὰ στὸν Ἅη-Φ'κᾶ.
Κουμάρι τό, θέσι κοντὰ στὴν Ἀτσίτσα.
Κούρακας ὁ, βουνὸ κοντὰ στὶς Ἀχεροῦνες.
Κουρακοφωλιά ἡ, πάνω ἀπ' τὸν Ἅγι-Ἀρτέμη.
Κουρ'νιώτ'σσα ἡ, βουνὸ κοντὰ στ' Ἀdωνιοῦ.
Κουρούκλη στοῦ, πάνω ἀπ' τὴν Ἀπιά.
Κουρφονέρι τό, πηγὴ κοντὰ στὴ Διατρυπ'τή βλ. τομ. Ι. σελ. 32.
Κούτση (τὸ ποτάμι τοῦ), κοντὰ στὸ Κλοῦθρος.
Κόχυλας ὁ, τὸ ψηλότερο καὶ πιὸ ἀπότομο βουνὸ τοῦ νησιοῦ, τὸ λένε καὶ ἁπλῶς τὸ Βουνό. βλ. τομ. Ι σελ. 20.
Κοχύλια τά, γειτονιὰ στὸ δυτικὸ μέρος τοῦ χωριοῦ. βλ. Τομ. 1 σελ. 53.
Κρεμαστὴ ἡ, βράχος κοντὰ στὸ Φανάρι.
Κρήνη ἡ, βρύση κοντὰ στὶς κατοῦνες τοῦ Τραχύ.
Κρόκος ὁ, γειτονιὰ στὸ χωριό.
Κυπαρίσση, (ἡ σπηλιὰ τοῦ), κοντὰ στὸ Χodρὸ κάβο βλ. Τομ. Ι σελ. 34 καὶ 36.
Κωσταdῆ τ', (ὁ βράχος,) κοντὰ στὸν Ἀσκαλοφόρο βλ. Τομ. Ι σελ. 31.

Λ

Λάga ἡ, λαγκαδιὰ κοντὰ στοὺς Ἀσπούς.
Λάgωνας ὁ, νησάκι στὴν ἀγκάλη τῆς Καλογριᾶς. Βλ. Τομ. Ι σελ. 46.
Λαζόνια τά, θέσις κοντὰ στὴν Καλαμίτσα.
Λακκονήσια τά, νησάκια κοντὰ στὸν Ἅη-Φ'κᾶ.
Λάλαρες ὁ, γειτονιὰ δυτικὰ τοῦ Κάστρου. βλ. Τομ. Ι. σελ. 24.
Λα'ουδέρη τοῦ, (σπ'λιὰ καὶ κανάλι), στ' ἀνατολικὰ τοῦ Βουνοῦ βλ. Τομ. Ι σελ. 34 καὶ 36.
Λατόμι τό, ὀνομασία λατομείων χρωματιστοῦ μαρμάρου σὲ διάφορα μέρη τοῦ νησιοῦ.
Λα'ών'σσα ἡ, ὕψωμα κοντὰ στὶς Κατοῦνες τοῦ Τραχύ.
Λεκάνες οἱ, λατομεῖο στὸ Νότιο μέρος τοῦ Βουνοῦ.
Λευκὴ Μασσά ἡ, τοποθεσία στὸ Βουνό.
Λιθάρι τό, μικρὸς κάβος στὰ Ν.Α. τοῦ Βουνοῦ ὅπου ὁ Φάρος, λέγεται καὶ Φανάρι, βλ. Τομ. Ι σελ. 38.
Λίμνα ἡ, ἡ ἐκβολὴ τοῦ Κηφισοῦ, βλ. Τομ. Ι σελ. 19.
Λιμνιωνάρι τό, λιμανάκι στὰ Ν. Α. τοῦ Βουνοῦ βλ. Τομ. Ι σελ. 36 καὶ 38.
Λιναριά ἡ, συνοικισμὸς ὅπου τὸ ἐπίνειον τοῦ χωριοῦ, βλ. Τομ. 1 σελ. 43.
Ληνώ ἡ, χείμαρρος καὶ φαράγγι κοντὰ στὸ χωριό.
Λιόπερνο τό, 1) πάνω ἀπ' τὴ Γεράνια σπ'λιά στὸ Βουνό. 2) πάνω ἀπ' τὴ Θεοτόκο.
Λιόστσ'να τά, ἀγκάλη στὸ Ὄρος κοντὰ στὸ Ἀλ'κό.
Λιχανό τό, ὀροπέδιο στὸ Βουνό.
Λοράdου στοῦ, τοποθεσία κάτω ἀπ' τὸν Ἅη-Λιᾶ τὸν Ψ'λέ.
Λούστρια ἡ, λιμνούλα κοντὰ στὸ Ἄρη, βλ. Τομ. Ι σελ. 38.
Λουτρό τό, συνοικισμὸς κοντὰ στὸ Καληκρή.
Λ'σσά τά, στὸ δρόμο ἀπὸ Ἀχεροῦνες-Μέ'αλος

Μ

Μαγαζιά τά, συνοικισμὸς κοντὰ στὴ θάλασσα, κάτω ἀπ' τὸ Κάστρο, βλ. Τομ. Ι σελ. 30 καὶ 48.

Μακριὰ ράχη ἡ, θέσι μέσα ἀπ' τοῦ Ψαχρᾶ ἀπ' τὴν Παναγιὰ τὴν Ἁγιά.

Μαλλά τά, βουνὸ κοντὰ στὸ χωριό, βλ. Τομ. Ι σελ. 48.

Μανιπιό τό, κτῆμα κοντὰ στὸν ποταμὸ στὰ Β.Δ. τοῦ χωριοῦ, τὸ μαγγιπεῖον τῆς Ἐπισκοπῆς.

Μανωλιὰ ἡ, ρεματιὰ στὸ δρόμο πρὸς τὰ Μ'σόχωρα.

Μαργέτη τ', (ὁ βράχος), στὰ Ν. Α. τοῦ Βουνοῦ.

Μαριωροῦ τ', (ἡ σπ'λιά), στὰ Ν. Α. τοὺ Βουνοῦ, βλ. Τομ. 1 σελ. 34.

Μαρκέσι τό, ἀκρωτήριον κοντὰ στὸ Καρτσ' νούδι βλ. Τομ. Ι σελ. 46 καὶ 47.

Μάρμαρα-κάβο, ἀκρωτήριο στὶς Τρεῖς Μπούκες.

Μαρμαρ'τό τό, πάνω ἀπ' τὴ Γεράνια σπ'λιά.

Μάρμαρο στό, λατομεῖο κοντὰ στὸν Ἄη-Φ'κᾶ, βλ. Τομ. Ι σελ. 44.

Μαρουλ'κό τό, ὀροπέδιο στὸ Βουνό.

Μαῦρα κοdύλια τά, ὕψωμα ἐκ μαύρου σχίστου, λέει ὁ Δέφνερ, πάνω ἀπ' τὴν 'Ατσίτσα.

Μαῦρα πετράδια τά, στ' 'Ανατολικὰ τῆς Καλαμίτσας κοντὰ στὸ Νύφι·

Μαυρογιώργη τοῦ, (τὸ ποτάμι)' πηγάζει ἀπὸ τὴν Κόρδα στὸ Βουνό

Μαυρουνᾶς ὁ, λόφος στὰ δυτικὰ τοῦ χωριοῦ βλ. Τομ. Ι σελ. 76 καὶ 77.

Μαχαιρᾶς ὁ, ρεματιὰ καὶ συνοικία τοῦ χωριοῦ πρὸς τὴ Φούρκα.

Μὲ'αλος τό, = μέγας αἰγιαλός, λιμάνι στὴ Β. ἄκρα τοῦ ἰσθμοῦ, ποὺ ἑνώνει τὰ δυὸ κομμάτια τοῦ νησιοῦ. βλ. Τομ. Ι σελ. 31.

Μεγάλο ἀκρωτήρι τό, τὸ ἀνατολικώτερο ἀπὸ τὰ τρία ἀκρωτήρια πρὸς β. τοῦ νησιοῦ, βλ. Τομ. Ι σελ. 47.

Μέglου ἡ, βουνὸ κοντὰ στὶς 'Αχεροῦνες, βλ. Τομ. Ι σελ. 43.

Μελαg'τὰ τά, τοποθεσία ὅπου βγάζουν τὸ μελάγγι.

Μελ'σσότοπα τά, ποτάμι στὸ Νότιο μέρος τοῦ Βουνοῦ.

Μενιανὰ τά, χωριὸ ποὺ ἀναφέρουν πολλοὶ περιηγηταί, ἄγνωστο στοὺς ντόπιους.

Μερμήτζα τά, νησάκια στὰ Β. Δ. τοῦ Ὄρους.

Μερσ' νιᾶς τῆς, (ἡ ἀγκάλη,) ἀνάμεσα Λάgωνα καὶ 'Αγαλήπα, βλ. Τομ. Ι σελ. 46.

Μ'λάτσι τό, ὁ μύλος κοντὰ στὸ Μῶλο.

Μ'σάθι τό, πεδιὰς στὰ Ν. Δ. τοῦ Βουνοῦ.

Μ'σόχωρα τά, πεδιὰς στὴ μέση τοῦ δρόμου πρὸς τὴ Χώρα.

Μονὴ ἡ, βουνὸ Α. τῆς Μέglου.

Μούρση ἡ, τοποθεσία στὸ Τραχύ, ὅπου πηγὴ νεροῦ.

Μουχαλᾶ στοῦ, θέσι κοντὰ στὴν Καλαμίτσα.

Μπαλάξα ἡ, νησάκι μπρὸς στὴν Καλαμίτσα βλ. Τομ. Ι σελ. 52.

Μπαλίτης ὁ, λόφος στὰ Β. Δ. τοῦ χωριοῦ βλ. Τομ. Ι σελ. 26 καὶ 48.

Μπάρες στὶς, πάνω ἀπ' τὴ σπηλιὰ τοῦ Λα'ουδέρη.

Μπογιατζή δ'κα στά, συνοικία τοῦ χωριοῦ στὰ δυτικά.

Μπόρειο τό, γειτονιὰ τοῦ χωριοῦ κάτω ἀπ' τὸ Κάστρο.

Μῶλος ὁ, ἀνάμεσα Μαγαζιὰ καὶ Πουριά, βλ. Τομ. Ι σελ. 48.

Ν

Νερὰ τά, ἀνατολικὰ τοῦ Ἄη-Φ'κᾶ.

Νησὶ τό, τοῦ Δεσπότη, μπρὸς στὸ λιμάνι Τρεῖς Μπούκες, τὸ λένε καὶ Σαρακήν'κο, βλ. Τομ. Ι σελ. 39.

Νότες ὁ, βουνὸ κοντὰ στὸ χωριό, στὸ νότιο μέρος, βλ. Τομ. Ι σελ. 26.

Νύφι τό, πηγὴ στὰ 'Ανατολικὰ τῆς Καλαμίτσας βλ. Τομ. Ι σελ. 12.

Ν'φάτσι τό, πηγὴ στὴν ἀκροθαλασσιὰ στὰ 'Ανατολικὰ τοῦ Βουνοῦ βλ. Τομ. Ι σελ. 32.

Ξ

Ξαθούλη τ', (ἡ πέζα), στὸ βορεινὸ μέρος τοῦ Βουνοῦ.

Ξεράδας τῆς (τὸ πηγάδι), ἀνάμεσα Πάσσαλε καὶ Ληνώ.

Ξεροπήγαδο τό, στὸ δρόμο πρὸς τὸ Τραχύ, λίγο πρὶν ἀπ' τὴν Κρήνη.

Ξήπαγος ὁ, προβούνι τῆς Θάλειας, ἀνάμεσα 'Αλ'κὸ καὶ Ἄη-Φ'κᾶ.

Ξυδιᾶς ὁ, μεταλλεῖο στὸ βορεινὸ μέρος τοῦ νησιοῦ.

Ξυλοπαράτες ὁ, βράχος ἀνατολικὰ στὶς Ρένες.

Ο

Ὄλυμπος ὁ, βουνὸ στὰ Β.Δ. τοῦ χωριοῦ. βλ. Τομ. Ι σελ. 12 καὶ 20.

'Ὀbρέλλες οἱ, θέσι κοντὰ στὸ Φανάρι καὶ στοῦ Μαργέτη τὸ βράχο.

Ὄρος τό, βουνὸ καὶ ἀκρωτήριο στὸ Β.Δ. μέρος τοῦ νησιοῦ. βλ. Τομ. Ι σελ. 20.

Ὄρους στούς, ὀροπέδιο στὸ Βουνό.

Π

Παλαμάρι τό, λιμανάκι στὸ Β. μέρος τοῦ νησιοῦ.

Παλαμαροδέτης ὁ, βράχος ποὺ ἔδεναν τὰ παλαμάρια, στὸ νησάκι στὸ 'Αχίλλι.

Παλιαbελᾶς ὁ, κῆπος τοῦ Ἅη-Γιώργη κοντὰ στὰ Περάματα, τὸν λένε καὶ Περιβόλα.

Παλιόκαστρο τό, ἐρείπια ἀπὸ φρούριο μεσαιωνικὸ στὸ Γερούλι.

Παλιοκούφαρα ἢ παλιοφούκαρα τά, πλαγιὰ πάνω ἀπ' τὴ σπηλιὰ τοῦ Πεdεκάλη.

Παλιόχωρο τό, λοφάκια δυτικὰ τοῦ Κατ' Κάbου πρὸς τὴ Θεοτόκο.

Παλίπεργος ὁ, Πελασγικὸς πύργος στὰ βορεινὰ τοῦ χωριοῦ.

Πανόφτης ὁ, ἡ πιὸ ψηλὴ κορφὴ τοῦ Βουνοῦ, βλ. Τομ, Ι σελ. 20 τὴ λένε καὶ Φανόφτη.

Παπαγληγόρη στοῦ, λατομεῖο μὲ χρωματιστὸ μάρμαρο κοντὰ στὸ Πεῦκο.

Παπαλαούδη στοῦ, ὄνομα τοποθεσίας ἀπ' ὅπου περνᾶ τὸ ποτάμι, βλ. Τομ. Ι σελ. 19

Παπατζανῆ στοῦ, λατομεῖο Ρωμαϊκό. βλ. Τομ. Ι σελ. 52.

Παρασπίσι τό, πρὶν φτάσομε στὸ Κλοῦθρος.

Πασσαλάτσι τό, λιμανάκι στὴ Ν.Α. μεριὰ τοῦ Κάστρου. βλ. Τομ. Ι σελ. 31.

Πάσσαλες ὁ, θέσι κοντὰ στὸ χωριό, πάνω ἀπ' τὸ Πασσαλάτσι.

Πατητὲς ὁ, κοντὰ στῆς Γριᾶς τ' ἀbέλι.

Πατ' νιώτης ὁ, θέσι στὸ Βουνό.

Πεθαμένες ὁ, τοποθεσία στὸν Κάτ' Κάbο.

Πεdεκάλη (ἡ σπηλιὰ τοῦ,) στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ Βουνοῦ. βλ. Τομ. Ι σελ. 34.

Περάματα τά, 1) Τοποθεσία κοντὰ στὴν 'Ατσίτσα, 2) ὀνομασία μέρους τοῦ Κηφισοῦ, βλ. Τομ. Ι σελ. 19.

Πέργος ὁ, γειτονιὰ τοῦ χωριοῦ, βλ. τομ. Ι σελ. 23.

Περιβόλι τό, τοποθεσία στ' 'Ανατολικὰ τοῦ Βουνοῦ, κοντὰ στὴ σπηλιὰ τοῦ Λαουδέρη.

Περνερό τό, θέσι πρὶν φτάσομε στ' 'Αdωνιοῦ,

Πετ' νὲς ὁ, βουνὸ στὰ Μ. τοῦ χωριοῦ. βλ. Τομ. Ι σελ. 20.

Πετρίτσα ἡ, ἀγκάλη στὴν 'Ατσίτσα.

Πετρόγαμος ὁ, βράχοι μέσα στὴ θάλασσα κοντὰ στὸ Μεγ. 'Ακρωτήρι, βλ. Τομ. Ι σελ. 47.

Πετρούλα ἡ, βράχος στὴν παραλία τῶν Μαγαζιῶν Α. τοῦ Κάστρου.

Πεῦκος ὁ, 1) βουνὸ κοντὰ στὶς Τρεῖς Μποῦκες, 2) λιμάνι στὸ Β.Δ. μέρος τοῦ νησιοῦ. βλ. Τομ. Ι σελ. 44.

Πιάτο τό, βουνὸ καὶ κάβος στὸ Σαρακήν' κο.

Πιριόνες οἱ, βουνὸ Ν.Α. τοῦ Κόχυλα.

Πλαγιὰ ἡ, λόφος στὰ Ν. Δ. τοῦ χωριοῦ.

Πλάκα ἡ, λιμανάκι στὸ Φανάρι, στὰ Ν. Α. τοῦ Βουνοῦ.

Πλατάνια τά, συνοικισμὸς στὸ Καληκρή.

Πλατειά ἡ, νησάκι μπρὸς στὶς Τρεῖς Μποῦκες. βλ. Τομ. Ι. σελ. 39.

Πλεύρα ἡ, τοποθεσία στὶς Τρεῖς Μποῦκες.

Ποδάρι τ' Καλλ' κατζάρου, πάνω ἀπ' τὸ δρόμο τῆς 'Αναβάλ' σας.

Ποδιὲς οἱ, δυὸ νησάκια στὸ Μαρκέσι. βλ. Τομ. Ι σελ. 47.

Πολίχριτό, = πολίχνη, τοποθεσία κοντὰ στὴ Χώρα. βλ. Τομ. Ι σελ. 20.

Πόρτες οἱ, φαράγγι κοντὰ στ' 'Αdωνιοῦ.

Πούdα βαθύ ἡ,

Πούdα (τοῦ βουνοῦ ἡ,) τὸ ἀνατολικώτερο ἄκρο τοῦ νησιοῦ, βλ. Τομ. Ι σελ. 25, τὸ λένε καὶ Χοdρὸ κάβο.

Πουριὰ τά, χαμηλὸ ἀκρωτήριο στὰ Β. Α. τοῦ χωριοῦ. βλ. Τομ. Ι σελ. 48.

Πρεπίδια τά, τοποθεσία πάνω ἀπ' τὸν Φερρὲ κάbο.

Προβακᾶς ὁ, τὸ μέρος τοῦ Κάστρου, ἀνάμεσα στὴ μέσα καὶ στὴν ὄξω σιδερόπορτα. βλ. Τομ. Ι σελ. 24 καὶ 73.

Πύργος ὁ, στ' ἀνατολικὰ τοῦ Βουνοῦ πέρα ἀπ' τὸν Ἅγι-'Αρτέμη.

Ρ

Ράνιο πλευρό τό, πάνω ἀπ' τὸ Κουρφονέρι στὸ Βουνό.

Ρένες οἱ, λιμάνι ἀνάμεσα Φανάρι καὶ Τρεῖς Μποῦκες.

Ρήνεια ἡ, νησάκι κοντὰ στὴ Σκυροπούλα, λέγεται καὶ Χαμηλή.

Ρούδια τά, 1) θέσι στὸ 'Αλ'κό, 2) τοποθεσία στὸ Βουνὸ κοντὰ στοῦ Κοbογιάννη.

Σ

Σαρακήν'κο τό, βλ. Νησὶ τοῦ Δεσπότη.

Σαρού ἡ, ἡ ἀρχοντογειτονιὰ τοῦ χωριοῦ.

Σέλλες οἱ, βουνὸ κοντὰ στὴ Φούρκα.

Σήκανο τό, 1) στὸ Νύφι γιὰ ν' ἀποκλείουν τὰ ρίφια στὸ Βουνό. 2) στὸ Τρεμούτση γιὰ ν' ἀποκλείουν τὰ ρίφια ἀπ' τὰ κτήματα.

Σκάλα ἡ, 1) Κορφὴ τοῦ Βουνοῦ πάνω ἀπ' τὴ Φλέ'α, 2) ἀποβάθρα στὴν 'Ατσίτσα. βλ. Τομ. Ι σελ. 46.

Σκάλα 'Αγ. Δημητρίου ἡ, ἀνατολικὰ ἀπ' τὰ Μαγαζιά, χωμένη ἀπ' τὴ θάλασσα τώρα.

Σκαρπάθιου τοῦ, (τὸ παΐ), βράχος ἀνάμεσα Θάλεια κι' 'Αλατόμι.

Σκάφη ἡ, 1) πάνω ἀπ' τὴ Γεράνια σπηλιὰ καὶ 2) ἀγκάλη κοντὰ στὸν κάβο-Δράπανο, βλ. Τομ. Ι σελ. 44.

Σκίνα τά, τοποθεσία στὸ Βουνό.

Σκλούκα, ἀνάμεσα Νύφι καὶ Καλαμίτσα.

Σκορδᾶ τοῦ, τοποθεσία ἀπ' ὅπου περνᾶ ὁ Κηφισός. βλ. Τομ. Ι σελ. 19.

Σκοτεινὴ φυλακὴ ἡ, ἡ βυζαντινὴ δεξαμενὴ στὸ Κάστρο. βλ. Τομ. Ι σελ. 52.

Σbολειὸ τό, 1) ὄνομα τοποθεσίας στὸ Βουνό. 2) ὄνομα τοποθεσίας στὸν Ἄη-Φ'κᾶ.

Σπ'λιὰ τ'Καλλ'κατζάρου, πάνω ἀπ' τὸ δρόμο τῆς 'Αναβάλ'σας, κοντὰ στοῦ Καλλ'κατζάρου τὸ ποδάρι.

Σπ'λιὰ τοῦ Σουλιώτη, κοντὰ στὸν κάβο-Δράπανο.

Στάμα, τοποθεσία κοντὰ στὸ Λιμνιωνάρη.

Σταυρὸς ὁ, 1) ὕψωμα στὸν παλιὸ δρόμο τῆς Λιναριᾶς πρὶν ἀπ' τ' 'Adωνιοῦ. 2) τοποθεσία κοντὰ στὶς Λεκάνες.

Σταχὸ τό, κανάλι στὸ Βουνό.

Στενὸ τό, τοποθεσία κοντὰ στὸ Μεσάθι.

Στεφανῆ τοῦ, (ἀγκάλη), στὸ Α. μέρος. τοῦ Βουνοῦ. βλ. Τομ. Ι σελ. 48.

Στεφανιὰ ἡ, τοποθεσία στὸ Βουνό, ἀνάμεσα Κοκκινάρη καὶ Πατινιώτη, βλ. Τομ. Ι σελ. 72.

Στόμας ὁ, στόμιον τοῦ λιμένος Καλαμίτσα, ἀνάμεσα Μπαλάξα καὶ Σκῦρο

Στρογγύλι τό, λόφος ἀνάμεσα Μέ'αλος καὶ 'Αχίλλι.

Σφogολόγος ὁ, ἀγκάλη στὶς Τρεῖς Μποῦκες.

Σφυρίδη τοῦ, (ἡ bάρα) στὸ δρόμο γιὰ τὰ Μ'σόχωρα κοντὰ στὸ Χριστὸ τ' 'Abάση.

Σ'λῆνας ὁ, 1) χτιστὴ δεξαμενὴ ἀπ' ὅπου ὑδρεύεται τὸ χωριό. 2) τοποθεσία στὸ Καληκρή.

Σωτέρας ὁ, στὸ βάθος στὸ λιμάνι τῆς Καλαμίτσας.

Τ

Τζοῦbος ὁ, ὕψωμα πάνω ἀπ' τὴ σπηλιὰ τοῦ Πεdεκάλη.

Τουρκόβ'λα ἡ, ὕψωμα ἀριστερὰ τοῦ δρόμου ἀπ' τὶς 'Αχεροῦνες.

Τουρκογιάννη στοῦ, νησάκια καὶ τοποθεσία στὰ βορ. τοῦ Ὄρους.

Τουρκοκάναλο τό, ποταμάκι στὶς Τρεῖς Μποῦκες.

Τραγοπόδι τό, ἀκρωτήριο στὴ Μπαλάξα.

Τράχηλας ὁ, κάβος στὴ Ν.Α. μερὶὰ στὸ 'Αχίλλι.

Τραχὺ τό, καλλιεργημένος κάμπος ὅπου τὰ περισσότερα χωράφια γιὰ Δημητριακά, βλ. Τομ. Ι σελ. 20.

Τρεῖς Μποῦκες οἱ, λιμάνι μεγάλο στὰ Ν.Α. τοῦ νησιοῦ. βλ. Τομ. Ι σελ. 39.

Τρεμούτση τοῦ, ποταμὸς καὶ κοιλὰς στὸ δρόμο ἀπ' τὰ Μ'σόχωρα στὸ Τραχύ.

Τρεχαdήρι τό, βράχος κοντὰ στὸ Φάρο.

Τριάλια τά, τοποθεσία στὸ βουνό, ὅπου δυὸ μικρὰ ἀκρωτήρια.

Τρικολά'ηνο τό, πέρα ἀπ' τὸ Λιόπερνα, στὸ Μαρτσέσι.

Τριπλάσια πούdα ἡ, κάβος ἀνάμεσα Μαρκέσι καὶ Καριφλού.

Τριπόδι τό, τοποθεσία κοντὰ στὸ Μαρκέσι.

Τριφάδι τό, τοποθεσία στὸ Β.Δ. μέρος τοῦ νησιοῦ,

Τρογυρίτζια, ἀγκάλη καὶ ἀρχαῖο λατομεῖο στὶς Τρεῖς Μποῦκες.

Τσεραμ'τὲς οἱ, βουνὸ πέρα ἀπ' τὸν Ἄη-Ν'κόλα τὸν 'Αχλαδώνα.

Τσιριγώτη στοῦ, τοποθεσία πάνω ἀπ' τὸν Ἄη-Μάμα.

Φ

Φανάρι τό, ὁ φάρος στὰ Ν. Α. τοῦ Βουνοῦ. βλ. Τομ. Ι σελ. 38.

Φανόφτης ὁ, βλέπε Πανόφτης.

Φερρὰ λίμνα ἡ, βλ. 'Αρμερή.

Φερρέκαbος ὁ, πεδιὰς Ν.Δ. τοῦ χωριοῦ. βλ. Τομ. Ι σελ. 76.

Φερρόγια τά, τοποθεσία κοντὰ στὸν Φερρέκαbο.

Φερρόσταμα, τοποθεσία κοντὰ στὸ Ὄρος.

Φκάρα ἡ, στὸ Β.Δ. μέρος τοῦ νησιοῦ.

Φλέ'α ἡ, πηγὴ στὸ Καληκρή.

Φούρκα ἡ, λόφος στὰ μεσημβρινὰ τοῦ Κάστρου, τὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας ἦταν στημένη ἡ κρεμάλα, βλ. Τομ. Ι σελ. 55.

Φωκότρυπα ἡ, σπηλιὰ πέρα ἀπ' τὸ Λιμνιωνάρη. βλ. Τομ. Ι σελ. 38.

Χ

Χαμηλὴ ἡ, βλ. Ρήνεια.

Χαραμοί οἱ, καταβόθρες πάνω ἀπ' τὸ Κουρφονέρι.

Χαρκοσπήλι τό, στὸ Ὄρος στὸ Β. Δ. μέρος τοῦ νησιοῦ.

Χάρτζα ἡ, ὀροπέδιο ἀνάμεσα Ὄρος καὶ Θάλεια, βλ. Τομ. Ι. σελ. 46.

Χασάπη, ἀγκάλη ἀνάμεσα στὰ νησάκια Τουρκογιάννη καὶ Μερμήτζα.

Χοῦμα τ' Παπᾶ τό, παραλία στὰ Ν. Α. τοῦ Κάστρου βλ. Τομ. Ι σελ. 31.

Χόχλακας ὁ, κοντὰ στὸ Φάρο.

Χώρα ἡ, ἔκτασι στὰ Β. Α. τοῦ νησιοῦ. βλ. Τομ. Ι σελ. 20.

Ψ

Ψαριὰ ἡ, παραλία ἀπόκρημνη ἀνάμεσα Καλαμίτσα καὶ Λιναριὰ βλ. Τομ. Ι. σ. 43.

Ψαχρᾶ στοῦ, στὸ δρόμο τοῦ Τραχύ.

Ψήστ'κο τό, ὀροπέδιο στὸ Βουνό.

ΣΗΜ. Οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς ἀναφερόμενες τοπωνυμίες, εἶναι δημοσιευμένες ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Δέφνερ, στὸ Δελτίο τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρείας Τομ. Θ'. σελ. 564—597 μὲ τὸν τίτλο: «Τοπωνυμίαι τῆς Νήσου Σκύρου, καὶ μὲ πολὺ περισσότερες λεπτομέρειες ἀπὸ ὅσες ἔχω ἐδῶ.

ΟΝΟΜΑΣΙΑΙ ΑΣΤΕΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΡΩΝ

Ὁ ἁμερ'νὲς = ἡμερινός, τὸ ἄστρο τῆς ἡμέρας, τὸν λένε καὶ Αὐγερινό.

Ἀποσπερίτης = ἡ Ἀφροδίτη, ὁ Ἕσπερος.

Ποταμὸς τοῦ Ἰορδάνη, = ὁ Γαλαξίας.

Ὁ Γιάνν'ς π' κάνει ζευγάρι μὲ τὰ βώδια του, = ὁ Ὡρίων.

Ἑφταπάρθενος χορὸς = ἡ Μεγ. Ἄρκτος, ἄλλοι μοῦ ἔδειχναν τὸ Βόρειο Στέφανο.

Ἄστρο τῆς τραμουdάνας = ὁ πολικός.

Ἄστρο τοῦ πουνέντη = ἡ Ἀφροδίτη, ποὺ φαίνεται τὸ βράδυ πρὸς τὴ δύσι.

Ἡ ποροστιὰ ἔναι τρζὰ ἄστρα σὰ χαμαλί, ἢ σὰν τὰ τρζὰ ποδάρζα τῆς ποροστιᾶς, ἔτσα δά, ***

Οἱ πῆχες ἔναι τρζία ἄστρα τόνα πίστ' ἀπ' τ' ἄλλο, ὥσαμε μιὰ πῆχυ μακρζὰ τόνα 'π'τ' ἄλλο, ἔτσα δά, ***

Ὁ Σταυρὸς ἔναι πέdε ἄστρα σὰ Σταυρὸς ἔτσα δά, ****

Ἡ Καλὴ ἔναι ἕνα ἄστρο λαbουρτ'ὸ — λαbουρ'τὸ πέρα ἀπ' τὸ bοταμὸ τοῦ Ἰορδάνη.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΜΗΝΩΝ

1) Γιονάρ'ς = Ἰανουάριος.
2) Φλεβάρ'ς, Κ'τσοφλέβαρες = Φεβρουάριος.
3) Μαdριστὴς = ὁ Μάρτης, γιατὶ χωρίζουν τὰ πρόβατα ἀπὸ τὶς μαννάδες τους καὶ τὰ κλείνουν στὶς μάντρες.
4) Ἀπρίλης.
5) Μάης.
6) Θεριστὴς = Ἰούνιος.
7) Ἀλουν'κὸς καὶ Ἀλωνάρης = Ἰούλιος.
8) Ἄγοστες καὶ Ἄ'οστες = Αὔγουστος.
9) Σταυρὸς ἢ Τρυ'ητὴς = Σεπτέμβριος.
10) Ἄη-Δημητρζάτης = Ὀκτώβριος.
11) Σπαρτῆς καὶ Νοέbρης = Νοέμβριος.
12) Δετσέbρης = Δεκέμβριος.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΦΥΤΩΝ ΚΑΙ ΛΟΥΛΟΥΔΙΩΝ

Ἄγνες ὁ = ἡ λυγαριά.

Ἀγάπης χόρτο = χόρτο ἄγριο μὲ σπόρους ποὺ μοιάζουν μὲ πρόσωπο.

Ἀγριόπ'σσες ὁ = ἀγριόπισσος, λαθούρι ἄγριο, γίνεται σανὸς γιὰ τὰ ζῶα.

Ἀγριάδα ἡ = ἀγριάδα.

Ἀλίφασκας ὁ = ἀρχ. ἐλελίφασκος, ἡ φασκομηλιά, τὴ λένε καὶ φακός, σφατσιμ'λιά, ὁ καρπὸς σφατσίμ'λα.

Ἀλυμνιὰ ἡ = χόρτο ἄγριο, μοιάζει μὲ

μαντζουράνα, ἄοσμο ὅμως.
Ἀbελάγρι τὸ = ἡ ἀγράμπελη.
Ἀbελόχα ἡ = ἡ μολόχα.
Ἀbερίνα ἡ = εἶδος θάμνου ἀγκαθωτοῦ, τὸν τρῶνε οἱ κατσίκες.
Ἀπάλιερας ὁ = παλιούρι, θάμνος.
Ἀρκόβατες ὁ = ὁ ἀλλοῦ ἀρκουδόβατος.
Ἀσκλίδα ἡ = τσουκνίδα.
Ἀσμεριὰ ἡ = θάμνος ἀγκαθωτὸς ποὺ κάνουν τὰ ἀποσούρια.
Ἀσπάλαθρες ὁ = σπαλάθρι, θάμνος ἀγκαθωτός.
Ἀσπροπούλια = μαργαρίτες, χαμομήλι.
Ἀστ' βὴ καὶ γιαλαστ' βὴ ἡ = ἀφάνα, ἀρχ. στοιβή.
Ἀχινόποδας ὁ = θάμνος ἀγκαθωτός, ἀρχ. ἐχινόπους.
Ἀψιφιὰ ἡ = ἄψινθος.
Βαθιολάχανα = χόρτα ἄγρια γιὰ βραστά.
βάτες ὁ = ὁ βάτος.
βληχούνι τὸ = φλισκούνι, ἀγριόμεντα.
βροῦβες καὶ βρουβόσταχα = βροῦβες καὶ τὰ βλαστάρια τους.
Βρούχια καὶ βρυὰ τά, = οἱ βρουνιές, τὰ ἀγριοσπάραγγα.
βρωμάρι τὸ = ἡ βρώμη.
βωδόγλωσσες οἱ = χόρτα ἄγρια γιὰ σαλάτα βραστή.
γαδαράgαθες ὁ = γαϊδουράγκαθα.
γαλατσίδες οἱ = χόρτα ἄγρια.
γέρος ὁ = ὑοσκύαμος ὁ μέλας, εἶδος ἄγριου χόρτου. Τὸ βράζουν μὲ λάδι καὶ τρίβονται γιὰ τοὺς ρευματισμούς.
διολέττα ἡ = βιολέττα.
δρακοdιὰ ἡ = φιδόχορτο.
Ἕλλ' νας ὁ = ζιζάνιο στὰ δημητριακά, ἀγκάθι ποὺ βγαίνει στὰ χωράφια.
θρίbη ἡ = θρούμπη.
θύμιο τὸ = θυμάρι.
κάπαρη ἡ = κάπαρη.
καρομ' λιὰ ἡ, καρόμ' λα τὰ = ἡ κουμαριά, τὰ κούμαρα.
καρόνες οἱ = εἶδος χόρτο ἄγριο, λένε πὼς εἶναι τὸ ἀρχ. κώνειον.
κάτσα τὰ = ἀρχ. σκάνδιξ, μυρώνια, χόρτα ἄγρια μυρωδᾶτα γιὰ πήττα.
κατσοπερνιὰ ἡ = εἶδος πρίνου.
καυκαλῆθρες οἱ = χόρτα ἄγρια μυρωδᾶτα.
κλάσσες οἱ = ἄσπρες βροῦβες, λαψάνες, προκαλεῖ ἀέρια ἐντερικά.
κολλιτσ' δόχορτο τὸ = ἡ κολλιτσίδα.
κ' τσὰ ἡ = ἡ κουκιά, τὸ φυτ. κ' τσὰ τὰ = κουκιά, ὁ καρπός.
κουρακάτσι τὸ = ζιζάνιο ποὺ βγαίνει στὸν πίσσο, φαίνεται σὰν πίσσος (λαθούρι) μικρότερος, κοκκινωπός.
λάπαθα τὰ = χόρτα γιὰ πήττα, τὰ λάπαθα.
λιόπερνας ὁ = εἶδος πρίνου.
λύκος ὁ = ζιζάνιο ποὺ βγαίνει στὰ κουκιά.
μάραθο τὸ = μάραθο, χόρτο ἀρωματικό.
μαρακόν' ζα ἡ = θάμνος, κόνιζα ἀρχ.
νιέρα ἡ = εἶρα, ζιζάνιο στὰ δημητριακά.
ξ' νῆθρες οἱ = ξυνῆθρες, χόρτα ἄγρια γιὰ βραστὴ σαλάτα.
πεdανεύρι τὸ = φυτὸ ἄγριο μὲ φύλλα πλατιὰ σὰν κλῆμα.
περδ' κοπατήματα τὰ = χόρτα ἄγρια γιὰ βραστὴ σαλάτα.
περνιὰ ἡ = πρίνος, πουρνάρι.
πικραgουριὰ ἡ = τὸ γνωστὸ φυτό.
πίσσες ὁ = ἀρχ. πίσσος, μπιζέλι, λαθούρι ποὺ γίνεται ἡ φάβα.
πικραδέρκα τὰ = πικρὰ ραδίκια.
πουρπ' λάδα ἡ = παπαρούνα.
προβάτσες οἱ = χόρτα ἄγρια.
πυξάρι τὸ = ὁ πύξος, δένδρο.
ρήγανι ἡ = ρήγανι.
ρείτσι τὸ = τὸ ρείκι.
σακόρραφος ὁ = ζιζάνιο στὰ δημητριακά
σανίδες οἱ = χόρτα ἄγρια.
σεντζοὶ οἱ = ζωχιοί, λέγονται καὶ τσώχιοι.
σεύκλα τὰ = τὰ σέσκουλα.
σίκαλι ἡ = βρώμη, σίκαλι.
σκορδαλὲς ὁ = ἀσφοδελός, σπερδούκλι.
σπάρτα τὰ = τὰ σπάρτα.
στσοῖνες ὁ = σκοῖνος, ὁ καρπός: στσοινόβρυ.
σφεdάμι τὸ = ὁ σφένδαμνος, δένδρο ἄγριο.
σφοραγιὰ ἡ = ὁ βάτος καὶ ἡ σπαραγγιά, ποὺ κάνει τὰ σφοράγια = σπαράγγια.
σ' φοξ' λιὰ ἡ = κουφοξυλιά, ἰτιά.
τριβολίδα ἡ = τρίβολος, ἀγκάθι.
τρικ' τσὰ ἡ = εἶδος σφεdάμι, δενδρουλάκι ἄγριο.
τσεφαλάgαθες ὁ = χόρτα ἄγρια μυρωδᾶτα γιὰ πήττα.
τσιb' τὰ τὰ = τὰ βλαστάρια, ὅπως τὰ βρουβόσταχα, τὰ βρούχια κ.λ.π.
τσίπερη ἡ = κίπερη.
τσυgλάμ' νες ὁ = τὸ κυκλάμινο.
φλουτουριὰ ἡ = ἡ λουμινιά, φυτὸ ποὺ κάνει τὰ χορτολούμινα.
φλωμὸς ὁ = εἶδος φυτὸ ναρκωτικὸ ἄγριο ὁ φλῶμος, ποὺ ρίχνουν στὴ θάλασσα καὶ ναρκώνουν τὰ ψάρια.
φροκαλάτσα τὰ = βλ. λέξιν. σελ. 293.
φταρμιστήρι τὸ = ἀγκάθι, ζιζάνιο τῶν δημητριακῶν ποὺ μοιάζει σὰν σπιρούνι = πτερνιστήρ.

Χ α λ α δ ρ ο μ ι ὰ ἡ = εἶδος ἀγράμπελης ἄγριας, ἀναρριχητικό.

χ ι ε ρ ο γ ά ρ γ α λ ο ι οἱ = χόρτα ἄγρια γιὰ βραστὴ σαλάτα.

ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΟΥΛΙΩΝ

Ἀ ν ε μ ο γ ά μ' ς ὁ = τὸ κιρκινέζι.
β ο υ τ α λ ί δ α ἡ = ἀλκυών.
γ ι δ ο β ύ ζ ι ἢ νυχτοπάτης = ἡ γιδοβύζα.
γ κ ι ώ ν' ς ὁ = γκιώνης.
γ λ ά ρ ο ς ὁ = γλάρος.
ζ α γ κ ῆ ς ὁ = κοκκινολαίμης.
ζ ε υ γ ο λ ά τ η ς ὁ = σπίνος.
κ α ῖ λ α ἡ = εἶδος κάργας.
κ ά ρ γ α ἡ = κάργα.
κ ο τ σ' ν ο γ ι α ν ε λ ῆ ς ὁ = κοκκινολαίμης.
κ ο ύ ρ α κ α ς ὁ = κόρακας.
κ ο υ ρ ο ύ ν α ἡ = κουρούνα, ἀρχ. κορώνη.
μ α ρ' γ ο ύ λ α ἡ = καρδερίνα.
μ ῖ χ ο ς ὁ = εἶδος ἀλκυόνος, πουλὶ θαλασσινό.
π υ ρ ι ω ν ᾶ ς ὁ = εἶδος γεράκι.
σ α ῖ ν ι τ ὸ = εἶδος γερακιοῦ.
σ ο υ σ ο υ ρ ά δ α ἢ κ ω λ ο σ ο ύ σ α = σεισοπυγίς.
σ π ο ρ γ ί τ η ς ὁ = σπουργίτης.
τ ρ ζ υ γ ώ ν ι τ ὸ = τρυγώνι.
τ ρ υ π ο κ α ρ ύ δ η ς ὁ = ὁ τσιμπογιάννης.
τ σ α λ α π ε τ' ν ὲ ς ὁ = τσαλαπετεινός.
τ σ ι κ ν ι ᾶ ς ὁ = πουλὶ θαλασσινό.
χ α λ κ ο κ ο υ ρ ο ύ ν α ἡ = εἶδος κουρούνας.
χ ρ υ σ ο κ α λ ά μ α ἡ = εἶδος γεράκι.

ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ

Ἀ γ α λ ή π α ἡ = ἀκαλήφη, μαλάκ.
ἀ θ ε ρ' ν ὸ ς ὁ = ἀθερίνα, ψαρ.
γ ι α λ ί τ η ς ὁ = μικρὴ γόπα.
γ' λ ι α ν ο ἰ οἱ = γουλιανοί.
δ ρ ά τ σ α ι ν α ἡ = δράκαινα.
κ α κ α ρ έ λ ο ι οἱ = σὰ σπάροι.
κ α λ ο γ ρ ί τ σ ε ς οἱ = καλογριές.
κ α ρ τ σ' ν ά δ ι τὸ = εἶδος μαλάκια μὲ ὄστρακο.
κ α ρ τ σ' ν ο ύ δ ι τ ὸ = καβουράκι.
λ ο ῦ τ σ ο ι, ζ α ρ γ ά ν ε ς = λοῦτσοι.
μ α μ ο υ ρ ί δ α ἡ = ζωῦφια ποὺ πηδοῦν στὴν ἄμμο καὶ στοὺς βράχους.
μ έ λ α ι ν ε ς οἱ = οἱ μένουλες.
μ' ν ή θ ρ α ἡ = μέδουσα.
μ ο υ ρ μ ο ύ ρ ι α τ ὰ = οἱ μουρμοῦρες.
ξ υ λ ο μ ο ύ ρ α ἡ = ξυλομούρα ψάρι.
Ο ὔ γ α ι ν α ἡ = δράκαινα.
π ο' τ ί τ σ α τ' ς θ ά λ α σ σ α ς = οἱ κοκοβιοί.
σ α λ α χ α ν ᾶ ς ὁ = τὸ σαλάχι.
σ α λ ι ά ρ ε ς οἱ = σαλιάρες.
σ α λ ο υ β ά ρ δ ο ι οἱ = σαρδέλες.
σ α b α ν ι ὸ ς ὁ = τὸ μικρὸ σαφρύδι.
Σ τ σ ο ῖ ν ε ς, χ ε ι λ ο ῦ τ σ ε ς οἱ = πετρόψαρα, πέρκες, ἀπ' αὐτὰ βγάζουν τὸ κόκκαλο ποὺ κρεμοῦν στὰ παιδιὰ γιὰ τὸ μάτι.
σ μ έ ρ ν α ἡ = σ μ ύ ρ ν α.
τ ρ α γ ά ν α ἡ = ὁ πετρώδης βυθὸς τῆς θαλάσσης.
Ὑ λ λ ά ρ ι τ ὸ = ὁ γύλλος.
χ α λ κ ο ῦ λ λ α ρ ο τ ὸ = σάλπα, ἢ γύλλος μὲ σκουρότερες γραμμές.
χ ε λ' δ ο ν ό ψ α ρ ο τ ὸ = χελιδονόψαρο.
χ ι ό ν α ἡ = σὰ σαργός.
χ' σ τ ό ψ α ρ ο τ ὸ = ὁ σαμπιέρος, τὸ ψάρι τοῦ Ἁγ. Πέτρου

ΑΛΛΑΓΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΙ

Ἀ δ ρ ε φ ὸ ς· ἡ = ἀδερφός.
ἀ θ ε ό τ η ἡ = ἀθωότητα.
ἀ θ ε ώ ν ο υ ρ. = ἀθωώνω.
Ἅ ἰ · Δ ῆ μ α τ ὸ = ἅγιο βῆμα.
ἀ λ ό ρ θ ε ς - ο = ὀλόρθος.
ἀ μ α ν ά λ ι τ ὸ = μανουάλι.
ἀ μ ύ δ γ α λ ο τ ὸ = ἀμύγδαλο.
ἀ ν ε d ρ α λ ί ζ ο υ ρ. = ἐνατενίζω.
ἀ d ί δ ε ρ ο τ ὸ = ἀντίδωρο.
ἀ π ο τ α β ρ ι έ μ α ι = ἀποτραβιέμαι.
ἀ ρ α χ λ ι ά ζ ο υ = ἀραχνιάζω.
ἀ ρ ι φ ν ο ῦ = ἀριθμῶ.
ἀ σ κ λ ί δ α ἡ = κνίδη ἀρχ.
ἀ ρ θ ι μ ὸ ς = ἀριθμός.
ἀ ψ ι φ ι ὰ ἡ = ἀψιθιά.
Β ά ρ σ α μ ο = βάλσαμο.
β α σ μ ί δ ι = βαθμίς.
β λ η χ ὸ ς · ὸ = γλυφός.

βληχούνι = γλυφούνι, φλισκούνι.
βολύμι = μολύβι.
βουρκόλακας = βρυκόλακας.
διολατζῆς = βιολιτζῆς.
διολέττα = βιολέττα.
διολὶ = βιολί.
δρεμόνι = δερμόνι.
ἔχτωρμα = ἔκτρωμα.
καθερμενὴ = καθημερινή.
καλληβατσεύου = καβαλληκεύω.
καρbολάχανο = κραμβολάχανο.
κιρθάρι = κριθάρι.
κορίχη = κορίνθιον.
κορκὸς = κροκὸς τοῦ αὐγοῦ.
κουρνιαχτὲς = κονιορτός.
κουρφός-ό = κρυφός-ό.
Λ'σόθωρες = λιθοσωρός.
λυχτηρίδα = νυχτερίδα.
Μετρογάτανο = Μαρτογάϊτανο.
Ξ'πεταστὸ = σκεπαστό.
πάχνη = φάτνη.
πελεχρός ὸ· = πενιχρός-ὸ.
περνιὰ = πρίνος.
πετροκόρχο = πετροκόρινθο. Εἶδος σταφύλι.
πικραδέρ'κα = πικροράδικα.
πιλ'τσίζου = πιτσιλίζω.
πιργιόνι = πριόνι.
πολήμι = ὑπολήνιον.
πολίχρι = πολίχνη.
ποῦδερες = ποδόγυρος.
πρικὸς-ὸ = πικρός.
προσφύρα = πορφύρα.
προτοκαλιὰ = πορτοκαλιά.
ρονιθιὰ = ὄρνιθα.
ρούλιασμα = οὔρλισμα.
σερνικὸς-ὸ = ἀρσενικός.
σιμγάδι = σμιγάδι.
σκροπίζου = σκορπίζω.
σκρόπιος = σκόρπιος.
σταφνίζου = σταθμίζω.
στρέ'ου = στέργω.
σφάραμα = σπάραγμα.
σφάτσελα = φάσκελα.
σφατσίμ'λα = φασκόμηλα.
σφατσιμ'λιὰ = φασκομηλιά.
σ'φοξ'λιὰ = κουφοξυλιά.
Τροβᾶς = τορβᾶς.
Τσίτερνος-ο = κίτρινος, ο.
φούτ'σε = φτύσε.
φούργανο = φρύγανο.
χαβάνης = φαγάνης.
χαν'κολό'ος = χαλικολόγος.
χλάbουρο = φλάμπουρο.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

Α΄. ΤΟΜΟΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ἀγαλήπα 43. 46.
Ἀγαμέμνων 50.
Ἅγι - Ἀρμόλαος 48. 14.
Ἅγι - Ἀρτέμης 12.
Ἁγιά - Θεοφανὼ 16.
» Μαρίνα 76.
Ἅη - Γεώργης 24. 33. 34. 35. 56. 71. 72. 73. 74. 76.
Ἅη - Δ'μήτρης 74. 76. 77.
Ἅγιοι - Θεόδωροι 77.
Ἅη - Λιᾶς 41. 42. 43.
Ἅη - Μάμας 12. 40. 76.
Ἅγιος Νέστωρ 77.
» Νικόλας 34. 45.
» Παντελεήμων 76.
» Πέτρος 48.
» Σαράντα 13.
» Στράτης 26.
» Φ'κᾶς 44.
ἀγκάλη 29. 34. 44. 46.
ἀγωγιάτικος 46. 62.
Ἅδης 64. 65. 66.
Ἀθανάσιος (ὅσιος) 72.
Ἀθηνᾶ 52. 25.
Ἀθηναῖοι 19. 31. 50. 51. 52.
Αἰγαῖον 19. 50. 53. 54. 61. 71.
Αἰγεὺς 50.
Αἰγὸς ποταμοὶ 51.
Ἀκρωτήρι (μεγάλο) 47.
Ἀλατόμι 52. 62.
ἀλόρθος 31. 36.
ἀλούνη 28.
ἀλουν'κὸς 27.
Ἀλυκὸ 44. 46.
Ἀμερ'νὲς 29.
ἀbελάγρι 12, 26.
Ἀναβάλ'σα 10. 11. 19.
ἀναbλησμένες 45.
Ἀdριώτη σπηλιὰ τ' 30. 31. 50. 51, 59
Ἀπιὰ 48.
ἀποθέρι 14.
ἀποκλείστρια 35.
Ἀποκριάτικος 69. 70.
Ἀπριλο - Μάης 36.
Ἀραβδόπετρα 23.
ἀρατζ'δέλα 15.
Ἄρη. 12. 38. 73.
ἀρκόβατες 13. 26.
ἀρματωσὰ 24.
Ἀρτεμίσι 12
ἀρχονταρήκι 73.
Ἀρχοντοπαναγιὰ 23.
Αὐλων'τιάν'κος 61.
ἀφανὲς 15.
Ἀχεροῦνες 44.
Ἀχιλλέας 31. 49. 50.
Ἀχίλλι 19. 11. 49.
ἀχινόποδες 43.
βατσάζω 11.
βάϊλος 55.
Βενετιὰ 24.
Βενετοκρατία 47. 53.
Βενετσάνικο 9. 13. 47.
Βενετσάνος 29. 47. 52. 54. 55.
Βερνάρδος Μ. 56. 57.
Βοκολίνας 15.
βότα 65.
Βουνὸ 12. 20.
Βράχια 30. 40. 46.
Βρυκολακονήσια 14. 48.
Βυζαντινὸς 28. 40. 44. 52. 53. 55. 58. 72. 76.
βωδόκλορα 11.
Βωδόμαdρα 47.
γαλέρα 34.
Γενοβέζος 29. 54.
γερανιὸς 20. 36. 37. 46. 47. 67.
γιώνω 66.
Γκύζης 47. 54. 75.
γκρίφια 37. 44. 46. 47.
Γότθοι 52.
Δεινολογία 56. 58. 60.
δεκατία 54.
δεματ'κὰ 11.
Διάνεμος 26.
Διατρυπ'τὴ (σπηλιὰ) 19. 30. 32.
Δόλοπες 29. 49. 51.
Δολοπία 49.
δράκος 13. 24. 30.
Δράπανος - κάβο 44.
δροσάζει 11.
δωδεκάμερα 15.
εἰκόνες 11.
Εἰρηναῖος 53.
ἐκλογικὰ 62. 68. 69.
Ἐνυεὺς 49.
ἐπισκοπὴ 53.
Ἔρουλοι 52.
Εὐγώνυμος 26.
ζούμπερο 15. 36.
ζουρειὸ 26.
ζώνω 12.
Ἠσαΐα (σπηλιὰ) 34. 35.
θαλάμι 36.
θάλασσα (Μαύρη) 52.
Θάλεια 20.
Θέμι 12. 26.
Θεοτόκος 47.
Θησεὺς 30. 31. 49. 50. 51. 59.
Θοδωρῆ (Παναγιὰ τοῦ) 76.
θράκα 29.
Ἱεροκλῆς 53.
καβόρα 29.
Καισαροὺ 23.
κακαβιὰ 29.
κακούδια 14.
καλαθιάτ'κα 14.
Καλαμίσι 36.
Καλαμίτσα 19. 40. 43. 50. 52.
καλλικάντζαροι 15.
καλούδια 10.
καματερὸ 62.
Καμῆλες 48.
Καμπούρογλους 53.
καναβέτα 9.
καπελέτικο 64.
Καπουδὰν - πασσᾶς 51.
Καρακασάνη (σπηλιὰ τοῦ) 32. 51.
Κᾶρες 49.
Καρτσ'νούδι 19. 20. 47.
Κάστρο 9. 13. 15. 19. 23. 24.

25. 26. 27. 30. 34. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 58 72. 73. 76.
Κατάκλεια 15. 48.
Καταλανοὶ 29. 34.
κατελῶ 66.
κατῆς 28. 55.
κατούνα 11.
κατρατσύλα 12.
κάτ' κάμπος 14. 47.
Κίμων 31. 51.
κλεῖσμα 72.
κληροῦχοι 51.
κονάκι 40.
Κόδ'λες 28.
Κορακιὲς 35.
κορέλα 62.
κουρσάροι 24. 29. 33. 74.
Κουτρούλης 56.
Κόχυλας 20.
Κοχύλια 29. 42. 53. 54.
κρυολόγος 32.
κύρτος 43.
κώδικας 34. 72. 74. 76.
Κωνσταντινίδης 52. 53. 56.
λαγήνι 28.
Λάγωνας 46.
λαουτιέρης 66.
λαζόνι 11.
Λακεδαιμόνιοι 51.
Λάλαρες 24.
Λαλεχὸς 56.
Λαύρα - Μεγ. 60. 72.
λαχανόπ'τα 11.
Λεημονήτρια 76.
Λέχικο 9.
λιακὸς 14. 27. 69.
Λιάπηδες 24. 29. 47. 55. 59.
λιλιρισμὸς 35.
λιμάρι 14.
λίμνα 15. 19.
λιμνιωνάρη 36. 38.
λιναριὰ 10. 22. 43. 44.
λογάδ'κο 26.
Λομβαρδοὶ 54.
λουμπάρδα 34.
λούστρια 38.
Λυκομήδης 30. 49. 50. 56. 58.
Λυδιανὴ 12. 20.
Μαγαζιὰ 13. 30. 48.
μαγγιπεῖον 54.
μακαδάσης 41.
Μαλλὰ τὰ 26. 48.
μαμουρίδα 43.
Μανιπιὸ 54.
μάντρα 11. 35.
μαρακόνιζα 20.
Μαριωροῦ (ἡ σπηλιὰ τοῦ) 34.
Μαρκεζίνα 47. 74. 75.
Μαρκέσι 20. 46. 47.
μαρνέρα 9.
Μαυρουνᾶς 76. 77.
μελάγγι 27.
μελαγγόνι 66.
μετόχι 72. 73.
μουστόπηττα 10.
μπεντένια 35. 56.
Μπόρειο 24.
Μποῦκες (Τρεῖς) 39. 52.
μπουλμὲς 9.
μ'λόπ'τα 11.
μ'λών'σσα 11.
μυρολόϊ 41. 61. 62. 64.
μύστικα 29.
Νεοπτόλεμος 50.
νεράϊδα 15. 27. 28. 29. 36. 37. 45. 46. 63.
νεραϊδομάζωξι 48.
νεραϊδοπαρμένος 15.
Νότες 26.
ντουρᾶς 28.
Νυφάκι 32.
Νύφι 12.
ξαγκούνι 40.
Ξα'θ'λιάν'κος 62.
ξομπλιαστὸ 15.
Ὀδυσσεὺς 50.
Ὄλυμπος 12. 20.
ὀρνὸς 15.
Ὄρος (Ἅγιον) 57. 71. 72.
Ὄρος 12. 20. 46.
παγανιὰ 33.
παίνεμα 62. 63. 69.
παλάτι 37. 46.
Πανόφτης 20.
παράβ'ζο 15.
παραδειπνᾶ 45.
παρασ'νεικάζω 40.
παραφρὴ 30.
παραπόρτι 27.
Παρθενώνας 49.
πατινιώτης 42.
Πελασγία 49.
Πελασγοὶ 29. 49.
Πεντεκάλη (σπηλιὰ τοῦ) 33. 34.
πέργος 23.
Πετ'νὲς 26.
Πετρόγαμος 47.
πήττα 62. 63.
πλουμούδι 11. 28.
Πολίχρι 20.
πορτάρης 24.
Πούντα τοῦ Βουνοῦ 25. 34.
πραΰζω 69.
Προβακᾶς 24. 73.
προζ'μερὸ 13.
προσφύρα 29.
πρωμάδι 31.
Ραδάμανθυς 49.
ρέκτωρ 55.
ρήγας 68.
ρίμα 61.
ρίφι 12. 35.
Ροδίτικα 9. 24. 28.
Ρωμαϊκὴ (ἐποχὴ) 51. 52. 53.
Σαπιέντζα 54.
σάρες 20.
Σαροὺ 14. 23.
σήκανο 11. 35.
Σίδερο 46.
σιδερόπορτα 13. 24.
σινὶ 28.
σκατζὶδι 28.
Σκάφη 44.
Σκορδᾶ 19.
Σκορδανᾶ 74.
σκυλολήταρο 67.
σοδιὰ 11. 24. 43.
σόϊ 69. 75.
σουρέλο 13.
σπέρισμα 15. 41. 42.
σπηλιὰ 34. 35. 36. 37. 38. 46. 51.
σταυρώνω 73.
Στεφανῆ τοῦ (ἡ ἀγκάλη) 48.
Στεφανιὰ 72.
στοιχειὸ 15. 37.
στουρνάρι 43.
στραβοράβδι 12, 67.
σύκαμ'νες 62.
σμ'γάδι 27.
Συνέκδημος 53.
σύνθρονο 53.
συρτὴ 29.
σφαχτὸ 11.
Σφυριδιάνικος 62.
σ'λῆνας 10. 14.
Τάρταρτος 64.
τάσι 67.
τείχη 51.
τέμπλο 54 72.
Τοῦρκοι 33 55.
Tournefort 13. 54. 74.
Τραχὺ 14. 20.
τρεχαντήρι 47.
Τριεραρχίτης 56.
τριτάρικο 71.
τσυκλάμ'νες 26.
Φαλντάϊτς Κ. 52.
Φανερωμένη 13. 31.
φαρφουρὶ 9.
Φερδινάνδος (τῆς Μαγιόρκας) 34.
φερρέκαμπος 76
φιλεύω 10. 11. 40.
Φιλικὴ Ἑταιρεία 56.
Φίλιππος 52.

φιρφιρένιο 28.
φ'γοὺ 9. 15. 28.
Φούρκα 55.
φοῦστες 29. 34.
Φραγκοκρατία 75.
Φράγκος 53, 75.
Φρόκαλα 47.
φταδάκι 64.
φτάζυμο 13.
Φωκᾶς Νικηφόρος 72.
Φωκότρυπα 38.
χαβᾶς 61.
Χαϊρεδδὶν 54.
χαλαδρομιὰ 12. 14. 26.
χαρανὶ 28.
χαρατζῆς 55.
Χάρος 64. 66. 67.
Χάρτζα 46.
χλωρὸ 11.
χοdρὸς Κάβος 25. 36.
Χοῦμα τ' παπᾶ 31.
χοχλιδάκι 39.
χώρα 20. 68.
Ψαρὰ 26.
Ψαριὰ 43.
Ψ'λὲς 42.
ψυχικάρης 41.

ΜΕΡΟΣ II

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

'Αβακοὺμ 139.
ἀβανιὰ 181.
ἀβατάλα 142. 148. 230.
ἀβάφτιστος - ο 86. 89. 95. 132.
ἀβδέλλα 162. 261.
ἀγαποῦ ὁ, ἡ. 185. 187. 246. 249. 265.
ἀγέλη 96. 97.
ἀγέρανος 104.
ἀγιάζι 247. 282. 289.
'Αγιὰ - "Αννα 139. 172. 195.
'Αγία - Μαρίνα 152,
"Αγι - 'Ανάργυροι 88. 97.
"Αγι - 'Αντρέας 140.
'Αγία - Παρασκευὴ 90. 280. 281. 305.
'Αγι - 'Απόστολοι 139. 168. 170. 280. 281.
'Αγι - 'Αρμόλαος 139. 280.
'Αγι - 'Αρτέμης 140. 268. 298. 301. 305.
'Αγία - Σοφία 186.
'Αγία - Τράπεζα 120. 155. 170. 187.
'Αγία - Τριάδα 96. 133. 138. 215. 246.
'Αγιοὶ - Σαράντα 134.
"Αγιο Πνέμα 187.
"Αγιος - Τάφος 169, 173.
ἀγκαλοῦ 203
ἀγκρίφι 196.
ἄγνες 140. 159.
ἄγουρος 199.
ἀγρζαλαφίνα 203.
ἀγριαχλαδιὰ 84.
ἀγρίμι 158. 224.
ἀδερφοδιώχτης 95.
"Αδης 115. 123. 125. 126. 185. 194. 223. 245. 247. 258. 259. 267. 268. 275. 284. 285. 286. 291. 294.
ἀδικοσκοτώσανε 180.
"Αη - Βασίλης 127. 128. 129. 130. 131. 161.
"Αη - Γιάννης 91. 138. 139. 140. 172. 186. 191. 193. 194. 281.
"Αη - Γιώργης 89. 137. 154. 169. 170. 173. 176. 187. 207. 226. 280. 281.
"Αη - Δημήτρης 163.
"Αη - Θόδωροι 133. 134. 201.
"Αη - Κωσταντῖνος 105. 175. 201.
"Αη - Λευτέρης 85.
"Αη - Λιᾶς 139. 160. 300.
"Αη - Μάμας 140. 153.
"Αη - Νικόλαος 164.
"Αη - Παντελέμονας 280. 306.
"Αη - Πλάτωνας 140.
"Αη - Σπυρίδωνας 127.
"Αη - Στράτηγος 137.
"Αη - Τζίκας 139.
ἄθερο 158.
ἄθος 88. 144. 151.
αἴ'α 301.
"Αϊ - Δῆμα 187. 293.
αἱματῶκαν 172.
ἄκ'λουθας 83. 84. 85.
ἀκνᾶς 147.
ἀκόραστα 226.
ἀκρᾶτος 206.
'Ακριτικὰ 174.
'Αλέξαντρος 176.
'Αλήσμονα τὸ νερότ' 121.
'Αλιτζέρι 215. 218.
ἀλλαμένα 113. 132. 144.
ἀλλότρζο 288.
ἀλορθοτσέρης 162.
ἀλοῦ 199.
ἀλούνη 127.
'Αλουν'κὸς 139. 157.
ἀλ'σά 147.
ἀλτάνα 206.
'Αλτζερίνης 245. 296.
ἄλυσσος 184.
ἀλ'φαντόπανο 151.
ἀμάδα 100. 101. 105.
ἀμέραστος - ο 89.
ἀμίλητο νερὸ 138. 154.
ἄμμ'δα 236.
ἀμπάρι 190.
ἀμπᾶς 102, 131. 149. 301.
ἀμπέλι - άτσι 158. 159. 165. 192. 232. 305.
ἀμπελοκρίνα 290.
ἀμπελόχα 154.
ἀμπελοχώραφα 181.
'Αναβάλ'σα 89. 129. 131. 132. 149.
ἀναγελῶ 149. 165.
ἀναγκασμένο 121.
ἀναδεύω 163.
ἀνάθεμα 182. 194. 277. 278.
ἀναθροφάρι 134.
ἀνακατώστρια 241.
ἀνάκωλα 133. 152.
ἀναλογιὸ 171.
ἀναμελειὰ 244.
ἀνανεστῆκαν 176.
ἀναντολοκορμούσα 241.
ἀναπιάνου 145. 146.
ἀνάστροφα 170.
ἀνάτριχα 154. 162.
ἀναύκλ (ιε) ηρες 192. 203, 208.
ἄναφλα 88.
ἀναψανιάζει 157.
ἀνάψανο 157.
ἀνεβάτης 135. 291.
ἀνεμ'κὸ 153.
ἀνεμογκάστρι 84.
ἀνεμοπόρωμα 153.
ἀνεντραλίζου 258.
ἀνεντράλισμα 300.
'Ανεραῖδες 147, 149.
ἀνθιβάλω 169. 170.
ἀνοι'οστομᾶς 156.
ἀντάμα 245. 246. 268.
ἀνταραχὴ 171.

ἀντένα 196. 197. 203.
ἀντροϋνοχωριστὴς 171.
'Αντωνιοῦ 226.
ἀνυδρζὰ 131.
"Αο'στες 139.
ἀπαντέχου 122. 186. 187. 236.
ἀπανωβράτσι 236.
ἀπανωτσοίλι 238.
ἀπάρθενος 88. 93.
'Απατσίνι 124.
ἀπηλογιὰ 175. 177. 214. 216. 255.
ἀπίκραντος 133.
ἀποβολὴ 84.
ἀπόδεμα 113. 155. 156.
ἀποδένου 113. 133. 161.
ἀποθέρι 158.
ἀπόκαυτρα 153.
ἀποκρέββατες 128.
ἀποκρεμάζει 157.
'Αποκριὲς 132. 133.
ἀπολησμονόχορτο 265.
ἀπολ'σίδια 113. 143.
ἀπολυγᾶ 193.
ἀπόνερα 143.
ἀποργοῦσε 216.
ἀποσαίρου 118. 127. 136.
ἀποχολιασμένες 170. 171.
ἀποχτενίδια 143.
ἀραβδάτσι 168. 241.
Αραβδόπετρα 282.
ἀραθύμ'κα 171.
ἀραθυμοῦ 300.
ἀραχλιασμένο 226.
'Αρβανῖτες 174.
ἀργαδ'νάδες 154, 155.
ἀργαλειὸς 194.
ἀργαστήρι 186.
ἀργάτης 160.
ἀργυροκλειδωμένο 178.
ἀργυροψάλιδο 172.
'Αρετὴ 178. 179. 194. 216.
'Αρετούσα 180. 194.
ἀριφνήσου 110.
ἀρκουδίζει 96.
ἀρκουδιστῶντας 172.
ἄρμα 168. 174.
ἀρμάδα 173.
ἀρμάθα 240.
ἀρμαθιὰ 135.
ἀρματωτὲς 232.
'Αρμενιὰ 224. 225.
ἄρμενο 272.
ἀρμερόπ'το 133.
ἀρμίδι 163.
ἀρπάχτρα 84.
ἀρραβώνας 109. 205.
ἀρραχών'νε 165.
ἀρτυμὴ 120. 135. 140.
ἀρφανοθρεμμένες 213.
ἀσημομάχαιρο 184.
ἀσημοπήρουνο 172.
ἀσημώνω 94. 141. 161.
ἀσκαλντὶ 272.
ἀσκατζὰ 307. 231.
ἀσκελιὰ 135.
ἀσκλίδα 154.
ἀσκόνταφτη 242.
ἀσπροπούλια 135. 137.
ἀστεράτο 162.
ἀστοιβὴ 138. 157.
ἀστοχιὰ 190.
ἀστροπελέτσι 142. 164.
ἀτζελοκαμουμένες 289. 210.
ἄτι 180.
'Αττάλεια 196. 197. 208.
Αὐγερινὸς 110. 170. 171. 187.
ἀφάλι 85.
ἀφανὲς 138. 139.
ἀφιγκρζέμαι 248.
ἀφορεσμένες 170.
ἄφτρες 88.
ἄχολο 180.
'Αχτιανὸς 187. 188.
βαβάθα 119. 120. 121. 129. 152. 154. 164.
Βαβυλώνα 194.
βάγια ἡ 93. 176. 181. 195. 205.
βάγια τὰ 135. 136. 146.
βαγιόλι 88. 129.
Βαγιῶν 135.
Βαΐτικα 222.
βαλανολιὰ 160.
βαλαντώνω 205.
βαράκι 110.
βαρακωμένες 301.
βάρδια 174.
βαρειόμερος-η-ο 170, 176, 184, 204.
βαρειορίζικο 215.
βάρσαμος 91, 222, 273.
βαρυοΐσκιωτος 158.
Βασιλόπηττα 128, 129, 130, 146, 150, 158, 162.
βασκαίνω-ομαι 89, 96, 97, 150, 162.
βασκανία 150.
βάτος 192, 214.
βάτσα 86, 96, 135, 222.
βατσάζου 135.
βαφτίζω-ομαι 84, 86, 94, 132, 196, 287.
βάφτισι 87, 94, 95.
βάφω 97.
Βενετιὰ 91, 92, 176, 212.
Βενέτικος - ο 116, 185, 249, 259, 273.
βέρα 112.
βέργα 95, 112, 179.
βερεσὲ 130.
Βηθανία 222.
βίγλα 175.
βιγλίζω 175.
βιολὶ 109, 113.
βιολιτζῆς 109, 113.
βίσεκτος 194.
Βλαχάκι 174.
βλαχοπιπεριὰ 146.
Βλαχόπουλο 174, 175.
βόρειος 81.
βοριᾶς 83.
βοσκὸς 129, 130.
βότα 125, 269.
βουβαλόδερμα 196.
βούκλα, 86, 96, 136.
βουλιάζω 96.
βοῦλοι 151, 152.
βούτερες 82.
βραγιὲς 283.
βρυκολακιάζω 118.
β'τίνα
βυζαίνω-ομαι 86, 87, 92.
Βυζαντινὸς 87, 88, 107.
βωδόκλορα, 128, 129, 130.
γαδαρομάζωμα 165.
γάζα 151.
γαζέτα 296.
γαϊτάνι 201.
γαϊτανοπεριπλεμένη 219.
γαϊτανόφρυδη 181.
γαλατόπετρα 86.
γαλατόΠεφτη 138.
γαλατόχορτα 138.
γαλλόνι 199.
γάμος 109, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 178, 194, 204.
γάρμπος 239.
γαρυόφαλλο 253, 268, 289, 292, 298.
γδυμνιέται 176.
γεβεντίζου 205.
γεννῶ-ῶμαι 83, 84, 85, 86, 87, 94.
γεναῖτσος - α 176, 183.
γερακάτα 296.
γερακοφορεμένες 301.
γεράνισε 287.
γερανοὶ 144.
γερᾶς 151, 162, 201, 203, 284.
γέρμα 262.
γεροντ'κὰ 149, 150.
Γεροσόλυμα 168.
γεύγομαι 180, 181.
γιαγκίνι 269, 285, 298.
γιαλαμπένιος 308.

Γιανίτσαρης, 181, 190.
Γιάννενα 173.
Γιάννης 172, 174, 175.
γιαπράτσα 267.
γιαρντίμι 165.
γιδότριχα 141, 160.
γιόμα 178.
γιώνω, 126, 187.
γκόρφι 126, 201, 212.
γκουσγκούνης 239.
γκρεμνὸς 172, 177, 246.
γλαγκὸ 162.
γλαρὰ 295.
γληγοροκαβαλλάρης 169.
γλίτσα 236.
γλιτσασμένες 234.
γλυκοκέρασμα 179.
γλῶσσα 81, 161, 190, 209, 243, 246.
γλωσσικὸ 81.
γλωσσοφάγια 113, 142.
γνωμικὰ 294.
γοτζὲς 275.
γουδιὰ 97.
γουλέτα 199.
γούμενες 203.
γουνέλα 231.
γούρι 130, 142, 144, 157.
γουρλίδικο 141.
γουρσουζιὰ 144, 157.
γραιγουλάτσι 207.
γριβανὸ 162.
δακώνου 151, 162.
δαρδὰ 91.
δάρε 133, 234.
δασοφυτρώνου 228.
δαυλιάζει 157.
δαχτυλίδι 183, 187, 201, 205, 212.
δεματ'κὰ 132.
δερμάτι 232.
Δέση 280.
Δευτέρα Μεγ. 136.
διαβάτρζα 201, 203.
Διάδοχος 173.
διάζομαι 190, 148, 202.
Διακαινήσιμος 137.
διαμέλ'κα 83.
δια'ουμίκανε 176, 235.
διάργυρος 280.
διάφορο 206.
δίγνωμος 177, 253.
δίκοπο 175, 252.
δίλ'κας 157.
διολέττα 290.
διολὶ 90, 230, 240.
διπλάρι 137.
διπλοτρίπλωτα 258.
δίσεχτος 112, 159, 160.
δισκοπότηρο 216.
δίστομος-ο 172, 202, 206.
διτσαιοκρίτης 203.
διτσέλι 231.
δ'μόθυρα 137.
Δόξα 159, 226.
δόσα 181, 226, 262.
Δούκα 282.
δούσ'νας 150.
δρακοντιὰ 135.
Δρακοπήγαδο 183.
δράκος 169, 178, 183, 184.
δρύμες 139.
δύνομαι 248.
δυοσμαρίνι 244.
δώδεκα Εὐαγγέλια 136.
δωδεκάμερα 127, 128, 131.
ἐγκυμοσύνη 83.
ἐγκωμιάζω 172, 208.
ἑκατοβέργινο 216.
ἑκατόλογα 214, 215, 216.
ἐκαρτέρεψα 178.
ἐλασπῶκαν 172.
ἔλεχε 149, 165.
ἐλιὰ 160, 161.
ἐλιτσία 226.
Ἐμοργὸς 208.
ἐνταφιάσουνε 286.
ἐντολὴ 185.
ἐπιτάφιος 86, 136, 137, 164.
ἐσάει 176.
Ἐσαροὺ 282.
ἐστσὰ 239, 267, 307.
Εὐαγγελισμὸς 83.
ἐφτάλοφη 299,
ἔχτωρμα 239.
ζάβαλε 234, 235.
Ζαουρζανὸ 288.
ζάρω 183, 200.
ζαφείρι 218, 219, 283.
ζαχαροζυμωμένες 290.
ζέρβελη 106.
ζευγάρι 157.
ζιαφέτι 179.
ζούμπερο 86, 158.
ζουρειὸ 138, 154, 161,
ζώνου 85, 152.
Ἠσαΐα 114.
θάλασσα 163, 164, 165, 190, 196, 197, 214, 220, 244, 246, 252, 256, 257, 259, 268, 287, 305.
θάμασμα 194.
θάνατος 118, 127, 183, 202, 203, 209, 226, 252, 294.
θαραπέψει 280.
θεμέλιο 141.
θεόκωλος 121.
θεοπαιδεμένη 185, 203.
Θεοτόκος 280.
θεοφοβούμενος 158.
θεριὸ 169.
θεριστὴς 157.
θερμαίνεται 86.
θέρμες 136, 140.
θέρος 131, 152, 156, 158, 165.
θλῖψι 118, 120, 121, 130.
θολπὰ 136.
θωράτος 217.
Ἰάκωβος 172.
ἰδίωμα 81.
Ἱερεμίας 139.
Ἱεροσόλυμα 170.
Ἰορδάνης 206, 167.
ἰοὺ 149, 165.
ἴσο 109.
Ἰστραΐλα 101.
καβούτσι 230.
καζίλι 141.
κάθαιρμα 157.
Καθαρὴ Δευτέρα 133.
καθερμενὴ 279.
κακνατσίζου 241.
κακοπίβουλος 210.
κακούδια 139.
καλαθιάτικα 112.
καλαμίζει 190, 202.
Καλαμίτσα 99.
καλαμ'κάνι 138.
καλαμόφυλλο 256.
καλαμώνει 134, 141.
κάλαντα 128.
καλεστ'τσὴ 165.
καλιτὰ 115.
καλλίγια-άτσα 91, 119.
καλλικαντζάροι 86, 127, 131.
καλλ'καντζαράθος 131, 159.
καλοπόδαρες 161.
καλούδια 129.
καλύψετε 285.
καμάρια 145.
καματερὸ 134, 135.
καμπόρα 228.
καμπούρια 228.
καναλίζει 175.
Κανόνος Μεγ. 135.
καντάρι 173.
καντηλοβαφτίζω 95.
καντούνι 282.
καπάνα 95.
καπάνι 95.
καπαρώνω 94.
καπάσι · άτσι 98.
καπελέτικο 116.
κάπ'λα 177, 194.
καπουχᾶς 208.
Καππαδοκία 169, 170.

καππαρὸς 162.
καραβοτσύρης 192, 196.
καραμπογιὰ 148.
καρδιὰ 148.
καρεφύλλι 228.
καρόνες 133.
καρτσ'νάδι 163.
κάρφωμα 155.
κασμᾶς 157.
κασσαβέτι 188, 209.
καστέλιν 178.
καστροπηδητὴς 90.
κατακούτελα 168.
καταλαγάζω 283.
καταλάγασμα 299.
καταλαχοῦ 289.
Καταπολιανίτ'σσα 281.
κατάρα 194.
κατατσέφαλα 168.
κατελοῦ 264.
κατίνα 305.
κατούνα 129.
κατρατσύλα τ' Ἅγι-'Αρτέμη 140.
κατρατσύλα, ἡ Παναγιὰ 85.
κατροτσίκαλο 236, 307.
κατσουρίδα 147,
καυκαλῆθρες 137.
καψαλιάζου 157.
καψιμάδι 138.
κερεστὲς 141, 163.
κλειδωτήρια 119.
κλήδωνας 138, 139.
κλῆμα 95, 134, 158, 181, 191, 195.
κληματσίδα 112, 133.
κλητάδα 279.
κλιέρα 278.
κλωτσοφόρος 101.
κ'δαρέλος 131.
κ'δόρα 96.
κολλ'βόχ'λες 121.
κολληγιὰ 134.
κολλήϊσσα 134, 135, 298.
κόλλυβα 120, 121, 133, 135, 140, 186.
κολοβόλι 132.
κολυπτὲς 131, 143.
κολύφι 102, 119.
κωλομὸς 175.
κομμὸς 141, 196, 208, 277.
κονταριὰ 175.
κοντὲς 179, 181, 182.
Κόντ'λες 119.
κοντυλοδάχτυλα 208.
κορασίδες 192.
κορέλες 132.
κορεύου 236.
κορφάρι 141.
κορώνα 177.
κοτσιλιὰ 231.
κότσ'νας 160.
κοφ'νίδα 235.
κοχύλια 132, 135, 150, 163.
κουκουβάγια 143, 168.
κουμπάσο 192.
κουμπώνω 201.
κουντουρουδιὰ 150.
κούπα 228.
κούρακας 100, 101.
κουρνιαχτὲς 241.
κουρνομύτα 160.
κουρσάροι 184,
κουρφαγγαστρωμένο 200
κουτρούνια 236.
κρέμασι 89, 114, 132.
κρεμέζι 298.
κριθάνες 307.
κροῦσσα 241.
Κρυαδίτης 140.
κρυολόγος-άτσι 154, 155.
κρυώματα 173.
κ'τσοτσέρ'κο 162.
κυκλιανὸ 180.
κ'φότσερα 151.
κωλομ'τσούνης 239.
λαβοῦτο 193, 240.
λάγκα 286.
λαδολιὰ 160.
Λάζαρος 135, 222, 223.
λαζόνια 135, 136.
λα'ήνι 88, 102, 109, 119, 129, 138, 154, 161.
λαιμοπάτ'μα 95.
λάκκος 147.
λαλαράτσα 104, 153, 196.
λαλάρια 208.
Λάλαρες 111.
λαλιὰ-ίτσα 209, 193.
λαμπάδα 173, 185, 282.
λαμποστράψει 127.
Λαμπρὴ 93, 99, 137, 144, 191, 192, 193.
λαμπροφοραίνεις 225.
λάφια 197.
λαφραντώνα 236.
λαχταρισμένη 122.
λεβέντης 180, 182, 188, 211.
λεγένι 191, 211.
λείψανο 84, 118, 119, 142, 145.
λειψόπ'τα 135.
λέπρες 152.
λευτεριὰ 225.
λεφτοκάρυ 225, 271.
λεχώνα 85, 86, 87, 89.
ληνυχτιὰ 135.
λιακὸς 113, 131, 133, 134, 141, 143, 145, 154, 164, 165, 269.
λιάστρια 144.
λιλιροκροτοῦνε 225.
λίμα 144, 147.
λιμάρι 158.
λιμνιώνας 192, 195, 199, 228.
λιμπίζομαι 162, 177, 226, 240, 261, 268, 294, 303.
λιμπόσταμνο 178.
λινάρι 153.
λιοκόρωνο 89, 146.
λιόκρισι 147.
λιοτρίβι 160.
λισβοὶ 137.
λίτ'κα 129.
λιτρόπι 138, 157, 160.
λι'ωμένες 176.
λογάρι 178, 182, 211, 214, 216.
λομάτσι 135, 299.
λυγερὴ 178, 179, 184, 190, 201, 202, 203, 206, 208, 215, 216, 217.
Λυμπιανὴ 281, 282.
λυχτηρίδα 155, 267.
λ'χῆνες 88.
μαβὶ 288.
μαγαρισμένες 187.
Μαγδαληνὴ 168.
μάγια 223.
μά(γ)ισσα 176, 224, 225.
Μαΐστρος 207.
μακριοκανιόλα 240.
μακροζώητος 113.
μαλαχτ'κὸ 86.
μαλλιοξαίνοντας 237.
μαλλίτ'κο 151.
Μάλτα 172.
μαμούνι 134.
μαμουρίδα 163.
μαναστήρι 186, 209.
μανέλα 160.
Μανιπιὸ 298.
μανταλοσά'ωνο 306.
μαντατοφόρος 248.
Μανωλιὰ 192.
μαξούλι 160.
μα'ουλίκα 120.
Μαρατζανοὶ 174.
μαργιόλικο 205, 292, 300.
μαργιόλος 299, 300.
Μαρ'δίτσα 99.
μαρμαραστήθι 181.
μαρμαρίτες 131, 159.
Μαρτίνης 162.
μασουρίζει 190, 202.
μαστραπᾶς 172, 184.
μαστ'χόπανο 270.

μάτι 86, 89, 113, 150, 154, 156, 162, 164, 209.
ματόφρυδο 294.
μάτσι 120, 148.
μαυρομάνικο 86, 142, 143, 155 156.
μαυρορίζ'κος-ο 169.
Μαῦρος 175, 177, 178, 182, 187, 194, 195.
Μαυρουνᾶς 282.
μαχαιροσφα'οῦ 192.
μαχραμᾶς 215, 217.
μ'γομιάρικο 157.
Μέ'α μεσονύχτι 173.
μεϊντάνι 282.
μελάγγι 141.
μελαγγόνι 126, 141.
Μελαγγ'τὰ 141.
μελικάρια 116, 290, 291, 298.
Μελίσσης 162.
μελισσομάμουνο 157.
μελιτώνω 87
μελοκολότσ'θες 157.
μενεβύσσοι 208.
μενοῦτο 278.
μεντενὲς 132, 301, 308.
μεντέρι 210.
Μέρα 92, 134, 144, 155, 216, 255, 263, 265.
μεράτσα 229.
μερμηγκοβότανο 150.
μερολόγια 261, 203.
μερομήνια 139, 140, 178.
μερτζανάχειλο 210, 291, 297.
μερτζανοβαμμένος-ο 217.
μερωδ'κὰ 135.
Μετρογάτανο 132.
μηλολιὰ 160.
μήτρα 84, 85.
μήτσα 83.
μισοβλο'ημένες 191.
μιτζιβὶ 177, 282.
μ'λόπ'τα 112, 130, 161.
μνημόρειο 187.
Μοῖρες 88, 89, 134, 143.
μολάρω 100.
μονοβασὰ 228.
μονογενὴς 170, 171.
μονόγουλο 86, 89.
μονόλο'ος 127, 157, 158.
μοσκαρᾶς 233.
μοσκοκάρφι 96, 116.
μοσκομαντζοράνα 116.
μουγκρὶ 152.
μουντέρνου 101.
μουστόπ'τα 88, 129, 130, 161.
μουστουλίτσα 171.
μπακάμι 148.
μπαμπεσιὰ 100.
μπαμπούρα 136, 138.
Μπαρμπαριὰ 221.
μπάσταρδος 175.
μπερνιάζ'νε 139.
μπίμπ'κας 151.
μπιστεμὸς 255.
μπιτούνιας 236,
μπ'κασὶ 139.
μπουγάζι 196.
Μπουγιοὺκ-Ντερὲ 244.
μπούλα 154.
μπουρνιὰ 231.
Μ'σόχωρα 96.
μ'τάρια 147, 148.
Μ'τζῆ 96.
μυαλὲς 156.
μύλος 87, 130, 131, 135, 146, 154.
μυραλίδια 95.
μυρζανάθεμα 279.
μυρολόγι 121, 136, 161.
μώνου 92, 110, 183, 201, 217, 265, 267, 273, 285.
μωρὸ 86, 89, 90, 97.
ναναρίζω 90
νανούρισμα 90.
νάπος 146.
νεκροπάπλωμα 118, 119.
Νεράϊδες 86, 89.
νερογάλαζο 199, 294.
νεροτριβὴ 149.
νέφελο 174.
νιεραντρόϋνο 112.
νιερὴ 90.
νινὶ 221.
νιόνυφη 117.
νὸς 180, 218, 223, 247, 249, 250, 252, 255, 256, 261, 265, 267, 268, 273, 281, 285, 287, 288, 294, 300.
νταγιαντοῦ 188, 248, 249, 274, 275, 287.
ντανταλίζουν 232.
ντατραγάνι 238.
ντεβεντεσὶ 127, 157.
ντοβλέτι 234.
ντρίματα 139, 140.
νύμφιο 136.
Νύφι 301.
νυφίτσα 144.
νυχτοπατάου 253.
νυχτοπάτης 249.
ξαγκούνι 157.
ξαθομαλλούσα 215.
ξακριάρικο 159.
ξανέμιζε 156.
ξαντὸ 201. 203.
ξάστερο 173.
ξαστρίζω 133, 138, 154, 155, 156.
ξαύλι 184, 292.
ξεβάσκαμα 96.
ξένα 194, 224.
ξεπραΰσεις 301.
ξεργώνομαι 84.
ξεροτήγανο 129, 161.
ξεσπάθωκα 174.
ξεσφοντυλίσει 228.
ξέψαλμα 153.
ξόβεργα 215.
ξόρκι 86, 88, 96, 97, 128, 133, 139, 141, 145, 152. 154, 155, 156, 158, 164.
ξυλοπέταυρο 307.
Ὀβραῖος - α 170, 171, 172, 182.
οἰκουμένη 170.
ὄξαμο 118.
ὄργος 158.
ὄρνιθα 229.
ὀσία 236.
ὀστριογάρμπη 132.
παγιὰ 151.
παλαμάρι 193.
παλιοκαποτέλι 231.
παλιονταμλιασμένες 236.
παλιούρι 161.
Παλίπεργος 96, 290.
πανηγύρια 137, 140.
παπουκάτσα 99, 185.
Παράδεισος 169, 173, 220, 243, 277.
παραλογὲς 179.
παραποταμιὰ 290.
Παρασκευὴ Μεγ. 136, 137.
παραστατὰ 143.
παραφρὴ 289.
παρηγοριὰ 120, 172.
πασούμια 189, 190.
πασπαλωμένη 228.
πάστσικαν 210.
πατσα'ό'ρα 133.
παχάδα 86, 151.
πελεκούδα 148, 150.
Πέμπτη Μεγ. 97, 136.
πεντανεύρι 151.
περαματίζει 190, 202.
πέρδικα 183, 200, 212, 223, 270, 283, 292, 295, 302, 304.
περίοδο 86, 143, 146, 155, 159.
περνάνα 129.
πέτος 183.
πετράδες 104.
πετροκάβουρας 271.
πετροκόρ'χο 95, 112.
πετροπελαῖτης 102.
πετρώνου 84, 147, 164.

πευκάνα 129.
πηχτογυαλένια 128.
πίκα 237.
Πιλάτος 171, 172.
πίνακας 120, 160.
πινακωτὴ 105.
πινομὴ 268.
πιπίνι 181.
Πισκοπὴ 252.
πίσσες 157.
πίστα 242.
πλάκα 160.
πλακαρὰ 240.
πλεκάδες 132.
πλεχτὰ 136.
πλουμὶ-ούδι 112, 130, 136.
πλουμίζου 179, 185.
πλουμούσα 179.
ποδαρζαστράγαλα 208.
ποδαρικὸ 87, 129, 130.
πόλεμος 173, 175.
Πόλι 92, 173, 195, 199, 207, 294, 299, 307.
πολογιὰ 224.
πολυοζώητος-ο 95
πο(υ)νέντης 163, 262, 263.
πορδαλίζει 241, 145.
ποταμὸς 171, 203, 206.
πο'τ'τσοὶ 237.
πραματευτὴς 195.
πραΰζου 308.
πρεβεντζάρει 164.
πρέζα 128.
πρεπὰ 123.
Πρόδρομος 172.
προζ'μερὸ 146.
προζύμι 145, 146.
πρόπ'το 145, 236.
προσπατοῦ 178.
προσωλάμει 135.
προσωλαμ'τὴς 135.
προσωπίδα 87.
Προύσα 197.
πρωμάδι 109.
πρωτοβρόχια 145.
πρωτόκορο 161.
πρωτοκούλ'κο 88.
Πρωτομαγιὰ 137, 138.
πρωτομαθητὴς 170.
πρωτόπεφτο 137.
πρωτοχρονιὰ 130, 131, 161.
π'τανοτσάλιμα 236.
π'ταράτσι 89, 138.
πυργούλια 101.
πύρπιρο 142.
ραβδιστήρα 160.
ρεμεντζάρω 195, 196, 203.
ρέντα 165.
ρεπαντὶ 176, 241.
Ρήγας 93, 176, 179, 183, 199, 205.
Ρήγισσα 180.
ρημοκλησάτσι 177.
ρημονήσι 212.
ριζαλίτσα 262.
ριζάρι 148, 304.
ριζικὸ 183, 212, 218, 219, 265.
ριζοφύτρωτσε 300.
ριξίματα 114.
ρ'νοδίτοης 238.
ρόγα 211.
Ρόδος 197.
ροδόσταμο 172.
ροδοτρζαντάφυλλα 205.
ρόκα 131, 228, 231.
ρομάνι 165.
ροσφέτια 235.
ρούγα 200, 302.
Ρούμελη 196.
ρούντα 169, 236, 301.
ρύπος 148.
Ρωμιοπούλα 177.
σάβανο 112, 128, 137, 201, 203.
Σάββατο Μεγ. 136, 137.
Σαββατοδιπλώστρα 291.
σαβούρι 154.
σαϊτιά 175.
σαλαμέτι 259.
σαλαχανᾶς 89, 142.
σαλτίδι 241, 249, 275.
σαμαντᾶς 112.
σαρακόχ'λοι 137, 144, 157.
σαράντα 118, 138, 140, 145, 155, 170, 171, 172, 177, 178, 196, 197, 210, 215, 217.
σαράντισι 86.
σάρδα 237.
Σαροὺ 102.
σαφί 94.
σβάστικα 128.
σβόρα 241.
σεβντᾶς 212, 213, 218, 231, 254, 259, 260, 261, 265, 277, 284.
σελέμι 237, 239.
σερματικό 261.
σήκανο 135.
σημάδι 138, 171.
σημειωμένος - ο 83.
σίβια 162.
σιγανεμιὰ 224.
σιγανοπερπάτητος 257.
σιδεροχουλιάρα 135.
σινὶ 120, 127. 129.
σιργιανίζου 210.
σκαλώματα 176
σ'κάμινο 134.
σκάμνα ἡ 84.
Σκαρῆς 170.
σκαρώνου 163.
σκατοταΐζει 155.
σκαφιδάκι 89.
σκλάβος 174
σκ'λῆτσοι 150.
σκλὶ 153.
σκ'λιπνιὲς 267.
σκολάζου 231.
σκορδαλὲς 151.
Σκυριανὸς 81.
Σ'λῆνας 112, 129.
σμέρνα 164.
σ'ναπιάζουν 137.
σοδιὰ 130, 144.
σοκόφι 149.
σομάρι 239.
σουρέλλο 146.
σουσουμάνισσα 282.
σπαθομάχαιρα 191.
σπάργανα 173.
σπήλιο 171, 212.
σπιλάδα 197.
σπλῆνα 151, 161.
σπορὰ 157.
σπορίτης 103.
σ'σαμάτσι 141.
σταλαμπούδα 96, 151, 169.
σταλάρετε 257.
σταμνοστάτης 96.
στανιαρισμὸς 258.
στασμένες 120.
σταυραετὸς 205, 208.
σταυροδρόμι 216.
Σταυροῦ 86, 140, 146.
στεροβότανο 87.
στεφανοτσέρικο 162.
στοιχειό, 89, 141, 145, 153, 161, 183, 184.
στραβομολο'ητέρα 241.
στραβοράβδι 132, 140.
στραποβροντᾶ 173.
στρατζίσει 230.
στσοινόβρυ 157.
στσυλολήταρο 301.
στυψάζω 148.
συγκολλήστητσε 265.
συδαυλοῦ 229.
σύκαμνες 134, 152.
σύμποδο κακὸ 86, 95, 133, 141, 142.
συντυχιὰ 171, 177, 193, 196, 197.
σφᾶς 86, 119, 223, 240.
σφάχτης 179.
σφαχτὸ 124, 135, 162.
σφιχταγκαλιαστοῦ 170.
σφολντοῖνα 151.
σφοντύλι 86.

σφοντυλοκορεμένες 233.
σφοραγιὰ 130, 231.
σφραγίδα 135.
σφραϊδιαστεῖ 84.
σωθικὰ 171, 181, 209, 250.
σῶνται 241.
Σωτέρ'νε, 140.
τάβλα 175, 180, 193.
ταραμός 289.
Ταρτάρης 187, 188.
Τάρταρτε 223.
τάσι 178.
τάφος 119, 123, 131, 204, 286.
ταχ'νάδες 155.
ταχύ-νό 134, 150, 154, 190, 215, 217.
τελώνια 164.
τεσσαροκάντουνος 217.
Τετάρτη Μεγ. 136.
τετραβάγγελο 113.
τορβᾶς 132, 301.
τουμπακάρης 137.
Τοῦρκοι 174, 176, 192, 196, 197, 228, 278.
τραγάνα 163.
τράχαλα 197.
τραχανᾶς 162.
τριπλοδιπλωμένα 258.
τρισκαταραμένες 171, 172.
τρισκατάρατες 155.
τρίστρατο 95, 96, 97, 113.
Τρίτη Μεγ. 136.
τριχιὰ 231.
τριχοφά'ος 151.
τροχάδια 132, 162.
τρύγος 158, 165.
τρυγώνης 162.
τσαινόργιος 244, 250, 257, 282.
Τσακωνοπούλα 198.
τσαλιὰ 252.
Τσαμαδιὸς 175.
τσαρὰ 95, 180.
τσαρσὶ 273.
τσεδράνα 129.
Τσελεπῆς 282.
τσεράμι 131.
τσερδέσει 244.
τσεσσὲς 276.
τσιβωτὸς 214.
τσιτερνίσου 266.
τσίτερνο 272.
τσιτερνοφυλλιάζου 204.
τσιτρολεμονιὰ 258.
τσ'λιμάτσι 240.
τσοίλι 238.
τσοιμητήρι 189.
τσοίτη 229.
τσοτρούλα 227.
τσουπί 160.
τσουρβᾶς 86.
τσ'τάρζι 84, 85.
τσυγκλόνι 176.
τσυπαρζίσσι 174, 185, 188, 193, 204, 212, 293.
υἱοθεσία 149.
ὕστερο (τό) 84, 85.
φαμελιὰ 217, 239.
Φανερωμένη 164.
φαντέσκα 204.
φασερὸ 148.
φασκιὰ 173.
φαστὸ 129, 147.
φ'γοὺ 129, 131, 145, 146, 151, 152, 159, 233.
φεγγάρι 159, 163, 164, 165, 170, 177, 186, 191, 196, 197, 216, 217, 246, 256, 262, 264, 286, 290, 308.
φεργάδα 305.
φεργαδόβαρτσες 177.
Φερρὲς (οἱ) 281.
φερρὸς - ὸ 162.
φέτι 231, 237.
Φιλάντρα 176.
Φιλαντρζανὲς 292.
φιλιὰ (ἡ) 129, 196, 203, 210, 216, 258, 264.
φινάζου 121, 235.
φιρφιρένια 180.
Φλάντρα 205.
Φλέ'α 301.
φλίκος 100
φλομὸς 148,229.
φλουριὰ 182, 190, 224, 273, 294, 296.
φόλες 107.
φονιᾶς 155.
φορεσὰ 239.
φόρνες 229.
φούργανα 172.
Φούρκα 154,288
φοῦρνος 88, 89, 95, 97, 103, 172, 129, 145, 146, 158, 209, 252.
φουρτουνιάζει 163.
φούσα 244.
φουσκαλίδες 145.
φούτ'σε 156.
φραγκομακάρονα 132.
Φράγκος - α 99, 132, 176, 207, 307.
φροκαλάτσα 148.
φρόκαλο 142.
φρούσ'λο 99.
φτάζυμο 135, 146.
Φτᾶς 119.
φτερνιάζου 85.
φτ'νὰ 237.
φυλακάρης 225.
φυλατσὴ 225.
φυλαχτὸ 87.
φυρήρησε 277.
φύτρο 144.
χαβᾶς 134.
χαδεύομαι 140.
χαδούλα 140, 220, 245.
χαδούλης 92, 93, 115, 125, 126.
χαϊμαλὶ 84, 85, 150, 155.
χαλαδρομιὰ 137.
χαλάλι 279.
χαλ'ναράτο 162.
χαλτσᾶς 171.
χαμάδες 160, 161.
χαμολιὸς 152.
χαμπάρι 142, 147, 165.
χαμπαρολό'ος 142.
χαρα'ὴ 161.
χάραμα 161.
χαρανὶ 127.
χαριολιμποστάμι 178.
χασοφεγγαριὰ 113, 141, 147, 152, 160.
χελεδὸς 162.
χερικὸ 14.
χερόμ'λες 148.
χερομυλίζου 98.
χεροπάλαμο 172.
χιωμαίρι 161.
χ'λούτσα 89, 142.
χλωρὰ 135, 136, 137, 222.
χλωρόκλορα 136.
χολὴ 167.
χουλιάρζα 229.
χούματα 245.
χούνω 180.
χρζὸς 181.
Χριστούγεννα 128.
χρυσομάντυλο 184.
χρυσοπηγὴ 178.
χωνευτήρι 231.
χωνιάζει 85.
χωράφι 157, 158, 160, 164.
ψαρᾶς 163.
ψαργὰ 91.
ψατσὶ 209.
ψαχνὸ (ψωμὶ) 147.
ψέρα229.
ψηφὶ 296.
ψιλονέστρα 201.
ψυχηκάρης 238
ψυχομέτρι 187.
Ψυχοσάββατο 134.
ψωμομάντηλα 117.

ΤΟΜΟΣ II

ἀβανιὰ 9.
ἀβανίκανε 174.
ἀβάν'τσε 176.
ἀβατάλα 70, 104, 107, 122.
ἀβδέλλα 24.
ἀγέλη 28.
ἀγερίσει 152.
ἀgάθα 37, 77, 89.
ἀgαλοῦ 135, 155, 47.
ἀgάρζα 77.
ἀgάστρι 214.
ἀgούφι 103.
ἀgωνὴ 110.
ἄγνοι 126.
ἀγόρακα 11.
ἀγρζολαφίνα 200, 201.
ἀγρζωνότανε 175.
ἀγυρ'σὰ 103.
ἄγωρα 51.
ἀγωροφᾶς 11.
'Αδης 11.
ἀθεότη 115, 192.
ἀθεώσομε 156.
ἄθος 202.
ἀθρωπιὰ 40.
αἶγα 138.
ἀκαμάτ'λας 124, 190.
ἀκμασὰ 54, 96, 111, 113, 153, 171, 180, 200, 210, 237.
ἄκρα 43, 129, 170.
ἀκρόασι 13.
ἄλας 14, 33, 188.
ἀλάτσερο 188.
ἀλαῦgρζι 66, 109, 129.
ἀλάφια 91.
ἀλαφιασμένη 128, 146.
ἀλαφροζ'γιάζει 14.
ἀλαφροΐστσωτος 143.
ἀλεποὺ 14, 83, 89, 108, 109, 164.
ἄλεσμα 163.
ἄλευρο·α 13, 23, 39, 42, 118, 161, 178.
'Αλήσμονα (νερὸ τ') 147.
ἀλισβερίσι 36.
ἀλλοθερεύγει 78.
ἀλbουρᾶ 221.
ἀλ'νέψανε 108.
'Αλουν'κὸς 15, 141, 148.
ἀλ'τσὲς 188.
ἀλ'φαdὲς 107, 225.
ἀλ'φαdόπανο 225.
ἀμαζόνα 16.
ἀμάλι 56.
ἀμάχη 11.
ἄμερος·ο 65, 112, 178, 209.
ἀμέρωτος 38.
ἀμήγερος 16, 103, 188.
ἀμιλ'σὰ 104.
ἀμόνοιαστος·ο 113
ἄbακος 16.
ἀbᾶς 33, 123.
'Αναβάλ'σα 228.
ἀνάgασι 225.
ἀναgασμένες 132, 156, 213.
ἀναδράμ'νε 104.
ἀνάκαρα 16, 125, 159.
ἀνακαρούσα 162.
ἀνακουd'ρίζεται 208.
ἀναbλησμένες 107.
ἀναbλήστ'να 80.
ἀνανοήθη 111, 132, 179.
ἀνάπαλες 85.
ἀναπιάνω 107.
ἀναστσυρίζου 110, 124, 180.
ἀνάτζαστη 87.
ἀνεμομαζώματα 17.
ἀνεμοστρόφ'λας 148.
'Ανεράδες 141, 142, 143, 144, 171, 175.
ἀνηπρόκοπες 104.
ἀνοησά 213, 218.
ἀνόρπιστο 104.
ἀdί 18.
ἀdίλαλος 104.
ἀdίμαχος 26.
ἀdίχαρη 86.
ἀd'μέψου 192, 210.
ἀνυδρζὰ 45.
ἀξαίνου 100.
ἀπαdέχου 45, 66, 108, 127, 132, 140, 156, 173, 178, 190, 191.
ἀπαραβδισμένες 144.
ἀπεμονή 168, 169.
ἀπή'ανος 104.
ἀποδέλ'πα 99.
ἀποδιαλόγια 36, 153.
ἀποδοσίμια 132, 168, 218.
ἀποθώκανε 127.
ἀποκοτήσει 193.
ἀποκοτιὰ 187.
ἀποκρέββατες 190.
ἀπολουρωμένη 146.
ἀπομονὴ 81, 99, 179.
ἀποξ'λωθεῖς 104, 196.
ἀποσερμένη 153.
'Αποσπερίτης 110, 196.
ἀποτάσσει 19.
ἀποτσατσίσματα 58.
ἀπόχιερες 121.
ἀπρίπαστα 125.
ἀραββί 109.
ἀράγα 55, 74.
ἀρατζ'δέλλες 179.
ἀράχη 107, 123.
ἀραχώνανε 126.
ἀργὰ 115, 119, 158, 206.
ἀργαδ'νάδες 127.
ἀργαδ'νή 107, 122, 125, 132, 139, 140, 145, 177, 190, 195, 206.
ἀργαλειὸς 20.
ἀργασμένες 20.
ἀργάτης 37, 40, 44, 56.
ἄρεκα 20
ἀρζκό 136, 172, 182, 220.
ἀρίδες 179.
ἀρμίδι 34.
ἀρόκα 20, 52, 74, 131, 141, 161, 182, 190.
ἀρτ'μή 218.
ἀρφανὰ 65, 100, 182, 183, 190.
ἀρχοdαρήτσι 128.
ἄρχοdας 21, 66, 84, 85, 118, 134, 170, 180, 190.
ἀρχοdολόϊ 176.
ἀρχοdονύφη 120.
ἀρώτ'μα 74, 116.
ἀσκατζὰ 43, 115, 168.
ἀσπροῦ (ἀπ') 199.
ἀστάχυ 27.
ἀστ'βή 118.119,123, 130, 136, 144,
ἀστρζικὸ 21.
ἀτζελοπαραδόνου 103.
ἀτζινάτο 93.
ἀτζίστρι 85, 104.
ἀτζὸ 23.
ἀτσοίμ'τες·ο 115, 252.
αὐγατίζου 143, 144, 167.
αὐγάτ'ζε 218
αὐλόγερος 131.
αὔρζ'ἀργὰ 196.
ἀφαλὲς 22.
ἀφέd'ς 98, 109, 110, 114, 120, 129, 132, 140, 142, 152, 163, 171, 174, 176, 188.
ἀφιgρζῶμαι 23, 120, 190.
ἀφορεσμένες 190.
ἀφορεσμὸς 193.
ἀφρὲς 114.
ἀφρομάν'τσε 23, 183.
ἀφώραστα 190.
ἀχαμνὸς 74.
ἀχμάκαρος 124.
ἀχ'νοπόδοι 136.
ἀχρον'σὰ 104, 196.
ἀψά 120, 191.

ἄψι 107.
ἀψύς 23.
βαβά 206, 208.
βαβάθα·άτσα 46, 91, 118, 119, 155.
βαβίζου 80, 174.
βάγια 155.
βαρεμένη 214.
βασκαστεῖ 24.
βασ'λίτσι 23, 196.
βασμίδι 73, 128, 197.
Βενετία 85.
β'ζάστρια 208.
βιὸς 128, 137, 179, 180.
β'λὴ 74, 116.
β'λιᾶ 24, 36.
βλογιὰ 87.
βλο'ήκανε 122.
βλόησι 133, 135.
βοϊβοdίνα 188, 53.
βοῦκλες 238.
βουλὴ 31, 86.
βουρβούτσι 50.
βούτερες 113.
βουτιὰ 113.
βραχνᾶς 137.
βροκόλακας 27.
βρούχια 167.
β'τίνα 77, 97.
βυτ'νάρια 137.
βωδιὰ 28.
βωδοβοστσοί 175.
βωδόγλωσσες 161.
γαδαρέκλω 196.
γαδαρογυρίζου 103.
Γαρbῆς 55.
gόνι 38, 67, 118.
γεβεdισμένη 153.
γεναιτσίσοι 142.
γενιὰ 173.
γέρακα 109.
γεροdολεύτερες 220.
γιαματ'κὸς 131.
γιαρdίμι 137.
γιδιά 153, 159.
γιόμα 182.
Γιονάρ'ς 155.
γιούνια 32.
gαρδιώθη 193.
γκίνι 32.
gοφορᾶται 137.
γ'λιὰ 111, 237, 203.
γ'λιάρζης 45, 67.
γλίτσα 113, 175.
γλιτσασμένοι 171, 200.
γλίτσ'κο 176.
γλῶσσα 32.
γλωσσοκοπάνα 32.
γ'νιαδάτσι 161,175, 182, 183, 218, 237.
γ'νέλλα 196.
γνούρ'κα 115.
γόμι 138
γον'κό 33.
γοργόνα 199. 201, 232, 236.
γουρν'τζέλι·άτσι 125, 126, 131, 144.
Γριπονῆσι 149.
δαίμονας 34, 35, 41, 42, 45, 68, 83, 103, 111, 161.
δαιμονοσκορπίσματα 17.
δαυλὲς 159.
δειξὲς 110.
δερματένιος-ο 49.
δερμάτι 35, 83, 99, 217.
διάζομαι 36, 101.
δια'ουμίζου 118, 127, 223.
διαστσελᾶ 179.
διάφορο 101, 123, 162.
διολατζῆδες 133, 136, 208.
διολιά 132, 142, 148.
δ'λίνιατσε 35, 107.
Δόξα 37.
Δράκος 150, 171, 179, 180, 200, 253, 254.
δράμει 102.
δράτσαινα 165, 166, 171.
δρεμόνι 61.
δροσάgουρο 33.
δωδεκάδα 135, 196, 197.
δωδεκάμερα 138, 139, 140, 141, 149.
δωρζά 44.
ἔγιωτσε
ἔδραμες 80.
Ἕλλ'νας 127.
Ἑλλην'κὸ 38, 126.
ἐbόρ'σσα 207.
ἐξοχ'νοί 175.
ἔρ'μος 39.
ἑστσὰ 19, 113, 122, 155.
ἐσύδετσε 65.
εὔτσαιρα 20.
ἑφταπάρθενος 136.
ἔψ'μα 74.
ζαχταποῦτσος 96.
ζεστοπήττι 84.
ζευγολάτης 14, 110, 116, 123.
ζ'λούμι 65.
ζούμη 24, 107.
ζούbερο 128, 137, 144, 145.
ζουρειὸ 145.
θαραπευτεῖ 96.
θεοπαιδεμένη 161.
Θεριστὴς 142.
θέρος 42.
θηλ'κό 42.
θ'λάτσι 60.
θλίψι 121.
θρεφτὸ 119.
θρονὶ 210.
θρόφ'μα 134.
θύμια 130.
θυμιαίνου 25, 167, 168.
ἴρτζι 43.
ἴστσος 83.
καββάδι 16, 95.
κάβ'ρας 18.
καδῆς 47.
καθερμενὴ 113, 120.
κάκαλα 46, 75.
κακαρᾶς 140.
κακνατσίζει 141, 142.
κακουδιὰ 44.
καλαgαθιάσεις 102.
καλαμ'κάνια 21, 162.
καλλ'κατζαρίνα 139, 140.
καλλ'κάτζαρος 138, 139.
καλμαρ'ζότανε 148.
καλολογάριαστο 63.
καλομεράσει 98.
καλονάρχος 47.
καλοπαθ'τὴς 45.
καλύψανε 224.
καματερὸ 46, 50, 159.
καματερὸς-η-ό, 12, 162.
καματεύει 159.
καμένες 48.
κάμισσα 34, 120, 131.
καμούματα 55, 62, 68, 190, 194.
καbᾶς 46.
καbόρα 46.
κανατσεύου 111.
κἄdα 141, 176.
καdαράτο 135.
καd'νάτσι 179.
καπάνα 120.
καπάνια 46, 63, 159, 233.
καπατσωμένη 46.
καπ'χᾶς 196.
καρδιακλῆς 47, 176.
καrbολάχανα 203.
καρύτσαυλες 103.
κασμᾶς 118.
κάσσαρο 234.
κασσίδα 47.
καταλάγατσε 119.
καταλάτσερη-α 124, 183.
καταλαχοῦ 47, 123, 180.
κατάλλαγα 47
κατάdια 78.
καταπόνετσε 123.
καταπραΰνει 44.
κατάρραχα 104.

κατάσταμα 102.
κατελοῦ 47.
κάτεργο 127, 47.
κατούνα 110. 242.
κατρατσύλα 177.
κάτσο 109, 121.
κατσουρίδες 135.
καυκαλῆθρες 159.
καψ'μάδι 26, 110, 119.
καψόθελε 129.
κιρθάρι 108, 163.
κλᾶ 167, 201.
κλαβανὴ 148.
κλαμὸς 104.
κλαbάτσα 71.
κλαρ' νόμος 59, 99.
κλάσσες 167.
κλασσολάχανα 187.
κλατσαρὼ 94.
κλεῖσμα 149, 154, 179, 181.
κλεφτολαωνίκα 154.
κλεφτολυ'ερὴ 73.
κλιέρα-ες 17, 103, 129.
κ'λοράτσα 243.
κ'dόρες 188, 228.
κόλασι 113.
κολ'βόχλες 119.
κολ'νάτσι 77, 180.
κολ'dεμίρι 93.
κολυπτὲς 140.
κολύφι-άτσι 102, 103.
κολ'φένια 49, 126.
κολωνάτα 179.
κομὸς 104.
κόbος 49.
κονόμος 87.
κονοστάσι 38, 167.
Κόd'λες 87, 110, 146.
κοdοκάββαδα 125.
κοdραbάdο 121.
κοράστ'να 164.
κορελῆδες 171.
κορέλι 110.
κορέματα 50.
κορθόγ'λες 188.
κορσάρ'κο 134, 235.
κορφάρι 165.
κόστσ'να 73.
κοτσ'νογιανελῆς 137.
κοφ'νίδα 163.
κουνουστεύγου 50, 112, 115, 127, 213.
κούdουρος 16, 19.
κούd'ρος 68.
κούρακας 50, 54, 65,104.
κουραχάνια 50, 123.
κούρβά 29, 156, 196.
κουρβούλα 179, 147.
κουρλάφτης 188.
κουρbάνι 103.
κουρ'ναυγὸ 124, 213.
κουρνιαχτὲς 104.
κουρσάροι 127, 138.
κούτρα 40.
κούτρουλο 203.
κρεβατσούλα 119, 179, 183, 203.
κρέμασι 137.
κρζάς - άτα 22, 29, 31, 36, 62, 63, 84, 89, 92, 103, 123, 129, 134, 152, 173, 180.
κρζίμα 123.
κρ'ζῶμα 42, 51, 131, 178, 221.
κρίνου 109.
κρίσι 135.
κρούσσα 96.
κρούφτη 165.
κ'σοῦνες 126, 215.
κ'σούρι 234.
κωλοβάρ'τσε 115.
κωλομ'τσούνης 188.
κωλώνου 103, 163, 253.
λᾶ 139, 171.
λαβοῦτο 190.
λάga 220.
λαgόδερε 174.
λαgόνια 61, 158.
λα'ηνάτσα 126, 250.
λα'ήνι 118, 126.
λαιμοπάτ'μα 52.
λάκκος 182, 213.
λαbόστραψε 205, 221.
λαbουρ'τὸ, 135.
λαdάρωτσε 174.
λα'ουδεύει 52.
λα'ούμι 126.
λάπαθα 53.
λαφραdώνα 122.
λάχει 53.
λαχομάν'κα 165.
λαχομάν'τσε 109.
λεγένι 20.
Λέχ'κα 134, 179.
λιακὸς 115, 140, 142, 143, 207.
Λιάπης - δες 131, 134.
λιλιρισμὸς 128.
λιμαστὸ 11.
Λίμνα 11.
λιμνιώνας 18.
λιb'ζόσονε 215.
λιb'ζότανε 205.
λιbίζομαι 155, 167.
λιοκόρωνο 137.
λιώνας 149.
λ'κοφαμελιὰ 179.
λ'μάζου 54, 55.
λ'μακόνι 161
λ'μαστὸ 115.
λόαξε 43, 112.
λογάδ'κα 134, 179.
λογάρζι 179.
λογιάζου 115.
λόgρα 92.
λοιμ'τσὴ 102.
λοκάν'κα 44.
λούβα 102.
λούρδα 120.
λοχιὰ 103.
λ'σσακὰ 81.
λ'σσαdεριάζου 18, 104.
λ'τάρζι 25.
Λυbιανὴ 138.
λυρατζῆς 26.
μάgανα 223.
μαgανίζου 129, 152, 168, 187, 210, 124.
μα'εργειὰ 43, 53, 88, 113.
Μαῖστρος 55.
μακαρίζ'νε 15.
μαλαηδόνα 210.
μαλλώτρζα 14.
μαναστήρι 59.
μάνητα 183.
μανήτα 96.
μανιασμένη 114.
μανισμένη 183.
μάνιτσε 127, 130, 153, 169, 199.
μά'ο'λο 34, 41, 80, 81.
μαξούλι 101.
μαρνᾶς 13.
μαρνέρες 179.
Μάρτης 56, 57.
μασούρι 40.
μασσίδα 46, 115.
μαυρομάν'κο 140, 141.
μαυρομέλανη 149.
μαχραμᾶς 64.
μ'γομιάρ'κο 159, 181.
μεγάλωκα 58.
μελαχούνια 103, 115.
μελιτώνου 103, 123.
μελ'σσοργοὶ 58.
μέλωτσε 58, 125.
Μέρα 13, 17, 27, 41, 43, 50, 59, 84, 94, 98, 110, 111, 115. 123, 131, 132, 135, 153, 158, 168, 174, 201, 206.
μεραλίδι 60.
μεροκαματάρ'σσα 227.
μέστι 33.
μεταπράτ'σσα 207.
μ'ζωθήκανε 159, 196.
μετζερόλια 167, 168.
μιστὸς 123.
μιτζιβὶ 223,

μ'λαϊμίζει 59, 225.
μ'λίθοι 113.
μνημόρεια 156, 38, 126.
μ'ξόβωδα 179.
μοζῆθρες 179, 134.
μολαίρνου 22, 47, 108, 109, 114, 123. 126, 176, 218, 250.
μολαρ'στό 145.
μονομάτης 150.
μός-μό 92, 134, 158.
μοσκαρᾶς 31, 38, 126.
μουδιά 215, 214.
μούζα 15, 81.
μουράγια 41.
μουστούλ'κα 155.
μούτσ'νο 59, 84, 135, 196.
bab'λίτσα 114, 133, 135, 196.
bάρα 116, 134.
bέζαχος 59, 110, 123, 140, 156, 193, 161, 204.
bελονιάζου 120.
bελόνιακα 53.
bελοὺ 121, 125, 156, 213.
berdάχι 63.
bικρῆς 190.
b'λετὶ 212, 237.
bλόσκα 161.
b'λούτσι 234.
b'dολογοῦ 73, 114, 129, 178, 189.
b'dολοῖτ'κα 73, 116, 193.
bobὴ 173.
boρεζάμενο 165.
bόριατσε 136.
bουγιουρdὶ 134.
boύλberη 104.
boῦdος 73.
μ'σέρεψε 233.
μ'σερὴ 162.
μ'σοχείμουνο 33.
μυαλὲς 50, 60, 105.
μυαλοχ'μένη 103.
μώνου 97, 154, 205.
νεραϊδοσπηλιὰ 143.
νέστρος 61.
νὶ 159.
νιέρα 12.
νιεραdρόϋνο 214, 133.
νιερεύτη 138.
νογᾶ 29, 59, 61.
νοικοτσαρὰ 61.
νοιώσ'μο-ατα 91, 111.
νόbας 122, 185, 190.
νορὰ 34, 40.
νὸς 12, 51, 62, 71, 103, 111, 112, 120, 124, 129, 149, 161, 173, 206, 208.
νοσία 188.
dάβανες 71.
dαγιαdοῦ 168, 184, 185, 30, 159, 178, 184, 199.
dαμλᾶς 39, 103, 207.
dαμλιασμένη 169.
dεϊνέτσι 80.
dεριότανε 112, 133, 138, 152, 158, 175, 193, 209
dερλικώσεις 104.
dερμάνι 75, 125.
dεταρίτσι 76.
dόνος 62, 123, 159, 181, 210.
dορβᾶς 47, 79, 63, 255.
dουρῆς 23.
dράπη 39, 110.
dρίματα 37, 150.
dροπὴ 37, 39.
dῶσσα 197.
νύχτιατσε 119.
ξαμώνει 94.
ξαύλι 207.
ξεθερμελεύου 103, 184.
ξεκαπανίστ'να 86.
ξεκλούνιατσε 221.
ξέκωλο 84.
ξεμερδίκανε 169.
ξενοματίσει 190.
ξεν'τσὴ 155.
ξεργώθη 148.
ξεφαdώνου 101.
ξεφάdωσι 100,
ξέφρα'ο 63, 83.
ξεψάρματα 140.
ξόδι 103.
ξόρτσα 159.
ξ'πάστη 192.
ξύτζι 24.
ξύτσ'κο 102.
ξύφασι 101.
ξωδ'κὸ 153, 171.
ξώπορτο 190.
ξωτικὰ 145.
Ὀβρζὸς 151, 152, 193.
ὅγοιος 43.
ὁλοπλούμ'δοι 179.
ὁλοῦρμε 64.
ὄbολες 75, 182.
ὄνιερο 63, 64.
ὅdα-ὅdα 64.
ὄξαμο 224.
ὄργος 129.
ὁρμ'λό'ου 65.
ὄρνια 103.
ὄρνιθα 58, 65, 66, 109.
Ὄρος 127.
ὄφιος 104.
ὄφις 229.
ὀχταπλόκαμο 184.
παγιὰ 112, 126, 127.
παιδοθέμι 178.
Παλίπεργος 126.
παπουκάτσα 180.
παράβ'ζο 85, 179.
παραδειπνᾶ 136.
Παράδ'σος 59, 63, 102, 112, 114, 135.
παρακλιά 67.
παρακόρη 168.
παραμάννα 107.
παραμήλ'κα 30.
παρασ'νείκακα 149.
παράσπ'το 223.
παραστατὰ 146.
παρατσελέψ'νε 215.
παράτωτσε 160, 173.
παραφρὴ 139.
παράωρα 183.
παραωρίτες 158, 159.
παρτσάδες 103.
παστελάδα 67, 154, 218.
πατάκω 153.
πατ'νιώτης 137, 138.
πατούκνα 20.
πεγιεdὶ 68.
πεθερά 53, 62, 68, 92, 158, 159, 160.
πελεχρὰ 196.
πελταροῦσαν 144.
πεdάγνωμος 57.
πέπω 153.
πέργος 126.
περδ'κοπατήματα 161, 167.
πετροκόρ'χο 70.
πέτσωκα 70.
πεῦτσα 179.
πίκουρνας 46, 60, 159, 208, 233.
πικραδέρκα 47, 161.
πιλ'τσίζει 33.
πίνακας 96, 97.
πιπίνια 201.
πίρπιρα 104.
Πισκοπὴ 39, 148.
πίσσες 144.
πίχ'τσε 163.
πλεκάδα 196.
ποδοβολὴ 149.
ποθενὰ 119, 179.
πολέμια 175.
Πόλι 19, 74, 95, 134, 146, 170, 214.
πολυοζώητος 99.
πολυοπροικούσα 34, 190.
πολυτεχνίτης 72.
ποbὴ 56, 72. 187.
πορὰ 64.
πορδολαχανοὺ 187, 188.
πορδοχορὸς 72.

πορευτοῦ 176.
ποροστιὰ 93, 183, 184.
πορτάρης 128.
πορώκανε 132, 182.
πόρωτσε 165.
πόσοι οὔλοι 155, 181.
πο'τ'κὸς 69, 70, 77, 88, 97.
πουζ'νάρα 80, 163, 180.
πουπ'λήσου 153.
πρίμ'τα 138, 159.
προβάτσες 167.
προπηδιὰ 59.
προσ'λώνου 104.
προσπατήσει 127, 188.
πρώμα 74.
πρωμάδι 150.
πρωτ'νὴ 74.
π'σολοημένες 147, 159.
π'τάτσα 142.
π'τζὶ 180.
π'φώνει 112.
ραχλιασμένο 95.
ρ'βάθη 144, 145.
ρ'βαθήκανε 189.
ρ'βοτζών'δες 140.
ρ'γίνα 137, 179, 234.
ρέζ'γο 146.
ρ'ζάρζι 142.
ρ'ζίγατσε 16.
ρζιρζ'κὸ 13, 59, 135, 158, 168.
ρ'μαδιακὸ 103.
ρ'bώσανε 194.
ρ'νὰ 233.
Ροδίτ'κα 134, 179,
ροκοπέτσι 131, 158.
ρομάνι 109, 138, 151, 155, 174, 179, 206, 217.
ρονιθιὰ 176.
ρούγα 65.
ρ'σάλια 66, 123.
Σαββατογεν'μένη 143, 144, 147.
σάβdισε 75.
σακκομεριὰ 38.
σαλαϊσμένες 69.
σαλτίδι 141.
σάρακας 80.
σαρακόχ'λας 119, 126, 165. 109.
σάρτσες 91, 104, 201.
σᾶς 95.
σβάρνα 66.
σβερbόνι 75.
σβοῦλες 111. 223.
σγάρα 69.
σ'γήστη 154, 195.
σ'gάρδαλοι 70, 127.
σ'δαυλίζου 179.
σ'δεμένες 65.
σεκλετίστ'να 200.
σελλάτο 27.
σένια 135, 160, 168, 194, 209.
σεd'κάτσι 92.
σεραστσέρης 137.
σερμὸς 25, 71.
σερνάμενο 75.
σέται 40.
σετζοὶ 161, 167.
σεφέρι 215.
σή'ησμα 31, 180, 213.
σημειωμένες 75.
σιδεροκαπασάτος 92.
σκαβαλώνου 114, 149, 163.
σκαλ'δεύου 108, 147,159.
σκαμίνοι 149.
σκαπ'λίσει 196.
σκάπ'λος 76.
σκατζαρ'θούνης 188.
σκατζόχιερας 87, 123, 154.
σκατοbαb'λήθρα 58.
σκαφίδι 92.
σκ'λῆτσοι 126.
σ'κοθέμι 155.
σκολαρίτσα 34, 126.
σκοπεμένη 76, 195.
σκορδοκαῖλα 76.
σκορπαλευροὺ 178.
σκορποχώρι 76.
σ'κοστάφ'λα 178.
σκότωκα 130.
σκούλ'κας 76, 176.
σκρόφα 131, 142.
σκροφέκλω 154, 168.
σκροφούκλα 145.
σ'λλοῖστ'να 110.
σ'μύταλα 103.
σ'νατοί 78.
σ'νιὰ 134.
σογιᾶς 26.
σόϊ 23, 33.
σούρτια - μούρτια 75.
σοῦσαν 53.
σουφρᾶ 119.
σούφρω 153, 167.
Σπαρτῆς 115, 221.
σπολλάτη 110, 116, 221.
σταλαbοῦδες 72, 115, 210.
σταμουστάτη 111.
στάbα 138, 143.
σταυρομάννα 200.
σταφνίζου 71.
στελιατσισμένες 188.
στιὰ 84.
στοιχειὰ 145.
στόλ'κα 77.
στραβογουργούλιατσες 82.
στραβοδίβολος 93.
στραβοκαπάνιατσε 83, 159.
στραβοράbδι 145, 147, 159.
στρίgλα 255.
στριgολάλ'μα 161.
στρζιφανὲς 85.
στροτζύλα 71.
στσάζεσαι 128.
στσέπασι 165.
στσίκανε 139.
στσ'λοβαβίσεις 102.
στσ'νιὰ 71, 76.
στ'χειὸ·ὰ 137, 159.
σύgρζαδο 139, 145, 150.
συdυχαίνει 95.
σύψ'χα 127.
σφᾶς 158, 160, 183.
σφίξι 78.
σφogᾶτο 63, 86.
σφodήλι 74, 82.
σφουχτιὰ 116, 139, 153.
Σωτέρ'νε 78.
ταμάχι 79.
ταμαχιάρα 158.
ταχιὰ 12.
ταχ'νάδες 209.
ταχ'νὸ 41, 103, 112, 116, 119, 127, 152, 154, 162, 187, 200.
τελεσὲς-ὰ 110.
τελώνιο 239.
τερομόζηθρο 120.
τεστσερὲς 163, 167.
τέφι 24.
τζεβρὲ 193.
τζηρίτι 49.
τιπτίλι 31, 174, 190, 196.
τ'bακάρης 79.
τ'bάτσι 102.
τρεχαdερὰ 127, 134.
τριοτσοίλα 161.
τριπόδης 153.
τριχιὰ 27.
τρίχ'νας 139.
τροπηοφόρε 22.
τροχάδια 124. 242, 245.
τρύγος 42.
τσάγαλα 17.
τσαινούργιος 37, 43, 44, 82, 84.
τσαρδέλια 118, 119.
τσ'βέρνειο 84.
τσελεύου 58, 182.
τσεράμεια 126.
τσερμεσούτι 176, 206.
τσεφαλάgαθες 161,
τσηπορὲ 209.
τσιgρώνου 84.
τσίτερνο 130, 136.
τσιτζέλια 181.
τσ'λιαμέτ'ργα 103.
τσ'bόσκατο 21.

τσ'dῆς 183, 190.
τσυπαρζίσσι 35.
τσυρόγ'λες 230.
τσύρτες 70.
τύφλα 15, 29, 32, 81, 102, 104.
ὑλάρζι 34.
φάβας 179.
φαγανήθρω 161, 162.
φαγοπιοτούρα 82.
φά'ουσα 102.
φασερά, 182.
φαστέρνει 233.
φαφούρα 115, 167.
φ'γοὺ 152, 158, 159, 168, 179, 184, 245.
φελᾶς 30, 82.
φέτι 69.
φιρφιριὰ 134, 179.
φλάσκα 68.
φλαστσὶ 82.
φ'λατσίκανε 172.
φ'λιὲς 132, 162, 190, 196, 214.
φλομωμένος-ο 83.
φλουρὶ 62. 84, 137, 153, 166, 170, 181, 192.
φόβηστρο 127, 236, 256.
φοβισμένο 128.
φοινιτσὰ 192.
φόρνες 25, 83, 165.
φορῶμαι 47, 115, 127, 174.
φούργανα 130.
φούρκα 35, 126, 134.
φούτα 84.
φούτ'μα 141.
φούτ'σε 24, 41, 62, 141, 147.
φριχτ'κὸ 116, 206.
φροκάλι 75.
φρόκαλο 161.
φτὶ 22, 41, 68, 89, 99, 103, 123, 145, 148, 155.
φτ'νὸς 13, 32.
φτοῦ 84.
φτωχοπερήφανες 84.
χαβαλὲς 48, 107.
χαβάνης-α 82,120.
χαδεύομαι 107, 114, 129, 188, 205.
χαλ'νὲς 26.
χαμαλ'ποὺ 153.
χαμωθεὸς 42.
χαμώϊ 119, 124.
χαρα'ῆς (ἀπὸ) 86, 217.
χαρανὶ-ὰ 114, 134, 137, 152, 238.
χαρατζῆς 86.
Χάρος 32, 86, 112, 206, 239.
χατζάρζα 148.
χαφταλεύρας-ω 161, 190.
χεζοσπ'τᾶς 116.
χερόβολο 44.
χερόμ'λες 34.
χιεραχλάδες 18.
χιλιοκουδουνάτη 95.
χ'λέδες 178.
χ'λιάρζι 34, 55, 102.
χνουτίζανε 174, 180.
χολιάου 29, 66, 87, 141, 147.
χούθη 15.
χούϊ 88.
χούνανε 114.
χουρζεῖ 88.
χούστριες 137.
χρέμι 120.
χρζὸς 85.
χρίσου 116.
χ'σόνεμα 131, 192, 193.
χ'σοd'μένοι 132.
χ'σοφορεμένες 131.
ψαργὰ 143, 162, 192.
ψαχάζει 138, 179.
ψέροι 40.
ψόμα 14, 163, 178, 196.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΟΜΟΥ Ι

ΜΕΡΟΣ Ι

Πρόλογος σελ. 9—16

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ

Τὸ χωριὸ καὶ οἱ ἄνθρωποι 19—28
Ὁ γῦρος τοῦ νησιοῦ καὶ οἱ σπηλιὲς 29—48
Ἱστορικὰ σημειώματα 49—60
Τὸ Δημοτικὸ Τραγούδι στὴ Σκῦρο 61—70
Ὁ Σκυριανὸς Ἅης-Γιώργης 71—77

ΜΕΡΟΣ ΙΙ. — ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Α'. ΓΛΩΣΣΑ, ΗΘΗ, ΕΘΙΜΑ, ΔΟΞΑΣΙΕΣ

1) Τὸ Σκυριανὸ ἰδίωμα σελ. 81—83
2) Στὴ Γέννησι 83—94
Ἐγγυμοσύνη. Ἁρπάχτρα, ἀνεμογάστρι, ἀποβολές. Τοκετός. Τὸ νεογέννητο. Τὸ μελίτωμα. Γιὰ τὴν προσωπίδα. Τὸ πρῶτο λουτρό. Ἅφτρες. Μοῖρες. Νανουρίσματα.
3) Στὴ Βάφτισι 94—95
Βάφτισι. Ἀδελφοδιώχτης. Λαιμοπάτημα.
4) Ἀπὸ τὴν Παιδικὴ Ζωὴ 96—99
Ξεβασκάσματα. Γιὰ νὰ μερώνει τὸ παιδί. Παιδικὰ τραγουδάκια.
5) Παιδικὰ παιγνίδια 99—108
Ἡ κλειδαριά. Ὁ φλίκος, Κρίνι-κρίνι τὸ κρινάτσι. Ὁ κούρακας. Τὰ πυργούλια. Κλωτσοφόρος. Κατέβα Ἰστραῖλα μου. Τὰ καντ'νάτσα. Τὰ μαρούλια. Τὸ προζύμι. Χάμ' πατοῦ. Ὁ τυφλός. Οἱ πετράδες. Καλόγερος. Ἡ πινακωτή. Ὁ κρυφτός. Τὸ τόπι. Τσίμπι-τσίμπι τὸ λεπτό. Πάνω χέρι. Ἀντριβὶ-ντριβίτσα. Ζέρβελη.
6) Στὸ γάμο. 109—118
Προξενιὰ κι' ἀρραβώνας. Τραγούδια τῆς πήττας. Ἑτοιμασίες γιὰ τὸ γάμο. Ἡμέρα τοῦ γάμου. Ἀπόδεμα. Ὁ γάμος. Τραγούδια τοῦ γάμου. Μετὰ τὸ γάμο.
7) Θάνατος 118—127
Ψυχομάχημα. Πένθος. Λείψανο. Κηδεία. Παρηγοριά. Μνημόσυνα. Μυρολόγια.
8) Στοῦ χρόνου τὰ γυρίσματα. 127—140
Δωδεκάμερα, Καλλικάντζαροι, Χριστόψωμα, Βασιλόπηττα, Βωδόκλορες, Σταυρὸς τοῦ σπιτιοῦ, Ἅη-Βασίλης, Πρωτοχρονιά, Ποδαρικό, Τὸ Νιὸ νερό, Μ'λόπ'τες, Μαρμαρῖτες, Καλλ'κατζαράθος, Ἀποκριές, Ἀποκριάτικες κωμωδίες, Καθαρὴ Δευτέρα, Ἀρμερόπ'το, Ἅγ. Θεόδωροι, Μάρτης, Μετρογάτανο, Ἅγ. Σαράντα, Καματερό, Λημυχτιά, Λάζαρος, Βάτσασμα, Χλωρόκλορες, Μυρολόϊ τῆς Παναγίας, Ἐπιτάφιος, Ἀνάστασι, Πρωτόπεφτο, Πρωτομαγιά, Γαλατόπεφτη, Ἅης Γιάννης ὁ Ἀφανές, Λητρόπι, Κλήδωνας, Ἅγιοι Ἀπόστολοι, Ἅη-Λιᾶς, Ἅγι-Ἀρμόλαος. Ντρίματα. Μερομήνια. Τ'νὲ Σωτέρ'νε. Ἅης Γιάννης ὁ Κρυαδίτης. Ἅη-Μάμας. Τοῦ Σταυροῦ. Ἅγι - Ἀρτέμης. Ἅη - Πλάτωνας. Ἅγι-Ἀντρέας.
9) Τὰ σχετικὰ μὲ τὸ σπίτι καὶ τὴν γυναῖκα. 141—150
Θεμέλιο, Κερεστές. Χτίσιμο. Ἀποτρόπαια. Κακὰ σύμποδα. Φωτιὰ καὶ τζάκι. Ξόρκι γιὰ τὴ φωτιά. Φοῦρνος. Προζύμι καὶ ψωμί. Φτάζυμο. Πλύσιμο. Ἐργαλεῖα ποὺ κλώθουν καὶ ὑφαίνουν. Ταξίδι. Ὕπνος. Κατάρες κι' εὐχές. Υἱοθεσία. Γεροντικά. Βασκανία. Γιὰ χαϊμαλί.
10) Ἀρρώστιες καὶ Γιατροσόφια 150—152
Γιὰ τσὶ σκ'λῆτσοι. Γιὰ τσὶ δ'σοῦνοι. Γιὰ τ' baχάδα. Γιὰ τὸ δάκωμα τ' bíb'κα. Γιὰ τ'ς ρεματισμοί. Γιὰ τ'ς βοῦλοι. Γιὰ τὸ γδάρσιμο ἢ τὸ γερᾶ. Γιὰ τὴ σπλῆνα. Γιὰ τὸν τριχοφά'ο. Γιὰ τ'ς λέπρες. Γιὰ τὰ μαλλιά. Γιὰ τὸ σύκαμνε. Τὸ χεράτσι τ'ς Παναγίας. Γιὰ τὸν ὕπνο. Τὸ ζώσιμο τῆς ἐκκλησίας.
11) Ξόρκια 152—156
Γιὰ τ'ς βοῦλοι. Τὸ ξύπνημα τοῦ νεροῦ. Γιὰ τ' ἀνεμ'κό. Μόνε μπεῖ στὸ μάτι σου σαβούρι. Ἀτζύλωμα ἀπ' ἀγκάθι. Γιὰ τὸν ἥλιο. Γιὰ τὸ κριθαράτσι. Γιὰ τὸ μούδιασμα. Μάγια, Κάρφωμα κι' ἀποδέματα. Τὸ κοκκαλάτσι τ'ς λυχτηρίδας. Ἀπόδεμα γιὰ τὰ φίδια. Ἀπόδεμα γιὰ τσὶ δ'λίτσοι. Ξόρκι γιὰ τὸ κακό. Γιὰ τὸ κουτούλημα. Γιὰ νὰ πεθάνει κανείς. Μόνε ἀγαπᾶς καὶ δὲ σὲ θέλ'νε.
12) Γεωργοί, Τσοπάνηδες, Ναῦτες, Ψαράδες 157—165
Σπορά. Τὸ μελισσομάμουνο. Ξόρτσι γιὰ τὰ ζούμπερα. Θέρος. Ἀλώνισμα. Ἀμπέλι. Τρύγος. Στὸ περιβόλι, Ἐλιά. Στὸ Μύλο. Τσοπανοί. Θάλασσα, ναῦτες, ψάρια. Τὸ πέτρωμα τοῦ τσαιροῦ. Γιὰ τ' ἀστροπελέτσι. Γιὰ τὸ νιὸ φεγγάρι. Ἡ Ρέντα. Τὸ γαδαρομάζωμα. Καλεστ'τσή.

Β'. ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

1) ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΜΕΓΑΛΑ
Α'. ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΑ σελ. 167—173
1) Στὴν Παναγιὰ Δέσποινα 167
2) Ὦ Παναγιά μου 167
3) » » » 168

4) Ἰησοῦς Χριστὸς νικᾶ σελ. 168
5) Ὦ Τσαρὰ Μαγδαληνὴ 168
6) Κάτου στὰ Γεροσόλυμα 168—169
7) Τὸ τραγούδι τοῦ Ἅη-Γιώργη 169—170
8) Τὸ μυρολόϊ τῆς Παναγίας (τὸ Τσύρζι Ἐλέησον) 170—173
9) Β'. ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ 1912 173—174
10) Τώρα τὰ πουλιὰ 174
Γ'. ΑΚΡΙΤΙΚΑ 174—179
11) Τὸ Βλαχόπουλο 174—175
12) Ὁ Τσαμαδιὸς 175
13) Ἀλέξαντρος ὁ βασιλιὰς 176
14) Τὸ κάστρο τῆς ὡριᾶς 176
15) Τὸ Τουρκόπουλο 177
16) Μηλίτσα ποῦσαι στὸ γκρεμνό!.. 177
17) Τὸν ἄντρα μου παράβγαλα 177—178
18) Ἕνα καστέλλιν ὤμορφο 178—179
Δ'. ΠΑΡΑΛΟΓΕΣ 179—203
19) Ἑκατὸν δυὸ ἀρχοντόπουλα 179
20) Μιὰ κόρη ρόδα μάζευε 179—180
21) Ἕνα μικρὸ ἀρχοντόπουλο 180—181
22) Ἕνας κοντές, κοντούτσικος 181—182
23) Βρέ Μανώλη, βρὲ λεβέντη 182
24) Χορταράτσι ἀπ' τὸ λειβάδι 182—183
25) Ἀητὸς ἔχασε πέρδικα 183
26) Κάτου στὸ Δρακοπήγαδο 183—184
27) Τῆς Σούσας τὸ τραγούδι 184—185
28) Ἀφ' ὄντες χτίστη ὁ οὐρανὸς 185—186
29) Ἕνα καράβι ἄραξε 186
30) Ἕνα Φραγκάκι ἀπ' τὴ Φραγκιὰ 186
31) Σημαίνει ὁ Θεὸς 186—187
32) Τρεῖς ἀντρειωμένοι ἔτανε 187—188
33) Μιὰ μάννα εἶχεν ὤμορφη ἀρχοντοθυγατέρα (ἡ Σταχτοπούτα) 188—190
34) Μιὰ λυγερή, μιὰν ὤμορφη 190
35) Μιὰ λυγερή, μιὰν ὤμορφη 190—191
36) Μιὰν ἡμέρα εἶχα σκόλη 191
37) Ἕνα Σαββάτο βράδυ 191—192
38) Ὄντες ἤμονε μικράτσι 192
39) Ὤμορφος νιὸς ψυχομαχᾶ 192—193
40) Μιὰ κόρη ἐκαυτσήστητσε 193
41) Στὴ μπαραπάνου γειτονιὰ 194
42) Μαλαματένιο τ' ἀργαλειὸ 194—195
43) Ἀνάμεσα στὴ Μπόλι 195—196
44) Ὁ τσὺρ Βορζᾶς ἐμήνυτσε 196—197
45) Ἕνα καράβι ἀρμένιζε 197
46) Ὁ τσὺρ Βοριᾶς παράντζειλε 197
47) Κάτου στὴ Ρόδο 197
48) Γιατὶ Τσακωνοπούλα 198
49) Παίρνου τὸ καλαμάτσι μου 198—199
50) Βασιλοπούλα ἁρμάτωνε 199—200
51) Ἄγουρος πέτρα πελεκᾶ 200
52) Μιὰ πέρδικα καυτσήστητσε 200
53) Στὴ μπαραπάνου γειτονιὰ 200—201
54) Τ' Ἅη Θοδώρου τὸ βουνὸ 201
55) Μιὰ λυγερή, μιὰν ὤμορφη 202
56) Πέρα στὸ μπέρα κάμπο 202—203
Ε'. ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ 203—222
57) Μιὰ λυγερζὴ τραγούδησε 203
58) Θαμάζομαι τὸ κρζὸ νερὸ 204
59) Ἐσηκώθηκα καμένες 204
60) Ἀπόψε ποὺ τσοιμούμοναι 204
61) Μάννα μου στὸ περ'βόλι μας 205
62) Γιὰ δές το τὸ μαργιόλικο 205
63) Ὁ Ἔρωτας ὁ βασιλιὰς 205—206
64) Ὄξου σὲ ὄρη σὲ βουνά.. 206
65) Τρζὰ πουλάτσα τὰ καϋμένα 206
66) Περζιβόλι μαντρωμένο 206
67) Ποιὸς ἔδε πράσινο δεντρὶ 207
68) Κάτου στὸ γιαλὸ 207
69) Σὲ τσαινόργια βάρκα μπῆκα σελ. 207—208
70) Τρεῖς κοπέλλες λυγερὲς 208
71) Μιὰ κόρη ἀπὸ τὴν Ἐμοργὸς 208
72) Ἕνα πουλάτσι τσελαηδεῖ 209
73) Ὄντες ἔμονα δέκα χρονοῦ κοράσι 209
74) Ἔχα καρδιὰ ὄπ' ἄνθιζε 209—210
75) Ἔρωτα ἀγαπημένε μου 210
76) Σαράντα μέρες μελετῶ 210—211
77) Μὲ ρόγιατσε ἡ μάννα μου 211
78) Ἐγῶμαι τσεῖνο τὸ πουλὶ 211—212
79) Ὤμορφα ποὺ καθόμουνα 212—213
80) Ἄσπρη κατάξασπρη κλουστὴ 213—214
81) Ἔντα νὰ τὸ κάνου μάννα 214
ΕΚΑΤΟΛΟΓΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ 214—218
82) Ὄντας ἐχτίστη ἡ τσιβωτὸς 214—216
83) Ὄντες τὴ χτίζαν τὴ φιλιὰ 216—218
ΑΛΦΑΒΗΤΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ 218—222
84) Ἄλφα θέλου ν' ἀρχινήσου 218
85) Ἄλφα εἶν' τὸ πρῶτο γράμμα 218—219
86) Ἄλφα, ἂν ἤμουν ποιητὴς 220—221
87) Εἰς τὴν ἀρχὴ τοῦ τρα'ουδιοῦ 221—222
ΣΤ'. ΒΑΪΤΙΚΑ 222—223
88) Ξύπνα, Λάζαρε 222
89) Βάτσα, βάτσα τοῦ βαγιοῦ 222
90) Εἰς τὴ μπόλι Βηθανία 222—223
91) Ὁ Μάης 223
Ζ'. ΤΗΣ ΞΕΝΗΤΕΙΑΣ 224—225
92) Μισέψαν τὰ καράβια 224
93) Μιὰ μηλιά, γλυκομηλιὰ 224
94) Ἐσεῖς πουλιὰ τοῦ Μάη 225
95) Τάχας καμίνι τσαίεται 225
Η'. ΓΝΩΜΙΚΑ 226
96) Ἀνάθεμα ποὺ λιμπιστεῖ 226
97) Τὴ νύχτα κόβγει ὁ ὕπνος μου 226
98) Στσῦρος, μεγάλη δὲν εἶσαι 226
Θ'. ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΑ, ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ 227—233
99) Μπᾶτε κορίτσια στὸ χορὸ 227
100) Μὲ παντρέψαν οἱ γονιοί μου 227—228
101) Μιὰ κακογρζιὰ μοῦ μήνυτσε 228
102) Τίνος ἔν' ἡ κούπα ἡ μονοβασὰ 228
103) Σπυρὶ πιπέρι ἔσπερα 228—229
104) Πέντε ποντιτσοὶ 229
105) Πανάθεμα ποὺ θέλα πεῖ 229
106) Κάτου στὸ γιαλό, στὴν ἄμμο 229—230
107) Πάου κὰ στὸ χασαπειὸ 230
108) Δὲ μοῦ λὲς καϋμένη μάννα 230—231
109) Ἔχακα τὴ γαδάρα μου 231
110) Τὸ μάθατε τί γένητσε 231
111) Φέτι τ' ἀμπέλια κάησαν 231
112) Ποιὸς ἔδε θηλυκὸ παπᾶ; 232
113) Μπῆτσ' ἡ κόρη στὸ χορὸ 232
114) Ξένε μ' ἄ θὲς νὰ παντρευτῆς 232
115) Καλὲ μάννα, πάντρεψέ με 233
116) Ὦ τσερὰ-Μαμάθενα 233
Ι'. ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΕΣ ΚΩΜΩΔΙΕΣ 233—238
117) Βρὲ κ'μπάρε ἔντα γένεσαι; 233—234
118) Ἄχ! ζάβαλε! βλαστήμα τα 234—235
119) Σ'μπέθερε ντᾶχες ἀπροχτές; 235
120) Σ'μπεθέρα τᾶμαθες προχτές; 236
121) Ἡ σ'χωρεμένη ἡ Μαρζὰ 236
122) Ἐλᾶτε γιὰ ν' ἀκούσετε καμπόσοι κωμωδίες 236—238
ΙΑ'. ΤΟΠΙΚΕΣ ΣΑΤΥΡΕΣ 238—241
123) Δυὸ φοραδίτσες ἔχα τις, 238—239
124) Ἡ Τράτσικος παρέα 239
125) Ἄμυαλη τσ' ἄστσημη Καλή, 239—240
126) Θεὸς σχωρέσ' τὴ μάννα μου 240

127) Ἔλα Χ'στὲ τσαὶ Παναγιὰ σελ. 240—241
128) Μαύρη τσαὶ κακορίζιτση 241

ΙΒ'. ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΑΙΝΕΜΑΤΑ 242—248

129) Σήμερο ἡ Στσῦρος χαίρεται 242
130) Τὴ μΠαναγιὰ τὴ Λυμπιανὴ 242
131) Νὰ ζήσεις μικρὸ Πρόεδρε 242
132) Διπλοκαλησπερίζου σε 243
133) Εὐγενιτσᾶς φωλιᾶς πουλὶ 243
Γλωσσικαὶ σημειώσεις 243

2) ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΔΙΣΤΙΧΑ

Α'. ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ 244—289

1) Ἀναστεναγμοὶ καὶ βάσανα 244—265
2) Ἄρνησις, λησμονιὰ 265—267
3) Εὐχὲς καὶ πόθοι 267—272
4) Ζήλεια, πείσματα 272—274
5) Καρδιά, 274—277
6) Κατάρες 277—279
7) Σὲ Παναγιά, Χριστό, Ἁγίους 280—282
8) Συνοικίες καὶ δρόμοι 282
9) Ὕπνος 282—283
10) Φωτιὰ τῆς ἀγάπης 283—285
11) Τοῦ Χάρου 285—286
12) Χωρισμὸς 287—289

Β'. ΠΑΙΝΕΜΑΤΑ 289—299

1) Γενικὰ 289—292
2) Ἀνάστημα, σῶμα 293
3) Μάτια καὶ φρύδια 294—297
4) Χείλη καὶ στόμα 297
5) Χέρια 297—298
6) Χρῶμα 298—299
7) Μαργιόλου γυιὲ 299—301
8) Ποιμενικὰ 301
9) Χρυσοπράσινος ἀετὸς 301—302
10) Γνωμικὰ 302—304
11) Διάφορα 304—305
12) Ἐκλογικὰ πειράγματα 306
13) Σατυρικὰ 306—309

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΟΜΟΥ ΙΙ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΛΑΟΥ
(Συνέχεια)

3) ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΩΔΕΙΣ ΦΡΑΣΕΙΣ σελ. 9— 90
4) ΝΟΙΩΣΙΜΑΤΑ 91— 97
5) ΕΥΧΕΣ, ΚΑΤΑΡΕΣ, ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ, ΟΡΚΟΙ, ΓΛΩΣΣΟΔΕΤΕΣ 98—106

Α'. Εὐχὲς 98—102
Β'. Κατάρες 102—105
Γ'. Ὅρκοι 105
Δ'. Χαιρετισμοὶ 105
Ε'. Γλωσσοδέτες 106

6) ΜΥΘΟΙ 107—117

1) Ὁ ἀλ'φαδές, ἡ γιάβατάλα τσ' ἡ μέλ'σσα. 107
2) Ἡ γιάλ'πού τσ' ὁ κάβ'ρας 108
3) Τὸ φίδι, ὁ ἄθρωπος τσ' ἡ γιάλ'πού 108—109
4) Ὁ χάνος τσ' ὁ σαρακόχ'λας. 109
5) Ὁ κακὸς ἀδερφός 109—110
6) Τὸ τσεφάλι τσ' ὁ ζευγολάτης 110
7) Ἀκριβὸς τσ' ἀχόρταγος 110—111
8) Ἡ καλόγρια τσ' ὁ σατανᾶς 111—112
9) Ὁ κ'βάρος τ' Χάρου. 112—113
10) Ὁ περ'βολάρης, ἡ γεναίκα του τσ' ὁ Χ'στός 113—114
11) Τ' ἅγιο φῶς 115
12) Ὁ φεγαρᾶς 115—116
13) Ὁ Χ'στὸς τσ' ὁ καλὸς γεωργός 116—117

7) ΑΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ 118—125

8) ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ 126—150

1) Ὁ κατακλυσμὸς καὶ τ' ἀπολιθώματα 126
2) Ἕλληνες ἀφρειωμένοι 126—127
3) Χριστὸς καὶ ἅγιοι 127—130
4) Στοιχειὰ ἐκκλησιῶν 131
5) Μοῖρες 131—133
6) Βενετοὶ 133
7) Ἡ Πόλι σελ. 134
8) Λιάπηδες 134—135
9) Ἄστρα, ἥλιος, φεγγάρι 135—136
10) Ὁ Μάρτης 136
11) Πουλιὰ καὶ ψάρια 136—137
12) Τὸ λιοκόρωνο 137
13) Ὁ Σεραστσέρης 137
14) Ὁ Βραχνᾶς 137
15) Κρυμμένοι θησαυροὶ 137—138
16) Καλλικάντζαροι 138—141
17) Ἀνεράδες 141—144
18) Ζούβερα 144—145
19) Στοιχειὰ 145
20) Φαντάσματα καὶ Ξωτικὰ διάφορα 145—150

9) ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ 151—258

1) Ὁ Καρδιογνώστης 151—157
2) Ἡ κατσὰ πεθερὰ (Οἱ παραωρῖτες) 158—160
3) Οἱ ἑφτὰ πῆττες 161—162
4) Ὁ Σπανὸς τσ' ἡ πήττα 163—164
5) Ὁ Μ'σοκώλιας 165—166
6) Τ' ἀπεθαμένο βασιλόπ'λο, ἡ γρζὰ τσ' ἡ κόρζη 167—169
7) Τὰ τρία ἀδέρφια τσαὶ τὸ π'λὶ τ' ἀηδόνι 170—172
8) Ὁ κακὸς καλόγερος 173—177
9) Οἱ σαράδα Δράτσοι 178—181
10) Οἱ ἀρφανὲς τσ' ὁ Χ'στὸς 182—186
11) Τῆς πορδολαχανοῦς ὁ γυιὸς 187—189
12) Τ' ἀρχοδόπ'λο τσ' ἡ γιάρφανὴ 190—191
13) Τὸ βασιλόπ'λο τσ' ἡ παπαδοπούλα 192—194
14) Ἡ Ἀφροδίτη τσ' ὁ Βασιλέας 195—198
15) Ἡ Γοργόνα, ἡ κατσὰ Βασίλ'σσα 199—202
16) Τὸ κούτρουλο παιδὶ 203—204
17) Ἡ Μαρ'δίτσα 205—211
18) Ἡ Χ'σολακ'δίτσα 212—216
19) Ὁ Γέρος τσ' οἱ τρεῖς κλέφτες 217—219
20) Οἱ δώδεκα μῆνες 220—222
21) Ἡ καλὴ γεναίκα τσ' ἡ κατσὰ πεθερὰ 223—224
22) Τὸ φτωχὸ καλὸ παιδὶ 225—226
23) Ὁ Τσυρόγ'λες 227—232
24) Ὁ Γιαννάτσης, ὁ γυιὸς τῆς ἀρφανῆς 233—240
25) Τὰ χρυσὰ κλαδιὰ καὶ 241
26) Ὁ Ἀλλοίμονος 251

27) Τ' ἀτσοίμ'το καντήλι 252—258
10) ΟΝΟΜΑΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ 259—262
ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ 263—295
ΒΡΙΣΙΕΣ ΚΑΙ ΚΟΡΟΪΔΙΕΣ 295—299
ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΑ 299—306
ΟΝΟΜΑΣΙΑΙ ΑΣΤΕΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΡΩΝ 306
ΟΝΟΜΑΤΑ ΜΗΝΩΝ 306
ΟΝΟΜΑΤΑ ΦΥΤΩΝ ΚΑΙ ΛΟΥΛΟΥΔΙΩΝ 306—308
ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΟΥΛΙΩΝ 308
ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ 308
ΑΛΛΑΓΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΙ 308—309
ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΑ ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ 310—324
Α' ΤΟΜΟΣ
Μέρος Α'. 310—312
Μέρος ΙΙ Λαογραφία 312—318
ΤΟΜΟΣ Β'. 319—324
Πίνακες περιεχομένων 325—328

ΛΑΘΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΙΙ ΤΟΜΟΥ

Σημειώνομε δῶ μερικὰ ἀπ' τὰ πολλὰ τυπογραφικὰ λάθη τοῦ ΙΙ τόμου, τὰ κυριώτερα, ζητῶντας τὴν ἐπιείκεια τῶν ἀναγνωστῶν μας γιὰ ὅλες τὶς ἐλλείψεις τοῦ βιβλίου, ἀναπόφευκτες, δυστυχῶς, στὴν ἐξαιρετικὰ δύσκολη ἐποχή, ποὺ τυπώθηκε.

Σελίδα	17	παροιμ.	180	στὴ σημ.	ἀντὶ	Wochenschrft	γράφε	Wochenschrift
»	32	»	528		»	γνουρζάμενο	»	γνουριζάμενο
»	36	»	599		»	διαλ'ει	»	διαλέ'ει
»	51	»	954		»	σπίτ	»	σπίτι
»	56	»	1079	στιχ. β.	»	χαθ' ἡ	»	χαθεῖ ἡ
»	64	»	1272		»	μ'λα	»	μ'λᾶ
»	67	»	1359		»	παστρζιικὸ	»	παστρζικὸ
»	69	»	1403		»	Ἠ	»	Ἡ
»	80	»	1659		»	τρζίάδα	»	τρζάda
»	83	»	1747		»	φόρτωτσ	»	φόρτωτσε
»	94	αἴνιγμα	68		»	τρα'ουδα	»	τρα'ουδᾶ
»	100	εὐχὴ	211		»	ναὶ	»	νά
»	104	κατάρα	196		»	derλιλικώσεις	»	derλικώσεις
»	107	στὸν τίτλο			»	ἡ "μέλ'σσα	»	ἡ μέλ'σσα
»	116	γραμμὴ	16η		»	πάλλ'καρα	»	παλλ'καρᾶ
»	118	»	17η		»	ἀρωτα	»	ἀρωτᾶ
»	130	»	4η		»	Λλιᾶς	»	Λιᾶς
»	130	»	τελευταία		»	ἅγιος	»	ἅγιος
»	143	»	3η		»	στεκόμόνε	»	στεκόμονε
»	226	»	20ὴ		»	ἐδᾶναι	»	ἐdᾶναι
»	249	»	12η καὶ 13η		γράφε:	νοντᾶ της, πῆγαν στὸ βασιλέα. Τοὺς πάντρεψε κι' αὐτοὺς ὁ Γιαννάκης ἄφ'σε καὶ σ' αὐτὸν ἕνα μῆλο. "Εφυγε πιὰ οἱ δυό τους, τ' ἄλογο καὶ κεῖνος. Μόνη		
»	264	στηλ. α'.			ἀντὶ	ἁλορθοτσέρ-α-ο	γράφε	ἁλορθοτσέρης-α
»	264	»	β' λέξις	ἁλ'σὰ	»	ἁλυσσίδα	γράφε	ἁλυσσίβα
»	280	»	α'	» μαρὲ	»	θηλ. τοῦ	»	θηλ.
»	282	»	β'	»	»	νογᾶᾶται	»	νογᾶ, ᾶται
»	292	»	β'	»	»	τσκινοῦ	»	τσικνοῦ
»	301	»	β'	» Καληκρὴ γραμμὴ 2α	»	ἀνήμεσα	»	ἀνάμεσα

BIBLIOTHECA
M. QUANTATE

Inwaola -